Nr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV RAKLK

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 1 | Reedel, 10. jaanuaril 1975 | XXVII aastakäik

30 aastat tagasi ✤ teel võidule

Sissejuhatus

Aastavahetus on lõpuni lugemata raamat meie töölaual, õigemini see avatuse koht, liimist ragisev vagu kahe lehekülje vahel, natuke piparkoogi puru põhjas. Heal raamatul hoidume märkamast leheküljenumbreid, ei taha teada, on paksem see pool, mis möödas, või teine, mis puutumata.

Inimelu on alati see hea raamat, mille tundmatu osa vältuse üle me keeldume arvestust pidamast ja mille pleekinud kaas kord sulgub vaikselt.

Ja üksi tänu nendele ja nende jaoks on olemas teised, suured, paljukeelsed, mis meie silme all aina avatuks jäävadki. Suurte inimühenduste, suurte koostaotluste elulood, rahvaste, kultuuride elulood oma loendamatutes pisemais ja seda keerulisemates algvormides, ühe nimeks neist TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL, kus 1975. aasta on

nagu kõigile:

- *suure võidu 30. aasta,*
- *ülemaailmne naiste aasta,*
- *viisaastaku viimane aasta,*
- *Michelangelo 500. sünnipäeva aasta,*
- *üldlaulupeoaasta,*
- *rahvaste spartakiaadi aasta*

ja nagu vaid meile:

- *aasta, kus alustatakse töid teadusliku raamatukogu ehitusel,*
- *rajatakse molekulaarbioloogia laboratoorium,*
- *oma esimest täit tööaastat elab vastloodud nägemise tervishoiu laboratoorium,*
- *aasta, kus Rahvusvahelise Ülikoolide Assotsiatsiooni peakonverentsis osalevad ka Tartu Riikliku Ülikooli esindajad,*
- *füüsikakorpuse jätkuva ehitamise aasta,*
- *Nooruse tänava õppehoone saab valmis,*
- *Arstiteaduskond alustab tööd uute õppeplaanidega,*
- *aasta, kus Tartusse kogunevad IV üleliidulisest Aleksander Bloki loomingu konverentsist osavõtjad,*
- *peetakse üleliiduline keemiaalane sümpoosion «Elektriline kaksikkiht ja adsorptsioon tahketel elektroodidel».*

Uus eluaasta, nagu me teda täna võime kujutleda. Head algust!

MICHELANGELO «EMA»

Möödunud aasta viimasel

TRÜ nõukogu koosolekul 27. detsembril kinnitati kõigepealt vastavate teaduskondade nõukogude otsused Hubert KAHNILE ja Agris KIMENSILE meditsiinidoktori, Ülo HALDNALE keemiadoktori ja Eduard PUSMINILE õigusteaduste doktori kraadi taotlemises.

Päevakorra üheks punktiks oli õppeprorektor Karl PÜSSILE professori teadusliku kutse taotlemine. Hääletati ka TRÜ õppejõudude ja teaduslike töötajate valimiseks konkursi korras. Sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja professori kohale kandideeris meditsiinidoktor Kadri GROSS, teadusliku uurimistöö sektori kolmele vanemteaduri kohale olid kandidaatideks pedagoogikakandidaadid Milli-Irene PEDAJAS, Aimi SUKAMÄGI ning Aime KÄÄMBRE, keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi juhataja kohale kandideeris keemiakandidaat Ülo HALDNA, NLKP ajaloo kateedri juhataja professori kohale ajalookandidaat dots. Johannes KALITS ning neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professori kohale meditsiinidoktor Arvo TIKK.

Päevakord jätkus prof. A. Viru ettekandega lihastalitluse aluste teadusliku uurimise probleemlaboratooriumi tööst. Laboratooriumi ülesandeks on uurida kehaliste pingutustega kohanemise hormonaalseid mehhanisme, et selgitada kehakultuuri tervisliku mõju olemust. Teoreetiliste aspektide lahendamise kõrval on laboratooriumi töötulemused ka panuseks sportliku treeningu ja üliõpilaste kehalise kasvatuse bioloogilisel põhjendamisel. Töö tulemusena on tänini valminud 2 doktori- ja 16 kandidaadiväitekirja. Kõige positiivse kõrval täheldas ettekandja tõsise puudusena laboratooriumi töös selle ebapiisavat varustatust. Vähe on ka lähetatud teaduslikke töötajaid stažeerima teistesse teaduslikesse keskustesse, laboratooriumi töösse pole piisavalt kaasa tõmmatud spordimeditsiini üliõpilasi, seni pole taotletud ühtki autoritunnistust.

Nõukogu poolt hinnati laboratooriumi tegevus heaks, mida eelnevalt oma sõnavõttudes toetasid ka nõukogu liikmed H. Metsa, H. Trass, J. Tammeorg, R. Looga ja A. Koop. Vastuvõetud otsuses nähakse mõndagi ette laboratooriumi tööd takistanud asjaolude likvideerimiseks.

Järgnevalt arutati TRÜ Teadusliku Raamatukogu tööd. Ettekande tegi direktor Laine Peep. Raamatukogu küsimusi on arutatud nõukogus regulaarselt, mis on ka loomulik, sest raamatukogunduse edasised arenguteed on olnud tähelepanu keskpunktis kõrgemalgi tasemel (NLKP Keskkomitees võeti läinud aasta 26. mail vastu sellekohane otsus). Ollakse veendunud, et lugejat ei saa siiski vaadelda ainult kui raamatutarbijat (selline tendents oli aga vahepeal maad võtmas), vaid kui kasvatuse objekti. Mida on TRÜ raamatukogu selles osas ära teinud? Ettekandes märgiti bibliograafiaõppuste jätkuvat korraldamist, on ilmunud materjalid nende kohta, informiinid on tähelepanu äratanud üleliiduliseltki, raamatukogu enda töö sisulistes küsimustes on raamatukogu nõukogu seisukohad muutunud asjalikumaks, vabariigis juhtiv on ka raamatukogu metoodika-osakond. Materiaalne baas ilmutab nüüd juba samuti selgeid paranemise tundemärke (rektor A. Koop: «1975. aastal on ette nähtud uue raamatukogu ehitamiseks 0,5 milj. ulatuses kapitaalmahutusi»).

Sõnavõtuga esines kõnealuses küsimuses raamatukogu töö analüüsiks moodustatud komisjoni esimees dots. J. Tammeorg. «Praegu tekitab raskusi kateedrite ettekujutus raamatukogu töö tsentraliseerimisest,» ütles ta ja avaldas lootust, et vastavad ettepanekud komisjonile kiiremini laekuksid, et siis vastu võtta otsus, mis rahuldaks kateedreid ja oleks ühtlasi kooskõlas ministri käskkirjaga.

R. V.

EDUARD ERTIS 60

Meie tänane juubilar oli aastail 1948—1954 ülikooli kaugõppe prorektor, on toimetanud selle aja sees ka ülikooli ajalehte. Peab teda nüüdki oma vanaks sõbraks, nagu ta seda 1973. a. juubelinumbris ka välja ütles.

Vanemuise tänav — seal aga asub juubilari juhitav Teaduste Akadeemia kirjandusmuuseum — ja Ülikooli tänav on kättpidi koos. Kättpidi koos on muuseumiga olnud ka eesti filoloogid. Et käte soojus edaspidigi püsiks, sest sellest loetakse südame soojust! Nii soovimegi!

Toimetus.

Tõlkevõistlusele

laekus väljakuulutatud tähtajaks tõlkeid küll juba hindamisväärne hulk. Et aga anda osalusvõimalus ka neile, kes oma tööd veel päris valmis ei jõudnud, on loovutamisaega pikendatud 1. veebruarini k. a.

Žürii

TRÜ SUVEMALEV

1974. a. suvemaleva töö tunnistati TRÜ nõukogu ja EKP TRÜ komitee m. a. 2. oktoobri otsusega kordaläinuks. Mis saab sel aastal?

Ettevalmistused on juba käimas — komsomolikomitee nimetas TRÜ suvemaleva 1975 komandöriks Õigusteaduskonna diplomandi Kalle Liivi ja komissariks Enn Otsa, keemiaosakonna diplomandi.

Kalle Liiv:

TRÜ suvemalev on oma mõneaastase eksisteerimise jooksul märgatavalt arenenud ja seda eelkõige tänu suvemaleva tulihingeliste patricotide Urmas Ehasoo, Mati Salundi jt. ennastsalgavale organiseerimistööle.

1975. a. TRÜ suvemaleva töidtegemisi võiks lühidalt iseloomustada järgmiselt.

Esmakordselt toimub tuleval suvel töö ühes vahetuses, 7. juulist kuni 8. augustini, s. o. 25 tööpäeva. Maleva suuruseks on planeeritud 550 üliõpilast, kes enamikus hakkavad tööle ülikooli väljaehitamisel ning väiksemal arvul ka meie šeflusettevõtetes (mööblikombinaat, plastmasstoodete katsetehas, õlletehas jne.).

Kuigi põhiliselt tehakse abitööd, kujuneb päeva miinimumtasuks rbl. 4.50 inimese kohta. Seega saame lõpuks üle tondist, mis alati on suvemalevasse tulijaid kollitanud — madalast töötasust. Tublimaid töömehi aga ka premeeritakse ja autasustatakse. Ühesõnaga — ise on vaja vaid mees omal kohal olla, viinisejal suvemalevas asu ei ole!

Eelnevatest aastatest tunduvalt suurem meesüliõpilaste osakaal muudab äärmiselt huvitavks ja kaasakiskuvaks maleva spordipeo, nädalalõpu ühisväljasõidud loodusesse, puhkeõhtud jne. Staap teeb kõik selleks, et luua igale malevlasele parimad töö- ja puhketingimused.

Küllalt oluline on malevlastel teada ka seda, et TRÜ suvemalevas peetakse täpselt kinni tööseadusandluse nõuetest, muuhulgas ka 41-tunnisest töönädalast.

Kuidas TRÜ suvemalev 1975 komplekteeritakse? Vahetult pärast talvist eksamisessiooni täidavad **eranditult kõik esimese kursuse üliõpilased** perfokaardi — avalduse suvemalevasse astumiseks. Hiljemalt 15. märtsiks 1975 paneb suvemaleva staap teadetetahvlile üliõpilaste nimekirjad malevarühmade kaupa ja seal kirjapandud tudengid ongi TRÜ suvemaleva liikmed.

Kuigi maleva põhituumiku moodustavad esimese kursuse üliõpilased, on teretulnud ka kõik vanemate kursuste üliõpilased ja suvemaleva veteranid.

Eriti sobiv peaks töötamine suvemalevas olema kõigile neile tartlastest tudengitele, kes kogu suve tööd ei soovi teha, kuid keda tore malevasuvi siiski ahvatleb.

TRÜ suvemalevast vabastab ainult suvemaleva staap oma otsusega.

Kui keegi esimese kursuse üliõpilastest kindlasti suvel suvemalevas töötada ei saa (mitte: ei taha!), märkigu seda juba perfokaardi täitmise ajal ja samas toogu ära ka põhjused.

Suvemaleva staap püüab arvestada iga tudengi soove malevasse (mitte) tulekul, kuid nõuab, et üliõpilased (võimaluste piires) ka staabi soove arvestaksid.

Õnnelikku kätt elu esimesel üliõpilasaastal!

Head põrumist sessil!

Lõpetuseks

TRÜ keemiaosakonna rahvakontrolligrupi esimehe TULLIO ILOMETSA sügisel avaldatud artiklist tuli välja, et ülikooliinimese igapäevane tööriist raamat oleks nagu kättesaadav ja nagu ei oleks kah. Milles siis asi? Uus raamat, mis varasema korra järgi kaupluse letilt otse tarvitaja, s. t. kateedri või õppekabineti lugejaskonna kätte jõudis, teeb nüüd saladuslikke kõverkäike, olles teinekord ära mitu kuud.

Kus ta siis on ja mis ta töö ajal ringi uitab? Tuli välja, et ära on ta ikkagi asja pärast. Asjast on tänaseks «TRÜ» veergudel juba piisavalt räägitud: raamatukogu perenaine LAINE PEEP («TRÜ» nr. 31, 33), pearaamatupidaja LEMBIT ZERNANT («TRÜ» nr. 36) ja telefoni teel mitmedki raamatukogu töötajad. T. Ilometsa nõutus leidis aga toetajaid. Liitusid prof. VIKTOR MASING, akad. HEINO LIIMETS (epistolaarselt), prof. EDUARD LAUGASTE, matemaatikute rahvakontrolli esimees HARALD EPLER ja teaduskonna parvaks tehes kõnelda vaid seitsme «käsiraamatukogu» (kuni 17 000 köidet kogus) siseasjadest.

Kõik seitse leiavad, et **raamatu teekond kauplusest kateedrisse** on ikkagi tööd takistavalt pikk, näiteks ühiskonnateaduste kateedrisse kolm kuni viis kuud. Iseäranis rahutuks teeb, et suurt hulka riigimeeste kõnesid, partei ja valitsuse otsuseid, kongresside materjale ei saa viivitamatult lülitada õppetöösse (mida küll nõuavad vastavad käskkirjad), sest nad saabuvad õppekabinetti isegi aastase hilinemisega. Varem eraldas kauplus automaatselt kateedrile 10—15 eksemplari iga vajalikku brošüüri. Füüsilise geograafia kateeder on kaotanud hoopiski lootuse saada mõningaid aktuaalseid õppevahendeid (näit. 1972. aastal ilmunud välisriikide majandus-

Teine teisest otsast, ainult raamat jäägu terveks

geograafia õpiku II osa, õppevahendit Kanada kohta jt.). Raamatupidamise kateeder vajaks uut raamatut juba mõne päeva jooksul pärast selle ilmumist. Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi raamatukogu pole raamatu hankimise operatsioonide ajakulukuse tõttu 1972. aastast peale üldse täienenud.

Vana raamatu suhtes ollakse jälle kaunis ühel nõul: teda tuleks säilitada, kuid kus, juhul kui kateedri raamatukogul puudub eraldi ruum? Tõeliselt vananenuks, s. o. aegunuks võiks pidada ainult õpikut. Matemaatikud küll leiavad, et nendel vana raamatut, välja arvatud arvutustehnika kohta käiv, peaaegu ei olegi. Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis ei peeta vanade raamatute mahakandmist üldse sisuliselt õigeks ja seda pole tehtudki, kui mitte arvesse võtta sõjas hukkunud köiteid.

Kateedri oma raamatukoguhoidja vajalikkuses pole seevastu kõik sugugi nii veendunud. Algebra ja geomeetria kateeder, taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder ning füüsilise geograafia kateeder saaksid hakkama omagi jõududega; raamatupidamise ja ühiskonnateaduste kateedrid jälle peavad niisuguse ametikoha olemasolu loomulikuks.

Leide ja leiutustegevust jätkus muidugi rohkem, nimetatud olid teibüroo sekretär KALJU SOONETS, keegi NIMETU «TRÜ» 28. detsembri numbris.

Toimetusepoolne jätkuv huvi viis asja selleni, et koostati küsitluskava kõigile rikkamate kateedriraamatukogude valdajaile ja saadeti välja 25 kirja.

Vastused nii nobedad tulema polnudki — ikkagi kirjatöö ja nõuab mahaistumist, aga võimalik ka, et inimene vaikib siis, kui tal midagi tarvis ei olegi või öelda ei taha — ja nii saame täna vastuseid teata-

Toimetuse ja kolleegiumi nimel
ASTA PÖLDMÄE,
REIN VEIDEMANN

ÜHISELAMU JA ÜLIÕPILASÜRITUSED

Rida aastaid tegi peavalu Tiigi tänava ühiselamu tuba nr. 3, mis oma esialgselt funktsioonilt küll söögiruumiks ette oli nähtud, kuid kuhu ruumikitsikuse tõttu siiski üliõpilasi majutati. Uute tornühiselamute valmimisega paranes olukord ning ühtlasi loodi eeldused «klubi», nagu seda tuba nimetati, otstarbekamaks kasutamiseks.

Komsomoliorganisatsiooni ja ühiselamunõukogu ühiste jõupingutuste viljana suudeti tuba vabaks teha ja nüüd on üliõpilastel veel üks koht, kus on võimalik kursuse ja teaduskonna üritusi läbi viia. Tänaseks ongi ellu viidud mitu toredat ideed, millest tahaks meenutada detsembris toimunud kursuseõhtut.

Õigusteaduskonna II kursus oli selleks puhuks külla palunud H. Kaburi jagama muljeid välismaareisist. Haarav vestlus ning seda illustreerivad diapositiivid pakkusid palju huvitavat ning tulusat, tekkis ohtralt küsimusi, mis ammendavalt vastatud said.

Järgnevalt õnnitleti kõiki teise poolaasta sünnipäevalapsi ning anti üle kingitused, sooritati pidulik rituaal neile, kes suvevaheajal olid abiellunud ning tervitati Raivot, kellel järgmisel hommikul sama tee ees seisis.

Siis nägi programm ette üldise arutelu teemal «Armastus, abielu ja meie», mille aluseks oli eelnevalt koostatud ja laiali jaotatud test. Kokkuvõtteid tehes tuli ilmsiks küll mitmeid eri- ning lahkarvamusi, kuid teretulnud on tõik, et need probleemid kõlapinda leidsid.

Koosviibimine jätkus lõbusas laulu- ja tantsurütmis, mille vaheajal lahendati ka tekkinud küsimused.

HARRI SALMANN

VASTUSEKS REPLIIGILE „KAUA, KAUA"

(«TRÜ» 13. dets. 1974. a.)

Pälsoni 14 ühiselamu on mitme aasta jooksul hädas olnud kanalisatsiooni ummistuste ja selle tagajärgedega, mistõttu üliõpilaste mure on hästi mõistetav.

Paraku ei ole ühiselamunõukogu esimees M. Saluveer õigesti informeeritud põhjustest, millest olid tingitud korduvad avariid, ja nii eksis ta süüdlaste otsimisel aadressiga. Põhiline viga ei olnud mitte ülikooli hoole all olevas torustikus. Katlamaja üleujutused olid enamikul juhtudel tingitud linna torustiku avariidest Vanemuise tänaval. Sealsete ummistuste ja paduvihmade puhul voolas nii linna kui ka ühiselamu reovesi ülikooli torustiku kaudu ühiselamu katlamajja.

Et kõige kurja juur oli just Vanemuise tänaval, selgub kasvõi sellest, et komandant taotles uue torustiku ehitamist hoonest Pälsoni tänavale, mis ei olnud aga teostatav, sest puudub vajalik langus.

Ka ülikooli torustik, mis on ehitatud 1960. aastal, langes osaliselt sisse ja tekitas ummistuse. Vanemtöödejuhataja jaoskonna töömehed likvideerisid avarii ja asendasid 25 meetrit vanu torusid uute tugevatega. Kogu õuetrassi asendamine uuega ei olnud vajalik.

Aga Vanemuise tänaval ummistused kordusid. Käesoleva aasta sügisel Vanemuise tänava kanalisatsioon rekonstrueeriti.

Millest siis viimane reovete uputus katlamajas?

Ilmnes, et tsentraalküttetrassi paigaldamisega tänava alla vigastati ühiselamust tulevat torustikku, mis aegamööda täitus saviga.

Vanemtöödejuhataja jaoskonda võib süüdistada selles, et avarii likvideerimine ei läinud nii kiiresti, nagu oleks soovitud, kuid siinjuures tuleb arvestada, et hädade põhjused maa all selguvad alles pärast torustiku lahtikaevamist. Kaevata tuli suures osas käsitsi, et sõidutee all asuvaid kommunikatsioone mitte rikkuda. Enne tööde alustamist oli tarvis taotleda tänava sulgemise luba ja liinibusside marsruudi muutmist.

Konkreetselt. 28. novembri õhtul teatati meile avariist. Reedel, 29. novembril ja 2. detsembril proovis meie töömees torusid läbi puhastada. See ei õnnestunud. 3. detsembril saadi kaevamisluba ja sama päeva õhtuks oli oletatav avariikoht välja kaevatud. Selgus, et olukord on halvem ja kaevamist tuleb laiendada kogu tänava ulatuses. 4. detsembril taotleti liikluse sulgemist. Luba anti selleks alates 8. detsembrist. Vigastatud torustik soojatrassi ja tänava all asendati uuega.

Küsimusele, millal saab Pälsoni 14 ühiselamu kanalisatsioon lõplikult korda, võiks vastata, et see on nüüd korras. Kuid millal ja millistel põhjustel tuleb järgmine avarii? Ei tea.

Vanemtöödejuhataja jaoskond suhtub avariide likvideerimisse tõsiselt ning vajaduse korral ohverdatakse selleks ka uneaega ja puhkepäevi. Midagi halba ei ole ka selles, kui komandant oma töötajatega samuti käed külge lööb, et rasket olukorda oma majas leevendada.

A. LIIK,
Vanemtöödejuhataja
jaoskonna juhataja

Uut TRÜ Raamatukogus

1. **Алексеев П. М., Турыгина Л. А. Частотный англо-русский словарь-минимум газетной лексики.** Москва, 1974. 216 lk.

2. **Атлас почв СССР.** Москва, 1974. 165 lk.

Mullastiku atlas on esimene omalaadne väljaanne Nõukogude Liidus. Annab ülevaate mullastiku tüüpidest, nende kujunemisest, geograafilisest paiknemisest ja põllumajanduslikust kasutatavusest.

3. **Библиотеки СССР.** Библиотеки союзных республик (без РСФСР). Москва, 1973. 368 lk.

Teatmik ilmub eraldi väljaannetena Vene NFSV ja liiduvabariikide raamatukogude kohta. Andmed on esitatud 1972. a. 1. jaanuari seisuga.

4. **Булучевский Ю., Фомин В. Старинная музыка.** Ленинград, 1974. 144 lk.

Teatmik selgitab 450 mõistet Lääne-Euroopa vanast muusikakultuurist. Ajaliselt hõlmab XII—XVII sajandi terminoloogiat.

4. **Нелюбин Л. Л.** Частотный **англо-русский военный словарь-минимум.** Москва, 1974. 224 lk.

6. **Соловьева Т. А. Русско-английский и англо-русский словарь исторической терминологии.** Иваново, 1972. 282 lk.

ACTA DIURNA

22.—24. mail 1974. a. korraldati NSV Liidu riiklike ülikoolide üldfüüsika kateedrite juhatajate seminar-nõupidamine Tartu Riikliku Ülikooli juures. Selle seminari ettevalmistamise ja läbiviimise eest avaldas NSVL kõrgema ja keskerihariduse minister oma käskkirjaga 23. dets. 1974. a. nr. 1276-1 tänu Tartu Riikliku Ülikooli rektorile professor A. Koobile, üldfüüsika kateedri dotsendile Kalju Kudule ja üldfüüsika kateedri juhatajale dotsent Valdo Ruttasele.

Õppejõud, palli mängima!

Gagarini tänava võimlas on võimalik mängida korv- ja võrkpalli ning lauatennist. Sessiooni ajal saaksid õppejõud ja teenistujad kasutada võimlat üsna lahedasti. Esialgu koostatakse graafik kuni 6. veebruarini, hea suusatalve puhul pikeneb võimla kasutamise aeg tõenäoliselt märtsi keskpaigani.

Tunniplaani koostab TRÜ spordiklubi. Rutake registreerimisega (V. Kingissepa 19, ruum 114, telefon 331-64). Esmajärjekorras rahuldatakse kollektiivsed sooviavaldused.

Spordiklubi

Toimetuse postist

Veel otsusest

Vt. ka «TRÜ» nr. 42

Niisiis, asi on otsustatud: joomakoht peab ülikoolil olema! Otsus on põhjendatud, sest kus peaks tudeng jooma, kui seda kohta poleks? Ega ometi salaja intris või koos joodikutega kusagil linna kõrtsis? Pealegi on mõned linna joomakohad vahel remondis. Ei tule ka unustada, et alkoholi müügi lõpetamine tõukab salakaubavedamisele ja kodusele samagonniajamisele, kriminaalkuritegudele niisiis. Joomine, vastupidi, on igati seaduslik!

Seni esineb meil joomise alal veel üksikuid puudusi. Kasvõi see, et kained ostavad neile, kes on juba

nagunii täis. Unustavad, et juua tuleb kaine peaga. Odavate veinide asendamine kallimatega teeb sellele nähtusele kindlasti lõpu. Hea, kui siis endalegi jõuavad tellida!

K. L.

«Habt Ehrfurcht vor dem Leben»

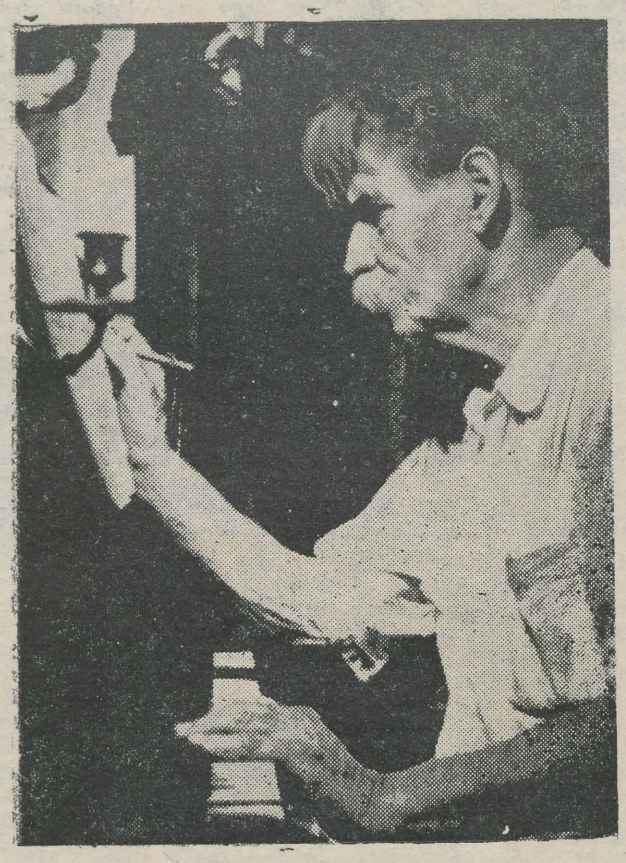

14. jaanuaril täitub sajand nende sõnade autori, Albert Schweitzeri sünnist. Arst, filosoof, muusik ja muusikaajaloolane, väsimatu võitleja aatomikatsetuste ja tuumarelvastumise vastu, Nobeli rahupreemia laureaat — suur HUMANIST JA ELUJAATAJA. Inimene, kes tahtis, et kogu tema elu ja töö oleksid tema filosoofiliste vaadete tõestuseks ja tegelikuks rakenduseks. Ja kes oma tahte ka teostas.

Mis valuliselt tähendusrikas on meie argielule kasvõi Schweitzeri järgmine mõte:

«Täiskasvanud tunnevad sageli head meelt kurvast teenest valmistada noori selleks ette, et nad hakkavad kunagi enamikku asjust, mis praegu nende südant ja meeli ülendavad, pettekujutluseks pidama. Sügavam elukogemus räägib kogenematusele teist juttu. Ta vannutab noori eluaeg truuks jääma mõtteile, mis neid praegu vaimustavad. Nooruseidealismis tunnetab inimene tõde. See idealism on rikkus, mida ei tohi millegi vastu vahetada.»

H. Piirimäe

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

ÜLIKOOL KOLIB PÄRNU

(järg)

Mõte, et ülikool võiks Tartust ära kolida, öeldi esmakordselt avalikult välja ülikooli senati istungil 24 jaan. 1693. a., kui senat arutas murelikku küsimust, miks ülikool pole õiget hoogu sisse saanud. Avaldati arvamust, et põhjuseks on ta liiga piirilähedane asukoht. Parajasti kohal olev prokantsler, Liivimaa kindralsuperintendent J. Fischer tegi ettepaneku ülikool üle viia Riiga. See oli Liivimaa kõrgeima vaimuliku ülemuse meelisidee, mida ta oli kaitsnud juba enne ülikooli taasavamist Tartus 1690. a. Riia kasuks kõneles eeskätt see, et ta oli kindralkubermangu administratiivne keskus. Et Riia oli ka Fischeri enda residentsiks, oleks ettepaneku tegijal olnud seal kergem kindlustada kiriku kontrolli ülikooli vaimuelu üle. Ilmselt võib lugeda põhjendatuks ka oletust, et Academia Gustavo-Carolina üleviimisega Riiga taotles Fischer saksa mõju tugevdamist ülikoolis. Et aga absolutistliku kuningavõimu esindajad Fischeri plaani ei toetanud, jäi jutt kolimisest sedapuhku sinna paika.

Tartust ärakolimine oli ülikooli senatis uuesti kõne all 20. dets. 1694. a., päeval, mil Rootsi võimud andsid korralduse Liivimaa rüütelkonna omavalitsuse (Landesstaat) likvideerimise kohta. Asja arutamisel ülikooli senatis oli ülikooli võimaliku uue asupaigana kõne all Tallinn või Pärnu. Professorid võtsid seisukoha Tallinna kasuks, sest Pärnuga võrreldes oli Tallinnal parem ühendus Stokholmiga, aga ka elamis- ja olustikutingimused olid nende arvates Eestimaa kindralkubermangu keskuses paremad.

Järgnevalt on ülikooli kolimise üle Stokholmis nõu pidanud juba kuningas ja Liivimaa kindralkuberner. Nende kõneluste sisu saaksime välja selgitada vaid Rootsi Riigiarhiivi materjalide alusel, kuid ilmselt oli kuningas siiski Tallinna vastu. Tuleb aga arvestada, et ka 1688. a. oli J. Hastfer pooldanud ülikooli taasavamist Pärnus. Kui ülikooli senatis 1695. a. märtsis, mais ja septembris arutati jälle ärakolimist, oli kõne all ainult Pärnu. Arutusele tulid juba kolimisega seotud üksikasjad. Kantsler koos prokantsleriga ja enamiku professoritega võttis ette ka tülika reisi Pärnu, et olukorraga kohapeal tutvuda. Ülemleitnant P. v. Essen, kelle juhtimisel oli ehitatud ja remonditud ülikoolihoonet Pärnus 1670—80. aastail, sai käsu laoks muudetud hoone jälle korda seada. Üliõpilaste paigutamiseks kavatseti ehitada nn. Konvikt, mille all antud juhul mõeldi ühiselamut. Stipendiaatide jaoks kavatseti organiseerida ülikooli köögi ja söögisaali kaudu ühistoitlustamine. Mõeldi ka sellele, kuidas hankida teoloogiaprofessoreile pastorikohti, mille pidamine oli Tartus juba tavaks saanud. Üksikküsimuste täpsustamiseks, ilmselt aga ka lisasummade saamiseks, palus Hastfer kuningalt lisainstruktsiooni. Kõik need ettevalmistused katkesid aga Hastferi surmaga 1695. a. detsembris.

Liivimaa uueks kindralkuberneriks, seejärel aga ka ülikooli kantsleriks sai Erik Dahlberg (1625—1703), keda õigusega peeti üheks haritumaks Rootsi ohvitseriks. Olles tunnustatud väejuht ja administraator, leidis ta eriti hindamist fortifikatsiooniinsenerina. Tema jooniste järgi tugevdati bastionide ehitamisega Tallinna, Narva, Pärnu, Kuressaare jt. linnade kindlustusi. Kuulsa prantslasest eelkäija järgi nimetati teda juba omal ajal «Rootsi Vaubaniks». Laialdaste huvidega mehena ei võtnud E. Dahlberg ülikooli kantsleri ametit lihtsalt aukohustusena, vaid ta tundis tõsist huvi ka Academia Gustavo-Carolina käekäigu vastu.

Juba 1696. a. oktoobris teatas E. Dahlberg kuningale, et ta on isiklikult külastanud Pärnut ja võtnud käsile akadeemia ehitusasjad. Pärnus on ta tõepoolest tutvunud kõigi plaanidega, vaadanud üle olemasolevad ehitused ning käskinud P. v. Essenil jälle tööle asuda, et ülikoolihoone korda saaks.

1697. a. augustis saabus Academia Gustavo-Carolina uus kantsler koos prokantsleriga lõpuks Tartu. 31. aug. toimus ülikooli senati tormiline istung, kus vaidlusküsimuseks oli jälle vana probleem, miks kohalik noorsugu siia õppima ei tule. J. Fischer süüdistas ülikooli, rektor G. Skragge väitis oma sarkastilises kõnes, et süüdi on selle maa elanikud, kes ei taha oma lapsi sellesse ülikooli saata. Jutt oli aadlikest, kes eelistasid oma poegadele välismaa ülikoole. Samas süüdistas rektor aga ka Fischerit, kes püüdis pakkuda Tartu ülikoolile konkurentsi Riia nn. Lütseumi näol. Varsti jõuti juba rootslaste ja sakslaste vaheliste vastuolude probleemini («dissidia nationalia»). Kantsler E. Dahler asus avalikult rootslaste poolele ja luges loomulikuks ka rootslaste kui domineeriva rahva (natio dominans) eelistamist.

Nende tülide tagajärjel arutati jälle ülikooli Pärnu kolimist. Ilmselt loodeti sellega saavutada rootsi ja välismaa üliõpilaste suuremat juurdevoolu. Rootsi päritoluga professoreid meelitasid samuti paremad võimalused ühendusepidamiseks Rootsiga. Kolimise tähtaeg jäi aga jälle lahtiseks. Uue viivituse tõi kaasa kuningas Karl XI surm 1697. a. Alles 1699. a. jaanuaris arutati Tartus jälle ülekolimist. Professorid koostasid kantslerile memoriaali, kus nad panid kirja oma soovid Pärnu suhtes. Nad pidasid vajalikuks oma rootsi kirikut, mille asemel ainult hädaabinõuna sobis kabel ülikoolihoones. Ülikooli jaoks peeti vajalikuks suurt seina- või tornikella, anatoomiasaali, observatooriumit, botaa-

(Järg 4. lk.)

Sihuke suvi

Jüri Roosaare

XIX

Ja väikeste raksatustega läheb lehiseoks põlema. Lehis põleb üldse hästi. Vaik prõgiseb ja leek liigub oksa mööda ülespoole. Järgmine oks, ja järgmine. Meeldiva raginaga süttivad puud ning tasaselt lauldes hakkab ahi küdema. Soojus hoovab õnnistusena, paitab nägu, poeb riiete alla, silitab, kuivatab sokke. Märjad saapad auravad. Niiskus taganeb.

Varsti hakkab palav. Siis on hea lahti riietuda, minna telgi teise nurka, kus meeldivalt jahe. Lehistest ahjus on selleks ajaks järel vaid sõed.

Varsti surevad nemadki, kattudes halli tuhakorraga, ja niiskus tuleb tagasi; ta ei kadunud kuhugi, vaid ainult taandus. Ja külm. Meie aga oleme siis juba magamiskottides,

XX

Rabistab, rabistab ... rabistab ... rab ...

Piiskade laul vastu presenti toob oivalise une.

Rabistab, ikka rabistab. Peab tõusma, peab psühromeetrit krutlima minema. Prr! Külm! Niiske! Riided liibuvad kompressina ümber keha. Hambaid plagistades tirin säärikuid jalga. Veel puldanlaabuk ning tulebki telgist välja pugeda. Ni! hirmus ei olegi!

«Laabak-laabak,» teevad säärikud teerajal.

Köögis on soe ja hea. Sööme. Peagi täitub laud paberite, joonlaudade ja märkmikega. Kirjutame, rehkendame, joonestame, päevatööks mõni graafik või tabel.

«Laabak-laabak,» vaatlusele.

Videvik. Süütame küünlad. Telk muutub nagu suuremaks. Kogunemc ümber habiseva leegi ja püüame tööd teha. Püüame küll, aga küünlavalgel teeb naerulind hoolega pesa.

Kesköö käib vikerkaare poolring üle taeva, tema sisse on looduse värvipintsel veel teise, väiksema maalinud.

Põhjas on päikeseloojangud ilusamad kui tõusud.

XXI

Päevikust:

«8. august, tundras.

Pool viis maandub all laagris lennuk, pool kuus tõuseb ta jälle õhku. Olja lendab ära. Kui mõelda sellele, et me enam kunagi ei kohtu ...

Lennuk lendab meie poole. Seisame telgi ees, lehvitame. Paarikümne meetri kõrguselt sööstab AN meist üle, kõigutades viimaseks hüvastijätuks tiibu, ja kaob lõunataevasse.»

Kogu elamine peab jälle kastidesse mahtuma ja nelja naelaga kinni löödama. Autori foto

XXII

Võtsin fotoaparaadid ja läksin jahile, muljete ja vaadete jahile, avastama. Bulgunjahh ning paljud teised kohad said juba ammu läbi käidud. Igapäevaste vaadetega harjusime nagu oma toa tapeedimustriga, nii et nad märkamatuks muutusid, kauguses paistev Odeluni künkaaheliku 150 m kõrgune tipp triangulatsioonisignaaliga peibutas aga endiselt tundravaatluste ajal pilku. Kui seal käidi, siis olin valves.

Lähen. Peagi laskun esimesse orgu, mis suleb silmapiiri. All lookleb tundra pruunikal taustal heleroheline triip — põõsad, mis hoiatavad, et seal on märg, tundralaikudest ja külmalõhedest kirjatud maapind mujal aga lausa krõbiseb kuivusest.

Midagi valendab eespool. Lähenen — nartavare, mööda nu tumm tunnistaja.

Orule järgneb org. Lehist esineb vaid kohati mõne sentimeetri kõrguste okkapadjanditena, mis ennemini sammalt meenutavad. Trigopunkt näib üsna-üsna lähedal — lummav eesmärk, mis sunnib täiel sammul otse tema poole minema.

Kohal! Seisan ja vaatan kesk lõõskavaid tuuli, mis igast ilmakaarest siia kokku tulevad. Ümberringi levib arktilisi külmakõrbeid meenutav kiviklibune ala. Kividel sambliketäpid, ja see on kõik. Ei, siiski — kaks joodiampulli ning roomikujäljed meenutavad kunagisi tulnukaid.

Ees säravad järved, terve järvede kaskaad imeselget vett. Nad pole sügavad. Ühel kaldasopil leian tuuletu koha ja istun. Täielik sääsetu vaikus. Järv jalge ees pillub sädemeid. Rahu. Unustus.

Sammun künkalt künkale keset lagedat ja üksindust. On harjumatu ning seepärast huvitav. Monotoonsus aga vaheldub, avab üllatavaid vaateid ega tundu üksluine.

Kaarega lähenen uuesti Novajale ning orud muutuvad järsemaks, künkad kõrgemaks, rohttaimkattele lisandub lehis. Harviku eluvaevas kõverdunud nässid ajavad ennast sirgu, neid ilmub üha rohkem. Korraga satun nagu tõelisse metsa — pea kohal lehisekroonid, kattes vähemalt poole taevast, ümberringi liikumist kammitsev polaarlepa võsa ning jalge all parajalt järsk nõlv. Siis leian lagendiku, kust avaneb vaade ette. Olen looduslikul tribüünil. Jalge ees paarikümne meetri sügavusele langev mets lõpeb all nagu noaga lõigatult — see on tema põhjapiir. Edasi laiub ääretu soo oma korrapärase pinnamustriga, põhja pool üha sinisemaks muutuv ja lõpuks pilvedega kokku saav. Õhtusse käänduv päike vaatab vastu kaunitar-järvest Bagatõrist. Seal kusagil on laager ja teised, mõtlen, ning hetkeks kaob väsimustinagi jalgadest.

XXIII

Lähen tundrasse. Viimast korda. On pime, lähen vastumeelselt.

Saint-Exupéry: «Tormid, udu ja lumi muutuvad sulle mõnikord tülikaks. Mõtle siis kõigile neile, kes on seda läbi elanud enne sind ...» Exupéry. Kolmekümne aasta eest lendas ta viimast korda. «Ma ei kahetse midagi. Mängisin ja kaotasin. See kuulub mu ameti juurde. Aga ikkagi olen hinganud meretuult ... See ei ole hädaoht, mida ma armastan. Ma tean, mida ma armastan. Ma armastan elu.» Võitmatu elujanu. ... Oli vähe lootust, et keegi talle appi tuleb. Ta jäi üksi kõrbtühja tundrasse. Haigena, abitult ja toiduta. Kaheksateist päeva tuiskudes, üha tugevnevas külmas. Ent elutahe võitis haiguse, sundis tõusma ja süütama lõkke. Ta võitis — Alexander Theodor Middendorff.

Valutava hambaga putukas ronib mööda planeeti. («Inimese tõde on see, mis teeb temast inimese,» ütleb Exupéry.) Tal on suured eeskujud ja oma pisikesed päevaprobleemid ...

«Ära siit, ära siit!» sisistavad vihased iilid telgiräästasse, kell tiksub murdsekundeid, mõtted rändavad mõttekiirusel.

... Olid alguspäevad ... mis pärast seda oli?, ja nüüd on lõpp. Kastid, kompsud ja kojuigatsus, sest lahkumistärmin on teada. Lendame harjumuspärasest ebatavalisse (kas tõesti istun varsti õunapuu all ja loen lehte?)

XXIV

Idatuuled möllavad väljas ja kärsitustuuled meis. Kõik mõtted on juba seal, kilomeetrituhandete taga, peale ühe — lennukimõtte. Kõik soovid, kõik unistused ja lootused kuuluvad juba sinna, peale ühe — lennukilootuse. Kõik asjad, tööd, dokumendid on pakitud, ära antud, vormistatud, olnu järel on tõmmatud tulevat ootav mõttekriips ... ja kolm punkti, sest tuul on tõesti liiga tugev.

Ta lendab meist mööda ja tuleb siis kõige kaunimalt kõlava mürinaga otse vastu tuult.

XXV

Päevikust:

«21. august, osmikus.

On küsitav, kas ma enam seda päevikut kirjutan.

PÕHI on nagu esimene armastus, lihtne ja seletamatu. Teda ei saa unustada. Ta võib küll taanduda, kuid tuleb ikka ja jälle tagasi!

Kodus, tugitoolis, detsembris.»

Academia...

Algus 3. lk.

nikaaeda ja «matemaatilisi peegleid». Professorid ei unustanud küsida ka «vabu hauaplatse» linna kirikus.

Lõpuks 1699. a. märtsis saabus kantslerile Karl XII reskript, milles talle tehti ametlikult ülesandeks akadeemia Pärnus sisse pühitseda. Viimaseks tähtajaks anti sama aasta august. Kui aga kuningalt küsiti ülekolimiseks raha, teatas ta, et sissepühitsemine Pärnus peab toimuma ilma tseremooniateta ja pühalikkuseta. See pidi olema lihtsalt teise kohta kolimine. Kuninga arvates polnud professoritel kolimiseks raha vaja, raamatukogu ja trükikoja jaoks pidi vajalikud summad leidma kindralkuberner.

22. juuliga on dateeritud Academia Gustavo-Carolina viimane protokoll Tartus. 25. juulil toimus viimane pidulik kokkutulek, kus professor Michael Dau pidas kõne «de migratione literarum». Majanduslikult alla käiv Tartu lakkas olemast Liivimaa vaimuelu keskuseks. Möödus enam kui sajand, enne kui provintslikkusesse hääbuv Tartu sai uuesti ülikoolilinnaks.

(järgneb)

RSR-i klubiõhtu

RSR-il on suur populaarsus Õigusteaduskonna tudengite hulgas.

Õhtu juhatasid sisse Õigusteaduskonna komsomolisekretäri sõnad, milles sooviti julget pealehakkamist I—IV kursuse võistkondadele. RSR-i president T. Kõrda puudutas oma ettekandes kaasaja ühte aktuaalsemat ning keerulisemat küsimust, Palestiina probleemi. Õigusteaduskonna dekaan jagas vahetuid reisimuljeid Lähis-Ida maadest. Siis muusikaline vahepaus L. Sinjavskilt ja žürii astus ametisse.

Rinnutsi pürgisid võidu poole II ja IV kursus. Laululugu «Lõvi valmistub hüppeks» juhatas üsna mõttekalt sisse viktoriini otsustava, teise poolaja. Kokkuvõtteid tehes selgus, et teenitud võit kuulus II kursuse esindusele.

Ürituse lõppedes nõustus prof. A. Uustal andma intervjuu.

Milliseid rahvusvahelise elu sündmusi viimasel ajal hindate Te kõige olulisemaks?

«Viimaste aastate tähtsaimaks rahvusvahelise elu sündmuseks on kahtlemata maailma kahe võimsama riigi NSV Liidu ja USA suhete normaliseerimine, mis avaldab mõju kogu rahvusvahelisele kliimale. Eriti tuleb hinnata 1972. a. Moskvas sõlmitud kokkuleppeid raketitõrje süsteemide ja strateegiliste ründerelvade piiramiseks. Viimase kokkuleppe asendamiseks uuega ja ka selle põhiprintsiipide suhtes lepiti kokku hiljuti Vladivostokis toimunud NLKP KK peasekretäri L. Brežnevi ja USA presidendi G. Fordi kohtumisel. Tuleb samuti märkida 1973. a. L. Brežnevi visiidi ajal USA-sse sõlmitud kokkulepet tuumasõja ärahoidmise kohta. Kõik nimetatud kokkulepped sillutavad teed tuumarelvade keelamisele ja nende varude hävitamisele.»

Kuidas Teie arvates TRÜ üliõpilased tunnevad rahvusvahelise elu küsimusi?

«Üliõpilased tunnevad rahvusvahelise elu küsimusi üldiselt väga hästi. Nad peaksid aga pidevalt tutvuma ajakirjadega «Международная жизнь», «Новое время» ja «За рубежом».

Teie hinnang toimunud üritusele?

«Loen õhtut igati kordaläinuks.»

Peeter Torop

Tõlkekudrused II

Et tänapäeva tõlketeadus kujutab endast heterogeenset süsteemi, tuleks enne selle osalistki kirjeldamist leida mingi kindel toetuspunkt, mis garanteeriks kirjeldava keele (metakeele) ühesuse. Traditsiooniliselt on selleks alustalaks võetud tõlkeprotsess kui tõlkimise kõige tähtsam etapp. See aga muudab ühtse kirjelduse (ja hea tõlkeprotsessi eri aspektide spetsiifika mõistmise) a priori *võimatuks. Ei ole olemas universaalset tõlkeprotsessi, selle spetsiifika ei peitu mitte temas eneses, vaid originaalis. Algupärandi osa on tõlketeaduses seni alahinnatud, kuigi just originaalisse suhtumise järgi on kõige mugavam vaadelda erinevaid tõlketeoreetilisi suundi.*

Tõlkimise seisukohalt on originaalteksti analüüsi eesmärgiks dominantsete seoste kindlakstegemine. Analüüs peab olema võimalikult objektiivne, lähtuma dominantidest teoses, mitte aga uurija-tõlkija teadvuses. Viimases nägigi V. Žirmunski dominantsuse teooria põhilist ohtu.

Objektiivsuse huvides on originaali kõige parem interpreteerida struktuursemiootiliselt: vaadelda originaalteksti algul kui tervikut, kui tavalise keele kasutamise eripärast viisi, kui konkreetset stiili. Luulekeel on omaette uurimisobjekt ning seda analüüsides teeme kindlaks stiili lingvistilises mõttes, stiili kui keele kasutamise eripära. Seega annab immanentne analüüs esimesed andmed dominantide kohta, viies järeldusele, et antud autonoomne terviklik teos toetus oma ülesehituses teatavale konstruktiivsele printsiibile.

Analüüs aga ei saa siinkohal mingil juhul katkeda. Saadud andmed ei ole veel põhjendatud. Ammutades originaali omapära vaid keelest, võib seda tublisti moonutada. Tõlkepraktikas on selle kohta lugematul hulgal näiteid. Toome neist allpool mõned.

A. Bloki luuletuse «Mu eest su imed olid varjul» tõlke eesti keelde mõtestab ümber keele seisukohast vaid tühine muudatus ühes värsireas: originaali «Sinu kõrge mäe kohal» asemel on tõlkes «Sinu kõrgeil mägiharjul». Asi on selles, et luuletuses pole tegemist mingite abstraktsete ja müstiliste mägedega: luuletaja pidas silmas täiesti konkreetset mäge Boblovos, kus elas ta armastatu L. Mendelejeva ning mille poole Blok «alt üles» õhkas.

Haruldased ei ole taolised eksimused ka suurte meistrite puhul. Asesõnade funktsioonidest luules on palju kirjutatud. Võrreldes kaht Lermontovi luuletuste tõlkeraamatut (1955 ja 1964) ning jälgides A. Sanga poolt tehtud muudatusi võime kindlaks teha, et hilisemas variandis on tõlkija püüdnud suurendada värsside ekspressiivsust, parandada stiili ja muusikat.

Luuletuses «A. O. Smirnovale» pöördub autor adressaadi poole ainult teietades. Varasemas variandis on Sang sellest kinni pidanud, kuid hiljem riimipaari «kuulata — vaikin ma» muuta püüdes sai uueks variandiks «teid-neid». Tõlkesse ilmus väljend «mu neid», mis on täielikus vastuolus luuletaja eluloolliste andmetega ning oleks adressaadile lausa solvav olnud.

Seega tuleb pärast seda, kui teksti on vaadeldud autonoomse tervikuna, lülitada ta laiemasse konteksti, kõrvutades teda antud luuletaja loominguga, andmetega ajastu, eluloo, mõjutuste jne. kohta. Originaalteksti vaadeldakse järelikult keerulisema süsteemi osana — kultuurilis-ajaloolise ja antud autori luulemaailma kontekstis.

Alles niisugune tekstisiseste ja tekstivälised seoste kõrvutamine lubab luua originaalist tõepärase ettekujutuse ning näha temas neid põhilisi seoseid, milleta antud teosest üldse rääkida ei saaks.

Analüüsi tulemus, need elemendid ja suhted, mida tõlkija peab teistest tähtsamaks, määravad tõlkeprotsessi ja moodustavad tõlkemeetodi, mille kindlakstegemiseta ei saa õigesti hinnata tõlkija tööd.

Inimesed ja loomad

D. Kovjornõi-Nikudõškin

Nüüd, kus elava inimese probleem on meie kunsti ette pandud kogu oma gigantses ulatuses, tervitas meie massivaataja erilise rahuloluga Loomaaia avamist, mis pärast kauakestvaid ettevalmistusi näitas taas oma loomapalet.

Suure hädaga mahutas Loomaaia territoorium kõik avamises osaleda soovijad. Kokkutulnud pealtvaatajate hulgas said sildi all «Tere tulemast!» kaunites harmoonilistes pruunides väljapandud võimsad metsloomad sooja vastuvõtu osaliseks.

Suur elevus oli lõvi puuri ees. Raske on tagasi hoida vaimustust selle tohutu kultuuriga looma nägemisel. Heroiliselt kõlab tema möirgamine, mis kantud klassikalise teatri parimatest traditsioonidest. Lopsaka lakaga kroonitud pea aeglane pööre ning me kohtame silmi. Ta vaatab meid sõbralikult, tahaks midagi ütelda..., kuid laste sumin häirib teda. «Hiljem... teistes tingimustes,» — nagu ütleks ta ning keerab meie poole figuuri vastasotsa.

Liikugem edasi. Täiesti sõnulseletamatu mulje jääb lõvi ustavast sõbratarist — laialttuntud emalõvist. Vaevumärgatav ripsmete võbin, katkendlikud häälemodulatsioonid, plastilised sabaliigutused sügaval psühholoogilisel pinnal — vaat kellelt võiksid õppida Loomaaia noored kaadrid.

Aga juba naaberpuuri juures ootas meid kahetsusväärne pettumus. Ilmselt on Loomaaia direktsioon vähenõudliku publiku juures kerget menu taga ajades igasuguse mõõdutunde kaotanud.

Kujutage endale ette üht värdjalikult pikkade esijalgadega õnnetut hobust. Selle kohal kõrgub õigustamatult väljavenitatud ning kõiki realisminorme rikkudes kael. Et mitte jääda kiilasõnaliseks, lubatagu märkida, et selle eksponaadi kael ulatub tunduvalt kõrgemale kõrvalseisvast gaseeritud vee kioskist. Kommentaarid on liigsed.

See nõndanimetatud eksperiment on veel kõigele lisaks pealetükkivalt plekiliseks pintselditud, irriteerimist püütakse aga õigustada sildiga «Žiraff». Ja kui pealtvaatajad sellest tühisest meelelahutuslikust igandist ära pöörduvad, on see igati mõistetav.

Vaieldavat leidus ka elevandis. Tema kujundamine kahe sabaga — ühega eest, teisega tagant — desorienteerib vaatajaid, eriti aga noorsugu, kes satub kimbatusse selle eluka näo kindlakstegemisel, ekseldes oletustes, kus on esi-, kus taguots. Auväärne loom on sunnitud esinema ikka sellesama direktsiooni vaimus.

Suurim pettumus ootas aga ees. Hobuse roll meie põllumajanduses on üldiselt teada. Kuid kus, missuguses kolhoosis oskasid need Loomaaia hädakorraldajad näha vöödilisi hobuseid?

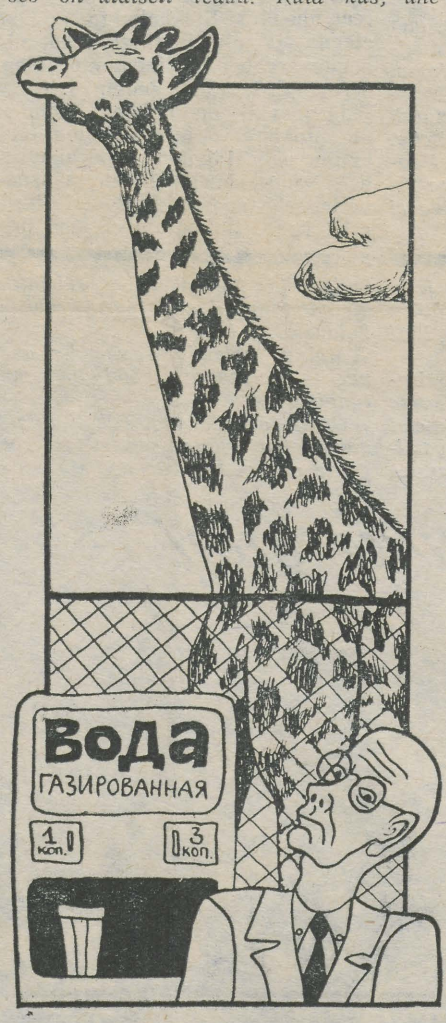

Ilmar ANVELDI joonistus

Kergemeelne silt «Sebra» olukorda ei päästa. Täielik irdumine tegelikkusest on ilmne. Vaataja kõnnib ükskõikselt mööda.

Äärmine hallus — vaid nii võib määratleda kodu- ja metsjäneseid.

Kõrval aga kasutu luksus. Riiklike vahendite tühine raiskamine. Me peame silmas jaanalindu, keda oli miskipärast vaja kujutada terve lasu kallihinnaliste jaanalinnusulgedega.

Nagu ikka taolistel juhtudel, kutsus see ülepakkumine esile kahetsustunde. Kas tõesti ei ole selge, et väljendusvahendite kokkuhoid vaid tugevdab kunstilist muljet?

Kas poleks õigem olnud piirduda ühe-kahe sulega isendi kohta? Kõrvuti selliste ärritavate «uuendustega» kohtasime aga real juhtudel kulunud stampe, terve väljamõtlemise puudumist.

Mitmesugused kalad on jälle vanamoodi akvaariumides, kus vesi takistab nende jälgimist. Samas aga jääb kasutamata tore päikeseküllane lagendik, kus kaunite vanikutena üles riputatud ning päikese käes küütlevad kalad oleksid nii kauniks kui ka õpetlikuks vaatamisväärsuseks.

Noorloomade aedik oli tulvil vallatlevaid eri tõugude noori esindajaid. Esimesel pilgul oleks siin nagu kõik korras.

Tähelepanelikumalt süüvides aga märkate peagi, et kõik need mängud on vabad igasugusest sisust.

See on mäng mängu pärast. Saab siis sellega huvi äratada vaatajas, kes tuli siia nii puhkama kui õppima?

Ahvipuuride ees seistes olime tükk aega tunnistajaiks küllalt ohtlikele misanstseenidele, mis oleksid mõnel juhul mõeldavad kapitalistlikus ühiskonnas, meil aga jätavad täiesti metsiku mulje. Ei söandagi seal pikemalt peatuda.

Loomaaia juhtkond peab ahvid kiiremas korras kasvatustöösse lülitama ja see, et seni on see tegemata, jääb ilmselt suurimaks möödalaskmiseks.

Veel kord tuleks tähelepanelikult üle vaadata puurisildid. Kohati kõlavad nad liiga robustselt.

Nopime sellest «kirjanduslikust loomingust» välja mõned «pärlid»: «Raisakull», «Austraalia mürkmadu», «Skunks», «Eesel», «Tavaline siga».

Kas tõesti ei saaks hakkama ilma nende väljenditeta?

Tuleb veel palju teha, et Loomaaed õigustaks oma kultuurilist missiooni. Vähem eksootikat, soove iga hinna eest jahmatama panna, kaugemale välisest hiilgusest, eriskummalisusest ja originaalitsemisest.

Töötles ja komad pani paika **N. Akimov.** *Maakeelde pani ümber* **P. Torop.**

Tööpakkumine

TRÜ LASTEAED vajab koristajat. Töö vahetustega. Burdenko 42, telef. 32-472.

Juhataja

RSR ja Interklubi

SEMINARLAAGER TOIMUB 14.—16. VEEBRUARINI.

Juhatused.

NB

Kuulutame

Ostke juba täna ülikooli ajaleht, sest iga hetk võib tema sees hakata päevavalgust nägema H. D. Rosenstrauchi uus vereromaan, mis pikkuselt ei taha alla jääda Nanga Parbatile.

Meie ajalehe järgmine number ilmub reedel 24. jaanuaril.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 55. MB-00322.

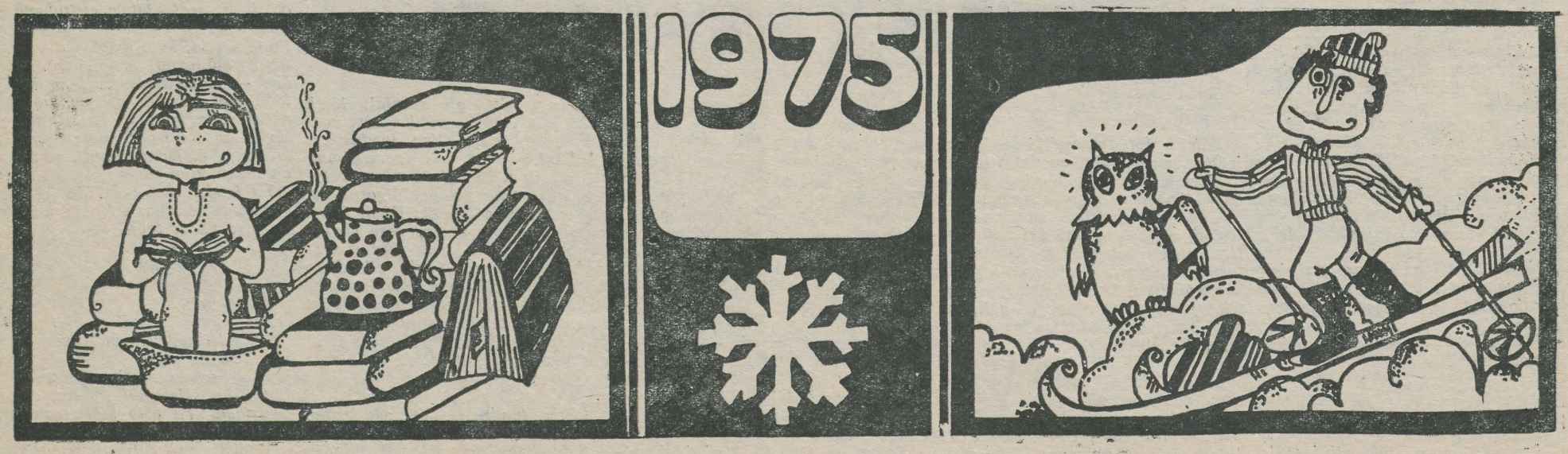

Üllar ENDE joonistus

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 2 | Reedel, 24. jaanuaril, 1975 | XXVII aastakäik

NLKP KK OTSUSTEST LÄHTUDES

SOTSIALISTLIK VÕISTLUS ÜLIKOOLIS 1975. AASTAL

Möödunud 1974. aastal arendas ülikooli kollektiiv tulemusrikkalt sotsialistlikku võistlust teadusliku töö intensiivistamise, õppeedukuse tõstmise, õppeprotsessi täiustamise, olmetingimuste ja ülikooli majandusliku tegevuse parandamise eesmärgil. Teaduskondade, kateedrite ja laboratooriumide poolt võetud sotsialistlikud kohustused täideti suures osas edukalt. Paremaid tulemusi sotsialistliku võistluse arendamisel saavutasid Arsti-, Füüsika-Keemia- ja Ajalooteaduskond.

TRÜ rektoraat, partei-, ametiühingu- ja komsomolikomitee on veendunud, et ülikooli kollektiiv ei säästa jõudu ka käesoleval, 1975. a. nii sotsialistlike kohustuste täitmisel kui ka võistluse arendamisel.

Lähtudes NLKP Keskkomitee 1974. a. detsembripleenumi otsustest, vastuseks NLKP Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse läkitusele nõukogude rahvale, juhindudes NLKP Keskkomitee otsustest «Tööst ideoloogiakaadri valikul ja kasvatamisel Valgevenemaa parteiorganisatsioonis» ja «Ühiskonnateaduste õpetamise ideelis-teoreetilise taseme tõstmisest Baumani-nimelises Moskva Kõrgemas Tehnikakoolis ja N. G. Tšernõševski nimelises Saraatovi Riiklikus Ülikoolis», TRÜ rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid kutsuvad üles

- **kõiki ülikooli teaduskondi ja allasutusi võtma kõrgendatud sotsialistlikke kohustusi 1975. aastaks, et viisaastak edukalt lõpule viia;**
- **kõiki ülikooli teaduskondi jätkama ja laialdaselt arendama sotsialistlikku võistlust õpperühmade (kursuste) vahel, kateedrite (laboratooriumide) vahel ja ühiselamute tubade (sektorite) vahel;**
- **kõiki ühiskonnateaduste kateedreid tagama loengute ja seminariõppuste kõrge ideelis-teoreetiline tase, teooria tihedam seos kommunismi ehitamise praktikaga, partei poliitilise ja organiseerimistegevusega, taotlema, et üliõpilased omandaksid teadusliku marksistlik-leninliku maailmavaate selle kõigi komponentide ühtsuses, et sügavad teoreetilised teadmised oleksid orgaaniliselt ühendatud kindlate kommunistlike veendumustega, oskustega rakendada marksismi-leninismi praktilises elus;**
- **ülikooli ametiühingu organisatsiooni parandama töötingimusi ja ohutustehnika seisukorda; tõhusamalt võitlema üliõpilaste ja töötajate tervise eest; parandama TRÜ üliõpilaste ja töötajate kultuurilisi ning olmevajadusi;**
- **ülikooli administratiiv-majandusala töötajaid saavutama olulisi tulemusi kapitaalehituse ja remondi alal, tööviljakuse, heakorra ja olme alal, töö organiseerimise ja kvalifikatsiooni tõstmise alal.**

TRÜ rektoraat
EKP TRÜ komitee
TRÜ ametiühingukomitee
ELKNÜ TRÜ komitee

Lugupeetud Hilda Moosberg

Viiskümmend aastat tagasi, 1925. aasta jaanuaris, järgides leninlikku kutset, astusite Teie Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ridadesse. Poole sajandi vältel olete Te täitnud eeskujulikult kõiki partei poolt antud ülesandeid, hoidnud kõrgel kommunisti austavat nimetust. Teie parteiline printsipiaalsus, töökus ja heatahtlikkus seltsimeeste suhtes on meile kõigile suureks eeskujuks. 30 aastat olete töötanud edukalt meie ülikooli parteiorganisatsioonis, aidates igati kaasa nõukoguliku Tartu Riikliku Ülikooli väljakujundamisele.

EKP TRÜ komitee tänab Teid, meie parteiorganisatsiooni kõige staažikamat liiget tehtud töö eest ja soovib palju jõudu, tervist ja kordaminekuid edasiseks.

EKP TRÜ KOMITEE

Partei elu

Organisatsioonilise töö planeerimisest

26. dets. m. a. arutas Oigusteaduskonna parteialgorganisatsiooni üldkoosolek spetsiaalselt organisatsioonilise töö planeerimise küsimusi. Tehti seda põhjusel, et organisatsioonilise töö planeerimine määrab tema sisukuse, sihi- ja järjekindluse. Sellist arutlust võimaldas pikaajalise organisatsioonilise töö planeerimise praktika, väljakujunenud planeerimise vormid ja vajadus üldistuste järele.

Tehtud üldistus näitas, et **me koostame liigselt palju organisatsioonilise töö plaane.** Neid koostavad kõik ühiskondlikud organisatsioonid ja administratiivsed allüksused. Plaanide rohkus põhjustab sageli dubleerimist, nõuab liiga palju aega. Üldkoosolek asus seisukohale, et tuleb minna plaanide vähendamise, nende kompaktsemaks ning koordineeritumaks muutmise teed. Oma otsuses määras üldkoosolek kindlaks, millised organisatsioonilise töö plaanid tuleb teaduskonnas **kohustuslikult** koostada. Vajaduse korral võidakse neid koostada ka rohkem. Kohustuslikuks peeti järgmiste plaanide koostamist: 1) teaduskonna nõukogu tööplaan; 2) metoodikakomisjoni tööplaan; 3) kateedrite tööplaanid; 4) filosoofilis-teoreetiliste seminaride tööplaan; 5) poliitringi tööplaan; 6) teaduskonna ideelis-poliitilise kasvatustöö kompleksplaan; 7) komsomoliorganisatsiooni ideelis-poliitilise kasvatustöö kompleksplaan; 8) ametiühingu töö kompleksplaan; 9) kursuste ideelis-poliitilise kasvatustöö kompleksplaanid; 10) rahvakontrolli grupi tööplaan. Vajalikuks ei peetud kursustel eraldi komsomoli, ametiühingu, kursusejuhendaja tööplaani koostamist. Ühtses kompleksplaanis peavad kajastuma kõik üritused, ürituste eest vastutav organisatsioon ja konkreetsed täitjad. Sellise plaani koostamine eeldab ja ühtlasi ka soodustab koostööd kursuste ühiskondlike organisatsioonide vahel.

Peeti vajalikuks välja töötada ja soovitada kõikidele ühiskondlikele organisatsioonidele ühtsed plaani vormid.

Olulise lõigu ühiskondliku töö planeerimisel moodustab plaanide **koordineerimine.** Selleks peavad ühiskondlikud organisatsioonid olema üksteise tööplaanidega vastastikku tutvunud. Sel eesmärgil määras üldkoosolek kindlaks, kellele ühiskondlikud organisatsioonid peavad oma tööplaanid esitama.

Üldkoosolekul kerkisid ka mõningad organisatsioonilise töö planeerimise probleemid, mille lahendamine ei olene teaduskonnast ja mis arvatavasti on probleemiks ka teistes teaduskondades. Esimene neist seisneb õigeaegselt vajaliku informatsiooni saamises üleülikoolilistest üritustest. Eelseisvatest üleülikoolilistest üritustest sõltub suuresti organisatsioonilise töö planeerimine teaduskonnas. Teaduskonnad ei vaja tingimata ülikooli parteikomitee, ametiühingukomitee ja komsomolikomitee tööplaane, mõnikord isegi mitte ürituste toimumise täpseid aegu. Kuid enne organisatsioonilise töö plaanide koostamist teaduskonnas on vaja teada, millised olulisemad üritused seisavad ülikoolil ees eeloleval semestril, milliseid tähtpäevi kavatsetakse pidulikult tähistada jne. Need on vajalikud poliitilise kasvatustöö konkretiseerimiseks, vastavasisuliste ürituste planeerimiseks ka teaduskonnas. Selliste üldandmete andmine üleülikooliliste organite poolt peaks olema täiesti võimalik.

Teine ja märksa keerukam probleem seisneb organisatsioonilise töö plaanide koostamise ja esitamise tähtaegades. Organisatsioonilise töö planeerimine toimub meil praegu se-

(Järg 2. lk.)

Sotsialistlikud kohustused

Õppeprotsessi täiustamise alal

Õppeprotsessi organiseerimise edasise täiustamise alal kohustuvad rektoraat, teaduskondade dekanaadid ja kateedrid kavandama ja ellu viima abinõusid õppeprotsessi efektiivsuse edasiseks tõstmiseks ja spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi parendamiseks. Kohustutakse:

- **täiustama õppe-kasvatustöö ja õppemetoodilise töö planeerimist ja saavutama õppeprotsessi operatiivsem juhtimine;**
- **igakülgselt arendama koostööd ülikooli ühiskondlike organisatsioonidega, et tõmmata neid kaasa kõigi tähtsamate õppe-kasvatustöö küsimuste lahendamisele ja õppe-kasvatustöö ürituste läbiviimisele;**
- **senisest ulatuslikumalt juurutama tehnilisi õppevahendeid ja arvutustehnikat õppeprotsessi, viima süstemaatiliselt läbi õppusi õppejõududele ja abiõppepersonalile õpetamise tehniliste vahendite otstarbekohasemaks kasutamiseks kõigis õppetöö vormides, rakendada arvutustehnikat tööle kahes vahetuses;**
- **organiseerima üliõpilaste ühiskondlik-poliitilist praktikat selliselt, et see hõlmaks eranditult iga üliõpilast ja aitaks kaasa üliõpilaste poolt propagandisti-organisaatori tööks vajalike teadmiste ja kogemuste omandamisele;**
- **rakendama abinõusid õppedistsipliini edasiseks tugevdamiseks, aga samuti osutama üliõpilastele igakülgset abi nende iseseisvas töös õppematerjali omandamisel;**
- **seadma sisse senisest efektiivsem kontroll õppeprotsessi ja spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi üle. Välja töötama kontrolli teostamise metoodiline dokumentatsioon;**
- **parandama üliõpilaste õppe-, pedagoogilise ja menetluspraktika organiseerimist, tugevdama kontrolli praktika läbiviimise üle;**
- **laiendama teaduslikku uurimistööd kõrgema kooli pedagoogika, didaktika ja metoodika küsimustes, operatiivsemalt rakendama selle töö tulemusi igapäevases õppe-kasvatustöös.**

TRÜ komsomoliorganisatsioonis

Lähtudes ÜLKNÜ Keskkomitee III pleenumi otsusest «NLKP KK 1974. a. detsembripleenumi tulemused ja komsomoliülesanded noorte sotsialistliku võistluse arendamisel viisaastaku edukaks lõpuleviimiseks» kohustuvad TRÜ komsomoliorganisatsioon ja kogu üliõpilaskond tõstma õppeedukust.

Selle põhiülesande edukaks täitmiseks tahame:

- **senisest veelgi aktiivsemalt võidelda üliõpilaste — meie maa tulevaste spetsialistide püsivate ja igakülgsete teadmiste eest, viia need ülesanded iga õpperühma, iga üliõpilaseni;**
- **laialdaselt arendada sotsialistlikku võistlust õpperühmade ja kursuste vahel;**
- **senisest enam tutvustada õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlasi, seada eeskujuks nende saavutused;**
- **pöörata erilist tähelepanu ühiskonnateaduste süvendatud omandamisele, partei ja valitsuse aktuaalsete dokumentide tundmaõppimisele, kogu üliõpilaskonna laialdasele kaasahaaramisele ühiskonnateaduste konkursist;**
- **pöörata kogu tähelepanu sellele, et marksistlik õpetus ei kujuneks kuivaks teadmiseks, vaid kindlalt omandatud maailmavaateks;**
- **igati laiendada ja populariseerida üliõpilaste teaduslikku uurimistegevust ÜTÜ ringides, suunata üliõpilasteadust kommunismiehitamise kõige aktuaalsemate probleemide lahendamisele, ühiskonnateaduste fundamentaalsete küsimuste komplekssele uurimisele;**
- **tõsta igati üliõpilaste ühiskondlik-poliitilist aktiivsust seoses leninliku arvestusega «Viime ellu NLKP XXIV kongressi otsused», parandada ühiskondlik-poliitilise praktika süsteemi, viia see iga üliõpilaseni;**
- **parandada veelgi üliõpilaste olme- ja õppimistingimusi, arendada ühiselamutes sotsialistlikku võistlust parima olmekultuuriga toa nimetusele;**
- **süvendada üliõpilaste töökasvatust EÜE ja TRÜ suvemaleva kaudu, aidata omapoolselt kaasa TRÜ komplekssele väljaehitamisele;**
- **tähistamaks fašistliku Saksamaa üle saavutatud võidu 30. aastapäeva, viia läbi turiaadide seeriad «Mööda isade radu» ja «Tunne oma kodumaad» senisest veelgi kõrgemal ideelis-poliitilisel tasemel;**
- **viia läbi komsomolidokumentide vahetamine kõrgel organisatoorsel ideelisel tasemel.**

Teadusliku uurimistöö alal

Tartu Riikliku Ülikooli teadlased teevad kõik selleks, et kiirendada teaduslikku ja tehnilist progressi, tugevdada teaduse sidemeid tootmisega, kaasa aidata teaduse ja tehnika saavutuste kiiremale rakendamisele praktikasse.

Selleks:

- **pöörata teaduslikus töös erilist tähelepanu rahvamajanduslikult tähtsamate teaduslik-rakenduslike probleemide lahendamisele (molekulaarbioloogia); kujundada välja keskkonnakaitse, perekonnasuhete uurimise ja Tartu kõrgema kooli ajaloo uurimise kompleksprobleemid;**
- **jätkata 1975. aastal teadusliku töö temaatika kontsentreerimist teaduse arengu aktuaalsetes suundades;**
- **seada sisse vajalik arvestus TRÜ teadlaste uurimistulemuste rakendamise kohta, aidata kaasa rakenduslike teaduslike saavutuste juurutamisele ja selgitada nende rahvamajanduslikku efektiivsust;**
- **suurendada nõudlikkust TRÜ-s teostatavate lepinguliste tööde taseme suhtes; lepinguliste tööde juhendamine panna ainult teaduskondade nõukogu poolt volitatud isikutele;**
- **teha lepingulisi töid vähemalt 1,55 miljoni rbl. ulatuses;**
- **kõigil TRÜ teaduslikel allüksustel süvendada koostööd ja koordineerida teadusliku töö põhisuunad ENSV Teaduste Akadeemia vastavate instantsidega ning teiste vastavasuunaliste teaduslike organisatsioonidega;**
- **laiendada TRÜ teadlaste tegevust teaduse saavutuste populariseerimisel.**

Administratiiv-majandusalal

Administratiiv-majandusala töötajad kohustuvad tõstma töödistsipliini, arendama senisest enam loovat suhtumist töösse ja intensiivistama sotsialistlikku võistlust kõigi töötajate kategooriate hulgas. Saavutama seadmete efektiivsemat kasutamist ja heaperemehelikku suhtumist neisse.

Kapitaalehituse ja remondi alal täita kapitaal- ja jooksva remonditöö plaan 20. detsembriks; teostada kapitaal- ja jooksvast remonditööst 85% hindele «hea» ja «väga hea»; lõpetada katlamajade ja küttesüsteemide jooksev ja plaaniline remont 1. septembriks.

Heakorra alal viia läbi ülikooli ja ülikoolile korrastada antud territooriumide kevadine puhastus 25. aprilliks ja saavutada kõigi üliõpilaste ja töötajate osavõtt sellest.

Olme parandamise alal teha jooksvat ja sanitaarremonti ühiselamutes vähemalt 50 tuh. rbl. eest.

Materiaal-tehnilise varustuse ja laomajanduse alal tsentraliseerida ülikoolisisene materjalide väljavedu ülikooli laost; parandada oluliselt materiaalsete väärtuste hoiutingimusi olemasoleva pinna ratsionaalsema kasutamise ja kaetud lao pinna suurendamise teel.

Töö organiseerimise alal mehhaniseerida maksimaalselt raamatupidamise osakonna töö, alates II kvartalist viia sisse palkade mehhaniseeritud arvestus.

Kvalifikatsiooni tõstmise alal välja töötada kvalifikatsiooni tõstmise süsteem tööalade kaupa; välja õpetada ja tõsta vähemalt 5 ehitustöölise kvalifikatsioon; läbi viia ehitusjaoskonna meistrite ohutustehnika-alaste teadmiste kontroll.

Õnnitleme, kirjasõna hoidjad!

Elsa Kudu

21. jaanuaril tähistas juubelisünnipäeva kauaaegne TRÜ Teadusliku Raamatukogu vanembibliograaf, innukas ülikooli ajaloo ja kodu-uurija Elsa Kudu.

1949. a. lõpetas E. Kudu prantsuse filoloogi-bibliograafina ja asus tööle TRÜ Teaduslikku Raamatukokku. Talle kui raamatukogutöötajale võlgnevad tänu paljud õppejõud ja üliõpilased, tartlased ja mittetartlased ning kolleegid, sest juubilari põhjalikud teadmised bibliograafiast, ajaloost ning keeltest on neil tihti aidanud leida vajalikke allikmaterjale. On vähe neid, kes tunneksid nii hästi ülikooli raamatukogu teatmefondi kui E. Kudu. Kes kunagi on pöördunud abi saamiseks juubilari poole, teab kindlasti, et ükski probleem, mida on olnud võimalik lahendada raamatukogus leiduvate materjalide põhjal, ei ole jäänud lahendamata, ning pöörduja on saanud kaasa ka soovitusi täiendavate andmete leidmiseks.

Kaua aastaid on E. Kudu andnud algteadmisi bibliograafiast ka üliõpilastele, temalt on vastav õppevahendki «Kuidas leida vajalikku kirjandust». Tema sulest on ilmunud palju teaduslikke artikleid, mis käsitlevad enamasti ülikooli või kodulinna ajalugu. Eriti palju tähelepanu on E. Kudu pööranud ülikooli rektorite elu ning tegevuse uurimisele ning raamatukogu ajaloole. Juuresolevalgi fotol näeme juubilari esinemas K. Morgensterni, raamatukogu esimese direktori 200. sünniaastapäevale pühendatud teaduslikul konverentsil.

Jätkuvat uurimisindu, elavat huvi kodulinna, ülikooli ning raamatukogu probleemide vastu ning head tervist soovime juubilarile ka eaaspidiseks!

Kaja Noodla

11. jaanuaril oli tähtpäev inimesel, kel enam kui pool elust on seotud Tartu ülikooliga. Alguse sai kontakt 1933. aastal, kui Järvamaal sündinud ja Tallinnas keskhariduse omandanud tänane juubilar astus filosoofiateaduskonda, valides erialaks eesti ja üldise ajaloo ning ladina ja kreeka filoloogia. Lisaks omandas ta teadmised raamatukogunduses.

Sõjaajad viisid K. Noodla lühikeseks ajaks suurkoolist eemale — peamiselt õpetajaleivale. Juba 1944. a. novembris kinnitati ta TRÜ bibliograafiakateedri assistendiks. Palju on neid, kes Kaja Noodla käe all on kogunud raamatu- ja raamatukogundusealaseid teadmisi. Pärast bibliograafia kateedri üleviimist TPedI-sse jagas ta haridust raamatukogundust individuaalplaanide alusel õppivatele üliõpilastele.

1949. a. septembrist oli K. Noodla ülikooli raamatukogu tugisambaks, algul paar aastat direktori kohustes, siis osakonnajuhatajana ja peabibliograafina, aastatel 1963—1965 teadusala asedirektorina ja lõpuks kuni pensionile minekuni 1971. aastal käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhatajana.

K. Noodla juhtimisel organiseeriti süstemaatiline kataloog ja toimus 1950. aastal raamatute ümberinventeerimine. K. Noodla initsiatiivil hakkasid ilmuma ülikooli raamatukogu fonde avavad ja tutvustavad tööd, samuti Tartu ülikooli bibliograafia. Ka üliõpilaste bibliograafiaõppuste organiseerimisel oli K. Noodlal juhtiv osa. Käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas juhtis K. Noodla materjalide läbitöötamist ja fondide täiendamist. Tänini jagab ta oma rikkalikke teadmisi ja kogemusi endistele kolleegidele.

Kaja Noodla on tutvustanud oma uurimusi TRÜ Teadusliku Raamatukogu ja raamatu ajaloo vallas ning informaatika alal trükis ja konverentsidel enam kui viiekümnel korral. Juubilari mõtted on olnud aluseks suure hulga ENE raamatualaste artiklite valmimisel. Ta on tuntud täpse ja nõudliku retsensendina, kes abivalmilt on silunud uurimusi, mõnikord isegi mitte tema erialalt.

Mis praegu juubilaril teoksil? Täita on järjekordne toimetajaroll — trükki viimist vajab «Valguse» väljaandel ilmuv L. Grossi, R. Kleisi ja Ü. Torpatsi «Studium latinum». Ühe osalisena jätkub «Lexikon der Antike» tõlkimine. Viimast lihvi ootab uurimus K. E. v. Baeri raamatukogust.

Jõudu ja tervist soovivad
endised kolleegid.

Organisatsioonilise töö...

(Algus 1. lk.)

mestrite viisi ja nende esitamist nõutakse semestri esimese kuu jooksul. Kevadsemestril on see teostatav, kuid raskusi tekib sügissemestri tööplaanide koostamisel. Nimelt ei ole plaanide koostamise ajaks veel ümber valitud mitmete ühiskondlike organisatsioonide juhtivad organid. Valimised komsomoli- ja ametiühinguorganitesse toimuvad alles novembrikuus. Seega tuleb organisatsioonilise töö plaanid koostada vanadel juhtivatel organitel. See aga pole mitmel põhjusel õige ega otstarbekas. Iga isik ja organ koostab tööplaani oma ideede, oma kogemuste, oma organisatsiooniliste kavatsuste baasil. Plaani koostaja on alati veendunud ürituste õigsuses ja vajalikkuses ning tal on seda ka kergem täita. Kui plaani täitjaks osutub juba teine isik või organ, siis pole ta enam niisama veendunud selle ürituse vajalikkuses, mõnikord isegi mitte informeeritud selle plaani võtmise eesmärkidest, läbiviimise vormidest jne. Et need momendid on kõikidele ühiskondliku tööga tegelevatele inimestele hästi teada, siis praktiliselt kas üldse ei koostata organisatsioonilise töö plaane enne ühiskondlike organisatsioonide juhtivate organite ümbervalimisi või tehakse nad hiljem oluliselt ümber. Planeerimisperioode ainuüksi teaduskonnasiseselt pole võimalik muuta, sest teaduskond peab omapoolsed plaanid esitama üleülikoolilistele instantsidele.

Üldkoosolekul pakuti välja järgmised lahendusvariandid: 1) muuta mõningate ühiskondlike organisatsioonide juhtivate eorganite ümbrvalimiste aegu — tuua ametiühingu ja komsomoli aruande- ja valimiskonverentsid üle kevadsemestrile. Et seda on ülikoolis juba kunagi proovitud ja sel olid oma puudused, siis tuleb seda varianti muidugi hoolikalt kaaluda; 2) muuta organisatsioonilise töö planeerimise perioode ja plaanide esitamise tähtaegu selliselt, et sügissemestrist paar kuud jääks kevadsemestri tööplaani sisse. Seega haaraks sügissemestri organisatsiooniline töö ajavahemiku 1. novembrist kuni 1. veebruarini ja kevadsemester 1. veebruarist kuni 1. novembrini. Seega planeeriksid ühiskondlikud organisatsioonid oma tööplaanidesse ka sügissemestri paari kuu üritused ja oleksid ka ise nende täitjad. Ühtlasi välistaks see sügissemestril tööplaanide koostamisel liigse kiirustamise, võimaldaks planeeritavad üritused korralikult läbi mõelda ja üldse sisukamate tööplaanide koostamist. Praegu ei jõua 15. septembril ülikoolis veel õieti jalgu mahagi saada ega end vajalikule lainele häälestada, kui juba peab olema esitatud tööplaan. Kui muretult võiksid aga ühiskondlikud organisatsioonid sügissemestril tööd alustada, kui neil on kevadsemestrist plaanid olemas.

Selline planeerimine on mõeldav ainult siis, kui seda praktiseeritaks ülikooli kõikides instantsides. Kas ka üleülikoolilistel organitel poleks sügissemestril vaja rohkem aega oma tööplaanide koostamiseks? Ka neis niisamasuguste planeerimisperioodide kehtestamine võimaldaks seda täielikult.

V. KELDER

Talituriaad algas

20. jaanuaril sõitsid välja 1975. a. talituriaadi esimesed 20 matkajat, võttes suuna Sverdlovski oblastisse. Matkajaid on tänavu 95 inimest, enamasti Bioloogia-Geograafiateaduskonna ja Arstiteaduskonna üliõpilased.

Viiendat talve sellele julgete retkele valmistuv majandusgeograafia kateedri aspirant Hardo AASMÄE, loetledes tänavusi marsruute (Karjala ANSV, Murmanski oblast, Saali ja Voltše tundra, Hakaši ANSV, Lääne-Sajaanid ja Tuva ANSV) pidas kõige raskemaks ja põnevamaks kahte viimast, kuhu 8-liikmelise rühma koosseisus läheb ka ise. Viimaseil aastail polevat sügava lume ja tuiskude tõttu ükski matk sinnakanti õnnestunud. Retk kestab 16 päeva, linnulennult paarsada kilomeetrit. Rajoon on põnev ja metsik, mets ürgne ja talvel peaaegu inimtühi. Sel ajal ei peeta seal isegi jahti, koer lihtsalt upuks lumme. Need kaheksa jonnakat inimest, kes koos Hardo Aasmäega Sajaano-Sušenskoje tee jalge alla võtavad, on geoloogiaosakonna üliõpilased Volli Kalm ja Mihkel Mermaa, VI kursuse raviarst Valentin Sander ja 3 vaprat tütarlast geograafiaosakonna V kursuselt — Krista Söönurm, Maarja Arras ja Marje Üksvärav.

Legendaarse Kovpaki partisanisalga endine liige, ülikooli sepp ALEKSANDER JEKIMOV ütleb saatesõnu teele.

Kogu tänavuse talimatka üldjuht on geoloogiaüliõpilane Volli Kalm. Ettevalmistus oli põhjalik, sest iga matkarühmaga läheb teele küllaldane hulk kogemusteta inimesi. Pärast kojusaabumist pikemalt!

Täna veel aulas, homme juba lumistel radadel.

J. LAANE fotod.

Acta diurna

Teaduskonnasisese sotsialistliku võistluse võitjaks 1974. aastal tunnistati TRÜ Arstiteaduskonna sünnitusabi ja güneko-loogia kateedri kollektiiv, kellele teaduskonna poolt anti esimesena sümboolne rändauhind.

Kes vajab suvetöölisi?

TRÜ suvemaleva staap palub kõiki TRÜ allüksusi, kes vajavad suveks abilisi TRÜ suvemalevast, sellest kirjalikult teatada ELKNÜ TRÜ komiteesse suvemaleva staabi nimele kahe nädala jooksul, s. o. hiljemalt 7. veebruariks 1975. a.

Sooviavalduses palume märkida 1) millises ajavahemikus üliõpilasi soovitakse, 2) kui palju üliõpilasi (eraldi poisse ja tütarlapsi) soovitakse, 3) missugused on tasustamise tingimused.

TRÜ suvemaleva staap

Venia legendi

Õigusteaduskonna riigi ja õiguse ajaloo kateedri dots. kt., õigustead. kand. Eerik Truuväli *venia legendi* loeng teemal «Riigi ja õiguse teooria mõiste ning aine» toimub kolmapäeval, 12. veebruaril 1975. a. kell 14.15 peahoone 230. auditooriumis.

DEKAAN

EILE TÄNA HOMME

Üks vahelugemine

Väikese erasöökla portsjonid olid Taaralinnas omal ajal vaieldamatult suurimad. Ja kuna portsjoni hind oli pöördvõrdeline söödava mateeria mahuga, siis olid söökla kunnideks peamiselt tudengid supilinnast ja teistest töölisagulitest.

Seinal ilutses tore kuldkrantsis menüü, mida peremees oli lasknud trükkida Bergmanni prindikojas igaveseks ajaks. Seal seisis esikohal hanepraad õuntega. Kui aga mõni kunn seda tellis, vastas peremees väärikalt: «Ani läks sakste kommersile.» See sai akadeemilistes ringkondades lendsõnaks ja kui tuli juttu asjust, mis olid kättesaadavad vähestele, siis öeldi: «Ani läheb sakste kommersile.»

Söökla olmeteeninduses kordus igapäev sama küsimus: «Kas nitsel või piihvtükk või kotlet? Nitsel mekib ää.» Ja igakord, kui keegi julges kallist šnitslit tellida, vastas peremees: «Nitsel on otsas, kahju küll, aga võtke kotlet — suur ja ümmarik, mekib ää!» Nii tuligi jääda kotleti juurde. Sellest ei tehtud väljagi, sest kotlet oli peldikukaane suurune ja maitses tõepoolest hästi (aga nii peenelt suutsid sõnastada oma rahuldustunnet tollal ainult mõned vilosohviateaduskonna keeleteadlikumad pursid).

Kõik püsis kombes ja rahus. Kuni kord ühel lõunastajal õnnestus heita pilgukest muidu kangesti salastatud köögiukse taha. Tema avastused vapustasid kogu ta sõpruskonna. Ja üldine nördimus kasvas tudengite protestiks nii suure mustuse vastu toidu valmistamisel.

Ainult söökla omanik jäi külmavereliseks.

«Ja-a-a», üritas ta enesekriitikat, «must? ... võib-olla, jaa, kindlasti must, — aga ka suured portsjonid ja mekib vägade ää!»

Ja kuna ta oli ka koduuurija ning Eesti Kirjanduse Seltsi liige, lisas ta: «Ja solgisurma pole veel keegi surnud.»

Ümber jutustanud
V. A.

TEADAANNE

Matemaatilise statistika ja programmeerimise kateeder organiseerib kevadsemestril õppejõududele, aspirantidele ja probleemlaboratooriumide töötajaile 30-tunnise loengukursuse tõenäosusteooriast. Loengud toimuvad neljapäeviti kl. 16.15—18.00 J. Liivi tn. 2, aud. 104. Esimene loeng on 13. veebruaril.

Nimetatud kursuse jätkuna on sügissemestril plaanis umbes sama ulatusega loengukursus matemaatilisest statistikast.

Rektori käskkiri

TRÜ rektor avaldab kiitust ALMAVÜ-alase tegevuse eest järgmistele Tartu Riikliku Ülikooli töötajatele, kelle töö tulemusena on ülikooli ALMAVÜ organisatsioon tunnistatud 1974. a. Tartu linna parimaks.

TRÜ ALMAVÜ a/o. esimehele Ants PILDILE, Bioloogia-Geograafiateaduskonna büroo esimehele Ilja KALALE, Ajalooteaduskonna büroo esimehele Henno KAIDROLE, Arstiteaduskonna büroo esimehele Aavo MIKKELSAARELE, laskesektsiooni esimehele Johannes VÕRNOLE, Kehakultuuriteaduskonna büroo esimehele Madis ALEVILE, Filoloogiateaduskonna võõrkeelte osakonna volinikule Saima PEIKERILE ja ALMAVÜ komitee laekurile Urve VOOLAIDILE.

Tere tulemast!
Laipini lüdzam!
Sveiki atvyke!
Добро пожаловать!

Väravpall

28.—30. jaanuarini toimub Tartus XI Balti liiduvabariikide ja Moskva ülikoolide vaheline turniir väravpallis. Osa võtavad Vilniuse, Läti, Moskva ja Tartu RÜ võistkonnad.

Mängud peetakse EPA võimlas 28. jaanuaril algusega kell 11 ja 29. ning 30. jaanuaril kell 10.

L•I•T•T•E•R•A

Pedro Calderón de la Barca

Kui ligi 2000 näidendiga maha saanud «looduse ime» Lope de Vega 1635. aastal sureb, pärib tema koha Hispaania «kuldse ajastu» draamatroonil oma sajandiga ühevanune Pedro Calderón de la Barca — looja, kelle vaimu jõud ja igatsus pole väetimad kui ta eelkäljal:

La causa es, que de mi pecho
tan grande es el corazón,
que teme, no sin razón,
que el mundo le viene estrecho.

(Põhjus on selles, et süda mu rinnas on nii suur, et ta kardab, ja mitte asjata, et maailm talle kitsaks jääb.)

Ja jäägi: renessansi ratio-*vaimustus, usk loodusest antud mõistuse lõputusse lööb kõikuma, tärkava kapitalismi vastuolud ja kontrreformatsiooni jäik reaktsioon sünnitavad kahtluse: paljas mõistus oma mateeriatöötlusega ei küüni absoluudini, elu jääb ulmaks, sest maised saamised tühistab surm.*

Que es la vida? Una ilusión,
una sombra, una ficción
y el mayor bien es pequeño,
que toda la vida es sueño
y los sueños, sueños son.

(Mis on elu? Illusioon, vari, fiktsioon, ja suurimgi hüve on napp, sest kogu elu on ulm, ja ulmad on ulmadki.)

Kuid otsing jätkub. Elu pealispinnalt suunab Calderón oma pilgu ajatuisse vaimusügavustesse ning nendest ilmuvad maailmale tema draamad, tulvil ehedat lüürikat ja mõttepinevust, tulvil ilu selle jaatuse ülevuses.

Aunque es verdad, que en la calma
del morir se ve perdida
la acción de aquello que es vida,
no el ser de aquello que es alma.
Alma en mí ha sido mi amor.

(Kuigi on tõsi, et surma rahus kaob toiming, mille nimi on elu, ei kao aga olend, mille nimi on hing. Mu armastus minus on olnud hing.)

Shakespeare'i tuntakse eesti keeles tema seitsme kogutud teoste kõite varal. Kui palju teame aga maailmakirjanduse teise suurima draamaklassiku — Calderón de la Barca loomingust? Emakeelsete tõlgete puudusel jäägu ükski lootus: et auväärse hispaanlase äsja möödunud 375. sünniaastapäev meid kui mitte muuks, siis vähemalt tema ilusat keelt õppima innustaks. Ja uskuge: õige varsti loetegi Calderóni — ise ja otse!

J. TALVET

Välk lootoses

MÕNED MÄRKMED R. TAGORE LEMBELUULE MÕISTMISEKS

Vt. R. Tagore «Aednik» ««Loomingu» Raamatukogu» nr. 45/46, 1974.

Kui mõistmist võtta omaksvõtu mõttes, pole Tagorel Eestimaal mingeid raskusi — ühtviisi kiindumusega loetakse teda külaraamatukogu kirjandusõhtul ja Oleviste babtistikoguduses. Nii aga tekibki küsimus — kes siis on «Sina» Tagore luules, maine armastus? Või tuleb siin näha hinge püüdlemist Jumala poole? Pärast vähest järelemõtlemist jäädakse enamasti ühe juurde. Aga kui kumbki pole õige... Vastuse võib anda vaid india erootika ja vaimuliku elu või õieti mõlema sulami lähem vaatlus.

Vist ükski rahvas pole seksuaalvaldkonda nii igakülgselt läbi tunnetanud kui indialased. Tundmatu on neile ehk ainult see hingetu-säratu või koguni küüniline suhtumine, mida meie tunneme väga hästi, ja ka «patuse» ihu ning hinge ülevuse vastandamine, mis tõsi küll, pole ka Euroopas enam pooltki nii kontrastne kui varem. Muidu aga — mis kõik on armastus indialastele olnud: kunst, teadus, usund.

«Kamasutra» nõuab armastajatelt 64 kunsti valdamist. Mõnegi võime ja oskuse omandamine oli küllalt aeganõudev. (Seksuaalkoreograafia. Mitmed maithuana[1]*-asendid viitavad hathajoga laiale levikule. Kui naisel polnud sünnipäraselt võimet lasta* joni*'l kokku tõmbuda ja avaneda «nagu lüpsva karjatüdruku käel», tegi ta selleksi harjutusi.)*

Meil on kaunis raske kujutleda — ilma et tekiks halvamaiguline mõte «professionaalsusest», kuidas üldse on võimalik võtta teadlikult päevategevusse aeganõudvaid toiminguid, mis kannavad vilja alles aastate pärast armuelus.

Väga täpselt oli välja arvestatud meelide[2] *liikumine kehal vastavalt kuu faasidele.*

Isegi maja arhitektuurilisest lahendusest võis jõuda järeldusele, et kõik on ehitatud armuelu vajadusi silmas pidades.

Ühe variandi järgi saanud Buddha valgustatuks mitte bodipuu all, vaid oma haaremis mediteerides, mispeale ta öelnud: «Buddhatvan yoshidyonisansritan» *(Valgustatus on naise suguelundeis).*

Need olid mõned põgusad näited selle kohta, kuidas seksuaalsus läbib india kultuuris kunsti, teadust, usundit.

Muidugi pole vaimulik erootika sama, «Kamasutras» käsitletu. Ta ei eita aga viimast, öeldes: kõige madalam armastuses, muidugi on see võrreldav mudaga jõepõhjas, kuid eks just sellest mudast kasva uhke lootosõis. On veel teinegi india võrdum armastuse kohta: välk lootoses.

Üks suuremaid vaimuliku erootika voole on Radha ja Krisna kultus, mis arenes esmajoones bengali aladel.

Krishna on üks Višnu taaskehastusi, noormehe kujul ilmus ta karjusneidude ringi ja ta armurõõmud Radhaga ongi višnuistliku pärimuse ja luule üheks põhiliseks teemaks. Keskaegne bengali kirjandus koosnebki peaaegu Radha ja Krishna armastuse lauludest. Iga mees samastas end Krishnaga, naine Radhaga, õigemini jõudsid äratundmisele, et nad seda oma loomuse poolest ongi, ainult ei ole senini mõistnud, et on. Psühholoogiliselt on see ju otse hämmastavalt leidlik: Krishna ja Radha «projekteeritakse» endi ette kui ideaal, siis tõelistutakse selles ja niiviisi jõutakse läbielamusteni, tundeelu rikkusteni, mis muidu jäänuks mõeldamatuks. (Indias on jumalamõiste puhul enamasti absurdne küsida olemasolu järele, sest nad, samuti ka paradiis ja põrgu, on pigem sümboolselt kujutatud vaimsed s e i s u n d i d, milles üks või teine inimene parajasti viibib, või millesse ta võiks jõuda.)

Professor S. Dasgupta, bengali kirjanduse hea tundja, sõnab: «Radhat ja Krishnat ei vaadelda kunagi kui jumalaid, keda tuleb teenida, nad esindavad printsiipi, mis tuleb tõelistada inimelus. Nii nähakse just inimsuses ülimat perspektiivi.»

Üks bengali suuremaid poeete Tšandidas ütleb:

«Iial pole ma näinud nii suurt armastust, ei kuulnudki sellest — isegi silmapilgutus hoiab igavikku.»

Radha-Krishna laulikuil, baulidel, leidub ühisjooni trubaduuridega. Trubaduuride liikumine Euroopas hääbus, baulide laul Indias on katkematult kostnud läbi sajandite, jõudes elavana kaasaega Tagore loomingus.

Keegi, vahest ehk Shaw, on öelnud: enamikule inimestest ei tuleks mõttessegi, et on olemas midagi sellist nagu armastus, kui nad poleks selle kohta romaanidest lugenud. Küllap sarkastilisena mõeldud repliik. India geenius on samast tõigast lähtudes mõelnud: kui nii, kui tõesti inimloomuses kätkevad võimalused on enamasti nii sügavas unes, eks siis tuleks luua kirjandus, mis neid ärganuina kujutaks.

BHAKTI

[1] **Nagu India erootikast rääkimisel tavaks ka teistel Euroopa rahvastel, kasutasin mehe ja naise suguelundite ning suguühte tähenduses sanskritikeelseid sõnu, vastavalt** *lingam, joni* **ja** *maithuna.*

[2] **Meelid — erogeensed tsoonid, eriti seljal.**

Prof. Abner Uustal — 60

Algava aasta künnisel tähistati Õigusteaduskonna dekaani, riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja, õigusteaduse doktori professor Abner Uustali kuuendasse aastakümnesse jõudmist.

Professor A. Uustal sündis 22. jaanuaril 1915. aastal Saaremaal. Nagu enamik saarlasi nii pärineb ka juubilar meremeeste perekonnast. Oma nooruses sõitis temagi mereteid, nägi võõraid maid ja linnu ja võib-olla oli kõigel sellel oma osa selles, et merede rüpes karastunud saarlasest on saanud silmapaistev riigi- ja rahvusvahelise õiguse tundja ja tunnustatud mereõiguse spetsialist.

Prof. Uustal lõpetas 1934. a. Kuressaare keskkooli ja sama aasta sügisel astus Tartu Ülikooli Õigusteaduskonda. Majanduslikes raskustes tuli tal õppetöö ajutiselt katkestada, kuid ta jätkas oma õpinguid ja 1940. aasta kevadel lõpetas edukalt stuudiumi.

Pärast ülikooli lõpetamist töötas juubilar Eesti NSV Kergetööstuse Rahvakomissariaadis. Sõja puhkedes ta mobiliseeriti ja Suurest Isamaasõjast võttis osa Eesti Rahvuskorpuse ridades.

Alates 1945. aastast töötab juubilar Tartu Riiklikus Ülikoolis, algul sõjalise kasvatuse kateedri õppejõuna ja alates 1947. aastast Õigusteaduskonna koosseisus. 1949. aastal lõpetas ta Moskva Riikliku Ülikooli juures rahvusvahelise õiguse alal edukalt aspirantuuri. Alates 1. jaanuarist 1950 töötab ta riigi- ja haldusõiguse kateedris koosseisulise õppejõuna. Õppetöö kõrval valmib tal mõne aasta pärast doktoridissertatsioon territoriaalvete rahvusvahelis-õigusliku režiimi kohta, mille eest 1962. aastal sai õigusteaduse doktori teadusliku kraadi.

Järgmisel aastal valiti ta riigi- ja haldusõiguse kateedri professori kohale ja talle anti professori kutse. Alates 1971. aastast on prof. A. Uustal Õigusteaduskonna dekaan. 1973. a. valiti ta riigi- ja haldusõiguse kateedri juhatajaks.

Õppejõuna on prof. Uustal suurepärane lektor. Tema sügavad teadmised ja meeldivalt asjalik esinemisviis köidab kuulajaid nii ülikooli auditooriumides kui ka väljaspool.

Prof. Uustalil on silmapaistvaid saavutusi teaduslikus uurimistöös. Tema põhiliseks uurimisobjektiks on mereõiguslikud probleemid. Korduvalt on ta neis küsimustes esinenud rahvusvahelistel ja üleliidulistel konverentsidel.

Viljakas on juubilar olnud ka oma teadusala populariseerimisel. Monograafiate kõrval on ta avaldanud populaarteaduslikke artikleid välispoliitilistes küsimustes, mis laia lugejaskonna poolt on pälvinud kõrge hinnangu.

Prof. Uustali sulest on arvukalt ilmunud ka õppevahendeid. Peale rahvusvahelise õiguse õpikute on ta koostanud mitmeid õppevahendeid ka kodanlike maade riigiõiguses, millest tähtsamatena võiks nimetada õpikuid Ameerika-Ühendriikide riigiõigusest, India ja Jaapani riigiõigusest, Suurbritannia ja Briti Impeeriumi riigiõigusest jt.

Prof. Uustal on Eesti NSV Riikliku Merelaevanduse konsultant, Rahvusvaheliste Veeteede Nõukogude Assotsiatsiooni komisjoni liige. Ta on korduvalt esinenud oponendina kandidaadi- ja doktoridissertatsioonide kaitsmisel. Väga edukalt on ta juhendanud üliõpilaste iseseisvat teaduslikku tööd.

Kui pedagoog ja kasvataja on juubilar nõudlik. Inimesena on ta endas säilitanud meremehe hinge ja saarlase iseloomujooned. Tema tööd peavad ka kuival maal toimuma nagu kompassi järgi. Ta ei raiska aega asjatuteks targutusteks, küsimusi lahendab operatiivselt ja konkreetselt, sest aega peab oskama hinnata.

Õigusteaduskonna kollektiiv õnnitleb juubilari, soovib talle palju jõudu ja edu edaspidiseks ja kindlat kätt teaduskonna rooli õigel kursil hoidmiseks!

Kolleegid
Õigusteaduskonnast

Tunnustus

TRÜ rektor õnnitleb oma käskkirjas Õigusteaduskonna dekaani prof. Abner UUSTALIT tema 60. sünnipäeva puhul ning avaldab tänu teaduslik-pedagoogilise töö eest Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Uno Sahva — 50

Esmaspäeva ja neljapäeva õhtul näeb mehi, kes ruttavad Staadioni tänava võimlasse või kilehalli. Samad mehed ruttavad kolmapäeval piki Vanemuise tänavat siseujula poole. Neil on käes või õlal spordikott. On vanu ja noori mehi, kes ei astu lonkides, vaid kellel on kas nooruslikku või traditsioonipärast rühti. Need on USV-mehed, s. o. Uno Sahva võimlejad. Need ruttavad Uno Sahva treeninguile. On ju see mees Tartu Riikliku Ülikooli kehalise kasvatuse ja spordi kateedri rahvaspordialase tegevuse arendaja. Tartu noored tundsid teda ning rääkisid temast innustusega, kui ta oli heleblond. Üliõpilased ja õppejõud koondusid tema ümber oma kehalisi võimeid arendama või säilitama, kui ta oli tumeblond. Nüüd on Uno Sahva hallblond, kuid tal on ikka alles see omapärane külgetõmbejõud, mis paneb tema juhatusel inimesi kehakultuuri harrastama ja armastama. Kes on kord sattunud Uno Sahva rühma, see ei taha sealt kergesti lahkuda. Tema lakkamatu tarm ja leidlikkus on tegurid, mis tõmbavad inimesi kehakultuuri poole. Uno Sahva on noorte ning vanade hea pedagoog. Ta on ka hea psühholoog ning füsioloog. Ta on treener, kes leiutab ikka midagi uut. See tõik üllatab isegi neid USV-mehi, kes on tema käe all võimelnud pidevalt üle 15 aasta. Uno Sahva treeninguvõtted pole kunagi igavad ega üksluised. Käte, jalgade, kaela, selja, kõhu ja kõikide muudegi lihaserühmade karastuseks loob, just loob, ta üha uusi harjutuskomplekse. Pidevad traditsioonipärasedki harjutused pole igavad, sest neile osatakse anda eri tundidel erinevat rütmi. Uno Sahva ei piirdu spordisaali ja kilehalliga. Oma rühmade mehi viib ta suuskadele, pikkadele matkadele, isegi Karpaatidele ja mujale, et meeste tervis tugevneks, võimed suureneksid või staatus säiliks.

Uno Sahva on sündinud Pihkva oblasti Petseri rajoonis 25. jaanuaril 1925. Hiljem siirdusid ta vanemad Tallinna, kus ta lõpetas V Keskkooli 1943. aastal. 1944.—1948. aastani oli ta Tartu Riiklikus Ülikoolis üliõpilane, harrastades peamiselt võimlemist ja kergejõustikku. Juba üliõpilasena asus ta pedagoogi ja treeneri vastutavale töökohale Tartu Noorte Spordikoolis, hiljem Tartu Noorsoo Spordikoolis. Noorsoo treeneriks oli ta 1956. aastani. 1947. aastast on Uno Sahva olnud tegev ka Tartu Riiklikus Ülikoolis võimlemise kateedri õpetajana. Meie ülikool ongi talle jäänud pikaajaliseks tegevuspaigaks. Seda ülikooli ta armastab ja ülikool armastab ning hindab teda. Ainult ühel õppeaastal (1956—1957) töötas ta vanemõpetajana Tallinna Pedagoogilises Instituudis. 1957. aastast alates oli Uno Sahva Tartu Riikliku Ülikooli võimlemise kateedri õpetaja, 1968. aastast samas vanemõpetaja ja 1971. aastast dotsent. 1966—1967 oli Uno Sahva üheaastases aspirantuuris. See pingelisest õppetööst vabastatud aasta andis võimaluse valmis kirjutada kandidaadiväitekiri, mis kaitsti edukalt 1968. aastal. 1974. aasta sügisest alates on Uno Sahva kehalise kasvatuse ja spordi kateedri dotsent, kus tema lähimaks ülesandeks on just rahvaspordi tegevuse arendamine ja levitamine.

Spordi levitamine rahvahulkades on ikka ja alati olnud Uno Sahvale südamelähedane ülesanne. Ta on hea spordiorganisaator. Kõik Tartu spordihuvilised tunnevad teda spordimängudelt ja -võistlustelt ülikooli kolonnide eesotsas sammuva mehena. Spordialaste ja pedagoogikaajakirjade ning ajalehtede veergudel on pidevalt ilmunud Uno Sahva kirjutisi, milles ta toob esile oma treenerikogemusi, uurimuste tulemusi või esitab tulevikuväljavaateid ja -nõudeid. Õige tähelepanuväärsed on Uno Sahva tööd kooliõpilaste ja üliõpilaste kehalise kasvatuse metoodikast, mis on ilmunud ajakirjades ja teostes «Kehaline kasvatus koolis» ja «Sportlik võimlemine». Spordipedagoogina on Uno Sahva leidnud meie ülikooli juhtkonna poolt mitmekordset tunnustust: talle on avaldatud tänu ja kiitust. Uno Sahva ei ole ehk olnud neid spordiõpetajaid ja treenereid, kes kasvatavad tippe. Tema on olnud masside kasvataja ja treenija. Selle tõttu on tema tegevuse haare olnud ulatuslik ning töö tulemused innustuseks õige paljudele. Tema kehakultuurimeetod on treenitute kaudu kandunud väljapoole meie vabariikigi, vähemalt Joškar-Olasse, Saranskisse ja Užgorodi. On mõnigi kord küsitud mõnelt eakalt mehelt, miks ta pole veel hakanud vananema. Neilt tuleb varmalt vastuseks: olen olnud ja olen ning leen USV mehi.

Ei ole vähe neid, kes õnnitlevad Uno Sahvat keskikka jõudmisel. Eriti palav tervitus olgu talle neilt, kellele ta teeb noorendustreeningut. Vanameeste tervitus ja tänu tuleb siirast südamest.

PAUL ARISTE, USV-id.

Peeter Torop

Tõlkekudrused III

Nii tõlkijate kui tõlketeoreetikute sõnavõttudest on luuletõlkega seoses kõlama jäänud mõte, et ületamatuks barjääriks tõlkimisel on tõlkija ja autori loominguliste individuaalsuste erinevus. Tuntud tõlkija V. Zvjagintseva on autori ja tõlkija lähedust kui tõlke õnnestumise põhieeldust nimetanud luuletõlke esimeseks seaduseks. Ka praktika on kõigetõlkijate staatuse suure küsimärgi alla asetanud.

Sellega seoses võib paljude tõlgete puhul rääkida tõlkijakontseptsioonist, mis tegelikult ei tähendagi muud, kui õiget valikut. Tõlkija isiksus jääb ju igal juhul kõlama, päris maha seda salata ei saa. Eriti terav on see probleem Eestis, kus luule tõlkimine on põhiliselt tegevluuletajate lisatöö.

Vaadeldes tõlkeprotsessi kui lingvistilise, mittelingvistilise ja emotsionaal-ekspressiivse informatsiooni edastamist, tuleb nentida, et argitõlked kõiguvad neist esimese piiri-

(Järg 4. lk.)

H. Piirimäe

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

Pärnu — lootuste linn

Ülikooli kolimisele Tartust Pärnu pandi suuri lootusi. Tekkis kujutlus, et ebaedus ja kõiges halvas oli süüdi senine halb asukoht. Tartu puuduseks ülikoolilinnana loeti eriti ta halbu ühendusteid ja riigi piiri lähedast asendit. Arvati, et see takistas uute üliõpilaste juurdevoolu, mille tõttu ülikool ei saanud sisse loodetud hoogu. Pärnu eeliseks pidi olema eeskätt see, et ta oli sadamalinn, millel oli hea ühendus riigi pealinna Stokholmiga ja välisriikidega. Elav laevaliiklus Pärnu ja Läänemere kaubalinnade vahel pidi linna tooma uusi üliõpilasi.

17. saj. lõpul oli Pärnu majanduselus märgata üsna hoogsat tõusu, mis eriti ilmnes linna kaubanduse arengus. Peale Rootsi laevade saabus Pärnu sadamasse ja väljus siit kaupadega üsna palju Madalmaade (Hollandi), Lüübeki jt. maade ning linnade laevu. Näiteks 1684. a. väljus Pärnust 19 Madalmaade ja 9 Lüübeki laeva, 1698. a. käis Pärnus koguni 25 Madalmaade laeva (Lüübeki omi 2). Üldse väljus 1684. a. Pärnu sadamast 82 laeva. Põhiliseks kaubaks Pärnu väljaveost oli kohalikult tagamaalt ostetud vili (1683. a. — 68,4% väljaveo väärtusest), millele järgnesid Pärnumaa metsadest langetatud palgid, latid ja muud metsamaterjalid (1683. a. 24,9% väljaveost). Välja veeti veel lina, kanepit, loomanahku jms. Välismaa laevad tõid Pärnu sadamasse soola, veini, konjakit jt. alkohoolseid jooke, tubakat, mitut sorti kalevit, lõuendit, rauda, kirjutuspaberit, kalu, suhkrut, vürtse, humalaid jms. Kõige üldisemalt tarbitavaks kaubaks oli loomulikult sool, mis pärines peamiselt Portugalist. Küllaltki palju veeti sisse veini ja konjakit. Aame, oksaame, ankruid jm. mõõte ümber arvestades saame näiteks järgmised kogused: veini 1683. a. — 15 028 liitrit, 1684. a. — 14 157 liitrit, konjakit 1683. a. — 1346 liitrit, 1698. a. — 3010 liitrit. Seejuures tuleb arvestada, et nende kaupade tarbijaiks olid vaid ühiskonna kõrgemad kihid (lihtrahvas jõi kohalikku õlut) ja et ülikooli akadeemiline seltskond polnud veel Pärnu saabunud.

Et Pärnu kaubanduse areng 17. saj. lõpul polnud juhuslik nähtus, näitab asjaolu, et 18. sajand kujunes Pärnu kaubanduse hiilgeajaks. Ülikooli ümberasumine Pärnu pidi veelgi tõstma ta tähtsust ja kaasa aitama välissidemete tugevnemisele.

Ülalöeldut silmas pidades on mõistetav, et *Academia Gustavo-Carolina* kolimine toimus entusiastlikus meeleolus. Oma kirjas 24. maist 1699. a. oli kuningas Karl XII avaldanud soovi, et töö algus Pärnus toimuks ilma pidulikkuseta, ning selgitanud, et tegemist on vaid ühest kohast teise kolimisega. Kindralkuberner ja kantsler E. Dahlberg ei lugenud valitseja kirjast välja aga otsest keeldu ja tegelikult korraldati Pärnus nii suured pidustused, nagu oleks tegemist uue ülikooli asutamisega.

Juba 23. augustil, s. o. nädal aega enne avapäeva saabus Riiast Pärnu 73-aastane kindralkuberner ja kantsler Erik Dahlberg, keda linn tervitas juba pidumeeleolus. Linnaväravas võtsid kõrget aukandjat vastu bürgermeister ja raad, linna garnison korraldas tema auks täieliku paraadi. Ka *Academia Gustavo-Carolina* professorid olid juba enamasti kohal ja pidasid samal päeval ülikooli senati ehk konsistooriumi esimese koosoleku Pärnus. 25. augustil toimus juba senati pikk istung, kus arutati ülikooli ülesehitamise probleeme.

Pärnu tipptund

jõudis kätte 28. augustil 1699. a. kui toimus *Academia Gustavo-Carolina* avamine uues asupaigas.

Tolle aja tavade kohaselt algasid pidustused hommikul vara. Juba kell 7 kogunesid õppejõud ja üliõpilased rektori eluaseme juurde, kust pidulikus rongkäigus liiguti kantslerikindralkuberneri residentsi. Sinna olid kogunenud juba aadlikud, vaimulikud, linna magistraat jt. Kell 8 hakkasid lööma kirikukellad ning nüüd võis väike Pärnu esmakordselt näha nii pidulikku protsessiooni. Kõige ees sammusid keegi marskandsid ülikooli skeptreid. 12 ihukaitseväelase saatel tuli auväärne kantsler-kindralkuberner, siis rektor *magnificus* ja professorid. Ülikoolirahva vahele olid end kiilunud pastorid ja raehärrad. Protsessiooni lõpetas üliõpilaskond.

Rongkäik suundus akadeemiahoone suurde saali, mis oli dekoreeritud punase riidega. Saalis ootasid juba paljud linnakodanikud koos daamidega ja külalised. Pärast

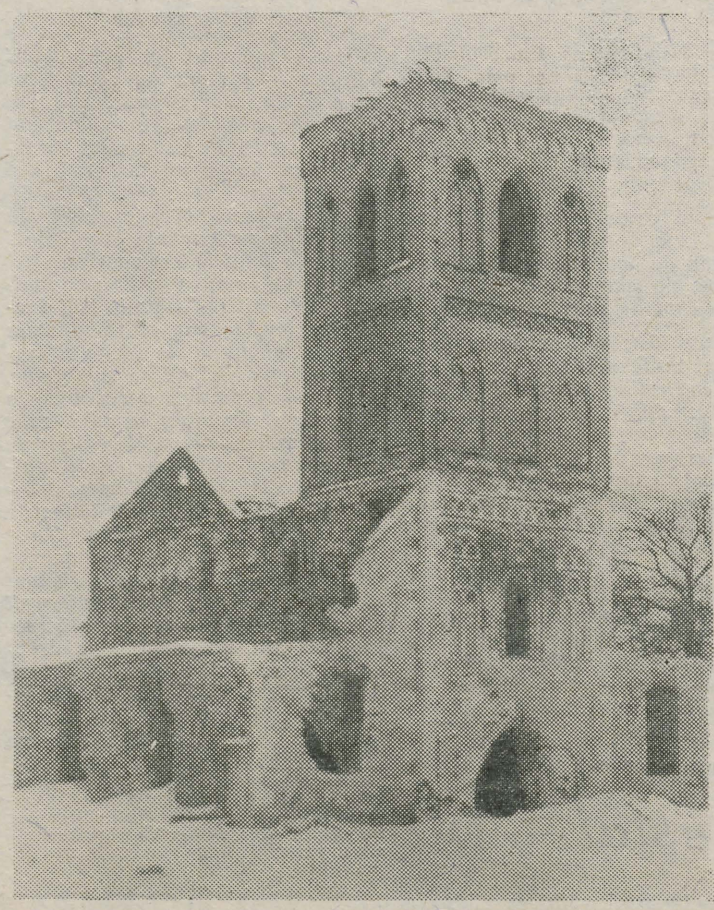

T. Ilometsa foto

sal ja vastavalt seisuslikule printsiibile kohalviibivad Liivimaa aadlikud. Alles siis oli astumisõigus päeva peakangelastel — akadeemilisel perel. Ees kõndisid punasega kanditud pikkades sinistes kuubedes pedellid, kes nagu embleemi asemel muusikalisi ettekandeid esines kantsler E. Dahlberg pika ladinakeelse kõnega, millele vastas rektor professor Sven Caméen. Aktus lõppes muusikaga, aga see oli alles piduliku avatseremoonia esimene osa.

Jälle rivistuti rongkäiku. Läbi ülesrivistatud garnisonist moodustatud spaleeri suunduti nüüd juba sõjaväeorkestri helide saatel Pärnu saksa (Nikolai) kirikusse, kus toimus umbes niisamasugune tseremoonia, nagu see oli olnud Tartus 1632. ja 1690. a. Jälle olid altari kõrval laual ülikooli hõbeskeptrid, võtmed, pitsat, kuninga privileegidekiri ja ülikooli põhikiri. Õigupoolest ei oleks saanud etendada nende üleandmist rektorile, sest polnud ju tegemist avatava ega taasavatava õppeasutusega, vaid lihtsalt Tartu ülikooli kolimisega. Asjast saadi aga üle sel viisil, et kirikus viidi läbi uue rektori — prof. M. Dau ametisseseadmine. Ta andis ametivande, talle pandi ülle rektori pikk punane sametmantel ning talle anti üle kaks kullatud võtit, Gustav II Adolfi kujutisega pitsat, kuninga privileeg ja ülikooli põhikiri. Professor D. Eberhard pidas jutluse, lauldi *Te Deum*, vallidel saluteerisid suurtükid, kiriku juures auvalves olevad sõdurid andsid kaks kogupauku.

Ka nüüd ei mindud veel laiali, vaid järjekordselt rivistuti rongkäiguks. Siirduti tuldud teed tagasi kindralkuberneri ajutisse residentsi, kus professoreid, kõrgaadlikke, pastoreid ja linna magistraati ootas tore pidusöök, mida saatsid muusikalised ettekanded ja suurtükipaugud.

Esitatud pikavõitu kirjeldusest selgub, et *Academia Gustavo-Carolina* avatseremooniale Pärnus püüti anda niisamasugust pidulikkust, nagu see oli olnud ülikooli rajamisel Tartus 1632. a. ja taasavamisel 1690. a. Pärnu pidutses varavalgest hilisööni oma ülikoolilinnaks saamist, aga ka järgmistel päevadel ei paistnud pidustustel esialgu lõppu tulevatki. 29. ja 30. aug. esinesid orientalistika professor Gabriel Skragge ja filosoofia professor Daniel Sarcovius ülikooli ruumides ladinakeelsete kõnedega, professor Sarcoviuse oma oli koostatud koguni värssides. 31. aug. esinesid kõnedega kaks paremat üliõpilast. 1. septembril kaitses professor Alaus Moberg dispuudil oma doktoriväitekirja. Pidustused lõppesid alles 12. sept. 10 magistri promotsiooniga.

(Järgneb)

Tõlkekudrused

(Algus 3. lk.)

seas hinnatud, kuigi nende seos algupärandiga on katkendlik, sest tõlkija ei ole saanud loobuda oma poeediminast. Sel taustal on mõistetav, miks K. Kangur ei saanudki adekvaatselt taasluua Bloki luulet, miks W. Broniewski ja A. Voznessenski tõlked on kaheldava väärtusega ning V. Majakovski luule praktiliselt eesti keeles puudub.

Tõlke õnnestumine ei tähenda seega mitte poeediminast loobumist, vaid õiget valikut. Tõlkijal võib olla o m a tõlkemeetod, kuid sellele tuleb leida õiged autorid. P.-E. Rummo on siin parimaks näiteks. S. Semenenko kui katsetus ja D. Thomas kui õnnestumine. Seejuures kuulub viimane tõlge orgaaniliselt P.-E. Rummo luulemaailma, on seotud tema otsingutega luules (lasteluules) üldse.

*

Hoolimata sellest, et universaalseid tõlkekriteeriume ei ole, on paljudes rahvuskirjandustes siiski tekkinud teatavad üldised tõlkeprintsiibid. Luule põhiliseks konstruktiivseks faktoriks on peetud rütmi, millele adekvaadi loomist on peetud luuletõlkes kõige tähtsamaks. Eestis on A. Kaalep rääkinud homorütmiaprintsiibist kui universaalsest, eesti keele paindlikkusega seotud kriteeriumist. Muidugi ei välistata ka teisi võimalusi, proosatõlge kaasa arvatud.

V. Kochol eristab näiteks kolme rütmi edasiandmise viisi: 1) originaali rütmile koopia loomist; 2) rütmi adekvaatse substituudi ja 3) mitteadekvaatse substituudi loomist. Tõlkepraktikas on neist kõige levinum esimene, kõige raskemini saavutatav — teine. Rütmi kopeerimine võib olla ka meisterlikkuse tunnus, kui see koopia osutub ühtlasi ka adekvaadiks, kuid sagedamini räägib see siiski abitusest. Keele võimalusi ei tohi kurjasti kasutada.

Tundub, et vaieldav on ka Eestis levinud termin «homorütmia», mis tähendab rütmi täielikku koopiat ning on praktiliselt teostamatu. Parema puudumisel tuleks ilmselt jääda vana termini «ekvimeetria» juurde, vaadeldes rütmi ja meetri suhteid kui skeemi ja selle aktualisatsioonide suhet. Selles plaanis võiks rääkida isegi vabavärsi ekvimeetrilisest tõlkest, mõistes selle all rütmivormide adekvaatseid vastastikuseid suhteid. Tähtis on mitte niivõrd rütmi kui rütmistruktuuri edasiandmine.

*

Eestis ei ole tõlketeooriast põhjust rääkida. Tingimustes, kus tõlketeosed jäävad igasuguse vastukajata, ei olegi see kõige tähtsam. Kui 1955. a. Moskvas ilmunud esimesi tõlketeoreetilisi kogumikke leidis elava vastukaja meie jooksvas tõlkekriitikas, meelitades retsensente kasutama I. Kaškini, A. Fjodorovi, L. Sobolevi jt. teoreetilisi mõtteavaldusi (A. Kaalep, H. Peep jt.), siis praegu katab maad täielik vaikus. Aeg-ajalt räägitakse meie ühtlaselt heast tõlketasemest, teadmata, mida see endast kujutab. Pisteline analüüs on näidanud, et vähemalt luuletõlkes on olukord vägagi kurb. Jääb üle vaid meelde tuletada A. Kaalepi mõtet selle kohta, et vähemalt tõlkeretsensioonide ilmumise peaks vabariigis kindlustama, vastasel juhul kaotab meie trükisõna kirjandusliku mõtte säilitaja ja kirjandusprotsessi suunaja osa. Ja tuleb päev, kus peame käsi laiutades lõhkise küna ees istuma.

PEETER TOROP

Kas ikka on?

eesti filoloogide spetsialiseerumisest

«Kui lisame, et uute õppeplaanide järgi algab filoloogide spetsialiseerumine mitte enam kolmandal, vaid juba esimesel kursusel, siis on tingimused noore kriitika taseme tõusuks suuremad kui seni.» (J. Põldmäe. «Edasi», 5. jaan.)

Ühelt poolt võib temaga nõustuda, sest mitte üksi kirjanduse eriala üliõpilasi, vaid ka folkloriste, fennougriste ja teisigi võib nüüd juba alates 2. semestrist diferentseeritult koolitada, millest johtuvalt peaks ka nende erialane ettevalmistus tugevam saama.

Teiselt poolt aga on valiku tegemine pärast 4-kuust ülikoolis käimist küllaltki riskantne, sest üliõpilastel on neile pakutavaist spetsiaalsustest niisama ähmane ettekujutus kui õppejõududel üliõpilastest, nende võimetest ja kalduvustest.

Siinkohal ei oleks vist paha meenutada, et Tallinna I Keskkooli matemaatika eriklasside lõpetanuid õpib TRÜ Matemaatika- ja Filoloogiateaduskonnas enam-vähem võrdne arv. Kui keskkooli lõpetanu, kellele valitud eriala ei sobinud, võib asuda ülikoolis õppima mida tahes, siis ülikooli lõpetanu, kellele (veel pahatihti mitte tema enda poolt) valitud eriala ei istu, on juba diplomi kättesaamisel oma ebakompetentsuse tasandile jõudnud spetsialist.

Üliõpilane, kes spetsialiseerub 3. kursusel, oskab kindlasti kainemalt hinnata üksikute erialade poolt pakutavaid võimalusi ja esitatavaid nõudmisi, on ületatud ka kompleks «mulle-meeldib-raamatuid-lugeda-järelikult-kirjandusse». Samuti on III kursuse eesti filoloog jõudnud (kui on tahtnud) esineda ÜTÜ ringi(de)s, teinud üpris palju eksameid ja kursusetöö kirjandusest või rahvaluulest, mille järgi võib juba tema võimetest enam-vähem objektiivse pildi saada.

Sel juhul on välistatud, et kirjanduslike kalduvustega üliõpilastest saavad isikliku sümpaatia alusel fennougristid ja et isikud, kes on ülikooli eesti keelt õppima tulnud, leiavad end žurnalistikast, sest on juhuslikult ülikooli lehes artikli avaldanud.

Erialase ettevalmistuse tõhustamiseks võiks JÄME hargnemine toimuda juba enne I kursust: eesti keelde (eesti keele ja soome-ugri keelte eriharud) ja eesti kirjandusse (kõik ülejäänud eriharud) võiksid toimuda eraldi konkursid. Nii saaks diferentseeritud plaanide alusel hakata õpetama juba esimestest päevadest, samuti oleks välistatud kirjandushuviliste ülemäärane kuhjumine eesti filoloogiasse. Kitsam spetsialiseerumine võiks aga toimuda nagu varem, III kursuse alguses.

Et erialase ettevalmistuse parandamine varasema spetsialiseerumise kaudu näib olevat poolik lahendus, siis tuleks minna edasi või tagasi, aga mitte poolele teele seisma jääda.

Üks spetsialiseerumata
eesti filoloog II kursuselt.

Embleemikavandite võistlus

1. Võistlusele esitatavad tööd peavad kajastama Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva eesmärki ühendada suvepuhkus tööga meie vabariigi tähtsamatel rahvamajandusobjektidel, üliõpilaskomsomoli osavõttu meie maa ees seisvate ülesannete lahendamisest, olema aktuaalne ja üliõpilaslik.

2. Võistlusest võivad osa võtta kõik soovijad piiramatu arvu töödega. **Kavandid esitada märgusõna all aadressil: 200032 Tallinn, Heina t. 22, EÜE Keskstaap hiljemalt 15. veebruariks 1975** (postitempli kuupäev). Lisada ümbrik autori andmetega. Võistlustülemused tehakse teatavaks ajalehes «Noorte Hääl» märtsikuus. Töid ei tagastata.

3. EÜE käiseembleem võib olla mõõtmetega kuni 6×6, mitte enam kui neljavärviline. Embleemil peab olema tekst «Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev» või «EÜE» koos aastaarvuga. Kavand esitada originaalsuuruses koos värvilahendustega.

4. Konkursi võitjatele on ette nähtud järgmised preemiad:

üks esimene preemia 30 rbl.
üks teine preemia 20 rbl.
kolm ergutuspreemiat á 10 rbl.

Vastava tasemega tööde puudumisel on žüriil õigus preemiad ümber jaotada.

*

Ka TRÜ suvemaleva staap kuulutab välja embleemikavandite võistluse TRÜ suvemaleva 1975. a. embleemi saamiseks.

Konkursist võivad osa võtta kõik asjast huvitatud.

Embleem peab olema maksimaalselt kolme värviga ja sümboliseerima suvemalevlaste ergast vaimu ning loovat tööd ehitustel jm. rahvamajandusharudes. Soovitav oleks sõnade «TRÜ suvemalev» või «TRÜ SV» esinemine embleemikavandil. Aastaarvu märkimine ei ole obligatoorne.

Teretulnud on ka kõik muud embleemikavandi lahendused.

Embleemikavand tuleb esitada originaalsuuruses kahes eksemplaris ning märgusõnaga tagaküljel. Juurde palume lisada kinnine ümbrik, millel sama märgusõna ning milles sisalduvad järgmised andmed: autori perekonna- ja eesnimi, sünniaasta, eriala ning täpne aadress.

Embleemikavandite esitamise viimane tähtaeg on 1. märts 1975. a. Meie aadress on: Tartu, Ülikooli 18, ELKNÜ TRÜ komitee, TRÜ suvemaleva staap, «Embleemivõistlus».

TRÜ suvemaleva staap vaatab esitatud tööd üle ja 5. märtsil kell 12 teeb ELKNÜ TRÜ komitee ruumes teatavaks võistluse tulemused.

Parima embleemikavandi autorile on ette nähtud rahaline preemia 30 rubla. Preemiat välja andmata ei jäeta (v. a. juhul, kui ei laeku ühtegi embleemikavandit).

TRÜ suvemaleva staap

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 26. jaanuaril k. a. kl. 12 TRÜ peahoone aud. 307. Teemal «Ameerika kriminoloogia tänapäev» kõneleb õigustead. kand. dots. H. Hings.

Õnnitlusi

Rektor tänab tehtud töö eest ja õnnitleb Teadusliku Raamatukogu desinfektorit Pauline PAULSOOD tema 70. sünnipäeva puhul, majahoidjat Luise PEEBUMAAD 60. sünnipäeva puhul, loogika ja psühholoogia kateedri dotsenti Kalju TOIMI 50. sünnipäeva puhul ja ühiselamu komandanti Silvia KAAPI 50. sünnipäeva puhul.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 398. MB-00176.

Paul Ariste — 70

PROFESSOR PAUL ARISTE JUUBELIST VÕITE LÄHEMALT LUGEDA MEIE AJALEHE KOLMANDAL LEHEKÜLJEL.

Lõpetajad juba majas

7. veebruaril astub 22 farmaatsiaosakonna lõpetajat viimast korda tudengitena ülikooli aulasse, kes pisut häbelikuna ja erutununa, kes enesekindlalt ja uhkelt. Viimaste hulka peaks kindlasti kuuluma Krista Eerme, pingereas esimene, kelle keskmine hinne on aukartust äratav — 4,94. Edukad olid kogu ülikooli õpingute vältel teisedki: Helju Jäär, Lea Alba, Kai Kamlat, kursuse ainsa noormehena Eduard Sassi. Tiina Merioja näitas end lisaks ka võimeka organisaatorina.

Nüüd ootab ees töö, kellel retseptarina, kellel mikrobioloogi, keemikanalüütiku või apteegijuhatajana. Eduard Sassi jääb ülikooli füsioloogia kateedrisse, Eha Metsurit oodatakse Tallinna Keemia ja Farmaatsia Tehases, Tea Reinsood Varnjas, Krista Eermet Tootsis, Kai Kamlat Paides, Lea Albat Tallinna Rae apteegis.

Loodame, et noored farmatseudid *alma mater*'is talletatud teadmisi oskuslikult kasutavad ning ülikooli lõpudiplomiga oma haridus- ja enesetäiendusteed veel ei lõpeta.

NLKP KK OTSUSTEST LÄHTUDES

Selle aasta esimesel

parteikomitee istungil 13. jaanuaril kuulati ära Filoloogiateaduskonna dekaani prof. Harald PEEBU aruanne dekanaadi osast kasvatustöö juhtimisel teaduskonnas. Alles teist aastat töötatakse eraldi, sellepärast ollakse kogemuste omandamise faasis.

Juhtimist teostatakse kahel tasandil: kateedrite töö planeerimise, täitmise ja järelkontrolli tasandil. Teaduskonna nõukogu kaudu juhib dekanaat kateedrite juhatajaid. Eraldi on nendega tegeldud vähe, sest kõik kateedrijuhatajad kuuluvad ka nõukogusse. Kasvatustöö küsimusi arutati aruandeperioodil kolmel korral, niisama palju ka pedagoogide ettevalmistamist. Viimati vaeti kasvatustööd eriala kaudu. Metoodikakomisjonis on regulaarselt kuulatud kursusejuhendajate aruandeid. Loomulikult on kasvatustöö raskuspunkt suunatud õpperühmadesse. Järjepidevam on olnud siin võõrfiloloogia osakond. Vene keele ja kirjanduse harus on huvitav traditsioon — nn. tootmisnõupidamised. Graafiku järgi on õppejõud ka ühiselamureididdes osalenud. Käesoleva aasta veebruaris on tulemas metoodiline konverents õppevälise kasvatustöö programmi läbiviimisest.

Puuduseks on, et ei ole suudetud kõiki üliõpilasi haarata kasvatustöösse, ka ei tungita läbiviidavais üritusis oluliseni. Piisavalt pole ilmutatud nõudlikkust õppejõudude atesteerimisel.

Kaasettekandes tegi dots. E. Kivimaa ettepaneku allutada Filoloogiateaduskonnas kursusejuhendajate töö suunamine vahetult kateedritele. Tööplaanide nõudmine, kinnitamine ja kontroll oleks neile jõukohasem kui dekanaadile. Ka kasvaks kateedrite vastutusaste mõningate ürituste läbiviimisel. E. Kivimaa pidas vajalikuks teaduskonnas poliitinformatsioonide korraldamist, täheldatud puudujääke eetilises kasvatustöös võiks korvata ka kohati ülepaisutatud sõjalis-patriootilise kasvatustöö arvelt.

Acta diurna

Rektor õnnitleb

oma käskkirjas saksa filoloogia kateedri vanemõpetajat Gerda RAADIT 75. sünnipäeva puhul ja avaldab tänu viljaka pedagoogitöö ja saksa filoloogide kaadri ettevalmistamise eest.

Samuti õnnesoovid ja tänu eeskujuliku töö eest on pälvinud vene keele kateedri vanemõpetaja Selma MAASIK ja kehalise kasvatuse ja spordi kateedri dotsent Uno SAHVA.

Johannes Reeseni mälestuseks

1. veebruaril möödub 75 aastat EKP silmapaistva tegelase Johannes Reeseni sünnist. Oma 38 eluaasta jooksul suutis kommunist Reesen ära teha erakordselt palju, olles üheks EKNÜ rajajaks ja organisaatoriks. Olgu siinkohal toodud mõned sündmused ja daatumid, mis valgustavad J. Reeseni tegevust kommunistlikus noorsooühingus:

- **1920.—1921. a. vahetusel organiseeris J. Reesen Üle-eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu osakonna Viljandis.**
- **1921 — Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali II kongressil moodustatud Balti Büroos esindas ta eesti kommunistlikke noori.**
- **1921 — EKNÜ Ajutise Keskbüroo liige.**
- **1922 — Baltimaade kommunistlike noorsooühingute konverentsi delegaat Riias.**
- **1922 — EKNÜ kongressi delegaat.**
- **1923 — Eestimaa Töölisühingute Üldliidu Kesknõukogu noortekomisjoni liige.**
- **1921—1932 — EKNÜ Keskkomitee liige.**

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV RR Raamatukogu AR

TRÜ TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 3 | Reedel, 31. jaanuaril 1975. a. | XXVII aastakäik

Partei elu

Parteisisene töö konkreetseks ja loovaks!

Arstiteaduskonna parteiorganisatsioon on Tartu Riiklikus Ülikoolis üks suuremaid. Käesoleval õppeaastal on parteisiseses töös erilist rõhku pandud parteigruppide tegevusele, parteidistsipliini küsimustele ja otsuste täitmise kontrolli korraldamisele.

Lähendamaks sisuliselt mõnede parteigruppide tööd kliiniliste baaside parteigruppidele, toimus sügissemestri algul parteigruppide reorganiseerimine. Endise 9 parteigrupi asemele moodustati 13.

Parteigrupid annavad parteibürool regulaarselt aru oma tööst. Viimasel parteibüroo koosolekul vaeti IV parteigrupi tööd (O. Maimets). Kaasaruandega esines II parteigrupi organisaator O. Rajavee.

Elementaarne parteidistsipliini näitaja on koosolekutest osavõtt. Selleks et distsipliinikü simused oleksid parteigruppides primaarsed, registreerivad osavõtu partei üldkoosolekutest grupiorganisaatorid, kes ühtlasi on koosoleku alguseks puudumiste põhjused välja selgitanud. Ehkki üldkoosolekutest puudujaid pole vähe, on põhjuseta puudujate arv tühine. Viimase kontingendi moodustavad üksikud üliõpilased, peamiselt eksamisessiooni perioodil. Peab aga nentima, et üliõpilased ei vaevu tihti õigeaegselt puudumistest ja nende põhjustest teatama. Seda tuleb aga nõuda. Arstiteaduskonna parteibüroo toetab üldreeglit, et ka eksamisessiooni ajal on kõik üliõpilased-kommunistid kohustatud parteikoosolekutest osa võtma.

Liikmemaksude tasumine ja kogumine on üks pidevamaid parteisiseseid ülesandeid. Arstiteaduskonnas on see töölõik eriti mahukas. On jälgitud, et liikmemaksud vastaksid palgale. Kaks korda aastas on maksude suurust võrreldud palgalaua andmetega ja olulisi vigu pole esinenud. Viimati lõpetati kontrollimine 1974. a. oktoobrikuus. Halvem on olnud maksude tasumine honorariide pealt, mille kohta on puudujäägid ära märgitud ka vastavas kõrgemalseisvate organite kontrollaktis. Käesoleva õppeaasta sügissemestril on liikmemaksude kogumise ja laekumise olukorda korduvalt arutatud parteibüroo koosolekuil. Rõõmustav on märkida, et selles osas on nüüd töö laabunud häireteta.

1974. a. juulist alates on EKP Keskkomitee ja EKP TRÜ parteikomitee erilist tähelepanu pööranud abinõudele partei ja valitsuse otsuste täitmise kontrolli tõhustamisele. Parteisekretär sm. Truupõld moodustas komisjoni, mille koosseisu kuulusid suurte kogemustega parteitöötajad M. Kull ja E. Türi. Komisjoni töö põhjal tegi V. Kask informatiivset laadi ettekande otsuste täitmise kontrolli seisukorra ja selle parandamise abinõude kohta Arstiteaduskonnas. Peeti otstarbekaks, et V. Kask organisatsioonisektori esindajana registreerib otsused ja koos parteiorganisatsiooni sekretäriga koostab otsuste realiseerimise plaani, milles on näidatud täitmise aeg, isik, kontrollimise vorm, otsuste realiseerimise kontrolli viisid, ettekandmise koht ja tulemus. 24. dets. 1974. a. kokkuvõtet tehes nähtus, et eelmisest aruande- ja valimiskoosolekust kuni käesoleva ajani oli Arstiteaduskonna parteikoosolekuil vastu võetud üle 40 otsuse. Neile lisandusid veel parteibüroo koosolekuil vastuvõetud otsused ja kriitilised märkused. Otsuste hulk ja nende üldsõnalisus aga tõendavad, et otsused pole alati kontrollitavad.

Tänu spetsiaalsele tegelemisele otsuste küsimusega on viimastel parteikoosolekutel vastuvõetud otsuste arv tunduvalt vähenenud, küll aga on otsused muutunud sisult konkreetsemaks. Vastavalt nõudeile on neis ära märgitud vastutav isik ning täitmise aeg. Parteibüroo koosolekute protokollides tuuakse vastuvõetud otsused eraldi punktidena välja. Käesoleva aja seisuga on parteiorganisatsioonis vastuvõetud otsused täidetud.

Kokkuvõttes tuleb rõhutada, et selline lähenemine parteitööle, eriti otsuste vastuvõtmise ja realiseerimise osas, on tõhustanud Arstiteaduskonna parteisisest tööd ja muutnud selle konkreetseks ning loovaks.

V. KASK,
TRÜ Arstiteaduskonna
parteibüroo orgsektori
liige

TULEVIKUMÕTTED

MILLINE ON 1985. A. TRÜ LÕPETAJA?

Vastab Õigusteaduskonna diplomand KALLE LIIV.

Ammendavalt sellele vastata on võimatu, subjektiivselt — jah.

1985. a. lõpetaja on kahtlemata niisama vana (noor) kui praegunegi. Kõik muu on aga teinud tubli hüppe ülespoole ning vaatab kõike seda üleüldise arengu spiraalirõnga järgmiselt(või ülejärgmiselt) sammult.

Tudeng on siis tark nagu ei kunagi varem. Praktilisele tööle asudes tuleb aga endistviisi üle küsida palju asju, mida küll kindlasti ise tead, kuid igaks juhuks ikka.

Siit ka omadus, mida tuleks eelisarendada 1975—1985 — see on noore spetsialisti julgus erialaseid küsimusi omal käel lahendada. See on paljuski seotud vastutusega oma tegude eest, mis sunnibki vist ülikooliaastail ettevaatlikuks muutunud tudengit tihti kainelt kaalutlema . . .

Muidugi on ka liigne enesekindlus ja sellega kaasaskäiv põikpäisus kurjast. Tunduvalt on selleks ajaks kasvanud üliõpilaste poliitiline aktiivsus, rahvusvahelise elu sündmused on nende pideva tähelepanu objektiks. See peegeldub ennekõike osavõtus sellistest üritustest nagu k. a. sügisel miiting solidaarsuse väljendamiseks Tšiili patriootidega jne.

1985. a. lõpetaja on täielikumalt omandanud inimeste ühiskondlikku tegevusse kaasatõmbamise psühholoogilised ja organisatsioonilised alused ning tal on ka piisavalt kogemusi praktilises organiseerimistöös. Selliseid oskusi hakatakse andma põhiliselt tinglike organiseerimistööülesannete lahendamise teel, kusjuures juhendajaks on praktilise organiseerimistöö kogemusi omavad inimesed (näiteks organiseerida teaduskonna komsomoli aruande- ja valimiskoosolek, teaduskonna ÜTÜ

(Järg 4. lk.)

Alustatut jätkates

Me kõik mäletame prof. A. Linkbergi kui energilist meest, kes sekkus aktiivselt kõikidesse elualadesse, millega tal kokkupuutumist oli. Alati oli ta elujaatav ja uute mõtete esimene teokstegija. **Tänavu veebruaris möödub viis aastat tema surmast.**

Paljud tema algatused on leidnud järgimist ja edasiarendamist tema töö jätkajate poolt. Üheks selliseks on **tervisepäevad.**

Kuuekümnendatel aastatel oli professori meelispuhkekohaks Muhu saar. Oma suvepuhkused veetis ta rahvakirjanik Juhan Smuuli naabertalus. Seal siis tekkiski tal idee korraldada kohapeal tervisepäev n.-ö. kõrgemal tasemel. Heade mõtete elluviimisel ei kärsinud ta viivitada. Tartusse lendas korraldus ja ühel ilusal juulipäeval 1966. a. saabusidki talle abiks kirurgid K. Põder ja D. Kuldeva ning sisehaiguste osakonna juhataja J. Gross. Ümbruskonna rahvas kogunes jaoskonnahaigla juurde. Istuti ringi atast aeda õunapuude alla. Prof. A. Linkberg rääkis kokkutulnutele alkoholi ja suitsetamise kahjulikkusest, K. Põder aga tol ajal veel üsna noorest meditsiiniharust — veresoontehaigustest ja nende kirurgilisest ravist. Pärast ettekandeid ja vestlust oli kõigil osavõtjail võimalus end kohalesõitnud eriteadlaste poolt lasta läbi vaadata, saada konsultatsiooni ja ravimite retsepte. Kellel aga vaja, sellele anti kiri kaasa, et juba põhjalikum uurimine ja ravi ette võtta Tartu kliinikutes. Ka teine teaduskonnakirurgia kateedri poolt korraldatud tervisepäev peeti järgmisel aastal samas.

Siis jõudis järg Paide rajooni kätte. Siin alustati Väätsal, professori sünnikohas, kus A. Linkberg 1968. a. kohtus kodukülа rahvaga, ea- ja algkoolikaaslastega. Omakandi meest tervitasid pioneerid, «9. Mai» kolhoosi esimees. Kohalesaabunule näidati, kuidas Väätsa rahvas praegu elab: heakorrastatud keskus, elu- ja tootmishooned, jõukas majapidamine. Väätsal korraldatud tervisepäevadest võttis osa kogu teaduskonnakirurgia kateedri kollektiiv pluss kliinikute osakonnajuhatajad.

Ühtekokku korraldati Väätsal kahe aasta jooksul kolm tervisepäeva, kusjuures haare muutus üha laiemaks. Paide haiglas tehti näitmaks oli «Elu ja surma piiril», prof. E. Tünder ja K. Põder rääkisid veresoontehaigustest ja nende ravist. Prof. A. Rulli, kes ise sealtkandist pärit, kõneles külmumistest, tema assistent A. Peetsalu aga demonstreeris mannekeenil elustamisvõtteid, mida julgemad kohalviibijad ka ise kohe järele proovisid.

Iga kohtumine elanikkonnaga, iga tervisepäev toob juurde midagi uut. Suislepas langes tervisepäev

lik veresoonteoperatsioon, korraldati suur visiit, konsulteeriti ravilolijaid.

Ka pärast prof. A. Linkbergi surma 1970. a. ei jäetud tema poolt alustatut pooleli. 1971. a. jõuti järjega Viljandi rajooni. Nüüdseks on Puiatus peetud neli tervisepäeva, viimane neist mullu detsembris. Nende populaarsus kasvab aastaaastalt. Kohapealseteks organiseerijateks on kohaliku kooli direktor K. Saare, Raudna sovhoosi direktor E. Kase ja velsker-ämmaemandapunkti kauaaegne juhataja Tööpunalipu ordeni kavaler J. Tätte. Puiatu rahvale on ettekannetega esinenud J. Gross liikumisvaegusest, H. Tihane kunstlikust neerust, prof. J. Riiv enneaegsest kulumisest. Tartu peaanestesioloogi dots. A. Kiviku teekokku kohaliku haigla 30 aasta juubeliga. Kõik osavõtjad said mälestuslindi ja -märgi. Puiatus anti üle mälestusmärgid. Isegi suveniirümbrikke pealdisega «Puiatu IV tervisepäev 14. detsembril 1974» ja päikese kujutisega oli lastud trükkida. See oli ühtekokku arvult kümnes.

Viimastest tervisepäevadest võttis osa ka üliõpilasi, kirurgiaringi liikmeid, elustades niimoodi kodulinna ülikooli vanu traditsioone.

Niisiis, 1966. aastal alustatut jätkatakse. Olgu see sanitaarhariduslik töö üheks viisiks prof. A. Linkbergi mälestuse jäädvustamisel.

ÜTÜ kirurgiaringi juhatus

● Fotol: Tervisepäeval Suislepas. Kohalikus koolis esineb prof. K. Põder (vasakul).

Nimelisi stipendiaate

i-le punkt peale

Olen sageli kuulnud tudengeid kurtmas: «Küll see Arstiteaduskond on ikka raske! Seitse aastat kohutavat koormust, närvesöövat pinget! Kõike peab tulevane arst programmikoostajate arvates teadma!»

Aino Tõniste sellest erilist numbrit ei tee. Kõik 41 eksamit, mis viie ja poole aasta jooksul ülikoolis sooritatud, on lõppenud hindega «väga hea». Viite seeria algas tegelikult juba Tartu Meditsiinikoolis, mille Aino 1969. a. kiitusega lõpetas.

Vahenditest, millega edu on saavutatud, kõneleb Aino Tõniste järgmist: «Materjali võtan eksami eel läbi 2—3 korda. Esimene kord tutvun jooksvalt (kas kõik vajalik on olemas?), teine kord püüan maksimaalselt meelde jätta. Kui aega on (tavaliselt on), kordan 2—3 sõbrannaga koos kogu materjali veel kord üle.»

Igaüks peaks nüüd mõistma, et mingit imeretsepti tulemusrikkaks õppimiseks polegi vaja. Häda on ainult selles, et reatudeng jõuab harva kolm korda materjaliga tutvuda. Ei osata lihtsalt oma aega ratsionaalselt kasutada. Aga aeg on ju terve varandus!

Kui sul on välja kujunenud oma süsteem, jääb sul mahti nii ühiskondlikuks tegevuseks kui ka meelelahutuseks. Aino Tõniste täidab ühiselamu sektori vanema, ametiühingu grupiorganisaatori ja stipivoliniku ülesandeid, kaks aastat oli EÜE-s regiooniarstiks, kolmanda suve veetis maleva ridades Poola RV-s. Kursusekaaslased kinnitavad, et Aino on kõigele lisaks ka lõbus kambajõmm. Nüüd, tõsi küll, nõuab perekond ja eriti pisitilluke Maarja endale lõviosa vabast ajast, mis on täiesti loomulik.

Kas perekonnaelu segab õppimist?

«Ei. Kui meil abikaasaga sessiooniajad kokku langevad, on koos hea rahulik õppida. Mees mind õppimise juurest ära ei meelita, pigem sunnib. Ja kui vaja, hoiab ta ka last.»

Senine edu tegevat enesetunde sessioonile vastu minnes pisut kindlamaks, kuid ka tavalisest suurem vastutus (sinult oodatakse alati sügavaid teadmisi) koormab mõneti. Ja ega needki õppejõud, kel on eksamilaua taga tavaks matriklit lehitseda, järeleandmisi just tee. Kui hinne on kahevahel, esitatakse lisaküsimusi. Allakirjutanu võib omalt poolt lisada, et Ainol on väga heade hinnete tõttu isegi ebameeldivaid mälestusi. Füsioloogia eksamit vastuvõttev õppejõud püüdis maksku mis maksab tõestada, et kõik Aino Tõniste viied on taevast võetud ega vasta tegelikkusele. Tütarlapsel tuligi näidata teadmisi, mis teeksid au isegi vastava eriala spetsialistile. Hämmastunud eksamineerija oli sunnitud õpinguraamatusse kirjutama järjekordse «väga hea»...

«Raskeim aine kogu stuudiumi jooksul oli siiski dialektiline materialism,» arvab Aino. «Raskeim kursus aga kolmas. Kliinilised ained on tunduvalt huvitavamad ja kergemad, seetõttu on vanemad kursused üldse meeldivamad.»

Paljude Arstiteaduskonna tudengite arvamuse järgi ei rahulda loengute tase, ehkki on terve rida silmapaistvaid lektoreid. (Tõstetakse esile näiteks dotsent Uno Podari pataloogilise anatoomia loenguid.) «Ent missugused need loengud ka

oleksid,» ütles Aino Tõniste, «kui ma kord olen juba kohale tulnud, siis ma ka konspekteerin. Sessiooni ajal kannab oma konspekti olemasolu magusat vilja.»

Kas on midagi ette heita teaduskonna õppekorraldusele?

«Raske öelda. Kevadise sessiooni eksamitest võiks ehk osa olla talvel või õppetöö käigus, sest kevadsessioon on kohutavalt pikk, ilmad on ilusad, eks õpi siis poole suvent! Üldiselt olen siiski sesside poolt, mitte et pärast mõne aine forsseeritud käsitlemist kohe eksam sooritada. Sessioon kujuneb nagu põhjalikuks meeldetuletuseks varem omandatule. Teatud mõttes on eksamite periood isegi meeldiv: aega on palju ja seda saab kasutada oma äranägemise järgi.»

Inimesena on Aino Tõniste tudeng nagu iga teine. Kahtlemata töökas, kuid ka andekas. Esimestel kursustel, kui teistel vaevalt hing sees oli, võttis ta koguni käsitöö ringi tööst osa. Rääkimata kõigest muust. Kunstistki on tõsiselt huvitatud. Armastab eriti balletti.

Tulevik? Määramine on alles ees, mistõttu kõik kaugem on üsna ähmane. *Alma mater*'is jäävad õiendada veel üksnes riigieksamid. Igal inimesel peaks tekkima sportlik hasart pärast nii edukaid aastaid ka viimasest katsumusest võitjana väljuda: i-le tuleb ju punkt peale panna. Kindlasti on selle endale eesmärgiks seadnud ka Arstiteaduskonna VI kursuse tudeng Aino Tõniste, Lenini-nimelise stipendiumi laureaat.

MART KADASTIK

H. Piirimäe

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

Kolimisraskused ja uued kavad

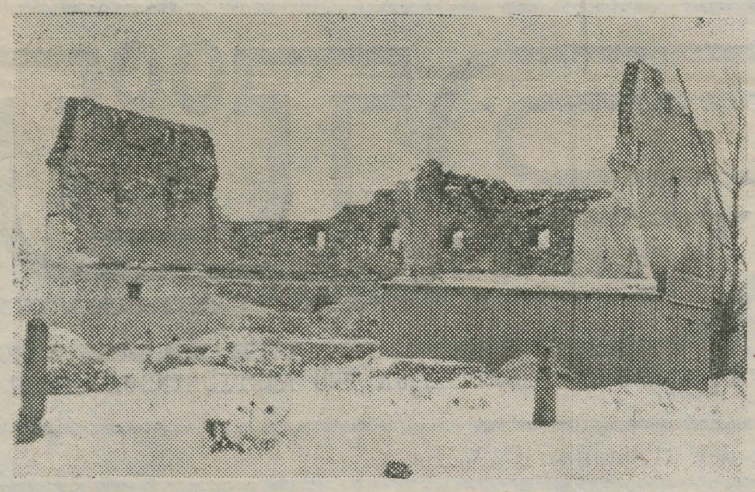

Pärnu ordulossi eelkindluse varemed lammutamisperioodil 1950. aastate algul. Selles hoones asus ülikooli nn. anatoomikum — ruum, kus demonstreeriti üliõpilastele inimese anatoomiat laipadel. Foto P. Nurmekund, komm. T. Ilomets.

jäid esialgu pidustuste varju. Tegelikult olid raskused ilmnenud juba kohe pärast Pärnu asumist. Akadeemia hoone ümberehitamisel ei peetud kinni kuulsa Rootsi arhitekti Nicodemus Tessini (Noorema) projektist ning nüüd polnud seal ruumi anatoomikumi ja observatooriumi jaoks. Kohe pärat Pärnu asumist selgus, et nii väike linn polnud siiski valmis ülikooli vastuvõtmiseks. Eriti kaevati selle üle, et üliõpilastelt nõuti väikeste ja viletsate tubade eest kõrget üüri. Tekkis raskusi isegi toiduainetega.

Uude kohta asunud ülikooli probleemid olid arutusel ülikooli senati istungil 25. aug. 1699. a. Kohal oli ka kantsler ja kindralkuberner Erik Dahlberg ise, kellest suurel määral olenes ülikooli vajaduste rahuldamine või kes vähemalt võis kuningalt abi otsida.

Esimeseks suureks probleemiks oli ülikooli väljaehitamine ning vajalike õppevahenditega varustamine. Senat avaldas soovi, et veel samal sügisel rajataks botaanikaaed. Väga vajalikuks peeti anatoomiasaali ja observatooriumi ehitamist ning matemaatika-, füüsika- ja astronoomiainstrumentide muretsemist. Õppetöö jaoks hädavajalikuks instrumendiks loeti ka suurt seinakella, sest ilma selleta polnud võimalik õppetööd õigeaegselt alustada ega lõpetada. Samas seoses arutati veel ülikooli ruumide kaunistamist maalide ja skulptuuridega ning hoone ümbruse korrastamist. Viimati märgitud küsimuses peeti eriti vajalikuks lehtpuude istutamist.

E. Dahlberg lubas kõik need vajadused kuningale ette kanda. Botaanikaaia asjus teatas ta, et olevat antud juba väljakolimiskäsk ooberstleitnant v. Schwengelnile, kelle maja koos aiaga olevat juba ostetud botaanikaaia jaoks. Aia rajamine lükkuvat aga mõnevõrra edasi, sest ooberstleitnant ei saavat kohe välja kolida.

Instrumentide tellimus pidi saadetama Hollandisse. Kantsler palus vaid koostada nende nimekiri, kus oleksid märgitud ka hinnad. Pärast seda istungit seati kiiresti kokku füüsika- ja astronoomiainstrumentide nimekiri, kus esinevad termomeeter, baromeeter, veel tehnikauudiseks olev mikroskoop jne. Astronoomia alal vajati esijoones Ptolemaiose, Kopernikuse ja Brache taevasüsteemide mudeleid. Et matemaatikaprofessor Dimberg oli juba 1697. a. Rootsi sõitnud, kust ta enam tagasi ei pöördunudki (vallandati 1701. a.), ei suudetud korduvate meeldetuletuste peale vaatamata koostada matemaatikainstrumentide nimekirja. Kella asjus arvas E. Dahlberg, et ülikoolihoonele tuleks ehitada peale tornike, kuhu ta lubas muretseda Riiast kella. Lisaks tornikellale pidas kantsler vajalikuks seinakella ülesseadmist ülikooli suurde auditooriumi ning ta avaldas ka soovi, et ülikooli ette asetataks päikesekell, mille järgi siis ka linna magistraat võiks oma kellad õigeks seada. Selgituseks selle kellaloo juurde on kohane märkida, et tol ajal oli väikelinnades õige kellaaja kindlakstegemine ja väheste kellade osutite seisu ühtlustamine veel keeruline probleem. Tööinimese igapäevases elus polnud täpse aja järele küll mingit vajadustki, kuid ülikoolis ja valitsusasutustes oli elu läinud juba nii kiiretempoliseks, et oli vaja teada vähemalt tunniaega.

Vanade rahade (numismaatikakogu) suhtes ei osanud kantsler esialgu midagi kindlamat öelda. Ainuke nõu oli osta eraisikute kogusid, aga selleks puudus raha. Dahlberg pöördus küll kuninga poole palvega ära osta Stokholmi kuningliku raamatukogu «muinsuste arhiivi» asessor Elias Brenneri kogu ja see siis kinkida *Academia Gustavo-Carolina*'le, aga selleks ei jätkunud ka kuningal aega ega raha. Poisikesena huvitas Karl XII eeskätt karujaht, hiljem sõjaasjandus.

Samal 25. augusti istungil olid *Academia Gustavo-Carolina* senatis arutusel professorite ja üliõpilaste elutingimused. Professorite korteriprobleem pidi lahendatama sellega, et nad saavad ehituskrundid. Seejuures avaldas kantsler vaid soovi, et majad ehitataks mitte puust, vaid kivist, nagu see kuninga resolutsiooniga oligi tegelikult ette nähtud. Üliõpilaste korterite jaoks lubas kindralkuberner välja töötada kindlad üüritaksid, nii et neilt ei saaks nõuda liiga kõrget üüri. Uudse lahendusena pidas senat vajalikuks ehitada ühiselamu, mida ülikoolil polnud ka Tartus. Ühiselamu kasulikkust nähti veel eriti selles, et selle olemasolu võis soodustada uute üliõpilaste juurdevoolu.

Et Pärnus kippus toiduainetest puudus tulema, pidas professorite täiskogu väga vajalikuks, et määrataks kindlaks iganädalased turupäevad, millal talupojad võiksid oma kaubaga linna tulla. Sellele vastas kantsler, et ta olevat andnud juba korralduse, et kuni kuue penikoorma (1 penikoorem — Eestis tavaliselt 7468 m, Soomes — 10 688 m) kaugusel linnast ei tohi keegi talupoegadelt midagi osta ning et linna läheduses elavad talupojad peavad oma saadused linna müügile tooma. Ka oli ta andnud korralduse, et 50 kalurit peavad varustama linna ja ülikooli kaladega.

Kalapüügi suhtes olid ülikooli soovid aga tunduvalt kaugemale ulatuvamad. Et professoreil oli Tartus olnud eri privileeg Emajõest kala püüdmiseks, soovisid nad nüüd, et ülikooliperel oleks vaba kalastamisõigus linna ees oleval mererannikul. Seda soovi ei rahuldatud, sest kalapüük oli linna eesõiguseks, millest Pärnu raad ei nõustunud erandit tegema. Dahlberg lubas vaid välja töötada kalade jaoks kindlad müügihinnad. Rahuldamata jäeti ka professorite palve, et lisasissetulekute saamiseks määrataks neile mõned talud. Palvet motiveeriti sellega, et teoloogiaprofessorid olid kaotanud oma ametikogudused Tartu ümbruses. Kuninga seisukoht oli selles küsimuses aga järsult eitav. Maade ja mõisate reduktsioon oli alles hiljuti läbi viidud ning polnud mõeldav hakata jälle maid erakätesse jagama.

Pärnu linna puudutas ülikooli soov, et ta saaks endale rootsi kiriku, kus teoloogiatudengid saaksid praktiseerida. Koguduse suurendamiseks pidi see olema ühtlasi ka garnisonikirik. Prof. Moberg avaldas koguni soovi, et Pärnus seataks ametisse oma superintendent (kõrgem vaimulik ülemus), kellele alluks Liivimaa Eesti osa. Seni, kuni rootsi kirik on ehitamata, palusid professorid endale ja oma prouadele kindlaid istepinke linna saksa kirikus. Kantsler lubas selles küsimuses raega läbirääkimisi pidada, kuid oli juba ette pessimistlikult meelestatud, teades, et saksa linnakodanikud sellega ei nõustu. Midagi kindlat ei vastatud ka professorite palvele, et ülikooli professorid, üliõpilased ja teenijad saaksid tasuta hauaplatsid Pärnu saksa kirikus (surnuaeda maeti tol ajal ainult lihtrahvast).

Ülikoolilinnaks saamine pidi kajastuma ka Pärnu välisilmes. Professorid nõudsid eriti, et parandataks linna tänavaid, mis olid halvas seisundis. E. Dahlberg lubas selle vajaduse linna magistraadile selgeks teha.

Academia Gustavo-Carolina eluliste probleemidena olid 25. aug. istungil kõne all veel vakantsete professorikohtade täitmine ja paljud majandusasjad. Pikkamööda asuti nende lahendamisele, kuid 1699. a. sügissemestril suudeti väga vähe ära teha. E. Dahlberg koostas kuningale pika kirja ülikooli vajaduste kohta, aga enne, kui kuningas jõudis midagi ette võtta, puhkes Põhjasõda. 12. veebr. 1700. a. asus Saksi kuurvürst ja Poola kuningas August II oma vägedega piirama Liivimaa kindralkubermangu keskust Riiat. Sõda jõudis uue ülikoolilinna vahetusse lähedusse.

(järgneb)

15. novembril 1974. a. oli professor Aristel põhjust ühekorraga kahte oma õpilast doktoriks väitlemise puhul õnnitleda. T. ILOMETSA foto

Professor Paul Ariste teadlaseteest

Kolmandal veebruaril tähistab Eesti NSV teeneline teadlane, Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemik, Tartu Riikliku Ülikooli soome-ugri keelte kateedri juhataja professor filoloogiadoktor Paul Ariste oma 70. sünnipäeva.

Aastail 1925—1929 õppis juubilar Tartu ülikoolis eesti keelt, läänemeresoome keeli, uurali keeleteadust, rahvaluulet ja germanistikat. Iseseisva uurimistegevuse tulemusel valmis kahe aastaga magistrivältekiri «Eesti-rootsi laensõnad eesti keeles» (kaitstud a. 1931, ilmunud trükist a. 1933). Andekal noorel teadlasel avanes nüüd Tartu ülikooli stipendiaadina võimalus edasiõppimiseks Helsingi, Upsala ja Hamburgi ülikoolis. Välismaal viibides täiendas ta end peamiselt soome-ugri keeltes, üld- ja eksperimentaalfoneetikas. Aastal 1939 kaitses P. Ariste doktoriväitekirja «Hiiu murrete häälikud».

Tartu ülikoolis on P. Ariste töötanud nelja pika aastakümne jooksul, algul assistendina, hiljem dotsendina ja professorina. Silmapaistva teadusliku tegevuse eest valiti ta a. 1954 Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemikuks. Aastail 1957—1961 oli ta Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi soome-ugri keelte sektori juhataja. 1965. a. anti talle Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus. Juubilar on neid väheseid, kellele on antud Tartu Riikliku Ülikooli kõrgeim autasu — ülikooli medal; ta on saanud ka Nõukogude Eesti esimese preemia teaduse alal.

Tartu Riiklikus Ülikoolis on prof. P. Ariste rajanud nõukogude fennougristika koolkonna. Tema juhtimisel töötav soome-ugri keelte kateeder on leidnud tunnustust üleliidulises ja rahvusvahelises ulatuses. Tartu Riiklik Ülikool on kujunenud juhtivaks soome-ugri keelte uurimise keskuseks. Siia õppima või aspirantuuri on pidevalt suunatud noori ka väljastpoolt Eesti NSV-d. Neist mitmed sugulasrahvaste esindajad on kujunenud tunnustatud teadlasteks. Juubilari teened teadusliku töö organiseerimisel ja kaadri kasvatamisel väärivad erilist allakriipsutamist. Tema loov talent ja pedagoogitöö on innustanud paljusid noori valima oma erialaks soome-ugri filoloogia. Ta on juhendajaks olnud poolesajale aspirandile ja oponendiks 140 kandidaadi- või doktoriväitekirja kaitsmisel. Prof. P. Ariste teaduslikku tegevust on kõrgelt hinnatud ka rahvusvahelises ulatuses: ta on Soome ja Ungari Teaduste Akadeemia auliige, Helsingi ja Szegedi ülikooli audoktor ning mitmete keeleteaduslike seltside au- või välisliige.

Prof. P. Ariste teaduslik tegevus on olnud väga viljakas. Umbes 700 artikli ja teose hulgas on suurel määral põhjapanevaid töid, millel on kauakestev väärtus.

Juubilari nimi on lahutamatult seotud eesti keele foneetikaprobleemide uurimisega. Ta on esimesena selgitanud eksperimentaalselt eesti rahvuskeele häälikute iseloomu ja foneemide koosseisu. «Eesti keele foneetikast» on ilmunud rida kordustrükke ning see on saanud asendamatuks õpikuks ning käsiraamatuks igale filoloogile. Kõige ulatuslikumaks foneetiliseks uurimuseks on eespool nimetatud doktoriväitekiri, milles foneetiline uurimismeetod on õnnestunult ühendatud keeleajaloolise käsitlusviisiga. P. Ariste on avaldanud kirjutisi ka sugulaskeelte foneetika alalt ja praktilise ilmega käsiraamatu vene keele hääldamise kohta.

Silmapaistvaid uurimusi on ilmunud eesti murrete, kirjakeele ajaloo ja eriti eesti sõnavara valdkonnast. Juubilari tööd viimaselt alalt kuuluvad eesti keeleteaduse tippsaavutuste hulka. Rootsi ja alamsaksa laenude kõrval on ta uurinud ka vene jt. keelte laensõnu.

Soome-ugri keeltest on P. Ariste huvipiirkonda kuulunud vadja, liivi, isuri, karjala, vepsa, komi jt. keeled. Eriti on teda paelunud häädbuv vadja keel. Ta on aluse pannud suurele vadja keele sõnaraamatule, milline töö on nüüd Keele ja Kirjanduse Instituudi soome-ugri keelte sektoris lõpule jõudmas. Mitmed rahvaluulealased kirjutised on samuti seotud vadja keelega, kuid erilist esiletõstmist väärib «Vadja keele grammatika» (1948, ingliskeelne väljaanne 1968), milles antakse ülevaade meie lähima sugulaskeele hääliku-, vormi- ja tuletusõpetusest. Vadja keele vahendusel on saanud mõistetavaks mitmed eestigi keele ajaloo keerdküsimused.

Üldkeeleteaduslike probleemide käsitlemisel on produktiivne autor lähtunud samuti soome-ugri keeltest. Mitmes kirjutises on ta jälginud soome-ugri keelte uurimise ajalugu, valgustades muude hulgas ka nende õpetamist Tartu ülikoolis alates aastast 1802. P. Ariste leksikograafiline töö hõlmab mitmete sõnaraamatute koostamist ja väljaandmist.

Esitatuga pole veel kaugeltki ammendatud juubilari mitmekülgse teadusliku töö olulised lõigud.

Prof. P. Ariste erakordne töövõime avaldub selleski, et ta käib üliõpilastega igal suvel keeleteaduslikel uurimisreisidel ja et tal on tulnud pidevalt olla «Emakeele Seltsi Aastaraamatu» toimetuskolleegiumi esimees ning aastast 1965 «Nõukogude Fennougristika» peatoimetaja. Aega ja energiat on jätkunud tegevuseks mitmetes nõukogudes ja komisjonides. Rahvusvaheliste fennougristide kongresside organiseerimiskomitee esimehena või liikmena on jätkunud ülesandeid üle kodumaa piiridegi.

Tartu Riikliku ülikooli professorina on P. Ariste aastakümnete jooksul lugenud üliõpilastele rea erinevate õppeainete kursusi. Tema käe alt on sirgunud nõukogude filoloogide keskmine ja noorem põlvkond. Südamelähedaste õppe- ja kasvatustöö probleemide kohta on P. Ariste korduvalt sõna võtnud Tartu Riikliku Ülikooli häälekandjas.

Tähtpäeva puhul õnnitlevad kolleegid, sõbrad ja õpilased südamlikult professor Paul Aristet ning soovivad nooruslikule juubilarile raugematut energiat soome-ugri keelte õpetamisel ja uurimisel.

P. ALVRE

Akadeemikust

«Kes seda valjuhäälset meest ei tunneks,» ütleb professor Paul Aristest — ehk üliõpilaste keskel ka lihtsalt akadeemikust — luuletaja. Kuulsin minagi seda valju häält, kui kunagi sisseastumiseksamite ajal professoriga tänaval vastakuti sattusin. Tulin saksa keele eksamilt. «Mis sa said?» küsis ta. «Nelja,» vastasin. «Miks?» tuli uus küsimus. Selgitasin siis, et olin peale muude vigade teinud sellegi, et hakkasin kolhoositöödest rääkides enne äestama ja alles siis kündma. «Miks sa oled siis nii rumal!» hüüdis professor. Päris häbi hakkas.

Hiljem selgus, et professor on sagedamini iroonline kui valjuhäälne. Harva on hetki, mil ta on kurb. See on siis, kui mõni üliõpilane, kellesse ta on uskunud, pole vajalikult tööd teinud. Väsimatu töökusega võiks professor paljudele eeskujuks olla.

Iga päev toob post mõne uue raamatu või käsikirja või korrektuuri. Suurest lugemusest, mis ei piirdu kaugeltki üksnes lingvistikaga, sest professor loeb meelsasti ka lasteraamatuid ja põnevusjutte, annavad tunnistust sageli ilmuvad retsensioonid. Mitmete teoste otsese hindamise kõrval on professor pidanud, olgu siis oponendina või juhendajana või konsultandina, läbi vaatama rohkesti väitekirju, üliõpilaste kursuse- ja diplomitöid, teiste uurijate kirjutisi. Mitmed tööd ei kuulugi otseselt professori erialale.

Kärsitu uut informatsiooni otsima, ei piisa professor Aristele sellest, mis on juba olemas. «Olen kõikunud keele ja rahvaluule vahel,» on ta ise tunnistanud, «ilma et oleksin suutnud lõplikult otsustada, kummale poole peatuma jääda. Haaratud on vasakult ja paremalt, mida on kätte saadud. Midagi on pihku jäänudki, kuid sõrmed pole suutnud kinni pidada suurt.» Sellest enesekriitilisest ja pisut nukrastki kokkuvõttest ei piisa hoopiski professori tööde ja saavutuste hindamiseks. Selles on kõneldud vaid ta uurijahuvidest ja sedagi väga tagasihoidlikult. Professor on aina tulevikku töötanud. Seda unustav professori tööde hindaja võib kergesti naiiveks osutuda. Kui professoril 1969. a. ilmus raamat vadjalaste rahvakalendrist, siis oletas selle teose retsensent, et usutavasti on P. Ariste oma käsikirjalised kogud ammendanud. Möödunud aastal avaldas professor uue raamatu vadjalaste kombestikust ja uskumustest läbi inimese eluea — ja pärast seda on ikkagi veel vähemalt pool ekspeditsioonidel kogutud ainestikku alles käsikirjas. Iga suvi toob aga üha uut materjali lisaks. Viimasel sõidul lindistati nii intensiivselt, et litereerituna kogunes tekste üle 500 lehekülje.

Mõnikord on arvatud, et filoloog otse peab olema eluvõõras kabinetiõpetlane. Aina laua taga istudes oleks professor Ariste vaevalt suutnud nii rikkalikult keelelisi materjale koguda: peale vadja tekstide on ta avaldanud näit. Risti rootslaste, mustlaste, hiidlaste, isurite rahvajutte, teinud märkmeid mitmest ja mitmest soome-ugri ning indo-euroopa keelest. Kabinetiõpetlasena poleks ta õppinud ka neid keeli, mida ta kõneleb. (Ei, 40 keelt, nagu ajalehes märgitud, ta ei oska. Neid keeli, mida prof. Ariste valdab kõnekeelena, on 18, neid, mida ta valdab lugemiskeelena, aga 17.)

Kabinetiõpetlasena oleks talle vastumeelne võimlemas käia ja varakevadest hilissügiseni koduaias õiendada. Kohvikust käiks ta hoopiski ringi. Sagedased koosolekud Tartus ja Tallinnas toimuksid ikka temata. Ometi on kõik vastupidi. Prof. Ariste bioloogiaalased huvid on ajendanud kirjutama mitmeid artikleid loomanimede kohta. Kui on aga aega leidunud, siis pole prof. Ariste jätnud seenel käimata.

Kord küsisin, mida professor vana-aasta õhtul teeb. On selline uskumus, et tegevus, mida sel õhtul tehakse, on valdav tervel järgneval aastal. «Lähen varakult magama, et uuel aastal vara üles tõusta ja tööle asuda,» vastas ta, «uued uurimused on kavas.»

PEETER OLESK

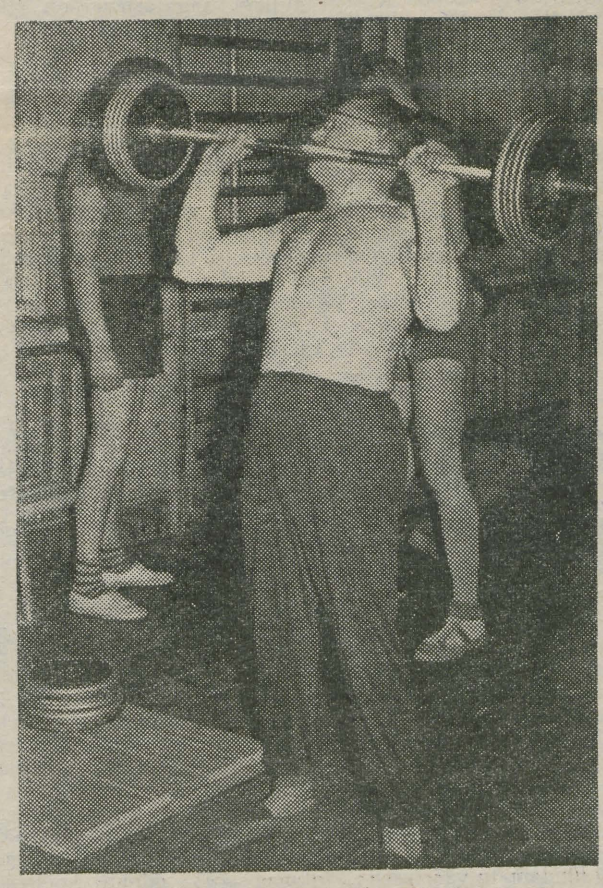

«Ariste-nimeline akadeemik käib meil võimlemisrühmas juba 15 aastat,» ütleb dots. U. Sahva.

„Teda jätkub mitme mehe eest"

Hammustanud tükikese värsket moonisaia, löön märkmiku jälle lahti.

«Aga poksiga olete ikka tegelnud?» pärin järeleandmatult.

«Oh ei!» hüüatab vestluskaaslane, kes ei ole keegi muu kui professor Paul Ariste.

«Nii, see siis ei klapi,» kostan kurvalt, kuid samas rõõmustan, sest vastupidine variant olnuks ohtlik. «Kuid jalgrattasport?»

«Mine ikka! Ja autorooli pole ma ka kordki elus käes hoidnud.»

«Hüva, tõmban maha. Ent ujumine?»

«Sellest ei ole küll midagi kirjutada. Noorpõlves oleksin äärepealt ära uppunud, kui poleks leidunud vaprat päästjat.»

Läbikukkunud leheneegri enesetundega rüüpan lonksu kohvi. Professor eelistab teed. Nagu alati.

«Tennist olen päris hoolega mänginud,» jätkab ta. «Ka minu abikaasa oli tennises «kõva käsi». Matkaminegi on minu suur kirg. Olen päevas kuni 57 kilomeetrit maha marssinud. Polegi nii vähe, eks ole? Mägedes ja igal pool mujal. Kõikjalt toon huvitavamaid taimi kaasa. Mis parata, loodus köidab. Ja võimelda on suurepärane! Juba koolipoisina tundsin selle vastu huvi.»

Panen kuuldu rõõmsalt paberile, tänan ning ruttan otsima dotsent Uno Sahvat, kes juhendab TRÜ meesõppejõudude võimlemisrühma.

ÕPETAJA OMA ÕPILASEST

«Tõepoolest, Ariste-nimeline akadeemik käib meie rühmas juba viiesteist aastat. Pean kohe ütlema, et teist nii distsiplineeritud õpilast pole mul kunagi olnud. Kui mõnikord tulla ei saa (sõidab oponendina näiteks Tbilisisse), teatab ta sellest juba aegsasti ette ning vabandab. Seepärast on tal õigus teiste suhteski olla nõudlik. On mõni mees tunni vahele jätnud, ei pääse ta Ariste märkusest, näiteks: «Piirimäe, kus sa eelmine kord olid?» Katsugu ainult nooremad mehed viilida, kui Ariste on kohe jaol: «Kas põlved on juba nõrgad või mis?» Ei anna ta endale ega temast mitukümmend aastat noorematelegi armu. Kõik tema aspirandid on meie rühma tegevusest osa võtnud: kes vabatahtlikult, kes professori korraldusel. Ja teda ennast jätkub lausa mitme mehe eest! Näiteks pärast treeningut saunas. Siseneb vaikselt ning palub härdalt: «Tehke vanainimesele ka ruumi!» Ent siis korraga, tunnen, keegi hakkab mind hirmsat moodi saunavihaga peksma. Vaatan, Ariste juba nüpeldab!

Ometi on ta vanim. On isegi muret tuntud, kas ta endale sedasi liiga ei tee. Kõik senised uurimised on näidanud hoopis vastupidist. Ja seda tänu sellele, et ta tegeleb võimlemisega regulaarselt, et tema organism on koormusega harjunud, treenitud. Liiati teeb meil iga mees ikkagi oma tunde järgi.

Ariste on rühma aktiivseim liige. Ta ei ole passiivne osasaaja. Ta on meie ürituse propageerija. Ei karda, et sellele võidakse nii või naa vaadata. Treeningule tuleb alati pool tundi varem, ajab koristajatädidega juttu, nihutab matte, sätib klaverit — ühesõnaga elab miljöösse sisse.

Tudengitele serveerib Ariste vahel päris omapäraseid üllatusi. Astunud kord üks tudeng kabinetti ja selle jahmatuseks lasknud professor tal mõned katsed sooritada: toolile ronida ja maksimaalselt ette kummarduda. Ise muheles pärast: «Teie näitajad on minu omadest palju halvemad!»»

Et Uno Sahva jutule kinnitust leida, käisin ise neid kuulsaid võimlemistunde jälgimas. Ja tõepoolest, treening on niivõrd tugev, et kes seal ainult kemplemise pärast käiks, see küll üle paari korra vastu ei peaks. Seal tehakse tõsiseid mehetegusid ning higist ja vaevast pole kellelgi kahju.

LÕPETUSEKS

Mullusuvisesel Vadjamaa ekspeditsioonil tõusis professor Ariste hommikuti teistest tunduvalt varem, et sooritada kolme kilomeetri pikkune jooks mööda metsateed. (Harilikult käib ta sealmail paljajalu.) Tagasi tuli ta alati heatujulisena ning reipana.

Mind huvitas, miks professor ealeski kaugemale ei jooksnud.

«Veidi eemal tulid mulle kord kaks karu vastu. Ei igatse eriti selliseid kohtumisi...»

Mis seal salata, Vadjamaal on karusid üsna ohtralt ja inimesigi tülitavad nad sageli. Ent mine tea, kui tänane juubilar senise hoolega jätkab Uno Sahva tundide külastamist, on ta järgmine kord mesikäppadestki tugevam...

MART KADASTIK

Rein Veidemann

Probleem

Moto: Nüüd tulleb mulle räkida sest kahjust, mis sul ennesel liajomisse läbi tulleb. Meie ma-rahwas armastawad sedda liajomist wägga; aga kui ep olleks ühtegi keige ma ilma sees, mis wõiks keelda sedda armastamast, siis on jo need sannad wäggewad ning rasked kül, mis sa Jummala sanna sees loed: et need jodikkud ei pea Jummala riiki pärimmas kas sa moistad sedda? Kui sul ka ep olleks muud pattud kui liajomisse pat, siiski pead sinna jo selle patto pärast Jummala rikist ja iggawesest õnnistussest ilma jäma, ning selle liajomisse peale iggawest janno tundma mis sind peab waewama hukkatusse paikas. Mõtle sedda järrele, mõtle mis liajomisse peale tulleb, õppi sedda patto tundma et ta hirmus on ning õnnetust sadab.

(Ajakirjast «Lühike opetus . . .», 1766 nr. 11 — väljaanne, millest arvatakse eesti ajakirjanduse algust.)

Must kroonika.

1974. a. märtsikuus eksmatrikuleeritakse Filoloogiateaduskonna üliõpilane V. L. ebaväärika käitumise pärast. Oktoobris tabab see otsus sama teaduskonna üliõpilast A. O-d, kusjuures see on tal juba teistkordne eksmatrikuleerimine (aasta eest tehti seda tema enda soovil). «Ebaväärika käitumise» all tuleb siin sisuliselt mõista joomist. Joomine on ajendiks ka Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilase J. M. eksmatrikuleerimiseks. Maikuus satub kainestusmajja sama teaduskonna üliõpilane R. R. Tasu: rektori vali noomitus. Seesuguse karistuse teenivad ära ka Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased T. S. ja I. L.: alkoholi pruukimine avalikus kohas, millele järgnes miilitsa protokoll. *A priori* eeldatavas karskes Kehakultuuriteaduskonnaski täheldatakse joomise fakte: nii leiab 1973. a. üliõpilane H. L. end selle tagajärjena eksmatrikuleerituna.

Ent tagasi eelmisse aastasse! Miilitsast saabunud andmeil registreeritakse ülikooli töötajate hulgas ca 20 joomisega seotud korrarikkumist. Alkoholism viib otseselt vallandamisele administratiivosakonna töölised A. H., V. H., H. K. Ülikooli parteikomitees arutatakse kahe õppejõust parteilase personaalküsimust — alkoholi kuritarvitamine. Samal põhjusel väärivad rektori käskkirjalist karistust ka mitmed parteitud õppekoosseisu töötajad.

Tõsi, ülikooli kollektiivi taustal vaadatuna on need siiski üksikud tõigad, millest üldistuse tegemine oleks liialdus. Ometi arvestagem siinjuures seda, et tegemist on mitmeid kordi eksinud (või «vahele jäänud»?!) «mustade lammastega», kelle puhul kasvatuslik arsenal on osutunud ammendatuks ja kelle suhtes ülikooli prestiiži säilitamise nimel on rakendatud käskkirjalist karistust või hoopiski viimast vahendit — kollektiivist eemaldamist. Küll võivad aga õppejõud lisada loetelule värvikirevaid kirjeldusi hetkedest, mil nad on pidanud loengul suhtlema joobes tudengiga, rääkimata ühiselamukomandantidest, kes teavad-tunnevad alkohoolikuist üliõpilasi ja kes sallivad neid niivõrd, kuivõrd sallib üldsus «vaikseid trimpajaid». Ja juba ainuüksi need ühe aasta faktid, et nad esinevad siin, sajanditevanuses kultuurikantsis, asutuses, kus käib ühiskonna pealisehituse ja konkreetselt ühe vabariigi intelligentsi taastootmine, äratab ohutunnet, ajendab järeldama, et alkoholismiprobleem on ka ülikooli probleemiks. Alkoholismisse suhtumise küsimust siinkohal ei jõuta vaadelda, seda enam, et alkoholismist kõneldes on tavaliselt alkoholismi hindamisest rohkem räägitud kui probleemist enesest. Järgnevalt esitagemgi selle

ja selle kriitika

probleemi kriitika.

Ülaltoodud faktidest ilmneb, et alkoholism oli eksmatrikuleerimise ja/või vallandamise põhjuseks. Niipea kui me aga küsime endalt, miks sellest või teisest inimesest on saanud alkohoolik, näeme, et põhjus osutub juba millegi tagajärjeks, viimane omakorda osutub põhjuseks karistusele (tagajärjele). Nii näiteks üliõpilane A. O. oli veel mõni aasta tagasi lootustandev filoloog, andekas kirjamees, aktiivne kommunistlik noor (komsomoligrupi sekretär), nüüd aga mees, keda tihti joobnuna kohtasime ja kellest ühiselamus tuli vabaneda alles miilitsa abiga, sedagi mitmel korral.

MIKS siis kunagi täisväärtuslikud ühiskonnaliikmed ühtäkki degenerantideks osutuvad, enesekontrolli(võime) kaotavad, sellesama ühiskonna vähkkasvajaks arenevad?

Millegi tagajärjena on alkoholism ühtaegu selle millegi nähtumus. Nähtuse leviku tõkestamiseks teame viimasel ajal olevat piisavalt efektiivseid vahendeid kasutusele võetud: avaliku arvamuse kujundamine, karskuspropaganda, alkohoolsete jookide müügi piiramine, vastavad õiguslikud aktid. Kuid kõige selle viljad on visad küpsema: ikka veel tumestavad meie laupäevaõhtusi käimisi joodikute lällavad karjed, ikka veel ängistab nende terroriseeriv pretensioonikus avalikes kohtades ja kodudes, joodiklusest sündinud järglaste vaimne ja kehaline värdjalikkus. Juba paarsada aastat tellivad ajalehtede toimetajad lugematuid artikleid manitsuste, õpetuste, ähvardustega (vt. motot). Ja peavad kahjuks veel seda seni tegema, kuni võitlus probleemiga kulgeb vaid nähtumuslikul pinnal, kuni ei söandata tungida olemusse, probleemi põhjuslikku taustsüsteemi.

Me sarjame nähtumust — ja see kestab. Me absolutiseerime mõistuse veenmise jõu — ja osutume idealistideks. Me pelgame küsida MIKS — see viiks meid olemuse juurde. Meie diskussioonidki inimese üle jäävad nähtumuslikule pinnale. Kriimsilm neelab Punamütsikese, abielu läheb lõhki: peamine põhjus on joomine — aga miks? Eesti kirjandus kubiseb pohmeluses kangelasist! Põhjus: ka peegeldatavas reaalsuses on neid piisavalt — aga miks? Jultunult pressib meie ellu tarbijalik suhtumine ja selle kandja *homo consumens*, tarbekultuur — ühtekokku tarbe-eetika, milles käitumise aluseks seatakse tarbimisvajadus. Miks me sellele alistume? Asja ei päästa alkoholi ühendamine kultuurigagi — joomiskultuur —, sest teadmata jääb, kus siis ikkagi lõpeb kultuurne joomine ja algab alkoholism. Ja jällegi, miks see üldse eksisteerib? Probleemi olemuse analüüs eeldab põhjusteni minekut, milles minetatakse emotsioonide-muljete tasand, milles algab väitlus.

Ja et mitte oma kriitikas ainult lõhkujaks jääda, esitatagu allpool ka

kaks võimalikku vältevarianti vastamaks küsimusele MIKS?

1. Marxi järgi on «töö kõigepealt inimese ja looduse vaheline protsess, milles inimene omaenese tegevuse kaudu vahendab, reguleerib ja kontrollib ainevahetust enese ja looduse vahel. . . . Mõjudes selle liikumisega endast väljaspool olevale loodusele ja muutes seda, muudab ta ühtlasi oma enese loomust (minu sõrendus — R. V.)». [1] Niisiis on töö ka inimese enese teostusvahendiks, «töö enda jaoks» [2], niisama kui ka ühiskonna taasloomise vahendiks. Niisugune loov eneseteostus saab eksisteerida aga vaid ekspluateerimisest vabas, sotsialistlikus ühiskonnas.

Kummati võib ka meil töö iseloomust sõltuvalt (äärmiselt kitsas spetsialiseerumine, füüsilise töö arvestatav osakaal, monotoonsus jms.) tekkida olukordi, kus rahulduse asemel ilmneb tülpimus, kus domineerib mitteloov suhtumine oma töösse. Kui sellele lisanduvad (suurlinnades iseäranis) elutempo kurnav kiirus, vajakajäämised elukondlikus teenindamises, korteriolude kitsikus, sotsiaalse informatsiooni pidurdatus või üheülbalisus (tsitadoloogia, loosunglikkuse, bürokratismi tendentsid) [3], siis ei ole välistatavad ka indiviidi pingeseisundid, mis nõuavad väljaelamist, lahendust. Selline indiviid ei tegele oma tööst vabal ajal enese olemasolu teadvustamisega, mida saavutatakse tõsiste vestluste, raamatute või enesesse süvenemise läbi, sest see nõuab keskendumisjõudu. Tema vajadusteks saavad hoopiski absoluutne jõudeolek, meelelahutus, eneseunustus, mis võivad kujuneda otse füüsiliseks januks. Siit alkoholismile on ainult üks samm.

Kaudselt võivad pingeseisundid tekkida juba lapsepõlves. Küllalt on räägitud meie pedagoogilises kirjanduses laste emotsionaalsest vaegusest. Noorte emade seotuse aste on ülemäärane, lastest vabanetakse varakult sõimedeaedade vahendusel, kus hellus ja tähelepanu üksiku suhtes on paratamatult asendunud nn. kollektiivse keskmisega. Ja tegevusse rakendub kurb seadus: võit ühes (naise vabaduses) kaasneb kaotusega teises (lapse emotsionaalses arengus). Ka koolis jääb see pahatihti korvamata. Reaalainete privilegeeritus humanitaarainete suhtes, õpetajatöö liigse määratuse, õppeedukuse protsendi fetišeerimise ja mehhanitsismi tendentsid võivad osutuda olukorra süvendajaiks, mille tulemuseks on üldistamisoskuse madal lävi, ei suudeta elu tervikuna mõtestada (teatakse vaid ta üksikuid komponente) ega omandanud teadmistesse kriitiliselt suhtuda [4]. Selliselt ettevalmistatuna tullakse ülikooli. Suhteliselt madal konkurss ei ole vajalikult pidurdav ega selekteeriv. Ei huvituta sügavamalt oma erialast, tulevasest elukutsest (ühe uurimuse järgi otsustab neljandik sisseastujaist oma eriala vahetult enne sisseastumiseksameid, millega on loomulikult korrelatsioonis hilisem väljalangevus).

Otsustamisel loodetakse lõpuks suunamiskomisjonile. Nii õpitakse, teatakse vaid stipendiumile, ilmutatakse passiivsust enda ja ümbritseva vastu — taidluse ja kirjandusliku eneseväljenduse kiratsemine on selle ilminguiks. Siit minnakse ellu, sulgutakse keskpärasusse ja sellega suletakse ka ring, millest väljapääsuks võidakse valida alkohol kui unustus, kui emotsioonide allikas, kui omalaadne teine elu.

2. Et meie, arenenud sotsialistlikus ühiskonnas on inimestele piisavalt vaba aega jäetud, siis on ilmne, et selle planeerimine pole sugugi vähem tähtis kui töö planeerimine. Ja seda on ka tehtud: rahvaülikoolid, loengutsüklite korraldamine, mitmesugused kursused jm. vormid on selle kinnituseks. Paraku näitab kogemus — ja seda ka ülikooli piires —, et osavõttu seesugustest üritustest võetakse puhuti kohustusena, sunnina, mis pärsib inimeste huvi ja ajendab meid üle vaatama seesugused sisustamise vormid. Loenguline töö kannab rutiinsuse pitserit. Seda enam, et heade lektorite vähesus meid pidevalt kummitab. Parem ei ole olukord ka teiste enesearendamise vormidega.

Ülekoormatud restoranid, kriminaalsete ja seiklusfilmide märgatav tulv kinodes, pealtvaatajaliku meelelahutuslikkuse prioorsus teatrites viitavad sellele, et äsja «Sirbis ja Vasaras» ilmunud arutelu «Eesti Reklaamfilmi» üle peaks laienema kogu meie kultuuri tegemisele. Muide, ka raamatu võimes tegelikkust üldistada on põhjust kahelda. Teatavate elulõikude piiratud kujutamine (näit. tööliselmiljöö), pohmeluses kangelased, keele vaesumine, probleemide suletus annavad selleks alust.

Nii võib kujuneda olukord, et elu taasloomise asemel seda hoopiski tarbitakse, kulutatakse. Kulutamise funktsiooni täidab suurepäraselt ka alkohol — universaalne vahend kõigist ja kõigest vabanemiseks, enese MINA tunnetamiseks.

Kõik eeltoodu **ei tähenda teiste võimalike väitevariantide (ka vastukäivate) eiramist.** Kuid iga puhul peab seatama eesmärgiks küsimus MIKS? Alkoholism on eskapismi, tegelikkusest põgenemise üks vorme. Alkoholismiprobleem võib olla aga ainult selle põgenemise põhjuste analüüs. Probleemi (kreeka k. *prōblema* 'ette asetatu') ületamine sõltub analüüsi õigsusest ja meie tahtest vältida seda tekitanud põhjusi. Kindlust sellele lisab ka V. I. Lenini juba 1921. a. väljendatud mõte: «Ma arvan, et erinevalt kapitalistlikest maadest, kes lasevad käiku niisugused asjad, nagu viin ja muud uimastusained, meie seda ei luba . . .» [5].

Tänane päev sisendab optimismi. Kuid meie optimism on kriitiline optimism.

1. K. Marx. Kapital, I kd., lk. 159.
2. V. I. Lenin. Teosed, 26. kd., lk. 374.
3. Nende tendentside vastu võitlemist peab eriti vajalikuks ka V. I. Lenin. Vt. Teosed, 31. kd., lk. 400; 33. kd., lk. 52 jj. Vt. ka «Žurnalist» 1967, nr. 1 juhtartiklis väljendatud seisukohta reageerimisest nn. valvepateetikale.
4. Just mehhaanilise tuupimise ja kritikata omandamise vastu on astunud ka V. I. Lenin. Vt. Teosed, 31. kd., lk. 256, artiklis «Noorsooühingute ülesanded».
5. V. I. Lenin. Teosed, 32. kd., lk. 403.

Rahvasport

ÜLIKOOLI TÖÖTAJATE HUVIDES

Koguge tervisekilomeetreid! Lööge kaasa rahvaspordi radadel! Loosirattad keerlevad iga kuu. Peavõit — turismituusik välismaale.

Võitlusse inimese tervise eest on meedikute kõrval liitunud ka kehakultuurispetsialistid. Regulaarsed kehalised harjutused on tervise eest hoolitsemisel hindamatu väärtusega. Enamik inimesi mõistab küll kehaliste harjutuste kasulikkust ja vajalikkust, kuid praktiliselt võtab näiteks TRÜ töötajatest mitmesugustest tervisespordi vormidest osa vahest ainult 10%.

TRÜ Spordiklubi ja Rahvaspordi Nõukogu kavandasid käesoleva aasta plaani selliselt, et ülikooli töötajatel oleks rohkem võimalusi rahvaspordis kaasalöömiseks.

Esiteks. Püütakse rohkem õppejõude ja teenistujaid viia välja loodusse. Talvel sõidab igal pühapäeval Käärikule suusabuss (veebruaris lubati laia lund!). Mai- ja juunikuus nimetame igal pühapäevahommikul Käärikule sõitvat bussi spordibussiks. Tunnustuse võitnud orienteerumisneljapäevakutele viib soovijaid edaspidi TRÜ Spordiklubi buss. Ühtlasi kutsume töötajaid trimmimängule ja matkaradadele.

Teiseks. Gagarini tänava võimlasse on korvid üles seatud ja varsti tõmmatakse pingule ka võrkpallivõrk. On võimalik pakkuda õppejõududele ja teenistujatele mõningad tunnid pallimängudeks ja võimlemiseks. Sama võimla fuajeesse paigutatakse 2—3 lauatenniselauda, mis jäävad peamiselt töötajate kasutada. Asjahuvilistel võtta ühendus TRÜ Spordiklubiga.

Kolmandaks. Alates 1. veebruarist lastakse ülikooli töötajate jaoks käiku tervisekilomeetrite kaardid. Tervisekilomeeter on tinglik ühik, mis vastab 1 km läbijooksmisele. Tervisekilomeetreid võib koguda ka matkadel, pallimängudes, isegi koduse harjutamisega. Nii näiteks vastab ühele tervisekilomeetrile 3 km jalgsimatka, 2 km suusatamist, 15 min. korvpallimängu jne. Vastav skaala on tervisekilomeetrite kaardil. On arvestatud ka neid tagasihoidlikke, kes ainult kodus harjutavad — 15 minutit koduvõimlemist vastab samuti ühele tervisekilomeetrile. Igal õhtul märgib tervisesportlane kaardile vastava kuupäeva alla päeva jooksul läbitud tinglike tervisekilomeetrite arvu.

Kõhklejate (neid on kahte liiki: ühed, kes spordivad, kuid kõhklevad kaarti täitmast; teised, kes kõhklevad sportimisega alustamast) jaoks rakendatakse mitmeastmelist ergutussüsteemi.

1. Iga kuu 5. päeval võtavad täidetud kaardid osa loosimisest. Auhindu on kolmes järgus: väiksemad, keskmised ja suuremad. Loosimisele läheb mitmesugune kvaliteetne spordiinventar. Võitude arv sõltub kaartide ehk tervisespordile kaasalöójate arvust.

2. Iga kuu 5. päeval loositakse täiendavalt välja kaks eriauhinda: kõige usinamale ja kõige võimekamale harjutajale.

3. Kaks korda aastas, 5. veebruaril ja 5. septembril on veel lisaloosimised. Semestriloosimisel tulevad loosirattast välja tasuta tuusikud Eesti NSV puhkekodudesse ja turismituusikud NSV Liidu piirides. Ja peavõit — võimalus saada turismituusik mõnesse sotsialistlikku riiki. Mida rohkem kaasalööjaid, seda rohkem pannakse ka tuusikuid loosimiseks loosirattasse.

Kuidas peavõitu püüda? Selleks tuleb tervisekilomeetrite kaardile märkida kuu, nimi, eesnimi, vanus, töökoht ja amet. Seejärel teha veebruari jooksul vähemalt 8 korda sporti mahus, mis iga kord ulatuks vähemalt ühe tervisekilomeetrini. 1., 2. või 3. märtsil tuleb kaart lasta õppehoonetes ülesseatavatesse erilistesse kastidesse. Ja 5. märtsil ongi esimene loosimine.

Eriauhindade saamiseks on nõuded rangemad. Kõige usinama harjutaja nimele pretendeerivad need, kelle kaardil on vähemalt 20 päeva kohta märkus tervisekilomeetrite kohta. Kõige võimekam harjutaja selgitatakse nende hulgast, kes kuu jooksul on läbinud rohkem kui 100 tervisekilomeetrit.

Tuusikute loosimisest võtavad osa need töötajad, kes semestri vältel on ära saatnud vähemalt 3 kuukaarti.

Tervisekilomeetrite kaardid saadetakse kõikidesse kateedritesse, laboratooriumidesse ja teistesse allüksustesse. Kaarte saab teaduskonna ametiühingubüroo spordiorganisaatorilt, TRÜ ametiühingukomiteest ning TRÜ Spordiklubist.

Lõõgem kaasa! Kasu saame mitmekordselt. Pideva harjutamise juures hea tervise, saleda piha, rõõmsa meele, reipa enesetunde. Tervisekaardi täitmise ja ärasaatmise puhul võime võita jooksukingad, suusad, soojendusdressi või mõne muu sportimisel tarviliku eseme. Kolm kuud sporti ja teekond läheb Karpaatidesse, Kaukaasiasse, aga äkki Ungarisse, Saksa DV-sse, Rumeeniasse . . . !

V. LENK

TULEVIKU-MÕTTED

(Algus 1. lk.)

konverents, suveniirrinnamärgi valmistamine — ja seda kõike vaid valgel paberilehel!).

Kümne aasta pärast on tudeng hoopis elulisem. Sellele aitab suurel määral kaasa töökasvatus suvistes, siis juba palju staažikamates malevates. Lõpetanu, kui ta on töötanud Eesti Õpilasmalevas, TRÜ suvemalevas ja Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas, on kindlasti ka tubli spetsialist oma erialal ja inimene, kes oskab suhelda ning kes ei löö esimeste raskuste ees värisema.

Tudengi füüsilist tublidust aitab tõsta ülikooli oma spordihalli ja ujula kasutamine (hommikvõimlemisega on asi küll ka siis veel kahtlane). Diplomitööd kirjutab ta aga uues mugavas raamatukogus.

Ülikooli lõpetamine, nagu ikka, on nukrus iga hea lõpust. Kuid ta sisaldab ühtaegu endas ka rõõmu uue algusest. Ülikooliaeg ei ole ainult mööduv ajahetk. Sellel, kellel jätkub tahet teadmiste ja teadmatuse rägastikus edasi minna, on ülikool kestev kogu elu. Ja selliste lõpetajate arv kasvab iga aastaga!

KALLE LIIV

Sina ütlesid, et sina tahtsid *alma mater*'ist üle purde keeltemajja minna, kui peahoone plank sulle pähe kukkus ja sinu vastu maad õhukeseks litsus nagu omleti.

A mis sa kolad mööda plangu servi, sel ajal kui teised õpivad õpperaamatust pileti punkti? Milleks neid ongi immatrikuleeritud. Ja mis annab teadmisi ja elule ohtlik ei ole. Ja kas oleks parem, kui sulle peahoone pähe kukuks? Kõige oma vundamendiga, mis on mokas, ja ajalooga, mis on tükatine. Ja mille kõrval üks plank on kukepea.

Toimetuselt: Vahel kukub kaela jah, aga siis ronitagu välja ja mindagu teiselt poolt maja!

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 571. MB-00210.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TRÜ — TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 4 | Reedel, 7. veebruaril 1975 | XVII aastakäik

Paul Aristele Rahvaste Sõpruse orden. Vivat!

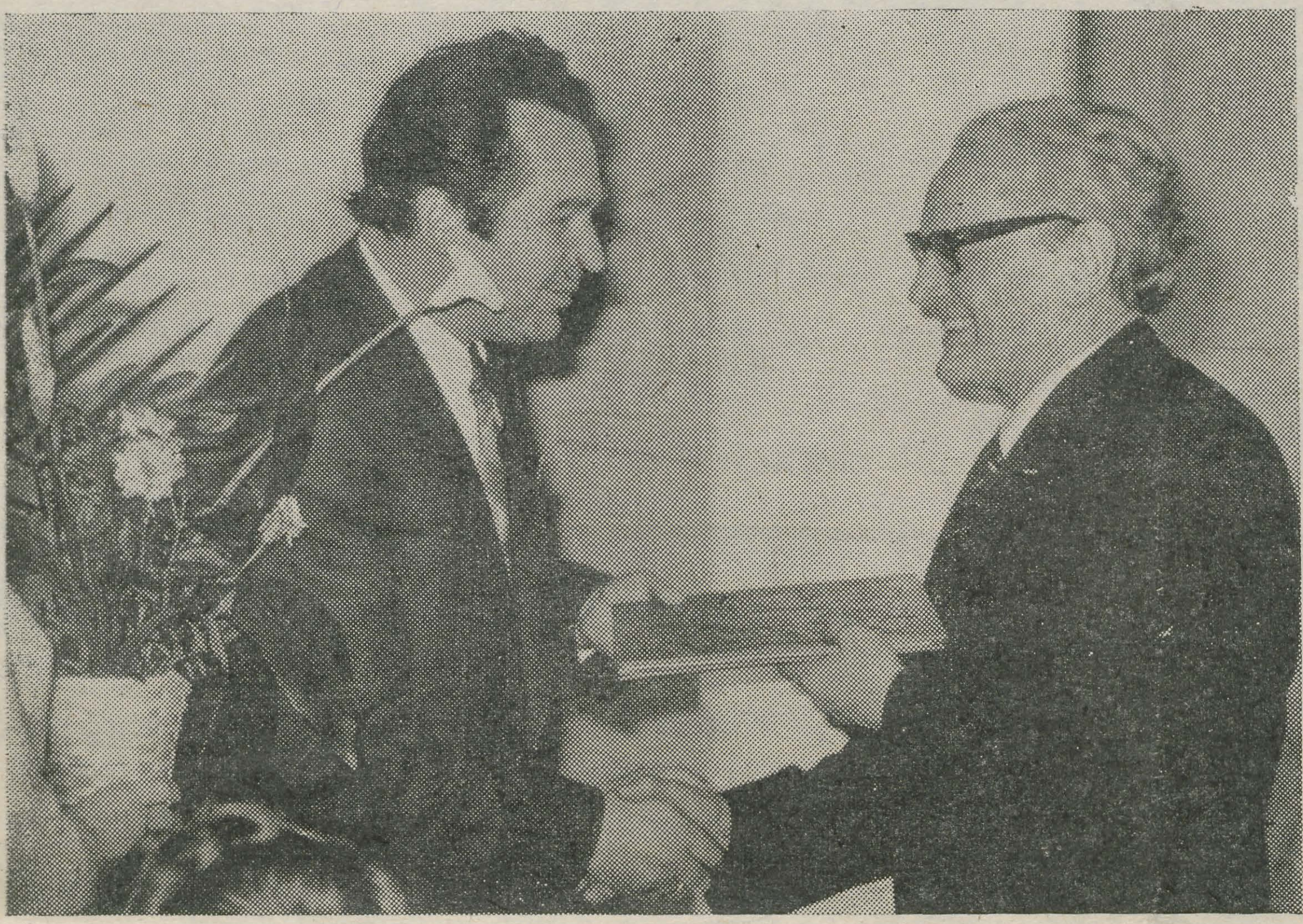

Rohkete õnnitlejate seas oli ka kõrgema ja keskerihariduse ministri asetäitja H. Peremees. Auaadress ministeeriumilt juubilarile.
E. SAKI foto.

Jaanuarikuu viimasel päeval

oli sel aastal esimest korda koos TRÜ nõukogu. Kõigepealt hääletati professorite Ülo LEPIKU, Gunnar KANGRO, Hans TRASSI ja Viktor MASINGU tagasivalimiseks vastavalt teoreetilise mehaanika kateedri juhataja professori, matemaatilise analüüsi kateedri juhataja professori, taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja professori ning taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri professori kohale.

Seejärel asuti kuulama TRÜ teadusala prorektori dots. Herbert METSA põhjalikku aruannet ülikooli teadusest anno 1974.

Ülikoolis teeb teadust ühtekokku 1012 inimest, mis näitab, et Tartu Riiklik Ülikool on valdavalt teadusasutus. Tulemused äratavad optimismi nii täna kui ka tulevikku vaadates. Rida õppejõude või nende juhendamisel olevaid kollektiive on saavutanud aruandeaastal silmapaistvaid tulemusi. Siinjuures tõstetakse esile A. Linnu, H. Piirimäe, U. Palmi, H. Trassi, P. Kõrge, A. Künnapi, Ü. Haldna, A. Kallikormi, Ü. Lepiku ja A. Koobi poolt või juhendamisel tehtud uurimistöid. Märgatav oli läinud aastal teadusliku töö kontsentreerumine (370-lt teemalt 1973. a. 180-le 1974. a.), seda eriti üleülikoolilistes kateedrites. Kujunesid välja uued olulise tähtsusega uurimissuunad: perekonna dünaamika uurimine, molekulaarbioloogia ja keskkonnakaitse. Kaks viimast annavad loodetavasti võimaluse uute probleemlaboratooriumide tekkeks. Ülikooli teadusliku potentsiaali suurust tähistavad kasvõi lepinguliste tööde mahu kasvu väljendavad arvud. 1971. a. tehti lepingulisi töid 845,9 tuhande rubla väärtuses, 1974. a. oli see arv aga peaaegu kaks kord suurem — 1506,5 tuhat rubla. Suurenenud on ka lepinguliste tööde maksumus. Suurim osa lepingulistest töödest oli Füüsika-Keemiateaduskonnal. Järgnesid Arsti-, Matemaatika- ja teised teaduskonnad kuni Õigusteaduskonnani, kellel polnud ühtegi lepingulist tööd.

1974. a. juurutati rahvamajandusse 306 teaduslikku uurimistööd, nendest 72 lepingulist. Arvutatud majanduslik efekt oli 1206,4 tuhat rubla, sealhulgas 689 tuhat rubla lepingute juurutamisest. Igale lepingulisele tööle kulutatud rubla tasuvus oli 2,44 rubla, sealhulgas Füüsika-Keemiateaduskonnas 4,26 rbl. Teaduslike publikatsioonide üldmaht kasvas 1663,5 autoripoognani (1973. a. 1619,7). Avaldati 14 monograafiat ja 19 ministeeriumi poolt soovitatud õpikut.

Vaatamata üldisele tendentsile teadusliku töö paranemiseks, esinevat ettekandja arvates aga veel rida puudusi, millest nimetati uurimistööde vähest kontsentratsiooni Arsti- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas ning Filoloogiateaduskonna mõnes kateedris, üliõpilaste ja õppejõudude tagasihoidlikku osavõttu lepingulistest töödest, samuti üliõpilaste kesist osalemist laboratooriumides tehtavas uurimistöös. Teaduskondades ei pöörata ka küllaldast tähelepanu lõpetatud uurimistööde resultaatide juurutamisele rahvamajandusse.

Sõnavõttudes (dots. V. Tohver ja prof. V. Palm) kurdeti teadusliku töö aruandluse kohmakuse, paberliku asjaajamise erikaalu tõusu üle. Peeti vajalikuks eelistada laboratooriumide töö sisulist analüüsi formaalsete näitajate (avaldatud artiklite arv, kasumiprotsent) skeemile.

Nõukogu jätkus ülikooli ÜTÜ esimehe Toomas SULLINGU aruandega möödunud aasta üliõpilasteadusest. See ja ettekanne aspirantuuriosakonna tööst (ettekandja Salme LAAR) olid omamoodi lisadeks H. Metsa aruandele.

Kuigi ülikoolisisesele konkursile esitasid üliõpilased 365 tööd, tõdes T. Sulling samas nooremate kursuste vähest teadusalast aktiivsust. Tähelepanuväärseks loetakse osavõttu ühiskonnateaduste-alasest üliõpilastööde konkursist: laekus 6000 tööd, tõsi küll, suuremalt jaolt refe-ratiivsed. Üleliidulisele konkursile saadeti 32 tööd, esmakordselt olid esindatud kõik teaduskonnad.

Sõnavõtnud prof. Jüri Saarma ütles, et informatsioon ülikooli üliõpilasteaduse laureaatidest on olnud vähene ja kahvatu. Autasustamisel jäävat puudu pidulikkusest. Tseremooniat kui niisugust polevat ülcse. Aga see traditsioon vajaks taastamist, kasvatuslikud tulemused korvaksid kuhjaga organiseerimise tülikuse.

R. V.

Õppekasvatustöö TRÜ ettevalmistusosakonnas

oli arutlusobjektiks EKP TRÜ komitee järjekordsel istungil 28. jaanuaril. Aru andis osakonna juhataja v.-õp. Kalle VELSKER.

Vastuvõtuplaan nägi ette 125 nullkursuslast. Seni on neli õppurit omal soovil eksmatrikuleeritud. Õppetöö algas möödunud aasta 1. detsembril. Konkurss osakonda pääsemiseks oli soliidne. Näiteks psühholoogia ja kaubatundmise erialale kandideeris kolm inimest ühele kohale. Vastuvõtuga seotud raskustest peatus ettekandja kõigepealt vestluse korraldamisel. Ainult selle alusel osakonna õppuriks arvamine näib olevat vähepiisav, sest vaatamata hoolikale valikule õpivad paljud siiski halvasti. Õppimistingimuste üle pole põhjust nuriseda: auditooriumid on head, stipendiumigi saavad kõik.

Kasvatustöös lähtutakse vastavast ülikooli nõukogu otsusest. Õpperühmadel on omad juhendajad: sm-d Kullus, Jeret, Tapfer ja Tähnas. Nende tegevus lähtub tööplaanidest, väljatöötamisel on ka kommunistliku kasvatuse plaan. Tänini pidi kasvatustöö paratamatult varju jääma, sest K. Velsker oli üksi ning peatähelepanu koondus õppetööle.

(Järg lk. 3)

30 ★ TEEL VÕIDULE

Sõjaveteran meenutab

Toimetusse tuli kiri Tšeljabinski oblastist Zlatoustist. Autoriks on Suurest Isamaasõjast osavõtnu, 321. miinipildurite polgu luure ülem Jevgeni Tsõpljajev. Sõjaveteran kirjutab, et 1944. a. tuli tal Tartu vabastajana osa võtta lahingutest ülikooli peahoone rajoonis. Ehkki on möödunud 30 aastat, mäletab J. Tsõpljajev eredalt seda päeva, kui ta oma luurajatega peahoonet asus ründama. Nad läksid läbi raamatukogu, tõusid katuse paremale tiivale ning torni, mida nimetati «observatooriumiks», kuid mis täitis vaatluspunkti ülesandeid. Sakslased asusid jõe taga, kust nad avasid marulise tule. Et ajaloolist hoonet päästa, palus Jevgeni Tsõpljajev polgu komandörilt luba vaenlase tulepunkt kahjutuks teha. Luba saadi ning «Katjušad» alustasid oma tööd...

Kui ööseks lahing vaibus, ilmus peahoone keldrist vanake, kes nimetas end valvuriks. J. Tsõpljajev meenutab teda kui tõeliselt suure hingega inimest, kes oli end pühendanud meie ülikooli väärtuste säilitamisele. Mees oli aknad ustega katnud, et kaitsta kõike seda, mis meil nüüd on.

«Ma ei tea, kas ta on veel elus või mitte,» kirjutab Jevgeni Tsõpljajev. «Vene keelt rääkis ta halvasti, kuid oma nime ütles — Ants.»

Tulipunktis on komsomolidokumentide vahetus

ÜLKNÜ 17. kongressi otsusega toimub aastatel 1975—1976 komsomolidokumentide vahetus. See on suure poliitilise tähtsusega üritus, mis on suunatud ÜLKNÜ liikmete ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse edasisele tõstmisele ja komsomoliorganisatsioonide töö tugevdamisele. Komsomolidokumentide vahetus peab tugevdama ÜLKNÜ ridu ja aitab parandada arvestussüsteemi.

Selleks et komsomolidokumentide vahetus kulgeks ladusalt, on algorganisatsioonides tarvis teha mitmeid ettevalmistustöid. Veebruarikuu jooksul tuleb ette valmistada ja pidada kõigis komsomoligruppides kinnised koosolekud, kus on vaja läbi arutada algorganisatsioonide ülesanded seoses komsomolidokumentide vahetamisega, sealhulgas tutvustada kõigile kommunistlikele noortele ÜLKNÜ Keskkomitee kirja, kus neid küsimusi on kajastatud. Teaduskondade ja osakondade büroodel tuleks tingimata läbi viia vestlusi kommunistlike noortega, eelkõige nendega, kel esineb õppetöös vajakajäämisi ja kes ei võta aktiivselt osa ühiskondlikust elust. Samuti tuleb läbi arutada nende kommunistlike noorte personaalküsimused, kes momendil kannavad komsomolikaristust.

Meie ülikoolis vahetatakse komsomolidokumendid kõigepealt l õ p p k u r s u s t e k o m m u n i s t l i k e l n o o r t e l, nii et kõik lõpetajad ÜLKNÜ liikmed lahkuvad ülikoolist juba uue komsomolipiletiga. Uuel piletil on k i n d l a v o r m i järgi tehtud omaniku foto. Pildistamine toimub 21. Juuni tänava fotoateljees graafiku kohaselt alates 14. veebruarist. Komsomolidokumentide vahetus algab aga 3. märtsil. Toome ära ka pildistamise ja komsomolidokumentide vahetuse graafiku lõppkursustele — esimene kuupäev on pildistamise, teine dokumentide vahetamise päev. Kõikide probleemidega, mis on seotud komsomolidokumentide vahetamisega, pöörduge ELKNÜ TRÜ komiteesse.

Ajalugu 14. 02. ja 10. 03.; keemia 17. 02. ja 4. 03.; geograafia 18. 02. ja 26. 03.; bioloogia-geoloogia 19. 02. ja 17.—18. 03.; eesti filoloogia 21. 02. ja 3. 04.; saksa filoloogia 21. 02. ja 20. 03.; füüsika 24. 02. ja 7. 04.; inglise filoloogia 25. 02. ja 3. 03.; psühholoogia 26. 02. ja 11.—12. 03.; matemaatika 27.—28. 02. ja 5.—7. 03.; rahandus (eesti, vene) 3. 03. ja 13.—14. 03.; küberneetika 4. 03. ja 19. 03.; raamatupidamine 4. 03. ja 27. 03.; kaubandus 5. 03. ja 28.—29. 04; ravi (eesti) 6.—7. 03. ja 4., 8.—10. 04.; Õigust. 10. 03. ja 24.—25. 03.; ravi (vene) 11. 03. ja 11., 14.—16. 04.; pediaatria 11. 03. ja 11., 14.—16. 04.; spordimeditsiin ja stomatoloogia 12. 03. ja 1.—2. 04.; defektoloogia 15. 04. ja 22. 04.; Kehakultuurit. 25.—26. 02. ja 17.—18., 21. 04.; vene filoloogia 17. 02. ja 21. 03.

ELKNÜ TRÜ Komitee

TRÜ tsiviilkaitse staabis

Jaanuaris tehti eesotsas ülikooli rektoriga kokkuvõtted tsiviilkaitsealasest tööst 1974. a. ja püstitati uued ülesanded selleks aastaks. Rektor märkis, et isikkoosseisu kõigis kategooriais täideti lahingulise ettevalmistuse plaan heade või rahuldavate tulemustega. Tööaasta üldhindeks pandi «hea». Rektori käskkirjaga 25. novembrist 1974 avaldati eduka tsiviilkaitsealase tegevuse ja loomingulise initsiatiivi eest tänu ning otsustati autasustada tsiviilkaitse staabi ülema abi evakuatsiooni alal V. Haamerit, staabiülemat A. Dovidenkot, staabiülema abi evakuatsioonitsoonis õppetöö organiseerimise alal R. Tani, staabiülema abi meditsiinilise ettevalmistuse alal A. Alti, Ajalooteaduskonna staabi ülemat V. Vasket, Majandusteaduskonna staabi ülemat P. Peetsi, Kehakultuuriteaduskonna staabi ülemat R. Nõvandit ja Teadusliku Raamatukogu staabi ülemat E. Russakut.

Heade näitajate ja teadlikult oma kohustustesse suhtumise eest teaduskondade tsiviilkaitsealases töös avaldati tänu Ü. Saagile, V. Krinalile, H. Peebule, E. Raudamile, A. Virule, E. Sakile, M. Kullile, A. Roosmale, L. Matisenile, T. Sõõrdile, H. Piirimäele, U. Siimanile, L. Eringsonile, K. Rämmalile, V. Raudsepale, E. Baibatšukile, J. Mällile ja A. Saaringule.

I kursuse tudeng,

tule kolmapäeval, 12. veebruaril kell 15 TRÜ aulasse, kus räägitakse 1975. a. TRÜ suvemaleva tegevusest.

Sinu kohalolek on väga vajalik! Tule täpselt, siis lõpetame ka varem! TRÜ Suvemaleva staap

Kuidas sessioon läks?

ARSTITEADUSKONNAS

Dekanaadist kuulsime, et tänavutalvine sessioon kulges mullusest edukamalt. Õppeedukuse protsent on 88,6.

Stomatoloogiaosakonna üliõpilastest sooritas 16 kõik eksamid hindele «väga hea». Üldse tuli õppejõududel kõrgeimat hinnet matriklisse jäädvustada 162 korral. Halb on aga see, et võlgnevusi jäi 9 tulevasel farmatseudil. (Nendeks saavad nad aga üksnes õppetöösse senisest tõsisema suhtumise korral.)

Spordimeditsiini osakonnas oli kõige tublim V kursus: mitte ühtki läbikukkumist. Osakonnal tervikuna on see arv 13. Ainult «häid» ja «väga häid» pälvis ühtekokku 41 üliõpilast. Tõsi küll, kolmel tudengil polnud sessi lõpuks kõik arvestusedki veel käes.

Ka pediaatritest väärib esiletoomist V kursus, kes ei saanud ainsatki mitterahuldavat hinnet. On heameel nentida, et kogu osakonnas kaunistasid sessiooni lõpuks 41 üliõpilase matriklit üksnes «neljad»-«viied» ning vaid 19 üliõpilasel oli sisse lipsanud «rahuldav». «Väga häid» kogunes pediaatriaosakonna peale 87, «puudulikke» 9.

Raviosakonnas on kõigile eeskujuks vene õppekeelega I kursus, kes lõpetas sessiooni saiaprotsendilise õppeedukusega. Vene raviosakonnas tervikuna jäi võlgnevusi siiski 15 tudengil, neist 7 esindavad III kursust. (Paradoksaalne, et samal kursusel on ka kõige rohkem kõrgendatud stipendiumi väliateeninuid — 8.)

Üldiselt peetakse Arstiteaduskonna raskeimateks kursusteks just esimesi. Eesti õppekeelega raviosakonna eksamitulemused osaliselt kinnitavad seda väidet: I kursuse tudengitel on 14, II kursuse tudengitel 13 akadeemilist võlgnevust. Igati positiivne on aga see, et 40 esmakursuslase matriklis on seniajani üksnes «head» ja väga head», 12 üliõpilast «väga head» madalamat hinnet ei tunnistagi.

Konkreetseid kursusi (osakondi) esile tuua on siiski üsna riskantne, kuivõrd nii eksamite arv kui ka nende raskus on erinev. VI kursusel seisavad ees riigieksamid, talvist sessiooni neil seekord üldse polnudki. Nii neil kui ka teistel tuleb tasapisi hakata tulevikule mõtlema: Arstiteaduskonnas on kevadsessioon talvisest harilikult raskem.

MATEMAATIKATEADUSKONNAS

Madal konkurss sisseastumisel mõjub paratamatult ka õppeedukusele, sest tihti satub tudengite hulka inimesi, kes seda au kaugeltki ei väärі. Matemaatikaosakonnas alustas sügisel 35 üliõpilast, kellest 9 ei pääsenud eksamitelegi. Sessiooni lõpuks oli vaid 21 üliõpilast õiendanud kõik nõutavad arvestused ja eksamid. Tõsiseks takistuseks on kujunenud analüütiline geomeetria ja algebra. Ent raske on midagi nõuda inimeselt, kes alles viimasel hetkel (võib-olla pärast ebaõnnestumist teise teaduskonda asumisel) valib endale eriala, mis huvitab teda üksnes ajateenistusest kõrvalehiilimise tõttu.

On siiski tore, et Matemaatikateaduskonas annavad tooni üliõpilased, kellel jätkub nii kohusetunnet, töökust kui ka huvi. Sessiooni alustas 294 üliõpilast, võlgnikeks jäi neist 39 (aasta tagasi olid vastavad arvud 275 ja 56). Kõik eksamid sooritas hindele «väga hea» tänavu 41, mullu 32 tudengit. Silma paistab matemaatikaosakonna IV kursus, mida peetakse üldiselt vaevanõudvamaks. Ometi suutsid nimetatud kursuse kõik üliõpilased sooritada viis rasket eksamit vähemalt «rahuldavale». Parimad olid veel rakendusmatemaatika nii eesti kui vene õppekeelega II kursus, samuti vene õppekeelega III ja IV kursus. Samal ajal matemaatika pedagoogilise osakonna III kursuse 21-st üliõpilasest 13 pidid füüsika eksamil vastu võtma mitterahuldava hinde. Pärast seda, kui osa tudengeid suutis rebenenud särgi teistkordsel katsel uuesti kinni lappida, jäi ikkagi 7 võlgnikku.

ÕIGUSTEADUSKONNAS

Prodekaan Advig Kiris jäi sessiooni tulemustega rahule. On ka põhjust: õppeedukus küünib 97,9 protsendini.

Üliõpilasi on teaduskonnas 268, eksamitele olid kohustatud ilmuma 264. Neist vaid 9 jäid võlgnikeks (3 tudengit mõjuvatel põhjustel). Arvestustega polnud sessiooni alguseks toime tulnud 1 üliõpilane. Ainult väga häid vastuseid andis 61 tudengit, häid ja väga häid 152.

Edukalt möödusid esimesed tuleristsed I kursuse üliõpilastel: mitte ühtki läbikukkumist, neid, kellel jäi tundmata rõõm «neljast» või «viiest», oli vaid 2. Hinnata tuleb ka IV kursuse tööd, sest viis rasket eksamit lõppesid üksnes 2 läbikukkumisega. 6 tudengit aga piirdusid ainult «viitega», nende hulgas RSR-i president Tõnu Kõrda ja teaduskonna komsomolibüroo sekretär Raul Narits.

Suhteliselt kehvemini käis III kursuse käsi, ehkki neil tuli sooritada kõigest kaks eksamit. 5 tudengile osutus komistuskiviks dialektiline materialism. Eriti suur üllatus see siiski polnud. Praktika näitab, et filosoofia eksamil on sageli olnud ebaõnnestumisi.

KOHVIKUS JA SÖÖKLAS

Sessioonile vastu minnes tegi ka ülikooli kohviku ja söökla kollektiiv ettevalmistusi, et omalt poolt aidata tudengeid katsumusterikkal perioodil. Otsustati tõsta toitude vitamiinsust (askorbiinhappe kasutuselevõtmisega), pakkuda enam toorsalateid, maitsvaid magustoite. Juhataja Virve Pärna ja tema asetäitja Hilja Sõtnikova arvates olid letid täis, kuid kahjuks langes külastatavus. Ja kui tudeng tuligi kohvikusse, vajus ta mitmeks tunniks laua taha, leppides üksnes kohvi (mitte mingil juhul teega) ja konspektiga.

Kohvikutöötajate tähelepanekute järgi on tudeng sessiooni ajal endassetõmbunum, võib-olla pisut närvilisem, temaga kontakti saada on raskem. Vahel oligi kohvikus mõnikümmend inimest, kuid ei kuule ega näe kedagi: igaüks nohistab omaette. Ka sessiooni ajal võib kohvikus kohata nn. oma nägusid, sest kohvikuskäijate kontingent on üsna kindel. Mõni käib päevas mitu korda, teine ei tõsta siia kuude (aastate) jooksul jalgagi.

Virve Pärn ja Hilja Sõtnikova loodavad, et kui pärast ajutist eemalolekut nooruslikku elurõõmu kandvad tudengid taas kohvikutee jalge alla võtavad, siis nad ka sessiooni ajal vajakajäänu järele söövad.

ARSTIPUNKTIS

Sessiooni ajal langes arstipunkti koormus: jaanuaris oli 1788 külastust (detsembris 2906). Seega päevas keskmiselt 60 pöördumist arsti poole. Kõrgpunkti ajal on sama näitaja 120.

Nagu arstipunkti juhataja Aino Soilts märkis, külastasid arsti ainult tõsiselt haiged. Harvemini palusid arstiabi krooniliste, kuid mitte eriti ohtlike haiguste all kannatajad. Simuleerija on sessiooni ajal võrreldes õppetöö perioodiga erakordne nähtus.

Milliseid haigusi üliõpilane põdes? On meeldiv, et palju kõmu tekitanud gripilaine puudutas tudengeid suhteliselt vähe. Tõenäoliselt on selle põhjuseks õigeaegne vaktsineerimine, mis teostati nii üliõpilaste teadlikkuse kui dekanaatide abil. Esinemisjuhtude arvu poolest (132 haiget) on gripp siiski esikohal, järgneb äge hingamisteede katarr (71 juhtu). Oli kergemaid traumasid, punetisi, neerupõletikku, üksikjuhtudel reumat ja psüühilisi häireid. Küll rikkus mõnegi naisüliõpilase sessiooni asjaolu, et järeltulijate soetamisel ununes mõelda kaugemale tulevikule... Ent tunnistagem: meie rahva seisukohalt on iive ilmselt globaalsema tähtsusega kui mõne eksami õigeaegne sooritamine.

Akadeemilisele puhkusele läks jaanuari jooksul 9 tudengit, neist 3 matemaatikut ja 3 filoloogi.

Arstipunkti rahvas rõhutas, et üldiselt on üliõpilane oma tervise suhtes äärmiselt hooletu. Toodi näiteks selline juhtum: üks tudeng põdes kopsupõletiku eneselegi teadmata läbi, sest ei käinud õigel ajal ei röntgenis ega lasknud vereproove teha. Võib ju muidugi hoobelda — vaata, teist nägu tegemata elan raske haiguse üle —, kuid selline vapruse mängimine on riskantne: gripp ja kopsupõletik võivad kaasa tuua ohtlikke tüsistusi. Lõppenud eksamisessiooni ajal eriti raskeid tüsistusi õnneks polnud.

Järg 3. lk.

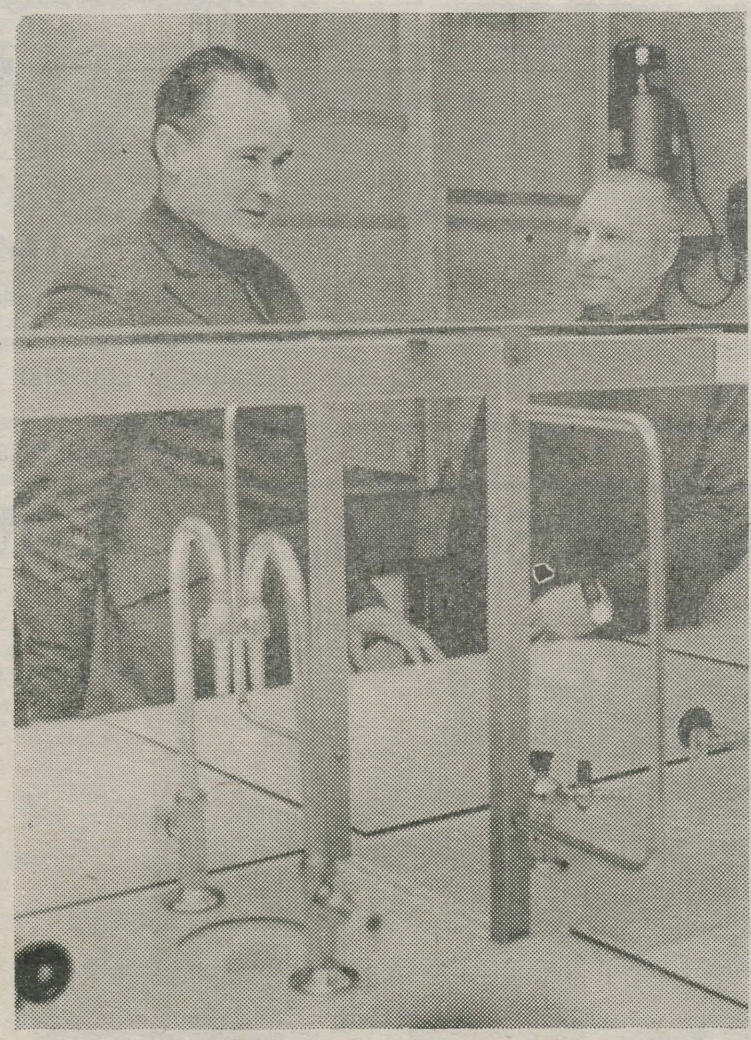

Acta diurna

Töö kiidab tegijat

3. veebruaril avati pidulikult anorgaanilise keemia kateedri eksperimentaallaboratoorium, mis kuulub mitte ainult ülikooli, vaid vabariigi parimate hulka. Seda kinnitasid ka laboratooriumi esimesed kasutajad, vabariiklikust kõrgemates koolides keemia õpetamise metoodika alasest seminarist osavõtjad.

Laboratoorium rajati kahe kuuga. Projekti autoriks on keemiaosakonna lõpetanud Maie Arumaa. Kogu kaasaegne sisustus on kodumaine, hangitud ühtekokku 9 organisatsiooni kaasabil.

Eksperimentaallaboratoorium koosneb kolmest ruumist. Korraga saavad seda kasutada kaks õpperühma (ühes maksimaalselt 20, teises 13 üliõpilast). Peale nende kahe ruumi on veel vaheruum, kus toimuvad ettevalmistused praktikumideks.

Kasutama hakkavad seda kõik üliõpilased, kellel keemiaga tegemist: arstid, farmatseudid, keemikud, bioloogid jt. Samades ruumides on võimalik ka loenguid pidada.

Pildil: Endel Tellingul ja Paul Pihlakal on suur osa uue laboratooriumi kiires valmimises.

J. LAANE foto.

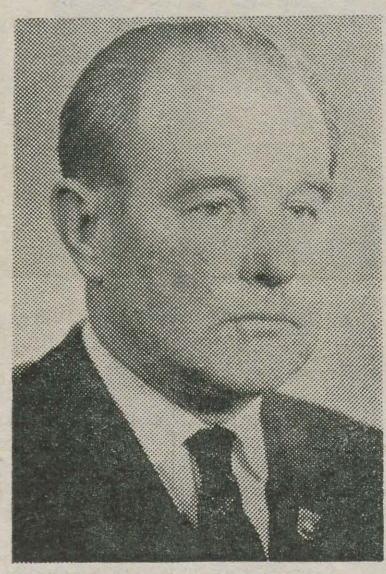

Hans Uiga 60

Eksperimentaalõppetöökoja üks spetsialiste ja autoriteete oma erialal Hans Uiga pühitseb 11. veebruaril kuuekümnendat sünnipäeva.

Oli see juhus või mõni muu asjaolu, kuid 1938. a. juulis kirjutati Hans Uiga nimi ülikooli töötajate nimekirja. Sellest on nüüd möödas 37 aastat. Neisse aastaisse on mahtunud palju töörahutuid päevi, pingutusi, nuputamist ja kordaminekuid. Eriti rasked olid töömehele sõjajärgsed aastad. Tihti tuli peaaegu mittemillestki teha midagi. Vajas ju ülikool elektrivalgust ja kateedrid õppevahendeid.

Ei olegi vist kateedrit, laboratooriumi ega õppebaasi, kus ei tuntaks kärmete liigutuste ja muheda olemisega meest. On viga elektriseadmetes või mõnes aparaadis, ikka otsitakse abi eksperimentaaltöökojast. Kohale ruttab Hans Uiga.

Kõrge kvalifikatsiooniga töömehena on tulnud tal tegelda paljude aparaatide väljatöötamise, konstrueerimise ja täiustamisega. Need tööd-tegemised ei ole olnud lihtsate killast, kuid vahetada ei tahaks neid ühegi töö vastu.

Töökaaslasena on H. Uiga sõbralik, tasakaalukas ja väga mitmekülgsete teadmistega inimene, kellega on jõudehetkil mõnus mõtteid mõlgutada. Noortele, kes on alustamas oma töömeheteed, on Uiga alati nõuga toeks.

Tööst vabal ajal meeldib Hans Uigale sporti teha. Noormehena tegi ta kergejõustikku, alles mõni aeg tagasi mängis aga ülikooli veteranide rühmas võrkpalli. Matkajana on tal instruktori kvalifikatsioon.

Sportliku visadusega, entusiastliku töössesuhtumisega ja elurõõmsale töömehele soovime edaspidiseks veel palju toredaid kordaminekuid.

Töökaaslaste nimel
HELMUT MALIN

H. Piirimäe

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

(järg)

Ülikool Põhjasõja ajal.

17. veebruaril 1700. a. jõudis Pärnu teade, et Saksi väed on asunud Riiat piirama. Veel ei olnud küll teada sõja ulatus, sest ainult hästi informeeritud diplomaadid teadsid küpsevast koalitsioonist Rootsi suurriigi vastu. Selle niite põimis erilise agaruse ja innuga Liivimaa aadli kõige konservatiivsemate ringkondade esindaja Johann Reinhold v. Patkul, mees, kes oli juhtinud balti-saksa aadli võitlust mõisate reduktsiooni vastu, kes oli Rootsis surma mõistetud, kuid kellel siiski oli õnnestunud põgeneda. Loomulikult ei saa Rootsi-vastase liidu loomist pidada ühe mehe saavutuseks. Rootsi naabritel Poolal, Taanil ja Venemaal oli kõigil piisavalt põhjust sõja ettevalmistamiseks Rootsi vastu. Oma osa oli Patkulil küll selles, et esimene löök suunati Liivimaa vastu. Nimelt oli just Patkul veennud August II nime all Poola kuningaks valitud Saksi kuurvürsti selles, et Riia on nõrgalt kindlustatud ja võib olla Saksi-Poola vägedele kergeks saagiks. Nii algas Põhjasõda — enam kui kaks aastakümmet kestnud suur heitlus.

Teade sõja algusest kutsus *Academia Gustavo-Carolina*'s esile

paanika.

Kardeti, et Riia alt võivad Saksi väed ka Pärnu jõuda. Veel samal 17. veebruaril kogunesid professorid ülikooli senati erakorralisele istungile. Rektor Sarcovius tegi ettepaneku ülikooli raamatukogu sisse pakkida ja keldrisse varjule viia. Saksi vägede edasitungi Pärnu suunas siiski ei toimunud. Riia kindlustused osutusid tugevamaks, kui oli arvatud Patkuli informatsiooni põhjal. Riiat vallutada ei suudetud, kuid kaitsjad ei saanud ka loodetud abi. Märtsis arutati ülikooli senatis juba ülikooli varade evakueerimist. Küsimus oli vaid selles, kas viia raamatukogu ja trükikoda Tallinnasse, Soome või Rootsi. Osa professoreid arvas aga, et raamatukogu peab tingimata kohale jääma, sest ainult sel juhul on võimalik ka sõja ajal ülikooli tööd jätkata. Pealegi loeti meretransporti kaugelt hädaohtlikumaks kui raamatute hoidmist ülikooli keldris. Arhiivi suhtes olid kõik üksmeelsel arvamusel, et see tuleb saata sõja jalust Tallinnasse varjule. Eestimaa kindralkubernerile Axel Julius De la Gardie'le saadeti vastav palve, kuid viimane vastas, et hädaoht ei olevat üldse nii suur. Ülikooli raamatukogu pakiti siiski kastidesse ja viidi ülikoolihoone keldrisse.

1700. a. mais näis sõjaoht Pärnu jaoks möödas olevat. Riiale saabusid appi uued Rootsi väed, kes sundisid vastase taanduma Väina jõe taha. Ülikooli raamatukogu otsustati keldrist välja tuua ja lahti pakkida. Professorid hakkasid tegelema jälle vanade mure- ja tüliküsimustega: botaanikaaia asutamisega, istepinkidega saksa kirikus jms. Uueks suureks mureks andis põhjust asjaolu, et riigil ei jätkunud enam raha neile palga maksmiseks, elu Pärnus oli aga osutunud niigi palju kallimaks kui Tartus. Kui varem Tartu üle viriseti, siis nüüd kujutati Tartut juba küllusemaana.

Raamatukogu lahti pakkida sedapuhku siiski ei jõutud. Juulis alustasid Saksi väed uuesti Riia piiramist. Professorid leidsid, et Pärnu jäämine on juba väga hädaohtlik. Augustis algas põgenemine Pärnust. Nagu selgub 17. ja 23. aug. protokollidest, jäi ülikooli professoreist kohale vaid viis meest. Pärnu komandant Schwengeln oli olukorda kasutades hõivanud osa ülikooli ruume. Nn. väike auditoorium täideti humalatega, mis olid äsja Wismarist kohale saabunud, püsside ja laskemoona paigutamiseks oli komandant võtnud filosoofiateaduskonna toa.

Tegelikult polnud neid ruume esialgu enam tarviski, sest 1700. a. sügisel õppetööd enam ei alustatud. Kohal oli liiga vähe üliõpilasi ning varsti pärast seda lahkus veel kolm professorit Pärnust. Kui 6. okt. 1700. a. maabus Pärnu sadamas Rootsi armee eesotsas Karl XII-ga, olid kuningat tervitamas vaid professorid Caméen ja Moberg ning kümmekond üliõpilast. Üliõpilased tervitasid kuningat serenaadi ja saksakeelse luuletusega, kuid kuningas ei pööranud kõigele sellele suuremat tähelepanu. Üsna peatselt liikus armee Pärnust edasi Narva alla. Alles pärast seda, kui armee oli paigutatud talvekorterisse Laiusele ja selle ümbruse mõisatesse, leidis Karl XII E. Dahlbergi näpunäidete alusel vajaliku olevat tähelepanu pöörata *Academia Gustavo-Carolina*'le.

(järgneb)

L·I·T·T·E·R·A

Mälestuste ajaloost

(Ühe märkuse toetuseks)

Hiljuti ilmus ajalehes «Edasi» N. Pirogovi «Vana arsti päeviku» tõlge (3.—10. jaan. nr.-d 2—8). Selles on Tartu omaaegne venekeelne nimi *Derpt* antud eesti keeles edasi transliteerituna, s. o. täht-tähelise vastena. (Sama on tehtud ka Tallinna venekeelse nimega *Revel.*) Säärane tõlkelahendus on põhjustanud protesti, sest eestlane niisugust transliteeritud nimekuju ei tunne. Tema seisukohalt saab eestikeelses tõlkes esineda vaid üks nimekuju — s. o. Tartu (v. a. muidugi juhud, mis pärinevad ajast, mil Tartu nimi eesti keeles puudus). Niisugune seisukoht on omakorda põhjustanud H. Valsi vastukirjutise «Mõnda mineviku Tartust» («Edasi» nr. 14), kus on selgitatud, et transliteeritud nimekuju *Derpt* on kasutatud selleks, et esile tuua venekeelse nimekujuga seotud ajaloolist hõngu. Ühtlasi on osutatud, et niisuguste ajalooliste nimede edasiandmine venekeelsete tekstide tõlkeis on n.-ö. lahtine probleem.

Püütagu alamal näidata, et protest on siiski õigustatud. Kuigi käesolev artikkel ei ole oma laadilt ajalehepärane, on tema avaldamine sel kujul ülikoolilehes lubatav, kui oletada, et eesti ajalooliste nimede kandmisel ühest keelest teise võib (ülikooli ajaloolastel ja filoloogidel) edaspidigi probleeme tekkida.

Tartu linna ametlikuks nimeks kuni 1893. aastani oli vene keeles *Derpt* (trükitehnilistel põhjustel on siin ja edaspidi, nagu ka eespool, kõik venekeelsed nimed antud eesti keelde transliteeritud kujul). Saksa keeles käibis nii 1893. a. kui ka hiljem nimekuju *Dorpat*, mis on pärit muistsest eestikeelsest nimekujust *Tarbatu*. Saksakeelsel nimekujul oli mitu n.-ö. redaktsiooni, üks neist oli *Dörpt*, millest venekeelne nimekuju on oletatavasti lähtunudki. See venekeelne nimekuju oli üldkehtiv, järelikult ei saanudki Pirogov oma teoses teisel kujul Tartut nimetada. Pirogovile isikupärast nimekuju pole seega põhjust tõlkes edasi anda, sest see nimekuju ei ole isikupärane. Järelikult tuleks Pirogovi teksti eestindada samal kombel kui kõiki teisigi tolleaegseid tekste.

Allakirjutanu on läbi vaadanud prof. Ariste, prof. Laugaste, dots. Issakovi, M. Lepiku jt. uurimused ja publikatsioonid, kokku u. 50 tööd aastaist 1958—1972. Neis kõigis on võõrkeelse teksti tõlkeis Tartu vene- või saksakeelne nimi asendatud üheainsa eestikeelse vaste, s. o. *Tartuga*. Asjaomased autorid on pidanud seda asendust niivõrd loomulikuks, et mingit kommentaari pole nad tarvilikuks pidanud. Niisiis pole uurijad kartnud, et see asendus võiks teksti ajaloolist hõngu rikkuda. Aga teadusliku publikatsiooni puhul on teksti «hõng» vägagi oluline!

«Vana arsti päevikus» on kolm linna nime, mille «tõlkimine» on probleemiks: Peterburi, Tartu, Tallinn. Asi seisneb selles, et *Peterburi*, mida tõlkes on kasutatud — ei ole praeguse Leningradi endise nime translitereering, sest selle linna omaaegne ametlik nimi oli *Sankt-Peterburg*. Järjekindlalt kohanimesid translitereerides oleks tõlkes tulnud lähtuda just sellest nimekujust (resp. selle lühenenud vormist *Peterburg*). Ometi on tõlkes kasutatud õigesti eesti keeles tavapärast vormi *Peterburi*. Järjekindlalt translitereerides tuleks kasutada ka nimekuju *Kroonštat*, ent ometi on õigena tarvitusel üksnes eesti keeles traditsiooniline kuju *Kroonlinn*. Samuti loetakse õigeks pärisnimekuju *Aleksander*, kuigi translitereerides saaksime *Aleksandr*. See on tõlkes ühel juhul venekeelne kohanimi antud edasi eesti keelele tavapärases vormis, teisel juhul on venekeelne kohanimi translitereeritud. Vaid ühel juhul, nähtavasti «ekslikult», on Tartu nimi antud edasi eestipäraselt: «Tartus tehti tollal kraadieksameid dekaani pool kodus.» Ajalooliste kohanimede edasiandmine mitmel põhimõttel korraga ei loo eeldust nende kohanimede «hõngu» tabamiseks.

Kas eestikeelne tõlge peab näitama, kuidas ajaloolisi nimesid on originaalis nimetatud? Kui see on teksti mõistmise seisukohalt hädatarvilik ja vältimatu, siis ei saa ajaloolisi kohanimesid tõlkes muuta. Kui see hädatarvilik ei ole, pole mingit veenvat põhjust Eesti vene- või saksakeelseid kohanimesid eesti keelde translitereerida. Miks ja kuidas mõnd paika Eestimaal on nimetatud kolmes kohalikus keeles, peaks olema üldiselt teada, see ei tohiks «hõngu» taotlemisel publitsistliku teose populaarses tõlkes raskusi valmistada. Vastavaid näiteid on ohtrasti esitatud H. Saari retsensioonis S. Issakovi koostatud antoloogiale «Postitõllaga läbi Eestimaa» («Keel ja Kirjandus» 1972, nr. 8). Selle retsensiooni argumentatsioon ja ajalooliste kohanimede edasiandmise tava eesti keeles näitavad, et asjaomane küsimus ei ole nii «lahtine», kui tundub. Kui ongi käibel kaks võimalust kohanimede edasiandmisel, siis peab konkreetses väljaandes valitsema ikkagi ühtsus. Nagu näidatud, «Vana arsti päevikus» vajalik ühtsus puudub.

On siiski mõned juhud, mil pole õige Tartu omaaegset nimekuju uuendada. Nii ei ole näiteks õige muuta ajaloolist nimetust *dorpatšik* (vt. selle kohta R. Pullat, Dorpatšikud ehk tartlased ja nende mälestusi Tartust. «Keel ja Kirjandus» 1968, nr. 10; S. Issakov, P. Sigalov. Tartu ülikool ja poola kirjandus, samas, 1972, nr. 7). Dorpatšikud olid need poolakad, kes omandasid kõrgema hariduse Tartu ülikoolis.

«Vana arsti päeviku» tõlkes on muidki puudusi. Nii ei ole osutatud, kust kohalt «Päevikust» üks või teine katkend tõlgitud on. Kui tundus, et vastavaid viiteid pole otstarbekas tekstis esitada, oleks seda tulnud teha tõlke sissejuhatuses. Pirogov on oma mälestustes kõnelnud inimestest, keda nüüdne lugeja usutavasti ei tunne või tunneb halvasti. Niisugustel juhtudel lisatakse tõlkele tavaliselt kommentaarid, kuigi on võimalik ka selgitustest loobuda, nagu on toimitud näiteks V. Veressajevi «Arsti märkmete» puhul (joonealuses tõlkes on see võimalus vist soovitatavam). Pirogovi mälestustes ei ole kõiki ajaloolisi isikuid kommenteeritud. Ent olemasolevaistki kommentaaridest on osa ebakorrektsed, sest neis on antud üksnes vastava isiku perekonnanimi, initsiaalid puuduvad. Lõpuks äratab imestust tõlkes kasutatud sõna *doktorand*. Eesti keeles on käibel sõna *doktorant*, mis on võetud kasutusele just vene keele eeskujul (järelikult peab arvama, et see sõna esineb «Vana arsti päeviku» originaalis samal kujul kui tänapäeva eesti kirjakeeleski). Pole mingit põhjust anda sellele sõnale eestikeelses tõlkes vananenud ja saksapärane kuju.

«Vana arsti päeviku» tõlkimine on ülikooli ajaloo tundmaõppimise seisukohalt tervitatav. Halb on, et problemaatilised seigad teksti eestindamisel on lahendatud omapäi, ilma et oleks ajaloolaste või filoloogidega konsulteeritud. Vastavad asjatundjad peaksid olema ülikoolist kergesti kättesaadavad.

Ajaleht «Edasi» on keelelistele väärnähtustele tihti tähelepanu osutanud, ta on päevalehtedest ainus, kus pidevalt ilmub asjaomane rubriik. On üllatav, et seda tähelepanu on hoopis vähem pööratud «Edasi» omaenese keelele. Miks?

Filoloog

Kuidas ...

(Algus 2. lk.)

Teaduskonniti mingit pingerida arstipunkti külastamise alusel pole võimalik kokku seada, kuivõrd teaduskondade suurus on erinev. Näib siiski, et gripp ja äge hingamisteede katarr segasid kõige enam Arsti-teaduskonda, samuti Majandusteaduskonda ja Filoloogiateaduskonda. Tulevased arstid praktiseerivad väljastpoolt Tartut muretsetud tõendite esitamist. Rohkem, kui see oleks normaalne. Seepärast on astutud samme sellise nähtuse likvideerimiseks.

Vastaspoolust esindab Kehakultuuriteaduskond, kus haigestumine on minimaalne.

Lõpetuseks soovime tervenemist arstipunkti töökale perele, sest pingelise sessiooni ajal kippusid haigused hoopis arste endid tülitama.

Keele-pudrutused I

Paar aastat tagasi Tartu «Kalevi»—Kiievi ASK korvpallimatši ülekande ajal teatas reporter: «Kiievi armee läheb rünnakule ...» Kui juba relvastatud jõud on mängus, pole meie poistel küll midagi head loota. Või näiteks selline pärl: «Rootsi meeskond kogus maksimaalsed võitude arvud.»

Keelevääratus võib juhtuda igaühel. Eriti siis, kui sinu vestluskaaslaseks on külm ja osavõtmatu metallitükk — mikrofon. Muidugi, on reportereid, kellele mikrofon lausa toniseerivalt mõjub. Isegi sedavõrd, et nad oma esinemist kõikvõimalike epiteetidega vürtsitada püüavad, hoolimata patustamistest faktide ning keelekultuuri vastu. Kangesti soovitaks neil suu kinni pidada: muidu jahtub süda ära. Ent on ka selliseid TV-mehi (R. Järlik, T. Tammaru, üksvahe ka A. Vihalem), kes teevad oma tööd kuidagi kiretult, pragisevad justkui kuivanud oksaraod. Väga head reporterid väljendavad end mõõdukuse piirides kujundlikult, vältides ülearust ilutsemist. Arvan, et selliste hulka kuuluvad Mati Talvik, Valdo Pant, Toomas Uba. Eriti viimane näib lauseehitusele suurt rõhk panevat. Ja täiesti põhjendatult: reporteri keelepruuk peab olema laitmatu. Kuulavad ju teda tuhanded (või miljonid) inimesed ning mõni korduv eksimus võib levida ka televaatajate või raadiokuulajate keelde.

Kes meist ei oleks märganud kaupluse uksele riputatud silti «Läksin konturi», «Müija haige» või menüüdele kritseldatud keelemoonutusi: *böfstrogonov* (õige on *böfstrooganov*), *biifsteks (biifsteek), kuivatud õunad* jne. «Novaatoriteks» on enamasti eakad inimesed, kelle haridustee on objektiivsetel põhjustel puudulik Kuid mida on meil öelda enda kaitseks? Ei, asi ei ole selles, kui me *järele* asemel tarvitame eksikombel *järgi* või hääldame *aula* kolmandavältelisena normeeritud teise välte asemel. Need on pisivead. Teinekord on meie vääratused isegi loogilised, sest eesti keel ise on kohati ebaloogiline ... Ometi ei tohiks üks kõrgema hariduse poole pürgiv inimene kirjutada *tsilikaat, gorüfee* ega segi ajada sõnade *tušš* ning *dušš* tähendused. Peaksime teadma, et meie ülikooli ametlik nimetus, samuti teaduskonnad (näiteks Õigusteaduskond) kirjutatakse suurte tähtedega, kateedrite nimetused aga väikestega. Luulemaailmas eksisteerib *Byron*, aga mitte *Bayron*. Ka *Shakespeare*'i puhul oleks eksimine lubamatu. On olemas *Tammsaare; Tammsaar* eesti kirjanduses ei figureeri (tänapäeval kaasaegses viievõistluses aga küll, ehkki taoliste paralleelide tõmbamine oleks sündsusetu). Hülgame traditsioonid, hülgame õigekeelsuse —, hüva —, ainult mulle näib, et tekkel ei istu meie peas siis mitte paremini kui sea seljas sadul.

Tegelikult on lohakus õigekeelsuse suhtes võtnud üleüldise ilme. Toimetusse laekub kirjutisi, mis annavad tunnistust mitte üksnes autori tagasihoidlikust keelevaistust, vaid ka lugupidamatusest lehetegijate ja näiteks juubeliartiklite puhul eeskätt juubilari vastu. Kurvem on, kui keelevigadega kaasneb sisuline labasus. Näiteks tõi üks ülikooli kateeder avaldamiseks kirjutise oma õppejõust, tuntud ühiskonnategelasest, et tähistada selle kirjatükiga kolleegi juubelit. Ent missuguse kuju oli see meelespidamine paberil võtnud ... Tsiteerigem: «... aastat tagasi. Oli jaanuarilõpu pikkade täiskuuööde aeg, kui üks poisivääks esimest korda häält tegi. Leiti ilus poisslapse nimi. N.» Olgu pealegi piduliku artikli jaoks sobimatu müstilisus ning familiaarsus. Asja võinuks veel parandada. Kuid oh ei! Järgneb hoopis: «Meie juubilar on heaks sõbraks veele, kalale, rohule, puudele. Tal on hea seenemõnn. Ja üldse kukkuvat iga purgitäis marineeritud seeni tal välja kui üks sümfoonia.» (Nõustugem, et antud juhul on see üsna kohatu võrdlus.) Seejärel tulevad otsekui vihjed Oidipuse kompleksile: «Me varjaksime paljut, kui jätaksime ütlemata, et juubilar on ... mõistev sõber oma tütardele.» Ja pärast pikka vahutamist, mille jooksul inimese elust ja saavutustest pole praktiliselt sõnakestki, saabub puänt: «Kolleegid lausuvadki ilma keerutamata palju õnne, N.» Kogu see lugu mõjunuks pigem kõrvakiiluna kui südamliku käepigistusena.

Tõsi küll, juubeliartiklite kirjutamine on raske töö, eriti neile, kes on harjunud nekroloogide kirjutamisega, veel vaevarikkam aga neile, kes üldse kirjutada ei oska. Just viimaste hulka kuulub tsiteeritud artikli autor või autorite kollektiiv.

Tundub, et vilets keeletundmine ja väljendusoskus võetakse juba keskkoolist ja osalt oma õpetajailt endilt kaasa. Koolidelt saadud iseloomustustes esinevad vead, mis diplomeeritud pedagoogile au ei tee. Vahel võib juba esimesest reast järeldada mõndagi, näiteks: *Kuusk, Ants, Karli p-g.* Kaks näpuviga? Aga võib-olla vastutustundetus?

Suvemalevlasena iseloomustusi lugedes jäid mulle mällu ka mõned sisulised möödalaskmised, õpetaja ilmne subjektiivsus: «J. M. kannab lubamatult lühikest kleiti», «S. K. kraapis koolipinki oma nimetähed, mistõttu on küsitav, kas ta on võimeline õppima kõrgemas koolis», «Õpilase U. V.-i vanemad on usklikud, seepärast me ei soovita õpingute jätkamist.» Viimasel juhul oli üliõpilaskandidaadi keskmine hinne 4,5 ringis ...

Üldjuhul — kui iseloomustajad ei tunne iseloomustatavaid piisavalt, kui juubilarile sulega loorberipärga punuv kirjamees tunneb sünnipäevalast vaid nägupidi, kui inimesel endal pole öelda midagi omapoolset, kui kogu trükiruumi täidab tühine pudrutamine ja sõnadetegemine — just siis tulevad ka keelevead.

Allakirjutanu peab nüüd vajalikuks loole viivitamatult punkt panna, vältimaks omapoolset pudrutamist.

MART JUGAPUU

Mart Kadastik

Tänulik hobune

Tartlased, kes ühel hommikul Riia tänava läheduses juhtusid olema, nägid kummalist vaatepilti: mööda teed veeres tühi vanker, mille tuga tegi head sörki hall ruun. Kaubamaja ees peatas hobune viisakalt oma vankri, et jalakäijad saaksid rahulikult ületada sõidutee. Paraku loobusid meie kaaslinlased hobuse teenetest, uskumata oma silmi, ning põgenesid kabuhirmus. Hobune vangutas imestunult pead ja lükkas oma vankri mööda inimtühjaks muutunud tänavat üle Emajõe. Loomakliinikusse. Haigla väravas küsis ta tundmatult inimeselt, kes oli soolasambaks tardunud ega saanud seetõttu ära joosta, kas siin ka psühhiaatriaosakond asub.

«E-he-hee,» kokutas inimene jahmunult. «Lii-ga vara pöö-rasite ära.»

«Kas siis loomakliinikus vaimsete häiretega patsientidele ei antagi ravi?» ajas hobune silmad pärani. «Kas isegi ambulatoorset vastuvõttu ei ole?»

«Mina ei tea midagi, minge kolmandale korrusele, seal kuulete,» sai vestluskaaslane veel öelda, enne kui ära minestas.

Hobune jättis vankri sinnapaika ning tõttas puristades näidatud suunas, kuni silmas juhataja kabinetti. Sellele hobune koputaski.

«Jah, sisse!» hõigati uljalt.

Juhataja ei tõstnud õnneks pilkugi, sirutas oma käe välja ning surudes vastutervituseks ulatatud kapja, torises vaid: «Kohe näha, et maalt — käed on teil mullased. Ent olgu pealegi. Mis mure teid linna tõi?»

Vedrude kriunumise saatel võttis hobune istet pehmes tugitoolis ja hakkas oma südant puistama: «Närvid on läbi. Peremees suri ära, olen üksik. Kõike pean ise otsustama, ise vastutama, ise mõtlema — mina enam ei suuda! Määrake mulle uus peremees, kes mind juhiks ja vankri ette rakendaks!»

«Näen, vennas, et oled depressioonis. Kuid iga inimene ihaldab just ise oma peremees olla. Nii on ju parem ...»

«Ei. Ma olen hobune. Kõik pagevad mu eest, kontakteeruda on lausa võimatu — tahan peremeest.»

«Kahjuks ei saa ma teid aidata. Olete valel aadressil tulnud. Kui teie laudas loomad on haiged, palun, olen teie teenistuses. Aga isiklikes asjus pole loomakliinikusse küll mõtet pöörduda.»

«Ma ju olengi loom, hobune!»

«Kuulsin, kuulsin. Need on luulud», naeratas juhataja. «Muide, kui teie olete hobune, siis mina olen kaamel.»

«Ei või olla!» ehmus hobune.

«Miks mitte?» heitis juhataja külalisele viimaks ometi pilgu ja hakkas tõmblema, tõmblema, kuni vajus laua alla kägarasse. Tema hambad plagisesid, veresooned paisusid, mõistus nüristus.

Samal ajal tõusis paanika linnas haripunkti. Loomakliinik piirati ümber. Ajakirjanikud küsitlesid inimesi, kes mõistatuslikku koletist ise olid näinud. Surisesid filmikaamerad. Mitte keegi aga ei söandanud majja siseneda.

Saabusid tuletõrjujad. Organiseeriti tõstuk. Meeskond ronis üles ning suunas tapva veejoa otse juhataja kabinetti. Hobune ei osanud kuidagi seisukohta võtta: puges kirjutuslaua taha peitu, püüdis end kaitsta — kuid vesi tungis kõikjale, takistas nägemist, ähvardas uputada. Hobune tormas, kurb ja masendatud, üdini märg ja külmunud, kolmandalt korruselt alla ja leidis end korraga rahvast tulvil õuest.

«Nii enam ei saa elada,» ohkas hobune ja rakendas end vankri ette, ehkki rangid kõvasti soonisid. Inimesed jälgisid seda toimingut justkui lummuses.

«Noh, kas siis keegi ei soovi peremehetseda? Ma olen valmis. Ma vajan peremeest!» karjus hobune meeleheites.

Rahvahulgas tekkis elevus. Keegi ei julgenud peremeheks hakata. Kuid siis tõukasid inimesed endi seast välja haletsemisväärse kääbusmehikese.

«Istu pukki! Sina oled nüüd peremees. Sõida!» ütlesid inimesed.

Mehike kõrvetaski piitsaga hobuse kintse, kuid see ainult hirnatas tänulikult ning hakkas rõõmsalt mööda Riia tänavat tagasi maale astuma. Hobusena.

NLKP KK OTSUSTEST LÄHTUDES

Õppekasvatustööst...

(Algus 1. lk.)

Nullkursuse kasvatustöös on tähtis eriala propageerimine, sest kogemused näitavad puudusi selles. Asja komplitseerib, et erialarühmi ei saa moodustada: need osutuksid liialt väikeseks. Lisandub veel mõningate teaduskondade võõrastav suhtumine osakonnasse. Vastupidise näitena tõi K. Velsker aga Majandusteaduskonna, kus ilmutatakse pidevat hoolt ja tähelepanu oma nullkursuslaste vastu. Tavaliselt piirdub aga huvi sellega, et võetakse teadmiseks juhtumid, kui nullkursuslased millegi ebameeldivaga hakkama on saanud. Suhteliselt väike on töö ka nullkursustel töötavate õppejõududega. Need aga vajaksid pidevalt metoodilist abi. Kasvatustöö efektiivsust mõjutab nii või teisiti ka ruumikitsikus: eravestlusi on raske korraldada, sest osakonna juhataja jagab ruumi õppeosakonna töötajatega.

Kaasettekandja dots. H. Loog tõdes suuri puudusi just ideelis-poliitilises kasvatustöös. Hädatarvilik oleks kompleksne kasvatustöö plaan. Ilmtingimata on vajalik ka kateedritepoolne kontroll. Ikka veel on põhjust komsomolikomiteele ette heita passiivsust: komsomolialgorganisatsioonid osakonnas on veel moodustamata. Lootusi äratab küll asjaolu, et nullkursuse töö eest vastutab komitees nüüdsest endine kursuslane Valdeko Gailit.

Kommentaaride kommentaar

Peeter Olesk

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatuse abiesimees

Mitmes kirjutises on tunnustavalt märgitud Tartu noori kriitikuid. Nad on saanud kiitva hinnangu Kirjanike Liidu Tartu osakonna kriitikasektsiooni aastakooslekul möödunud aasta lõpul. Kokkuvõtteks noorte kriitikute tegevusest 1974. a. oli eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemõpetaja **J. Põldmäe kirjanduskommentaar «Meie noorimast kriitikast» («Edasi», 5. I 1975, nr. 4).** Selles kõneldi just neist noortest arvustajatest, kes on üliõpilased ja koondunud ülikooli ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juurde. Ühtlasi osutati artiklis, et mured kirjanduskriitikute ettevalmistamise pärast ülikoolis ei ole päriselt õigustatud. See kirjutis on põhjustanud anonüümse artikli **«Ühe kirjanduskommentaari puhul» («Noorte Hääl» 2. II 1975, nr. 28),** mille autori(te) meelest enamik kommentaari tähelepanekuid ei ole õiged. Kui osutub tõeks, et Tartu noorte kriitikute õpetaja (v.-õp. J. Põldmäe on ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi kirjandusharu juhendaja) arvamus oma õpilastest ja järelikult kriitika perspektiividest on väär — aga see arvamus nii ühest kui teisest on positiivne —, siis on seega väärad ka teised tunnustused, mis Tartu noortele kriitikutele osaks on saanud.

Kas on võimalik, et noori kriitikuid on aina ebaõigesti ülehinnatud? See küsimus sunnib kontrollima, kui usaldusväärsed on «Noorte Hääle» artikli enese hinnangud noortele kriitikutele ja nende õpetaja artiklile. Võib-olla äratab kahtlust seik, et neid hinnanguid kontrollib noor kriitik, keda v.-õp. J. Põldmäe oma artiklis on maininud ning kes seepärast kaudseltki on siis ehk nende hulgas, kelle kriitikaga «Noorte Hääle», artikkel rahul ei ole. Hea tahtmise korral on objektiivsus enesekriitikaski (kui seda eriti vaja on) siiski võimalik.

Nähtavasti on «Edasi» kirjanduskommentaarist nii aru saadud, nagu oleks selle autor kavatsenud uurimusliku üksikasjalisusega oma kirjutises esitatud küsimustele vastata. On ometi selge, et päevalehe maht sellist analüüsi ei võimalda. Sellepärast poleks võimalik olnud esitada noorte kriitikute biobibliograafilisi andmeid (vastuseks küsimusele, kes on meie noorimad kriitikud) ega monograafiliselt analüüsida igaühe arvustaja-elulugu. Vastuseks näiteks küsimusele, millised on noorte kriitikute võimed ja haardeulatus, on kommentaaris näidatud, et noored arvustajad on retsenseerinud luulet, proosat, draamat, uurimusi nii üksikautorite kui ka aastaülevaate ulatuses. Iga vastus küsimusele on illustreeritud mõne autori või artikli esiletoomisega. Neid vastuseid on «Noorte Hääle» artikkel pidanud sisuliselt tühjadeks, sest märkustega üliõpilaskriitiku vanuse, soo, eriala, debüteerimisea ja arvustatavate vormide ning žanride valiku kohta öeldavat «üleüldiselt teada asju», opereerides seejuures «rohkem formaalsete tunnustega». Kui need andmed oleksid üldtuntud, siis oleks neid kasutatud ka varasemates noorte kriitikute tööd käsitlevates artiklites. Nende andmete kasutamist niisugused artklid ei näita. Veel enam, üheski Kirjanike Liidu 1972. a. kriitikapleenumi ettekandes (neist ilmus osa trükis, osa refereeriti kord (aga millal — sellest on taas tähendusrikkalt vaikitud) filoloogia, eriti aga eesti filoloogia õppimine noorele kriitikule kahjuks tulnud. Niisugune süüdistus eesti filoloogia eriala ja selle õpetajate ning õppijate suhtes ei ole millegagi põhjendatud. See etteheide laieneb ühtlasi tervele ülikooli Filoloogiateaduskonnale, sest «ülikoolis on viimastel aastatel loodud soodus õhkkond kriitika viljelemiseks», märgib v.-õp. Jaak Põldmäe — aga «Noorte Hääle» artikli järgi on just selles soodsas õhkkonnas eesti filoloogia õppimine kahjulik. Tuleb nõuda, et see väide oleks kas täpselt ning põhjalikult argumenteeritud või tagasi võetud. Kui aga niisuguseks süüdistuseks on alust, siis oleks loomulik, et seda alust oleks juba näidatud.

«Edasi» kirjanduskommentaaris oli antud selge hinnang noorima kriitika arengule: see on lootustandev. «Noorte Hääle» vastukommentaaris pole esitatud konkreetset seisukohta ei selle hinnangu ega noorima kriitika enese suhtes. On vaid esitatud üksikmärkusi.

Artiklis «Ajakirjandus ja kirjandus» (2) kirjutab ajakirjandusdoktor J. Peegel: «Jalgu ei saa üldloetavates ajalehtedes alla ka regulaarne kirjanduskriitika.» Veel täpsemalt kirjutab E. Siirak artiklis «Kirjanduskriitika teemadel» (3) — muide, seda artiklit on kirjutises «Ühe kirjanduskommentaari puhul» toodud oma nõudlikkuse poolest eeskujuks —: «Noorele debüteerivale kriitikule ei osuta aga keegi tähelepanu. Ajakirjad on huvitatud kirjaniku esimesest suletõmbest. Miks mitte ka kriitiku omast?» Sellega on kooskõlas bibliograafiline tõsiasi, et «Noorte Hääles» pole 1974. a. ilmunud ühtki ülikooliealise kriitiku arvustust. Nüüd tunnistab «ühe kirjanduskommentaari puhul» autor, et «Noorte Hääle» toimetus jälgib pidevalt noorte kriitikute arengut ning on nende avaldamisküpsest kaastööst olnud alati huvitatud. Siin kirjutaja võib tunnistada, et tal on tõesti häid mälestusi ajast, mil ta «Noorte Häälele» keskkooliõpilasena kriitilist kaastööd tegi. Paraku on toimetusel ette heita seda, et üliõpilaskriitikud pole «just varmad toimetuse soove arvestama, kuivõrd võimalusi tõepoolest jätkub igasuguse tasemega kriitika publitseerimiseks.» Lubatagu küsida, kui mitmele üliõpilasest kriitikule on «Noorte Hääle» toimetus kaastöösoovi avaldanud ja kui mitmel juhul on see kaastöö osutunud toimetuse soovidele mittevastavaks (artiklis puudub ükski sellekohane näide). TRÜ üliõpilased on avaldanud oma artikleid ajalehtedes «Sirp ja Vasar», «Edasi», «Tartu Riiklik Ülikool» ning ajakirjades «Looming» ja «Keel ja Kirjandus». Nendes vaatab teatavasti ajakirjade toimetuskolleegium kõik avaldamisele tulevad tööd läbi. Kahjuks ei osuta artikkel «Ühe...», missugustes väljaannetes on ilmunud üliõpilaste töid (ka neist ei esitata ühtki konkreetset näidet v. a. A. Oja retsensioon, millest pole aga antud ei kirjutise pealkirja ega ilmumise kohta), mis ei ole oma tasemelt rahuldavad.

A. Ojast on mitmes ja mitmes artiklis kõnet olnud. Artiklis «Meie noorimast kriitikast» on teda mainitud üksnes kui V. Villandi juubelikirjutise /4/ autorit. Seda laadi kirjutisi, s. o. mitteretsensioone, artikkel «Meie noorimast...» ei käsitlenud. Polnud aga alust mainida A. Oja ühtki artiklit, sest 1974. a. kevadsemestril ei olnud A. Oja TRÜ üliõpilane, ta võeti III kursusele 1. sept. 1974. a. Oktoobris ta eksmatrikuleeriti. Paari kuu jooksul ei avaldanud ta ühtki tööd, seega ei saa tema kirjutisi, mis 1974. a. ilmusid, ÜTÜ bibliograafias arvestada.

Artiklis «Ühe...» on öeldud, et «Noorte Hääle» toimetus on konkreetselt pöördunud «noorte tartlaste poole ette-panekuga hakata regulaarselt tõlkima ning tutvustama uuemat vene nõukogude kirjandust. (— — — —) Paraku ei tundnud noored asja vastu huvi». TRÜ ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringile ei ole niisugust ettepanekut tehtud. Allakirjutanu poole pöördus 1974. a. kevadel toimetuse nimel kahel korral tollane «Noorte Hääle» korrespondent Arno Oja palvega saata lehele kaastööd. Loobusin sellest ettepanekust esiteks ajapuudusel ja teiseks põhjendusel, et mu kirjutusviis ei sobi päevalehele (küll aga tegin kahel korral kaastööd «Noorte Hääle» malevaväljaandele). Tartu Noorte Autorite Koondise esimehe A. Lõhmuse teatel avaldas «Noorte Hääle» kirjanduse ja kunsti osakonna juhataja H. Kulo temale 1974. a. kevadel soovi, et Tartu noored võiksid ajalehele uuemat vene nõukogude kirjandust tõlkida, kommentaarid tõlkeile või tutvustavad artiklid pidid jääma õppejõudude hooleks. Sellest soovist kandis A. Lõhmus ette ka Tartu NAK-is, ent NAK-i liikmeist ei leidunud kedagi, kes oleks oma tõlkijavõimeid usaldanud. Raskustest (noorte) tõlkijate ettevalmistamisel on korduvalt kõneldud (vt. näit. O. Ojamaa, «Kommentaariks III tõlkenõupidamise juurde» /5/; S. Issakov, «Nõukogudemaa rahvaste kirjanduse eesti keelde tõlkimise ajaloost» /6/. Need raskused mõjutavad vahetult meie tõlketegevust. Oma soovide esitamisel oleks tulnud neid raskusi arvestada.

«Noorte Hääle» artiklis on küsitud: «Kellele peaks olema määratud kirjanduskriitika, mis ei julge või ei püüagi avada teose loomise tõukejõude?» ja antud vastus: «Selline kriitikaharrastus jääb ilmselt üksnes üliõpilase seminaritöö raamesse.» See küsimus on lähtunud v.-õp. J. Põldmäe etteheitest, et noored kriitikud avavad ainult erijuhul teose loomise tõukejõude. Nähtavasti ei tunne artikli «Ühe...» autor(id) TRÜ kirjanduse eriharus valmivate seminaritööde laadi.

Kirjanduse **sotsiaalsete** tõukejõudude avamisega noored kriitikud **on** retsensioonides tegelnud. Näiteks R. Veidemanni retsensioonis «Haige inimese probleem R. Kaugveri romaanis «Jumalat ei ole kodus»» (7) on analüüsitud, miks S. Tümmeleht, tarbijamentaliteediga inimeste kirjanduslik esindaja, järjest alla käib. Retsensioonis on õigesti näidatud, et «kirjandus ühiskonna lakmusena muutuks eluvõõraks, kui ta ei valgustaks eelkõige sellesama ühiskonna tõelisust». Vastavates seminaritöödes on mitmesuguste biograafiliste andmete, teksti analüüsi, oma aja ühiskondliku mõtte ja konkreetse ajaloolise situatsiooni vaatlemise alusel selgitatud, missugune sotsiaalne ja isikulooline ümbrus on just ühe või teise ilmumise põhjustanud. Niisiis, ei maksa seminaritöid endid tundmata üldistada, et seminaritöödes võib loominguliste tõukejõudude mitteavamist normaalseks pidada: kui mõnes töös pole selle ülesandega toime tuldud, on selle töö hinne olnud madal.

Arvustuse eri liikidest saab loomingu tõukejõude lähemalt käsitleda nn. monograafiline arvustus. Selline arvustus sarnaneb oma laadilt uurimusega. Niisugune laad on üliõpilasele kahtlemata harva saavutatav, veel enam, sellised arvustused on kutselistelegi kriitikutele rasked ülesanded. Meil väljakujunenud retsensiooni eritüüp, mida on korduvalt tema ühekülgse universaalsuse pärast arvustatud, piirdub tavaliselt lühikese märkusega: teos on kirjutatud selle ja selle pärast. Näiteks, arvustaja ütleb: A. Maripuu paneb oma novellikoguga «Ma küsin» väga mõtlema, mis tuleb Mätasjärve usu kui rahvatarkuse ja -eetika asemele. (E. Haabsaar, «Tarkuste raamat, raamatute raamat ning elav inimene» /8/). Et arvustuses pole kusagil otseselt öeldud, mispärast arvustaja arvates novellikogu on kirjutatud, siis tuleb eespool refereeritud retsensendi lausest järeldada, et A. Maripuu on kirjutanud on novellikogu tahtest panna lugeja väga mõtlema, «mis tuleb Mätasjärve usu kui rahvatarkuse ja -eetika asemele». Esiteks on see tahe ainult üks võimalikke loomingulisi tõukejõude ja teiseks selle tahte mainimisega pole sedasama tahet veel avatud (kui mõtleme avamise all analüüsi).

Ülemal ei ole vaadeldud kõiki seisukohti, mida artiklis «Ühe kirjanduskommentaari puhul» on väljendatud. Kuigi täielikkus oleks vajalik, pole see siinkohal ruumipuuduselgi võimalik. Aga esitatustki peaks selguma, et paljud artikli «Ühe kirjanduskommentaari puhul» arvamused on oma väärus ülekohtused.

1. «Keel ja Kirjandus» 1974, nr. 8.
2. «Keel ja Kirjandus» 1974, nr. 9.
3. «Looming» 1974, nr. 8.
4. «Keel ja Kirjandus» 1974, nr. 8.
5. «Keel ja Kirjandus» 1973, nr. 11.
6. «Looming» 1974, nr. 2.
7. «Tartu Riiklik Ülikool», 12. V 1972, nr. 16.
8. «Noorte Hääl» 26, I 1975, nr. 22.

TERVISE KM

Küsimused ja vastused

Küsimus. Kas tervisekilomeetrite kaarte võivad täita ka ülikooli töötajate perekonnaliikmed?

Vastus: Jah! Perekonnaliikmete kaasalöömine rahvaspordi radadel on igati tervitatav. Tervisesporti on ju tore teha terve perekonnaga koos.

Kuid perekonnaliikmete kaardid võtavad osa mitte rohkem kui kahest loosimisest aastas. Perekonnaliikmete kaardid ei võta osa tuusikute loosimisest, sest tuusikuid saab vormistada ainult TRÜ töötajatele.

Küsimus. Kas võib üheaegselt võtta osa mitmest rahvaspordi üritusest?

Vastus. Jah! Rahvaspordi elavdamiseks kutsuvad elanikke tervisradadele mitmesugused organisatsioonid. Vabariiklik Spordikomitee pani käima ülevabariikliku rahvaspordi kaardi, Tallinna Spordikomitee rahvaspordi kaarti hakati levitama jaanuari keskel, võitjatele lubatakse tuusikud Moskva olümpiamängudele; «Kalevi» Kesknõukogu korraldab tänavu koos Eesti Raadioga 12 terviselaupäeva (peavõit turismituusik välismaale). Mitmesuguseid terviseüritusi koos auhindade loosimisega teevad nii Tartu kui Tallinna Turismiklubi. Tartus jätkuvad orienteerumisneljapäevakud, trimmimäng aasta ringi. Üksainus puhkepäevamatk võib kirja minna õige mitmele kaardile. Kui ainult ise raamatupidamisega toime tulete.

Kõige soodsamad võimalused võitmiseks on kahtlemata TRÜ tervisekilomeetrite kaardiga. Loosimine iga kuu!

Küsimus. Kas ka Kehakultuuriteaduskonna õppejõud võivad täita tervisekilomeetrite kaarte?

Vastus. Jah! Oleks koguni väga soovitav, sest liikumisvaeguse tõbi ulatub isegi kehakultuurlasteni.

Kuid märkigem, et Kehakultuuriteaduskonna õppejõud kannavad tervisekilomeetrite kaardile ainult väljaspool tööülesandeid, vabal ajal sooritatud kehalised tegevused.

Küsimus. Kas tervisekilomeetrite kaarte võivad täita ka kõrgete sportlike tulemuste nimel iga päev harjutavad tegevsportlased?

Vastus: Võivad küll! Kokkuvõtete tegemisel arvestame eranditult kõiki ülikooli töötajaid. Kuid tegevsportlaste kaardid ei lähe loosirattasse. Tegevsportlastel on harjutamise stiimuliteks pääsemine treeninglaagrisse, vabariigi või Nõukogudemaa koondisse, meistersportlase nimetus, meistritiitel või medal võistlustel, rekordi püstitamine.

Tegevsportlasteks loetakse isikud, kes käesoleval aastal esinevad vabariiklikel võistlustel kas TRÜ esindusvõistkonna, Tartu linna või vabariigi nimel.

Endised tegevsportlased on teretulnud tervisesportlaste hulka.

Vastused vorminud Valter Lenk.

Kõik löövad kaasa

algava semestri spordiüritustel! Ja neid ei ole sugugi vähe. Jätkuvad TRÜ teaduskondadevahelise spartakiaadi võistlused. Algust tehakse võrkpallivõistlustega, millele järgnevad jõukatsumised korvpallis, suusatamises, lauatennises jt. aladel. Kõik ei mahu aga võistlusväljakuile — ülejäänuid ootavad massispordiüritused, kus on oluline üksnes osavõtt! Kuivõrd alanud aasta on ühtlasi NSV Liidu rahvaste spartakiaadi aasta, siis püüdkem seda tähistada omapoolse aktiivse osavõtuga tervisele nii kasulikest kehakultuuriüritustest. Et osavõtt oleks võimalikult arvukam ja organiseeritum, on TRÜ ühiskondlikud organisatsioonid välja töötanud massiliste spordiürituste juhendi. Viimase kohaselt on kutsutud massiüritustest osa võtma kõiki üliõpilasi, õppejõude ja töötajaid. Iga üritusest osavõtja toob oma teaduskonnale, kursusele (õpperühmale) ühe punkti. Paremusjärjestuse määrab suurem osavõtuprotsent teaduskonna või kursuse üliõpilaste arvust. Arvestust peetakse eraldi teaduskondade ja kursuste (õpperühmade) lõikes. Registreerimisele kuuluvad praktiliselt kõik TRÜ-s toimuvad sportlikud üritused. Seepärast on eriti teretulnud teaduskondade, kursuste endi poolt korraldatud ettevõtmised, mis toovad vastavale kollektiivile lisapunkte. Eraldi lähevad arvesse VTK normatiivide täitmine ning spordiühingu liikmemaksu tasumine (hiljemalt 30. aprilliks). Üldkokkuvõttes esimese kolme hulka tulnud teaduskondade spordinõukogu esimehi ja kursuste spordiorganisaatoreid autasustatakse lähetusega NSV Liidu VI rahvaste spartakiaadi finaalvõistlustele. Rektori tunnustuse osaliseks saavad võitnud teaduskondade dekaanid; spordiklubi autasustab parimate kursuste juhendajaid õppejõude.

Üksikasjalise juhendi saavad spordiklubist kõik võistlusest osavõtvad üksused (teaduskonnad, kursused, õpperühmad).

TRÜ spordiklubi

Abonemendiga lõunat sööma

Kasutage soodsat võimalust! Abonemente saate osta kümneks päevaks ja kuuks ajaks ette hinnaga 45 kop. lõuna (3%-line hinnaalandus) TRÜ kohviku raamatupidamisosakonnast esmaspäevast reedeni kell 8—16.

Abonementidega saate lõunastada sööklates Ülikooli 20 ja Leningradi mnt. 25.

TRÜ kohviku juhataja.

Võrkpall

Ülikooli **võrkpallimeistrivõistlustele** (teaduskondadevahelised) registreerimine toimub kuni 12. veebruarini TRÜ spordiklubis.

Võistkondade loosimine alagruppidesse kolmapäeval, 12. veebruaril kell 18 kehakultuurihoones (V. Kingissepa 19). Võistkondade kaptenite osavõtt vajalik.

Spordiorganisaatorid!

Kolmapäeval, 12. veebruaril kell 18 oodatakse kehakultuurihoones teaduskondade spordinõukogude esimehi, nõukogude liikmeid ja kursuste ning õpperühmade spordiorganisaatoreid, et arutada TRÜ spartakiaadi ja massispordiürituste läbiviimise korda.

TRÜ spordiklubi

Matkakool alustab

18. veebruaril alustab järjekordset tegevusaastat Tartu Turismiklubi matkakool, mis on planeeritud **esmakordselt matkale minejate väljaõpetamiseks** ja neile, kes varem on küll matkal käinud, kuid pole matkakooli läbi teinud. Erinevalt eelmistest aastatest toimub tänavu algastme tasemel õppetöö ühiselt kõigi suviste matkaliikide kohta. Spetsialiseerumine algab matkale minekuga. Võimalik on valida mägi-, jalgsi- või vee(süsta)matkade vahel. Lisaks teoreetilistele loengutele, mis toimuvad igal teisipäeval kell 20—22, on kavas mitmeid praktilisi õppusi, nagu jäänõlva õppused Kassitoomel või Emajõe oru veerul, kevadised treeninglaagrid Laiusel (kaljuronimine) ja Võhandu jõel Liivahaual (jõe läbimine).

Matkakooli kuulajate **eelregistreerimine toimub 11.—13. veebruaril kell 17—19 Turismiklubis (Väike t. 5),** kus saab ka konsultatsiooni matkakooli kavandatud tegevuse kohta. Teretulnud on samuti kõik talimatkade entusiastid (eelkõige matkaklubi «Patrioot» liikmed), et suviste rännakutega tuua vaheldust külmadele ja lumerohketele talvistele ettevõtmistele.

Matkakooli juhatus

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 697. MB-00370.

Fr. R. Kreutzwaldi
AK

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED,
ÜHINEGE!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 5 | Reedel, 14. veebruaril 1975 | XVII aastakäik

TAGASIPILK
TRÜ AULA
7. veebruaril

*

«Saades nõukogude farmatseudi kõrge kutse, anname oma õpetajate, kutsekaaslaste ja meie rahva ees piduliku tõotuse...»

Dots. Boris Luik loeb farmatseutide vandetõotuse teksti ja verisulis proviisorid kordavad seda järele.

J. Laane fotod

*

Partei elu

EKP TRÜ komitee

10. veebruari istungil käsitleti sotsialistliku seaduslikkuse ja õiguskorra tugevdamise küsimusi ülikoolis.

Kaadriosakonna juhataja A. LIIVAK kurtis oma ettekandes, et töötajate tööle vormistamise protseduur on pikk ja kohmakas ja kui veel tööleasujad seda oma lohakusega komplitseerivad, siis ei jää ruineerivad pahandamised tulemata. Logisevaks lüliks on ohutustehnika-alane instrueerimine, mille peavad läbima eranditult kõik töölетulijad, humanitaarala õppejõust koristajani välja. Nii mõnigi tulija on nende käikude tõttu vahepeal silmapiirilt kadunud, tööle vormistamine aga seisma pandud. «Ehk annaks kuidagi süsteemi lihtsustada,» arvas ettekandja.

Täiesti lubamatuks tuleb pidada töölt lahkumise avaldustega venitamist. Ometi on see krooniline. Mõnes allasutuses loodetakse viimase minutini, et nende töötaja muudab oma otsust lahkuda. Sellest ka hilinemised. Viimasel ajal on rohket tähelepanu pälvinud ka töödistsipliin. Tööle tuleku ja tööle mineku kohta on sisse seatud raamatud. Nende efektiivsus sõltub loomulikult allasutuse juhataja printsipiaalsusest. Kokkuleppe kohaselt ei kirjuta tänini õppejõud ja teaduslikud töötajad sellesse raamatusse. On kuulda aga arvamusi, et seesugust erandit neile ei tehtaks. Kuidas otsustada? Tööle hilinemistest (mille vastu nüüd nimetatud raamatute abil võideldakse) märksa kurvemad on joomisest tingitud töödistsipliini rikkumised. Nii või teisiti 1972. a. karistati 33 töötajat, vallandati 5; 1973. a. karistati 38 töötajat, vallandati 7; 1974. a. olid vastavad arvud juba 51 ja 6. Aastate keskmine näitab, et enam oli töödistsipliini rikkumisi ehitusjaoskonnas ja majandusosakonnas. A. Liivaku arvates ei tule see sugugi mitte ainult sellest, et seal töödistsipliini kõige sagedamini rikutakse, vaid ka asjaolust, et nimetatud allüksuste juhtkonnad ilmutavad ranget hoiakut igasuguste kõrvalekaldumiste suhtes.

Palju on ka miilitsa poolt karistatuid. Nii oli veel 1973. a. miilitsa registreerimiskaartidel 108 nime ülikoolist (tõsi küll, 17 kaadriosakonnas tundmatut) 1974. a. juba 118. A. Liivak nentis, et kaadriosakonna poolt on tehtud küll kõik nendest sõltuv, mis peaks õigusrikkumisi vähendama. Kõik miilitsast saabunud paberid on allasutustele õigeaegselt laiali saadetud, kainestusmaja teatedki tahvlile asetatud. Paraku kaovad need sealt juba paari päeva pärast. Ei ole saladus, et ka ülikooli kimbutab kaadri valiku raskus, eriti aladel, mis on vähetasuvad (koristajad ja keskküttekütjad). Viimati mainitute töö on spetsialiseeritud töö, palk aga vaevu 70 rubla kuus. See põhjustab suurt voolavust, rääkimata paratamatust vajadusest alandada nõudmisi töödistsipliini suhtes — hooned vajavad ju kütmist. Aga selle ees, et kütja joodik on, pigistame silmad kinni, sest parem juba joodik, kui mitte kedagi.

Nagu selgus ametiühingukomitee esimehe H. KABURI sõnavõtust, on sealgi pidevalt tegeldud distsipliiniküsimustega. Komiteel on kuulatud osakonnajuhatajate aruandeid võimalike joomiskollete likvideerimisest.

Ülikooli seltsimeheliku kohtu esimees L. PAGLANT ütles, et 1974. a. esitati kohtule 12 asja. Neist 10 arutati, üks lõpetati, üks saadeti

(Järg 2. lk.)

Ülikooli teadus 1974

Tartu Riiklikus Ülikoolis oli aastavahetusel 709 ainult teadusega tegelevat inimest. 631 õppejõudu ja 279 abiõppepersonali liiget pühendavad 1/3 oma tööpäevast teadusele. Seega on TRÜ 62,5% teaduslik ja 37,5% õppeasutus. Vastavalt sellele on viimasel ajal välja kujunenud TRÜ teadust juhtiv keskus — teadusliku uurimistöö sektor mitme osakonnaga.

TRÜ teadlased saavutasid 1974. aastal tõsiseid teaduslikke tulemusi: ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi ja ENSV Teaduste Akadeemia Presiidiumi ühisistungil detsembris märgiti TRÜ teadlaste töödest ära 7. Need arvati vabariigi parimate hulka, nagu heteroüleminekud päikeseenergia muundamiseks elektrienergiaks (v.-õp. V. Vassiltšenko), poolautomaatse seadise loomine osakeste jälgede koordinaatide sisendamiseks raali (dots. J. Reinet) jt.

Ülikoolisiseselt tõsteti aukohale kümne uurimissuuna tulemused, sealhulgas dots. A. Linnu juhendatavad tööd molekulaarbioloogia alal, prof. H. Trassi uurimused atmosfääri saastumisest, dots. U. Palmi uurimused elektrilise kaksikkihi ehituse, adsorptsiooni ja vesinikülepinge nähtuste alal, prof. A. Koobi juhendatud H. Dsissi uurimused üliõpilaskontingendi formeerumise alal ENSV-s 1965.—1970. a. jt.

1974. a. ilmus TRÜ teadlastelt 14 monograafiat, sealhulgas H. Ligi, J. Kahk, E. Tarvel «Uurimusi Eesti feodalismiperioodi käsitlevast marksistlikust agraarajaloost», P. Ariste «Vadjalane kätkist kalmuni», H. Petlem «Luude ja liigeste kinnised vigastused», J. Ananjeva, E. Salumaa «Eesti NSV abielu- ja perekonnakoodeks» jt.

1974. aastal ilmus TRÜ teadlastelt 1444 artiklit (vähem kui 1973. a.), sealhulgas üleliidulistes ajakirjades 407 ja välismaal 83. Aasta jooksul kaitsti 11 doktori- ja 23 kandidaadiväitekirja. Peeti 3 üleliidulist, niisamapalju vabariiklikke konverentse ja 1 ülikoolisisene konverents, taotleti 16 ja saadi 7 autoritunnistust, käidi üle 50 korra välismaal teaduslikul komandeeringul.

Kõrgema kooli probleemide uurimistöö alal oli plaanis 68 tööd, neist lõpetati 55.

1974. aastal kujundati TRÜ-s eeldused teaduse arengu intensiivistamiseks: temaatika kontsentreerimine, kompleksteemade juurutamine, koordineerimine mitmel tasandil. Selle tulemusena väheneS uurimisteemade arv: 1973. aastal oli 370 temaatilist ja 330 kateedriteemat, 1974. aastal olid need arvud 180 ja 172. Kujunemas on komplekssed uurimisprobleemid: keskkonnakaitse, perekonnasuhted ja TRÜ ajalugu.

Suur töö oli lepingute alal. Sõlmitud lepingu maksumus kasvas 11 tuhandelt 22 tuhandele rublale ja aasta jooksul teostatud lepingute maht 3,8 tuhandelt 7,1 tuhande rublale. Valmis ka lepinguliste tööde juhend.

Üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst oli 86,1%, üliõpilased avaldasid 316 trükist. Soovida jätab aga üliõpilaste osavõtt lepingute teostamisest ja probleemlaboratooriumide tööst. TRÜ teadlaste 1974. a. uurimistulemused on aluseks uutele saavutustele tulevikus.

H. METSA

Tähelepanu! EÜE 75

Eks igale tudengile tundu malevasuvi veel mägede taga olevat. Alles see siis oli, kui talvine sess mööda sai, suveplaane oleks nagu veel varavõitu seadma hakata.

EÜE 75 ettevalmistustöid tehakse juba täie hooga. Uuendustest niipalju, et endise kümne asemel on nüüd üheksa piirkonda. Endine Lõuna piirkond tehti pooleks — Võru rajoon liideti Põlva, Valga rajoon aga Viljandi piirkonnaga. Traditsiooniliselt jäävad tartlaste kureerimise alla lõunapoolsed piirkonnad. Välja on valitud ka piirkondade juhtkondade kandidaadid. Tartu piirkonna komandöriks saab sel suvel ELKNÜ EPA komitee sekretäri asetäitja Ain Kalamees, Viljandi komandöriks Matemaatikateaduskonna lõpetaja Ramil Nisamedtinov, Põlva piirkonda hakkab taas juhtima allakirjutanu. On lõppemas ka rühmakomandöride-komissaride kaadri komplekteerimine. Suurem osa kaadrist on juba leitud. Sellest hoolimata on iga mees, kes soovib suvel töötada EÜE-s rühmafunktsionärina, teretulnud ülikooli komsomolikomiteesse. Järgmise nädala algul on viimane aeg registreeruda.

Rühmakomandöri esmane ülesanne praegu on rühma tuumiku komplekteerimine. Koostöös komissariga tuleb tingimata leida 5—10 inimest, keda rühma juhtkond läbi ja lõhki tunneb, kellele võib alati toetuda, kellelt alati abi leida. Eriti on see vajalik noortele komandöridele, kel puuduvad veel juhtimiskogemused. On olnud mõningaid juhtumeid (ka möödunud suvel), kus rühm nõuab tööperioodil uue komandöri valimist. Komandör tuleb muidu hästi oma tööülesannetega toime, kuid rühm ei tunnista teda oma juhiks. Ta ei sobi kaaslastega, ei suuda kontrollida rühma tegevust ja rühmaliikmete seast kerkib sel juhul esile uus juht. Siin ongi viga komplekteerimises — komandöril puudub rühma reaalne toetus tuumiku näol. Tuumik peab vajaduse korral olema komandörile abiks ka ülejäänud rühmaliikmete komplekteerimisel, samuti ettevalmistava rühma väljasaatmisel, suvise poliitkasvatustöö plaani koostamisel ja läbiviimisel.

Töö rühmafunktsionärina on üks paremaid ühiskondlik-poliitilise praktika vorme. Siin on tudeng rinnutsi koos reaalse eluga, praktilise töö käigus kerkinud raskustega. Olla komandör, see tähendab mõelda ka kaugemale kui lihtne rühmaliige, näha ette tegevuse tagajärgi, tunnetada komandöri vastutust. Iga komandör peab mõistma, et ta on vastutav kogu rühma tegevuse eest, rühma iga liikme eest eraldi. Siinkohal on kohatud sellised jutud, et me pole lasteaias ja et igaüks teab ise, mis teeb. On kurbi kogemusi — läbimõtlemata isetegevusprogrammid, surmajuhtum Vinni rühmas või kasvõi lehma värvimine Valgjärve rühmas. On ju teada, et üliõpilasmalevlaste käitumine on kohaliku elanikkonna erilise tähelepanu all. Seetõttu on kahju, kui kohaliku elanikkonna arvamuse kogu üliõpilaskonnast kujundavad paar purjus malevlast või rühma sündsusetu käitumine maakultuurimajas. Rühma juhtkond peab ise tunnetama ja ka oma ülemeelikuks muutunud kaaslastele meelde tuletama, et nad esindavad ülikooli, kogu üliõpilaskonda. Kui komandör ei suuda sellises situatsioonis rühma juhtida, siis jääb vastutus tagajärgede eest komandöri kanda.

Komandöri vastutuse teise külje moodustab vastutus rühmaliikmete ees — vastutus töö hea korralduse eest, vaba aja sisuka veetmise eest, toitlustuse ja elamiskoha korrasoleku eest. Puuduste eest selles valdkonnas annab komandör vastust eelkõige rühmaliikmeile.

On muidugi argpükslik, kui mees, kes on võimeline rühma juhtima, loobub sellest, kartes vastutust — äkki juhtub midagi, mis rikub mu karjääri. Vastutust tuleb mõista ja tunnetada, mitte aga karta ja temast mööda hiilida põõsasse pugemisega.

EÜE 75 ootab asjalikke ja teovõimelisi noori alustamaks 12. malevasuve.

HENRI SOOVA

Kuidas sessioon läks?

TUDENGI PILGUGA

Sessioon on lõppenud. Nagu öeldakse: edukas lõpp kroonib tööd. Tõenäoliselt oligi tänavutalvine sessioon enamikule edukas. Ehkki on kindel, et nii mõnegi tudengi värava ees kummitas Hannibal ja et oli neidki, kes madala hindega olid sunnitud rahulduma ning seepärast Plautuse kuulsat lauset appi võttes õppejõude siunama: «Inimene on inimesele hunt!»

KAS ÕPPEJÕUD ON IKKA NII HIRMUÄRATAVAD EKSAMILAUA TAGA? KUIDAS KULGESID ETTEVALMISTUSED EKSAMITEKS? TULEMUSED?

Nendele ja teistelegi küsimustele püüdsime vastuseid saada. Oma muljeid olid nõus jagama farmaatsiaosakonna I kursuse tudengid **Kaja Vipper** ja **Ülle Ilves.** Nendel on nüüd seljataga 3 esimest eksamit (NLKP ajalugu, ladina keel, matemaatika) üliõpilastena. Oma sessitulemustega jäid tütarlapsed üldiselt rahule, ehkki võinuks ka paremini minna. Peaasi, et stipendium alles jäi. Mõlemad kinnitasid, et meesõppejõududele on meeldivam eksameid teha. Ka esimese semestri lemmikõppejõud on meesterahvas, professor Ülo Lepik, kes hoolitses selle eest, et tulevased proviisorid üht-teist matemaatikastki teaksid.

Kaja Vipper: «Õpitud igatahes sai. Hea ikka, kui on oma konspekt. Sessiooniaeg mulle üldiselt meeldib. Tõsi küll, närveerimist on omajagu, kuid eks see kuulu ka asja juurde. Igatahes rahustavaid tablette pole veel kasutanud.»

Ülle Ilves: «Esimese semestri põhjal võib järeldada, et nooremad õppejõud on vanematest rangemad. Õppida eelistan sessi ajal kodus, väljaspool Tartut, et olla võimalikult kaugel intrist ja tuubikumist. Olen teatud määral ebausklik: kui must kass eksamihommikul üle kõnnitee jookseb, läheb meel mõruks. Et ei oleks pikka ootamist ja närvikrussitamist, tahan eksamiruumi alati esimeste hulgas siseneda.»

Kaja ja Ülle peavad raskeimaks teaduskonnaks Arstiteaduskonda, lihtsam on ehk kehakultuurlastel, juristidel, filoloogidel. Mis puutub eksamite arvusse sessioonil, siis eelistavad tütarlapsed kolme ning mõtlevad värinaga, et varsti viis eksamit tegemist ootavad. Ent inimene harjub kõigega. Liiati näib, et Kaja Vipper ja Ülle Ilves oma ülesandeid tõsiselt võtavad: «Sophokleses», kus me jutujärjele saime, oli neil parajasti käsil teooria seedenäärmete talitlusest.

Kohvikust leidsime ka Kehakultuuriteaduskonna III kursuse tudengi **Kalle Luugi**, kellelt kuulsime järgmist: «Kahtlemata on meie sessioonid lihtsamad, võrreldes näiteks Arstiteaduskonnaga. Seda näitab juba see, et eksamid võivad minna õnneks ka siis, kui semestri jooksul erilist vaeva pole nähtud. Sellele vaatamata nõudsid neli eksamit (spordifüsioloogia, poliitiline ökonoomia, kehakultuuri organisatsioon, kehakultuuri teooria) meiltki tööd ja muret. Tõsi, kui televiisoris oli põnev spordivõistlus või kinos huvitav film, ei jätnud ma neidki vaatamata. Õppida armastan internaadis, üksinda (mõnedele meeldib ühine arutelu), kuid muusika võib samal ajal mängida. Eksamihommikul on oluline kõht korralikult täis süüa. Eriti ma ei närveeri. Kogemused ilmselt aitavad. Ja kui esimene eksam läheb korda, tekib hasart, mis innustab järgmisteks eksamiteks õppima. Kes muidu läbi ei saa, eks see pea paremate tulemuste nimel ka maha kirjutama. Ise olen elus kord seda võtet praktiseerinud: üks teos oli läbi lugemata jäänud ja muud abi paraku enam polnud . . .»

Keemiateaduskonnast saime jutule V kursuse tudengi **Priit Vaheriga**, kes kõik kolm eksamit oli sooritanud hindele «väga hea».

«Sessioon oli sedapuhku kergemate killast,» kõneles Priit. «Õppetöö periood on huvitavam. Et olen tartlane, veedan sessi kodus, väljaskäimisi on vähe — ja muudkui söön. Loomulikult elan kaasa «Kalevi» korvpalluritele, kui pingelised päevad ülikoolis ka ei oleks. Sessi alguses õpin üksnes päeval, ent mida vähem aega jääb kõrge kohtu ette ilmumiseni, seda kaugemale lükkub magamamineku aeg. Lõpuks, kui häda on käes, tuleb öötundegi kasutada.

Kadestan neid, kes internaadis õpivad (mõistagi ainult sel juhul, kui toas kõik tudengid on samalt erialalt): on võimalus täita konspektis esinevaid «auke», lahendada problemaatilisi küsimusi, konsulteerida. Sessi ajal tunned, et loengutel käimine on siiski suuresti kasuks.

Eksamil oleneb üsna palju piletist. Ei saa öelda, et mul eriti õnne oleks olnud. Õppejõud on üldiselt objektiivsed. Sooliste eelistamiste kohta ei oska ma järeldusi teha: kogu stuudiumi vältel on mul vaid ühel korral olnud eksamineerijaks naisõppejõud. Kuidas suhtun spikerdamisse? Kui ikka ei oska, eks siis pea sellega leppima . . .»

Priit on Tartu 5. Keskkooli keemiaklassi kasvandik. Koolipoisina lõi ta kaasa kõikvõimalikel olümpiaadidel, saavutades tunnustust isegi üleliidulisel. Koolist oli tal ülikooli rohkem kaasa võtta kui teistel. Küllap seetõttu ta arvabki oma eriala ümber oreooli loomata, et täppisteaduste õppimine on ülikoolis kõige lihtsam.

Ka **Ann Alari**, inglise filoloogia III kursuse üliõpilane, võib sessioonitulemustega rahule jääda: nii väliskirjanduse, meditsiini kui ka psühholoogia taga seisab nüüd matriklis «väga hea».

«Eriti hea meel on väliskirjanduse eksami õnnestumise üle,» rõhutab Ann. «Materjal oli sedavõrd mahukas, et paari päevaga poleks parimagi tahtmise korral jõudnud seda käsitleda. Seepärast tuli lektüüri lugemisega aegsasti hakatust teha. Aine vastu tõstsid huvi vanemõpetaja Henno Rajandi sisutihedad ja oma ülesehituselt köitvad loengud. Kõige kummalisem oli vahest meditsiinieksam. On ju filoloog üsna ameditsiiniline inimene . . . Üldiselt on sessioon tore aeg. Häda ainult, kui tuju mingil põhjusel pole ning õppimine ei edene — semestri ajal poleks sellest erilist numbrit, sessiooni ajal tuleb aga kõik jõud mobiliseerida. Teisiti ei saa.»

MART KADASTIK

● **Kabineti juhataja PENT NURMEKUND**

20 aastat orientalistikakabinetti

Keemiahoone teisel korrusel, päris koridori lõpus on uks, kus peal silt kummaliste kirjadega. Vaevalt kõik keemiahoone alalised külalisedki teavad, et selle ukse taga on asutus, mis laias maailmas rohkem tuntud kui omal maal — TRÜ orientalistikakabinet. Selle aasta veebruaris pühitsetakse siin juubelit — 20 aastat saab täis kabineti asutamisest ning orientalistika taaselustumisest TRÜ-s. Sel puhul ka järgnevad read.

Need, kes kabinetist lähemalt kuulnud, tunnevad seda peamiselt kohana, kus igat sorti eksootilisi keeli õppida saab. «Nii see on,» kinnitab kabineti juhataja Pent Nurmekund. «Siit pole veel kedagi päris niisama tagasi saadetud, tulgu ta sooviga õppida või konsultatsiooni saada mis tahes keeles.» Et see on nõnda ja huvi kabineti vastu elav, kinnitab lähem tutvumine kabineti tööga. 20 aasta jooksul on soovijatele loetud kursusi hiina, jaapani, vietnami, mongoli, pärsia, türgi, armeenia, indoneesia, araabia, heebrea, sanskriti, hindi, tiibeti, bengali, suahiili, hausa ja afrikaani keelest. Kuigi mitte-idakeelte õpetamisega kabinet spetsiaalselt ei tegele, on orientalistidele abikeeltena ning mõnedele eriprogrammi alusel õppivaile üliõpilastele loetud ka hollandi, portugali, rumeenia, itaalia, uuskreeka, islandi, fääri, taani, prantsuse, vanaprantsuse, vana- ja uusprovanssaali ja ladina keelt.

«Õpivad vaid need, kes väga tahavad,» on P. Nurmekunna põhimõte. «Idakeeled nõuavad õppijalt erilist visadust ning töökust. Samal ajal on igasugune tõsisem ja süvenenum oriendi uurimine, olgu selleks siis ajalugu, kirjandus vms. mõeldamatu ilma vastava maa keelt tundmata. Kuid need, kes väga tahavad, peavad oma ka saama! Miks ühele andekale mitte võimaldada õppimist, hoolimata sellest, kas teisi soovijaid leidub või ei?» arvab ta. Nii polegi haruldane, kui mõnel loengul istub vaid 1—2 kuulajat. Rohkem kui 5—6 neid tõttöelda sellesse mõne m² suurusesse tuppa ei mahukski.

Asutamisest saadik on orientalistikakabinetis oma teadmisjanu käinud kustutamas tublisti üle poole tuhande inimese — registreeritud kuulajaid mitmesugustel keelekursustel on 588, peamiselt tudengid. Tegelikult on see arv veelgi suurem, sest paljud kursused on toimunud kuulajaid registreerimata, ka pole kõik protokollid säilinud. Populaarseim on olnud jaapani keel, mida õppinute arv ületab saja piiri. Sellele järgnevad hiina, araabia, türgi, hindi jt. keeled.

Juubeli puhul tahaks lisada väikese statistika. Kui eeldada aastate jooksul registreeritud kuulajaskonna representatiivsust, siis langeb kuulajate arvust Ajaloo- ja Filoloogiateaduskonnale kokku 56%, matemaatika ja füüsika arvele 12%, bioloogiale-geograafiale 9%, arstidele 4%, juristidele 2%, Majandusteaduskonnale 1% ning ülikoolist väljapoole ja väljaselgitamata teaduskondadele 16%.

Mis kõige hämmastavam — seda tohutut koormust on kandnud läbi aastate põhiliselt 1 (loe üks!) inimene. Tartus, Kopenhaagenis, Göteborgis, Rostockis, Berliinis, Münchenis ja Pariisis romanistikat, germanistikat, indo-euroopa keeleteadust ja idakeeli (hiina-tiibeti, semi, indoneesia jt.) õppinud, ei väsi P. Nurmekund kogutut lahkelt jagamast teistelegi. Õppimas on siin aga peale Tartu tudengite käinud rahvast Tallinnast ja väljastpoolt Eestitki, koolilapsest pensionärini välja. Vanimad kursuslased on olnud seeniorist enesestki vanemad, noorimaks on praegu edukalt jaapani keelt õppiv 7. klassi õpilane. Viimastel aastatel on vanameistril abiks olnud L. Mäll — kabineti teine koosseisuline töötaja. Sanskriti ja tiibeti keele väga hea tundjana juhendab ta nende keelte õppimist ja uurimist. Samuti on tema hoole all noored ajaloolased-orientalistid.

Kuigi enamikule siin õppinuist on see jäänud vaid episoodiliseks enesetäiendamiseks, pole vähe neidki, kellele orientalistika on saanud kogu elu läbivaks kiindumuseks ning isegi tööks. Ei ole liialdus öelda, et kabinet on andnud soliidse osa vabariigi väikesearvulisest idakeeltest tõlkijate perest. Nii on siin alustanud Ly Seppelist saanud viljakas aserbaidžaani-türgi kirjanduse vahendaja, H. Udam on tõusnud põhiliseks pärsia-tadžiki kirjanduse tõlkijaks, Ü. Udam on teinud tõlkeid jaapani keelest. Ülikooli geoloogina lõpetanud Ü. Sirk on tänaseks kaitsnud kandidaadiväitekirja indoneesia keelest ning töötab Moskvas indoneesia keelte tunnustatud spetsialistina; L. Mäll on vahendanud kirjandust sanskriti ja tiibeti keelest jne. jne. Paljud füüsikud ja keemikud on just siin omandanud jaapani- vms. keelse erialase kirjanduse lugemise oskuse, ajaloolased on uurinud vastavat keelt oma teadusliku töö tarbeks jne.

Orientalistikakabinetis õpitut on üliõpilased kasutanud ka kursuse- ja diplomitöödes. Orientalistika-alaseid töid on esitatud üleliidulistelgi ÜTÜ konverentsidel ja auhinnatöödena.

Kuid keeled moodustavad siiski vaid osa mitmekülgsest tegevusest. Kabineti juures tegutseb ÜTÜ ajalooringi orientalistikasektsioon. Siin on peetud ettekandeid ja tuliseid vaidlusi idamaade ajaloo, filosoofia, kirjanduse, kunsti, keelte ja religioonide üle. Siin on jagatud reisimuljeid, on korraldatud kohtumisi tuntud orientalistidega. Et TRÜ orientalistikakabinetti NSV Liidus ja väljaspoolgi ülihästi tuntakse, selle eest võlgnetakse suurelt jaolt tänu aktiivsetele ja laialdastele sidemetele. Kabinet peab regulaarseid kontakte kõigi NSV Liidu orientalistikakeskustega ja ka paljude välismaiste instituutide ning uurijatega. Kabineti ammune hea tuttav oli akadeemik N. Konrad. Koos abikaasa, tuntud orientalisti ja keeleteadlase N. Feldmaniga olid nad korduvalt siin külalisteks. Rohkearvulistest väliskorrespondentidest olgu tuntumatena mainitud türkoloog G. Jarring Rootsist, kes on võrdselt edukas olnud nii teadlase kui poliitikuna, akad. B. Rintšen Mongooliast, A. J. van Windekens Belgiast, Tamotu Koizumi, Hiromitu Nobumori ja Kazuo Enoki Jaapanist (viimati mainitu on Ida-instituudi — Tôyô Bunko — direktor), A. K. Menges, D. Sinor ja R. Austerlitz USA-st (viimane viibis III fennougristide kongressi ajal ka Tartus), K. Berghud Norrast, S. Egerud ja E. Holtved Taanist, Songmoo Kho Koreast (momendil Helsingi ülikooli korea keele professor), M. Underdown ja Svetlana Rimsky-Korsakoff-Dyer Austraaliast (viimane on tuntud helilooja sugulane, sündinud Hiinas ja praegu Canberra ülikooli hiina keele professor).

Tihedad kontaktid ning publikatsioonide vahetus on Kaug- ja Kesk-Ida Uurimise Instituudiga Itaalias, Rahvusvahelise Indoloogia Akadeemiaga New Dehlis ja paljude teistega.

Et mõlemad kabineti töötajad ka ise tunnustatud teadlased on, näitavad inglise-, saksa- ja prantsuskeelsed raamatud ja ajakirjad riiuleil. Nii mõnegi artikli all seisab seal L. Mälli ja P. Nurmekunna nimi.

Tehtu taustal ei puudu ka plaanid edaspidiseks. Käsil on II üleliidulise orientalistika-alase konverentsi ettevalmistamine, mis toimub eeloleval aastal Tartus. (I toimus 1965. a.) Kaks publitseeritud kogumikku on ammu muutunud bibliograafilisteks haruldusteks. Et kabinet on omal viisil unikaalne, on huvi tema vastu suur. Lakkamatult saabub ettepanekuid publikatsioonide vahetuseks, kutseid osavõtuks sümpoosiumidest ja konverentsidest meil ja raja taga. Senised käigud on piirdunud Moskva, Leningradi ja Kesk-Aasia liiduvabariikidega.

Kavas on luua regulaarselt töötav Ida muusika uurimise ring.

Mitmeid edukamaid noori orientaliste on soovitatud edasi õppida Moskva, Leningradi või Kesk-Aasia ülikoolides, täiendamaks meie tõlkijate ja idauurijate ridu. Kabinet näeks seda heameelega edaspidigi. Ka praegu tegelevatest noortest meestest ja naistest on nii mõnelgi eeldusi kujuneda edaspidi tõlkijaks või teadlaseks; seda olevat eriti oodata heebrea, jaapani ja sanskriti keele alal. Kui vaid osalistel enestel visadust jätkuks!

Ent probleemid ei säästa ka parimaid perekondi . . .

Muret teeb eelkõige ruumikitsikus. Ruumis, kus ruutmeetreid vaevalt kümme, töötavad kaks inimest 8—9 tundi päevas. Samas peetakse ära ka loengud, õhtuti orientalistikasektsiooni töökoosolekud, käivad külalised, asub raamatukogu. Raske on sellises kitsikuses kujutleda produktiivset tööd. Muret teeb ka töökäte nappus. Praegu kulub lõviosa kahe inimese ajast loengutele, mis mõnel päeval kestavad 5—6 tundi järjest. Ülejäänud aeg kulub, et toime tulla kirjavahetusega. Teadusliku töö jaoks jäävad hilised õhtutunnid. Hädasti oleks vaja inimest, kes võtaks enda peale tehnilise töö (korrespondents, trükiste vahetus, raamatukogu süstematiseerimine ja korrashoid). Ruumi üks sein koosneb kappidest, mis on täis raamatuid ja teaduslikke ajakirju. Et puuduvad vahendid kirjanduse tellimiseks, on raamatukogu komplekteerimine ja trükiste vahetus toimunud isiklike raamatute baasil. Sel moodusel on oma piir. Paljud tööks hädavajalikud raamatud ja väljaanded jäävad aga saamata.

Kitsikus ja ülekoormatus ei luba kavandada tegevuse edasist olulist laiendamist. Juba praegu on üleliidulise konverentsi ettevalmistamine lausa kangelastegu, mis nõuab rohkem entusiasmi ja energiat, kui seda kahel kui tahes entusiastlikul inimesel varuks on.

Kaugema tuleviku väljavaateist oldi siiski meeleldi nõus vestlema. Esialgu on see küll veel fantaasia, kuid . . . miks ei võiks näiteks Tartusse kujuneda tulevikus fennougristika kõrvale ka soliidne ning viljakas idauurimise keskus? Et ülikoolis orientalistikale pinda leidub, näitab või seegi, et seda on siin viljeldud *Academia Gustaviana* aegadest peale. Siin töötasid nimekad keeleteadlased-orientalistid L. Meyer, L. von Schroeder, D. N. Kudrjavski jt. Kabinetist viimasel aastakümnel võrsunud tõlkijate ja uurijate nimed kinnitavad, et juba sellegi lühikese eluea jooksul on orientalistikakabinet kuhjaga korvanud oma olemasolu tagasihoidlikud eeldused.

Kes aga arvaks kokku nende teadlaste kasu, kes on siit saanud kaasa julguse rinda pista jaapani- vms. idakeelse erialase kirjandusega? Kas on kasuta olnud seegi, et sadadel on olnud siin võimalus oma hetkelist huvi Ida rahvaste ja kultuuride vastu sügavamaks mõistmiseks ning armastuseks arendada?

Praegu on vara maalida ülikaugeid perspektiive. Esialgu aitaks suure sammu edasi momendi probleemidest ülesaamine. Pole kahtlust, et mainitud raskuste osaline leevendaminegi on garantiiks, et orientalistikakabinet peab maha ka oma 30., 40., 50. aasta ja kõik järgnevadki juubelid.

Seda soovimegi juubilarile!

R. KILGAS

EKP TRÜ komitee

(Algus 1. lk.)

edasi. Peatähelepanu on siiski hoitud profülaktikal. On läbi viidud vastavasisulisi loenguid. Kuid häda on selles, et just need inimesed, kellele loengukuulamine kasuks tuleks, sinna ei ilmu. Kahtlemata oleks mõjusam mõnede distsipliinirikkumiste avalik arutamine kollektiivi ees.

Ülikooli rahvamaleva staabi esimehel H. TÕNISMÄEL oli põhjust teha etteheiteid Arsti- ja Kehakultuuriteaduskonnale, kus rahvamalevlased töötavad halvasti. Igal kolmapäeval tuleb miilitsa lastetoa käsutusse anda 10 üliõpilast. Plaani suudeti seni täita vaid detsembris. Ülikoolisiseselt peab rahvamalev (täpsemalt Õigusteaduskond) kindlustama ülikooli klubis korra. Sellega ollakse seal praegu rahul. Halvem on aga olukord ühiselamus.

Komitee liige A. KIRIS täiendas viimast repliiki omapoolsete näidetega vaba sissepääsu võimalustest ühte või teise ühiselamusse. Ka arvas ta, et kuigi kuritegevuse profülaktika eesmärgil võib korraldada õigusalaseid loenguid, tuleb nende sellekohases kasus siiski kahelda: juriidilise loengu eesmärk saab olla vaid juriidiliste teadmiste jagamine. Kasvatustöös see aga vaevalt lõppkokkuvõttes osutub määravaks. On ju üldiselt teada, et näiteks kurjategijad on puhuti seadusega paremini kursis kui selle õpetajad. Nähtavasti peame mõtlema rohkem teistele võimalikele profülaktikavormidele. Sama tõdes ja süvendas oma sõnavõtus ka EKP TRÜ komitee organisatsioonilise töö sektori juhataja K.-S. REBANE.

Vajadust julgelt ja teravalt probleemidele läheneda rõhutas kokkuvõtvas sõnavõtus EKP TRÜ komitee sekretär J. REIMAND. «Liialt kipume olukorda ilustama, laialivalguvalt rääkima,» lisas ta. «Ometi on tegemist ideoloogiatöö ühe olulise aspektiga. Konkreetne enesekasvatus oleks nagu unarusse jäänud. Üldine edu on aga selleta mõeldamatu.»

R. V.

H. Piirimäe

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

(järg)

Õppetöö algab uuesti.

Et vahetu sõjaoht oli uuesti möödunud, saabus Pärnu tagasi rektor Sacrovius, kes oli põgenenud Tallinna. Vaatamata kõigele viidi läbi järjekordsed rektori valimised. D. Sacrovius ja S. Caméen hääletasid mõlemad prof. Mobergi poolt ja nii oli uus rektor üksmeelselt valitud. Varsti saabus Hiiumaalt tagasi prof. M. Dau, kes oli sinna sõjapakku põgenenud. 1701. a. veebruaris otsustas rektor alustada uuesti õppetööd. Selleks tuli rektoril isiklikult kirjutada Pärnust lahkunud professorile, sest põgenenud oli ka ülikooli sekretär.

Hoopis resoluutsemalt suhtus asjasse absolutistliku võimuga harjunud noor kuningas. Ta teatas, et kõik, kes on omavoliliselt Pärnust lahkunud, kuuluvad vallandamisele. Nüüd pidid ka ajutiselt lahkunud Sacrovius ja Dau andestust paluma. Võib-olla ei oleks isegi pikad vabanduskirjad aidanud, kuid nende eest kostis kantsler. Hiljem leidis armu veel teoloogiaprofessor Molin, kes oma lahkumist vabandas Rootsis viibiva naise haigusega. Aasta hiljem võeti ülikooli teenistusse tagasi filosoofiaprofessor G. Sjöberg, kellest varsti sai ajalooprofessor. Vallandatud professoritest olid Olof Hermelin ja Jakob Below järgnenud kuningale sõjaväljale. Neist esimest kasutas kuningas kantseleinõuniku auastmes ladinakeelse diplomaatilise kirjavahetuse pidamiseks, meditsiiniprofessor Belowist sai väliarst. Vallandatud professorite asemele võeti ametisse uued, nii et õppetöö võis uuesti alata 9 professoriga.

Järgnevatel aastatel õppetöö küll toimus, kuid sõda vajutas sellele oma pitseri. Et armee ülalpidamine ja varustamine neelas suuri summasid, ei jätkunud sageli raha professoritele palga maksmiseks. 1703. a. algul kaebasid *Academia Gustavo-Carolina* professorid kuningale saadetud kirjas, et nad ei ole peaaegu kaks aastat palka saanud, linnakodanikelt polevat võimalik laenu saada ning seetõttu on mõned professorid olnud sunnitud suurema osa oma raamatutest maha müüma. Alles pärast teistkordset abipalvet saabus 1704. a. veebruaris kuninga korraldus rahuldada professorite nõudmised. Uued kaebused kuningale ja ülikooli kantslerile läksid teele 1708. a.

Sõja tingimustes vähenes ka toiduainete juurdevedu Pärnu. Aegajalt kurdeti, et turult pole midagi saada, ja see, mida õnnestub osta, on väga kallis. Pole imestada, et osa üliõpilasi lahkus Pärnust lihtsalt elukalliduse tõttu. Lahendamata jäid ka korteriprobleemid. 1701. a. Pärnu saabunud professoreil ei õnnestunud kuidagi korterit üürida. Ei aidanud muu, kui kantsler E. Dahlberg pidi abi saamiseks pöörduma Pärnu komandandi ooberstleitnant J. H. v. Schwengelni poole. Seoses sellega ilmnes, et kohalik saksa linnakodanikkond suhtus rootsi ülikoolisse vaenulikult ning ei tahtnud professoreid oma majja võtta.

Jälle arutati korduvalt üliõpilaste ühiselamu ja ühisköögi ehitamist. Planeeritavas ühiselamus pidi olema 40—50 tuba, kuid ressursside puudumisel ei jõutud plaanidest kaugemale. Lahendamata jäi ka enamik teisi probleeme, mis olid üles kerkinud Pärnu kolimisel. Rajamata jäi botaanikaaed, ainult unistuseks jäi rootsi kirik, ei suudetud muretseda õppetööks vajalikke instrumente, polnud ruume vehklemise õpetamiseks ega tantsumeistri tegevuseks, palkamata jäid eesti ja läti keele õpetajad. Nagu Tartuski, nii oldi ka Pärnus jälle hädas õige kellaaja teadasaamisega (Tartus oli 1690. a. Jaani ja Maarja kirikute kellaaegade vahe terve tund). Tänavate sillutamise soovis nägi kohalik kodanikkond professoritepoolset peenutsemistendentsi. Sügiseti ja kevaditi olid Pärnu tänavad enamasti põhjatud, nii et ülikooli sai minna vaid pikkades säärsaabastes.

Majanduslike raskuste ja otsese sõjaohu tõttu jäi väheseks ka üliõpilaste arv. Üldse oli 10 tegevusaasta jooksul Pärnus immatrikuleeritud ainult 191 üliõpilast (*Academia Gustavo-Carolina* kogu tegevusajal 586). Alaliselt kohal olevate üliõpilaste arv võis olla umbes 50, eriti rasketel aegadel ka vähem.

Väljapääsu leidmist tekkinud suurtest mureküsimustest raskendas ka see, et 1702. a. aprillis lahkus Liivimaa kindralkuberneri ja ülikooli kantsleri kohalt 76-aastane Erik Dahlberg, kes oma mõjuvõimuga oli ülikooli korduvalt toetanud. Ülikool palus kuningat määrata uueks kantsleriks krahv C. Piperi, kes juhatas Karl XII välikantseleid ja oli kuninga kõige mõjukam nõuandja. Kuningas ei soovinud aga oma soosikut uue lisaametiga koormata ning määras *Academia Gustavo-Carolina* kantsleriks (1703—1705) osava diplomaadi Nils Lillieroti, kes pole aga kunagi Pärnut külastanud. Osa oma kantsleriks oleku ajast viibis Lillierot diplomaatiliste ülesannetega Haagis ja nii jäi Liivimaa ülikooli kantsleri amet talle kõrvaliseks lisaülesandeks. Pärnut pole külastanud ka *Academia Gustavo-Carolina* viimane kantsler Arvid Horn, mõjukas riigimees, kellest pärast Põhjasõda sai Rootsi riigi tegelik valitseja.

Pärnu *Academia Gustavo-Carolina* hoone (end. orduloss) viimane müürijupp täieliku lammutamise perioodist 1950. aastate algul. Selles hoones töötas ülikool aastail 1699—1710. Foto P. Nurmekund, komm. T. Ilomets.

SÕDA, KATK, LÕPP.

29. mail 1701. a. alustas Karl XII Laiuse kiriku juurest uut suurt sõjakäiku, mis tõi Rootsi vägedele edu Riia all, Kuramaal, Poolas ja Saksimaal, kuid lõpuks ka suure kaotuse Poltaava lahingus 1709. a. Liivimaale jäänud Rootsi väed said lüüa Vene vägedelt 1701. a. Erastvere ja 1702. a. Hummuli lahingus. 1704. a. langesid Vene vägede kätte juba Tartu ja Narva. 1709. a. oktoobri lõpul alustasid Vene väed Šeremetjevi juhtimisel Riia blokeerimist. Sama aasta lõpul lõigati juba läbi ühendusteed Riia ja Pärnu ning Tallinna ja Pärnu vahel. 4. juulil 1710. a. kapituleerus Rootsi garnison Riias.

Juba 1709. a. oktoobris olid Pärnu professorid jälle paanikas. Paljud professorid palusid kantsler A. Hornilt luba «tähtsate asjade pärast» Stokholmi sõita. Teised püüdsid oma põgenemist põhjendada vajadusega kindlustada oma haigete naiste ja laste julgeolekut. Ainult üksikud julgemad (näiteks meditsiiniprofessor L. Braun) jätkasid õppetööd. Kantsler A. Horn kirjutas küll rahustava kirja, milles väitis, et sellel sügisel pole Pärnu piiramist karta, kuid 22. nov. 1709. a. peetud senati istung jäi *Academia Gustavo-Carolina*'s viimaseks. Raamatukogu oli juba sisse pakitud ning selle ruumid anti sõjaväe käsutusse. Rektor C. Schultin sõitis novembri lõpul omal riisikol Stokholmi. 1709/1710. a. talvel ülikool ametlikult küll eksisteeris (1710. a. on immatrikuleeritud isegi 2 üliõpilast), kuid õppetööd ilmselt ei toimunud. 1710. a. mais jõudis Pärnu juba kantsleri ametlik korraldus ülikooli arhiivi ja raamatukogu Rootsi viimiseks. Sama aasta juunis saabusidki need pärale ja nii asub ka praegu enamik XVII saj. ülikooli materjale Rootsis.

27. juunil 1710. a. jõudsid Pärnu alla Vene väed eesotsas kindral Rudolf Felix Baneriga. 22. juulil algas linna piiramine. Samal suvel jõudis Rootsist saabunud laevaga Pärnu katk, mis tõi kaasa elanikkonna ja garnisoni massilise suremuse. Kui 11. augustil tuli kokku sõjanõukogu kapitulatsiooniettepaneku arutamiseks, selgus, et kodanikkonnast oli mehi terveks jäänud vaid 66, garnisoni kahest rügemendist — 134. 12. augustil 1710. a. Pärnu kapituleerus. 29. septembril alistus ka Tallinn. Seega ühendati Eesti ala Venemaaga (lõplikult Uusikaupunki rahuga 1721), eesti rahva ajaloos algas uus etapp.

Vene väejuhatus ja tsaar Peeter I kavatsesid säilitada Liivimaal tegutseva ülikooli. Juba Liivimaa Rüütelkonna kapitulatsiooniaktis, mis sõlmiti Riia alistumisel 4. juulil 1710. a., lubati pärast Pärnu alistumist säilitada kõik ülikooli privileegid ja neid isegi laiendada. Ülikooli kuulsuse tõstmiseks lubati saata sinna õppima vene noormehi. Sama lubadust kordas Peeter I oma resolutsioonis 12. oktoobrist 1712. a., milles ta lubas Liivimaa Rüütelkonnale pidada Pärnus ülikooli ja hoolitseda selle eest tingimusel, et võetakse ametisse professor, kes õpetab seal «slaavi keelt».

Tegelikult puudusid aga Pärnus võimalused ülikooli töö jätkamiseks. Linna 1027 elanikust oli katku ajal surnud 577 inimest, eeslinnade 643 elanikust — 574, arvestamata sõdureid ja sõjapõgenikke. Ülikooli varad olid Rootsi viidud, professorid ja üliõpilased põgenenud või katku surnud. Sõja ajal Pärnus kiratsenud *Academia Gustavo-Carolina* oli tegelikult lakanud eksisteerimast. Oli jäänud traditsioon ja lubadus, mille tõttu ülikooli taastamine oli XVIII saj. korduvalt kõne all.

*

Kommentaar hiljutises lehes olnud fotole (vt. «TRÜ» nr. 2) Pärnu Nikolai kirik — omapärasemaid XIII s. lõpust pärinevaid sakraalarhitektuuri näidiseid meie maal. Põles 1944. a. sõjatules. Lammutati mõttetult 1950. aastate algul. Selles kirikus toimus *Academia Gustavo-Carolina* avamise üks pidulikke tseremooniaid. Foto P. Nurmekund, komm. T. Ilomets.

(Järgneb)

Jälle targemaks

Korduvalt on ülikoolilehe veergudel rõhutatud, et õpetamise metoodika kõrgemates koolides vajab ümberkorraldamist ja kaasajastamist. Üheks selliseks võimaluseks on õppeprotsessi tehnifitseerimine. Ülikooli kateedritesse on juba muretsetud ning kogunenud mõningal määral vastavat tehnikat, kuid kohapeal puuduvad sageli inimesed, kes oskaksid seda kasutada. Tihti jääb mõni aparaat seisma tühise rikke tõttu või ei ole instruktsiooniga tutvumine küllaldane selleks, et vastavat seadeldist oskuslikult ja otstarbekalt käsitseda.

Arvesse võttes tekkinud olukorda, korraldas ülikooli õppetehnika ja metoodika teenistus (ÕMT) vastavad kursused, millest soovitati osa võtta vähemalt ühel vanemlaborandil igast kateedrist. Mõned kateedrijuhatajad pidasid otstarbekaks saata rohkemgi: nii näiteks oli zooloogia kateedrist 3 kursanti.

Kursused toimusid 20.—24 jaanuarini. Nende üldkorraldajaks oli teenistuse juhataja T. Madise. Kursuste lektorid-juhendajad olid ÕMT-st: metoodikaosakonna juhataja E. Tamm, õppetehnika osakonna juhataja V. Kiis, kino-fotolaboratooriumi juhataja E. Sakk ja S. Vaher üliõpilaste arvutussaali juhataja L. Noormaa asemel.

Kursuste peamiseks töövormiks olid praktikumid, mille paremaks korraldamiseks jagati osavõtjad kolme rühma, igas ca 10 inimest.

Programm oli ulatuslik: kolme päeva jooksul tutvustati diaprojektoreid, kinoprojektorit, elektroonseid klahvarvuteid, magnetofone. Praktikumi eel anti lühike ülevaade olemasolevate seadmete tüüpidest, nende otstarbest, kasutamise võimalustest, töötamise põhimõttest, sagedamini esinevatest riketest ja nende kõrvaldamise võimalustest. Edasi tuli praktikantidel iseseisvalt selgeks õppida õppevahendite kasutamine, läbimõeldud ja ratsionaalne töö nendega. Metoodiline juhend nägi ette, et «võtteid tuleb lihvida kuni n.-ö. automaatse vilumuse tekkimiseni, sest vastasel korral ei ole garanteeritud demonstratsiooni õnnestumine auditooriumi tingimustes, teatud psüühilise pinge seisundis». Kas kursandid selliste tulemusteni jõudsid, seda pidi tõestama kursustele järgnenud eksam.

Esimesel päeval nii mahuka ja küllaltki pretensioonika programmiga tutvumine tekitas kahtluse, kas kõike nõutut on kolme päevaga võimalik täiuslikult omandada. Teiselt poolt tekitas vastuseisu pikk loetelu õppevahenditest, millest paljud tundusid allakirjutanule esialgu oma erialal kasutuna (näit. magnetofon, klahvarvuti).

Kursuse lõppedes võis aga tõdeda, et kolme pingsa tööpäevaga oli põhiline omandatud, kuigi kõigi aparaatide puhul ei jõutud nõutud automaatse vilumuseni. See ilmselt ei olegi vajalik, sest iga automaatne vilumus omandatakse ja säilib pideva töö käigus. Paljusid demonstratsioonseadeldisi igas kateedris kas üldse ei kasutata või kasutatakse harva, seetõttu ei ole automaatse vilumuse omandamine kursuste käigus hädavajalik. Kuid kursustel omandatu võimaldab vajaduse tekkimisel nimetatud vilumust kohapeal kiiresti saavutada.

Kursuste jooksul tuli oma esialgseid arvamusi aparaadi mittevajalikkuse või kasutamisvõimaluste kohta tihtigi ümber hinnata, sest lähem tutvus lükkas ümber teadmatusest tulenevad eelarvamused. Omamoodi üllatuse pakkus näiteks elektroonne klahvarvuti «Iskra-12», mis oma kiiruse, kõikvõimalike tehete sooritamise võimaluse ja lihtsa käsitlemise tõttu muutus kohe ihaldusväärseks. Selline arvuti peaks olema igas kateedris niisama loomulik nagu kirjutusmasin; seda enam, et temaga töötamine ei eelda mingeid erilisi matemaatikuvõimeid.

Kursustel antud nõuanded ja näpunäited vähendasid oluliselt põhjendamata kartust keerulisemate diaprojektorite, näit. «Prootoni» ees. Sm. V. Kiis viitas neile asjaoludele, mis võivad «Prootoni» «kinnijooksmise» põhjusteks olla ning andis ka juhiseid nende kõrvaldamiseks või palus lahkelt «streikiva» diaprojektoriga õppetehnika osakonnast läbi astuda.

Need on vaid üksikud näited, mis räägivad läbiviidud kursuste tululikkusest. Kui siia lisada veel tutvumine kino-fotolaboratooriumi filmoteegiga, filmide tellimise ja demonstreerimise võimalustega, viibimine metoodikaosakonna otstarbekalt ja küllaltki kaasaegselt sisustatud ning mööbleeritud ruumides, siis tuleb üritust lugeda mitmeti kasulikuks ja soovitada järgmiste selliste ettevõtmiste puhul mitte jääda kõrvaltvaatajaks.

Seega — kursused olid vajalikud ja asjalikud, saadud teadmised väärt õppetöö praktikasse rakendamiseks. Kas see on aga alati ja igal pool võimalik? Ilmselt jääb paljude kavatsuste realiseerimisel oluliseks takistuseks sobivate ruumide puudumine ja nende sisustamise mittevastavus nõuetele. Tihti peavad üliõpilased tabelite ja skeemide demonstreerimisel joonistama või märkmeid tegema. Selleks on ruumi pimendamise kõrval vajalik veel kohtvalgustus, mida aga enamikus õpperuumides ei ole. Veelgi parem ja kaasaegsem lahendus eelnimetatu asemel oleks ekraanide saamine, mis funktsioneerivad valgustatud ruumis.

Nagu selgus ka E. Saki informatsioonist, on filmide demonstreerimine raskendatud seetõttu, et selleks kohaldatud ruumid (näit. Vanemuise t. õppehoone, keemiahoone ringauditoorium jmt.) on koormatud loengutega.

Jääb seega loota, et õppetehnika ja metoodika teenistuse tegevuse peamine eesmärk — õpperuumide sisustamine kõige vajalikuga õppetöö läbiviimiseks tänapäeva tasemel — realiseerub võimalikult lähemas tulevikus.

LO JÄRVEKÜLG,
geneetika ja darvinismi kateedri v.-laborant

Aktusele

21. veebruaril kell 15 leiab ülikooli aulas aset

PIDULIK AKTUS,

mis on pühendatud Nõukogude armee 57. aastapäevale.

Hüva nõu

Ülikoolilehe eelmistes numbrites on rohkesti juttu olnud alkoholismiprobleemist ülikoolis. See virgutas ka mind kui endist Tartu ülikooli kasvandikku (lõpetasin 1913. a.) ja nõukogudeaegset õppejõudu sõna võtma selle igivana probleemi lahendamisel.

Ajalehtedes ja raadios konstateeritakse, et mitmesuguste kuritegude ja avariide põhjuseks on liigjoomine või alkoholi kuritarvitamine. Tekib küsimus: kus on siis see normaalse joomise piir, mida ei tohi ületada. Seni pole seda piiri veel keegi fikseerinud ja vist ei tehta seda ka tulevikus. Rahvatarkuses on aga teine hoiatus: kui annad kuradile sõrme, võtab terve käe. Seega on alkoholismi pahede likvideerimise kõige ratsionaalsemaks mooduseks **alkoholist täielik loobumine.** Inimese organism normaalseks funktsioneerimiseks seda ei vaja, küll aga kahjustab alkohol organismi.

Oma pika eluea jooksul pole ma kunagi vajadust tundnud alkoholi järele. Selline vajadus võib tekkida ainult pikaajalise alkoholi tarvitamise tulemusena. Hea tahtmise korral saab aga sellest loobuda, samuti kui suitsetamisestki.

Inimene on ühiskondlik olend, kelle põhiliseks ülesandeks on elada ja töötada ühiskonna hüvanguks. Mürkainete (alkohol ja nikotiin) tarvitamisega kahjustame oma organismi ja sellega takistame ühtlasi oma ülesannete täitmist ühiskonnas.

Mida siis olukorra parandamiseks ette võtta? Tuleks alata avalikku võitlust nende pahede vastu. Kõikidel tööaladel korraldatakse igasuguseid võistlusi paremate tulemuste saavutamiseks. Üliõpilastest saab lähemas tulevikus meie ühiskonna juhtiv kaader. Kas ei võiks siis ka üliõpilaskollektiivides (ühiselamud, kursused jm.) alata omavahelist võistlust alkoholi- ja nikotiinivabade kollektiivide kujundamiseks ja täielikult loobuda «kuradile sõrme andmisest». Komsomol ja teised organisatsioonid saaksid siin palju ära teha.

JUHAN LANG

TOIMETUSELT

Probleem näib olevat sedavõrd aktuaalne, et isegi pika elu jooksul paljunäinud inimese sunnib sulge haarama. Aga üliõpilane, kus on Sinu südamevalu? Lehetegijad näeksid meelsasti Sinugi kaastööd.

Acta diurna

27.—31. jaanuarini 1975. a. toimus Moskvas viies üleliiduline elektrokeemia konverents. Nõukogude elektrokeemikute kõrval võttis konverentsist osa hulk väljapaistvaid teadlasi kõikidest Euroopa sotsialismimaadest. Tartu Riiklik Ülikool oli esindatud 5 elektrokeemikuga, kellest kolm (V. Past, U. Palm, J. Kukk) esinesid konverentsil ettekannetega.

* * *

TRÜ anorgaanilise keemia kateeder korraldas vabariikliku keemia õppemetoodika nõukogu baaskateedrina 3.—4. veebruaril k. a. Tartus seminar-nõupidamise anorgaanilise keemia õpetamise küsimustes. Osavõtjateks oli rohkem kui 20 anorgaanilise keemia õppejõudu neljast kõrgemast õppeasutusest (TRÜ, TPI, EPA ja TPedI). Ettekandeid oli 12 anorgaanilise keemia ja tema tähtsamate koostisosade õpetamise metoodikast ning tulemustest. Nõupidamine kavandas soovitused selle õppeaine õpetamise parandamiseks Eesti NSV kõrgemates koolides.

ACTA DIURNA

3.—4. veebruarini 1975 toimusid keemia ringauditooriumis traditsioonilised ENSV füüsikapäevad. Kahe päeva jooksul kuulati ja arutati läbi 17 teaduslik-metoodilist ettekannet. Peale teadlaste võttis füüsikapäevadest osa ka arvukalt keskkooliõpetajaid. TRÜ-st olid ettekannete autoreiks dots. J. Lembra, vanemteadurid E. Talviste ja I. Tigane, van.-õpet. V. Vassiltšenko ja laboratooriumi juhataja A. Tammik. Esimese päeva lõpul toimus ka ENSV TA füüsikakomisjoni istung, kus arutati pooljuhtide heterosiirete alaste uuringute perspektiive. Muuhulgas otsustati vabariigi kõikide füüsikute järgmine kokkutulek korraldada 1976. aastal.

* * *

Eelmisel nädalavahetusel esinesid TRÜ kõrgema kooli pedagoogika uurijad EPA Mehhaniseerimisteaduskonna metoodikakonverentsil, sisustades sealse õppepäeva. Loengutega esinesid dots. E. Truuväli, vanemteadur E. Peets, vaneminsenerid H. Heinla ja J. Kõrgessaar ning stažöör V. Sieben.

* * *

11. veebruaril toimus ENSV ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni VII konverents, kus aruandega esines dots. P. Kask, valiti uus juhatus ning delegaadid ühingu «Teadus» Tartu linna organisatsiooni X konverentsile. (Lähemalt meie lehe järgmises numbris.)

TERVISE KM

KES SOOVIB KINGITUST NAISTEPÄEVAKS?

Mehed! Naistepäev pole enam mägede taga. Kas teil on juba leitud kingitused kodustele? Ei! Ah pole veel sobivat kingitust leidnud?

Sellisel juhul aitab hädast välja tervisekilomeetrite kaart. Kuu lõpuni on jäänud veel kaks nädalat. Tarvitseb vaid kaheksal päeval teha kehalisi harjutusi ja need skaala järgi kaardile kanda. Hiljemalt 3. märtsiks tuleb kaart vastavasse kasti lasta, 5. märtsil minna loosimisele ja mõnus kingitus naistepäevaks on niisama hästi kui käes! (Abikaasat rõõmustab seegi, kui olete pühadeks kilo kaalust alla võtnud.)

Naised! Kaugel see 8. märts enam on. Et põksuva südamega ootate kingitusi? Muidugi!

Aga tehke ise endale kingitus. Paslik vorm on tervisekilomeetrite kaart. Kaheksal päeval teha kehalisi harjutusi, kas või 15-minutilist koduvõimlemist varahommikul või enne õhtusööki. Siis kaart 3. märtsiks kasti lasta ja 5. märtsil olla loosimisel. Kohe antakse võidud kätte ja pühademeeleolu missugune! (Küllap on kingitus seegi, et piht läheb peenemaks ja painduvamaks.)

Parim kink naistepäevaks — tervisekilomeetrite regulaarne läbimine, kaardi täitmine ja ärasaatmine!

VALTER LENK

Läti keel

Järjekordne fakultatiivne läti keele kursus algajaile korraldatakse alates järgmisest nädalast. Soovijail tulla soome-ugri keelte kateedrisse (peahoone, ruum 126) teisipäeval, 18. veebruaril kell 12. Küsimustega võib pöörduda kateedrisse (peahoone, ruum 206, tel. 341-21/421) läti keele õppejõu Māra Veinberga poole.

Kodunduse kabinet

Tunnid algavad 17. veebruaril esialgu sügissemestri tunniplaani alusel.

Filmikommentaar

Ilusa muusikaga kunstlik film

Vastutavad filmi eest kõik — režissöörist valgustajani, sest peale kunstiteose on film veel kaubaartikkel, mis kuulub realiseerimisele ja peab andma kasumit. Seega nõutakse filmiloojatelt võrreldes näiteks maalikunstnikega kõrgemalt arenenud vastutustunnet, sest filmitegijate käes on ju MEIE raha. Järelikult on meil õigus ka nõuda.

Palju on kurdetud meil (ja mitte ainult meil) heade filmistsenaariumide suure puuduse üle. On küll head režissöörid, kuid puuduvad head filmidramaturgid(?). Suuremale osale «Tallinnfilmis» valmistatud mängufilmidele on olnud aluseks mingi kirjandusteos ja see on ka ennast õigustanud («Viimne reliikvia», «Põrgupõhja uus Vanapagan», «Ukuaru» jt.). Seevastu ilma literatuurse algmaterjalita stsenaariumid ja nende järgi tehtud mängufilmid on enam-vähem kõik läbi kukkunud («Don Juan Tallinnas», «Maaletulek», «Tavatu lugu» jt.). On aga üks väga meeldiv erand, mis kinnitab reegli olemasolu — see on K. Kiisa lavastatud «Hullumeelsus». Millegipärast ei ole aga toimunud selle filmi korduslinastusi. Miks? Üldse võiks eesti filme näidata sagedamini, ka vanemaid, sest eks nende head ja halvad küljed peegeldavad mingil määral meie kunsti ning kultuuri kasvuraskusi, näitavad nüüd juba staažiga näitlejate esimesi samme teel suurde kunsti.

«Tallinnfilmi» 53. täispikk mängufilm on «Punane viiul». Pärast esilinastust Luunjas ütles režissöör Kaljo Kiisk ajalehele «Edasi» antud intervjuus 24. I 1975: «Mul oli võimalus rääkida oma kolleegist, kunstnikust. Kuid rohkem huvitas ta mind kui inimene. Praegu on tahtmine teha umbes 10-jaolist telefilmi tema elust.»

«Punase viiuli» stsenaristideks on A. Grebnev, A. Schrader, L. Remmelgas, K. Kiisk. Ükski neist pole algaja, aga ometi on tunne, et filmi puudused saavad alguse just stsenaariumist. Biograafilise filmi tegevuskohaks on valitud erinevad linnad ja riigid, aga peategelase siirdumisega ühest kaugest paigast teise tema karakter ei avane, jääb kuidagi jäigaks. Kõik Sõrmuse reisimised jäävad lihtsalt olemiseks kuskil. Viga olnuks parandatav, kui Sõrmus kõneleks elavalt, KIRGLIKULT. Tema suhu on aga pandud kuivad sõnad, mis ei paku näitlejale endale ega publikule kuigi palju. On ära unustatud karakterite muutumine ja arenemine (välja arvatud Virginia puhul). Ja kuhu jääb dialoog, mis peaks sädelema ja särama, kasutama ära keeles peituvaid rikkusi ning nüansse? Külmade ja konstateerivate sõnade taga on vaid aimatavad mingid filosoofiapudemed.

Film on kollektiivne looming. Eduard Sõrmus oli eelkõige inimene. Seejärel tulihingeline revolutsionäär ning andekas viiulikunstnik. V. Lorencs aga kujutab Sõrmust staatilise subjektina, kes külmalt ja ükskõikselt ütleb välja oma tõekspidamised, kellel puudub sisemine areng ning pinge. Nii Tallinnas kui Londonis, nii töölistele kui kodanlastele kõneleb Sõrmus ühesuguse tuima näoilme, žestide ja häälega. Ning kui film lõpeb, teab vaataja vaid seda, et Eduard Sõrmus oli viiulikunstnik- ja revolutsionäär. Aga kuhu jääb ELAV inimene?

Kiitma peab Nadežda Hilli (Virginia) ja Kaarel Irdi (Broschowski), kelle loodud karakterid on eredad ning mitmepalgelised.

Ekraan kustub. Tuled süttivad. Vaatajad lahkuvad saalist. Keegi sõnab poolvaljult: «Ilus värviline film toredate inimeste ja etnograafilise interjööriga. Aga kõle, tühi. Jah, kuid Lemmo Erendi mängis ikka tõesti hästi. Nii ilus muusika...»

M. TAEVERE

„Romanss armunutest"

1974. a. Karlovy Vary festivalil võitis peaauhinna «Kristallgloobus» NSV Liidu režissöör Andrei Mihhalkov-Kontšalovski («Esimene õpetaja», «Aadlipesa», «Onu Vanja») mängufilm «Romanss armunutest».

Filmi süžee on lihtne ja tundub banaalsenagi.

On tütarlaps ja noormees. Nad armastavad teineteist. Noormees kutsutakse armeesse. Ta läheb, tuleb täita oma kohust. Merel juhtub õnnetus. Saabub teade noormehe hukust. Tütarlaps on meeleheitel. Igavene mälestus hukkunutele, kuid elavad peavad ju edasi elama. Tal on sõber. Nad abielluvad. Selgub, et noormees ei hukkunud. Oli eksitus. Kõik kannatavad, kuigi keegi pole süüdi.

A. Mihhalkov-Kontšalovski ütles ise, et teda lausa lummas E. Grigorjevi stsenaarium. Esialgu tundub kõik lihtsana, ent kuidas seda lavastada? Kuidas anda armastuse, kodumaa, kohusetunde, seltsimehelikkuse ja au teemadele, millest on juba niigi palju räägitud, tagasi värskus ja puhtus? Kuidas luua ideaali, näidata armastust sellisena, nagu ta peaks olema?

Armastuseks on võimeline igaüks, ent mitte igaüks ei oska ega julge endas otsida ja leida seda võimet.

Ajakiri «Sovetski Ekran» pöördus lugejate poole palvega aidata peaosalisi valida. Tütarlaps ja noormees pidid vaatajatele lähedased olema. Nad ei tohtinud jääda abstraktseks ideaaliks. Ideaal kutsub matkima ainult siis, kui ta on kättesaadav.

Vastuseks saadi üle 600 000 kirja. Oldi režissööriga nõus ja vaieldi vastu, ent polnud inimest, kes oleks öelnud, et teema pole huvitav.

Seepärast oligi väga vaja, et film õnnestuks, et ta täidaks ootused.

Tütarlast ja noormeest mängivad debütant Jelena Koreneva ja Jevgeni Kindinov («Noored», «Linnaromanss»).

Filmi nimetasid filmikriitikud muusikalis-dramaatiliseks poeemiks, mis aitab mõista ja tunnetada armunute maailma. «Romanss armunutest» räägib avalikult ja julgelt sellest, mida iga inimene ainult salaja endas kannab ning millest ta harva kõvasti räägib.

M. PRITS,
eesti fil. II k.

Teatriklubi

Järjekordne töökoosolek on laupäeval, 15. veebruaril kell 14 ELKNÜ TRÜ komitees. Oodatakse vanu ja uusi asjahuvilisi.

Stipilisa sotsioloogidelt

TRÜ Sotsioloogia Laboratoorium vajab ajutiselt INTERVJUEERIJAID (reisijate loendajaid). Töötamise aegade suhtes saab kokku leppida igal tööpäeval kell 14—16 Sotsioloogia Laboratooriumis Kingissepa 15—16 (kino «Saluut» vastas). Tasu tunnitöö alusel, lähtudes kuupalgast 100 rbl.

TRÜ Sotsioloogia Laboratoorium

Filmiklubis

Reedel kell 18 vaatame keemiahoone ringauditooriumis prantsuse värvilist kroonikafilmi «France panoram». Prantslaste tänapäev prantslaste endi silmade läbi.

Klubis

Reedel, 14. veebruaril on tantsupõrand tudengite käsutuses. Õige rütmi jalakeerutuseks loob «Fix».

Laupäeval ja pühapäeval toob külakosti Tallinna ansambel «Õnnelemb», kelle koosseisus näemekuuleme ka «Koguduse» endisi liikmeid Jüri Elkenit ja Valdur Tamme. Algus tavapäraselt kell 20.

Repliik

Orientalistikast ja pseudoorientalistikast

Eurooplase huvi Idamaade vastu on juba sajandeid tagasi sünnitanud orientalistikanimelise teadusharu. Iga teaduse ümber koonduvad diletantlikud asjahuvilised, ei puudu need ka orientalistikal. Viimaste tähistamiseks on loodud eri termin — pseudoorientalistika. Orientalistikat arendavad orientalistid (edaspidi tähistame O), pseudoorientalistikat viljelevad pseudoorientalistid (edaspidi PO). PO on tekkinud samast huvist, mis sünnitas O-gi, sest O kui arenev teadus on pahatihti võimetu vastama sajaprotsendilise kindlusega kõigile küsimustele. O tunneb PO otsekohe ära, kõrvalseisja kahjuks mitte alati. Seega on võhikud tihti valmis omistama O teeneid PO-le, teinekord aga langevad PO patud teenimatult ka O kaela. See probleem on globaalne: nii O kui PO õitsevad peaegu kõigis maades, ka Idamaades. O püüab PO-st kui umbrohust vabaneda (selle võitluse kohta Läänes vt. näit. Agehananda Bharati artikleid, mida on avaldanud «Illustrated Weekly of India», 1973, March ja «The Tibet Society Bulletin», Vol. 7, Bloomington, 1974), PO olemasoluks on O vajalik, kuigi nii mõnigi kord mõni üksik O võib PO rünnaku all üsna tõsiselt kannatada. Alljärgnevalt mõningaid juhiseid PO äratundmiseks.

O põhineb algtekstide uurimisel, järelikult on O aluseks keelte tundmine vähemalt sellisel määral, mis annab võimaluse uurida tekstide originaale. PO ammendab andmed põhiliselt tõlgetest, eeldades, et tõlge vastab adekvaatselt originaalile (mis sellest, et tõlke tegijad ise selles kaugeltki kindlad ei ole). Meie lokaalses PO-s on praegu suurimas aus ingliskeelsel tõlked, siit tendents kasutada Idast pärit nimede ja sõnade inglispärast kirjutusviisi, näit. Krishna **(vt. Bhakti, Välk lootoses, — «TRÜ», 1975, nr. 2, lk. 3).** Enamiku O-harude, näit. indoloogia puhul on normiks kasutada teaduslikes väljaannetes rahvusvahelist teaduslikku transliteratsiooni, tavalistes tõlgetes ja populaarteaduslikes artiklites aga sellele või teisele keelele omast transkribeerimissüsteemi (Krsna[1] on seega sakslastele Krischna, inglastele Krishna ja saab eestlastele olla loomulikult vaid Krišna). Muidugi püüab PO võhikule jätta muljet oma filoloogilisest eruditsioonist, selleks kõlbab, nagu näiteks Bhakti artiklis, väga hästi sanskritikeelse lause esitamine (mis sellest, et ta on võetud A. Huxley utoopiaromaanist «Saar», muuseas koos juba seal esineva kirjaveaga).

Teiseks PO olulisemaks tunnuseks on väidete äärmine kategoorilisus. Bhakti näiteks peab Indiat vaata et seksuaalideaalmaaks, kus seksuaalsus avaldub julgelt kõigis valdkondades. Oh jah! Miks siis küll India ajakirjanduses vargsi hädaldatakse, et praegu pole Indiast vagatsevamat ja silmakirjalikumat maad? Miks India tsensorid lõikavad filmidest välja isegi suudlused, rääkimata muust? Tõsi, «Kamasutra» on olemas. Kas Bhakti aga teab, et Indias müüakse seda vaid kutsetunnistuse ettenäitamisel ainult indoloogidele ja arstidele? Ka vanasti oli ta lugejaskond suhteliselt väike. Autor Vatsjajana ise määrab raamatu lugemiseks vaid meeslinlastele (neid on Indias võrreldes maarahvaga suhteliselt vähe veel praegugi, rääkimata 3.—4. sajandist) ja hetääridele. Midagi pole parata, aga Bhakti poolt nii hardalt kirjeldatud «joogaharjutuse» tegijaid võib vist siiski kohata vaid «professionaalide» hulgas. Tema lohutuseks olgu öeldud, et neid on Indias veel praegugi küllaldaselt.

«Kamasutra» vaatlemisel või hindamisel kõige tähtsam on aga see, et ta ei olegi mõeldud kohustuslikuks õpperaamatuks, vaid et ta esitab ainult ideaalnormid. Muidu võib Indias, nagu kõikjal mujalgi, leida igasugust suhtumist seksuaalsusesse ja «patusesse» ihusse, ka küünilist (vt. näit. «Vetala kakskümmend viis juttu», Tallinn, 1969, lk. 79). Ja seepärast võiks täiesti nõustuda väljapaistva budoloogi E. Conze'ga, kes arvab, et teatud huvidega inimesed võiksid küll India rahule jätta, sest nad saaksid end palju kergemini rahuldada «Dekameroni» või «Leedi Chatterley armukese» läbilugemisega.

Lõpuks mõni sõna ka varjunimest Bhakti, sest ka see kuulub PO valdkonda. Sõna «bhakti» nimelt tähistab muu kõrval suurearvulise pooldajaskonnaga voolu višnuistlikus-krišnaistlikus hinduismis (muide, praegu nii levinud ja pop Krišna liikumine on oma adeptidele peale pannud tsõlibaadi). Seega võiksid artiklite autoritena esineda ka Baptism, Luterlus, Eksistentsialism jne. Ei usu, et meie autor on nii pretensioonikas, et ta oleks endale võtnud õiguse esineda terve liikumise nimel. Küllap ta tahtis väita, et on üks selle liikumise adeptidest, PO «vääramatu seaduse» mõjul aga kirjutas Bhakta asemel Bhakti.

Ning lõpuks, kas on pseudoorientalistikast pääsu? Osaliselt kindlasti. Näiteks võiksid toimetused saata vastavasisulisi kirjutisi rentsenseerimiseks orientalistikakabinetti, üksikud pseudoorientalistid võiksid aga saada orientalistiks, kui nad pööraksid rohkem tähelepanu ajaloo- ja keeleõpinguile. Teaduse profaneerimine jääks siis ära.

[1] **Trükitehnilistel põhjustel pole võimalik tähtedele «rsn» punkte alla asetada.**

LINNART MÄLL

Uut TRÜ Raamatukogus

1. **Books in print 1971.** New-York—London, 1971. K3-38.
Vol. 1. Authors. 2733 lk.
Vol. 2. Titles. 2218 lk.

2. **The encyclopedia of education. 1.—10.** New-York, 1971. 6056 lk. 14 E-5.
Entsüklopeedia sisaldab 1000 artiklit, mis valdavas osas käsitlevad USA hariduselu, kuid esitatakse hulgaliselt andmeid ka teiste maade haridussüsteemide kohta. Viimane köide annab sisujuhi ja märksõnaloendi.

3. **Merivee, E., Remm, H. Mardikate määraja.** Tallinn, 1973. 306 lk. 21 T-65.
Määraja käsitleb üle 900 mardikaliigi, üle 400 liigi on kujutatud värvitahvlitel.

4. **Seenenäitus.** Ekskursioonijuht. Tallinn, 1973. 43 lk. 21 T-64.

5. **Who's who 1973.** London, 1973. 3600 lk. Bio — 034.

Õiendus

Artiklis «Mälestuste ajaloost» («TRÜ» nr. 4, 7. veebr.) esineb verb *transliteereerima* trükivea tõttu kahel kujul. Kuigi mõlemad kujud on iseenesest õiged, oleks tõeliselt pidanud selle verbi kuju kasutamine olema järjekindel.

Rektor õnnitleb

oma käskkirjas 60. sünnipäeva puhul ja avaldab kiitust hoolsa töö eest koristajatele Alma ILVESELE ja Helmi SALALE; 50. juubelisünnipäeval Elektroluminestsentsi ja Pooljuhtide Laboratooriumi vanem-inseneri Ilmar TIGAST; samuti eriõpetuse kateedri õpetajat Nikolai ROMANOVI tema 50. sünnipäeval ja avaldab tänu üliõpilaste kasvatamise eest nõukogude patriotismi vaimus.

Müügil

1. TÖID NLKP AJALOO ALALT XI. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 334. Trükitud 500 eks. 152 lk. Hind 1.08 rbl.

2. FENNO-UGRISTICA I. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 344. Trükitud 1500 eks. 421 lk. Hind 2.56 rbl.

3. SÕNASÕEL. Uurimusi ja materjale eesti keele sõnavara alalt 3. Trükitud 700 eks. 232 lk. Hind 82 kop.

4. Эндокринные механизмы регуляции приспособления организма к мышечной деятельности V. Trükitud 500 eks. 274 lk. Hind 1.22 rbl.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 802. MB-00429.

30

Teel võidule

57 aastat Nõukogude armee sünnist

*

«Katjušade» kanonaad tähistas rünnaku algust, mille võidukas lõpp oli Berliinis.

*

Kohtumine EKP KK sekretäri V. Väljasega

18. veebruaril kohtus TRÜ komsomoliaktiiv EKP KK sekretäri sm. V. Väljasega. Kohtumisest võttis osa ELKNÜ KK sekretär J. Kaarma, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär J. Lott ja sekretär A. Kala, Tartu TSN TK aseesimees L. Karu, TRÜ parteikomitee sekretär dots. J. Reimand ja parteikomitee liige, NLKP ajaloo kateedri juhataja dots. J. Kalits ning EPA komsomolisekretär A. Tuuling.

Kohtumist alustades tõi TRÜ komsomolisekretär T. Koldits esile, mida ülikooli komsomol on viimasel aastal teinud ja missugused on puudused üliõpilaste õppetöös ja ühiskondlikus tegevuses. Järgnevas arutluses kõneldi üliõpilaste ühiskondlik-poliitilisest praktikast, üliõpilase aktiivsusest ühiskondlikus elus nii ülikooli ajal kui ka pärast lõpetamist, üliõpilasmaleva probleemidest, noortest autoritest ja alkoholismist. Sõna võtsid H. Aasmäe, I. Gräzin, A. Junti, R. Kärner, H. Soova, A. Tuuling jt. Eri probleemidest kõneldes peeti eeskätt silmas seda, et üliõpilane oleks sotsiaalselt vastutustundlik, et ta peab teadma, mida ta teeb, ja et ta peab arvestama, mis on tema tegude tulemus. Seda rõhutas sm. Väljas korduvalt nii oma selgitustes üksikute probleemide puhul kui ka oma lõppsõnas. Sama kinnitas oma sõnavõtus J. Kaarma.

NLKP KK OTSUSTEST LÄHTUDES

Filoloogia-teaduskond

pidas 13. veebruaril TRÜ aulas ulatusliku konverentsi teemal «Õppevälise kasvatustöö programmi rakendamise kogemusi teaduskonnas».

Õppevälise kasvatustöö tähtsusest tänapäeva kõrgemas õppeasutuses kõneles v.-õp. K. INDRE, ideelis-poliitiliste veendumuste realiseerimisest dots. J. PEEGEL, sõjalis-patriootilise kasvatustöö vormidest dots. A. TRUMMAL, ÜTÜ suunavast osast üliõpilaste teadusliku silmaringi avardamisel dots. V. BEZZUBOV. Kasvatustöö prob-

(Järg 2. lk.)

„TEADUSE" KONVERENTS

11. veebruaril toimus ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni VII konverents. Eelmisest on nüüd möödas kaks aastat, järgmine saab vastavalt põhikirja muudatusele teoks 1977. aastal.

Ühingu «Teaduse» eesmärgiks on kõige üldisemas plaanis ulatusliku propagandatööga kaasa aidata NLKP programmi elluviimisele, kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomisele, kommunistlike ühiskonnasuhete kujundamisele ja uue inimese kasvatamisele. Nende eesmärkide saavutamiseks valis VI konverents 9-liikmelise juhatuse, esimeheks Peeter KASK ja aseesimeheks Hillar PALAMETS. Ühingu töö seisneb põhiliselt populaarteaduslike loengute pidamises töötajate kollektiividele ja õppivale noorsoole. Milliseid tulemusi on saavutatud? Aruandeperioodi kõigi esinemiste üldarv on 7947 (13 tegevusaasta vältel ühtekokku 29 035). Arvestatud on mitte ainult ühingu «Teadus» liikmete, vaid TRÜ kollektiivi kõigi liikmete esinemisi. Käesoleva aruandeperioodi kahel esimesel aastal (1972, 1973) langes esinemiste arv võrreldes 1971. aastaga, küll aga tõusis esinemiste arv järsult 1974. aastal — ligi kaks korda. Arstiteaduse sektsiooni loengute arv kasvas aruandeperioodil koguni kolmekordseks. Samal ajal torkab silma esinemiste arvu vähenemine 1974. a. raamatukogunduse sektsioonis.

TRÜ lektorid on sageli esinenud ka raadios ja televisioonis. Üksnes 1974. a. oli selliseid esinemisi 384.

Huvi pakub üliõpilaskonna kaasatõmbamine ühingu tegevusse. Loengute üldarvust läheb 1174 üliõpilaslektorite arvele. Populaarteaduslike esinemiste üldarvust moodustab see 14,8%. Kasv on rohkem kui kolmekordne. Seletatav on see üliõpilaste aktiivsuse tõusuga, samuti kõnemeeste arvu suurenemisega.

Sektsioonidest seisab esinemiste arvu poolest kindlalt esikohal rahvusvaheliste suhete sektsioon (1032), järgnevad arstiteaduse (789), pedagoogika-psühholoogia (742) ja majanduse sektsioon (556). Kõige vähem on esinenud matemaatikud (65). Põhjus on objektiivne: matemaatikud on ebavõrdses seisundis nii temaatika huvitavuse kui lektorite arvu poolest.

Lektoritest on loengute arvuga teistest kaugel ees Toomas Alatalu ja Raul Mälk (aruandeperioodil vastavalt 478 ja 498 esinemist). Neile järgnevad Hillar Palamets (179), Lembit Raid (152), Helga Kurm (126) jt. Üliõpilastest on peale Majandusteaduskonna diplomandi Raul Mälgi esirinnas veel Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilased Tõnu Kõrda ja Vladimir Iljaševitš.

Mis loengute kvaliteedisse puutub, siis annavad sellest ülevaate vastavat eriala tundvate inimeste retsensioonid. Paraku ei ole selline analüüs eriti populaarne, kuigi avalikud esinemised vääriksid ka kriitilisemat hindamist: on teada avalikke esinemisi, mille puhul kõrge kvalifikatsiooniga lektor oleks hädasti vajanud heatahtlikku nõuannet. Veelgi suurem vajadus on selles suhtes algajatel lektoritel.

Üldse on aruandeperioodil loenguid retsenseeritud kümnes sektsioonis 58 korral. Edukamad on füüsikasektsioon (16), keemiasektsioon (10) ja bioloogiasektsioon (9). Just viimast tuleb esile tõsta retsensioonide korrektse vormistamise poolest. Uuel juhatusel tuleb saavutada populaarteaduslike esinemiste süstemaatiline retsenseerimine kõikides sektsioonides.

Aruandeperioodi alguses oli ühingu «Teadus» ülikooli organisatsioonis 348 liiget. Käesolevaks ajaks on neid 397, neist üliõpilasi 15. Kui aga arvestada, et TRÜ-s on käesoleval ajal 631 õppejõudu ja 215 teaduslikku töötajat, siis ei ole ka siin põhjust rahuloluks.

Noorte lektorite väljaõpe TRÜ-s toimub põhiliselt «Kõneoskuse kooli» raamides, mis tegutseb rektoraadi, komsomolikomitee ja ühingu «Teadus» ettevõtmisel. Võib arvestada aruandeperioodil 150 esinemisvõimelise noore lektori juurdetulekuga.

Peeti üliõpilaste kõnevõistlused. Teise vooru pääses 10 üliõpilast. Esikoha saavutas Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Tõnu Kõrda. Üritust võib lugeda õnnestunuks ja seda peaks järgmistel aastatel kordama.

On korraldatud ka teaduslikke konverentse (kokku 8), organisatsiooni liikmed töötavad rahvaülikoolides, on avaldanud populaarteaduslikke trükiseid, millest esiletõstmist väärivad matemaatikute perioodiliselt ilmuv kogumik «Matemaatika ja kaasaeg» ning Johannes Kalitsa kirjutised.

Aruandeperioodil toimus 11 juhatuse koosolekut. On soovitav, et teaduskondade parteiorganisatsioonid vähemalt kord aruandeperioodi vältel arutaksid kas büroo või üldkoosoleku tasemel ka ühingu vastava sektsiooni tööd.

Valiti uus juhatus: P. KASK (esimees), H. PALAMETS (aseesimees). H. SARAPUU (vastutav sekretär), T. KÕRDA, L. PUNG, T. RAJASALU, T. TENNO, E. TAMMEPÕLD, E. VÄÄRI.

Aktiivse töö eest teaduse populariseerimisel ning seoses ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni VII konverentsiga pälvisid rektori kiituse T. Alatalu, A. Heinaru, H. Kadastik, J. Kalits, H. Kurm, P. Kask, T. Kõrda, H. Mürk, H. Palamets, O. Raju, M. Sikk, H.-M. Sillaste, A. Susi, J. Tammeorg ja A. Tõldsepp.

Sessiooni tulemused teada

Talvisel eksamisessioonil oli TRÜ õppeedukus 88,4%, seega 6,6% kõrgem eelmise aasta talvisest sessioonist.

Teaduskonnad järjestusid järgmiselt:

1. **Õigusteaduskond — 97,0;**
2. **Kehakultuuriteaduskond — 92,9;**
3. **Ajalooteaduskond — 92,6;**
4. **Majandusteaduskond — 90,1;**
5. **Bioloogia-Geograafiateaduskond — 89,1;**
6. **Arstiteaduskond — 88,6;**
7. **Filoloogiateaduskond — 88,0;**
8. **Matemaatikateaduskond — 87,5;**
9. **Füüsika-Keemiateaduskond — 72,5.**

Kõige rohkem tõusis õppeedukus Arstiteaduskonnas (10,7%), Kehakultuuriteaduskonnas (9,7%) ja Filoloogiateaduskonnas (9,3%).

Ainsana langes õppeedukus Füüsika-Keemiateaduskonnas (2,7%), kus ka põhjuseta eksamile mitteilmumisi oli lubamatult palju — 3,7%. Samuti oli palju põhjuseta mitteilmumisi Filoloogiateaduskonnas ja Matemaatikateaduskonnas, vastavalt 4,5 ja 2,4%.

Meeldiv on märkida, et ainult «viitele» õppijate arv tõusis 3,1% ja praegu on neid 14,5%.

Ainult hinnetele «hea» ja «väga hea» õpib 40,7% üliõpilaskonnast.

20 üliõpilast saavad nimelist stipendiumi: Milvi Tepp, Hille Karu, Aili Heidmets, Siiri Juhanson, Tiina Kattai, Aino Tõniste, Hele Everaus, Jüri Roosaare, Tiit Paaver, Svetlana Jevstratova, Maire Näpinen, Luule Liivaku, Urmas Haud, Indrek Renge, Sirje Kahu, Jüri Sepp, Tiit Villig, Jüri Lippus, Laur Sarv ja Jüri Kõrge.

Komsomoliaktiiv Narva-Jõesuus

Talvisel koolivaheajal toimus Narva-Jõesuus kõrgemate koolide aktiivi laager. Viie päeva jooksul oli võimalus kohtuda ja mõtteid vahetada kõrgema ja keskerihariduse ministri A. Purga ,ELKNÜ KK töötajate J. Kaarma ja M. Kallakasega, EKP TRÜ komitee sekretäri J. Reimandi ja EÜE komandöri D. Visnapuuga.

Tähtsamaid ülesandeid kõrgemate koolide komsomoli ees on eelseisev komsomolidokumentide vahetamine. Nagu rõhutas oma ettekandes M. Kallakas, ei saa me vaadelda seda üritust lihtsa tehnilise operatsioonina. A. Purga analüüsis kõrgema kooli spetsialistide ettevalmistamise probleeme. Jutust selgus, et ettevalmistust on võimalik saada sajal erialal. Probleemiks nr. 1 peab minister väljalangevust. Põhiküsimused, millega kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonid tegelevad, on ühesugused. Probleemide lahendus võib muidugi olla erinev, ja just see pakubki huvi. Sellest aspektist esines ka TPI komsomolikomitee sekretär Toomas Masing. Ta jagas oma kogemusi õppe-kasvatustöö läbiviimise alalt. TPI-s on nüüd sisse viidud süsteem, milles näiteks see õpperühm, kes sooritab sessiooni sajaprotsendilise õppedukusega, saab sajaprotsendiliselt stipendiumi.

Palju küsimusi ja vaidlusi põhjustas arutelu ühiskondlik-poliitilisest praktikast. Väljendatud mõtete elluviimist peab näitama kogu meie järgnev komsomolitöö.

L. M.

TARTU ÜLIKLIK KOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 6 Reedel, 21. veebruaril 1975 XXVII aastakäik

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Osavõtjana

AUSTRAALIA NING OKEAANIA UURIMISELE PÜHENDATUD 6. ÜLELIIDULISEL TEADUSLIKUL KONVERENTSIL.

Ajavahemikus 21.—22. jaanuarini 1975. a. toimus NSVL TA Idainstituudis Moskvas väga huvitava temaatikaga konverents Austraalia ja Okeaania uurimise probleemistikust. Arvuliselt oli ettekandeid plaanitud 19 (4 jäi ära asjaolude haigestumise tõttu), mis kitsamalt temaatikalt eraldusid neljaks probleemide rühmaks, nimelt: (1) poliitilis-sotsiaalmajanduslikuks, (2) keele- ja kirjanduslikuks, (3) folkloristlik-etnogeneetiliseks ning (4) etnograafilis-ajalooliseks rühmaks.

Majanduse alalt käsitleti üksikasjaliselt Austraalia ning Jaapani tihedat vastastikust sõltuvust. Moodustavad ju tooraine hanked Austraaliast 1/3 Jaapani tööstuse vajadustest. Sõltuvus on niivõrd suur, et mõlemaid maid nimetatakse 135. meridiaani naabriteks. Alates 1971. aastast aga kõneldakse Tokio-Canberra majanduslikust teljest. Tehes suuri pingutusi suhete säilitamiseks Austraaliaga, kavatseb Jaapan koguni siirda Lääne-Austraaliasse osa oma rasketööstusest ja rajada seal nn. Jaapani Ruhri (I. A. Lebedev, V. B. Jakubovski). Poliitika alalt selgitati lähemalt leiboristide nn. demokraatliku sotsialismi olemust ja mööndi, et möödunud aasta detsembris võimuletulnud leiboristlik partei on juba paljuski taganenud valimiseelsetest lubadustest (V. I. Ivanov). Eriettekanne oli pühendatud sotsiaalsetele muudatustele USA Vaikse Ookeani valdustes. Selles näidati kujukalt, kuidas arenenud tsivilisatsiooni vahelesegamine algelisse sotsiaalsesse korda muutis peaaegu tundmatuseni seni kehtinud elulaadi. Ainult osaliselt on veel säilinud saartel vanu tavasid. Ometi võib märgata praegu üha tugevnevat vabadusliikumist Ameerika kolonialismi vastu (V. P. Nikolajev). — Ettekandeid lingvistikast oli kolm. Üks neist käsitles keelelist olukorda Uus-Ginea idaosas. Vaadeldi kohalikke abikeeli (*linguae francae*) ja nimelt: praegust neomelaneesia keelt ehk *pidgin english*'it, varasemat *police motu* keelt ning vaeti kummagi šansse muutuda ametlikuks riigikeeleks (A. A. Leontjev). Teised kaks käsitlesid keelelisi üksiknähte melaneesia keeltes ning polüneesia kuuluvusega rapanui keeles (M. A. Žurinskaja, J. K. Fedorova). Kirjanduse valdkonnast käsitleti Austraalias elanud inglase Adam Lindsay Gordoni (1833—1870) luulet ning kolmekümnendate aastate Austraalia sotsiaalset romaani (esindaja — Vance Palmer, sünd. 1885) (M. G. Andrejeva, G. V. Rodzevitš). Folkloristika alalt kõneldi Uus-Ginea ürgsest rahvalaulust ja esitati kohapeal tehtud ehtsaid helilindistusi. Paapuatel on kombeks laulda iseendale. Laulude struktuur on väga algeline — ainult mõned sõnad või laused. Tavaliselt on need esemete nimetused, seos eluga raskesti läbinähtav. Näide: meeste laastates metsa laulavad naised vaid kahte sõna: *Kubo rasin!* (s. o. Kubo surmaku!). «Kubo» on paapuatel kaasajal juba tundmatu puunimetus (B. N. Putilov). Etnogeneesi valdkonnas juhiti tähelepanu tohutu levikuga kultuuriüritustele nii ajas kui ruumis. Saanud alguse Põhja-Okeaanias, toimus migratsioon suunaga lõunast põhja nihvide, itelmeenide, eskimote kaudu Sahhalini ainudeni ja mandžu-tunguusi rahvaste kaudu Birmani, Thailandini ning Austraaliani. Ühtivad petroglüüfid ja ornamendid ulatuvad Alam-Amuurini. Segunenud ja kokkusulanud on kõnesoleval laialdasel alal ussi- ning karukultus, andes mütoloogilise karupeaga ussi. Esineb ka šamanistlik taevalik uss ehk vikerkaare uss ja palju muudki (V. R. Kabo). Lisaks vaeti üksikasjaliselt muudatusi kolonisaatorlikus hariduspoliitikas Uus-Ginea paapuate juures. Arenev linnaelu nõudis oskusi, esitas vaimseid nõudmisi. Ka rahvusvahelisel arvamusel oli oma kaal. Hakati arendama eriti alg- ja keskharidust. Lõpetajad said tavaliselt ametnikuks. Ka arenev põllumajandus ning vabrikutööstus vajas kvalifitseeritud kohalikku kaadrit. Selleks rajati Port Moresbys põllumajandusteaduskond ning Kõrgem Tehnoloogiline Instituut (L. G. Štefantšuk). Austraalia ja Okeaania etnograafia ning ajaloo alalt vaadeldi esmalt vene ja nõukogude etnograafide-ajaloolaste uurimisretkede taustal tehtud teaduslike üldistuste kajastumist kolmekümnendate aastate nõukogude ajalookirjanduse veergudel (S. S. Massõkina). Väga huvitav oli järgnev ehtsate diapositiividega illustreeritud käsitelu kübarakujulisest Nauru saarest. See 1968. a. peale sõltumatu saareriik on tuntud oma jõukuselt. Tema aukartustäratavad investeeringud Austraalia riigipangas aitavad viimast riigibüdžetti tasakaalus pidada (D. D. Tumarkin). Allakirjutanu ettekanne käsitles eesti okeanistika algeid. Koolikirjandusest hangitud materjalide varal näidati teadete tungimist nende kaugete maade kohta eesti rahva teadvusse ning rahva järgnevat reageeringut. Järeldus: meil on oma rahvuslik okeanistika algstaadiumis juba olemas. Puudus on vaid selle edasiviijaist.

NSVL TA Austraalia ja Okeaania uurimissektori juhataja K. V. Malahhovski täiendas ettekandeid korduvalt värskete isiklike muljetega, sest just äsja oli ta naasnud neilt mailt. Selgus, et Uus-Ginea koolides toimub praegu kohaliku eliidi kasvatamine. Suurt osa etendab õpilaste varakus. See põhjustab käegalöömist õppeülesannete korralikule täitmisele ning taandab õpilase ja õpetaja vahelised suhted vormelile: *«I pay — you tell!»* Lisaks ilmneb üha tugevnev tendents asendada austraallastest õppejõud inglastega ning üldse orienteeruda Inglismaale. Ka kogu kultuuri uurimine toimub riigi eestvõttel. Muuseumid alluvad otseselt riigile. Praegu ehitatakse uut muuseumihoonet, mis arhitektuurilt trumpab kaugelt üle Sidney ooperimaja. Muuseumist saab teaduslik keskus paapuate uurimiseks Uus-Gineal. Kogu saarelt veetakse esemelist vanavara autokoormate viisi. Sellest on tulvil hiiglasuured hallid Port Moresby ümbruses. Kaasaegsed haritud paapuad on väliselt väga korralikud, hästi raseeritud ja riietatud. Valged seevastu mõjuvad barbaritena oma pikkade juuste ja suurte habemetega.

Kõnesoleva konverentsi muutis eriti huvitavaks veel see asjaolu, et enamik esinejaid oli mõne aasta eest uurimislaeval «Dmitri Mendelejev» kaasa teinud koondekspeditsiooni Austraaliasse-Okeaaniasse. Kogu ekspeditsiooni kulg oli jäädvustatud filmilindile ja seda demonstreeriti nüüd ka konverentsist osavõtnuile. Konverentsil esitatud ettekanded publitseeritakse NSVL TA Vaikse ookeani komitee väljaannetes.

P. NURMEKUND

Tähistati aastapäeva

Möödunud laupäev oli orientalistikakabinetis mõneti erakordne. Kui tavaline *weekend* möödub seal vaikselt ja peaaegu ühegi hingeliseta, siis seekord oli keemiahoone sügavuses asuv ruum juba hommikust peale kihinat-kahinat täis. Kabineti 20. aastapäeva olid tulnud tähistama need, kes siit allikast joonud. Kohal oli veterane, kes 20 aastat tagasi olid saanud P. Nurmekunna esimesteks õpilasteks TRÜ-s, ei puudunud ka noored, alles hiljuti idakeelte stuudiumi alustanud üliõpilased.

Kell 12 algas aastapäeva auks korraldatud töökoosolek. Ülesantud üheksa ettekannet otsustati paigutada selles järjekorras, mille määrab loos. Esimesena sai sõna ENSV TA Ajaloo Instituudi aspirant Harry Roots, kes esitas formaliseeritud mudeli tiibeti suure luuletaja Milarepa suhetest oma õpetaja Marpaga. Ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilase Tarmo Kulmari ettekanne viis kuulajad aga hoopis asteekideaegsesse Ameerikasse. Järgnevalt naeratas õnn kabineti esindajale: Linnart Mäll rääkis Tiibeti emigrantide kultuurialasest tegevusest. Neljas ja viies loos andsid sõnaõiguse jälle tallinlastele. Kirjastuse «Eesti Raamat» toimetaja Mart Helme analüüsis kuulsaid härjataltsutamise pilte, Tallinna Botaanikaaia nooremteadur Jaan Kaplinski aga tegi kuulajaile selgeks, mille poolest Brasiilias elavate bororode loogika erineb meie tavapärastest mõtteskeemidest.

Pärast vaheaega tuli fortuuna tahtel esimesena kõnepulti V kursuse inglise filoloog Maie Kark tutvustamaks TRÜ Teaduslikus Raamatukogus säilitatavaid tiibetikeelseid käsikirju ja ksülograafe. Ülle Udam ENSV TA Raamatukogust jagas kasulikke näpunäiteid jaapani luule mõistmiseks, ENE toimetuse töötaja Haljand Udam aga joonistas tahvlile skeeme mõistmaks islami sisestruktuuri. Koosoleku lõpetas Pent Nurmekunna humoorikas sõnavõtt okeanoloogia-alasest konverentsist Moskvas. Sõnavõtu lõppedes kõlas kauakestev aplaus.

Kõik osavõtjad pidasid aastapäevaüritust õnnestunuks. Tahaks loota, et sellised töökoosolekud saavad edaspidi iga-aastasteks sündmusteks.

MARET KARK,
III kursuse ajaloolane

Taidluskonkurss ülikoolis

Taidluse kui üliõpilaste vaba aja veetmise ühe laialdasema vahendi, tema sisulise ja kultuurilise taseme tõstmise eesmärgil korraldavad TRÜ ametiühingukomitee ja ELKNÜ TRÜ komitee taidluskonkursi.

Konkurss toimub kahes voorus:

1) teaduskondadesisesena (k. a. märtsis),

2) üleülikoolilisena (k. a. 22.—30. märtsil).

Konkursi parimad võtavad osa Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste vabariiklikust taidluskonkursist, mis toimub k. a. 25.—26. aprillil Tallinnas.

1. Konkurss toimub teaduskondades osakondade vahel. Teaduskondades, kus osakondi ei ole, viiakse see läbi kursustevahelisena.

2. Iga osakond (kursus) vormistab ettekantava kava esitamiseks žüriile. Selles on ära toodud esitatava pala nimetus, autor, andmed esitaja(te) kohta.

3. Esineda võib kõigis sõnakunsti liikides (deklamatsioonid, kõnekoorid, muusikalis-sõnalised põimikud, kompositsioonid, montaažid, sõnalis-pantomiimilised seaded, estraadistseenid, instseneeringud jm.), esitatava pikkus võib olla kuni 30—40 min.

4. Muude taidlusvormide puhul (vokaal- ja instrumentaalansamblid, laulu- ja tantsusolistid, rahvatantsurühmad) tuleb esitada 2 pala.

5. Repertuaari valikul jälgida, et see kajastaks NSV Liidu rahvaste, sotsialismimaade ja progressiivsete välisautorite loomingut ja oleks esitatud ideelis-kunstiliselt kõrgel tasemel.

6. Teretulnud on omaloomingulised etteasted (laulud, estraadistseenid, instrumentaalmuusika, segažanrid).

7. Konkursi läbiviimist organiseerivad teaduskondade kultuurikomisjonid, selle teokssaamise eest vastutavad teaduskondades moodustatavad organiseerimiskomisjonid eesotsas ametiühingubüroode esimeeste ja komsomolisekretäridega.

8. Taidluskonkursi tulemusi hindab žürii, mis on moodustatud ametiühingu- ja komsomolikomitee ning TRÜ klubi esindajatest.

9. Parimaid esindajaid ja kollektiive autasustatakse.

Teaduse metodoloogia õpetamisest

Teaduse metodoloogia õpetamine ülikoolis omaette distsipliinina on nüüdisaja nõue. Seda eelkõige asjaolul, et teaduse arengu käigus ei toimu mitte ainult teadmiste muutumine (täienemine), vaid, mis õpetamise aspektist olulisem, muutub ja areneb teadmiste saamise viis.

Oma olemuselt on teaduse metodoloogia marksistliku filosoofia tunnetusteooria eriosa, milles tuleb esiplaanile tõsta metodoloogiliste uurimismeetodite probleemid. Viimane olekski õpetatava distsipliini sisuks. Tundub, et nende probleemide õpetamine sobib kõige enam filosoofidele. Kuid kaalume ja peame aru ka teiste variantide üle.

Iga teadus, kuivõrd tal on oma eriline uurimisaine, kasutab ka erilisi meetodeid (mis seostub eriteaduse metodoloogiaga). Rõhutame, et teaduses oleneb kasutatavast meetodist sageli uurimise enese saatus. Samal ajal peab teadusliku tunnetuse süvenemise tingimustes kasutatavate meetodite arv pidevalt kasvama. Nende spetsiaalsete meetodite väljatöötamine ja teoreetiline põhjendamine toimub eeskätt antud eriteaduse raamides. Et aga oma teadusharu ja selles kasutatavaid meetodeid tunneb (aga ka arendab) ikkagi selle teadusharu spetsialist, siis on ta järelikult ka sobiv isik neid (eriteaduse metodoloogia) probleeme õpetama.

Lõpuks kolmas variant. Teaduse muutumisel vahetult tootlikuks jõuks on oma eriline koht rakendusteadustel. Kui viimase raamides käsitleda näiteks rakendusmajandusteaduslikke distsipliine, siis tuleks just nendele omistada senisest suuremat tähtsust tulevase majandusteadlase ettevalmistamisel. Võiks kaaluda isegi võimalust nendes distsipliinides antud eriteaduse metodoloogia probleemide õpetamist, mida sel juhul teeks muidugi seda distsipliini õpetav õppejõud. (Näiteks «Tööstuse rahanduse» kursusesse tuleks lülitada eriteema «Rakenduslike rahandusuuringute metodoloogia».) Tähendab, selle variandi puhul ei tuleks õpetada teaduse metodoloogiat omaette distsipliinina.

Majandusteaduskonna viieaastase õppeajaga erialadel (majanduskiberneetika, rahandus ja krediit) õpetab teaduse metodoloogiat (õppeaine sisu ja täpne nimetus on siiski «Teadusliku tegevuse alused») majandusteadlane. Seega on käigus eespool kirjeldatud teine variant. Võib muidugi diskuteerida selle üle, missugust kolmest variandist eelistada. Käesolevate ridade autor peab majandusteadlaste ettevalmistamisel kõige sobivamaks kolmandat varianti. Ja seda järgmisel põhjusel.

Nüüdisajal toimub rahvamajanduses automatiseeritud juhtimissüsteemide (AJS) loomine ja juurutamine. Sellele eelneb ühe komponendina majandusuuringutes matemaatiliste meetodite ja ajakohase arvutustehnika rakendamine. Ja juba on kerkinud probleemid nende meetodite praktilisel rakendamisel, aga ka õpetamisel. Näiteks uued meetodid tuleb kohandada olemasoleva majandamise tingimustega. Või teiseks. Varem olemasolnud meetodid või metoodikad (näiteks tootmisvarude normeerimise metoodika, mille väljatöötamisel orienteeruti klahvarvutile või isegi arvelauale) kohandatakse lahendamiseks elektronarvutil. On selge, et niimoodi muudame elektronarvuti kasutamise väheefektiivseks, aga samuti selliste ülesannete lahendamisel ei saa paljuvariandilisi lahendusi.

Ilmselt AJS-ide loomisega peab kaasnema uue majandusuuringute metodoloogia väljakujundamine. See on aeganõudev protsess, milles oma osa etendavad fundamentaaluuringud. Seega peavad just eriala õppejõudude-teadlaste ja tänaste üliõpilaste jõupingutused olema suunatud metodoloogiliste uurimismeetodite probleemide perspektiivsele lahendamisele majandusteaduslikes distsipliinides. Ülaltoodud kolmanda variandi rakendamisega on võimalik nende probleemide lahendamisega kõige vahetumalt ja laiemalt hõivata nii õppejõude-teadlasi kui ka eriala üliõpilasi.

V. RAUDSEPP,
Majandusteaduskonna
parteisekretär,
krediidikateedri dots. kt.

EÕM ootab abi

Eesti Õpilasmalev on organisatsioon, mis ühendab tootmiseks ja puhkamiseks ümmarguselt 3000 keskkooliõpilast. 1975. a. juunis alustab EÕM oma üheksandat töösuve.

Igal aastal on kõrvu pedagoogiliste rühmakomandöridega õpilasrühmi juhtinud ka üliõpilased. Möödunud suvel tegid õpilasmalevas tublit tööd Tõnu Anton Võru piirkonna komandörina, Ain Seppik sama piirkonna komissarina, rühmakomandöridena Anu Künnap, Raimond ja Rita Melikovid, Kaja Uska, Sirje Verevsoo, Helgi Küla, Mart Oja, Meelis Sõerd jt.

Käesolevalgi aastal ootab EÕM TRÜ üliõpilaste abi. Töö Eesti Õpilasmalevas erineb mõneti tööst EÜE-s. Tuleb ju EÕM-s kaasa tõmmata endast 3—4 aastat nooremaid. Tuleb olla oma rühma malevlastele vanemaks sõbraks, heaks seltsimeheks, kuid eelkõige muidugi kasvatajaks. Raske oleks hakata loetlema kõike seda, mida üks hea ja endast lugupidav rühmakomandör suve jooksul tegema peab, pealegi — oma silm on kuningas. Kuid suve lõpus, kui raske töö jääb seljataha, on kahju lahkuda oma malevlastest. Tundub, et suvi on liigagi ruttu otsa saanud. Siis jääb heameel sellest, et oled saanud endast midagi ka teistele anda.

Ka töötasu on EÕM-is tegija vääriline. Rühmakomandöri kuupalk on 120 rubla, millele hea töö korral võib lisanduda preemia ühe kuupalga ulatuses ja tasu koos malevlastega tehtud töö eest. Kokku tuleb seega umbes 350—450 rubla.

Rühmade suuruseks EÕM-is on 15—25 õpilast, on veelgi suuremaid rühmi (30 ja enam malevlast), kuid sellistel rühmadel on ka kaks komandöri.

Töösuve pikkus on enam-vähem võrdne EÜE tööperioodiga, alates ja lõppedes viimasest veidi varem, nii et suve lõpul jääb veel kaks nädalat täiesti vabaks.

Eesti Õpilasmalev kutsub rühmakomandörideks kõiki, kel on tahtmist töötada 16- kuni 17-aastaste noortega ning kel on natuke juhija pedagoogikutsumust. Eriti oodatud on need üliõpilased, kel seisab ees pedagoogiline praktika pioneerilaagrites. Nimelt loetakse töö Eesti Õpilasmalevas võrdseks nimetatud praktikaga.

Muidugi on Eesti Õpilasmalev vaid üks viis üliõpilase suvepuhkuse sisustamiseks. Ei tahaks ka öelda, et see oleks just kõige parem, kõige huvipakkuvam, kuid paljud, kes ühe suve on EÕM-is olnud, lähevad sinna veel teist ja kolmandatki korda.

Ankeete malevasse minekuks saab TRÜ komsomolikomiteest. Täidetud ankeedile tuleb lisada üks foto töötõendi jaoks ja iseloomustus-soovitus kursuse komsomolialgorganisatsioonilt, millel peab olema dekaani viisa ja teaduskonna komsomolibüroo kinnitus.

Täpsemat informatsiooni töötamise kohta Eesti Õpilasmalevas võib saada neilt, kes juba on EÕM-is rühmakomandöridena töötanud, ja TRÜ komsomolikomiteest.

ENN TONKA

Filoloogiateaduskond

(Algus 1. lk.)

leeme internaadis vaatles v.-õp. V. MÜRKHEIN, kursusejuhendaja kogemusi õppevälise kasvatustöö eri vormide rakendamisel jagas v.-õp. A. KRIIT. Keeleharrastusringide osast teaduskonna õppevälises töös rääkisid ringide teaduslikud juhendajad.

Järgnesid sõnavõtud. Professor P. Ariste tegi ettepaneku ühiselamu sisekorrast kokkuvõtete tegemisel arvestada eraldi ka korratuid üliõpilasi, sest sageli on mingi toa korratuse põhjuseks vaid mõne üksiku tudengi räpakus. Õpetaja Ü. Parbus nentis meie üliõpilaste püüet nn. akadeemilise vabaduse poole, mõistetakse viimast aga vaid loengutelt puudumisena. Akadeemilist vabadust peaks teadlikumalt tutvustama. Vaja oleks just asjalikke vestlusi sel teemal. Dots. U. Lehtsalu kõneles ÜTÜ osast praktilise kõnekeele oskuse arendamisel, sõprussidemetest teiste kõrgemate õppeasutustega. V.-õp. Ü. Kolk meenutas kaks aastat tagasi ülikooli klubis korraldatud setu õhtut ja toonitas ÜTÜ abi sidemete loomisel laiade massidega. I. Tšernov tegi ettepaneku suurendada õppe-ekskursioonide arvu. Pikemalt polemiseeriti sõnavõttudes ka üliõpilaste käitumiskultuuri üle.

Sina ütlesid, et kui Sa ülikooli klubisse astusid, said siniselt suitsupahmakalt paraja siraka silme vahele ja et Su pidurüü mõrkja haisuga läbi immutati, nii et Sul peapööritus tekkis ja Sa äärepealt piduliste poolt kaasavõetud tühjade «Žigulite» otsa oleksid komistanud, mis nukralt nurgas vedelesid ja haisesid ega olnud üldse ratasmasina tegumoega, kurat.

A missa ronid oma smokinguga sinna, kuhu minnakse teksastes või tunkedes, kui ise veel paha lõhna külgehakkamist kardad. Ja kui Sul hapnikku vähe on, siis mine õue ja maksa pärast veel 80 kopikat ja ära üldse nura, et see kokku juba nii- või naapalju tuleb, sest saksa estraad pani ju viierublase põntsu.

Tolmetuselt. Esiteks, mõned tudengid eiravad fuajeesse riputatud silti, mille järgi tossutamine on lubatud üksnes keldrikorrusel. Teiseks, grupp asjamehi võiks oma tühjad õllepudelid põrandalt ära koristada. Iseasi kui need täis oleksid. Kolmandaks, pileti hind on tudengi rahakoti jaoks ikka vänge küll ega vasta just pakutava tasemele.

Ühiskond ja riik Hiinas

on iga-aastaste NSVL TA Orientalistika Instituudi Hiina osakonna poolt organiseeritavate konverentside üldnimetus. 3.—5. veebruarini k. a. sai teoks juba kuues taoline ettevõtmine, kuhu oli au kutsutud olla ka allakirjutanul. Instituudi uude hoonesse Ždanovi tänavas (kolimine on alles algamas, vanas hoones Armjanski põiktänavas toimus. samal ajal Lähis-Idale ja Kesk-Aasiale pühendatud konverents) kogunes sadakond sinoloogi, tibetoloogi, mongolisti ja muid eriteadlasi arutamaks praegu Hiinas toimuvaid sündmusi ja leidmaks nende juuri kauges minevikus. Et suurem osa end konverentsile ettekandjaks registreerinud 94 osavõtjast oli oma ettekanded tervikuna lasknud kolmeköitelises teeside kogumikus ära trükkida, siis jäi tegelik esinejate arv 30 piiridesse, raskuspunkt aga kandus arutelude.

Seekordne konverents vastas oma nimetusele eriti, sest praegu Hiinas hoogsalt käiva «Lin Biao ja Confuciuse kriitika kampaania» oluliseks momendiks on iidse legistliku õpetuse, ausse tõstmine. Kui konfutsianismis on ideaaliks terve, traditsioone ja kultuuri austav ühiskond, siis legism peab väärtuseks vaid tugevat riiki, mille saavutamise eelduseks on ühiskonna nõrgestamine kultuuri- ja traditsioonidevastase võitluse abil. Praegust kampaaniat käsitlev ettekanne B. Barahtalt ja N. Dejevilt, millega konverents avati, tõstataski probleemid, mille ümber keskenduti kohati väga ägedates diskussioonides kõigil kolmel päeval.

Ometi oli temaatika erakordselt mitmekülgne, ulatudes tänapäevast kaugesse ürgaega. Puht ajaloo alale kuuluvate ettekannete (V. Kuznetsovi «Nankingi valitsuse sotsiaal-majandusliku poliitika mõningaid aspekte», R. Brodski «USA poliitika Mandžuurias Vene—Jaapani sõja eel» jt.) kõrval oli hulgaliselt kirjandusloolisi (T. Tomihai «Yu Xini lüürilised miniatuurid» jt.), filosoofilisi (V. Spirini ««Viie elemendi» probleemist klassikalises hiina filosoofias» jt.), lingvistilisi ning kunstiajaloolisi. Mõnedes sõnavõttudes, nagu G. Pomerantsi «Baasi ja pealisehituse vaheliste suhete mõnedest aspektidest Hiina ajaloos» tõstatati aga otse globaalseid probleeme.

Pearõhk jäi ent ikka praegustele või hiljutistele sündmustele. Et neile püütakse läheneda laial rindel ja erinevatest aspektidest, seda tunnistamaks mõned teemad: «HRV-i töölisklass ja tema piiritlemine hiina ühiskonna sotsiaalses struktuuris», «HRV: küla urbaniseerimise asemel linna agrariseerimine», «Suhtumine «ausa ametniku» mõistesse tänapäeva Hiinas», «Kaasaegse Hiina ajakirjanduse mõnedest keelelistest iseärasustest», «J. Elluli «tehnoloogiline ühiskond» ja Mao «kultuurirevolutsioon»».

Kui enne esimese konverentsi toimumist võis veel kuulda kahtlusi selliste ürituste otstarbekuses, siis nüüd on nende teoreetiline ja praktiline väärtus väljaspool igasugust kahtlust. Kuues on läbi, elagu seitsmes!

LINNART MÄLL

Lastetoetuse määramisest

Vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 25. septembri 1974. a. seadlusele «Väikese sissetulekuga perekondadele lastetoetuse sisseseadmisest» määratakse ja makstakse lastetoetusi tööliste, teenistujate, õppejõudude, aspirantide ja üliõpilaste perekondadele, sealhulgas ajalisel, ajutisel, koosseisulise, mittekoosseisulisel ning hooajalisel tööl.

Kodanikud, kellel on õigus saada lastetoetust, võivad selle määramist taotleda mis tahes ajal pärast selle õiguse tekkimist ilma mingi tähtajalise piiramiseta.

Lastetoetused ei kuulu maksustamisele.

Lastetoetuse saamise õigused on perekondadel, kus keskmine sissetulek perekonnaliikme kohta ei ületa 50 rubla kuus. Lastetoetus määratakse ja makstakse iga lapse pealt kuni nende 8-aastaseks saamiseni. Lastetoetust määratakse 12 rubla kuus. Lastetoetuse saamise õiguse kindlustamisel võetakse perekonna koosseisus arvesse: mees, naine, ülalpidamisel olevad lapsed, kes ei ole veel 18-aastased, või ka vanemad lapsed, kes saavad toetust kui lapseeast I või II grupi invaliidid, samuti mõlema abikaasa töövõimetud vanemad, kes elavad nendega koos, kui nad ei saa pensioni ja kui puuduvad teised isikud, kes seaduse järgi on kohustatud neid ülal pidama. Ajateenijaid sõjaväelasi ning sõjaväe õppeasutuste kursante ja kuulajaid (ka reservist kutsutuid), kes ei oma ohvitserikoosseisu auastet, ja lipnikke ning mitšmane ei arvata perekonna koosseisu. Samuti ei arvata perekonna koosseisu NSVL Siseministeeriumi süsteemi õppeasutuste kursante ja kuulajaid, kes saavad stipendiumi. Kui vanemad elavad lahus, arvatakse lapsed ema või isa perekonna koosseisu olenevalt sellest, kumma juures nad tegelikult elavad. Perekonna koosseisu ei arvata ka täielikul riiklikul ülalpidamisel olevaid lapsi. Perekonna kogusissetulekus võetakse arvesse: töötasu, tasu ületunnitöö, riiklikel pühadel ja puhkepäevadel töötamise ning kohakaasluse eest, asutuses või organisatsioonis kehtivates töötasusüsteemides ettenähtud preemiad, stipendiumid, pensionid, tulu isiklikust abimajandist (õueaiamaast, loomade pidamisest).

Saadavad alimendid arvatakse kogusissetuleku hulka, makstavad alimendid aga lahutatakse sellest perekonna lastetoetuse saamise õiguse kindlakstegemisel.

Kogusissetulek tehakse kindlaks lastetoetuse taotlemise aastale eelnenud kalendriaasta sissetulekute järgi.

Perekonna keskmise kogusissetuleku arvutamisel võetakse arvesse perekonnaliikmed, kes kuulusid selle koosseisu lastetoetuse taotlemise päeval, ja nende sissetulekud.

Lastetoetuse avaldus esitatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis raamatupidamise osakonda. Lastetoetuse määramise avaldusele tuleb lisada:

a) majavalitsuse teatis perekonna koosseisu kohta, kus peab olema näidatud iga perekonnaliikme perekonna-, ees- ja isanimi, sugulusvahekord ja tegevusala;

b) laste sünnitunnistuse ärakirjad;

c) perekonnast lahus elavate laste kohta teatised nende elukoha järgi;

d) teatised iga perekonnaliikme sissetulekute (töötasu, stipendium, pension jne.) kohta 1975. a. eest.

Kodanikud, kellel on isiklik abimajand, esitavad lisaks sellele abimajandi olemasolu kohta teatise.

Sünnitunnistuse ärakirjad tõestab notar või TRÜ kaadriosakond. Kui toetus oli määratud 1974. aastal, siis toetuse määramisel 1975. aastaks sünnitunnistuste ärakirju ja tõendeid isikliku abimajandi kohta ei ole vaja esitada.

Lastetoetus määratakse emale, ja juhul kui ema ei tööta ega õpi, siis mehe töö- või õppimiskohas emale.

TRÜ lastetoetuse määramise komisjoni esimeheks on halduseprorektor Ü. Saag, liikmed L. Pikkat ja L. Zernant.

Lastetoetust makstakse kalendriaasta lõpuni, välja arvatud järgmised juhud, millega võib kaasneda toetuse maksmise peatamine või jätkamine:

— lapse 8-aastaseks saamine (sünnikuu kaasa arvatud);

— lapse paigutamine lasteasutusse täielikule riiklikule ülalpidamisele või tema tagasipöördumine lasteasutusest;

— lapse lapsendamine teise perekonna poolt;

— vanemlike õiguste äravõtmine;

— toetuse määramisel arvessevõetu 18-aastaseks saamine;

— perekonnaliikme surm.

Kui aasta kestel tekivad asjaolud, mis tingivad lastetoetuse maksmise peatamise, peavad toetusesaajad sellest teatama toetust määranud komisjonile.

Lastetoetus makstakse välja emadele 6. kuupäeval või sellele järgneval kahel tööpäeval (töölised, teenistujad) eelmise kuu eest. Üliõpilastele ja aspirantidele makstakse toetust 14. kuupäeval ja sellele järgneval kahel tööpäeval sama kuu eest. Toetus makstakse välja volituse alusel erandkorras ainult kolm kuud järjest.

Väikese sissetulekuga perekondadele lastetoetuse määramise ja maksmise korra määrustikuga saab tutvuda TRÜ raamatukogus.

Jämedast filoloogiast

«Üks spetsialiseerumata eesti filoloog II kursuselt» on avaldanud eesti filoloogide spetsialiseerumisest kibedaid mõtteid (vt. «Kas ikka on?» — «TRÜ» 24. I 1975, nr. 2). Anonüümne autor ei ole rahul sellega, et eriharudesse jaotumine toimub nüüdsest peale alates teisest semestrist, sest üliõpilased ei tunne siis veel vastavat spetsiaalsust ja õppejõud ei tunne üliõpilasi. Artikli autor paneb ette kaheastmelise spetsialiseerumise: nn. jäme hargnemine kas keele või kirjanduse suunas toimugu sisseastumiseksamite eel ja nn. peenike hargnemine keele ja kirjanduse üksikharudes kolmandal kursusel. See ettepanek on ebaõnnestunud. Kui autori järgi on üliõpilane esimese semestri lõpul võimetu otsustama, mida ta just õppida tahab, siis ei ole usutav, et ta võiks sisseastumiseksamite eel oma otsuse kindlamini teha. «Üks filoloog» on arvestanud eriti neid üliõpilasi, kel on eriala suhtes kahtlusi. Kui (tulevane) üliõpilane ei tea, mida tema eriala enesest kujutab, siis on selline üliõpilane teinud oma valiku usutavasti vahetult enne sisseastumiseksameid. Niisuguse üliõpilase valik kas keele või kirjanduse õppimiseks ei ole usaldusväärne. On palju selliseidki üliõpilasi, kes teavad ülikooli tulles hästi oma laiemat spetsiaalsust, ei oska aga päris kindlalt kitsamat eriala valida, sest neil puudus üldjuhul keskkoolis intensiivne suhe sellega. Sellisel üliõpilasel hajub see ebakindlus siis, kui tal on olemas esimesed vahetud kokkupuuted nende kitsamate erialadega, mida ülikoolis õpetatakse.

Eesti filoloogia lahutamine esimesest semestrist peale keeleks ja kirjanduseks tähendaks nähtavasti seda, et näiteks kirjandusharus peaks lingvistilisi aineid vähem õpetatama. Niisugune taotlus on täiesti väär. Mitmete kirjanduse eriharus õpetatavate ainete heaks mõistmiseks on tugev lingvistiline alus hädatarvilik (praktiline mitme keele oskus erialase kirjanduse lugemiseks, teoreetiline keeletundmine näit. värsiõpetuse käsitlemiseks). Tegelikkuses jääb vajalike lingvistiliste teadmiste saavutamiseks obligatoorseist loenguist ikka puudu. «Ühe filoloogi» järgi keelt ja kirjandust teineteisest lahutades tekiks võimalus, kus eesti keele ja kirjanduse õpetajate filoloogiline ettevalmistus muutub ühekülgsuse tõttu nõrgemaks kui seni.

Vaadeldava artikli autori arvates peaks õpilane, kes keskkoolis on õppinud eriklassis, jätkama õpinguid tingimata samal erialal, mis tal juba on. Kuid et Tallinna I Keskkooli matemaatika eriklasside lõpetanuid õpib ülikooli Filoloogiateaduskonnas ligikaudu niisama palju kui Matemaatikateaduskonnaski, siis on tema arvates matemaatikuist filoloogid õppinud keskkoolis eriala, mis neile ei sobinud. See mõttekäik ei pea üheski punktis paika. Esiteks ei ole Tallinna I Keskkoolis matemaatika, vaid on matemaatika-füüsika eriklass, s. t. vastava klassi õpilane saab eriprogrammi järgi hariduse nii matemaatikas kui füüsikas. (Sellega on mõneti seletatav, miks enamik eriklassi lõpetanuid läheb edasi õppima TPI-sse. Sealsed erialad eeldavadki tugevat ettevalmistust mõlemas ainest.) Teiseks õpib praegu Matemaatikateaduskonnas vähemalt 10 I Keskkooli lõpetanut, Filoloogiateaduskonnas 5. Matemaatikuile tuleks lisada Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilased. Seega u. 15:5. See vahe ei ole isegi ümardatult «enam-vähem» võrdne. Viiest filoloogist pole usutavasti ükski teinud oma otsust ülikoolis filoloogia õppimiseks vahetult enne sisseastumiseksameid. Ükski neist polnud keskkoolis nõrkade õpilaste hulgas, ka eriaineis mitte. Kõik või enam-vähem kõik tegelesid keskkoolis peale õppetöö ka filoloogiaga. Kui nende valikut just reaalteaduslikku eriklassi ja I Keskkooli miski suunas, siis oli see tõepäraselt teadmine, et I Keskkoolis on õppetöö tugev. Valiku määrajaks võisid olla ka vastava õpilase võõrkeelne ettevalmistus (I Keskkool on väheseid, kus õppetöö toimub ka saksa keeles), kooli traditsioonid, kooli asukoht, soov võrdsustada oma teadmisi reaal- ja humanitaaraineis ning tahe vältida varast ühekülgsust. Seega ei ole usutav, et enamikki (kolm) viiest filoloogist oleks valinud oma erialaks filoloogia sellepärast, nagu oleksid matemaatikas pettunud. Kindlasti oli enamikul juba enne eriklassi astumist õigesti teada, mis temast pärast keskkooli saab. Kahetsenud ei ole matemaatika- ega filoloogiaõpinguid vist ükski neist viiest. Või arvab «üks filoloog», et matemaatika õpetamine on tulevasele filoloogile kahjulik? Kui aga oletadagi, et keegi viiest keskkoolis pettus matemaatikas, siis oleks ta pidanud «ühe filoloogi» arvamuse kohaselt ülikoolis kasvõi vägivaldselt matemaatikat edasi õppima (või keskkooli vahetama). On raske uskuda, et vastu enda tahtmist kõrgemas koolis õppima pandud üliõpilasest võiks saada hea spetsialist. Niisugune üliõpilane ei suudagi õpinguid lõpetada!

Nähtavasti arvab «üks filoloog», et «peenem spetsialiseerumine» toimub üle üliõpilase tahte. Kui üliõpilase valik on vastuolus tema eeldustega, siis niisugust valikut ei saa muidugi aktsepteerida. See vastuolu võib selguda üliõpilasele eneselegi, ja siis tuleb tal otsustada, missugune pakutavaist erialadest on talle sobiv. On seegi võimalik, et üliõpilane enne spetsialiseerumist ületab selle vastuolu, mida ta tunnetab, ja kaotades mahajäämuse aines, mis teda huvitab, võibki selle aine enesele spetsiaalsuseks valida. Juhud, mil õppejõu või õpetaja arvamus tudengist või õpilasest oleks olnud lausa väär, ei ole nii sagedased, et neist saaks teha sääraseid üldistusi, nagu «üks filoloog» võimalikuks peab.

Artikli «Kas ikka on?» autor väidab, et kirjandushuvilisi on eesti filoloogias ülemäära. Kas see «kirjandushuviline» on tõsine või pseudohuviline? Esimest liiki kirjandushuvilisi, kes on esinenud ÜTÜ-s ja avaldanud end trükis ning kes on koondunud ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi, on umbes 20% osakonna üliõpilaste üldarvust. See on üks viiendik osakonna üliõpilasi, aga osakonnas on ka viis eriharu. Õige küll, tõsiste kirjandushuviliste hulgas on lingviste ja žurnalistegi, kõik kirjanduse eriharu üliõpilased ei ole tõsised (õigemini aktiivsed) kirjandushuvilised. Aga kaugeltki kõik, kel on tõsiseid huve, pole end veel ka tõsiselt avanud. Pseudohuvilised on küllap need, kelle valik on ebaõnnestunud juba ülikooli algul. Selline üliõpilane langeb seaduspäraselt õppetööst välja.

«Üks filoloog» nähtavasti ei tea, et ülikoolis toimub üliõpilase arengus mitmeid muutusi. Üks olulisi ajajärke tudengi elus on senini olnud esimese kursuse sügissemester, kus ta kujundab eneses harjumused ülikoolitööks. Teine olulisi ajajärke on aeg teise kursuse kevadsemestri (incl.) ja kolmanda kursuse sügissemestri (incl.) vahel, mil üliõpilane otsustab kitsama eriala küsimuse (Iseasi, kunas need harjumused ning erialatööd mõju avaldavad.) Nüüd on kolmanda kursuse «koormust» vähendatud ja esimese kursuse «koormust» suurendatud. Järelikult peaks ülikooli tööks vajalik ettevalmistus algama hiljemalt keskkooli vanema astme keskkohalt (umbes 10. klassis). See tähendab seda, et keskkooli tase peab tõusma. Proportsionaalselt liigubki alama astme küpsus kõrgema astme suhtes nooremale vanusele.

Üks spetsialiseerunud
eesti filoloog III kursuselt.

Miks peaks minule meeldima
minna maailma matkale?
Kui minul sõnu on tarvis,
kui mina ise igatsen
laulule lauseid lisada.
Neid mina otsimas olengi
mööda maailma matkates.

Nii laulab Karjala laulik Nikolai Laine. Karjala on tuntud runomaa. Veel tekivad silme ette järvesilm, männimets, kaljuselg. Mida ongi rohkem tarvis, et sõita? Minna koguma oma laulusse sõnu. Meeles heliseb kutse: Tule, tüdruk, mu tubaje! / Ava sa sinine uksi, / saabu alla mu katuse, / mõttemaja läve üle / pikale runo pingile / unekollete kohale.

Kutse heliseb ja varsti helised ise kaasa. Füüsikud ütleksid selle kohta ilmselt: resonants. Peale runo kutse meelitas ka võimalus talve näha.

Meid minejaid oli tosin pluss kitarr. Matka sihiks Käppäselkä. Raudteeromantikat jätkus poolteiseks päevaks nagu muretki kümnele teise kursuse küberneetikule: on lund või ei ole? Tulnukad Karjalast naersid meie suuski ja soovitasid vihmavarjudeks ümber vahetada. Võib ette kujutada neid aknaklaasi puurivaid pilke ja elevust, kui Petroskois esimest suusatajat nähti. See vaatepilt köitis isegi vagunisaatja tähelepanu. Kust võiski ta mõista, et enamik meist polnud suusatajat enam neli aastat näinud.

Ebakindlad nagu esimesed sammud tantsupõrandal olid meie suusaproovimised Karjalas. Ümberringi ehtne lumi. Võta käpikuga ja pista suhu. Sõit läheb lahti. Öösd kohtame järve rannal. Taevas on selge, eemal metsas huntide ulg. Kalurionni korsten popsutab rahulikult suitsusõõre taevasse. Et kõik saaksid oma magamiskotid ja ise end pikali panna, on tarvis kahekaupa valves olla. Lõke ja kuum tee ei lase külmal kallale tulla. Huntide ulguminegi tundub juba põneva muusikana.

Hommikul võtame sihi üle järve. Alles lõuna ajal tabab meie silm lagunenud onnikõnkse. Üksik saareküla. Vastutulnud kalur paneb hetkeks oma tuura kõrvale ja juhatab: «Selle kalju juurest otse on Tivdiasse neli kilomeetrit.» Tivdias teevad meiega tutvust kõigepealt küla koerad. Märg laik seljakotil tunnistab ilmselt nende poolehoidu. Kohaliku toidupoe müüjanna soovitab lõunapuhkuse raamatukogus veeta. Jutt jookseb kohe kohaliku looduse võludele. «Tulge suvel tagasi,» ütleb ta, «suvel on siin ilusam.»

Raamatukoguhoidjas kohtasime tõelist patrioodi. Ülevaade Karjala minevikust, pilk ka tulevikku. Muud suusoojajutud pealekauba.

Pärastlõunase teekonna plaanime 12 kilomeetri pikkuse. Esimesed kuus lähevad värske jõuga. Lund on napilt, kohati hoopis paljas tee näitab äsjast metsavedu. Hämarus saab meid kätte enne päevateekonna lõppu. Kutsuvat tulukest pole kusagil näha. Hundi ulg on jällegi siinsamas. Veidikeseks vabaneme seljakotist ja väsimuse peletamiseks jutustame anekdoote. Siis tuleb jällegi tõusta. Tee on jääs ja jalg jääb tõntsiks. Ja siis: tuli!

Meiega ühes ööbivad viis prantsuse filoloogi Valgevenest. Kaartide kohale kummardudes arutame edasist marsruuti. Nemad tulid Kivatšist, meie läheme sinna.

«Teil on imetlusväärsed kaardid,» ütleb nende grupijuht. Järgmisel päeval jätkamegi oma imeliste kaartide abil teekonda. Kivatši kärestik võtab meid vastu vikerkaarevärvides vee ja jää mänguga. Kõrgel vastaskalda kaljul on puud paksus härmas — vaatepilt, millest kodus ainult unistada võisime. Loodus on võrratult ilus.

Jälle kohtame matkagruppi, kuhu kuuluvad üliõpilased mitmest Nõukogude Liidu nurgast. Nii need tudengid rändavad vaheajal. Igaühel oma, mida otsima tuldud. Meie leidsime kõik, mida lootsime. Muljed ei vähene kümnekordsestki jagamisest, mälestused ei tuhmu uute peale tulles. 180 kilomeetrit suuskadel ütleb, et meie jaoks oli talv tore.

AUNE KULIKOVA

Karjalasse talve püüdma

Filmiklubi

Reedel, 21. veebruaril kell 18 Vanemuise suures auditooriumis kohtume kunstnik-multiplikaator R. Raamatuga. Näidatakse uusi multifilme.

Esteetika-eetika kool

25. veebruaril kell 20 kõneleb ühiskonnateaduste majas aud. 212 Virve Hinnov XIX saj. lõpu kunstivooludest (impressionism ja postimpressionism).

Konstantin Ramul

11. veebruaril lahkus meie hulgast vanim nõukogude psühholoog, Eesti NSV teeneline teadlane, Tartu Riikliku Ülikooli professor, NSV Liidu Psühholoogide Seltsi Eesti osakonna esimees psühholoogiadoktor Konstantin Ramul. Eesti psühholoogia rajaja surm puudutab valusasti tema kolleege ja õpilasi nii meil kui ka mujal. Veel üheksakümne viie aastaselt andis TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri professor-konsultant rohkesti nõu, jälgis tähelepanelikult kõike, mis psühholoogias toimus. Tema heatahtlik tähelepanu ja tark abi sisendasid teistesse rahu ja kindlust.

Rahvusvahelisse teadusse jäävad professor K. Ramuli tööd eksperimentaalpsühholoogia varasest ajaloost Lääne-Euroopas. Need kõikjal tsiteeritavad artiklid, rikka eruditsiooni ja nõudliku uurimistöö viljad, juhtisid tähelepanu psühholoogilistele katsetele, mida filosoofid ja arstid olid korraldanud juba paarisaja aasta vältel enne eksperimentaalpsühholoogia ametlikku algust (1879). Põhjalikult on professor K. Ramul käsitlenud ka varaseid katseid psühholoogias matemaatikat rakendada, samuti psühholoogia ajalugu Tartu ülikoolis. Läinudaastaseks juubeliks ilmusid need tööd ühiste kaante vahel. See raamat jäi viimaseks eluaegu ilmunuks K. Ramuli teoste pikas reas.

Viiskümmend kuus aastat õpetas professor K. Ramul Tartu ülikoolis psühholoogiat. Tuhanded üliõpilased meenutavad tema klassikaliselt selgeid, rohkete psühholoogiliste katsetega illustreeritud loenguid. Demonstratsioonikatsetest ning psühholoogia õpetamise metoodikast on professor K. Ramuli sulest ilmunud hulk artikleid ja monograafia. Mitmes nõukogude ülikoolis kasutatakse õpikuna «Sissejuhatust eksperimentaalpsühholoogia meetoditesse», mille neljanda trüki ettevalmistamine jäi autori viimaseks tööks. Professor K. Ramuli pedagoogiline tegevus ülikoolis ei piirdunud psühholoogide ettevalmistamisega ja psühholoogialoengute lugemisega; loogika, filosoofia, klassikaline filoloogia, pedagoogika ja spordimetoodika on samuti olnud tema tööalad.

Üldsus tunneb professor K. Ramulit populaarteaduslike raamatute ja originaalse psühholoogiaõpiku autorina. Enam kui viiekümne aasta jooksul on tema raamatud psühholoogiahuvi tekitanud ja rahuldanud, teevad seda edaspidigi. Ühes elamusega raamatutest säilib lugejate meeles mälestus autorist.

Valus on teada, et professor Konstantin Ramulit ei ole enam. Jäävad tema traditsioonid, jäävad raamatud. Jääb mälestus targast teadlasest, heast õpetajast, sihikindlast organiseerijast, sõbralikust vanemast kolleegist.

Loogika ja psühholoogia kateeder.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS MDCCCII TARTUENSIS

Uut TRÜ Raamatukogus

1. **Яковлева В. Ф. и др. Климат и гидрология Западной Сибири.** Указатель литературы (1800—1966). Новосибирск, 1972. 282 lk. 20 Bi-111.

3634 nimetust kirjandust. Bibliograafia sisaldab isiku- ja kohanimede, perioodika ja jätkväljaannete, samuti bibliograafiliste allikate loendi, kust materjal on võetud.

2. **Кузьменко А. Л. Справочник по общей неорганической химии.** Минск, 1974. 144 lk. 19 T-34.

3. **Орфографический словарь русского языка.** Москва, 1974. 480 lk. S ven-88.

4. **Олимпийское созвездие.** Москва, 1974. 270 lk. 25 T-26.

Teatmik pakub andmeid Sapporo ja Müncheni olümpiamängude võitjatest ning nende sportlikest saavutustest.

5. **Справочник по акушерству и гинекологии.** Москва, 1974. 430 lk. 222 T-160.

Teatmik annab ülevaate sünnitusabi ja günekoloogia arengu tänapäevasest tasemest, samuti põhilistest seadusandlikest aktidest emade ja laste kaitseks meie maal.

6. **Справочник юрисконсульта.** Минск, 1973. 303 lk. 6 T-93.

7. **Страны мира.** Москва, 1974. 390 lk. 5 T-210.

Igal aastal ilmuv teatmik sisaldab andmeid kõigi maailma maade territooriumi, rahvastiku, ajaloo, riigikorra, majanduselu ja pealinnade kohta.

«Sporditegemine ilma võistlemata on nagu supp ilma soolata,» otsustasid eelmise laupäeva hommikul 3 bussitäit TRÜ professoreid, õppejõude ja töötajaid ning sõitsid 1. KKT, 2. Biol.-Geogr., 3. Arsti, 4. Majandus, 5. Õigus, 6. Matemaatika, 7. Füüsika, 8. ühiskonnateadused. Kokkuvõttes tuli mängude võitjaks Kehakultuuriteaduskond 14

Palav heitlus Kääriku suusaradadel

eesotsas ametiühingukomitee esinaise Helve Kaburiga kaheks päevaks Kääriku suusamängudele.

Käärikul puhkes TRÜ ametiühingubüroode võistkondade vahel kaasakiskuvalt pingeline heitlus. Kuivõrd peeti arvestust VTK vanuserühmade kaupa, leidis igaüks endale paraja rivaali, kellega rinda pista.

Alates nooorematest tulid naiste vanuserühmade võitjaiks Sirje Mikelsaar (Biol.-Geogr.), Aune Parring (Matem.), Helgi Tohvri (KKT) ja Erna Abel (KKT). Meestest võitsid 5 km distantsi vastavalt Madis Alev (KKT), Jüri Kaljusto (KKT), Ago Marksoo (ÜSK) ja Leonhard Toom (KKT). Naiste 3×2 km teatesõidus reastusid teaduskonnad niiviisi: 1. KKT, 2. Arsti, 3. Füüsika, 4. Matemaatika, 5. Ajalugu, 6. Majandus. Meeste 3×3 km sõit pani võistkonnad paika järgmiselt: miinuspunktiga. Järgnesid Füüsika-Keemia 39 mp., Arsti 60 mp., Majandus 63 mp., Matemaatika 69 mp., Biol.-Geogr. 89 mp. jt.

Kokku heitles suusarajal 65 töötajat, kellest täitis VTK normatiivi 55.

«Taoline üritus peaks teoks saama igal aastal,» arvasid oma teaduskonna eest ihu ja hingega kaasalöönud professorid S. Vahtre, H. Trass, Ü. Lumiste, V. Salupere ja G. Vainikko. «Kindlasti!» lubas ametiühingu ja enda nimel H. Kabur.

Seega siis kohtumiseni Kääriku suusaradadel!

Lõpetuseks tahaks kõigi osavõtjate nimel öelda suur tänu korraldajatele, eriti rajameistritele, kes lumenappusele vaatamata suutsid ette valmistada meeldiva võistlusraja.

Osavõtja

TERVISE KM

Veebruar saab varsti ümber. Siis kogutakse tervisekilomeetrite kaardid kokku, pannakse loosirattasse ja kümmekond õnnelikku saab mõne sportimiseks vajaliku eseme omanikuks.

Tervisekilomeetrite kaardid on ülikooli töötajate hulgas kutsunud esile teatava elevuse. Mitmed käisid veebruari esimestel päevadel TRÜ Spordiklubis pärimas kastide asukohta, et jaanuari kohta täidetud kaart käiku lasta. Niimoodi see polnud mõeldud. Kaardid saadeti laiali alles jaanuari viimastel päevadel, esimene kokkuvõte tuleb märtsis.

Aga ikkagi — kuhu panna kaart? Tervisekilomeetrite kaartide jaoks seatakse 28. veebruaril vähemalt kümnes õppehoones üles kastid pealkirjaga «Tervisekilomeetrid». Õppehoonete nimekirjad ja kastide asukohad märgime ära 28. veebruari ajalehes. Kastid võetakse maha esmaspäeval, 3. märtsil kella 17 ja 18 vahel. Seejärel kaardid sorteeritakse ning 5. märtsil kell 17 on loosimine. Tuletame veel kord meelde tingimusi.

Alustada võib veel täna!

1. Loosimisest võtavad osa kaardid, millel vähemalt kaheksal päeval on märge kasvõi üheainsa tervisekilomeetri läbimise kohta (skaala kaardi pöördel).

2. Eriauhindade loosimisest võtavad osa kaardid, millel on märgitud tervisekilomeetrite läbimist vähemalt 20 päeval (kõige usinamad harjutajad) või mis tahes harjutuspäevade arvu juures on läbitud vähemalt 100 tervisekilomeetrit (kõige võimekamad harjutajad).

Ka perekonnaliikmete kaardid tuleb ettenähtud ajal kastidesse lasta.

Organisaatorid paluvad eksituste vältimiseks täita kaardil nõutavad andmed täpselt ja loetavalt (nimi ja eesnimi, vanus, kuu, töökoht ja amet).

Komandeeringus viibijad võivad saata kaardi ka postiga TRÜ Spordiklubisse (V. Kingissepa 19). Loosirattasse lähevad kaardid, mis jõuavad kohale hiljemalt 4. kuupäeval.

Märtsiks saab kaarte ametiühingubüroode spordiorganisaatoritelt ja spordiklubist.

Meeldetuletuseks kõhklejatele: kui veel täna alustada, siis saab 28. veebruaril täis täpselt 8 harjutuskorda! Veel on võimalus kaasa lüüa ja loosimisest osa võtta.

Pidage meeles: kõik veebruari kaardid võtavad hiljem osa tuusikute semestriloosimistest.

VALTER LENK

Biit-kommentaar

SLEIDOMAANIA

Juba 1967. aastast tunneb maailm Wolferhamptoni (Inglismaa) ansamblit «Slade», kus musitseerivad neli noormeest: Noddy Holder, Dave Hill, Don Powell ja Jim Lea. Tegelik edu saabus siiski alles 1972. a., millest alates kõikvõimalikel hitparade'*idel annavad tooni «Slade'i» šlaagrid* Look what you dun, Gudbye T'Jane, Cum on feel the noize, Everyday *jt. Kujuneb isegi omamoodi nähtus-sleidomaania. «Slade'i» kontserte külastavad peaaegu 14- kuni 18-aastased noorukid (Melbourne'is kogunes neid ühtekokku 45 000). Inglismaal on 10-aastasedki «Slade'ist» hullunud. USA-s võeti abinõud tarvitusele ja keelati alla 14-aastastele sissepääs inglaste kontserdile. Üsna paljuütlev on seejuures ansambli laulja Noddy Holderi seisukoht: «Ükskõik, kes meid kuulavad. Peaasi, et pileti ostavad — ja kõik.»*

Mis siis ikkagi on «Slade'is» nii köitvat? Võib-olla rütm, sentimentalism, lüürilisus, mis vaheldub agressiivsusega, hingestatud laulmine, mis mõnede arvates on pigem totter karjumine. Või paeluvad hoopis platvormkingad, sest «Slade» oli üks nende esimesi populariseerijaid. Ei tea. Igatahes julgen väita, et ansambli looming on ülepingutatult raevukas, primitiivne. Taoline muusika trambib ajudel, nüristab mõistust, mõjub meile füüsiliselt, sünnitades loomalikke tundeid ja viies meid ekstaasi kohutavate detsibellide ning sinna juurde kuuluva alkoholi abil. Seega on «Slade'i» kuulamine üsna robustseks lõõgastumise viisiks. Sellist omapärast lõõgastumist nimetataksegi sleidomaaniaks.

OSMONDISM

1972. a. hakkas plaaditurgudel võimutsema ka ameerika ansambel «The Osmonds». Edetabelites hõivas esimese koha nende Down by the lazy river *(meil T. Mäe esituses* Vana vastik peegel*). Järgnesid esinemised Jaapanis, Rootsis, Inglismaal, Hollandis, Prantsusmaal. Londonis oli vanim kontserdikülastaja 48-aastane. Osavõtt TV-show'dest. Kirevad kostüümid, hiilgav lavaline liikumine, kontakt publikuga ja tänapäeva noortele meeldiv meeleolukas muusika (mis üldiselt on vanematelegi vastuvõetav) — kõik see iseloomustab Osmonditest vendade muusikat. Varjuküljed: nende käitumine soodustavat seksualismi ning narkomaania ja alkoholismi levikut verinoorte muusikahuviliste hulgas. Ent võttes muusikat puhtal kujul, sellisena, nagu ta meile jõuab, tuleb märkida selles peituvat kergust, siirast eluröömu, külgetõmbejõudu.*

Kes need Osmondid siis on? Ema Olive on endine saksofonimängija, isa ärimees. Ansamblisse kuuluvad: Jimmy (sünd. 1964, sai kuulsaks soololauluga *Long haired lover from Liverpool*, **armastab jalgpalli ja ujumist), Donny (s. 1959, huvitub elektrotehnikast ja karateest, alaealiste tütarlaste ebajumal), Jay (s. 1956, kiindunud ameerika jalgpalli), Alan (1949), Marrill (1953, grupi osavaim tantsija, sööks ainult biifsteeki), Wayne (1951), Anna Maria (1959), keda ülistatakse tema kaunite juuste pärast.**

Osmondism võiks tähistada seega perekondlikku biitmuusikaharrastust üldse. Ent võib-olla on parem džäksonism (perekonnaansambli «Jackson 5» järgi)?

«ABBA»

Nn. magus muusika on erilise poolehoiu võitnud Rootsis. Parimaks näiteks on rootslaste ansambel «Abba», kes mullusel «Eurovisiooni» lauluvõistlusel Brightonis 500 miljoni televaataja kaasaelamisel võitis lauluga Waterloo *esikoha, ehkki konkurentideks olid sellised tähed nagu Olivia Newton-John (Inglismaa), Mouth & McNeil (hollandlased, kes võitsid kuulsuse lauluga* How do you do*), Cigliole Cinquetti (Itaalia) jt.*

Ansambel «Abba» tõi popmuusikasse ka Napoleoni kuju.
Foto ajakirjast «RADAR»

Tegelikult ei olnud rootslaste edu sugugi ootamatu: juba mitu nende varasemat lööklaulu (*Ring, ring* ja *Honey, honey*) olid tunnustuse osaliseks saanud. «Abba» muusika on südamlikult lihtne ja rütmikas. Nende muusika näol on õnnestunud leida kompromisslahendus kahte erinevat muusikalist maailmavaadet kehastavate inimeste vahel. Umbes nii, nagu on sellega toime tulnud James Lasti orkester. Et selline muusika eestlaselegi meeldib, näitab ansambli «Merl» hiljutine menu just «Abba» lauludega.

Brightonis esinesid rootslased neljakesi: 28-aastased Benny Anderson ja Annafrid Lyngstad, 24-aastane Anna Fältskog ja 30-aastane Björn Ulvaeus, keda nimetatakse multiinstrumentalistiks.

FAN

Kuulutus

PALUME KÕIKI
kes olid või on ametis
kobeda puitmööbli
vanusega sada kuni kolm aastat
asendamisega sünteetilise
popväljaandega
MEILE LAHKESTI TEATADA
mida selle vananenud ja
edukat kirjatööd takistanud koluga
peale hakatakse
kas kantakse kohe maha ja
aetakse ahju või
sokutatakse mõnele
ebateadlikule kaela

Antikvaarid

Võrkpall

Teaduskondadevaheliste võrkpallivõistluste meeste alagrupi mängude ajakava.

LAUPÄEV, 22. veebr.: õppejõud—KKT III kell 14; Majandust.—sport. med. k. 14.45; KKT II—Arstit. k. 15.30; F.-K.—KKT I k. 16.15; Õigust.—KKT IV k. 17; Biol.-Geogr.—Ajaloot. k. 17.45.

PÜHAPÄEV, 23. veebr.: õppejõud—sport. med. k. 10; Majandust.—KKT III k. 10.45; KKT II—KKT I k. 11.30; F.-K.—Arstit. k. 12.15; Õigust.—Ajaloot. k. 13; KKT IV—Biol.-Geogr. k. 13.45; Ajaloot.—KKT IV k. 14.30; Sport. med.—KKT III k. 15.15; KKT II—F.-K. k. 16; KKT I—Arstit. k. 16.45; Õigust.—Biol.-Geogr. k. 17.30; õppejõud—Majandust. k. 18.15.

Naiskondadest pääsesid finaali: Arstiteaduskonna, Õigusteaduskonna ja õppejõudude võistkonnad, Ajalooteaduskonna, KKT II ja KKT III võistkonnad.

Pallihuvilised!

Naisõppejõud-teenistujad saavad võrkpalli treeningtundidest osa võtta igal teisipäeval kell 20—21.30 Gagarini tänava võimlas.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

Kõik Vorbusele!

Terviselaupäevaku raamides toimub 22. veebruaril matk Vorbusele. Kontrollpunkt Vorbusel avatud k. 11—16. Samas ka osavõtukaartide vormistamine. TRÜ suusabaas avatud laup. k. 9—17. Rada algab Lauluväljakult.

Õppusele!

Järjekordne TRÜ noorte kommunistide õppus toimub EKP TRÜ komitee ruumides 26. veebruaril k. a. kell 17.

Vestleb EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär J. Lott.

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 23. veebruaril k. a. kl. 12 TRÜ peahoone aud. 307. Teemal «Kuritegevuse seisund vabariigis ja kohtuorganite ülesanded» kõneleb Eesti NSV Ülemkohtu esimehe asetäitja P. Afanasjev.

EÜE-75

Peaarst soovitab tulevastel malevlastel juba järgmisel nädalal alustada arstlikul kontrollil käimist.

Teadaanne

Palume seda seltsimeest, kes meile kaks kuud tagasi artikli lubas kirjutada, see järgmise kuu jooksul toimetusse tuua.

Toimetus.

NB!

«TRÜ» ja «Russkaja stranitsa» («TRÜ» venekeelne lisaleht) on ühtses numeratsioonis. Täna ilmub «Russkaja stranitsa» nr. 7.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 936. MB-00450.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ТГУ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 7 21 ФЕВРАЛЯ 1975 Г., ПЯТНИЦА XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

С ДНЕМ СОВЕТСКОЙ АРМИИ!

Комсомольцам

... Пассивность ... безответственность ... равнодушие ...

Все чаще приходится сталкиваться с такой констатацией положения дел в работе комсомольских организаций отделений с русским языком обучения ТГУ. «... Никто ничего не хочет делать ...», — говорит секретарь одного из отделений, «... да-да, все самой ...», — вторит ему другая и опять задумывается над тем, как случилось, что эта часть комсомольской организации, самой активной части нашей советской молодежи — студенчества, работает столь низкими темпами. Раскрываю папку с материалами конференции организации ЛКСМЭ ТГУ в 1970 году и читаю следующее: «... по-прежнему плохо работают комсомольцы русского потока. Причинами являются:

— языковой барьер между потоками университета ...

— плохой обмен информацией между потоками ...

— отсутствие дисциплины среди студентов, безответственность ...»

Прошло четыре года, а мы стоим перед этими же вопросами, так и не разрешенными, несмотря на столь длительный срок. С 1970 года сменилось несколько секретарей потока, секретарей каждого отделения, — и все они пытались устранить причины, мешающие поднятию активности комсомольцев. Но увы!

В последнее время приходилось слышать о некоторой фатальности, неустранимости таких факторов, как языковой барьер, а в силу этого — невозможности проведения общих мероприятий потоков с разными языками обучения. А в то же время осенью 1974 года студенты разных потоков отделения «финансы и кредит» экономического факультета провели совместно «вечер посвящения первокурсников в студенты» довольно удачно и это так сказать «с первой попытки», без особых усилий обойдя «фатальный» «языковой барьер»!

Теперь пример другого рода: организована сеть корреспондентов газеты «ТГУ» на русском языке из представителей каждого отделения, а работает из них по-настоящему всего 2—3 человека, а в этой потенциальной возможности активной деятельности нет ни языкового барьера, ни отсутствия возможности получения информации. Более того: участие в работе газеты предполагает включение студентов в борьбу за ликвидацию одной из «причин» пассивности организации — «плохого обмена информацией между потоками с разными языками обучения», между отделениями.

Примеры, подобные приведенным, навели на мысль о возможной побочности выясненных на комсомольской конференции 1970 года причин крайней пассивности организации русского потока и о наличии более серьезных факторов, касающихся индивидуально каждого комсомольца.

Во-первых, это низкий уровень проявления общественно-социальной активности и выработки стимулов участия в общественно-политической практике студентов, что́ выражается в сильном понижении индивидуальной инициативности и в появлении так называемого индивидуального эгоизма, то есть тенденции к обособлению коллектива (скажем, в пределах курса), и существование «круговой поруки» в коллективе, отсутствие индивидуальной ответственности.

Под активностью часто подразумевается лишь участие в том или ином мероприятии. Так, например: на собрании курса одного из отделений в оправдание неучастия в мероприятиях ребята говорили о неинтересности и шаблонности этих мероприятий, организуемых активом курса. Но ведь не в том состоит истинная активность комсомольца, что он только «участвует», а в том, что этот комсомолец проявляет свою инициативу в организации мероприятия таким образом, чтобы оно действительно соответствовало интеллектуальному и эмоциональному уровню коллектива. Последнее подразумевает мысли и предложения по такой подготовке мероприятия, которая сделает его «интересным». Только в таком случае мы сможем избежать «неинтересности и шаблонности» в работе.

Вместе с ростом инициативности происходит и усиленное организационное развитие коллектива комсомольцев. С другой стороны, инициативное развитие отношений между коллективами курсов или отделений, постоянный поиск контактов дает много новых форм организации общественной жизни (не только общие мероприятия, но и передача положительного опыта). А точная регламентация ответственности комсомольца за каждое конкретное поручение позволит, наконец, выскользнуть из рамок коллективного эгоизма и круговой поруки.

Итак, только при усилении индивидуальной инициативности и личной ответственности, при осознании необходимости иметь широкий круг связей коллектива можно преодолеть даже такую объективную трудность, как «языковой барьер», не говоря уже о недостатке информации секретаря отделения о ходе дел на факультете, секретарей курсов о работе бюро отделения, представителей отделений об общеуниверситетских мероприятиях. Наличие корреспондентов от коллективов в газете должно исключить вопрос о неинформированности коллектива с повестки, но опять же — только при наличии индивидуальной активности и личной ответственности вышеназванных лиц перед коллективом.

Во-вторых, отсутствие должной организационной дисциплины и наличие беспринципности комсомольских организаторов и комсомольцев. Видимо, всем нам часто приходилось сталкиваться с тем, что из-за одного человека, не выполнившего свою обязанность, срывалось целое мероприятие, а вместе с тем и инициативно-организационная работа многих товарищей. Это — пренебрежение интересами коллектива, неуважение его стараний, фактически — преднамеренный провал мероприятия организации.

Нам часто приходится слышать: «Если не хочу, то и не сделаю, ну и что?!» — а ведь коллектив имеет и определенные возможности применения организационных санкций (вплоть до исключения из комсомола). «Благотворительные» беседы не заставят человека, вставшего на линию удовлетворения только собственных потребностей, ощутить необходимость выполнения общественных поручений, и, видимо, в комсомольской организации русского потока, где у очень многих наблюдаются подобные тенденции, придется ввести твердую систему «стимулирования», которая напомнит комсомольцам об их принадлежности к политической организации ВЛКСМ. (Из Устава ВЛКСМ: «... Член ВЛКСМ обязан: ... ж) проявлять инициативу и самодеятельность, строго соблюдать комсомольскую дисциплину, одинаково обязательную для всех членов комсомола ...»).

Сказанное в равной мере и прежде всего относится к некоторым секретарям курсов и отделений, беспринципность которых явно проявляется в малодушном «прощении» нарушений комсомольской дисциплины, что́, в первую очередь, создает условия к зарождению безответственности у «прощенных» в более серьезных ситуациях. Да и для комсорга чувство «потери авторитета», которым обычно мотивируется переход на беспринципные позиции, создает лишь ореол дешевой популярности, от которой недалеко до несерьёзного отношения комсомольцев к нему и к проводимой им работе. Так, один из секретарей жаловался на то, что мол его «никто не слушает». В то же время он известен как очень деловой человек. Выяснилось, что из-за чрезмерно «доброго» отношения этого секретаря к недисциплинированным комсомольцам коллектив стал смотреть на него, как на «безобидного сокурсника, который сам все сделает».

В последнее время ценой больших усилий удалось создать ядро актива комсомольской организации, которое кое-что сделало в прошлом семестре, но, видимо, из-за недостатков в направлениях работы по созданию истинно деловой обстановки в коллективах общий уровень работы на потоке с русским языком обучения, по сравнению с общеуниверситетским, остается несколько более низким.

Таким образом, эффективным вариантом ликвидации теперешнего положения остается усиление инициативности и личной ответственности комсомольцев (особенно при составлении планов работ): обсуждение инициативных предложений студентов, организация действительно содержательных мероприятий; обеспечение строгого документального контроля за исполнением запланированного (в том числе и организации отчетов на уровне курсов и отделений), который поможет устранить недостатки и накопить положительный опыт. Если мы действительно серьезно сумеем подойти к данной проблеме, то, мне кажется, «оживление» комсомольской организации русского потока более чем вероятно.

Хочется, чтобы статью обсудили во всех комсомольских группах и первичных организациях, чтобы наши студенты подошли к поставленным проблемам, учитывая необходимость найти выход из сложившегося положения. Уверен, что все мы не можем не задуматься над этим, потому что мы — комсомольцы!

В. ИЛЛЯШЕВИЧ,
секретарь русского потока ТГУ.

Дороги победы
Ветеран вспоминает

В комитет комсомола ТГУ пришло письмо из Златоуста:

Здравствуйте, молодые товарищи комсомольцы!

К вам обращается бывший участник Великой Отечественной войны, начальник разведки 321 Гвардейского Краснознаменного Пушкинского минометного полка Цыпляев Евгений Александрович. В 1944 г. мне пришлось освобождать ваш город Тарту и вести бои в районе вашего студенческого городка, т. е. университета. Прошло более 30 лет, но в моей памяти сохранился тот день, когда я со своими разведчиками Черновым Владимиром из Саратовской области, Тимофеевым из Пензенской области и радистом вошел в здание университета. Мы прошли через библиотеку, поднялись на правое крыло крыши и в башне (ее называли «обсерваторией») заняли НП. Немецкие позиции были расположены за речкой. Фашисты вели ураганный минометно-артиллерийский огонь по зданию и двору университета. Чтобы сохранить здание от разрушения, я запросил командира полка разрешить подавить огонь противника. Были подготовлены данные и переданы на огневые позиции нашей батареи «катюш». Огонь был разрешен, и огневые точки противника подавлены. Спустившись с НП в библиотеку и хранилище, я увидел, как от разрыва снаряда начали тлеть старинные книги и рукописи. Несмотря на свист пуль, мы с бойцом Черновым принялись тушить пожар. Когда к ночи утих бой, из подвала появился старик — он назвался сторожем. Это был человек, который действительно душой был предан вашему храму науки. Он заделал двери, пробоины в окнах, в общем все, чтобы осталось для вас. Я не знаю, жив он или нет. По-русски он говорил плохо, но имя назвал: Антс. Меня сейчас интересует, цела ли та башня НП (на ней было много пробоин от снарядов — да и вообще, наверное, здание реконструировано) и сохранились ли те книги в библиотеке, что остались от обстрела?

С приветом — Е. Цыпляев.

21. 01. 75.

Уважаемый

Евгений Александрович!

Сообщаем, что башни, на которой находился Ваш НП (бывшей колокольни Университетской православной церкви) — нет, хотя само здание не пострадало и лишь незначительно реконструировано. Что же касается книг, то они уцелели и по-прежнему составляют гордость университета. Спасибо Вам за то, что Вы помогли все это для нас сохранить. Поздравляем Вас с приближающимся 30-летием Победы и желаем Вам крепкого здоровья, счастья и успехов.

Комитет комсомола ТГУ.

П. Аристе — 70

Третьего февраля заслуженный ученый Эстонской ССР, действительный член Академии Наук Эстонской ССР, заведующий кафедрой финно-угорских языков ТГУ доктор филол. наук профессор Пауль Аристе отметил свое 70-летие.

Изучив в 1925—29 гг. в Тартуском университете эстонский, балтийско-финские и уральские языки, фольклор и германистику, юбиляр в 1931 г. защитил магистерскую диссертацию «Заимствования из языка эстонских шведов в эстонском языке» (1933). Затем способный молодой ученый получил возможность в качестве стипендиата Тартуского университета продолжать учебу в университетах Хельсинки, Упсалы и Гамбурга, где он занимался, в основном, финно-угорскими языками и общей и экспериментальной фонетикой. В 1939 г. А. Аристе защитил докторскую диссертацию на тему: «Звуки хийуских диалектов».

В течение сорока лет П. Аристе работает в Тартуском университете — сначала ассистентом, позднее доцентом и профессором. Избранный в 1954 г. в Академию Наук ЭССР, он с 1957 по 1961 год был руководителем сектора финно-угорских языков Института языка и литературы, а в 1965 г. ему было присвоено почетное звание заслуженного ученого Эстонской ССР. Юбиляр — из тех немногих, кто награжден высшей почетной наградой Alma mater — медалью университета; ему первому была присуждена премия Советской Эстонии за заслуги в области науки.

В Тартуском государственном университете профессором П. Аристе основана школа финно-угристики, нашедшая признание в Советском Союзе и за границей и ставшая ведущим центром исследования финно-угорских языков. Сюда на учебу или в аспирантуру постоянно направляется молодежь и из-за пределов ЭССР; многие ученики П. Аристе стали общепризнанными учеными. Творческий талант и педагогическая работа юбиляра вдохновили многих молодых избрать своей специальностью финно-угорскую филологию. Он был руководителем полусотни аспирантов и оппонентом при защите 140 кандидатских и докторских диссертаций.

Научная деятельность проф. Аристе была очень продуктивной; она оценена также и в международных масштабах: юбиляр является почетным членом Финской и Венгерской академии наук, почетным доктором университетов Хельсинки и Сегеда, а также почетным или иностранным членом многих языковедческих обществ. Среди примерно семисот статей и научных работ имеется множество произведений, имеющих непреходящую ценность.

Имя юбиляра неразрывно связано с исследованием проблем фонетики эстонского языка. Он первый экспериментальным путем выявил характер звуков эстонского языка и состав его фонем. Работа «О фонетике эстонского языка» не раз переиздавалась и стала незаменимым учебником и руководством для филолога.

Коллеги, друзья и студенты сердечно поздравляют юбиляра и желают ему прежней энергии в преподавании и научной работе.

П. АЛВРЕ

На всесоюзном конкурсе студенческих научных работ три работы студентов нашего университета получили золотые медали и грамоты. Среди них дипломная работа студента физического отделения А. Трещалова «Исследование процессов переориентации молекулярных ионов S^-_2 в кристаллах KI».

Александр поступил в университет в 1968 году. С первых шагов учёбы увлёкся физикой. Это сказалось и на других предметах — в его зачётной книжке нет оценок ниже «5». Получал Ленинскую стипендию.

Во время практики на IV курсе, которую Александр проходил в Институте физики АН ЭССР под руководством Л. А. Ребане, сейчас уже защитившей докторскую диссертацию, он начал изучать люминесценцию кристаллов KI. Было обнаружено, что под воздействием поляризованного света люминесценция кристаллов имела определённую зависимость во времени. Изучение этого явления нашло продолжение в курсовой работе, а затем и во всей последующей.

В ходе дальнейших исследований выяснилось, что в таком характере люминесценции повинны примесные молекулярные центры серы S^-_2 в KI. Впервые были открыты переориентационные процессы на молекулярных соединениях в кристаллах.

С Всесоюзного конкурса

Тартуская школа физиков уже четверть века занимается изучением сравнительно простых кристаллических структур. Щелочно-галоидные кристаллы уже давно являются центральными объектами исследований в Институте физики АН ЭССР. Возможность теоретического осмысления происходящих в этих кристаллах процессов привлекла внимание и в этом случае. Начались долгие поиски механизма люминесценции в кристаллах KI.

Александр попробовал изучить эти молекулярные центры методом электронного парамагнитного резонанса, который позволяет изучать дефекты кристаллов на электронном и атомарном уровнях. Это позволило выяснить направление переориентации в кристалле. Необходимость все эксперименты проводить при температуре жидкого гелия (так как при повышении температуры на несколько градусов эффекта уже не наблюдалось) значительно усложняло эксперименты.

Но переориентационные процессы удалось выявить. Многое неясно ещё в этих процессах: и то, что люминесценция кристаллов не укладывается в рамки теоретической модели, и то, что сам механизм переориентации до конца не выяснен. Однако, если бы стало возможным применить это явление на практике, в технике произошёл бы настоящий переворот. Подобные исследования уже давно ведутся во всём мире на различных соединениях. Ведь в кристалле размером около сантиметра можно записать информацию, заключённую в целой библиотеке. А это позволило бы разрешить проблему информации, сделало бы вычислительные машины гораздо более совершенными и малогабаритными.

Пока что ясно, что молекулярные центры S^-_2 в кристаллах KI могут сохранить информацию. Для дальнейшего изучения этого явления Александр собирается поехать в Казань, где есть возможность изучать переориентационные процессы методом электронного парамагнитного резонанса при гелиевой температуре, одновременно воздействуя на кристаллы поляризованным светом.

Сейчас Александр уже сдал экзамены в аспирантуру и продолжает заниматься этой проблемой. Работа интересная. Много хороших товарищей, которые всегда готовы помочь. Много планов на будущее.

А. СМИРНОВ

К. А. РАМУЛЬ

11 февраля этого года на 96-м году жизни скончался заслуженный деятель науки ЭССР, доктор педагогических наук проф. К. А. Рамуль.

К. А. Рамуль родился на о. Сааремаа в 1879 г., в 1889—1901 гг. учился в окружной школе и гимназии г. Куressааре и рижской духовной семинарии. В 1901 г., сдав экстерном экзамены на аттестат зрелости, поступил на историческое отделение Петербургского университета, после окончания которого с 1908 по 1919 г. работал преподавателем истории, латинского языка, логики и психологии в Петербурге, Укмерге и Таллине.

Избранный в сентябре 1919 г. доцентом Тартуского университета, К. А. Рамуль уже в 1922 г. основал при университете лабораторию психологии, которую в последующие годы пополнил и расширил необходимой техникой и материалами.

В 1925 г. К. А. Рамуль становится деканом философского факультета, в 1927 г. — профессором психологии, в 1939 — доктором педагогических наук, а в 1960— председателем совета Эстонского отделения Психологического общества СССР.

Среди его работ — 5 монографий, 7 статей во всесоюзном журнале «Вопросы психологии», 8 статей в эстонском журнале «Ныукогуде кооль», а также работы, изданные в США и других странах. Написанный им учебник психологии (1932, 1938) — первый и до 1972 г. единственно оригинальный на эстонском языке.

Кафедра логики и психологии.

Экономисты впереди

Закончен очередной семестр. Позади «штурмовые» ночи и прочие «радости» сессии. Конечно, были свои радости и огорчения, падения и взлеты. Ведь каждый экзамен — своеобразный сюрприз, которого всегда ждешь с некоторым замиранием сердца, будь ты умудренный опытом выпускник или робкий первокурсник.

Теперь, находясь еще под свежим впечатлением сессии, позволим себе подвести кое-какие итоги. Итак, начиная традиционный подсчет всех «pro» и «contra», обратимся, как обычно, к статистике (ибо, хотя цифры и проценты — и не профессиональное оружие филолога, но без них, как видно, не обойтись). Если говорить об общефакультетских успехах, то можно с полной уверенностью констатировать наметившийся сдвиг. В частности на нашей русской филологии успеваемость составила 79,5% (вместо прошлогодних 73%). На уровне курсов филологического факультета в лидеры выдвинулись III и I курсы. Кстати сказать, это становится уже тенденцией. Скажем несколько слов и о наших отличниках. На филологическом факультете 66 студентов будут получать повышенную стипендию. В этом отношении особенно отличились английские филологи, из которых 20% — отличники. Отрадно отметить и то обстоятельство, что большинство студентов, отлично сдавших очередную сессию, являются комсомольцами.

Но, к сожалению, дела с успеваемостью обстоят не столь уж радостно, как могло показаться из вышесказанного. К примеру, у нас на русской филологии опять уйма должников. Это, в свою очередь, привело к тому, что наше отделение по-прежнему не вышло из числа аутсайдеров «турнирной» таблицы успеваемости. Сдвиг на 6% вперед еще мало о чем говорит. Причем среди тех, которым сейчас трудно (ибо приходится наверстывать упущенное), мы опять видим некоторые знакомые лица. Это говорит уже о чем-то другом. Я думаю, не стоит называть их — это займет слишком много времени, да и список должников занял бы добрую страницу. Какие же из предметов, стоявших «на повестке» дня, оказались наиболее трудными? Скажем лишь о некоторых. Если раньше «бичом» пятикурсников была история философии, то теперь она отошла на задний план, уступив место литературе народов СССР (20% студентов пятых курсов не сдали ее). Не улучшилось положение и с историей зарубежной и античной литератур. Приходится громко говорить даже о том, что ряд товарищей еще не получили зачета по физкультуре.

И все же не хочется впадать в черный пессимизм. Такова уж природа человека, особенно если этот человек — студент, который во все времена отличался своей неутомимостью, веселым юмором, кипучей энергией. Так давайте же, передохнув за каникулы, не будем распыляться по мелочам, а серьезно подумаем о главном — о нашей с вами учебе.

В. ВОРОНЕЦКИЙ,
II курс русской филологии.

А вот как выглядит успеваемость в процентах на русских потоках в сравнении с общефакультетской (по данным минувшей сессии)

№№ п/п	Факультет или отделение	Успеваемость		Отличников		Сдавших на «4» и «5»	
		русск.	фак-т	русск.	фак-т	русск.	фак-т
1.	Экономическ.	91,7	90,1	17,0	15,8	53,0	52,1
2.	Лечебн.	89,0	88,6	21,8	15,9	44,0	36,3
3.	Спорт. мед.	79,0	—	16,0	—	39,0	—
4.	Математ.	88,0	87,5	20,0	12,2	40,0	36,9
5.	Русск. фил.	79,9	88,0	4,0	12,0	60,0	49,6
6.	Физическ.	74,0	72,5	10,0	12,3	30,0	22,1

Встреча со старыми однокурсниками всегда интересна, тем более, если случается она раз в год и гость прибывает издалека. Нетрудно поэтому представить себе любопытство нынешних четверокурсников русской филологии, неожиданно встретивших в вестибюле университета своего бывшего однокашника Аарне Пуу, ныне студента I курса театроведческого отделения полонистики Ягеллонского университета в Кракове. Среди вороха вопросов от интервью, хотя бы самого маленького, удержаться было невозможно...

Аарне, первым делом, конечно, — как Краков?

Краков отличается от Варшавы примерно так же, как Таллин от Тарту. Варшава — шумная и пестрая столица, Краков — спокойный, немного старомодный университетский городок. В нем, правда, 580 тыс. жителей, но из них, как и у нас, каждый десятый — студент.

На улицах Кракова бросаются в глаза любопытные контрасты средств передвижения: с роскошными «шевроле» и «мерседесами» уживаются старые конные брички так же, как среди современно одетой молодежи на улице можно встретить монашек, а в некоторых костелах — современные бит-группы. Еще одна подробность: поляки очень любят собак, и на улицах их множество — каждый прогуливается обязательно со своим питомцем.

Как живут студенты?

Университет сам по себе большой — примерно 7—8 тыс. человек. Среди них много иностранцев — из Чехословакии, Венгрии, Франции, республики Бангладеш, Вьетнама и т. д. Много учится в нем детей поляков, живущих в других странах (т. н. polonia). Все живут в студенческом городке, питаются в студенческих столовых. Питание, кстати, организовано очень хорошо — за сумму примерно в 40 рублей на наши деньги даются месячные талоны в столовую, и о еде больше не беспокоишься.

Кое-что о Кракове

Где проводят свободное время?

В каждом общежитии имеется свой клуб — наподобие нашего студенческого кафе (спиртные напитки там не продаются — в основном попивают пепси-колу). На танцах вместо оркестра используются стерео-проигрыватели с пластинками; дискотекой заведуют ребята, которых на английский манер называют «жокеями дисков». (Disk Jockey). Одежда на танцах самая разнообразная и пестрая; «платформы» выходят из моды, «мини» и «макси» постепенно вытесняются «миди», много ноят вязаного. По-прежнему сохраняется стиль «ретро» (ориентация на моды начала века).

Что касается популярных ансамблей, то из заграничных это, например, «Susi quatro», «Paper Lace», «The Rabbits»; из польских попрежнему — Чеслав Ниемен, Марыля Радович, «2+1», «Анджей и Элиза» с их боевиком «час отдыха».

Какие предметы на вашем отделении, и какую специальность вы приобретете по окончании?

Четыре года из нас готовят театроведов, потом возможна специализация по кино, телевидению и радио. Из предметов, кроме языков, нам читают историю театра, историю современного польского театра и литературы.

Тебе, наверно, удается заодно и в порядке «практики» ходить в краковские театры?

Конечно, тем более, что в Кракове есть два таких знаменитых театра, как «Старый театр» (его известнейшие режиссеры Анджей Вайда и Конрад Свинарский) и театр им. Словацкого, не говоря уж о студенческом театре «СТУ», в котором сами студенты пишут и ставят пьесы. В «Старом театре» среди самых известных постановок — «Бесы» по Достоевскому и «Дзяды» по Мицкевичу.

Иногда удается попасть и в два известных Вроцлавских театра — Театр-лабораторию Ежи Гротовского и театр пантомимы Томашевского, оба очень интересные.

Аарне, как у тебя с польским языком?

В первые дни, как обычно, не обошлось без казусов: в одном кафе, чтобы попросить официантку убрать со стола и не зная, как это по-польски, я обратился к ней на русский манер: «Prosze ubierać się». Она на меня странно посмотрела, но, кажется, поняла, в чем дело (потом мне объяснили, что в действительности мое обращение означало «пожалуйста, оденьтесь»). Теперь, после годовых курсов польского, чувствую себя увереннее.

И. РОЗЕНФЕЛЬД

Предолимпийский год

С этого номера мы начинаем публикацию материалов об известных спортсменах — предполагаемых кандидатах в Олимпийскую сборную страны.

Николай Авилов. Имя этого десятиборца из Одессы стало известно поклонникам легкой атлетики как-то вдруг, неожиданно. В Мехико он занял 4-е место, и специалисты пророчили ему большое будущее. И 1972 год приносит Авилову одни победы. Еще до стартов на XX Олимпийских играх Николай дважды превышает рубеж 8 тыс. очков и впервые становится чемпионом страны.

В олимпийском Мюнхене Авилов выступал с большим подъемом. История десятиборья еще не знала случая, чтобы спортсмен в 7 видах из десяти смог превысить личные рекорды. После 9 видов стало ясно, что Авилов не только завоюет золотую медаль, но и может установить новый мировой рекорд. Для этого ему необходимо было пробежать заключительную дистанцию — 1500 м за 4 мин. 28 сек. Но стрелки секундомера зафиксировали 4.22.8. Это означало, что Николай Авилов, первым среди советских десятиборцев, завоевал золотую медаль олимпийского чемпиона с новым мировым рекордом.

Сослан Андиев. Их три брата: Геннадий, Сергей и Сослан. Сослан часто вспоминает, как он впервые перешел порог борцовского зала. По всей стране гремела слава старшего брата Геннадия, призера чемпионата страны по вольной борьбе и самбо, достойного соперника двух выдающихся Александров—Иваницкого и Медведя. Во всех газетах называется имя Сергея Андиева, признанного мастера спорта, многократного победителя и призера крупнейших соревнований борцов-тяжеловесов, и вот Сослан стоял перед заслуженным тренером СССР Асланбеком Дзиевым.

«Через 3 года, если не пропустишь ни одной тренировки, будешь ездить на соревнования вместе со старшими братьями», — говорит тренер.

В 17 лет, через три года после того памятного дня, Сослан стал чемпионом мира среди юношей, чуть позже выиграл турнир олимпийских надежд в Гаване, завоевал Кубок мира, стал чемпионом мира. Это значит, что Александру Медведю найдена достойная замена.

Олег Блохин. Родился в 1952 г. В 10 лет его зачислили в футбольную секцию к А. В. Леонидову. В 16 лет Олега включили в сборную юниоров страны, отправлявшуюся во Францию.

Считают, что Олег Блохин слишком рано пришел в большой футбол. Ему было нелегко утвердить себя среди умудренных опытом старших партнеров. Может быть, этот процесс оказался бы еще более трудным, не обладай Олег одним отличным качеством — постоянной нацеленностью на ворота соперника.

Награды футболистам достаются не так часто, как представителям других видов спорта. Но тем ценнее золотая медаль чемпиона страны!

У Олега Блохина такая медаль — первая. К тому же Блохин признан лучшим бомбардиром первенства страны 1972—74 гг. Будет ли успех сопутствовать Олегу — трудно сказать: ведь его спортивная биография только начинается.

Ирина Воробьева и Александр Власов. В 1970 г. Ирине было всего лишь 12 лет, а Александру — 15. Начались занятия — месяцы упорных тренировок.

Лишь весной 1972 г. они решили испытать свои силы в борьбе с лучшими мастерами парного катания на чемпионате СССР. На льду минского Дворца спорта И. Воробьева и А. Власов выступили с подъемом, азартно и завоевали серебряные медали. Правда, в этом чемпионате не участвовали герои Олимпиады в Саппоро — И. Роднина и А. Уланов, Л. Смирнова и А. Сурайкин. Кое-кто был склонен считать успех случайным.

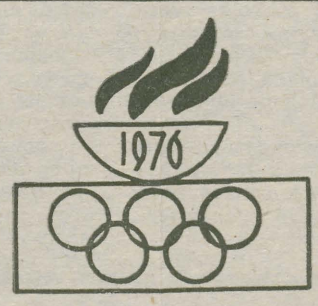

Но через полгода был проведен розыгрыш Кубка СССР. И вновь Воробьева и Власов добились успеха, заняв первое место. Они же выиграли и юношеский чемпионат страны.

Сложным испытанием для них стал чемпионат СССР 1973 г. На этот раз в роли экзаменаторов молодых фигуристов выступили сильнейшие пары мира — Роднина и Зайцев, Смирнова и Уланов. Но и в этой борьбе ребята не растерялись, показали стабильную технику. В итоге — 5-м место.

А в 1974 г. на чемпионате в Мюнхене Воробьева и Власов завоевали шестое место. Это большой успех молодых фигуристов.

Знаете ли вы?..

Кубок Вала Баркера был утвержден в 1934 году в честь знаменитого английского боксера и выдающегося деятеля международного любительского бокса. Вал Баркер был неоднократным чемпионом Английской Ассоциации бокса, а затем ее президентом. В 1933 г. его избрали пожизненным президентом Международной федерации любительского бокса. Умер Вал Баркер в 1934 г.

Кубок Вала Баркера представляет собой серебряное лавровое дерево, увенчанное чашей, на которой написано: «Доблестью и трудом». У дерева — золотая фигурка боксера с поднятой рукой. Этот приз вручают боксеру, продемонстрировавшему на Олимпийских играх наилучшую технику и тактику.

Первым обладателем Кубка Баркера стал американский боксер Льюис Лаури, который на Олимпиаде 1936 г. хотя и занял 3-е место, был, тем не менее, признан лучшим и самым техничным боксером турнира. В 1948 г. приз перешел к южноафриканскому боксеру Джорджу Хантеру, в 1952 г. его вручили американцу Норвелу Ли, в 1956 г. — Ричарду Мак-Теггерту из команды Великобритании, в 1960 г. — итальянцу Нино Бенвенутти. На Олимпийских играх 1964 г. Кубок Баркера вручили советскому спортсмену Валерию Попенченко. В 1968 г. приз лучшего боксера Олимпиады был присужден кенийцу Филипу Варуинги, а в 1972 г. — кубинскому спортсмену Теофило Стивенсону.

Мимоходом...

— Это мой первый нокаут! — сказал он, придя в себя.

— Ты делаешь большие успехи: сейчас ты лежал без сознания на две минуты меньше, чем обычно...

* * *

Полная дама говорит подруге:

— Для того, чтобы похудеть, врач посоветовал мне заниматься конным спортом. Я уже занимаюсь целый месяц.

— И каков результат?

— Лошадь потеряла в весе 20 килограммов!

Бывает и так...

Никогда не знаешь, где тебя подстерегает беда. Английскому регбисту Джимми Картеру часто удавалось заземлять мяч в зачетном поле соперника. И, несмотря на это, его миновали травмы.

Однажды после особенно напряженной игры Картер решил расслабиться за партией шахмат против одного из товарищей по команде. Когда партнер «загнал его в угол», Картер в волнении соскочил со стула, упал и сломал правую руку. После этого он называет шахматы самой опасной игрой.

В. МАТВЕЕВ,
I курс спорт. мед.

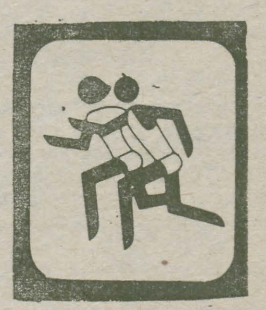

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 936. МВ-00451.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV RNkliK Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 7 | Reedel, 28. veebruaril 1975 | XXVII aastakäik

Sõjameeste pidupäev

21. veebruaril toimus ülikooli aulas Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 57. aastapäevale pühendatud aktus, millele andis erilist pidulikkust käesoleval aastal tähistatav Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 30. aastapäev. Sissejuhatava ettekanne oli rektor prof. A. Koobilt. Nõukogude armee ajalugu tutvustas prof. kt. J. Kalits, oma mälestustest rääkis sõjaveteran sm. Kokkas, sõjalis-patriootilisest kasvatustööst ülikoolis andis ülevaate Õigusteaduskonna üliõpilane V. Iljaševitš.

Acta diurna

Nõukogude Liidu relvastatud jõudude 57. aastapäeva puhul avaldab rektor oma käskkirjas kiitust järgmistele seltsimeestele: polkovnikutele Konstantin VOINOVILE, Jevgeni MALIKOVILE ja Sergei IVANIŠTŠEVILE; alampolkovnikutele Endel KIRSIMÄELE ja Nikolai KOMAROVILE; majoritele Aleksei TARAKANOVILE ja Ivan SKURATOVSKILE; vanemõpetajatele Olga MANKINILE ja Ants PILDILE ning teaduskonnasisehaiguste kateedri assistendile Jüri KSENOFONTOVILE, Õigusteaduskonna üliõpilastele Igor GRAZINILE ja Vladimir ILJAŠEVITŠILE.

Rektor premeerib rahaliselt sõjalises ettevalmistuses saavutatud tulemuste eest üliõpilasi Jaan PENTŠUKIT, Raivo JUGA ja Elmar PETERSONI.

Rektor õnnitleb

ja tänab oma käskkirjas tubli töö eest vanemtöödejuhataja jaoskonna torulukkseppa Eduard VASSILAT ja keskküttekütjat Roomet TOMERAT 75. sünnipäeva puhul, vanempreparaator Margot LIIBUSKIT 70. sünnipäeva puhul, keskküttekütjat August NEEME ja teadusliku uurimistöö sektori eksperimentaalosakonna töölist Hans UIGAT 60. sünnipäeval ning avaldab kiitust majandusgeograafia kateedri juhatajale professor Salme NÕMMIKÜLE Üleliidulise Geograafia Ühingu nõupidamise ettevalmistamisel ja läbiviimisel tehtud töö eest.

ACTA DIURNA

TRÜ filosoofia kateedri aspirandile ANDRUS PORGILE anti NSV Liidu Teaduste Akadeemia medal parima ühiskonnateadusalase üliõpilastöö eest 1974. a. 1973. aastal sai NSV Liidu TA medali ülikooli sekretoorsete protsesside biokeemia laboratooriumi insener M. Saarma.

EKP TRÜ komitees

arutati esmaspäeval, 24. veebruaril ELKNÜ TRÜ komitee tööd üliõpilaste internatsionaalsel kasvatamisel. Komitee aruande esitas sekretär Igor GRAZIN. Vastuvõetud otsus märgib ära saavutused kui ka puudujäägid, suunad töö paremustamiseks. Filosoofiliste seminaride tööst sügissemestril andsid aru sekretärid Kehakultuuriteaduskonna, Majandusteaduskonna ja Matemaatikateaduskonna parteibüroodest. Kaks viimast pälvisid tõsiseid etteheiteid. Eelseisva õppeaasta kaadriküsimustest andsid ülevaate Filoloogia- ja Matemaatikateaduskonna dekaanid ja parteibüroode sekretärid. Kinnitati TRÜ rahvakontrolli grupi tööplaan kevadsemestriks. Arutati parteikoosolekutel tehtud kriitilisi märkusi ja kavandati teed vastavate ettepanekute realiseerimiseks.

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetaja ajutiseks kohusetäitjaks kinnitati Varja SOOTAK ja Jüri ANT.

Majandusgeograafia kateedri dotsent Ann MARKSOO soovitati doktorantuuri. Kinnitati parteiorganisatsioonide otsused Arstiteaduskonna aspirandi A. ŽARKOVSKI ja raviosakonna III kursuse üliõpilase M. IŽNINI NLKP liikmeteks vastuvõtmise kohta. NLKP liikmekandidaatideks kinnitati Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna komsomolibüroo sekretär H. SARV ja majandusüberneetika V kursuse üliõpilane J. REILJAN.

30 TEEL VÕIDULE

Üks küsimus tsiviilõiguse kateedri dotsendile ENDEL LAASIKULE

Millega on Teil meeles Teie viimane sõjapäev?

Minu viimasel sõjapäeval oli väga külm ilm. Asusime positsioonidel Velikije Lukist 1,5 km lõuna pool. Juba viiendat päeva püsis oma kahekümnekraadine pakane, viiendat päeva sõdisime sama koha peal, lumme kaevunuina, pea kohal presendist telkmantel. Tuld teha ei saanud, ehkki olime läbini külmunud — vaenlane asus väga lähedal. Niigi olime pideva tule all kõikvõimalikest relvadest. Surma sai palju meie sõjamehi. See oli 17. detsembril 1942.

Sõdisin reamehena miinipildujaroodus. Kuulusime eesti 7. laskurdiviisi 354. polgu koosseisu. Sel õhtul tõusime koos roodukaaslasega, et tuua hämaruse varjus miinipilduja jaoks laskemoona. Jõudsime teha mõned sammud, kui vaenlase miin kukkus otse meie vahele ja lõhkes. Minu kaaslane langes, mina aga sain raskesti haavata. Järgnesid tagalassesõit ja hospidalid — see oligi minu viimane sõjapäev. Jäin ellu ainult tänu roodukaaslastele, kes mu tule alt ära tõid, sest ise liikuda ma ei saanud. Sõjaväljal võidelda ning elama jääda oli võimalik vaid koos, üksteist abistades ning toetades.

REIN LIND

6. märtsil möödub 500 aastat Michelangelo sünnist.

Astuge sõjameditsiini teaduskonda

Sõjameditsiini teaduskond on kõrgeim sõjaväeline õppeasutus, kus valmistatakse ette sõjaväearste NSV Liidu relvastatud jõudude tarvis.

Vastu võetakse mis tahes meditsiiniasutuses 4 kursust ravi eriala lõpetanud mehi. Õppetöö jätkub 5. ja 6. kursusel, internatuuri ei ole.

Lõpetajatele antakse ravi eriala diplom ning meditsiiniteenistuse leitnandi auaste.

Õppijatele makstakse stipendiumi 95 rubla kuus, ohvitseridest üliõpilased saavad peale selle veel töötasu vastavalt sõjaväelisele auastmele ja lisatasu väljateenitud aastate eest. Neile antakse tasuta igapäevane, väli- ja paraadmunder. Igal aastal on ette nähtud 30-päevane puhkus suvel koos tasuta edasi-tagasisõidu dokumendiga ja kahenädalane puhkus talvevaheajal.

Märtsis alustatakse uute kandidaatide vastuvõtmist. Teaduskonda võivad astuda kuni 28-aastased mehed, kes on lõpetanud 4 kursust raviosakonnas, on tervislikult seisundilt rivikõlblikud, kellel on hea õppeedukus ja eeskujulik käitumine. Kandidaate valivad vastavad komisjonid, kes on moodustatud vabariikide (linnade) sõjakomissariaatide ja instituudi ning sõjameditsiini teaduskonna esindajaist.

Vastuvõtutingimustega saab lähemalt tutvuda eriõpetuse kateedris või linna sõjakomissariaadis.

Sõjameditsiini teaduskonna ülem, meditsiiniteenistuse polkovnik NEVMERŽITSKI

Военно-медицинский факультет является высшим военно-учебным заведением, предназначенным для подготовки высококвалифицированных военных врачей для Вооруженных Сил СССР.

Обучение слушателей проводится на 5 и 6 курсах. Интернатуру слушатели не проходят.

Окончившим факультет выдается диплом общесоюзного образца по специальности «лечебно-профилактическое дело» и присваивается воинское звание «лейтенант медицинской службы».

Хорошо оснащенные учебные классы, аудитории, лаборатории и клиники кафедр военно-медицинского факультета и института позволяют вести преподавание на высоком уровне и обеспечивают приобретение слушателями необходимых практических навыков.

На факультете созданы условия для научной работы слушателей, работают спортивные секции, кружки художественной самодеятельности, систематически проводятся различные культурно-массовые мероприятия.

Факультет располагает оборудованным общежитием, клубом, спортивным залом, библиотекой, читальными залами, столовой.

Слушателям выплачивается денежное содержание в размере 95 руб. в месяц. Слушатели офицеры, кроме того, получают оклад по воинскому званию и процентную надбавку за выслугу лет.

Слушатели обеспечиваются бесплатно повседневным, полевым и парадно-выходным обмундированием. Им ежегодно предоставляется отпуск продолжительностью 30 суток в летний период с выдачей воинских перевозочных документов в оба конца, в зимний период предоставляется двухнедельный каникулярный отпуск.

В марте сего года будет производиться очередной набор слушателей. На факультет отбираются лица мужского пола, окончившие 4 курса лечебного факультета в возрасте не старше 28 лет, годные по состоянию здоровья к строевой службе, имеющие хорошую академическую успеваемость и безупречное поведение. Отбор кандидатов производится отборочными комиссиями под председательством республиканских (городских) военных комиссариатов, с участием представителей института и военно-медицинского факультета.

Подробно с правилами приема на факультет можно ознакомиться на военной кафедре или в горвоенкомате.

ЖДЕМ ВАС, ТОВАРИЩИ, НА ФАКУЛЬТЕТЕ!

Начальник военно-медицинского факультета полковник медицинской службы НЕВМЕРЖИЦКИЙ

Tähelepanu!

I kursuse funktsionäärid, kes **veel ei ole täidetult** tagasi toonud suvemaleva ankeet-perfokaarte oma kursuse või rühma kohta, palun hiljemalt esmaspäevaks, 3. III kella 15 need tuua komsomolikomiteesse.

Neid I kursuse üliõpilasi, kes mingil põhjusel ei ole veel saanud suvemaleva perfokaarti, kuid soovivad osa võtta TRÜ suvemaleva tegevusest, palun samuti 3. märtsil kell 15 tulla TRÜ komsomolikomiteesse.

TRÜ suvemaleva komandör

Doonoripäev

Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla vereülekande osakond (L. Puusepa t. 6, teine korrus, sissekäik hoovi kaudu) organiseerib 4. märtsil k. 10—13 TRÜ üliõpilastele, teenistujatele ja õppejõududele doonoripäeva.

Võtkem aktiivselt osa!

TRÜ PRS komitee

Kust tulid, matkamees?

Mõlemad jutukaaslased on geoloogia eriala IV kursuse üliõpilased. Mõlemad on pikka kasvu. Üks on brünett ja vuntsidega, teine heledajuukseline ja vuntsideta. Mõlemad on matkanud varem Uraalides, Koolal, Kaukasuses. Tänavusel taliturlaadil, mis oli pühendatud Suure Isamaasõja võiduka lõpu 30. aastapäevale, oli üks grupijuhiks Sajaanides, teine Koola poolsaarel.

Volli Kalm: *Ürituse eestvedajaks oli matkahuviliste grupp, keda ei saa piirata ühegi eriala ega organisatsiooniga, vaid kes omast initsiatiivist ja entusiasmist organiseerimistööd tegi.*

Meeme Veisson: *Osavõtjaid oli kõikidest teaduskondadest peale Kehakultuuriteaduskonna. Neil on vaheajal omad laagrid, võistlused jt. sportlikud ettevõtmised. Ühtekokku komplekteeriti 9 gruppi, kuhu kuulus ligi 100 matkajat. Neli gruppi käisid Koolal ja Uraalides, üks Sajaanidel.*

V. K.: Väljaspool meie turiaadi korraldasid füüsikud omaette matka. Seevastu oli üsna arvukalt kaasalööjaid arstide ja ajaloolaste hulgast, isegi filolooge oli suhteliselt palju. Bioloogidest-geograafidest ei maksa rääkidagi.

M. V.: Meie 8-liikmeline grupp (tüdrukuid ja poisse võrdselt) käis Koolal, kuid mitte traditsioonilises Hibiinide piirkonnas, vaid Voltše ja Saali tundras. Retke pikkus 200 kilomeetrit, kestus 13 päeva. Asustus sealmail puudub, kohtasime vaid metsalangetajaid. Metsa on seal tõepoolest palju. Tõsi küll, 300—400 meetri kõrgusel loovutab mets oma koha lagedatele kaljudele. Päikesepaistelise ilmaga võinuksid need oivalist vaatepilti pakkuda, kuid kahjuks kimbutasid Koolat just meie matka ajal sula ja vihm. Lumikate oli siiski normaalne.

V. K.: Ka Lääne-Sajaanide rühm oli 8-liikmeline, neist kolm tüdrukut. Erialadest olid geograafid nelja, geoloogid kolme ning arstid ühe inimesega esindatud. Matka sportlik osa toimus Jenissei ja Kantegiri jõe vahel, Sajaanide peaahelikust veidi põhja pool. Viimases asustatud punktis külastasime speleoloogide (koopamatkajate) klubi. Seejärel ootas meid täielik üksindus: 15 päeva jooksul mitte ainsatki inimest! Suvel elavad jõgede suudmetes, kuhu juurdepääs hõlpsam, üksikud jahimehed. Kuid nendegi elupaikade vahemaa küünib 100 kilomeetrini.

Reljeef on mägine, väga järsk. Siit ka nimi — kanjonite maa. Kaljud, kaljud, 45- kuni 50-kraadised nõlvad, üksikud puud kaljude vahel ... Suuskadega edasiliikumine on vaevaline, sest nii lund kui mahalangenud puid on palju. Vaid neli-viis kilomeetrit päevas on tavaline nähtus. Paremates tingimustes õnnestus läbida 30 kilomeetrit.

Külmapügalaid oli 30 piires, mis oodatud 50 asemel oli tühine. Päeval hakkas isegi päris palav.

M. V.: Meid hirmutati, et Koolal on ohtralt hunte ning põdradki tungivat inimesele kallale. Tegelikkuses midagi niisugust polnud. Oli suur õnn, et hundi ulgu üldse kuulsime.

V. K.: Matkal on loomi väga raske näha, sest suure grupiga kaasneb paratamatult kisa-kära. Ümberringi on aga hiirvaikne, mägedes liiati veel kajab, nii et iga krabin on kaugele kuulda. Metsloomad pole seega probleemiks, küll aga valmistab peavalu ööbimispaiga leidmine. Näiteks Kantegiri jõe kummalgi kaldal polnud kohta, kuhu saanuks telki püsti panna. Ei olnud lihtsalt nii suurt siledat platsi. Olime sunnitud telgi panema otse jõele jää peale.

M. V.: Volli rühmal oligi ilmselt kõige raskem. Neil oli ka ainsana neljas raskuskategooria. Meil Koola poolsaarel oli teine, mis nõuab näiteks 200 kilomeetri läbimist suuskadel, minimaalne kestus 8 päeva.

V. K.: Suusamatkadel ei arvestata raskust mitte vallutatud mäetippude, vaid ületatud kurude raskuse järgi. Meil tuli Kantegiri aheliku tõustes ületada 2000 kilomeetri kõrgusi kurusid. Teatud ohtu kujutasid endast laviinid, mis praegusel aastaajal eriti sagedased siiski ei ole. Hädas olime järsakutega, kust saime alla, külg ees. Järsku nõlva ei tohi lõigata: võid põhjustada laviini. Seepärast pidime teinekord päris jalgsi mäest alla ronima. Kasutasime nn. kasse, matkavarustuse hulka kuuluvaid naelu, mis kinnitatakse rihmadega saapa külge. Muidu võib juhtuda, et lähed nagu liftiga alla. Konte ei murdnud meist keegi, suuski aga küll. Ja mitte nõlvadel, vaid hoopis metsas, kus läbi lume sumamine on füüsiliselt üsna raske ja vaimu nüristav tegevus, sest päev läbi midagi ei näe. Tagatipuks jääb seljakott kuhugi oksaroika taha kinni, nii et pikali lendad. Ja oledki kõhuni lumes.

M. V.: Füüsilist vormisolekut ei saa pärast sessi eriti nõuda, kuid see ei olegi oluline. Määravam on tahtejõud.

V. K.: Kahtlemata. Põhimõtteliselt peaks ju iga füüsiliselt terve inimene hakkama saama vähemalt teise raskuskategooria matkaga. Silmapaistev suusatamistehnika pole üldse hädavajalik. Väga häid suusatajaid matkal vahel isegi ei hinnata, sest nad kipuvad mõttetult rabama, et oma oskusi näidata. Suusatamistehnikat, mida matk nõuab, on võimatu ära õppida tavalistes tingimustes. Ei hakka ju keegi Munamäelt alla tulema 30 kg kaaluva seljakotiga. Vaja on vastupidavust, kollektiivsustunnet (rühma komplekteerimisel peab seda ar-

(Järg lk. 4)

Dots. O. Seeman 60-aastane

Tartu Riiklikus Ülikoolis kauemat aega töötanud füüsikadotsent Osvald Seeman pühitseb 2. märtsil s. a. 60. sünnipäeva. Ta on sündinud 2. märtsil 1915. a. Jamburgi maakonnas Leningradi oblastis. Leningradi Pedagoogilise Instituudi lõpetas ta füüsika-matemaatika alal 1936; füüsika-matemaatika kandidaat 1952; van. tead. töötaja 1954, dotsent 1955. Töötanud Omski Põllumajanduse Instituudis, Optika Instituudis Leningradis 1946—1954, dotsendina Rostovi ülikoolis 1954—1957, TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedris 1958—1960, Leningradi Polütehnilises Instituudis ja aastast 1965 dotsendina TRÜ üldfüüsika kateedris. Oli komandeeritud Pekingi ülikooli juurde 1954—1956. On lugenud üldfüüsika kursusi, termodünaamika ja elektronoptika erikursusi.

Juubilar on elektronoptika alal üleliiduliselt tuntud spetsialist, esinenud ettekannetega üleliidulistel elektronmikroskoopia ja elektronoptika konverentsidel. Ta on avaldanud rohkesti teaduslikke töid elektronoptika ja füüsika õpetamise metoodika alal kõrgemas koolis ning kümmekond referaati mitmesugustes väljaannetes.

O. Seemanil on suuri teeneid ENSV üliõpilaste võistkonna ettevalmistamisel füüsikas üleliiduliseks olümpiaadiks Moskvas 1974. Ta on olnud aktiivne osavõtja Balti vabariikide regionaalsetest seminaridest, olles ühtlasi füüsikaosakonna metoodikakomisjoni esimees ja üldfüüsika kateedri metoodikaseminari juhataja.

Juubilar on äärmiselt tagasihoidlik, suhtub kolleegidesse suure sõbralikkuse ning lugupidamisega.

Soovime juubilarile palju jõudu edaspidiseks tööks füüsika ja selle õpetamise metoodika alal Tartu Riiklikus Ülikoolis!

Kolleegide nimel
dots. P. PRÜLLER

RSR Sangastes

14. veebruaril oli Sangaste lossis ülikooli kahe populaarse organisatsiooni — RSR-i ja Interklubi sõprusõhtu ja seminarlaager. Päev hiljem liitus nendega Eesti Raadio Vikerklubi. Esimesel õhtul vesteldi välispoliitika olulisematest sündmustest. Toomas Alatalu näitas huvitavaid pilte mitmetest poliitikategelastest ja sündmustest. Samuti vestles ta oma reisidest paljudesse välisriikidesse. Pärast sisukat kõnelust algas meeleolukam osa. Kaunilt kõlasid vana lossi ruumides eesti rahvalaulud ja protestilaulud, mida esitasid RSR-lased ja Interklubi liikmed. Nõnda laulu saatel lõppes esimene ja algas teine laagripäev. Selle hommikupoolik kulus lossile ja lossipargile. Kohalik giid jutustas lossi ehitamisest ja restaureerimisest ning kunagiste valdajate elust. Varsti saabus Vikerklubi ne pool, millest võib lähemalt kuulda Vikerraadio kesköoprogrammis. Kolmandal päeval jäeti hüvasti. Kõikidele osavõtjatele jääb see laager Sangaste lossis kindlasti kauaks meelde.

SENTA TÄKER,
RSR-i liige

Eestisse puhkama

Eestis veetis oma talvist vaheaega viisteist Jerevani ülikooli üliõpilast. Olnud paar päeva Tartus, sõitis osa neist Võsu puhkekodusse, teised Käärikule.

Tartus olid tulevased filoloogid ja majandusteadlased vaimustatud Abovjani auditooriumist, Klassikalise Muinasteaduse Muuseumist, klaasinäitusest Kunstimuuseumis. Linn tervikuna meeldis oma rahuga, mis tundus külalistele eksootiline.

Käärikul vaimustuti uisutamisest, eriti aga soome saunast, mis esialgu ehmatas, aga üsna pea väga meeldima hakkas.

Enne ärasõitu kohtuti Võsult tulnutega Tallinnas. Ei saanud ju Eestist ära sõita pealinna nägemata!

Tundus, et külalised sõitsid koju küll veidi väsinuna, kuid heatujuliselt ja rohkete muljetega.

MARE PRINITS,

Tagasi Ameerikast

13. veebruari õhtul toimus ülikooli sööklas kunstikabineti poolt korraldatud kohtumine TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja Jaan Eilartiga, kes pajatas Ameerika-reisi (oktoober-november 1974) muljeid ning ilmestas juttu diapositiividega.

Erilist huvi pakkusid vestleja tähelepanekud Ameerika loodusest.

● *Ameerika sümbol Niagaara juga on kahe aastaga (võrreldes ajaga, mil J. Eilart viibis Ameerikas esimest korda) kasvanud ühe meetri võrra kõrgemaks — enne 48, nüüd 49 meetrit! Põhjus on lihtne: juga murrab taganedes kaljut ning on praegu jõudnud nn. biohermse künka otsa.*

● *Sierra Nevadas kasvavad maailma pikimad ja jämedaimad puud — hiidsekvoiad ja rannikusekvoiad, mille senine maksimumkõrgus on 112 m ja suurim tüve ümbermõõt 46 m!*

● *Ameerika piisoneid on metsavööndisse järele jäänud 32 tuhat isendit.*

● *Yellowstone'i rahvuspargis purskub Suure Geisri veejuga kuni 160 m kõrgusele, kuum aur aga mitu korda kõrgemale.*

Omamoodi probleemiks on Ameerika linnad. Näiteks osteti New York 17. sajandil 24 frangi eest, nüüd on seal 17 miljonit elanikku. Pilvelõhkujad on 70- kuni 80-korruselised. New Yorgi ja maailma kõrgeimad hooned on kaks 110-korruselist pilvelõhkujat, nn. maailma kaubanduskeskus, kus paiknevad peamiselt sadamaga seotud äri- ja tolliasutused. Ameeriklaste kuulsuse- ja esikohahimu kohta võib öelda, et esimene 110-korruseline pilvelõhkuja püstitati Chicagosse, kuid njuujorklased ihaldasid esikohta endale ning ehitasid kaks 110-korruselist giganthoonet. New Yorgis asub ka rahamaailma suurim keskus — kitsuke börsitänav Wall Street. Seegi on rikkalikult kaunistatud mitmesuguste lippudega, sest valitseb lippudekultus. New Yorgi 51 linnakvartali pikkuses Tsentraalpargis võib pikalt jalutada, loodust vaadata (kui gangsterijutud hirmu naha vahele pole ajanud!) või soovi korral sõita mõne valge hobusega, kutsariks tihtilugu veetlev blondiin ... Samas pargis paikneb üsna omapärane loomaaed: nii suured kui väikesed külastajad saavad näha ja katsuda lambaid, eesleid, sigu ja teisi koduloomi. Linnalapsele jääb vahetu kokkupuude elava olevusega kindlasti eredalt meelde.

● *USA-s on 120 miljonit autot, mis pruugivad umbes kaks korda rohkem hapnikku, kui suudab toota kogu riigi territoorium. Energiakriis? Jalgrattaid tänavapildis siiski ei näe! Kuid pilvelõhkujad on kella kümnest pimedad, liikumiskiirused piiratud, bensiin kõvasti kallinenud. Sügiseni kehtis ka eriline energiadekreedi tund.*

● *Grand Coulee hüdroelektrijaam (Columbia jõel) on praegune maailma suurim — võimsusega 10 000 MW (enne rekonstrueerimist 2500 MW).*

● *Televisioonis on võimalik vaadata 13 programmi. Kui veel aga soovi (loe: raha) on, võid valida endale reklaambrošüürist filmi, helistada vastaval telefonil ja ametlik programm mõnel kanalil katkestatakse ning sa võid jälgida alt hotelli teletsentrist saadetavat spetsiaalset filmi.*

● *Hotelli number maksab keskmiselt 36 dollarit ööpäevas. Njuujorklaste uhkuseks võib veel lisada, et maailma kunstipealinn olevat Pariisist üle kolinud New Yorki. Miks? Osalt kindlasti sellepärast, et kunstiteosed on USA-s vabastatud tulumaksust ning miljonäridel on lihtsalt kasulik mängida kunstitoetajat. Torkab silma P. Picasso tööde rohkus, sealjuures eriti tema skulptuurid linnades, muuseumiõuedes. Suur huvi valitseb ka nõukogude ja vene kunsti vastu. Olgu kasvõi näiteks Roerichi muuseum. Kui New Yorgi Moodsa Kunsti Muuseumis avati nõukogude kunsti näitus, tuli külastajatel seista järjekorras. USA peamuuseum on New Yorgis asuv Metropolitan Museum of Art (võrreldav «Ermitaažiga»), tähtsamad kunstimuuseumid on veel Guggenheimi muuseum ja Moodsa Kunsti Muuseum.*

Eredad muljed jäid ka maailmanäituselt «EXPO-74, Hollywoodi vahakujude muuseumist (filmistaarid ja riigitegelased, teadlased) ning imepärasest Disneylandist (valmis 1955. a., uus Disneyland rajatakse Floridasse), kus Miki-Hiir käib ringi poiste nõuandjana.

Milline on ameeriklane? Ta peab kinni üldiselt elulaadi reeglist, et dollar teenigu dollarit. Ameeriklane sõidab autoga tööle, koju, loodusesse ja liigub sellega mõnes loomaaiaski ringi. Ameeriklane vaatab televiisorit koeratoidu ja pesemisvahendite reklaami (need on praegu moes), joob kohvi, mille juures eestlane mõtleks: «Milliseid jooke küll kõike kohviks ei nimetata!» Indiaanlasest ameeriklane haletseb valgeid: «Vaesekesed, te ju ei teagi, mis on päike, loodus, värske õhk, linnulaul! Te ei näegi tõelist elamisväärilist elu!»

Tänulik kuulaja
A. KORTS

Kunstiõpilased New Yorgi Moodsa Kunsti Muuseumi skulptuuride aias. **J. EILARTI foto.**

18. VEEBRUARIL MÖÖDUS 150 AASTAT MÓR JÓKAI SÜNNIST

Mòr Jòkai

Minu moto: «Igas inimeses elab kaks inimest: üks halb ja üks hea inimene. Halb inimene annab alati tarka nõu, hea inimene alati hullu. Siis aga on üks kõrgem võim, mis hullu alati heaks pöörab . . .»

Abiellusin.

Teist korda. Suurte vastuvaidlustega, mille häid kavatsusi ma täiesti tunnustan.

Mu esimene abiellumine toimus viiskümmend üks aastat tagasi.

Kuidas saatus selle mulle korraldas?

Meie rahva kroonikais on ajaloolise tähtsusega päev: 15. märts 1848.

Eelmise päeva õhtul olid mõned vaimustatud luuletajad otsustanud, et homme kuulutame keset turuplatsi välja rahva vabaduse, trükivabaduse, maa vabastamise, võrdsuse, Ungari uueksloomise!

Kas on kunagi sellest pöörasemat mõtet olnud? Sest kui see ei õnnestu, hakatakse seda päeva igavesti pühitsema kui hullude päeva ja ka meid põletatakse turul ära just niisamuti kui inglased Guy Faques'i täistopitud õlgnuku.

Mul oli rahutu öö: halb inimene ja hea inimene võitlesid teineteisega. Esimene sosistas: «Ära ole loll, jäta maha see koht, põgene koju oma sünnilinna, peida end väikesse eestuppa, kus on alles su rahulik voodi, jätka oma ausat ametit, milles su isa halliks läks ja jäta kättesaamata ideaalide eest märatsejad omapead.»

Kui ma oleksin kuulanud halba inimest, kes tarka nõu andis, siis poleks ma oma sadat kõidet valmis kirjutanud, vaid oleksin praegu Kõmäromi linnapea. Mu kuulsus, tõsi küll, oleks ka nõnda küllalt suur.

Aga mina kuulasin oma head inimest, kes hullu nõu andis, ja mis ma teisel päeval teoks tegin, selle poole sajandi juubelit pidas mullu kogu ungari rahvas.

Sel suurel päeval kohtasin laval Róza Laborfalvyt.[1] Me ei mänginud: roll oli tõsine. Tuli rahustada ülesärritatud rahvamerd: peatule hüglasele aru pähe panna.

Seal siis sain Temalt esimese ordeni, rahvusvärvides paeltähe rinda. See oli meie kihlus. Kui selle kord vastu olin võtnud, ei saanud seda enam maha salata. Hakkasime siiralt, tõsiselt teineteist armastama, nii nagu ainult kaks puhast hinge võivad kokku sulada: kumbki meist leidis teises oma hinge täiendava poole. Me ei teinud sellest saladust.

Kes mind tundsid, sugulased, sõbrad, kes saatust ette nägid, kes teadsid, et ma petta ei suuda, petta naist, kes mind armastab ja keda mina armastan, ja kui ma kord ühe südame vastu võtan, annan ma selle eest oma südame, ja kus palguks «au», seal ei tasu ma häbiga; — niisiis tegid nad kõik, et seda saatust väärata.

Ma ei kõnele küünilistest laimajatest, kes mu armsama peale keelt kandsid; nood kihutasin ma lihtsalt minema.

Kuid iga mu heasoovija teadis midagi ta vastu ütelda.

Üks avastas, et tal on lugemata hulk võlgu: rohkem kui karvu peas. (Ja ometi, kui toredad kiharad tal olid!)

Teine hirmutas mind sellega, et jooksen külmaverelise, südametu naise järele, kelle kõrval ma ära külmun.

Mu arst ähvardas sellega, et mina, kes ma just äsja olin toibunud raskest surmatõvest, suren kindlasti abielu katastroofi.

Kas siis elueast ei räägitud?

Miks mitte! Igaüks ütles, et mõrsja on seitse aastat peigmehest vanem: «Sina oled alaealine tattnina, poisike, too aga matroon!»

See nimelt oli siis klaperjahi «võta» sõna!

Ja ma võtsin sellegipärast Róza Laborfalvy naiseks.

Ei kuulanud oma halba inimest, kes registreeris tarku nõuandeid, vaid oma head inimest: mind kuulutatigi hulluks.

Lõpuks katsetasid mu heatahtjad sõbrad kõige drastilisema võttega.

Mu armsaim sõber Sándor Petőfi (mu hinge külge kasvanud hing) oli nii halastamatu, et tõi Pesti mu ema, kel oli jalaluumurd, ja mu õe, keda ma väga armastasin. Ja tema ise juhtis nad mu Svábhegyi metsa-redupaika, mida peale tema keegi muu ei teadnud. Olin seal oma mõrsjaga peidus.

Nende lähenemisest saime teada alles mõni minut varem.

Hüppasime püsti laua äärest, mis oli väljas puude all. Mul polnud enam aega majja kübara järele minna. Pistsin jooksma, peas see rahvusvärviline kodumüts, mille mulle oli valmistanud Róza Laborfalvy 15. märtsi mälestuseks (see on mul praegugi alles). Haarates pruudi käest kinni, tormasin meelt heites läbi tihedate padrikute, läbi teetute metsade.

Nad ajasid mind taga. Mind!

On küll kole olla vaenlastest jälitatud, aga olla taga aetud veel nende poolt, keda me armastame! Ei mind ajasid endi eest ära mu õnnis hea ema, mu kallis vanem õde ja mu armastatud Sándor Petőfi!

Ja ma võtsin siiski Róza Laborfalvy naiseks! Ma viisin ta väikesse kehva külasse. Seal lasksime endid laulatada: meie saajavanemaiks olid köster ja kellamees. (Küla nimi on Rákos-Csaba.)

Kõik pildusid meid kividega.

Ainult kaks inimest mitte: üks mu sugulane ja üks hea sõber.

Sugulane oli mu hea vanem vend Károly, kes mu elu pööripäeval mulle ladinakeelse kirja saatis (et naised aru ei saaks). «Et sa küll meie ema petsid, sellegipärast ei jäta ma sind iialgi maha.» Ja seda ta mitte ainult ei ütelnud, vaid ka tegi. Igas kitsikuses oli ta mu kõrval ega jätnud mind maha.

Hea sõber oli Ede Szigligeti[2], kes laulatuseks vajalikud dokumendid hankis ja mulle järele saatis.

Niisugune oli mu abiellumine viiekümne ühe aasta eest.

[1] Róza Laborfalvy, õieti Judit Benke (1817—1886), ungari rahvusteatri näitlejatar, esines suure menuga traagilistes osades. Abiellus 1848. a. M. Jókaiga.

[2] Ede Szigligeti (1814—1878), ungari draamakirjanik, rahvusteatri dramatürg, lavastaja, hiljem direktor, ungari rahvatüki looja, kirjutas üle saja näidendi.

Tõlkinud P. PALMEOS teosest «Az én életem regenye». Budapest 1901.

Dotsent Kallista Kanni juubel

Rahvusvahelise naisteaasta hakul, 28. veebruaril, tähistab oma järjekordset juubelit ülikooli naispere üks auväärsemaid liikmeid, filoloogiakandidaat dotsent Kallista Kann.

Enam kui pool sajandit tunneb eesti üldsus juubilari silmapaistva pedagoogina ja teadlasena. Tartu Riikliku Ülikooli õppejõuks tuli ta 1945. aastal. Kuigi dotsent K. Kann valdab suurepäraselt mitut võõrkeelt, on talle alati kõige südamelähedasem olnud Balzaci ja Rolland'i emakeel. On alust arvata, et dotsent K. Kanni sünnipärased omadused ja prantsuse keel on vastastikku aastate vältel teineteist mõjutanud. Nii tunneme teda gallitsistliku temperamendi, sädeleva vaimu ja avara silmaringiga inimesena, kes aastakümneid on olnud prantsuse keele ja prantsuse progressiivse kultuuri peamiseks vahendajaks eestlastele. Eranditult kõik sõjajärgsetel aastatel Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud prantsuse filoloogid on tema õpilased. Haruharva leidub õpetajat, kellel on niisugune imetlusväärne võime sisendada armastust õpitava vastu.

Kogu sõjajärgsel perioodil on K. Kann olnud keskseks isiksuseks romaani filoloogia alal Eesti NSV-s. Tema sulest on ilmunud mitmeid prantsuse keele õpikuid. Ka mittefiloloogile on hästi tuttav K. Kanni koostatud prantsuse-eesti sõnaraamat (1959 ja 1968). Silmapaistev saavutus on kirjastusele loovutatud eesti-prantsuse sõnaraamatu käsikiri. Kõige selle kõrval on K. Kann suutnud oluliselt kaasa aidata saksa keele õpetamise parandamisele vabariigis. Ta on saksa keele ja vastava foneetika õpikute ning eesti-saksa sõnaraamatu kaasautor. Sellele lisandub veel rohkesti artikleid ja ettekandeid prantsuse filoloogiast ning võõrkeelte õpetamise metoodikast.

Filoloogi- ning pedagoogiteenetele lisandub panus võõrkeelte parema õpetamise organiseerimisse nii *alma mater*'is endas kui ka meie keskkoolides. Ligi 15 aastat juhatas dotsent K. Kann võõrkeelte kateedrit. Tema väsimatu energia, täpsus ja nõudlikkus enese ja kaastöötajate vastu edendasid kahtlemata võõrfiloloogia taset meie õppeasutuses. Suure entusiastina on ta olnud jäljendamist väärivaks eeskujuks kõigile kolleegidele ja üliõpilastele.

Dotsent K. Kannist ning tema tähtpäevast rääkides oleks andestamatu piirduda minevikulise vormiga. Juubilaril on hulk plaane ja kavatsusi. Redigeerimist ning täiendamist ootavad juba ilmunud tööd, koostamisel on uued käsikirjad. Süda valutab romaani filoloogia tuleviku pärast meie vabariigis. Seda muret kergendab siiski lootus alahindava suhtumise peatsele revideerimisele, usk prantsuse keele kui maailmakeele õpetamise vajalikkusse.

Seda veendumust jagavad need arvukad õpilased ja kolleegid, kes dotsent Kallista Kanni ta sünnipäeval õnnitlevad ning kinnitavad — ühiste pingutustega *ça ira*!

TRÜ võõrkeelte kateedrite nimel
O. MUTT

Viis sajandit Michelangeloga

6. märtsil möödub pool aastatuhandet päevast, mil Itaalias Arezzo lähedal asuvas Capreses sündis üks kõigi aegade väljapaistvamaid kunstnikke — Michelangelo Buanarrotti. Michelangelo nimi assotsieerub iga vähegi kultuuriteadliku inimese ettekujutuses millegi erakordse, suure ja kordumatuga. Ta on skulptor, maalija, arhitekt ja luuletaja, kelle puhul ei tõrguta kasutamast epiteeti «geniaalne». Kuid milles tema geniaalsus just väljendub, on hoopis raskem öelda. Michelangelo kui mõiste sisu avaneb igaühele eri moodi. See sõltub sellest, kas ja mil määral ollakse tema loominguga vahetult kokku puutunud, tajumaks kunstniku ande vapustavat jõudu, või võetakse lihtsalt omaks legend Michelangelost, usutakse sellesse, ise otsest kunstielamust saamata.

Michelangelo on mitmekülgsete annetega tugev ja tegutsev isiksus, nagu ollakse harjunud kujutlema üht tõelist renessansiinimest. Ent samal ajal on tema looming ja elukäik täis vastuoksusi, traagikat, hiiglase poolt tunnetatud vihast jõuetust oma tahtmisi teoks teha. Võib-olla muudavad just need «normist kõrvalekaldumised» Michelangelo kunsti erakordselt külgetõmbavaks, on kindlustanud talle nüüd juba viie sajandi pikkuse kestuse. Michelangelo kaasaegne Leonardo da Vinci näib oma tarkusest ja mõistusest juhitud andega esimesel pilgul paremini sobivat renessansiaja inimese ossa. Kuid tänapäeval selgub, et ta oli väga paljude oma ideedega kaugel ees ajast, mil elas, ja pidi sellele nii mõnetigi olema käsitamatu ja võõras. Michelangelo suurejoonelised kavad skulptuuride, ehituste ja maalide loomiseks, nende teostamiseks kulutatud määratu suur energia ja ettevõetust vaid väikese osa valmimine (millest piisaks aga mitme mehe nime surematuks tegemiseks) on ehk kokkuvõttes renessansiajastule iseloomulikumadki.

Renessanss asetas keskaegsele askeesile ja alistumisele vastu usu isiksuse ja mõistuse jõusse. Allaheitlikkuse asemele astus mässumeelne inimene, kes oli valmis maailma oma tahte järgi paremaks tegema. Michelangelole on iseloomulik, et tema loominguline mõte koondub inimesele, kellele ta annab hiiglase jõu, prohveti tarkuse ja kangelase vastupidavuse. Need jooned avaldusid tema enesegi juures, eriti jõud ja vastupidavus, kontsentreerumisoskus ja kangekaelsus end olude kiuste maksma panna. Kasvõi siis, kui ta tohutute vaimsete ja füüsiliste pingutuste hinnaga Sixtuse kabeli laemaali valmis tegi ja oma kompromissitust kokkupõrgetes paavstiga demonstreeris.

Michelangelo elas läbi pettumuse kibedust oma suurte tööde valmimata jäämise pärast. Ent see oli midagi enamat kui üksikisiku traagika. Just Michelangelo, kelles kulmineerus renessansiinimese tegutsemisjulgus, tajus — ja see väljendub selgesti tema loomingus — oma ajajärgu piire, ideaalide purunemist, väljapääsmatust. Usk inimese jõusse, selle väljendamise püüe, võitluse dramaatilisus, vastuseisu tunnetamine lisavad Michelangelo töödesse sügavust, mitmeplaanilisust, on omalt poolt kindlustanud talle kestuse üle aegade. Pole mõtet vaielda, kas Michelangelo oli suurem skulptorina, arhitektina või maalijana. Tähtis on, et ta oli suur, üks kõige suurematest, kelle looming paneb tõdema viie sajandi lühidust.

MART ELLER

Eesti regivärsiliste rahvalaulude täielikust väljaandest

Sel ajal kui eestikeelne sõna kujundatud raamatus päevavalgele sai (1525), elas rahvalaul oma täisjõulist iga. Võimsad lüroeepilised «Suisa suud» (ainus Kalevipoega tegelasena esitav rahvalaul), «Tähemõrsja», «Maie laul», «Ori taevas» ja paljud veel kõlasid lõbustustel või juhuslikel kokkutulekuil, tavandilüürika saatis kombetäitmisi, töölaulust loodeti jõulisa või soodsat töömeeleolu, orjuseteemalised leelutused said meeleolulisteks orjade liitjateks. Laulud on meile säilinud pärandina, mida hoiame kui ajaloo tunnismehi ja rahvahulkade kõrge kunstimeele näitajaid.

Vaevalt suudaksime saada selget kujutlust meie kauge mineviku loomingust paremini, kui selle pärandi kättesaadavaks tegemise kaudu trüki teel. Väljaanne rahuldaks kõiki, neid, kes otsivad sellest elamusi, ka loomingulisi eeskujusid, või teadmistehuvilisi, uurijaid. Ja inspiratsiooni otsiv kunstnik, olgu ta tegev sõna, heli või kujutava kunsti vahenditega, leiab siit aineid, mida vahendada ja edasi anda. Trüki kaudu lunastame ühtlasi auvõla neilt, kes sajandite taga raskes orjuses lõid ja säilitasid meile nii väärtusliku vaimuvara.

Õigusega võime olla uhked hulgaliselt kogutud tekstide ja viisiüleskirjutuste pärast, aga arhiivikappidesse lukustatud varal on ainult pool väärtust. Sellepärast otsustati kõigist olemasolevaist liikidest välja anda regivärsiline rahvalaul kui väärtuse poolest esileküündivaim.

Tänavu saab täis sada aastat ajast, kui Tartu ülikooli kunagine kasvandik, rahvusvaheliselt silmapaistvaks folkloristiks tõusnud dr. Jakob Hurt ilmutas oma kodukihelkonna Põlva laulude esimese vihiku pealkirjaga «Vana kannel». Oma leivatöö ja paljude muude kohustuste kõrval suutis ta 1886. aastani välja anda alustatud seeria teisegi köite Kolga-Jaani lauludega. Ja elu lõpu poole veel kolm suurt köidet «Setukeste laulud» (1904—1907). Sisu ja mahu poolest aukartusele sundivat tööd jätkas hiljuti manalasse varisenud prof. Herbert Tampere 1938. a. Kuusalu asunduste, 1941. a. Karksi laulude köitega.

Väljaande ilmumise pidevuse katkestas Teine maailmasõda, ja nüüd otsustati seda topograafilis-tüpoloogilisel printsiibil (kui kõige otstarbekamaks osutunud) kujunenud väljaannet taas jätkata, kusjuures Eesti NSV-s töötaval kolmel folkloori uurimisega tegeleval asutusel on igaühel oma topograafiline ala, kus ta töötab. *Viribus unitis* jätkatud jõupingutuste tulemusena võib eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder anda väljaande sajanda sünnipäeva puhul kirjastusele üle juba praegu valminud järgmise köite, mis sisaldab esimese osa Haljala laule, sellele järgneb ligemail aastail veel kaks koos põhjalikkude kommenteerivate lisadega.

Eesti rahvaluuleteaduse ajaloos on oma kindel osa üliõpilastel, kelle abi on olnud suur läbi aastakümnete, küll tekstide, meloodiate ja lisaandmete kogumisel, küll uurimismaterjalide korrastamisel kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnas kuni tänapäevani välja, viimastel aastatel eriti õppepraktika korras. Aga ka iseseisvaid uurimusi on valminud nendegi, Haljala laulude alusel, nii V. Metstaki diplomitöö ja mõned kursusetööd. Täiendavat järelkontrolli tegid ja uut ainet kogusid kohapeal üliõpilased (praegu juba iseseisvad töötajad) Ü. Kurs, E. R. Ennuse, H. Liin jt. Uhe suure, püsiva väärtusega elutöö tegemisest — kõigi trükitud eesti regivärsside bibliograafia koostamisest võttis hoole ja ennastsalgavusega osa praeguse eesti filoloogia osakonna teise kursuse 16 üliõpilast, kelle nimed figureerivad kord selle valminud ja trükitud bibliograafia eessõnas. Mainitud bibliograafiat võivad tegijad ise kõigi tõenäosuste järgi kasutada veel enne oma diplomi kättesaamist. Nii kiidab siis töö ise selle tegijat. See on parim kõigist kiitustest.

ED. LAUGASTE

Kui paljud väidavad, et alkoholismiprobleem on meil praegu kõrvalise tähtsusega? Ma arvan, et neid polegi. Elu ise sunnib neid tunnistama vastupidist.

Kõik algab pisiasjadest, esimesest pitsist. Olen täiesti nõus sm. Langiga, et parim lahendus on alkoholist täielik hoidumine. Ja see on täiesti võimalik, kui meil ei ole veel füsioloogilist alkoholivajadust. Asja teebki raskeks see, et arvatakse suutvat end alati kontrollida ning oma alkoholitarbimist pidurdada, ent märkamatult satutakse olukorda, kus ei olda enam iseenese peremees. «Labrakad» on saanud kasvõi üliõpilaselugi loomulikuks koostisosaks. Väga õigesti märkis R. Veidemann, et joomine on üks lüli põhjuste ja tagajärgede ahelas. Tagajärgi peame likvideerima iga kord uuesti, põhjuse likvideerimisega saame neist lõpuks lahti.

Tahaksin juhtida tähelepanu kahele võimalikule põhjusele. Üks neist on inimese elus valitsev pingeseisund, mille on põhjustanud alaline kiirustamine, tähelepanu hajuvus, sotsiaalsele kontaktide rohkus ja pealiskaudsus jpm., aga eelkõige lahendamata eluprobleemid. Selline pinge vajab maandamist, mured tahetakse unustada, sest lahendust sageli ei nähta. Alkohol pakub oma abi, ent tõelise abiandmise asemel ta orjastab meid.

Oluliseks põhjuseks on ka kontaktivajadus kaasinimestega. Mitmed üliõpilased on mulle öelnud, et joobeseisund on tarvilik omavahel vabalt suhtlemiseks. Kahtlen, kas see tõesti on ainus ja õige võimalus üksteisemõistmiseks. Arvan, et ükski endast, s. t. oma inimväärikusest lugupidav nooruk ei või sellega leppida.

Lõpuks tahaksin küsida: kas karsklus on vanamoeline? Arvan, et sellele küsimusele saab olla ainult eitav vastus. Karsklus on kaasajal väga tervitatav ja vajalik nähtus.

A. ROSENVALD,
üliõpilane

Carl Clausi elumaja

Carl Ernst Clausi (1796—1864) elu ja tegevust kajastavaid dokumente on Ajaloo Keskarhiivis uuritud korduvalt. Ülemaailmse kuulsusega keemik ja ruteeniumi avastaja oli ühtlasi tuntud farmatseut, botaanik, Peterburi Teaduste Akadeemia korrespondentliige.* Sündinud Tartus, õppinud apteekriametit Peterburis, töötanud Tartu ülikooli keemialaboratooriumis ja saanud professoriks Kaasani ülikoolis, tuli C. Claus 1852. aastal Tartusse jäädavalt tagasi farmaatsiaprofessoriks. Kõikidele uurijatele hästi tuntud isiklikus toimikus C. Clausi kohta on märge, et ta oli Tartus kahekordse kivimaja omanik. Seniajani ei osanud arhiivitöötajad vastata küsimustele, kus see maja asus. Tänu arhiivi endisele töötajale **Jüri Otsale** leiti toimik C. Clausi elumaja kohta Tartu Kinnistusameti fondist (f. 2381, nimistu 2, toimik 1210). Hoone asus II linnaosas Riia ja Tähe tänava nurgal. Kõige vanem dokument toimikus on aastast 1790. C. Claus oli maja omanik alates 1854. a. kuni surmani. Pärijateks said poeg Friedrich Franz Claus, sõjaväearst Friedrichstadtis (praegune Jaunjelgava Lätimaal), tütar Victorie Struve ja surnud tütre Ernestine lapsed Oscar, Alexander, Alide ja Emma. Nende isa, Veterinaariainstituudi professor Friedrich Brauell pidi müüma maja pärijate volitusel edasi. Victorie Struve kirjutas Fr. Brauellile volikirja Odessast, kus tema mees Jakob Theodor Struve, Õpetatud Eesti Seltsi korrespondentliige, oli vana kreeka kirjanduse professor ja ülikooli mündikabineti ja ajaloomuuseumi juhataja. Kirjas Odessast on maja asukohta nimetatud Postijaama mäeks. Tõepoolest, maja vastas asus suur postijaam Peterburi—Tartu—Riia postitraktil. Seepärast oli sobiv kasutada ruume hotellina. Nii talitaski Tartu selts «Kommertsklubi», kelle käes oli maja aastatel 1873—1898. Ka edasi müüdi see kaupmeestele. Hoone hävis sõjatules, selle asemele ehitati Riia maanteele kauplus «Tekstiil».

MALLE LOIT

* Vt. «TRÜ» nr. 24, 13. sept. 1974.

Andrei Tarkovski ja „Peegel“

19. veebruari õhtul oli paljudel filmisõpradel võimalus kohtuda filmirežissööri, Vene NFSV teenelise kunstitegelase Andrei Tarkovskiga. Vanemuise tänava ringauditooriumi oli kogunenud saalitäis kinohuvilisi, isegi treppidele jätkus istujaid.

Andrei Tarkovski nimega on seotud mitmedki nõukogude filmikunsti kordaminekud: tema oli see, kes 1960. aastatel arendas edasi 1920. aastate teise poole tummfilmi ehk nn. «poeetilise» filmi traditsioone; tema filmid «Ivani lapsepõlv», «Andrei Rubljov» ja «Solaris» on võitnud mitmeid auhindu rahvusvahelistel filmifestivalidel Veneetsias ja Cannes'is. Kriitika on alati märkinud A. Tarkovskit kui väga poeetilise maailmatunnetusega kunstnikku. (Muide, Andrei Tarkovski isa Arseni Tarkovski oli tuntud poeet.)

Enne filmi «Peegel» demonstratsiooni õnnestus A. Tarkovskile esitada kolm lühikest küsimust.

Missugune koht on Teie loomingus «Peeglil»?

See on minu kõige parem film.

Teie looming erineb teiste nõukogude kineastide loomingust. Miks?

Sellele küsimusele ei saa vastata, sest esiteks peaksite seda ise tegema ja teiseks ei taha ma kolleege solvata, seades ennast neist kõrgemale.

Millised on Teie tulevikuplaanid?

Tahan teha filmi Dostojevski «Idioodist».

«Peegli» kohta ütles Tarkovski, et film on autobiograafiline mõtisklus. See olevat tehtud kavatsusega, et iga vaataja võiks ennast samastada tegelastega.

Filmi tegevus algab Aleksandr Solonitsõni (mängis nii «Andrei Rubljovis» kui «Solarises») ilmumisega. Kas ei vihja Tarkovski sellele, et «Peeglit» tuleb võtta kui tema eelnenud filmide järge. Ka korra ekraanil vilksatanud reklaamikuulutus nagu süvendab seda mõtet, sest «Rubljovis» näitas Tarkovski olevikku läbi mineviku, «Solarises» olevikku läbi tuleviku ja nüüd «Peeglis» olevikku läbi mineviku, oleviku ja tuleviku.

Peegel kui kujund on filmis väga tähtsal kohal. Mida sümboliseerib siis peegel? Minu arvates aega, saatust ja igavest ringkäiku. Kõik kordub, samal ajal ka ununeb. Ja vananeb. Ning meil kõigil on soov pöörduda tagasi lapsepõlve. Filmis on segi paisatud kaadrid minevikust, olevikust ja tulevikust. Kord tsiteeritakse Puškinit, kord Vjazemskit... Vahele on monteeritud dokumentaalkaadreid Hispaania kodusõjast ja massipsühhoosis tunglevaid hiinlasi meie riigipiiril. Elutõde ja kunstitõde peaaegu kattuvad. Tarkovski tuletab samal ajal meelde ja hoiatab. Kuid kõike seda varjutab mingi nukker alatoon. Kunagi on Tarkovski öelnud, et kunstnik peab väljendama oma kurbust ja viha poeetiliselt.

Esimesel pilgul tundub, et filmis puudub süsteem, kuid hiljem hakkab Tarkovski poeetiline maailm selginema. Täiesti ei selginegi, aga kas seda on üldse tarvis, sest tagasipöördumine lapsepõlve on ju tegelikult võimatu.

M. TAEVERE

Kust tulid ...

(Algus 2. lk.)

vestama), kogemusi. Viimaseid peab igal juhul olema rühmajuhil, kes matkatingimustes on kapteniks laeval.

M. V.: Tütarlapsed on äärmiselt vaprad. Neil lasub ka toiduvalmistamise kohustus. Tõsi küll, seljakotid on neil poiste omadest kergemad...

V. K.: ... kuid mitte kerged. Meie tüdrukud kandsid 25 kg raskust koormat. Toidutagavarade kahanedes ning harjumuse kujunedes muutub see hiljem kergemaks. Mis söömisse puutub, siis ei tähenda matka läbitegemine sugugi saleduskuuri. Mõni mees võtab kaalus koguni juurde, sest matkal süüakse ainult toitainerikast sööki.

M. V.: Matka raamidesse kuulub ka kultuuriprogramm. Tutvusime Montšegorskiga, Verhnetulomski hüdroelektrijaamaga, mis on Soome spetsialistide ehitatud (11 korrust asub maa all), Murmanski koduloomuuseumiga.

V. K.: Meie külastasime Sajaano-Šušenskoje hüdroelektrijaama, Šušenskoje memoriaalkompleksi, Tuva koduloomuuseumi. Muide, tuvalased olid sõja ajal Nõukogude armee peamisteks ratsahobustega varustajateks.

Matka lõpul olime mõistagi väsinud. Tõtt öelda tuleb teinekord üsna matka keskel tülpimuse tunne, hurjutad end, et üldse tulid. Pead üle saama! Kui koju jõuad, tahad varsti jälle tagasi...

M. V.: Alles pärast sellist katsumust tunned, mida on tegelikult väärt tsivilisatsiooni hüved, mis meile nüüd nii endastmõistetavatena näivad. Muusikagi omandab pärast rasket matka hoopis teise, palju meeldivama kõla!

Kirjapanijaks oli M. Kadastik

Kateedrijuhatajate nõupidamine

Millest räägiti möödunud nädalal nõukogu saalis toimunud TRÜ kateedrijuhatajate nõupidamisel? Vastab anorgaanilise keemia kateedri juhataja prof. V. PAST

Avasõnas rääkis rektor professor A. Koop kateedrijuhatajate osast ülikoolitervikus. EKP TRÜ komitee sekretär dots. J. Reimand piiritles kateedrijuhataja ülesandeid kasvatustöös. Dots. E. Kivimaa rääkis kateedrite funktsioonidest ühiskondlik-poliitilise praktika arvestamisel. NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. kt. J. Kalitsa ettekande sisuks oli järjekordne ankeetküsitlus üliõpilaskonna koosseisu, erialaste huvide ja nende dünaamika, õppetöösse suhtumise ning eeskirjade kohta. Dots. J. Reimandi ettekanne leidis vastukaja soome-ugri keelte kateedri juhataja prof. Paul Ariste ja farmaatsia kateedri juhataja dots. J. Tammeoru sõnavõttudes, milles pooldati õppejõudude igakuuste lektooriumide jätkamist. Kaugõppeprorektor V. Haamer andis ülevaate kaugõppeosakonna tööst, jagas metoodilisi näpunäiteid kateedri koosoleku läbiviimiseks.

M. UMMELAS

EÜE-75

EÜE-75 alustab järjekordseks töösuveks malevlaste komplekteerimist. Üliõpilastel, kes tahavad suve veeta EÜE-s, tuleb võtta ELKNÜ TRÜ komiteest (komitee EÜE sektori vastuvõtuaeg on iga päev k. 12—13) perfokaart ning esitada see samasse täidetult (dekaani, teaduskonna komsomolisekretäri ja arsti loaga).

Eesti NSV-s töötavate rühmade (Haapsalu, Harju, Kesk-Eesti, Pärnu, Rakvere, Saaremaa, Tartu ja Viljandi piirkond) juhtkonnad peavad hakkama kiiremas korras moodustama rühmade tuumikuid (tähtaeg — 10. märts). Tuumikut võiks defineerida kui umbes kolmandikku tulevasest rühmast, mille moodustavad rühma kureeriva kõrgema kooli üliõpilased pluss rühma juhtkond (komandör, komissar, meister, arst).

Avalduste vastuvõtmine vabariigist väljaspool olevatesse rühmadesse (Karjala, Kamtšatka, Jakuutia ja Gagarin) ning NSV Liidu piiridest väljaspool olevatesse rühmadesse (Saksa DV, Poola RV, Ungari RV, Tšehhoslovakkia SV ja Bulgaaria RV) lõpetatakse 15. märtsil.

Rühmade juhtkonnad peavad osa võtma õppustest, sest seda arvestatakse hiljem atesteerimisel ja sotsialistlikus võistluses. Sotsialistlikus võistluses arvestatakse sel aastal ka kõigi malevlaste osavõttu ohutustehnikaalasest õppusest.

Tähelepanuks esimeste kursuste üliõpilastele! Teil kõigil tuleb täita TRÜ suvemaleva perfokaart. Juhul kui te soovite veeta suve EÜE-s, tehke vastav märkus suvemaleva kaardile ning täitke ühtlasi ära ka EÜE perfokaart analoogiliselt teiste üliõpilastega. Juhul kui te saate konkursiga EÜE liikmeks, siis olete TRÜ suvemaleva tööst vabastatud, vastasel korral aga rakendab TRÜ suvemalev teid oma äranägemise järgi.

Tulevased malevlased! Teie esitatud avalduste laekumise kiirusest ja täidetuse korrektsusest oleneb, kui õigeaegselt EÜE-75 jõuab oma kaadri komplekteerida. Sellest omakorda aga oleneb, kuidas meie järjekordne töösuvi õnnestub.

ÜLO LANGEL,

ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektori juhataja asetäitja

Tervisekilomeetrid

Tänase päevaga on siis esimesed tervisekilomeetrite kaardid täis. 1., 2. ja 3. märtsil tuleb kaardid lasta vastavatesse kastidesse, mis on üles seatud peahoones, kehakultuurihoones (V. Kingissepa t. 19), Vanemuise t. 46, keemiahoones, ühiskonnateaduste hoones (ühiskonnateaduste õppekabinetis), arvutuskeskuses, teaduslikus raamatukogus Toomel, botaanikaaias (Bioloogia-Geograafiateadusk. dekanaadis), füüsikute õppehoones Leningradi mnt. 2, Maarjamõisas (uues hoones) ja Vana-Tiigis (komandandi juures). Kastid asuvad valvurite juures ning on heledast puidust, peale on kleebitud tervisekilomeetrite kaardi esikülg. Kastid korjatakse ära 3. märtsil kella 17—18 paiku. Ärge unustage! Ärge hilinege!

Loosimine on eeloleval kolmapäeval, 5. märtsil kell 17 kehakultuurihoone (V. Kingissepa t. 19) auditooriumis nr. 302. Võidud antakse kohe kätte!

Tervisekilomeetrite uusi kaarte saab ametiühingukomiteest, spordiklubist ja ametiühingubüroode spordiorganisaatoritelt.

VALTER LENK

RSR-i välispanoraam 74

RSR-i noorenenud koosseis astus taas oma austajate ette. Esitati ulatuslik ülevaade möödunud aasta tähtsamatest sündmustest maailmas. Ringi president T. Kõrda tegi põgusa ettekande käesoleva perioodi revolutsioonilise liikumise iseärasustest. S. Täker rääkis Küprose probleemidest ning kriisi võimalikest lahendusviisidest. M. Luigelt saadi ülevaade olukorrast Euroopas ning V. Kaasik analüüsis Portugalis toimunud võimuvahetuse iseärasusi. Välispanoraami lõpetas T. Alatalu, valgustades viimaseid sündmusi Hiinas.

Esinemistest võib järeldada, et ringi uus koosseis on peagi võimeline juhtohjad enda kätte võtma. Loodame, et lähemas tulevikus toimuv RSR-i teoreetiline konverents aitab sellele tõhusalt kaasa.

URMAS MURRE

ÜTÜ

1974/75. õ.-a. toimuvad teaduskondade ÜTÜ konverentsid järgmiselt:

Ajalooteaduskond	**— 25.—26. aprillil 1975. a.**
Arstiteaduskond	**— 2. aprillil „**
Bioloogia-Geograafiateaduskond	**— 25.—27. aprillil „**
Filoloogiateaduskond	
eesti kirjandus	**— 19.—20. aprillil „**
eesti keel	**— 25.—26. aprillil „**
vene filol.	**— 11.—13. aprillil „**
inglise filol.	**— 23. aprillil „**
saksa filol.	**— 22.—23. aprillil „**
Füüsika-Keemiateaduskond	**— 11.—12. aprillil „**
Kehakultuuriteaduskond	**— 7. aprillil „**
Majandusteaduskond	**— 22.—23. aprillil „**
Matemaatikateaduskond	**— 11.—12. aprillil „**
Õigusteaduskond	**— 17. aprillil „**

TRÜ ÜTÜ nõukogu

Võrkpall

Teaduskondadevahelise võrkpallivõistluse finaalmängude ajakava.

Reede, 28. veebr.: Õigust.—KKT II kell 19.30 (N); õppejõud—KKT I k. 20.15 (M); õppejõud—Arstit. k. 21 (N).

Laupäev, 1. märts: KKT II—Õigust. k. 14 (M); KKT II—Arstit. k. 15 (N); KKT II—KKT III k. 15.45 (M); Õigust.—Ajaloot. k. 16.30 (N); KKT III—KKT I k. 17.15 (M); õppejõud—KKT III k. 18 (N); KKT I—Õigust. k. 18.45 (M); Ajaloot.—KKT III k. 19.30 (N); õppejõud—KKT IV k. 20.15 (M).

Pühapäev, 2. märts: õppejõud—Õigust. k. 10 (N); KKT IV—KKT I k. 10.45 (M); Õigust.—Arstit. k. 11.30 (N); KKT IV—KKT III k. 12.15 (M); Arstit.—KKT III k. 13 (N); KKT III—Õigust. 13.45 (M); KKT II—KKT III k. 14.30 (N); Õigust.—õppejõud k. 15.15 (M); KKT II—Ajaloot. k. 16 (N); õppejõud—KKT II k. 16.45 (M); Ajaloot.—õppejõud k. 17.30 (N); KKT II—KKT IV k. 18.15 (M).

Lõpetamine kell 19.

Klubis

Laupäeval ja pühapäeval kell 20 toob külakosti **Tallinna ansambel «Kratid»** koos tsirkuseakrobaatidega.

Esmaspäeval, 3. märtsil kell 21 kogunevad klubi nõukogu liikmed koosolekule.

5. märtsil kell 17 toimub konkurss liikumisrühma (Rait Laidre juhendamisel) astumiseks.

16. märtsil kell 18 annab kontserdi ansambel **«Psühho».** Piletite eelmüük alates järgmisest nädalast esmaspäeval, teisipäeval ja reedel kell 15—18 TRÜ klubi kantseleis.

Kinoklubi

Reedel kell 18 on Vanemuise t. ringauditooriumis kohtumine «Tallinnfilmi» režissööri MARK SOOSAAREGA. Demonstreeritakse filme «Kihnu naine» jt.

Uut TRÜ Raamatukogus

1. **Гражданский кодекс ЭССР.** Таллин, 1973. 302 lk. 6 T-96.
2. **Деген А., Ступников И. Мастера танца 1917—1973.** Ленинград, 1974. 247 lk. 13 Bio-18.
3. **Закон Эстонской социалистической республики о государственном нотариате.** Таллин, 1974. 60 lk. 6 T-97.
4. **Несауле В. П., Орехов В. П. Лилии.** Рига, 1973. 146 lk. 21 T-64.
5. **Политическая экономия. История экономической мысли.** Москва, 1974. 69 lk. 5 B-211.

Annoteeritud nimestik sisaldab 191 nimetust bibliograafiaväljaandeid ajavahemikust 1812—1972.

6. **Прижизненные изданя и публикация произведений К. Маркса и Ф. Энгельса. I.** Москва, 1974. 423 lk. 1 Bi-73.

K. Marxi ja F. Engelsi eluajal avaldatud tööde bibliograafia I osa hõlmab umbes 2500 tööd, kirjutatud 1864. aastani, s. o. I Internatsionaali loomiseni.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1055. MB-00478.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL TRÜ

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 9 Reedel, 7. märtsil 1975 XXVII aastakäik

30 aasta eest. Enne lahingulendu...

T. ILOMETSA foto.

Enne kontrolltööd...

NAESTERAHVAS KUI NIISUGUNE

(Juhikiri)

Et naesterahvas magaja mehe küljeluust üpris kunstilisel viisil väljanikerdatud on, nõnda et teda eemalt ja sagedaste ka ligemalt silmarõemuga võib vaadata — see on igamehele selgeste teada. Aga väga mitmed tuimad puu- ja gummisarnatsed meesterahva pead ep ole mitte lõpuni mõtelnud, mis seesugune tähtjas asjalugu naesterahvale aegade ilmotsata tuurimisel tähendanud on. Sest ja sellepärast olgu alamal seda mõne sõnaga seletatud, mis ehk ka mõistlikule naesterahvale mõndagi kosutust võib saata.

Et naesterahvas algmises luust tehtud on, siis on tema ka üleväga k õ v a ja t u g e v oma olemises ning püüdmises. Nõnda teame sündinud asjade loost mitmed näitused tuua, kus kindlate naesterahvaste ees mehed murdu maas olivad, aga naesterahvas jää-külma põlgtusega ja ironiliku muigamisega mokkadel nende viletsate peale alla vaatas. (Mõnigi praeguse aja mees võib sedasama tunnistada, ehk küll salaja ja üksnes iseenesele.) Targad historiatundjad teavad koguniste rääkida, et ükskord seesugune aeg olnud, kus ükspäinis naesed valitsenud (Matriarhat). Selged aja märgid tunnistavad, et naesterahvad praegu jälle selle ärakautatud auujärje peale marssimas on, mis ju sellestki ära näha, et meie suurkoolis palju naesterahvaid oma lõpmata tarkuses meestest kaugele mööda on astunud. Mõnes teadekonnas jälle on tudendid peaaegu ükspäinis naesterahvad, nõnda et mõni üksik äraeksinud noormehike nende seas otsekui jänesetallekene värisemas on.

Nõnda võime siis küll tõtelikult ütelda, et varsti jälle need päevad tulema saavad, kus naesed igalpool valitsemas on ja õitsvate punaste paledega ning lokisasidustega mehed suures püüdmises ja vagas kasinuses kodust tööd talitamas ning oma naeste armsaid lapsukesi hoidmas on. Ka väljaspidine muudatus on meil kõigil juba silma all: pitka juustega meesterahvaid on ju igalpool näha, varsti saavad neil kõigil ka undrukud ümber olema, sest et naesed juba praegu nende püksid oma jalga on kiskunud.

Et naesterahvas pärast meest sai maailma loodud, siis on tema ilma vaidlemiseta ja juba põhjusmõtteliselt meesterahvast ikka n o o r e m: ajalik vanus pole siin ülepea mitte tähtjas. Et tema sellejuures meesterahvast ka kindlam on — nagu ülemal selgeste näidatud — siis elavad naesed oma igaveses nooruses ka hulga kauem kui viletsad meesterahvad. Nagu arvustik meile selgeste teatab, on naesterahvaste keskmine elukäik ju praegu 120 aastat, meestel sellevastu umbes 60. Sellest võib ka kõige oimetum pea hõlpsaste üht tulevase aja pilti enesele ette maalida, kus siin maailmas üksnes igaveste noored naesterahvad õilmitsemas on, nende vahel — otsekui ärakuinud varrekesed — mõned 60-aastased meesterahvad tudisemas.

Et naesterahvas sai pärast meest siia maailma loodud, siis on tema meesterahvast ülepea ja igas tükkis hoopis t ä i e l i s e m ja i l u s a m, sest — nagu vanasõna ütleb — läheb esimene vasikas ikka aia taha; aga see esimene vasikas oli — mees, kelle vigadused naesterahva juures hoolega äraparandatud saivad. Kui meie jutt juba vasikate poole kallas, siis on veel üks teine tarkusesõna, mis vasikaga võidujooksmisest teab rääkida ja sellega naesterahva lõpmata sõnaseadmiseosavusest (Demagogie) tunnistust annab.

Teeme sellega lõpetust, ehk meil veel küll naesterahva ümber arutamist oleks. Pealegi on kirjutajal seesugune tundmus, et edaspidine jutt ehk meesterahvaid ülelüa nerviliseks saaks muutma.

Lisanduseks kõigile meie naestele teretus ja tundmustest õhkav punast karva roosi-õis (ilma torkava okasteta).

Teel võidule

30

MILLEGA MEENUB TEILE SÕJA VIIMANE PÄEV?

JEVGENIA UIBO:

«Leningradi Lesgafti-nimelise Kehakultuuriinstituudi lõpetasin 1941. a., alates sama aasta juulist olin juba mobiliseeritud. Töötasin hospidalides, algul Leningradi all, siis Arhangelskis, sõja lõpus Poola aladel.

9. mai hommikul oli 19. armee hospidal (töötasin seal ravikehakultuuri metoodikuna) Koszalinis, praeguses Poola RV territooriumil olevas väikelinnas. Haavatud olime varem ära saatnud, kuid sellel ööl ei maganud keegi — ootasime teadet sõja lõppemise kohta. Mäletan, et see saabus kella nelja paiku hommikul. Me nutsime rõõmust, jooksime läbisegi ja suudlesime üksteist. Isegi hospidali ülemat, kellega paljudel ei olnud varem mingit kokkupuutumist, võisid sel päeval kõik suudelda.

1950. a. tuli Jevgenia Uibo tööle TRÜ kehalise kasvatuse kateedrisse.

Nimelisi stipendiaate

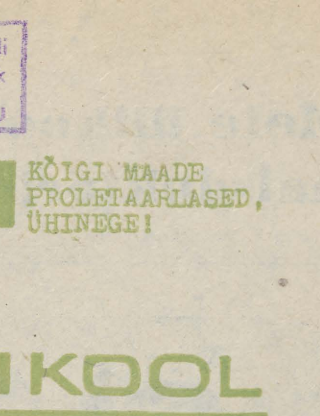

Kiiduväärt üliõpilane

Kunagi ilmus ülikooli lehes artikkel filoloogist, kes ei tunne keeli ja kel on polüglottide ees häbi. Kõik filoloogid ei ole siiski keeletud. Selle artikli autori kursusekaaslaseks on üliõpilane, kes tunneb mitut ja mitut eri keelt. See on LUULE EPNER, kes õpib praegu IV kursusel eesti kirjandust.

Oli vist jälle naistepäev, kui Tallinna I Keskkooli seinaleht sisaldas kirjutise ühestainsast õpilasest. Nüüdne Luule Epner oli siis perekonnanimega Liivaku. Luule prantsuse keele õpetaja tunnistas oma kirjutises, et tal pole olnud kuueteistkümneaastase praktika jooksul nii andekat õpilast. Sedasama tunnistasid intervjuudes teistegi ainete õpetajad. Kuigi ei küsitletud matemaatikaõpetajat, tunnistas Luule andekust selleski aines tema õde (praegu ülikooli III kursuse majanduse üliõpilane), kes ütles, et kui ülesanded ei taha lahenduda, siis pöördub ta ikka Luule poole.

Peale prantsuse keele ja matemaatika on Luulel olnud muidki huvisid. Mõned ta luuletused ilmusid 1970. aastal Kirjanike Liidu keskkooliõpilaste valikkogus. Eriti on ta aga huvi tundnud teatrikunsti vastu. Et teater tekib mitme kunsti sünteesist, siis on ta kahtlemata olnud huvitatud ka muusikast ja kujutavast kunstist. Selle huvi taset võiks näidata tõsiasi, et Draamateatri viktoriinil 1971. a. oli Luule üks kolmelises võistkonnas, kes tuli ülekaalukalt esikohale.

Siinsed näited pärinevad ikka keskkooliaastaist. Võiks arvata, et ülikoolis pole Luule midagi tähelepandavat teinudki. On kahtlemata. Ta on õppeedukuselt olnud pidevalt parimaid. Väga heade hinnete taga on väga head teadmised. Sellel õppeaastal on ta olnud ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatuse esimees, möödunud semestril aga pidas ringis ühe prantsuskeelse monograafia tutvustamiseks väga huvitava ettekande (kui paljud üliõpilased loevad vabalt selles võõrkeeles, mida nad on keskkoolis õppinud?).

Luule töötahet ja töötulemusi kinnitab õigusega K. Marxi nimeline stipendium.

PEETER OLESK

ACTA DIURNA

Pühapäeval, 2. märtsil pidas Emakeele Selts akadeemik Harri Moora 75. sünniaastapäeva tähistamise koosoleku Tartus. Ettekanded olid ajalookandidaat Lembit Jaanitsalt — «Harri Moora etnilise ajaloo uurijana», ajalookandidaat Ants Viireselt «Eesti rahvakultuur Harri Moora huvisfääris» ja akadeemik Paul Aristelt «Substraatseid kalanimetusi Läänemeremail».

Õhtul süüdati küünlad Harri Moora kalmul Raadi kalmistul.

Meie ülikooli naisdoktorid

1. LEIDA LOONE (9. IV 1911—28. IX 1969), ajaloolane, ajaloodoktor 1966, professor 1966. Tartu ülikooli kasvandik.

2. ELISE KÄER-KINGISEPP, farmakoloog, füsioloog, meditsiinidoktor 1934, professor 1944. Tartu ülikooli kasvandik.

3. VILMA KELDER, õigusteadlane, õigusteaduse doktor 1969, professor 1972. Tartu ülikooli kasvandik.

4. HILDA MOOSBERG, ajaloolane, ajaloodoktor 1954, professor 1956. ENSV TA korrespondentliige.

Rektori käskkiri

Õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul Tartu Riikliku Ülikooli naistöötajaid ja -üliõpilasi, kes jõudu säästmata täidavad oma ametikohustusi ning ühiskondlikke ülesandeid. Arvestades seniseid saavutusi, tõstan esile järgmised kollektiivi paremad.

I. Asetada foto ülikooli autahvlile

Koristaja Ella HALLIK, majahoidja Ida NÕMME, keskküttekütja Linda PUUSTA, kirjastusosakonna juhataja Marta RAISMA, II osakonna juhataja Lidia ANIKINA, aspirantuuriosakonna juhataja Salme LAAR, EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja Eha-Mai JÕGI, TRÜ ametiühingukomitee esimees Helve KABUR, õppeosakonna vanemmetoodik Mi LUIK, kaadriosakonna juhataja Asta LIIVAK, Ajalooteaduskonna vanemlaborant Meeli REINVELT, Arstiteaduskonna dotset Virve KASK, Arstiteaduskonna vanempreparaator Margot LIIBUSK, Arstiteaduskonna üliõpilased Tatjana ARO, Svetlana STEPANENKO, Anne JOHANSON, Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilane Anu NEUMAN, Bioloogia-Geograafiateaduskonna dotsent Asta ORASPÕLD, botaanikaaia direktor Hiie KIMMEL, Filoloogiateaduskonna dotsent Ellen UUSPÕLD, Filoloogiateaduskonna üliõpilane Irja TIKKO, Filoloogiateaduskonna vanemõpetaja Laine HONE, Füüsika-Keemiateaduskonna prodekaan Olga MANKIN, Füüsika-Keemiateaduskonna vanemteadur Imbi TALVIK, Füüsika-Keemiateaduskonna vanemlaborant Maila ORAV, Füüsika-Keemiateaduskonna insener Neonilla HIIEMÄE, Kehakultuuriteaduskonna vanemõpetaja Eva PEEBO, Kehakultuuriteaduskonna insener Olga FEDOSSOVA, Kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Ilona LOIT, Majandusteaduskonna vanemlaborant Silvia KEER, Majandusteaduskonna üliõpilane Sirje REVA, Matemaatikateaduskonna dotsent Leida TUULMETS, Matemaatikateaduskonna üliõpilane Ludmilla KARPENKO, Teadusliku Raamatukogu direktor Laine PEEP, peabibliograaf Inge MAASTIK, peabibliograaf Pille TIIRMAA, teadusliku uurimistöö sektori osakonnajuhataja Ester ZIMMERMANN, TUS-i vanemteadur Lilie PUNG, TUS-i vaneminsener Riina RUTTO, Õigusteaduskonna üliõpilane Aimi LEEMETS.

II. Avaldan kiitust

Administratiivosakondadest: inseneridele Armilda LEPINILE ja Marta KIKASELE, koristaja Maria TRANŽIROVALE, keskküttekütja Salme LESTALILE, krohvijatele Selma VOLKILE ja Olga KIVISTIKULE, peabibliograaf Linda KIVISTIKULE, vanemteadur Miralda KOORILE, vaneminseneridele Sirje MARKILE ja Elve KUUSIKULE, insener Sirje JÕGARILE, preparaator Silja KÜNNAPUULE.

Ajalooteaduskonnast: vanemlaborant Aino PRATKALE.

Arstiteaduskonnast: dotsent Ela LEPALE, vanemõpetaja Laine VILLAKOLE, assistent Lia LOOGALE, üliõpilastele Heidi ELIASELE, Mall ANTSMANILE ja Anu LIIASELE.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: vanemteadur Ille PALMILE, üliõpilastele Krista SÖÖNURMELE ja Maere VAPPERILE.

Füüsika-Keemiateaduskonnast: vanemõpetaja Hilja IHERILE, nooremteadur Marju SALVELE, vaneminsener Tiiu EHRLICHILE, vanemlaborant Aime VIIRALE.

Kehakultuuriteaduskonnast: õpetaja Milvi VISNAPUULE, üliõpilane Katrin KILLARILE.

Majandusteaduskonnast: üliõpilastele Tatjana TUPPITSALE ja Sirje ILVESELE.

Matemaatikateaduskonnast: dispetšer Endla KAASIKULE, vaneminsener Sirje EENSOOLE, üliõpilane Maaja VALTERILE.

Õigusteaduskonnast: laborant Silvia PASTAKULE.

Ühiskonnateaduste kateedritest: dotsent Siina LEPIKULE.

TRÜ rektor

Filmikommentaar

Lihtvaataja pilguga

Kinos käivad peale kriitikute ja teiste tugeva teoreetilise baasiga erialainimeste lihtsalt reatarbijad, igaüks oma kodukootud arusaamadega. Teinekord kipuvad need oma arvamused vägisi keelele.

Film revolutsionäärist ja palju materdatud «Tallinnfilm» — see kombinatsioon muutis «Punast viiulit» vaatama minnes ettevaatlikuks, sest teema nõuab väga täpset lähenemist. Vaesele vaatajale on ju kõikvõimalikest informatsiooni- ja kunstiallikatest juba niipalju revolutsioonilist antud, et teda enam KIRGLIKE loosungitega ei püüa. Ka ühiskonnateadusi on ta õppinud, ning seepärast pole usutava karakteri loomine sugugi lihtne. Piirid, kus vaataja filmi loojaid veel tõsiselt võtab, on küllaltki kitsad.

«Punane viiul» valmistas selles suhtes meeldiva üllatuse. N. Lorencsi Sõrmus, tugeva sisemise karakteriga inimene, eestlaslikult kinnine, kuid sugugi mitte kuiv; oma otsustes põikpäisuseni muutmatu, kuid vaheda eneseirooniaga — see Eduard Sõrmus, kes peale muu ka viiulit, ent veel enam muusikat armastas, see oma veendumuste eest võitleja sai filmiga mõistetavaks ja lähedaseks. Tõsi, tema kõne ei paelunud keele rikkuselt, tema sõnad ei harinud vaatajat poliitiliselt ega moraalselt. Sõrmuse suus olid sõnad, mida võis ja pidi rääkima inimene tema iseloomu ja tõekspidamistega. Seetõttu õiged sõnad.

Film pole kuuldemäng. Liigjutukad ja hääle kähedaks karjuvad kangelased ning vesiseks muutuvad (ka üllad) tunded — argieluga harjutatud vaataja neid lihtsalt ei usu.

Sõrmuse sisemine areng? Kas oli noor Sõrmus, kõneleja Londoni laval, seesama elatanud onu filmi lõpul, kelle edasitungiv elu oli ammu oma tagalasse jätnud?

*

Kui «Romanss armunutest» meil linale jõudis, oli reklaamimasin mind juba tükk aega töödelnud. Tõttasin vaatama ja ei kahetsenud, tekkis palju probleeme ja mõtteid. Kahjuks ei leidnud ma tuttavat, kellele film tõsiselt meeldinud oleks, ja seepärast polnud kellestki mulle vaidluspartnerit. «Nõme!» ütles üks, teine krimpsutas nina ...

Filmi põhjal võiks arvata, et tegemist oli algaja (ehkki andeka!) režissööriga, kes tahab kõike ära öelda ega ütle seetõttu midagi (kõrvalistuja kommentaar: «Ei saa nutta ega naerda»). On palju toredaid leide (algus, kirja kirjutamine armees, tulle hüpata tahtev tütarlaps ja jupiter-lambid, argihelide tulek noormehe maailma jmt.), kuid nad on igaüks oma lainepikkuselt ning lahutatud eri žanridesse ja meeleoludesse kuuluvate filmijuppidega. Tulemuseks on kokteil, mille koostisosad ei segune.

100 protsenti trafaretse süžee tõttu polegi sündmustik oluline, sündmustik võiks olla nagu mängureeglid, lähtealus tõesti selle mõistmiseks, «mida iga inimene ainult salaja endas kannab ning millest ta harva kõvasti räägib». Kui I. Smoktunovski esimesele seeriale sõnad peale loeb, näibki nii olevat, ja vaataja jääb hinge kinni pidades teist seeriat ootama, olles kangelaste ja mängureeglitega juba piisavalt tuttav, et pinnalt tagamaadele liikuda. Kõik aga jätkub vanaviisi, sekka kasvatuslikku ABC-d, mille seos filmiga hoopis kaugeks kipub jääma. Lõpp läheb jälle värviliseks ja lõpeb nii, nagu loogiliselt ja etteoodatult lõppema peabki.

Teema on muidugi huvitav, kuid tervikuna pole ilmselt ühele filmile jõukohane, isegi Karlovy Vary «Kristallgloobuse» laureaadile mitte. Võib jutustada sinilinnu püüdmisest, kuid mitte sinilinnust. Rääkida kõigest tähendab öelda mitte midagi.

J. ROOSAARE

Kohtumine sõjaveteranidega

Õigusteaduskonnas on traditsiooniks kujunenud Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva pidulik tähistamine. Tänavune üritus väärib tähelepanu eelkõige seepärast, et külla olid palutud teaduskonna üliõpilaste vanemad, Suure Isamaasõja veteranid. Kahjuks ei võimaldanud tööalased ja tervislikud põhjused küll kõigil kutsutuil kohale tulla. Hernesupp ning akordioniviisid aitasid taaselustada olnud aegu.

Piduliku kohtumise avasõnas toonitas dotsent E. Laasik antud päeva ajaloolist tähtsust ning palus kõiki püstitõusmisega austada sõjas hukkunute mälestust.

Seejärel said sõna veteranid.

Johann Mägi sõjamehetee oli väga mitmekesine ja mälestusterikas. Tuleristsed sai ta Eesti NSV kaitselahingutes hävituspataljoni ridades. Järgnes raske ja sündmusrohke ajajärk, kus inimesed karastusid ning ilmnes nende tõeline loomus. Kohalviibijaile sai sõjamehe jutustuse kaudu veenvalt selgeks, mida tähendab sellises olukorras seltsimeeste ja kodumaa reetmine. Arvukad ordenid ja medalid praeguse erumajori rinnal kõnelevad ilmekalt tema teenetest kodumaa kaitsmisel ning sõjajärgses ülesehitustöös. Vääriline järglane isale on poeg Jüri Vissak, sellest annab tunnistust foto teaduskonna autahvlil.

Dotsent E. Salumaa mälestustes oli keskseks kohal Eesti Laskurkorpuse formeerimine ning tema lahingutee. Kuulajad said elava pildi raskest lahingust Velikije Luki pärast, okupeeritud Eesti vabastamisest ning mitmetest teistest sõjasündmustest. Sellel katsumusterohkel ajal toimus noorte inimeste kiire poliitiline küpsemine, mis viis paljud Kommunistlikku Noorsooühingusse ning hiljem partei ridadesse. Endistest lahingukaaslastest nimetati inimesi, keda tuntakse kogu vabariigis ning väljaspoolgi: H. Tiidus, M. Port, I. Torn jt.

Koos E. Salumaaga alustas oma võitlusteed ka teine teaduskonna sõjaveteran, dotsent E. Laasik. Kahjuks ei võimaldanud raske haavatasaamine tal küll sõjameheteed võidupäevani käia.

Väljendagu see kohtumine meie üksmeelset poolehoidu rahuüritusele.

HARRI SALMANN

Kolm medalit

Seda ei juhtu just eriti tihti, et ühele sportlasele riputatakse kahe päeva jooksul kaela kolm Eesti NSV meistri medalit. KKT I kursuse suusatamise eriala üliõpilane, meistersportlane Silva Käärt sai sellega hakkama 22.—23. veebr. Antslas peetud Eesti NSV meistrivõistlustel märkesuusatamises.

Individuaalrajal oli ta ajaga 1:08,16 kindel võitja, edestades möödunud talvel võitmatuks jäänud Harju «Jõu» kogenud võistlejat Viiu Rebast üle kahe minuti. Et Silva võistleb kaasa ka noorteklassis, seepärast sai ta ühe sõidu eest nii täiskasvanute kui noorte kuldmedali.

Pühapäeval usaldati Silvale TRÜ I teatenaiskonna I vahetus. Oma vahetuse andis ta üle esimesena ja võistkonnakaaslastel Viive Jõesaarel (Arstit. II k.) ja Anu Sauel (Geol. III k.) jäi üle ainult kohta hoida. Ega seegi küll kerge olnud, sest Harju «Jõud» oli tihedalt kannul. Teateorienteerumises tuligi Silvale kolmas kuldmedal.

Juba meistersportlasena TRÜ-sse tulnud Silva Käärt on pärit Kohtla-Järvelt, kust on sirgunud enamik meie paremaid orienteerujaid.

Tänavusel lumeta talvel oli Silval enamiku võistlejate ees eelisolukord, sest ta on küllaltki palju harjutanud Käärikul, kus ikka veidi lund leidub. Tõsist tööd on Silva teinud ka oma orienteerumistehnika edasiarendamisel — neil võistlustel ei saanud ta ühtegi karistusminutit, mis varasematel aastatel heale sõiduajale lisa andsid.

ANNE TRUBER

Tänuavaldus

Kõrgema ja keskerihariduse ministri käskkirjas teatatakse aukirja andmisest seoses 60. sünnipäevaga ja kauaaegse teadusliku ning pedagoogilise töö eest TRÜ üldfüüsika kateedri dotsendile, füüsika-matemaatikateaduste kandidaadile OSVALD SEEMANILE.

Sama tähtpäeva puhul õnnitleb üldfüüsika kateedri dotsenti OSVALD SEEMANI ülikooli rektor ning avaldab tänu aktiivse teadusliku õppe-metoodilise töö eest tulevaste füüsikute ettevalmistamisel.

Meie ülikooli naisdoktorid

5. LIIDIA POSKA-TEISS (6. IV 1888—14. V 1956), zooloog, bioloogiadoktor 1930, professor 1940. 1919. a.-st ülikooli õppejõud.

6. ALEKSANDRA RAATMA (6. V 1901—22. VI 1967) kohtuarstiteadlane, meditsiinidoktor 1933, professor 1946. Tartu ülikooli kasvandik.

7. ALMA TOMINGAS (15. IX 1900—12. I 1963), farmatseut, farmaatsiadoktor 1933. Esimene naine Eestis, kes sai 1935. a. eradotsendi kutse, professor 1940. ENSV TA tegevliige 1946. Tartu ülikooli kasvandik.

Venia legendi

Matemaatikateaduskonna algebra ja geomeetria kateedri mittekooseisulise õppejõu, TRÜ teadusliku uurimise sektori juhataja dots. kt., füüs.-mat. kand. Mati Kilbi *venia legendi* loeng teemal «Algebraliste objektide homoloogilisest klassifikatsioonist» toimub teisipäeval, 18. märtsil 1975. a. algusega kell 16.15 J. Liivi t. 2, aud. 107.

Matemaatikateaduskonna matemaatika õpetamise metoodika kateedri dots. kt., pedagoogikatead. kand. Jaan Reimandi *venia legendi* loeng teemal «Matemaatikaõpetajate vajaduse prognoosimisest Eesti NSV-s» toimub neljapäeval, 20. märtsil 1975. a. algusega kell 15.30 Vanemuise t. 46, aud. 334.

Dekaan

DIXI

Vaprus kui seisund

Kui öeldakse: naine on vapper, kaunis, õrn, kannatlik, ennastohverdav, kõlab mulle sellest läbi alati midagi valvsusele sundivat. Äkki on nendega siis hoopis midagi lahti või äkki pole üldse mõeldud igasugust naist.

Ei olegi. Kas on veel tarvis ehiskõnet seal, kus niigi on koos kogu maailma kuld: kus on ühtaegu tervis ja usk, veetlus ja jõud, lühidalt — kus on noorus, mis aina on iseoma parim tunnusmärk ega vaja ilustusi. Imetlevaks — rohkem või vähem siiraks — aga ka selgelt silmakirjalikuks retoorikaks peatutakse seal, kus juba on aset leidnud mingi kaotus, kus oleks tarvis milleltki tähelepanu eemale juhtida, kui möödunu ei olnudki ehk kitsi kingitustega. Kõne all on määravaim elujärk, kustpeale üldse tohiks naise kohta hakata otsust langetama — kõne all on ema.

Nõnda siis tuntud vormel: naine on vapper!

Mõistagi on ta vapper, kui ta peale looduselt päritud tarkuse luua elu suudab selle eest ka oma paarkümmend aastat vastutada, selle arendada uueks kohanemisvõimeliseks inimeseks ja kui elusid on mitu, siis veel paarkümmend ja veel paarkümmend, mis ajaliselt küll kusagil keskel kattuvad, kõik hooled aga jäävad ausalt kolmekordseks. Kui ta ainult suudab, kasvõi keskmist viisi, nimetame seda ikka vapruseks ja mitte keskmiseks, vaid päris. Kui suudab, kasvõi enese täieliku hääbumise hinnaga, nimetame sama moodi, sest igapidi annab see kõik välja vähemalt ühe korraliku elutöö, ja mida siis veel?

Tarvitseb aga vaid tähele panna võõraste kõnelusi rongis, ooteruumis ja järjekorras, omaenese tuttavate arvutuid pihtimusi, lugeda N. Baranskaja suhtumiselt tüüpilist «Nädalast nädalasse» või lahti teha avameelsusele pürgiv ajaleht: koduste kohustuste nüristav koorem, hariduslik stagnatsioon, majanduselu korraldamatus, tänamatus, unustatus, tüdimus. Üle jõu meile, kas te ei näe — üle jõu! Nõnda palju kordi kuuldud, tihti nõnda õiged, ausad ja ilustamata sõnad, ja ometi pean kõige selle juures mõtlema: pole me midagi vaprad. Kui see ongi meie tegelik, igapäevane tunne, siis pole. Ja imetlev hinnang on üksnes odav plekkmärk, mis pannakse rinda igale järgmisele reas. Ärgu see sõna tähistagu meie vimmast ja väsimusest virildunud nägusid, ajutisi, sunnitud mehisuse hoogusid, kus põetame näiteks haiget või teeme midagi muud jõudunõudvat kuid enesestmõistetavat, ülejäänud aja aga tallame lootuste ja huvideta oma igapäevast ringi, enesehaletsusklomp kurgus. Kui viis, kümme, viisteist aastat varjame oma vaimset roostetamist ikka väikeste laste taha. Ja ka me ise ei tohi uskuda selle hinnangu siirusesse, kui teame, et mäletate meid üksnes sassis ja närvitsevatena, loobunutena kaotamast alalist vaevagrimassi oma näolt. Peame mõistma, et sel juhul loobume sellest, mille puudumist meile keegi ei andesta, isegi me ise vastamisi mitte — loobume olemast ilus. Nagu ju inimene üldse, pälvime meiegi lugupidamist üksnes niipalju, nagu suudame olude kiuste oma kohust täita kaunilt ja pealetükkimatult. Kui ongi nõuded meie vastu juba algselt kõrgemad, siis seda enam. Otsustatagu või selle järgi, missuguse häälega ja sõnadega me kõnetame oma lapsi ja ümbritsevaid ka siis, kui võõrast kõrva kuulamas ei ole, ja eriti selle järgi, kui suure osa «kogu maailma kullast» oleme suutnud päästa läbi perekonnaloomise otsustava lüüsi sinna teisele poole, kus kulgeb inimelu pikim ja rikkaim osa. Kas väljume taas veendunud edasiminejatena, nüüd juba koos kõigega, mis meil on, või seisame aegsasti ja alandlikult saatjate hulka. Otsustatagu, on's vaprus kunstlill me peos või midagi, mis on varakult ja armideta liitunud meie olemusse, muutunud eraldamatuks me individuaalsusest ja mida sellepärast täna võib jätta nimetamata — VAPRUS KUI SEISUND.

ASTA PÕLDMÄE

Mór Jókai

Meie kauge sugulasrahva suure jutumeistri Mór Jókai sünnist möödus 18. veebruaril 150 aastat.

Jókai isa oli Komáromis (praegu Komárno Tšehhoslovakkias) advokaat. Poissi peeti imelapseks: ta luuletas, joonistas ja maalis. Jókai sai juriidilise hariduse, ent ei jätkanud isa elukutset. 21-aastaselt avaldas ta esimese ja menuka romaani. Ühes oma sõbra Petőfiga võttis ta juhtivalt osa 1848. a. kodanlik-demokraatlikust revolutsioonist. Jókai ei suutnud aga revolutsiooni käigus järgida Petőfi radikalismi, kuigi ta elu lõpuni austas poeeti kui suurt isiksust.

1850-ndail aastail hakkas Jókai toimetama poliitilist ajalehte. Mõnd aega oli ta ka parlamendisaadik. Ta reisis palju Euroopas. Kodumaal valiti Jókai Teaduste Akadeemia liikmeks. Rahvuslikuks peoks kujunes tema kirjandusliku tegevuse 50. juubel 1894. a., mil hakati välja andma ka kogutud teoseid 100 köites. Kaua lesena elanud, abiellus ta 74-aastaselt kõigi omaste ja sõprade vastuseisust hoolimata 20-aastase näitlejatariga. Abielu osutus õnnetuks ja vana kirjanik elas üle kibedaid pettumusi. Ta suri 5. mail 1904. a.

Jókai kirjanduslik tegevus kestis u. 60 aastat. Ta on loonud terve omapärase maailma, kus elavad ja liiguvad ta kangelased — kaunid naised ja julged mehed, uljad ohvitserid ja sõdurid, sulid, deemonid, kaupmehed, tööstürid, märtrid, timukad. Jókai oli piiramatu fantaasiaga romantik, kuid tema kangelased on ikka puhtalt ungarlikud, ükskõik kus ta teoste tegevus ka toimuks. Teda lugedes justkui kuuleksime hobukarja kappamist Hortobágyi pustas, meile nagu lööks ninna ammu suletud losside kopituslehk, otsekui tunneksime ehtsate ungari toitude lõhna vanaaegseis köökides. Tal pole komplitseeritud iseloome. Tavaliselt on ta tegelased läbinisti head või halvad, suured eeskujud või eemaletõukavad peletised, kuid uut temaatikat. Lühiromaanis «Rikkad vaesed» (1890) jutustab ta Pesti aguli vaestekvartali inimeste elust. Tema vanaea kunstiküpseim töö on lühiromaan «Kollane roos» (1893), milleks on inspiratsiooni andnud külaskäik Hortobágyi pustasse talupoegade juurde.

Petőfi kõrval on Jókai välismaalgi viimase ajani kõige tuntum ungari kirjanik. Ta töid on tõlgitud peaaegu kõigisse Euroopa keeltesse ja türgi ning isegi hiina keelde. «Kuldaväärt mees» on tõlgitud rohkem kui 20 keelde.

Eesti lugejate tutvus Jókaiga algas möödunud sajandi 80-ndail aastail peamiselt ajalehelisade ja joonealuste kaudu. Ajavahemikus 1882—1937 on meil eri raamatutena ilmunud 16, ajakirjanduses aga u. poolsada tööd, kõik kaudtõlked, üks vene, ülejäänud saksa keelest. Teda on tõlkinud ms. O. Münther ja H. Pöögelmann, eriti aga Ed. Vilde (keda ungarlased on nimetanud eesti Jókaiks). Viimane tõlkis ka «Kuldaväärt mehe» (ilmus 1886 ja 1926). Niisiis oleks «Varamu» sarjas ettenähtud tõlge juba kolmas, ent see on tehtud ungari keelest. Vanemaid otsetõlkeid on vähe. Esimene neist on nähtavasti «Kerrja lapps», mis ilmus ajalehes «Valgus» 1885. a. detsembris tol ajal Ungaris viibiva Mihkel Veske vahendusel. Jutustuse «Armsad sugulased» tõlkis Julius Mark 1914. a. Jókai 100. sünnipäeva puhul (1925) ilmus «Postimehe» joonealusena lühiromaan Ungru krahvist «Hiiu torn» Ants Murakini tõlkes. Viimane on tõlkinud veel novelli «Kohtuniku-isanda tark otsus» 1937. Praegune eesti lugeja tunneb Jókaid peamiselt filmide «Kuldaväärt mees» ja «Kivisüdamega mehe pojad» kaudu. Maurus Jókai oli meie vaarisadeemade ja vanavanemate lemmik. Võib-olla suudab E. Hiedeli tõlkes ilmunud «Kuldaväärt mees» ka tänaste lugejate sümpaatia võita.

P. PALMEOS

Taktikepp hällist kaasas

Käeliigutusega juhatatakse meloodiasse hääled, käeliigutusega tuuakse nad tagasi. On täpsus ja tundlikkus, liigutuste kontsentreeritus ning muusika, millesse forte ja piano viiakse inimese kätega.

Dirigenti hinnatakse selle põhjal, kuidas koor kaasa tuleb ning muidugi, kas üldse tuleb. Kriteeriume on teisigi, kuid lõpptulemusena taanduvad nad kõik ühele — inimene, tema musikaalsus, kunstnikuloomus.

VAIKE UIBOPUU on töötanud TRÜ Akadeemilise Naiskoori dirigendina 12 aastat. Tema käe all on laulnud sadu üliõpilasi, vilistlasi ning teoks sai teisegi koori loomise idee — viiendat aastat laulab Tartu Kammerkoor, dirigentideks taas Vaike Uibopuu ja T. Otsus.

1962. a. lõpetas Vaike Uibopuu Tallinna Riikliku Konservatooriumi koorijuhtimise erialal. Töökohaks pidi jäämagi Tallinn, kuid uut õppeaastat alustas ta siiski Kohila Keskkooli muusikaõpetajana. Järgmine sügis tõi Vaike Uibopuu Tartusse — ülikooli naiskoori vastseks dirigendiks.

Miks Te muusika valisite?

«Täpselt küll ei tea, aga ju see oli vist juba perekonnas, kodus... Minu isa tegeles väga agaralt muusikaga ning ema oli üldse niisugune rõõmsaloomuline, laulu armastav... Õed laulsid juba kaheaastaselt — üks neist, Karin (praegune TRK koorijuhtimise eriala diplomand — L. V.), alustas neljaselt klaveri õppimist — ise hakkas, ega meie kodus muusikat tegema ei sunnitud... Hiljem saime omavahel ansambleid improviseerida, kus tegi kaasa kogu pere.

...ja võimelda meeldis mulle väga — muusika saatel muidugi... ju siis leidsin liigutuste plastikas parima eneseväljenduse. Kooli päevil täitsin iluvõimlemises I järgu normidki ära ning pärast konservatooriumi tuli sel alal veel keskkooliõpetajana tegelda...»

Tartu Muusikakooli eduka lõpetajana suunati V. Uibopuu edasi õppima TRK-sse, üliõpilaseks immatrikuleeriti ta ilma sisseastumiseksamiteta. Õppimine edenes siingi hästi.

Aastate jooksul on metoodika ise kätte tulnud, kujunenud on oma stiil, mille tunnetamine ja jälgimine nõuab lauljailt suurt täpsust. Proovis võib dirigent üht ja sama partiid 5—6 korda korrata, ikka nii kaua, kuni õigesti tuleb,

Dirigendimured, koormused — kas vahel raske ka on?

«Vahel isegi väga, nii et päris lootusetuse tunne tuleb. Ja seda eriti sügisel, sest noored lauljad, kes koori tulevad, ei kujuta endale alati ette, missugust tööd tuleb oma häälega teha, et ansamblisse laulmiseni jõuda... aga naiskoor on tundeline rahvas, ütled midagi ja juba võetakse südamesse... Selles mõttes on kammerkooriga lihtsam.

...ja üliõpilaskoosseis on liiga liikuv, et midagi püsivat saavutada: kui kevadeks on koor enam-vähem hääles, siis sügisel tuleb kõike otsast alustada. Häda on ka selles, et kunagi ei tea ette, missugusesse häälerühma kui palju uusi tuleb. Põhikoosseis peaks olema — see kindlustaks koori vormisoleku.»

Omaette küsimuseks on repertuaar. Kes valib? Dirigent muidugi — ainult kui on, mida valida... eesti heliloojaid, kes otse TRÜ naiskoorile kirjutavad, on vähe, midagi uut peab kavas aga alati olema. Kokkulangevused teiste kooride repertuaariga ikkagi häirivad.

«Varsti tuleb koori 30. aastapäev, aga sobiva kava valik on äärmiselt keeruline. Uusi lauljaid on palju ja need asjad, mis kunagi kindlalt käes olid, hakkavad ära libisema... Kahju on Orffi «Carmina Buranast», mida koos TPI meeskooriga õppisime... Vaid kaks kontserti «Estonias» — mis siis, et täissaalidele, Tartusse ikka ei jõudnud — aga tööd tehti kolmveerand aastat...»

Üleliidulise koorifestivali kandidaadist jäi TRÜ Akadeemilisel Naiskooril äsja lõppenud eelvoorus puudu õige napilt — võib-olla on selleski vajakajäämises midagi ühist nende kõne all olnud muredega.

V. Uibopuu tööpäev algab koolis: kõigepealt laste muusikakool ja muusikakool, siis kooriproovid üli-koolis (neli korda nädalas) ning nädalalõppudesse peavad mahtuma veel kahe koori laululaagrid.

Aga vaba aeg? Kui, siis millal?

«Niipalju ikka jääb, et pesu pesta ja sauna minna saab! Kontsertidel, mis huvi pakuvad, tahan muidugi käia... Viimati kuulasin Stockholmi Ülikooli Akadeemilise Koori kontserti Tallinnas. Tartu jääb parematest esinejatest millegipärast kaugele, häid kontserte on siin vähe. Miks? Ei tea...

Eesti kooridest hindan kõigepealt muidugi Haridustööliste Naiskoori, aga ka TPI Naiskoor on praegu parimate seas... Meestest RAM-i ja meie «Gaudeamust», segakooridest valiksin välja «Ellerheina» kammerkoori, kuigi omal ajal meeldis väga A. Söödi üliõpilassegakoor.

Estraad ja tõsine muusika?

... ei, estraadi tõsisele küll ei eelistaks, kuid kuulan ikka vahel. Eesti estraad? Ponnistatud, võiks öelda... Häid hääli on väga vähe! Kui kedagi nimetada, siis vaid H. Läätse ja ka H. Tammet, kuigi viimane pole end veel päriselt avanud... Üksikuid huvitavaid asju on M. Kuudil, aga ka ainult üksikuid...

Ise ma estraadi kindlasti ei teeks — õde teeb jah, aga mulle on see siiski liiga võõras ala...

Mida arvate Tartu publikust?

«Üldiselt on nii, et igal kooril oma publik. Aga eks erinevat ole siingi — teadjamate ja niisamakuulajate vahe on üsna suur. Eriti, kui anda kontsert muusikaõppijaile ja kohe seejärel üks tavaline kontsert...»

Lõpetuseks

...võib öelda seda, et inimesed peaksid õppima muusikat kuulama — meil nad kahjuks veel ei oska... Kuigi, jah, see muusikaliik nõuab kõige enam kuulamise kultuuri.

Juttu ajas
LIIVIA VIITOL.

Klubis

8. märts. Puhkeõhtu «Teile, neiud!»

8. ja 9. märts. Mängib TPI ansambel «Incognito».

12. märts. Klubi saalis kohtumine Raivo Tammikuga, kell 20.

16. märts. Ansambel «Psühho». Piletite eelmüük.

21. märts. EÜE-diskoteek.

Meie ülikooli naisdoktorid

8. SALME NÕMMIK, geograaf, geograafiadoktor 1970, professor 1972. Tartu ülikooli kasvandik.

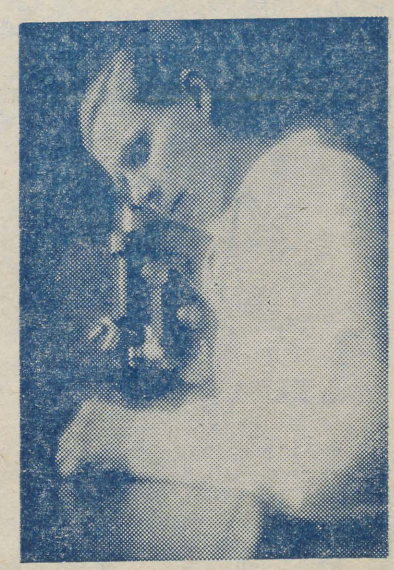

9. ELFRIIDE RIDALA (11. XII 1903—5. IX 1974), veterinaar, veterinaariadoktor 1935, professor 1941. 1951. a.-st töötas EPA-s. Tartu ülikooli kasvandik.

10. VALVE SAARMA, arstiteadlane, meditsiinidoktor 1972, prof. kt. Tartu ülikooli kasvandik.

11. KADRI GROSS, arstiteadlane, meditsiinidoktor 1972, prof. kt. Tartu ülikooli kasvandik.

Kängurute maalt

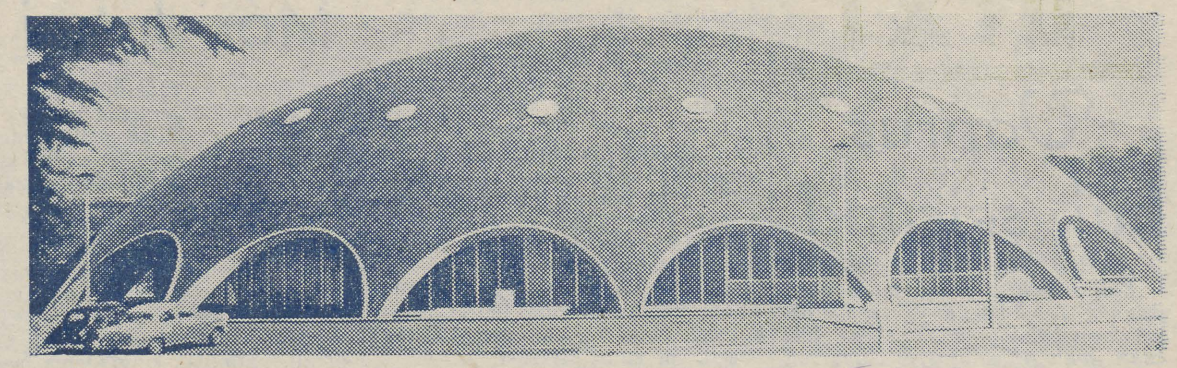

naasis hiljaaegu sekretoorsete protsesside laboratooriumi nooremteadur bioloogiakandidaat TIIU VIHALEMM.

Missugune on jaanuar-veebruar *terra australis*'el?

Pärast Moskva—Dehli—Kuala—Lumpur—Singapur—Sidney õhureisi sattusin kesksuvve. See on väga kuum (keskmiselt 25°), rohi, puud, põõsad on kõrbenud. Mööda Austraaliat sõites mõjuvad kurnavana surnud puud. Imepärased on Austraalia nn. valged kummipuud. Kui neilt koor ära tuleb, jääb järele suur valge tüvi. Puu okkad meenutavad veidi meie mändi, ent on pehmemad ja väiksemad. Raske uskuda, et seal all võib varjugi leida, kuid nii see ometi on.

Kus käisite, mis eriti meelde jäi?

Reisi eesmärgiks oli Sydney. Käisin külas sugulastel, seal olin ka kõige kauem — paar nädalat.

Kuulsas ooperiteatris sain näha kõiki saale ja kõrvalruume. Kuulata õnnestus ainult kohalikku sümfooniaorkestrit. «Aida» etendusele olid piletid juba pooleks aastaks välja müüdud. Hoone koosneb neljast osast: draama-, opereti-, ooperi- ja kontserdisaalist. Viimane mahutab 12 tuhat kuulajat. Sidney'st 20-minutise laevasõidutee kaugusel asub suurel maa-alal Taronga loomaaed, kuhu minnakse perega terveks päevaks. Linna veehoidla Warragamba tammi lähedale on rajatud lõvipark, loomad elavad seal vabana. Algul olevat autod lõvidele väga suurt huvi pakkunud: nad olevat end autokatusel sõidutada lasknud.

Esimest korda käisin Austraalias 1967. aastal. Selle kaheksa aasta jooksul on nii pealinnas Canberras kui ka kogu Austraalias paljugi muutunud. Juurde on ehitatud suuri kauneid pilvelõhkujaid, on kerkinud uued linnaosad ja eeslinnad. Täielikult on muutunud tänavapilt — tol ajal sõitnud autosid võib kohata üksnes Singapuri tänavatel. Kuid on ka halba. On tekkinud töötatöölised, on kasvanud vargused ja kuritegevus.

Mille poolest Austraalia tudengi elu meie omast erineb?

Üldainetele pööratakse juba keskkoolis sedavõrd palju tähelepanu, et 4-aastase stuudiumi jooksul õpitakse ainult erialaaineid. Arstidel kestab kõrgema hariduse omandamine kauem. Eksamid on enamasti kirjalikud, korraga vastab umbes 200 üliõpilast. Stipendiumi saavad aga üksnes edukamad. Andekamad lõpetajad ei jää tavaliselt kodumaale, vaid lähevad end täiendama või paremat töökohta otsima Ameerikasse, Inglismaale.

Ülikoolihooned on enamasti uued ja moodsad ehitised, mis moodustavad omaette linnaku. Ühiselamutubadesse külalisi tuua ei või, selleks on eraldi ruumid. Ka kohvi pakkuda ega üldse süüa ühiselamus ei lubata. Tuleb minna sööklasse või kohvikusse. Ühiselamusse ei paigutata üliõpilasi mitte teaduskondade, vaid usu või näiteks ühingulise ühtekuuluvuse alusel. Noormehed ja neiud on eraldi. Viimased moodustavad üliõpilastest umbes ühe kolmandiku.

Missugune on Austraalia naise päev?

Austraalia naine saadab mehe hommikul söönuna tööle, viib lapsed autoga kooli (vanematel algab õppetöö varem, 8—9 vahel, nooremate hiljem, umbes 10 ajal), käib kauplustes, kohvikus, valmistab õhtusöögi. Kui pere jälle koos, sõidetakse paariks tunniks linnast välja. Puhkepäevadel võetakse ette pikemad sõidud.

Naine on eelkõige lastekasvataja. Tavaliselt on Austraalia peres 3—5 last. Kui lapsed on kooli lõpetanud, läheb ema tööle tagasi. Ühiskondlik tegevus piirdub enamasti heategevusseltsidega või kiriklikest organisatsioonidest osavõtuga.

Canberra Teaduste Akadeemia hoone avati 6. mail 1959. a. Selle läbimõõt on 166 jalga, kuppel kaalub 45 tonni. 150 kohaga konverentsisaali ümbritsevad kantseleid ja muud abiruumid.

Kupli ehitamisel tuli lahendada palju keerulisi tehnilisi probleeme. Projekteerija sai innustust ümbritsevast loodusest. Orgu piiravad künkad on ligikaudu samakujulised.

Mida teatakse meist?

Huvi Nõukogude Liidu vastu on suur. Austraallane on uudishimulik ja avameelne inimene: ta tahab teada, kuidas kasvavad meie lapsed, kuidas töötavad meie töölised, milliseid kultuure kasvatatakse meie põldudel, millised on meie majad ja autod. Kõigest sellest on ta midagi kuulnud või lugenud, aga ta tahab kõike veel ise kuulda.

Vestles V. SOOTAK

TERVISE KM

Esmaspäeva õhtul koguti kokku tervisekilomeetrite veebruarikuu kaardid. Rõõmustas ligi 150 õppejõu ja töötaja kaasalöömine.

Eksperimentaalfüüsika kateedrist oli tervisesportlasi 6, Botaanikaaiast 7. Märkimist vääriksid veel taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder (6), teadusliku kommunismi kateeder (4), elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium (10). Võtkem neist eeskuju!

Veebruaris kaasalöönutest on pooled spordijuhtidele tundmatud, need on inimesed, kelle spordiharrastusest seni midagi ei teatud. Seevastu laekusid naisõppejõudude võimlemisrühmade 70 liikmelt ainult mõned kaardid, suhteliselt vähem kaarte kogunes ka meeste võimlemisrühmast ning pallimängude rühmadest. Ärge hoidke küünalt vaka all!

Missugune oli ülikooli tervisesportlase mudel veebruaris 1975? 40-aastane, harjutas 19 korda kuus, läbis kokku 56 tervisekilomeetrit ehk keskmiselt 3 tervisekilomeetrit harjutuskorral. Kehalise kasvatuse viisidest kasutati kõige rohkem matkamist ja kodus võimlemist. Harjutajatest oli 39% naisi.

Vanim osavõtja oli 72-aastane professor Jaan Konks, kes jooksis ja võimles iga päev 2,5—3,5 tervisekilomeetri ulatuses. 187 tervisekilomeetriga püstitas rekordi füsioloogiakateedri prof. kt. Elmar Vasar. Päevakoormus ulatus 3—10 tervisekilomeetrini. Suuri koormusi kasutas ka kateedrijuhataja Mait Miljan. Kõige mitmekülgsem harjutaja oli kateedrijuhataja Jaan Riiv — 19 päevaga 78 tervisekilomeetrit kaardil näidatud kuuel viisil (jooks, võimlemine, võrkpall, orienteerumine, suusatamine, matkamine). Autokabineti vanemõpetaja Ants Pilt sai lisaks igapäevasele harjutamisele tublit lisa kaheksast jahipäevast. Ühtegi päeva ei jätnud vahele professor Ülo Lumiste, Bioloogia-Geograafiateaduskonna prodekaan Aadu Loog ja mitmed teised.

Naistest avab auväärsemate rea ülikooli teaduslik sekretär Irene Maaroos 17 harjutuspäevaga. Füsioloogiakateedri dotsent Selma Teesalu kogus 113 tervisekilomeetrit sellega, et lisas igapäevasele võimlemisele veel 6—10 km matkamist. Analüütilise keemia kateedri assistent Helvi Vahemets ei jätnud vahele ühtegi võimlemisrühma tundi ning lisaks võimles veel iga päev ka kodus. Ametiühingukomitee esinaine Helve Kabur oli 19 harjutuspäevast tervelt 9 suuskadel (tervisesportlaste rekord). See tuli tänu Voroneži oblasti suusabaasi külastamisele.

Tervelt 31 töötajat tegi iga päev kehalisi harjutusi.

VALTER LENK

Aktiivi nõupidamine

27. veebruari õhtul kogunes aulasse meie kõige suurema organisatsiooni — komsomoliorganisatsiooni aktiiv.

See oli teistkordne nii suure foorumi kohtumine. Esimene toimus 21. oktoobril möödunud semestril, kuhu oli jälle üle mitme aasta kokku tulnud ülikooli komsomoliaktiiv kuni kursuste ja gruppide sekretärideni. Sellised nõupidamised hakkavad toimuma käesoleval semestril igal kuul.

Kui oktoobriaktiivil arutati komitee tööplaani, võeti vastu leninliku arvestuse ja ühiskondlik-poliitilise praktika läbiviimise programm, siis seekord tehti esimesi kokkuvõtteid. Leninliku arvestuse vormistamine peab olema lõpetatud 17. märtsiks.

Vaadati läbi veel organisatsiooni kevadsemestri tööplaan ja suuremate ürituste ettevalmistamise käik.

Kevadsemestri tähtsamad üritused on:

- komsomolidokumentide vahetamine neljandatel kursustel;
- võidu 30. aastapäevale pühendatud retk Tartu vabastamislahingute paikadesse;
- rahvaste sõpruse päevad «TRÜ kevad 1975» — 18.—20. aprillini.

Niisuguse suure foorumi nõupidamine ei teeni mitte lihtsalt aktiivi kokkuvõtmise mõtet, vaid eesmärgiks on võimalikult igaüht kaasa tõmmata oma elu korraldamisele ja saada ühiskondliku töö kogemusi.

Kellel seisab ees ülikooli lõpetamine, on kindlasti abiks teadmised noore spetsialisti kohustustest ja õigustest. Siin saavad abi pakkuda Õigusteaduskonna vanemate kursuste üliõpilased. Loengut «Noor spetsialist pärast ülikooli lõpetamist» saab tellida komsomolikomiteest.

A. JUNTI

UUT TEATMEKIRJANDUST

Toomel

1. **Eesti NSV maakoodeks.** Tallinn, 1974. 260 lk. 6T — 95.

Kommenteeritud väljaande on koostanud prof. V. Kelder.

2. **Lingen, L. Juristisches Wörterbuch. Deutsch-Russisch.** Leipzig, 1972. 370 lk. 6S — 5.

3. **Otavan iso fokus.** Kertovasti kuvitettu 8-osainen tietosanakirja. Helsinki, 1973. E(so) — 5.

Osa 1. A — El. 645 lk. Osa 2. Em — Io. 658 lk. Osa 3. Ip — Kp. 660 lk.

4. **Pärtel, E. Viljapuude ja marjakultuuride kahjustajad.** Tallinn, 1974. 326 lk. 23T — 42.

Raamatus antakse ülevaade Eestis kasvavatel viljapuudel ja marjakultuuridel esinevatest taimehaigustest ja -kahjuritest. Käsitletakse ka puuviljade säilitushaigusi ja nende vältimist.

5. **Terminologisches Wörterbuch für Ingenieurgeologie.** Berlin, 1973. 403 lk. 20S — 65.

Sõnastiku koostamisest võtsid osa kõigi VMAN-i liikmesriikide spetsialistid. Terminid on antud vene alfabeedi järgi koos lühimääranguga vene keeles, millele järgnevad ekvivalentterminid bulgaaria, ungari, saksa, mongoolia, poola, rumeenia, tšehhi ja inglise keeles.

Võrkpall

Jõudsid lõpule käesoleva aasta TRÜ meistrivõistlused võrkpallis. Mängud I finaalgrupis olid küllaltki tasavägised ja tõid parasjagu närvipinget.

Naiskondadest tulid täiseduga võitjaks õppejõud (E. Pung, K. Jagomägi, M. Reilent, A. Laansalu, I. Palm, H. Lenzner, N. Kutti, K. Tüür, T. Vahtra ja K. Tomson), teiseks jäi Arstiteaduskond, kolmandaks Ajalooteaduskond, neljas oli Õigusteaduskond, viies KKT II ja kuues KKT III.

Meestest osutus paremaks KKT II kursus (H. Jürisson, S. Pikani, M. Merirand, V. Mets, T. Arbeiter, G. Kure, V. Valdmets, T. Pruul, L. Nestor, R. Kurbas, I. Teras ja L. Liiber), alistades esikohamängus õppejõud. Kolmanda koha sai KKT I kursuse meeskond, neljas oli KKT III, viies Õigusteaduskond ja kuues KKT IV.

Turniiri parematele määratud auhinnad anti Anu Laansalule õppejõudude naiskonnast ja Urmas Saarele KKT I kursuselt.

M. MERIRAND,
võistluste peakohtunik

Biitkommentaar

YOKO ONO

alustas muusikuteed õige varakult — juba viieaastasena mängis klaverit ja õppis kompositsiooni. Siiski tunneme teda üksnes kuulsa eksbiitli John Lennoni jaapanlannast eksootilise abikaasana. Ent Yoko tahtis tõestada, et ta on ka ise kunstnik. Ja panigi kokku kaksikheliplaadi — täielikult enda kirjutatud. Karjumist, hingeldamist, ohkeid jms. Yoko oma muusikast välja ei tõrju. Ometi on tal publikuga suhtlemise põhivahendiks tekst. Sõnade kaudu avaldab Yoko oma muresid, tõekspidamisi, ideid.

Yoko Ono igatseb feminiinse ühiskonna järele. Tema ideaaliks on maailm, mis ei põhine võistlusel ega mehelikel kaalutlustel, vaid naiselikul armastusel. Viimast näib Yoko elu tegelikke vastuolusid hüljates üldse idealiseerivat. Seejuures ei poolda Yoko sõjakat naisliikumist, mis selgub eriti laulust *What bastard the world is*. Yoko arvates ei saa probleemi lahendada loosungiga «Paneme mehed kinni!» Isegi siis, kui on ainult kaks naist, olevat ühel neist mehe roll. Maskuliinsus kui võimu ja võimsuse sümbol iseloomustab ka naisi. Yoko viitab Indiale, kus peaministriks on naine, ent kogu õrnem sugu kannatab orjastavate moraalitingimuste all. Hoopis kummaliselt põhjendab Yoko poliitilise tegevuse mõningast elavnemist USA-s. Nimelt suurenevat meeste impotentsus, mis sunnib neid tegema täispanuse poliitilisele karjäärile.

Sotsiaalselt kaalukam on Yoko võitlus igasuguse diskrimineerimise vastu ja immigrantide kaitseks. Ta meenutab oma nooruspäevi, mil teda «räpaseks jaapani värdjaks» jms. hüüti.

Viimastel presidendivalimistel olid Yoko ja John demokraadi G. McGoverni aktiivsed pooldajad. Seda suurem oli pettumus pärast McGoverni lüüasaamist, mis leidis kajastamist Yoko laulus Is winter here to stay. *Tekkisid vastuolud valitsusega. Lennoneid ähvardas maalt väljasaatmine.*

Yoko ja John elavad New Yorgis. Nende seltskond on lõbus ja särav, kuid kogu välise hiilguse tagant on kerge märgata piiritut valu- ja üksindustunnet. Yoko arvates on New York siiski suhteliselt liberaalne linn. Lennonid ei saa oma elamistingimuste üle kurta, ehkki neil pole Elton Johni luksust. (Viimase külalised ei tundvat endid Eltoni palees enne koduselt, kui on mõned šampanjapudelid põrandavaibale tühjendanud.)

Yoko Ono elu on täis vastuoksusi. Tal on peas paarkümmend ideed, kuid ta ei suuda neist ühtki realiseerida. Ta satub melanhooliasse. Nimetab end Jeanne d'Arciks. Seejärel valdab teda jälle optimism. Kas Yoko Ono ja tema mehe maailmavalu on ikka ehtne? Või on see odav reklaamitrikk?

CARLY SIMON

pole end nii raskete probleemidega sidunud, ehkki teda vaevab omamoodi tõsine küsimus: kuidas saada üle hirmust esinemiste ees? Niisugune naiselik hirm tundub Carly puhul uskumatuna, sest tema sarm, vaba ja loomulik lavaline liikumine, mis saadab rütmikaid lööklaule, lausa nakatab publikut. Näib, nagu tunneks Carly rõõmu ühtviisi nii publikust kui iseendast. Ja ometi väidab ta, et ei tea ühtki esinejat, kes ei närveeriks. (Ainus erand olevat külmaverelisuse kehastus John McLaughlin.)

Carly Simoni karjäär algas 1967. aastal, mil ta kohtus Jacob Brackmaniga. Koostöö muusika ja sõnade loomisel kestis 1970. aastani, mil Brackman ootamatult Jamaikasse kadus. Järgnes koostöö Cat Stevensiga. Edu saabus 1971. a.: laulud *That's the way I've always heard it* ja *Anticipation*. Populaarsust tõi kauamängiv heliplaat *No secrets*.

Carlyl ning tema mehel, tuntud heliloojal ja lauljal James Tayloril on eramaja Massachusettsis. Carly mängib kitarri, flööti ja klaverit. Viimasega tegi ta tutvust küll alles kolm aastat tagasi. Oma lauludele kirjutab Carly ise sõnad, ent teeb seda üksnes autosõidu ajal. Plaanis on korraldada abikaasaga ühine show.

ALICE COOPER

on 27-aastane. Elab neljast mehest koosneva ansambliga, kes teda juba 12 aastat saadab, Connecticuti osariigis 40-toalises majas.

Alice on *rock*-teatri kuningas. Tema *show*'d meelitavad kokku kuni 150 000 pealtvaatajat. Alice on end laval sadu kordi üles poonud, hakkinud väikese lapse väljanägemisega nukkusid ning pildunud jäsemeid rahva hulka, tantsinud kägistava boaga... 1960. aastatel jäi tema etteastete lõpuks kontserdile ainult sadakond inimest. Tuhanded pagesid raevunult. Üks elukutseline poksija tahtis teda tappa, teda loobiti pudelitega, mispeale Alice kurvalt teatas: «Muidugi ma kardan. Tabatakse õigesse kohta ja Alice Cooper on ajalugu.»

Tema ülesanne on inimesi hulluks ajada. Kogu elu taandab ta seksile, millest räägib enamik tema laule. Eriti varjamatult kajastub see heliplaadil Muscle of love.

Kes imekombel veel ei tea, saab nüüd teada, et Alice Cooper pole naine, vaid on mees. Miks siis selline valenimi? Vastab kirikuõpetaja poeg Vincent Furnier, keda maailm tunneb Alice Cooperina: «See on ju huvitav. Tõmbab ligi. Liiati ei ole keegi täielikult mees või naine.»

Alice Cooper igatahes kindlasti mitte.

FAN

UJUJAD

TRÜ 1975. a. ujumise individuaalmeistrivõistlused toimuvad 17., 18. ja 20. märtsil k. a. H. Kullmani nim. Kutsekeskkooli siseujulas, Vanemuise 35. Võistluste programm.

17. märtsil, algus kell 20.15 — 100 m vabalt, 100 m rinnuli, 100 m selili, 100 m liblikujumist naistele ja meestele.

18. märtsil, algus kell 20.15 —
200 m vabalt, 200 m rinnuli, 200 m selili naistele ja meestele.

20. märtsil, algus kell 19.30 —
200 m kompleksujumist naistele ja meestele, 400 m vabalt meestele.

Osa võtta võivad kõik TRÜ spordiklubi liikmed. Nõutav arsti luba, ujumismüts. Võitjaid autasustatakse TRÜ meistri märgiga ja diplomiga, II ja III kohale tulnuid diplomiga.

Veespordi kateeder

KORVPALL

Algavad teaduskondadevahelised meistrivõistlused korvpallis. Registreerimine toimub TRÜ spordiklubis. Alagruppidesse loositakse (mehed ja naised) emasp., 10. III k. a. k. 18 TRÜ spordiklubis (V. Kingissepa 19) võistkondade kaptenite või esindajate juuresolekul.

H. KORTSPÄRN

Õiendus

Palume vabandust eksituse pärast ja lugegem meie ajalehe k. a. 28. veebruaril ilmunud numbriks 8, mitte 7, mis kuulub «ТГУ» 21. veebr. 1975. a. numbrile.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1206. MB-03403.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ТГУ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 10 14 марта 1975 г., пятница XXVII год издания

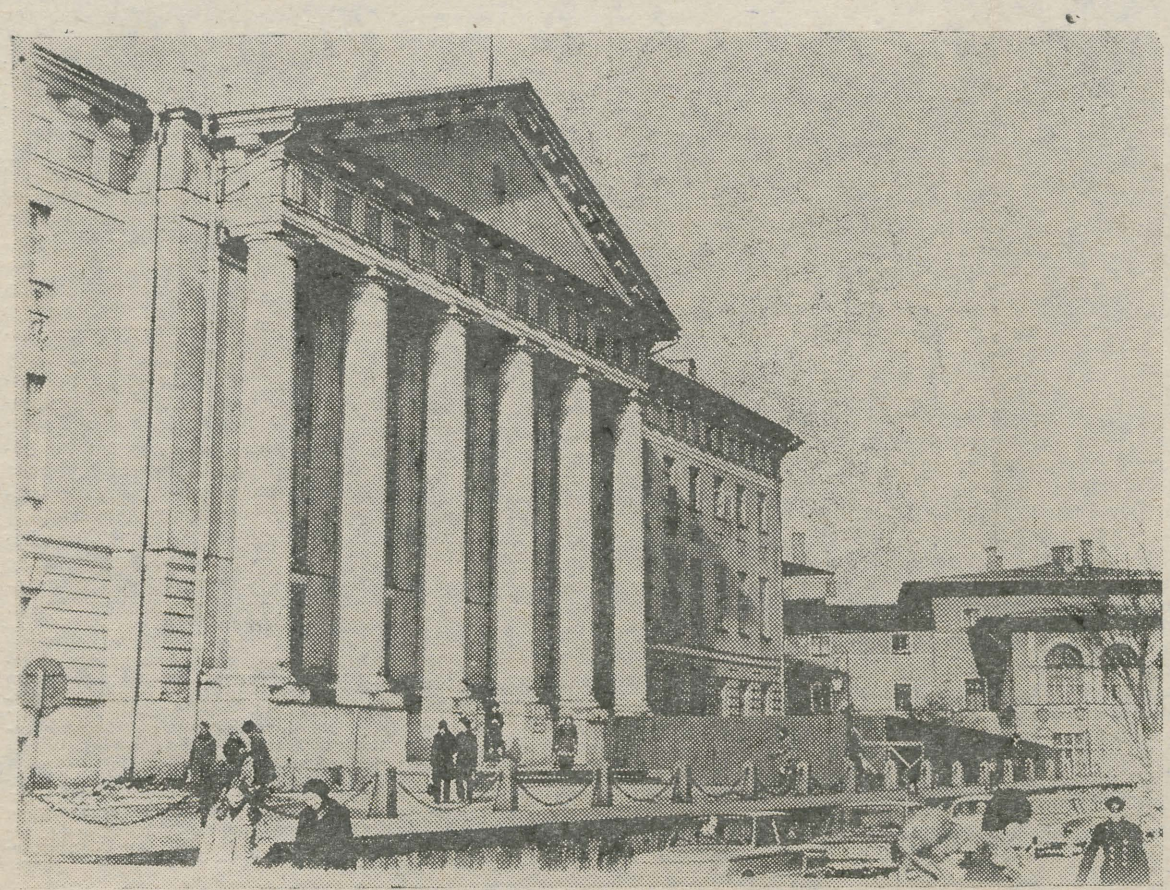

Для вас, абитуриенты!

* О наших факультетах *

Отделение русской филологии

Преподавание русского языка и литературы в Тартуском университете имеет почти двухсотлетнюю историю. У истоков его стоят такие замечательные ученые и общественные деятели, как проф. А. С. Кайсаров — доктор философии Геттингенского университета, защитивший в 1806 г. диссертацию «О необходимости уничтожения рабства в России», образованный славист, ученый с широким кругозором, герой 1812 г., погибший в 1813 г. в партизанском отряде. И в дальнейшем кафедры русского языка и литературы занимались в Тартуском университете выдающимися учеными.

В настоящее время отделение русской филологии Тартуского государственного университета по концентрации высококвалифицированных научных специалистов, уровню исследовательских работ, активности преподавательской и студенческой научной работы занимает одно из ведущих мест среди однотипных учебных подразделений СССР. Труды ученых-филологов, помеченные маркой русского отделения Тартуского университета, привлекают постоянное внимание ученых как в Советском Союзе, так и за его пределами.

Одной из особенностей работы коллектива отделения является широкое вовлечение студентов в научную работу. Исследования, выполненные молодыми учеными, носящими еще студенческие фуражки, неоднократно отмечались на всесоюзных и республиканских конкурсах высокими премиями и широко публикуются, чему способствует существование периодически выходящих сборников студенческих научных работ.

Сочетание ориентированности на практические нужды народного образования и высокого уровня подготовки специалистов характеризует учебную работу на отделении. Общие и специальные учебные курсы читаются признанными специалистами, которые в большинстве являются докторами и кандидатами наук, авторами научных исследований и учебных пособий, по которым занимаются и студенты других университетов. Особую ценность при подготовке будущих специалистов имеют семинарские занятия, на которых студенты, в живом общении с профессорами, учатся самостоятельно работать, мыслить, вносить свой вклад в науку.

Выпускники отделения русской филологии Тартуского государственного университета, в первую очередь, направляются на работу в старшие классы национальных (эстонских) школ нашей республики.

Преподавание русского языка и литературы в национальной школе — одна из наиболее важных в практическом отношении и интересных в теоретическом задач, которую может поставить перед собой молодой ученый-филолог. Многие вопросы здесь еще нуждаются в научной и практической разработке. Это вызывает активизацию методической мысли, и разработка методики преподавания в национальной школе составляет молодую, но бурно развивающуюся сферу исследовательской работы на отделении. Следует отметить, что проблема методики изучения народного языка, литературы, культуры составляет сейчас область исследований во всесоюзном масштабе. Более того, в связи с широчайшим изучением русского языка и литературы во всем мире она приобретает характер глобальной научной задачи. Решить ее можно будет лишь при сочетании практического опыта с новейшими достижениями науки. А это требует притока свежих сил, и работники, в настоящее время занятые решением этой важной задачи, с надеждой смотрят на молодежь, заполняющую студенческие аудитории.

Задача университетского коллектива состоит в том, чтобы за пять лет превратить вчерашнего школьника в квалифицированного, теоретически зрелого воспитателя, педагога, работника культуры. Молодому человеку, который впервые сядет на студенческую скамью в 1975 г. и покинет университет с дипломом филолога в 1980 г., предстоит быть учителем, воспитателем, работником культуры не только в XX, но и в XXI веке. Естественно, невозможно предугадать, какая именно книга и какой раздел программы ему тогда понадобятся в наибольшей мере. Следовательно, чтобы быть всю жизнь на уровне быстро растущих культурных требований своего времени, необходимо не зазубривать «от сих до сих», а учиться самостоятельно мыслить. Задача эта сложна, и от поступающих в университет потребуется упорство, напряжение сил. Приглашая абитуриентов в наши аудитории, мы не можем обещать им «сладкую жизнь». Однако тем, кто не боится трудностей и любит знания, мы можем обещать интересные занятия и дружескую помощь старших товарищей на трудном пути восхождения к вершинам культуры.

Проф. Ю. М. ЛОТМАН

Экономисты нужны везде

Хозяйственная реформа 1965 года помимо всего прочего вызвала и необходимость увеличения специалистов с высшим и средним экономическим образованием. После 1965 года количество экономистов, выпускаемых в нашей стране, удвоилось. Удвоился и экономический факультет нашего университета.

На факультете готовят экономистов широкого профиля. После окончания университета выпускники могут работать во всех областях народного хозяйства. Основная масса студентов отделения «финансы и кредит» попадает в систему министерства финансов на должности экономиста или инспектора. Основными вопросами, которыми занимаются работники этой системы, являются государственные доходы и бюджет, — потребность в высококвалифицированных специалистах с экономическим образованием в финансовой и кредитной системах сейчас очень велика.

Выпускники нашего факультета могут работать также на предприятиях, в торговле, могут заниматься вопросами планирования производства и труда, чисто финансовыми проблемами, вопросами управления. Такая комплексная специализация достигается за счет широкой подготовки, которая охватывает практически все стороны экономики.

Если на первом курсе студенты начинают познавать азы экономики, то на пятом курсе они будут почти готовыми специалистами. За эти пять лет изучается масса интересных дисциплин, знание которых необходимо в будущей работе. Летом, когда нет практики, у студентов нашего факультета есть возможность поехать в стройотряд, ставший в последнее время неотделимой частью современной студенческой жизни.

Живут наши юноши и девушки в новом общежитии со всеми удобствами. Так что есть все условия для научной, учебной и общественной деятельности.

И если кто и говорит (со стороны), что у экономистов скука, что, мол, будешь бухгалтером, так остается только пожалеть, что эти люди не знают о широких возможностях экономиста и о его значении в жизни любого предприятия и организации.

Можно отметить, что многие выпускники нашего факультета занимают ответственные должности, на которых в современных условиях обязательно должен находиться экономист. Наше отделение окончили директор ресторана «Каунас», заместитель председателя Тартуского кооператива, заместитель управляющего республиканской конторой Госбанка, заместители министров торговли, финансов и мн. другие.

На вступительных экзаменах сдаются история СССР, математика (письменно), география СССР и сочинение.

В. ЛЕТОШНЕВ.

varia

Классические древности ТГУ

Возрастает число людей, имеющих глубокий интерес к скульптурам античной Греции, древнего Рима и Ближнего Востока. В Музее классических древностей ТГУ можно увидеть много прекрасных копий с древних подлинников — статую дискобола, группу Лаокоона, прегородую Ниобу , наконец, бюсты Сократа и Эзопа, барельефы и другие лепные украшения афинского акрополя. По богатству и ценности собрания музей занимает 3-е место в СССР после ленинградского Репинского и московского Пушкинского музеев. Не случайно он пользуется такой популярностью у посетителей.

Если несколько лет тому назад среди них преобладали гости из Москвы, Ленинграда, Риги, Вильнюса и Минска, то в последнее время адреса записавшихся в книгу посетителей становятся гораздо более разнообразными.

Кто только не побывал в уникальном музее скульптур! Не говоря о столичных городах и больших центрах нашей страны, таких как Алма-Ата, Ереван, Кишинев или Волгоград, мы можем увидеть здесь записи жителей Ангарска, Балхаша, Джамбула, Златоуста, Минеральных Вод, Таганрога, Хабаровска, Цесис-Швенчионис и др.

Среди посетителей — люди самых разных профессий: ученые, художники, архитекторы, искусствоведы, а с другой стороны — учащиеся (например, школьники с Сааремаа и Кольга-Яани). Знакомятся с экспонатами и многочисленные гости из ГДР (Росток, Шверин), из Финляндии и Швеции. На французском языке сделал запись один студент-мальгаш с Мадагаскара, обучающийся в нашей стране. Есть даже автографы туристов из Дагомеи (Африка) и Перу.

Л. ЛЕСМЕНТ.

Знаете ли вы?

Человеку с самыми разнообразными интересами в университете открываются широкие возможности их приложения.

○ Для интересующихся политикой открыт кружок международных отношений. С каждым годом он пользуется все большей популярностью не только благодаря неизменно интересным заседаниям, в которых участвуют и такие известные комментаторы, как Томас Алаталу, но и благодаря оригинальным рекламным мероприятиям — наподобие карнавала масок-представителей различных политических партий от маоистов и «Черного сентября» до «Синего понедельника».

○ Любителям кино предлагает свои услуги университетский киноклуб. На просмотрах, которые он организует, можно познакомиться с интересными и редкими фильмами, недоступными часто массовому зрителю. Старые ленты Чарли Чаплина, мультфильмы Уолта Диснея, американские вестерны, французская хроника, фильмы Параджанова, Иоселиани, А. Тарковского и др. — таков далеко не полный перечень просмотренного за последнее время. Бессменный председатель киноклуба (она же и главный добытчик) — Ленина Блюм.

○ Недавно у нас начала работать самодеятельная театральная студия русских потоков, организованная студентами-медиками II курса. Скоро надеемся увидеть первые их постановки.

○ Кроме этого, в студенческом клубе работает много кружков, в том числе кружок бальных танцев. Там устраиваются стереовечера (на которых прослушиваются пластинки современной музыки), праздничные концерты и танцы.

○ И наконец, для студентов русских потоков издается специальная газета, в подготовке которой каждый может принять непосредственное участие.

ЛЕЧЕБНОЕ ОТДЕЛЕНИЕ

Медицинский факультет — один из крупнейших и старейших в ТГУ. С ним связаны имена основоположника эмбриологии К. М. Бэра, хирурга, родоначальника топографической анатомии и одного из корифеев военно-полевой хирургии, профессора Н. И. Пирогова, первооткрывателя витаминов Н. И. Лунина, брата В. И. Ленина, одного из организаторов советского здравоохранения на заре социалистической эры, врача Д. И. Ульянова, нейрохирургов Л. Пуусепа и Н. Бурденко, хирурга М. Ростовцева, открывшего в начале нашего века в Юрьеве частный медицинский институт, анатома А. Раубера и многих других.

И в настоящее время преподаватели нашего факультета стоят на передовом рубеже советской медицинской науки. В прошлом году был избран в члены-корреспонденты Академии медицинских наук СССР профессор Ю. Саарма, заведующий кафедрой психиатрии нашего факультета. Свыше 15 лет под руководством декана медицинского факультета профессора Э. Раудама исследуются заболевания нервной системы на кафедре неврологии и хирургии, где недавно защитил докторскую диссертацию нейрохирург А. Тикк.

Почти 20 лет изучают вопросы предупреждения и лечения сердечно-сосудистых заболеваний врачи отделения сосудистой хирургии Тартуской республиканской клинической больницы. Эта работа была начата трудами известного ученого профессора А. Линкберга. В скором времени в нашем городе возникнет кардиологический центр, который позволит сделать еще один шаг в борьбе с проблемой века, сердечно-сосудистой патологией.

С 1966 года в Тарту работает центр искусственной почки, обслуживающий жителей города и южной Эстонии и спасший жизнь уже многим прежде, казалось бы, уже безнадежным больным.

В Тартуской республиканской клинической больнице почти 10 лет назад была проведена первая в ЭССР операция на сердце с применением АКИ (аппарат искусственного кровообращения). С тех пор здесь сделано уже свыше 50 таких операций.

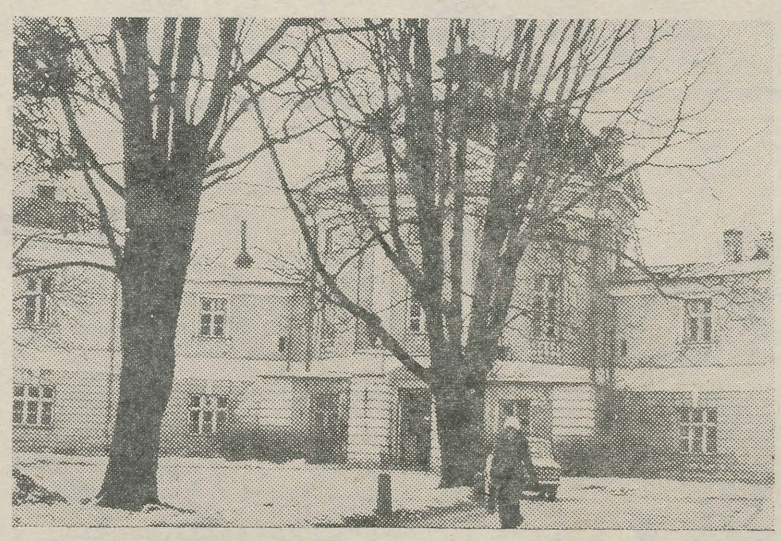

Профессор Клийман и группа его сотрудников с кафедры госпитальной хирургии ТГУ удостоены премии Советской Эстонии в 1970 году.

В павильоне «Здравоохранение» на ВДНХ вы можете увидеть прибор для регистрации среднего артериального давления, разработанный лабораторией электрофизиологии ТГУ.

Все больницы города являются учебной базой для студентов нашего факультета. За 6 лет учебы вы побываете и в терапевтической, и в хирургической клинике, в клинике инфекционных болезней, в стационаре туберкулезного и кожно-венерологического диспансеров и везде вас будут учить одному из старейших правил медицины: лечить не болезнь, а больного.

Задача лечебного отделения — подготовка врачей общей квалификации. На лечебное отделение с русским языком обучения принимается ежегодно 25 человек и столько же на отделение спортивной медицины, после окончания которого выпускники получают наряду с врачебной квалификацией и свидетельство о праве работы тренером по одному из видов спорта.

На первых двух курсах студенты изучают физику (с основами высшей математики), химию (общую, органическую и аналитическую), биологию, анатомию, гистологию, физиологию, биофизику и биохимию, без знания которых невозможно перейти к изучению клинических дисциплин, которое начинается на III курсе. Начиная с III курса, студенты уже знакомятся с работой в клинике и сами курируют больных.

На IV, V и VI курсах будущие врачи приобретают глубокие знания по основным клиническим дисциплинам. За эти годы они изучают терапию, хирургию, травматологию, нейрохирургию, неврологию, детские и инфекционные болезни, офтальмологию, оториноларингологию, психиатрию, дермато-венерологию и другие медицинские науки.

После III курса, летом, студенты проходят медсестринскую практику, а после IV работают субординаторами (помощниками врача) в больницах республики: по 2 недели в хирургическом и терапевтическом отделениях и 2 недели в родильном доме и женской консультации. В это же время студент работает на приеме в поликлинике и дежурит на «скорой помощи».

После V курса ребята едут в военный лагерь, а представительницы более прекрасной половины человечества работают субординаторами в поликлиниках.

По окончании VI курса сдаются государственные экзамены на звание врача. Все выпускники лечебного отделения после сдачи «госов» проходят одногодичную специализацию по одной из следующих специальностей: терапия, хирургия, невропатология, психиатрия, офтальмология, оториноларингология, рентгенология, инфекционные болезни. Интернатуру проходят в лучших лечебных учреждениях республики, а затем сдают экзамен по избранной специальности.

Молодой специалист направляется на работу в лечебное учреждение комиссией по распределению.

Во время учебы в университете каждый успевающий студент может заниматься научной работой по интересующей его специальности.

Для поступления на лечебное отделение нашего факультета надо сдать следующие экзамены: физику, химию, биологию, — и написать сочинение. Подробнее об условиях приема вам сообщит приемная комиссия.

Ни пуха вам, ни пера!

В. ДУКАЛЬСКИЙ.

Как стать физиком

Физика относится к группе наук, занимающих в нашу эпоху научно-технической революции ключевые позиции. Поэтому специалисты-физики необходимы как науке, так и производству и народному образованию.

Поступив на физическое отделение, вы можете получить квалификацию физика и преподавателя физики.

На первых курсах изучается высшая математика, общая физика и другие общие дисциплины. В это же время начинается и лабораторный практикум, ибо физика как наука в конечном счете опирается на эксперимент. Однако это не отрицает важности теории, необходимой для систематического толкования различных физических явлений. Поэтому уже на втором году обучения начинается знакомство и с общими курсами теоретической физики. Вначале слушается теоретическая механика, затем электродинамика и квантовая механика (например, принцип действия столь важных для современной техники приборов, как лазеры, основывается на квантовой механике). Этот цикл завершается на четвертом году обучения курсом термодинамики и статистической физики.

Более узкая специализация начинается в пятом семестре, когда студенты начинают слушать спецкурсы и работать в спецпрактикуме. На базе физического отделения нашего университета можно получить в основном две специальности: 1) по электронике и 2) по теоретической физике.

Кроме того, по индивидуальному плану можно специализироваться также по биофизике, геофизике и астрофизике. Студенты, обучающиеся по индивидуальному плану, изучают спецкурсы самостоятельно (т. е. без лекций). Поэтому на такой план могут претендовать только отличники. Все студенты физического отделения нашего университета изучают также методику преподавания физики и технику эксперимента в средней и высшей школе. Сюда же относятся курсы психологии и педагогики.

Подготовку специалистов на физическом отделении осуществляют три кафедры: кафедра общей физики, кафедра экспериментальной физики и кафедра теоретической физики. На физическом отделении имеется и две научные лаборатории, которые также участвуют в учебном процессе: 1) лаборатория аэроионизации и электроаэрозолей и 2) лаборатория электролюминесценции и полупроводников. На физическом отделении работают такие видные специалисты, как заслуженный деятель науки ЭССР проф. П. Кард и заслуженный изобретатель ЭССР доц. Я. Рейнет, которые охотно передают свой большой опыт молодежи.

Кроме фундаментальных исследований кафедры и лаборатории физического отделения проводят на основе хоздоговоров работы, которые имеют большое прикладное значение. Так, напр., в 1974 году внедрены следующие приборы, сконструированные на физическом отделении: распылитель для электроаэрозольной терапии, генератор электроаэрозолей для групповой вакцинации животных и высокоэффективный нейтрализатор статистического электричества. В связи с результатами фундаментальных и прикладных исследований сотрудники физического отделения получают в последнее время ежегодно 3—4 авторских свидетельства.

По новому положению все студенты должны участвовать в научной работе. Как видно из вышеизложенного, на физическом отделении для этого имеются обширные возможности. Хорошо успевающие студенты могут участвовать в научной работе кафедр и лабораторий по штатному совместительству и получать дополнительную зарплату.

Срок обучения на физическом отделении — 5 лет. Выпускники направляются на работу в институты республиканской Академии Наук (они работают почти во всех институтах АН ЭССР, включая даже Институт истории), на крупные промышленные предприятия, а также в средние и высшие учебные заведения республики.

Дорогие абитуриенты — любители точных наук, ждем вас на физическое отделение ТГУ. Спецкурсы и лабораторные занятия будут проходить у нас уже в новом физическом корпусе.

Ю. ЛЕМБРА,
декан фак-та физики и химии.

Что делают на матфаке

В современном мире с математикой встречаешься всюду. Мы уже привыкли к таким словосочетаниям, как «математическая биология», «математическая психология», «математическая экономика», и вообще — какую бы дисциплину мы ни взяли, прибавление к ее названию «эпитета» «математическая» не противопоказано.

Изменилось и традиционное представление о математиках; вместо чудаков, похожих на Паганеля, появились молодые люди, с увлечением занимающиеся спортом. Все большее число родителей хочет, чтобы их дети изучали математику: математика стала модной профессией. Главной причиной такого бурного развития математики является то, что математика из теоретической науки стала прикладной. Математика используется теперь в нашей повседневной жизни. Все это не значит, что изучать математику стало легче, скорее наоборот.

Математический факультет — один из молодых в ТГУ. Он основан в 1967 году. С этого же года существует и русское отделение матфака. Сначала это было отделение вычислительной математики, а с 1971 года стало отделением прикладной математики.

Математический факультет включает 6 кафедр: алгебры и геометрии, вычислительной математики, математического анализа, математической статистики и программирования, теоретической механики, методики преподавания математики. На первых двух курсах главное внимание обращается на основные математические дисциплины, такие, как математический анализ, высшая алгебра и аналитическая геометрия. основания теории множеств и математической логики. Более тесно связан с будущей специальностью только курс программирования, в котором читаются методы использования современной вычислительной техники и студенты приобретают соответствующие практические навыки. По каждой дисциплине проводятся практические занятия и пишутся контрольные работы.

Начиная с третьего курса, студенты выбирают себе кафедру, при которой они хотели бы овладевать более узкой специальностью. Каждому студенту назначается кафедрой руководитель, который направляет работу студентов до окончания вуза. Дальнейшая учебная работа делится на три части: основные дисциплины общей математики, основные курсы прикладной математики и более узкие дисциплины по выбранной специальности. Из общей математики читаются курсы теории комплексной и вещественной переменной, функционального анализа, теории вероятностей и др. Из прикладной математики читаются курсы математической статистики, методов приближенных вычислений, математического планирования, теории случайных процессов и др. Кроме всего этого на старших курсах студент должен регулярно принимать участие в семинарах и заниматься самостоятельной научной работой. На третьем и четвертом курсах пишутся курсовые работы. По окончании пятого курса происходит защита дипломной работы. После всего этого, сдав за 5 лет учебы около 35 экзаменов и 55 зачетов, студент получает диплом, в котором написано, что он является инженером-математиком.

Окончившие отделение прикладной математики направляются в различные научные учреждения в пределах республики в качестве работников или в вычислительные центры математики — программистами. Некоторые студенты получают назначение в вузы на места преподавателей.

Немного о студенческом быте. Студенты, приехавшие из других городов, поселяются в общежитии на улице Тийги (т. н. «новое Тийги»), в котором живет около половины всех русских студентов матфака. Учебная работа (лекции) обычно заканчивается к 16 часам (для стойких), и дальнейшее свободное время каждый планирует по своему усмотрению: кто занимается в учебной комнате, кто идет в библиотеку, кто в кино.

В университете есть возможности для занятия спортом. Футбольная команда нашего факультета регулярно занимает призовые места на внутриуниверситетских соревнованиях. Правда, первое место пока занять не удавалось. Сборная факультета по баскетболу является чемпионом университета. На отделении устраиваются вечера отдыха. Студенты матфака имеют возможность работать в студенческом строительном отряде, т. к. летом они свободны — практики нет.

В заключение можно сказать, что учиться на матфаке нелегко. Но кто на него поступает и систематически занимается — имеет все шансы успешно его окончить.

При поступлении на матфак сдаются следующие вступительные экзамены: математика (письменно и устно), физика (устно), сочинение. Уже несколько лет на математическом факультете почти нет конкурса; поэтому к нам поступают практически все, сдавшие экзамены на положительную оценку.

О. ЛИСЕНКО.

Спортмедик и спорт

Самое молодое отделение медфака приглашает на учебу юношей и девушек, имеющих призвание к медицине и активно занимающихся спортом.

Многие из вас, вероятно, интересовались работой спортивных врачей, но некоторым, наверно, было и невдомек, что у нас в стране с 1964 года есть специальное отделение медфакультета для подготовки врачей спортивного профиля.

Отделение спортивной медицины можно назвать знаменьем времени. Появление специальности спортмедика в системе высшего медицинского образования говорит о том, что физическая культура, немаловажный фактор гармонического развития человека, распространяется все шире и что для повышения качества массового занятия населения спортом уже недостаточна подготовка кадров лишь с высшим физкультурным образованием. Для правильного руководства спортивной подготовкой нужны врачи с высоким уровнем знаний.

Говоря о медицине вообще, указывают, что будущее в борьбе за здоровье людей принадлежит профилактике. А что лучше, чем физкультура и спорт, сможет содействовать предупреждению болезней, и кому, как не спортивному врачу, открываются здесь наилучшие перспективы деятельности? Все больше больных как исцеляющее лекарство «принимают» бег и другие физические упражнения.

Все больше и больше людей «отдают свои сердца» спорту. Мы уже не представляем свою жизнь без захватывающих спортивных баталий, — сами участвуя в них или наблюдая за поединками спортсменов, и получаем огромное удовольствие. А связи с зарубежными спортсменами? Не на международных ли спортивных состязаниях крепнут и расширяются дружеские узлы между народами?

Один английский сенатор после выступления наших гимнасток в Лондоне сказал, что за 30 послевоенных лет дипломаты обеих стран не сделали столько для укрепления взаимных симпатий между людьми наших стран, сколько сделала Ольга Корбут.

Хочется сказать вам, дорогие абитуриенты: современный спорт немыслим без активного участия медицины. И те тренеры, которые имеют глубокие познания в биологических науках (а к таковым относится и медицина) или широко опираются на исследования и непосредственную помощь врачей, нередко добиваются со своими учениками вершин спортивного мастерства. Тренер — это педагог, психолог, биохимик, физиолог. И чем выше его подготовка в этих отраслях знаний, тем правильней и сильней его деятельность, тем богаче плоды его труда. Примеры тому: удивительные, как кажется, завоевания спортсменов ГДР или явные успехи лыжников Эстонии.

Сейчас вы уже думаете о работе по будущей специальности — какой она будет? Работа у нас сейчас самая разнообразная; наши выпускники — это хирурги, сотрудники НИИ, врачи физкультурных диспансеров и спортивных команд — приглашения идут со всех концов страны. Чем объясняется популярность таких специалистов? Наряду со своей специализацией мы вместе с лечебным отделением за 6 лет прошли весь курс подготовки лечащего врача, поэтому многие наши выпускники — квалифицированные терапевты, травматологи, судовые врачи и т. д.

Но работа ваша начнется уже в университете. Пока это лишь теоретическая часть работы врача, но значение ее надо осознать серьезно.

Теперь об условиях поступления. Прием документов до 30-го июля, экзамены с 1-го августа. Поступить сравнительно легко: отделение молодое, и многие о нем не знают. Первым экзаменом обычно бывает физическое воспитание — гимнастика, спортивные игры, плавание и легкая атлетика (100 м, ядро, высота, 800 м — юноши, 400 м — девушки). Набрать необходимое для хорошей оценки количество очков будет довольно трудно — ведь все виды сдаются в 2 дня. Ориентировочно: для получения хорошего балла нужно показать себя в этих видах на уровне I—III юношеского разрядов. Предстоит экзамен по избранному виду спорта. В нем вам необходимо иметь в этом случае II разряд. Далее — с интервалом в 3—4 дня — сдается химия, физика, биология, русский язык и литература (кто занимался в школе с другим языком обучения — изложение по русскому языку). Главное условие успешной сдачи вступительных экзаменов — ваша практическая и теоретическая подготовка, и, что немаловажно, целеустремленное желание стать студентом отделения спортивной медицины ТГУ. Отлично, если вы будете обладать обоими достоинствами. 1 сентября — торжественная церемония выдачи студенческих билетов. Спортмедики цветами будут встречать в актовом зале ТГУ свою молодую смену. Пожелаем вам этой счастливой минутой начать новый, незабываемый этап своей жизни.

Сергей МЕЛЕШЕНКО,

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 1307. МВ-03425.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL TRÜ

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 11 | Reedel, 14. märtsil 1975 | XXVII aastakäik

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Soome kõrgemate koolide delegatsioon vastuvõtul ülikooli komsomolikomitees. Sekretär Tiit Koldits tutvustas Helsingi, Tampere ja Turu üliõpilastele ülikooli tänast päeva, minevikku ja tulevikku.

J. LAANE foto

Alustamise aeg on juba käes

Maarjamõisas ehitatakse südamehaiguste uurimise ja ravimise vabariikliku tähtsusega keskust — kardioloogiakorpust, mis peab valmis saama veel käesoleval aastal. Ehitamise summad laekuvad laupäevakul rahva teenitud rahadest. Sel moel ehitatavaid ja meile väga vajalikke koole, haiglaid, kultuuriasutusi jne. on üle kogu maa palju.

Kuu aega jääb 1975. a. kevadise laupäevakuni. Kas oleme ülikoolis valmis, et sellel ühel päeval anda oma panus ühisesse laupäevaku fondi? Ülikoolis on teatavasti teistsuguse iseloomuga töö võrreldes tööstusettevõtetega. Ülikool ei saa näidata toodangut, mis rubladesse ümberarvutatult võiks minna kardioloogiakeskuse ehitamiseks. Küll aga on ülikoolis umbes 7000 töötajat ja õppijat ning see on jõud, mis suuri asju korda suudab saata. Tegevusvälja ei tule kaugelt otsida. Vähegi tähelepanelik Tartu kodanik näeb iga päev tööle või õppima minnes tänavaid, parke, maju, haljasalasid jne. jne., mis vajavad hooldamist, korrastamist ja remontimist. Kes neist ei armastaks kiidelda külaliste ees Tartu ja ülikooli ajalooliste faktidega, tutvustada tänapäeva saavutusi. Aga päris häbi hakkab, kui Emajõe «Ateenaks» kutsutu halva provintsilinnakese mulje jätab.

Öeldu taustal ei saa kuidagi nõus olla mõnes ülikooli allasutuses väljakujunenud seletusega, kus laupäevakul tehtud töö piirdub paari akna pesemisega ja tolmupühkimisega. Tööruumide korrastamine vajab loomulikult lisatööd, kuid töörõõm ja isetegemise laiem tähtsus avaldub siiski suuremates ettevõtmistes kui oma töölaua korrashoid. Liiga tõsistest asjadest kirjutas «Vanemuise» peakunstnik M. Säre «Edasis», et jätta neile reageerimata. Parim, mis me teha saame, on praktiline töö Toomemäe korrastamisel. Toomemäe kaitsmine huligaanide ja joodikute eest. Praktiline töö ühiselamute, õppehoonete, ehituste, botaanikaaia jne. ümbruse korrastamisel ja kujundamisel, abi linna heakorrastusele ja abi ettevõtetele.

Kogu ülikooli ühel päeval tööle rakendada on võimatu — ei jätku töövahendeid. Seepärast tuleb varem alustada. Pealegi on kevad Eestis veninud hästi pikaks ja traditsioonilise mõõdupuuga lähenedes jääme kevadele vägisi jalgu. Juba praegu saaks ja tuleks paljud tööd ära teha, sest kui lund veel tulebki, siis ainult lühikeseks ajaks.

Lähenemas on kevad, mis 30 aastat tagasi tõi rahu. 30 aastat tagasi tegid tuhanded tartlased vabatahtlikult Tartu taastamiseks ja haljastamiseks kümneid tuhandeid töötunde. Nende kokkuarvamisel ei ole mõtet, sest tulemus on meie silme all — enamik parke ja haljasalasid rajati just siis ja need annavad Tartule näo tänagi.

Tahaks nüüdki loota, et eesmärgiks ei saa mitte osavõtu protsent ja kohaleilmumise fakt, vaid tegelikult tehtud töö, et ühe või teise kateedri, osakonna või laboratooriumi panust hinnatakse «töö tegeliku eduga, asja eeskujuliku ja tõeliselt kommunistliku organiseerimisega» (V. I. Lenin).

M. KUBO

TRÜ Nõukogu

28. veebruaril toimunud koosolekul hääletati kõigepealt meditsiinidoktor Johan SARVELE professori teadusliku kutse taotlemiseks.

Teiseks arutati läbi ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi otsus «Parteitöö kontrolli tulemustest TPI-s ja TRÜ-s». Teema tekitas palju küsimusi (prof. V. Palm, prof. J. Saarma).

Tartu Riikliku Ülikooli 1974. a. finants-majanduslikust tegevusest andis aru pearaamatupidaja L. Zernant. Ära kuulanud eelmise aasta tulemused, otsustas nõukogu kõige muu hulgas alates 1. augustist 1975. a. rakendada tööle matemaatik-programmeerija TRÜ majanduslike probleemide mehhaniseeritud arvestuse juurutamise alal; kohustada teadusliku uurimistöö sektorit pidevalt kontrollima lepinguliste tööde täitmist ja rahaliste vahendite kulutamist; vähendada kapitaalremondi objektide hulka mahtude suurendamise arvel igal objektil; kohustada kõiki allüksusi rakendama kokkuhoiurežiimi.

TRÜ Nõukogu koosolekul novembris lahtiseks jäänud küsimuses «Tugevdada TRÜ Teadusliku Raamatukogu osatähtsust õppe-kasvastustöö protsessis ja teaduslikus uurimistöös» võeti vastu otsus, milles kohustatakse Teaduslikku Raamatukogu muude ülesannete hulgas järgmiseks:

- välja töötama raamatukogu arendamise perspektiivplaan aastaiks 1976—80;
- tõstma raamatukogu metoodikaosakonna tähtsust vabariigi kõrgemate ja keskeriõppeasutuste metoodilise töö juhendamise keskusena;
- abistama väljapanekutega kutsesuunitluses. Tutvustama tulevaste elukutsete eetikat. Kevadiste suunamiste eel tegema kättesaadavaks spetsialisti õigusi ja kohustusi käsitlev direktiivmaterjal;
- pidama kord aastas koos kirjanduse kateedritega kirjanduslik konverents;
- koos TRÜ kapitaalehituse osakonnaga tagama raamatukogu uue hoone tehnilise dokumentatsiooni õigeaegne ettevalmistamine.

Samal nõukogul kinnitati Arstiteaduskonna nõukogu koosoleku otsus taotleda meditsiinidoktori kraad Leo Nurmandile ja kinnitati kandidaadikraad Evald Sauemäele (med. kand.), Helga Pärnale (med. kand.), Üllar Innole (majandusteaduse kandidaat), Viktor Korrovitsile (füüs.-mat. kand.), Vladimir Osmininile (füüs.-mat. kand.), Valentina Barõoševale (füüs.-mat. kand.), Aleksander Fljaišerile (füüs.-mat. kand.), Pavel Voronovile (ped. kand.), Konstantin Golubevile (ped. kand.), Vladimir Lavrovile (ped. kand.), Uglis Svinksile (ped. kand.).

Koosolekul rahuldati geograafiakandidaat dotsent A. Marksoo palve määrata teda vanemteaduri kohale kuni doktoritöö lõpetamiseni (1975—1977).

TRÜ Nõukogu andis nõusoleku esitada Nõukogude Eesti preemia saamiseks prof. K. Siilivase monograafia «Veebruarist oktoobrini 1917» (Tallinn, 1972) ja prof. S. Vahtre uurimus «Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782—1858)» (Tallinn, 1973). Füüsika- ning Keemiateaduskonna poolt esitati prof. V. Palmi õpik «Sissejuhatus teoreetilisse orgaanilisse keemiasse», mille on välja andnud üleliiduline kirjastus.

Baeri päev

28. veebruaril tähistasid meie loodusteadlased Tartu ülikooli ühe silmapaistvama kasvandiku Karl Ernst von Baeri 183. sünniaastapäeva. Baeri mälestussamba juurde lillede asetamise pidulikul talitlusel rõhutas Eesti Loodusuurijate Seltsi esimees, ENSV TA korrespondentliige E. Parmasto (pildil) Baeri teadusliku pärandi üle aegade elavat tähtsust. Baeri päeva akadeemiline osa toimus ülikooli peahoones. Külalisesineja bioloogiakandidaat J. GALL Leningradist käsitles oma ettekandes olelusvõitlust kui evolutsioonifaktorit. Dotsent T. Loiti ülevaade tänapäeva teoreetilise bioloogia erinevatest kontseptsioonidest kutsus esile elava mõttevahetuse.

T. SUTT

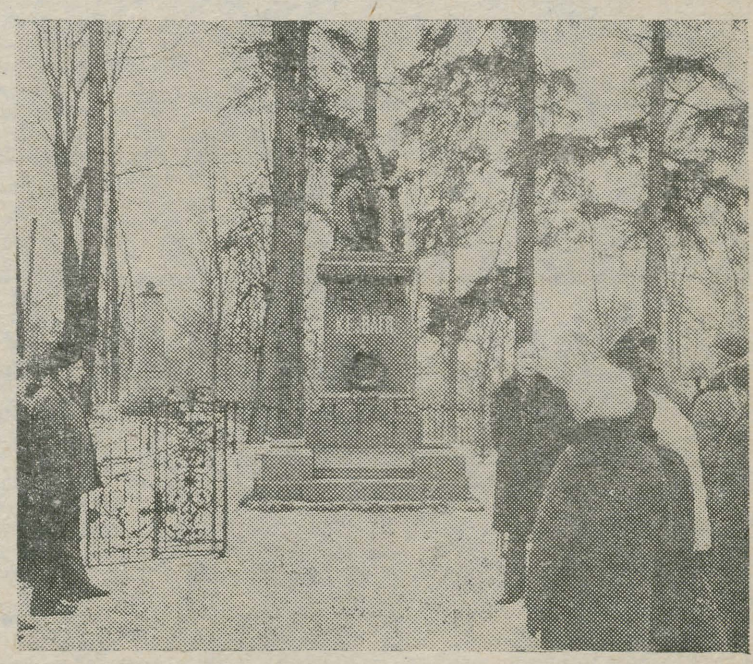

H. Liblika foto.

Tänuavaldus

NSVL Kõrgema ja Keskerihariduse ministri käskkirjaga 13. veebr. 1975. a. avaldatakse tänu TRÜ inglise filoloogia kateedri juhatajale Oleg Mutile Balti liiduvabariikide, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti kõrgemate koolide võõrkeelte kateedrite juhatajate teaduslik-metoodilise seminarnõupidamise eeskujuliku organiseerimise ja läbiviimise eest.

TRÜ rahvakontrolligrupp

teatab, et 1975. a. I poole tööplaani on võetud kontrollida:

— materiaalsete väärtuste hoidmist ja säästlikku kasutamist;
— tööaja ratsionaalset kasutamist ja töödistsipliinist kinnipidamist;
— 1976. aastaks tellitavate aparaatide tellimist;
— kasutamata ja kasutamiskõlbmatute aparaatide alalhoidmist;
— sanitaar- ja hügieenieeskirjade täitmist;
— õppedistsipliini;
— teadusliku kaadri ettevalmistamist;
— üliõpilassööklate ja puhvetite varustamist värske aedviljaga.

On kontrollitud juba üliõpilaste elamispinna jaotamist ja instrueeritud teaduskondade ning teiste allasutuste rahvakontrolligrupi esimehi selle aasta esimese poole ülesannetest. Aprillis tehakse kokkuvõtteid nende õppejõudude töödistsipliinist, kes tegelevad kaugõppe üliõpilastega.

H. KÄRTNER

Tsiviilkaitseteadmiste levitamine

Tsiviilkaitsetöö TRÜ-s on viimastel aastatel tunduvalt täiustunud. Tsiviilkaitsealane poliitiline selgitustöö ja tsiviilkaitsepropaganda on korraldatud plaanipäraselt. Kesksel kohal on töötajate ja juhtiva kaadri väljaõppe parandamine kaitseks vaenlase massihündelvade võimaliku kahjustava mõju eest.

Teaduskondades osutatakse üha suuremat tähelepanu näitagitatsioonile. Laiendatakse ja uuendatakse näitvahendite väljapanekuid (plakatid, skeemid, fotod jne.). Otstarbekas on mitte hajutada näitvahendeid, vaid grupeerida nad temaatiliselt ja paigutada võimalikult ühte ruumi (tsiviilkaitseklass, -nurk vmt.).

Igas teaduskonnas tuleb saavutada, et kõik töötajad tunneksid hästi tsiviilkaitse signaale, oskaksid kasutada gaasitorbikuid ja respiraatoreid, teaksid, kuidas rajada lihtsamat tüüpi radiatsioonivastaseid kaitseehitisi, kuidas käituda ja tegutseda radioaktiivse mürgituse, keemilise või bakterioloogilise saastumise tingimustes. Selleks on vajalik regulaarne õppuste korraldamine ja järjekindel tsiviilkaitsetöö positiivsete kogemuste propaganda. On levinud korraldada teaduskondade tsiviilkaitseformeeringute ühiseid õppusi ja võistlusi tsiviilkaitsepäevadel. Suuremat tähelepanu vajab tsiviilkaitseteadmiste propaganda meie ühiselamutes.

Ü. VANAASEME,
TRÜ tsiviilkaitse staabiülema asetäitja propaganda alal

MEMM

Ei talla mind elav pimedus,
vaid silmitu valgus,
mis oma akent ei leia.
Ei jääta mind külmad teod,
vaid leiged peod,
mis südamest leeki ei läida.

Helju Mikkel.

«On vaeslapsi, kellel pole ühtegi ema. Minul on neid koguni kaks — üks kodus — Tartus aga meie rahvatantsumemm. Ja ükskõik, kumma juurde ma lähen, tean alati, et mind ootab lahke vastuvõtt.»

Ahto Lõhmus, juuni 1959.

«Alatiseks jääb meelde see, mil õppisin tundma Sind, hea memm, ja sain ühtlasi Sinu suure pere üheks väikeseks osaks.»

Ants Siimer, dets. 1957.

«Suur tänu, kallis memm, Su piiritu hoolitsuse, armastuse ja usal-

Kaks teenekat kultuuritegelast — H. Mikkel ja K. Torop.

H. Mikkel tantsukollektiivi liikmete keskel.

Helju Mikkel 50

duse eest. Need olid ilusad tunnid, mis veetsin koos Sinuga.»

Tiiu Loko, okt. 1958.

«Tänu memmele on ansambel mulle olnud südamlikkuse ja sõbralike suhete kooliks. Memm ei ole kunagi armastanud tühja tünni tümistamist.»

Kalju Soonets, märts 1975.

«Ainult üht ütlen: tahan, et minu pisike Tiina kasvaks kord niisama heaks inimeseks.»

Ülo Tootsen, nov. 1960.

*

Hall ilm ja lumi tuiskab
mu ümber ja minu sees,
ses hallis päevas läheb
üks täiesti võõras mees.

Ta läheb ja tema kannul
kui süüdlane tuisk jääb vait.
On tihaste laul tema põues,
ta pihal on pungade maik.

Ja temast saab metsade müha
suurt tagasitulemist täis,
ta ise kaugeneb üha,
lauluks, mis latvades käis.

Hall ilm ja lumi tuiskab
mu ümber ja läheb see mees,
jää minek ja kevade algus
olid ta silmade sees.

Bibi Suuman

*

Kuu nagu küpsenud kibuvits
kaasikutuka sees kaemas,
kuulda on kurehääli,
hämaras, tardunud taevas —
— seda ammu tuttavat,
nukker-hella.
Tundub nüüdsama, et lüüakse
suvele hingekella.

*

* *

Keele-pudrutused II

Võime oma emakeele üle uhked olla: eestikeelne sõna *kilu* on muutunud rahvusvaheliseks sõnaks. Soomlastel *kilohaili*, lätlastel *kilava*, inglastel *killo*, sakslastel *killosprotte* jne. — sellisena on ta maailma rändama läinud. Veelgi enam väärib ülistamist meie keele kõla ilu. Kurb on aga see, et ülistamise juures unustame teinekord ise eesti keele korrektse hääldamise.

Meie arvates on peenem öelda *šprott, škanda(a)l, štritsel, šall, student, špioon.* Snoobim võib see ju olla, ent keelekultuurist ei anna küll tunnistust. Mõnede arvates on mõjuvamad [röima], [nöitraalne], [laitnant] ainuõigete [reuma] jne. asemel. Ka saab vahel *psühholoogiast psihholoogia* ning ootuspärase *psühhi* asemel esitame *psihhi*, mis paraku ongi endale eluõiguse kätte võidelnud.

Kõik eelnev on kenasti reeglitesse vormitud, kuid esineb ka hulk selliseid seiku, mis seniajani põhjustavad eri arvamusi. Kuidas hääldada meie lauluisa Fr. R. Kreutzwaldi nime? Kas [kröitsvalt], [kreutsvalt], [kroitsvalt], [kreutsvald] või on kellelgi veel mõni variant välja pakkuda?

Ühelt poolt nõutakse meilt sellise printsiibi järgimist: *eu*-ühendi puhul isikunimede hääldamisel lähtugem kirjapildist. Sellise ainuvalitseva reegli olemasolu lihtsustaks kahtlemata keeletarvitust ja väldiks komistamist loendamatute erandite taha. Viimastele avab aga rohelise tee reegel: nimesid hääldame nii, nagu nime omanik seda tahab. Tõsi küll, see põhimõte on põhjendatum. Kuid sellest kinnipidamine nõuab sügavaid kultuuriajaloolisi teadmisi, sest tegemist tuleb ju ka minevikus elanutega. Mõnel puhul läheb vaja mitmeid uurimusi, tegemaks kindlaks, kuidas üks või teine inimene ise oma nime on häälda-nud.

Kreutzwaldi puhul on asi muidugi lihtsam. On kaheldamatu, et saksa keelt kõneldes tarvitas Kreutzwald oma nime balti-saksa keelepruugi kohaselt, seega siis [kröitsvalt]. Ja ajaloolise printsiibi järgi olemegi tõestanud [kröitsvaldi] õigsuse. Ent kui me oleme lõpuni järjekindlad, peaksime hääldama ka [räinholt], mis aga tänapäeval tunnustust pole leidnud.

Tõenäoliselt esines Kreutzwaldiga kaasaegse eestlase hääldamisviisina hoopis [kreitsvalt] (seda väidab näiteks prof. P. Ariste). Nüüd on käibel nii [kröitsvalt] kui ka [kreutsvalt], kusjuures lahkhelid selles küsimuses valitsevad isegi autoriteetseimate keelemeeste hulgas. Niisiis: kas isiku enda hääldamisviis on meile kohustuslik? Meie hulgas on inimesi, kes oma nime Schneider või Rosenthal eelistavad kuulda [šnaederina] või [ruuzenthalina]. On's niisugune hääldamisviis meilegi kohustuslik? Muidugi mõista peame vahet tegema tähtsa kultuuritegelase ja reainimese vahel. Kuid kus on piir: keda lugeda piisavalt tähtsaks? Veelgi naeruväärsem oleks põhimõte: kadunud suurmeeste nimed hääldame nii, nagu nemad seda tahtsid, elavate puhul toimime tänapäeva keeleõpikutes antud reeglite kohaselt. Foneetika ei tohiks inimesi surnuteks ja elavateks diferentseerida.

Kaalugem veel kord küsimust, kas poleks eesti keeleski võimalik luua mingit üldisemat hääldamisprintsiipi, et me ei upuks erandite rägastikku. Rootslased hääldavad oma tikukuningat Kreugerit julgelt rootsi keelele kohandatult [krööger], kuningas Bernadotte hääldatakse sealmail mitte prantsuse algupärast lähtudes, vaid oma keele tavasid arvestades [bärnadotte]. Meie aga hakkame iga isiku- või kohanime puhul otsima algupära, teinekord ei suudagi seda leida, kuid ikka ponnistame võimalikult võõrapärase, ehkki vale hääldamisviisi poole.

Kes hääldab [kroitsvalt], ei lähtu kirjapildist ega Kreutzwaldi enda hääldamisviisist. Seega on taoline hääldamine täiesti väär. Kuid miks on ENE eesti tõstekuulsusena esitanud [noilandi], mitte aga käibel oleva [nöilandi] või [neulandi]?

Neid «mikse» koguneb üleüldse palju, sest meil ei ole kindlat põhiprintsiipi. Vaevalt, et eesti keele ilu seisneb tema keerulisuses, erandite rohkuses ja kohatises ebaloogilisuses. Oleks juba aeg otsida erandite eranditest seaduspärasusi. Kes arvab, et eestlane tunneb keele vastu erakordset huvi ja ise süveneb oma keele keerdkäikudesse, eksib. Tavaliselt piirdub mittefiloloogi keelehuvi uudissõnade tuletamisega.

Jättes Kreutzwaldi nime õige hääldamise lahendada neile, kes kompetentsemad ega pea leppima üksnes probleemi tõstatamise või kriitikaga, olgu toodud siiski üks tingimusteta nõue: ülikooli esimese rektori Parroti nimi hääldatagu justnimelt nii, nagu see kirjutatakse (vahepeal levinud [parroo] asemel). See peaks rahuldama ka ajaloolisest printsiibist innustunuid: on säilinud täiesti usaldusväärseid andmeid, mille järgi Parrot ka ise oma nime niiviisi hääldas. See on seletatav ka tema sünnipaika ja vanemaid silmas pidades.

MART JUGAPUU

Üks kiusamise lugu „Popi ja Uhhuu" asjus

Vaatasin etendust kaks korda. Esimesel õhtul otsisin kõikjalt Tuglast, ei leidnud ning olin vihane. Teine kord vaatasin niisama, ja siis päris meeldis. See on ühtlasi lõpphinnang, mis antud tavavastaselt alguses. Aga asi pole meeldimises, vaid muus ning nimelt kunsti mõtestamise vajaduses. Kunst võib omandada meie jaoks tähenduse ka ilma, et püüaksime teda kõigest hingest «avada». Sest on kunsti, millest saamiseks võtame teda «nii nagu ta on»; ja on kunsti, millele kaasaelamiseks tuleb «lahendada mõistatus». Ja kust võtta kainet meelt, et nende kahe vahel vahet teha? Sest kriitik, kes teise võimaluse puhul vaikib, näib rumal, ja kui ta esimesel korral liiga palju seletab ja avastab, muigab vähemalt autor. Järgnevaga on mul eeldusi sattuda niisugusesse olukorda. Mul pole mingit sundust otsida etendusest Tuglast (täpsemalt: oma ettekujutust). Ma võin elada sisse uude pakutud tõelusse. Ent on puutepindu, mis siiski viitavad novelli jälgimisele. Seepärast, lastes algul meeldida ühel, arvustan hiljem teist.

Mis asi see on? See on lohe-loomaetüüd, aga mitte loheloomast, vaid koerast ja ahvist. Nende nimed on Popi ja Uhhuu. Neid mängivad U. Kibuspuu ja L. Peterson (lavakunstikateedri III kursus), kelle ülesannete laad on erinev, sest eks ole «ahv» inimesest öelduna rohkem epiteet ja «koer» enam metafoor. Koera teha näib raskem, kuid see ei saavuta kunagi sellist usutavust. Üks toetub kindlalt välisele, teine püüdleb sisemisele sarnasusele. Nende töö on neljajalgsete eeskujude najal otseselt hinnatav. Ütleksin, et kõrgelt — nii üldhoiakult kui detailides. Füüsiline koormus on väga suur, liikumisjoonis keeruline — tarvitseb valest kastist sisse hüpata ning murrad kaela endal ja etendusel. Ja muide, isegi juhul, kui Popi ja Uhhuu ei taotle suuremat sügavust, võib tükile leida väärtusliku mõtte. See on näide kommunikatsiooni võimatusest. Uhhuu on üliaktiivne, suhtlemisvaegust põdenu, kes järsku vabaneb ahistavast tegurist (puurist), kontakteerub ümbritsevate esemetega, algul elutute (peegel, riided jne.), seejärel ainsa elavaga. Ta mängib, tema agressiivsus ning kius on ülemeelik elurõõm. Popi e i s a a s e l l e s t a r u. Ta pelglik ja huumorivaene loomus väldib Uhhuud, võtmata vastu tolle suhtlemisviisi. Pole välistatud, et kogu tükk on selle mõtte illustratsioon, ja kindel, et suur osa sellest on praegu ainult nii vaadeldav. Ülal mainisin kahte võimalust. Niisugusena nähtult kuulub etendus neist esimese alla. Naudime kahte meisterlikku imiteeringut, otsimata sealt sügavamat mõtet. Võidakse väita, et Tuglase sümboolika avamine tema täiuses ei välista meisterlikkust. Õige. Aga kui ma teaksin, et tegijad pole seda sümboolikat eesmärgiks seadnud, ei tohiks ma neid selle eest kiruda. Kuid kohe selgub, et selles ei saa sugugi kindel olla. Ja nüüd tuleb arvustuse teine pool.

Võtame näiteks kujunduse (H. Talisoo ning R. Babitševa, ERKI I kursus), mis pole lavaline tipp, ent siiski oskuslik. Ja mis peamine, see on väljakutsuvalt sümbolistlik, pretendeerides globaalsele üldistusele: tagaseinaks terve universum, esiplaanil maakera, mille vahel ja ümber toimivad kaks algprintsiipi. Näib, et lavastaja (M. Karusoo, lavakunstikateedri III kursus) parem käsi pole alati teadnud, mis vasak teeb. Eelnev ühemõõtmeline käitumine ei leia niisugusest lavapildist tuge. Ma ei pea muidugi ainsaks novelli tõlgenduseks mõistujuttu katastroofist, mille põhjustab kontrolliva alge, ratsionaalse mõistuse kadumine aktiivse kurjuse ja passiivse headuse kohalt. Kindlasti on veel mõni tõlgendus. Ent milline tahes, ta peaks olema järjekindel. Eakaaslaste oma tundus natuke eklektiline. Mida praegu näeme? Peremees lahkub. Uhhuu ahistab Popit ja ... jääbki seda tegema. Selles on oma tüüpvõtted (tagaajamine, tabamine, piinamine), mis korduvad, kuid mitte alati gradatsioonis. Sisu dünaamikas peab olulisem koht olema Popil. Noore näitleja juures on loomulik, et ta tragikoomilises osas rõhub alateadvuslikult koomilisele poolele, sest tagasiside saalist on siis elavam. Pole siiski hea, kui naer teda veel enam innustab sellesuunalisteks pingutusteks. Tea, kas ainult sellepärast, ent muutused Popi teadvuses pole veenvad. Tõsi, Popi ja Uhhuu vastandlikkus lõpuks kaob. Näen seda ka algmaterjalis. Aga kui seal Popi jaoks samastub Uhhuu Peremehega, siis siin samastuvad Popi ja Uhhuu omavahel ja veidral kombel. Nad hakkavad teineteist tasakaalustama. See on huvitav mõte, nagu selle kulmineeruminegi tähendusrikkaks stseeniks, kus purjus jumalad kõigutavad Maakera. Ent jäi mulje, et Popi saavutas selle väe üksnes tänu vängetele lõhnadele joobnustavatest pudelitest. Huvitav on ka kahe olendi rollivahetus samas seisundis. Ent see läheb juba fantastikasse. Ma pole küll purjus koera näinud, kuid pole ka kuulnud, et ta trapetsile turnima kipuks. Niisugune võiks olla purjus koera unenägu, laval näeme selle objektiveeringut. Kordan veel: see on huvitav, kuid esimese vaatuse suhteline realism ei tingi seda.

Kokkuvõtteks. Alguse ning lõpu ehttuglaslikesse raamidesse ei mahu 1,5 tundi Popi kiusamise lugu, isegi mitte nii heas esituses. See, mis jääb Peremehe äramineku ning Ilmkäraka vahele, ei lase end mõistulise suure algustähega kirjutada. Muide, millest tuleb antud juhul see Suur Pauk, on's see antimaailmade annihileerumine, maavärin või miski muu?

Nagu näha, on olukord novelliga teine kui samanimelise lavastusega. Esimest on võimatu mõista, käsitlemata kõike sümbolitena, teise puhul tuleb lihtsalt vaadata ja meeldida lasta.

See lugu võib tunduda mõttetu kiusamisena. Aga see on sellepärast, et Uhhuu kiusas Popit ka natuke mõttetult.

MIHKEL MUTT

100 aastat Paul Ilgi sünnist

14. märtsil möödub 100 aastat šveitsi prosaisti, lüüriku ja näitekirjaniku Paul Ilgi sünnist. Ta sündis Salensteini linnakeses. Alustas kaupmehena. Aastail 1900—1902 oli «Woche» toimetaja Berliinis. 1903. aastast vabakutseline kirjanik Uttwilis (Šveitsis). Kirjanikutee algul oli ta tugevasti mõjustatud naturalistlikest ideedest ning püüdis tegelikkuse üksikute juhuslike külgede täpsele taasesitusele kirjanduslikus vormis. Tema nn. arengu- ja ajaromaanides esineb sotsiaalkriitilisi jooni, kuid tal ei õnnestunud avada tema poolt kritiseeritud ühiskondlike võõrnähtuste olemust. Tihtipeale jäi ta toppama oma provintslike seisukohtade taha. Lüürikas orienteerus ta rahvalauludele, ilmutades suurt andekust viimaste meeldiva romansipärase mõju väljatoomisel. Ilgi proosat võib eelkõige esile tõsta preisliku monarhia vastu suunatud sõjaromaani «Tugev mees» (Der starke Mann, 1917) ning varem kirjutatud romaani «Väikehing Matthias» (Das Menschlein Matthias, 1913), millest valminud ka samanimeline film. Mõlemale on antud Schilleri preemia. Võiks mainida veel romaane «Elutung» (Lebenstrang, 1906) ja «Vennad Moorid» (Die Brüder Moor, 1912). Eraldi luulekogudena on ilmunud «Esseed ja luuletused» (Skitzen und Gedichte, 1902) ja «Maale truu» (Der Erde treu, 1943). Kui oma varasemais romaanides näitab Ilg üles veenvat kujutamisjõudu, siis oma hilisemas loomingus, näitena olgu toodud romaan «Ernestus ja Babelin», 1929 ja draamad «Juht» (Der Führer, 1919), «Jumalamees» (Mann Gottes, 1924), võib täheldada tema sule teatavat nürinemist.

P. Ilg suri Uttwilis Badensee ääres 15. juunil 1957. aastal.

LEMBIT LUIGA

Ülikooli kirjandus-võistlus

Filoloogiateaduskonna komsomolibüroo ja ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring kuulutavad välja järjekordse kirjandusvõistluse. Võistlusele võib esitada:

1) **ilukirjanduslikke teoseid kõigis žanreis;**
2) **kirjanduskriitilisi artikleid vabas vormis;**
3) **esseid vabal teemal.**

Võistlustööd tuleb saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse aadressil: 202 400 Tartu, Ülikooli 18 ruum 302 kuni 10. maini 1975. a. Tööd varustada märgusõnaga, kinnises ümbrikus lisada autori ees- ja perekonnanimi, teaduskond ja kursus. Erandina võib trükis avaldatud retsensioone esitada märgusõnata. Žüriile jääb õigus kriitikavõistluse preemiad anda ka võistlusele mitteesitatud tööde eest, mis on ilmunud ajavahemikus 1. maist 1974 kuni 1. maini 1975.

Miks defektoloogid Käärikule sõidavad

Ajalooteaduskonnas tehti kokkuvõtteid õpperühmadevahelisest sotsialistlikust võistlusest. Autoriteetne komisjon (teaduskonna komsomoliorganisatsiooni juhid) analüüsis tehtut. Võistluse organiseerijate poolt kordasaadetut tuleb igati tunnustada. Edasiminek oli juhendi väljatöötamine ja järjekindel rakendamine. Pidev ülevaade võistluse käigust ja selle näitlik kajastamine välistasid võistluse taandumise kokkuvõtete tegemiseks semestri lõpul. Võistlejate informeeritus enda ja kaaslaste saavutustest pidanuks innustama tublimaid ja ergutama neid, kellel kasutamata jõudu eelkõige õppedistsipliini ja olmekultuuri osas. Võistluspartnerite tulemusi üldistati juhendiga ettenähtud punktisüsteemis. Punktidega mõõdeti igal kursusel

- õppeedukust ja õppedistsipliini;
- olmekultuuri;
- osavõttu ÜTÜ, huvialaringide (isetegevus, sport) jms. tööst;
- ühiskondlikku aktiivsust, kollektiivsust.

Spetsiaalne stend ühiselamus andis uue nädala alguseks ülevaate võistlejate seisust lõppenud nädalal.

Võistluse initsiaatorid leidsid, et nende töö olnuks produktiivsem, kui mõnede kursuste aktiivil oleks leidunud enam vastutustunnet. «Sageli ei vaevunud kursuste aktiivid kursuse tegevuse hindamiseks informatsiooni andma,» sõnastas üliõpilane Leelo Andra, võistluse eestvedaja, möödunud semestri muresid. «Nii seisimegi sageli fakti ees, kas jätta mõne inimese ükskõikse suhtumise pärast kogu kursuse tulemused arvestamata või alustada ise täiendava informatsiooni hankimist. Tavaliselt läksime viimast teed, kuid mitte alati ei õnnestunud saada tegelikkusele vastavat pilti. Nagu nüüd selgunud, on mõnele kursusele plusspunktid jäänud arvestamata,» toob Leelo Andra asjasse selgust.

Punktid punktideks. Suurem kahju on sellest, et nii mõnedki järgimist väärivad ettevõtted jäävad üldsusele teadmata. Ometi vaatas võistlust organiseeriv komisjon läbi kursuste paremusjärjestuse määramiseks kasutatud punktisüsteemi. Analüüsiti I kursuste olukorda. Väitsid ju nemad endid olevat juhendi tõttu tõrjutu positsioonis, võrreldes vanemate kursustega. Näiteks lubab juhend heldelt punkte teaduskondlike (+50 p.) ja osakonnaürituste (+20 p.) organiseerimise eest. Samal ajal toob kursusesisene üritus (I kursusele ainus jõukohane ettevõtmine) + 10 punkti. Ka aktivistina esinemine või ÜTÜ-s võistlustöö kirjutamine pole värskete tudengite endi arvates esimesel kursusel sagedane. Küll aga on vanematel kursustel nimetatud aladel võimalik koguda soliidne summa n.-ö. konkurentsivabu punkte. Neid ja teisi võistluse käigus esitatud mõtteid arutatigi. Leiti, et tegelikkuses selliseid vastuolusid ei esine: nooremad kursused (I, II k.) on aktiivsemad osavõtjad mitmetes korraldatud üritustes, samuti kursusesiseste ürituste organiseerimisel. Ka ühiskondlikust aktiivsusest pole neil puudus. Seda kinnitab psühholoogia I kursuse II kohale tulek teaduskonnas. Aktiivi (Valdeko Gailit, Heiki Mägi, Lembit Allik) asjalikkus näib eeskujuks olevat kogu kursusele. Arvukad sisukad ettevõtmised on lühikese ajaga võimaldanud kujuneda kursuse teotahteliseks kollektiiviks.

Üksmeelselt tunnistati sotsialistliku võistluse kolmeks paremaks kursuseks defektoloogia III (204,3 p.), psühholoogia I (163,6 p.) ja ajaloo IV k. (162,9 p.). Võistluse etapivõitja sõidab kolmeks päevaks Käärikule.

Võistluse II etapp on alanud. Septembris tehakse teatavaks üldvõitja, kellele kindlustatakse ekskursioon soovitud marsruudil.

ANTS REINMAA,
Ajalooteaduskonna a/ü. büroo liige

Tartu—Tšitaa—Tartu

Tallinn—Moskva lennukiga poolteist tundi, Moskva—Tšitaa üheksa tundi ja lennujaamas kõrvuti kaks kella, näitamaks kuuetunnist kohaliku ning Moskva aja vahet.

III ülevenemaaline üliõpilaste teaduslik kliinilise ja eksperimentaalse hematoloogiaalane konverents oligi see, mille pärast nii pikk sõit sai ette võetud. Konverents toimus 20.—23. veebruarini Tšitaa meditsiiniinstituudi organiseerimast, seda enam, et Austraalia antigeeni probleemi puudutas ka teine ettekanne selles sektsioonis. Huvitavamatest töödest nimetaksin lümfoidsete rakkude tuumamembraanide transplantatsiooni antigeenidest, Tšitaa meditsiiniinstituudis prof. Kuzniku juhendamisel tehtud neurohumoraalse hüübimisvastase süsteemi olemasolust ja Maa magnetvälja mõjust vere hüübimisele.

Kõige arvukamalt oli ettekandeid sel. Selle «hingeks» oli füsioloogiakateedri juhataja professor B. Kuznik, kes ise tegeleb eksperimentaalse koaguloogiaga. «Dissemineeritud intravaskulaarne koagulopaatia neerude kortinaalse neuroosi põhjustajana» oli meie ülikooli arstiteaduskonna V kursuse üliõpilase Hembo Pagi ettekanne konverentsi esimesel päeval. Et see kuulajais mõtted liikuma pani, tõestasid esitatud küsimused professor Kuzniku kiitvad sõnad ning soovitused töö jätkamiseks, kui ta tegi kokkuvõtte plenaaristungist.

Järgmisel päeval jaguneti juba kuude sektsiooni.

Allakirjutanu kuulas esinemisi immunoloogiasektsioonis, kus ka oma töö tulemustest rääkida tuli (Austraalia antigeeni määramisest kroonilise hepatiidi haigetel).

Ei pääsenud küsimustelegi vastaeksperimentaalse koaguloogiasektsioonis, kus oli teaduslikuks juhendajaks prof. Kuznik, kes ei iseloomustanud esitatud töid lihtsalt hea või halvana, vaid andis soovitused edaspidisekski.

Konverentsist vabal ajal tutvusime linnaga, käisime meditsiiniinstituudis ja kliinikuis ning paigus, kus dekabristid oma asumispäevi mööda saatsid.

Siberiski ei olevat tänavu õiget talve, seda kinnitas niisama õhuke lumikate kui meilgi ja 40—50° pakase asemel 20—28°. Vaimustas instituudi üliõpilasteater «Biceps», mille eesriided on avanenud juba üheksa aastat. Sai kuulda, kuis ühes või teises paigas tööd tehakse ja nii mõnedki mõtted kaasa toodud.

HELE EVERAUS,
Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane

Lumega talve otsimas

Talvistel koolivaheaegadel on suusamatkad muutunud meie tudengitel toredaks traditsiooniks. Allakirjutanu viibis geoloogiaosakonna II kursuse üliõpilase Peep Männiku matkagrupi liikmena Põhja-Uraalides.

Pärast seitsmekümne seitsme kordset vaagimist, mida kaasa võtta, mida mitte, astusime 24. jaanuari õhtusele Moskva rongile. Ümberistumised Moskvas ja Serovis ja olimegi Sverdlovskis. Sellest meile juba eksootiliselt kaugest linnakesest alustasime matka. Heldur läks omal käel linnaga tutvuma ja eksis liiklusmäärustiku vastu. Süüdlase peatas üks nokkmütsis mees, kes aga õnneks osutus kohalikuks matkainstruktoriks. Temalt saadigi viimased kasulikud õpetused teele kaasa.

Esimene väliööbimine, und polnud kellelgi. Teadagi, rongis sai mitme päeva magamised ette magatud. Põhjamaine öö meelitas aga endasse. Pärast ligi kümne kilomeetri pikkust sõitu mööda mägist teed kuupaistel said kõik oma esimesed elamused Siberi ürgse looduse müstilisest ilust.

Kaks järgmist päeva ajasime endale poole meetri paksuses lumes rada. Üle mäekeste, läbi põlenud metsa ja raba mätaste vahelt. Kolmanda päeva õhtuks, kui kõigi jõutagavarad olid ammendatud, jõudsime loojuvast päikesest helkiva väikese Vürsti järve kaldale. Kõigi rõõm oli kirjeldamatu, kui silmasime järvetagust majakest. Veel ainult kolm kilomeetrit sõitu üle jää ja oligi kalurionn, ahi sees ja oja lähedal.

Jälle hommik ja suuskade määrimine. Kaugemalt paistab juba ümbruskonna üks kõrgemaid mägesid, Olivinski Kamen (1039 m), mille kavatsesime alistada kõigepealt.

24° pakasega algaski meie esimese mäetipu vallutamine. Olimegi tipul. Kõrgemal sinas vaid taevas. Mäelt allalaskumine oli hoopis seiklusrikkam. Vähemalt tosin korda oli igaüks näoli lumes, paarikümnekilone kott veskikivina selga rõhumas. Tiiu murdis suusa. Allajõudmisel kulus puhkepeatus marjaks ära. Lapiti suusk, kosutati end kuuma kakaoga ning sõitu võis jätkata.

Üheksandal matkapäeval, 4. veebruari õhtuks jõudsime Kõtlõmi, meie matka lõpp-punkti.

Kasutasime võimalust ja käisime küla ligidal seisval omapärasel masinal, mis oli mõeldud väärismetallide kaevandamiseks. Selles ujuvas tehases, mis olevat omalaadsete hulgas suurim, üllatas puhtus ja personali vähesus.

Päevad möödusid märkamatult. Oligi aeg end tagasiteele seada. Sverdlovskis tutvusime kuulsate geoloogia- ja kunstimuuseumidega.

Kõigi meie grupi liikmete — Viigi Jaanre, Aime Kuremäe (bioloogia II), Tiiu Halopi (maj. III), Annereet Lauri, Pärje Kahesti, Toivo Gulli (geogr. II), Jaan Murumaa, Peep Männiku ja Heldur Ongi (geol. II) nõusolekul kirja pannud

REIN PÕDRA.

TV ja õppetöö

Hiljuti (1974. a. lõpul) ilmus kirjastuse «Высшая школа» väljaandena huvitav bibliograafiline kogumik «Учебное телевидение», kus on antud ülevaade õppetelevisiooni alalt ilmunud kirjandusest ajavahemikul 1952—1972, seega praktiliselt õppetelevisiooni algaastaist peale. Bibliograafiline materjal on raamatus esitatud kronoloogilises järjestuses, see võimaldab jälgida isegi õppetelevisiooni arengut nende aastate jooksul nii meil kui raja taga. Võõrkeelsetele kirjandusviidetele on lisatud pealkirja tõlge ja lühiannotatsioon.

Raamatu lõppu lisatud tähestikuline ainejuht võimaldab kiiresti leida kirjandust lugejat huvitava valdkonna kohta (õppeainete televisioonimetoodika) nii koolis kui ülikoolis. Samuti on raamatu lõppu lisatud autorite tähestikuline juht ning kõik kõrgemate koolide õppetelevisioonikeskused koos täpsete aadressidega. Allakirjutanu arvates on nimetatud kogumik huvitav just seetõttu, et peale tehnikaalaste ja organisatsioonilist laadi kirjutiste (viidete) on raamatus esindatud enamik ainealasid, nende televisioonimetoodika.

E. PEETS

Rütmoplastika!
Rhytmoplastica!
Rütm ja plastika!

Rütmoplastika

21. märtsil, reedesel päeval kell 20 TRÜ Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis. Muusika: Mozart, Beethoven, Paganini, Prokofjev ja J. S. Bach töötluses.

Kandidaadiks Siberis

20. veebruaril kaitses NSVL TA Siberi Osakonna Matemaatikainstituudi õpetatud nõukogu avalikul koosolekul kandidaadiväitekirja RAUL ROOMELDI. Töö oli kirjutatud teemal «(—1,1) ringid». Väitekirja teaduslik juhendaja NSVL TA korrespondentliige A. Širšov, oponendid füüsika-matemaatikadoktor J. Rjabuhhin ning füüsika-matemaatikakandidaat G. Dorofejev märkisid töö kõrget taset ja rõhutasid selle tähtsust (—1,1) ringide teoorias.

Vastavalt NSVL TA Siberi Osakonna Matemaatikainstituudi õpetatud nõukogu otsusele anti R. Roomeldile füüsika-matemaatikakandidaadi kraad.

Teadusliku tööga tegeles R. Roomeldi juba üliõpilasena. Ta oli korduvalt üliõpilaste vabariiklike konkursside laureaat. Lõpetanud 1971. a. Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna, astus R. Roomeldi samal aastal NSVL TA Siberi Osakonna Matemaatikainstituudi aspirantuuri. Alates 1974. aasta novembrist töötab R. Roomeldi TRÜ arvutuskeskuses nooremteadurina.

Kaitsmist käis kuulamas TRÜ Matemaatikateaduskonna vilistlane, NSVL TA Hüdrodünaamika Instituudi nooremteadur

MATI HEINLOO.

Mida selles majas tehakse

Vanemuise tänava õppehoonest hõivab õige suure osa ülikooli Zooloogiamuuseum: ligikaudu 900 m² vaatesaale ning veel tööruumid. 152 aastat tagasi professor Johann Friedrich Eschscholtzi algatatud töö on kestnud tänaseni. Tema poolt ümbermaailmareisidelt kaasatoodud objektid panid aluse muuseumile. Selle kogud sisaldavad ligikaudu 200 000 eset, igal aastal laekub neid juurde. Igasuvistel välitöödel nii kodupinnal kui ka kaugemal hangitakse materjali eksositsiooni ja kogude täiendamiseks. 1974. aastal toimusid Zooloogiamuuseumi välitööd Kaug-Idas, Primorje krais (60 päeva).

Mida ja kui palju sealt kaasa toodi, kuulevad ja osalt ka näevad asjahuvilised järgmisel teisipäeval, s. o. 18. märtsil kell 18 Vanemuise tänava õppehoone suures auditooriumis Kaug-Ida ekspeditsioonist osavõtnute vestluste, filmi ja fotode vahendusel. Näevad ka kaasatoodud linnu- ja kalatopiseid ning muid sealse fauna esindajaid. Näitus on paigutatud muuseumi kolmandasse, lindude osakonda, mida kujundatakse pärast suuremat ümberehitamist juba mõnda aega. Kokkutulnuil on võimalus tutvuda ka osaliselt valminud eksositsiooniga.

Ootame osavõttu!

Naistepäevapidu Õigusteaduskonnas

Leningradi mnt. 25 ühiselamu söökla oli 6. märtsi õhtupoolikul täis muusikat ja rõõmsat suminat: Õigusteaduskond oli kogunenud tähistama rahvusvahelist naistepäeva. Seekordsed korraldamismured võtsid enda kanda III kursuse noormehed, kes siiski ilma tütarlasteta toime ei tulnud.

Ohtu juhatasid sisse kursusevanem A. Pärmann ning kursuse komsomolisekretär R. Maruste. Neid täiendas teaduskonna dekaani prof. A. Uustali sõnavõtt, milles rõhutati tänavuse naistepäeva tähtsust. Märgiti ära teaduskonna tublimad naisaktivistid: prof. V. Kelder, dots. S. Ananjeva, parteisekretär I.-M. Orgo, üliõpilased H. Kuusik, A. Leemets jt. Parimad said lilli, neid jätkus ka teistele laudadele. Lisandusid kursuste meespere kingitud tordid. Tiigi tänava ühiselamu parima toa elanikele, tütarlastele toast nr. 202 anti üle rändvimpel.

Pidu jätkus tantsuringi, mängude ja *show*'dega.

HARRI SALMANN

Ametiühinguaktiiv käis Viitnal

Viitnas olid vabariigi kõrgemate koolide üliõpilased-ametiühinguaktivistid. Ülikoolist olid esindatud Õigusteaduskond, Ajalooteaduskond, Arstiteaduskond ja Keemiateaduskond. Seminarlaagris vahetati mõtteid mitmesuguste muret tekitavate probleemide üle ja kuulati pealinlaste sisukaid ettekandeid. Et seekordne seminarlaager oli eelkõige puhke- ja spordiüritus, võeti vaimsete pingutuste kõrval osa ka orienteerumisest ja kelgutamisest. Meelelahutust pakkusid konservatooriumi rahvas ja instrumentaalansambel.

Osavõtjad

EÕM

Kolmapäeval, 19. märtsil kell 15 palutakse koguneda ELKNÜ TRÜ komiteesse. EÕM Tartu piirkonna komandör Jüri Järv räägib tööst Eesti Õpilasmalevas.

ELKNÜ TRÜ komitee õpilasmaleva sektor

Seitse küsimust Tšehhi-reisi kohta

Vastab Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane, ülikooli komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Arvo Junti.

Kelle initsiatiivil reis toimus ning kes sellest osa võtsid?

Tegemist oli Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva 35-liikmelise turismigrupiga. Enamik osavõtjatest õpib Tallinna suurkoolides, esindatud olid aga ka EPA ja TRÜ, viimane 8 üliõpilasega.

Kui kaua olite Tšehhoslovakkias?

Üldse vältas reis 17 päeva, neist Tšehhoslovakkias 11. 8. veebruaril jõudsime tagasi Tallinna.

Mida nägite Tšehhimaal?

Kaunis ja meeldejääv on Karlovy Vary — tõeline turistide Meka. Arvukate arhitektuurimälestistega linn asub haljaste mäenõlvade vahelises orus. Otse tänavate ääres vulisevad tervisveeallikad. Käisime Karl Marxi muuseumis ja kuulsa tšehhi klaasi näitusel. Linna on omal ajal külastanud mitmed suurmehed Peeter Esimesest V. I. Leninini. Peeter Suure nime kannab Karlovy Vary kenamaid kohvikuid.

Moraavia suurim linn Ostrava on tähtis tööstuskeskus (annab 50% riigi terasetoodangust). Meil oli võimalus külastada Gottwaldovi-nimelist terasetehast. Ostrava koosneb 12 linnarajoonist, kaks neist on alles hiljuti ehitatud. Ühes viimastest asub Ostrava Mäeinstituudi

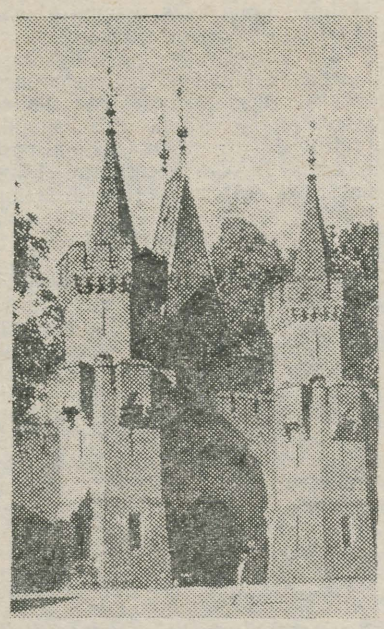

äsja valminud modernne hoone.

Harukordselt kena väikelinn on Olomouc (80 000 elanikku, neist u. 15 tuhat on üliõpilased). Enam-vähem Tartu-suuruses linnas võib näha ligi 100 kirikut. Rohkem kui kusagil mujal Tšehhimaal oli Olomoucis saadaval kirjandust, eriti kunstialast.

Mis jäi meelde Prahast?

Suurim Praha-elamus oli õhtu pantomiimiteatris «Teater Sõnadeta». Kaheosalise programmi esimene pool meenutas lavaliselt liikumiselt tõepoolest traditsioonilist sõnalavastust, puudusid ainult ... sõnad. Teine pool oli aga pantomiim meie mõistes, balletile lähedasem. Kava sisaldas mitmeid numbreid, millest igaüks oli mõne suurmehe (sealhulgas Maupassant, Mallarmé, Shakespeare, Michelangelo Buonarroti) mingi tsitaadi interpretatsioon. Suurepärane oli kava jaoks valitud muusika, teiste hulgas kuulsime palasid Duke Ellingtoni, Debussy ja Mozarti loomingust. Teatri hingeks on Ladislav Fialka — lavastaja, koreograaf ja peaosatäitja ühes isikus.

Külastasime veel Lenini muuseumi. Nagu klaasinäitusel Karlovy Varyski paistis silma tšehhide suur oskus materjali huvitavalt eksponeerida, oskus luua maitsekalt kompositsioone.

Viimasel Praha-päeval käisime ära vahva sõduri Švejki lemmikpaigas «Karika» kõrtsis. Meeldivama mulje jättis aga 1499. aastal asutatud õllerestoran «U Flecu», kus tundub olevat enam rahvuslikku koloriiti.

Imposantne on Praha kreml Püha Vituse katedraaliga. Kogu vana Praha oma Tallinna-sarnase hilisgootikaga on väga ilus. Lugematul hulgal on suurepäraseid lae- ja seinamaalinguid. Kremli müüri ääres asub kitsas tänav, mis kannab nime Kuldne tänavake, see on ääristatud tibatillukeste majakestega, kus kunagi elasid alkeemikud. Nüüd asuvad hoolikalt restaureeritud hoonetes meenepoed. Need mõnusad majakesed on värvitud rõõmsate, erksate toonidega — kõrvuti helesinine, oranž, kollane. Tõeline muinasjutulinnake! Väga ilus on Praha raekoda, mille kellatornis igal täistunnil sünkroonselt kellalöökidega ilmub järjekorras 12 apostlit.

Kas teil oli kokkupuutumisi ka sealse üliõpilasnoorsooga?

Teisel õhtul olime külas Praha ülikooli ühiselamu diskoklubis. Laua taga võis juttu vesta, baaris *coca-cola*'t juua või plaadimuusika järgi tantsida.

Mis eriti meeldis?

Ilus ja omapärane loodus ning iidsete linnade arhitektuur. Kõrgel tasemel on teeninduskultuur. Selle üks põhjusi on üldine orienteeritus turismile.

Kas Tšehhimaal oli lund?

Ei. Temperatuur kõikus nulli ja pluss viie kraadi vahel, lund võis ehk olla Kõrg-Tatra mägedes. Sinna aga meie marsruut ei ulatunud.

Küsitles REIN LIND

Aleksander Jekimov

(25. III 1917—9. III 1975)

9. märtsil suri ülikooli kollektiivi liige Aleksander Ilja p. Jekimov.

Lahkunu oli pärit Leningradi oblastist. 1941. a. astus ta Kommunistlikkusse Parteisse. Suure Isamaasõja ajal võitles A. I. Jekimov Kovpaki legendaarses partisanisalgas.

Pärast võitu oli tegev nõukogude organeis. 1946. aastast töötas ta Eestis. 1961. a. sügisest sai temast TRÜ kapitaalehituse osakonna sepp-keevitaja.

A. I. Jekimov oli pikka aega a/ü. büroo tootmiskomisjoni ja rahvakontrolligrupi liige.

Ülikooli rektoraat, partei-, komsomoli- ja ametiühingukomitee, sõjaveteranid ja kogu meie pere mälestavad endist partisani ja tublit töömeest.

MIKS MA EI LÄHE LÕUNA-EESTI PIIRKONDA

«Aga teadagi miks. Sellepärast, et mind ei võlu ei Haanja- ei Setumaa loodus (mäed, järved ja muu sihuke), pole mul suurt lusti ei tugeva töötegemise ega mõnusa puhkamise järele ning raha üle 400 rubla ei kannata ma silma otsaski (sihukest rahamärki pole üldse olemaski, nii et see piirkonnameeste jutt on hooplemine puha!). Söögi juures kah üks niru punkt küljes — majandid kipuvad söömist kinni maksma ja keksi siis veel papamamma rahakotiga! Oh, vilets on see Lõuna-Eesti piirkond!

Või võta need tööandjadki... Põlva KEK ja MEK ja kõik need Võru ehitajad — mis sest, et vabariigis heas hinnas, aga mina noid edetabeleid tegemas pole käinud ja mine tea, misjärgi nad ülepea kokku kirjutatud on.

Ei tule seal õiget töötegemist ega õiget puhkamist, mõlemaid kokku ammugi mitte. Vaata ainult kohanimesidki! Võhandu, Ahja, Taevaskoja, Misso... need pole ju üldse töömeeste paigad (pardon!) *— kuurordid puha. Täitsa imelik, kuidas Taevaskoja rühm oma esikoha läinud aastal kätte sai. Või siis nood teised — Väimela, Mooste, Orava, Vagula, Kiidi, Tilsi, Poka, Koiola, Misso — seal vist vehitakse tööd sedasi, et magadagi saab ainult salaja ja sedagi kord kolme päeva tagant. Nii et tööd lõrtsitakse puhkamise ja puhkust töötegemisega.*

Ja siis need juhtijadki. Kuldmärgiga Volli Trassanov ja Tiit Purre — eks nad tolle kulla hirmsa kamandamise pealt kätte saidki: Piirkonna komandör Henri Soova — too ju päris kamandamise ameti peal ongi — ülikooli komsomolisekretäri asetäitja (õppetöö alal pealegi!). Rühma juhtkondade nimekirjas muud ei näegi kui et komsomolibüroo liige ja komsorg. Muidugi, neil see teiste jooksutamine juba käe ja jala sees.

Ega ta jah, seda ma ütlen küll, Lõuna-Eesti piirkonda minna küll ei tasu. Palju targem on suveaeg linnas olla, päeval televiisorit vaadata ja õhtul õllesaalis käia. Naha saab pruuniks ka saapaviksiga ja rakkus käsi — kellele veel neid vaja on. Eks ole.»

Kulla sõber, mina küll nii ei arva.

Kogenud malevlane

Tervisekilomeetrid

Esimesed võitjad

5. märtsil oli kehakultuurihoones tervisekilomeetrite kaartide esimene loosimine. Võimekama harjutaja eriauhinna — suusad «Visusport» — sai füsioloogia kateedri dotsent Selma Teesalu, kes 28 harjutamispäeval läbis 113 tervisekilomeetrit. Usinama harjutaja eriauhind — sama marki suusad — läks elektromeetria laboratooriumi insenerile A. Sudermanile, kes tegi tervisejooksu 28 päeval. Üldauhindu oli loosirattas 3. Suusasaapad võitis haldusprorektori abi Ö. Mägi, suusakepid elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi vaneminsener S. Jaksman ning kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õpetaja Nora Kutti. Võitjate harjutamispäevade arv kõikus 25—28 vahel, tervisekilomeetreid koguti mitmel viisil. Need võitjad, kes 5. märtsil kohal polnud, saavad auhinnad kätte järgmise loosimise ajal.

Ootame uusi kaasalööjaid!

Kaartide täitmisest

Veebruari kaardid läbi töötanud, on organisaatoritel järgmised ettepanekud, mis kergendaksid sorteerimist enne loosirattasse asetamist.

1. Märkigem igal harjutamispäeval läbitud tervisekilomeetrid, selle kõrvale harjutamise viis. Näide J. Konksu kaardilt: 3 (J, V) ja prof. kt. E. Vasara kaardilt: 9 (J, T, V, PV).

Raske oli dešifreerida niisuguseid sissekandeid: 15 min. V; 9 km M; 5 km J ühel päeval. Kas matka all on mõeldud 27 km läbimist või 3 tervisekilomeetrit? Aga skaala on ju tabeli pöördel.

2. Märkigem igale päevale ainult täisarv tervisekilomeetreid. Poolikud kilomeetrid ümmardagem ühel päeval suuremaks, teisel päeval vähemaks.

3. Et pääseda loosimisele, tuleb kaardile märkida harjutamispäevade ja läbitud tervisekilomeetrite koguarv. Paljud olid seda ka teinud, kuid tehkem kokkuvõtted ühe vormi kohaselt. Kaardi alumises reas on selleks paras koht. Sinna märkigem algul korrad, siis kilomeetrid, näiteks 25×=86 km.

4. Palume nimi, töökoht ja amet kirjutada **loetavalt**, märkida ka vanus ja kuu.

5. On soovitav kaardi esimene pool ära lõigata ning kasti lasta ainult tabeli osa.

V. LENK

VÄRAVPALL

EMV II vooru I ringi mängud toimusid Tartus 7.—9. märtsini. Osa võtsid TRÜ kolm võistkonda (mees- ja kaks naiskonda). TRÜ I naiskond pidas maha pallilahingud Viljandiga (21:16), TRÜ II-ga (17:4) ja «Vikeroga» (14:31). TRÜ II naiskond mängis välja võidu Viljandi üle (12:8) ja alistus «Vikerole» (4:36).

Meeskond, kes oli I voorus kaotanud nii Sillamäele kui Viljandile, võitis nüüd vastavalt 23:18 ja 22:19, kuid alistus EPA-le 22:32 (I voorus viik).

II vooru II ring toimub 10.—13. aprillini Tallinnas, kus selgitatakse Eesti meistrid.

I. HUNT

Tervisesport

Ainult vanematele kursustele

Vastuseks järelepärimistele teatame, et tervisekilomeetrite kaarte võivad täita ka V ja VI kursuse üliõpilased, kes pole tegevsportlased, vaid harrastavad sporti kehalise treenituse säilitamiseks.

Kaarte saab spordiklubist. Täidetud kaardid võtavad osa loosimisest iga kuu 5. päeval.

TRÜ spordiklubi

ÜTÜ

K. a. 28. veebruari ajalehes on ekslikult saanud Arstiteaduskonna ÜTÜ konverentsi kuupäevaks 2. aprill 1975. a. Tegelikult toimub Arstiteaduskonna ÜTÜ konverents 3.—4. aprillini 1975. a.

TRÜ Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu

Taidluskonkurss

22. märts — Bio-Geo, Füüsika-Keemiateaduskond,
23. märts — Õigusteaduskond, Kehakultuuriteaduskond,
29. märts — Ajaloo-, Matemaatika-, Majandusteaduskond,
30. märts — Arstiteaduskond, Filoloogiateaduskond.

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi 17. aastapäeva tähistame 15. märtsil s. a. Leningradi mnt. 25 sööklas.

Kell 14 algab samas aastapäevakonverents, misjärel suundume Ropka-Tamme kalmistule mälestama ringi esimest presidenti Leonhard Jaansoni. Kell 19.30 algab seltskondlik osa.

Juhatus

KUULUTUS

TRÜ komsomolikomitee EÜE sektor ja TRÜ diskoteek levitavad kuulujuttu, et reedel, 21. märtsil kell 19 saab TRÜ kultuurimajas olema hingematvalt vägev MALEVASÕU.

Kavas:

1. *Õhuakro paadid.*
2. *Ans. «But and Onion» Tallinnast.*
3. *Vereoja Valli esitab omaloomingulise laulu «Suhkru beebi armastus».*

Riietehoius illusionist. Malevavormi kandvaid isikuid (eriti tütarlapsi) tervitatakse iseäranis lahke naeratusega.

Pileteid müüakse ette ja taha, hinnad alandatud 50 kopikale.

Orgkomitee

NB

Matemaatikapäev

27. veebruaril toimus Matemaatikateaduskonna lahtiste uste päev. Edasiõppimisvõimalustega oli tulnud tutvuma 182 abiturienti vabariigi paljudest koolidest. Arvutuskeskuses selgitasime õpilastele kaasaegse arvutustehnika ees seisvaid probleeme ning näitasime arvutustehnikat. Keemiahoone ringauditooriumis kuulasid abiturientid teaduskonna nimekamaid õppejõude prof. Ü. Lumistet, prof. G. Kangrot jt.

Näitasime abiturientidele peahoonet ja Toomemäge.

Matemaatikapäev jätkus ülikooli kohvikus, kus praegused tudengid vastasid tulevaste tudengite küsimustele. Meelelahutust pakkus oma lauludega III kursuse üliõpilane Tiit Sõber.

Lahtiste uste päev annab lootust, et saabuval sügisel õnnestub täielikult komplekteerida Matemaatikateaduskonna õpperühmad.

JAAN REINSON,
matem. ped. II k.

Kammerkoor käis laululaagris

Hiljuti korraldati Valgamaal toredas Sangaste lossis üks tõsine ja harjutamistundide rohke laululaager. Kaks ammust tuttavat — TRÜ kammerkoor ja TPI kammerkoor — sõitsid kodust välja, et pühendada paar päeva ainult laulule. Eelseisvad esinemised ja ikka üha kiiremini vastu astuv üldlaulupidu nõuavad tööd.

Laagri kirjutatud kodukorda kuulusid ka puhkus ja meelelahutus. Et Valgamaal oli ilusat lund ja ilm päikesepaisteline, siis toimusid ka atraktsioonid lumel. «Salvo» kelgud, lausa rübliku uljus ja ahned mäest allakihutamised! Puhas loodus ja inimlapse siirus käivad väga tihedalt koos.

Puhkeõhtuks kohapeal improviseeritud vaatemängud ja «nimetahvlid» tubade ustel kinnitasid igavest tõde — kus on koos palju noori, seal on ka särtsu ja sädelevat vaimukust.

Et asuti ülikooli kunagise audoktori (F. G. M. Berg, 1845—1938, sangaste rukki aretaja) endistes valdustes, siis peeti ka endastmõistetavaks informatsiooni saamist selle mehe ettevõtmistest ja elutööst. Enne laagri lõpetamist tehti jalutuskäik F. Bergi hauale.

Homme õhtul esineb ülikooli kammerkoor Olustvere lossis. Päeval külastatakse Suure-Jaani, kus tutvutakse eesti muusikategelastega seotud paikadega.

E. PUUSEMP

VAEN E OORIK

Sina ütled et su töö aeg napiks kipub jääma ja sa kõiki ajalehti mis trükitakse eriti reedel ei jõua läbi lugeda ja su silmaring ahtakene on sellepärast.

A missa virised ja missa siis teeksid kui ajaleht kakskümmend korda paksem oleks nagu mõnel maal ja sa ületunde peaksid vihtuma.

Toimetuselt:

Loevad jah töö ajal ajalehti, aga eks ülemus tea ise, mis ta alamus tehku.

Arstiteaduskonna raviosakonna IV kursus avaldab kaastunnet Irina Baronile
ema
surma puhul.

Sügav kaastunne kursusekaaslasele Andy Raudbergile
isa
RALF RAUDBERGI
surma puhul.
Õigusteaduskonna
V kursus

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1307. MB 03420.

abiturientidele

Lõpetajad!

Siin teie käes oleva ajakehega on paljudel esimene konkreetne kokkupuude ka Tartu Riikliku Ülikooliga. Raske oleks ajalehe kaudu luua ülevaadet niivõrd suurest ja auväärsest teaduskeskusest nagu meie alma mater. Usun, et paljud selle ajalehenumbri lugejad on 1. septembril 1975. a. ülikooli kollektiivi täieõiguslikud liikmed. Ja siis on aega ülikooli tundmaõppimiseks ja võimalus talle lugupidamist avaldada. Tuleb esimene kord, mil teete professori juures eksamit, suusatate Kääriku metsades, jalutate sõbraga Toomel ja õpite, muudkui õpite järgmiseks sessiooniks ja tervе ühiselamutäis inimesi pea kohal, kõrval ja all teeb sedasama. Olete kuulnud ülikooli traditsioonidest, üliõpilastena näete neid ise. Ülikoolis ei pea te küll iga päev hirmu tundma, kas mind täna küsitakse või ei. Vastamine tuleb alles talvel... Ainult... ainult kui septembrist alates tööd ei tee, jääb värvimütsi kandmise aeg väga lühikeseks. Õppige juba praegu iseennast süstemaatiliselt tööle panema.

Tartu ülikool ei vaja ühepäevaja juhuõppijaid, sest ülikooli au ei seisne mitte ainult tema aulas, peahoones, professorites ja lugupidamist väärivas ajaloos, ülikool — see on ka tema üliõpilased ja tema lõpetajad täna. Koosnegu uued I kursused nendest, kes mitte ainult tahavad, vaid ka suudavad töötada ja kes pole ükskõiksed ülikooli hea nime vastu.

Lugupeetud abituriendid! Ülikooli komsomoliorganisatsiooni nimel lubage soovida teile palju jõudu keskkooli lõpetamiseks ja oma eesmärkide ning unistuste lõpuni järgimiseks!

TIIT KOLDITS,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Galileo Galilei kirjutas 1632. aastal Koperniku õpetuse kaitseks teose «Dialoog kahe peamise maailmasüsteemi kohta».

Pildil on näha selle hilisem väljaanne, mille trükkis hollandi kuulus trükkal Elzevier 1635. aastal (Elzevieride suguvõsa kirjastatud trükiseid nimetatakse elseviirideks, neid iseloomustab hea paber, antiikva elseviirkiri ja väike formaat). Teost säilitatakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Otsustage arukalt

Ülikooli astumine tähendab eriala valimist, mis määrab sisseastuja elukutse, töö ja inimeste grupi, kellega tihedamini suheldakse. Eriala õige valik tagab rahulolu õpingutega, annab vajaliku stiimuli mis tahes raskuste ületamiseks, kindlustab isiksuse kujunemise võimalikult optimaalsel tasemel. Ent teadmine õige eriala valiku tähtsusest ei anna veel iseenesest vastust küsimusele, kuidas iga ülikooli astuja leiaks selle ala, mis osutuks õigeks just temale.

Uurimiste andmed näitavad ka seda, et õpilased valivad elukutseid, mida nad paremini tunnevad. Võib teha üsna selge järelduse: erialavaliku vastutusrikas ülesanne lahendatakse mitteküllaldase informatsiooni alusel. Selle tagajärjel jäävad mitmedki võimekad noored konkursil ülikooli ukse taha, väära kutsevaliku tõttu langeb üliõpilasi esimeseli kursuselt välja, mitmete ühiskonnale väga oluliste erialade vastuvõtukontingendi komplekteerimisega on raskusi.

On võimalik tunduvalt tõsta ülikooli astujate kutseorientatsiooni taset. Selleks organiseeritakse ülikoolis käesoleval aastal erialapäevad, mille eesmärgiks on anda noortele inimestele olulist ja kompetentset informatsiooni ülikoolis õpitavate erialade kohta (lähemat informatsiooni erialapäevade kohta saate oma koolist või rajoonide kutsenõuandlatest). Erialapäevade programm sisaldab vestlusi, loenguid, tutvumist õppeprogrammide, õppejõudude ja õpperuumidega. Kõneldakse kõrgema hariduse probleemidest meie ühiskonna arengu praegusel etapil, noore inimese eneseteostamisvõimalustest antud erialal, vastavate teadusalade praegusest olukorrast ning tulevikuperspektiividest. Sisseastumisdokumentide vormistamise perioodil (juunis-juulis) organiseeritakse ülikoolis spetsiaalne kutseorientatsioonipunkt individuaalseteks konsultatsioonideks.

Ja veel mõningaid kokkusurutud mõtteid erialavaliku ees seisjale:

✣ Eriala valikul ei maksa liigselt tugineda subjektiivsetele tundmustele, rohkem arvestage kainet mõistust ning tunnetage ühiskonna vajadusi.

✣ Ühe ja sama eriala piires on rohkesti erinevaid teid eneseteostamiseks — nii tulevane teadusliku instituudi direktor kui ka kõige tavalisem laborant alustavad esimesel kursusel ühtse õppeplaani ja -programmi alusel.

✣ Selle aasta sisseastujad realiseerivad oma õpinguresultaadid sajandivahetuse aastakümnetel, tulevast elukutset tuleb seega näha perspektiivis, mis võib oluliselt erineda töö tänastest oludest.

✣ Enamik sisseastujaid on psühho-füsioloogiliste eelduste kohaselt sobivad õppima mitmeid erialasid, sellepärast kaaluge võimalikult põhjalikult oma valikul ning hoiduge ennatlikust otsustamisest.

✣ Ühe või teise eriala populaarsus võib olla petlik ning jätta ülikooli ukse taha võimekaid noori, kes ei suuda arukalt orienteeruda võimaluste rohkuses, sellepärast ärge häbenege õigel ajal nõu küsimast vastuvõtukomisjoni konsultatsioonipunktist.

✣ Õigesti valitud eriala on niisugune, millest ollakse optimaalselt huvitatud, küllaldaselt informeeritud ja millesse ollakse kiindunud. Ent kõik see ei maksa midagi, kui te ei saavuta koolitunnistuse ja sisseastumiseksamite alusel küllaldaselt hindepunkte. Niisiis, tööle!

UNO SIIMANN,
psühholoog

kui tahad õppida...

Arstiteaduskond on üks suuremaid ja vanemaid teaduskondi Tartu Riiklikus Ülikoolis, seal valmistatakse ette spetsialiste kõigil põhilistel meditsiinialadel. Olenevalt soovist ja huvist võib õppida raviarstiks, pediaatriks, stomatoloogiks või farmatseudiks.

Raviosakonda võetakse vastu 150 üliõpilast, nendest 100 eesti ja 25 vene õppekeelega osakondadesse ning 25 ravikehakultuuri- ja spordiarsti erialale. Viimane eriala on ainulaadne kogu Nõukogude Liidus. Selles on eraldatud 10 kohta Läti ja Leedu NSV-st suunatutele. Ülejäänud 15 kohta täidetakse kohapealse konkursiga. Raviosakonna ülesandeks on ette valmistada raviarste ning eriarste ravikehakultuuri ja spordi alal. Esimesel kahel kursusel saavad üliõpilased ettevalmistuse füüsikas, keemias, üldbioloogias, anatoomias, histoloogias, keemias ja füsioloogias, mis on aluseks järgnevatele meditsiinilistele õppeainetele. Kolmandal kursusel tutvutakse haiguslike protsesside üldalustega ja alustatakse tööd haiglates. Neljandal ja viiendal kursusel omandavad üliõpilased süstemaatilisi teadmisi kõigis kliinilistes ainetes. III kursuse lõpetamise järel ollakse suvepraktikal meditsiiniõena, IV ja V kursuse üliõpilased on suvepraktikal vabariigi raviasutustes arsti abilistena. VI kursusel töötavad üliõpilased haiglates subordinaatoritena sisehaiguste, kirurgia ning sünnitusabi ja günekoloogia alal, võtavad osa erialaloengutest ja -seminaridest. Ravikehakultuuri- ja spordiarstid õpivad lisaks raviarstide õppeplaanis ettenähtud ainetele spordifüsioloogiat, kehakultuuri aluseid, spordltraumatoloogiat, ravikehakultuuri ning võtavad osa oma spordieriala treeningutest. Lisaks sellele viibivad nimetatud eriala üliõpilased igal

...ARSTIKS

aastal suve- ja talvelaagris looduslikult kaunis Kääriku spordibaasis. VI kursuse lõpetamise järel sooritatakse riigieksamid arstikutse saamiseks. **Kõik raviosakonna lõpetanud suunatakse pärast riigieksamite sooritamist üheaastasele spetsialiseerumisele ehk internatuuri vastavalt tulevase töökoha erialale ja töötasule.** Internatuuri ajal töötavad raviosakonna lõpetanud vabariigi paremates raviasutustes ning internatuur lõpeb erialaeksamiga.

Pediaatriaosakonda võetakse vastu 25 üliõpilast. Õppeaeg kestab 6 aastat. Kahel esimesel kursusel õpitakse samu aineid mida raviosakonnaski. Alates kolmandast kursusest alustatakse erialast ettevalmistust lastearsti e. pediaatri kutse saamiseks. Kõiki haigusi, nende diagnoosimist, ravi ja profülaktikat õpitakse tundma, lähtudes lapseea füsioloogilistest iseärasustest, alates sünnist kuni täiskasvanuks saamiseni. Pärast III, IV ja V kursuse lõpetamist viibivad pediaatriaosakonna üliõpilased suvisel õppepraktikal. **Pärast riigieksamite sooritamist (VI kursusel) suunatakse pediaatrid üheaastasesse internatuuri, mis lõpeb erialaeksamiga. Pediaatriaosakonna lõpetanud asuvad tööle jaoskonna pediaatrina, lastekollektiivide, sanatooriumide ja lastehaiglate arstidena. Osal on võimalus spetsialiseeruda laste kõrva-nina-kurguhaiguste, silmahaiguste, närvihaiguste ning teiste kitsamate alade eriastideks.**

Stomatoloogiaosakonda, kus õppeaeg kestab 5 aastat, võetakse vastu 25 üliõpilast. Stomatoloogia kui spetsiaalsus hõlmab hammaste ja nende kõrvalkudede ning teiste suuõõne elundite haiguste kliinilise käsitluse, samuti näo ja kaela ülemise piirkonna haigused. Seoses sellega peab tulevane stomatoloog omandama kahel esimesel kursusel eelkõige meditsiini põhialused, mille baasil edasise õppimise käigus omandatakse stomatoloogilised erialad. **Stomatoloogia jaguneb neljaks suuremaks erialaks: terapeutiline, kirurgiline, ortopeediline ja laste stomatoloogia.** Kirurgiline ja ortopeediline stomatoloogia on igati sobiv eriala noormeestele. III ja

(järg lk. 3.)

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 12 Reedel, 21. märtsil 1975 XXVII aastakäik

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

...JURISTIKS

Õpetaja ja arst on inimesed, kelle tegevusega keskkoolilõpetaja juba õige varakult kokku on puutunud. On ka hulk teisi elukutseid, millest küllaltki täpne ettekujutus kujuneb. «Musta kasti» jäävad aga majandusteadlase ja juristi elukutse. Tõsi, viimase kohta pakuvad rohkesti romantikahõngulist materjali kino, televisioon, raadio, iganädalased kuuldemängud, «Noorte Hääle» põnevusjutunurgad. Kahjuks ei aita niisugune informatsioon oluliselt kaasa elukutse valikul ja loob juristi elukutsest väära ettekujutuse.

Varju jääb noore ees see, et ülikaks kriminalistiks, osavaks advokaadiks ning eksimatuks kohtunikuks saamine on pika töö tulemus. On õppimine ülikoolis ja on õppimine ka pärast seda. Sellepärast võib ettekujutus juristi elukutsest kui üksnes põnevast, kergest ning karjäärihõngulisest tuua kergeusklikule pettumuse.

TRÜ Õigusteaduskond valmistab ette kõrgema juriidilise haridusega kaadrit riigiaparaadi mitmesugustele lülidele, asutustele, tööstus- ja põllumajandusettevõtetele, ühiskondlikele organisatsioonidele. Tavaliselt tuntakse vaid nn. traditsioonilisi juristiameteid — kohtunik, prokuratuuri- ja miilitsatöötaja, advokaat. Peale nende valmistatakse Õigusteaduskonnas ette kaadrit nõukogude riigiaparaadile — täitevkomiteede, ministeeriumide jt. riigiasutuste tarvis.

Väga nõutavad on tänapäeval juriidilised teadmised tööstusettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides. Siin on jurist ettevõtte õigusteenindaja, juhtkonna juriidiline nõuandja, töötajate õiguste kaitsja.

Käesoleval aastal võtab Õigusteaduskond vastu sisseastujaid nii statsionaarsesse (60 üliõpilast) kui ka mittestatsionaarsesse osakonda (80 üliõpilast). Päevasesse osakonda võetakse vastu eelisiärjekorras tööstaažiga ja Nõukogude armeest naasnud noori, sest juristi töö nõuab teatud töö- ja elukogemusi. Nii näiteks lisandub rahvakohtunike ametikohtade täitmisel teatud vanuse nõue (vähemalt 25 aastat). Osa kohti reserveeritakse ettevalmistusosakonna lõpetanutele. Ülejäänud kohad täidetakse konkursi korras äsja keskkooli lõpetanutest.

Vastavalt ettevalmistuse kolmele põhisuunale on viieaastane õppeaeg korraldatud diferentseeritult. Õpingud alustatakse üldainetest, nagu riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, poliitiline ökonoomika, filosoofia jne., millele lisanduvad põhidistsipliinidena nõukogude riigi- ja haldusõigus, kriminaal- ja tsiviilõigus, tööõigus, rahvusvaheline õigus ning mitmesugused rakenduslikud õigusteadused, kus tulevane jurist õpib kasutama teiste humanitaar- ning reaalteaduste saavutusi oma kutsetöös (kriminalistika, kohtumeditsiin, kohtupsühholoogia jne.). **Alates kolmanda õppeaasta kevadsemestrist jagunevad üliõpilased kolme tsüklisse, kus nad spetsialiseeruvad kitsamale erialale.** Sama õppeaasta lõpul ollakse lühiajalisel praktikal uurimisorganites, täitevkomiteedes ja ettevõtete juriskonsultide juures.

Tsüklites jätkub üldainete õppimine, millele lisanduvad erikursused. Nii süvendavad tulevased **kohtu- ja uurimisorganite töötajad** oma teadmisi kriminaalõiguse, kriminalistika, kriminoloogia jt. ainete eriprobleemides, kus on senisest suurem kaal iseseisval tööl. Selles töös saavad tulevased juristid palju vajalikku, võttes ka ise üliõpilaste teadusliku töö raames osa teaduslike probleemide lahendamisest.

Nõukogude riigiaparaadi tulevased spetsialistid õpivad põhjalikumalt tundma kohalike nõukogude organite spetsiifikat, töö organiseerimist riigiaparaadis, tutvuvad lähemalt informatsiooniteooriaga ning saavad vajalikke teadmisi sotsioloogiast, sotsiaalpsühholoogiast jne. Ka selle tsükli üliõpilaste kontaktid nõukogude organitega muutuvad tööalasteks, kasulikeks mõlemale poolele.

Majandusliku tsükli üliõpilased, kellest saavad tööstus- ja põllumajandusettevõtete juriskonsuldid, täiendavad oma majandusalaseid teadmisi, uurivad juhtimisteaduse aluseid ning tsiviil- ja kolhoosiõiguse aktuaalseid probleeme.

Viiendal õppeaastal on üliõpilased neljakuulisel praktikal ametiasutustes ning ettevõtetes, mis on niisamasuguse profiiliga kui tulevased töökohad. Üliõpilaspõlve viimase aasta järelejäänud kuud mööduvad kiiresti diplomitööd koostades ning riigieksamiteks õppides ja neid sooritades.

Juristi elukutseks valmistumine ei seisne mitte üksnes loengutest osavõtmises, iseseisvas töös seminaride ja praktikumide ettevalmistamisel, kursusetööde kirjutamises, vaid ka osavõtus üliõpilaste teaduslikust tööst, lektoritöös ühingus «Teadus», organiseerimisvõime ja suhtlemisoskuse arendamises eeskätt mitmekülgses ühiskondlikus tegevuses. Sellepärast peab Õigusteaduskonna üliõpilane orienteeruma üheaegselt nii õppimisele kui ka aktiivsele ühiskondlikule tegevusele.

Juristi elukutse on üks vanemaid inimtegevuse alasid. Heaks juristiks saamine nõuab kõrvuti kõrgete tahtelis-moraalsete omadustega treenitud mälu ja laia silmaringi, raudset loogikat, väljakujunenud harjumust pidevaks enesetäiendamiseks, töövõimet, huvi ühiskondlike probleemide ja tegevuse vastu jne. See töö nõuab täiuslikku sõnavaldamist kirjas ja kõnes, füüsilist ja vaimset treenitust. Sellepärast võib noor kirjanduse-, kunsti- ja spordihuviline juristi elukutset valides kanda säärased harrastused kindlalt aktiva poolele.

Ülaltoodu on vaid põgus informatsioon juristi ettevalmistamisest Õigusteaduskonnas. Olgu see abiks tulevastele juristidele nende elukutsevalikul, enneköike aga pidepunktiks oma senise tegevuse, huvide, omaduste, võimete analüüsimisel — kriitilisel vaatamisel iseendasse.

A. KIRIS,
Õigusteaduskonna prodekaan

...MATEMAATIKUKS

Tänapäeval on matemaatika tunginud kõikjale — teadusse, tehnikasse, tootmisse. Mis teeb matemaatika nii laialt rakendatavaks? Üheks peamiseks põhjuseks on matemaatikas kasutatavate mõistete universaalsus. Näiteks mõiste «kolmnurk» ja kõik teoreemid kolmnurkadest on rakendatavad igasugustele kolmnurksetele objektidele, hoolimata nende valmistamise materjalist, kaalust jne. Teine põhjus on matemaatiliste mõistete täpsus — iga matemaatiline definitsioon määrab matemaatilise mõiste ära üheselt. Siit tuleneb ka mõistetevaheliste seoste täpsus. See annab matemaatikat rakendavale alale eriti väärtuslikku informatsiooni. Kolmandaks märgime veel arvutustööde mehhaniseerimise väga kõrget taset, mis teeb matemaatika rakendamise eriti mugavaks ja kiireks.

Kes on matemaatikud? Matemaatikud tegelevad ühelt poolt matemaatika korrastamise ning täiustamisega ja teiselt poolt matemaatika rakendamisega teistel erialadel. Väga tähtis matemaatikute töölõik on aga matemaatika õpetamine üldhariduslikes ja kõrgemates koolides, kuid ka teiste erialade spetsialistidele. Minevikus oli matemaatik universaalne, ta tegeles nii matemaatika korrastamisega ja uurimisega, tema võimalike rakendusaladega kui ka matemaatika õpetamisega.

Tänapäeval on matemaatika üha laienev kasutamine tekitanud **nn. rakendusmatemaatika.** Ala on väga huvitav juba selle poolest, et rakendusmatemaatik peab hästi tundma ka matemaatika kasutusala. See annab suurepärase võimaluse näiteks tehnikahuvilistele matemaatikutele töötada oma huvialal, viimasele kvalitatiivselt uusi fakte ja tulemusi lisades.

Teine väga vajalik matemaatika tänapäevane eriala on seotud eeskätt **matemaatika õpetamisega üldhariduslikes ja kõrgemates koolides.** Seoses koolimatemaatika sisu moderniseerimisega on matemaatikapedagoogi esmaseks ülesandeks matemaatika korrastamine nii, et aine oleks õppijatele vastuvõetav. See aga eeldab sügavaid teadmisi ja oskust välja töötada originaalseid tõestusmeetodeid. Meie vabariigi tuntumad matemaatikud on just viimase eriala esindajad. On ju ENSV Teaduste Akadeemia korrespondentliige professor G. Kangro üks paremaid lektoreid ja aspirantide juhendajaid terves ülikoolis.

TRÜ Matemaatikateaduskonnas ongi kaks osakonda — rakendusmatemaatika osakond (ka vene õppekeelega) ja matemaatikaosakond. Nooremalt kursustel õpetatakse üldaineid ja vanematel kursustel eriaineid. Üldained on mõlemale osakonnale enam-vähem samad. Erinevus osakondade vahel ilmneb aga eriainetes ja menetluspraktikas. Õppida tuleb mõlemas osakonnas 5 aastat. Edukalt edasijõudvad üliõpilased saavad stipendiumi ja neile on kindlustatud koht ühiselamus.

Mõnedel matemaatikast huvitatud noortel võib aga tekkida kahtlus — kas tulen toime? Kindlasti! Kui juba tulete matemaatikat **õppima,** siis tulete ka toime. Meie meisterlikud õppejõud professorid U. Lumiste, Ü. Lepik, G. Vainikko ja ka teised suudavad teile kui tahes keerulise matemaatilise teooria esitada nii, et ta on mitte ainult

Üliõpilased TRÜ Arvutuskeskuses

arusaadav, vaid hakkab teid kindlasti ka väga köitma. Seda kinnitab ainult väga headele hinnetele õppivate üliõpilaste suur hulk (10% kogu üliõpilaste arvust) ja rida 100%-lise õppeedukusega kursusi. Niisiis — tere tulemast matemaatikuks!

H. TÜRNPU,
matemaatilise analüüsi kateedri dotsent

...SPORDIPEDAGOOGIKS

Minevikku on kadunud aeg, kus sport oli kitsa kildkonna meelelahutus. Sport on vaieldamatult muutunud üldrahvalikuks nähtuseks. Kõikjal kindlustatakse riiklike vahenditega kasvava põlvkonna kehaline kasvatus. Seda täiendab spordikoolide ja -ühingute poolt juhitav treening. Aastate kogunedes hakkab seda asendama rahvasport kõigis oma vormides, tundmata seejuures vanusepiiri kitsendusi. Selles kõiges peitub tugeva tervise allikas. Et süsteemikindel kehaline tegevus tugevdab ja vähene liikumine nõrgestab tervist, see ei vaja enam põhjendamist.

Kuid kes on see, kes ütleb, milline peab olema süsteemikindel kehaline tegevus igal üksikjuhul, igas vanuseastmes, et kindlustada tervise tugevnemine, harmooniline arenemine noorpõlves, enneaegse vanaduse edasilükkamine vanematel, ning neil, kes on end pühendanud võistlusspordile, organismi muutumine niivõrd tugevaks, et kahe meetri kõrgusel olev latt, kahesajaline tõstekang või ligi 100 m pikkusi suusalende võimaldav trampliin on igapäevased kaaslased?

Muidugi spordipedagoog. Kuid mõelgem, mis peitub selle sõna taga. Kas ainult isiklik eeskuju ja ajapikku omandatud kogemuste pagas? Tõsi, nii oli see veel hiljutises minevikus. Juba täna, rääkimata homsest, on spordipedagoogi ühiskondlik funktsioon omandanud niivõrd suure tähtsuse, et kogemuste pagasist üksnes ei piisa. On vaja suuri ja põhjalikke teadmisi inimese organismi ehitusest ja talitlusest, sest kehaline treening kindlustab tervise tugevnemise ja kõrge sportliku saavutusvõime ulatuslike muutuste kaudu organismis. Nende teket saab teadlikult juhtida vaid see, kes organismi tunneb.

Organismi tundmisele peab lisanduma metoodiline tarkus, konkreetne oskus kehalisi harjutusi rakendada ja õpetada. Kuid koos sellega peab spordipedagoog oskama läheneda oma käealusele kasvatuslikult. Treener peab saavutama oma sõnade mõjujõu ka kõige raskematel situatsioonides, näiteks kui treeningul hakkab sportlasel nappima tahe ja eesmärgikindlus, kui pingeline konkurents viib sportlase endast välja, kui ebaõnnestumine või võidujoovastus kipub teda muutma pessimistiks või upsakaks. Edukas treener saab olla siis, kui ta on samal ajal hea psühholoog ja peene pedagoogilise taktiga kasvataja.

Selliste spetsialistide taimelavaks on TRÜ Kehakultuuriteaduskond. **Õppeaeg kestab 4 aastat (kaugõppeosakonnas 5 aastat). 1975. a. võetakse vastu 50 statsionaarset ja 25 kaugõppeüliõpilast. Teaduskonna lõpetanud asuvad tööle treeneritena spordikoolidesse, spordibaasidesse, spordiorganisatsioonidesse, samuti rahvaspordi instruktorina mitmesugustesse asutustesse.** Parimatele treeneritele usaldatakse koondvõistkondade ettevalmistamine. Teaduskond annab lähetuse ellu ka spordiorganisaatoreile, kes spordikomiteedes ja ühingutes hakkavad juhtima kehakultuurilikumist.

Abiturient, kui sinu spordihuvi on niivõrd tugev, et sellest jätkub kogu elu pühendamiseks spordile, kui sul jätkub visadust ja tahet omandada kaasaegse sportdipedagoogi kutse saamiseks vajalikud teadmised ja oskused, siis oled teretulnud üliõpilane Kehakultuuriteaduskonnas. Teaduskond omakorda lubab, et saad kõige kaasaegsema ettevalmistuse.

A. VIRU,
Kehakultuuriteaduskonna dekaan

...BIOLOOGIKS või... GEOGRAAFIKS

Igal sügisel uueneb Bioloogia-Geograafiateaduskond ligi 100 noore üliõpilase võrra, kes soovivad saada kõrgemat haridust bioloogias, geograafias või geoloogias. Nimetatud kolm eriala iseloomustavad teaduskonnas tehtavat tööd ja lõpetajate spetsiaalsusi ainult ligikaudu. Kitsama eriala valikul tuleb leida endale sobiv 10—15 pakutava hulgast. Valikust sõltub nii stuudiumi kui ka tulevase töö iseloom.

Bioloogiat ja geograafiat õppima asunud peavad tegema valiku kitsama eriala kasuks stuudiumi esimese kahe aasta jooksul.

Geograafidel on võimalus valida füüsilise geograafia, majandusgeograafia, meteoroloogia-klimatoloogia, hüdroloogia või biogeograafia eriala. **Bioloogiaosakonnas** saab spetsialiseeruda botaanika, zooloogia, mikrobioloogia, biokeemia, geneetika ning looduslike ressursside kasutamise ja looduskaitse erialadele. **Botaanikat ja zooloogiat** õppivad üliõpilased võivad omakorda spetsialiseeruda mõnele kitsamale erialale, nagu hüdrobioloogia, ihtüoloogia, geobotaanika, ökoloogia jne.

Geograafiat ja bioloogiat õppivad üliõpilased saavad ka pedagoogilise ettevalmistuse ja võivad pärast ülikooli lõpetamist töötada õpetajatena.

Õppimine teaduskonnas on pingeline, kuid huvitav ja vaheldusrikas. Loengud vahelduvad praktiliste töödega laboratooriumis, suvel aga õpitakse tundma looduse saladusi välipraktikal, mis toimuvad nii meie vabariigis kui ka kaugel väljaspool vabariiki.

Eksperimentaalse kallakuga erialade — biokeemia, mikrobioloogia, taimefüsioloogia ja geneetika õpijad viibivad menetluspraktikal mitmesugustes uurimisasutustes, omandades laboratoorse uurimistöö kogemusi. Vajaduse korral kasutatakse baasidena ka teisi asutusi, tavaliselt Teaduste Akadeemia instituute.

Meie üliõpilased on oma diplomitöödeks materjali kogunud nii Eesti NSV TA asutustes kui ka Moskva ja Novosibirski tsentraalsete instituutide laboratooriumides ja võtnud osa meie maa looduslikke ressursse uurivate ekspeditsioonide tööst nii koduvabariigis kui ka tundrates ja Siberi taigas.

Üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst ei tähenda mitte üksnes materjali kogumist kursuse- ja diplomitöödeks, vaid on aluseks ka ÜTÜ-s tehtavale tööle. Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased on korduvalt edukalt esinenud üleliidulistel üliõpilastööde konkurssidel.

Mitmekesised on Bioloogia-Geograafiateaduskonna lõpetajate töökohad. Osa lõpetajaist suunatakse tööle vabariigi koolidesse, teised leiavad töökohad uurimisasutustes, keskkonnakaitsesüsteemis (botaanikud, zooloogid, geograafid), projekteerimis- ja planeerimisasutustes ning klimatoloogia-hüdroloogia teenistuses (geoloogid ja geograafid). Järjest enam nõuavad biolooge (mikrobioloogid, keemikud) toiduainetetööstus ja meditsiiniasutused. Bioloogia-Geograafiateaduskonnas omandatavate erialade hulgast peaks igaüks, kes tunneb huvi meid ümbritseva looduse seaduspärasuste vastu, leidma midagi, mis vastab tema huvidele ja võimetele.

J. SIMISKER,
TRÜ taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri vanemõpetaja

...filoloogiks

TRÜ Filoloogiateaduskonnast on võrsunud kandev osa meie vabariigi tänasest humanitaarintelligentsist, meie kasvandikke võib kohata kõigis suuremates koolides, paljudes raamatukogudes, toimetustes, kultuuriasutustes (muuseumid, teatrid), loomulikult ka kõrgemates õppeasutustes ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudis. Seoses kultuuri ja teaduse edasise arengu ülesannetega ootab teaduskond neile väärikat järelkasvu tänaste abiturientide, keelte- ja kirjandushuviliste seast.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijaile kuus aastat. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksamid. Lõpetaja saab kõrgema kooli diplomi, milles tema kvalifikatsiooni tähistavad sõnad **filoloog, keele ja kirjanduse õpetaja.**

Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia), pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika, psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igale sisseastujale enne tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks.

Teaduskonnas on kolm osakonda. Kui asute õppima eesti filoloogia osakonnas, saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral ka teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule, soome-ugri keeled ja žurnalistika. **Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist,** kulgedes rööbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

Vene filoloogia osakonnas omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

Võõrkeelte osakonnas on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filoloogе, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid, teine — filoloogе, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgina või giidina.

Korrakem — kõik teaduskonna lõpetajad saavad pedagoogilise ettevalmistuse ja praktiliselt üle 80% on ka pedagoogilisele tööle suunatud. See on auväärne, meie rahvale ääretult vajalik töö. Teised erialased rakendusvõimalused pärast stuudiumi lõpetamist sõltuvad meie kultuuri ja rahvamajanduse vajadustest vastaval aastal (tööle suunamine toimub riikliku jaotuskava alusel), samuti ka noore spetsialisti võimetest ning ettevalmistuse tasemest. Teaduskond omalt poolt teeb kõik, et teile tugev erialane ettevalmistus tagada. Selle eest seisab hea teaduskonna rohkem kui sajaliikmeline pedagoogiline kollektiiv, mille eesotsas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, P. Reifman, V. Alttoa, dotsendid J. Peegel, J. Tuldava, O. Mutt ja paljud teised.

HARALD PEEP,
Filoloogiateaduskonna
dekaan

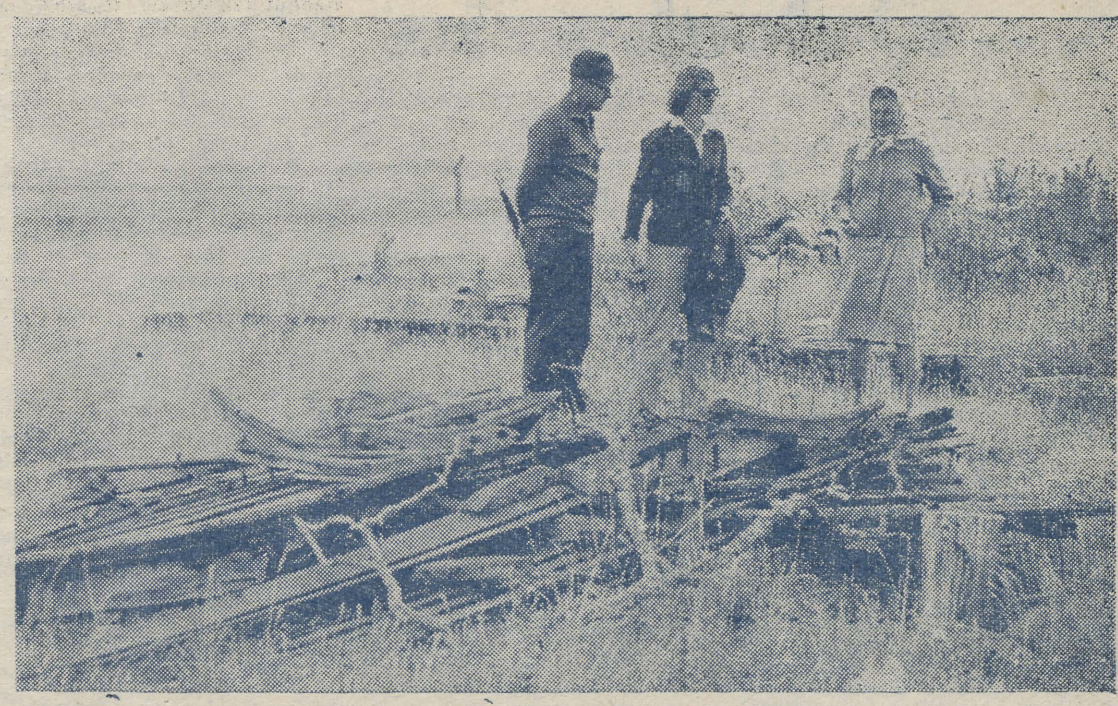

Eesti filoloogia osakonna üliõpilaste suvedesse kuuluvad murdeekspeditsioonid. Fotol moment 1973. a. suvest, mil viibiti Ohesaare pangal Sõrve poolsaarel. Keelejuhina (paremal) Triin Raisk Ansekülast. R. VELSKERI foto.

...füüsikuks või keemikuks

Kaasajal on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse sfääridesse, olles üks tähtsamaid ühiskonna teaduslik-tehnilise progressi ja materiaalsete hüvede tootmise kiirendajaid. Füüsikuid ja keemikuid koolitatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis Füüsika-Keemiateaduskonnas. Teaduskond jaguneb füüsika- ja keemiaosakonnaks. **Mõlemas osakonnas õpitakse 5 aastat.** Mõlema osakonna üliõpilased sooritavad 5. kursuse sügissemestril tootmis- ja pedagoogilise praktika, kevadsemestril koostavad diplomitöö.

Füüsikaosakonnas kuluvad esimesed kolm aastat kõrgema matemaatika ulatusliku kursuse, füüsika üldkursuse ja üldainete omandamiseks. Laboratoorses praktikumis alustatakse eksperimendioskuste omandamist. Kuid juba teise õppeaasta kevadel algab teoreetilise füüsika üldkursus. Esmalt teoreetiline mehhaanika, seejärel elektrodünaamika ja kvantmehhaanika, tsükkel lõpeb neljandal õppeaastal termodünaamika ja statistilise füüsikaga. **Üliõpilaste spetsialiseerumine algab kolmanda õppeaasta kevadsemestril.** See toimub erikursuste ja eripraktikumide vormis, millega on hõlmatud ca 20% kogu õppeajast. Eripraktikumides tutvuvad üliõpilased nüüdisaja uurimismeetodite ja -aparatuuriga. Nende organiseerimisest võtab peale füüsika-osakonna kateedrite ja laboratooriumide osa ka ENSV TA Füüsika-instituut. Võimalused avarduvad siin veelgi, sest **tuleval aastal valmib ülikooli uus füüsikakorpus.**

Uus üleliiduline tüüpõppeplaan näeb füüsika erialal ette üle 20 spetsialiseerumisvõimaluse. **ENSV-s vajatakse praegu peamiselt kaht: teoreetilist füüsikat ja elektroonikat.** Kuid individuaalõppeplaani järgi õppides võib spetsialiseeruda ka biofüüsika, geofüüsika, astrofüüsika ja pooljuhtide füüsika alal. Individuaalplaani järgi õppijail tuleb erikursused omandada iseseisvalt (ilma loenguteta). **Loomulikult kuulub see õigus ainult väga hästi edasijõudvatele üliõpilastele.**

Suur osa füüsikuist-teoreetikuist suunatakse pärast ülikooli lõpetamist tööle ENSV Teaduste Akadeemia instituutidesse, kuid mitte ainult teooriasektoritesse, vaid ka eksperimendisektoritesse (vt. ENE 2. köites formuleeringut «teoreetiliselt mõtestatud eksperiment»). Elektroonikud töötavad tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehas ja Pöögelmanni-nim. Elektrotehnikatehas Tallinnas, Võru Gaasianalüsaatorite Tehas jm.), aga ka Teaduste Akadeemia peaaegu kõikide instituutide eksperimendisektorites, samuti kõrgemate koolide laboratooriumides (kaasa arvatud näiteks meditsiini kesklaboratoorium ülikoolis). Lisame, et käesoleval ajal on päevakorda tõusnud Võru Gaasianalüsaatorite Tehase teadusliku uurimise laboratooriumi ulatuslik edasiarendamine, mistõttu suureneb vajadus elektroonikute järele.

Umbes kolmandik nii elektroonika kui ka teoreetilise füüsika erialа lõpetajaist suunatakse tööle vabariigi üldhariduslikesse ja kutsekeskkoolidesse. See on täiesti loomulik, sest füüsika saavutuste üha laienev rakendamine rahvamajanduses nõuab selle teadusharu aluste õpetamise taseme tõusu ka koolides. Senine praktika näitab, et füüsika-osakonna lõpetajad, kes on suunatud koolitööle, on seal leidnud kiiret edutamist (direktori asetäitjast kuni Haridusministeeriumi töötajani).

Keemiaosakonna esimese kolme õppeaasta vältel omandatakse kõrgema matemaatika, üldfüüsika ja teoreetilise füüsika kursus, üldained ja keemia põhikursused: anorgaaniline keemia, analüütiline keemia, füüsikaline keemia, orgaaniline keemia, aineehitus. Suur tähtsus on laboratoorsetel praktikumidel. Neljandal õppeaastal lisanduvad neile veel keemilise tehnoloogia ja kõrgmolekulaarsete ühendite keemia ning **algab üliõpilaste spetsialiseerumine. Spetsialiseerumisel üleliidulise õppeplaani järgi on meie vabariigi tingimustes praegu vajalikud järgmised alad: füüsikaline ja anorgaaniline keemia, analüütiline keemia ja orgaaniline keemia.** Edaspidi lisandub ka biokeemiaga seotud spetsialiseerumine. Individuaalõppeplaani järgi on juba alustatud selliste spetsialistide ettevalmistamist.

Et keemia nagu füüsikagi kuulub nende teadusharude hulka, mis asuvad kaasaegses teaduslik-tehnilises revolutsioonis liidripositsioonil, on ka keemiaosakonna lõpetajate tööpõld väga avar. Nad töötavad Teaduste Akadeemia süsteemis, kõrgemates koolides ja tööstusettevõtetes (näit. tootmiskoondises «Flora», Kehra Tselluloosikombinaadis, Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis, Tartu Konservitehases jm.). **Umbes kolmandik keemiaosakonna lõpetajaist suunatakse tööle keskkoolidesse.** Siingi järgneb hea ettevalmistuse juhul kiire tõus ametiredelil; näiteks on meie vabariigis iga neljas keemiat õpetav meesõpetaja jõudnud kas direktoriks või direktori asetäitjaks.

Uute õppeplaanide kohaselt tegelevad teadusliku tööga kõik üliõpilased. Koondutakse üliõpilaste teadusliku töö tegemiseks on Füüsika-Keemiateaduskonnas palju võimalusi: teaduskonnas töötavad probleemlaboratooriumid aerioonisatsiooni ja elektroaerosoolide, elektroluminestsentsi ja pooljuhtide, elektrokeemia ning keemilise kineetika ja katalüüsi uurimise alal. Teaduskonnas töötavad sellised tunnustatud spetsialistid, nagu ENSV teeneline teadlane prof. P. Kard, ENSV teeneline leitaja dots. J. Reinet, prof. V. Palm ja teised, kes noortele meelsasti oma kogemusi jagavad.

Eksiarvamuste vältimiseks märgime, et Füüsika-Keemiateaduskonna kateedrites ja laboratooriumides tehakse peale fundamentaalsete teaduslike uuringute majanduslepingute korras ka rakenduslikke uurimusi tööstusettevõtetele ja teistele uurimisasutustele. Igal aastal saavad teaduskonna kollektiivi liikmed 3—4 autoritunnistust. Selles töös on osalenud ka üliõpilased. Hästi õppivad üliõpilased võivad lepingulistest töödest osa võtta kohakaasluse alusel, saades peale uurimiskogemuste omandamise sel viisil töötades ka stipendiumile lisa.

Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilased on tavaliselt ühiskondlikult aktiivsed. Möödunud aastal saavutasid üliõpilased R. Kaarli ja H. Soova vabariikliku tunnustuse Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva rühmakomandöridena, keemiaosakonna vilistlane J. Annist juhtis vabariigi esindusrühma Gagarini linnas. Ka ÜTÜ liinis on saavutusi. Üliõpilastööde üleliidulisel konkursil tuli auhind füüsikaosakonda (A. Treštšalov). Üleliidulisel olümpiaadil «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» saavutas vabariigi võistkond, kelle tuumik moodustati Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilastest, füüsika ja keemia alal vastavalt 4. ja 4.—5. koha. Keemiavooru võitis individuaalarvestuses keemiaosakonna üliõpilane I. Renge.

Kaasajal ei saa olla kõrge kultuuriga rahvast, kellel ei ole arenenud täppisteadusi. Meie vabariigis avaneb sel alal teile avar tööpõld.

J. LEMBRA,
Füüsika-Keemiateaduskonna
dekaan

(Algus lk. 1)

...arstiks

IV kursuse lõpetamisele järgneb suvepraktika. V kursuse lõpetamise järel sooritatakse riigieksamid stomatoloogikutse saamiseks. Analoogiliselt ravi- ja pediaatriaosakonnaga hakatakse ka stomatoloogia erialal rakendama **internatuuri.**

Stomatoloogiaosakonna lõpetanud hakkavad töötama stomatoloogidena jaoskondades, linna polikliinikutes, rajoonihaiglate stomatoloogiakabinettides.

Farmaatsiaosakonda võetakse vastu 40 üliõpilast. Farmaatsia on eriala, mis käsitleb iga liiki ravimite ja teiste raviprofülaktiliste vahendite valmistamist, varumist, säilitamist, kontrollimist ja väljastamist. **Osakonna lõpetanu saab proviisorikutse. Õpingud vältavad 5 aastat, millele lisandub 1 aasta stažööripraktikat asutustes, kuhu lõpetajad tööle suunatakse.** Õppeplaanis on eriala põhidistsipliinide (ravimite tehnoloogia, farmatseutiline keemia, farmakoloogia, farmakognoosia, farmaatsia-ala organisatsioon ja ökonoomika) kõrval pearõhk asetatud keemiale. **Farmaatsiaosakonna lõpetaja, saades proviisori kvalifikatsiooni, on omandanud ühe kolmest võimalikust kitsamast spetsiaalsusest: 1) proviisor-organisaator; 2) proviisor-keemik-analüütik ja 3) proviisor-tehnoloog.** Enamik **farmaatsiaosakonna lõpetajatest suunatakse tööle apteekidesse, apteegiladudesse ja kontrollanalüüsi laboratooriumidesse.** Et farmaatsiaosakonnas saadud ettevalmistus on tugeva bioloogia- ja keemiaalase kallakuga, võivad proviisorid hästi töötada ka tööstuste, toiduainete, kliinilistes ja teaduslikes laboratooriumides.

E. VASAR,
Arstiteaduskonna prodekaan

...ökonomistiks

Rahvamajanduse kiire areng on tõstnud tähtsale kohale majandusspetsialisti, majandusteadlase elukutse. Tema ülesandeks on kogu rahvamajanduse majandusalase tegevuse suunamine ja arengu perspektiivide kavandamine, senise töö efektiivsuse kindlakstegemine ja abinõude väljatöötamine selle tõstmiseks. Selleks analüüsib ta detailselt ettevõtete, tootmiskoondiste, ministeeriumide majandustegevust, suunab majanduslikke seoseid, materiaalsete ressursside ja tööjõu jaotust nende vahel. Tal on kaalukas sõna öelda majandusalaste otsuste langetamisel ning juhtimisküsimuste lahendamisel rahvamajanduse eri tasanditel.

Kõrgem majandusharidus on tänapäeval muutunud meil küllaltki tavaliseks nähtuseks. Kui näiteks veerandsajand tagasi oli majandusspetsialisti diplomi taotlejaid võimalik vabariigis kõrgemasse kooli (tollal vaid TPI-sse) vastu võtta ainult poolsada, siis praegu on nii TPI, EPA kui ka TRÜ majandusteaduskonnad vastavate õppeasutuste suuremaid. Vabariigisisese tööjaotuse korras valmistatakse TRÜ Majandusteaduskonnas ette mitmete erialade kaubandusspetsialiste ning laia profiiliga majandusteadlasi. **1975. a. võetakse päevasesse osakonda uusi üliõpilasi kaubandusraamatupidamise, toidukaupade ja tööstuskaupade tundmise ning kaubanduse organiseerimise erialadele (4-aastane õppeaeg), rahanduse ja krediidi ning majandusküberneetika erialadele (5-aastane õppeaeg). Rahanduse ja krediidi erialal toimub õppetöö ka vene keeles. Kaugõppeosakonda võetakse uusi üliõpilasi rahanduse ja krediidi ning kaubandusökonoomika erialadele.**

Kõigi erialade õppetööd (ka õppeplaane), samuti tulevaste lõpetajate tööperspektiive tutvustab ammendavalt hiljuti ilmunud teatmik «TRÜ Majandusteaduskond». Teatmikke saadame keskkoolidesse, kutsenõuandlatesse ja kõigile meie teaduskonnas õppimisest huvitatuile viimaste soovil. See on mõeldud ka TRÜ Majandusteaduskonna erialapäevast (2. aprillil kell 11, Vanemuise tän. 46) osavõtjaile.

Kõrgemas koolis ootavad tänast üliõpilaseelikut mitmedki uued suunad õppeprotsessis. Tulevikuspetsialisti arenguvõime määravad mitte niivõrd kitsa aja ja ruumiga seotud konkreetsed teadmised, kuivõrd teadusala seaduspärasuste ja metodoloogiliste põhiprobleemide sügav tundmine ning väljakujundatud oskus esilekerkivate uute probleemide iseseisvaks uurimiseks ja loominguliseks lahendamiseks. Spetsialisti enesearendamise oskuse kujundamine tugineb aga eeskätt õppeprotsessi aktiivsetele vormidele ning eriti teadusliku töö elementidele. Ka Majandusteaduskonnas on välja kujunemas terviklik õppeuurimissüsteem, mis hõlmab referatiivsed tööd, kursusetööd, eriseminaritööd, loomingulised praktika-uurimused, spetsiaalse teadusliku töö aluste kursuse ning lõpeb diplomitööga. Niisuguse eesmärgikindla tegevuse pinnalt osutub võimalikuks anda juba kaalukamaid uurimisülesandeid töökamatele üliõpilastele, tõmmata neid kaasa kateedrite uurimisprobleemide lahendamisele ja ka tasulisele lepinguilisele uurimistööle.

Tugev erialane ja üldettevalmistus on taganud meie lõpetanute eduka teenistuskäigu. Nad täidavad vastutusrikkaid ülesandeid vabariigi keskasutuste osakonna- ja valitsusejuhatajatena, kaubandusorganisatsioonide, rahandus- ja pangaasutuste juhtidena ning spetsialistidena. Paljudki lõpetanud on suundunud vahetule teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrgematesse ja keskeriõppeasutustesse, suunavad meie majandustegevust partei- ja nõukogude organites.

Majandusteadlase tööpõld on avar, dünaamiline ja teda ennast pidevalt arendav. Mida energilisemalt seda kündma asume, seda kiiremini areneb meie rahvamajandus, seda enam paraneb meie elujärg.

H. MÜÜR,
Majandusteaduskonna dekaan

Teadaanne

TRÜ noorte kommunistide järjekordne õppus toimub 26. märtsil s. a., kell 18 EKP TRÜ komitee ruumides. Vestleb ajalehe «Edasi» toimetaja E. TOOMS.

...ajaloolaseks

TRÜ Ajalooteaduskond jaguneb kolmeks osakonnaks, kus saab omandada kas ajaloolase, psühholoogi või defektoloogi eriala. **Õppida võib nii päevases kui kaugõppe osakonnas, esimesel juhul kestab õppeaeg viis, teisel juhul kuus aastat.** Ülikooli lõpetamisel tuleb kirjutada diplomitöö või sooritada riigieksamid olenevalt üliõpilase kalduvustest ja huvidest.

Stuudiumi vältel omandatakse mitukümmend distsipliini. Esimestele kursustele koonduvad sissejuhatavad ained, mis panevad aluse edaspidisele süstemaatilisele süvenemisele. Samal ajal alustatakse ka üldkursustega, mille ümber koonduvad erialaga kitsamalt seotud ained. Kõigil erialadel õpitakse võõrkeelt, filosoofiat, ühiskonnateadusi kitsamas mõttes, tegeldakse kehakultuuriga. Pedagoogilisele tööle siirdujad teevad läbi pedagoogilise praktika üldhariduslikes koolides või vastavates erikoolides.

Ajaloo-osakonnas alustatakse õppimist arheoloogia ja etnograafiaga. Järgnevad ajaloo üldkursused, kus antakse põhjalik ülevaade üldajaloost vanast ajast alates kuni 1970. aastateni välja, tutvutakse lähemalt Nõukogude Liidu ja meie vabariigi minevikuga, kuulatakse mitmeid erikursusi kitsamate probleemide kohta. Üliõpilased saavad vajaliku ettevalmistuse ajalooalaseks uurimistööks, seda kinnistab praktika ajalooarhiivis ja kursusetööde koostamine. Vanematel kursustel toimub jagunemine erialadesse. Need võivad olla NSV Liidu ajalugu või üldajalugu, aga samuti arheoloogia, etnograafia, museoloogia, arhiivindus jt. **Enamik lõpetajaid läheb tööle ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajatena.**

Defektoloogiaosakond valmistab ette õpetajaid vabariigi erikoolidele, kus õpivad kuulmis- või nägemishäiretega või arengus pidurdunud lapsed. Selle osakonna üliõpilastelt nõutakse häid eeldusi pedagoogitööks. Eriline rõhk asetatakse pedagoogilistele ainetele ja psühholoogiale. Õpetatakse ka mitmeid meditsiinilisi aineid, et paremini mõista erikoolide õpilasi, nende arengut takistavaid tegureid. Õpetamine toimub eesti filoloogia baasil. Seepärast õpetatakse põhjalikumalt eesti keelt, eelkõige foneetikat. Praktilised tööd toimuvad kliinikutes ja erikoolides, kus viiakse läbi ka pedagoogiline praktika.

Psühholoogiaosakond annab soliidse aluse füsioloogias, üldbioloogias, kõrgemas matemaatikas, küberneetikas, sest üksnes neile ainetele tuginedes omandatakse teadus inimese psüühikast ja käitumisest. Selles osakonnas õppimine eeldab loomupärast huvi elava inimese vastu koos arenenud analüütilise ning abstraktse mõtlemisega. Teoreetiliselt õpitut aitavad kinnistada ning süvendada ulatuslikud praktikumid, rohked katsed. **Õpetatud psühholooge vajatakse tööstuses, koolides ja haiglates. Neid ootab ka teaduslik uurimistöö.**

Kogemused näitavad, et õppimine Ajalooteaduskonnas on jõukohane kõigile, kes on lõpetanud edukalt keskkooli ja kel jätkub sisemist distsipliini visaks süstemaatiliseks tööks kogu ülikoolistuudiumi vältel.

O. KLAASSEN,
Ajalooteaduskonna dekaan

Ülikooli tuntuim ring—RSR

Tartu Riikliku Ülikooli rahvusvaheliste suhete ring loodi 1963. aasta oktoobrikuus. Tema hälli juures seisis grupp poliitikahuvilisi eesotsas Mikk Titma, Mati Uessoni (esimene president), Toomas Alatalu ja teistega.

Erinevalt teistest üliõpilasorganisatsioonidest ei tunne RSR oma tegevuses erilisi mõõnaperioode, sest üliõpilaskonnas leidub alati erksa vaimuga ja tegutsemistahtelisi noori, kes on huvitatud rahvusvahelistest suhetest. Iga sügis on toonud ringi uusi verivärskeid tudengeid, hiljutisi abituriente. Nende hulgas on olnud palju neid, kelle huvi välispoliitiliste sündmuste vastu on tekkinud juba keskkoolipäevil ja isegi varem ning kes on iseseisvalt rahvusvahelisi suhteid uurinud.

Praegu võtab ringi tööst aktiivselt osa paarkümmend üliõpilast — nii noormehi kui ka neide. RSR-is on esindatud enamik ülikooli teaduskondi, eelkõige aga humanitaaralade üliõpilased — tulevased juristid, ajaloolased, õkonomistid ja geograafid ning filoloogid. Ringi tuumiku moodustavad praegu Õigusteaduskonna tudengid. See on ka mõistetav, sest poliitika ja õigus on väga lähedalt seotud. Selle teaduskonna õppeprogrammi kuulub ka rahvusvaheline õigus .

RSR-i liikmeks saab üliõpilane pärast seda, kui ta on tõestanud oma sügavat huvi rahvusvaheliste suhete vastu ja aktiivselt lülitunud ringi töösse. Staažikamaile ja aktiivsemaile antakse RSR-i senaatori austav nimetus.

Nagu ringi nimigi näitab, tegeleme rahvusvaheliste suhete uurimisega. Eelkõige sisaldab see iseseisvat tööd perioodiliste väljaannete kallal nagu «За рубежом», «Проблемы мира и социализма», «Международная жизнь», «Современный мир и рабочий класс» jt.

Hinnatavat abi saavad ringi liikmed oma teaduslikult juhendajalt Toomas Alatalult. Kord nädalas koguneb RSR nn. väikeseks ringiks, kus esitatakse ettekandeid, millele järgneb arutelu. Tähtsamate rahvusvaheliste sündmuste puhul korraldame nn. suure ringi, kuhu võivad tulla kuulama kõik üliõpilased. Mõnede probleemide arutamiseks oleme organiseerinud avalikke diskussioone ülikooli kohvikus.

RSR on sekkunud aktiivselt üliõpilaskonna ideelis-poliitilisse suunamisse. See ei toimu mitte üksnes loengute pidamisega. Näiteks pidasime möödunud aasta 11. septembril ülikooli peahoone ees solidaarsusmiitingu Tšiili rahvaga. Möödunud semestril toimus ka ülikooli klubis avalik kohtuprotsess Watergate'i afääri süüdlaste üle.

RSR-i liikmed ei pea välispoliitilisi loenguid mitte üksnes ülikoolis, vaid ka Tartu ja teiste vabariigi linnade ettevõtetes ja asutustes. 1974. a. oli neid 403. Kokkuvõtete tegemiseks kujuneb aprillis toimuv RSR-i konverents.

RSR oli, on ja jääb ning kui Sina, praegu abiturient, tunned huvi rahvusvaheliste suhete vastu, siis tea, et Sind juba oodatakse. Teadaande ringi avakoosolekust leiad septembri esimestel päevadel ülikooli peahoone kuulutustahvlilt.

TONU KORDA,
RSR-i president

Dotsent Paul Prülleri juubel

TRÜ üldfüüsika kateedri dotsent Paul Prüller on jõudnud oma elutee 70. aasta tähiseni. Kuigi dots. P. Prüller oli õppetööga ülikoolis teatud määral seotud juba enne Suurt Isamaasõda, tuli ta lõplikult ning jäädavalt ülikooli füüsikute perre alles 1947. aastal.

P. Prüller on sündinud 25. märtsil 1905. a. Tallinnas kooliõpetaja pojana. Ta lõpetas Tartu Ülikooli matemaatika alal 1928. aastal. P. Prüller oli Ühistegeliku Kindlustusseltsi «Eesti» kindlustusmatemaatik 1928—1940 ja Tartu Ülikooli Majandusteaduskonna õppeülesandetäitja kindlustusmatemaatika alal 1938—1940, ENSV Rahvakomissaride Nõukogu Asjadevalitsuse konsultant 1941. aastal, keskkooliõpetaja 1942—1947, TRÜ üldfüüsika kateedri van.-õpetaja 1947—1948 ja dotsent aastast 1949, Tartu Õpetajate Instituudi dotsent kohakaasluse alusel 1947—1951.

Ülikoolis langes temale ülesanne pidada üldfüüsika ja füüsika õpetamise metoodika loenguid, juhatada füüsika üldpraktikumi ning üliõpilaste pedagoogilist praktikat.

Üldfüüsika kateedris lülitus P. Prüller teaduslikku töösse (aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemide uurimine), lahendades peamiselt meditsiini ja biometeoroloogia aspektist tähtsaid küsimusi. Tohutu suure katse- ning vaatlusmaterjali põhjal koostas ta ning kaitses 1969. aastal Leningradis Geofüüsika Peaobservatooriumi teaduslikus nõukogus edukalt oma väitekirja «Atmosfääri ioonide spektri ja elektroaerosoolide uurimusi mõõtmiste andmeil Tartus».

Nimetatud problemaatika valdkonnas on ta avaldanud 31 teaduslikku artiklit ja esinenud ettekannetega 18 konverentsil, neist kolmel rahvusvahelisel ning seitsmel üleliidulisel konverentsil.

Viiekümnendate aastate alguses kerkis ülemaailmses ulatuses teravalt päevakorda küsimus ioniseeritud (kunstlikult elektriseeritud) õhu ja õhus pihustatud vedelikkude osakeste (elektroaerosoolide) kasutamisest meditsiinis kui ka tööstuses.

P. Prülleri ettekanne TRÜ Arsteteaduskonna teaduslikul sessioonil 1953. aastal üldfüüsika kateedri kollektiivi poolt konstrueeritud kõrgsagedusliku koroonaionisaatori omadustest pani aluse ulatuslikule ning viljakale koostööle mõningate Arstiteaduskonna kateedrite ja üldfüüsika kateedri vahel, mis on andnud meditsiinilises praktikas tähelepanuäratavaid tulemusi. See koostöö on kestnud tänaseni.

1967. aastal autasustati P. Prüllerit kui vastava kollektiivi liiget Nõukogude Eesti preemiaga teaduslike tööde eest atmosfääriioonisatsiooni ja elektroaerosoolide valdkonnas.

Viimastel aastatel on dots. P. Prüller pühendunud füüsika arengu ajaloo küsimustele Tartu Ülikoolis aastatel 1802—1940. Ka sel alal on ta saavutanud silmapaistvaid tulemusi, mis on kokku võetud viies teaduslikus artiklis ning ettekandena esitatud 1971. aastal teaduste ajaloo XIII rahvusvahelisel konverentsil Moskvas.

Ka astronoomia ajalugu pole talle võõraks jäänud. Suurt tähelepanu on äratanud tema monograafia «Eesti rahvaastronoomia», mis on ilmunud nii eesti kui ka vene keeles.

Ühingu «Teadus» aktiivse liikmena on juubilar pälvinud tõsist tähelepanu teaduse populariseerijana. Dots. P. Prüller kuulub Eesti, samuti ka Leningradi Looduseuurijate Seltsi liikmete hulka.

Oma tööalaseid kui ka ühiskondlikke ülesandeid on dots. P. Prüller täitnud ülima kohuse- ning vastutustundega.

Soovime juubilarile palju jõudu ja tugevat tervist edaspidiseks viljakaks tööks Tartu Riikliku Ülikooli füüsikute peres!

Kolleegide nimel
dots. J. REINET

TRÜ NAISKOOR

TRÜ AKADEEMILISES NAISKOORIS laulab üliõpilasi kõigist teaduskondadest, samuti vilistlasi ja ülikooli töötajaid.

Koori repertuaar on mitmekesine: eelklassika (Pergolesi, J. Obrecht), klassika (G. Verdi, J. Brahms), ka eesti klassika ja kaasaja (M. Saar, M. Härma, V. Tormis, R. Ritsing, A. Ritsing), nõukogude (G. Sviridov, R. Ššedrin, J. Butsko), samuti tänapäeva välisautorite (B. Britten, Z. Kodály, C. Orff) looming, rahvaste laulud. Mitmed eesti helilooojad (V. Tormis, Ritsingud jt.) on oma naiskoorilaulude esiettekandmise usaldanud TRÜ Akadeemilisele Naiskoorile. Dirigentidel Vaike Uibopuul ja Ene Ahvenal ning hääleseade konsultandil Rudolf Jõksil ei ole kerge. Kuid proovides ja hääleseadetundides tehtava töö tulemuseks on kontsert, mis pakub rõõmu nii koorijuhile, lauljale kui ka kuulajale. Laulmisrõõmu ja rõõmu laulust on naiskoor viinud Ungarisse, Saksa DV-sse, Siberisse, Armeenlasse, rääkimata naabervabariikide lähemaist linnadest ja Eestist. Tavaks on saanud tutvustada koorimuusikat koduvabariigi väiksemate keskuste — Suure-Jaani, Elva, Kilingi-Nõmme, Tihemetsa jt. muusikahuvilistele. Kodulinnas antakse kaks suuremat kontserti aastas, üks neist koos Tartu Akadeemilise Meeskooriga.

Kuid koori elu ei piirdu ainult tõsise, teinekord närvesõõvagi (eriti dirigentidel) tööga. Seal, kus on koos noored, ei saa läbi ilma meelelahutuseta. Kontserdid ja kontsertreisid toovad kaasa paljusid huvitavaid kohtumisi-taaskohtumisi, mis pole sisustatud mitte ainult laulmisega.

TRÜ Akadeemilise Naiskoori kutsus kevadel 30 aastat tagasi ellu Richard Ritsing. Laupäeval, 12. aprillil toimub TRÜ aulas juubelile pühendatud kontsert, kuhu oodatakse koori vilistlasi ja kõiki sõpru, nii vanu kui uusi.

Pärast juubelipidu on plaanis asutada «ettevalmistusosakond» tutvustamaks koori tööd, et järgmisel sügisel veidi kodunenumana kollektiivi ellu lülituda. Huvilised jälgigu reklaami ajalehes «TRÜ» ja naiskoori teadetetahvlil peahoone trepikojas.

Kohtumiseni!

T. POOLAK,
eesti fil. II k.

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 23. märtsil k. a. kl. 12 TRÜ peahoone aud. 307. Teemal «Kuritegevus Eesti NSV-s 1974. a.» kõneleb Eesti NSV Prokuratuuri osakonnaülem, vanem õigusnõunik, õigusteaduse kandidaat G. Hazak.

TRÜ orientalistikakabinetis

Jaapan on viimasel ajal teinud suuri edusamme teaduse ja tehnika vallas, et aga jaapanlaste informatsioon on valdavalt emakeelne, siis on eriti reaalteadlastel tekkinud paratamatu vajadus seda keelt tundma õppida.

Õpitakse veel hiina keelt, semitistikat (araabia, heebrea jt. keeled), Aafrika keeltest suahiilit, perspektiivis on afrikaani keele õppimine. Teatud ja tuntud on eestlaste afrikanistika, vanim kogu NSV Liidus.

Indoloogia on Eestis paraku kündmata maa: meil pole ühtki otsetõlget india keelest. Kabinetis õpitakse sanskritti ning hindi. Kokkuleppel on võimalik õppida ka muid keeli.

Kunstikabinet

Kabineti peaeesmärgiks on kujunenud praktilise tegevuse kaudu üliõpilaste kunstimõistmise arendamine. Kabinetis saab juhendajate kaasabil praktiliselt tutvuda eri materjalide ja tehnikate spetsiifikaga. Harjutatakse pliiatsi- ja sõejoonistust ning õpitakse tundma graafilisi tehnikaid. Värvi mõjul põhinevatest tehnikatest harrastatakse peamiselt akvarelli ja õlimaali. Tegeldakse kirjakunsti, keraamika ja metallehistööga. Kabineti kasvandikele on ette nähtud ka üldise kunstiajaloo kursus.

Kammerkoor

Neiud ja noormehed, kes on koolipõlves tegelnud laulu ja muusikaga ning kellel ka veel üliõpilasseisuses kestab soov ja vajadus süvenenult muusikat teha, otsivad sügisel üles auditooriumi, kus harjutab ülikooli kammerkoor.

See väike kollektiiv on koos käinud neli aastat. Selle aja jooksul on ülikooli aulas pakutud tartlastele vanamuusika õhtuid, esinetud Tallinna Klek in de Kõkis, Olevi saalis ja Pärnu raekojas. Kontsertidel on olnud kaastegevad Tallinna Konservatooriumi üliõpilased, Tartu ja Cēsise muusikakoolide õpilased. Esinetud on ka Lätimaal, osa võetud üliõpilaslaulupidudest.

Koori repertuaar on üsna mitmekesine: on vanade meistrite (Palestrina, Orlando di Lasso, Haydn, Bach) teosed, on romantikud (Mendelssohn, Schubert, Brahms), spirituaalid, rahvalaulud, uuem koorimuusika.

Oma põhitöö, s. o. õppimise kõrval täie vastutustundega, andmis- ja osasaamisrõõmudega isetegevust teha pole sugugi kerge. Vaheldust ja värskust toovad nädalalõpu laulu- ja puhkelaagrid linnast väljas looduslikult kaunites kohtades.

Koori dirigendid on Vaike Uibopuu ja Tiiu Otsus.

E. PUUSEMP

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1425. MB-03448.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV RRKM
Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ТГУ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 13 | 28 марта 1975 г., пятница | XXVII год издания

Дни Дружбы

С 18-го по 20-е апреля в нашем университете будут проводиться традиционные Дни Дружбы. На этот раз они будут посвящены 30-летию Победы над фашистской Германией. Как сообщили в комитете комсомола, на праздник приглашены студенты более чем из 20 вузов нашей страны. В основном гостями Тарту станут студенты университетов. Приедут также и наши старые знакомы из Дебреценского и Краковского университетов и Веспремского технологического института.

По сложившейся традиции гостей принимает Интерклуб. Вероятно, студенты русских потоков могли бы оказать ему посильную помощь, поскольку большинство гостей будет говорить по-русски. Поэтому секретари соответствующих отделений должны установить связь с Интерклубом, чтобы совместными усилиями достойно встретить гостей.

Что касается программы Дней Дружбы, то она уже составлена, и лишь какие-то незначительные детали могут в дальнейшем измениться.

Торжественное открытие праздника состоится 18 апреля в 18.00. Часом раньше можно будет посетить выставку работ студентов Таллинского художественного института, которая откроется в студкафе. Затем состоятся вечер поэзии, митинг в Лемматси, концерт в актовом зале университета и дискотека.

19 апреля в 10 часов утра все выйдем на субботник. Поле деятельности — район университетских зданий, Тоомемяги, Певческое поле. А вечером — концерт в зале «Ванемуйне» и в студенческом клубе. На следующий день померяемся силами в викторине, посвященной 30-летию Победы После концерта в клубе ТГУ состоится торжественное закрытие Дней Дружбы в новом кафе в общежитии на Ленинградском шоссе, 27.

Алла Черняк

Стройотряд

Через несколько дней заканчивается комплектование строительных отрядов. Для тех, кто желает работать в Эстонии и за ее пределами, срок сдачи перфокарт — 1 апреля.

Этим летом наши студенты будут работать в районах Харью, Сааремаа, Раквере, Хаапсалу, Тарту, Пярну, Вильянди и других местах центральной и южной Эстонии.

Комплектуются также отряды за пределы республики: в Карелию, Якутию, г. Гагарин и на Камчатку. В этих строительных дружинах студенты проработают июль и август. А в интеротрядах предполагаются три недели работ и десятидневная поездка по стране. Этими странами будут ГДР, Польша, Венгрия, Болгария и Чехословакия. Разумеется, предпочтение при комплектовании интердружин будет отдано не новичкам в строительном деле.

Этим летом впервые работа республиканских студенческих стройотрядов будет контролироваться штабами зональных отрядов Таллина и Тарту.

Те, кто желает подробнее узнать о том, кто командир выбранного им отряда (и по какому адресу его можно найти), на какую сумму предстоит выполнить отряду работ и т. д., могут получить подробную информацию на специальном стенде в главном здании университета.

А пока — единственное пожелание: торопитесь!

Алла Корсунская

Блоковская конференция

20—25 апреля 1975 года в ТГУ состоится III (I всесоюзная) конференция «Творчество А. А. Блока и русская культура XX века». Рабочее время конференции с 11 до 19 часов, перерыв с 14 до 16 часов.

Обычно слово КВН вызывает у нас печальную ассоциацию с давно «вымершими», но некогда всеми любимыми телевизионными конкурсами самодеятельных юмористов и острословов. И на этот раз, когда мы услышали, что 19 марта в студклубе состоится встреча веселых и находчивых между командами медиков и филологов, первым делом вспомнили знаменитые «кавээнные» команды МФТИ и города Одессы, московских стоматологов и рижских авиаторов, — словом,

И снова КВН

всех тех, за кого болели несколько лет назад во всесоюзном КВНе.

— А помните Хаита?

— А Мотю Левинсона?

— А помните...

По поводу предстоящей встречи прогнозы строились далеко не оптимистические. Где уж нам...

И вот этот вечер наступил. Несмотря ни на что, среди болельщиков обеих команд царила атмосфера энтузиазма и приподнятости.

Приветствие команды филологов было проведено в хорошем темпе, очень остроумно и хорошо подготовлено. Медики, начав первую часть приветствия очень быстро, (см. на верхнем фото), во второй части сильно сбавили темп, что не могло не повлиять на их оценку.

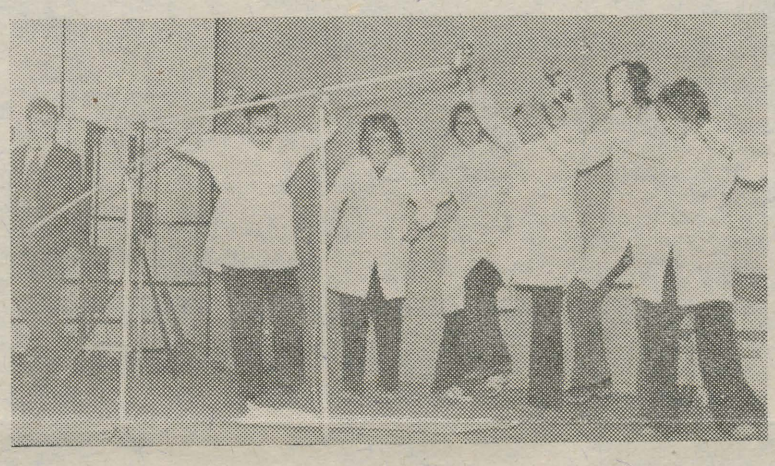

В разминке филологи вели себя очень уверенно и были гораздо остроумнее своих соперников, однако с каждой стороны проскользнуло по одной шутке «с бородой». Кульминацией встречи было домашнее задание на тему «Наше хобби». Филологи добились перевеса, очень весело и живо показав в рассказе о потерянном и вновь обретенном «хобби — празднике» широкую панораму университетской жизни и строго придерживаясь темы. Медики завоевали на свою сторону симпатии зрителей «убийственной» наглядностью и «серьезным» отношением к театральному искусству.

Во второй половине встречи филологи, бурно начавшие, несколько сникли. Существенный перевес медиков ощущался в конкурсе «рассказ из умных фраз». Как ни странно, но рассказ они написали гораздо более последовательный и из фраз более всем известных и умных, чем филологи. Болельщики медиков также сумели составить «скульптурные группы» более интересно, чем болельщики филологов. Гвоздем вечера многие считали скульптуры-пантомимы «фонтан на ра-

Выход филологов

тушной площади» и «арочный мост через Эмайыги».

Конкурс капитанов — всегда суровое испытание. Тем более, что на этот раз организаторы, пожалуй, недостаточно его продумали. Но на то они и капитаны, чтобы переносить трудности с улыбкой на устах.

Капитан команды медиков Миша Земцовский был остроумен вспышками. Капитан команды филологов Игорь Розенфельд был спокойнее и острил ровнее.

Этот поединок, также и следующий конкурс, хода встречи не изменил. Схему «черного ящика», на входе которого оказывался медик или филолог, а на выходе, соответственно, филолог или медик, медики объясняли долго и с трудом, а филологи быстро и кратко. Правда — что поделаешь — в кибернетике и те и другие слабоваты. Вскоре в КВНе выступит команда математиков. Может, им это будет по плечу?

Филологи, как это всегда бывало в подобных встречах, выиграли с небольшим преимуществом в 2 очка к большой радости команды и болельщиков. Остается добавить, что встречу вели математики Борис Шехтман и Лариса Михайлова, а судили — А. Фляйшер, Л. Блюм, Л. Амитин, А. Бронштейн и Ю. Минеральов.

После поединка недавние соперники танцевали (играл ансамбль «Фикс») и делились впечатлениями с болельщиками и между собой. Все с нетерпением ждут нового КВНа. Ожидается встреча победителей с командой математиков. Это уже приобретает классическую окраску спора «физики и лирики». Во всяком случае, она должна быть интересной.

А. ПОЙСИК

В Кяярику

Мы пока еще не можем, сравнивая, говорить, как старшекурсники, что на этот раз в Кяярику кормили хуже, чем в прошлый, что раньше было интересней, чем теперь. Почти что все из нас там были в первый раз. И остались довольны. Правда, не повезло со снегом, хотя немного его все же нашли на склонах, где и были проведены занятия по технике хождения на лыжах и спуску.

Очень понравился спортивный комплекс — залы (большой — игровой и малый — гимнастический, соединенные между собой коридором, в котором находятся две беговые дорожки с тартановым покрытием, оснащенные современным оборудованием. Много спортивных новшеств из-за границы: стартовые и легкоатлетические колодки финской фирмы «Карху», комплекс силовой изометрической нагрузки из ФРГ, от которого только силой можно было оторвать первокурсников, как парней, так и девушек. Наблюдая, как тренируются члены сборной страны по десятиборью Ян Лембер, Литвиненко и Авилов (последний уехал в день нашего приезда), они с неиссякаемой энергией и сами хватались за системы рычагов, пытаясь выдавить из этой «адской машины» все, на что она способна.

В общем, впечатления о лагере остались самые лучшие.

В. МАТВЕЕВ.

П. А. Рудневу 50

В научном багаже филологов-русистов Тартуского университета работы по стиховедению занимают одно из ведущих мест. Особенно заметен интерес к стиховедческой проблематике среди молодых исследователей — тех, кто недавно окончил университет и тех, кто еще учится в нем. Уже много лет на отделении русского языка и литературы работает группа по изучению стиха, пишутся и заслушиваются научные сообщения, публикуются научные работы. Всм это — заслуга Петра Александровича Руднева, видного советского исследователя стиха, учителя и воспитателя молодого поколения тартуских стиховедов.

Петр Александрович Руднев пришел в наш университет уже зрелым ученым, автором известных работ по стихосложению и оригинальной стиховедческой теории полиметрических композиций (понятие полиметрической композиции, введенное в научный обиход П. А. Рудневым, считается сейчас одним из самых фундаментальных в теории стиха). Однако, именно в Тарту его талант научного работника начал проявляться в полную меру: одна за другой выходят в свет работы, посвященные обследованию метрики русских поэтов (А. Блока, В. Брюсова, Н. Некрасова), а также ритмико-содержательной структуры отдельных стихотворных произведений. В Тарту Петр Александрович защитил и свою кандидатскую диссертацию: «Метрика Александра Блока» (1969), получившую заслуженно высокую оценку как у официальных оппонентов — выдающихся филологов: покойного академика В. М. Жирмунского и одного из наиболее авторитетных специалистов по русскому стихосложению, М. Л. Гаспарова, так и широких кругов исследователей стиха .

Круг научных интересов П. А. Руднева необычайно широк: это и обследование метрического репертуара, и монографический анализ стихотворного текста, и решение таких кардинальных вопросов науки о стихе, как «стих и смысл», и некоторые еще более общие проблемы типологии стихотворных форм. Работы П. А. Руднева во многом определяют развитие советского стиховедения.

Но Петр Александрович не только выдающийся научный работник, — он умелый лектор и замечательный педагог. К работе с научной молодежью у Петра Александровича совершенно особый талант. Высокая требовательность сочетается в его педагогической деятельности с необычайной человеческой добротой, с умением ободрить и вдохновить начинающего научного работника. Все, кто работали в семинаре у Петра Александровича — автору этих строк посчастливилось быть в их числе — помнят этот особый стиль, сочетающий необычайную твердость, отказ от каких бы то ни было скидок и компромиссов с необычайной же мягкостью; для всех нас он был гораздо большим, чем просто научным руководителем: он был одновременно и нашим другом. Для нас имели и имеют первостепенное значение не только научные достижения Петра Александровича, но и сама его личность: личность бескомпромиссного ученого и бескомпромиссного человека.

27 марта Петру Александровичу Рудневу исполнилось 50 лет. Он вступает в возраст, который древние греки называли акме — зрелостью. Петр Александрович вступает в этот возраст в расцвете творческих сил, исполненный новых идей и замыслов. Осуществления их с нетерпением ожидают самые широкие круги исследователей стиха.

Михаил ЛОТМАН

Конференции СНО

График факультетских студенческих научных конференций на 1974/75 учебный год:

Исторический факультет	— 25—26 апреля 1975 г.
Медицинский факультет	— 3— 4 апреля ,,
Биолого-географический факультет	— 25—27 апреля ,,
Филологический факультет	
эстонская литература	— 19—20 апреля ,,
эстонский язык	— 25—26 апреля ,,
русская филология	— 11—13 апреля ,,
английская филология	— 23 апреля ,,
немецкая филология	— 22—23 апреля ,,
Физико-химический факультет	— 11—12 апреля ,,
Физкультурный кабинет	— 7 апреля ,,
Экономический факультет	— 22—23 апреля ,,
Математический факультет	— 11—12 апреля ,,
Юридический факультет	— 17 апреля ,,

Совет СНО ТГУ

* КРОМЕ ШУТОК *

Щит и меч

приказано выжить (колизейские коллизии)

Там-там-тара-тара-там-тарам! Внимание, внимание, внимание! Говорит и показывает Рим. Наши оракулы установлены на олимпийском стадионе Колизей, который вот-вот станет свидетелем финальной встречи гладиаторов, матча Спартак (Неаполь) — Черноморец (Одесса)!

Нелёгким был путь в финал, но прославленные бойцы с честью выдержали все испытания. Спартак в прошлом сезоне порадовал своих болельщиков, установив своеобразный рекорд по результативности — 43 забитых. Ни одного пропущенного не было и у Черноморца. Наш Понтарь Евксинский, как любовно называют своего кумира одесситы, силён своей защитой и грозен в нападении. По всей Адриатике прогремел его легендарный крюк слева, которым он побил всухую трёх карфагенских профессионалов. Сегодняшний матч по требованию хозяев поля проводится по олимпийской системе — проигравший выбывает. Выигравший переводится на пятидневку и получает новый ошейник. На щите или со счётом — вот в чём вопрос.

Трудно сегодня организаторам! Народные трибуны забиты: билетов не хватает. Вот-вот начало, а посадили только двух сенаторов. Ложи ломятся от патрициев — не всем по карману хлеб и зрелища! Когорта легионеров в кованых сандалиях с трудом сдерживает безбилетников.

Фараон, гость столицы, с интересом рассматривает рекламу по борту: «амброзия особая, белая, крепкая», «новинка — колесницы типа тачанка», бочки для вина фирмы «Диоген и К»...

Но все взоры прикованы к арене, на которой с минуты на минуту появятся бойцы. Вот и они. Аве, Цезарь, император! Нестерпимый блеск начищенных жрецами юпитеров, сияющие доспехи. Трибуны оглушительно приветствуют своих любимцев! По ветру полощутся тоги и туники, над толпой взвесталок лозунг: — «Шайбу, шайбу!» «Молодцы!»

Гонг! Матч начался. Пока оруженосцы вытаскивают пращи, инициативой овладевает Спартак. Легко увёртываясь от дротиков, он обходит одного оруженосца, другого, третьего, выходит один на один с Понтарём.. Удар!.. Понтарь на месте. Пробить свободный ему мешают спартаковские нападающие. Понтарь хватает одного и далеко выбрасывает его в поле. От ноги полузащитника тот улетает к зрителям. Аут. Вбрасывание. Один ноль в пользу Понтаря! Так держать!

Но вот с мечом Спартак. Он прорывается в центре, входит в зону гостей, бьёт... В блестящем броске Понтарь парирует меч на угловой. Спартак поддаёт. Пас в штрафную! Защитники явно просмотрели комбинацию спартаковцев. Опасное положение! Спартак размахивается ... Потрясающий удар!! Защитник принимает его на головку! И вот его уже уносят в афсайд. (Самоотверженно сегодня обороняются наши ребята!) Болельщики в знак одобрения показывают пальцем вниз. Смена состава. Один-один.

Темп нарастает. Черноморец с мечом. Подсечка! Ай-яй-яй-яй — меч запутался в сетке. Происходит борьба за меч. В свалке оба прославленных бомбардира демонстрируют жёсткую игру, и обе команды теперь играют в значительном меньшинстве.

Скамейки штрафников избежал только один спартаковский оруженосец. Его преследует Черноморец. Выгоднейшая возможность увеличить счёт! Оруженосец вот-вот уйдёт в аут. Понтарь пытается достать его ногой, но ему мешает судья. Силовой приём! Судья прижат к борту! Сейчас зазвучит сирена! Быстрее! Шайбу, шайбу! И вот Черноморец блестящим финтом отбирает у защитника меч и забивает его головой за секунду до свистка!! В хорошей форме сегодня Понтарь! Свисток! Но что это? Судья показывает на одиннадцатиметровую отметку!! Пенальти Черноморцу?! Судью на благовония!!! Трибуны ревут. Понтарь становится в стойку без щита. Спартак разбегается!.. На трибунах напряжённая тишина... Удар!! Штанга!! Отлетевший меч попадает в репортёров за воротами. Вздох облегчения на трибунах. Недовольный судья что-то резко говорит Спартаку. Спартак, в свою очередь, что-то оживлённо ему доказывает. Судью уносят. Спартак с Черноморцем удаляются. Перерыв. Да-а, грубо играют профессионалы! Пока спортсмены отдыхают, на арену выходят эксцентрики-вестготы со своей сестрой зюйд-вестской и показывают свои варварские штучки.

И вот снова звучит гонг, возвещающий начало второго тайма. Сейчас решится исход встречи. Спартак, кажется, применяет новую тактику — выходит свиньёй. (Наверно принял допинг.) Черноморец собирается ударить в него клином и навешивает на пятачок...

Но происходит что-то странное: Спартак, отскочив в сторону, сворачивает на беговую дорожку, проходит по левому краю и приближается к западной трибуне! В ложах лёгкое волнение. Зрители криками подбадривают своего любимца... Легионеры плотнее смыкают ряды... Спартак врезается в них и прорубается к скамейке штрафников. (Наверно, поняв, что его карта бита, хочет привлечь на свою сторону болельщиков!) Вот когда выглянуло из-под фигового листка истинное лицо римских профессионалов! Расталкивая легионеров, толпы штрафников и римлян устремляются на арену и вступают в мелкие стычки с одесситами. Из-под римских скамеек появляются спрятанные до поры до времени катапульты — грубое нарушение международных правил. Должна зазвучать сирена. Вот и она. Но нет, это боевые слоны! Откуда их взяли болельщики Черноморца? Сейчас они зададут этим профессионалам! Римляне начинают наскоро копать противотанковый ров. Кажется, начинается долгая позиционная война. Что ж, пока вакханки растаскивают оракульскую кабинку на блиндаж, мы попрощаемся с нашими зрителями, спортсменами и судьями (вряд ли мы с ними ещё встретимся)!

Репортаж вёл Николай Николаевич Цицерон.

БРОКГАУЗ И ЕФРОН

Предолимпийский год

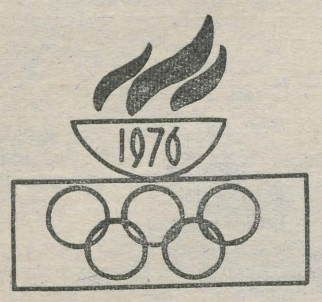

Владимир Васин. Он не новичок в спорте. 14 лет занимается прыжками в воду с трамплина в московском «Спартаке». Васин уже выступал на двух олимпиадах. В Токио был восьмым, а в Мехико — одиннадцатым. Другого бы это выбило из седла, а он настойчиво продолжал тренироваться. Решил доказать себе, на что способен. События, которые проходили 30 августа в олимпийском бассейне Мюнхена, лишний раз подтвердили правило: настоящий спортсмен не боится трудностей, смело вступает в бой с именитыми соперниками. А ими были столь известные спортсмены, как Вячеслав Страхов, Ф. Каньотто, К. Дибиаси, К. Линкольн и М. Финнеран. И вот, поздно вечером, когда завершились соревнования, под сводами олимпийского бассейна зазвучал Гимн Советского Союза. Впервые золотая медаль по прыжкам в воду была вручена советскому спортсмену Владимиру Васину.

Галина Горохова. Имя Галины Гороховой, знаменитой советской фехтовальщицы, не нуждается в дополнительной рекомендации. Она много раз выигрывала мировые первенства, у нее три золотые олимпийские медали. По возвращении из Мюнхена Галина решила оставить большой спорт. Свое место в сборной команде страны она уступила молодой фехтовальщице Валентине Никоновой. И уже в 1973 году молодая фехтовальщица стала чемпионкой мира. Отличная смена поколений в нашем спорте.

Нина Гопова. Она родилась в Новгороде. Как и все сверстницы, бегала на Волхов купаться и загорать. Наверное, именно тогда она полюбила и тихую реку, и туманные рассветы, и журчание воды возле бортов лодки, когда отец брал ее с собой на ночные рыбалки. Конечно же, не случайно она отправилась на гребную базу в 14 лет. И конечно, все было традиционно: пришла, села в лодку, перевернулась, вновь села и вновь окунулась. В конце сезона кто-то в команде заболел, и ее 14-летнюю (как исключение!), допустили к соревнованиям. Прошло несколько лет. И вот на водной глади финского озера Каунаярви девушка из Новгорода легко завоевала титул чемпионки мира на одиночке, была второй на двойке и поднялась с подругами на пьедестал почета после победы на четверке. Ей было 20 лет, и это был ее первый международный сезон, когда она выступила в роли лидера команды СССР. Ей выпало счастье продолжить победные традиции советских байдарочниц, многие годы не знавших поражений. А в 1976, олимпийском, году, ей исполнится только 23 года.

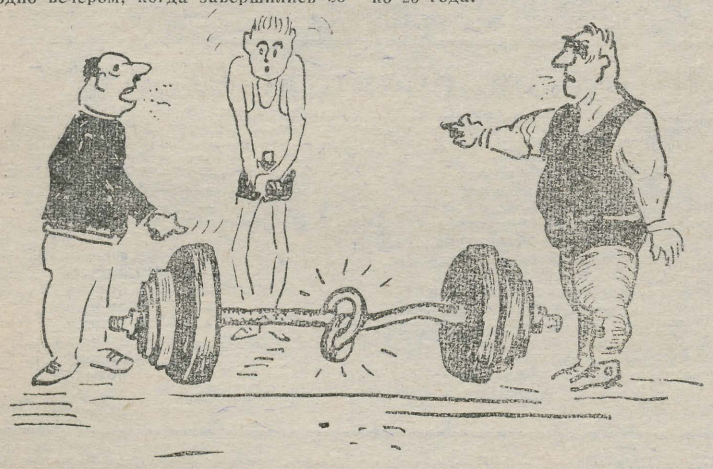

Он утверждал, что знает, как надо обращаться со штангой. рис. К. Пыдер

Знаете ли вы...

Пятьдесят лет назад первый советский спортсмен завоевал звание чемпиона США. Им был знаменитый борец Иван Поддубный. Выступая в 1925 г. на открытом чемпионате Америки, он занял первое место. Интересно, что было тогда Поддубному 55 лет. Лишь через 34 года успеха Поддубного добились

Павел Колчин — в лыжной гонке на 15 км и Дмитрий Кочкин — в лыжном двоеборье. За год до Олимпийских игр в Скво-Вэлли они принимали участие в открытом чемпионате США по лыжам. А вот наибольшее число медалей чемпиона США имеет Валерий Брумель. Трижды — в 1961, 1963 и 1965 гг. — он становится победителем зимних чемпионатов США по легкой атлетике.

МИМОХОДОМ

Защитник сбился с ног, пытаясь сбить с ног нападающего.

*

Опасное положение! Удар головой!.. Штанга! Еще удар!.. Опять штанга! Вот это голова!

*

Защитник спасовал.

В. МАТВЕЕВ.

Фразы

1. Чем лучше я мыслю, тем лучше я существую.
2. Хорошо смеётся тот, кто смеётся не последний... раз.
3. Ничто не стоит нам так дорого и не ценится другими так дёшево, как наше собственное благополучие.
4. Залог здоровья: завтрак съешь сам, обед раздели с другом, ужин отдай врачу.
5. Проверяйте деньги, не отходя от кассы взаимопомощи.
6. Бросайте курить только в урны!
7. В ином гораздо легче разбудить зверя, чем разбудить его самого.
8. Всё течёт, всё испаряется.

В. ФЛЯЙШЕР

Б. Виан — Как с толком провести вечеринку

Нет ничего неприятнее, чем по недосмотру очутиться на неудачно начавшейся вечеринке. Хозяин или хозяйка дома сидят в гостиной в обществе двух или трех друзей, приехавших раньше времени, при полном отсутствии хорошеньких девушек, потому что хорошенькие девушки всегда приходят с опозданием.

Вы входите. Старые знакомые хлопают вас по плечу. И вы в первую же секунду, окинув взглядом комнату, определяете, есть ли в ней девушки, заслуживающие внимания. (Девушка заслуживает внимания, если она хорошенькая). Если они есть, все в порядке: вечеринка началась недавно, и их еще не успели ни слишком окружить вниманием, ни слишком широко использовать, так как молодые люди, пришедшие без девушек — как правило, по причине излишней скромности — еще недостаточно выпили, чтобы окончательно осмелеть.

Но вы-то всегда приходите один, и достаточно смелы и без выпивки. Не старайтесь казаться слишком умным. Девушки, как правило, не понимают умных шуток. Те, которые понимают, уже замужем.

Лучше выпейте с выбранной вами партнершей. Этого достаточно. Проще всего взять бутылку из того укромного уголка, о котором вы две минуты назад по секрету рассказали какому-нибудь только что прибывшему захудалому гостю.) Спрячьте бутылку в брюки. Из-за пояса должно торчать только горлышко. Вернитесь к намеченной жертве. Примите невинный вид, с легкой примесью таинственности. Возьмите ее за руку, а может быть, даже обнимите за талию и скажите шепотом: «Теперь найдите рюмку, мы обойдемся одной... Но Т-с-с-с...»

Потом вы движетесь по направлению к соседней комнате. Она закрыта на ключ? Надо же! Какая неожиданность! За дверью — Адмирал. Ваш приятель. Конечно, он не один. Вы стучите в дверь, три слабых удара и один сильный. Как только вас впустят, сейчас же заприте за собой дверь, и старайтесь не смотреть в сторону Адмирала. Выньте вашу бутылку, от которой у вас и так уже промерзли внутренности (можете не соблюдать при этом особых мер предосторожности, потому что Адмирал уже запасся питьем). Не отходите от двери, чтобы услышать ее стук, когда она вернется.

А она не возвращается... Чтобы прийти в себя от этого удара, откупорьте бутылку и глотните как следует прямо из горлышка. Держите себя в руках: оставьте хотя бы половину! Может быть, еще не все потеряно...

Тук! Тук! В дверь стучат...

ВЫ (Грубо — надо ее проучить). А побыстрее вы не могли?

ОНА (С притворным удивлением и непритворным удовлетворением). Какой вы злой!

ВЫ (Легонько притягивая ее к себе за талию). Что вы, я вовсе не злой... вам это прекрасно известно...

ОНА (Делая вид, что хочет высвободиться, что дает вам возможность произвести легкую разведку). Ну ничего, ничего, будьте умницей...

ВЫ (Продолжал разведку, но явно напряженно размышляя о чем-то другом, весьма важном). Рюмку принесли?

ОНА (С торжествующим видом демонстрирует наперсток для шитья). Конечно, вот! Понимаете, Жак пригласил меня потанцевать, я не могла отказаться...

ВЫ (ворчливым тоном)). Что это еще за Жак?

ОНА. Ну, Жак! Он меня сюда привез!

ВЫ. Ах, это тот белобрысый кретин?

ОНА. Во-первых, очень милый, и потом он вовсе не белобрысый...

ВЫ. А вам, конечно, белобрысые очень нравятся...

ОНА (кокетливо смеясь). Да. Очень!

ВЫ (оскорбленно, потому что вы брюнет). Ну что ж, на вкус на цвет...

ОНА. Не говорите глупостей... (она смеется и подвигается к вам чуть-чуть поближе, вы правой рукой обнимаете ее и прижимаете к себе). Вы пытаетесь налить ей свободной левой рукой, причем проливаете большую и лучшую часть себе на галстук. Она стоит перед вами и своим носовым платком вытирает ваш галстук, при этом вам открывается вид слева, после чего в результате легкого толчка она оказывается сидящей на вашем правом колене. Остальное зависит от вашего творческого воображения.

В финале она сообщает вам подробный словесный портрет идеала мужской красоты с ее точки зрения, не забыв предварительно посмотреть вам в глаз, чтобы не назвать голубой цвет, если у вас глаза карие.

Но бывают и неудачные вечеринки. Здесь возможны два случая:

А) НА ВЕЧЕРИНКЕ НЕТ НИ ОДНОЙ ХОРОШЕНЬКОЙ ДЕВУШКИ.

Этот случай весьма распространен, особенно если вы хоть в какой-то мере требовательны.

а) На вечеринке можно вкусно поесть.

Отведите душу за столом, и дело с концом, ведь подобный вариант возможен только в тех случаях, если вы не у себя дома.

б) На вечеринке нельзя вкусно поесть.

Уходите как можно скорее, и постарайтесь унести с собой что-нибудь из мебели, чтобы вечер не был совсем для вас потерян.

Б) ХОРОШЕНЬКИЕ ДЕВУШКИ ЕСТЬ, НО ВСЕ УЖЕ РАЗОБРАНЫ.

Вот тут-то и можно как следует повеселиться.

а) Вы работаете в одиночку (операция «Вольный стрелок»).

1. У себя дома.

Постарайтесь удалить нахала, при этом стараясь как можно дольше оставаться с ним в хороших отношениях. Не остается ничего другого, как споить его. Смешайте ему коктейль с толченым стеклом, способный свернуть с курса взрослого сенегальца. Когда коктейль начнет действовать, подлейте портвейна с пеплом или серной кислотой (только не переборщите с кислотой). Когда его начнет тошнить, уведите его. После чего положите его в такое место, которым вы не дорожите.

2. В гостях.

А) Дома у человека, у которого вы отбиваете девушку.

Избавиться от него можно так:

1. Устройте, тщательно подготовив все необходимое, наводнение в ванной:

а) при помощи кусочка автомобильной шины;

б) при помощи резинки от трусов, позаимствованной у хозяина дома.

2. Можно засорить уборную при помощи двух скомканных газет (результаты превосходят все ожидания));

б) Вы работаете с группой товарищей. *Для решения задачи не требуется более четырех человек. При выборе помощников нужно учитывать главную опасность: кто-нибудь из троих может завладеть объектом операции единолично.*

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПРИНЦИП: убрать с глаз долой соперника:

1. Густо покрыв его стыдом.

а) заставьте его поскандалить с замухрышкой в углу (один из вашей четверки, который невзрачен, как воробышек, носит очки и шесть лет занимается дзюдо;

б) заставьте его поиграть в одну из забавных и невинных игр с раздеванием. Игра стоит свеч, если он носит подвязки и кальсоны.

2. Прибегнув к перемещению в пространстве.

а) изолируйте клиента в подвале или уборной;

б) подвезите его на машине к пивному бару, угостите его и, предоставив ему массу кустиков вместо сортира, покиньте его в одиннадцати километрах от дома. Или предложите ему искупаться и ликвидируйте его брюки.

Возможны и другие варианты.

Перевод с французского
В. МИЛЬЧИНОЙ

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А. тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 1587. МВ-0374.

Partei elu

EKP TRÜ komitees

17. märtsi koosolekul tegi ettekande sotsialistliku võistluse juhtimisest teaduskondades EKP TRÜ komitee sektorijuhataja L. Allikmets.

Alates 1973/1974. õppeaastast on sotsialistlik võistlus kulgenud edukalt mitmes teaduskonnas. Vastavalt ülikooli rektoraadi, parteikomsomoli- ja ametiühingukomiteede üleskutsele 22. märtsist 1974. a. ja 24. jaanuarist 1975. a. on arenenud võistlus põhiliselt kolmes lõigus: õpperühmade (kursuste) vahel, kateedrite vahel ja ühiselamute tubade (sektorite) vahel. Sotsialistliku võistluse eesmärk on tõhustada üliõpilaste ideoloogilist kasvatamist, tõsta nõudlikkust, arendada aktiivset suhtumist töösse, kindlustada üliõpilastele püsivate teadmiste andmine, tagades ülikooli lõpetajate kõrge ettevalmistuse taseme. Kateedritevaheline võistlus suurendab õppejõudude vastutustunnet tööülesannete täitmisel, arendab töökultuuri, soodustab õppeprotsessi täiustamist.

EKP TRÜ komitee analüüsis võistluse käiku Majandus- ja Kehakultuuriteaduskonnas, et üldistada tehtut ja laiendada saadud kogemusi ülikooli ulatuses.

Õpperühmadevahelises ja ühiselamusiseses sotsialistlikus võistluses võib tunnustavalt märkida Majandusteaduskonda. Kollektiiv on operatiivselt informeeritud võistluse käigust ühiselamus ja ka õpperühmade vahel. Parteibüroo ja dekanaat on võistluse käiku pidevalt analüüsinud ja suunanud. Õppeprotsessi täiustamisel on see avaldanud tuntavat mõju. Teistel teaduskondadel oleks sel alal Majandusteaduskonnalt paljugi õppida.

Ka Kehakultuuriteaduskonnas on mõndagi tehtud sotsialistliku võistluse arendamiseks kursuste vahel ja ühiselamus.

Ülikooli parteikomitee märkis võistluse korraldamisel ka mitmeid puudusi. Kehakultuuriteaduskonnas venis kateedritevahelise sotsialistliku võistluse algus ja esimesed kokkuvõtted on planeeritud alles käesolevale semestrile. Õpperühmadevahelise võistluse kohta pole peetud vajalikuks teha kokkuvõtteid semestriti kõigi eksamisessioonide järel. Mitte kõigis teaduskondades pole ametiühingu- ja komsomolibürood näidanud küllaldast initsiatiivi sotsialistliku võistluse arendamisel õpperühmade vahel ja ühiselamus, mitte kõikjal pole välja kujunenud kindlat süsteemi võitjaks tulnud üliõpilasrühmade autasustamisel või premeerimisel. Teaduskondade allasutustepoolne sotsialistlike kohustuste võtmine igaks õppeaastaks ja nende täitmise analüüs ei ole kujunenud veel süsteemipäraseks.

Vastuvõetud otsuse järgi peavad kõik teaduskonnad tegema ühtlustatud korras kokkuvõtteid sotsialistlikust võistlusest:

1) õpperühmade (kursuste) vahel õppeedukuse tõstmise, õppedistsipliini parandamise ja üliõpilaste ühiskondliku aktiivsuse arendamise eesmärgil (kokkuvõtted vähemalt kaks korda õppeaastas semestri töö tulemuste põhjal, vastavalt 1. märtsiks ja 1. oktoobriks; (vastutavad teaduskondade komsomolibüroode sekretärid);

2) ühiselamutes tubade (sektorite) vahel üliõpilaste olmetingimuste ja ühiselamu sisekorra parandamiseks, kultuurilise ja spordialase töö täiustamiseks (analüüsida regulaarselt vähemalt kord kuus, kokkuvõtted õppeaasta kohta 1. juuniks; vastutavad teaduskondade ametiühingubüroode esimehed);

3) kateedrite vahel teadusliku ja õppe-kasvatustöö efektiivsuse tõstmise, õppeprotsessi ja töökultuuri täiustamise ja teaduslik-pedagoogilise kvalifikatsiooni tõstmise eesmärgil (analüüs vähemalt kaks korda õppeaastas, kokkuvõtted õppeaasta kohta 1. oktoobriks; vastutavad dekaanid).

Teaduskondade dekaanid peavad tagama teaduskonna sotsialistliku võistluse komisjoni järjekindla tegevuse võistluse juhtimisel ja looma regulaarse informatsioonisüsteemi sotsialistliku võistluse käigust teaduskonna teadetetahvlil, aga samuti ringkirjade (vähemalt kord semestris) ja ülikooli ajalehe vahendusel. Oluline on ka teaduskondadesisese auhindamis- ja premeerimissüsteemi viimine kõigil võistluse aladel püsivatele alustele.

Koosolekul võeti NLKP liikmeks Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane komsomolisekretär Raul Narits. NLKP liikmekandidaatideks võeti vastu administratiiv-majandusosakonna komsomolisekretär, Teadusliku Raamatukogu keemikrestauraator Aili Pikat ja Majandusteaduskonna diplomand Boriss Špungin.

Arutati läbi ka linna parteikomitee revisjonikomisjoni koostatud akt, kinnitati EÜE-75 välisrühmade komandörid ja komissarid, vaeti kaadriküsimusi Bioloogia-Geograafia-, Ajaloo- ja Õigusteaduskonnas ning ühiskonnateaduste kateedrites.

Rektor õnnitleb

Rektor tänab tehtud töö eest ja õnnitleb majahoidjat Anna ANDREJEVAT 75. sünnipäeva puhul, üldfüüsika kateedri dotsenti Paul PRÜLLERIT 70. sünnipäeva puhul, vanemtöödejuhataja jaoskonna puuseppa Paul RAHUMÄED ja spordibaaside töölist Valentina MUUGAT 60. sünnipäeva puhul ning vene keele kateedri õpetajat Maria MATINAT 50. sünnipäeva puhul.

30 Teel võidule

*

Ägedad lahingud vaenlase territooriumil

Sõjaveteran meenutab

GASTELLOGA SAMAS POLGUS ALUSTASIN SÕDA, LÕPETASIN BERLIINI KOHAL.

«Olen mõelnud selle üle, mida tähendas sõda minu põlvkonnale ja mida tähendab ta teile, nüüdsed noored. Kirjutate minu sõjateest oma ajalehes. Miks? Kas tunnete siirast huvi või peate meie, vanade sõjameeste, meenutusi mingi formaalsuse täitmiseks?

Läksin tööle 12-aastaselt. See oli ammu enne sõda. Siis peeti vabatahtlikku armeeteenistust auasjaks: tüdrukud ei tahtnud teisi tundagi kui ainult vabatahtlikke. Sõja esimestel päevadel kihasid sõjaväekomandantuurid üliõpilastest ja noortest teadlastest, kes taotlesid rindele saatmist. Mäletan, hiljuti kutsuti mind ühele kohtumisele noortega. Tahtsin sedasama, mida nüüd teile rääkisin, öelda ka neile. Siis selgus, et kohtumise organiseerijad minu teeneid ei vajanud, sest mul polnud alles univormi, milles oleksin noortele muljet avaldanud (?).

Sõtta läksin seersandina. Olin just lõpetanud lennukooli. Kaaslaste hulgas oli aga eakaid leitnante. 1943. a. sain ise leitnandiks, sõja lõpetasin vanemleitnandina.

Pommituslenduri töö oli raske. Lennukeid ei jätkunud, tuli teha pikki otsi küll vaenlase, küll oma tagalasse, lennata pommikoormaga fašistliku Saksamaa strateegiliselt tähtsate objektide peale, toimetada varustust partisanidele ja veel palju muud. Oma viimased lennud tegin Oderi suudmeala Saksa linnade kohale, võidusõnumit kuulsin aga juba kodus.

Nüüd olen juba 20 aastat reservalampolkovnik.»

Sõjaveteran PJOTR FOMENKOGA vestles M. Ummelas

Acta diurna

Plaanikomitee esimees Tartus

25. märtsil esines ülikooli aulas järjekordsel õppejõudude lektooriumil, millest võtsid osa ka teised linna ühiskonnateadlased, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, Riikliku Plaanikomitee esimees **G. Tõnspoeg.**

Käsitledes rahvamajandusplaanide täitmist, andis ettekandja ühtlasi ülevaate meie ees seisvatest majandusprobleemidest. Viie aasta plaani täitmine vabariigis läheb edukalt, mitmes rahvamajandusharus ollakse plaanist ees, nimetamisväärset mahajäämust pole täheldada. Sm. Tõnspoeg rõhutas, et suurt tähelepanu tuleb osutada rahvamajanduse juhtimise plaanilisele meetodile, plaanidistsipliinile. Peatudes järgmise viisaastaku plaaniprojektil, märkis kõneleja, et X viisaastak on ennekõike tööviljakuse ja kvaliteedi viisaastak.

Vastates kuulajate rohketele küsimustele, rõhutas G. Tõnspoeg veel kord, et olümpiaregatt Tallinnas ei too kaasa mingeid häireid ega disproportsioone ei üksikute majandusharude ega ka -piirkondade arengus.

Ülikooli esindab professor E. Tünder

25. märtsil lülitus ülikool valimiskampaaniasse. EKP TRÜ komitee sekretär J. Reimand tegi aulasse kogunenud ülikooli kollektiivile ettepaneku valida ülikooli poolt eelseisvate Eesti NSV Ülemnõukogu Valimiste Vabariikliku Keskkomisjoni liikmeks Eesti NSV teeneline arst prof. E. Tünder. Prof. E. Tünderi kandidatuuri toetasid oma sõnavõtus ka dots. L. Vainer, prof. J. Sarv ja üliõpilane V. Malla. Koosolek hääletas ühel nõul prof. E. Tünderi kandidatuuri poolt.

NB

TRÜ ajalookomisjon teatab, et II laiendatud sessioon, mis pidi toimuma 21.—24. aprillini k. a., on üle viidud 8.—10. oktoobrile, sest varem teatatud ajal toimub Riias Baltikumi teaduse ajaloo konverents.

Ettekandeid TRÜ ajalookomisjoni II laiendatud sessiooni tööst osavõtmiseks on võimalik saata kuni 15. maini.

prof. K. SIILIVASK,
TRÜ ajalookomisjoni
esimees

Tuletame kõigile meelde, et teadusliku uurimistöö sektoris on võimalik tutvuda igasuguste (sealhulgas üleliiduliste, vabariiklike ja rahvusvaheliste) teaduslike konverentside, sümpoosionide, nõupidamiste ja seminaride plaanidega 1975. aastaks. Pöörduda M. Koori poole (peahoones ruum 301).

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 14 Reedel, 28. märtsil 1975 XXVII aastakäik

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

25. märtsil 1975 kell 12.45...

... anti ELKNÜ TRÜ komitees välja komsomolipilet № 06998015 geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilasele, Lenini-nimelise stipendiumi saajale Jüri Roosaarele. Sellest hetkest alates loeme komsomolidokumentide vahetamise Tartu Riiklikus Ülikoolis alanuks.

Nagu juba korduvalt rõhutatud, pole dokumentide vahetamine üksnes puhttehniline toiming, vaid organisatsioonilis-poliitiline üritus, mille eesmärk on senisest enam koondada organisatsiooni ridu eesseisvate ülesannete lahendamiseks. Dokumentide vahetamine aitab igal komsomolikomiteel, igal grupiorganisaatoril, igal kommunistlikul noorel avastada puudusi senises töös.

Nõukogude kõrgema kooli eesmärk on valmistada ette spetsialiste, kellel ei ole mitte ainult kõrgem erialane haridus, vaid kellel on ka õiged maailmavaatelised tõekspidamised, kogemused organiseerimis- ja juhtimistöös. Selle ülesande lahendamiseks on suunatud terve hulk mahukaid ja kõikehõlmavaid üritusi. Nimetagem neist tähtsamatena leninliku arvestuse läbiviimist komsomoliorganisatsioonis, ühiskondlik-poliitilise praktika süsteemi. Eesmärk on mõlemal juhul üks: tõmmata kaasa ühiskondlikule tööle mitte ainult kümme- või sadakond inimest, vaid viia meie ühiskonna ees seisvate ülesannete üksikprobleemide lahendamine iga kommunistliku nooreni, iga üliõpilaseni. Kas saab öelda, et oleme selle saavutanud? Ilmselt mitte. Paraku piirdub mõne osa noorte ülikoolis käimine ainult loengute kuulamise ja eksamite-arvestuste sooritamisega. Ja kui hiljem teatakse komsomolikomiteele, et üks või teine värske lõpetanu ei ole võimeline organiseerima ühiskondlikku tööd koolis, ei tunne komsomolitöö põhitõdesidki, rääkimata algorganisatsiooni juhtimisest, pole võimeline juhtima talle usaldatud kollektiivi, on ring sulgunud. Kehtima hakkava ühiskondlik-poliitilise praktika süsteemi põhieesmärk ongi anda igale üliõpilasele organisatoorseks ja juhtimistööks vajalike kogemuste-teadmiste miinimum. Kuid leppida miinimumiga — see pole komsomoli moodi. Komsomolidokumentide vahetamisel avaneb komsomolikomiteedel ja büroodel võimalus kohtuda oma organisatsiooni kõikide liikmetega, ära kuulata kriitilised märkused oma töö kohta, ja mis kõige tähtsam, selgitada passiivsemate liikmete kõrvalejäämise põhjused.

Andes aru oma seltsimeestele, anname aru ka iseendale tehtud tööst ja tulevikuplaanidest. Soovime, et vestlustes sekretäridega kooruksid välja kriitilised märkused komitee töö kohta, tõstatataks probleeme ja tehtaks ettepanekuid komsomolitöö paremustamiseks ülikoolis. Me peame organiseerima komsomolidokumentide vahetamise nii, et see aitaks igati kaasa kommunistlike noorte ideelis-poliitilise ja kõlbelise kasvatamise parandamisele.

ELKNÜ TRÜ komitee soovib kõikidele kommunistlikele noortele palju jõudu ja jaksu kevadsemestriks. Usume, et komsomolidokumentide vahetamisega tugevnevad veelgi meie read ja tõuseb ühiskondlik-poliitiline aktiivsus.

ELKNÜ TRÜ komitee

Ülikooli komsomoliorganisatsioonis vahetati 19 esimest komsomolidokumenti. Vestlused komsomolikomitees näitasid, et Õigusteaduskonna IV kursus oli tähtsaks sündmuseks kohusetundlikult valmistunud. Komsomoligrupis arutati läbi ÜLKNÜ Keskkomitee kiri komsomolidokumentide vahetamise kohta, sisukalt viidi läbi leninlik õppetund «Sa kutsud meid kangelastegudele, komsomolipilet». Õigeaegselt laekusid komiteesse fotod ja nimekirjad.

Ettevalmistustööd on põhiliselt tehtud majandusküberneetika ja geograafia IV kursustel, kus komsomolidokumendid vahetatakse märtsikuus.

Tähelepanuks grupiorganisaatoritele! Vähemalt 10 päeva enne dokumentide vahetamist tuleb grupis läbi viia leninlik õppetund. Metoodilist materjali selle kohta võib saada ELKNÜ TRÜ komiteest; õigeaegselt on vaja arvestussektorisse ära tuua fotod, samuti vastava vormi järgi tehtud nimekirjad.

Komsomolidokumente vahetatakse ELKNÜ TRÜ komitees tööpäevadel kell 10—13 ja 14—17. Grupiorganisaatoritel tuleb komiteesse tuua ajagraafik, millal iga kommunistlik noor saab oma komsomolidokumente vahetada. Kaasa tuleb võtta komsomolipilet, ja kui on vahepeal nime vahetatud, siis ka pass. Komsomolikomitees vesteldakse iga kommunistliku noorega individuaalselt.

Kõigi nende nõuete arvestamine ja täitmine tagab komsomolidokumentide vahetamise kõrgel ideelis-poliitilisel ja organisatsioonilisel tasemel.

H. SOOVA,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Uued komsomolipiletid parimaile

Vastsed komsomolipiletid anti ülikoolis esimestena kätte Õigusteaduskonna IV kursuse eesrindlastest kommunistlikele noortele. Piduliku sündmuse juures viibisid lisaks TRÜ komsomolikomitee liikmetele aukülalised ülikoolist ja väljastpoolt: TRÜ rektor A. Koop, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär J. Lott, ENSV kõrgema ja keskerihariduse minister A. Purga, EKP TRÜ komitee sekretär J. Reimand, NLKP ajaloo kateedri juhataja J. Kalits, ELKNÜ KK-st D. Visnapuu.

Sõnavõttudest.

T. KOLDITS: «Rõõmu teeb see, et võime kõigepealt piletid kätte anda neile, kes on kogu oma ülikooliaja jooksul silma paistnud. Meie ürituse vastutusrikkust rõhutab see, et piletite vahetamine leiab aset IX viisaastaku viimasel aastal, mil valmistutakse NLKP XXV kongressiks.»

J. LOTT: «Kuigi minu ülikooliajast on möödunud 30 aastat, ühendavad tänapäeva noori minuaegsetega samad eesmärgid, mille eest me võitleme, ühisnimetajaga — kommunismi ülesehitamine.

Komsomolipiletite vahetamine pole ainult tehniline toiming, vaid erakordse tähtsusega sisuline üritus. Loota on, et komsomolipiletite vahetamine toob organisatsiooni tööle niisama palju kasu, nagu andis liikmepiletite vahetamine parteiorganisatsioonis.

Parteitöötajana olen igati veendunud, et ühelgi korralikul noorel ei tohiks olla takistust komsomoli astumiseks. Organisatsiooni suuruses pole tema nõrkus, vaid tugevus. Vähemalt parteisse astujad peaksid olema komsomoli kooli läbi teinud.»

A. KOOP: «Ülikooli ees seisab palju ülesandeid, mida pole võimalik komsomoli abita lahendada, milleks omakorda on vaja, et õiged põhimõtted saaksid tegevusjuhiseks. Komsomolil tuleb ära teha palju kasvatustööd, enne kui paranevad üliõpilaste olmetingimused, võib edukalt alata suvine töösemester jne.»

A. PURGA: «Komsomolipilet on sümbol, lipp, mis kannab edasi traditsioone. Traditsioone loote iga päev oma tööga.

Meie ülesanded on suured. Üleminek uutele õppeplaanidele tähendab seda, et me hakkame kujundama sajandivahetuseks oma parimasse loomeikka jõudvat spetsialisti.»

J. KALITS: «Kui mina tulin 1945. a. TRÜ-sse õigusteadust õppima, kutsuti meie teaduskonda poliitiliseks. Sisuliselt on ta tänini selleks jäänud. Meie taastasime, tegime väljakuid. Ka teie olete ehitajad. Jääge ikka poliitiliselt tugevaks!»

Järgnes komsomolipiletite kätteandmine kõige paremate, kelle hulgas olid V. I. Lenini nim. stipendiumi saav J. Roosaare, ülikooli komsomolikomitee aktiivist H. Soova, I. Gräzin, L. Mägi, A. Junti, V. Iljaševits, RSR-i president T. Kõrda jt., kokku 19 kommunistlikku noort. Uus pilet anti üle ka ELKNÜ TRÜ komitee sekretärile T. Kolditsale.

Tervituseks anti sõna J. Reimandile, kes väljendas lootust, et kõigist kohalolnud noortest saavad tublid kommunistid.

R. Narits esines kommunistlike noorte nimel ja rääkis innustunult sellest suurest tööst, mis Õigusteaduskonnas eelnes piletite vahetamisele.

Lõppsõna oli taas T. Kolditsalt.

Nimelisi stipendiaate

Pilv las jääb pilveks

Inimene, kes saab Lenini-nimelist stipendiumi, ei tohi endale terve ülikooliaja sees ühtki «nelja» lubada. Jüri Roosaare on niisugune inimene.

«Alati viiesaamine on tüütu asi. Õppima peab ju palju rohkem kui see «viis» nõuaks, sest ainult nii saab kindel olla.

Olen üsna veendunud, et kui see mehhanism korra väärataks, pidevus kord katkeks, siis katkeks ta rohkem kui kord. Sest poleks

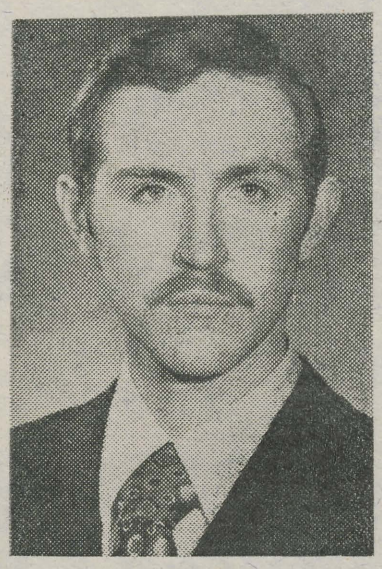

enam mõtet maksimumi taotleda. Nii palju kui sel mõtet olla saabki, sest tean väga hästi, kui tõsiselt tuleb võtta neid, kelle õpinguraamatus on esindatud kõik «sortimendid», kuid kes on fanaatiliselt kiindunud ühte, tema jaoks perspektiivsesse ainesse.»

Kui kuulsin Jüri Roosare Leninimelisest stipendiumist, olin imestunud. Mitte et ta targa inimese plaani välja ei annaks. Annab väga. Aga ühte olulist elementi, mida eeldab see algusest-peale-läbi-«viis», polnud ma lihtsalt temas leidnud. Ma ei tea täpselt, mida just. Monotoonsust võib-olla. Mida läheb tarvis isegi pikaajaliseks laitmatuseks. Ja nagu ta ise arvabki, on edu kordalustatu sund, maksimaalsuse inerts, mis oleks lakanud ühe vääratuse korral.

Kas oleks või mitte, kes teab. Igal juhul on mängus ka haruldaselt selge pea, mis oma peremeest reeta ei taha ja ei taipa. Seda, kes ometi õpib ühiselamus ja töötab lugemissaalides nagu iga teinegi.

«Süvenemisvõime on treeningu vili. Internaadis teisiti ei saa. Kui jõuan eksamil pileti materjali ettevalmistuslaua taga rahulikult läbi mõelda, tuleb kõik meelde. Mulle paistab, et mul pole väga hea mälu. Või kui on hea, pole ta eriti operatiivne. Eksami eel ei väsi mul mitte mõistus, vaid huvi. Kaks kuud riiulil seisnud raamat paistab äkki väga ahvatlev. Siis teen vaheaja. Vahel on tahtmine keset ühe asja õppimist hoopis järgmiseks eksamiks valmistuma hakata.»

Jüri Roosaarest selgub mulle kõik nagu pahupidises järjekorras, kui tahan jõuda tema kui erialal tunnustust leidnu, kui nimelise stipendiaadi ja teadlase-eeldustega üliõpilaseni. Soovides jõuda tema kui tulevase geograafini, kohtun kõigepealt ta ekspeditsioonimärkmete, jutustuste ja mälestustega, mida ta üha edenevas teostuses toob ülikooli ajalehe toimetusse ja mis sealtkaudu lugejaile viimseni edasi on antud. Lennart Mere, Juhan Smuuli või Enn Kreemi näite varal võiks ennustada, mis niigusest praktikast mõnikord saab. Kui jätkub sedasama, nüüdseks juba ilmset oskust otse koha peal põhjalikke märkmeid teha, igapäevases ümbruses pingsalt ja poeetiliselt mõelda, eraldada oma tunne standardsest tundest ja õppida seda mitte häbenema. Tuttav selle osaga Jüri Roosaarest, on äkki imelik teada saada, et kõnealune on hoopis matemaatik-geograaf, et ta eriplaan sisaldab nii üht kui teist ja ei põrmugi kolmandat — filoloogiat.

«Kui igapäevane probleem on tõlkida hinnanguline materjal täppisteaduse, s. o. arvude keelde, kuidas passib siia ilukirjandus, kus ülesanne on vastupidine, kus kõigi jaoks ühtviisi olemasolev ja just hulkadena olemasolev tõlgitagu hinnangute, eriti veel ainukordsete hinnangute keelde?» küsin Jüri Roosaarelt.

«Ongi nii, et kui vaatad pilve ja ametiasi on teha pilvest valem, kuni hakkadki taevas ainult valemit nägema, on vahetevahel tarvis pilv jälle arvude käest pilveks tagasi päästa,» leiab tema.

«Nimeline stipendium, kuigi see on avangardi stimuleerimise üks mooduseid, ei garanteeri ühtlasi midagi muud kui korraliku eksamitegemise. Aga igal elualal leiab aset üha suurem kvaliteedipiiride avardumine: head kunsti lahutab halvast järjest suurem vahemaa, arenenud riik on mahajäänust juba liiga palju ees. Ainult haridussüsteemis lokkab endiselt nivelleerimine — mahajääjate järeleaitamine. Mis võimekamaid tõepoolest täie jõuga sunnib töötama, on individuaalplaan.

Minu tee individuaalplaanini kulges mööda kolmel aastal (9., 10., 11. kl.) võidetud õpilaste vabariiklikke geograafiaolümpiaade. 1970. a. oli preemiaks sõit Leningradi, kus peeti NSVL Geograafia Seltsi 5. kongressi. Seal sain aimu nõukogude geograafia tollastest probleemidest.

Kongressil sõlmitud tutvustest ja varasemaist, olümpiaadisidemeist geograafiakomisjoni esimehe dotsent Ants Raigiga selgis kujutlus ülikoolist. Juba sisseastumisel tekkis mõte ühendada geograafia- ja matemaatikaõpingud. Oli selge, et tulevane spetsiaalsus ei ole siis kumbki kursusel õpitavaist (klimatoloogia või hüdroloogia) ja plaani järgi saab selleks maastikuteadus. Maastikuteadus on tuumteadus füüsilise geograafia mitmesugustele harudele.

Julgen arvata, et mul on erandlik individuaalprogramm NSV Liidu ulatuses. Sellepärast oleks ülimalt ninakas midagi arvata oma äratasuvuse kohta. Lihtsalt — olen alles neljandal kursusel.»

ASTA PÕLDMÄE

ACTA DIURNA

14. märtsil toimus ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumis minister A. Purga juhtimisel nõupidamine, kus arutati uue üliõpilaskontingendi komplekteerimist matemaatika ja füüsika erialadel 1975. a. TRÜ-st esinesid ettekannetega dots. H. Türnpu ja van.-õpet. T. Madise. Nõupidamisel jäi kõlama seisukoht, et eriala komplekteerimine uute üliõpilastega kuulub kateedrijuhatajate ja õppejõudude otseste tööülesannete hulka, millega tuleb tegelda aasta ringi.

* * *

19. märtsil kogunesid rektori kabinetti ülikooli juhtkonna ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Toimus teine üliõpilaste teadusliku töö organiseerimiseks ja koordineerimiseks moodustatud nõukogu koosolek.

TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees T. Sulling tegi kokkuvõtte ÜTÜ tööst 1973/74. õppeaastal. On suurenenud osavõtt vabariiklikest ja üleliidulistest konkurssidest. Professor A. Koop andis üle sajarublase preemia Arstiteaduskonna üliõpilasele H. Pagile, kes on üks kolmest 1973/74. õppeaasta üleliidulisel üliõpilaste teaduslike tööde konkursil medali saanud TRÜ üliõpilastest.

Nõukogu tunnistas ÜTÜ töö rahuldavaks. Suureks puuduseks loeti üliõpilaste vähest kaasatõmbamist kateedrite ja laboratooriumide uurimistöösse ning osavõttu lepingulistest töödest. Üliõpilaste teaduslike tööde teemad peaksid ühtima ülikoolisisese uurimistöö põhisuundadega, et üliõpilased tegeleksid samade probleemidega kui probleemlaboratooriumid ja kateedridki.

Leiti, et üliõpilaste vene keele oskus on ebarahuldav, teaduslike tööde tõlkimine nõuab aga suuri summasid. Kas ei oleks mõeldav, et juhendajad, teinud kindlaks parimad tööd, nõuaksid nende esitamist vene keeles. Selleks otstarbeks on igal teaduskonnal ette nähtud konsultatsioonid vene keele kateedris.

Professor J. Rebane tutvustas VI üleliidulise ühiskonnateadustealase konkursi tingimusi. Õppetöösisesest teaduslikust tööst rääkisid professor J. Rebane ja T. Sulling.

* * *

20. märtsil olid koos õppejõud, kes on aastail 1976—1980 riiklike kirjastuste poolt väljaantavate kõrgemate koolide õpikute ja õppematerjalide autoriteks. Õpikute koostamise nõudeid tutvustasid Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi ja kirjastuse «Valgus» esindajad. Neil aastatel ilmuvate õpikute koostamisest võtab osa ligi 80 ülikooli õppejõudu.

* * *

26. märtsil võeti Eesti NSV Teaduste Akadeemia üldkoosolekul ENSV TA korrespondentliikmeks vastu Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud bioloogiadoktor professor HANS TRASS, filosoofiadoktor professor JAAN REBANE ja majandusteaduste doktor professor MIHHAIL BRONSTEIN.

Komsomolikomitees

10. märtsil toimunud komsomolikomitee koosolekul kinnitati kultuurisektori kevadsemestri tööplaan.

Arvutati taidluskonkursi «Mi-Fa» ja rahvaste sõpruse päevade organiseerimist.

Kristin Kullile ja Boriss Špunginile anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumisel.

Üliõpilasele ebaväärika käitumise eest karistati Lembit Kitterit valju noomitusega ja Sulev Kannikest valju noomitusega, mis kantakse arvestuskaardile.

Uuest riigieksamist

Teatavasti fikseeriti NLKP Keskkomitee otsuses «Ühiskonnateaduste õpetamise ideelis-teoreetilise taseme tõstmisest N. E. Baumani nimelises Kõrgemas Tehnikakoolis ja N. G. Tšernõševski nimelises Saaratovi Riiklikus Ülikoolis» ka nõue seada sisse kõigis kõrgemates koolides ühtne teadusliku kommunismi riigieksam. Pikema aja jooksul väljakujunenud korra radikaalne muutmine on protsess. Õppeasutustesse on jõudnud rida juhendeid, kus seda muudatust selgitatakse ning näidatakse ära konkreetsed moodused, tähtajad jne. Õppeplaanides on juba ühiskonnateadusi mõneti ümber paigutatud jne. Riigieksamite küsimus erutab aga lõpukursuste üliõpilasi, sellest tuleneb ka vajadus asja selgitada.

1. Filoloogia- ja Kehakultuuriteaduskonnas, kus vastav riigieksam on olnud aastate vältel, jääb kehtima senine kord. Muutunud on vaid see, et teadusliku kommunismi kursus on nihutatud ühe semestri võrra edasi ning ei lõpe enam kursuseeksami, vaid arvestusega.

2. Sellel kevadel teevad nimetatud riigieksami esmakordselt nende teaduskondade ja osakondade lõpetajad, kes sooritasid arvestuse selles aines, s. t. Majandusteaduskonna 4-aastase õppeajaga üliõpilased (kaubatundjad ja raamatupidajad), samuti ajaloolased-kaugõppijad. Enamikul erialadel toimub teadusliku kommunismi riigieksam alles alates järgmisest õppeaastast. Arstidel, kellel õppekursus lõppes 7. semestril esmakordselt arvestusega, on riigieksam alles 1977. aastal.

3. Nagu teisedki riigieksamid, ei toimu teadusliku kommunismi riigieksam mitte õppekursuse lõpul (põhiliselt 9. semestril), vaid ülikooli lõpetamisel.

4. NSV Liidu kõrgema ja keskeriharidusе ministri käskkirja nr. 43 kohaselt 15. jaan. 1975. a. säilib teadusliku kommunismi riigieksami kõrval

a) ajaloolastel — NLKP ajaloo riigieksam;

b) psühholoogidel — filosoofia riigieksam;

c) mõnedel Majandusteaduskonna erialadel (majandusküberneetika, rahandus ja krediit, raamatupidamine) — poliitökonoomia riigieksam. Kõigil teistel erialadel toimub riigieksam vaid ühes ühiskonnateaduses. Nii nagu varemgi töötatakse riigieksamite plaan välja teaduskondades, kuna vastava kateedri poolt korraldatakse ülevaatlikke loenguid ja konsultatsioone.

A. BLUMFELDT

Järjekordne teatrikuu

Märts on juba kaheteistkümnendat aastat teatrikuu. Ime laval, tõeline teatrielamus sünnib ainult saali ja lava koostööst, kontaktist.

Kuidas saavutada parimat kontakti? Mida vajab vaataja, mida suudab pakkuda teater?

Teater ei ole ammu enam ainult meelelahutus, vahend vaba aja veetmiseks. Ta on vastus meie probleemidele, võimalus end väljendada, oma mõtetele vastukaja leida.

Statistika andmetel jääb vaba aega hoopis väheseks, meestel 5,3 tundi, naistel 4,9 tundi (ometi moodustavad naised 70% teatrikülastajatest).

Kuidas seda vähest kõige paremini kasutada? Sellele püüti vastust anda paari nädala eest «Vanemuise» teatrikonverentsil.

Konverentsi juhtis A. Vihalemm, vestlesid E. Kampus, Ü. Vooglaid, H. Palamets, K. Kask, K. Ird, M. Ojamaa jt.

Midagi küll päris selgeks ei räägitud, kuid mõnigi asi sai ehk välja öeldud.

Kõigepealt «Vanemuine» ja tema külastaja. Suure osa (28,5%) moodustavad üliõpilased, töölisi on 15,5%, intelligentsi 15,2%, teenistujaid 21,1%.

Miks käivad töölised suhteliselt vähem teatris, puudub ehk vastav repertuaar?

Tootmisprotsessi lavale tuua küll pole tarvis. Vaevalt huvitabki inimest see, mis tal niigi iga päev ümber on. Teatrisse minnakse oma vabast ajast, minnakse otsima imet, midagi sellist, mida elus ei ole, millest võib-olla vajaka jääb ja mida näha tahetakse. Kõiges selles soovitakse aga ometi leida ennast.

Sellepärast ehk tulebki iga teatrikülastaja kohta 42,2 kinokülastajat. Film on tihedam, lihtsamini vastuvõetav. Kino kuulub kindlalt meie vabasse aega nagu televiisor ja raadio. Sageli ei pane tähelegi, et nad olemas on, ent me vajame neid.

On häid ja halbu filme, häid ja halbu etendusi. Teatripettumus on aga alati suurem.

Kumba eelistada, on raske öelda. Mõlemal on oma head ja vead, nad pigem täiendavad teineteist. On aga selge, et heade filmide vaatamine suurendab huvi teatri vastu.

Möödas on ajad, kui ise hasardiga teatrit tehti. Koolides on näiteringid kaotanud oma populaarsuse. Ilmselt pole neid senisel kujul enam vaja. Meil on olemas kõigile kättesaadav kutseline teater, elamuse saame sealt.

Küsimused, mis konverentsil esitati, on juba igituttavad. Aastad lähevad, aga mured jäävad. Ikka ei ole «Vanemuisel» küllaldaselt balletisoliste, ikka puudub elamispind, suveteatri ehitamine pole V. Pormeistri algprojektist palju kaugemale jõudnud. (Nii kõneldi veel konverentsil; ENSV kultuuriministri J.-K. Jürna lubaduse kohaselt, mida lugesime möödunud pühapäeva «Edasist», on need raskused peagi möödas.)

Lõpuks: üliõpilased ja teater (sellest konverentsil küll ei räägitud). EPA «Radajad» taidlevad edukalt, ka ülikooli näitering on esinenud 2 luuleprogrammiga. Kahjuks õnnestus viimast, «Hingekella», näha vähestel. 27. detsember pole just kõige sobivam aeg. Aga üle pika aja on see taas midagi. Tegutseb ka teatriklubi. Ent teatrikuu on ülikoolis küll pisut liiga vaikselt mööda läinud. Võib-olla toob viimane nädal midagi kaasa?

M. PRITS

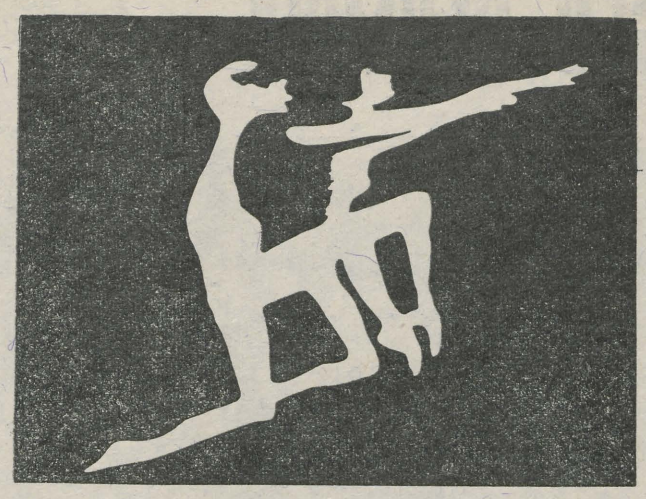

Mälestuseks ehk hilinenud poleemika, mis tänu 13. kuu jätkumisele vist siiski aktuaalne on

Tahaksin vaielda Aivo Lõhmusega (vt. «Edasi» 1. dets. 1974), kes ootab, et etendusest «Švejk läheb sõtta» jääks kõlama juhmile ja inimvaenulikule süsteemile allutatud inimese kurbloolus. Švejk — ja kurbloolus!!! Švejk on ju tolle süsteemi poolt iseenesele sünnitatud teravmeelne ja inimsõbralik vastand, kellest ta (süsteem-politseinik) ei vabane «igavesest ajast igavesti». Reibas «Aamen» kinnitab seda igati.

*

Švejgi esmane ülesanne on janditada, lollitada, naeruvääristada ja seda ta ka teeb. Võiks isegi rohkem NAERUvääristada. Jaroslav Hašeki romaan, kuigi üsna ammu loetud, oli mäletamistpidi naljakam, mõjuvam, ideed (ilmselt oli see J. Hašekil ja E. Hermakülal põhiliselt ühesugune) paremini väljendav.

*

Kindlasti oli Austria-Ungari politseilik-sõjaväelaslikule õhkkonnale iseloomulik vali kärkiv kõnemaneer; loomulikult võttis selle üle ka «Vanemuise» Švejk kui toreda häälega õnnistet näitleja poolt kehastatud «patrioot».

*

Stseenile proua Kati Wendleriga oli lavastuses pühendatud väga palju, rohkem kui romaanis. Kas seda tehti meelitamaks Thaleia templisse rohkem eluvõõrast ja otsekohest meessugu? Sama ülesannet täidab ilmselt ka teatud osa sõnavarast, kabaree ja lõpuks kogu etendus. See tänuväärt ettevõtmine on olnud edukas: publiku hulgas on tõepoolest meeldivalt ja erakordselt palju meesterahvaid.

*

Kui maha arvata Tõnu Tepandi ja Väino Uibo, oli näitlejate mäng just nimelt liiga MÄNG. Loomulikult oli kogu lavastuse stiil plakatlik, aga kas selle tõttu mitte ka veidi kõle?! Paljulubav oli härra Švejgi mõnus jalutuskäik läbi tulede ja reklaami vaatajate poole. Hubasust, lähedust lubav, kuid ainult niipaljukeseks seda jätkuski. Kõik hilisem oli külmavõitu kaleidoskoobimuster.

*

Väino Uibo välipreester Katzi stseen oli (koos ideelise stseeniga) etenduse ülejäänud osa suhtes kontrasteeruv. Olgugi veidi liiga veniv, lohisev, kuid siiski tähelepanuväärivа taktiga mängitud, sobib ta sellesse mehelikku lavastusse. Katzis oli väljendatud see vajalik valulisuse kvantum, mida A. Lõhmus otsib antivalulikus Švejgis. Jah, Švejk on antivalulik tüüp; võib-olla sellepärast tunduski stseen eidekesega olevat liiga sentimentaalne, etenduse vaimsest rütmist väljalangev.

*

Lavastusel on (≈ oli, kuivõrd teda pole enam pikka aega vaataja ette toodud) oma funktsioon, ülesanne, mida täidetakse (≈ täideti), vaatamata pisukestele puudujääkidele. Tänu oma mehelikkusele ei meeldinud (selle sõna igapäevases tähenduses) ta võib-olla nii mõnelegi, kaasa arvatud käesoleva kirjutise autorile. Kuid igal arvustajal on vaja silmas pidada juba Tiit Piibelehe poolt antud ja ikka ning jälle tsiteeritud kuldset hoiatussõna: «... nemä om tennü egaüits esi omale «Pisuhänna» ja arvustevä palehigin sedä».

T. POOLAK

Teatrihuvilistele

Pühapäeval, 30. märtsil k. a. kell 12 annavad TRÜ aulas etenduse Taganka teatri näitlejad Hmelnitski ja Vassiljev.
Esitamisele tulevad stseenid näidenditest, omalooming, laulud.

H. Piirimäe

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

(järg)

Üliõpilaselu

Academia Gustavo-Carolina's oli nii Tartus kui ka Pärnus lausa üksikasjadeni reglementeeritud. Ülikooli eesmärk oli kasvatada mitmesuguse päritolu ja erineva ettevalmistusega noormeestest protestantlikult usklikke riigiametnikke, pastoreid ja arste, aga ka õpetatud mehi, kes võiksid riigile kasu tuua ideoloogilisel ja teaduslikul alal. Nende ülesannete täitmine ei osutunud sugugi nii lihtsaks, nagu oleks võinud eeldada tolle aja olusid arvestades. Kartser, stipendiumilt mahaarvamine ja eksmatrikuleerimise ähvardus pidid kasvatusvahenditena toetama noomimist, manitsusi ja jutlusi. Sõimusõnad, rusikahoobid ja klirisevad aknaklaasid pidid olema küll keskaja igandid, kuid ka uusaja üliõpilase juurest olid need visad kaduma.

On mõistetav, et üheks esimeseks nõudeks, mida esitati üliõpilasele valitseva religioosse maailmavaate seisukohalt, oli

jumalakartlikkus.

Studiosus pidi «elama püha elu», ta «keha pidi olema püha vaimu eluasemeks» ja ta ise pidi olema «jumala teener». Üliõpilase otseseks kohustuseks loeti iga päev piiblit lugeda ja võimalikult tihti kirikus käia. Pühapäevaselt jumalateenistuselt oli keelatud ilma mõjuva põhjuseta puududa. Et aga noormehi ahvatlesid ka teised võimalused, näitavad mitmesugused üksikkeelud. Nii näiteks ei ole jumalateenistuse ajal lubatud mängud ega jalutuskäigud. Keda sel ajal tabatakse linna väljakult või keda nähakse koguni väljaspool linna, seda ootab kartser.

«Jumala ja riigi auks!» — see hüüdlause pidi juhtima üliõpilase käitumist. Üliõpilane pidi olema teistele eeskujuks tagasihoidlikkuses, õpetatuse ja kommete harmooniaga. Ta ei tohtinud ilmutada kavalust, pettust, kättemaksuiha ega viha. Ülikooli põhiseaduses oli spetsiaalselt märgitud, et üliõpilane ei tohi olla uhke, ülbe ega arg. Tulevase riigiametnikuna pidi ta mõtlema riigile, ei tohtinud ilmutada rahulolematust ega välismaa «mittevajalikku imetlemist». Võitluses katoliikliku ideoloogia pealetungi, aga ilmselt ka Lääne-Euroopa vabameelsemate ideede vastu oli ette nähtud,et enne välismaareisi tuli üliõpilasel läbi teha katse (sooritada eksam) luterliku kiriku õpetuse ja sümboolika tundmises.

Põhiseaduse kohaselt pidi *Academia Gustavo-Carolina* üliõpilane elama

«kainelt ja kasinalt».

Esimesel õppeaastal ei tohtinud tudeng üldse pummeldada, vaid pühendama end usinalt ainult õpingutele. Ka järgmistel aastatel pidi ta olema selles suhtes mõõdukas, sest ainult karskuse ja mõõdukuse läbi võivat tudeng loota jumala armulikkusele. Et aga jumal liiga kõrgel ja kaugel oli, ei saanud ülikool siiski tema karistusele lootma jääda (pealegi võidi loota ja karta, et pidev kirikuskäimine toob kaasa pattude andeksandmise). Seetõttu olid üliõpilasi piiramas ülikooli ja isegi kuninga erikorraldused.

Tuli vältida joomakohti, keelatud olid «Bacchuse orgiad». Kui üliõpilane siiski kõrtsis käis, tohtis ta sinna jääda ainult kuni kella üheksani õhtul (suvel kuni kella kümneni). Kes pärast seda üliõpilasele veini või õlut müüs, langes juba linnamagistraadi karistuse alla. Kui üliõpilane näitas end keelatud kellaajal tänaval, riskis ta sellega, et vahtkond viib ta peavahti ja teda ootab 8 päeva kartserit. Erandlikult kauem võis õhtul väljas olla vaid seoses pulmade ja peiedega.

Nii mõnelgi juhul pole aga kehtestatud korrast kinni peetud.

Korrarikkumistele

ja lubamatutele tudenginaljadele viitavad juba mitmesugused spetsiaalsed keelud (keelatakse ikka seda, mida esineb!). Nii näiteks on keelatud öised rahutused ja «kükblooplik möirgamine», samuti kampadesse kogunemine, kui sellega kaasneb akende või majade piiramine ning võõraste majauste mahakiskumine. Naljaks, mille eest ähvardas ülikoolist väljaheitmine, oli tänaval püssilaskmine. Kui sel puhul selgus, et püss oli laetud ainult püssirohuga, tuli laskeriist loovutada rektorile ning paugutaja pääses vaid kartseriga. Korra säilitamiseks tänaval oli vahisõduritel õigus iga rahurikkujat kinni võtta ja peavahti viia, kuid vastavalt 1692. a. kuninglikule korraldusele tuli seda teha ilma «löökide ja hoopideta». Seejärel tehti asi teatavaks rektorile, kes ülikooli privileegide alusel pidi üliõpilase vangistusest välja nõudma, et teda ise karistada.

Väiksemate kuritegude hulka loeti kaardi- ja täringumäng, mida olid eriti levitanud palgasõdurid Kolmekümneaastase sõja ajal. Karistus oli üsna karm sel juhul, kui oli mängitud raha või raamatute peale. Rangelt keelatud ja rängalt karistatavad olid duellid. Salaja on neid siiski peetud, kuigi ilmselt vähesel arvul.

Suuremad pahandused seoses *Academia Gustavo-Carolina* korrarikkumistega toimusid 1707.—1708. a. teoloogiaprofessori J. Brömsi rektoriks oleku ajal. Ülikooli kirjas Pärnu magistraadile 12. veebr. 1708. a. kurdetakse, et üliõpilased «joovad tugevasti», külastavad «veinimaju» ja «-keldreid», skandaalitsevad tänaval ja löövad sisse aknaid. Selgub, et Pärnus on üliõpilastel saanud lausa traditsiooniks istuda õhtul mõnes keldris (muidu nii väikeses linnas oli neid arvukalt) ning siis muusika ja lärmiga läbi linna minna. Suur pahandus tuli pärast seda, kui üliõpilased olid karlipäeval (28. jaan.) 1708. a. kogunenud «nagu üks mees» Mülleri keldrisse, hiljem muusika ja suure lärmiga läbi linna marssinud ning lõpuks prorektor Skragge aknad sisse pildunud. Pärast seda juhtumit kutsuti kogu üliõpilaskond nn. väikesesse konsistooriumi, kus rektor neid kaks tundi tõsiselt manitses. Professor J. Brömsi vähese autoriteedi tõttu polnud sellel aga loodetud efekti.

Sama manitsuskõne lõi lõkkele ka tüli üliõpilaste

riietusküsimuses.

Probleem tekkis seoses uute haridusideaalide Liivimaale jõudmisega. Keskaegsete robustsete joomakommete kõrval hakkas vähemalt osa üliõpilasi silmas pidama oskusi, mida hinnati Lääne-Euroopa õukondades. Huvide ringi tõusid vehklemine ja tantsud, nõutavaks kujunes moodsate keelte, eriti prantsuse keele valdamine.

Uue üliõpilastüübi kujunemine tõi kaasa ka uue rõivamoe, mis Euroopa kauges provintsilinnas viis mõnikord keigarlusele ja riidealpusele. Kui keskajal oli ideaaliks tagasihoidlik õpetlasemantel, siis nüüd võeti eeskujuks eelkõige Prantsuse õukonna toredus.

Uues rõivastuses üliõpilast *Academia Gustavo-Carolina* Pärnu perioodist näeme juuresoleval pildil (Tielemanni vaselõige). Nimetuse all *Academicus Pernaviensis* on kujutatud prantsuse rõivastuses üliõpilast põlvpükstes ja siidsukkades, rikkalikult tikitud kuues, kolmnurkse kübaraga pikalokilisel parukal. Mõõk ei ole enam sõjamehelikult tugevasti puusale kinnitatud, vaid kõlgub keigarlikult kuuesabas. Vasak käsi toetub graatsilisust taotledes poosekalt puusale, teises käes hoiab moekas noormees ilmselt veiniplaskut või mingit pudelikest (võib-olla lõhnaõli). Toredusest täie kujutluse saamiseks tuleb juurde mõelda eredad värvid.

Umbes selline nägi oma punases hõbedaga tikitud kuues välja liivimaalane Joachim Peper, kes 1708. a. sattus rektor Brömsi ja usuteaduskonna dekaani professor Wiraeuse viha alla. Et tegemist polnud üksiku keigariga, pidas rektor vajalikuks üliõpilasi eespool mainitud manitsuskoosolekul noomida riietusmäärustiku rikkumise pärast. Akende lõhkumisest ärritunud rangele rektorile oli parajasti silma hakanud Peperi punane kuub, kuid ebapopulaarse teoloogi ärritus kutsus esile vaid mõne üliõpilase naeru ja lõbusa elevuse. Raevu sattunud rektor karjus pedellile, et üliõpilane kohe kartserisse viidaks. Mõni aeg hiljem, nähes turuplatsil salka moekaid üliõpilasi, pidas prof. Bröms oma kohuseks juurde astuda, et kasvandikke sealsamas käitumise ja riietuse pärast noomida. Situatsioon osutus talle aga ebasoodsaks. Mõni päev hiljem visati kividega sisse rektori aknad ja üliõpilased korraldasid mitme professori akna all «kassikontserdi».

Järgnevalt jätkus J. Peperil koguni jultumust minna oma toredas punases kuues usuteaduskonna dekanaati eksamile, et saada dekaan Wiraeuselt luba Saksamaale reisimiseks. Tudengi õnnetuseks oli parajasti dekanaadis ka rektor Bröms, kes küsis noormehelt, kas ta on tulnud narri mängima. Moemees saadeti koju kuube vahetama, kuid asi lõppes sellega, et Peper loobus eksamist, sõitis omavoliliselt Saksamaale ja lahkus seega ka ülikoolist.

(järgneb)

26. märtsil möödus 100 aastat tuntud ameerika poeedi **ROBERT FROSTI** sünnist

TULI JA JÄÄ
Üks ilma lõppu leegimelus
näeb, teine jälle jääs.
Kui meenub kirg, mis maitstud elus,
ma pooldan noid, kes tulepelus.
Või ühest lõpust väheks jääb?
Siis tuntud vihkamisevoost
tean öelda: jõudu jaob ka jääl,
et meie soost
ei ühtki jääks.

Inglise keelest SIRJE MURUMETS

GEO-GEO OLÜMPIA

Missugune kontrastide maa on see väike Eesti: Tartus maa must, Haanjas silmadel valus vaadata; Tartus tasane pind jalge all, Haanjas esimese künka taga teine, teise taga kolmas... Ja kõik lausa kutsuvad suusatama.

Niisugused mõtted tekkisid neil, keda autobuss 1. märtsil Haanjasse viis. Päike, mida Tartus haruharva näha sai, lõõmas sinises taevalaotuses ja lausa kutsus käega katsuma. Temale lähemale, künka otsa, ronisid kõik, kes suusad alla olid saanud.

Geo-Geo olümpia on olnud mitu aastat geoloogide-geograafide talvine suusaüritus ja ühtlasi ka nende monopol. Kuid nagu võis aru saada parima peakohtuniku Arvo Raudsepa avakõnest, võivad järgmistel aastatel sellest osa võtta ka bioloogid.

Uskumatult palju mahtus kahe võistluspäeva sisse. Sissejuhatuseks toimus kursustevaheline keppideta teatesõit suuskadel. Esimene kursus oli täis nii suurt võidujanu, et viimaks võitiski. Teisele kohale jäi II, kolmandale III kursus. Järgmiseks võeti ette jällegi teatesõit, aga seekord keppidega ja hulga pikem: tüdrukutele 3 km, poistele 5 km. Rajale läksid esmalt võiduhimulised tüdrukud. Läksid nii kiiresti, et oleksid pidanud varsti tagasi olema, aga ei midagi, ainult tühi mets hõikas vastu. Mõned siiski jõudsid tagasi ja rajale läksid poisid. Hiljem tulid finišisse ka ülejäänud «kadunukesed». Neile oli lihtsalt kolm kilomeetrit väheks jäänud ja kes tegi viis, kes kümme kilomeetrit, mõned hakkajamad olid ka viiekümnesele rajale sattunud. Võitsid ikkagi tugevamad: võistkondadest vilistlaste nelik, eesotsas geoloogiaosakonna lõpetanud Kalev Aunaga, individuaalselt Toomas Puurman ja Anu Saue.

Hilja õhtul lõppes slaalom. Et kiirused olid suured, siis olid head ka ajad. Tüdrukutest võitis Anu Saue, poistest Toomas Puss.

Teine päev juhatati sisse teatemärkeorienteerumisega. Rada oli raske ja vedas paljusid alt. Tugevamad olid jällegi Toomas Puurman ja võitmatu Anu Saue.

Samas kultuurimaja kõrval oli tore ümar küngas, nõlval väike muhk. Kokku andis see suurepärase trampliini, kus julgemad hüppasid kümne meetri ringis.

Suusad võis puhkama jätta, muidugi need, mis koos püsisid; käiku läksid kuulsad «Salvo» plastmasskelgud. Algas kõige lõbusam võistlus. Kaasa lõid kõik, mäest alla sõitsid kõik, ainult kõik mitte kelgul.

Olümpia organiseerija, III kursus, oli varunud hunniku auhindu ja diplomeid, mis kõik käiku läksid.

Peaauhind — hea tuju, toredad muljed ja kaks koosveedetud päeva — jagati võrdselt kõigi osavõtjate vahel.

AIN PÕLDVERE,
geol. I k.

Repliik

14. märtsi leht avaldas sõnaka teatise, mis suure MALEVASÕU välja kuulutas ja huvilisi hiljemalt kella seitsmeks kohale nõudis. Leiduski lihtsameelseid, kes kirjasõna uskusid ja märgitud ajal klubisse püüdsid pääseda. Nii suur õnn sai rahul kehakultuurilise programmi liiga suure osaga. Komissari sõnade järgi kärbitakse arvatavasti VTK spartakiaadi kava meelelahutuse kasuks, sest enamiku tudengite rinda ehib juba niikuinii VTK hõbe- või kuldmärk, pealegi saab müüril või betooni visates küllalt keha harida.

Isetegevusestki tehti juttu, kuigi aga osaks vaid nutikamatele, kes varem pileti olid muretsenud, sest kassapidaja oma ettenägelikkuse juures saabus alles poole kaheksaks, niigi jäi päris peo alguseni veel kolmkümmend minutit, mis kärsitumatelegi selgeks tehti. Meeldiv muusika rahustas veidi.

Kõik EÜE-sse

Jõuti siis ka asja juurde. Publiku ette seati kõrged aukandjad EÜE keskstaabist, maleva komissar A. Meerits, peainsener T. Mendelsson ja staabiülem A. Pärloja, kes mitmes küsimuses malevlaste mõtetesse selgust püüdsid luua. Räägiti uuest vormist, mis oma siniste toonide, uudse jaki- ja pluusilõikega vanast mitu korda kenam on, ning suuremast huvist malevlase vaba aja sisustamise vastu (enam aru anda puhkuse veetmisest). Kõige enam kipitas kokkutulekute küsimus, ilmselt ei olda sel alal vastused veelgi ebalevamad olid. Oma mõte ja tegu soovitati rühmadel kohaliku rahva ette viia kõikvõimalike *show*'dega, kokkutuleku programmi kuulub natuke peenem vaimukultuuri demonstreerimise võimalus — omatehtud laulude võistlus. Raske ülesanne sel alal head taset saavutada, vahest raskemgi kui avaramate piiridega kava pakkuda, loojate ring kipub ka kitsaks jääma. Veel üks ja teine praktilisem küsimus leidis vastuse ja sellega otseselt EÜE-ga seotud osa otsas oligi.

Edasi läks üsna tavalise diskoteegi laadis. Õhtu eesmärki püüti küll meelde tuletada Lõuna piirkonna reklaamimisega, aga hiiliti mööda kogu maleva arvututest voorustest. Vaheldust püüdis pakkuda mullune «Mi-Fa» võitja «Kultuur ja Elu». Kahju, et nende poolt pakutu kehvasti saali kostis, lood võinuksid ka malevaga rohkem seotud olla, kui juba pidu maleva tähe all läks. Mis sest, et vanal malevlasel töösuvest niigi selge pilt on ja rebane ka kõike ise varsti kogeb, ikkagi peaks üks tõsine propagandaõhtu rohkem pakkuma ja suurema hooga minema. Malevavaimu jäi väheks.

M. REHEMAA

Tähelepanu!

EÜE sektor ja suvemaleva staap teatavad, et 1. aprillil k. a. lõpeb EÜE perfokaartide vastuvõtmine ülikooli komsomolikomitees ning kõik need I kursuse üliõpilased, kes ei ole selleks ajaks EÜE perfokaarte esitanud, arvatakse TRÜ suvemaleva koosseisu.

Killud

Ülikooli arstipunkti ründab iga päev üha rohkem tudengeid. On lahti läinud igakevadine «epideemia» — EÜE. Juba on seinal reklaam, juba kirjutatakse ajalehes. Kui aga rääkida malevast, nagu ta tegelikult on?

Eks iga komandör ja komissar küsi kõigepealt: kas sporti teed? Kas laulad või mängid kitarri? Mõnelgi rühmal, sealhulgas ka Loksal, on vahetada töökas, usin ja häbelik tütarlaps, kes ka majapidamistöid mõistab, noormehe vastu, kes kitarri mängib. Töö peaks igaühel selge olema. Või mis selge ta meil oli eelmise suve hakul Irus. Kellu meenutas tordilabidat, kolm ja pool kilo kaaluvat tellist tuli tõsta kahe käega. Aga sügisel olime kokkuvõttes neljandad. Võrdlemisi ebameeldiv oli hakata klaasvatti panema, kui oma väeti filoloogikeha päikesele olid andnud. Ei aidanud presentkindad, ei mingid tööpluusid — tohutul hulgal pinde tuli ikka lõunatunnil välja noppida. Või panid oma vaaderpassi müürile — kõik klappis, tuli aga meister ja nentis, et müüri viimased 10 rida on kolm sentimeetrit viltu. Haara haamer ja ümisedes «Oh, oleks mul haamer!», võtad müüri maha. Aga samas kõrval, võrguga akna taga lööb noor naine kanadel päid otsast ära. Tapamaja töötab ja ise laod uue tapamaja müüri.

Ei mäleta sellegipoolest päeva, millal objektilt varvast visata oleks tahtnud. Lähed ise malevasse, leiad ise töövõlu. Kasvõi 25-kiloseid kukermiitplokke tirides. Huvitav oli seguhunnikust maailma vaadata, silmad vaevalt segu seest väljas. Tuli sedagi ette, et vahel leidis mõni oma tööjopi taskust muna, mis kohe puruks läks. Suve jooksul võtsime endale ühe õhtu, mil öörahu kuulutati enne keskööd. Kui magada, siis magavad kõik, muidu on rühm jalul. Iru ämma ümber oli mõnus ragbit mängida. Rõõmuga ohkas nii mõnigi: «Pean jälle seeliku kitsamaks tegema.» Mõnusad olid saunaõhtud. Ja saunas sai käidud nädalas paar korda. 130°-selt lavalt kuukumasesse jõkke. Korralik saunaskäimine nõuab protseduuri kordamist 4—5 korda.

Tore oli külalisi vastu võtta. Siis levis meie küünist piruka ja suitsukana aroom. Mõni kindlasti pilgutab silma ja küsib: «Aga kuiv seadus?» Ise oleme endale selle seaduse võtnud ja auga seda pidasime. Oli meil ju orienteerujate rühm. Plakatid kutsusid külalisi üles meeltrõõmustavatele tegudele, tantsust keerles tolm põrandalaudadelt kuni teise korruseni välja. Vahva oli Aegnal-käik. Laev õõtsus seda enam, mida valjemini meie laulda hõiskasime. Ehmatav-põnev oli äraröövitud saada. Aga kohe vabastas rühm oma kadunud tütre. Kojutulek läbi öise jõe kivilt kivile oli romantiline, ainult et üks kaldaäärne mätas, näides kindla kivina, meelitas kolme meist vette astuma. Kaldal siras silt: «Ujumine vee saastumise tõttu keelatud!» Koolerasse keegi meist ei surnud.

Tegelikult on enamik isegi malevas käinud ja teab, mis hea, mis halb. Malevarebastele jäägu avastamisrõõm.

AUNE KULIKOVA,
Loksa rühma komissar

Alustagem kodu-võimlemisega

Inimesed, kes tahavad hakata tegelema tervisespordiga, peaksid alustama virgutusvõimlemisest (harilikult hommikuvõimlemisena, kuid võimelda võib ka päeval või õhtul). Võimlemine kestku 5—10 minutit, sooritada 8—12 harjutust kätele, jalgadele, õla- ja puusavööle, kõhulihastele. Peamiselt kasutatakse hoo- ja venitusharjutusi, ka jõuharjutusi. Eesmärk on arendada liigeste liikuvust, anda lihaskonnale tööd. Ainult virgutusvõimlemisega ei taga head tervislikku seisundit, sest koormused on selleks liiga väikesed (seega pole põhjendatud ka tervisekilomeetrite saamine).

Algaja tervisesportlane alustagu virgutusvõimlemisega algul ettevaatlikult, iga harjutus väikese korduste arvuga. Esimesel-teisel nädalal harjutatagu üle päeva või kahe, siis järgnegu igapäevane võimlemine, kusjuures 1—2 korda nädalas pikendada nii üksiku harjutuse sooritamise kestust kui ka kogu kompleksi jaoks kuluvat aega.

5—8 nädala pärast läheme virgutusvõimlemiselt üle koduvõimlemisele. See on nii kehaliste võimete kui ka siseorganite sihipärane arendamine küllaldaste koormustega. Lisaks hoo- ja üldarendavatele harjutustele peaksid iga päev kavas olema tugevamatoimelised harjutused tähtsamatele lihasgruppidele (kükkimine, toenglamangus käte kõverdamine, seliliasendis kere või jalgade tõstmine jne.) Jõu arendamisel püütakse algul selgitada suutlikkuse piir. Seejärel harjutada nädala vältel sellest 2/3 ulatuses. Järgmisel nädalal lisatagu 1—2 kordust jne. Efektiivne on jõuharjutuste sooritamine seeriatena. Näiteks meestel käte kõverdamisel esimene seeria 12, teine 8 korda või esimene seeria 20, teine 15, kolmas 10 korda jne. Korduste arvu ühes harjutuses ei viida üle 30—40 piiri. Selleni jõudmisel võib suurendada seeriate arvu või muuta raskemaks harjutuste täitmise tingimusi. Näide käte kõverdamise kohta: tõsta jalad põrandalt toolile, siis lauale, käte sirutamine niivõrd jõuliselt, et peopesad tulevad põrandalt lahti, siis plaks kätega; käte kõverdamine raskusega turjal (käsik, liivakott, jm.).

Koduvõimlemisse peavad tingimata kuuluma hüplemisharjutused ja soovitavalt paigaljooks. Hüplemisharjutused (harilikult kerge sulghüplemine) on heaks soojenduseks (algul 50, kuni jõutakse välja 300—500-ni, 2—4 min.). Paigaljooks peaks kuuluma kompleksi lõppu. Alustada 30 sekundist mõõduka tempoga jooksmist. Eesmärk olgu 8—12 min. vahetpidamatut jooksu. Enne paigaljooksu tuleks jalalihaseid mitme nädala vältel virgutada kükkimiste ja hüplemisharjutustega. Niisugune kompleks treenib juba südant ja veresoonkonda ning arendab jõudu ja vastupidavust. Tervisekilomeetrite kaardil on märgitud, et 15 min. koduvõimlemist (kui sellest pool kuulub jõu-, hüplemis- ja jooksuharjutustele) vastab ühele tervisekilomeetrile.

See on jõukohane igale inimesele.

VALTER LENK

Tulemusi TRÜ spartakiaadilt

TRÜ teaduskondadevahelises sportlikus jõukatsumises on selgitatud paremusjärjestus neljal võistlusalal.

Males reastusid võistkonnad järgmiselt: 1. Matemaatika, 2. Arsti, 3. Õigus, 4. Majandus, 5. Filoloogia, 6. Füüsika-Keemia, 7. Bioloogia-Geograafia. **Võrkpallis (mehed):** 1. KKT II, 2. Õppejõud, 3. KKT I k., 4. KKT III k., 5. Õigus, 6. KKT IV k., 7.—9. Biol.-Geogr., Majandus, Füüsika-Keemia, 10.—12. spordiarsti, Arsti, Ajaloo. **Naised:** 1. Õppejõud, 2. Arsti, 3. Ajaloo, 4. Õigus, 5. KKT II k., 6. KKT III k., 7.—9. Biol.-Geogr., Majandus, spordiarstid, 10. KKT I k. **Suusatamises:** 1. KKT II k., 2. KKT I k., 3. Majandus, 4. Arsti, 5. Matemaatika, 6. KKT IV k., 7. KKT III k., 8. spordiarstid, 9. Biol.-Geogr., 10. Õigus.

Nelja ala kokkuvõttes on praegu eesotsas Kehakultuuriteaduskonna II kursus 39 punktiga. Järgnevad teisena Arstiteaduskond 37 punktiga, 3. Õigusteaduskond 34 p., 4. Majandusteaduskond 33 p., 5. KKT I k. 28 p., 6. Õppejõud-teenistujad 27 p., 7. KKT III k. 25 p., 8.—9. Biol.-Geogr., Matemaatika-teaduskond 24 p., 10. KKT IV k. 16 p., 11. spordiarstid 15 p., 12.—13. Füüsika-Keemia, Ajalooteaduskond 14 p., 14. Filoloogiateaduskond 9 p.

Aprillikuus toimuvad võistlused ujumises, lauatennises, rühmvõimlemises ja laskmises, maikuus orienteerumises ja kergejõustikus.

Head osavõtulusti ja sportlikku edu soovides

SPORDIKLUBI

Tervisesportlastele

Kastid tervisekilomeetrite kaartide jaoks pannakse välja esmaspäeval, 31. märtsil 1975. a. Kastid korjatakse ära 3. aprillil kell 17.

Loosimine on lükatud esmaspäevale, 7. aprillile ja toimub kehakultuurihoones algusega kell 16.30.

TRÜ Spordiklubi

Neile, kes tahavad Kaukaasiasse sõita

ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ klubi teatavad, et on avanenud võimalus jagada üksikisikutele ja kollektiividele puhketuusikuid imekaunitesse Kaukaasia mägedesse. Lisaks sellele on saadaval sularaha (150 rbl.) ja tasuta turismituusikuid NSV Liidu piires reisimiseks. Peale nimetatud asjade on erilisel lauakesel hunnikus tuusikuid Käärikule ja Vellaverre, tasuta pääsmeid terveks aastaks TRÜ klubi ja ELKNÜ TRÜ komitee üritustele, paberileht, kuhu pannakse kirja need inimesed, kes eelisjärjekorras tahavad välismaale minna ja hulk muud väga meeldivat.

Et ülalloetletust midagi endale saada, tuleb täita ainult paar tühist formaalsust.

1. Lugeda läbi taidluskonkursi «Mi-Fa-75» juhendid ajalehest «TRÜ» nr. 30 (11. okt. 1974. a.).

2. Astuda läbi komsomolikomiteest ja nimi (või nimed, sest osa võib võtta 1 kuni 101 esinejat) kirja panna.

3. 31. märtsiks tuua ELKNÜ TRÜ komiteesse laulude ja luuletuste tekstid ja sõnalis-tantsuliste etteastete stsenaariumid (noote ja rekvisiite pole vaja tuua).

4. 2. aprilli õhtul klubist läbi astuda ja prooviks oma programm ette kanda (kava pikkus 4—20 minutit). Publikut igaks juhuks veel ei kutsuta.

5. 13. aprilli õhtul veel kord klubist läbi astuda, olles enne kodus vatitoppidega täidetud kõrvad peast eemale painutanud, et žürii poolt pähepandav loorberipärg ettenähtud kohas püsiks ja publiku tormiline aplaus kurdiks ei teeks.

Edasi läheb asi nagu muinasjutus. Rahvaste sõpruse päevade ajal tuleb astuda RAT «Vanemuise» lavale ja laureaatide pidulikul lõppkontserdil veel kord ovatsioone ja lillekorve vastu võtta.

Siis jääb üle tuusik, raha või mõni teine asi taskusse pista. Inimene peab küll lausa rumal olema, kui nii soodsat võimalust ei kasuta.

NB! Auhindu saab näha 1. aprillil kell 14 TRÜ klubis.

Tuusikud

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on saabunud 1975. a. II kvartaliks alljärgnevad puhkekodutuusikud:

Laulasmaa	27. 04.— 8. 05.	— 2 tuusikut,
„	8. 05.—19. 05.	— 2 tuusikut,
Pühajärve	10. 06.—21. 06.	— 2 tuusikut,
Võsu	16. 04.—27. 04.	— 2 tuusikut,
„	14. 05.—25. 05.	— 2 tuusikut,
„	23. 05.— 3. 06.	— 2 tuusikut,
„	20. 06.— 1. 07.	— 2 tuusikut,
Võsu (telk)	18. 06.—29. 06.	— 2 tuusikut,
Võsu (perekonnaga)	18. 06.—29. 06.	— 1 tuusik.

Peale selle on saabunud II kvartali sanatoorsed tuusikud. Kes andsid avaldused tuusiku saamiseks, palume ametiühingu kantseleist läbi tulla, et aega täpsustada.

TRÜ ametiühingukomitee

Õiendus

Palume vabandada eksitava trükivea pärast ja lugegem artikli «TRÜ Nõukogu» («TRÜ» nr. 11, 14. märts k. a.) teises lõigus ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi otsusest «Patenditöö kontrolli tulemustest TPI-s ja TRÜ-s».

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1587. MB-03473.

Ma Magyarország felszabadulás 30. évfordulója

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 15 Reedel, 4. aprillil 1975 XXVII aastakäik

TRÜ nõukogus

28. märtsi koosolekul oli päevakorras esimene põhiettekanne teadusala prorektorilt dots. H. Metsalt, kes tutvustas tähtsamate teadusliku töö põhisuundade plaani 1976. aastaks, esitatu kinnitati.

Plaani on võetud 28 probleemi 49 teemaga. Kõige arvukamalt on esindatud Arsti- ja Füüsika-Keemiateaduskond (mõlemalt 14 teemat). Uutest probleemidest võiks nimetada Arstiteaduskonnas organite siirdamist (dots. H. Tihane) ja molekulaarbioloogia-alaseid uuringuid (dots. A. Lind), Füüsika-Keemiateaduskonnas katseaparaatide väljatöötamist ja juurutamist (v.-õp. O. Saks). Ajalooteaduskonna uurimisprobleem on küll vana, kuid pole varem tähtsamate teaduslike tööde plaanis olnud. See puudutab Tartu ülikooli ajalugu aastail 1632—1970. Bioloogia-Geograafiateaduskond on esmakordselt esindatud kahe probleemiga. Uusi probleeme ja teemasid on teisteski teaduskondades, kuid piirdugem eespool nimetatutega, sest edaspidi püüame ajaleheveergudel avada ülikoolis tehtavaid tähtsamaid uurimistöid lähemalt.

Teiseks kuulati ära ülevaade ettevalmistusosakonna ja -kursuste tööst. Ettevalmistusosakonna juhataja pedagoogikakandidaat K. Velsker märkis, et konkurss on pidevalt suurenenud: möödunud aastal oli päevases osakonnas 1,8 ning kaugõppe osakonnas 2,4 inimest ühele kohale. Kuid sellele vaatamata on väljalangevus suur, eriti esimesel semestril. Väljalangemise põhjuseks on enamasti edasijõudmatus. Õppetöö korraldamisega erilisi raskusi ei ole. On täidetud TRÜ nõukogu otsus korraldada ettevalmistusosakonna kuulajatele vene keele tunnid. Praegu õpib vene keelt fakultatiivselt umbes 60%. Osa kuulajaid on avaldanud soovi õppida fakultatiivselt ka võõrkeelt. Seda peaks tuleval aastal arvestama. Osakonnas töötab praegu 20 suhteliselt suurte kogemustega õppejõudu. Õppetööle tuleks aga kasuks, kui ettevalmistusosakonna õppejõud oleksid aastate kaupa ühed ja samad. Kontakt teaduskondadega pole eriti kiiduväärt. Teistest rohkem huvi tunneb tulevaste üliõpilaste vastu Majandusteaduskond. Õperühmade juurde on küll määratud rühmajuhendajad, kuid kateedrid peaksid neid senisest enam ära kuulama ja võimaluse korral abistama.

Koosoleku otsuses nähti muu hulgas ette välja töötada kriteeriumid ettevalmistusosakonna komplekteerimiseks, trüki- ja kirjastusosakonnal ning Teaduslikul Raamatukogul pöörata rohkem tähelepanu vajaliku kirjanduse trükkimisele ja levitamisele, kateedritel tõhustada sidet rühmajuhendajatega.

Ettevalmistuskursuste tööst rääkis kursuste juhataja E. Räim. Nimetatud kursused töötavad ülikooli juures juba 1958. a. alates. Nende koosseis on pidevalt noorenenud, praegu on umbes pooled abiturientidid. 22-st õpetajast on 14 ülikoolist, puudus on keemiaõpetajatest. Ka sm. Räim nentis, et kateedrid ja teaduskonnad ei ole kursuslaste vastu eriti huvi tundnud, erandiks on jällegi Majandusteaduskond.

TRÜ nõukogu soovitab teaduskondadel ettevalmistuskursustest osavõtjatele rohkem tähelepanu pöörata ja lubab abi osutada ministeeriumilt mittekoosseisulise palgafondi taotlemisel.

Eelmisel TRÜ nõukogu koosolekul lahtiseks jäänud patenditöö küsimuse kohta võeti vastu otsus, mis sisaldab muu hulgas ka järgmist:

- moodustada loodusteaduste ja arsiteaduse alal ühiskondlik patentoloogide võrk,
- välja töötada ülikooli patenditeenistuse ja ühiskondlike patentoloogide põhimäärused,
- viia sisse Füüsika-Keemiateaduskonna, Arstiteaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilastele õppeaine «Teadusliku tegevuse alused» raames loengutsükkel «Patendinduse alused».

Dotsent J. Tammeorg andis ülevaate raamatukogude kasutamise ja komplekteerimise korra täpsustamiseks moodustatud komisjoni tööst.

TRÜ raamatukogude hulka kuuluvad Teaduslik Raamatukogu koos õpperaamatukoguga ja erialaraamatukogud. Praegu on viimaseid 3 (Ajaloo- ja Filoloogiateaduskonna seminariraamatukogu, ühiskonnateaduste ja hiljuti moodustatud keemiaraamatukogu). Erialaraamatukogusid tuleb ilmselt veel juurde. Neid teenindab TRÜ Teaduslikule Raamatukogule alluv personal. Lisaks neile oli kateedrite ja laboratooriumide inventari nimekirjas veel palju raamatuid, mis ei moodustanud raamatukogu ja mida ei hooldatud ka vastavalt raamatukogunduse eeskirjadele. Kateedrites ja laboratooriumides on aga raamatuid hädasti tarvis ja neid ei saa sealt ära võtta. Asjaajamise lihtsustamiseks on otstarbekohane nimetada neid edaspidi käsiraamatukogudeks. Need koosnevad põhiliselt Teaduslikust Raamatukogust tähtajata kasutamiseks laenatud teostest, samuti ka teistest raamatukogudest (näit. teaduslike seltsi- de raamatukogudest) laenutatud teostest. Esialgu jääksid kateedritele ja laboratooriumidele ka nende inventariraamatutesse kantud raamatud. Edaspidi, vastavalt Teadusliku Raamatukogu tööplaanile võetakse ka need Teadusliku Raamatukogu inventari ja vormistatakse tähtajata laenutusena. Uus kord garanteerib kateedritele vajalikud raamatud, samuti ka tarvilike juurdemuretsemise, mis toimub kateedrite ja laboratooriumide soovide kohaselt, nagu ka õppe- ja erialaraamatukogude komplekteerimisel võetakse arvesse kateedrite ja laboratooriumide soovid. Väljatöötatud juhis vabastab allasutused inventariraamatute pidamisest, raamatute arvetega tegelemisest, kartoteegikaartide koostamisest ja lihtsustab mittevajalikuks osutunud raamatutest lahtisaamist. Need antakse Teaduslikule Raamatukogule tagasi. On ette nähtud ka lihtne viis arvega saadud haruldaste raamatute ja kingitud raamatute arvelevõtmiseks. Teaduslik Raamatukogu kindlustab ka raamatute kohaletoomise kateedritele ja laboratooriumidele. Komisjon arutas uue juhise läbi Teadusliku Raamatukogu töötajatega, kes lubasid omalt poolt igati arvestada kateedrite soove ning võtsid endale kohustuse saabuvad raamatud inventeerida ja kartoteegikaardid koostada hiljemalt 10 päeva jooksul.

TRÜ nõukogu kiitis väljatöötatud instruktsiooni heaks ja avaldas komisjoni esimehele dots. J. Tammeorule tänu tehtud suure töö eest.

Kuulati ära ka ÜTÜ nõukogu esimehe T. Sullingu informatsioon selle kohta, et üleliidulisele üliõpilastööde konkursile esitamiseks on laekunud 49 tööd.

Toetati kaubanduse laboratooriumist saabunud ettepanekut suurendada laboratooriumi koosseisu lisaks praegusele neljale inimesele veel nelja teadusliku töötaja võrra.

TRÜ nõukogu kinnitas Arstiteaduskonna nõukogu koosoleku otsuse Arvid Lutsule meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks. Kandidaadikraad kinnitati Tamara Lomakinale ja Raissa Ruzajevale (filoloogiakand.), Albina Galunovale (meditsiinikand.), Vladimir Okonenkole (farmaatsiakand.), Ene Siigurile ja Toomas Silgule (keemiakand.), Virge Soomerile ja Aleksander Togerile (füüsika-matemaatikakand.), Valentina Krassavinale, Rein Roosile, Eduard Logvinovile, Vjatšeslav Baikovile ja Helgi Deemandile (pedagoogikakand.).

Meie komsomol

25. märtsil arutati TRÜ komsomolikomitees kaadri valikut ja kasvatamist Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsioonis. Aruande esitas teaduskonna komsomolibüroo sekretär K. Paju. Kaasaruande tegi kontrollkomisjoni esimees I. Gräzin. Tervikuna tunnistati Arstiteaduskonna komsomolibüroo töö kaadri kasvatamisel ja valikul heaks. Kuid märgiti ka mitmeid puudusi. Veelgi enam tuleks tähelepanu pöörata esimeste kursuste komsomoliaktiivi väljakujundamisele, komsomoliaktivistide senisest enamale stimuleerimisele. Büroo tähelepanu juhiti vajadusele sisse viia aktiivi õpetamise diferentseeritud süsteem. Vanemate kursuste komsomoliaktiviste tuleks suunata ÜTÜ töö juhendamisele.

Komitee kuulas ära administratiiv-majandusosakonna komsomolisekretäri A. Pikati informatsiooni. Töö selles organisatsioonis on viimasel aastal mõneti paranenud, näiteks Teaduslikus Raamatukogus (sekretär K. Kaer), Meditsiini Keslaboratooriumis (R. Uibo) ja Arvutuskeskuses (I. Liblik).

Komitee vaatas läbi ka mõned personaalküsimused. Suliko Valdsoole (ingl. fil. IV), Jüri Ilvestile (Õig. IV), Tõnu Kõrdale (Õig. IV), Arvo Juntile (Õig. IV) ja Miia Tammeorule (keemia V) andis komsomolikomitee soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks. Otsustati kinnitada järgmised karistused: Hans Simrele (keemia I) noomitus koos arvestuskaardile kandmisega süstemaatilise korrarikkumise eest ühiselamus; Jaak Venele (keemia II) noomitus koos arvestuskaardile kandmisega lohaka ja hooletu suhtumise eest õppetöösse. Komsomolipileti lohaka hoidmise eest said suulise noomituse Sirje Tooming ja Eike Vodja.

✤ ✤

1. aprillil toimus ELKNÜ TRÜ komitee mittekorraline koosolek. Koostati nimekirjad EÜE välisrühmade tarvis, pandi kokku rahvaste sõpruse päevade programm. Informatsiooni kevadpäeva ettevalmistamisest andis J. Voist. Käesoleval aastal pühendatakse kevadpäev (väljasõit Ninale) Juhan Liivi mälestusele.

NSVL TA kuldmedal jälle TRÜ-sse

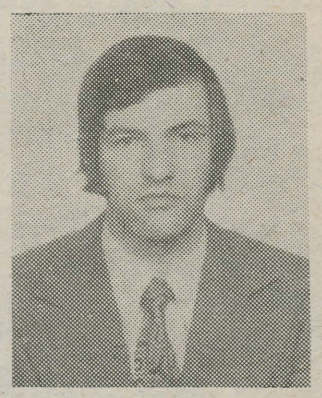

4. märtsil 1975. a. andis NSVL TA president M. Keldõš viiele üliõpilasele kätte medalid 1974. a. parimate teaduslike üliõpilastööde eest. Ühiskonnateaduste vallas pälvis medali TRÜ filosoofiakateedri aspirant A. Pork tööga «Ajalootunnetuse probleem sõjajärgses kodanlikus analüütilises ajaloofilosoofias» (juhendaja dots. E. Loone).

Esitagem asjaosalisele mõningad küsimused.

Tutvusta lühidalt auhinnatud tööd.

«Nimetatud üliõpilastöö käsitles ühte nõukogude filosoofias suhteliselt vähe uuritud lõiku, jutt on nimelt ajalooteaduse meetoditest, mille konstruktiivsele läbitöötamisele pühendab palju tähelepanu nüüdisaja kodanlik filosoofia. Oma töös püüdsin anda kodanlike ajalootunnetuste kontseptsioonide kriitika. Samuti tegin katset esitada mõningate nimetatud küsimuste positiivsed marksistlikud lahendused. Konkreetselt vaatlesin seletamis- ja jutustamisprotseduuride iseärasusi ajalooteaduses.»

Millises õhkkonnas toimus auhinna kätteandmine?

«Medalid ja diplomid andis kätte NSVL TA president akadeemia pidulikul aastakoosolekul Moskvas Teadlaste Majas. Samas autasustati Teaduste Akadeemia medalitega ka nimekaid teadlasi väljapaistvate saavutuste eest mitmetes teadusharudes. Mis mulle isiklikult eriti sügava mulje jättis, oli võimalus esineda lühikese teadusliku ettekandega TA õiguse ja filosoofia sektsiooni aastakoosolekul. Sõnavõtt oli seotud auhinnatud töö teemaga ja leidis minu meelest kaunis heatahtliku vastuvõtu. Meeldejäävad olid ka isiklikud kontaktid mitmete tunnustatud filosoofidega.»

Millised on Sinu tulevikuplaanid?

«Tuleviku kohta on kindlaid lubadusi anda muidugi riskantne. Kahtlemata püüan tähtajaliselt kaitsta väitekirja, mille kallal olen püüdnud intensiivselt töötada. Väitekirja teema on küllaltki tihedalt seotud diplomitöö ja nimetatud konkursitöö teemaga. Põhitähelepanu aga püüan kontsentreerida jutustamise (narratiivi) loogilise struktuuri probleemidele ajalooteaduses. Töö juhendaja on prof. J. Rebane.»

Küsitles U. OREK

Kõik laupäevakule!

19. aprillil tähistab kogu meie maa kommunistlikku laupäevakut. Ülikooli kollektiiv alustab tööd laupäevaku objektidel juba mõne päeva pärast. Teaduskondadele on objektid kätte jaotatud. Traditsiooniliselt kuulub nende hulka ka Toomemägi. Lõplikult saab Toomemägi puhtaks 19. aprilliks. Sel päeval toimub seal miiting, laupäevakust osavõtjad võivad osta ka rahvaste sõpruse päevade ballipileteid.

Laupäevaku raames toimub suurpuhastus ka kõigis ülikooli õppe- ja administratiivhoonetes ning ühiselamutes. Filoloogide hooleks jääb raamatukogu. Peahoone, keemiahoone, ühiskonnateaduste maja, keeltemaja ja söökla teevad kahasse puhtaks Ajaloo-, Filoloogia- ja Õigusteaduskond, anatoomikumid Arstiteaduskond, võimla Kehakultuuriteaduskond. Vanemuise 46 õppehoone jääb Majandusteaduskonna hooleks, füüsikud-keemikud korrastavad eriõpetuse kateedri ja Leningradi mnt. 2 õppehoone. Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased töötavad tavakohaselt Botaanikaaias.

Peale ülikooli objektide korrastamise ootab 150 tudengi abi ka linn (12., 19. ja 26. aprillil).

Matkama

Kutsume kõiki õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi kevadisele ülikooli suurmatkale, mis on pühendatud võidu 30. aastapäevale. Matk toimub 13. aprillil kell 10 hommikul.

Matk algab K a l d a tänava ja S a a r e tee nurgalt ning kulgeb Ihaste suunas.

Rajal on mitmed kontroll-pöördepunktid. Neid valib iga osavõtja vastavalt eale ja VTK normatiivile. Pöördepunktis saab iga osavõtja ilusa tunnistuse omanikuks.

Tuletame meelde VTK vastavaid normatiive:

19—28 a. 1 matk 25 km või 2 matka à 15 km

29—39 a. 1 matk 20 km või 2 matka à 12 km

40—49 a. 1 matk 20 km

50—60 a. 1 matk 10 km

Matkaks rõivastuge sportlikult ja tuulekindlalt. Soovitav on tulla koos oma kollektiivi — kateedri, laboratooriumi, kursuse, allüksuse rahvaga — siis on lõbusam ja kasulikum.

U. SAHVA

TÄNA ON UNGARI RAHVUSPÜHA

RSR-i II konverentsi eel

24. ja 25. aprillil toimub ülikooli aulas järjekordne rahvusvaheliste suhete ringi konverents, seekord teemal «Julgeolekuprobleemid praegusel etapil». Mäletatavasti oli eelmine konverents aasta tagasi samuti aprillikuus deviisi all «NLKP rahuprogramm ellu!». Tookord kuulati 8 ettekannet, alates Tšiili 1970.—1973. aasta revolutsiooniprotsessiga ja lõpetades Indo-Hiinas rahu jaluleseadmise probleemidega. Üks esinejatest oli naisüliõpilane, vene filoloog Senta Täker. Kaks konverentsile esitatud tööd («Naftakriis ja poliitika» ning «Lähis-Ida konflikti reguleerimise perspektiivid») trükiti hiljem ära ELKNÜ Keskkomitee kogumikus «Abiks lektoreile». Seega oli möödunudaastane konverents tõendiks ringi kõrgest teoreetilisest tasemest rahvusvaheliste suhete alal.

Konverents on kujunenud RSR-ile omamoodi aruandeks aasta jooksul tehtud tööst. Kuigi käesolev aasta pole lõpule jõudnud, võib öelda, et see kujuneb edukaks:

1) solidaarsusmiiting Tšiili rahvaga 11. septembril tõendas, et Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased on poliitiliselt haritud ja aktiivsed (edestasime hilinenud järeletegijaid poolteise nädala võrra);

2) avalik kohtuprotsess Watergate'i afääri süüdlaste üle ja satiiriline etendus maailma poliitilisest «prügikastist» ülikooli klubis läksid kaks korda täismajale (vormide mitmekesisus tõstab efektiivsust);

3) 1974. a. pidasid RSR-i liikmed kokku 403 loengut — rohkem kui üks loeng päevas (*Ecce homo!*);

4) naisüliõpilaste arv RSR-is kasvas 400% — tähistame rahvusvahelist naisteaastat (*Quo vadis, RSR?*).

Samal ajal põrkas RSR kokku küllaltki tõsistena näivate raskustega. Nimelt lõpetas möödunud kevadel ülikooli ringi president Rein Toomla. Sügisel suundusid menetluspraktikale senaatorid Raul Mälk ja Jaak Vitsur ning Arvo Juntil ja Vladimir Iljaševitšil suurenesid tunduvalt komsomoliülesanded. RSR sai liikmete kaotusest üle ja mis eriti rõõmustav, tunduvalt kiiremini kui aasta alguses võis arvata. Käesoleva semestri algul toimunud seminarlaagris tõestasid Viktor Kaasik Õigusteaduskonnast ja Mati Luik Füüsika-Keemiateaduskonnast, et neist on saanud hea tasemega üliõpilaslektorid. Suure töö on ära teinud ringi teise aasta liikmed Urmas Murre Ajalooteaduskonnast ja Ilmar Selge Õigusteaduskonnast. Nende noorte meeste töö ja huvi asja vastu on garantiiks sellele, et kui toimub järjekordne pereheitmine, siis ei suuda see vähimalgi määral kahjustada ülikooli populaarseima ringi tegevust.

RSR-i tegevus rajaneb üksnes üliõpilaste huvile rahvusvaheliste suhete vastu, tahtmisele olla kursis maailma sündmustega. Mida see tähendab, saab eriti selgeks siis, kui ühes auditooriumis ootab sind poolsada üliõpilast välispoliitilist ülevaadet andma, aga samal ajal teises auditooriumis õppejõud kontrolltööd kirjutama. Kevadel on sul aga korraga käsil nii kursusetöö kui ka ettekanne ringi konverentsiks. Siis murrad pead, kuidas ühe semestri vältel saadud NLKP ajaloo alaste teadmiste baasil ära lahendada Ladina-Ameerika revolutsiooniprotsessi iseärasuste probleem, kusjuures teadusliku kommunismi kursus ootab sind alles ees.

Vaatamata nendele raskustele on RSR liikunud ikka *ad astra* ja teeb kahtlemata seda ka edaspidi. Kuid oleks siiski otstarbekas, et ringile antaks **ÜTÜ rahvusvaheliste suhete sektsiooni staatus.** See võimaldaks ühendada õppetööd välispoliitika uurimisega ja aitaks kaasa vastavaalaste teadmiste taseme tõusule nii RSR-i liikmete kui ka ülejäänud üliõpilaste hulgas. Võimalusi selleks on, sest ülikoolis töötab ju õppejõude, kelle juhendamisel saaks kirjutada rahvusvahelistest suhetest kursuse- ja diplomitöid. See samm aitaks kaasa ka enam-vähem võrdsetel tasemetel koostöö tegemiseks Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi üliõpilastega.

EÜE-s on ebarahuldavalt organiseeritud üliõpilast huvitavate probleemide käsitlemine. Siiamaani pole midagi otsustavat ette võetud ja ka RSR ei ole selles osas midagi suuremat ära teinud (1974. a. suvel EÜE-s ainult 14 loengut). On viimane aeg luua EÜE-sse komplekssed lektorigrupid, kes rühmast rühma käies pakuksid tudengile mõtlemismaterjali ka suvel. Suvemaleva komandör Kalle Liiv on ehitusmalevast ette jõudnud ning kokkuleppe kohaselt hakkab eeloleval suvel selles organisatsioonis tööle 3-liikmeline RSR-i lektorite grupp. Suveni on jäänud veel vaid mõni kuu ja loodame, et selle aja jooksul jõuab nii mõndagi ära teha. Sealhulgas ka RSR-i konverentsi. Planeeritud on 10 ettekannet ringi tegevliikmetelt alates revolutsiooniprotsessi arengust Etioopias kuni ÜRO Peaassamblee XXIX istungjärgul vastuvõetud agressiooni määratlusega seotud probleemideni. Nõusoleku osaleda konverentsil on andnud Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi üliõpilased. Tahaks loota, et osavõtjate hulgas on ka Eesti NSV teiste kõrgemate õppeasutuste rahvusvaheliste suhete ringi esindajaid.

Niisiis, 24. ja 25. aprillil on kutsutud ülikooli aulasse kõik, kes asja vastu huvi tunnevad, ja ka need, kes välispoliitikaga seni tegelnud ei ole.

TÕNU KÕRDA,
RSR-i president

Homme 25 aastat tagasi

toimus koosolek, millega pandi alus ühele paljudest üliõpilaste teaduslikest ringidest. 5. aprillil 1950. aastal olid Arstiteaduskonna dekanaadis koos prof. E. Karu, teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees T. Zdanko ning üliõpilased Heiti Kadastik, Kalev Ratnik, Maret Värk ja Evi Koplimaa.

Et eesmärk oli kõigil üks — asutada uus ring —, siis ei läinudki palju aega ja vaeva tõestamaks **psühhiaatriaringi** olemasolu vajalikkust. Ühiselt määratleti ka uue ringi töösuunad. Psühhiaatriaringi ülesandeks on olnud ja jääb ka edaspidi valmistada ette kaadrit vabariigi psühhiaatriavõrku. Praeguseks on absoluutne enamik psühhiaatritest meie ringi kasvandikud.

Vastloodud kollektiivi juhiks sai Heiti Kadastik, kes praegugi on oma nõu ja jõuga abiks. Kui algul tegutses vaid väike grupp entusiaste, siis nüüd on ringis 15—20 tudengit. Keskmiselt on õppeaasta jooksul 12 koosolekut. Peale praktilise töö kliinikus toimub veel teoreetiline uurimistöö ja regulaarsed koosolekud. Aastatega on kristalliseerunud välja ka eksperimentaalne uurimistöö, kus «katsejänesteks» kutsutakse oma tuttavaid. Pidulikult tähistatakse 6. kursuse ärasaatmist. Käiakse ekskursioonidel vabariigi psühhiaatriaasutustes. Käesoleval aastal on plaanis Tarvastusse sõita.

Psühhiaatriaring ei ole kitsas tsunft, kuhu teistel juurdepääsu pole. Oleme alati propageerinud oma töid ja tegemisi ning seetõttu on meil kujunenud välja ka «suur ring», kes küll formaalselt ringi liikmed ei ole, üritustest aga aktiivselt osa võtavad. Peale haiglaarstide on meil sagedased külalised ka tudengid teistest teaduskondadest — psühholoogid, defektoloogid, juristid jt. Ringi liikmeks saab üliõpilane siis (ta ei pruugi olla sugugi ainult Arstiteaduskonnast), kui ta on toime tulnud vähemalt ühe väiksemamahulise tööga. Avalduse esitamine tagab vaid kandidaadi õiguse ning sellega oleme püüdnud vältida passiivsete liikmete ilmumist.

Ringi esimese võistlustöö sai kaante vahele Uno Brems, keda praegu enam meie hulgas ei ole. Järgnevatel aastatel kirjutasid mitmeid võistlustöid Lembit Allikmets (praegu farmakoloogia kateedri juhataja), Enno Kross (Maarjamõisa hingamiskeskus) ja Märt Saarma (psühhofarmakoloogia laboratoorium). Hilisematest produktiivsematest ringi liikmetest nimetaksime veel Jüri Liivamäge, Lembit Mehilast, Milvi Karu, Arkadi Michelsoni, Viktor Sergejevit jt. Enamik tehtud töödest on TRÜ-s üliõpilastööde konkurssidel I preemia väärilisteks tunnistatud. Kokku on ringis vormistatud 38 võistlustööd.

Kaasaja psühhiaatria uurimismetoodika on lai. Võib-olla on harjumatu kuulda, et isegi sellised alad nagu immunoloogia, geneetika, günekoloogia on psühhiaatriaga ühises rindes võitluses psüühiliste haiguste vastu, rääkimata neuroloogiast, pediaatriast või farmakoloogiast. Et aga igapäevases töös ei ole alati neid kõige keerulisemaid uuringuid vaja teha, võib kerkida küsimus, kas sellist varajast spetsialiseerumist ühes ringis on üldse vaja. Suurema osa informatsiooni saab haigelt ju klassikalisel teel — temaga vesteldes. Seda küll, aga kuidas, mida, miks rääkida — selle saab ringist palju lihtsamini kui aastaid hiljem ümber õppides. Selle nimel töötabki ring juba veerand sajandit, propageerides psühhiaatria tõekspidamisi ka kõigil kokkusaamistel teiste ringidega või suurtel avalikel koosolekutel. Koostöö teiste erialade esindajatega on aga tänapäeva kitsa spetsialiseerumise juures vägagi vajalik. Ühistel koosolekutel teiste spetsialistidega on alati olnud rohkem osavõtjaid kui samade ringide eraldi toimuvatel koosolekutel kokku. Probleeme üksköik mis vallas ei suudeta lahendada kitsas ringkonnas, vaid koostöös.

Viimasel ajal on ringi liikmeteks vaid vanemate kursuste tudengid. Ringi aga võivad julgesti tulla (algul kasvõi kuulama-vaatama-tutvuma) kõik noorematel kursuste psühhiaatriahuvilised — küllap jätkub jõukohast neilegi.

Ees seisab hulk ühist tööd sotsioloogide, bioloogide, pedagoogide ja paljude teiste erialade spetsialistidega. Piirialadel on see kõige raskem, aga ka kõige huvitavam.

T. KAUBA, E. GRÜNTAL

Usbeki NSV kunst

Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis on avatud Usbeki NSV kunsti näitus. Sisenesin näitusesaali väikese kahtlusetundega, kuid peab ütlema, et väljapanek valmistas meeldiva üllatuse.

Usbeki NSV kunst jõudis üleliidulisele areenile 1934. a. Moskva Idamaade Kunsti Muuseumi vahendusel. Sealsamas oli 1968. a. esmakordselt välja pandud ka käesolev näitus, mis koondab osa 1920.—1930. aastate Usbeki kunstist. Tol ajal töötasid Usbekistanis ning organiseerisid sealset kunstielu vene, valgevene, ukraina ja teiste rahvaste kunstnikud, sest Usbekis ei olnud veel oma kujutavat kunsti. Sinna asusid tööle A. Volkov, V. Ufimtsev, M. Kurzin, O. Tatevosjan, N. Kašina jt., kes olid saanud ettevalmistuse põhiliselt Moskva, Peterburi ja Kiievi kunstiõppeasutustes. 1930. aastail astusid avalikkuse ette Karahan, Tanšõkbajev, Podkovõrov jt. Volkovi juhendatud grupi liikmed.

A. Volkov (1886—1957) on sündinud Taškendis, õppis Kiievis ja Peterburis, 1916. a. aga läks tagasi Usbekistani. Volkoviga samaaegselt, kuid mitte temaga koos tegutses stuudiote rajamisel ka M. Kurzin (1888—1957). Tema Hiina-reisist (1920) annab ülevaate joonistuste tsükkel «Hiina teater». Kurzini maalides kohtame satiiri ja groteski («Kapital», «Provintsi näitlejad Buhhaaras», «Bai agiteerib»). Talle on iseloomulik julge värvivalik (must punasel — «Köök» jt.). V. Ufimtsev (1889—1964) on satiirikuna ka tüüpide looja («Joo põhjani»), tema töödes leidub ka lõbusat naivsust. N. Kašina (s. 1896) värvirikastes töödes on tugev rahvuslik toon («Saatuse ennustamine»). Omapärased on A. Nikolajevi (1897—1957) keskaegse miniatuurmaali moodi tööd, maalitud puule. A. Issupov tegutses Itaalias, võttis osa Mussolini-vastasest partisanivõitlusest. Näitusel eksponeeritud töö «Teemaja peremees» on Nõukogude Liitu saadetud Itaaliast.

Suurepärane värvimeister on E. Korovai (s. 1901), tööd «Värvijad» ja «Rätsepad». V. Markovalt (1907—1941), Leningradi blokaadis hukkunud kunstnikult, on printseslik «Autoportree» ja «Autoportree skulptuurina», mitmed ta tööd («Mägitee hobusekarjustega») on mahedais pruunides toonides.

Kui palju me siis ikka teadsime Usbeki kunstist. Tartu-näitus on ju õieti haruldane võimalus.

AIME KORTS

O. Tatevosjan. Hauza. 1929. Õli.
O. Michelsoni foto.

Interklubi — sõpruspäevade korraldaja

Üks suuremaid üritusi ülikoolis on traditsioonilised sõpruspäevad (18.—20. aprillil). Nende päevade ajal on kõige rohkem käed tööd täis Interklubi liikmetel. Külaliste vastuvõtmine, majutamine, ekskursioonid linnas, ülikooli tutvustamine, vestlused teiste kõrgemate koolide esindajatega, ürituste korraldamine ja palju muud kuulub Interklubi ülesannete hulka. Et sõpruspäevadest on võimalik osa võtta kõigil meie üliõpilastel, siis tutvustame ajalehes programmi hiljem üksikasjalikult.

Kuidas kulgeb aga Interklubi argipäev?

Meie ligi 20 liiget on väga erinevatest teaduskondadest ja rahvustest (eesti, vene, ukraina, soome). Kokku tuleme iga kahe nädala tagant. Koosolekutel vaatame läbi saabunud kirjad, otsustame, mida vastata, kuulame klubi liikmete muljeid teistes ülikoolides toimuvatest sõpruspäevadest (praegu viibivad meie esindajad Jerevanis), kutsume külalisi, kes vastavad meid huvitavatele küsimustele (H. Palamets, L. Karu, V. Krinal). Kui Interklubi kuulutusel peahoones on sõna «kohtumine», võib iga üliõpilane tulla kuulama ning küsimusi esitama.

Et meie üliõpilaspere koosneb paljudest eri rahvustest, organiseerisime nende abiga kohvikus «Sophokles» luuleõhtu, kus esineti oma emakeeles (ungari, soome, ukraina, gruusia jt.). Midagi säärast tahaks korraldada ka sõpruspäevade ajal, kus esinejateks oleksid külalised.

Meie töös on põhilisel kohal suhted teiste NSVL kõrgemate koolidega ja internatsionaalne töö ülikoolis. Teistes Interklubides on pööratud palju tähelepanu tööle välismaa üliõpilastega. Meil puudub see töölõik täielikult, sest ülikoolis ei õpi välismaa üliõpilasi. Praktikarühmade vahetamine tuleb ehk kunagi kõne alla, sest saksa filoloogide praegune olukord on rohkem kui kahetsusväärne. Siiani on nad saanud sõita keelepraktikale vaid tänu TPedI-le, kellel on vahetusrühmad Güstrowiga. Tänavu aga polevat kõigil võimalik sõita, sest on ju arusaadav, et TPedI ei ole eriti huvitatud kohtade äraandmisest.

Interklubi liikmeid on sageli palutud rahvusvahelisi sündmusi kommenteerima, kuid oleme sunnitud ära ütlema, sest lektoreid valmistab ette RSR. Meie tegeleme rohkem organisatoorsete küsimustega ning korraldatud üritused kuuluvad kultuuri valdkonda.

Interklubi liige võib olla iga üliõpilane, kes on leidnud meie argipäevas midagi, mis teda huvitab, ja ei põlga ka ise käsi külge lüüa.

S. VALDSOO

Tuusikud

Ülem-Volga (laevaga) — 24. juunist kuni 13. juulini, 89 rbl. (2 tuusikut, üks neist 50% hinnaga).

Valdai — 15. juunist kuni 29. juunini, 62 rbl. (2 tuusikut, mõlemad 30% hinnaga).

Krasnodar—Must meri — 10. juunist kuni 29. juunini, 75 rbl. (2 tuusikut, mõlemad 30% hinnaga).

Gruusia sõjatee — 5. juunist kuni 24. juunini, 88 rbl. (1 tuusik, 30% hinnaga).

MA LÄHEN KONTSERDILE

Pühapäeval, 6. aprillil kell 16 laulavad TRÜ aulas metsamajandustöötajate meeskoor «Forestalia» ja Tartu Akadeemiline Meeskoor. Kui viimane on meie ammune tuttav, siis 1972. a. septembris asutatud «Forestalia» esineb Tartu kuulajate ees esmakordselt. Mehi on kooris mandri igast kandist. Mis jõud neid kokku toob?

Ma lähen kontserdile, küll seal selgub!

Kiri Jerevanist

Veebruaris külastas meie ülikooli 10 Jerevani Riikliku Ülikooli orientalistikaüliõpilast grupijuhi Ruben Safrastjaniga eesotsas. TRÜ-st olid neid vastu võtmas eesti filoloogia III kursuse üliõpilased. Tänukirjas armeenia üliõpilastele osutatud külalislahkuse eest mäletab kirja autor Gragat Sarkisjan eriti sõbraliku sõnaga kedagi Marenimelist tütarlast kõnesolnud kursuselt, kelle tüdimatu hoolitsus tulnukatele siinviibimise huvitavaks ja hubaseks tegi. On käidud H. Abovjani nimelises auditooriumis ja Abovjani tänaval, giidiks linna tutvustamas keemiaüliõpilane Palm. Sõprusõhtuil laulu ja tantsuga jätkus etlejaid nii külaliste kui vastuvõtjate poolelt.

Tartu-päevad — kokku oli neid viis — lõppesid tervistava spordilaagri ja suusamatkadega Käärikul. Soome saun, mis on põnev eestlastelegi, on seda põnevam armeenlasele. Järgnes Tallinn ja lühike ringvaade mööda seda ilusat linna. Armeenia üliõpilased tänavad ja tervitavad oma eesti sõpru.

KRAPP

Viis haikut saja kaheksast

Peeter Olesk

Kibe kaduvik
ahistab hinge, mõtteid
ärkvele pekstes.

Puud jäävad nõdraks
ja tuul riisub kulda, mis
pudeneb kätest.

Linnar Priimägi

Lä he me o ma
i gat sus te ak nas se
tä na kil du deks.

Süüdati lambid
õues. Jätan akna lahti
taganemisteeks.

Mart Ummelas

Lõhnatul lumel
üll valgeid gladioole
alasti geiša

Udo Uibo

Oled lind, kes vastu tuuli
tiivad löönud lahti,
lind, kes nõnda leeke lisab
oma elutahti.

Vastu tuuli, tiivad lahti —
see on sinu saatus.
Jäägu maha hirm ja tusk,
jäägu ettevaatus.

Neid on küll, kes pärituuli
sirutavad tiivad,
keda alistavad tuuled
allavoolu viivad —

sina aga, aga sina
tahad torme trotsida,
tähesaju valgeid vihmu
tahad tuultes otsida:

oled lind, kes vastu tuuli
tiivad löönud lahti,
lind, kes nõnda leeke lisab
oma elutahti;

vastu tuuli, tiivad lahti —
see on sinu saatus.
Jäägu maha hirm ja tusk,
jäägu ettevaatus.

Silja Kudisiim

Päikese-tõus

Sinine lind sööstab õhku
tulised tiivad
riivamas
hommiku algust
rebeneb ööst
valgus

Loojang

ta tükeldub punaste paeltena
haavasaludes
naeratab üksinda hõõguv silm
andeks paludes
pimedus saab sulle hauaks
hingeldav valgus
rabeled vastu
aga kui kauaks?

Ülle Värvimann

* * *

Pilvedemetsa
pääset mul kahjuks ei ole
kurvana vajutan sõrmed
pehmesse vaiksesse õhe
hommikul
peeglises järves
põhjani libistan keha
et taevaste nuttude lätet
vähemalt peegliski näha

Läkitusi

Ühele õpetajale

Pole mul paremat, mida Sulle ma võiks
tänumeelselt anda tasuks hüva eest,
mida rikkalikult saand Sult ju olen.
Südamest tänu toogu mu värsside read!

✣

Teadusi nii filoloogia kui ka retoorika vallast,
heldena mis Te jagand, hoidku me meel tänulik.

Tundmatu autor XX sajandist.
Publitseerinud

PEETER OLESK

Piret Pukk

Globaalne

siniste punaste valgete õitega
võitlejad külvame üle
süled on valla et nendesse valada
valgete lillede sülem
üleni üle nii valada valada
salaja sõnuda saatust
võitjad ja võitlejad nõuavad taha- ja
mõnikord ettevaatust
siniste punaste valgete õitega
kõike ja kõigega kanda
andameid anda me tunneme vajadust
sajatus saadab meid randa
otsima parajaid teravaid kive
pimedad leiavad tera
terased taipavad asjade saladust
maailm on tohutu kera

Sigrid Preem

tahan kõnelda lihtsaid sõnu
nii lihtsaid
kui viljaväljade õõtsuv kuld
sooheina lõhnav karedus
kui maanaise pleekinud palg
põhuriisuja poisi pelgas naeratus
nii lihtsaid
kui orupõhja hangunud udu
leppadesse peidetud oja nutt
teab kuhu
tirtsude heitlik sirin
kui koldes praksuvate hagude
(ära)põlemisind
tahan öelda
ma armastan sind

* * *

Söön suurt
punast õuna
sügise uhket andi
hammustan tüki
ta valulist vaikimist
joon pisara
pisara järel
närin peeneks
üksinduspelguse
neelan alla
küpsuse-iva
jaa
ma söön ühte
ümmargust õuna

* * *

hingehärm
tehismaailmas
palmitseb
tehismõnu

tassin pööningult alla
vana reformi
ja lombaka tooli
neisse midagi sisse jäi
nüüd mida hädasti tarvis

ja naeravad lapsed
kui vanasti
kriimustavad
oma lapsepõlvi tänavatel
ja kelgumäele kaotavad
kirjatud kindaid

Imbi Veelmaa

✣

Püüdsin veenda päeva,
rääkisin talle,
et majad ja puud
on tähtsamad kui sina.
Kuid tuli õhtu
ja kollased aknad lõhnavas pimeduses
ütlesid:
ära peta.

✣

See sügis on
tumedas tuules
ja lume-eelsetes okstes.
Seda sügist
õhtuti kuuled.
Ta kumiseb
pärna kollastes okstes.
See sügis on
kärbse tiivas
ja akna sinises klaasis.
See sügis
möödub ja riivab
su suuri silmi
kui peegliklaasi.

✣

Kui punased linnud
su huuled.
Läbi öö
suletud silmades
tuli.
Kehad on nõtked puud
kaldumas teineteise poole.

Viire Villandi

Olen kurbade sügiste laps
hallide pilvede all
laskuv ja tõusev
ning sihitu
olen kurbade sügiste laps
kelles pole kildugi kevadevärskusest
ega lumesulamisest
tahaksin isegi külmuda
langedes hallis sajus
et siis uuesti vihmadeks sulada
sel hetkel mil maa peale vajun

minuga koos tulevad värvid
mindki kullatakse
mindki kullatakse
aga see ei muuda mind kaunimaks
olen kurbade sügiste laps
nõrken enne taliharja
tulen kui närbun

V. Adams

Teiste diskussioonide hulgas on viimasel ajal üldsusele välja pakutud luulehuvi languse probleem. Seda on suurejooneliselt päevakorda võetud nii ajalehtede («Sirp ja Vasar», «Literaturnaja Gazeta») veergudel kui ka vabariiklikul luulearutelul. Isiklikult ma ei ole veendunud sellise probleemi tõstatamise vajaduses, kuigi mingisuguseid nihkeid me kirjandusprotsessis näib olevat toimunud ja luule pole meil enam juhtivaks žanriks (nagu see on näiteks Lätis Karl Abeni andmeil).

Vaieldamatu on see, et avalikkuses ei eksisteeri enam ühtset arusaamist meie luule kohta. Kui Juhan Liivi südameläheduses oleme kõik ühel arvamusel, siis juba Juhan Smuuli värsside üle lähevad arvamused lahku, hoopis kõnelemata meie noorpoeetide loomingust. See ei tähenda muidugi, et ei oleks võimalik ja soovitavgi kõnelda kaasaegsest luulest — kui see ainult sünnib ausa mõttevahetuse õhkkonnas.

Otsustav sõna peaks jääma luule tarbijale — rahvale. Teda ei saa esindada ükski «tehislugeja»: ei ülevaadete tegijad, ei retsensendid ega kasvatajad. Luulet loetakse enamasti iseendale, rahus ja vaikuses; värsi meeldivuse üle ei otsustata aplausi ega kätetõstmisega. Luule on intiimne nagu armastus, nagu suhtlemine lähedaste sõpradega. Luule administratiivne propaganda ei anna enamasti usutavaid tulemusi.

Poeedi tõelist tunnustust ja tema kohta rahva südames ei mõjusta pikapeale ei kesiste raamatute soosimine (tühi kott ei seisa püsti) ega näidiste organiseeritud etlemine massimeediumides ja vähestel aprobeeritud luuleõhtutel.

Üksmeelsest arvamusest kantud kodanikkond eksisteerib üksnes administraatorite soovulmades ja retoorilistes rituaalides.

Meil on vähe häid etlejaid, isegi mitte iga autor ei suuda omaenda luulet hästi ette kanda. Tasulised etlejad ei vaevu sageli tungima tekstide sisusse, mõnel pole ei stiimuleid ega eeldusigi sisse elada kunstipärasesse moodustisse häälikuist-sõnadest-rütmist, mida nad oma seatud häälega võimendama peaksid. Luule mõistmist raskendab väikekodanlik käibearvamus, et «luuletus peab kõnelema ise enese eest», et luule lugemine ei vajavat ei koolitamist ega kommentaare. Aga luule lugemine on ju kõige selle järelloomine eneses, mida autor on loonud ja üles kirjutanud.

See järelloomine on võimalik ainult siis, kui 1) tekst vastuvõtja teadvuseni jõuab ja 2) kui autor kujundab seiku, mis erutavad või vähemalt huvitavad ka vastuvõtjat.

Nurin luulehuvi langemise kohta tõestab ainult, et ehtsat tagasisidet ei saa märgatavalt mõjutada ei teoste suvalise premeerimise ega nõuetekohase retsenseerimisega. Kes luuleretseptsiooni juhtida soovib, see peaks veel ühe sammu astuma ja seaduspärastama soovitatava raamatu hinna kinnipidamise töötasust. Muidu ei aita ei «kogelusmüügi» organiseerimine ega ebapopulaarse teose kingituspakiks sidumine mõne ülinõutavaga.

Teadlik lugeja jookseb tormi leti alla peidetud meelisautori teostele ja jätab külmalt letile soovitatava sortimendi.

Hiljutisel luulearutelul Tallinnas tsiteeris luulesektori juhataja (sellinegi ametikoht eksisteerib!) oma ettekandes, mida üks või teine «autoriteet» oli aastate eest arvanud meie luuleprotsesi kohta. Nii professionaalne lähenemine eeldab, et luulesõbrad peavad toimikut võõraste arvamuste kohta. Aga seda võib teha ainult kirjandusametnik. Keda küll, küsin luulesõpradelt, võiks praegu huvitada, mida arvas mõne poeedi kohta valveliteraat?!

Meie meeleldi laulva ja luuletava rahva seas on ka mõni külakingsepp, kes ekslikult peab poeedikuulsust magusaks prääänikuks, kuigi see on enamasti piprapirn. Nad sosivad meie kõlarikka keele sõnu mingiks värgiks, ilma et neil kaasinimestele midagi arvessevõetavat öelda oleks. Ka minul on tulnud selliseid «luulekogusid» lehitseda, kus autor segab ära oma hea tahte teostatud taidega. Üks sellistest, kiiduväärselt meie põlevkivitööstust ülistada püüdes, kirjutas oma «õlirüüpeist» (riimisundijaks olid «viiped»), teine soovíks kogu Eestile kuulutada sõnu, mida isegi armsamale sosistatakse kõrva alles pärast tulede kustutamist.

Maitsvamad on need värsiüritajad, kes alliksaarlikult alustavad kullimängu homonüümidega, aga selles häid kopse nõudvas vadinas

VEEL LUULE-HUVIST

peagi maha kükitavad honorari ootel. Iga eestlane on ju potentsiaalne kirjanik — seda märkis juba Hemingway (romaanis «To Have and Have not»).

Raamatukaupluste letil leidub alati värsikogusid. Üks tänapäeva loetavamaid meie poeete Andrei Voznessenski nentis:

Ööpäeval ilmub — võta, loe —
me riigis seitse luulekogu.

(A. Voznessenski; Integraal sirelist, Tln., 1974, lk. 31)

Samal ajal ei saa sageli luulehuvilisedki oma meelisautorite raamatuid osta. Selline «tiraažipoliitika» osutab teatud autorite diskrimineerimisele ning lugupidamatusele lugemistahtelise rahva vastu. Igal luulehuvilisel on oma lemmikpoeet — seda ei saa talle asendada «keskmine» luuletaja.

Teadlik lugeja teeb valiku vastavalt oma vajadustele. Armastav ema, kes käib poest toiduaineid sabatamas, tööd rühmav mees, kes oma higiga aitab tulevikku ehitada, tudeeriv tütar ja töölinegi ei saa ju iga päev uut luulekogu luusse lasta. Luule on kontsentraat, mida tuleks maitsta isegi mitte teelusika kaupa, vaid pigemini tilgakaupa, et seda rasket vaimutoitu ka ära seedida saaks. Ainult sõnajoomarid võtavad luuletuskogu korraga pilgetuks.

Luulehuvi tekkimisel või mittetekkimisel on otsustav materjali vastavus lugeja vajadustele. See oleneb lugeja vaimsest tasemest ja pole mõtet otsida mingisugust «üleüldise» luulehuvi puudumise põhjust. Näitena võiks viidata erinevustele vene ja eesti luules. Praegu need erinevad juba väliselt vormilt. Vene luule on enamasti riimitud, eesti oma kaldub märgatavalt vabavärsi poole. Mina isiklikult armastan riimi, kuid kirjandusajaloolasena pean nentima, et riim hakkab meil ikka enam saama teistsugust funktsiooni kui siiani oli. Tal on praegu peaaegu negatiivne mõju. Vene luules ei saa täheldada (veel?) niisamasugust arengut. Seal on vabavärss pigemini erand.

Ka sisuline suunitlus on märgatavalt erinev. Kui tutvuda juhtiva vene kirjastuse «Sovetski Pissatel» plaanis luulekogude annotatsioonidega, siis võib arvata, et kõik laulikud laulavad ühte laulu ja harrastavad ainult kahte-kolme teemat. Eesti luules pole ega saagi olla nii. See on konstateering, ma ei kiida ega laida, ainult vaatlen kirjandusloolasena erinevaid arengujooni.

Kuid ka vene vaatlejad kaebavad luulehuvi kadumist (näiteks V. Zaleštšuki artikkel «Peibutab, aga ei paelu», «Literaturnaja Gazeta», 1975/8, lk. 6). See osutab mingisugusele huvinihkumisele ka üleliidulises luuleprotsessis. Nõutava poetismi paberlilled ilmselt ei rahulda enam praegu elluastuvat generatsiooni.

Noorsugu ei ole ju muutumatu nähtus. Praegune erineb tunduvalt esimesest sõjajärgsest. Mu kokkupuuted õppiva noorsooga, lugejakirjad, eriti pärast «Sinu sekundid» ilmumist (neist võiksin teha eri raamatu), on mind õpetanud oma noori sõpru mõistma ning austama.

Tänapäeva noori iseloomustab kaine ja asjalik lähenemine realiteedile. Need noored on enamasti pragmatistid, kuid siiski väga kultuuritahtelised. Nad tulevad isikliku elu põhiprobleemidega (kutsetöö, õpingud, perekonna loomine, korteri hankimine ja ilusaks kujundamine jms.) märksa paremini toime, kui minu generatsioon seda oskas. Lisandunud on teadlik huvi kunsti, elu esteetilise külje vastu, mis minu «kodukootud» põlvkonnas oli alles algeline.

Aga nõudlikkuse tase tõuseb pidevalt — ka luule vastu. Lugemus on avardunud nii sügavuti kui ka laiuti, kunagised rahvavalgustajad mõjuvad näärivanadena.

Luulehuvi on protsess, milles on oma tõusud ja mõõnad. Luulehuvi on maksimaalne aastail, mil poeet sai ära öelda rohkem kui prosaist. See aeg on sedapuhku möödas ja sellepärast on lugeja huvi praegu suunatud «toitvamatele», informatsioonirikkamatele žanridele. Laiem lugejaskond ei saa enam oma teadvuse avardamist luulelt — sellepärast suhtub ta luuletuskogudesse leigemalt.

Tänapäeva noorte suhtumine luulesse on kriitiline ja isemõtestav. Värske ning sisukas raamat (ka luule alalt) äratab neis huvi, kui see neid vaimselt rikastab, aga oleks asjata vaev neile kaasavaraks anda rutiini raudvara, mis sobib enam utiiliks kui lektüüriks. Isegi luuletehnikute määramine majavalitsuste juurde ei muudaks seda olukorda.

Aga ega sellepärast luulepidu pidamata jää.

Mihkel Mutt

L. Leonovi «Vallutusretke» (E. Kaidu lavastus) raskuspunkt on hajutatud, sest see pole ainult lugu ärakadunud pojast, siin on palju teisi — neid, kes päriselt kaotsi läinud, ja inimesi, kes ei kao iial. Neid kõiki jälgitakse väga kriitilises situatsioonis, ajal, mil linnakesse tungivad fašistid. On näidendi eripäraks, et kaks keskset saatusedraamat — Fajunini ja Fjodor Talanovi oma — kulgevad paralleelselt, ent sõltumatult, evimata omavahelisi suhteid (v. a. episood ülekuulamiselt).

Fjodor Talanov on see ärakadunud poeg, kes tuleb tagasi ja keda vastu ei võeta, sest ta ei kahetse, ei tunnista end süüdi ja on läinud pahuksisse kogu maailmaga, ehkki veendunud kommunist Kolesnikov (E. Hermaküla) ütleb: «Teie õnnetuses olete süüdi ainult teie ise.» (Muide see süü ei selgu. Fjodor trotsib maailma nagu süüta represseeritu. Nii oli kavatsetud algselt ka Leonovil. Kolesnikovi repliik eeldab tõelist kuritegu, nagu on Leonovil hilisemas variandis — Fjodor tulistas oma naist.) Fjodor suurendab tahtlikult oma kannatusi, näitab end alatuna ja valmistab teistele ebameeldivusi, et endale uusi hingepiinu kaela tõmmata. Umberkaudsed ei oska näha läbi välise tooruse, mis on vaid ülitundliku hinge kaitserefleks. Fjodor on lõpuni väljapeetud isiksus, muutumata kordagi pealetükkivaks, mille saavutamisel on peamine, et ta ise pole teadlik oma teguviisi pateetilisusest, toimides nõnda vaid sisemisel sunnil.

Need read polnud Talanovi liini ümberjutustus, vaid Raivo Adlase mängu iseloomustus, ja võetagu seda avameelse tunnustusena. Peale selle rolli siirast läbikannatamist sunnib ta end hoopis uue pilguga vaatama.

Kesk pimedust, ärevate helide saatel sünnib lavale Fajunin — «endine inimene». J. Toominga rollist saab öelda ühe sõnaga — ere. See Fajunin on dostojevskilikult keerulise, lausa irratsionaalse hingeelu-ga, õelalt veiderdav vanamees, kes ajab oma joont mingi haiglase joovastusega (nii et kui veel võrrelda, meenuvad Bulgakovi paranoiliselt groteskseid iseloomud). Ebakindel oma usus, haarab ta vasakule ja paremale, poeb sakslaste ees ning päästab esialgselt Kolesnikovi. Muidugi on ta negatiivne kuju, ent kas pole seda ka näiteks Fjodor Karamazov? Vaatad Fajuninit ja mõtled: palju räägitakse ebamääraseid sõnu näitleja mõjust kaastegelastele, kogu lava täitmisest, kõigi esemete mängima panemisest. Aga tõesti, kes ei usu, mingu vaadaku

«Vallutusretk»

Jaan Toomingat «Vallutusretkes», ja ta näeb, et see kõik pole vaid raamatufiktsioon. Muide, üheks etenduse mõju näitajaks pean, mida teeb publik, kui dialoogis on paus — köhib, sosistab või sorib ridikülis. Toominga mängus on mõned sõnatud hetked, kus kogu saal vaatab sinna, kuhu tema, ja tunneb ning mõtleb kui tema.

Pole õige küsida, kumb neist peaks lavastuslikult tähtsam olema, sest eesmärgiks on v a s t a n d a m i n e. Polaarsus ilmneb tõesti. Esitamata evidentsusi mainigem üht: Adlase roll kulgeb suures osas lava taga, ta ilmub hetkiti ja dramaatiliselt, kuid tema olemus on sirgjooneline. Fajunin võimutseb laval kaks järjestikust pilti, kuid välise kära varjul on tume latentsus. Meile jääb otsustada vastandamise kunstilise õnnestumise üle.

Pole head ilma halvata. Tooming mängib oma osa nii suureks, et see muutub terviku seisukohalt disfunktsiooniks. Osa süüd on ebaühtlasel näidendil. Sellest, et Fjodor «on läbi kõigi vaatuste tunnetatav» (K. Kask, «SV» nr. 12, lk. 11), ei piisa täiesti olemaks võrdselt köitev Fajuniniga, sest too on nii tunnetatav kui ka pidevalt nähtav. Ütlesin, et liinid arenevad eraldi. Piltlikkuse mõttes võib neid võrrelda kahe tugeva tuulega, mis läbi etenduse puhudes aeg-ajalt pööristeks saavad, tegelasi enda ümber stseenideks tihendades. Siin tuleb ilmsiks oluline erinevus. Tooming domineerib igas stseenis, teised on tema j a o k s; Adlas soovib partnerlust, kuid ei leia tugevat vastumängu. Sellest tekib pidevalt poolikuse tunne. Alltekstid (miks?) küll selginevad, aga väljamängimine (kuidas?) — see jääb nõrgaks, eriti arvestades pakutavaid võimalusi. Eriti kehtib öeldu ülekuulamisstseeni kohta, kus praegu ei rõhutata olulist, andes teed väärtõlgendusele. Kolesnikovi asemel tuuakse konvoi saatel Fjodorit. Selle juures viibivad tema isa ja ema (H. Peep ja L. Laats), kes peavad nüüd mõistma, et olid asjata poja mõtetest kustutanud, ja ometi tuleb neil temast vabatahtlikult loobuda. Mõlemad teadmised sünnivad ühel hetkel. See hetk on suur. Nad mõistavad, et eneseohverdus ongi, mida ihkab Fjodor Talanov, sest see on ainus tee lunastusele, mis seisneb surma kaudu rahvaga ühinemises. Ja vanemad annavad võimaluse. See pole reetmine, vaid andeksandmine, sest ainult nii jõuab ärakadunud poeg tõeliselt koju. Teatris pole kindel, et ta sinna üldse jõuab. Ema võib vaadata kui südametut inimest, kes ohverdab «kurjategijast» poja revolutsionääri eest. Ja kui see nii ka ei tundu, hea pole see sellegipoolest, sest eks hõika Fajunin neile järele: «Kange vanaeit on sul...! Sa ise saad nõrgem olema!» Praegu on risti vastupidi, sest Laatsi juures on veel mingeid hingeliikumisi näha, ehkki üldiselt jäävad mõlemad arusaamatult kangeks. Või terve esimene vaatus, mis on kahtlemata ühtlaselt ja suure olustikulise alltekstiga kirjutatud. Meie jaoks ei ela ta teatris niisugusena. Vaataja raskus on harjumus läheneda lõõgastusootusega tõsisele kunstile, mille jälgimine on pingutav tegevus. Peamiseks põhjuseks jääb, et isikupärast lihtsust on ülinimlik mängida. Nüüdne kodune seltskond ei ela päris täisväärtuslikku lavalist elu ning koos üheplaaniliste võitlejatega mõjub rahvana üldse. Etteheide näib kohatu, Leonovil oli näidendi eesmärk nimelt kogu rahva sümboliseerimine. Aga see siht peab pärale jõudma pealtvaatajas. Kunst üldistab, aga ei ole üldse. Lavale ei saa tuua 150 miljonit inimest. On üksikud, ja nemad ei tohi olla ü l d s e. Onnelikult on seda vältinud E. Hermaküla, kes oma osast suhteliselt enim on teinud. Kolesnikovi ideeline tähtsus ei ole Leonovil võrdne kunstipärasusega, ta jääb skemaatiliseks. Hermaküla täidab osa oma enda isikuga, sellega, mida näitleja juures nimetatakse tagamaadeks. Aga kõigil neil tagamaid pole, mis parata — pärisnäitlejaid on teatris vähemus. (Järgnevad mõtted pole viimase lause konkretiseering.)

Leian, et just praegusel kujul on õigel teel osa poole Mare Puusepp, s. o. muretu plikalikkuse hävitamisega tungib etendusse rüvetav sõda. Sest naervat inimest ahastusse sundida on enam patt ja mõjub rohkem kui sama ängistust aimaja puhul. Umbes samal tasemel oli T. Lilleorg, kelle Kokorõškin jäi muidugi Fajunini varju, kuid oli omanäoliselt ühtlane, igal juhul mitte igav. Ilmselt näitleja senine suurim õnnestumine. J. Kiho Mossalski on episoodiline osa, aga näitleja rõhutas selle juures huvitavalt kelnerliku elegantsiga lurjust.

Kogu eelnev arutlus põhjendab muljet, et nähtu on Toominga vallutusretk «Vallutusretkesse». Tema kokkulangemine kolmanda pildi lõpus on terve etenduse kokkulangemine. Peale haruldaselt tihedat stseeni Kolesnikovi ja Fajunini vahel ei suuda vaatajat enam miski erutada — peategelane näib lahkunud. Seepärast tundub viimane pilt lõdva epiloogina, olemata eeldatav kunstiline finaal. Natuke päästab, et teater on seda tublisti lühendanud.

Mõni sõna stiilist, mille ühtsust ikka nõuame, mille jälgimine on saanud n.-ö. kohustuseks ja naudinguks. J. Tooming on rollis väga originaalne, aga see pole üldise mängustiili rikkumine, vaid loodava karakteri omapära. Seda kinnitab, et kaastegelased suhtuvad temasse samuti hoiakuga, mis väljendub tülgastavates žestides (Mossalski, Demidjevna jpt.) ning doktor Talanovi repliigis «Pärdik». Küll langevad stiilist välja sakslased, õigemini nende karikatuurid. Tõsi, et Leonovi remarkides on kõik nõnda ette nähtud. Selline kujutamine oli levinud ja õige teatud ajaloolisel epohhil, mil vaenlase ohtlikkus ei lubanud teda näidata realistlikult. Aga praegu on lavadel ümbertegemiste aeg, mil muudetakse teksti nii, et nihkuvad isegi sisurõhud. Seda taunides on antud juhul lugu teine, siin suureneks usutavus, kui praeguste napakate ebardite asemel näeksime vaenlast kogu ta julmas tarkuses. Tekstiloogika vastane on kakskeelne dialoog. Aga olgu, karjutagu pealegi saksa keeles, püütagu vaid vältida nii ebainimlikult eestipärast häälдust (v. a. H. Haravee), sest see aktsent tundub liiga ehtne, et tehtud olla.

T. Tepandi kujundusele, lavaesise kasutamisele ja R. Kangro muusikale on hinnang soodne.

Leonovi näidend on ebaühtlane ja «Vanemuine» mängib seda omakorda ebaühtlaselt, seepärast sädelevad üksikud hetked ja mõned näitlejatööd, mitte etendus tervikuna. On mitme näitleja loominguline tipp, kelle kaudu jõuabki saali, mida teater selle tükiga tähistab.

Tartu Ülikooli kasvandik— NSVL TA auliige

GUSTAV TAMMANN

Meie ülikoolist on võrsunud paljud teadusemaailma suurkujud. Üks neist, kes on Tartus õpetust saanud, seda ise siin aastakümnete vältel teistele jaganud ja oma teaduslike avastustega vanale *alma mater*'ile palju kuulsust toonud, on Tartu ja Göttingeni ülikooli keemiaprofessor Gustav Tammann (1861—1938).

Gustav Heinrich Johann Apollon Tammann sündis 28. mail 1861. a. Jamburgis (praegu Kingissepa linn Leningradi oblastis), kus tema isa Heinrich Tammann oli arst. 1864. a., pärast Heinrich Tammanni surma asus perekond elama Tartusse. Siin möödusid tulevase keemiku kooliaastad ja õpingud ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonnas keemia erialal (1879—1882). Ülikooli lõpetamise järel alustas G. Tammann keemia kateedris tulemusrohket uurimistööd ja pedagoogilist tegevust, mis koos teaduslike edusammudega tõi kaasa edasimineku ka ametiredelil. Kui 1892. a. siirdus pensionile kauaaegne kateedrijuhataja, Peterburi TA korrespondentliige Carl Schmidt, valiti D. I. Mendelejevi soovitusel tema järglaseks 31-aastane Gustav Tammann. Sellel ametikohal töötas G. Tammann kuni 1903. a-ni, mil lahkus Tartust Göttingeni ülikooli.

Tammanni teaduslike huvide ringi kuulusid tol ajal kujunemisjärgus oleva füüsikalise keemia kesksed probleemid — lahuste teooria põhialused, vedelike siseehitus, ainete kristalliseerumise, sulamise ning erinevate kristallmodifikatsioonide vastastikuse ülemineku seaduspärasused. Kui see valdkond on nüüdisajal kujunenud kindla teoreetilise alusega sisemiselt harmooniliseks füüsikalise keemia haruks, siis väga oluline tähtsus on selles G. Tammanni uurimustel. Laialdase kuulsuse omandas G. Tammann raske jää (jää kristallmodifikatsioonid II ja III) avastamisega 1899.—1900. a. Hilisematel aastatel pühendas ta end koos arvuka õpilaskonnaga silikaatide, eriti klaasi keemia, metallograafia ja aine agregaatolekute vastastikuste üleminekute termodünaamiliste põhialuste uurimisele. Ilma detailidesse laskumata märgime, et nende tööde alusel loetakse G. Tammanni füüsikalis-keemilise analüüsimeetodi ja metallograafia üheks rajajaks.

Gustav Tammann suri Göttingenis 17. detsembril 1938. a. Ta oli paljude ülikoolide audoktor, mitmete akadeemiate ja teaduslike seltside liige. 1909. a. tehti G. Tammannile ettepanek asuda akadeemikuna töötle Peterburisse. Tammann küll loobus sellest, kuid 1912. a. valis Peterburi TA G. Tammanni oma korrespondentliikmeks. Möödus 15 aastat ja detsembris 1927. a. valiti Gustav Tammann NSV Liidu Teaduste Akadeemia auliikmeks. Ta on ainuke, kes meie ülikooli keemia kateedriga seotud 11-st Teaduste Akadeemia akadeemikust või korrespondentliikmest on saanud selle kõrge aunimetuse osaliseks. Göttingeni-perioodil külastas Tammann korduvalt Venemaad ja Nõukogude Liitu ning tal olid tihedad teaduslikud sidemed paljude väljapaistvate nõukogude keemikutega (N. S. Kurnakov, B. A. Nikitin jt.). Märksa tagasihoidlikumaks jäid suure teadlase sidemed Tartuga, vaid üksikutel juhtudel sõitsid Göttingeni Tammanni laboratooriumisse ülikooli keemikud oma magistri- või doktoritööd tegema.

Kuni viimase ajani on teaduslikus kirjanduses jäänud ebaselgeks Gustav Tammanni rahvuslik päritolu. Hiljuti õnnestus keemiaosakonna endisel üliõpilasel S. Põllumäel diplomitöös (1973. a.) arhiividokumentide alusel näidata, et G. Tammanni kaugemad esivanemad olid eestlased ja pärinevad Suure-Jaani lähedalt Sürgaverest. G. Tammanni vana-vana-vanaisa Hans (1737—1787) oli Sürgavere mõisas Pajo talus sulane. Tulevase keemiku vanaisa Jaan (1805—1871), kes esimesena sai endale perekonnanime Tammann, siirdus 1837. a. koos perekonnaga Sürgaverest Sangaste mõisa, mis kuulus von Bergide suguvõsale. Sangaste mõisniku toetusel astus G. Tammanni isa Heinrich (1833—1864) 1852. a. Tartu ülikooli Arstiteaduskonda, mille lõpetas 1857. a. Noorusele vaatamata suutis Heinrich Tammann omandada vene teaduslikes ringkondades nimetamisväärse autoriteedi. Selle kinnituseks olgu öeldud, et lühikest aega enne surma tehti talle ettepanek hakata professoriks Moskva ülikoolis. Arhiividokumendid (G. Tammanni ema Mathilde kirjavahetus Sangaste mõisnikega) näitavad, et Heinrich Tammanni surma järel sattus perekond väga raskesse majanduslikku olukorda. Gustav Tammannil õnnestus saada kõrgem haridus peamiselt just tänu von Bergide materiaalsele toetusele. Hiljem, juba Tartu ülikooli professorina, külastas G. Tammann korduvalt Sangastet, kus ta muuhulgas andis F. M. von Bergile ka konsultatsioone agrokeemia jm. küsimustes (muldade happesuse vähendamine, jahutussegude valmistamine). Hilisemast kirjavahetusest F. M. von Bergiga selgub ka, et G. Tammanni sundisid Tartust Göttingeni siirduma ülikooli raske materiaalne olukord, saksameelsete professorite enam kui jahe suhtumine temasse kui mittesakslasesse, aga samuti Tsaari-Venemaa haridussüsteemi suured puudujäägid. Samad momendid kajastuvad ka G. Tammanni kirjavahetuses väljapaistva rootsi keemiku S. Arrheniusega, elektrolüütilise dissotsiatsiooniteooria loojaga.

U. PALM,
anorgaanilise keemia
kateedri dotsent

Kuulutame

Kõiki, kes joonistavad karikatuure või midagi selletaolist, oodatakse n e l j a p ä e v a l, 10. a p r i l l i l kell 22 TRÜ klubi ülakorrusele. Meeldiv oleks peale nägude ka pilte vaadata.

Klubi nõukogu

Tervisekilomeetrid

Koduvõimlemise koormuse suurendamisega läheme üle kodutreeningule. See on 25—40 min. pikkune kõikide lihasgruppide süstemaatiline läbitöötamine (alates kaelaja lõpetades sõrmelihastega). Treeningu vältel viiakse pulsisagedus 6 korral 120—140 ja enama löögini minutis. Üks kodutreening vastab 2—3 tervisekilomeetrile. Kodutreeningut võib teha puhkepäeval, kuid ka tööpäeval, näiteks enne õhtusööki. Kodutreeningul (aga ikkagi pool aega jõu-, hüplemis- ja jooksuharjutustele) on tervislikku seisundit ja kehalisi võimeid arendav toime. Nädalas 2—3 kodutreeningut, ülejäänud päevadel koduvõimlemine, see on tervisesportlasele küllaldane koormus.

Kodutreening sobib just algajatele tervisesportlastele, kes kas liigse kohmakuse või tüseduse tõttu häbenevad teha väljas tervisejooksu või harjutada mõnes rühmas. Kodutreening on vastuvõetavam ka eakamatele, kes ei suuda rühmas noorematega sammu pidada. See treening annab teiste tervisespordi vormide kõrval teatavat aja kokkuhoidu. Kuid mainigem, et parimaid tulemusi saadakse ikkagi mitmekülgse harjutamisega.

Tervisespordis on kõige olulisem regulaarne harjutamine. Teadlased väidavad, et kahe harjutuskorraga nädalas suudetakse heal juhul kehalisi võimeid hoida endisel tasemel, arendamiseks ja tervise tagamiseks on vaja sagedamini harjutada. Allakirjutanu on kahe aasta vältel proovinud erinevaid režiime. Ainult koduse harjutamisega võib saavutada rahuldava tervisliku seisundi ja kehalise vormi, kuid harjutused peavad olema küllaldase intensiivsusega ning toimuma vähemalt 5 korda nädalas. Seisundi paranemine ilmneb alles 3—4 kuu pärast, esimestel kuudel on lihased küllaltki tuimad, sageli valulikud.

Kehalisi harjutusi ei saa ette teha, et hiljem tallelepandut kasutada. Juba kolmepäevane vaheaeg vähendab painduvust, viiepäevane puhkus mõjub näiteks käte kõverdamiste arvule, 2—3-nädalane paus vähendab jõuharjutuste suutlikkust kuni kolmandiku võrra, 1—1,5-kuuline vaheaeg poole võrra. 2—3-kuulise puhkuse järel tuleb kehaliste harjutustega otsekui uuesti ja targu alustada.

Mõned näited harjutuste toime kohta. Katsealune: 45-aastane mees, normaalses kaalus (pikkuse ja kaalu suhe 182 sm − 100 = 82 kg), kolmas harjutamiskuu: 30 kükki (30 sek. vältel), pulss 138—144 lööki minutis, 20 korda käte kõverdamist eestoenglamangus, pulss 138—144, 20 korda kere tõstmist (selili asendis) — 138—144, sulghüplemine 300—500 korda (2—4 min.) — 120, paigaljooks 4—6 min. — 132—138, paigaljooks 10 min. (sammumõõtja näit ligi 2000) — 138—144, nn. käte jooks 1 min. vältel maksimaalse kiirusega, pulss 144—150 lööki minutis.

Kontrolligem südame tegevust. Kohe pärast harjutuse lõppemist asetage parem käsi südame piirkonnas rindkerele ja lugege löögid 10 või 15 sek. jooksul. Märkige näidud ja kontrollige 3—4 harjutuse mõju kord igas kuus. VALTER LENK

Loosimine

on esmaspäeval kell 16.30 kehakultuurihoones V. Kingissepa 19.

TRÜ Spordiklubi

Korvpall

TRÜ teaduskondadevahelistel meistrivõistlustel lõppesid mängud alagruppides.

N a i s k o n d a d e s t tuli turniiritabelist loobumiskaotuse tõttu eemaldada KKT I, Ajaloo- ja Õigusteaduskonna naiskond. Finaalturniiril mängivad KKT II, KKT III, KKT IV, Majandus- ja Arstiteaduskonna naiskond.

M e e s k o n d a d e mängud alagruppides olid äärmiselt võitluslikud. Enne finaalturniiri algust tehtud kokkuvõte näitas, et mitmesuguste traumade tõttu (kulmuvigastused, nihestused) tuli traumapunkti suunata seitse mängumeest. Finaalturniiril mängivad KKT I, Füüsika-, Arsti- ja Bioloogia-Geograafiateaduskond ning spordimeditsiini osakond.

Mängud algavad reedel, 4. aprillil kl. 16, laupäeval, 5. aprillil kl. 14, pühapäeval, 6. aprillil kl. 15.

Võitjate autasustamine pühapäeval kl. 18. **H. KORTSPÄRN**

Avaldame kaastunnet Ahto Liigile
ema
surma puhul.
ELKNÜ TRÜ komitee
suvemalev

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1726. MB-03494.

RAHVUSVAHELINE FAŠISTLIKE KOONDUSLAAGRITE VANGIDE VABASTAMISE PÄEV — 11. APRILL

30 TEEL VÕIDULE

«Mind peeti surnuks»

Abikaasa ja lapsed olid evakueeritud Nõukogude tagalasse. Nad said juba 1941. a. teate, et nende mees ja isa on langenud Tallinna kaitselahinguis. Alles kolme aasta pärast kohtus perekond taas.

Eemaloleku aastate jooksul oli GRIGORI NOPPEL olnud mitmes vanglas, surma mõistetud, põgenenud ning end varjanud — võidelnud ja võitnud.

*

«Olin Tallinna viimaste kaitsjate hulgas. Kui sadamasse jõudsin, oli viimane laev juba lahkunud. Miinisadamas õnnestus mul vahetada oma sõjaväevorm mingite rõbalate vastu. Läksin venna ämma poole turvapaika otsima. Tollal pakkusid okupandid end varjava poliittöötaja või Nõukogude sõjaväelase reetjale suuri rahasid. Ka mu venna ämm pidas inimelu rahast odavamaks või kes teab, mis talle (pealegi oli ta usklik) pähe tuli, aga minu ta üles andis.

Patareivanglas olid kongid rahvast pungil. Mustus, täid, lutikad, nälg. Päevast päeva ülekuulamised, millega kaasnes ebainimlik peks. Piisavalt said vaid soola ja vett. Nii mõnigi vang ei pidanud näljale vastu ja püüdis seda leevendada vee ja soolaga, millest mindi üleni paiste, ka surdi.

Igasse kambrisse oli pistetud provokaatoreid, kelle ülesandeks oli välja selgitada sõjaväelased ja poliittöötajad, samuti juudid. Muide, oli meil üks säärane osav mees, kes igal hommikul kräsujuukseid veega sirgeks kammis, nii et oma rahvust lõpuni varjata suutis. Juute toodi Ungarist, Austriast, Hollandist. Neid sunniti tööle, kuni nad jõuetuina surid. Kord koguti 1942. a. patareisse kokku kõik mustlased, kes lausa päise päeva ajal mahalaskmisele viidi.

Minagi olin surma mõistetud, aga appi tuli saksa keele oskus. Mind süüdistati selles, et ma olevat kommunist. Vaidlesin ägedasti vastu. Tegelikult olingi sellal alles kandidaat. Vastuhakkamise tulemuseks oli see, et mind peksti korralikult läbi — kõhisin kopsudest palju verd — aga elu jäi siiski alles.

Tallinnast viidi mind üle algul Vasalemma, seejärel Lelle ning lõpuks Turba koonduslaagrisse. Tegime küll rasket tööd, kuid tasuks sai igaüks vaid paarsada grammi leiba. Mais 1943 püüdsid 3—4 inimest põgeneda, ent nad püüti kinni. Pärast peksti kaks päeva ning rohkem me neid ei näinud.

Võimatu oli leppida aeglase surmaga turbarabade keskel. Põgenesin 22. septembril 1943 koos Johannes Hindiga, kes on tänapäeval tuntud silikaltsiidi loojana. Läksime minema otse tule alt. J. Hindi kirjapanekute põhjal on meie põgenemist kujutanud oma jutustuses vene kirjanik O. Kurganov 1971. a. Moskvas ilmunud teoses «Südamed ja kivid».

Kõigepealt läksime minu isakoju, kus juhtusime kuulma Nõukogude raadio saadet, milles räägiti eesti kirjanike konverentsist. Johannes kuulis kõnelemas oma venda Aadu Hinti. Üritasime üleminekut partisanide poole Pihkva lähedal, valedokumendidki olid olemas, ent partisanidega sidet luua ei õnnestunud. Tulime tagasi Pärnumaale, kus elasid mu sugulased. J. Hindil õnnestus loomavagunis heinte all Tallinna jõuda, kust ta siirdus edasi Soome.

Mul tuli ennast varjata veel 19. septembrini 1944. a. Punaarmee lähenedes asusime moodustama põgenenud sõjavangidest ja saksa mobilisatsioonist kõrvalehoidnutest partisanisalka. Trofeerelvadega suutsime põgenevale vaenlasele küllaltki palju peavalu valmistada.

Pärast Eesti vabastamist võtsin osa bandiitide hävitamisest ja korra jaluleseadmisest, hiljem töötasin hariduse rahvakomissariaadis.

Üle veerandsajandi olen pühendanud kirjastustööle. Töötasin kirjastuses «Teaduslik Kirjandus», olin Elva lehe vastutav sekretär ning seejärel TRÜ kirjastusgrupi juhataja.»

*

Grigori Noppel jätkab oma tööd TRÜ kirjastus- ja trükiosakonnas veel nüüdki, kuigi tal on ammu välja teenitud õigus vanaduspuhkusele.

Vestles M. UMMELAS

Ühiskondlik-poliitilise praktika süsteem TRÜ-s

E. KIVIMAA

oli arutusel EKP TRÜ komitee istungil 31. märtsil k. a. Kuulanud ära õppeprorektor K. Püssi ettekande ja sõnavõtud, märkis komitee, et üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika süsteem on TRÜ-s põhiliselt välja kujundatud ning praegu juurutamisel.

Teatavasti püstitati 1971. a. nõue korraldada üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline praktika NSV Liidu kõrgemates koolides. NLKP XXIV kongressi otsuses peeti vajalikuks «paremini varustada noori spetsialiste ka organiseerimistöö ja ühiskondlik-poliitilise töö vilumusega,» mille realiseerimiseks ÜLKNÜ XVI kongress soovitaski viia sisse kõrgemates õppeasutustes üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika.

Meie ülikoolis töötati välja TRÜ üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika organiseerimise ja arvestamise alused, kavandati ühiskondlik-poliitilise praktika arvestusraamat jm.

Üldise ülesandena püstitatut konkretiseeris 5. märtsil 1974. a. NSV Liidu Kõrgema ja Keskeriharduse Ministeeriumi kolleegiumi ja ÜLKNÜ Keskkomitee sekretariaadi poolt kinnitatud «Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika tüüppõhimäärus» ning selle alusel on üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika süsteem väljakujundamisel ja juurutamisel kõigis NSV Liidu kõrgemates õppeasutustes.

Tüüppõhimäärus kvalifitseerib üliõpilaste ühiskondlik-poliitilist praktikat kõrgema kooli õppe- ja kasvatusprotsessi koostisosana kui abinõude süsteemi, mis peab tagama töökollektiivis vajalike organisatsioonilise ja ühiskondlik-poliitilise töö alaste teadmiste ja kogemuste omandamise i g a üliõpilase poolt.

Teatud kogemusi on üliõpilased senigi saanud, kuid osa neist jäi aktiivsest ühiskondlik-poliitilisest tööst siiski kõrvale. Nendest vajakajäämistest oligi ilmselt tingitud aastatepikkune kriitika ka mõnede meie ülikooli lõpetanute aadressil (eriala tuntakse hästi, kuid ühiskondlik-poliitilises töös ollakse passiivne).

Tüüppõhimääruse kohaselt tagatakse üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika läbiviimine nii õppeprotsessi raames kui ka õppevälise tegevuse mitmesuguste vormide kaudu. Õppeprotsessi raames peab üliõpilane tegema õppeaasta kestel ühiskonnateaduste alal vähemalt ühe töö: ette valmistama referaadi või loenguteksti mõnest aktuaalsest marksismi-leninismi probleemist ja selle ette kandma kas üliõpilasauditooriumis või kuulajate ees väljaspool kõrgemat õppeasutust; kirjutama teadusliku ettekande ja esitama üliõpilaste teaduslikus ringis või konverentsil; osa võtma ühiskonnateaduste kateedrite poolt tehtavast teaduslikust uurimistööst.

(Järgneb)

Partei elu

EKP TRÜ komitee vaagis oma koosolekul üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika süsteemi (sellest lähemalt kõrval), kuulas komsomolikomitee aruannet EÜE-75 ja suvemaleva töösuve ettevalmistamisest ning informatsiooni laupäevaku organiseerimisest. Kinnitati ka ehitusmaleva kuraatorid, arutati kaadriküsimusi ja vaadati läbi autasustamismaterjalid seoses Suure Isamaasõja võidu läheneva 30. aastapäevaga. Partei liikmekandidaatideks võeti inglise filoloog Suliko Valdsoo, füüsikadiplomand Teet Uustare, TRÜ komsomolikomitee õppesektori juhataja keemik Miia Tammeorg, III kursuse keemiapedagoog Jaan Pentšuk, Bioloogia-Geograafiateaduskonna komsomolisekretär Volli Kalm ja kolm Õigusteaduskonna üliõpilast — RSR-i president Tõnu Kõrda, komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Arvo Junti ja Jüri Ilvest. Kinnitati Õigusteaduskonna parteikomitee otsused diplomandide Ülle Toominga ja Helve Kuusiku NLKP liikmeks vastuvõtmise kohta.

Võidu 30. aastapäevale pühendatud

TRÜ sõpruspäevade kava

17. aprill

kell 16 teaduskondade kohtumised sõjaveteranidega. ELKNÜ TRÜ komitees kohtumine Nõukogude Liidu kangelase Arnold Merega.
18 Vanemuise ringauditooriumis film «Tavaline fašism».

18. aprill

kell 10 ekskursioonid külalistele Tartu ettevõtetesse.
17 kunstinäituse avamine TRÜ kohvikus.
19 mälestusmiiting fašismiohvrite monumendi juures Lemmatsis. Autobussid väljuvad peahoone eest kell 18.15.
21 NSV Liidu rahvaste luule õhtu TRÜ kohvikus.
22 kammerakadeemia TRÜ aulas.
„ diskoteek TRÜ klubis.

19. aprill

kell 10 üleülikooliline kommunistlik laupäevak.
10.30 külalistele vastuvõtt rektori juures.
15 ELKNÜ TRÜ komitees pressikonverents «Sõjalis-patrioototiline kasvatustöö kõrgemas koolis». Küsimustele vastavad Eesti NSV kõrgemate koolide esindajad.
19 sõpruspäevade ball «Vanemuise» kontserdisaalis.
20 kontsert TRÜ klubis.

20. aprill

kell 11 lillede asetamine V. I. Lenini mälestussamba jalamile.
12 vestlusring teemal «Internatsionaalne kasvatustöö kõrgemas koolis».
16 Tallinna Mererajooni pantomiimigrupi etendused TRÜ klubis.
17 Eesti NSV kõrgemate koolide vaheline viktoriin, pühendatud võidu 30. aastapäevale. Kohvikus.
19 sõpruspäevade pidulik lõpetamine TRÜ kohvikus.
20 kontsert TRÜ klubis.
21 TRÜ aulas «Öömuusika», esinevad Ave Alavainu ja Jaan Õun.

ELKNÜ TRÜ komitee otsusega 8. aprillist antakse sõpruspäevade kontsertidest ja märkidest saadav sissetulek RAHUFONDI.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 16. Reedel, 11. aprillil 1975 XXVII aastakäik

Fr. R. Kreutzwaldi AN NSV Liidu Raamatukogu

ELKNÜ TRÜ komitees

8. aprillil arutati ELKNÜ TRÜ komitees komsomolidokumentide vahetamise käiku ülikooli komsomoliorganisatsioonis. Piletite vahetamisse on lülitunud juba 9 algorganisatsiooni kokku 170 kommunistliku noorega. Hästi oli vahetuseks ette valmistunud Õigusteaduskonna IV, geograafia IV ja ajaloo-osakonna IV kursuste komsomoligrupid. Komsomolikomitees on vesteldud 93 kommunistliku noorega. Komitee kuulas ära vestlustes tehtud ettepanekute üldistava kokkuvõtte. Mitmed üliõpilaste tehtud ettepanekud leidsid üksmeelset toetust ja heakskiitu ning võetakse järgnevate ürituste kavandamisel arvesse.

Vastuvõetud otsuses märgitakse, et dokumentide vahetamisel on esinenud ka mõned organisatsioonilist laadi puudused: komsomolidokumentide fotod ei laeku õigel ajal, ei peeta kinni grupiorganisaatori poolt koostatud ajagraafikust, mille tagajärjel tekivad järjekorrad. Teaduskondade ja osakondade komsomolisekretäre kohustati veelgi enam tähelepanu pöörama dokumentide vahetamise ideelis-poliitilisele küljele, suhtuma veelgi hoolikamalt vestluste läbiviimisse, vestluste käigus tehtud kriitiliste märkuste üldistamisse ja arvestamisse edasises töös.

Rahuldavast üliõpilasest saab ainult rahuldav spetsialist

3. aprillil tuldi kokku ELKNÜ TRÜ komiteesse arutamaks õppeedukust. Oma sõna ütlesid õppeprorektor sm. Püss, ELKNÜ TRÜ komitee õppesektori, Õigusteaduskonna ja Füüsika-Keemiateaduskonna esindajad.

Talvise sessiooni tulemused võttis kokku sm. Püss. Kõik eksamid sooritas 88,4% üliõpilastest (võrreldes möödunud aastaga tõus 6,6%). See on viimase kümne aasta kõrgeim tulemus. Kursuste kaupa pole eksamitulemustes enam nii suuri erinevusi kui varem. Kateedrite ja õppesektorite töö on vilja kandnud. Suur osa on ka sotsialistlikul võistlusel.

Teaduskonnad reastusid: Õigust. — 97,6%; Kehakultuurit. — 92,9%; Ajaloot. — 92,6%; Majandust. — 91%; Bioloogia-Geograafiat. — 89,1%; Arstit. — 88,6%; Filoloogiat. — 88,6%; Matemaatikat. — 87,5%; Füüsika-Keemiat. — 72,5%.

Millest tuleneb Füüsika-Keemiateaduskonna nii madal õppeedukus? Vahe matemaatikutega on 15%, kuigi erialad sarnased. Õigusteaduskonnaga ei maksa võrreldagi. Põhjust tuleb otsida eelkõige suhtumisest. Õigusteaduskonna õppesektori töö põhimõtetest rääkisid üliõpilane I. Kotis ja prodekaan A. Kiris. Eeldused headeks tulemusteks luuakse juba suure konkursiga sissesaamisel. Põhiline töö on viidud kursustele, kus valitseb tööõhkkond. Ka dekanaat püüab üliõpilasi kõigiti abistada. Tunniplaan vastab metoodilistele nõuetele ning pole liialt koormav. Pidevalt kontrollitakse õppedistsipliini, tulemusi aga ei hoita salajas.

Füüsika-Keemiateaduskonnas on õppeedukus madal kõigil kursustel, eriti aga keemia pedagoogide II kursusel — 38,9%. Üliõpilaste kontingent pole nõrk, kuigi konkurss ei ole eriti suur. Halb on õppedistsipliin: ei käida loengutel, ei osata iseseisvalt töötada. Töömeeleolu puudub eriti noorematel kursustel. Osakonna büroodest ei jõua kogu informatsioon kursusteni, ka dekanaadiga pole õiget koostööd.

Enda õigustuseks tõid füüsikudkeemikud suure koormuse, tunniplaan ei olevat hea, palju olevat «aknaid». Sisse astudes polevat veel kõigil erialast õiget ettekujutust.

Alles alates möödunud sügisest hakkas komsomol tõsisemalt tegelema õppetöö küsimustega, sellepärast tuleb praegu siin-seal välja veel vilumatust. Pärast TRÜ komsomolikonverentsi moodustati teaduskondades õppemetoodilised komisjonid. Kontrolliti õppetööst osavõttu, et märgata distsipliinitust õigel ajal ja ennetada üllatusi sessioonil. Õppedistsipliini rikkujaid karistatakse, ja kui varem võis komsomol mõnikord olla advokaadiks, siis nüüd on ta küll ennem süüdistaja osas.

Õppeedukus pole ainult meie endi asi. Ülikoolil on riiklik plaan, vajatakse kindlal hulgal häid spetsialiste. Hästi edasijõudvaid üliõpilasi on 55,2%. Aga ülejäänud? Rahuldavalt edasijõudvast üliõpilasest saab ainult rahuldav spetsialist. Seepärast on vaja võidelda ka ühe võlgnevuse vastu. Suuremat tähelepanu vajavad esimesed kursused: kergem ikka kasvatada kui ümber kasvatada.

Komsomoli ülesandeks jääb veelgi tugevdada sidet dekanaadi ja üliõpilastega, tihendada kontrolli, kasutades kõiki mõjutusvahendeid stipendiumi äravõtmiseni välja. Õppeedukus on mõistagi mitte kontrollijate, vaid eelkõige meie endi, õppijate asi.

M. REHEMAA,
M. PRITS

«Õppeprotsess nõukogude kõrgemas koolis»

Selle aasta märtsis ilmus kirjastuse «Высшая школа» väljaandel kordustrükina kogu kõrgema kooli õppeprotsessi hõlmav monograafia «Учебный процесс в советской высшей школе». Autor on professor S. I. Zinovjev (1901—1973). Nimetatud monograafia esimene trükk ilmus 1968. aastal samas kirjastuses. Autorile anti selle eest K. Ušinski nimeline eripreemia. 1968. aastal ilmunud monograafia on tõlgitud saksa, poola ja ungari keelde, sama monograafia kohta on TPI dotsent Ustus Agur avaldanud ühest küljest tutvustava, teisest küljest kriitilis-hindava ülevaate kogumikus «Õppetöö teaduslik organiseerimine I», Tallinn, 1970, lk. 55—69.

Kõrgema kooli õppeprotsessi käsitleva monograafia teine trükk on esimesega võrreldes tunduvalt ümber töötatud ning seetõttu paljud puudused likvideeritud. Vaatamata monograafia mõningale ühekülgsusele ja ajaloolise osa suhtelisele pikkusele on raamatus antud terviklik ja süstematiseeritud ülevaade kõrgema kooli õppeprotsessi peamistest probleemidest. Allakirjutanu teada on S. Zinovjevi monograafia seni ainuke, mis haarab kõrgema kooli õppeprotsessi täielikult.

Selleks et saada paremat ettekujutust tervest monograafiast, esitan raamatu temaatika: kõrgem haridus ja teadus; kõrgema hariduse moderniseerimine ja arengu perspektiivid NSV Liidus; kõrgema hariduse spetsialiseerumine; õpetamise süsteem; mõningad üliõpilasauditooriumi iseärasused; õppeprotsessi planeerimine ja organiseerimine; teadus ja õpetamise teaduslikkus kõrgemas koolis; üliõpilaste eneseharimine; üliõpilaste kohustuslik iseseisev töö; loengud; praktilised tööd (harjutused); seminarid ja proseminarid; kursuse- ja diplomitööd; laboratoorsed tööd; kursuse- ja diplomiprojektid; konsultatsioonid; eksamid ja arvestused; kõrgema kaugõppehariduse pedagoogilised iseärasused; tootmispraktika; õpetamise erimetoodikast.

ENDEL PEETS

Venia legendi

Arstiteaduskonna otorinolarüngoloogia kateedri dots. kt. med. kand. Arved Jentsi *venia legendi* loeng teemal «Oseena kirurgilisest ravist» toimub reedel, 18. aprillil 1975. a. kell 11 TRÜ nõukogu saalis.

Dekaan

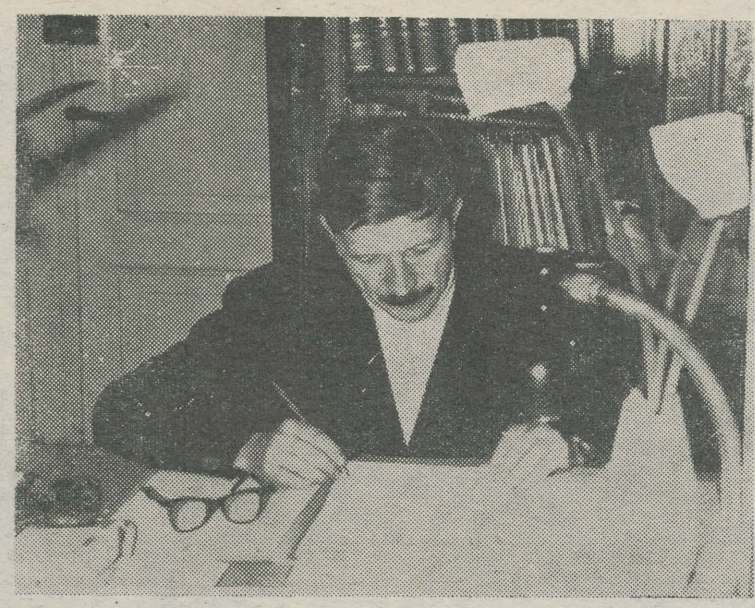

Õnnitlusiseloomustus

Biogeograaf. Geobotaanik. Loodusekaitsja. Ornitoloog. Sooteadlane. Teadusajaloolane. Maastikuteadlane. Uurib tundraid, steppe ja kõrbi. Metsateadlane. Tunneb pulukaid. Evolutsiooniteoreetik. Biotsönoloog. Kodus rakuõpetuses. Filosofeerib. Luuletab (luuletusi). Bibliofiil (kui mitte -maan). Filatelist. Slaidist (-diapositivist). 130 teadusliku ja 100 populaarteadusliku trükitöö autor. Entsüklopedist (otseselt teadmiste ja pooltöökoha poolest ENE-s). Oponeerija (viis korda aastas). Populariseerija (kakskümmend viis korda aastas). Professor-lektor (loeb kuut kursust). Soome bioloogiaseltsi «Vanamo» ja Rootsi Taimegeograafia Ühingu diplomeeritud välisliige. Ühiskonnategelane (üksteist ametit). Rändur (Koola poolsaar, Polaar-Uraal, Taimõr, Kaug-Ida, Wrangeli saar, Tšukotka, Kesk-Aasia, Kaukaasia, Krimm, Moldaavia jne. jne. jne.). Veidi turist (Prantsusmaa, Soome, Saksa DV, Ungari). Tahab Aafrikasse. Nuriseb, et aega on vähe, aga jõuab kõike ja kõikjale. Vitaalne. Vaimukas. Kui vaja, on vait. Vahel tukub kinos. Vuntsitet. Hea. Abivalmis. Irvhammas. Rahutu. Trepist üles joostes laulab. Armastab piimasuppi. Võluv. Tõeline kolleeg. Ülikooli patrioot. Saab täna alles viiekümneaastaseks.

VIKTOR MASING!
ÕNNITLEME!

Luuletoas oli „Haldjasaar"

Luuletuba on üks väärt ettevõtmine! Võtan nüüd ja alati niisuguste õhtute organiseerijate ees tekli maha. Tean, et minu arvamusega ühinevad paljud, sest luulet on tudengid läbi aegade alati austanud. Eriti head luulet. Ilmekaks tõestuseks oli viimane luuleõhtu: TRÜ klubi luuletuba jäi kitsaks ja tuli alla suurde saali kolida.

Kribinal-krabinal olime ülevalt all ja ootasime põksuvate südametega kõike järgnevat. Laval lülitati vool sisse ja kui veel saalis laetuled ka ära kustutati, õhkasime kõik. Kui roosades kleitides neiud ja paar ranges tumedas poissi lavale vineerist kastidele istusid, oli meid juba pool saali.

Seekord öeldi lavalt alla Rudolf Rimmeli «Haldjasaar». Kuulamise ajal tekkis paar mõtet nii «Haldjasaarest» kui ka «Haldjasaare» lavalt allaütlejatest. Need on minu isiklikud arvamused ja ei pruugi õiged olla, sest asju (luulet eriti) võime interpreteerida nii või teisiti, kusjuures kõikides tõlgendustes võib olla pisut tõtt, valet ja fantaasiat.

Olgugi et R. Rimmeli luulekogul «Haldjasaar» pole suurt väärtust, on ta noorte hulgas populaarne. Selles väikeste valgete kaantega raamatus on üks suur kordumine, sest uut pole midagi öeldud, armastusest ei saa põhimõtteliselt uut öelda, armastus jääb ikka armastuseks. Võime veel arutleda, kas peab siis alati midagi uut ütlema? Õigus ju on, aga asju ja nähtusi saab alati võrrelda teiste asjade ja nähtustega. Armastust eriti, sest see on paljude (mitte kõige!) alus. Lihtsalt laseme fantaasia lendu ja saamegi armastust (tüdrukut) seostada tormitseva mere, haldjasaare ja lõkketulega. Ja kui kõike seda hakkab tegema mees, kes oskab fantaasiaga koos lendama panna ka keelemängu, saamegi luuletuse.

Rimmeli armastusluule on õrn, kujunditerikas, kuid mitte kunagi härdameelne! Luule on õrn, kuid samal ajal tugev, vahetu ja ürgne. Oleks tahtnud seda säärasena kuulata ka luule esitajatelt. Läige härdameelsus ettekandmisel häiris ja seetõttu kaotasid paljud luuletused oma endise väärtuse. Ei saa ju lugeda luuletust «Ma sinu avastasin tühi haldjasaar» pessimistlikus toonis («Oh ma õnnetu, leidsin tühja haldjasaare!»). Kohati tekkis mulje, et luule on lahti mõtestamata, sest esitati arglikult ja vigadega, mis hävitasid kogu õige mõtte (näit. */... ja häirib uute asukate und/* asemel öeldi */... ja räägib uute asukate und/* jne.). Seda oleks saanud vältida, kui oleks loetud otse kogust.

Muusikaline taust rahuldas täielikult. Kui lausa edasi norida, siis oleks võinud ju seegi pisut optimistlikum olla.

Lõpp oli ootamatu ja rahvas ootas veel midagi, aga see midagi jäi tulemata.

Rohkem oleks võinud olla õrna mehist optimismi, niisugust, nagu seda kuuleb autori enda suust (heliplaat «Noort eesti luulet»).

J. T.,
tudengist luulesõber

Autoreferaadid kättesaadavaks kõigile!

Üheks oluliseks informatsioonilallikaks teadusliku töö teema valikul on dissertatsioonide autoreferaadid. Dissertatsioonide ja autoreferaatide fond moodustab ühe väärtusliku osa TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondidest. Sellele unikaalsele fondile pandi alus 1820. aastate algul, kui raamatukogu asus elavalt vahetama dissertatsioone paljude välismaa, hiljem ka vene ülikoolidega. Järelkomplekteerimise teel hangiti dissertatsioone veel varasemast perioodist. Praegu on raamatukogus üle 418 000 dissertatsiooni ja autoreferaadi, alates XVI sajandist kuni kaasajani. Meie ülikooli raamatukogu on üks vähestest Nõukogude Liidus, kes seda tööd on süstemaatiliselt teinud, kusjuures praegu on analoogiliste fondide loomine teaduslike raamatukogude juures muutunud aktuaalseks päevaprobleemiks.

Hiljuti kerkis TRÜ Teadusliku Raamatukogu nõukogus küsimus, kas kõik ülikoolis olemasolevad autoreferaadid on kättesaadavad ja kas neid on võimalik vajaduse korral kasutada. On teada, et ülikooli raamatukogu peegeldab oma fondis olevaid autoreferaate nii alfabeetilises (ühine kataloog koos raamatutega) kui ka autoreferaatide süstemaatilises kataloogis. Uute raamatukokku saabuvate autoreferaatide kohta koostatakse teadusalade kaupa bülletääne, mida on pidevalt saadetud kateedritesse tutvumiseks.

Kateedritesse saabub hulgaliselt autoreferaate, mille seast kasutatavad välja võetakse, ülejäänud aga, mis kahjuks moodustavad enamiku, seisavad kasutult. Tekib olukord, kus üks või teine teadlane jääb vajalikust autoreferaadist ilma lihtsalt seetõttu, et selle olemasolu kohta ei ole võimalik kuskilt informatsiooni saada. Kui Toome kataloogides oleksid kõik autoreferaadid peegeldatud, saaks ka iga teadlaseks pürgiv uurija teada, millistel teemadel ja millises ulatuses on väitekirju juba kaitstud.

Teaduslik Raamatukogu teeb seepärast kateedritele ettepaneku anda kõik seisvad autoreferaadid raamatukogule üle (soovi korral ka need, mis on teadlastele isiklikult saadetud retsensiooni saamiseks), kus nad nõuetekohaselt arvele võetakse, peegeldatakse kataloogides ja bülletäänides ning muutuvad kättesaadavaks kõigile. Autoreferaadid palume tuua Toomele tuba 209.

P. TIIRMAA,
TRÜ TR komplekteerimisosakonna juhataja

Nimelisi stipendiaate

Majandusküberneetik passib maja peaks

Sellel pildil on Tiit Villig hoopis pis tõsisema näoga kui tavaliselt. Võib-olla on põhjus selles, et teaduskonna autahvli jaoks pildistati teda esmakordselt, aga võib-olla ka selles, et ühiskondlik töö Leningradi mnt. 27 ühiselamus majanõukogu esimehena toob rohkem muret kui rõõmu. On juba kord nii, et selles ametis kuulub suurem osa ajast igapäevaste pisiasjade ja ebameeldivuste lahendamisele.

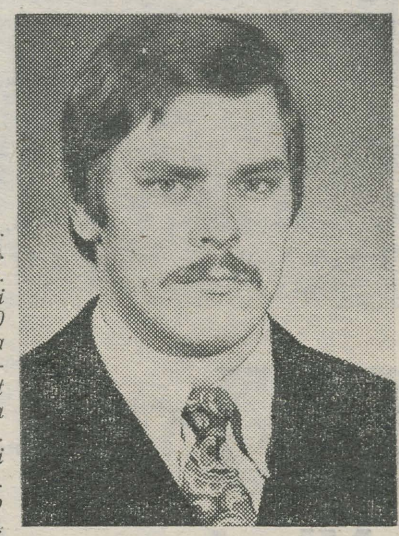

Tilgub kusagil kraan või ei tule vett üldse, põles läbi lamp või varastati ukse tagant saapad — esimees andku abi. Hooletu tudeng jättis valvesse tulemata või laskis majja purjus võõrad — esimees korraldab ära. Esimees vastutagu sellegi eest, kui mõni sektsioon peab paremaks mustusesse uppuda või kui mõnes toas peale konide midagi enam näha pole. Noormees, kes südamerahuga jätab lahtisesse köögikappi hallitanud pudrupoti ja riiulitäie tühje pudeleid, ei aimagi, et kõrgem kontroll märgib «musta nimekirja» just majanõukogu esimehe.

Õnneks on nii drastilisi näiteid vähe ja paljudest puudustest on tänu majanõukogu regulaarsetele sanitaarkontrollidele lahti saadud. Tiit ise arvab selle kohta nii: «Imelik, et üks täiskasvanud inimene ootab, kuni teised talle selgeks teevad, et ta eluase ikka tõesti koristamist vajab.»

Suurem osa tudengeid niisugust näpuga näitamist ei ootagi. Enamik tube ja sektsioone on kenasti kujundatud ja alati korras. Ega muidu oleks ühiselamu nr. 7 üks paremaid. Kindlasti on selle saavutamisel tähtis osa majanõukogul eesotsas Tiiduga. Komandant sm. Jaanikesing ütles, et niisuguse esimehega on rõõm koos töötada.

Kahtlemata aitavad Tiitu ka eelmiste aastate kogemused — juba «nullikana» oli ta Vana-Tiigi intrinõukogu esimehe asetäitja, esimesel kursusel pidas sama ametit praeguses majas.

Peale ühiskondliku töö teeb Tiit ka sporti. 1969—1971 oli ta Eesti juunioride meister tõstmises, 1971. a. saavutas esimese koha NSVL reivastatud jõudude meistrivõistlustel. 1972. a. anti talle NSV Liidu meistersportlase nimetus. Praegu käib Tiit trennis 3—4 korda nädalas.

Nüüd võiks arvata, et sellise koormuse puhul enam õppimiseks aega ei jäägi. Otse vastupidi — Tiit peab õppimist oma põhitööks. Seda näitavad hindedki. Majanduskübernetika pole just lihtne ala, aga Tiidul on matriklis ainult «väga head».

Ei ole palju üliõpilasi, kes teisel kursusel arvatakse nimelise stipendiumi vääriliseks. Tiit Villigile määrati J. Anveldi nimeline stipendium.

T. LEMBER

Lugejate konverents

Teisipäeval, 15. aprillil kell 16 toimub Ajaloo-Filoloogiateaduskonna raamatukogus (TRÜ peahoones) lugejate konverents teemal «Eesti kirjandus Suure Isamaasõja aastatel.»

Ettekandega esineb prof. Harald Peep.

Esitatakse Isamaasõja-aegset luulet.

Tagalas ilmunud kirjanduse näitus.

TRÜ Akadeemiline Naiskoor 1945-1975

Juubelikontsert

Laupäeval, 12. aprillil 1975. a. kell 19 on TRÜ aulas TRÜ Akadeemilise Naiskoori 30. aastapäeva kontsert.

11.—13. aprillini on TRÜ peahoones H. Abovjani nimelises auditooriumis avatud näitus «30 aastat TRÜ Akadeemilist Naiskoori».

Tervitus ülikooli naiskoorile

Meeldiv on tõdeda, et ülikooli naiskoor loodi veel enne Suure Isamaasõja lõppu. Küllap oli nii väga vaja laulurõõmu ja -ilu sõjaajast muserdatud hingele, varemetest vabanevale linnale.

Uus ajastu ootas naisintelligendilt hoopis rohkem kui möödunu. Sageli tuli ju värsketel lõpetajatel asuda otse eriala juhtivatele töökohtadele.

Kahtlemata on ülikooli naiskoor nii algaastatel kui ka tänapäeval oma liikmeskonnale kaasa andnud palju positiivset, mis võimaldab neil eluski edukam olla.

Nimetagem eelkõige tööharjumust ja kohusetunnet. Käia igal nädalal kaks õhtut harjutamas — see on ikkagi eelkõige regulaarne ühiskondlik töö, milleks paljud ei suudagi end kohustada. Teiseks kollektiiv, suhtlemiskool ja tutvusringkond. Aga kui paljude inimeste vastutulekut, heasoovlikkust või abi vajame, et mingi töölõiguga toime tulla! Kolmanda aspektina organiseerimis- ja esinemisoskus. Ruumide ja nootide hankimisest kuni kontsertreiside organiseerimiseni teistesse liiduvabariikidesse, isegi välisriikidesse. Siis sõprus- ja tutvusringi laienemine külaliskooride, kontsertreiside ja üliõpilaslaulupidude osavõtjateni. Küllap koos sellega avardus ka silmaring ja elukäsitus vormideni, mida nimetame kaunilt rahvaste sõpruseks. Ja nii edasi.

Koostööst ja -laulmisest sigines või süvenes lauluarmastus, muusikamõistmine, rikastus tundeelu ja toimus veel palju muud, mida üldistame mõistega esteetiline areng. Vaevalt sedagi tahku inimese sisekultuurist ainult isiklikuks võib pidada. Lõppkokkuvõttes on sisukamalt kulgenud üliõpilasaastad kasuks kogu ühiskonnale.

Kasutan veel meeldivat võimalust südamlikult tänada tehtu eest koori asutajat, kauaaegset dirigenti, austatud maestro R. Ritsingut ja praegust taktikindralit V. Uibopuud.

Siiras tänu kõigile koori aktivistidele ja lauljatele.

J. REIMAND,
EKP TRÜ komitee sekretär

Vaike Klaar, kontsertmeister.

Koori asutajaid — TRÜ teaduslik sekretär Irene Maaroos ja ENSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing 1974. a. üliõpilaslaulupeo ajal.
T. PIINI foto.

Kaunid mälestused

Noorusaeg on ikka kaunis. Mitte ainult üksiku inimese, vaid ka kollektiivi elus. Ja mida kaugemale minevikku jäävad nood aastad, seda hellemaks nad muutuvad.

Akadeemilise Naiskoori asutamise idee tekkis juba ammu. Pärast ülikooli astumist 1923. a. hakkasin laulma Akadeemilises Meeskooris ja juhatama mõnd üliõpilaskollektiivi, nende hulgas ka naiskoori (1926.—1928. a.). Sealt saingi ajendi kindlama baasiga üliõpilasnaiskoori moodustamiseks. Sobiv aeg saabus pärast Suurt Isamaasõda. 1945. a. 3. märtsil esitasin (siis juba ülikooli muusikaõpetajana) rektorile avalduse ülikooli naiskoori asutamiseks. Samal päeval andis rektor professor Alfred Koort oma nõusoleku. Nii sündiski praegune TRÜ Akadeemiline Naiskoor.

Möödus vaevalt paar kuud, kui koor esines juba avalikkuse ees — 29. aprillil TRÜ aulas 1. mai aktusel. Rektor avaldas sel puhul käskkirjaga tänu ja kiitust.

Esimene iseseisev kontsert toimus TRÜ aulas 28. oktoobril 1945. a.,

Kasvanud vaimustus kindlustas toredad edasised lauluaastad. Tegevus mitmekesistus. Siseelu muutus järjest pingelisemaks ja huvitavamaks. Meeldivat vaheldust tõid kontsertmatkad. Esineda tuli ka raadios ja televisioonis. Lauluvõistlustel saime esikohtigi.

Ja siis tulid üliõpilaslaulupeod.

Kõiki meie ilusa noorusaja kaheksateistkümne ja poole aastaga piirdunud õnnelikke sündmusi ei jõua üles lugeda.

Vivat, crescat, floreat *Tartu Riikliku Ülikooli Akadeemiline Naiskoor!*

Südamliku tervitusega
RICHARD RITSING

Laul — üliõpilasaastate kaaslane

«15 aastat Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori — see on meie kollektiivi rõõmustav sündmus. Koor moodustati esimesel aastal pärast Nõukogude Eesti vabastamist fašistlikust okupatsioonist, tema tekkimine sümboliseeris uue ajastu algust meie vana alma mater*'i elus.»*

Sõnad kuuluvad aastasse 1960, ütlejaks tolleaegne TRÜ rektor, ENSV TA akadeemik F. Klement.

Kümme aastat hiljem taas prof. F. Klement:

«Tartu ülikooli naiskoor saab 25-aastaseks. Kooril on suured teened laulukultuuri arendamisel, üliõpilaste ning kogu meie rahva esteetilisel kasvatamisel. Koor on ära teeninud rahvakoori auväärse nimetuse.»

Häid sõnu ning kiitusi on jätkunud käesoleva, 30. juubelinigi.

Juubelite puhul tavatsetakse teha kokkuvõtteid. Juubelite puhul ei hoita sõnu kokku, sest juubelid tähistavad etappe, möödunud aastate vahemaid, millest inimestele jäävad pildid, helid, värvid — püsides siis kas läbi enese kogemuste või kuulduid sõnade.

TRÜ naiskoor alustas 35-liikmelisena. Mõneti võõrastavana võib tunduda fakt, et esimesel tegevusaas-

Ene Ahven ja Vaike Uibopuu

tal oli kooris üliõpilasi vaid 5, õppejõude 2 ning ülikooli teenistujaid 7. Ülejäänud lauljad olid väljastpoolt ülikooli . . .

Praegusesse koosseisu kuulub 90 lauljat, neist 15 on vilistlased, kõik ülejäänud aga üliõpilased. Teenekaim laulja on kahtlemata TRÜ tea-

(Järg lk. 4)

Kolm aastakümmet kooris

Koori asutajaliige ja esimene esinaine, ülikooli teaduslik sekretär Irene Maaroos jutustab koori asutamisest ja esimestest tööaastatest.

«Ülikool hakkas tööle 17. novembril 1944. aastal. Varemed siis alles suitsesid. Õppetöö organiseerimise kõrval oli vaja organiseerida ka ülikooli ja kogu linna kunstiline isetegevus. Siin näitas tohutut energiat ja entusiasmi Richard Ritsing. Ta pöördus minu kui rektoraadi töötaja poole nõu ja abi saamiseks. 3. märtsil 1945. a. saadi nõusolek rektor Alfred Koortilt Tartu Riikliku Ülikooli juurde naiskoori asutamiseks. See oli esimene Eesti pinnal asutatud koorikollektiiv pärast sõda, Ernesaksa meeskoor tuli ju tagalast.

Kust saada aga lauljaid? Ülikool oli ju alles taastamisel ja üliõpilasi oli vähe. R. Ritsing otsustas ära kasutada enne sõda ja sõja ajal Tartus tegutsenud lauluseltside lauljaid. Kõige esimeses koosseisus oli ka üliõpilasi, aga vähe. Koor oli hea kõlaga, sest enamik lauljaid oli ju varem kooli saanud. 1946. aasta sügisel oli üliõpilasi, kes soovisid koori astuda, juba murdu, ning lauljad väljastpoolt ülikooli lahkusid pikkamööda. Nii kujunes koorist tõeline ülikooli kollektiiv.

Rektor ja õppeprorektor prof. H. Haberman aitasid igati kaasa noore kollektiivi töö organiseerimisele. Proovid toimusid võrdlemisi lahedates ruumides. Meie käsutuses olid üliõpilasmaja ülemised saalid — nüüdse kohviku rõdu- ja kaminasaal.

Esimene esinemine oli ülikooli 1. mai aktusel.

Meie koor oli esimene kogu Baltikumis, kes pärast sõda võttis ette nii pika kontsertmatka, nagu oli meie reis Riia—Kaunas—Vilnius 9.—15. aprillini 1948. aastal. Mulle isiklikult on see jätnud sügavaima mulje kõigist kaasatehtud laulupidudest ja -matkadest enne ning pärast seda. Nii lauljad kui kuulajad olid mingis erilises vaimustuses. Tänapäeval kohtab seda harva. Küllap mõjusid kaasa selle määratult sünge ja raske sõjaaja veel väga elavad mälestused ja meeleolud. Riia ülikooli aulas andsid rahvariides neiud meile üle Läti NSV Ministrite Nõukogu tookordse esimehe, Tartu ülikooli kunagise kasvandiku prof. A. Kirhenštensi kingituse — suure keraamilise vaasi lilledega. See raskel sõjajärgsel ajal nii hinnaline kingitus on praegu rektoraadis. Kaunases andsime kontserdi ooperiteatris, isiklikult tervitas meid Kaunase ülikooli rektor. Kui me pärast kontserti väljusime, saatis meid tänavail rahvahulk, kostsid leedu laulud, mida olime kontserdil esitanud. Meid kostitati sööklas plekknõudest. Ka rektor ja prorektorid olid sellel vastuvõtul. Nii südamlikku vastuvõttu pole mul hiljem õnnestunud läbi elada.

Hilisematest sõitudest on meelde jäänud Ungari-, Siberi- ja Kievireis, samuti on kustumatud mälestused jäänud viimasest kontsertmatkast Saksa DV-sse.

Tahaksin soovida, et nüüd, kus meie kooril on nii töökas, järjekindel, haritud ja hea helikõrvaga noor dirigent, vastaksid kõik koori liikmed tema püüdlustele, et tema ind ja energia ei jookseks vastu külma seina. Ainult siis ootavad meid ees uued loomingulised võidud.»

Kirja pani
TRIINU POOLAK

Algus, 1945. a. kevad

Koori esimene ülesvõte koos ülikooli juhtivate töötajatega 26. juunil 1945. a. II reas vasakult kolmas prof. Salme Nõmmik, prof. Harald Haberman, Irene Maaroos ja Richard Ritsing.

EÜE seminar

«Jälle seisin teelahkmel ja tegin enesele nägu, nagu mõtleksin ja kõhklesin, millist teed valida.»

A. Valton

EÜE on endale sellesuvise tee valinud. Üleliidulise ehitusmaleva 12. töösuvi kannab suure võidu aastapäeva deviisi «Töötada enda ja rindele jäänud noormehe eest!». Tööde üldmaht — 5205 miljonit rubla, teeb iga malevlase kohta ligemale 3 tuhat rubla. Et juhtimisest sõltub, kas kõik ideed ja jõud leiavad õiges suunas rakendamist, siis on eriti tähtis juhi osa. **6.—8. aprillini toimus Viljandis EÜE funktsionääride seminar.** Sirgeks räägiti paljud malevat puudutavad probleemid, alustades vormidest ja lõpetades toodanguga. Arutati, milleks kohustab ehitusmaleva deviis ning operatsioon «Võlg». Poleemika tekkis rühma atribuutika ümber. EÜE komissar A. Meerits rääkis märkidest, lippudest ja embleemidest. Maitsevääratusi esineb ka selleaastaste kavandite seas. Palju kasulikku andsid vestlused ENSV kõrgema ja keskerihariduse ministri Aare Purgaga, ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja sm. Aadnaga, ELKNÜ sekretäri J. Kaarmaga, malevaveteran Peeter Paluga, TRÜ kommunistliku kasvatuse laboratooriumi töötajaga J. Uuekülaga ja keskstaabi liikmetega. Tähtis moment malevas on läbisaamine kohalike elanikega. Rõhku tuleb panna oma välimusele. Malevavorm on küllalt soliidne. See on põhjalikult muutunud ja hind tõusnud, mis peaks tagama ka kvaliteedi tõusu. Vormi kavandit vaadates ometi keegi just vaimustusse ei sattunud.

Kolme päeva sisse mahtusid ka esimesed jõuproovid. Viktoriini ENE tasemel võitis Harju piirkonna võistkond, teine oli Tartu ja kolmas Lõuna-Eesti. Isetegevusvõistlusel tuli esimeseks Rakvere piirkond.

ENN RÄPP, AUNE KULIKOVA

ANKEET

Malev on tore koht, mõtlete teie. Mina ka mõtlesin. Tast on palju kasu? No aga kuidas siis! Kes sinna minna ei taha, mõtlete teie. Mina mõtlesin ka. Kuid siis turgatas, et minge ikka, sinna mahub paljalt 2000 tudengit. Aga on's ükski aasta üle jäänud, no ütleme tagasihoidlikult, teine 2000 soovijat? Ei, ei ole sugugi. Aga miks nemad end üles ei anna? Sellele vastuse saamiseks vestlesin avameelselt rea erinevate üliõpilastega, esitades kõigile ühe halastamatu küsimuse:

MIKS SINA EI LÄHE EÜE-75-sse?

Vastused:

Nr. 1. See oli mu unistus! Olin tast nii palju kuulnud! Aga näe: õppimine vedas alt. Ma ei olnud aasta vältel teistesarnaselt usin, puudusin palju põhjuseta ja vedasin seanahka. Ja näete: tagajärjed on siin)— üks väike arvestuseke jääbki nüüd tegemata (õppejõud läks juba puhkusele). Rääkisin siis oma komandöriga, sest võlg oli südamel. Oleme kaheksa aastat pinginaabrid olnud. Meid ja piirkonna komissari A. A-d hüüti omal ajal koolis lahutalatuks kolmikuks... Leidsime kõik koos, et mul pole moraalset õigust malevasse minna. Ma pole neile sellepärast tige, tean, et nad ei saanud teisiti.

Nr. 2. Sellepärast, et Arts ka ei lähe.

Nr. 3. Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev alustab oma kaheteistkümnendat töösuve. Ettevalmistusi selleks tehti juba varem. Taas kutsub kolmas semester uusi ning vanu malevlasi, kes talle truuks on jäänud ning teda pikisilmi igatsevad. EÜE toob suurt kasu, möödunud aastal tehti töid enam kui 5 milj. rubla eest. Malev on tudengile parim võimalus kasulikult ja meeldivalt suve veeta, isetegevust ning sporti teha, ühesõnaga — aktiivselt puhata. ... Aga mind see ei huvita.

Nr. 4. Kardan puugisüsti.

Nr. 5. Kardan puuke ja poisse.

Nr. 6. Ahhaa, aga palju on malevas inimesi — 2000! Aga mind on palju — üks. Kuidas te nüüd endale ette kujutate, et mul õnnestuks malevat oma näo järgi ümber kujundada?

Nr. 7. Mind pole sinna keegi kutsunud.

Nr. 8. Mul on suveks teised plaanid, kavatsen läbi lugeda Teet Kalda noorsoojutustuse «Nii palju päikest». Seal on seesama sees, mis teil malevaski.

Nr. 9. Lähen sõbraga mägedesse.

Nr. 10. Lähen mehele.

Palju päid, palju arvamusi!

MARTIN LEEPRA

Biitkommentaar

Atomheart Mother, **mis on muutunud *rock*-muusika nurgakivideks. Omaette tähiseks 1970. aastate muusikas on 1973. aastal valminud plaat *Dark side of the moon*, mis hämmastab oma tehnilise täiuslikkusega. Plaadi viimistlemine kestis üle aasta.**

«Pink Floyd» esineb harva. 1973. aastal andsid nad oma kodumaal Inglismaal ainult ühe kontserdi (sissetulekud läksid heategevuseks). Nende esinemistega kaasneb *show*: kvadrofooniline häälemuundamissüsteem, suitsupommid, susisevad raketid, ilutulestik, värvid, muusika, mis ümbritseb kuulajat igast küljest... Orelimängija Rick Wright kõneleb: «Tegelikult oleme täiesti tavalised töömehed. Me peame tegema laval ettenähtud tempe, et teenida endale igapäevast leiba.»

Viimasel ajal on ansamblil raskusi sobivate esinemispaikade leidmisega. Kõikjale pole võimalik paigaldada 12 tonni kaaluvat tehnilist seadmestikku.

Muusikaefektide fanaatikuks on süntesaatorit ja basskitarri mängiv 30-aastane Roger Waters, kes on neli aastat arhitektuuri õppinud. Arhitekt on ka Watersiga üheealine löökriistadel mängija Nick Mason. Kitarrist David Gilmour on 31-aastane, valdab vabalt prantsuse keelt, töötas varem fotomodellina. Kõik oreli moodi instrumendid on jäetud 29-aastase Rick Wrighti hoolde. Tema kaudu on ansamblisse jõudnud mõjutused klassikast. Wrighti lemmikhelilooja on Beethoven.

Inglise muusikaajakiri «Melody Maker» tunnistas «Pink Floydi» 1974. aasta maailma kolmandaks ansambliks. Ettepoole asetati vaid «Yes» ja «Emerson, Lake & Palmer».

DAVID BOWIE

esindab vastaspoolust, kes püsib pinnal tänu reklaamile. Tema muusika on sentimentaalne ja sotsiaalse tuumata. Siiski on Bowie'lgi parimate lugude puhul õnnestumisi: erutavaid meloodiaid, põnevaid vormilahendusi, samas meeliköitvat lihtsust.

29-aastane David Bowie (kodanikunimega David Jones) lahkus koolist 16-aastasena, siirdudes juhutöödele. Elukutselise muusiku tee algas 1963. aastal, mil David hakkas kõikvõimalikes ansamblites mängima saksofoni, kitarri ja klaverit ning laulma. Et nooruk ei leidnud endale meelepäraseid laule, oli ta sunnitud ise muusikat kirjutama. Meelisstiiliks *rhytm & blues*. Edu saabus hiljem: heliplaadid *The rise and fall of Ziggy Stardust* (1972), *Aladdin Sane* (1973), *Diamond Dogs* (1974), Bowie'l on oma saateansambel, mis kannab nime «Spiders from Mars».

David Bowie isik on äratanud tähelepanu eeskätt oma veidruste tõttu.

Laulja kannab meelsasti naiseriideid, mis olevat mugavamad. «Riietun, nagu soovin,» selgitab David. «Jutud sellest, et olen segasooline, on täiesti valed.» Davidil on erajuuksur, kes hoiab korras pop-lähe lambakoera meenutavat soengut. Ta kardab hullupööra lennukisõitu. Seepärast eelistas ta kontsertreisilt Jaapanist pöörduda tagasi Euroopasse mitte lennuki, vaid rongiga. Läbi Moskva. Muusikalisi mõjutusi on David Bowie oma sõnade järgi saanud Marc Bolanilt, James Taylorilt, Frank Zappalt, Lou Reedilt. Praegu elab David Kentis ning sõidab vabal ajal ringi oma «Mercedesega», mille rooli ta ise kordagi pole käes hoidnud. Hirmust.

Üldiselt on nii Dawid Bowie käitumine kui muusika isegi tema austajaid tüütama hakanud. Ometi tunnistas «Melody Maker» just Bowie 1974. aasta maailma parimaks meeslauljaks... Fakt, mis ehk kõige ilmekamalt demonstreerib «Melody Makeri» & Co muusikapoliitikat.

FAN

Spordipäev Õigusteaduskonnas

Möödunud õppeaastal tuli toonane III kursus välja ettepanekuga lülitada teaduskonna kevadiste ürituste kavva spordipäev teaduskonnapäeva nimetuse all. Mõte sai teoks. Organisatsiooniline külg otsustati jätta ka edaspidi III kursuse hooleks.

Tänavune spordipäev oli 6. aprillil. Esimese alana prooviti kätt Gagarini tänava võimlas korvpalli vabavisetes. Tulemused olid seatud sõltuvusse mitte ainult tabavast viskest, vaid ka osavõtjate massilisusest. Siin osutusid teistest edukamateks võistluste korraldajad kolmandalt kursuselt. Seejärel võtsid kohad sisse vägikaikaveo rammumehed. Võistlus oli nii tasavägine, et kaks esimest auhinnalist kohta tulid I ja II kursuse vahel jagamisele.

Iga kursus pani välja ka 10-liikmelise võistkonna kombineeritud mitmevõistluseks. Finaalis käis äge rebimine II ja IV kursuse vahel, kuid lõpuks jäid peale nooremad.

Vahepeal vahetati võistluspaika ja koliti üle 10. keskkooli spordiväljakule ning võimlasse.

Päeva «naelaks» oli tütarlaste jalgpallimatš I ja II ning III ja IV kursuste ühendatud naiskondade vahel. Seekord olid vanemad küll natuke paremad, aga küllap järgmisel aastal nõutakse neilt revanši.

Võrkpall tõi kõigile teatava üllatuse. Aastaid tugevalt esinenud III kursus pidi leppima kolmanda kohaga, alla vandudes nii esikohavõitjale IV kursusele kui ka üllatusvõistkonnale I kursusele, kelle teine koht oli teenitud.

Õhtul koguneti rajooni kultuurimajja, selgitamaks lõplikku paremusjärjestust.

Iga kursus pidi esitama ka nn. reklaami-*show*, mis oleks vaimukas ja propageeriks küllaldaselt sporti. Žürii hindas parimaks IV kursuse kava, temast jäi napilt maha III kursus.

Õigusteaduskonna spordipäevast kokkuvõtteid tehes selgus: sportlikus osas olid võrdväärselt tugevad III ja IV kursus, kuid et viimasel õnnestus paremini isetegevuslik osa, siis kuulus üldvõit IV kursusele.

HARRI SALMANN

Aprillikuu spordiüritused

13. aprillil — kevadmatk. Start kell 10 Kalda tänava ja Saare tee nurgal.

21.—25. aprillil — laskespordinädal Pedagoogilise Kooli lasketiirus. Esmaspäeval kell 8—14, teisipäevast reedeni kell 8—12.

26.—27. aprillil — VTK ujumisvõistlused Tähtvere basseinis. Laupäeval kell 14.

21.—25. aprillil — jooksunädal Tähtvere pargis. 21.—23. 04. eri graafiku kohaselt. 24. 04. kell 17, 25. 04. kell 10.

Kõik nimetatud ettevõtmised lähevad arvesse TRÜ massiliste spordiürituste konkursil. Innukat ja rõõmsameelset kaasalöömist!

TRÜ Spordiklubi

KORVPALL

TRÜ teaduskondadevahelistel meistrivõistlustel saavutas esikoha KKT I kursuse meeskond. Teiseks jäid füüsikud ja kolmandaks arstid. Parimale mängijale määratud auhinna pälvis PEEP AAVIKSOO võitja meeskonnast.

Pühapäeval, 13. aprillil peetakse kolmas kohtumine TRÜ ja EPA vahel vastvalminud korvpallikooli võimlas.

kl. 11 Filoloogia ja Agronoomia
12 Arstiteadusk. ja Zootehnika
13 Spordimed. ja Majandust.
14 Õppejõud
15 Matemaatika ja Veterinaaria
16 Füüsika ja Põllum. Mehhanis.
17 KKT ja Metsandust.

Seni on kahel korral võitjana väljunud TRÜ. Tulge ka nüüd ülikoolile põialt hoidma!

13.—16. märtsini oli Sangaste lossis rahvarohke. Seal olid koos ÜTÜ aktivistid. Tutvuti lossi ajalooga, võeti osa diskussioonidest, kuulati ENSV kõrgema ja keskerihariduse ministri asetäitja H. Peremehe ettekannet, peeti võistlus ideaalse ÜTÜ ringi selgitamiseks. Muidugi jätkus aega ka orienteerumiseks ja segapaaris jalgpalliks ning karnevaliks.

Võistluse tingimus oli, et ringi tegevuse tutvustamisel ei tarvitsenud kinni pidada ringi praegusest tegevusprogrammist, vaid ettekandja pidi püüdma luua tulevikupilti oma õppeasutuse ÜTÜ ringi tööst. Tegelikkuses kujunes see aga ikka kogemuste jagamiseks. Žürii tunnistas üksmeelselt võitjaks TRÜ, kõik ülejäänud õppeasutused peeti teise koha vääriliseks. Ülikooli esindas

Mõni sõna ÜTÜ teaduskonnasisehaiguste ringist

Arstiteaduskond. Ettekandja oli teaduskonnasisehaiguste ringist, sellepärast oli aluseks võetud selle ringi tegevus. Mõni sõna siis sellest ringist.

Septembri algul toimub avakoosolek, kuhu tulevad kõik ringi liikmed, kateedri õppejõud ja juurde tulla soovijad. Koosoleku lõpul tutvustab iga õppejõud probleeme, mida tema juhendamisel saab uurida. Uurimistulemused vormistatakse konverentsi- või võistlustöödena. Enamik neist kantakse ette teaduskonna ÜTÜ konverentsidel, Balti liiduvabariikide ja Valgevene kõrgemate meditsiiniõppeasutuste sügiskonverentsidel. Tänavu aprillis sõidab kolm üliõpilast Tbilisi Meditsiiniinstituudi ÜTÜ konverentsile. Tööd, mis võiksid huvi pakkuda laialdasemale arstkonnale, avaldatakse «Nõukogude Eesti Tervishoius» või üleliidulistes meditsiiniajakirjades.

Ringi koosolekud toimuvad kord kuus. Koosolekukuulutus kirjutatakse spetsiaalsele ringi embleemiga blanketile. Rohkearvulist osavõttu on leidnud ühised koosolekud teiste ringidega, kus arutatakse mitmeid erialaseid probleeme. Kahjuks peab nentima, et diskussioonis osalevad aktiivselt just õppejõud. Tudengitele paistab niigi kõik selge olevat.

Aga teaduslike probleemide kõrvalt jääb aega ka muuks. Ühel ilusal sügisesel nädalavahetusel võetakse ette paarikümnekilomeetrine jalgsimatk mõnda looduslikult kaunisse paika. Enamasti külastatakse siis ka mõnda ringi endist liiget tema töökohal maa-arstijaoskonnas.

Detsembris kohtuvad ringi praegused ja endised liikmed ning õppejõud ringi aastapäevapeol. Juubeli puhul toimub lisaks sellele veel teaduslik konverents.

Kevadel saadetakse ära VI kursuse tudengid, kellele peale lillede ja heade soovide antakse kaasa nimeline stetoskoop.

LEILI ROOMETS,
teaduskonnasisehaiguste ringi vanem

Sina ütled et sina tahtsid sellesse õppemajasse mis haisu ja tossu ajab end sisse litsuda kui üks suur tudengiparv samast uksest välja pressis — sind on siis sinna kõrvale oimetumaks maha löödud ja sina oled nagu varjusurmas valge rott seal lampkasti kaane peal lamanud.

A missa koperdad kus on niigi elav liikumine ja valgusvoori pole ega miilitsat. Võta vahi kella ja tule varem.

Toimetuselt: Keemiahoone uks on kitsas jah, aga küll ta laiemaks kulub. Käepide ongi juba läinud.

NB!

Meie ajalehega nr. 11 14. märtsil k. a. ilmus ka venekeelne ajaleht «ТГУ» nr. 10 ning koos numbriga 14. 28. märtsil «ТГУ» nr. 13.

Laul...

(Algus 3. lk.)

duslik sekretär Irene Maaroos, kes esimese esinaisena alustas 30 aasta eest. Staažikaid liikmeid on teisigi: Heidi Saretok, Helmi Ujuk, Viive Toots, Helgi Oks, Sigrid Kaseoru jt.

Lähemat laulutegijatest:

Koori esimene dirigent oli ENSV teeneline kunstitegelane helilooja R. RITSING — mees, kelle laulud on TRÜ naiskooris praegugi lauldavamaid ja kelle teeneid koori arendamisel ei mõõda ainuüksi aastad 1945—1963. Alates 1964. aastast tuli naiskoori ette päris uus dirigent — VAIKE UIBOPUU, sügava musikaalsusega energiline naine, kelle kõrvale õige pea 1964. a. astus tolleaegne konservatooriumi üliõpilane LINDA TAAL. (1963. a. töötasid ajutiselt TRÜ naiskooriga Roland Laasmäe ja Linda Taal.)

Peaaegu 20 aastat on koori «häälesoleku» eest hoolitsenud ENSV teeneline õpetaja RUDOLF JÕKS (pildil) — hääleseadele pühendab kord nädalas iga laulja pooltunni, seda nii iseenda kui koori huvides muidugi.

Praegune kontsertmeister VAIKE KLAAR töötab naiskoori juures alates 1952. aastast, enne seda kooril kontsertmeistrit polnud. 23 aasta jooksul on V. Klaar kindlustanud koori nii saatemuusika kui omapoolse tähelepanuga muusikalises töös.

Koormeistreid ENE AHVENAT ja TIIU OTSUST tunneb koor 1971. aastast. Esimene neist on naiskoori juurde püsima jäänudki, Tiiu Otsusest on praeguseks saanud kammerkoori dirigent.

Lauludest:

eelkõige nõukogude heliloojate looming ning rahvaste laulud. Lauldavamateks autoriteks tuleks pidada J. Butskod, S. Tulikovi, V. Muradelit, G. Ernesaksa, V. Tormist, R. Ritsingut, O. Saud, E. Arrot, U. Naissood, J. Koha, M. Saart jt. Lääne autoritest J. Brahmsi, Kodaly'd, Brittenit jt.

Suurvormidest lauldi 1966. a. Pergolesi «Stabat Materit», 1972. a. B. Britteni «A Ceremony of Carols'it» ja 1974. a. Carl Orffi «Carmina Buranat».

Oma laule on naiskoor kaasa viinud ligi kuuekümnele kontsertreisile. Pikemateks võiks lugeda 1968. a. sõitu Ungarisse, 1970. a. Siberisse ja 1973. a. Saksa DV-sse.

30 aasta jooksul on antud umbes 200 kontserti, on esinetud aktustel ja ülevaatustel, autorikontsertidel ning juubeliõhtutel. Neid «väga mceldejäävaid» hetkigi on nii- ja teistsuguseid, sest lauldud on kõige erinevamates kohtades.

Arvamusigi laulmise kohta on mitmesuguseid, sest arvajaid on alati jätkunud. 1969. a. juubelilaulupeo võistulaulmise järel kirjutas G. Ernesaks: «L. Taal ja V. Uibopuu on kahepeale TRÜ naiskoorist kujundanud meeldiva üksuse. Maitsekas fraseerimine, heade eluliste tempode leidmine, nooruslik kõla — need asjaolud on toonud Tartu üliõpilased kohale, kus nad peavadki olema. Pole kaugel aeg, mil ootame neilt veelgi rohkemat.»

«Rohkem» on enamasti juba tulnudki, kui lugeda siia 1972. a. üleliidulise kooriloulude festivali eelvooru, kus võitja tiitlist jäi puudu vaid üks punkt(!), 1973. a. menukat reisi SDV-sse ja 1974. a. «Carmina Burana» kontserti koos TPI Akadeemilise Meeskooriga.

Kuid ütlemata ei saa jätta, et alati on võimalik teha veelgi paremini, veelgi rohkem, Kuno Arengu sõnu kasutades «jäägitute elamustemi».

L. VIITOL

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1892. MB 03526.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 17 | Reedel, 18. aprillil 1975 | XXVII aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

V. I. Lenini mälestuspäevaks

Esimene laupäevak Kremlis

Juba varahommikust peale pulbitses Kremlis elu. Rõõmsas meeleolus, lihtsais töörõivais ühineti salkadesse, gruppidesse, kolonnidesse ning liiguti orkestrihelide ja laulu saatel objektidele, kus oli määratud ühisest üritusest osa võtta. Kremli punaarmeelased organiseerisid oma laupäevaku Kremlis, kus oli veel palju korrastada. Täpselt kell üheksa hommikul väljus Vladimir Iljitš oma kabinetist, astus väeosa komandöri juurde, tervitas sõjaväelase kombel ja ütles:

«Seltsimees komandör, lubage mul teie väeosa ridades laupäevakust osa võtta.»

Komandör näis kohmetuvat. Ta ei võinud ega tahtnud Vladimir Iljitšile ära öelda, ent samal ajal polnud tal sõjaväe määrustiku järgi õigust kedagi oma üksusse võtta, liiati veel eraisikut.

Pärast hetkelist kõhklust lausus komandör rõõmust säravi silmi lahkelt:

«Olge hea, Vladimir Iljitš! Võtke vasakule tiivale!»

Ja Vladimir Iljitš läks vasakule tiivale ning astus rivvi. Rivvi astusime ka meie, kes me temaga kaasas olime. Heakskiiduümin läbis punaarmeelaste ridu, kes olid vaimustatud, et Vladimir Iljitš nendega ühines.

Polnud aastatki mööda sellest masendavast päevast, mil esseer Fanni Kaplan Vladimir Iljitši tulistas, ja me teadsime väga hästi, et ta käsi polnud veel täiesti paranenud. Muretsesime ja kartsime, et ta võib enesele viga teha.

Kõlas käsklus. Punaarmeelased astusid nelja viirgu, pöördusid paremale ja liikusid orkestrihelide saatel objektile. Tuli puhastada väljak ehitusmaterjalide hunnikutest ning kanda küllaltki kaugele, paigutada materjal liikide järgi. Siin oli laudu, palke, sindleid, liipreid ja muud.

Nii meie kui ka punaarmeelased püüdsime Vladimir Iljitši tööd kergendada. Aga kus sa sellega! Ta ei võtnud kuuldagi, haaras palgi, toetas õla selle alla, ja innustunult revolutsioonilist marsilaulu lauldes, nii et väljak kajas, võttis agaralt osa esimese laupäevaku raskest tööst, rahva uuest algatusest, mida ta eriti tähtsaks pidas. Ta puhkas ainult siis, kui tehti viieminutiline suitsutund. Ja nende pauside jooksul oli ta kõigi tähelepanu keskpunktiks. Seltsimehed kogunesid tema ümber, ta naljatas, naeris, esitas küsimusi, rääkis ise, tundes ennast suurepäraselt niisuguses lähedases suhtlemises rahvaga, keda ta kirglikult armastas.

Kremlis töötati lõunavaheajata kuni kella neljani. Täpselt kell neli kajas käsklus: «Paigale!» Vladimir Iljitš astus jälle rivi vasakule tiivale, et koos sõjaväelastega kasarmuesisele väljakule marssida. Kui väeosa Rahvakomissaride Nõukogu ja Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee hoone vastas üles rivistati, astus Vladimir Iljitš rivist välja ja pidas punaarmeelastele lühikese kõne, rõhutades selles 1. mai pidupäeva tähtsust ning selle tähistamise uut vormi — esimest kommunistlikku laupäevakut.

(V. Brontš-Brujevitš. Mälestusi Leninist. Tallinn, 1969, 211—213.)

Võidu 30. aastapäevale pühendatud sõpruspäevade programm

18. aprill

kell 17 Võidu aastapäevale pühendatud kunstinäituse avamine TRÜ kohvikus (ERKI üliõpilaste tööd).

18 A. Tarkovski film «Ivani lapsepõlv» Vanemuise tn. ringauditooriumis.

19 Mälestusmiiting fašismiohvrite monumendi juures Lemmatsis. Autobussid väljuvad peahoone eest kell 18.15.

21 NSV Liidu rahvaste luule õhtu TRÜ kohvikus.

22 Diskoteek TRÜ klubis. Kammerakadeemia TRÜ aulas (T. Velmet, J. Gerretz, V. Roots; luulet loevad ENSV rahvakunstnik L. Lindau ja TRÜ üliõpilane T. Luts; esitatakse D. Soštakovitši, J. Räätsa ja B. Parsadanjani teoseid).

19. aprill

kell 10 Üleülikooliline kommunistlik laupäevak (kogunemine Teadusliku Raamatukogu juurde).

10.30 Vastuvõtt rektori juures külalistele.

15 Pressikonverents «Sõjalis-patriootiline kasvatustöö kõrgemas koolis». Küsimustele vastavad kõigi kõrgemate koolide esindajad. ELKNÜ TRÜ komitees.

19 Sõpruspäevade ball RAT «Vanemuise» kontserdisaalis (esinevad üleülikoolilise isetegevuskonkursi laureaadid ja külalised Poolast, Ungarist, Petrozavodskist jm., loterii, trahter).

20 Kontsert TRÜ klubis.

20. aprill

kell 11 Lillede asetamine V. I. Lenini mälestussamba jalamile. Miiting.

12 Vestlusring teemal «Internatsionaalsest kasvatustööst kõrgemas koolis». TRÜ komsomolikomitees.

16 Tallinna Mererajooni Pantomiimigrupi esinemised TRÜ klubis.

17 Võidu 30. aastapäevale pühendatud Eesti NSV kõrgemate koolide vaheline viktoriin TRÜ kohvikus.

19 Sõpruspäevade pidulik lõpetamine TRÜ kohvikus.

20 Kontsert TRÜ klubis (Kaarel Kilvet, Tõnu Tamm jt.).

22 Öömuusika kontsert. Puhkpillikvintetti juhatab TRÜ aulas Jaan Õun, luulet loeb A. Alavainu.

ELKNÜ TRÜ komitee otsusega 8. aprillist antakse kontsertidest ja märkide müügist saadav SISSETÜLEK NÕUKOGUDE RAHUFONDI.

Pääsmed üritustele saadaval ELKNÜ TRÜ komitees.

Да здравствует дружба студентов! Да будут радосткыми встречи в Тарту весной 30-летия победы

J. ANVELDI joonistus.

TEEL VÕIDULE

Berliini operatsioon

Berliini strateegilisest operatsioonist võttis osa Ukraina 1. rinne marssal I. Konevi juhtimisel, Valgevene 1. rinne marssal G. Žukovi juhtimisel ja Valgevene 2. rinne marssal K. Rokossovski juhtimisel.

Operatsioon algas 16. aprillil 1945. aastal ja kestis 8. maini.

Berliin piirati ümber 25. aprillil Ukraina 1. rinde vägede ja Valgevene 1. rinde vägede poolt ja vallutati 2. mail 1945. a.

Berliini operatsioon kuulub II maailmasõja suurimate operatsioonide hulka. Pealetungiks koondas nõuokgude väejuhatus võimsa grupeeringu: võimsad relvajõud: 19 üldvägede armeed, 4 tanki- ja 4 lennukiarmeed. Ründevägede koosseisu kuulus 2,5 miljonit võitlejat, enam kui 42 tuh. kahurit ja miinipildujat, üle 6,2 tuh. tanki ja iseliikuva suurtüki ja 8300 lahingulennukit.

Kindlustades oma viimset tsitadelli, osutas vaenlane meeleheitlikku vastupanu. Lahinguis Berliini pärast purustati täielikult peaaegu miljoniline vaenlase grupeering — üle 90 diviisi. Vangi langes ligi 480 tuh. saksa sõdurit ja ohvitseri; võeti 1550 tanki, 8600 kahurit ja 4510 lennukit.

Rektor õnnitleb

oma käskkirjas 50. sünnipäeva puhul ning avaldab tänu tehtud töö eest autojuht EINO KAIGILE, vanemtöödejuhataja jaoskonna maalrile OLGA OVRAGINALE, laudsepp JAAN SEILE ja elektrik VOLDEMAR METSALE.

Venia legendi

Ajalooteaduskonna üldajaloo kateedri dots. kt. ajalookand. Olaf-Mihkel Klaasseni *venia legendi*'i loeng teemal «Jaapani okupatsioon Indoneesias» toimub 22. aprillil 1975. a. kell 12—14 ph. aud. 228.

Üldajaloo kateedri juhataja
prof. H. LIGI

Ühiskondlik-poliitilise praktika süsteem TRÜ-s

(Algus «TRÜ»-s nr. 16)

Loetletud ühiskonnateaduslike ülesannete poolest oleme TRÜ-s nõutava taseme üldjoontes juba saavutanud. Nii näiteks kirjutasid üliõpilased möödunud õppeaastal üle 6000 referatiivse töö ning 122 teaduslikku tööd. Paremad tööd esitati ühiskonnateaduste, ÜLKNÜ ja rahvusvahelise noorsoo liikumise alasele üliõpilastööde konkursile. Paljud neist said vabariikliku preemia, A. Porgi töö filosoofia alal aga üleliidulise preemia.

Õppeprotsessi raames näeb tüüpõhimäärus ette veel spetsiaalse teoreetilise kursuse «Ühiskondlik-poliitilise ja organisatoorse töö alused» lugemist ning vastavate praktiliste õppuste korraldamist. TRÜ ühiskonnateaduste nõukogu on välja töötanud ja kinnitanud selle kursuse loengute temaatika 6—8 tunni ulatuses.

Kursuse lugemisel tuleb arvestada üliõpilaste poolt õpitava eriala spetsiifikat. Soovitav on temaatikas ettenähtud loengud lugeda enne üliõpilaste suunamist menetlusva kolmanda ühiskondlik-poliitilise praktika vormiga — üliõpilaste-praktikantide vahetu osavõtuga praktikabaaside ühiskondlikust elust, ühiskondlik-poliitiliste jt. ürituste ettevalmistamisest ja läbiviimisest. Siin on enamik teaduskondi, eriti pedagooge ettevalmistavaid teaduskondi ja osakondi juba hinnatavaid tulemusi saavutanud. Näiteks ajaloo-osakonna viienda kursuse 25 üliõpilast esinesid pedagoogilise praktika ajal kokku 75 loengu ja vestlusega, korraldasid ekskursioone, viktoriine ning aitasid organiseerida 1924. a. 1. detsembri relvastatud ülestõusule pühendatud õpilaskonverentse.

Vastavalt tüüppõhimäärusele realiseerub üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline praktika aga veel väga mitmesuguste õppeväliste vormide kaudu. TRÜ-s hõlmavad need vormid:

— õppimist ÜET-s, kõneoskuse koolis, aktiivikoolides, huvialaklubides jm.;

— osavõttu ÜTÜ ühiskonnateaduste ja erialaringide, RSR-i jt. tegevusest;

— organisatoonilist ja ühiskondlik-poliitilist tööd üliõpilaste suvemalevas, ehitusmalevas;

— mitmesuguste ühiskondlike ülesannete täitmist partei-, komsomoli-, ametiühingu- jt. ühiskondlike organisatsioonide juhtimisel.

Pole vist vaja, et igal üliõpilasel oleks alati pidev ühiskondlik ülesanne (1973/1974. õppeaasta ankeetküsitluse ajal ei olnud seda 48,2% küsitletuist), küll aga, et ülikoolis õppimise vältel täidaks iga üliõpilane vähemalt 2—3 pidevat ühiskondlikku ülesannet. Selle eest peab hoolitsema eelkõige TRÜ komsomoliorganisatsioon. Viimase ülesandeks on samuti tagada, et iga üliõpilase ühiskondlik töö oleks võimalikult mitmekülgne, et iga üliõpilane saaks järk-järgult üha ulatuslikumaid ja vastutusrikkamaid ülesandeid, mis annavad talle õppeaasta jooksul koos õppeprotsessi raames tehtavaga vajalikud teoreetilised teadmised ja praktilised oskused ning kogemused ühiskondlik-poliitiliseks ja organisatsiooniliseks tööks. Seda peamist eesmärki pidaski silmas EKP TRÜ komitee, arutades üliõpilaste ühiskondlik-po-

(Järg lk. 3)

EKP TRÜ komitees

7. aprillil kuulas EKP TRÜ komitee komsomolisekretäri Tiit Kolditsa aruannet Eesti üliõpilasmaleva töösuve ettevalmistamisest 1975. aastal, samuti ELKNÜ TRÜ komitee suvemaleva ettevalmistamisest. EKP TRÜ komitee andis rahuldava hinnangu ELKNÜ TRÜ komitee EÜE ja TRÜ suvemaleva sektori tööle. Malevakaadri komplekteerimine on kulgenud plaanipäraselt, samuti on komplekteeritud ja kinnitatud ELKNÜ TRÜ komitee istungil rühmade juhtkond ja välismaale sõitvate üliõpilaste kandidatuurid. Rahuldavalt kulgeb kaadri väljaõpetamine.

EKP TRÜ komitee juhtis tähelepanu malevakaadri ideelis-poliitilisele ettevalmistusele. Tehti rida soovitusi kaadri õpetamise ja ettevalmistamise kohta.

TRÜ suvemalev töötab sellel aastal ühe vahetusena. Meie üliõpilased hakkavad töötama eelkõige ülikooli objektidel ja šeflusettevõtetes (Tartu Mööblikombinaat, Konservitehas, Eksperimentaalõlletehas, Ehitustrust ja Plastmasstoodete Katsetehas).

RSR-i KONVERENTS

24. ja 25. aprillil k. a. algusega kell 10 toimub TRÜ aulas RSR-i II konverents.

Konverentsil käsitletakse kaasaja välispoliitika aktuaalsemaid probleeme. Osa võtavad ka Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi üliõpilased.

LÄHIS-IDA JA INDIA OOKEAN USA GLOBAALSES POLIITIKAS

1. USA välispoliitika strateegia nurgakiviks on olnud ja on ka käesoleval ajal sõjalisel võimsusel põhinev doktriin, mis tegi läbi evolutsiooni 1940.—1950. aastate «massilise kättemaksu» teooriast kaasaegse «jõudude tasakaalu» teooriani.

2. USA globaalse poliitika peaeesmärk on esiteks nn. efektiivne sotsialismi vastu võitlemine ning teiseks liidrikoha säilitamine kapitalistlikus maailmas, mis võimaldaks saavutada kasulikuma positsiooni Lääne-Euroopa ning Jaapani järjest tugevneva konkurentsi tingimustes.

Erilist kohta USA välispolitiilises strateegias omab Lähis-Ida. USA püüab takistada üha arenevat rahvuslikku vabadusvõitlust, mis ähvardab tema majanduslikke ja sõjalisi huve (70% mittekapitalistliku maailma naftast toodetakse Lähis-Idas, 80% sellest jaotatakse USA monopolide kontrolli all). Kontroll Lähis-Idas võimaldab tugevdada lagunevat NATO lõunatiiba ja luua Euroopa julgeoleku küsimuse eduka lahendamise korral «ohutult» sõjalist platsdarmi India ookeanil.

3. Sotsialistlike riikide mõju vähendamiseks Lähis-Idas püüavad USA poliitikategelased läbi viia «osalise reguleerimise» poliitikat, mis on otseseks jätkuks 1970. aastate alguse NSV Liidu Lähis-Ida konflikti lahendamisest kõrvaldamisele suunatud «vaikse diplomaatia» poliitikale.

4. USA loob oma poliitiliste ja majanduslike huvide kindlustamiseks India ookeanis sõjaliste baasidesüsteemi nn. strateegilise kaare: Taivan — Diego Garcia — Masira — Bahrein ning sellele toetuva tingliku kolmnurga Diego Garcia — Simonstown (LAV) — Austraalia põhjarannik, mis võimaldab panna kontrolli alla osa Aafrikast, Lähis-Ida, kogu India ookeani, Aasia kontinendi ranniku ning annab võimaluse tugevdada Suessi kanali kaudu kõikuma löönud NATO positsioone Vahemerel.

5. Sotsialistlike riikide aktiivne osa pinevuse lõdvendamisel näitas kujukalt, et «efektiivselt sotsialismi vastu võitlemise» katsed on edutud.

USA riigisekretäri H. Kissingeri missiooni läbikukkumine Lähis-Ida ja India ookeani ranniku riikides ning Aasia julgeolekusüsteemi loomise tendentside tugevnemine näitab imperialismijõudude kasvavat võimetust dikteerida sündmuste käiku. See on ajaloo objektiivne seaduspärasus.

VLADIMIR ILJAŠEVITS,
Õigust. IV k.

MIS TOIMUB KÜPROSEL?

1. Strateegiliselt soodsa asukohaga Küpros on vallutajad alati ligi meelitanud. Olles sunnitud andma Küprosele iseseisvuse, püüdis Inglismaa liidus teiste NATO riikidega luua kunstlikke tõkkeid Küprose arengule sõltumatu ja rahuarmastava riigina. 1959. a. kokkulepete põhjal viidi saarele Kreeka ja Türgi väekontingent, Inglismaa säilitas sõjabaasid ja õiguse sekkuda siseasjadesse.

2. Imperialistide vahelesegamine Küprose siseasjadesse tugevnes pärast 1967. a. 21. aprilli sõjaväelist riigipööret Kreekas ja seoses konfliktikolde tekkimisega Lähis-Idas. Kasutades ära tagurliku kindrali Grivase ümber koondunud agentuuri, hakkas Ateena hunta NATO teatud ringkondade toetusel üritama Küprose seadusliku valitsuse kukutamist ja vabariigi likvideerimist. Küprose liit Kreeka või Türgi või koguni saare jagamine oleks võinud tähendada selle tõmbamist NATO afääri.

3. Riigipööret valmistasid ette kreeka ohvitserid, kes teenisid 1964. a. juunis loodud Küprose Rahvuskaardis. «Selle asemel, et aidata kaitsta saare sõltumatust, suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust, muutusid nad ise agressoreiks.»

4. Julgeolekunõukogu istungjärgu tulemusi, Kreeka ja Türgi seisukohti arvestades võib praegu saareriigil kujunenud olukord osutuda aastaiks konserveerituks.

SENTA TÄKER, vene fil. II k.

PORTUGAL TEEL SOTSIALISMI POOLE

1. Koloniaalsõjad, mida 49 aastat valitsenud Portugali fašistlik režiim pidas alates 1961. a. Angoolas, Mosambiigis ja Ginea-Bissaus, said diktatuurile saatuslikuks.

2. Relvastatud Jõudude Liikumine (RJL) on Portugali armee nooremohvitseride organisatsioon, mis 25. aprillil 1974. a. teostas riigipöörde ja mille tulemusena poliitiline võim läks Caetano-Tomási klikilt üle Rahvuslikule Päästehuntale ja Ajutisele Valitsusele.

3. 28. septembril 1974. a. ajas RJL nurja parempoolsete jõudude riigipöördekatse ja sundis ametist lahkuma konservatiivse presidendi Antonio de Spinola. Juhtpositsioon poliitilises elus läks RJL kätte.

4. RJL ja Ministrite Nõukogu otsus ühtse ametiühingukomitee asutamisest on riigi ühiskondlik-poliitilise elu demonstreerimise seisukohalt äärmiselt tähtis.

5. «Majandusliku ja sotsiaalse arengu programm» peab kujunema riigi edasise arengu üheks peamiseks suunanäitajaks.

6. Suurtöösturid ja maavaldajad organiseerivad riigis majanduslikku sabotaaži, püüdes tekitada majanduslikku kaost ja kutsuda esile elanike rahulolematust, et ajendada neid välja astuma valitsuse ja RJL vastu. 11. märtsil 1975. a. kukkus läbi veel üks reaktsiooni avantüür. «Reaktsiooni katsed arendada uut pealetungi demokraatia likvideerimiseks meie maal on määratud läbikukkumisele.» (A. Cunhal)

9. Pärast pool sajandit valitsenud antidemokraatiat kujutavad Asutava Kogu valimised endast ajaloolist sündmust.

«Praegune jõudude vahekord lubab meil avaldada veendumust, et edasiminek vabaduste konsolideerimise, valimiste korraldamise ja demokraatliku Portugali ülesehitamise teed mööda jätkub.» (PKP peasekretäri A. Cunhali kõnest partei VII, erakorralisel kongressil.)

VIKTOR KAASIK,
Õigust. I k.

AGRESSIOONI MÄÄRATLUS — OLULINE SAAVUTUS RAHU KINDLAKSMÄÄRAMISEL

1. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee XXIX istungjärgul heakskiidetud konventsioon agressiooni määratlusest on rahujõudude suur võit. Konventsiooni väljatöötamine ja vastuvõtmine sai teoks paljus tänu Nõukogude valitsuse initsiatiivile, mis rajanes NLKP XXIV kongressil vastuvõetud rahuprogrammile.

Agressiooni määratlus tugevdab ÜRO kollektiivse julgeoleku süsteemi õiguslikku mehhanismi ja on juhendiks Julgeolekunõukogule, kelle ainukompetentsi kuulub agressiooniaktide ja muude rahuvsvahelist rahu rikkuvate või ohustavate tegevuste määratlemine.

2. Esimesed jõupingutused agressiooni määratluse konventsiooni väljatöötamiseks tehti enam kui pool sajandit tagasi, Rahvasteliidu päevil. 1928. a. sõlmitud Briand-Kelloggi pakt oli esimene mitmepoolne rahvusvaheline leping, mis keelas agressiivsed sõjad kui «rahvusliku poliitika vahendi». Otsustav etapp agressiooni määratluse väljatöötamisel algas 1968. aastal, mil moodustati ÜRO erikomitee, kuhu kuulusid 35 riigi esindajad.

3. Vastuvõetud määratlus kujutab endast eelkõige olemasolevate rahvusvahelise õiguse normide kodifitseerimist, tugineb ÜRO põhikirjale ning järgib selle terminoloogiat.

Määratluses sisaldub kõige iseloomulikumate agressiooniaktide loetelu. ÜRO Julgeolekunõukogule antakse õigus seda täiendada.

4. Agressiooni ei tohi ära segada igasuguse relvastatud jõu kasutamisega. ÜRO põhikirja alusel on riikidel õigus enesekaitseks ning kehtiv rahvusvaheline õigus annab rõhutud rahvastele võimaluse rakendada relvastatud jõudu enesemääramise õiguse realiseerimiseks.

Konventsiooni kohaselt on agressiooniks «riigi poolt relvastatud jõu kasutamine teise riigi suveräänsuse, territoriaalse puutumatuse ja poliitilise sõltumatuse vastu või ükskõik millisel teisel viisil, mis ei ole kooskõlas ÜRO põhikirjaga . . .»

5. Riigi poolt relvastatud jõu kasutamine **esimesena** on «agressiooniakti tõendiks *prima facie*», (esimesest pilgust, kuni vastupidise tõestamiseni). Esmasuse printsiibi sõnastus konventsioonis on mittekülladane, mis jätab ÜRO Julgeolekunõukogule võimaluse asuda ka vastupidisele seisukohale.

6. Agressiooni eest vastutuse küsimuse lahendamisel eristab konventsioon «agressiivset sõda» ja «agressiooni». Selline vahetegemine kaotab määratluse punkti 5 praktilise tähtsuse rahvusvaheliste konfliktide reguleerimisel.

TÕNU KORDA,
Õigust. IV k.

KAGU-AASIA — KAS LÕPUKS RAHU?

Kaks aastat on möödunud Pariisi rahukokkuleppe sõlmimisest, millega lõpetati Ameerika Ühendriikide otsene sõjaline vahelesegamine Kagu-Aasias — Vietnamis, Laoses ja Kambodžas.

Kuid abi andmine relvastuse näol Ühendriikide poolt Lõuna-Vietnami ja Kambodža marionetlikele režiimidele säilitab maailma selles piirkonnas otsese sõjategevuse ja loob takistused Pariisi rahukokkuleppe täielikuks elluviimiseks.

1975. a. kevadel alanud Rahvavabastusarmee otsustav pealetung Kambodžas ja Lõuna-Vietnamis, rahvavalitsuste tunnustamine (40 riiki tunnustab Lõuna-Vietnami Vabariigi valitsust ning 62 riiki tunnustab Kambodža Rahva Ühtsusrinde valitsust) ning reaktsioonilistes režiimides tekkinud sisemised vastuolud on toonud suurt edu rahvavabastusarmeedele ja viinud Saigoni ning Pnom Penhi administratsiooni kokkuvarisemisele, vaatamata intensiivsele sõjalisele välisabile.

Viies väed Lõuna-Vietnamist ja Kambodžast välja, lootsid USA valitsevad ringkonnad, et toetatavate režiimide endi jõudude ja Ameerika relvade abil õnnestub säilitada USA kontroll maailma selle piirkonna üle. Nüüd on saanud selgeks, et välisabile toetuvad režiimid ei suuda oma jõududega maha suruda kasvavat vabastusliikumist. USA katse «vietnamiseerida» sõda on läbi kukkunud.

Pariisi rahukokkulepe 1973. a. 28. jaanuaril pani aluse Kagu-Aasia kriisi rahumeelsele reguleerimisele, kuid huvide terav kokkupõrge erinevate jõudude vahel ei ole lasknud rahulepingu kõiki punkte ellu viia. Lõuna-Vietnami Ajutise Revolutsioonivalitsuse ja Rahvavabastusarmee praegune tegevus on vastuseks Thieu režiimi ja USA poolt Pariisi kokkulepete tingimuste ignoreerimisele.

Vietnami, laose ja khmeeride rahvaste rahu ja julgeoleku tagamine, maailma selle piirkonna plahvatusohtlikkuse likvideerimine saab toimuda vaid Pariisi kokkulepet täites, see aga eeldab igasuguse sõjategevuse ja välismaise vahelesegamise lõpetamist ning tüliküsimuste lahendamist huvitatud poolte läbirääkimiste teel.

ARVO JUNTI, Õigust. IV k.

HEGEMONISM — HIINA VÄLISPOLIITIKA LIPUKIRI

1. Välispoliitikas lähenevad Hiina praegused juhid maailma maadele diferentseeritult. Maailma maad jaotatakse kolme rühma: NSVL ja USA, arenenud tööstusriigid ning arenevad maad.

Maoistliku teooria järgi iseloomustavad käesolevat epohhi kolossaalsed vapustused ja ümberpaigutused. Pinge lõdvenemine olevat ajutine ja pinnapealne nähtus ning vapustused jätkuvat ka tulevikus.

2. «Kultuurirevolutsiooni»-aegne välispoliitika viis Hiina poliitilisse ja majanduslikku isolatsiooni. Eemaldumine sotsialistlikest riikidest lõi eeldused võimalikuks liiduks Lääne imperialistlike ringkondadega. 1970. aastad tähistavad sidemete tugevdamist kapitalistlike riikidega sotsialistlike maade arvel.

3. Hiina—USA suhted said algusе 1969. aastal Varssavi kohtumistega. 1971. a. alanud «pingpongipoliitika» viis Nixoni visiidini Hiinasse 1972. a. Praegused suhted on küllalt ebamäärase perspektiiviga, mille üks põhjusi on huvide kokkupõrkamine Aasias, eeskätt Taivanil.

Hiina välispoliitika tähtsaks huviobjektiks on ka Jaapan. Ajaloos on nad olnud pidevalt konkurendid. Toetades sealseid Nõukogude Liidu vastaseid tendentse püüab Hiina siduda Jaapanit endaga vältimaks Jaapani tihedaid sidemeid NSV Liiduga.

4. Hiina on kategooriliselt vastu kollektiivse julgeoleku süsteemi loomisele Aasias. Tähendaks see ju Aasia maade täielikku iseseisvust ja Hiina hegemonismi krahhi. Hiina välispoliitika peaeesmärk on hoida alalist pinevust sellel kontinendil, olles selle nimel valmis astuma liitu kõige reaktsioonilisemate ringkondadega.

5. Loomisel olevas Euroopa julgeoleku süsteemis näeb Hiina põhjendatult NSV Liidu rahupoliitika ilmset edu. Mainitud süsteem annaks hoobi ka Hiina maailma tsoonidesse jagamise teooriale, ja seepärast püütaksegi Lääne-Euroopa tagurluse abil viia Euroopa tagasi endistesse «külma sõja» aegadesse.

6. Hiina hegemonistlik kurss, Nõukogude- ja sotsialismivastane välispoliitika on täielikus vastuolus riigi ja hiina rahva tõeliste huvidega. Praktikas tähendab see mitte klassiiseloomuga, vaid kõikuva, konjunktuurse välispoliitika teostamist, samuti rahvamasside kasvatamist natsionalismi ja šovinismi, mitte aga internatsionalismi vaimus.

7. Kuigi praegu ei ole Hiinas jõude, kes suudaksid muuta HKP juhtkonnast tingitud avantüristlikku välispoliitikat, arvatakse siiski, et see poliitika on ajutine. Halastamatu võitlus Hiina juhtkonna praeguse välispoliitika vastu on üks tingimusi uute jõudude esilekerkimiseks, kes on huvitatud rahumeelsest ja rahva vajadusi arvestavast välispoliitikast.

U. MURRE, ajaloo II k.

ETIOOPIA TEEL FEODALISMILT SOTSIALISMILE

1. 1973/74. aasta vahetusel sattus Etioopia majandus raskesse olukorda, mis oli tingitud Sahaaras valitsevast põuast. Arhailine maavaldussüsteem (talupoegade käsutuses oli vaid 20% kogu haritavast maast) soodustas mitusada tuhat inimelu nõudnud nälja puhkemist. Linnades mõjutasid olukorda lääneriikidest sõltuvuse tõttu ka energiasüsteemist tulenevad probleemid (tööpuudus, hinnatõus), mis põhjustasid Etioopia Ametiühingute Konföderatsiooni poolt juhitud streigiliikumise puhkemist.

2. Sõjaväe ja linnaelanike hästi juhitud väljaastumiste laine järel veebruaris 1974 hõivas armee suuremad linnad. See sundis senist aristokraatlikku valitsust erru minema. Moodustati uus valitsus, mida neegus pidas küllalt liberaalseks olukorda kontrollimaks. Selles järeleandmises ilmnes ka kehtiva korra nõrkus. Juulis ja augustis Relvastatud Jõudude Koordinatsioonikomitee poolt ettevõetud radikaalsed muudatused lõid reaalse aluse feodaalrežiimi likvideerimiseks.

3. Haile Selassie kukutamine ja feodaalaristokraatia privileegide likvideerimine septembris 1974 tähendas feodalismivastase antiimperialistliku revolutsiooni algust. Revolutsiooni esialgne juhtkond oli oma koosseisult ebaühtlane. Säärane olukord likvideeriti novembris, kui Lääne-meelne kindral Aman Andom ja tema mõttekaaslased võimult kõrvaldati. See soodustas sotsialistliku orientatsiooni tee väljakujunemist detsembris 1974.

4. 20. detsembril väljakuulutatud Administratiivkomitee majandusprogrammi raames natsionaliseeriti riigipangad ja 80 suurtööstusettevõtet. 4. märtsil väljakuulutatud maareformiga riigistati kogu maa ja määrati ühe perekonna käsutuses oleva maavalduse ülempiiriks 10 hektarit. Samuti on plaanis luua riigis 102 keskkooli. Seega puudutavad reformid nii linna kui maad, tööstust, põllumajandust ja kaadri ettevalmistamist.

5. Uue valitsuse ees seisev raskeim ülesanne on olukorra stabiliseerimine Eritreas, kus 1960. aastate keskel tegevust alustanud separatistlik liikumine liidus aristokraatlike lõõgirühmadega on kehtestanud oma kontrolli suurtel maa-aladel. Sõja jätkamine tähendab armee koormamist olukorras, kus just tema tegevusest sõltub revolutsiooni käik. Ebaedu lahinguis aga õõnestab peale selle veel sõjaväelise valitsuse autoriteeti. Seepärast püütakse astuda mässajatega läbirääkimistesse, millest nood siiamaani on keeldunud. Oma osa Eritrea sündmustes etendavad ka välismaised jõud.

6. Etioopia on asunud suurte sotsiaalsete ümberkorralduste teele, mis peavad maa välja tooma majanduslikust mahajäämusest. Kuid revolutsiooni ulatus sõltub sellest, kui tugevaks osutub väljakujunev armee, töölisklassi ja intelligentsi liit, kes ainult ühinenuna on võimelised tõmbama revolutsiooniprotsessi kaasa ka riigi elanikkona põhiosa — talupojad.

AARNE KASIKOV,
Füüsika-Keemiat. I k.

NLKP JA NÕUKOGUDE VALITSUSE VÕITLUS DESARMEERIMISE JA SÕJAOHU VÄHENDAMISE EEST

1. Pinevuse lõdvenemise protsess sai võimalikuks tänu jõudude vahekorra muutumisele maailmaareenil rahu- ja sotsialismijõudude kasuks. See kehtib ka sõjalise jõu kohta.

2. Pinevuse lõdvenemise protsessi tagasipöördumatuks muutmise üks peamisi tingimusi on poliitilise pinevuse lõdvenemise täiendamine sõjalise pinevuse lõdvenemisega.

3. Edu saavutamiseks relvastuse piiramise ja sõjaohu vähendamise läbirääkimistel on objektiivsed eeldused: eelkõige 1970. aastate alguses saabunud strateegilise jõu tasakaal NSVL ja USA vahel, kogutud oskused selletaoliste läbirääkimiste pidamiseks, rahujõudude konsolideerumine, kontrollivahendite areng.

4. Relvastuse piiramine on muutumas pakiliseks probleemiks (iga tehniline rike muutub maailmarahule üha ohtlikumaks, kasvab üksikisiku poolt tehtav võimalik hävitustöö, üha raskem on eristada tsiviil- ja sõjaotstarbelist tehnikat, üha enam riike omandab tuuma- ja teisi massilise hävituse relvi).

5. Et muuta pinevuse lõdvenemise protsess tagasipöördumatuks, on vajalik vähemalt järgmiste sõjalis-poliitiliste abinõude saavutamine: (1) sõlmida lepingud keemilise relva ja nn. keskkonnarelva keelustamiseks, (2) saavutada uus NSVL—USA strateegilise ründerelvastuse arengut piirav kokkulepe, (3) saavutada mõlema poole võrdset julgeolekut arvestav lahendus vägede ja relvastuse vähendamiseks Kesk-Euroopas, (4) kutsuda kokku ülemaailmne desarmeerimiskonverents, mis lülitaks kõrvalseisjate seast välja Prantsusmaa ja Hiina, (5) luua Euroopas kollektiivse julgeoleku süsteem ja asuda sama loomisele Aasias.

6. Desarmeerimise ja sõjaohu vähendamise eest peetavas võitluses on jäänud peamiseks tõukejõuks NLKP ja Nõukogude valitsuse tegevus NLKP XXIV kongressi rahuprogrammi elluviimisel, sotsialismileeri ja kogu maailma progressiivse üldsuse aktiivsus, Varssavi lepingu organisatsiooni relvastatud jõudude võitlusvõime.

RAUL MÄLK, Majandust. V k.

Veel ühest

Muidu nii mõistliku ja avala loomuga seltsimees osutub ühel koosolekul, milles osalevad ka ministeeriumi esindajad, ühtäkki kärkivaks tšinovnikuks.

Pealtnäha printsipiaalsed noormehed-neiud osutuvad vestlusringis juhtiva töötajaga abituiks tuvikesteks, kes kudrutavad üldteada ja ümaraid tõdesid.

Muidu nii kindlast aatekaaslasest saab ühel heal päeval ideaalidest loobuja: ametikõrgendus.

Pealtnäha avameelne mõttevahetus tänase elu valusaist probleemidest muutub ülemuse sisenedes naeruväärseks rituaaliks, loosungite ja tsitaatidega vehklemiseks.

Muidu igati minajulge toimetaja saab pärast ebaõnnestunud poleemikat ja sellele järgnenud peapesu otsemaid päevatõdede hüpiknukuks.

Kuub, mis passib ülle mis tahes jaburusele: meie ei tea midagi, meilt nõutakse, ja kui kontroll tuleb, kes siis vastutab?

Pealtnäha sirgjooneline ametnik väriseb šefi kabineti ukse taga. «Ma tahan ju ka elada,» ütleb tema pilk.

Mulle tuttavad metamorfoosid. Nii tihti kohatud, ise läbi elatud. Valusa eneseanalüüsiga olen neile ühisnimetajat otsinud, niisugust, mille kaudu ulatuks põhjusteni vaatama. Nüüd näib, et olen selle leid-

MAST või NENDEST, mitte aga MINA enda kordumatusest.

Ülemal ütlesime, et ta kartuseobjektiks võib osutuda redelil kõrgemal seisev mõjutaja või siis eksimine. Selle kõrval võib aga kartusobjekt veel ka üsna määratlemata olla. Näiteks mingi abstraktne viimseinstantsiline IDEE, TÕDE või TABU. Mitmete sotsiaalsete tegurite kokkusattumisel (majanduslikud, ideoloogilised või poliitilised motiivid) võib abstraktne asenduda (või / asendatakse) konkreetsega. Tulemuseks on isikukultus või mõni muu subjektivistlik ühiskonna arengut pärssiv vorm. Niisugusest olukorrast ei lahuta aga meid veel inimpõlvgi, «kus eeldatav autoriteetsus tegi vaieldamatuks ka kõige meelevaldsemad otsustused, kus väärdusid suhted juhtiva kaadri ja rahvahulkade vahel, kus võttis maad ideoloogiliste kahtlustuste ja poliitiliste eelarvamuste õhutamine, kus valvsuse nimel sisendati vastastikust umbusaldust ning hoolimatust ja kus printsipiaalsuse sildi all toimus kõige printsiibilagedamaid arveteõiendamisi /.../ Mida sagedamini kõlasid sõnad, et inimene on kalleim vara, seda enam süvenes samal ajal tendents degradeerida mõtlevat isiksust kroonuli-

inimese dimensioonist

nud: nimetaksin neid **plastilisteks** inimesteks. Termin tundub ehk kahtlaselt poeetiline ja tal on ehk tegelikkuses juba vaste (kasvõi konjunkturisti näol?). Esialgu jään siiski selle juurde, eiramata teiste, vahest täpsemategi määratluste võimalikkust. Nii või teisiti, nimetama teda peame, nagu on nüüd ära öeldud ka tõusikute, sotsiaalsete debiilikute, *homo consumens*'ide jms. «haigete» inimeste olemasolu meiegi tegelikkuses. Sest nende olemuse määratlemine aitab vahest ka haiguse ravil, iseäranis kui peame silmas ühiskonna tervist.

Kes ta siis on, plastiline inimene?

Omades plastilist loomust * on ta otsekui vaha, mis piinliku täpsusega markeerib teda mõjutavaid kehi. Et aga meie muutlikul ajastul on mõjutajaid palju, siis muutub plastiline inimene kõikvõimalike jälgede tõttu lihtsalt amorfseks ühikuks, olemata midagi päriselt. Meeleheitlikult püüab ta ühele või teisele mõjule vastavat vormi võtta, ühte või teist käekirja matkida, kuid see on asjatu, sest tal pole muutuvale **oma** mina kindlat printsiipi vastu seada. (Kui mitte just printsiibitust — «Mina olen väikene inimene, mis see minusse puutub» — printsiibiks pidada.) Omamoodi iseloomulik on talle hüpertrofeerunud alalhoiuinstinkt, mis on tema asimuudiks orienteerumisel väliskeskkonnas. Sellega seostub ka nn. redeli-elutunnetus: kõrgemal asuvat karda, püüa talle meeldida, aga ka madalamal olijat ei tohi silmist lasta, sest iga hetk võib ta sust mööduda. Plastilise inimese ohtlikkus seisneb selles, et vormituna ta vormi ei salligi. Talle on igivaenlasteks terasvedruna painduvad või klaasina rabedad liigikaaslased. Osavalt oskab ta massiga liituda, laiutada, lömitada seal, kus soodus, — ja loomulikult siis ka redelil tõusta. Siirupina magus on ta neile, kes olukorras parajasti määravad, ning just läbi nende endi — plastiliste inimeste — teostub kriitikameeleta formalism.

Kõige enam kardab ta eksida. Eksimine ja kahtlus pole temale võimalikud tõe tunnetuse teed. See oleks talle lihtsalt kaos. Niisugune inimene elab pidevalt mingit varielu, milles MINA moodustub TE-

ku masinavärgi tahtetuks kruvikeseks, mida igal ajal on võimalik suvaliselt välja vahetada ja kõrvale heita.» (E. Nirk. «Mis juhtus Andres Lapeteusega?» — «Kirjandus kriitiku pilguga.» K. Kääri. Tallinn, 1975, lk. 92—93.)

Nüüd oleme sellest kõigest küll lõplikult lahti öelnud, kuid plastilise inimese olemasolu tuletab meelde, et lahtiütlemine ei tähenda veel lõplikku vabanemist, ja kõige positiivse kõrval, mis meie elus on, peab pidevalt teritama ka kriitilist pilku. **Vanade vigade rajad võivad meid nähtavasti eksitada seni, kuni nad meie teadvuses kustunud pole.**

Plastilise inimese omadusi võib teisigi loetleda ja arutada (nagu iseseisva mõtlemise asendamine tsitaatide konglomeraadiga, initsiatiivitus, bürokraatlik salatsemine jne.). Probleemi püstitamiseks piisab vahest öeldustki.

Aga nüüd, kirjutatut üle lugedes näen, et pole ma isegi plastilise inimese tekkepõhjuste näitamiseni jõudnud. Ehkki ühisnimetaja leidsin.

Võib-olla peitub vastus sellele — miks ta olemas on? — neissamades põhjustes, millest on tingitud alkoholism: inimese krooniline ülepinge, sotsiaalse informatsiooni peetus, meelelahutuslik vaba aeg (vt. lähemalt «Probleem ja selle kriitika» «TRÜ» nr. 3 lk. 4). Võib-olla.

Vaatamata kõhklevale «võib-olla»-le ja teadmisele, et põhjuste likvideerimiseta ei vabaneta nähtustest, esitan vähemasti endalegi küsimuse:

mida ma siis tahan?

Et mõistliku ja avala loomuga seltsimees oleks seda ka koosolekul, kus istuvad tema ülemused, et printsipiaalsed noored räägiksid tõepoolest probleemidest ka vestlusringis juhtiva töötajaga, et ideaalidest ei loobutaks ametikõrgenduse nimel, et mõttevahetused ei kujuneks rituaalideks, et see, kes ilmutanud minajulgust, ei minetaks seda pärast ebaõnnestumisi, et juhatajate kabinettide uksetagused ja kabinetid ise ei muutuks psüühiliste traumade osakonnaks, et üritust, mida meilt nõutakse, suudaksime enne täitmist ka mõtestada ja uskuda, et see, mis on pealt näha, oleks ka tõeline. See on miinimum, ilma milleta ei sünni meievahelist i n i m l i k k u dialoogi, ilma milleta jääb saavutamata siiras üksteisemõistmine, ilma milleta üksildume: ühed oma tarkuse valguses, teised teadmatuse pimeduses.

See on miinimum, et rääkida plastilisest inimesest ... minevikus.

REIN VEIDEMANN

* Ma ei räägi siin tolerantsusest, mida suhtlemisel teatava määrani vajatakse, ja eitan ka plastilisuse vastandit, jäikust, mis käesolevast kirjutisest lähtudes võidakse nüüd mu sümpaatiaks tunnistada.

Rektori käskkiri

Seoses TRÜ Akadeemilise Naiskoori 30 aasta juubeliga avaldan kiitust koori tööst aktiivse osavõtu eest Tiina J a s i n s k i l e (Bioloogia-Geograafiateaduskonna geograafiaosak. II k. üliõpil.; koori juubelile pühendatud näituse organiseerija), Ülle K u u s e l e (Bioloogia-Geograafiateaduskonna bioloogiaosak. IV k. üliõpil. kooris täitnud kohusetruult rühmavanema kohustusi), Maris P a l m i l e (Bioloogia-Geograafiateaduskonna bioloogiaosak. IV k. üliõpil., kooris täitnud rühmavanema kohustusi), Triinu P o o l a k i l e (Filoloogiateaduskonna eesti keele ja kirj. osak. II k. üliõpil.; alates 1975. a. täidab koorivanema kohustusi), Kai P a r v e l e (Ajalooteaduskonna defektoloogiaosak. II k. üliõpil.; kooris täitis pikka aega rühmavanema kohustusi; laulab kooris 1967. a. alates), Ere R a u a l e (Matemaatikateaduskonna rakendusmatemaatika osakonna IV k. üliõpil.; kooris täitis tehnilise korraldaja kohustusi), Tiiu T o o m i n g a l e (Matemaatikateaduskonna rakendusmatemaatika osak. IV k. üliõpil.; 1973. a. alates täitis esinaise kohustusi; koori juubelile pühendatud näituse korraldaja), Eva T o l m o v i l e (Filoloogiateaduskonna saksa keele osak. III k. üliõpil.; alates 1974. a. juhatuse liige; täidab tehnilise korraldaja kohustusi), Helgi T õ n i s m a a l e (Ajalooteaduskonna ajalooosak. I k. üliõpil.; 1975. a. juhatuse liige; täidab laekuri kohustusi), Siiri V a i k m a a l e (Ajalooteaduskonna defektoloogiaosak. IV k. üliõpil.; alates 1973. a. sügissemestrist koori esinaine).

Seoses TRÜ Akadeemilise Naiskoori 30. aastapäevaga avaldan suurimat tänu hoolsa töö eest kooriga dirigent Vaike U i b o p u u l e, abidirigent Ene A h v e n a l e, ENSV teenelisele õpetajale Rudolf J õ k s i l e ja kontsertmeister Vaike K l a a r i l e.

Avaldan kiitust kauaaegsetele TRÜ Akadeemilise Naiskoori lauljatele — juhatuse liikmetele Heidi S a r e t o k i l e, Taimi P i i n i l e ja Sigrid K a s e o r u l e kooritööst innuka osavõtu eest.

Ühiskondlik-poliitilise ...

(Algus 1. lk.)

poliitilise praktika süsteemi TRÜ-s. Komitee tegi ülesandeks dekanaatidele ja teaduskondade parteiorganisatsioonidele:

— kavandada kasvatustöö programmides järgmiseks õppeaastaks igale üliõpilasele kohustuslike ühiskondlik-poliitiliste ülesannete loetelu kursuste kaupa;

— tagada menetluspraktika eel üliõpilastele spetsiaalse teoreetilise kursuse «Ühiskondlik-poliitilise ja organisatoorse töö alused» lugemise ja pärast praktikat vastavate praktiliste õppuste läbiviimise.

TRÜ ametiühingukomiteelt ja ÜET dekanaadilt nõuti üliõpilaste ühiskondlik-poliitiliseks ja organisatoorseks tööks ettevalmistamise laiendamist vastavate ühiskondlik-poliitiliste erialade kaudu.

TRÜ komsomoli- ja teistele ühiskondlikele organisatsioonidele tehti ülesandeks tagada ülesannete ühtlasema jaotamise teel võimalikult suurema osa üliõpilaste lülitamine ühiskondlikule tööle.

Ühiskondlik-poliitilise praktika nõukogu peab kavandama semestri lõpuks üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika abistamise korra ja töötama välja ühtsed kriteeriumid selle hindamiseks. E. KIVIMAA

Rütmoplastikaõhtu II

TRÜ klubi rütmoplastikaõhtu on seekord Tartu rajooni kultuurimajas **21. aprillil kell 20.** Rajooni kultuurimaja hoone pole muidugi võrreldav Kadrioru lossiga, aga on temalgi ajaloolist hõngu ja kaunis peeglitega saal peaks looma meeleolu nii vaatajail kui esinejail.

Nimetus sellepärast rütmoplastikaõhtu II, et kui esimeses pooles nähakse varasemast õhtust tuntud kavu, mida saatis Mozarti, Beethoveni, Paganini, Prokofjevi muusika, siis teine pool on seatud Eduard Lalo Hispaania sümfoonia järgi ja kasutatud kõiki viit osa. Külalisrühmal Tallinnast on saateks J. S. Bachi sonaat tšellole ja klavessiinile, I osa *vivace*. Kogu kompositsiooni autor on R. Kudu.

Piletite eelmüük on TRÜ klubi kassast 20. aprillil kell 14—15, kultuurimajast saab pääsmeid tund aega enne etendust. R. KUDU

Ants Tuulmets keemiadoktoriks

11. aprillil 1975. a. kaitses TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna nõukogu ees oma doktoridissertatsiooni «Magneesiumorgaaniliste ühendite ja ketoonide vahelise toime kvantitatiivne uurimine» kineetika ja katalüüsi uurimislaboratooriumi vanemteadur keemiakandidaat Ants Tuulmets. Oponentideks olid Moskva ülikooli professor NSVL TA korrespondentliige I. P. Beletskaja, Rostovi ülikooli professor V. I. Minkin ja NL TA Keemilise Füüsika Instituudi professor S. G. Entelis Moskvast.

Doktoridissertatsioon on A. Tuulmetsa poolt 1964. a. kaitstud kandidaadidissertatsiooni jätk, selle laiendatud edasiarendus. Oma panuse valminud töösse andsid ka kaks A Tuulmetsa poolt juhendatud kandidaadidissertatsiooni ja arvukad diplomitööd samast valdkonnast.

Magneesiumorgaaniliste ühendite uurimist alustati orgaanilise keemia kateedris juba 1960. a. ja seda on edukalt jätkatud seniajani. Värske doktor on selle ala üks tuntud spetsialiste, kes on käinud oma sellealaseid teadmisi levitamas ka väljaspool NSV Liidu piire. Nimelt oli ta 1973. a. Hollandi kuningriigi haridusministeeriumi kutsel külalislektoriks Amsterdami vabas ülikoolis ning Leideni ülikoolis. A. Tuulmetsa poolt viljeldud uurimissuund järgib nn. Grignardi reaktsiooni mehhanismi väljaselgitamise eesmärki, mida taotlevad muide väga paljud keemikud üle kogu maailma.

Prantsuse keemiku Victor Grignard'i (1871—1935) poolt 1900. a. avastatud reaktsioon, millest on kuulnud kõik, kes orgaanilist keemiat on õppinud, osutus niivõrd viljakaks orgaaniliste ühendite sünteesi meetodiks, et talle anti selle avastuse eest 1912. a. Nobeli preemia. Möödunud 75 aasta jooksul on ilmunud tohutu arv töid Grignard'i reaktsiooni valdkonnast, kuid reaktsiooni enda mehhanism on keemikutele ikka veel kõvaks pähkliks.

A. Tuulmetsa uurimuses on selgitatud magneesiumorgaaniliste ühendite ja ketoonide reaktsioonivõimelisust sõltuvalt reageerivate ühendite struktuurist ja lahusti iseloomust. Autori poolt on esitatud keskkonna mõju kirjeldamise originaalne kvantitatiivne teooria, mis on ilmselt laiendatav kõigi mittesiirdeelementide orgaaniliste ühendite reaktsioonidele. Töö tulemused võimaldavad teadlikumalt läheneda reaktsioonitingimuste valikule ning seega teadlikumalt juhtida magneesiumorgaanilisi sünteese nii laboratooriumis kui ka tööstuses.

A. Tuulmets on sündinud 7. veebruaril 1936. a., lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli keemiaosakonna 1959. a. ning astus kohe aspirantuuri, mille lõpetas 1962. a. Alates aspirantuuri lõpetamisest kuni käesoleva aasta alguseni on ta töökohaks olnud kineetika ja katalüüsi uurimislaboratoorium. Selle semestri algusest töötab ta ka orgaanilise keemia kateedri õppejõuna.

Kolleegid ja töökaaslased õnnitlevad värsket keemiadoktorit ning soovivad talle edu õppejõu vastutusrikkas ametis, aga samuti uusi avastusi vana Grignard'i poolt antud mõistatuse lahendamisel.

Naiskoor pidas pidu

Koori liige Maris PALM kinnitab rektor prof. A. KOOBILE rinda koori auliikme märgi. **A. NILSONI foto.**

Näitusest

Näitust «30 aastat TRÜ Akadeemilist Naiskoori», mis oli 11.—13. aprillil avatud, külastas umbes 2000 inimest.

Mõned väljavõtted näituse külalisraamatust:

Suurepärane näitus, mis väärib nii suurepärast koori.

A. Koop

Palju tänu sisuka ja maitsekalt kujundatud näituse korraldajaile. Jääb ainult kahetseda, et ruumipuuduse tõttu saab laiem üldsus ja isegi koori liikmeskond selle rikkaliku materjaliga tutvuda ainult lühiajaliselt juubelite ajal. Või annab siiski midagi parandada — ülikooli juhtkonna kaasabil?

Umbes 1501. külastaja
Vello Ross, TAM-i
esimees.

Täname meeldiva elamuse eest. Laululusti edaspidisekski! Südamlik tervitus naiskoorile!

Mat. p. II

Kõigiti eeskujulik näitus! Seesuguseid näeb üpris harva.

Leo Leesment,
dr. jur.

Kiidusõnu väärinud näituse komisjonis olid Taimi Piin (vilistlane), Ere Raud (mat. IV), Sigrid Kaseoru (vilistlane), Tiina Jasinski (geogr. II), Eva Nilson (vilistlane) jt. Ülespanekul aitasid paljud koori liikmed. Fotograafid olid Ants Nilson, Helgi Oks, Raivo Velsker jt., fotosuurendused tegi Valeri Parhomenko, kirjad — Riho Lahi.

*

TRÜ naiskoor avab «nullkursuse» neile, kes kavatsevad järgmisel aastal koori astuda ja kõigile, kes soovivad tutvuda meie argitööga. Kohtume kolmapäeviti 17.30—19 peahoone aud. 204.

T. POOLAK

Teatrisse

«Epp Pillarpardi Punjaba potitehast» pääseb Tartus vaatama iga üliõpilane, kes ostab endale pileti 21.—22. aprillil peahoonest.

Süstemaatiline kataloog? See on imelihtne

Vahel on juhtunud, et lugeja on raamatukogust pettunult lahkunud. Suutmata kataloogides orienteeruda, jäi ta vajalikust teosest ilma.

Raamat aga ootab teda hoidlariiulil.

Aasta-aastalt kasvavad TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondid, seetõttu täienevad ja muutuvad keerulisemaks ka kataloogid ja üha enam on vaja eelteadmisi nende kasutamiseks. Kui lugejal on täpsed andmed vajalike trükiste kohta olemas, siis pöördub ta alfabeetiliste kataloogide poole. Enamik lugejanõudeid rahuldatakse alfabeetiliste kataloogide abil.

Aga kui lugejat huvitab kirjandus kindla küsimuse, teema või teadusala kohta, siis tuleb tal minna süstemaatiliste kataloogide juurde.

Raamatute ja dissertatsioonide süstemaatiline kataloog peegeldab kirjandust, mis on ilmunud alates 1945. aastast.

Süstemaatilise kataloogi ülesehituse aluseks on universaalne detsimaalklassifikatsioon (UDK). UDK on süsteem, mis põhineb kümnendjaotusprintsiibil, kõik teadusalad jaotatakse 10 pealiigiks, need igaüks 10 liigiks, iga liik 10 alaliigiks jne. Liigid tähistatakse araabia numbritega, nn. indeksitega.

UDK on hierarhiline süsteem. Kui on üles leitud matemaatika, siis on sealsamas ka aritmeetika, algebra, geomeetria jne.

Kümnendliigituse algvariant ilmus 1876. a. Hilisemad täiendatud väljaanded levisid kiiresti ja need võeti tarvitusele väga paljudes maades. UDK tabeleid täiendab ja täpsustab Rahvusvaheline Dokumentatsiooniföderatsioon, kusjuures teaduse viimasest sõnast jäävad tabelid alati natuke maha.

Tänapäeva teaduste arengusuunad, nende keerulised omavahelised seosed mõjustavad liigitustabelite ja seega ka kataloogi ülesehitust.

Algul võib võõrastust tekitada see, et näit. psühholoogiakirjandust tuleb otsida mitme pealiigi alt. Psühholoogia indeks on 15. Tehnopsühholoogia 331.015.11 on töö alarubriik (ühise indeksiga kirjetest koosnev kataloogi jaotus), pedagoogiline psühholoogia 37.015.3 kuulub hariduse valdkonda jne.

Sageli lugeja ei leiagi kõike vajalikku ainult ühest rubriigist. Pedagoogilisest psühholoogiast huvitatule võib sobida ka lapsepsühholoogia alajaotus (indeks 152.27). Lugeja tahab teada kõiki rubriike, mis võivad sisaldada andmeid otsitava küsimuse kohta.

Kuidas siis orienteeruda suures 840-kastilises kataloogis?

Eelkõige tuleb pöörduda süstemaatilise kataloogi **aineloendi** poole. Märksõnad aineloendis on järjestatud alfabeetiliselt. Aineloend on esialgu ainult venekeelne.

Aineloendi kasutamine eeldab märksõnade moodustamise, aga eriti **süsteemiga kohanemise oskust.**

Näiteks on vaja leida prantsuse keele grammatika õpikuid. Märksõna *grammatika* suunab üldkeeleteaduse alarubriiki. Märksõna *prantsuse keel* juhib juba õiges suunas. Prantsuse keele alast kirjandust peegeldavas kataloogi osas näeme, et on eraldi välja toodud ka kõrgematele koolidele määratud grammatikaõpikute rubriik.

Märksõna moodustamisel tuleb tavaliselt lähtuda kõige kitsamast küsimusest. Ei sobi märksõna *meditsiin* ega ka *patoloogia*, kui soovitakse kirjandust gripi kohta. Vahel aga, kui kõige kitsam märksõna aineloendis puudub, tuleb mõistet laiendada. Näit. ei ole toodud märksõnu, mis iseloomustavad kindla teadusala kirjandust vormitunnuse alusel, nagu entsüklopeediad, sõnastikud, käsiraamatud, õpikud jne. Astronoomiaalaseid käsiraamatuid leiame märksõna *astronoomia* kaudu. Kataloogis aga on vastav kirjandus eraldatud omaette rubriiki.

Kasutada võib ka kataloogide ruumis väljapandud UDK tabelite aineloendit (välja arvatud marksismi-leninismi, filosoofia ja poliitilise ökonoomia osas). Kui kataloogi aineloend on täpses vastavuses kataloogi ülesehitusega, siis tabelite aineloendi alajaotused on sageli detailsemad, kataloogist tuleb otsida laiema sisulise piiritlusega rubriigist (s. o. lühema indeksi alt). Näit. kuuse indeks tabelite aineloendis on 582.475.2, kataloogis vastab sellele rubriik indeksiga 582.4 (paljasseemnetaimed).

Paljus võivad abistada vahekaartidele kirjutatud **viited.** Kuigi viited sisuliselt kajastuvad ka aineloendis, suunavad nad lugejat siis, kui ta on juba jõudnud ühe vajaliku rubriigi juurde. Nii on näit. viidetega ühendatud töö organiseerimise, ettevõtete töö organiseerimise, juhtimistöö organiseerimise jt. sisult lähedased rubriigid .

Kataloogi kasvades suureneb ka alajaotuste arv. Kui rubriik paisub liiga suureks, siis peab lugeja vajaliku leidmiseks lappama läbi väga palju talle sobimatuid kirjeid. Hiljuti täienes kataloog näit. demograafia osas perekonna planeerimise rubriigiga. Varem pidi vastavat kirjandust otsima rahvastiku alajaotusest.

Kõige uuemad andmed viimaste kuude jooksul raamatukokku saabunud trükiteoste kohta saab **uudiskirjanduse kartoteegist.** Sellesse kartoteeki liidetakse kirjed varem kui alfabeetilistesse kataloogidesse.

Perioodiliste väljaannete nimetuste jaoks on **perioodika** süstemaatiline kataloog.

Dissertatsioonide **autoreferaadid** kajastuvad eraldi süstemaatilistes kataloogides: 1) ilmumisaastaga kuni 1968 ja 2) 1969. a. kuni tänaseni. Esimese ülesehitus põhineb kümnendliigitusel, teine teaduslike töötajate erialade nomenklatuuril. Viimase juurde kuulub ka aineloend.

H. MÖLLER

LEMBIT SARAPUU

Pärast rasket ja vaevarikast haigust lahkus 9. aprilli hommikul meie seast jäädavalt Tartu Riikliku Ülikooli taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri õppejõud bioloogiadoktor Lembit Sarapuu.

L. Sarapuu sündis 6. veebruaril 1928 Valga rajoonis. Oma haridustee viis ta lõpule Tartu Riiklikus Ülikoolis, mille lõpetas 1953. aastal taimefüsioloogia erialal. Kogu järgnev töömehetee kulges *alma mater*'is taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedris. 1954—1957 õppis L. Sarapuu kateedri juures aspirantuuris. 1962. aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja taimede arenemisfüsioloogia valdkonnast. Selle töö otseseks jätkuks olid järgnevad põhjalikud uuringud taimede kasvu ja arengut reguleerivate fenoolsete ühendite ainevahetuse alal. Need tõid talle 1971. aastal bioloogiadoktori kraadi, samuti üleliidulise ja rahvusvahelise tunnustuse. Eesti NSV taimefüsioloogidest ainsana kuulus L. Sarapuu NSV Liidu Kõrgema Atestatsioonikomisjoni retsensentide perre, ta oli rahvusvahelise taimede kasvufüsioloogia nõukogu liige.

Väsimatult töötas L. Sarapuu laboratooriumis, tunnistamata sageli ka puhkepäevi ja puhkusi. Andunult juhendas ta oma rohkearvulisi õpilasi — tema juhtimisel on koostatud ja kaitstud 17 diplomitööd. Mitmed neist väärisid konkurssidel esiletõstmist. Erakordselt ladus ja tihe oli L. Sarapuu kontakt aga kanende üliõpilastega, kes otseselt tema juhendatavad ei olnud. Väga heatahtlikult suhtus ta kui oponent teaduslikku kraadi taotlevatesse noortesse uurijatesse.

Ülikoolis õpetas L. Sarapuu mitmeid biokeemia distsipliine, millede seast tähtsamad ja omanäolisemad olid ensümoloogia ja taimebiokeemia. Veel tänini kasutatakse tema koostatud 2-köitelist taimefüsioloogia õppevahendit, mis ilmus 1960. aastal.

Vaatamata pingelisele õppetööle ja suhteliselt lühiajalisele uurimistööle suutis L. Sarapuu publitseerida ligi 30 erialast artiklit mitmetes Eesti ja üleliidulistes väljaannetes.

Lembit Sarapuu isikus kaotasime võimeka uurija ja andeka õppejõu, kelle koht jääb kauaks tühjaks. Eesti teadus kaotas ühe oma tippudest.

Fit tibi terra levis!

KOLLEEGID
TRÜ TAIMEFÜSIOLOOGIA JA -BIOKEEMIA KATEEDRIST

Doktoritöö liivi keelest

Täna kaitstakse esmakordselt NSV Liidus doktoritööd liivi keele alalt. TRÜ soome-ugri keelte kateedri dotsendi Eduard Vääri väitekiri kannab pealkirja «Algupärased tuletussufiksid liivi keeles». Varem on liivi keele kohta doktoriväitekirja kaitsnud nimekad soome keeleteadlased Lauri Posti ja Seppo Suhonen.

Eduard Vääri nimi peaks praegusele üliõpilaskonnale üsna tuttav olema. On ju enamik tudengeid läbinud keskkooli eesti keele grammatika kursuse E. Vääri koostatud õpiku abil. Samuti on kõigi poolt kasutatav E. Vääri, R. Kleisi ja J. Silveti koostööst valminud «Võõrsõnade leksikon». Arvukalt on E. Vääri oma teaduslikke artikleid avaldanud ajakirjanduses, TRÜ toimetistes, Emakeele Seltsi väljaannetes jm.

Täna kaitstavas doktoritöös on E. Vääri võtnud arvesse liivi keele vanemad murdeid, kirjakeele, murded ja kasutanud rikkaliku materjali, mida ta on ise aastate jooksul kogunud. Töö on eriti huvitav, sest selles on statistiliselt näidatud erinevate sufiksite produktiivsust. Sissejuhatavas osas on toodud lühike ülevaade liivlaste ajaloost ja tänapäevast. Autori andmeil on praegu veel 200 inimest, kes oskavad liivi keelt. Nad elavad 12 külas Ventspilsi ja Talsi rajoonis. Paraku ei kasuta isegi need eakad inimesed liivi keelt ühiskondliku suhtlemisvahendina, vaid üksnes kitsas perekondlikus ringis lihtsa temaatika edasiandmisel. Pole kahtlust, et juba lähemate aastakümnetega jõuab lõpule liivi keele täielik assimilatsioon.

Väitekirja teaduslikuks konsultandiks on professor Paul Alvre, ametlikeks oponentideks Riia ülikooli läti keele professor Marta Rudzīte, Mari RÜ professor Ivan Galkin ja NSVL TA Karjala Filiaali sektorijuhataja filoloogiadoktor Georgi Kert.

Pole vist üleliigne märkida, et Nõukogudemaal on praegu 15 soome-ugri keelte uurijal doktorikraad. Neist viis on meie ülikooli õppejõud (P. Ariste, A. Kask, P. Alvre, H. Rätsep, A. Künnap), kolm töötavad Moskvas, Leningradis ja Joškar-Olas on kaks, Petrozavodskis, Užgorodis ja Tbilisis üks soome-ugri keelte doktor.

MART KADASTIK

Ajaloolaste ÜTÜ konverents

Põldudelt ja aedadest koristatakse saaki sügiseti. Meie ÜTÜ-l on aga kokkuvõtete tegemise ajaks kevadkuud, mil leiavad aset aastakonverentsid. Ajaloolastel on see juba arvult kolmekümnes.

25. aprillil kell 15 keemiahoone auditooriumis 430. Konverentsi avab J. Djakonov ülevaatega Saksa Rahvuskomitee «Vaba Saksamaa» tegevusest Teise maailmasõja ajal. Järgnevad ettekanded Eesti ajaloost ja etnograafiast: «Peterburi Eesti Üliõpilaste Selts» (Ü. Kõiv), «Eesti—Taani suhted XIII sajandil» (M. Ahven), «Kihelkonna talurahvas XVIII saj. lõpus ja XIX saj. esimesel poolel» (T. Vöö) ja «Meeste käsitöö Eestis XIX ja XX sajandi vahetusel» (T. Linnus).

26. aprillil kell 12 peahoone auditooriumis 140. Domineerivad üldajaloolised ettekanded: «Repressiivne seadlusandlus Inglise parlamendis Põhja-Ameerika koloniate suhtes» (V. Tamul), «Napoleoni manööver lahinguväljal» (R. Helme). Neile, kel õnnestus lugeda J. Paskovi «Pronksnaeratust», pakub kindlasti huvi uus kokkupuude tibetoloogiaga uurimuses «Tiibeti tankade klassifikatsioon (M. Kark). Eesti ajaloost ja arheoloogiast on teemad «Inglise kaupmehed Narvas XVIII sajandi lõpul» (I. Videvik) ja «Kambja kihelkonna asustus esimesel aastatuhandel enne meie ajaarvamist» (T. Kulmar).

Kõik ajaloohuvilised on teretulnud.

T. KULMAR,
Ajalooteaduskonna ÜTÜ esimees

Kokkuvõte matkast

Möödunud pühapäevane üle ootuste ilus ilm meelitas matkarajale 570 inimest.

Start anti kell 10 Kalda ja Saare tee nurgalt ja retk kulges läbi Ihaste Lohkva poole. Vaatamata sellele, et eelmisel päeval oli vihma sadanud ja tee oli kohati porine, sammuti reipalt. Esimestena 25 km pöördepunkti jõudnud märgiti üles. Need olid Rudolf Kevato ja Jüri Ginter Õigusteaduskonna III kursuselt ja Jaan Ginter sama teaduskonna I kursuselt. Edasi järgnesid Avo Erd Õigust. I kursuselt ning Urmas Haud füüsika III kursuselt. Et aga noormehed tahtsid VTK-d täita kuldmärgile, marsiti läbi veel 5 km. Kuuendana jõudis pöördepunkti esimese naisüliõpilasena Ingrid Sachris geograafiaosakonna II kursuselt. Siis tuldi juba hulgi.

Tore oli näha ka mõningaid õppejõude — kahju ainult, et nii vähe. A. Vapra sammus reipalt koos V. Krinaliga.

Ei jäänud eemale ka perekonnad ja nende võsud. Nii võis kohata V. Looritsat füüsikainstituudist kahe pojaga, A. Talvikut ja E. Arvistot koos väikemeestega rahvasporti harrastamas. Eva Peebo võttis ülikooli lasteaiast kaasa 7 kasvandikku, kes kõik läbisid 10 km matkatee.

Tublilt esines ettevalmistusosakond ja aerioonisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium.

Kuidas olid esindatud teaduskonnad, seda näitab järgnev tabel.

Jrk. nr.	Teaduskond	30 km	25 km	20 km	15 km	10 km	Kokku
1.	Ajalooteadusk.	—	26	—	19	—	45
2	Arstiteadusk.	—	53	1	56	10	120
3	Biol.-Geogr.	—	28	—	8	—	36
4.	Filoloogiateadusk.	—	35	—	19	5	59
5.	Füüsika-Keemiat.	1	10	2	11	9	33
6.	Kehakultuurit.	—	—	1	—	—	1
7.	Majandusteadusk.	—	42	1	78	18	139
8.	Matemaatikateadusk.	—	2	—	41	6	49
9.	Õigusteaduskond	1	16	—	9	2	28
10.	Teenistujad	—	3	3	6	1	13
11.	Õ.-t. perekonnaliikmed	—	—	2	2	7	11
12.	Külalised	—	2	—	3	—	5
13.	Ettevalmistusosak.	—	1	—	26	4	31
	Kokku	2	218	10	278	62	570

Siit saab ka selgeks, kuidas jagunevad osavõtupunktid teaduskondade vahel massispordi konkursi juhendi alusel. Esikoht kuulub kindlalt Majandusteaduskonnale. Need, kellel ei õnnestunud matka kaasa teha, võivad selle sooritada võidupäeval, 9. mail.

Lõpuks tahan tänada kontrollpostidel seisjaid, kellel seetõttu polnud võimalik matkast osa võtta, küll aga said külmetada.

U. SAHVA

Tervisekilometrid ▪ Uus loosimine

7. aprillil oli järjekordne tervisekilomeetrite kaartide loosimine.

Võimekaima harjutaja eriauhinna — jooksukingad — sai Jüri Karja, TRÜ Sotsioloogia Laboratooriumi vaneminsener. Usinaima harjutaja eriauhinna (samuti jooksukingad) sai EPL vaneminsener Jüri Lumi. Peaauhinna (elastikust treeningpüksid) võitis Keemilise Kineetika ja Katalüüsi Laboratooriumi töötaja Aino Pihl.

Väiksemate auhindadena loositi välja praegu moes olevad koduvõimlemise vahendid — kaks võimlemisrulli. Võitjaiks osutusid zooloogia kateedri vanemlaborant Aari Talve ja TRÜ ametiühingukomitee esimees Helve Kabur.

Märtsi tervisekilomeetrite kaartide täitmise osas tuleb esile tõsta kolme kateedrit: eksperimentaalfüüsika, teoreetilise mehaanika ning taimesüstemaatika ja geobotaanika. Nendest kateedritest löödi rohkearvuliselt kaasa, kusjuures isiklikku eeskuju andsid kateedrijuhatajad K. S. Rebane, Ü. Lepik ja H. Trass. Mitme inimesega olid esindatud veel inglise keele, poliitökonoomia, pedagoogika, teadusliku kommunismi ja arvutusmatemaatika kateeder. Teistest allüksustest väärivad märkimist elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium, raamatukogu, botaanikaaed ja sotsioloogia laboratoorium.

Kaartidelt võis lugeda hulgaliselt uusi nimesid. Rohkem kui 100 tervisekilomeetrit kogus 16 inimest, neist koguni kolm naist ja ka konkursi vanim osavõtja prof. J. Konks. Rekordimehe nimetuse teenis taas prof. kt. Elmar Vasar 251 tervisekilomeetriga ja 31 harjutuspäevaga.

Igapäevaseid harjutajaid oli kokku 31, usinamate nimekirja kanti 66 inimest, kes olid tervist tugevdanud vähemalt 20 päeval.

Kuid vaatamata paljudele uutele nimedele jäi kaartide arv väiksemaks kui eelmisel kuul. «Kadunute» hulka jäid näiteks 14 inimest, kes veebruaris olid harjutanud iga päev. Ega nad märtsis tegevust katkestanud. Küllap on tegemist ainult unustamisega. Veebruaris tervisekilomeetrite kaarte täitnutest ligi 40 unustas seda teha märtsis. Vähenes ka perekonnaliikmete poolt täidetud kaartide arv.

Kasutagem ilusaid aprillikuu päevi tervisespordi harrastamiseks.

TRÜ Spordiklubi

Teadaanne

TRÜ noorte kommunistide õppus toimub 23. aprillil k. a. kell 18 EKP TRÜ komitees. Vestleb TRÜ teadusala prorektor H. Metsa.

The english club

invites everybody to take an active part in a quiz about
English speaking countries
at the Sophocles on April 21,
at 6 p. m. Prizes! Music!

Kes meid kaotas?

Ootame peahoone valvuri juures tudengit, kelle omad me oleme.
Sallid, mütsid, kindad, kaustikud, käekell (!) ja teised.

Edasi lükatud

Laupäevaku tõttu viiakse ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi konverents 19. ja 20. aprillilt üle 26. ja 27. aprillile.

Korvpall

Korvpallihuvilised õppejõud!

Aprilli viimasest nädalast saab heas võimlas harrastada pallimängu — kolmapäeviti kell 10.15—11.45 ja reedeti kell 12.15—13.45.

Soovijail anda endast märku TRÜ spordiklubisse (tel. 331-64) kuni 25. aprillini.

TRÜ spordiklubi

Fr. R. Faehlmanni mälestuseks

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus avati 9. aprillil 1975. a. Fr. R. Faehlmanni 125. surma-aastapäevale pühendatud näitus, kus on eksponeeritud Faehlmanni rahvaluulealased ja keeleteaduslikud ettekanded Õpetatud Eesti Seltsis, «Kalevipoja» algusvärsid, arstiteaduslikud tööd, kirjad, G. F. Schlateri gravüürid Tartu vaadetega 19. saj. keskpaigast, E. Kitse portree Faehlmannist ja palju muud.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2037. MB-03338.

AR
Ajaloo Kirjandusmuuseumi
ENSV Riiklik
Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 18 Reedel, 25. aprillil XXVII aastakäik

Esimeselt sotsialismimaade üliõpilaste kohtumiselt Moskvas

Kevadine Moskva võttis vastu üle 1000 noore inimese kümnelt maalt: delegaadid sotsialismimaade üliõpilaste esimesele kohtumisele. Tuldi Poolast, Bulgaariast, Saksa DV-st, Rumeeniast, Tšehhoslovakkiast, Ungarist, Kuubast, Vietnamist, Mongooliast ja kogu Nõukogude Liidust. Meie vabariigist sõitsid kohtumisele Mait Aadna — ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja — delegatsiooni juhina, Aime Rong Tallinna Polütehnilisest Instituudist ja allakirjutanu.

Kohtumine avati 14. aprillil Ametiühingute Maja sammassaalis. NLKP Keskkomitee peasekretäri L. I. Brežnevi tervituse luges ette NLKP Keskkomitee sekretär K. Katušev. ÜLKNÜ Keskkomitee esimese sekretäri J. Tjaželnikovi ettekandest: «Leninliku komsomoli tegevusest üliõpilasnoorsoo kasvatamisel». 30 aastat on möödunud ajast, mil kõigega tuli otsast alustada, pandi mulda seeme, millest tänaseks on kasvanud võimas vili. Ja tänased noored teevad oma külvi, et homsetel oleks, mida lõigata ning edasi külvata. «Nõukogude kõrgemast koolist ja tema arengu nüüdisprobleemidest» rääkis NSV Liidu kõrgema ja keskerihariduse minister V. Jeljutin. Tervitusi tõid Rahvusvahelise Üliõpilasliidu president Dušan Ulčak ja Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Föderatsiooni asepresident Ramon Ajon. Järgnesid juba noorsoodelegatsioonide esindajate tervitussõnavõtud.

Kohtumisele saadetud arvukatest telegrammidest loeti ette SSÜP KK esimese sekretäri E. Honeckeri ja Mongoolia RV Suure Rahvahuraali Presiidiumi esimehe J. Tsedenbali läkitused. Järgmisel päeval jaguneti sektsioonidesse. Allakirjutanu võttis osa tööst sektsioonis «Õppimine, looming, töö — sotsialismile».

Avaldati mõtet, et praegusaja teaduse edusammud kujundagu ka üliõpilaste teadmised. Oluline on ÜTÜ ringide osa. Just siin huvitub üliõpilane mõnest kitsamast teaduslikust küsimusest, juhendaja annab edasi oma aastatepikkuse kogemuse.

Tähtis on seostada õpitav praktikaga.

Meelde on jäänud Saksa Demokraatliku Vabariigi sõnavõtja ettekandest konkreetne näide, kuidas tehnikainstituudi üliõpilased võtavad osa ratsionaliseerimisküsimuste lahendamisest, ka tehaste konstrueerimisbüroode tööst.

Konverentsisaali mõttevahetused kandusid üle õhtustele kohtumistele Interklubis ning külaskäikudele Moskva kõrgematesse õppeasutustesse.

Ringkäigust Moskva konservatooriumi õppehoones jättis kõige suurema elamuse suures saalis kuuldud orkestriproov, on ju selle saali akustikat peetud parimaks Moskvas, väikeses saalis kuulasime harfi.

Kõik konservatooriumi üliõpilased on kindlustatud ühiselamukohaga, ühiselamu elu-olu on nõukogu kätes, kes meile oma tööd ka tutvustas. Üliõpilased elavad kahekesi toas, igas toas on klaver, lisaks harjutusruumid ja suur klubi saal.

Krasnaja Presnja, noorsoo ja komsomoli ajaloo muuseum, mida külastasime, avati 1968. a. detsembris. Nelja aasta jooksul on seda külastanud 70 tuhat inimest, sealhulgas turiste ja noorsoo-organisatsioonide esindajaid 69 välisriigist.

Muuseumi ülesandeks on noortele edasi anda Krasnaja Presnja partei, komsomoli, töölisklassi revolutsioonilisi ja töötraditsioone. Muuseumi personal töötab tasuta, ühiskondlikel alustel. Üliõpilaste Moskva-kohtumine toimus V. I. Lenini 105. sünnipäeva künnisel. Austusavalduseks viisid kohtumisest osavõtjad pärja mausoleumi.

Sõja vaikivad tunnistajad NSVL Relvastatud Jõudude Keskmuuseumis viisid kõiki ainsale mõttele — ärgu iial see kõik kordugu!

Ja justkui kontrastiks olid Rahvamajanduse Saavutuste Näituse viimased paviljonid, näitamaks tööga, loominguga saavutatut.

18. aprill — lõppistung Ametiühingute Maja sammassaalis.

Tervitasid NSVL TA asepresident J. Ovtšinnikov, kahekordne NSVL kangelane NSVL marssal V. Tšuikov. Võeti vastu avaldus «Me oleme teiega, Vietnami patrioodid», solidaarsusavaldus Tšiili rahvaga, pöördumine kogu sotsialistliku maailma noorsoo poole. Kuuba esindaja ettepanekul saadeti telegramm BAM-i ehitajatele. Viimane õhtu veedeti hotell «Rossija» kontserdisaalis.

Toredate kohtumiste päevad lõppesid, ent need elavad edasi koosolnud noorte mõtetes ja tegudes.

HELE EVERAUS,
Arstiteaduskonna IV k.
üliõpilane

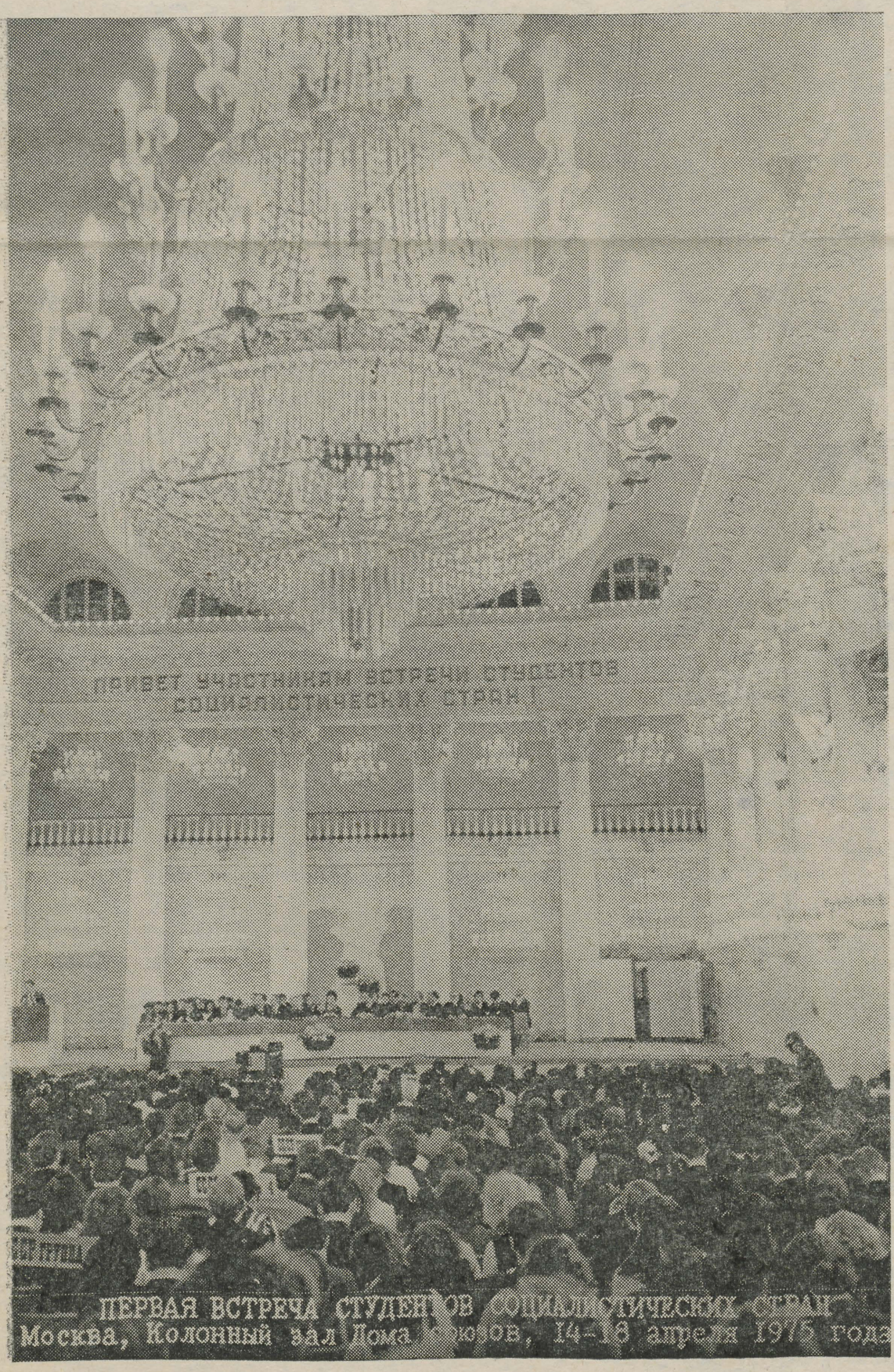

Teel võidule

Küsimustele vastab: Arnold Meri

Sõpruspäevade esimese üritusena toimus neljapäeval, 17. aprillil TRÜ komsomolikomitees pressikonverents, kus küsimustele vastas Nõukogude Liidu kangelane, Eesti NSV haridusministri asetäitja ARNOLD MERI. Toome ära mõned rohketest küsimustest-vastustest.

Kus Te olite Suure Isamaasõja puhkemisel?

Kuulusin 22. territoriaalkorpuse sidepataljoni. Olin selle pataljoni komsomoliorganisatsiooni sekretär. Asusime sõja algul suvelaagris Värskas.

Kui palju oli teie väeosas kommunistlikke noori?

Meie sidepataljonis, kuhu kuulus umbes 300 meest, oli kommunistlikke noori 15. Peale organisatsiooni liikmete oli meil hulgaliselt mitteametlikke liikmekandidaate.

Kas kommunistlik noor 30 aastat tagasi erines praegusest tunduvalt?

Erinevus pole niivõrd inimestes kui ajas. Neil aastail tähendas komsomoli kuulumine peale kõige muu ka suurt riski. Ageda poliitilise võitluse tingimustes astusid organisatsiooni selginud sihtidega võitlejad.

K. RAUA foto

Teistsugused olid ka meie ülesanded — grandioossed, konkreetsed ja pakilised. Valdade poliitiline juhtimine oli partei käes, selle realiseerimise ja kindlustamise eest aga hoolitses komsomol.

Ka majanduslikud ülesanded, mille lahendamisest Kommunistlik Noorsooühing praegugi aktiivselt osa võtab, kuulusid meie kompetentsi. Komsomol oli majandusreformide peamine organisaator ja läbiviija.

Mis juhtus 1941. a. suvel Dno all?

Sakslased rajasid endale teed Leningradi suunas. Rindest taheti läbi murda Dno—Porhovi vahel, kus asus parajasti meie 22. territoriaalkorpus, ning hästi relvastatud grupp tungis tagalasse staape hävitama. Kui lõuna ajal äkki automaadituli avati, arvasin esiteks, et meie sõjameeste riietus võis anda põhjust omasid vaenlasteks pidada. Äge tulevahetus ja kisa sundisid

(Järg 2. lk.)

Kinoklubi

Filmikatkendite seeria «Arutlus inimese üle». Režissöörid: Antonioni, Frank, Kramer, Kubrick. Kommenteerib Veste Paas. Reedel, 25. aprillil kell 18 Vanemuise ringauditooriumis.

«TRÜ KEVAD — 1975»

Pressikonverents

Sõpruspäevade pressikonverentsi teemal «Sõjalis-patriootiline kasvatustöö kõrgkoolis» juhatas sisse ELKNÜ TRÜ komsomolikomitee sekretäri mittekoosseisuline asetäitja Vladimir Iljaševitš.

Meil on loodud sõjalis-patriootilise kasvatustöö sektor, mis on üks ideoloogilise kasvatustöö üldvorme ja on tihedalt seotud ideoloogilise töö sektoriga, samuti spordikomiteega. Nõu ja jõuga on abiks ka eriõpetuse kateeder. Kontakt on olemas Tartu sõjaveteranide nõukoguga. Traditsiooniliste töövormide juures (loengud, kohtumised sõjaveteranidega) otsitakse ka uusi vorme, kuhu oleksid aktiivselt kaasa tõmmatud tudengid (tali- ja suviturlaadid Sverdlovskis, Arhangelski oblastis, Volgal, Lääne-Siberis, komsomoli operatiivrühm, VTK-normide täitmine, rahvaste sõpruse päevad jne.).

Võidu 30. aastapäeva tähistatakse sõjamänguga, mis instseneerib Tartu vabastamise lahinguid.

Külalisi huvitas ka Interklubi ja RSR-i tegevus. Interklubi ülesandeks on meil otseste kontaktide loomine NSV Liidu ja välismaa kõrgemate õppeasutustega; RSR aga tegeleb välissündmuste analüüsimisega, on rohkem teoreetiline organisatsioon, seotud teadusliku kommunismi kateedriga ning valmistab ette lektoreid ühingule «Teadus».

Oma probleemidest rääkisid Užgorodi, Jerevani, Tbilisi, Minski, Novosibirski jt. ülikoolide esindajad.

Sõjalis-patriootilise kasvatustöö alal ei olnud külalistel meile uut pakkuda, põhiosas on temaatika ja töövormid samasugused.

Et külalised olid enamikus interklubide esindajad, räägiti nende organisatsioonide tööst.

Peatuti ka võidu 30. aastapäeva tähistamise plaanidel ja sõpruspäevade organiseerimisel.

Kõigile meeldis mõte interklubide ühendamisest: sel teel oleks ehk võimalik hõlbustada internatsionaalset ja sõjalis-patriootilist kasvatustööd ning tugevdada sõprussidemeid.

MÄRGIT REHEMAA

Leinamiiting

Peahoone ees mängivad pillimehed. Ülikooli tänaval ootavad bussid. Sõidame Lemmatsisse.

Mida tähendab Lemmatsi tartlasele? 1941. a. kaevatud tankitõrjekraavis lasti sõja-aastail maha 12 tuhat inimest. Hukkusid naised, raugad, lapsed...

Sõja ajal harjutakse kannatama, harjutakse vastu võtma surmasõna. Iial ei saa harjuda sellega, et sõjas hukkuvad lapsed.

Süütame igavese tule. Kõigile, keda enam ei ole. Leinamiitingule kogunenud tartlastega kuulame koos sõpruspäevadele sõitnud külalistega ülikooli rektorit prof. Arnold Koopi, kes kaitses Leningradi, sõdis Saaremaal; endiste fašismivangide Tartu koondise esimeest Agu Murdveed, kel tuli üle elada Buchenwaldi õudused.

Kuulame luuletusi, nais- ja meeskoori laule. Kuulame Buchenwaldi vangide vastupanuliikumise vannet. Seisame vaikuses, peame meeles neid, kes enam tagasi ei pöördu. Peame meeles. Alati.

V. EREDA

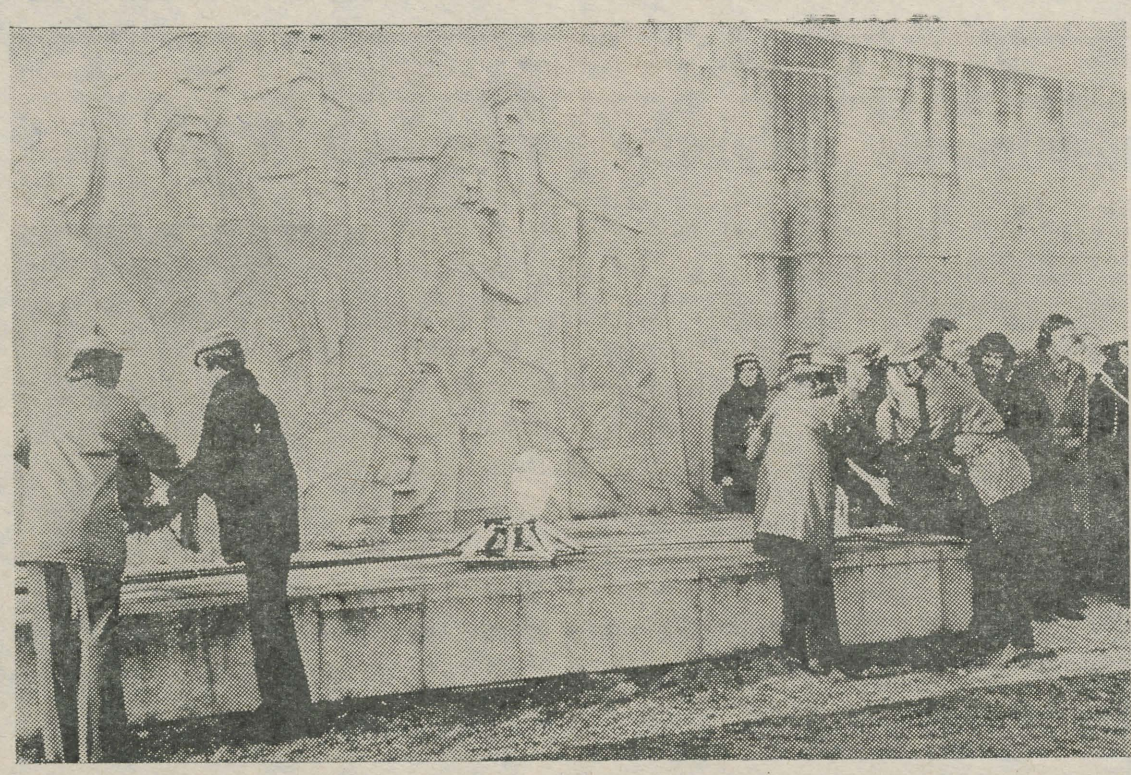

K. Raua foto.

Laupäevakul

Teaduslikku Raamatukogu ei põletatud laupäeval maha. Suitsupilvedesse oli ta aga mähitud küll. Laupäevakulised andsid seal Toomemäele viimast lihvi — põletati risuhunnikuid, korrastati Musumäe ümbrust ja istutati puid.

Sõpruspuude istutamine oli maiuspalaks telemeestele, sest seda tööd tegid meie külalised. Labidate ja rehadega olid ametis nii tübeteikadega lõunamaa pojad ja tütred kui ka lätlased, leedulased, valgevenelased ja kõikide teiste delegatsioonide esindajad. Kasvama pandi kaks tamme, tugevat puud, mis sümboliseerivad tugevat sõprust. Sedasama ütles ka külalisdelegatsioonidele laupäevaku avakõnes TRÜ komsomolikomitee sekretäri asetäitja Henri Soova.

Laupäevakul ei käidud mitte ainult Toomemäel, vaid ka Botaanikaaias, ühiselamutes ja mujal. Kuid töö ei ole loomulikult veel lõppenud. Botaanikaaias näiteks jätkub tegemist 1. maini. Ent põhiline ülesanne, mis laupäevakul teha tuli — ülikooli objektide korrastamine — on täidetud ja kokkuvõttena võib välja pakkuda mõned soliidsed arvud.

Kokku tehti laupäevakul tööd 27 000 tundi, s. o. 4000 võrra rohkem kui eelmisel aastal. Kokku käis tööl 5900 inimest. Väljas olid kõik teaduskonnad. Paremini on töötanud Arstiteaduskond, kus tehti 9000 tundi. Arstiteaduskonnas juhtis laupäevakutööd 8-liikmeline komisjon eesotsas õppeprodekaan L. Allikmetsaga. Selle teokamad liikmed olid prof. K. Gross ja üliõpilased, komsomolisekretär K. Paju ja ametiühingu esimees H. Pagi. Viie päeva jooksul korrastati töö- ja õpperuumid, puhastati Toomemäge. Suurima tähelepanuga osaleti Toome sünnitushaigla rekonstrueerimisel ja Marjamõisa uue kirurgiakliiniku ehitusel.

Õigusteaduskonnas vastutas laupäevaku ladusa kordamineku eest K. Nigola. Juba 10. aprillil korrastas ühiselamute ümbrust ja ruume 76 üliõpilast, 11. aprillil riisus IV kursus Toomemäge. Tublid olid ka keemikud, füüsikud jt.

R. REBANE

Küsimustele vastab...

(Algus 1. lk.)

kaitset organiseerima. Tuli kaitsta lähedal asuvat korpuse staapi. Tagasi tõrjuda õnnestus 3—4 sakslaste rünnakut.

Selles lahingus sai Arnold Meri 14. juulil 1941. a. neli korda haavata, kuid jäi rivisse.

Missugune oli saksa sõjavangide meeleolu?

Sõja alguses olid vangid veel üpris ülbed ja enesekindlad. Vangilangemisse suhtusid nad kui millessegi ajutisse, kui mingisse veidrasse eksitusse. Murrangu tõi 1943. a. suvi — Kurski kaar ja fašistide armee lüüasaamised mujalgi. Eesti vabastamisel vangivõetud sakslased olid juba päris demoraliseeritud.

Millist tegurit peate möödunud sõja võitmisel otsustavaks?

Tähtsaim oli kõigile raskustele vaatamata säilinud võiduveendumus.

Kuidas sai alguse Teie osavõtt rahupooldajate liikumisest?

Siin aitasid kaasa komsomolitöö ning sõja-aastatel tekkinud välissidemed. Aktiivsemaks muutus selleala tegevus pärast 1945. aastat — kaasa sai löödud Ülemaailmse Demokraatliku Noorsooühingu üritustes.

Kirja pannud REIN LIND

Luuleõhtu

«Lill — see on rõõm, on ilu, lohutus ja andestus, on palve, lootus ja kannatus, on tere ja nägemiseni, kodu ja sõprus, lill on rahu...»

Sõpruspäevade märgile joonistatuna oli punane õis ka Tartu kohtumispäevade sümboliks ja eespool toodud sõnad Interklubi presidendilt Suliko Valdsoolt rahvaste luuleõhtu saatelauseks.

Sel õhtul loeti luuletusi vene, gruusia, armeenia, usbeki, ukraina, läti, saksa, leedu, kirgiisi, ungari, poola ja eesti keeles. Võiks ju mõelda, et pole mõtet kuulata luulet keeles, millest aru ei saa. Aga vene ja saksa keelest ju saab aru. Ja «Hamleti monoloogi» võib kuulata isegi gruusia keeles.

Eesti luule oli esindatud kahe autoriga — Juhan Liiv ja Ave Alavainu. Vaheldusek kuulati kitarrimängu ja kirgiisi rahvapille. Rõdusaal oli rahvast täis.

tu aeti mitmes keeles korraga, saadi üksteisest hästi aru. Tõlki ei vajanud õnn loterii-allegril, kus peavõiduks oli sõbralik käepigistus, lahkeid naeratusi jätkus kõigile. Giidita jõuti ka «trahterisse», seal sai ballihoogu jahutada limonaadi ja jäätisega. Siin leidus vaiksem nurgake kohvitassi juures vestlemiseks. Rääkida oli palju, kuid kõike ei jõutudki ära öelda, sest tuttav kutsung kiirustas kõiki programmist osa saama.

TRÜ isetegevuslastelt läks järg külaliste kätte. Rütmoplastika tüdrukute graatsiat sai võrrelda usbeki neiu tantsulisusega. Huvitava kontrasti lõid Kesk-Aasia rahvameloodiad ja meie külavahelaulud. TRK vilistlased Tõnu Tamm ja Kaarel Kilvet teenisid kõige suurema aplausi. TPedI III kursuse üliõpilane Oleg Melnik tõestas, et tudeng ei saa olla laulmata: laulis kogu saal.

Ansambel «Suuk» ergutas peoküalaliste tantsulusti ja vaatamata hilisele ajale oli riietehoius liikumine hõre.

Juristide juubelikonverents

Õigusteaduskonna ÜTÜ pidas oma 30. teadusliku konverentsi.

Plenaaristungit avades rõhutas teaduskonna dekaan prof. A. Uustal, et meie konverents toimub päevil, mil kogu Nõukogudemaa valmistub suure võidu 30. aastapäevaks. Konverentski oli pühendatud sellele tähtpäevale.

Et tegemist oli juubeliüritusega, saabus sõpru mitmest paigast. Külalisi tuli Moskvast, Leningradist, Minskist, Riiast ja Jerevanist. Nad pidasid 11 ettekannet, mille hulgas oli üheks sisukamaks Moskva Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonnas õppiva tallinlase Rein Müllersoni esinemine siseriikliku ja rahvusvahelise õiguse omavaheliste suhete probleemidel.

Konverentsil töötati riigi- ja tööõiguse, kriminaalõiguse ja -protsessi, tsiviilõiguse ja -protsessi ning riigi ja õiguse ajaloo ning teooria sektsioonis.

Plenaaristungil tekitas elevust J. Ilvesti ettekanne esmakursuslaste õigusteadvusest (juhendaja prof. I. Rebane). Kokku esines ettekannetega 18 Õigusteaduskonna üliõpilast.

Konverents läks igati korda ja oli vääriline juubeliürituse nime kandma (sisukusele aitasid kaasa eelnevalt ilmunud konverentsi programm ja ettekannete teesid).

Lõpetamisel TRÜ kohvikus vahetati töökogemusi ning kavandati tulevikuplaane.

Tänusõnad kuuluvad ürituse organisaatoreile, teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimehele Madis Kägule ning liikmetele J. Asarile, P. Kolõškovile, samuti ÜTÜ juhendajale vanemõpetaja J. Sootakile, aga muidugi ka paljudele teistele, kes nõu ja tegevusega konverentsi korraminekule kaasa aitasid. Aitäh!

Osavõtja

Sõprusball «Vanemuises»

Tudengite ühtekuuluvust tõestas ka sõprusball «Vanemuise» kontserdisaalis.

Avasignaal kutsus külalised saali. Tervituseks ütles TRÜ rektor A. Koop: sõprus võidab kilomeetrid ja ühendab mõtted. Sõprus on kõiki siia saali kokku toonud. Olgu siis see ball sõpruse kestvuse sümboliks.

Lennukas avavalss ansamblilt «Suuk» ühendas tantsupõrandal külalised ja võõrustajad. Kas nüüd iga Romeo oma Julia leidis, ent lõbus oli kõigil kindlasti. Kuigi jut-

Ülikool on aidanud eluõigust anda looduskaitsepäevale vabariigis. Tema esindajad on olnud oodatud paljudes paikades maikuu teisel pühapäeval. Ent kogu meie kollektiivi osavõtul pole meil sellist päeva ometi veel toimunud. Nüüd, kus looduskaitse on saanud meie riigis rahvamajanduse ja kultuuri arendamise plaanipäraseks osaks, on looduskaitsepäeval teo ja mõtte üldrahvaliku ürituse heaks rakendamine eriti ootuspärane. Nõnda otsustasidki TRÜ rektoraat, komsomolikomitee ja keskkonnakaitse komisjon korraldada esmakordselt sellise päeva Alatskivil 18. mail.

Ülikooli esimene looduskaitsepäev

Kõik teaduskonnad saavad eelseisva tööülesande maastikuhooldusel. Tehakse kujundusraiet, projekteeritakse ja märgitakse maha püsiv õpperada, korrastatakse suure loodusluuletaja Juhan Liivi koduseid paiku, Kalevipoja sängi ja uue veehoidla ümbrust. Alatskivi sovhoos abistab transpordi ja lõunaeine korraldamisel. Ilmub meie ajalehe erilehekülg läbitavaist paikadest ning loodavast õpperajast. Tööle lisandub loodusretki, linnulaulu kuulamist, kevadtaimede praktikume, luulet ja laulu. Nõnda on üritus ühest küljest ka üliõpilaskonna eksamite-eelne kevadpidu.

Osavõtvaid õppejõude ja üliõpilasi registreerivad kõigi teaduskondade prodekaanid ja komsomolisekretärid. Krapsakat kaasalöömist!

J. EILART

Laulab O. Melnik.
T. NOORITSA foto.

Kell oli juba mitmendat tundi homses, kui orkestri «Head ööd!» balli lõppu meelde tuletas. Lahkumist kergendas teadmine, et homme kohtutakse taas vastleitud sõpradega.

MARIKA PRITS

Rektor õnnitleb

komandant Lembit VALDMAAD 50. sünnipäeva puhul, avaldab tänu eeskujuliku töö eest ning soovib jõudu edaspidiseks.

Maiaktus

algab 30. aprillil kell 13 ülikooli aulas. Avasõnad ütleb dots. J. Peegel. Esinema tulevad rahvakunstiansambli orkester ja laulurühm «Lakstigal» M. Eljase ning naiskoor V. Uibopuu juhatusel.

1. mai demonstratsiooniks koguneme kell 11.45 nagu ikka Akadeemia tänavale.

Professor Ernst Raudam 60

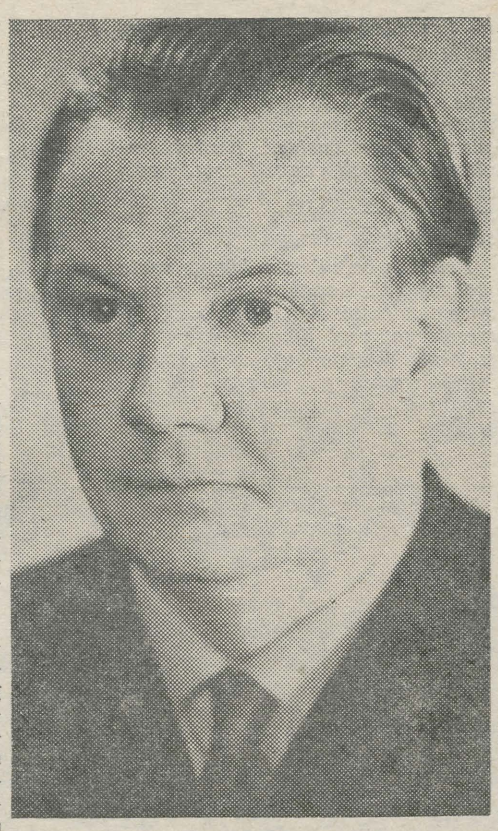

Arstiteaduskonna dekaanil, Eesti NSV teenelisel arstil, ülikooli neuroloogia ja neurokirurgia kateedri juhatajal professor Ernst Raudamil oli 21. aprillil 60. sünnipäev, millega tähistati ühtlasi tema 35-aastast töötamist ülikoolis.

E. Raudam lõpetas Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna 1940. aastal ning sellest ajast kuni tänaseni on ta töötanud neuroloogia ja neurokirurgia kateedris: esimesed aastad oma õpetaja, maailmakuulsa neurokirurgia pioneeri professor Ludvig Puusepa assistendina, alates 1949. aastast kateedrijuhatajana. 1952. aastal anti talle dotsendi ja 1968. aastal professori kutse. 1969. aastast praeguseni töötab ta Arstiteaduskonna dekaanina.

Professor E. Raudam on väga laialdaselt tuntud teadlane, neurokirurg, väljapaistev tervishoiu organisaator ja arstide kasvataja. Teaduslike saavutuste eest on tema poolt juhitavat kollektiivi kahel korral autasustatud Nõukogude Eesti preemiaga.

Suur on juubilari teaduslik panus neuroinfektsioonide, eeskätt lastehalvatustõve uurimises. Efektiivsete poliomüeliidi profülaktika-ja ravimeetodite juurutamisel Eesti NSV-s ja ka üleliidulises ulatuses on tema teened vaieldamatud. Rahvusvahelise tunnustuse on pälvinud tema poolt juhitava kollektiivi tööd aju vaskulaarse patoloogia valdkonnas, ajuvereringe ja ainevahetuse häirete seoste uurimisel. Koostöös õpilastega (A. Kaasik, R. Zupping, A. Tikk jt.) on välja töötatud rida uusi teoreetilisi kontseptsioone, mis viimaste aastate jooksul on suuresti tõhustanud aju vereringehäirete konservatiivse ja kirurgilise ravi tulemusi.

Ernst Raudam on uute operatsioonimeetodite juurutamisel ja propageerimisel alati olnud Nõukogude Liidu neurokirurgide esirinnas (näiteks tööd nimme-ristluu radikuliidi kirurgilisest ravist, stereotaktilise kirurgia kasutamisest, ajutraumade ravist jne.).

Juubilar on alati aktiivselt tegutsenud ka tervishoiu organisatsiooniliste küsimuste lahendamisel ja seda mitte ainult oma erialal. Olles aastatel 1959—1967 ENSV Ülemnõukogu saadik, juhtis ta Ülemnõukogu alalist tervishoiu- ja sotsiaalkindlustuse komisjoni. Praegu on ta Eesti Neuroloogide, Neurokirurgide ja Psühhiaatrite Seltsi esimees ja Tervishoiuministeeriumi Nõukogu presiidiumi liige, täites neid ameteid temale omase vastutus- ja perspektiivitunnetusega.

Professor Raudam on kolleegide ja üliõpilaste poolt väga tunnustatud ja armastatud pedagoog. Tema loengud kõlavad alati uudselt, äratavad üliõpilastes huvi uurimistegevuse vastu, sunnivad kuuldut aktiivselt omandama, iseseisvalt täiendama.

ÜTÜ neuroloogia ring on teaduskonnas üks aktiivsemaid. Ringi endiste liikmete poolt on professor E. Raudami juhendamisel kaitstud 4 doktori- ja 20 kandidaadiväitekirja. Seega on juubilar üks suurema koolkonnaga vabariigi arstiteadlasi. Selle selgelt omanäolise ning rahvusvaheliselt tunnustatud teadusliku koolkonna kasv jätkub nii laiuti kui sügavuti.

Selleks juubilarile jätkuvat energiat ja tugevat tervist!

L. ALLIKMETS,
Arstiteaduskonna prodekaan

Veel Tartu Ülikooli esimesest rektorist

G. F. Parrotist

Tartu ülikooli esimese rektori G. F. Parrot' 200. sünniaastapäeva puhul 1967. a. juhtisid dotsent E. Vääri, bibliograaf Elsa Kudu ja allakirjutanu tähelepanu ekslikule traditsioonile Parrot' perekonnanime ja eesnimede kirjutamisel ja häälдamisel. Arvestades Parrot' prantsuse päritolu soovitasime kirjutada Georges Frédéric Parrot (häälдusega [parroo]). Sellele on esitatud mitmelt poolt vastuväiteid, aga näib, et küsimuses pole ikka veel täit selgust. ENE 6. köites märgitakse, et Parrot olevat šoti-prantsuse päritoluga; eesnimi on kirjutatud saksapäraselt Georg Friedrich. Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 14. III 1975 nr. 11 ilmunud artiklis «Keelepudrutused» kirjutab M. Jugapuu: «Ülikooli esimese rektori Parroti nimi häälдatagu justnimelt nii, nagu see kirjutatakse (vahepeal levinud [parroo] asemel) ... See on seletatav ka tema sünnipaika ja vanemaid silmas pidades.»

Pole teada, mis alusel Parrot' biograafia autor ENE-s väidab, et Parrot on šoti päritoluga. Võib oletada, et sellele mõttele on autori viinud ingliskeelne sõna *parrot*, mis tähendab 'papagoi' ja mida häälдatakse [pärrot]. Pole arusaadav, miks on see sõna tõend Parrot' šoti ja mitte inglise päritolu kohta. Mis puutub sm. M. Jugapuu artiklisse, siis on kahju, et autor ei kirjuta, miks on Parrot' nime saksapärane (või venepärane?) häälдamine seletatav tema sünnipaigaga ja vanematega. Kuid jätame kõrvale oletused ja põhjendamatud väited ning katsume tutvuda faktidega.

Parrot on sündinud Montbéliard'is Franche-Comté provintsis (praeguses Doubs' departemangus). Siin oleks oluline toonitada, et Montbéliard'il pole midagi tegemist Elsassiga, ka ei asetse ta keelepiiril, nagu on mõnikord väidetud: keelepiir kulgeb umb. 30 kilomeetri kaugusel Montbéliard'ist. Samuti pole Montbéliard kunagi olnud Württembergi osa, sest neil puudub ühine piir. Montbéliard'i viimane valitseja, kes oli naine, abiellus Württembergi krahviga ja nii tekkis XV sajandil personaalunioon Württembergi ja selle eksterritoriaalse valduse vahel. 1793 liideti Montbéliard Prantsusmaaga. Siin olid aga kogu aeg kehtivad endised seadused ja tavad, ka ei teinud Württembergi valitsejad katset Montbéliard'i asustada või saksastada. Saksa keel ei levinud Montbéliard'is ja kui Parrot 15 aasta vanusena läks Stuttgarti õppima, ei osanud ta saksa keelt. Nii jääb arusaamatuks, kuidas on Parrot' nime saksapärane häälдamine seletatav tema sünnipaigaga.

Niisama arusaamatu on väide, et Parrot on šoti päritoluga. Parrot' otsesetest esivanematest mainitakse ürikutes esmakordselt a. 1391 Exincourt'ist pärinevat Girard Parrot'd. Tuleb aga tähendada, et Parrot on Prantsusmaal väga levinud nimi ja sellenimelisi isikuid leidub kõigis Prantsusmaa osades. Pariisi telefoniraamatu järgi on neid Pariisis 24. Kui on õige, et need Parrot'd on šoti päritoluga, peaks oletama, et hiljemalt 14. sajandil aeti kokku kõik Šotimaal elunevad Parroti-nimelised isikud, viidi Prantsusmaale ja hajutati üle kogu selle territooriumi. Aga miks ainult Parroti-nimelised isikud? Ja kas on teada, miks oli Šotimaal 14. saj. nii palju just sellenimelisi? Kas neid üldse oligi? Olgu muide tähendatud, et ajalooallikad ei tea midagi jutustada šotlaste «invasioonist» Prantsusmaale.

See jutt Parrot' šoti päritolust on alusetu; Parrot on põline prantsuse nimi. Ajakirjas «Ami chrétien des familles» 1958. a. aprilli numbris ilmus Ch. Mathiet' artikkel «Quelques anciens noms montbéliardais de personnes» («Mõned vanad Montbéliard'i isikunimed»). Mathiet kirjutab:

«*Parrot — Perrot — Prot* = **nimede tekkimise algusest saadik väga levinud patronüüm. Selle juureks on meil [s. t. Montbéliard'is. — V. Vaga] ja ka mujal nimi *Pierre*, millest tulenevad teised nimed. Juba alates XV sajandiga esineb Allenjoie's, Andincourt'is, Autechaux's, Bondeval'is, Exincourt'is, Longevelle'is, ja Mandeuve'is [asulad Montbéliard'i krahvkonna aladel ja Franche-Comté's. — V. Vaga] nimi *Prot*, mida häälдati *Perot* ja mis järgnevalt muutus *Perrot*'ks, *Parrot*'ks. Parrot'sid oli väga mitmesugustes tsunftides; nende seas oli kudujaid, rätsepaid, metsnikke, kellasseppi, arste. Nad on eriti XVII ja XVIII saj. andnud arvukalt pastoreid: Jean Georges Parrot, Pierre Christophe Parrot, Benjamin Parrot, Jacques Frédéric Parrot, Caspar Parrot. Montbéliard'is sündis ka mitu selle nimega teadlast; siia kuuluvad need, kes omandasid silmapaistva seisukoha Saksamaal (Christophe Frédéric Parrot, sündinud a. 1751, ja tema vend Jean Léonard, sündinud a. 1755) ja need, kes tegid karjäärі Venemaal (Georges Parrot, haavaarsti poeg, sündinud a. 1767 ja tema järglased).»**

Nii peaks selge olema, et ainuõige hääldamine on [parroo], nagu hääldatakse kõiki analoogilisi prantsuse nimesid (Herriot, Maginot, Carnot, Creusot jt.). Selle nime ekslik hääldamine on seletatav vene eeskuju mõjuga. Teatavasti ei hääldata prantsuse keeles *t*-d sõna lõpul siis, kui sellele eelnevad täishäälikud. Vanemates teostes ei pandud aga alati rõhku hääldamisviisi täpsele edasiandmisele ja sageli järgiti prantsuse kirjapilti. Nii näit. kirjutati vanemates teostes Diderot — Дидерот, Falconet — Фальконет jt. Mõnes nimes ja sõnas on aga selline transkriptsioon säilinud meie päevini, näit. *Marat* — Марат, *Capet* — Капет, *valet* — валет, *huguenot* — гугенот jt. Ka Parrot' nime puhul järgiti prantsusepärast kirjapilti ja venekeelsete teoste eeskujul kandus ka venepärane hääldamine teistesse keeltesse.

On veider, et samal ajal kui meie keeleteadlased võitlevad võõrsõnade ja -nimede venepärase kirjutamise ja hääldamisviisi vastu, püüavad mõned autorid seda tingimata peale suruda.

Parrot' sünnitunnistusel, mis on säilinud Montbéliard'i arhiivis, on märgitud ka tema isa nimi — Jean Jacques Parrot, ja ema neiupõlvenimi — Marie Marguerite Boigeol. Jääb arusaamatuks, kuidas seletavad need nimed Parrot' nime saksapärasust, nagu väidab M. Jugapuu.

Parrot'le pandi nimeks George Fréderic (uuema, XIX saj. kehtestatud parandatud ja ühtlustatud ortograafia alusel peab kirjutama Georges Frédéric). Prantsuskeelsete teoste kõrval on Parrot avaldanud arvukalt ka saksakeelseid teoseid ja neis kirjutab ta oma eesnime saksapäraselt Georg Friedrich. Viidates sellele, väidavad mõned autorid, et Parrot' nimi olevat saksastunud. Kui see nii oleks olnud, jääb arusaamatuks, miks kirjutas ta oma prantsuskeelsetes teostes ja kirjades alati George Fréderic? Mul on laual Peterburi Teaduste Akadeemia toimetiste 6. seeria I köide aastast 1834, kus lk. 25 võib lugeda. «Description d'un nouveau pantographe. Par George-Fréderic Parrot». Muidugi ei toimunud mingit Parrot' nimede saksastumist. Asi on selles, et tollal oli tavaks kirjutada nimed (sõltumatult autori rahvusest) saksakeelses tekstis saksapärasel viisil, prantsuskeelsetes aga prantsusepäraselt. Parrot' kaasaeglane, kuulus saksa loodusteadlane Alexander von Humboldt (1769—1859) avaldas suurema osa oma teostest prantsuse keeles ja kirjutas neis ka oma nime prantsusepäraselt — Alexandre de Humboldt. A. S. Puškin kirjutas oma nime prantsuskeelsetes dokumentides Alexandre de Pouchkine. Neid näiteid võiks tuua väga palju.

Ülaltoodud faktide valguses ei tohiks olla kahtlust, et Parrot' eesnimesid peaksime kirjutama nii, nagu need figureerivad tema sünnitunnistusel ja nii, nagu ta ise kirjutas oma emakeelsetes tekstides; ka peaksime prantsusepäraselt hääldama nii tema eesnimesid kui ka tema perekonnanime.

VOLDEMAR VAGA

Oma aja suveräänne vaim

22. aprillil möödus 125 aastat Friedrich Robert Faehlmanni surmast

Friedrich Robert Faehlmann, eestlasest arst, kirjanik ja kultuuritegelane oli kahtlemata oma aja suur isiksus, kes suutis soodsalt mõjutada inimesi, kes majanduslikus ja vaimses surutises eesti talupoegadele kaasa tundsid. Erakordne, arvestades olusid, oli juba see, et ta haritud mehena häbenemata ent eestlaseks tunnistas. Samal ajal esines ta võimaluse piirides allasurutud talupoja kaitsjana, mis talle korduvalt tõi meelehärmi. 1842. a. Liivimaa aadli vanameelsete partei juhi Luunja paruni Georg Nolckeniga vaidluses väljendatud mõtete pärast, sattudes kindralkuberner Pahleni juurde, pidi ta suurelt võimumehelt vastu võtma manitsusi olla eneseväljendamisel ettevaatlikum. Vaenlased levitasid ohtlikku klatši: ta ässitavat talupoegi mõisnike vastu. Hommikuti ilmuvat tema juurde 30—40 talupoega, kes temalt saavat igasugust nõu. Oma teoste pärast sattus ta tsensori vaatevälja, arusaadavalt mitte sõbraliku pilgu ette. Eesti keele avaloengus üliõpilastele kõneles ta samal aastal. XIII sajandil eestlaste vallutamisega sakslaste poolt tehti allaheidetu «orjaks, ja see orjus hakkas kehtima kogu ajaloos küll täiesti ennekuulmatul kujul, sest sakslane ju oma kiidetud põhjalikkusega ei saa teha midagi poolikult... Ainult talupoeg pidi paleigis töötama, kuna isand prassis». Kalendrijutus «Tühi jutt» näidatakse, kuidas mõisapõllud seetõttu koralikku saaki annavad, et seal põld haritakse ajalt, talupoeg saab oma põllule minna alles siis, kui mõisatöö on tehtud.

Üksmeelselt kiidavad kaasaegsed tema omadusi. Ta on ausameelne, kindel, iseseisev, hädades abivalmis sõber, kelle pilgud eriti on pöördunud vaesema rahva poole. Seda on märgata just tema arstitegevuses.

Vaba mehe iseteadvusega Faehlmann oli toeks ka Kreutzwaldile. Ta tegi kõik, et eesti rahva olukorda parandada ja halvustavat suhtumist temasse väärata. Sellest eeldusest pingutab ta ka jõudu, koondades Õpetatud Eesti Seltsi ümber haritud, eesti rahvale sõbralikke mehi. Ta ise paneb kirja eesti rahvaluule aineid, töötleb neid, avaldab saksa keeles, et võõrastele näidata, milliseid vaimujõude on rahvasse peidetud. Temas on valminud ka mõte luua eepos peategelase Kalevipojaga, kellest ta on ise muistendeid kuulnud, ja võtab need kokku ettekande kujul Õpetatud Eesti Seltsis. See kõne on kättesaadav hiljuti avaldatud publikatsioonis «Muistendid Kalevipojast» (1959), lk. 77—94. Eeposest endast saab ta paberile vaid paar katkendit, alles Kreutzwald viib selle lõpule pärast algataja surma.

Luuleloomingust teab iga haritud eestlane tema «Piibujuttu», vähem aga epigramme 1840. aastast «Järvamaa vanamehe õpetused». Proosast ei mööduta, süvenemata kalendrijuttudesse «Tühi jutt» või «Kalendritegija kimbus», satiirilisseks looks on ta küllap omaenda kogemusist inspiratsioonisädeme püüdnud. Oli ju tema isegi kalendritegija.

Püsiva koha eesti kirjanduses on ta endale võitnud müütiliste muistenditega, mida on kokku kaheksa. Siin on rahvapärased ained sulanud tervikuks Gananderi «Soome mütoloogiast» laenatud motiivide ja isikliku fantaasiaga. Jõgede tekkimine on küll rahvamuistend, aga Faehlmanni loomingulises peas on sellest saanud (koos «Vanemuise lauluga») Tartut ja Emajõge romantiseeriv müüt. Emajõest on tal veel luuletuski «Ei kõigile ei õnneks antud». Sellest peale alanud Tartu ja Emajõe romantiseerimine kandub ka sajandi teise poole kirjandusse.

Rahvapärane kujund kesksuve lühikese öö kohta — jaanipäeval andvat koit ja eha teineteisele kätt — inspireeris Faehlmanni looma personifitseeritud Koidu ja Hämariku rahvusvaheliselt kuulsaks saanud armulugu. Mütoloogilised muistendid Vanemuisest baseeruvad otse Gananderi «Soome mütoloogial». Siit algab Vanemuise võidukäik.

Faehlmanni töökoormus oli ränk, nii arstina, ülikooli õppejõuna, loova kirjanikuna, kalendri toimetajana ja töös Õpetatud Eesti Seltsis. Sellest annab hea pildi Elias Lönnrot, kes viibis Eestis 1844. a. kogu teise poole, olulise osa ajast Tartus Faehlmanni külalisena majas, mis asetseb Üliõpilasmaja kõrval. Lisaks nimetatagu, et Faehlmann kirjutas veel rea huvitavaid uurimusi arstiteaduse ja eesti keele alalt.

Faehlmanni esimese biograafia kirjutas tema sõber ja võitluskaaslane Kreutzwald, 1929. a. ilmus ka selleaegse Tartu ülikooli professori S. Talviku oma.

Kui populaarne oli Faehlmann Tartus, seda näitab tema viimsele puhkepaigale saatmine. Faehlmann suri 1850. a. 22. aprilli esimesel tunnil, matus toimus 27. aprillil. Leinamajja kogunes suurel arvul sõpru ja austajaid. Linna tänavail seisis vaikivas leinas suur rahvamurd, kui matuserong liikus mööda kõrvalisi teid Jaani surnuaiale (mitte üle Kivisilla — nii oli olnud kadunu soov). Siin kehvikute rajoonis elunes tema kõige arvukam patsientuur.

On põhjust ikka meelde tuletada neid, kellel oma rahvale on endast väärtuslikku anda olnud.

E. LAUGASTE

Kolm epigrammi pealkirja alt «Järvamaa vanamehe õpetused» (1840).

Kerge ja raske

Küsisin: mis on raske ja mis on kerge küll teha?
Kostis: kerge küll on laita ja sundida teist.
Laps ju sundida mõistab ja lapsuke laita ju oskab,
Seda küll iga päev näeme ja imestame.
Aga mis ise sa laitsid, katsu paranda ise, —
Raske on see töö; tahad sa katsuda, tee.

Üks kui mõniǧi teine

Ükskord oli üks mees. Ta sündis, kosis ja suri.
Enam ma temast ei tea. Aga see oli üks mees.

Talumehed ja kalendritegijad lubasid, aga —

Kevade olime mehed, lubades sügise maksta
Vanad võlad ja veel kuhjaga meelegihead.
Ilm ja laiskus ja kõrts — oh kulutas palju ja raiskas;
Ju on sügise käes, tühi on kukkur ja kott.

Klubis

AINULT REEDEL,
25. APRILLIL SEL AASTAL!

Tartu Riikliku Ülikooli klubisse (Tähe 3) saabub Jüri Valkonen oma ansambliga «21» (TPedI). Pärast pikki vaidlusi leiti, et ansambel viljeleb (ja viljastab) *folk-rock*'i. On kindlaid kuuldusi, et laulavad ka solistid mujalt.

Oma kõrv on krahv. Tulge nautima! Algus nagu alati kell 20.

PEETER TULJAK

MAA LÕPP

Mees, kes tõepoolest hiljuti maailma kaugeimasse põhjapoolsesse maismaanurka välja jõudis, leidub meie oma ülikoolis: professor Viktor Masing. Prof. Masing oli üks seitsmest Taimõri ekspeditsioonist osavõtnu, kes läinud suvel seoses töödega rahvusvahelise bioloogiaprogrammi raames suundus Tšeljuskini neemele. Ekspeditsiooni koosseisus oli kaks botaanikut, kaks zooloogi, kaks mikrobioloogi ja üks tehniline töötaja. Eesmärgiks oli selgitada bioloogiline produktsioon g/cm³ Taimõri põhjatipus. Pisut üldisemalt öeldes: käimas on ju maakera ressursside uurimine, selgitamine, kui palju maakera üldse suudab toota orgaanilist ainet, ja külmakõrb ei tohi jääda arvestamata.

Retkest jutustas professor kunstikabineti rahvahariduslikul koosviibimisel diapositiivide saatel.

Et tal on kavas tutvuda kõigi NSVL taimestikuvööndite ga, sattus ta juulis-augustis Taimõrile. See on külmakõrbe ala, mis tavaliselt esineb vaid saartel, seal aga on ka maismaal ja seetõttu kergema vaevaga saavutatav. «Kergema vaevaga» on aga seekord rangelt jutumärkides, sest kõige soojemal päeval südasuvel ulatunud temperatuur +4°-ni ja see olnud otse haruldaselt soe ilm.

Põhjalaiuselt vastab Taimõri poolsaar Põhja-Gröönimaale, idas on ta niisama kaugel kui Baikal. Taimõri loodus on nii karm, et alalist asustust on seal olnud vaid lõunaosas (jukagiirid), põhjapoolset ääreriba käivad vaatamas üksnes teadlased või morsa- ja vaalapüüdjad, seiklejad.

Lõuna-Taimõri Hatanga asulani sai veel sõita reisilennukil, edasi aga viivad vaid helikopterid või eriotstarbelised lennukid. Igikelts ei lase Hatanga tänavatel lompidest tahenedagi, maju eraldavad laiad porijõed, tegelikult jalamehele ülepääsmatud. Asula on puudest lage (järgnes diapositiiv maja ees seisvast nigelast lehisest, mida kolmest küljest piiras spetsiaalne kaitsetara).

Olnud nädala Hatangas, mindud edasi. Reisimine liikluse puudumisel on teadagi omaette kunst. Helikopterit on küll võimalik tellida, selle lennutund maksab aga 300 rubla. Üldse muidugi pole Põhjas vähese rahaga midagi peale hakata, kusjuures teinekord ei ole isegi suurest rahast kasu: Tšeljuskinil ei küsi toiduainete eest enam keegi raha. Kui sööklal neid on ja üldiselt neid on, pealegi väga häid, siis lihtsalt antakse ja rahaga pole niikuinii kuhugi minna: pole ühtki kauplust.

Juuli II poolel, mil ekspeditsioon Taimõri põhja jõudis, oli seal veel lumega kevad. Neemesõidul tuli teha helikopteriga mõnigi udumaandumine, sest Põhja-Jäämere lähenev hingus laskis harva näha selget ilma. Üks neid sunnitud peatusi viis kümmekonnast kilpmajast koosnevasse maamõõtjate asulasse, mille raudahjude ääres oldi kõike muud kui udupaos. Irkutskist pärit meisterkokk serveeris toorest lõhet, naerdes välja rändurite kõhklused võimalike parasiitide pärast ja lõhe olnud ikka lõhe, mitte meie tallanahkne restoranide balõkk.

Lennult võis hästi näha parketimustrilisi külmalõhesid — ääred kõrged, põhjas loik, (kena, kuigi hilinenud illustratsioon Jüri Roosaare hiljuti «TRÜ»-s ilmunud suvepäevikutele).

Tšeljuskini asula auväärseim paik on polaarlendurite ja -uurijate kalmistu. Diapositiiv näitas propellerit meenutavat obeliski, lihtsat viisnurktipuga sammast, mõranenud plaati . . .

Juuli lõpus olnud lumehanged alles akendeni. Sulas küll ruttu, aga enne kui maa päriselt vabaneda jõudis, kattus siiski veel lumega.

Orgaaniline elu tingimustes, kus +1° kuni +2° oli suvekuu keskmine, on siiski võimalik. Vegetatsiooniperiood on keskmiselt üks kuu. Kõige rohkem on muidugi samblaid ja samblikke (sadu liike), aga ka oma kümmet liiki seeni ja paarkümmend õistaime (kivirikud, kevadikud, polaarmagunad).

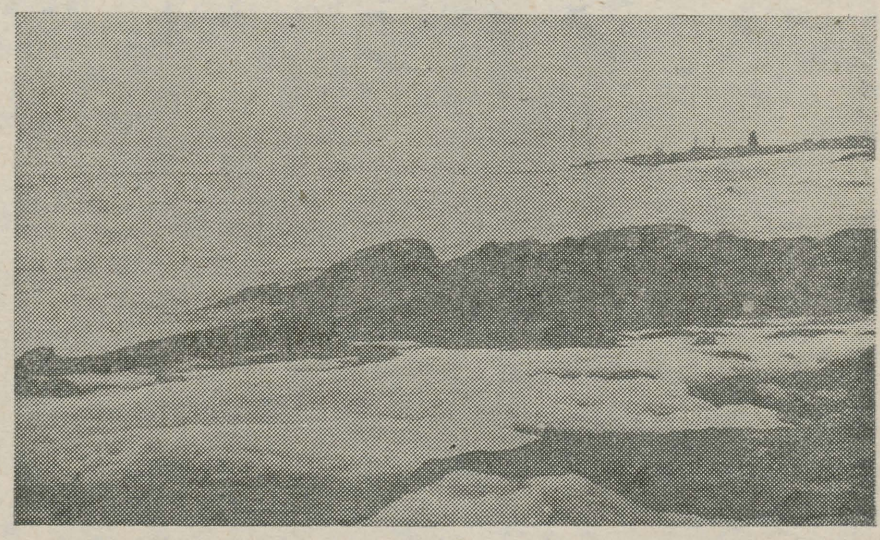

Maismaa põhjatipp — Tšeljuskini neem.

V. Masingu foto.

Nii vähe, nagu seda loomale söödavat ongi, elab siin siiski rohkesti lemminguid, kes oma elukoha ümbruses närivad ära kõik rohelise. Mis aga tekib, see kõik ka ära süüakse. Kui teadlased katsusid kasti kinnipandud lemmingu apetiiti selgitada, pakkudes talle kord üht, kord teist, põgenes see peatselt segaduses: tema polnud harjunud vaüraskid koorekäigus aeglaselt mööda tohutut jäävälja, püsides kuulekalt jäälõhkuja kannul vaba vee vaos.

Ojad on seal täiesti elutud: vegetatsiooniperiood lüheneb veel nädala võrra ja sellest aitab, et elu, vähemalt kõrgemad taimed, enam tekkida ei jõuagi.

Postilennuk viskab oma ajalehed-kirjad polaarjaama kohal alla, teinekord on aga udu ja saadetis potsatab merre. Professori Taimõrilt saadetud kirjad jõudsid talle koju järele kahe kuu pärast.

Mädanemine toimub sealses kliimas väga aeglaselt, õigemini — kõik konserveerub. Vedelkütuse tünnid, mida seal leidub palju, sest kütmine käibki ainult õliga, samuti ei roosteta. Neid loobitakse neemetipult merre, jää surub aga maale tagasi, kus nad muudkui kuhjuvad ja kuhjuvad. «Niisugune on maa ots. Inimese pesapaik lõpeb ikka prahiga, mida ta on ise valmistanud. Eriti, kus muld ka seda vastu ei võta,» tähendas professor Masing istet võttes.

Ja hiljem veel: «Ilus oli seal tihti, aga mitte nii ilus, et ma sinna uuesti tahaksin. Elu on liiga lühike ja maailmas liiga palju põnevat, selleks et kaks korda vaadata ühte tühja maad.»

A. PÕLDMÄE

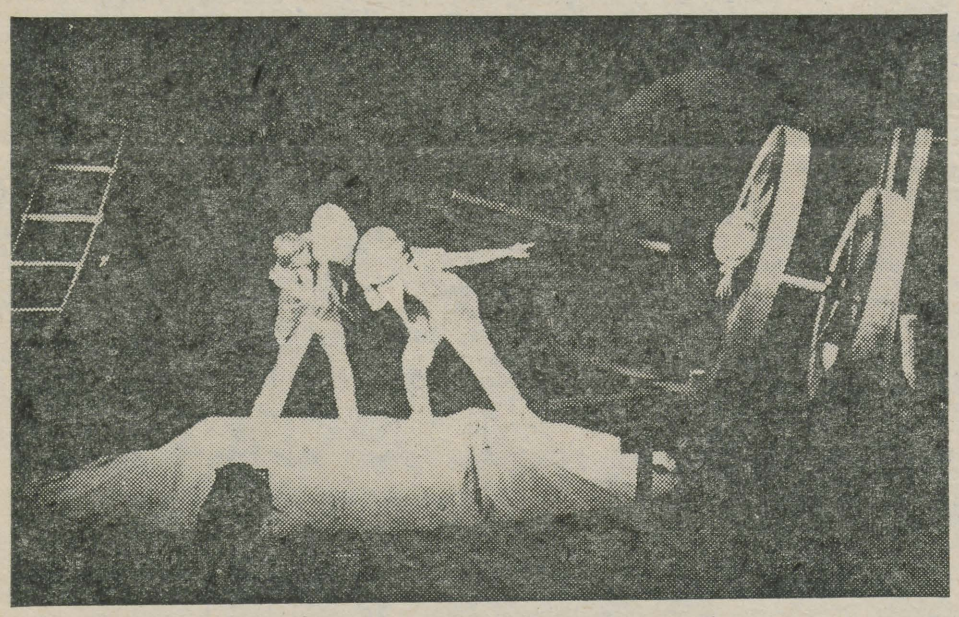

„PUNJABA" TARTUS 29. APRILLIL

Mehed jagelevad kirstu juures: kes lese endale saab?

TRÜ teatriklubi on võtnud endale ülesande vahendada üliõpilaskonnale huvitavamaid teatrietendusi kõigist ENSV teatritest. Hiljuti oli üliõpilaspublikul võimalik jälgida kahel õhtul «Popit ja Huhuud», 29. aprillil esitab Pärnu Draamateater RAT «Vanemuise» suures majas P. Vallaku—M. Undi «Epp Pillarpardi Punjaba potitehase». Etendus on reserveeritud ülikoolile. Pöördusime paari küsimusega instseneeringu autori M. Undi poole, seletamaks tema suhtumist lavastusse.

1. Miks tegelesite «Punjaba» dramatiseeringuga?

Esimene kauge impulss oli Alliksaarelt, kes unistas selle jutu järgi tehtud värvifilmist. Olen seda ideed (muiduõi asjatult) meie stuudiole pakkunud. Hiljem tuli Pärnu teater omapoolse pakkumisega, mis oli algul küllalt abstraktne: motiiviks pigem kirjaniku Pärnu-lähedane päritolu. Oma vana sõbra ja võitluskaaslase Kaarin Raidiga aga leidsime idee olevat ahvatleva, vastavat meie plaanidele. Instseneeringu vorm tekkis tegelikult alles Volkonski ansambli muusikat kuulates ja täpsustus lõplikult proovidel.

2. Miks pole etendust saatnud publiku menu?

Raske öelda, sest Tallinnas ja Tartus on tal päris hea menu olnud. Pärnu publik on tegelikult üks konservatiivsemaid Eestis, võiks ka öelda: kodanlikumaid. «Punjaba» aga pole niivõrd «luksusetendus», ta on ikka natuke «off» — ehkki mitte võib-olla kuuekümnendate aastate mõttes. Oma teatritöö jooksul olen näinud palju vähem menukaid etendusi, mõnda mängiti isegi paar korda paarikümne inimese ees, ja kriitika hindas neid etendusi kõrgelt.

3. Mis selles lavastuses on Teie arvates põhjustanud poleemika teatrikriitikas (Sinkel, Kask, Mutt, Tinn)?

Põhjus on kindlasti see, et etendust võib analüüsida ja tunnetada mitmel tasemel: konkreetsel, abstraktsel, poliitiliselgi. Oma loomult ebakindlaid ja kõikuvaid inimesi hirmutab alati kunstiteose mitmetähenduslikkus. Kõhkleval inimesel on õlekõrreks vaja ühtainsat interpreteeringut võimaldavat objekti. Mina olen veendunud, et **kunstiteos peab olema mitmetähenduslik ja veidi ühekülgne** *(kui Hando Runnelit parafraseerida). Sellega ei taha ma öelda, et «Punjabas» poleks nõrku ja liiga segaseid hetki. Kõike on.*

4. On Teil midagi öelda, kõrvutades lavastusi «Sina, kes sa saad kõrvakiile» ja «Punjaba»?

Arvan, et nad mõlemad on olulised. Nende stilistika on esimesel pilgul lähedane. Võib öelda, et «Punjaba» tuleneb eelmisest etendusest, kasutab tema kogemusi uuel tasemel. «Sina» oli avatud etendus, pooleldi happening *(selles võisid veenduda tema mitmekordsed vaatajad), «Punjaba» aga on suletud etendus, etendus selle sõna vanaaegses tähenduses, mis ometi haarab endasse kuuekümnendate aastate kogemused. Ometi on ta seitsmekümnendate aastate etendus: näiteks meeldis ta väga Jüri Üdile.*

Intervjueeris J. ALLIK

EÜE-75

Kõigil tulevastel malevlastel tuleb osa võtta ohutustehnika õppusest, mis toimub 25. aprillil kell 18 keemiahoone ringauditooriumis. Õppus tähendab loengut ja sellele järgnevat ohutustehnikaalaste teadmiste kontrolli. EÜE-75 tööst lubatakse osa võtma vaid neid, kes on õppusest osa võtnud.

Tähelepanuks rühmakomandöridele ja komissaridele!

Enne aktiivi tööperioodi algust toimub sel aastal rühmade juhtkondade atesteerimine vastavalt järgnevale plaanile:

Piirkond	Aeg	Koht
Tartu	27. apr. kell 11	ELKNÜ TRÜ komitee
Viljandi	27. apr. kell 14	ELKNÜ TRÜ komitee
Lõuna-Eesti	27. apr. kell 17	ELKNÜ TRÜ komitee
Kesk-Eesti	28. apr. kell 18	ELKNÜ TPI komitee
Harju	28. apr. kell 20	ELKNÜ TPI komitee
Rakvere	29. apr. kell 18	ELKNÜ TPI komitee
Pärnu	29. apr. kell 20	ELKNÜ TPI komitee
Haapsalu	30. apr. kell 18	Tallinn, Imanta 3
Saaremaa	29. apr. kell 16	ELKNÜ TPI komitee

Rühmade juhtkondadel kaasa võtta kõrgema kooli poolt viseeritud atribuutika ning rühmade tööplaanid.

Komsomolikomitee

VÄRAVPALL

13. aprillil jagati kätte EM medalid väravpallis. Esimese koha saavutas TNLV I naiskond ühe enamväravaga mulluse meisternaiskonna «Vikero» ees. Kolmandaks tuli TRÜ I naiskond koosseisus Sirje Kallas (Bio-Geo), Digna Jukmane (spordimed., mängis viimast korda!), Urve Talvik (ÜSK), Ruti Kilg (Õigust.), Merike Argus, Urve Haavakivi, Heli Helmoja, Lembi Redpap, Mare ja Maie Värk, Silvi Raudsepp, Hele Kask, Ilme Hunt (kõik KKT) ja treener Erich Kübarsepp. Kolmas koht kindlustati mängus «Noorusega» (oli vaja võita vähemalt kahe väravaga) 12:7. TRÜ II naiskond jäi kuuendaks.

Tänuavaldus

Täname kõiki ühiselamute nõukogude esimehi ja komandante, kes aitasid majutada sõpruspäevadele saabunud külalisi!

Interklubi

Suve-malevast

Suvemalev hakkab üha enam ilmet võtma — suvised tööpaigad on põhiliselt teada, I kursuse üliõpilased enamikus ankeedid esitanud. Nüüd on staabil vaja veel tublisti tööd teha, et 7. juulil võiks malevasuve pidulikult avada.

Selle aasta suvemalevlastel on, mille üle rõõmustada. Esimest korda on meil oma vorm, mis koosneb tuulepluusist ja pikkadest pükstest (tütarlastel seelikud). Vormi juurde kuulub ka lai rihm ning vaskne pannal, millel reljeefselt väljaulatuvad tähed «TRÜ». Vorm tehakse moemaja jooniste järgi ning on ajakohane ja praktiline.

Ka suvemaleva komplekteerimine on jõudnud juba otsustavasse etappi. Eile toimus I kursuse komsomolisekretäride ja suvemaleva staabi ühine nõupidamine, kus arutati maleva koosseisu formeerimise küsimusi.

Lähematel päevadel täpsustavad esimeste kursuste komsomolisekretärid vastavalt juhistele lõplikult malevasse tulijate nimekirjad, mis seejärel pannakse välja peahoone fuajees.

TRÜ suvemalev on üliõpilaste omavalitsuse üks avaldumisvorme, mis aitab liita erinevate teaduskondade üliõpilasi üheks pereks, kasvatab esmakursuslastes ühiskondlikku aktiivsust ning võimaldab veeta suvepuhkuse meeldivalt ja kasulikult.

KALLE LIIV

Ilm heliseb

Inimese jaoks on ilmas nii palju ilusat ja helget, mis tema tundekeeli puudutab ning hetketi teda argipäevade monotoonsusest lahti päästab. Vist igaühes on salamisi teada need teed, mis aeg-ajalt teda mingi sisemise rõõmu, heledama meeleolu juurde viivad.

... on kevad käes ja lumi sulab, ... nüüd õitsvad kodus valged ristikheinad, ... kaukaa kuuluu kumahellen, ... o schöner grüner Wald — need on meeleolukatked hommeõhtuselt kontserdilt.

... my home is over Jordan, ... nobody knows my sorrow — need on nõtked ja kirglikud neegrispirituaalid. Mozarti kantaat «Päikesele», T. Baird'i «Colas Breugnon» — ka see on homne kontsert — ülikooli aulas. Laulavad TRÜ kammerkoor ja Eesti NSV teeneline kunstnik Lehte Mark, kaastegev Cēsise Muusikakooli kammerorkester.

E. PUUSEMP

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2236. MB-03537.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
AR Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ТГУ

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 19 30 апреля 1975 г., среда XXVII год издания

1 МАЯ

ДНИ ДРУЖБЫ

Уже из-за двери с табличкой «Комитет комсомола ТГУ» слышится незнакомая речь, громкий смех, звон гитары. «Это гости из Самарканда», — предупреждает мой вопрос парень, заполняющий перфокарту для стройотрядов. Остальные новости я узнаю уже непосредственно от самих гостей, вернее от черноглазой Милы. Она, узнав, что я тоже на филологическом, приходит в совершеннейший восторг и предлагает обменяться адресами. Сейчас все делегации и экскурсии на пивзаводе, а соберутся в главное здание к шести часам вечера, чтобы ехать на открытие Дней Дружбы.

Ровно в четверть седьмого раздались звуки литавр. Гостей приветствовал духовой оркестр ТГУ. А на площадке уже ждали автобусы. Маршрут один — до Лемматси. Здесь в годы войны фашисты казнили патриотов. А через 30 лет без небольшого возле памятника жертвам фашизма собрались студенты из разных вузов нашей страны, чтобы присутствовать на открытии традиционных Дней Дружбы в ТГУ, которые в этом году посвящены 30-летию Победы над гитлеровской Германией. Всадник в трауре подносит факел к газу. Пусть горит этот огонь — символ нашей памяти и благодарности. Дни Дружбы открыты. О прошлом рассказывает бывший заключенный концлагеря Бухенвальд Агу Мурдвее.

Уже совсем стемнело, когда автобусы остановились на площадке возле главного здания. Программа первого дня была чересчур насыщенна. Вечером в студкафе гостей ждала выставка, подготовленная студентами Таллинского художественного института. Там же читали стихи. А после вечера поэзии любители классической музыки могли отправиться на концерт в актовом зале университета.

Утро следующего дня выдалось прохладное. Организаторы праздника даже тревожились: по плану в 10.00 — субботник. А ветер — не весенний, злой, жестокий, как бы не простыли гости. Но беспокоились напрасно. На горе Тооме, возле Научной библиотеки, работа кипит вовсю. Здесь гости закладывают Аллею Дружбы. «Не холодно?» — обращается один из гидов, четверокурсник Юло Пяртель к своему подопечному Фирдавсу Вахирову. Тот в ответ только смеётся.

Вечером концертный зал театра «Ванемуйне» полностью перешел в распоряжение студентов. Великолепный весенний бал открыл ректор Тартуского государственного университета профессор Арнольд Кооп. Он поблагодарил гостей и хозяев за предоставленную ему честь.

Эстонские народные песни чередуются с киргизскими мелодиями. Выступают студенты из Ленинграда, Таллина, Самарканда, Фрунзе. А в фойе любители танцев эксплуатируют уже выбивающийся из сил оркестр. Возле палатки беспроигрышной лотереи я встречаюсь с ребятами из Ужгородского государственного университета.

«Что, испытаем счастье?»

«Если бы можно было выиграть вашу студенческую шапочку, — вздыхает Лариса Ляхова, — они нам так нравятся, а пока вот что.» Она показывает мне тюбик с зубной пастой и огромную пуговицу.

До поздней ночи веселятся студенты. В заключение праздничной программы выступают победители университетского смотра художественной самодеятельности, студентки 4-го курса отделения русской филологии. Их программа — достойное завершение праздника.

В воскресенье — закрытие. После концерта в студклубе многие гости уже уезжают. Но мы не прощаемся с ними. До скорых встреч, друзья!

Алла Черняк,
III курс русской филологии.

В группе народного контроля филологического факультета

На филологическом факультете Тартуского университета, как и на других, как и на всех предприятиях и учреждениях нашей страны, существует группа Народного контроля. В последнее время она работала в составе 8 человек, причем в нее входили представители и преподавателей, и студентов. Особо следует отметить доцента кафедры эстонского языка Х. Рятсепа, который уже ряд лет занимается вопросами Народного контроля и оказывает большую помощь группе. Не плохо работает и лаборант кафедры эстонской литературы В. Верев, добросовестно выполняющий все порученные задания.

Группа провела ряд мероприятий. Проверялась производственная дисциплина преподавателей, лаборантов, работников деканата, просматривались тетради учета рабочего времени лаборантов. Группа контролировала приход преподавателей на консультации для заочников, соблюдение лекторами календарных планов.

По заданию комитета Народного контроля университета члены группы собирали сведения о преподавателях, не сдавших кандидатские минимумы, не закончивших диссертации.

На группе ставился вопрос о выполнении планов ротапринтных изданий. В этом деле обнаружился ряд недостатков. Оказалось, что издательский план в прошлом учебном году был не выполнен на 20%.

Не совсем благополучно обстояло дело и с обеспечением студентов такими пособиями. Они иногда распродавались в 2—3 месяца. В библиотеку подобные пособия поступают в количестве 3—4 экземпляров. Поэтому студентам часто трудно достать их. Группа поставила вопрос о возможности создания резервов, которые могли бы обеспечить продажу на более длительный срок, об увеличении количества экземпляров, хранящихся в библиотеке и на кафедрах.

На группе шла речь о необходимости усиления способов контроля за регистрацией экзаменов и зачетов, сдаваемых заочниками. Существующая система регистрации по нашему мнению, не дает полной гарантии от подлогов, отдельные случаи которых имелись, так как к проверочным ведомостям обращаются лишь в том случае, когда возникает подозрение. Возможно, следует делать контрольные сверки ведомостей и личных карточек заочников или как-либо по другому решить этот вопрос в рамках всего университета.

Уделялось внимание учебной дисциплине студентов, их быту. Проводилась проверка посещений занятий студентами в послепраздничные дни. Контролировалось размещение студентов-заочников во время сессий. Несколько раз проверялось положение в общежитии, качество ремонта, состояние жилых помещений, кухонь, мест для стирки, душей. Далеко не все здесь обстояло благополучно. К сожалению, не все пожелания об улучшении общежитейского быта были учтены. Так, например, горячая вода в общежитии на Пяльсони, когда она имеется, подается лишь во вторую половину дня, как раз в то время, когда на факультете, живущем там, идут занятия. Исключение составляет суббота, но ... как раз в субботу факультет работает утром.

Группа поддерживала тесный контакт с деканатом, партийным бюро и профкомом факультета, комитетом Народного контроля университета. К сожалению, она не всегда в должной мере оформляла материал проверок, что снижало эффективность ее предложений. Хотелось бы также, чтобы студенты и работники факультета чаще по своей инициативе, а не по заданию, обращались за поддержкой группы, сообщали о случаях, требующих ее вмешательства.

П. Рейфман.

Дороги победы

В первый раз они пришли на эстонскую землю осенью 44-го. Их батальон шел вслед за боевыми порядками Советской Армии, помогая очистить эту многострадальную землю от нечисти, коварно оставленной врагами. Свой путь по Эстонии они начали от Нарвы, потом были Кохтла-Ярве, Тарту, Таллин и, наконец, знаменитый Тартуский рубеж. В Эстонии же они закончили свою службу в армии. И вот они снова здесь, в Тарту, на памятной для них земле, обильно политой кровью их подруг и боевых соратников. Они приехали сюда в тридцатую весну Победы, две теперь уже немолодые женщины, бывшие командиры отделений Отдельного 34 инженерного батальона, кавалеры ордена «Красной Звезды» и многих других воинских наград, бывшие минеры Маргарита Борисовна Коваленко и Вера Петровна Алексейчик.

Девичья команда

Войну они начали, едва окончив среднюю школу. 900 дней ленинградской блокады стали их второй, жизненной школой. Они дежурили на крышах, помогали больным и детям. А потом их, семнадцати-восемнадцатилетних девочек-добровольцев, собрали в одно подразделение. Они пришли служить в армию вместе со своими любимицами собаками, и служба у них была особая. Их умные и добрые четвероногие друзья вели смертельный бой с фашистскими танками. А потом девушки получили новую специальность — минеров. Они научились минировать, а их питомцы — узнавать по запаху вражеские мины. На счету девичьей команды сотни километров разминированных полей под Ленинградом и в нашей республике.

— Здесь, под Тарту, был у нас такой случай, — вспоминает Вера Петровна. — Возле одного хутора наш командир обнаружил невзорвавшуюся немецкую авиабомбу большого калибра. Она лежала прямо за домом в большом старом саду. Дело было вечером. Хозяину хутора была дана команда собрать вещи и немедленно уходить. Бомбу решено было взорвать утром. И каков же был гнев нашего командира, когда утром он увидел спокойно работавшего в саду крестьянина. Оказалось что наши девушки после приказа командира посовещались и решили, что нельзя взрывом бомбы погубить многолетний крестьянский труд — прекрасный сад. И крошечный крестьянский домик пожалели они: бездомных в ту пору и так хватало. Ночью, с риском для жизни, на носилках вынесли они грозившую взрывом бомбу в овраг и там её разрядили.

У них были не только очень ловкие руки, у этих девушек-саперов, у них еще и чуткие сердца. Саперами они были в годы своей юности. А в первые мирные дни они, сняв ордена, сели за книги. И профессии они выбрали себе самые мирные. Маргарита Борисовна окончила торговый институт, Вера Петровна стала проектировщиком. Но так уж сложилась их мирная жизнь, что со своей боевой юностью им постоянно приходится встречаться и теперь. Вера Петровна занимается строительством нового университетского городка ЛГУ в Старом Петергофе — в тех местах, где в годы блокады стоял их батальон. А Маргарита Борисовна работает в универмаге «Москва» на Средней Рогатке, где в годы войны она не раз вместе со своей собакой встречала вражеские танки.

О девушках-саперах написана книга «Девичья команда» и создан художественный фильм «О тех, кого помню и люблю».

Л. Соколова.

КОНФЕРЕНЦИИ СНО

С 11 по 13 апреля проходила XXX юбилейная студенческая научная конференция русских филологов. В работе секции литературоведения приняло участие около 60 человек, было заслушано 32 доклада. Как обычно, на конференции было много гостей; на этот раз были представлены высшие учебные заведения Москвы, Ленинграда, Таллина, Вильнюса, Еревана, Воронежа, Калининграда, Свердловска, Минска, Донецка, Одессы, Куйбышева и Смоленска.

Конференцию открыла доцент кафедры русской литературы З. Г. Минц. В своем приветственном слове З. Г. Минц обобщила опыт работы предыдущих студенческих конференций, рассказала об их высоком научном уровне и большой авторитетности и пожелала успехов в научной работе всем участникам конференции.

Работа конференции продолжалась в течение трех дней. В первый день были заслушаны доклады по фольклору, древнерусской литературе и по литературе XVIII века, а также о влиянии фольклора и литератур этих периодов на

...литературоведов

классиков русской литературы XIX века. Приятно отметить, что здесь своим высоким научным уровнем выделялись доклады тартуских студентов М. Крамаренко (III курс) «О трансформации русских былин в художественные тексты и в лубок» и Ю. Сидякова (IV курс) «Значение изучения ранних монашеских уставов для истории русской литературы». Во второй день работы конференции внимание было сосредоточено на проблемах русской литературы XIX века и советской литературе. С особым интересом были прослушаны доклад Ф. Бабицкого и И. Паперно «Глухота — большой порок», в котором была предложена оригинальная концепция Грибоедовской комедии «Горе от ума» сообщение В. Паперного «Блок и Ницше», а также доклад донецкого студента А. Домащенко, посвященный анализу нескольких стихотворений Тютчева. Доклады третьего дня конференции были посвящены проблемам теории литературы, переводу и вопросам стихосложения. Здесь следует отметить доклады С. Золяна из Еревана (посвященный сопоставлению блоковского перевода стихотворения Исаакяна с его армянским оригиналом), Е. Пальман «Свободный стих Фета», Н. Локтева (Калининград) «Поэма Маяковского «Про это». Анализ полиметрической композиции», Ю. Штрымпл «Венгерский ямб в сопоставлении с русским». Конференция завершилась докладом автора этих строк «Игра в бисер» и некоторые направления в развитии культуры XX века», определенным образом перекликающимся с докладом Ф. Бабицкого и И. Паперно «Глухота — большой порок».

Несмотря на то, что конференция прошла, в целом, успешно, хочется отметить некоторые недостатки в ее организации. Конференция была явно перегружена докладами, причем докладами неравноценными. В связи с этим хочется пожелать, чтобы в будущем отбор докладов производился более строго, с тем, чтобы предоставить докладчикам больше времени.

Мих. Лотман

11-го и 12-го апреля в нашем университете параллельно с литературоведческой работала лингвистическая секция тридцатой (юбилейной) студенческой конференции. На конференции было заслушано 22 доклада, из которых 13 были сделаны гостями из Ленинграда (6), Воронежа (6) и Москвы (1). Доклады ленинградских гостей были посвящены проблемам фонологии, семантики и отчасти лексикологии. Трое из выступавших участвовали в работе прошлогодней XXIX конференции в нашем университете, причём один из них — Ю. Князев принимает участие в работе нашей конференции в четвёртый раз. Воронежцы посвятили свои доклады вопросам диалектологии, стилистики и семантики (один доклад). Девять докладов сделали студенты нашего университета. Ю. Соонпере сделал доклад о категории одушевлённости в русском языке, о проблемах, связанных с методикой преподавания русского языка в эстонской школе говорили студентки ТГУ С. Мыцкина и В. Шубина. Доклад А. Янезе был о русско-эстонской межъязыковой идиоматичности. Остальные доклады наших студентов (К. Алексеевой, Р. Комаровой, И. Муленок, Н. Линнасмяги, Н. Гнатюк) были связаны с проблемами диалектологии.

Наиболее интересными следует

...лингвистов

признать доклады наших ленинградских гостей Ю. Князева «Частные значения и их варьирование» и С. Кузнецова «К проблеме способов глагольного действия». Конференция лингвистов прошла довольно организованно. Число слушателей было не очень большим, но весьма ровным в течение всего времени работы конференции. Доклады были выслушаны с вниманием, возникали и оживлённые дискуссии. Хочется отметить особую атмосферу корректности и дружелюбия, сопутствовавшую работе конференции. Вечером 12-го апреля все участники конференции собрались в кафе «Софокл», где за праздничным столом конференция была закрыта. Студенты ТГУ тепло попрощались с гостями. Студентки четвёртого курса Р. Комарова, Н. Гнатюк и другие показали свою концертную программу «Сценки из студенческой жизни», которая очень понравилась гостям.

Конференция, прошедшая в общем успешно вызывает, однако, и некоторое беспокойство: сужается тематика докладов, сокращается число работ, посвящённых теоретическим аспектам лингвистики. Начинают преобладать работы преимущественно описательного характера, что делает конференцию несколько монотонной. Нисколько не умаляя значения таких работ и не отказывая ни одной из них в праве быть представленной на конференции, хочется, однако, чтобы тематика будущих конференций была более разнообразной и полнее отражала актуальные проблемы современной лингвистики.

В. Брехов.

3 и 4 апреля с. г. состоялась студенческая научная конференция медицинского факультета. Заседания проходили в секциях теоретической медицины, хирургии, терапии, акушерства и гинекологии, неврологии и психиатрии и т. д.

На заседаниях секции теоретической медицины были заслушаны доклады студентов III курса С. Осколковой и В. Степанова «Сравнение фармакологической активности новых производных депрессантов на эффекты дофамил-адамантана», студентки III курса Л. Дубакиной «Влияние антинергических веществ» и ряд других докладов.

Заседания секции хирургии СНО проходили под руководством профессора Сарва. Было заслушано 12 докладов. Большое число студенческих научных работ было по-

...медиков

священо каждодневным проблемам хирургических клиник, в частности, хирургии желчных путей. Несколько докладов затрагивали вопросы диагностики врожденных пороков сердца. Заслуживает внимания работа об инфаркте миокарда и перспективах его хирургического лечения. Студентами русского отделения было сделано 2 доклада. Один из них затрагивал проблему обмена ионов калия в послеоперационный период, второй — хирургическое лечение больных с синдромом Кушинга (Л. Литвинова, V курс).

На секции терапии с интересом были выслушаны доклады «О появлении артериальной гипертонии» (Т. Воробьева, III курс) и «О вкусовой чувствительности у больных язвой желудка и двенадцатиперстной кишки.» (Л. Раудла, Н. Матвеева, IV курс).

В пятницу, 4 апреля, на заседании секции акушерства и гинекологии доклад «Выявление особенностей менструальной функции при генитальном инфантилизме у девочек» сделали студенты VI курса Л. Кошелева и Т. Филиппова.

На заседании секции неврологии и психиатрии Н. Наумова (V курс) выступила с докладом «Классические альтернирующие синдромы», а В. Кузнецов (VI курс) — с докладом о патологии полупрозрачной перегородки мозга.

Хотелось бы видеть на конференции СНО 1976 г. больше докладчиков и участников с русского потока медицинского факультета.

В. ДУКАЛЬСКИЙ

17 апреля в ленинградском «Доме кино» прошел вечер памяти Василия Макаровича Шукшина. В вечере приняли участие кинорежиссеры Г. Панфилов, В. Трегубович, актер «Студии киноактера» Ленфильма Ю. Соловьев, оператор В. Гинзбург, много снимавший с Шукшиным, главный режиссер БДАТ Г. А. Товстоногов и актер этого театра С. Юрский.

Памяти Шукшина

Г. А. Товстоногов рассказал о своей совместной работе с Шукшиным над спектаклем по его первой пьесе «Энергичные люди». В тонстудии театра был записан голос автора, который звучит в спектакле как комментарий к действию. Г. Панфилов говорил о своем новом, только что законченном фильме «Прошу слова», в котором роль драматурга исполняет Шукшин.

Василий Макарович успел сняться только в одном эпизоде, составляющем примерно треть всей роли. Чтобы сохранить отснятый эпизод, Г. Панфилову пришлось переписать сценарий, изменив последующие эпизоды — драматурга нет в кадре, разговоры с ним происходят по телефону. Была и еще одна трудность: снятый кусок имел лишь черновую фонограмму, поэтому пришлось озвучивать роль Шукшина) ориентируясь на эту фонограмму) в нескольких эпизодах. С этой сложной задачей мастерски справился (как считает Г. Панфилов) актер И. Ефимов.

Со своими воспоминаниями о Шукшине — студенте ВГИКа выступил Ю. Соловьев. Как известно, последней большой работой Шукшина в кино была роль в фильме С. Бондарчука «Они сражались за Родину». Работа Шукшина в этом фильме уже подходила к концу, однако небольшая часть роли осталась недоснятой. В. Соловьев был приглашен режиссером досняться за Шукшина. Ему, таким образом, приходилось сниматься одновременно в 2-х образах: героя фильма и Шукшина.

С. Юрский прочел рассказ Шукшина «Обида». Вечер окончился демонстрацией первого шукшинского фильма «Живет такой парень».

Василий Макарович Шукшин оставил значительный след в советской литературе и киноискусстве. Смерть застала его в разгар напряженной работы над нереализованными замыслами.

Тем важнее для нас еще предстоящие нам встречи с Шукшиным — писателем и актером в новых его публикациях и новых фильмах, которые еще выйдут на эраны.

М. Гурьянова.

Э. Раудаму 60

21 IV с. г. исполнилось 60 лет декану медицинского факультета, заведующему кафедрой неврологии и нейрохирургии ТГУ, заслуженному врачу ЭССР, доктору медицинских наук профессору Эрнсту Раудаму.

Э. Раудам поступил на медицинский факультет ТГУ в 1934 году и окончил его в 1940 году, после чего работал участковым врачом в Пайде, а затем вернулся в Тарту, где стал ассистентом университетской клиники нервных болезней. Профессор Э. Раудам получил широкую известность как опытный невропатолог и нейрохирург, как энергичный общественный деятель. Его учителем был один из пионеров нейрохирургии, всемирно известный эстонский медик Людвиг Пуусепп. Э. Раудам развил многие идеи своего учителя в области невропатологии и нейрохирургии и внес в медицинскую науку свой личный весомый вклад. В 1949 г. он защитил кандидатскую диссертацию на тему: «Tsentraalreflektoorsest leukotsütoosist, eriti entsefalograafia puhul». За исследования в области лечения детского полиомиелита Э. Раудам в 1965 г. стал лауреатом премии Советской Эстонии. В 1967 г. он получил степень доктора медицинских наук.

Э. Раудам одним из первых в Союзе начал систематически оперировать при заболевании сосудов головного мозга. В 1973 г. профессор Э. Раудам с сотрудниками вновь удостоился премии Советской Эстонии за цикл работ в области эпидемиологии, патофизиологии, клиники и лечения заболеваний сосудов мозга. Э. Раудамом написано свыше 200 научных работ, из них большинство — по актуальным проблемам неврологии и нейрохирургии. Под его руководством защищено 4 докторских и 20 кандидатских диссертаций. Профессор Э. Раудам — председатель Общества невропатологов, нейрохирургов и психиатров ЭССР им. Л. Пуусеппа, член Всесоюзного общества невропатологов и психиатров, член правления общества нейрохирургов.

Коллеги и большая семья учеников проф. Э. Раудама поздравляют его с юбилеем и желают ему дальнейших успехов в его благородном труде.

Коллеги и ученики.

Хочу билетик ...

Выставка работ студентов Таллинского художественного института, митинг в Лемматси, вечер поэзии, концерт в актовом зале университета, ночное диско-шоу в клубе ТГУ, концерт в «Ванемуйне» и в студенческом клубе, программа ритмопластики и пантомимы, встреча с гостями в студенческом кафе, викторина, опять концерт в клубе, ночная музыка в актовом зале ТГУ. Куда пойти? Что? Где? Когда? А билетики? ... У бедных первокурсников разбегаются глаза и носятся они с этими вопросами по всем общежитиям. «Молодые» еще, вот и дергаются. Кто посмелее, похитрее, те давно вычитали и все разузнали. На вопросы: что, где, когда — можно было бы и самим ответить (в прерыдущем номере газеты был примерный план мероприятий дней дружбы, да и афиши были в каждом общежитии), а вот где достать билетики, ну хоть бы на концерт в «Ванемуйне», это уже ... Билетов было не так уж много, и по рукам они разошлись быстро и стихийно. Вот и получилось так, что одни бегали с одного мероприятия на другое, с одного концерта на другой (нет чтобы поделиться с товарищами билетиком, ан, нет, лучше сам), с одного вечера отдыха на ..., а другие довольствовались немногими. Но ничего. Первокурсники народ оптимистичный, горит еще где-то в душе огонек. Дали себе слово, что на будущий год обязательно попадем. В. М.

✣

Наш III курс медицинского факультета сдал первый экзамен — пропедевтику внутренних болезней. Наши старшекурсники, прочитав это сообщение, вправе заметить: «А-а-а, пропедевтика! Знаем, знаем!» А теперь и мы знаем! И даже готовы поделиться с вами выдуманными и невыдуманными историями о том, как мы сдавали этот экзамен. Приходите, мы расскажем!

Если экзамен по пропедевтике перевести на стипендию, то результаты радуют: ни одного завала, а средний балл не меньше 4—5.

Итак, экзамен сдан, да здравствуют экзамены!

Н. К.

Предолимпийский год

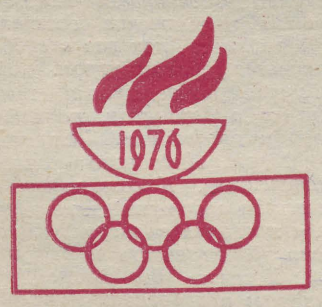

ДМИТРИЕВ РОМАН. При первой встрече его богатырем никак не назовешь: ростом невелик, в плечах не широк. Но стоит Дмитриеву выйти на ковер, как все сомнения на этот счёт мгновенно пропадают: борется он стремительно, резко, буквально ошеломляет соперников каскадом хитроумных приемов. Вот уже несколько лет, как имя богатыря гремит в спортивных залах мира. Парень из Якутии, воспитанник широко известной ныне школы борцов, что в таежном поселке Чуранга, не знает себе равных среди атлетов наилегчайшего веса.

На XX Олимпиаде в Мюнхене младший лейтенант Советской Армии Р. Дмитриев выиграл титул чемпиона. Это не было неожиданностью. Роман давно уже приучил всех любителей вольной борьбы к своим успехам на ковре. Даже во время своего первого выступления на чемпионате мира в аргентинском городе Мар-дель-Плата он сумел завоевать серебряную медаль — очень высокую награду для дебютанта. На XX Олимпиаду Дмитриев приехал фаворитом, победителем европейского чемпионата 1969 г. и призером мировых первенств. Поэтому товарищи по команде и тренеры ждали от него в Мюнхене только «золотого» успеха. И он не подвел. А потом дюжие богатыри понесли своего любимца через весь зал — таков уж обычай у наших борцов: победителей чествовать всем коллективом.

А он, Роман, в свою очередь, для команды всегда готов сделать все возможное и даже, кажется, невозможное. Лишний раз он доказал это в 1973 году в Тегеране, где проходил очередной чемпионат мира. Надо отметить, что со времени Олимпиады Дмитриев заметно поправился и перешел в более высокую категорию (до 52 кг). Однако в этом весе у нашей сборной уже был сильный спортсмен — серебряный призер Олимпийских игр в Мюнхене Арсен Алахвердиев. Тогда-то и решили тренеры: Роману придется временно возвратиться в свою прежнюю категорию. Любители борьбы знают, как трудно спортсмену «согнать» совсем не лишние для него несколько килограммов. Но для Р. Дмитриева интересы команды — закон! Под палящим солнцем на тегеранском стадионе «Фарах» он провел несколько великолепных схваток, после которых на плечах друзей вновь совершил своеобразный круг почета. Так чествуют чемпионов, богатырей ...

КИРЖИНОВ МУХАРБИ. Мухарби — адыгеец, родился в 1949 г. в ауле Кошехабль Краснодарского края. Ему было лишь 14 лет, когда он взялся за стальной гриф штанги. Силачи в родном ауле всегда были в почете. С них и брал пример Мухарби. Поступив в Саратовское профессиональное училище, он не забыл о тяжелой атлетике. После окончания училища молодой механизатор стал тренироваться под руководством Юрия Саркисяна. На чемпионате СССР 1968 г. среди юниоров внимание специалистов привлек хорошо сложенный солдат. Штангу он поднимал очень технично и победил с новым рекордом страны. Так и началась победная поступь Киржинова. В 1971 г. тренеры сборной рискнули включить Киржинова в команду, которая ехала на чемпионат мира в Перу. И дебют удался: Мухарби в троеборье показал третий результат, а за лучший толчок ему была вручена золотая медаль чемпиона. Однако на внутренних соревнованиях чаще побеждал легковес Петр Король из Львова. Вот и гадали тренеры, на кого из них сделать ставку. Незадолго до XX Олимпиады на розыгрыше «Кубка Балтики» в Риге Киржинов рекордным толчком в 176,5 кг опередил Короля и тем самым вытеснил его из олимпийской команды. И вот Киржинов не подвел тренеров. 23-летний лейтенант Советской Армии стал олимпийским чемпионом в легкой весовой категории. Он победил очень убедительно, побив 3 мировых рекорда. Атлет, который весит 67 кг, толкнул штангу в 177,5 кг! В сумме троеборья Киржинов набрал 460 кг, что на 10 кг выше рекорда мира знаменитого поляка Вальдемара Башановского. После выступления олимпийский чемпион сказал: «Спасибо всем, кто верил в меня, кто поддерживал в трудные минуты. Я счастлив, что оправдал доверие тренеров, что выполнил свой долг перед Родиной.»

БЫВАЕТ И ТАК ...

Известный бразильский менеджер бокса Антонио Бохас жаловался на то, что публика неохотно ходит на соревнования профессиональных боксеров из-за чрезвычайно высокой платы за вход. И вот на улицах появились плакаты: «Бохас приглашает вас на матч по боксу! Вход бесплатный!» Публика повалила валом. Когда соревнования окончились, в дверях выросли здоровенные парни с дубинками в руках.

— Платите деньги! — потребовали они.

— За что? — изумились зрители.

— За вход! — был ответ.

СПОРТИВНЫЙ СЛОВАРИК

АТЛЕТ В древней Греции слово «атлетес» (от «атлео» — бороться, состязаться) означало «борец». В русском языке слово «атлетика» впервые фиксируется в 1803 году в словаре Яновского, «атлетический» — в 1863 г. в словаре Даля.

БОКС Слово образовалось от английского «вох» в значении «бить кулаком». Оно родственно немецкому «pochen — стучать.

В. МАТВЕЕВ

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 2339. МВ-03538.

I. ANVELDI joonistus

30 TEEL VÕIDULE

SÕJATEE

«Pärast seda kui olin omandanud tüürimehe erihariduse, kutsuti mind Punalipulisse Balti Mere Laevastikku aega teenima. Ametilt olin roolimeeste jaokomandör, auastmelt teise järgu vanem. Meie baas paiknes Sõrve sääre tipul ja siit majaka juurest algas ka minu sõjatee.
1941. aasta juulis sõitsid meie laevad Tallinnasse, sealt edasi Kroonlinna. Septembrikuus, vahetult enne fašistliku piiramisrõnga sulgumist, jõudsime Leningradi... Tulid väga rasked ajad, väga... Kolm aastat blokaadi, 900 päeva elanike ja sõdurite erakordset mehisust, mis näis sageli üle inimvõimetegi ulatuvat. Raske oli ka meil, aga lahinguülesanne — kurseerida Leningradi ja Kroonlinna vahel — täideti alati, hoolimata sakslaste marulisest tulest. Toitu oli äärmiselt napilt, paljud võitlejad kaotasid poole oma kehakaalust... Siis tuli 1944. aasta suvi, mis tõi kaasa Viiburi operatsiooni. Sakslaste piiramisrõngas murti läbi ja algas meie vägede liikumine läände. Mind kui eestlast viidi mereväest üle Eesti Laskurkorpusesse, kus hakkasin teenima seersandina. 1944. a. sügis tõi mind 21. laskurpolgu ridadesse Saaremaale, kus käisid ägedad vabastuslahingud. Järk-järgult surusime vaenlast tagasi, kuni viimaks Sõrve säärel neile viimase löögi andsime. Suur oli rõõm näha pärast nelja-aastast eemalolekut jälle majakat, mis mind 1941. aastal oli teele saatnud. Saaremaal kohtusin ka Tehumardi öölahingust osavõtnutega. Edasi järgnesid lahingud Kuramaal, kus sain haavata ja pidin pikka aega haiglas lamama. Hospidalist kirjutati mind välja 9. mail 1945. aastal. Sõjaväeteenistusest vabanesin 1946. aastal. Praegu, mil olen kaardiväe erumajor, tahaksin noortele südamele panna, et nad ei unustaks seda, mis toimus kolmkümmend aastat tagasi, ja mitte ainult ei unustaks, vaid võitleksid rahu eest, võitleksid mitte ainult miitingute ja kõnedega... Parim panus on eelkõige kodanikukohuse täitmine, laitmatu töö, maailmavaateline selgus, ideelisus, inimlikkus. See kõik kogusummas kindlustabki meile rahu ja helge tuleviku.»

Rektoriga vestles ENN RÄPP

Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks Vaino Väljas

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, õppejõud ja teenistujad tulid esmaspäeval ülikooli aulasse, et üles seada saadikukandidaat Tartu linna valimisringkonda nr. 89. Koosoleku avas EKP TRÜ komitee sekretär Jaan Reimand.

Õppeprorektor Karl Püss esitas Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks Tartu Riikliku Ülikooli vilistlase, EKP Keskkomitee sekretäri Vaino Väljase. Ülesseatu kandidatuuri toetasid prof. V. Past ja akadeemik P. Ariste ning ELKNÜ TRÜ komitee sekretär T. Koldits.

Koosolek hääletas üksmeelselt V. Väljase kandidatuuri poolt.

HARIDUSTÖÖTAJAD! TÕSTKE IGATI ÕPETAMISE KVALITEETI, TÄIUSTAGE KAADRI ETTEVALMISTAMIST RAHVAMAJANDUSELE! KASVATAGE SIRGUVAT PÕLVKONDA KOMMUNISMIIDEAALIDE VAIMUS, ÕPINGUTESSE JA TÖÖSSE TEADLIKU SUHTUMISE VAIMUS!

(NLKP Keskkomitee hüüdlauseist 1. maiks 1975)

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 20 Kolmapäeval, 30. aprillil 1975 XXVII aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Rektori käskkiri

Kogu nõukogude rahvas tähistab ülemaailmset töölispüha 1. maid uute töövõitudega kõigil elualadel.

Ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, õppejõud ja teenistujad annavad oma parima kommunismi ülesehitamiseks meie maal, rahu ja demokraatia võidu kindlustamiseks kogu maailmas.

Õnnitlen kogu ülikooli kollektiivi 1. mai puhul ning tõstan esile eeskujuliku ja hoolsa töö eest järgmisi seltsimehi.

I. Asetada foto ülikooli autahvlile

Üleülikoolilistest kateedritest: kateedrijuhataja professor Jaan REBANE, kateedrijuhataja dotsent Johannes KALITS, kateedrijuhataja vanemõpetaja Konstantin VOINOV, dotsent Aleksander BLUMFELDT, dotsent Ervin KIVIMAA, õpetaja Jakov SAMODUMSKI, õpetaja Viktor UŽIN, autojuht Pjotr ŽURAKOVSKI.

Ajalooteaduskonnast: dotsent Mihhail KOTIK, dotsent Andres PÄRL.

Arstiteaduskonnast: kateedrijuhataja professor Albert KLIIMAN, dotsent Mart KULL, dotsent Zinaida SAAR, dotsent Eugen TALLMEISTER, kateedrijuhataja professor Robert LOOGA, professor Elmar VASAR.

Administratiivosakonnast: õppeprorektor Karl PÜSS, osakonnajuhataja Raimond TANI, osakonnajuhataja Inna SORKINA, pensionär Valli HALDRE, vaneminsener Osvald MÄGI, arhiivijuhataja Erna RUSSAK.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: dotsent Jüri RISTKOK.

Filoloogiateaduskonnast: dotsent Albert TRUMMAL, vanemõpetaja Karl BACHMAN.

Füüsika-Keemiateaduskonnast: dotsent Leonid UIBO, vaneminsener Movša MICHELSON, dotsent Tullio ILOMETS, kateedrijuhataja professor Paul KARD, vaneminsener Aleksei ZAHHAROV.

Kehakultuuriteaduskonnast: õppeülesandetäitja Edgar NAARITS, pensionär Jevgenia UIBO, kateedrijuhataja dotsent Roman NÕVANDI, dotsent August TÄHNAS, dotsent Fred KUDU, vanemõpetaja Juhan VÕRNO, kateedrijuhataja dotsent Ilmar KULLAM.

Majandusteaduskonnast: laboratooriumijuhataja Elmar HALJASTE.

Õigusteaduskonnast: dotsent Edgar SALUMAA, dotsent Julius ADOJAAN.

II. Avaldan kiitust

Üleülikoolilistest kateedritest: dotsentidele Vambola TÜRGILE, Meeta MURDILE, Ivan LARINILE, vanemõpetajatele Helgi SILLASTELE, Nikolai SEVTSUKILE, laborantidele Katrin NUGINILE, Monika KAPSASELE.

Arstiteaduskonnast: professoritele Kaljo VALGMALE, Leo SCHOTTERILE, assistentidele Kalju TAMMERALE, Mare LINDILE, Virve LIIVRANNALE, Ilse KÕIVÜLE, Lia LOOGALE, Larissa GOLJANOVALE, vanemlaborantidele Tamara ETTILE, Mai VÄLJAOTSALE, laborant Endla ANNILE, vanempreparaatoritele Ella VÄÄRSILE, Oskar KREISILE, preparaator Kersti BLESSILE, üliõpilastele Anne JOHANSONILE, Reet RAHTILE, Alar ILVESELE, Külliki KANGROLE, Mart PARVELE, Andres NURMISTELE, Sofia OSKOLKOVALE, Ljubov DUBAKINALE, Tamara VOROBJOVALE, Tatjana BUKATŠILE, Jelena MOGILIVERILE, Raitis PADOMSILE, Ain SEIMARILE, Vello LINNAMÄELE, Sergei NEPSILE, Galina KOZLOVALE, Tiina VANAJUURELE, Hele EVERAUSILE, Margus ALVERILE, Riina VALMETILE, Mart EISENILE, Luule RALJALE, Ralf ALLIKVEELE, Kaiu SUIJALE, Silvia VORPILE, Tiiu PÄRNPÜÜLE, Ljubov KURUSKILE, Digma JUKMANILE, Rufina NURMLALE.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: dotsentidele Hans REMMILE, Laine VIILBERGILE, vanemteadur Jüri JAGOMÄELE, vanemlaborantidele Õie HALDRELE, Ille HILPUSELE, üliõpilastele Toomas PUURMANILE, Tiit RUMMOLE, Olev OJALE, Rein TINTILE, Katri LINGILE, agronoom Nadežda LUKKILE, töölisele Ellen TELLILE.

Filoloogiateaduskonnast: kateedrijuhataja professor Arnold KASELE, professor Paul ALVRELE, kateedrijuhataja dotsent Oleg MÜTTILE, kateedrijuhataja dotsent Savvati SMIRNOVILE, vanemõpetajatele Heino LIIVILE, Mall TAMMELE, laborantidele Eda HINTILE, Kaja TRÄSSILE, üliõpilastele Sirje MÄGARILE, Eve KUNGURILE, Anne VÕRGULE, Vadim VORONETSKILE, Tiina TORNILE.

Füüsika-Keemiateaduskonnast: dotsentidele Uno PALMILE, Ants TUULMETSALE, Gunnar KARULE, vanemõpetaja Ilmar RAMMOLE, assistent Aksel KOORITSALE, vanemteadur Tõnu PÜSSALE, nooremteadur Anu TÜÜRILE, vaneminsener Enno MÕTTUSELE, laborant Leida SOSSILE, üliõpilastele Urmas HAUDILE, Urmas PASTILE, Jaan RIIKOJALE, Toomas PÜTTSEPALE, Helja MARKILE, Madis NOPPELILE, Alar LAATSILE, Eve KIKASELE, Peeter KUKKELE.

Kehakultuuriteaduskonnast: kateedrijuhataja dotsent Arnold VAIKSAARELE, vanemõpetajatele Ernst EHAVEERELE, Mart PAAMALE, õpetaja Elvi PRIILE, spordibaaside juhatajale Enn UIGALE, üliõpilastele Jaak OTTILE, Marika DOLOTOVALE, Eda PRUULILE, Jüri TERASELE, Arne SIRELILE, Kersti HEINASTELE, Sirje KAHULE, Kalev KÜLVILE, Jaak VETTIKULE.

Majandusteaduskonnast: kateedrijuhataja dotsent Mait MILJANILE, üliõpilastele Mercedes PENTILE, Urmas ROOSIMAALE, Ülle UUSTALILE, Tiit VILLIGULE.

Matemaatikateaduskonnast: dotsentidele Heino TÜRNPULE, Ants TAUTSILE, vanemõpetaja Karl ARIVALE, osakonnajuhatajatele Liivi URMILE, Enn LASNILE, Peeter EELMALE, vanemteadur Vello REEBENILE, nooremteadur Raul ROOMELDILE, laborant Helmi TERALE, üliõpilastele Inna VELBAUMILE, Ann EPLERILE, Jüri METSALULE, Jüri SASILE.

Õigusteaduskonnast: dotsent Endel PLOOMILE, üliõpilastele Tõnu KÕRDALE, Anne SIMSONILE, Madis KALLIONILE, Inge KOTISELE, Märt RASKILE, Siiri KÕLVANDILE, Rait MARUSTELE, Hurma KIVILOVILE, Raul NARITSALE, Helve KUUSIKULE, Paul VARULILE.

Administratiivsetest osakondadest: keskküttekütjatele August SAVILE, Semjon TRESKUNOVILE, Hugo HEINALE, veekeetja Elisabeth SÄRGILE, koristajatele Pärja ROSENTHALILE, Dina IVANOVALE, Niina KURILOVALE, Miralda KEVENDILE, lukksepp Oskar LIIVANDILE, riidehoidja Aurelie SIKULE, majahoidja Gustav LIPPINGULE, vaneminseneridele Ernest TEETSOVILE, Udo SÖÖRULE, Malle TABALE, Aleksandra APSENEKILE, pearaamatukoguhoidja Kulla JENTSONILE, vanemraamatukoguhoidjatele Hilja KÄSPERILE, Tiiu SADELE, Tiia VAHTRALE, peabibliograafidele Maare KÜMNIKULE, Ene JAANSONILE, raamatukoguhoidja Kadri AINTSILE, metoodik Tiina FREIBERGILE, vanemkorrektor Inge KUDISIIMULE, trükivormide kopeerijale Magda KOOGILE.

EKP TRÜ komitees

Möödunud parteikomiteel võeti NLKP liikmeks Õigusteaduskonna diplomandid Irma Vari ja Igor Gräzin, Arstiteaduskonna üliõpilane Lidia Litvinova ja Ajalooteaduskonna komsomolisekretär Villu Tamul. Partei liikmekandidaatideks vastuvõtu otsus kinnitati Arstiteaduskonna üliõpilase Kristin Kulli ja Ajalooteaduskonnast Aadu Musta kohta.

Komiteel analüüsiti noorte kommunistide osa ülikoolis, vaeti EKP TRÜ komitee otsuste täitmist, kuulati informatsiooni leninliku laupäevaku tulemustest ja sõpruspäevadest.

TERVISE KM

Seoses maipühadega on tervisekilomeetrite kaartide kastid õppehoonetes väljas ka 4. ja 5. mail ja tühjendatakse 5. mai õhtul. Järjekordne loosimine on kolmapäeval, 7. mail kell 16.30 kehakultuurihoones (V. Kingissepa 19).

ÄRGE UNUSTAGE TERVISEKILOMEETRITE KAARTE ÕIGEAEGSELT kasti laskmast!

TRÜ spordiklubi

MARIO BENEDETTI

Mario Benedetti (1920), tänase Uruguai nimekamaid kirjanikke, on nii romaanide («Vaherahu», «Aitäh tule eest»), värssromaani («Juan Angeli sünnipäev»), jutustuste («Montevideolased»), luuletuste («Inventuur») kui ka rohkete kirjanduskriitiliste ja sotsiaalpublitsistlike esseede autor, tuntud kogu Ladina-Ameerikas oma eesrindliku ühiskonna- ja kultuurivaatega.

Inimene, kes on kaotanud prillid

Sel hetkel on maailm üksnes hägune mass
üksteise tungivad värvid
ning piirid asjade vahel
maa ja taeva vahel
puu ja linnu vahel
on hahmutult haprad

sel viisil on tulevik ebaluste kaleidoskoop
ja pisimal nihkelgi teiseneb kaunis vaade
halvimaks endeks
müürid kerkivad kuni paistavad
võitmatult kõrged
ning meid kes me pole pimedad
kägistab tee nagu palakas

meie elude toredad naised
üksteise lükkuvad lappuvad põimuvad
too kes meid armastades oma südame kihlas
rõhuvas truuduses
too kes meile valgustas teed
oma häbeme urgu
too kes kaaslane meie vaikuses oli
ja mõistev kui ingel
too kes äkki sirutas ühe käe
meile pimedas ja seejärel teise
too kes silmade ainsa puutega
sõrmede ainsa värega
meid äratas ellu ja siiras sõpruses
tagasi tõmbus

nurgad ja maastikud
silmapiirid ja kirikud
mida kogunud oleme aastatega
ja enesepettusega
paiskuvad segi uhkel turismiplaanil
mis oli me edevus sõprade seltsis
ning selles hõllanduste ja alpuste segadikus
on raske teada mis on klooster mis pühadusteotus
mis on van gogh ja mis suitsuheeringad
mis on acongagua ja mis kaabu
mis on mosaiik ja mis veneetsia räpane vesi
ka ligimesed nätsuvad puntrasse
hullud ja õilsad
pühakud ükskõiksed ja reeturid
ja nad kirjutavad meie isiku ajaloosse
nii ohtraid spliine ja raeve
ei raske on vahet teha
kuu ja jõe vahel
kõrre ja tera vahel

ent saabub hetk kui saame tagasi prillid
ja otsekohe omandab maailm
teatava selguse

tulevik paistab siis ränk
aga ka helendav
tornid kahanevad
sipelgapesadeks
kõikide naiste seast üks
või õieti öelda kujutlus temast
astub ette ja raputab lahti end teistest
kes sellegipoolest ei kao
rännulinnadest ilmuvad
kire ja puhtusega
neli või viis määratud nägu
mis peaaegu kunagi suuresõnalised ei ole
teatav tüdruk kes koeraga mängib
inimtühjal tänaval genfis
keegi arukas neeger alabamast kes seletas
miks on täiesti valge ta nahk
ella fitzgerald laulmas üpris lagedal laval
malamorte teatris firenzes
ja too oriente talupoeg kes rääkis nagu oleks tal käru
aga oli plekist biskviiditaara
kunstniku värvitud

ligimeste kobarast võin ilma vaevata
välja võtta
pika isaliku öö viimase kõneluse
elu sünteesi vahekäigus keerleva surmaga
veterani kes egoismi ja naudinguta
edasi andis
oma ergu mõningad võtmed
seltsimehe kes kaua mõtiskles kongis
ning jalapakkudes vaevles
ega reetnud kedagi
poliitikamehe kes võrratu armastuse ainsas aktis
ütles miljonile inimesele süü kuulub mulle
ning rahvas hakkas sosistama fidel fidel
ning sosin paisus lärmakaks laineks
mis süleles teda ja süleleb teda veelgi
rahva puhta rahva vigase palja idamaa rahva
kes tänaval hüüdis türannid värisege
kuni türanni värin oma sisimat olemust tundis
ning tundmatu tüdruku ja tundmatu poisi
kes iseendastki pisut eemal
nagu spontaansed valjuhääldajad kõigi nimel
teineteisele annavad käe ja ütlevad
edasi julgust

päris kindlasti enam
oma prille ei pilla ma

andestamatus fookusekaotuses
toime panna me võime koledaid vigu

Hispaania keelest J. TALVET

Kutsesuunitluse asjus

12. aprillil käis Saaremaal rühm Matemaatikateaduskonna üliõpilasi koos teaduskonna prodekaani H. Türnpuga ning Füüsika-Keemiateaduskonna esindajad oma dekaani J. Lembraga. Taheti osa võtta saarte abiturientide ballist ja edasiõppimisvõimalusi tutvustavast pressikonverentsist.

Kingisseppa jõudsime just pressikonverentsi alguseks. Pressikonverentsil tutvustasime abituriente edasiõppimisvõimalustega Tartu Riiklikus Ülikoolis, rõhutades muidugi Matemaatika- ja Füüsika-Keemiateaduskonna olemasolu. Seejärel toimus korvpallimäng Matemaatikateaduskond—Kingissepa keskkool, milles suureskoorilise võidu saavutasid saarlased. Kaotuse peamisteks põhjusteks võib lugeda nõrka tegutsemist tagalauas, mis oli omakorda põhjustatud reisiväsimusest.

Pärast väikest puhkust suundusime ballile, kus ka kohe esineda tuli. Olime ette valmistanud väikese, kuid reklaami sisaldava programmi. Eriti tugeva aplausi teenisid IV kursuse tudengid R. Lepik ja P. Mikkov oma rahvamalevateemalise paroodiaga. Menukalt läksid ka omaloominguline ballett «Prints ja karjapiiga» ja Tiit Sõbra laulud. Pärast meid anti esinemisjärg Orissaare keskkoolile ning seejärel Kärdla keskkoolile. JAAN REINSON

Suurele tähtpäevale pühendatud teaduslik konverents

Tartu Riikliku Ülikooli ajalookateedrid korraldavad koos Üliõpilaste Teadusliku Ühinguga teadusliku konverentsi, mis on pühendatud Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 30. aastapäevale. Konverentsil esitatavad ettekanded annavad ülevaate vastavasuunalisest uurimistööst meie ülikoolis, juhivad tähelepanu nii mõnelegi vähemtuntud seigale Suure Isamaasõja ja Teise maailmasõja ajaloos.

Konverentsi avab ülevaatega «30 aastat võidust Suures Isamaasõjas» TRÜ rektor professor Arnold Koop. NLKP ajaloo kateedri dotsendi Vilmar Ruusi ettekanne käsitleb Eestis toimunud sotsialislikke ümberkorraldusi Suure Isamaasõja eelõhtul. NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent Jaroslav Raid annab üksikasjalisema ülevaate fašistliku Saksamaa agressiivsetest plaanidest Nõukogude Liidu ja Baltimaade suhtes Suure Isamaasõja eel ja päevil. Fašistide poolt hoolikalt varjatud «Generalplan Ost» nägi ette Baltimaade saksastamise lõpuleviimise kolme aastakümne jooksul sõja lõpust arvates. Nüüd on saanud selle kuritegeliku plaani üksikasjad teatavaks ja need tuuaksegi J. Raidi ettekandes esile.

Kaks ettekannet on ajaloo-osakonna üliõpilastelt. IV kursuse üliõpilane Jüri Hellat käsitleb Põhjamaade (Soome, Norra ja Taani) vabastamist fašistlikust ikkest 1944. ja 1945. aastal. III kursuse üliõpilane Endel Kuusik annab ülevaate võidukevadest Tartus 30 aastat tagasi. Konverentsi lõpul jagab kuulajatega mälestusi meditsiinikandidaat Juri Ksenofontov, kes meenutab olulisemaid episoode oma sõjameheteelt Dnepri äärest kuni Berliinini.

Konverents toimub TRÜ aulas esmaspäeval, 5. mail algusega kell 16.15 Ülikooli kollektiivi kõigi liikmete osavõtt sellest suurele võidule pühendatud üritusest on teretulnud.

Orgkomitee

Miralda — Maria Klenskaja, Indrek — Harri Kõrvits, proua Malmberg — Lisl Lindau.

„Indrek"

«Tähelepanu!»
«Vaikust palun!»
«Mootor!»
«Kaamera!»

Maurus: MIS TE VASTASITE? KUI TEILT KÜSITI, KAS USUTE JUMALAT?

Indrek: VASTASIN, ET USUN.

— KAS TÕESTI? KAS TE EHK EI ÕELNUD: VIST USUN? pinnib Maurus.

— JUST NÕNDA, tunnistab Indrek.

— KAS KUULSITE, SEE PIKK MEES VIST USUB, karjub direktor.

— KAS TE KODUS KA VIST USKUSITE?

— EI, USKUSIN KINDLASTI, vastab Indrek.

Maurus: KAS KUULSITE! KODUS TA USKUS, AGA NIIPEA KUI TULI VANA HÄRRA MAURUSE AUSASSE MAJA, NÜÜD ENAM EI USU!

Maurus on treppi mööda ülespoole läinud.

Pealtkuulajad naeravad laginal.

Maurus pöördub tagasi poiste poole.

Maurus: MITTE NAERDA, KUI HÄRRA MAURUS RÄÄGIB JUMALAST, MUIDU VÕIB JUMAL ARVATA, ET ME TEDA NAERAME.

Veel suurem naer, ka direktor ise naerab kaasa, heidab aga äkki kõrvalpilgu postamendi poole, tõsineb. Siis osutab Maurus Timuski toa poole.

Maurus: SEE HÄRRA SEAL ÜLEVAL TUDEERIB JUBA AMMUGI, AGA KUHUGI TA EI JÕUA, SEST TAL POLE ARU. TEMA JÄNDAB JUMALAGA JA MAAILMA LOOMISEGA, NAGU TAHAKS TA HAKATA UUT MAAILMA LOOMA, VÕI MÕTLEKS TA JUMALA JUURDE TOHTRIKS VÕI ADVOKAADIKS PÄÄSEDA.

Maurus on uuesti lähenenud.

Trepiastmel seisavad närustes saabastes jalad.

Mauruse hääl:

— AGA JUMAL AJAB OMA ASJAD ISE, VÕI NENDE LÄBI! . . .

Saapad hakkavad liikuma.

Mauruse tekst jookseb n.-ö. maha.

— . . . KES USUVAD KINDLASTI! . . .

«Stopp!»

«Tallinnfilmis» lavastatakse järjekordset filmi «INDREK» A. H. Tammsaare romaani «Tõde ja õigus» II osa järgi. Režissöör-lavastaja on M. Mikiver, stsenaristid L. Remmelgas ja A. Kruusement, operaator M. Dorovatovski, kunstnik-lavastaja H. Klaar. Kaasa teeb tugev näitlejate kaader: Maurus — Ants Eskola, usuõpetaja — Jüri Järvet, Timusk — Heino Mandri, Voitinski — Kaljo Kiisk, Slopašev — Rein Aren, von Elbe — Juhan Viiding, Vainukägu — Tõnu Mikiver, Miralda — Maria Klenskaja. Indrekut mängib Harri Kõrvits juunior.

Tallinn, Pöögelmanni 8, «Tallinnfilmi» paviljon. Ukse kohal hoiatus: «Vaikust! Helikirjutus.» Kõrget, justkui katuseta ruumi valgustavad kümned lambid ja prožektorid. Kaamera on üles seatud «härra Mauruse koolimaja eesruumis». Režissöör Mikk Mikiver jagab näitlejatele viimaseid õpetussõnu järgmise kaadri jaoks. «Õpilased» kuulavad. Juba nende vanusest ja riietest võib järeldada, et kõrtsmik «Tõe ja õiguse» II osast rääkis tõtt: «Mauruse juurde pääseb igat kanti ja igal ajal, tule sügisel, jõulus või lihavõttes, ole kaheksane, kaheksateistkümnene või kaheksakümnene. Seal õpivad paljad pealaed ja hallid habemed.» Ruumi sisustus on lihtne: teisele korrusele viiva puutrepi juures seisab postament, millel asetseb suur tühi vaas. Nurgas kapp, selle otsas kipsist Goethe ja Schilleri näokujud. Teises ruumis, «söögitoas», on istet võtnud need näitlejad, kes momendil kaamera ees seisma ei pea. Keset tuba on suur söögilaud, mille kohal nööri otsas kiigub õieli kaela ja laialilaotatud tiibadega luik. Laual kuivanud leivaviilud. Nurgas kapil sööginõud — suured vasekollased pannid, tassid, taldrikud, hulk lusikaid. Seinal pommidega kell, mis näitab parajasti kaheteistkümnendat tundi. Öö või päev? Ei tea — kell seisab! Kogu söögitoa mööbel on vanaaegne — ilusad nikerdustega ja nahkpolsterdusega toolid. Kust need saadud on? Üle Eesti kokku otsitud!

Ants Eskola: «Mikiveriga tunnen end üldse koduselt, oleme temaga kaua ühes teatris töötanud, me mõistame teineteist. Käesolevas rollis mul puudub uudsus, kardan, et kordan natuke oma vanu osi, aga seda ei tahaks.» A. Eskola kiirustab tagasi kaamera ette. Ümberringi käib kibe askeldus. Mikiver seisab näitlejate keskel ja seletab neile midagi. Temast õhkub loomingulist energiat, tema impulsiivsus näib üle kanduvat mitte ainult näitlejatele, vaid isegi abipersonalile.

«Tähelepanu!»

Esimene duubel, teine, kolmas . . .

«Vaheaeg 10 minutit.»

Valgus lülitatakse välja, näitlejad lahkuvad paviljonist. Kes läheb suitsu tegema, kes kohvi jooma. Kell hakkab juba 22 saama.

Raul Tammet, teine režissöör: «Veame Indrekut ühe filosoofi juurest teise juurde, aga ometi on see film üsna argiselt äraseletatav — ühe noore mehe rännuaastad. Indrek liigub kindlas kujundite süsteemis ja see, mille jätab üks filosoof ütlemata, ütleb samalt tasandilt mõni teine. Lugu ise on sisult argine, vormilt raskepärane. Ei tohi lasta end ehmatada vormist, tuleb näha sisu.»

Näitlejad tulevad tagasi. Operaatori assistent on vahepeal kassette laadinud, grimmeerijad näitlejate «krohvi» parandanud. Valgus lülitatakse taas sisse ning õige pea on paviljon kuum kui saun. (Kuidas küll Heino Mandri oma paksus mantlis ja labakutes välja kannatab?)

Mikiver: «Kummas käes olid Maurusel eelmises stseenis prillid? Aga laseme tal uuesti teha, mingi mootorne närv juhib siis teda samuti kui enne. Ainult keegi ei lohi küsida, muidu ütleb, et prille polnudki käes!»

Uus kaader. Pool tundi, kolmveerand, isegi tund ettevalmistusi, et jäädvustada tselluloidlindile 1,5 minutit filmi. Õhus on väsimust, kell on juba üle südaöö. Ja veel viimane stseen. Duublid, duublid . . . Mikiver ei ole päris rahul, proovib erinevaid variante. Dorovatovski laseb ümber paigutada prožektorid, vaatab läbi kaamera, palub näitlejail natuke tahapoole astuda. Veel üks duubel. Lõpp. Valgus kustub.

Kell on juba üks läbi, kui buss minema sõidab, et viia näitlejad koju. Homme jälle. Ja nii sügiseni välja.

«Mida arvata eesti filmi üldisest tasemest»?

M. Mikiver: «Eesti filmi üldine tase? See on niivõrd abstraktne mõiste, et ei ehmata eemale ega julgusta tegema — eelkõige tuleb iseenda arusaamisi praktikas kontrollida.

Et see minul sünnib just Tammsaare loomingu najal, on natuke ehmatav küll. Juba kasvõi sellepärast, et teatris olen siiamaani teadlikult hoidunud tema loomingut puutumast, arvates ennast selleks veel mitte valmis olevat.

Kui nüüd mu kontakt selle mõttehiiu loominguga ei piirduks palja peegeldamisega ja ma suudaksin natukenegi temast lähtuvat valgusvoogu läbi enda lasta (murda), siis ehk ei jookse kogu kollektiivi pingutus lausa tühja? Ei tea.

Tean praegu ainult ühte: filmi tegemine on igal juhul väga raske t ö ö.

Ja veel: kaotab see, kes kujutab ette, et tema ü k s i teeb filmi; kui ta ei tea ega tunneta, et filmitegemise edukus sõltub riietajast, valgustajast, rekvisiitorist, assistendist jne. jne., kunstnikust, operaatorist, direktorist ja näitlejatest rääkimata, sõnaga — igast inimesest, kes selles protsessis tegev on, siis ta kaotab!

Et mina seda tean, ei tähenda aga hoopiski, et peaksin võitma.»

A. KORTS
M. TAEVERE

FRIEDRICH ROBERT FAEHLMANN

Üks jalatäis maad,
üks peotäis mulda —
Mu isamaa!

27. aprillil 1850. a. lausus need sõnad Tartu Raadi kalmistul Faehlmannile tema noorepõlvesõber kirikuõpetaja R. Hollmann.

Fr. R. Faehlmann oli surnud 22. aprillil 1850.

Seda lõppu oli aimata juba aastaid varem — tiisikuse käest ei pääsenud tol ajal keegi. Täielikult murdus Faehlmanni tervis 1849. a. lõpus. Septembris saatis ta viimase kirja Fr. R. Kreutzwaldile:

«Oh mu ella veljekene
Kullerkuppo kaimokene —
Luggo on ikken alleda,
Aige põlveke vägga rasseda!»

Jõulu eel 1849 külastasid teda lähimad sõbrad, nende hulgas ka Kreutzwald. Faehlmann vestles hilisööni Kreutzwaldi ja Õpetatud Eesti Seltsi sekretäri dr. Sachsendahliga, tegi koguni tulevikuplaane. Edaspidi tervis halvenes ja kustumine tuli kiiresti.

Sellele surmaga heitlemisele oli eelnenud töörohke elu, väga andeka ja mitmekülgse inimese viljakas tegevus.

Fr. R. Faehlmann sündis 31. detsembril 1798. a. Järvamaal Ao mõisas. Oma eluloo kuni 1826. aastani on ta ise kolmandas isikus lühidalt kirja pannud seoses palvega arstiteaduskonnale lubada teda *dr. med.* eksamitele: «Esimest algõpetust sai vanemailt, siis 5 a. vältel kreiskoolis Rakveres. Selle lõpetades asus Tartu ja juulikuul 1814 võeti vastu õpilaste hulka gümnaasiumi, mis õitseb Tartus. Peale seda kui kolm ja pool aastat on kasutanud juhatust kõrgestiõpetatud gümnaasiumi õpetajailt ja ära lastud küpsustunnistusega võeti vastu 1817. a. lõpul arstiteaduskonna üliõpilaste hulka . . .»

Arstiteadust õppis Faehlmann kümme aastat! Miks nii usin ja võimekas üliõpilane lõpueksamitega ei kiirustanud, on mõnes mõttes veidi salapärane tänaseni. Seda enam, et Faehlmanni kui arsti andekusest ja teadmistest olid ju paljud tolleaegsed arstiteaduskonna professorid teadlikud. Piisab ehk, kui meenutada kasvõi nimekat sisekliiniklast professor J. Fr. Erdmanni, kes palju aastaid oli Faehlmannile patrooniks. Ega Faehlmanngi võlgu jäänud — ta on õelnud: «Erdmanni kliinilisel õpetusel nägin ma ehmatusega suuri puudusi oma enese teadmistes ja töötasin nüüd ööd kui päeva, et täiendada puuduvat osa.»

Juba 1822. a. oleks Faehlmann võinud oma arstieksamid sooritada, kuid ta ei kiirustanud, leides, et tal pole veel piisavalt teadmisi; teda ei ahvatlenud isegi võimalus 24-aastaselt ülikooli kliinikus õppetoolile konkureerida. Faehlmann jäi endale kindlaks ja lisaks õpingutele ülikoolis hakkas ta 1824. aastast alates praktiseerima ka vaestearstina. Ja alles 1826. aastal sooritas ta arstieksami, nn. *examen rigorosum pro gradu Doctoris Medicinae.* Üliõpilaste nimekirjast arvati ta aga välja alles 1827. a. kevadsemestri lõpul. Pikk õppeaeg polnud kasutult möödunud — 2. novembril 1827. a. kaitses Faehlmann juba doktoriväitekirja teemal «Observationes inflammationum occultiorum» (Täheldused varjatud põletikest). Vähe sellest, 1828. a. jaanuaris teeb Faehlmann veel ühe eksami, nimelt praktilise sünnitusabi alal, omandades nii ka *accoucheur*'i atestaadi. Ja möödus ainult mõni aasta, kui ta oli juba Tartu populaarseim arst.

Kuid pöördugem siiski tagasi Faehlmanni doktoriväitekirja juurde. Professor S. Talvik, Faehlmanni üks parimaid biograafe, on leidnud, et väitekirja autor on ühelt poolt suure kirjandusliku eruditsiooniga ja teisalt kaine objektiivne vaatleja. Faehlmann oli suutnud hoiduda nii tollal õitsenud natuurfilosoofilistest spekulatsioonidest kui ka pealiskaudsest empiirikast. Väitekirja lõpul on Faehlmann esitanud 16 teesi väljendamaks oma tõekspidamisi tollase meditsiini kohta. Tooksime ära vaid mõned neist, mis iseloomustavad Faehlmanni kui iseseisvat ja kaugele ettenägevat arsti ning mõtlejat.

31. 12. 1798.—22. 04. 1850.

«Kooskõla ja sümpaatia nimetused meditsiinis ei ole muud kui kattemantel meie ignorantsile» — tees, milles on peale stiiliilu ka midagi rohkemat.

«Hahnemanni «teooriat» tühistavad kõige paremini need minimaalsed arstimite annused, mida tema ette kirjutab haigeile» — milline skepsis suhtumises Hahnemanni kui homöopaati!

«On olemas profülaktiline ravi, tähendab ei ole profülaktilist tervistumist» — tees, mis ei vaja kommenteerimist.

Samas ka kahtlemata vaieldav arvamus:

«Praktilis-arstiteaduslised populaarsed teosed toovad enam kahju kui kasu.»

Tuleb nõustuda professor S. Talvikuga ka selles, et see Faehlmanni kui arsti noorustöö juba näitab teda suveräänse vaimuna omaaegses teaduses.

Ärgem tõtakem veel Faehlmanni kui keeleuurija ja kirjaniku maadele, vaid jälgigem põgusalt edasi tema arstikarjääri kulgemist. Paljusid on huvitanud küsimus, miks ei saanud Faehlmannist ülikooli professor mõnes meditsiiniharus.

Põhjusi on palju ja mitmesuguseid, kahtlemata ka see, et Faehlmann ei tahtnud arstipraksisest loobuda. Kuid olulisem tundub olevat Faehlmanni kompromissitu isiksus, mis kuidagi ei sobinud kokku Nikolai-aegses ülikoolis valitsenud režiimiga. 1837. a. pakkus Kaasani ülikool Faehlmannile kohtu-arstiteaduse korralise professori kohta, kuid Faehlmann loobus ka sellest. Alles elu viimasel kümnendil usaldati talle arstiteaduskonnas õppetool. Aastatel 1843—1845 loeb Faehlmann viis semestrit farmakoloogiat, retseptuuri ja dieetikat, kuid professoriks ei valitud teda ikkagi. Nagu kiuste leidis peagi kinnitust ta enda tehtud irooniline märkus ühes varasemas erakirjas: «Otsitakse Saksamaal noori õpetlasi, kellel käsi omal isamaal liiga hästi käib, professoriteks Tartu.» 1845. a., põhjenduseks Faehlmanni kehv tervis, «vahetatakse ta välja» Tübingenist pärit professoriga.

Faehlmanni kui praktilise arsti tegevuse lõppakordiks saab tema ennastsalgav tegutsemine 1848. a. Tartus puhkenud kooleratäudi ajal. Ise juba raskesti haige, ei hoolinud ta ülemäärasest töökoormusest, ta töötas praktiliselt kogu ööpäeva, puhates ainult paar tundi, ajuti isegi lahti riietumata . . .

Faehlmanni kui inimest ja arsti on tabavalt iseloomustanud J. V. Jannsen. «Vaadakem teda veel kord tema tohtriametis, pangem tähele seda hoolsat muret, mis ta oma töö kallal kandis! Kui pikkamisi, kui suure järelemõtlemisega jagas ta tõbistele rohtu välja; kui ettevaatlik ta oli, enne kui mõni uus rohi jälle käsile võeti . . . Faehlmann tundis oma rohud ära nagu sõjaülem oma väemehed . . . Tema ei kummardanud kaela rahakoti ees . . . Nõnda siis võis teistel arstidel õigus olla kaebada: Faehlmanni hale meel rikkuvat linnarahva hoopis ära, sest kui mujalt ilma rahata abi saada ei olevat, — Faehlmanni käest ometi . . . Ja mitu korda on mõni peenikene proua või mõni suur preili kaua pidanud ootama ja kord teise järele saatma, sest et Faehlmann mõne vaese külanaise ehk viletsa töömehe valusängil talitses ja järele mõtles.»

Ülikoolis algas ka Faehlmanni kui keeleuurija tegevus. Huvi eesti keele vastu, mis oli kümme esimest eluaastat ainuke keel, mida Faehlmann mõistis, elavnes taas 1825. a. lõpul, mil Faehlmann vabal ajal hakkas harrastama eesti keele uurimist. Harrastusest aga kasvas välja tõsine töö. 1838. a. asutati Faehlmanni initsiatiivil Õpetatud Eesti Selts, mille raames eesti rahva keele ja sõnavara uurimine organiseeritumalt jätkus kui seni. 1840. a. hakati välja andma «Tarto ja Võrromaa rahvakalendrit», mida Faehlmann ise toimetas. 1842. a. saab Faehlmannist ülikooli eesti keele lektor ja 1843. a. Õpetatud Eesti Seltsi esimees, millisel ametikohal ta oli kuni surmani.

Faehlmann ise ei pidanud end mingiks autoriteediks eesti keele alal, pigem asjaarmastajaks. Oma uue ameti puhul — eesti keele lektoriks valimisel — on ta kirjutanud: «Mis tehha, ei oska keelt egga kirja, pannakse vaesekest unniko otsa, laulgo kedda juhtub.»

Faehlmanni keelealased tööd astmevahelduse, verbide pööramise ja noomenite käänamise, sõnade tuletamise ning ortograafia valdkonnas kõnelevad teist keelt. Grammatika ilmutamiseks polnud Faehlmanni arvates aga keeleuurimine veel küps.

Keeleküsimustega tegelemine on seotud folkloori, eriti Kalevipojamuistendite uurimisega. Tema kogutud Kalevipoja-materjalid jõudsid kõik Kreutzwaldini.

Faehlmann oli esimene eesti soost ülikooli õppejõud eesti keele ja arstiteaduse alal.

Maimu ja Vaino Vahing

Sõpruskohtumine Riias

25. aprilli hommikul viis «Tšaika» 25 Õigusteaduskonna üliõpilast Riiga sportlikuks sõpruskohtumiseks Läti Riikliku Ülikooli sõsarteaduskonnaga. Riiga jõudes ilm meid eriti ei hellitanud, küll aga leidis igaüks killukese kevadet üleantud maikellukeste kimbust.

26. aprillil läks võistlusteks. Avasõnad lausus LRÜ Õigusteaduskonna dekaan dots. V. Sulcs: «Rahvaste sõpruses peitub suur jõud. Eriti ilmneb sõprussidemete tugevus ühises töös, koos ülesannete lahendamisel ja ka spordis. Seekordne kohtumine on pühendatud fašismi üle võidu saavutamise 30. aastapäevale. Soovin kõigile edu ja kordaminekut nii spordivõistlustel kui ka kõigil meie kohtumise päevadel.»

Noormeeste ja tütarlaste lauatennises ning tütarlaste võrkpallis kuulus võit meile. Noormeeste korvpalliheitlus oli I poolajal tasavägine (poolajavileks vaid ühepunktiline vahe 25:26). Teisel poolajal pääsesid maksvusele riialaste suuremad kogemused, sest meeskonnas mängis 3 ülikooli koondise põhirivistuse mängijat, kellest silmapaistvaim oli Aldis Plaudis. Võit Lätile 83:69. Noormeeste võrkpallimängu ajaks oli rändkarika saatus tegelikult otsustatud, sest viiest arvesseminevast alast olime 3 juba võitnud ning võib-olla seepärast tuligi vastu võtta kaotus.

Lõpubanketil jagati auhindu, tantsiti ning leiti: side peab jätkuma. Sügisel ootame lätlasi Taaralinnas.

RAUL NARITS

Koostöö Leningradi teadlastega süveneb

Läänemeresoome hõimude — eestlaste, liivlaste, soomlaste, karjalaste, vepslaste ja isurite kokkupuuted idaslaavi hõimudega ulatuvad kaugesse minevikku. Nimetatud erinevate etniliste tunnustega rahvaste ajalooline areng ja kultuuripärand on pakkunud ainet ning huvi arheoloogidele juba aastakümneid. Kuid nende rahvaste üsnagi erisugune ajalooline saatus, eeskätt aga I aastatuhande lõpul ja II aastatuhande algul m.a.j. kujunenud keerukas ajaloolis-poliitiline olukord (Vana-Vene riigi tekkimine ja sellega seoses mittevene rahvaste assimileerumine slaavlastega jne.) on mitmeti raskendanud muinsusuurijate tööd.

Läänemeresoome ja idaslaavi rahvaste kokkupuutumisel tekkinud vastastikused mõjustused ei ole tugevasti kajastunud mitte ainult keeles, vaid ka materiaalses kultuuris: matmiskommetes, kalmevormides, ehtetüüpides jm. See on teinud raskemaks n.-ö. puhaste etnoloogiliste kultuuripiiride eraldamise, kunagiste asulate täpsema määratlemise. Iseäranis komplitseerituks on osutunud kõnesolevate hõimude etnogeneesi konkreetsem jälgimine, eriti Loode-Vene aladele I aastatuhande lõpul m.a.j. asunud slaavlaste — sloveenide ja krivitšite etnilise päritolu kindlakstegemine. Täpsemat selgitamist vajab läänemeresoome ja idabalti substraadi osa selles. Senised seisukohad on paljus veel vaieldavad, neis on mitmeid vasturääkivusi, mis mõnikord on tingitud uurijate erinevatest poliitilistest kontseptsioonidest (revolutsioonieelsed ja -järgsed uurijad, kodanlike maade õpetlased jne.), enamikus aga kõnesolevate hõimude kokkupuutepiirkonna — Loode-Vene laialdaste metsarikaste ja jõgedest läbitud alade vähesest arheoloogilisest uuritusest. Nõukogude arheoloogide sulest on ilmunud juba mitmeid monograafiaid valgustamaks uurimistöö praegust seisundit ja saavutusi (näit. liivlaste, vepslaste, novgorodi sloveenide ja krivitšite vanemast ajaloost). Erinevate ajalooperioodide kaupa on siiski teha veel palju, esmajoones aga nende etniliste küsimuste selgitamisel.

Läänemeresoome ja peamiselt Loode-Vene alade idaslaavi muististe uurijate paremaks koostööks loodi hiljuti NSVL TA Arheoloogia Instituudi Leningradi filiaali juures uus slaavi ja läänemeresoome sektor. 7.—11. aprillini k. a. Leningradi Arheoloogia Instituudis toimunud üleliidulisele pleenumile olid kutsutud ka läänemeresoome ja slaavi muististe uurijad väljastpoolt Leningradi, et leida üheskoos kõige ratsionaalsemad alused ühise töö koordineerimiseks. Eesti uurijaid esindasid ENSV TA Ajaloo Instituudi arheoloogia sektori vanemteadur S. Laul ettekandega «Läänemeresoomlaste lääne- ja idapoolsete hõimurühmade kujunemise probleemidest» ja allakirjutanu ettekandega «Vana Jurjevi osast Tartu linna kujunemisel».

Edaspidistele sümpoosionidele tahetakse kutsuda ka Soome ja Rootsi vastavad spetsialistid. Põhjalikuma uurimistöö tagamiseks lepiti kokku teha ühiseid uurimis- ja inspekteerimisreise (näit. Eesti ja Leningradi uurijate suvised inspekteerimisreisid Loode-Venesse, mis kergendaksid muististe tüüpide määratlemist, kalmevormide selgitamist jne.). Otsustati ka vastastikku osa võtta arheoloogilistest kaevamistöödest kõnesoleva uurimistöö areaalis Vana-Laadogas ja Kamnos. Samal koostööeesmärgil sõidab slaavi ja läänemeresoome sektori kollektiiv kevadel kolmepäevasele tutvumisreisile Eesti muististega. Tulevikus laieneb seda laadi koostöö veelgi. Arheoloogiaüliõpilastel oleks see aga võimalik praktikabaas.

VILMA TRUMMAL

Isetegevuse lõppvoorust

4. aprillil toimus meie ülikooli klubis midagi, mis mitte päris igapäevane ei ole. Nimelt võis selle reedese päeva õhtul näha-kuulda meie suurkooli taidlusülevaatuse kolmandat ja ühtlasi viimast etappi. Seega — parimaid nende küllaltki paljude hulgast, kes kas omatehtu või omalooduga esimeses voorus üles astusid.

Et alustasime tavalisest klubiõhtust veidi varem, juba kell 19, siis esialgu võis ehk nuriseda publiku vähesuse üle, kuid mida edasi, seda enam tuli rahvast, seda tugevamaks muutus aplaus, seda soojemaks vastuvõtt ja viimase numbri ajal oli rahvas lausa vaimustatud. Tahaksingi siinkohal sellest viimasest etteastest rääkida.

Vene filoloogia IV kursuse üliõpilased esitasid, nagu nad ise oma kava nimetasd, *show* tudengielust. Nimetus on küll kulunud ja trafaretne, kuid ega see veel ei ütle, mis selle taga on. Aga taga oli jah, tõepoolest vaimukalt, toredalt ja temperamentselt lavastatud pildid üliõpilaste, s. t. meie endi elust, õpinguist ja meelelahutustest. Laval olid vaid tütarlapsed. Kuid nad said suurepäraselt hakkama ka pisikeste laste ja meeste osadega ning üldse kõigi ja kõigega, keda või mida nad kujutada tahtsid. Ainukese puudusena torkas silma esinejate taseme küllaltki suur erinevus. Ülejäänud kava suhtelise staatilisuse kõrval oli see number temperamentne, vaimukas ja lõbus. Siin olid koos nii sõna kui muusika, laul ja tants. (Kõik teised numbrid sisaldasid ühe või kaks nendest komponentidest.)

Kõigele annab erilise võlu uudsus ja omapära. Omaloodud laule laulsid ülevaatusel Jüri Karja (Ajalooteaduskonna vilistlane), Priit Kaldoja (Ajaloot. IV k.), Mikael Taftjan (Majandust. I k.), Tiit Sõber (Matem. III k.), Ülo Mander (geogr. III k.). Olgu siinkohal lisatud, et laule teevad meil üsna paljud, kuid loomulikult ei jõudnud ju kõik lõppvooru ja mitmedki jätsid isetehtu seekord üldse saladuseks.

Instrumentidest üllatasid meeldivalt Margarita Itzkowitch (füüs. IV k.) kitarril ja Tiina Torn (ingl. fil. III) viiulil, esitades Diabelli «Menueti» ja Carulli «Dueti».

Ja nüüd juhtsõnalisest osast.

Ideelis-poliitiliselt oli tugev Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilaste temaatiline montaaž «Peatu, mööduja!». Teistest seda laadi numbritest oli see ilmselt parim.

Toredasti ja sisemise kaasaelamisega esitas Mati Soonik (eesti fil. IV k.) Villu monoloogi A. H. Tammsaare «Kõrboja peremehest».

Nagu juba eespool öeldud, tõmbab uudsus tähelepanu. Eesti filoloogia III kursuse tudengid, kellele dotsent Juhan Peegel oli kirjutanud näidendi, õigemini kirjandusliku kohtu paroodia «Orel gaasipliidil» stsenaariumi, said endale võetud üsnagi raske ülesandega see lavale tuua päris hästi hakkama. Siingi on juttu tudengielust ning see vana hea teema on pandud värskesse ja lõbusasse vormi.

Enamik numbritest, millest ülalpool juttu oli, ja mitte ainult need, said rangelt žüriilt lähetuse vabariiklikule kõrgemate koolide isetegevuse ülevaatusele.

Aga eks kiitus ja au ole üks asi, tegemise rõõm teine. Ja see teine on seekord tähtsam.

MARE PRINITS,
eesti fil. III

Muljeid kevadnäituselt

Käisin kevadnäitusel. Tundub, et tooni annavad noored kunstnikud. Üksikud meistrid välja arvatud, võiks seda ka noortenäitusena esitada. Teemad on sellised, nagu meie näitustel ikka — inimese suhted tehnikaga, loodusega, teiste inimestega. Vähem oli monumentaalseid ja ühiskondliku sisuga töid. Tase näis keskmine.

MALLE LEIS ületab oma niigi kõrget taset kuni šokeeriva iluni. Kolmeosalise pildi «Milvi» keskmisest osast kiirgas nagu elektrilaineid. JAAK ADAMSONI töödes ei ole linnalikku närvilisust ega juuksekarva lõhkiajamist. Värvid on jõulised, eredad, sealjuures harmoonilised. Tema maalide sümboolika ei ole pealetükkiv, vaid rahulik, eepiline. Meeldis ta omapärane vaatenurk sõjatemaatikale. LUDMILLA SIIM — tema pildid on alati nagu lavastatud, jõuga liikumatuks surutud. Võib-olla sellepärast tunduvadki kõledad, natuke õudsed ja ka pinnapealsed, kuigi väliselt on ruumilisus tema maalides alati tähtsal kohal. M. Undi portree oma plakatlikult selge ülesehitusega näis dramaatilisena. Tekkis kujutlus lavasügavusest, millest prožektorivihk on esile rebinud vihaselt oma vaateid kaitsva mehe. ANDRES TOLTSI tööd on samuti lavastatud, aga nende iseloom on teine, nad ei ole agressiivsed. On tunda korraldavat ja juurdlevat mõistust. TOOMAS VINT. Kui paljud on näitusel tema tööde ees mõelnud või öelnud: «Oh, oleks mul kodus seinal selline pilt!» Toomas Vint püüab kollektiivsest alateadvusest unistusmaastikke fikseerida. Samalaadsed on ka AILI VINDI meremaalid, aga leebemad, peenemad, rafineeritumad. REIN TAMMIKU puhul ei suuda ma tema kontseptsiooni tabada. Ta paneb pildile põnevaid asju ja maalib need ka väga kenasti ja õigesti ära, aga ühtset tervikut ei ole ta neist suutnud veel luua. On tunda energilist tegutsemist ja pilgupüüdmist. Seejuures on ta tööd ikka väga efektsed ja huvitavad, ent nad jätavad nõutuks. On need ärritamiseks? Ometi ei saa eesti kunstile mõeldes teda kuidagi mängust välja jätta. OLGA TERRI maalib endiselt, aga ennast kordamata punapõselisi nukraid portreesid. Neliaka naivismi. Probleemid küllap enamasti eetilist laadi. Puhtad värvid aga kutsuvad kõiges nägema mängu, kui mitte isegi klounaadi.

Graafikas oli toredaid pliiatsijoonistusi, näiteks HERALD EELMA tööd, samuti SIRJE LAPINI omad, kelle abstraktsed, fantastilised elavad maastikud olid kõige meeldivamaks üllatuseks. Väga huvitav on MARE VINT, kes nii väheste vahenditega ikka uusi meeleolusid väljendab. Tema lehtedes on äärmine puhtus; liikumisefektid kannavad mõttelist allteksti. Sarnane on ka TÕNIS VINT, kellel on küll tehne «tähestik», ta on ka ekspressiivsem. Nende maailm on puhastatud kõigest argipäevasest, pole ka otseseid sümboleid. Näib, et ka need pildid tahavad mõjuda alateadvusele, lasta inimestel jõuda sellent, millest nad poleks julgenud mõelda. Igatahes pole see vahendite nappus vaesus, vaid piiramine millegi (tähtsa?) nimel.

Graafikaosakonnas meeldisid veel JÜRI OKAS, URMAS PLOOMIPUU, LEONHARD LAPIN, RAUL MEEL.

Üldiselt näib, et suund on mõistuslikuma kunsti poole, elamuslikult kunstilt analüüsiva, eetilise kunsti poole. Selletõttu jäid mõned iseenesest mitte halvad, kuid just muljelo, isiklikule elamusele ülesehitatud tööd (kas või LUULIK KOKAMÄE maalid) nagu tähelepanust kõrvale.

ANNE LOONELA,
ajaloo-osak. I k.

«Otsingud» jutumärkideta

... Käest kinni, eemalduvad aeglaselt noormees ja neiu, koondudes rohelises ja punases valguses, punane tüdruk üheks oma rohelise, roheline poiss — oma punase varjuga. Saamas nii teineteiseks ... Ning iscendaks.

Valgusefektne lõpp, mida ma kirjeldasin, pärines Mererajooni pantomiimitrupi programmist «Otsingud», mille esitasid sõpruspäevade külalistena Kai Must, Ilme ja Eero Spriit, Aleksander Eelmaa, Jaak Siirak ja Mart Vahtel, seades niiviisi Tartu publiku maitseotsustuse alla ühe esimestest eesti lava žanripantomiimidest. Kaheksa miniatuuri pluss valgustus pluss muusika on küllalt tähelepanuväratav saavutus, peatumaks mõningail põhimõttelistel küsimustel, puudutavail pantomiimi üldse ning «Otsinguid» eriti.

* * *

Just eile lugesin neljanda «Nooruse» aforismialbumist üht Nietzsche omaga sarnast lauset sellest, et oma mina tuleb teostada ja mitte ületada. Vähemalt pantomiimi kohta näib viimane kehtivat sajaprotsendiliselt, kuivõrd lõppkokkuvõttes on pantomiim defineeritav kui «mitteverbaalse käitumise kunst». Siinjuures väärib erilist tähelepanu just sõna «käitumise», sest see kujutab endast pantomiimižanri liigierisust ning eraldab pantomiimi balletist, resp. *«mitteverbaalse (ja mittekäitumusliku) tegevuse kunstist». Balletitants v. v. pantomiim vastab täielikult žanripuhtuse nõuetele ainult siis, kui tema verbaalses kirjelduses ei esine sõna «ütlema» ega selle ühegi sünonüümi finiitseid vorme. Viimase vastu esineb patustamisi («Nokturn», «Koorumine»).*

Parimini paistis trupil olevat omandatud müürietüüd, mida kasutati mitmes montaažis («Sõnadeta vaatemäng I», «Müür», «Koorumine» — eriti kaks viimast). «Koorumine» nõudnuks seejuures igatahes grupi täpsemat kokkumängu.

*«Koorumine» oli kõige pikem, seetõttu ka kõige enam probleeme koondav miniatuur. Üks küsitavustest puudutab rohkeid kaltse, millega «Koorumise» käigus manipuleeriti ning mis ei paistnud miniatuuri žanrilises mõttes sugugi rikastavat. Üldiselt võiks ühe pantomiimi kuldreeglitest sõnastada nii: mida vähem kaltse, seda enam pantomiim (*omnis pantomimus, quo minus pannorum, eo magis pantomimus*). Mängima ei pea mitte atribuudid, vaim miim; alles sellest algab tegelik mimesis. (Muuhulgas on ka kahju, et ilmatu laia halati tõttu läks «Koorumisest» kaduma punases trikoos noormehe liikumine.)*

Tehnilises mõttes paistabki praegu trupile suurimaid raskusi valmistavat žanri piirides püsimine, mis on ka usutav, kuivõrd eesti lava vastavaid kogemusi tegijate käsutuses veel ei ole. Jääb vaid loota, et Mererajooni trupi omadest kasvab kasu nii trupi enda kui eesti pantomiimikäsituse tarbeks.

Hoopis suuremat probleemi näis endast «Otsingute» juures kujutavat esitatava sisuline külg ning ideeline kandvus. Praegusel kujul olid miniatuurid vaadeldavad montaažidena, mille kogutähendused moodustasid küll kui eri tegevustüüpide tähenduste summad, milles aga üksikliigutuste tasemel oli paljugi sisuliselt põhjendamatut, tegevuslikku «liigliha». Mitmed karakterid paistsid üksikminiatuuride seisukohalt olevat lõnuni lõbi tunnetamata («Värvid», «Kreedo», «Koorumine»).

Programmi ideestik jäi küllalt ühtlaselt «üldinimliku moraali» sfääri: raha-ahnuse kriitika («Kreedo», «Koorumine»), eneseohverdus ligimese heaks («Müür», «Pastoraal», «Nokturn», «Koorumine»), väikekodanlase aja- ja ruumiängistus («Silmapilk», «Sõnadeta vaatemäng I»). Sisuliselt täiesti amorfne tundus esimene miniatuur («Värvid»), mille puhul erinevate karakterite loomine katkes veerandipealt. Vähem rahuldas ka «Nokturn», mille kontseptsiooni hägusust ei suutnud varjata lava pimedus ega hajutada küünalde valgus.

Trupi tase ilmnes miniatuurides küllalt ebaühtlane. Ilmset ülekohut kannatasid naismiimid, kellele osade valik jättis liiga vähe võimalusi omanäoliste karakterite loomiseks.

Ja lõpetuseks veel üks asi. Miimika ja pantomiimika eristamine ei tohiks tähendada nende põhimõttelist eraldamist: miimika on ja jääb pantomiimi obligatoorseks komponendiks, mille puudumist ei korva mitte mingi dekoratsioonide rohkus ega muusika meeleolukus. ka «Otsingutes» mitte, kus lisaks kõigele neimas end küllalt valusasti grimmitraditsiooni ignoreerimine.

* * *

«In prima furia Francesi tot ita rumpunt ...» Jutt sai nüüd küllalt sirge, kuid ilmselt seda lootusrikkam. Kunstis ei tehta hinnaalandust; Mererajooni trupp on aga põhimõtteliselt kunstivõimeline.

LINNAR PRIIMÄGI

18. mail — ülikooli looduskaitsepäevale!

Kadakas — pae- ja liivapealse haljas puu. H. Uusi foto

UUT TEATMEKIRJANDUST

Toomel

1. Buhr, M. und Kosing, A. Kleines Wörterbuch der marxistisch-leninistische Philosophie. Berlin, 1974. 334 lk. 9T-22.

500 tüvisõna marksistlik-leninliku filosoofia põhimõistetest on esitatud tähestikulises järjekorras. Sõnastik annab ka nime- ja aineloendi.

2. Eesti NSV puhkealad. Tallinn, 1974. 258 lk. 26(Ee)-22.

Ülevaade Eesti NSV puhkemaastikest, puhketingimustest ja puhkeasutustest.

3. Mikulin, V. Fotoretseptid. Tallinn, 1974. 308 lk. 24T-69.

4. Otčenašek, M., Dvořak, J. Pictorial dictionary of medical mycology. Praha, 1973. 229 lk. 22S-56.

Neljakeelne (inglise-saksa-prantsuse-vene) sõnaraamat esitab ka erialabibliograafia.

5. Pipics, Z. Dictionarium bibliothecarii practicum (ad usum internationalem in XX linguis). Budapest, 1969. 375 lk. 8S-11.

6. Runes, D. D. Spinoza dictionary. New-York, 1951. 309 lk. 9T-21.

Raamat osutab lugejale abi Spinoza kontseptsioonide mõistmisel ja seletamisel.

7. Seifert, S. Lessingbibliographie. Berlin-Weimar, 1973. 858 lk. Bio L-48.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ» nr. 19.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Tartu Rijklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР

Hans Heidemanni nim trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2339. MB-03565.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ТГУ

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 21 | 7 МАЯ 1975 Г., СРЕДА | XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

1945 9 МАЯ 1975

Дороги победы

ВЕТЕРАНЫ ВСПОМИНАЮТ...

В канун 30-летия Победы наши корреспонденты побеседовали с некоторыми участниками Великой Отечественной войны, работающими в нашем университете. Вот что им рассказали.

К. А. Воинов

Мы в уютном кабинете заведующего военной кафедрой ТГУ полковника ВОИНОВА. Константин Афанасьевич по нашей просьбе неторопливо делится своими воспоминаниями о тех, кого уже давно нет, и о тех, с кем он до сих пор встречается на традиционных слетах однополчан в Пушкине.

Долгим и трудным был боевой путь полковника Воинова. Когда началась война, ему было всего двадцать лет. Вначале — служба в автомобильных частях, потом был политруком, командиром взвода разведки, кончил войну капитаном, командиром разведки полка.

— Много было пройдено и пережито. В сентябре 1944 года, при корректировке с нейтральной полосы огня артиллерии, был контужен, попал в госпиталь. Не дождавшись полного выздоровления, вернулся в строй. Нелегко было и на латышской речке Тишупе, где его разведка добыла чрезвычайно важную информацию о противнике. При освобождении Риги он со своими разведчиками обнаружил не охраняемый противником подземный ход, по которому во вражеский тыл прошел целый полк. И еще не раз его умело организованная разведка приносила неоценимую пользу фронту, о чем красноречиво свидетельствует множество наград.

«Забыть войну невозможно, — продолжает Константин Афанасьевич. — Мне достался трудный участок фронта — блокированный Ленинград. Разве можно забыть блокаду, людей блокады? Сейчас очень много говорят о великой Победе, но только старшее поколение знает, чего стоила эта победа на самом деле. Нам, разведчикам, особенно трудно приходилось при стабильной обороне противника, когда весь его передний край усеян минами и опутан колючей проволокой. Но разведчики справлялись. Примеров героизма и мужества можно привести много. Понемногу забываются имена, но никогда не забыть главного — убежденности и воли людей, порождавших героизм.

Помню Валгу, маленькую, но глубокую Вяйке-Эмайыги, Ригу, Курляндию. Было трудно. Всем боевым действиям предшествовала кропотливая подготовка. Выбирали объект, готовили группу, разрабатывали операцию. Наши бойцы в совершенстве владели всеми тонкостями бойцовского мастерства. Фактически все свободное от боев время уходило на подготовку, обучение. Воевали и учились.

Молодежь моего поколения была такой же, как и теперешняя. Война свалилась на нас внезапно, но мы всем своим существом были готовы защищать Родину. Сейчас я работаю с молодежью ТГУ. Хорошая молодежь, цельная, серьезная. Мы в свое время были такими же, и когда пришла война, мы пошли воевать. Случись беда, нынешняя молодежь, я думаю, не уступила бы поколению своих отцов.»

Ю. М. Лотман

Юрий Михайлович ЛОТМАН, ныне профессор, зав. кафедрой русской литературы, провел на фронте всю войну. Начал рядовым, кончил гвардии старшим сержантом, помощником командира взвода управления.

Встретился с врагом на старой границе и с артиллерийской бригадой дошел до Эльбы. Прорывал немецкую оборону в Крыму, брал Ригу и Брест. Воевал в Польше, прошел недалеко от Варшавы. Участвовал в форсировании Одера, прошел северными районами Берлина в направлении Эльбы. Вечером 6 мая встретился с союзниками.

Был контужен, но, боясь потерять свой полк, поспешил вернуться в строй. «Война, — говорит Юрий Михайлович, — это проверка человека, его характера.»

Э. Х. Кивимаа

С 1942 года до конца войны шел с минометной батареей Эрвин Хендрикович КИВИМАА, ныне доцент кафедры истории КПСС, зам. секретаря парткома ТГУ. Воевал в составе 249 дивизии Эстонского стрелкового корпуса. Боевое крещение получил под Великими Луками, победу встретил в Курляндии.

«В солдатской жизни, — рассказывает Эрвин Хендрикович, — случались моменты, когда срочно приходилось менять свою «военную профессию». Так случилось однажды в бою под Великими Луками, где минометчикам пришлось на время стать пехотинцами, так как для минометов не хватало пространства. В этом бою я и получил свое первое ранение. Смена «профессии» стоила двух месяцев госпиталя.

Недалеко от Тарту, в местечке Кавасту, был такой случай. Почва на берегу Эмайыги в том месте, где стояла минометная батарея, была очень глинистой, и минометы при каждом выстреле подпрыгивали. Это оказывало отрицательное влияние на точность выстрела. Бойцам, обслуживавшим минометы, пришлось проявить «творчество» — выручила солдатская смекалка. Во время выстрела все, кто находился рядом, садились на плиту миномета и этим уменьшали силу его «прыжка».»

В октябре 1944 года Эрвин Хендрикович участвовал в освобождении острова Сааремаа, где больше месяца пришлось брать укрепления на полуострове Сырве. Здесь же получил второе ранение, но с батареи не ушел — «лечился сам».

«Война — это школа закалки, — говорит бывший минометчик, — люди, прошедшие войну, как никто другой умеют ценить и любить жизнь.»

Й. Калитс

Йоханнес КАЛИТС, ныне и. о. профессора, зав. кафедрой истории КПСС, был мобилизован 3 июля 1941 года. Демобилизовался в августе 1945-го, а в сентябре уже учился на юридическом факультете ТГУ. Всю войну прошел пехотинцем. В декабре 1942 года в тяжелых боях под Великими Луками был ранен. Четыре месяца провел в госпитале.

В мае 1943 года был послан в распоряжение Эстонского правительства. Затем — снова в часть. В 1944 году, в боях под Нарвой — снова тяжелое ранение и четыре месяца госпиталя. С декабря 1944 года по август 1945-го — парторг Эстонского запасного полка.

А. Г. Климан

Альберт Густавович КЛИМАН, ныне профессор, зав. кафедрой госпитальной хирургии и топографической анатомии, начал войну в августе 1942 года в Запасном полку в Забайкалье в качестве военврача третьего ранга. В октябре 1942 года он был переведен в Эстонский стрелковый корпус. В первых боях под Великими Луками сопровождал санитарные эшелоны. «После взятия Великих Лук, — вспоминает Альберт Густавович, — создалось впечатление, что город полностью разрушен и неизвестно, как там могли сохраниться люди. Запомнился момент сдачи коменданта города. Комендант и его окружение засели в хорошо укрепленном бункере и отказывались сдаваться. Для взрыва бункера требовалось большое количество взрывчатки, которого в наличии не оказалось. Тогда было заложено лишь 10% необходимого количества, а немцам сообщили, что заложено гораздо больше, и они сдались.

Ужасное и глубокое впечатление осталось от Ленинграда после блокады. Был, например, такой случай. Обращаюсь к одной женщине: «Бабушка, как мне пройти туда-то?». Она отвечает: «Дедушка, мне восемнадцать лет».»

Потом были бои под Нарвой. В августе 1944 года с санитарными частями Альберт Густавович переправляется через Чудское озеро в Эстонию. Здесь самые большие бои были при форсировании пролива Суур-Вяйн. Он переправился через пролив одним из первых военврачей. На Сааремаа перебираться пришлось на лодке, так как дамба находилась под сильным огнем противника. Он был свидетелем того, как отстреливался последний заградительный отряд немцев на Сырве.

Потом была Курляндия. Большие потери. За двенадцать часов боя число тяжелораненых достигло 300. В Курляндии он встретил день Победы.

На вопрос о возможностях медицины в военные годы Альберт Густавович сказал: «За годы войны в военной медицине произошли значительные изменения — как в организационной области, так и в области лечения ран. Следует отметить хорошую организацию внутригоспитальной помощи. На высоком уровне находилась хирургия, хирурги творили чудеса. Например, один из них оперировал сразу на восьми-десяти столах, не отходя от них в течение двенадцати часов. Но в некоторых случаях (черепно-мозговые ранения) врачи были бессильны. Сложности возникали и при открытых ранениях грудной клетки, так как не было еще современных методов обезболивания. С тех пор произошли значительные сдвиги в лечении ранений груди, сосудов, в борьбе с шоковым состоянием, не говоря уже об улучшении аппаратуры и о появлении рентгенодиагностики.»

Через нашу газету Альберт Густавович передает всем ветеранам войны пожелание хорошего здоровья: «Если здоровье хорошее, то и все остальное будет в порядке!»

М. М. Кулль

«Когда 8 мая 1945 года над Вигаласким горисполкомом появился красный флаг, я не удивился: должны же мы были победить, должна же была кончиться война», — рассказывает М. М. Кулль, военфельдшер дней войны, ныне доцент кафедры патологической физиологии.

— Как вторглась война в Вашу жизнь?

— 22 июня 1941 года я, тогда директор совхоза в Харьюском районе, готовился выйти с совхозниками в поле. Внезапно показались чужие самолеты, а через несколько часов мы узнали, что началась война. 22 июля я был уже в армии.

— Как прошли для Вас годы войны?

— Они были разными, но, в отличие от многих других лет, помню почти каждый их день. Сначала был на корабле около Ленинграда. Затем, в качестве военфельдшера, шел с эстонским батальоном, сформированным к тому времени. Его задачей было наведение мостов, строительство укреплений и дорог, т. е. обеспечение продвижения других войск. На передовой я бывал не так уж часто: выносил с поля боя раненых, организовывал их отправку в тыл (так было, например, у Котласа). Потом, после боев, военфельдшер Кулль боролся с окопными инфекциями, со вшами, эпидемиями дизентерии и тифа — коварными бичами солдатской жизни. У Северной Двины он и сам заболел сыпным тифом. В 1944 году, после дополнительной медицинской подготовки, его направили в распоряжение Эстонского правительства.

Но на этом война для М. Кулля не кончилась. Он столкнулся с врагами иного рода: дезертирами и бандитами, прятавшимися в лесах Эстонии.

Став членом исполкома Харьюского района, он организовывал государственные займы: война повернулась к нему еще одной стороной. «Нельзя было предвидеть, откуда тебя настигнет пуля, — говорит М. Кулль. — Олицетворявшие советскую власть организаторы государственных займов были для бандитов самой ненавистной мишенью.»

— Март Мартович, какие случаи военных дней Вам особенно запомнились?

(Окончание на 2-й стр.)

Изменения численности войск и вооружения на советско-германском фронте с июня 1941 года по январь 1945 года

(над чертой — данные о действующей Советской Армии, под чертой — данные о немецко-фашистской армии)

Дата	Личный состав в тыс. чел.	Орудия и минометы	Танки и САУ	Боевые самолеты
1941, июнь	2900	34695	1800	1540
	5500	47260	2800	4950
1941, декабрь	4200	22000	1730	2495
	5000	26800	1500	2500
1942, ноябрь	6124	72500	6014	3088
	6270	70980	6600	3500
1943, июль	6442	98790	9580	8290
	5325	54300	5850	2980
1944, июнь	6500	83200	8000	11800
	4000	49000	5200	2800
1945, январь	6000	91400	11000	14500
	3100	28500	3950	1960

Дороги победы

ВЕТЕРАНЫ ВСПОМИНАЮТ...

(Начало на 1-й стр.)

— Это было под Ленинградом. После прорыва фронта на земле лежали тысячи трупов. С находившейся вблизи горы на них слетали вороны. Да, на немецких трупах, наконец, сидели вороны, но до сих пор эта сцена встает перед глазами как символ античеловеческой сущности войны. И еще один эпизод. В августе 1942 года я с 5 санитарами должен был эвакуировать около 60 больных дизентерей. При приближении к баракам санитары исчезли. Кое-как поместив больных на три машины, я попросил шоферов ехать в указанный пункт. Там, хоть и не сразу, людям была оказана помощь. Да, война все окрашивала в отчетливые цвета, одни слабости потом прощались, другие — нет.

Постепенно начинаешь понимать, что за юмором рассказчика — его никогда не исчезавшая уверенность в советских людях, в их победе над фашизмом. И сейчас, как и 30 лет назад, он не представляет себе другого.

Да, 8 мая 1945 года над Вигаласким горисполкомом заалел флаг. Но невдалеке, так и не увидев флага, лежали расстрелянные бандитами коммунисты и комсомольцы. Лишь случайность помогла Марту Куллю не быть среди них.

Да, война закончилась победой Советского Союза. Но сколько еще надо было сделать, чтобы вернулась настоящая мирная жизнь. Этому содействовал и М. М. Кулль.

Ю. П. Ксенофонтов

Подростком 16 лет «сбежал» на фронт Юрий Петрович КСЕНОФОНТОВ, ныне ассистент кафедры факультетской терапии. В начале 1944 года Юури Петрович Ксенофонтов стал санитаром в госпитале и в составе 5-й ударной армии прошел путь до Берлина. На территории Польши случилось быть недалеко от Майданека, но смотреть не пошел — «как-то не поверил тому, что рассказывали об этом лагере». «Война — это прежде всего неимоверно тяжелый труд. В боях под Каховкой весной 1944 года, когда наши войска выбивали немцев с Лепетихинского плацдарма, эту солдатскую работу можно было видеть во всей ее немилосердной трудности. Жирная весенняя степная почва не позволяла технике продвигаться своим ходом. Люди, увязая сами, вынуждены были тащить на себе пушки, каждый боец нес с собой снаряд. Солдаты с таким грузом, не имея возможности двигаться быстро, были практически недвижимыми мишенями для немцев. Немцы же при отступлении побросали в этом районе всю свою военную технику и даже ранцы и противогазы. Это была своего рода «Аллея Победы» — размытая дорога с выстроившейся по обочинам немецкой военной техникой и брошенными немецким снаряжением.»

Юрий Петрович работал в госпитале с трудными ранениями. Он вспоминает, с каким мужеством, как терпеливо раненые переносили свои страдания. «Стонали только те, кто были без сознания. Персоналу госпиталя тоже приходилось нелегко. Уже в последние дни войны, когда госпиталь стоял под самым Берлином, врачи, сестры и санитары работали по 22—24 часа в сутки. Некоторые падали от усталости. Это продолжалось до самого дня Победы». Юрию Петровичу довелось видеть Берлин мая 1945 года. «При вступлении в Германию в массе наших бойцов не было озлобления — было удовлетворение. Но при виде разбомбленных зданий Берлина жалости тоже не было. Некоторые дома были разбиты вдребезги. Чтобы проехать по улице, иногда приходилось нагребать по обеим ее сторонам целые сугробы в человеческий рост из кирпичей и стекольной пыли. Но некоторые здания не были повреждены: так случилось с некоторыми берлинскими вокзалами, хотя вокруг самих зданий абсолютно все было разрушено и изрыто снарядами.»

Ю. Р. Адоян

Юлиуса Робертовича АДОЯНА, ныне доцента кафедры уголовного права и процесса, война застала в Тарту. По мере того, как враг продвигался, небольшой группе работников тартуской прокуратуры стало ясно, что придется оставить город. Отходили плоховооруженной группой. За автобусом, идущим по извилистому шоссе, постоянно охотился «Мессершмидт». В местах остановок как представители советской власти и законности на территории Советской Эстонии занимались своими непосредственными обязанностями: пресекали панику, организовывали эвакуацию, под Муставээ провели мобилизацию в Красную Армию. Было мобилизовано и отправлено для формирования в глубь страны около 1000 человек. В июле 1941 года Юлиус Робертович работает следователем, затем помощником прокурора Харьюского уезда в городе Таллине. В конце июля — начале августа 1941 года — началась эвакуация семей военнослужащих и представителей советской власти. В то же время был организован Таллинский рабочий полк, в котором некоторое время состоял и Ю. Р. Адоян. Из Таллинского рабочего полка его призвали в армию. Хотя корабль, шедший из Таллина в Ленинград, сопровождал «почетный эскорт» немецких самолетов и подводных лодок, он благополучно дошел до Ленинграда.

Война заставила исколесить и Урал и Сибирь. Фронт требовал мобилизации всех усилий тыла, работать приходилось там, куда бросала необходимость военного времени.

После освобождения Таллина в сентябре 1944 года Юлиус Робертович был направлен на работу главным прокурором освобожденного города.

С ветеранами беседовали: Л. Ятса, О. Подлипский, А. Крупенский, В. Суурна, С. Осколкова.

БЛОКОВСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

20—24 апреля в Тартуском государственном университете проходила III (I Всесоюзная) конференция **«Творчество А. Блока и русская культура XX века»**, организованная кафедрой русской литературы ТГУ. Это уже третья конференция, посвященная творчеству Блока, в нашем университете.

Конференцию открыл ректор Университета проф. **А. В. Кооп**, рассказывавший об огромном значении изучения революционного творчества Ал. Блока и пожелавший всем участникам конференции успеха в работе.

В конференции приняли участие ученые **Москвы, Ленинграда, Харькова, Риги, Вильнюса, Еревана** и многих других городов Советского Союза, ряд московских и ленинградских писателей. Это определило чрезвычайную широту и многообразие представленных докладов.

Ряд работ был посвящен наиболее общим, принципиальным проблемам творчества Блока. Среди них выделяется замечательная работа профессора ЛГУ, доктора филологических наук **Д. Е. Максимова «К вопросу об эволюции Ал. Блока».**

Д. Е. Максимов уже зачитывал на наших блоковских конференциях и опубликовал в I и II **«Блоковских сборниках»** статьи **«Художественная проза Ал. Блока»** и **«Идея пути в поэтическом сознании Ал. Блока»**, получившие широкий научный резонанс и признание. Думается, что выдвинутая им гипотеза о «спиралевидном» характере творческого пути Блока, о которой он говорил на конференции, найдет столь же активный отклик у советских и зарубежных ученых.

Изучение общих вопросов творчества Блока дополнялось анализами отдельных циклов (доклад **И. М. Правдиной** о цикле «Родина») и стихотворений (**В. В. Иванов**, «Шаги командора»). Работы этого рода вовсе не были аспектными, узко профессиональными: на частном материале они ставили весьма важные и принципиальные вопросы. Показательно, например, что доклад В. В. Иванова вызвал одни из самых оживленных прений.

Коротко о докладах.

Доцент ТГУ **З. Г. Минц** представила на обсуждение конференции доклад о **«О поэтике «третьего тома» лирики Блока».**

В работах проф. Д. Е. Максимова, Ю. Н. Тынянова, Л. Я. Гинзбург и др. советских литературоведов уже обращалось внимание на то, что сам Блок был склонен рассматривать свое лирическое творчество не только как собрание лирических стихотворений, но и как некий единый, связный текст. Это стремление поэта было связано с установкой на преодоление «чистого» лиризма, отождествлявшегося Блоком с индивидуалистическим мироощущением. Выход он видел не только в «драматургизации» лирики, о которой писал П. Громов, но и в ее «эпизации». В лирике Блока можно выделить устойчивые лирические персонажи и некое подобие сюжета.

В докладе рассматривались эти «сюжетоподобные» структуры лирики Блока. Движение героев лирики совершается от некоего идеального прошлого через «страшный мир» современной Блоку русской действительности к «новому» веку, к новой России, в предчувствии которой раскрываются блоковские настроения предреволюционных лет.

И. М. Правдина — «Формирование цикла «Родина».

На протяжении конца 1900 — 1910-х гг. Блок постоянно формирует и переформировывает различные поэтические циклы своего раннего и зрелого творчества. Особенно длительна и интересна творческая история цикла «Родина». В первых сборниках, где появился этот цикл, Родина, Россия изображалась под сильным воздействием идеалов Прекрасной Дамы, как некая прекрасная и высокая, но внутренне неподвижная сущность мира, в ней подчеркивалась тишина, «закрытость» от мировой суеты, историческая вечность, неизменность. В дальнейшем Блок оставляет из этих характеристик Родины только признак вечности. Остальные характеристики резко меняются: тишина сменяется громом, бурей будущей битвы, закрытое пространство — бескрайними просторами родины и т. д., идеал приобретает исторический и потенциально революционный характер.

М. Л. Гаспаров (Москва) — **«Рифма у Блока».**

Докладчик сообщил результаты статистического обследования рифм Блока на фоне рифм всей русской поэзии XVIII — нач. XX вв. В лирике Блока выделяются три периода: 1896—1902 гг., 1903—1907 гг., 1908—1916 гг. Наиболее важен II период: здесь достигает расцвета характерная блоковская неточная рифма (кульминация — 1905—1907 гг.). Здесь она выступает в наиболее резкой форме («рифма с заменой звука», а не только рифма с «дополнением звука»). В ранний и поздний периоды неточные рифмы Блока сдержаннее, и среди них преобладают менее резкие «рифмы с дополнением». Этим Блок отличается от Брюсова, который в неточных рифмах твердо держится «резких рифм замены». Оба типа рифм получили дальнейшее развитие в поэзии XX века.

В. В. Иванов — «Шаги командора».

Стихотворение Блока «Шаги командора» — одно из важнейших произведений поздней лирики Блока. Тема возмездия делает это стихотворение знаменательной вехой на пути Блока к революции. Представляется интересным раскрыть эту тему на всех уровнях организации художественного текста. Основная особенность лексики «Шагов командора» — соединение ориентации на миф, на литературную традицию и вместе с тем, на включение в текст современности. В связи с этим особо рассматривается генезис и семантика образа таксомотора. Подобные образы свидетельствуют о включении в поэтический мир Блока современности.

Одной из особенностей прошедшей конференции является также и то, что в ней были представлены интересные доклады о творчестве поэтов — современников Блока, творчество которых до сих пор было крайне мало изучено.

Вот, например, некоторые из них.

С. С. Аверинцев — «Поэтическое слово у Вяч. Иванова».

Автор на фоне лирики современных Вяч. Иванову поэтов выделяет особый тип отношения к поэтическому слову. Автор считает, что поэзия Вяч. Иванова представляет слово как некую единую, неделимую, целостную и отделенную от иного смысла монаду. Он акцентирует внимание на полноте исторически сложившегося значения слова у Вл. Иванова, которое достигается двумя способами: 1) систематической отягченностью слабых мест стиха сверхсхемными ударениями и 2) необычным для русской поэзии скоплением согласных на стыках слов.

С. Б. Шоломова (Харьков) — **«Блок и советская литература 1920-х гг. (Л. Рейснер)».**

Автор проследил творческие связи А. Блока на всех этапах его развития с Л. Рейснер. Автор находит переклички обоих поэтов — среди ранних стихотворений Л. Рейснер, в ее статье «Через Ал. Блока к Северянину и Маяковскому» и др. Анализируется влияние творчества А. Блока на поэзию Л. Рейснер.

З. Г. Минц — «Творчество И. Коневского».

Творчество поэта И. Коневского в настоящее время почти полностью забыто. Между тем это был талантливый поэт, и В. Брюсов одно время считал его даже «первым кандидатом на опустевший пушкинский престол». Докладчик остановился на биографии Коневского, восстанавливая ее на основе архивных материалов. Особенности позиции Коневского внутри символизма в том, что он, поэт, считавший себя «декадентом», не отразил в своем творчестве таких характерных черт декаданса, как крайний индивидуализм, этический релятивизм, самодовлеющий эстетизм и др. Его поэзия — это философская лирика, ее национальный генезис — философская поэзия А. Кольцова, пантеистическая лирика Тютчева и Фета. Творчество И. Коневского, насколько можно судить по его короткой литературной жизни, имеет ряд типологических сходств с эволюцией и творчеством А. Блока.

К. М. Азадовский — «Путь Александра Добролюбова».

Докладчик на основе архивных материалов сообщил новые сведения о жизни А. М. Добролюбова, особенно в 1920 — 1930 гг. Переход Добролюбова с крайне декадентских позиций к национальной религиозной идее интерпретируется в докладе как общеевропейский феномен преимущественно романтического порядка, самобытно проявившийся в русской культуре начала XX века в силу специфических исторических условий развития народов России. Разрыв Добролюбова с культурным окружением, его уход в народ рассматривается в кругу типологически родственных явлений (уход Л. Толстого, уход символиста Л. Семенова и т.д.). Подчеркивается важность судьбы Добролюбова для творчества А. Блока, для его взглядов в период создания статей о народе и интеллигенции.

В заключение хочется привести мнение одного из участников конференции **В. С. Баевского:** «Я в первый раз на научной конференции в Тарту. Впечатление очень сильное. Мне более всего понравилась работа молодежи, порадовала разнообразием направлений исследований. Широко был представлен фундамент науки: архивоведение, текстология. Прекрасны концептуальные доклады (Д. Е. Максимова и др.), доклады о блоковской эпохе, построенные на широком использовании неизвестных материалов. Были и доклады о поэтике, без которых немыслимо говорить о поэзии.»

От имени всех участников и гостей он поблагодарил всех организаторов и устроителей конференции.

Т. Ларина

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 2486. МВ-05314.

30. rahukevad

Ü. ENDE plakat

Lugupeetud Suure Isamaasõja veteranid,

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi liikmed!

ON MÖÖDUNUD 30 AASTAT SUURES ISAMAASÕJAS SAAVUTATUD MAAILMAAJALOOLISE TÄHTSUSEGA VÕIDUST — VÕIDUST, MILLE SAABUMISEKS ANDSITE KA TEIE KUULSUSRIKKA NÕUKOGUDE ARMEE VÕITLEJATENA OMA PANUSE. VÕIDU 30. AASTAPÄEVAL MÕTLEME UHKUSE JA TÄNUTUNDEGA TEIE MEHISUSELE SUURE ISAMAASÕJA RINNETEL, TEIE AVANGARDSELE OSALE NÕUKOGULIKU ELU TAASTAMISE ESIMESTEL SÕJAJÄRGSETEL AASTATEL, TEIE TUBLILE TÖÖLE KOMMUNISMI EHITAVAS ÜHISKONNAS.

SUUR TÄNU TEIE ENNASTSALGAVA VÕITLUSE JA TÖÖ EEST! PALJU TERVIST, JÕUDU JA KORDAMINEKUID!

TÖÖPUNALIPU ORDENIGA TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI REKTORAAT JA PARTEIKOMITEE

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 22 Kolmapäeval, 7. mail 1975 XXVII aastakäik

ENSV Riiklik Raamatukogu

Dots. Juhan Peeglile ülikooli medal

Maiaktus ülikoolis oli tänavu eriti pidulik. Oli teada, et välja antakse ülikooli kõrgeim autasu — ülikooli medal. Polnud teada, kellele. Oli teada, et teised ja seekord veel suuremad pühad on alles ees. Puhkpillimuusika, auvalve langenute mälestustahvli ees, lipukandjate sissemarss, hümnid — seda kõike jälgiti kui ülikooli pidupäevade juurde kuuluvat kunagi. Ja ikka annavad just need teada asjad pidupäevale tema erilisuse.

Aktusekõne oli dots. J. Peeglilt. Juhan Peegel ja vanad ajalehed, tuttav ühendus. «Vanades ajalehtedes on oma võlu,» tunnistab kõneleja. «Aeg, mis neis peatatud, tundub ehk lihtsam, mõtted, mis neis kirjas, on tänase seisukohalt naiivsedki.» 1941. a. «Tartu Kommunist» kirjeldab tollast maiaktust ülikoolis ja prof. H. Kruusi esinemist seal, demonstratsiooni, mis sel aastal oli eriti suurejooneline ja mille lõpetasid kümned mürisevad traktorid. Ülevas tujus, lillede ja pärgadega siirdutud H. Heidemanni mälestusmärgi juurde, aimamatagi, et vähem kui kahe kuu pärast tuleb minna sõtta.

Kõneleja mõte kandub sõjaraskustele, kodulinnast eemalviibimisele ja sõjajärgseile taastamistöile. Kes osanuks tuhka ja varemeid koristades unistadagi praegustest hiidühiselamutest, tänapäevasest ülikooli väljaehitamisest!

Ometi, tollal oli raske, kuid praegune aeg ootab meilt veel enam. Ja kui me pole rahul, on see mitte virisemine, vaid nende kõrgenenud nõuete tunnetamine.

Tartu, väliselt võib-olla kolkalinna meenutav, ei tohi sisult selleks ometi kunagi muutuda ega muutugi. See suure vaimsuse ja rikkalike teadustraditsioonidega linn!

Rahvalauluansambel «Lakstigal» ja rahvamuusikaorkester täidavad terve lava muusika, iseenda ja ladusa lauluga, andes aega öeldu üle järele mõelda.

Uuesti nimetatakse dots. Juhan Peegli nime, seekord parteisekretär Jaan Reimand:

«35 aastat tagasi sai Teist kuulsusrikka Nõukogude armee sõjamees. Suurtükiväe reamehe ja seersandina tegite läbi kogu Suure Isamaasõja.

Ligemale 30 aastat on Teie elu ja töö lahutamatult seotud olnud Tartu Riikliku Ülikooliga. Teie panite 20 aastat tagasi aluse žurnalistika õpetamisele *alma mater Tartuensis*'es, Teie kaitsesite esimesena doktoriväitekirja eesti ajakirjanduse ajaloo valdkonnas. Dekaanina olete seisnud suure Ajaloo-Keeleteaduskonna eesotsas, praegu juhite edukalt Filoloogiateaduskonna parteiorganisatsiooni. Ülikool hindab kõrgelt Teie viljakat tegevust kirjanikuna, õppejõuna, uurijana, ajakirjanikuna ja ülikooli ajalehe toimetajana. Teie laiahaardeline ühiskondlik tegevus on pälvinud üldise tunnustuse kogu meie vabariigis. Meile kõigile on eeskujuks Teie töökus, heatahtlikkus, saarlaslikult muhe huumorimeel.

Suures Isamaasõjas saavutatud ajaloolise võidu 30. aastapäeva künnisel autasustab Tööpunalipu ordeniga Tartu Riiklik Ülikool Teid oma kõrgeima autasuga — ülikooli medaliga.»

Järgnevad pidupäevateated kogu ülikooli kollektiivile: ENSV kõrgema ja keskerihariduse ministri käskkiri, TRÜ ja vabariikliku taidluskonkursi tulemused, rühm üliõpilasi saab tasuta sõiduvõimaluse mööda Nõukogude Liitu või rahvademokraatiamaadesse.

Naiskoor tervitab lauluga. On lipukandjad lahkunud, lõpeb ka pidulik kogunemine 1. mai tähistamiseks.

A. P.

E. SAKI foto

KOLMKÜMMEND AASTAT

on möödunud 1945. aasta 9. maist, XX sajandi ühest kõige ajaloolisemast päevast. Tollased noored sõjamehed on täna auväärsed hallipäised veteranid. On kasvanud ja töömeesteks saanud uus põlvkond inimesi, kes õnneks pole sõda näinud. Võib-olla oleks tõepoolest aeg unustada? Milleks niipalju meenutusi — sõda on ju ikkagi julm ja halastamatu asi, verd ja pisaraid meenutada pole kerge.

Ei, unustada ei saa ega tohi. Ei saa unustada miljoneid inimesi, kes surid selle nimel, et lõpuni hävitada kõige reaktsioonilisem ideoloogia maailmas, kõige uskumatumalt ebainimlik režiim, et raiuda tee progressile, rahule ja demokraatiale kogu maailmas.

Mitte keegi veteranidest pole kunagi noorele katsunud nina peale kirjutada: vaadake, missugused kangelased olime meie omal ajal. Nad ei tee seda ka edaspidi, sest nad on näinud, et uus põlvkond on võimeline täiel määral ja viljakalt kasutama seda, mis isad ja vanaisad on kätte võidelnud. Noored on ülesehitustöös, teaduse ja kultuuri alal uue kvaliteedi kandjad ja veteranid jälgivad kadedustundeta ning uhkusega, kuidas uus põlvkond neist möödub. See on elu seadus. See on parim tasu neile, kes kunagi relva hoidsid. Ka selles on võidupüha mõte tänase jaoks.

Vana kaardiväe väärikas samm aga pole veel seiskunud. Ülikooli autahvlilt vaatavad meid veteranide fotod, nende nimed on rektori tänuavaldustes. Paljudel oleks aeg juba puhata, kuid ometi püsitakse rivis. Liiga palju on nähtud surma, et loobuda sellest töökast elust, mida lahingutes igatseti. Kaotatud noorusaastad ja kaotatud seltsimehed kohustavad.

Maipäevil kolmkümmend aastat tagasi heisati võidulipp Berliinis, nüüd Saigonis. Kas pole see ehk sümboolnegi? Kas pole see tõendiks, et vabaduse ja progressi ideed on võitmatud — ükskõik millise vägivallaga neid püütakse põrmu tallata.

Suure võidu sangarlikkus ja ajalooline tähendus, millesse andsid suurima panuse Nõukogude Liidu rahvad, on elavad tänapäeval. Võime õigusega arvata, et ajaloolises perspektiivis selle võidu tähtsus ei vähene, vaid suureneb. Sellepärast ei saa ega tohi unustada suurt sõda ja selle lõppu, kuigi peame paraku meenutama ka selle julmust, verd ja pisaraid.

Peame seda meenutama tänase ja homse nimel. Peavad meenutama ka need, kes õnneks pole sõda näinud.

TOIMETUS

Võidupüha ürituste kava

8. mail

kell 12.15 pidulik aktus aulas, pärgade panek Suures Isamaasõjas langenute kalmudele;

kell 15 teaduskondade ja linna asutuste võistkondade teatejooks Eesti Raadio rändkarikale (start Lemmatsi tankitõrjekraavi juures, finiš tribüüni ees Oktoobri puiesteel).

9. mail

kell 11 ülelinnaline paraad. Isamaasõja veteranide kogunemine kell 10.30 Emajõe kaldal tribüüni juures;

kell 12 Tartu linna IV spordimängude avaüritusena võidupüha rahvamatk Mäksale, Lemmatsisse ja Raadi vennaskalmistule. Kontrollpunktid avatud Mäksal kl. 15—19, Lemmatsis 13—16 ja Raadil 12—15. Lõpp-punktides toimuvad miitingud, esinevad sõjaveteranid. Mäksal kontsert, demonstreeritakse rahvuslikke spordialasid, pakutakse hernesuppi. Tagasisõit alates kella 17 laevadega ja bussidega. Mäksa-matkaga on võimalik täita ka VTK norm ning saada käiseembleem ja spordimängude rinnamärk;

kell 17 Isamaasõja veteranide väljasõit Käärikule. Kogunemine peahoone ees.

Suur Isamaasõda arvudes

Kolm aastakümmet tagasi saavutas nõukogude rahvas Kommunistliku Partei juhtimisel Teises maailmasõjas otsustava võidu. 1945. a. kevadel jõudsid Nõukogude väed Kesk-Euroopasse ning peatasid hitlerliku sõjamasina. 8. mail 1945. a. kirjutati alla Saksa relvastatud jõudude tingimusteta kapituleerumise aktile. Peatselt pani relvad maha ka militaristlik Jaapan.

Võit fašismi ja militarismi üle saavutati paljude riikide ja rahvaste ühiste jõupingutustega, otsustava panuse andsid siiski Nõukogude Liit ja tema relvastatud jõud. 1418 päeva ja ööd kestis ajaloos seninägematu võitlus Nõukogude—Saksa rindel. Kogu selle perioodi kestel oli see Teise maailmasõja peamine rinne.

*

Sõja ajal võeti NLKP liikmekandidaadiks üle 5 miljoni ja NLKP liikmeks 3,5 miljonit inimest. 1945. a. alguseks oli armees ja laevastikus 3 miljonit 325 000 kommunisti ehk 60% kõigist partei liikmeist. Iga 4. sõjamees oli kommunist. Sõja-aastail andsid oma elu võidu eest ligi 2 miljonit kommunisti. Peaaegu $^3/_4$ Nõukogude Liidu kangelastest olid samuti kommunistid, neist arvati laevade, väeosade ja sõjaväe õppeasutuste koosseisu alatiseks 134.

*

1943. a. sügiseks tegutses okupeeritud territooriumil 24 põrandaalust partei oblasti-, 370 ringkonna-, linna- ja rajoonikomiteed. Kokku arvestati partisaniüksustesse, põrandaalustesse organisatsioonidesse jm. kuuluvaid aktiivseid võitlejaid 1 933 000 inimest, ligi 200 000 neist olid naised. 1944. aastaks oli partisane üle 250 000. Kangelaslikkuse eest anti rohkem kui 184 000 ordenit ja medalit, 234 inimesele aga Nõukogude Liidu kangelase aunimetus. Partisanisalkade koondise komandörid S. Kovpak ja A. Fjodorov on kahekordsed Nõukogude Liidu kangelased.

*

Nõukogude relvastatud jõud, vabastanud oma maa fašistlikest okupantidest, võitlesid ennastsalgavalt Euroopa rahvaste vabastamisel, viies ellu oma internatsionaalset missiooni. Vabastati Poola, Tšehhoslovakkia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari, Jugoslaavia ja saksa rahvas. Nõukogude armee purustas hitlerlaste väed Põhja-Norras, Austrias, Taanis vabastati Bornholmi saar.

*

Üle 7 000 000 sõjamehe sai valitsuse autasu. Üldse autasustati Nõukogude Liidu ordenitega 5 300 000 inimest, sealhulgas Lenini ordeniga 8800, Punalipu ordeniga 238 000, Isamaasõja I järgu ordeniga 324 000, II järgu ordeniga 951 000, Punatähe ordeniga 2 811 000, Kuulsuse I järgu ordeniga 2457, II järgu ordeniga 46 000 ja III järgu ordeniga 868 000 inimest.

11 603-le Nõukogude sõjamehele anti Nõukogude Liidu kangelase nimetus, 104-le neist kaks korda, S. Budjonnõile, I. Kožedubile ja A. Pokrõškinile kolm korda, G. Žukovile koguni neli korda. Nõukogude Liidu kangelased on kokku sajast NSV Liidu rahvusest. See kõrge aunimetus on antud ka 15-le väelisriigi kodanikule. Suure Isamaasõja kroonikasse on kuldtähtedega kirjutatud 2457 Kuulsuse ordeni kavaleri nimed.

*

Teise maailmasõja ajal kulutasid Nõukogude väed 427 miljonit mürsku ja miini, umbes 17 miljardit padrunit, üle 13 miljoni tonni kütust, ligi 40 miljonit tonni toiduaineid ja hobusemoona, üle 38 miljoni sineli, 73 miljoni vormipluusi, 70 miljoni püksipaari ja umbes 64 miljonit paari nahkjalatseid.

1941.—1944. a. andsid kolhoosid ja sovhoosid riigile 4 miljardit 312 miljonit puuda teravilja, kindlustades sellega armeed ja tagalat leivaga ning tööstust toorainega.

Partei ja valitsus hindasid kõrgelt tagalatöötajate kangelaslikkust. Rohkem kui 16 miljonile töötajale anti medal «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas aastail 1941—1945», 199 inimesele aga sotsialistliku töö kangelase nimetus.

*

Väljapaistvate teenete eest Suures Isamaasõjas autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium 1945. a. ÜLKNÜ-d Lenini ordeniga. Enne sõja puhkemist oli armees ja sõjalaevastikus 1 710 000 kommunistlikku noort. Üldmobilisatsiooni käigus tuli juurde veel 2 miljonit. Üle 700 000 kommunistliku noore mobiliseeriti ÜLKNÜ Keskkomitee erimääruse alusel spetsiaalväeosadesse.

Kartmatult võitles rindel üle 300 000 tütarlapse—kommunistliku noore. Ühtekokku oli armeesse ja sõjalaevastikku suunatud 3,5 miljonit kommunistlikku noort. ÜLKNÜ ridadesse astus sõja-aastail rohkem kui 5 miljonit sõjameest. Vaatamata suurtele kaotustele oli sõja lõpuks NSV Liidu relvastatud jõududes 2,5 miljonit kommunistlikku noort. 3000 kommunistlikule noorele anti Nõukogude Liidu kangelase aunimetus, 60-le neist kaks korda.

Odessa katakombides

25. juunil 1944. a trükivalgust näinud ajalehes «Bolševismi Lipp» tehakse juttu põrandaalustest kommunistlikest noortest. Sealt on pärit ka juuresolev pilt, kus paremal on komsomolirakukese tehniline sekretär, praegune TRÜ analüütilise keemia kateedri juhataja dots. Lembit Suit ja vasakul salga komissar.

Sõja puhkedes oli Lembit Suit Odessa Riikliku Ülikooli III kursuse üliõpilane. Mittesõjaväekohustuslasena määrati ta õhukaitsesse. Järgnes patrullteenistus ülikooli hoonete katustel ja süütepommide kahjutuks tegemine vaenlaste ägedate õhurünnakute ajal. Odessa langemine tuli kõigile kuidagi ootamatult. Lembit Suit, nagu paljud teised kommunistlikud noored, lahkus linnast, et mitte end rumeenlastest okupantide juures arvele võtta lasta. 1944. a. algul pöördus ta Odessasse tagasi ja muretses endale valepassi. Mitu kuud varjas ta ennast tuttavate juures. Kohtumine partisanisalga sidemehega otsustas edasise tegevuse — tema, sm. Gontšar ja veel grupp noori hiilisid õhtupimeduses põrandaaluste võitlejate peidupaika — «katakombidesse». Maa-alused käigud olid mahajäetud paemurrud, kust linna ehitamiseks aastakümneid paasi oli võetud. Kokku oli salgas ligi 1500 inimest, nende hulgas ka vähesed naised. Komsomoliorganisatsiooni kuulus umbes 100 liiget. Paljude teiste rahvaste kõrval kuulus sinna ka kaks vaenlase poolt ületulnud slovakki. Relvi jätkus ainult kolmandikule inimestest, toidu hankimiseks mindi linna, saksa vorm seljas. Joogivett tilkus koobaste laest. Puudus oli medikamentidest ja nakkushaigused kippusid vahepeal liiga tegema. Võeti ette üksikuid ühiseid aktsioone, millest eriti tuleks märkida 5. ja 6. aprilli öist operatsiooni. Selle tulemusena lõikasid partisanid läbi sadamasse viivad lõhkamisliinid ja päästsid hävingust 20 kaid. Aprillis kavandatud suur väljatung jäi aga arusaamatuse tõttu ära.

Lembit Suit ütleb end olevat inimese, kellel halb ruttu meelest kaob, aga okupantide metsikused on talle alatiseks silme ette jäänud. Palju tapeti juute, ühe linnaskäigu ajal leidsid partisanid tapetud nõukogude inimeste laibad saksa mundrites. Nende hulgas oli ka üks 15-aastane tütarlaps... Tõenäoliselt kasutati seda veretööd demoraliseeruva Saksa armee võitlusvõime tõstmiseks — tehtud fotode mõte oli: «Ärge andke ennast vangi, vaadake, mida punased teiega siis teevad!» Aga ei päästnud okupante niisugunegi propaganda. 10. aprillil vabastasid väed kangelaslinna.

Tuli kaasa lüüa taastamistöödel. Hoolimata raskustest algas aga õppetöö juba 22. aprillil. Pärast ülikooli lõpetamist suunati L. Suit Tartusse.

Ja lõpetuseks — kui ma temaga vestlesin, siis lausus ta õige mitu korda, et kas tasub kõigest sellest kirjutada ja et tema panus oli ju nii väike, aga kirjutada tuleks ikkagi kangelastest... Kuid kangelane on ju iga sõjast osavõtnu ja iga nõukogude inimese pisipanus kindlustaski just selle võiduks nii vajaliku kogusumma.

ENN RÄPP

Rektori käskkiri
võidupäevaks

Tartu Riiklik Ülikool austab Teid kui Suurest Isamaasõjast osavõtnut ja avaldab võidu 30. aastapäeva puhul tänu ja tunnustust tubli töö eest.

Hospitaalsisehaiguste kateedri juhataja professor	Leo PÄI
Farmaatsia kateedri dotsent	Valdek RITSLAID
Hospitaalkirurgia kateedri vanempreparaator	Felix VALGE
Majandusgeograafia kateedri dotsent	Leo TIIK
Vene kirjanduse kateedri juhataja professor	Juri LOTMAN
Vene kirjanduse kateedri professor	Pavel REIFMAN
Üldfüüsika kateedri vanemõpetaja	Viktor KARK
Pensionär	Felix PARRE
Kääriku spordibaasi juhataja asetäitja	Peeter HIOB
Majanduskiberneetika ja statistika kateedri dotsent	Endel PURJU
Riigi ja õiguse ajaloo kateedri dotsent	Jüri JEGOROV
Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri professor	Ilmar REBANE
Eriõpetuse kateedri õpetaja	Vulf BARON
Eriõpetuse kateedri õpetaja	Nikolai ROMANOV
Tsiviilkaitse staabi ülem	Anatoli DOVIDENKO
Eriõpetuse kateedri õppemeister	Grigori MUHHIN
Eriõpetuse kateedri õpetaja	Vladimir KOTOV
Eriõpetuse kateedri õppemeister	Dimitri KARJABKIN
Eriõpetuse kateedri õppemeister	Grigori JAREMKO
Pedagoogika kateedri vanemlaborant	Vladimir KILK
Keskküttekütja	Elmar KANGRO
Üksehoidja	Eduard VUKS
Trükitööline	Grigori NOPPEL
Aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi preparaator	Leopold KIVIMÄGI
Orgaanilise keemia kateedri juhataja professor	Viktor PALM
Riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja	
Õigusteaduskonna dekaan professor	Abner UUSTAL
Poliitilise ökonoomia kateedri juhataja professor	MIHHAIL BRONŠTEIN
Elektromeetria laboratooriumi vaneminsener	Aleksander ZALIVIN

... ajakirjanduspäevaks

Seoses ajakirjanduspäevaga avaldan tänu ja premeerin ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse aktiivsemaid kirjasaatjaid

Mart Kadastikku,
Aime Kortsu,
Mart Taeveret,
Mart Ummelast,
Peeter Oleskit,
Üllar Endet,
Ilmar Anveltit,
Mihkel Mutti.

Dotsent Jaan Reinet 70

Tartu Riikliku Ülikooli aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi juhataja dots. Jaan Reinet on jõudnud 70. eluaasta tähiseni.

J. Reinet on sündinud 8. mail 1905. a. Tarvastus metsavahi pojana. Lõpetanud Tartu Õpetajate Seminari 1925. a. ja Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatika osakonna 1935. a. Ta on töötanud keskkooliõpetajana ja Võrumaa koolinõunikuna 1937.—1941. a. Alates 15. augustist 1946 töötab Tartu Riiklikus Ülikoolis üldfüüsika kateedri õppejõuna ja laboratooriumi juhatajana, olles 1960.—1961. a. kateedri juhataja. Dotsendi kutse anti talle 1962. a.

J. Reineti teadusliku töö alaks kujunes Tartu atmosfääri ionisatsiooni uurimine. Selleks konstrueeris ta atmosfääri ionisatsiooni loendurid, millega tegi koos H. Marraniga 1951. a. Tartu atmosfääri ionisatsiooni laiaulatusliku uurimise. Kandidaadiväitekirja «Atmosfääri ionisatsiooni muutustest Tartus» kaitses ta 1959. a. Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu ees.

Tähtsaks J. Reineti ürituseks oli 1964. a. TRÜ üldfüüsika kateedri juurde aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemlaboratooriumi rajamine. Ta on olnud selle laboratooriumi teaduslik juhendaja ja juhataja. Laboratoorium on atmosfääri ionisatsiooni ja elektroaerosoolide uurimisel kasutatavate spektromeetrite ja elektroaerosoolgeneraatorite ehitamise alal kujunenud juhtivaks teaduslikuks asutuseks NSV Liidus ja äratanud suurt tähelepanu välismaal. Spektromeetreid on NSV Liidu asutustes kasutamisel umbes 100 ja nad on korduvalt eksponeeritud NSVL Rahvamajanduse Saavutuste näitusel Moskvas ja välismaal. Eriti väärivad märkimist koos E. Tammega konstrueeritud elektroaerosoolgeneraatorid, mida kauemat aega on edukalt kasutatud Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla kõrva-nina-kurguosakonnas, hingamiskeskuses ning NSVL Meditsiinilise Teaduste Akadeemia Neuroloogia Instituudis Moskvas. Laboratooriumi temaatika alal on kaitstud 2 doktori- ja 6 kandidaadiväitekirja ning avaldatud trükis NSV Liidus ja välismaal 300 teaduslikku tööd ning üks monograafia.

J. Reineti poolt juhitavale kollektiivile anti 1967. a. Nõukogude Eesti preemia. Uute aparaatide loomise eest on J. Reinetit autasustatud Rahvamajanduse Saavutuste Näituse 6 medali ja 1 audiplomiga.

Tehisliku ionisatsiooni alal on J. Reinet töötanud veel teisteski suundades. Ta on konstrueerinud staatiliste laengute neutralisaatorid paberi- ja tekstiilitööstusele, elektroaerosooligeneraatorid ruumide desinfektsiooniks ja loomade ning lindude grupiviisiliseks vaktsineerimiseks.

J. Reinet on NSVL Ministrite Nõukogu Teaduse ja Tehnika Riikliku Komitee teadusliku nõukogu ja Rahvusvahelise Biometeoroloogia Ühingu liige.

J. Reinet on 140 trükis avaldatud teadusliku töö autor või kaasautor, neist 20 on ilmunud välismaal. Temale on antud leiutiste eest üle 20 autoritunnistuse. Kauaaegse teadusliku töö ja viljaka leiutustegevuse eest sai ta 1974. a. Eesti NSV teenelise leiduri aunimetuse.

Juubilar on hulgaliselt juhendanud üliõpilaste kursuse- ja diplomitöid ning olnud juhendajaks viiele kandidaadiväitekirjale.

Dots. J. Reineti kolleegid õnnitlevad teda, soovivad temale jätkuvat nooruslikku meeleolu ja raugematut jõudu edaspidiseks tööks.

P. PRÜLLER
L. VISNAPUU

5. MAI — AJAKIRJANDUSPÄEV

Arvamisi ülikoolilehe aadressil

Ehkki ma ei kujuta endast kaugeltki mitte žiraffi žurnalistikas, lubatagu mulle põgus kokkuvõte ajalehe «TRÜ» tegevusest kahe viimase ajakirjanduspäeva vahelisel perioodil. Seejuures loobun ma täiesti teadlikult arvudega žongleerimisest, eelistades ülevaate rajamist arvamuste, muljete ja hinnangute tasapinnale. Allakirjutanu osa piirdub tegelikult küll vaid õigel ajal kõrvade teritamise ja hiljem preemia vastuvõtmisega, sest kõikide järgnevate ridade autorid olete ju teie, lugupeetud lugejad. Et te aga erakordse ägedusega protesteerisite oma nime avaldamise vastu, olen sunnitud teid saladuskatte alla jätma.

«Reedeti kella kahe paiku avaneb peahoones omapärane vaatepilt: fuajees seisab hulgaliselt inimesi, kellel poleks nagu õieti midagi teha. Nad ootavad kannatlikult ajalehte, mis kuues pakis à 500 eksemplari on iga hetk trükikojast saabumas. Igaüks loodab sealt midagi ka endale leida. Mina olen enamasti leidnud.» (Filoloog vanemalt kursuselt.)

«Vabandage väga, meie lehetegijatel on veidrad arusaamised kirjandusest. Juba neli kuud seisab minu jutustus toimetuse portfellis ja seniajani ei ole ilmumisjärg temani jõudnud. Kaua ma veel pean niiviisi reedeti põksuva südamega lehe ostma ja selle jälle nördinult käest viskama? Kui järgmisel nädalal minu proosapala trükivalgust ei näe, võtan ta teilt hoopistükkis ära ning saadan «Sirpi ja Vasarasse».» (Väga peen tütarlaps Arstiteaduskonnast.)

«Ülikoolileht on muutunud ajakirjanduse erialale pürgijate näitelavaks. Las kemplevad omavahel!» (Noormees ajaloo II kursuselt.)

«Mõnus on lugeda Vaese Jooriku kurtmisi. Vaimukas sõnastus, parasjagu lakooniline, aga tabav. Ainult miks see Keemiahoone küll kõikidele pinnuks silmas on?» (Keemik.)

«Tähelepanu väärivad Valmar Adamsi kirjutised, tema siirad mõtteavaldused, millest ilmneb Adamsi mõistev suhtumine noortesse üldse ja eriti nende luulehuvisse. Mind köidab Adamsi oskus oma seisukohti peene iroonia ja sarkasmiga vürtsitatult väljendada, ometi jääb tema kirjatöödest kõlama kirglik elujõud.» (Filoloogist luulesõber.)

«Kes on Martin Leepra? Tema lugu EÜE-st kõrvalehoidujatest kuulub selle semestri vaimukaimate hulka, olgu kuidas asjalood puukide, poiste või süstide kartmisega tegelikkuses ka iganes oleksid...» (Teenekas malevlane, naissoost füüsik.)

«Alkoholismiprobleemi tõstatamine on tervitatav nähtus. Ja oli ka viimane aeg: õllerestoranis «Humal» on kannu «Moskva» õlle hind kruvitud kuuekümne kopikani. Häbematus. Nüüd tuleb tõepoolest panna punkt igasugusele joomarlusele ning hakata korraldama võistlusi alkoholi- ja nikotiinivabade kollektiivide kujundamiseks.» (Tuntud sportlane Kehakultuuriteaduskonnast.)

«Rebastele» uue nime otsimine lehe abil kukkus minu arvates läbi. Poleemika oli lihtsalt kunstlik, ülearune. Ükski «vana» tudeng pole oma nooremale kolleegile sel määral liiga teinud, et meil oleks põhjust taolise kisa tekitamiseks. Võin omadest kogemustest kinnitada. Ja parem olla juba «rebane» kui mingisugune esik, esmakursuslane, mäger või jumal teab veel kes... (Noormees rahanduse ja krediidi I kursuselt.)

«Oleks tarvis vähendada juubelikirjutistes esinevat šabloonsust. On ju juubeliartiklite osakaal meie lehes üsna suur, mistõttu traditsioonilisel lähenemisel võib terve leht nende pärast igavaks muutuda. Fantaasiarohkuse ja hea stiilitunde parimaks näiteks on 11. aprilli lehes ilmunud prof. Viktor Masingut austav artikkel «Õnnitlusiseloomustus».» (Õigusteaduskonna meestudeng.)

«Biitkommentaarilt ootaks enam kaasaegsust. Lugejale pakuks huvi, millised singlid ja albumid just sel nädalal Inglismaal, Ameerikas ja mujal läbimüügirekordeid löövad. Arusaamatust tekitab, kuidas lugupeetud FAN ikkagi Slade'i kuulates loomalike tunnete ohvriks langes. Käesolevate ridade autori poolt küsitletud 28 üliõpilast enda juures küll midagi sellist ei täheldanud.» (Kiri toimetuse postkastist.)

«Biitkommentaar on täiesti tasemel. Väga vajalik ja huvitav materjal. Ainult David Bowie'le tehti pisut liiga...» (Geograaf II kursuselt.)

«Ilmselt ei ole artiklitele oma nime alla kirjutamine enam kombeks — mõttevahetused Üks Filoloog N kursuselt contra Teine Filoloog M kursuselt. Ise ma ennast oma erialal küll veel nii kompetentseks ei pea, et näiteks «Matemaatik» alla kirjutada.» (Nähtavasti Tartu Riiklikus Ülikoolis matemaatikat õppiv üliõpilane.)

«Krapp» ei ela praegu mitte just oma parimaid päevi üle. Ma ei hinda eriti kõrgelt võõrapärastest vormidest innustunud noorte värsiseppade luuletusi. Kuidagi haigutama panevalt igavad ja hingetud, ilma isikupära ja ereda mõtteta kukuvad nende haikud ja tamkad välja. Võib-olla on häda selles, et huvitutakse üksnes vormist, või ei sobi Idamaa luule rütm üleüldse eestlase hingelaadi ja keelega?» (Tütarlaps Ajalooteaduskonnast.)

«Kui autoritest kedagi esile tõsta, siis kahtlemata Rein Veidemanni, kelle probleemitihedad artiklid lausa kutsuvad lugema ning elunähtuste üle juurdlema. Kui meil kõigil vaid jätkuks sellist ausust enda ja seltsimeeste suhtes, printsipiaalsust ning energiat!» (Õppejõud.)

«Kas toimetusel ikka on nii suur vajadus käia koos asjameestega mööda internaate, plõksutada fotoaparaate ja puha? Kui teid minu must pesu tõepoolest huvitab, võin selle ise ülikooli fotolaboratooriumisse tuua. Tehke pilt ja pange lehte. Kasvõi esimesele leheküljele. Aga ärge enam tulge iga sorti naisterahvaid minu voodilinade vahelt otsima.» (Täiesti anonüümne.)

Kõige eelneva trükikorda seadmises on süüdi meesterahvas Filoloogiateaduskonnast

MART KADASTIK

Akta diurna

Ado Truupõld— ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaat

Jätkub saadikukandidaatide ülesseadmine Eesti NSV Ülemnõukokku. Maarjamõisa haiglas esitas pearst L. Karu Eesti NSV Ülemnõukogu Tartu Komsomoli valimisringkonna nr. 90 kandidaadiks TRÜ professori, meditsiinidoktori, patoloogilise anatoomia kateedri juhataja Ado Truupõllu. Ettepanekut toetasid sm-d Laaman, Eelsalu, Boston, Riiv ja Poska.

A. Truupõld seati saadikukandidaadiks ka eksperimentaalõlletehases.

Uuendati sõpruslepingut

Tartu Riikliku Ülikooli ja P. Stučka nimelise Läti Riikliku Ülikooli ajaloolaste vahel on loodud juba ammused sõprussidemed, mis eriti tihedateks ja vastastikku kasulikeks on kujunenud viimastel aastatel: 1972. aastal vormistati need sidemed kolmeaastaseks sõpruslepinguks. Nüüd saabus aeg lepingut täiendada ning uuendada, kuivõrd see seni oli toonud märgatavat kasu mõlemale poolele.

Pärast seda kui uue lepingu projekt oli eelnevalt läbi arutatud mõlema ülikooli ajaloo kateedrites, toimus aprillikuu lõpul Riias uuele lepingule allakirjutamine. LRÜ ajaloolaste esindajatena andsid lepingule oma allkirjad Ajaloo-Filosoofiateaduskonna dekaan dotsent K. Počs ja üldajaloo kateedri juhataja dots. M. Duhhanov, TRÜ poolt üldajaloo kateedri juhataja professor H. Ligi ja NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja dotsent H. Palamets.

Uuendatud leping näeb ette süstemaatiliselt kord aastas erikursus-

(Järg 4. lk.)

Nagu varem juba korduvalt välja kuulutatud, läheme-sõidame pühapäeval, 18. mail kell 10 pillihelide saatel üheskoos Alatskivile looduskaitsepäevale.

Et Alatskivile meist ka ülikooli meenutav jälg jääks, paneme ühiselt maha õpperaja. Kui iga teaduskond oma tööga paari tunni järel valmis saanud on, koguneme Alatskivi parki, kus soojad tervitused ja palav supp üle antakse ja lahti läheb suur pidu.

Vahelduseks kuulame linnulaulu, õpime tundma kevadtaimi ja tutvume J. Liivi paikadega, kuulame luulet.

Et Su plats autobussis ja supikausi ääres kindel oleks, anna endast teaduskonna sekretärile teada 11. maiks.

Korraldajad

18. aprill — ülikooli looduskaitse päev

Pilliroopadrik Võhandu ülemjooksul (Jõhvi järve ligidal).

H. UUSI foto.

ÜTÜ konverentsist psühholoogiaringis

TRÜ ÜTÜ psühholoogiaringil on traditsioon igal kevadel konverents korraldada. Eriti viimasel neljal aastal on need esinduslikud olnud — külalistega, väga erinevate ettekannetega mitmes sektsioonis jne. Nii ulatuslike konverentside korraldamine on ÜTÜ psühholoogiaringi laialdaste sidemete vili.

Tänavune konverents, mis toimus 10.—11. aprillil, oli mõneti uudne. Eelnevail aastail oli lubatud esinema ka neid, kelle töö ei mahtunud ühegi sektsiooni alla. Nüüd hoolitseti, et ettekande teema ei väljuks sektsiooni piirest. Esmakordselt ÜTÜ psühholoogiakonverentside ajaloos töötas konverentsil zoopsühholoogia sektsioon. Selle sektsiooni tööd esitasid eelkõige Moskva Riikliku Ülikooli üliõpilased, ettekandeid ja sõnavõtte oli aga meiltki.

Konverentsil tegutses 3 sektsiooni. Esimesel päeval, suhtlemispsühholoogia sektsioonis, andsid tooni TRÜ esindajad. Jüri Läänesaar ja Arvo Jaama (psühhol. IV k.) käsitlesid oma sõnavõtus eksperimentaatori mõju katsetulemustele. Nende eksperimentaalne uurimus on esimesi sellelaadseid nõukogude psühholoogias. Mati Heidmets (TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri aspirant) ning Jaan Valsiner (psühhol. IV k.) tutvustasid oma ettekandes keskkonnapsühholoogia ja prokseemika põhilisi probleeme ning esitasid rea võimalusi ruumilise käitumise uurimiseks mitmetelt eri vaatekohtadelt. N. Štšukin (konverentsi üks aktiivsemaid sõnavõtjaid ning oponente) tekitas keskkonnapsühholoogia küsimustes huvitava diskussiooni, mis aga takerdus terminoloogilisse ummikusse. Mall Sõber (inglise fil. IV k.) esitas oma uurimistöö tulemused sõnaassotsiatsioonide alalt. Töös võrdles ta sõnaassotsiatsioone eesti ja inglise keeles mõlemaid keeli valdavail inimestel. Niisiis — ka mittepsühholoogid (üliõpilased) saavad huvi ja soovi korral teha hinnatavat tööd psühholoogia valdkonnas.

Suhtlemispsühholoogia sektsioonis oli ainsaks külalisesinejaks Leningradi RÜ üliõpilane Marina Berman: ettekanne väärtusorjentatsioonidest. Võib nentida, et TRÜ psühholoogiaosakond, kus suhtlemispsühholoogia probleemid on kateedri teadusliku töö üks põhisuundi, on sel alal saavutanud küllalt hea taseme. Kahjuks oli ettekandeid siiski veel vähe ning suhtlemispsühholoogia sektsioon oli äsja mõõdunud konverentsil teemadelt üks kõige laialivalguvamaid.

Esimese konverentsipäeva õhtupoolikul teostus taas üks uuendus TRÜ ÜTÜ psühholoogiakonverentside praktikas: õhtune loeng. Teemal «Paralleelidest mõtlemise ajaloolise arengu ja ontogeneesi vahel» esines TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri õppejõud Peeter Tulviste.

Teine päev oli konverentsist osavõtjatele väga pingeline — tuli toime saada kahes sektsioonis. Hommikupoolikul zoopsühholoogia sektsioonis domineerisid Moskva Riikliku Ülikooli üliõpilaste ettekanded.

Zoopsühholoogia sektsiooni üks olulisemaid ettekandeid oli Tartu ülikooli ja Tbilisi Ülikooli ÜTÜ ühistöösna valminud võrdlev uurimus emotsioone tähistavate mõistete süsteemist eesti ja gruusia keeles (L. Tshikvishvili, Tbilisi RÜ III k.; J. Valsiner, TRÜ IV k.; M. Lasn, TRÜ I k.). Oma uurimusega kinnitasid autorid üht osa Darwini poolt rohkem kui 100 aastat tagasi esitatud üldisest hüpoteesist selle kohta, et teatud emotsioonid väljenduvad ühtemoodi kõigi rahvaste juures.

Zoopsühholoogia sektsioonis esitati veel ettekanne primaatide võimetest inimkeelt õppida (J. Valsiner TRÜ).

Pärastlõunase viimase sektsiooni juhatas sisse TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri nooremteaduri Jüri Alliku lühike sõnavõtt nägemistaju uurimise päevaprobleemidest. Suhtlemispsühholoogia kõrval on taju uurimine teiseks TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri teadusliku töö põhisuunaks. See kajastus ka sektsiooni töös — välisettekannetest suutis ainsana tartlaste omadega sammu pidada M. Kapitsa ja N. Tszeni (MRÜ) töö «Vormitajust stroboskoopilise liikumise puhul». TRÜ-st esinesid mitmed üliõpilased. M. Topp (psühhol. IV k.) rääkis orientatsioonitaju eksperimentaalsest uurimisest, A. Orgjõe (psühhol. III k.) ettekanne puudutas väikelapse taju arengut 10.—19. elunädalani. Autor rõhutas eriti mõningaid metoodilisi aspekte väikelaste taju uurimisel. Marje Ennok ja Piret Tois (psühhol. I k.) rääkisid näoväljenduste äratundmise äsja valminud uurimusest. Moskva RÜ-st esines veel L. Nazarova teemal «Pertseptiivsete universaalide uurimisest».

Päevaste ettekannete arutelu, samuti muu omavaheline suhtlemine jätkus õhtuti pärast sektsioonide töö lõppu. 12. aprillil tutvustati külalistele TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri uurimissuundi ning käsilolevaid uurimistöd.

Külalised Moskvast tunnistasid, et Tartus viibimise ajal said nad palju uut teada. Konverentsi üheks rõõmustavaks tulemuseks olid Moskva ja Tbilisi riiklike ülikoolide poolt TRÜ ÜTÜ psühholoogiaringile tehtud ettepanekud koostööd jätkata.

Harilikult statistikaga alustatakse, meie lõpetame. Tänavu oli külalisi 4 ülikoolist: Moskva RÜ-st 11, Tbilisi RÜ-st 4, Jaroslavli RÜ-st 2, Leningradi RÜ-st 1. Ettekandeid oli 17, neist 8 TRÜ üliõpilastelt.

O. VÄLI

ja eesti keele ning soome-ugri keelte ringis

TRÜ ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi XXX aastakonverents toimus 25.—26. 04. 1975. Aastakonverentsi järjekorranumber polnud juhuslik: kolmkümmend aastat võidust — kolmekümnes konverents. Ürituste kava oli tihe: esimesel päeval peeti ettekandeid, külastati kirjandusmuuseumi ja vaadati balletietendust «BCD», teisel päeval tutvuti linnaga ja peeti jälle ettekandeid. Külalisesinejaid oli rohkesti ja väga mitmelt poolt, nii et ringi liikmete endi ettekannete arv tuli viia miinimumini. Konverents lõppes sõprusõhtuga eesti keele kateedri ruumes.

Esimesel päeval ütles avasõna ja tervitas külalisi ringi üks juhendajaid dots. A. Valmet. Järgnesid ettekanded. Nende üldarv oli 19:3 (ringi liikmetelt) Tartust, 1 Tallinnast, 2 Leningradist, 6 Mordvast, 3 Marist, 4 Komist. Külalisesinejate arvu oli tulnud tublisti piirata, sest soovijaid oli rohkesti. Nii võttis konverentsist osa näiteks 9 mordvalast. Üldse oli osavõtjaid esimesel päeval 47, teisel 40. Ettekannetes käsitleti üldkeeleteaduse, eesti murrete, soome, volga, permi ja ungari keele foneetika, morfoloogia ja süntaksi küsimusi. Võeti elavalt sõna. Märgitagu, et paljud külalisesinejad olid akad. prof. P. Ariste õpilased. Ettekannetele andis lõpuks hinnangu ringi teine juhendaja dr. A. Künnap, kes jagas ühtlasi näpunäiteid, millises suunas peaks üks või teine üliõpilasuurija oma tööd jätkama.

Sõprusõhtul tutvusid külalised ringi aktivistidega, said ülevaate ringi ajaloost ja tegevussuundadest, vaatasid valguspilte keeleekspeditsioonidest, vahetati töökogemusi, kuulati lindilt ja lauldi ise rahvalaule.

Kogu üritust võib pidada igati õnnestunuks ja juubelitähtpäeva vääriliseks. Uuendati vanu ja sõlmiti uusi sõprussidemeid paljude meie maa kõrgemate õppeasutuste esindajatega, vahetati kogemusi, lahkuti üksteisest uute kohtumiste ootuses.

Ringi juhatus

Uue üliõpilaskohviku avaõhtult. Kõneleb T. Koldits, temast paremal Šuliko Valdsoo, Juhan Voist, Henri Soova.

Koldits, temast paremal Šuliko
J. LAANE foto

Uue üliõpilaskohviku põhimäärus

1. TRÜ kohvikut võivad külastada kõik TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad.

2. Üliõpilased esitavad üliõpilaspileti või nimelise kohvikukaardi, õppejõud ja teenistujad kohvikukaardi või töötõendi kohvikut teenindava personali nõudmisel.

3. Kohvikukaartide laenutamine ja edasiandmine on keelatud.

4. TRÜ kollektiivi igal liikmel on õigus võtta kaasa kohvikusse ühe laudkonna külalisi, olles ühtlasi vastutav nende käitumise eest.

5. Kohviku sisulise tegevuse eest vastutab kohvikunõukogu, kelle kinnitab TRÜ rektor.

6. Kohviku reserveerimine kooskõlastatakse TRÜ ametiühingukomitee ja kohviku juhtkonnaga.

Kohvikukaarte saavad õppejõud ja teenistujad komsomolikomiteest.

Maipühade eelõhtul läks käiku uus kohvik Leningradi mnt. 27 ühiselamu juures. Istekohti on praegu 140, peale selle veel 25 baarikohta. Kohvik on avatud kella 7-st kella 16-ni iseteenindava sööklana, 17—23 aga juba päris kohvikuna.

Avamisõhtul jäi vastsündinule aga NIMI panemata. ELKNÜ TRÜ komitee kuulutabki välja UUE KOHVIKU NIME KONKURSI. Ettepanekud palume tuua TRÜ ajalehe toimetusse 20. maiks. Kohviku ristiisa (või -ema) saab heldelt autasustatud.

Edaspidi hakkab kohvikunõukogu õhtuid ka sisustama. Lähemal ajal toimub esimene disko-õhtu, kus pakutakse muusikat eelkõige kuulamiseks, kolm korda nädalas hakkab mängima orkester — siis saab ka tantsida. Suuremaid ja tõsisemaid plaane võib aga realiseerida tõenäoliselt sügisel.

Meeldivaid õhtupoolikuid uues kohvikus!

Komsomolikomitee

Taidluskonkursi tulemused teada

Meie ülikoolis sai I koha Filoloogiateaduskond, II — Bioloogia-Geograafiateaduskond ja III—IV Arstiteaduskond ning Õigusteaduskond.

Tasuta turismituusikuga võivad NSV Liidu piires reisida laureaadid Mati Soonik ja Margarita Itskovitš; rahvademokraatiamaa tuusikuga premeeriti Tiina Torni.

3-päevasele autobussiekskursioonile või 5 päevaks Käärikule laagrisse lähevad üliõpilased, kes tegid konkursil: temaatilise montaaži «Peatu, mööduja!», estraadistseeni «Pildikesi tudengielust», kirjandusliku kohtu, luulepõimiku (Arstiteaduskonna I k.) ja võimlemiskava (Arstiteaduskonna IV k.). Sama preemia on määratud ka Lembit Lajale, Tiit Sõbrale, Ülle Liivorule, Kristin ja Mart Kullile, Kalle Kabralile.

Konkursi kena korraldamise eest võib Õigusteaduskonna II k. üliõpilane Virve Galkina sõita tasuta turismireisile Nõukogude Liitu. Samal põhjusel ootab Aili Käärikut ja Riana Trapidot 3-päevane ekskursioon või puhkelaager Käärikul.

Vabariiklikul kõrgemate koolide taidluskonkursil tunnistati laureaatideks 12 üliõpilast või kollektiivi, neist 5 meie ülikoolist: Mati Soonik, eesti filoloogia IV k. üliõpilane; Õigusteaduskonna III k. luulemontaaži esitajad; IV k. vene filoloogia osakonna estraadistseeni esitajad; klubi rahvalaulu ansambel ja klubi rahvamuusika ansambel.

15 äramärgitu seas leidus samuti 5 meie üliõpilaste esinemist: Tiit Luts, ajaloo-osakonna I k., näitlejameisterlikkuse eest; Margarita Itskovitš, füüsikaosakonna IV k., kitarripalade esitamise eest, Asta Levo, Matemaatikateaduskonna V k., tantsu «Midagi» esitamise eest; klubi I ja II rahvatantsurühm; klubi instrumentaal-vokaalansambel P. Virsa juhtimisel.

Parima võiduteemalise esinemise eest pälvis Kõrgema ja Keskeriharuduse Ministeeriumi eriauhinna luulemontaaž «Peatu, mööduja!».

Vabariiklikul konkursil saavutatud edu eest on presiidium premeerinud veel järgmisi meie ülikooli laureaate: Tiit Lutsu, Asta Levot, Väino Kivirüüti, klubi rahvamuusika ansamblit, rahvalaulu ansamblit ja instrumentaal-vokaalansamblit osavõtuga kas 3-päevasest ekskursioonist või tervistavast laagrist Käärikul.

Uuendati sõpruslepingut

(Algus 3. lk.)

te vahetamist vanemate kursuste üliõpilastele. Erikursusi loetakse mõlemale poolele huvi pakkuvatel aktuaalsetel Baltikumi ajaloo teemadel. Nii LRÜ kui TRÜ ajaloolased kohustusid vahetama teaduslikke publikatsioone, aga samuti metoodilisi kogemusi õppetöö paremaks organiseerimiseks ajaloo-osakondades. Vastavalt erikokkuleppele kavatsetakse pidada loenguid nii õppejõududele kui üliõpilastele Läti NSV ja Eesti NSV majanduse ja kultuuri arengu põhiprobleemidest. Tihendatakse kontakte mõlema osakonna üliõpilaste, eriti ÜTÜ liikmete vahel, seda eelkõige osavõtu näol ÜTÜ konverentsidest. Kõne all oli ka vastastikuste teaduslike ekskursioonide korraldamine.

Selleks et olla paremini kursis naabrite juures tehtava ajaloo-alase uurimistööga ja ilmuva ühiskonnateadusliku kirjandusega, võeti sõpruslepingusse punkt, mille kohaselt mõlemas ülikoolis spetsialiseeruvad 1—2 üliõpilast vastavalt eesti ja läti keele ning ajaloo õppimisele individuaalplaani alusel.

Jääb loota, et äsja uuendatud sõpruslepingu, mis kehtib 1978. aastani, annab uut hoogu mõlema naaberülikooli ajaloolaste koostööle nii õppejõudude kui üliõpilaste tasandil.

H. PALAMETS

Edukalt

Publiku tähelepanu köidab täpne korv, saal rõkkab, staadioni tribüünidel üksainus ergutuskoor — finiš läheneb. Pealtvaataja on võistluste lahutamatu osa. Orienteerumisvõistlustest saavad osa peale võistlejate ainult kohtunikud. Võistlused kestavad tavaliselt päeva ja peab olema tõeline spordifanaatik, et näha starti ja mõndsada meetrit jooksu finišini. Rajal tavaliselt vaatluspunkte pole. Võistlejad on omavahel maastiku ja kaardiga.

Selle talve tujukus kustutas võistluskalendrist talvised märkeorienteerumisvõistlused suuskadel. Toimusid üksikud jõuproovid, tõeline orienteerumisepideemia läheb lahti kevadel. Suurem võistlus on jüriöö teatevõistluse nädalavahetusel Kohtla-Nõmmel. Võistkonnas on 2 tüdrukut, 3 poissi, igaühel rada 3—5 kilomeetrit. Õised võistlused küll, kuid kõige pealtvaatajaterikkamad. Tõeline spordipidu. Enne starti toimub tõrvikute valgel rongkäik, võetakse sõna ja süüdatakse suur jüriöö tuli. Tänavused võistlused toimuvad 16. korda, osavõtjaid 119 võistkonda. Võistlus peetakse võidu 30. aastapäeva tähistamiseks. Starti on kogunenud esimese vahetuse mehed. Pärast stardipauku kostab metsast natuke raginat ja müdinat, seejärel kaovad taskulambisilmad. Pinge tõuseb, kui raadiopunktist teatatakse läbijooksnud võistlejate rinnanumbrid. Esimese etapi võitja saabub, läheb veel 10 minutit, tulevad ülikooli mehed. Võitja U. Annuse aeg on 41.59, TRÜ I võistkonna võistlejal A. Kivistikul (õppejõud) 50.40. Teisele etapile lähevad naised. Mets on tõepoolest pime ja märg, jalad saavad märjaks paarikümne sekundi pärast. Enne viimast punkti näitab kaart korralikku autoteed. Tegelikkus surub sind mööda porimülgast jooksma. Jääd teed valima, võid finišisse küll netina jõuda, aga kellel siis silmi sinu jaoks enam. Võitja, olgu ta kui sopane tahes, on *centrum absoluticum*. Viimased sajad meetrid, rahvas aplodeerib. Annan teate üle. TRÜ II võistkond. Rajal edestati 16 konkurenti. Peatselt tuleb ka I võistkonna jooksja Viive Jõesaar (Arstit. II kursus). Teatepulk läheb üle meestele. I võistkond (Kalle Remm, Biol. III) rebib end teiseks, II võistkond kolmandaks. Ja furoori tekitav jooks: Silva Käärt (KKT I) edestab järgmist võistkonda rohkem kui 10 minutiga. Nüüd ei suuda liidrit enam keegi püüda. Esimesena finišeerib Kalle Luuk (KKT III). Suur auhind — Kalevipoeg — on toodud TRÜ-sse.

25 kilomeetri pikkune rada 23 kontrollpunktiga läbiti veidi rohkem kui kolme tunniga. Ka ülejäänud 3 ülikooli võistkonda lõpetasid ilusasti.

Hommikul päikesetõusuga jõuti Tartusse.

AUNE KULIKOVA

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ» nr. 21.

SUVEMALEV

TRÜ suvemaleva staap komplekteerib II k. ja vanemate kursuste üliõpilastest ehitusrühma. Töö Rannu järve ääres. Soovijail ilmuda 12. mail k. a. kell 11 TRÜ komsomolikomiteesse.

Staap

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2486. MB-05313.

AR Ep. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 23 Reedel, 16. mail 1975 XXVII aastakäik

Õnnitlusi, autasustamisi

Lp. prof. ARNOLD KOOP,

NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium õnnitleb Teid ja kõiki Suurest Isamaasõjast osavõtnuid, kogu Teie juhitavat õppejõudude, töötajate ja üliõpilaste kollektiivi seoses nõukogude rahva võidu 30. aastapäevaga Suures Isamaasõjas aastail 1941—1945.

Paljud kõrgkoolide õppejõud ja töötajad, kes võitlesid rindel või töötasid ennastsalgavalt tagalas, andsid suure panuse võiduüritusse fašismi üle. Need meie rahva väärilised pojad ja tütred on praegu eeskujuks kommunismi ehitamisel.

Lubage avaldada veendumust, et iga kõrgkooli õppejõud, töötaja ja üliõpilane annab kogu oma jõu, teadmised ja oskused nende ülesannete täitmiseks, mis partei ja valitsus on püstitanud kõrgkooli ette, et minna vääriliselt vastu partei XXV kongressile.

Minister V. JELJUTIN

✤

Võidupüha 30. aastapäeva puhul autasustati Suurest Isamaasõjast osavõtnut, Tartu Riikliku Ülikooli rektorit professor Arnold Koopi medaliga «Võidu eest Saksamaa üle Suures Isamaasõjas 1941—1945» ja anti valitsuse määruse alusel üle hinnaline kingitus, marssal A. Gretško tervitus ja ülikooli tänukiri.

Rektori käskkiri

Õnnitlen võidupüha 30. aastapäeva puhul Suure Isamaasõja lahingutest osavõtnuid ja medaliga «Võidu eest Saksamaa üle Suures Isamaasõjas 1941—1945» autasustatud ülikooli töötajaid, teenistujaid ja õppejõude, andes neile valitsuse määruse alusel üle hinnalised kingitused, marssal A. Gretško tervituse ja ülikooli tänukirja.

Mihhail KOTIK, Andres PÄRL, Jaroslav RAID, Albert KLIIMAN, Juri KSENOFONTOV, Mart KULL, Robert LOOGA, Leo PÄI, Eugen TALLMEISTER, Elmar VASAR, Jüri RISTKOK, Juri LOTMAN, Juhan PEEGEL, Pavel REIFMAN, Albert TRUMMAL, Veera MÜRKHEIN, Tullio ILOMETS, Viktor PALM, Aleksander ZALIVIN, Movša MICHELSON, Peeter HIOB, Fred KUDU, Roman NÕVANDI, Feliks PARRE, Juhan VÕRNO, Jevgenia UIBO, Elmar HALJASTE, Eugen KAITSA, Ilo SILDMÄE, Endel LAASIK, Edgar SALUMAA, Abner UUSTAL, Aleksander BLUMFELDT, Mihhail BRONŠTEIN, Johannes KALITS, Ervin KIVIMAA, Ivan VOLKOV, Konstantin VOINOV, Nikolai ROMANOV, Vulf BARON, Viktor UŽIN, Pjotr FOMENKO, Andrei VASSILTŠENKO, Vladimir KOTOV, Pjotr ŽURAKOVSKI, Jakov SAMODUMSKI, Grigori MURRIN, Grigori JAREMKO, Dmitri KARJABKIN, Anatoli DOVIDENKO, Valli HALDRE, Elmar KANGRO, Liidia KURTUKOVA, Osvald MÄGI, Karl PÜSS, Erna RUSSAK, Ginda-Inna SORKINA, Raimond TANI, Eduard VUKS, Niina LOPATINA, Albert AVAKIVI, Ekvart KAPP, Endel KLAAS, Ilmar PÄRNITS, Friedrich SEEGEL, Jevdokia KOZLOVA, Nikolai KUDRIN, Aksel ROOS, Aivo RAHUSOO, Peeter VALLO, Nikolai SMIRNOV, Feliks VALGE, Karl BACHMAN, Karl TAEV, Aleksei ZAHHAROV, August TÄHNAS, Julius ADOJAAN, Jüri JEGOROV, Jaan REBANE, Vladimir KILK, Valeria NÄKS, Zinaida SAAR.

✤

Rektor õnnitleb biokeemia kateedri vanemõpetajat Laine Villakot 50. sünnipäeva puhul, avaldab tänu kohusetundliku töö eest Tartu Riiklikus Ülikoolis.

TRÜ NÕUKOGU

Reedel, 25. aprillil tuli kokku TRÜ nõukogu. Koosoleku alguses andis rektor A. Koop elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi juhatajale A. Tammikule üle autoritunnistuse ning prof. V. Pastile, dotsent J. Lembrale, õppeosakonna juhatajale R. Tanile, aspirantuuriosakonna juhatajale S. Laarile, parteikomitee sekretärile J. Reimandile ja prof. V. Keldrile üle medalid 1974. a. sotsialistliku võistluse saavutuste eest.

Seejärel asuti päevakorra juurde. Rahvamajandusharude ökonoomika kateedri professori kohale kinnitati majandusteaduse doktor prof. Ilo Sildmäe. Hääletati professori teadusliku kutse taotlemiseks bioloogiadoktor Helle Simmile.

Kuulati ära arvutuskeskuse vaneminseneri I. Urmeti ettekanne kõrgkooli automatiseeritud informatsioonisüsteemi (AIS) väljaarendamise kohta, mis toimub TPI juhtimisel. TRÜ-s on tehtud tööd üliõpilaste stipendiumide arvutamise automatiseerimisel, samuti on loodud informatsiooni statistilise töötlemise süsteeme, et laiendada elektronarvuti kasutamist ülikooli õppeja teaduslikus töös.

Pedagoogilise praktika organiseerimisest ülikoolis ja selle vastavuse tagamisest kaasaja nõuetele rääkisid pedagoogika kateedri vanemõpetaja K. Indre ja metoodikanõukogu õppe- ja menetluspraktika grupi esimees vanemõpetaja O. Saks.

Rõhutati pedagoogilise praktika tähtsust kutsealases ettevalmistuses ja toodi esile raskused, sealhulgas baaskoolide majandusliku baasi puudulikkus, vajakajäämised praktikantide ülikoolipoolses juhendamistöös.

Otsustati veelgi parandada praktikaprogramme ja -juhendeid ning organisatoorset tööd pedagoogilise praktika läbiviimisel koolides. On vaja kaasa tõmmata ka ELKNÜ TRÜ komitee ja leida enam konkreetseid töövorme ühiskondlik-poliitilise praktika sisukamaks muutmiseks pedagoogilise praktika ajal. Tuleb luua tihedamad sidemed baaskoolidega ja taotleda ENSV Haridusministeeriumi abi baaskoolide olukorra parandamiseks. Kõik see aitaks ühtlasi kaasa õpetajakutse prestiiži tõstmisele.

TRÜ nõukogu kinnitas otsuse A. Tuulmetsale keemiadoktori ja E. Väärile filoloogiadoktori kraadi taotlemiseks ning keemiakandidaadiks J. Ehrlichi, füüsika-matemaatikakandidaadiks P. Kase, farmaatsiakandidaadiks L. Teslovi ja Z. Averina, bioloogiakandidaatideks V. Viikmäe ja A. Krasaitise, meditsiinikandidaatideks L. Trapido ja G. Zlatkina, filoloogiakandidaadiks J. Mustajevi, pedagoogikakandidaatideks J. Vorona ja V. Lavrovi.

M. PRITS
M. REHEMAA

Tänuks

Avaldan südamlikku tänu kõigile, kes mind minu juubeli puhul meeles pidasid!

JAAN REINET

MILJONID LILLED

«Neil päevil asetatakse miljoneid lilli haudadele, vennaskalmudele, ulatatakse miljoneid õisi sõjaveteranidele. Nõukogude Liit pühitseb veel ühte tähtpäeva oma kuulsusrikkas kroonikas — 30 aasta möödumist võidust fašismi üle!»

EKP TRÜ komitee sekretär J. Reimand oli avanud võidupäeva aktuse meie aulas. Lilled viidi ka sõjas hukkunud TRÜ kollektiivi liikmete mälestustahvli ette. J. Reimand luges ette nende nimed, kes võidu sepistamisest osa võtsid, kuid keda meie hulgas ei ole.

Aktusekõnes rõhutas rektor prof. A. Koop, et 30 aastat tagasi saavutatud võit polnud mitte ainult sõjaline, majanduslik, poliitiline, vaid ka moraalne, see oli sotsialismi võit. Nõukogude rahvas kaitses sotsialistlikku korda kui oma korda. Niisugust rahvast ei saa alistada. Kuid võitlus rahu ja sotsialismi eest ei ole lõppenud, maailmast pole kadunud sõjad ega fašism. Tänastes töödes ja võitlustes jätkame seda üllast üritust. «Ka TRÜ kollektiiv teeb kõik selleks, et olla nende väärilne, kes 30 aastat tagasi kaitsesid rahu ja sotsialismi,» kinnitas rektor.

Võit ei tulnud iseenesest, see saavutati raskes võitluses. Meeskoori esinemises oli nii võidupäevale omast ülevust kui ka valu langenud seltsimeeste pärast. Otsekui selle kinnituseks oli TRÜ eriõpetuse kateedri juhataja K. Voinovi kõne. Ta rõhutas, et võitlus oli raske ja julm, tee võiduni pikk. Palju tuli üle elada, oli ka ebaõnnestumisi, kuid nõukogude sõjameeste kangelaslikkus otsustas sõja saatuse, ehkki sõjas kangelaslikkusest ei räägitud, tuli täita vaid oma kohus kodumaa ees.

«Möödugu kasvõi sada aastat, me jääme tähistama seda päeva,» toetas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär T. Koldits. Tänaste noorte töö võiks olla üheks osaks selles rõõmus, mida järgnevad aastad toovad sõjaveteranidele. Sõjaveteranide üritust viiakse edasi.

Ka Eesti NSV kõrgema ja keskerihariduse minister A. Purga rõhutas, et võidupäev pole mitte kauge ajaloosündmuse kaja, võidupäeva tähistamine on nõukogude rahva traditsioon — täpselt samuti, nagu võit ise pole lihtsalt mitte sündmus ajaloos, vaid ajalooline sündmus.

Ülikoolis hakkavad õppima noored, kes on sündinud 1957. aastal, s. t. juba kosmosesajandi põlvkond. Neile ei ole sõjaveteranid mitte ainult eeskujuks, vaid ka otsesteks õpetajateks kõrgkoolis.

EKP Tartu Linnakomitee teine sekretär V. Zujev märkis, et Suures Isamaasõjas hääletas nõukogude rahvas oma verega sotsialistliku korra, töörahva võimu poolt. Tänaste sõjaveteranide hea töö on igati nende suure võidu väärilne.

Kõige selle kinnituseks olid autasud veteranidele. A. Purga andis kätte ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja dots. E. Laasikule. Järgnesid ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjad A. Koobile, K. Püssile, I. Volkovile, I. Sildmäele, P. Fomenkole ja J. Raidile, EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjad A. Koobile, K. Taevile, A. Vassiltšenkole ja J. Ksenofontovile, tänukirjad ja mälestusesemed ülikoolist ning mujalt.

Ülikooli sõjaveteranid ...

... ja üliõpilased paraadil. T. Ilometsa fotod.

Autasu üleandmine Konstantin Voinovile.

E. Saki foto

Kogesime veel kord, et kedagi pole unustatud. Kuid nüüd väljendub see lugupidamises mitte ainult mehisuse eest rindel, vaid vapruse eest rahulike aastate töös.

K. Voinov tänas kõikide sõjaveteranide nimel neile osutatud tähelepanu eest ning kinnitas veel kord sõjaveteranide valmisolekut ka edaspidi töörivis olla.

Lõppsõnas õnnitles prof. A. Koop kõiki noori, kõiki neid, kel pole vaja tunda hirmu sõja ees, ning soovis neile kõige paremat rahuliku taeva all.

Ka pärast aktuse lõppu jätkusid veel tervitused ja õnnitlused. Võidupäev on möödas, kuid ei lakka austus langenute ja lugupidamine meie keskel elavate ja töötavate sõjaveteranide vastu.

J. S.

ALATSKIVI LOODUSE ÕPPERADA

Tartu Riikliku Ülikooli geograafide üks iseloomulikke töösuundi viimasel aastakümnel on olnud looduse õpperadade projekteerimine. Selle metoodilise printsiibiga lahendatakse nii teatava piirkonna igakülgse tutvustamise kui ka maastiku kasutamiskoormuse reguleerimise ning kaitse ülesandeid. Nõnda siis luuakse uus looduse õpperada ka 18. mail, ülikooli looduskaitsepäeval Alatskivil. Selle raja alljärgnevas, avaldatava kirjelduse koostaja on Kutsekeskkooli nr. 5 direktori asetäitja õppe- ja kasvatusalal, Eesti Looduskaitse Seltsi vabariikliku juhatuse liige Erich Uibu. Fotod pärinevad Hillar Uusilt. Raja loodusesse viimist kavandas terve komisjon, mille töös eriti arvestati Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi aseesimehe Juhan Voisti kogemusi. Kogu materjali on viimistlenud TRÜ keskkonnakaitse komisjoni esimees J. Eilart. Tehnilisi muresid aitasid lahendada Tartu metsamajand ja Alatskivi sovhoos.

Nõnda siis, kaasas käesolev kirjeldus, olgem pühapäeva hommikupoolikul valmiva raja esimesteks läbijateks.

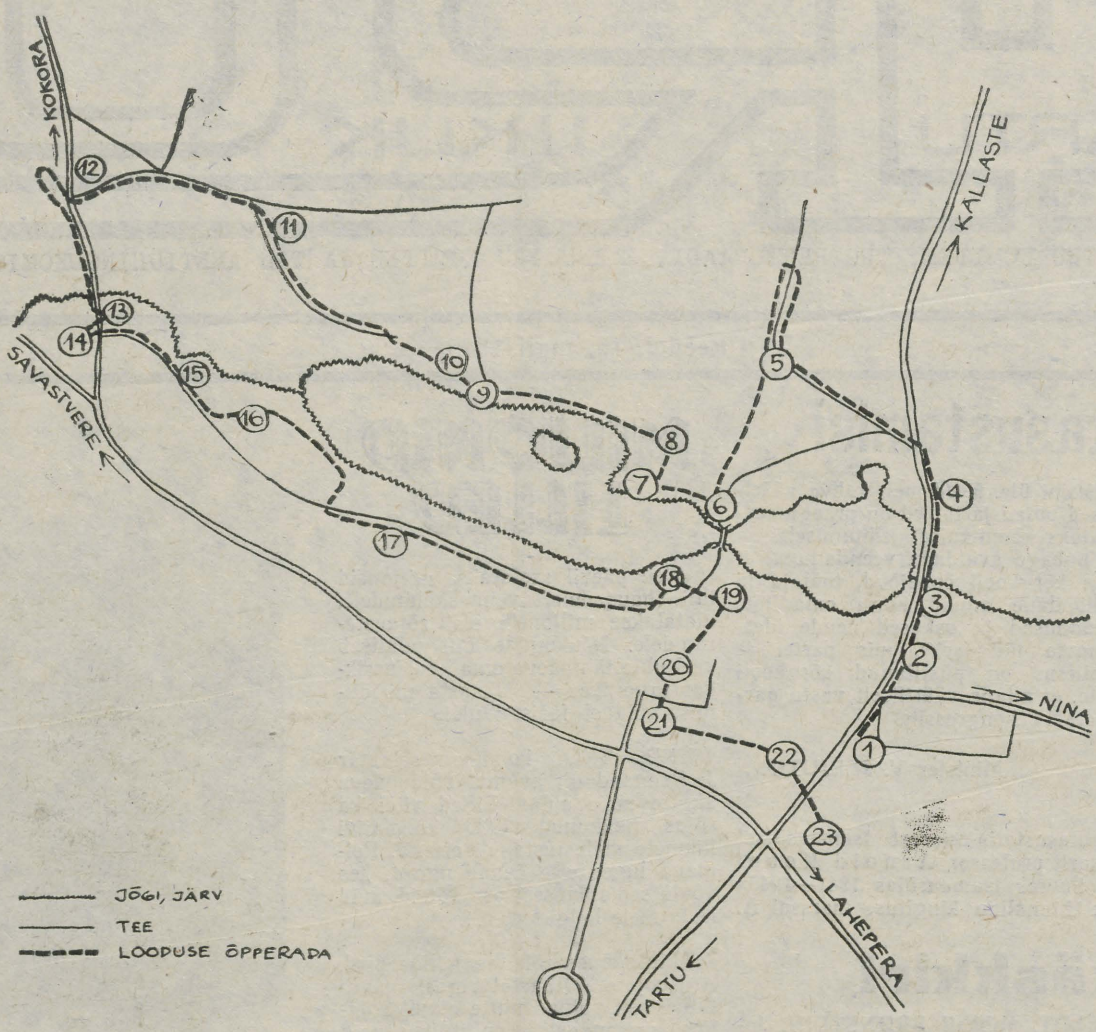

1.

Õpperaja üldine lähe on Alatskivi südames, kus kalmistuesine teelaiend võimaldab ka liiklusvahendi parkimist. Siin ongi vaatepunkt number üks, raja üldskeem ja iseloomulikud suunavad märgid, kriipsud, nooled juhivad teekonnale, mille üldine pikkus on umbes 6 km ning mille läbimiseks on mõistlik varuda 2—3 tundi.

Kõigepealt aga mingem sisse punavast väravast. Siit kalmukünkailt küünib vaatama nende elutöösse, kes Alatskivi nime on kaugele kandnud.

Paremat kätt peateest **Laksi Tõnise** «seitse jalga pikkusele», vasakul **Juhan Liivi** tume sammas (joonis 1). 1913. a. detsembris maetud kirjanik sai skulptor V. Melliku kavandatud ja Tartu «Teguri» vabriku tööliste valmistatud metallist hauasamba 1924. a. kevadel. Kõneles Fr. Tuglas — Liivi uurija. 1960. aastast algas traditsioon: tuldi ja tullakse igal Alatskivi kooli aastapäeval kogu kooliperega surnuaeda, et asetada kirjaniku kalmule pärg ning kuulata tõrviku- ja küünlavalgel poiste massdeklamatsiooni «Kui tume veel kauaks». Need on sõnad selleltsamalt sambalt. 1969. a. suvel toimunud loodussõprade vabariikliku kokkutuleku päeval tõid Eesti Looduskaitse Seltsi esindajad üle maa siia kalmule kõikide mägede mulla, mida siis Liivi luulepreemiaga auhinnatud D. Vaarandi «Eesti muldade» saatel hauale raputati.

Joon. 1. Juhan Liivi haud.

Laksi Tõnisele püstitati sammas korjanduse ja annetuste eest Tõnise sajanda sünnipäeva tähistamiseks, osalt ka 1905.—1907. a. revolutsiooni nurjumise protestiks. Maamehelikult halli graniitsamba lihtne kujundus on Kristjan Raualt, teostatuna kohaliku kiviraiuja Posoki poolt. Tõnise kõrvale on maetud 1943. a. fašistide poolt Oudovamaalt Eestisse aetud ja siin mõne päeva pärast surnud 103-aastane Laksi Tõnise tütretütar Elisabeth Soo.

Üsna lugulaulu läinud Laksi Tõnise lähedal on ka kirjanik Kaarel Krimmi (1863—1894) haud, peatee servas aga Liivide esimene õpetaja, Naelavere külakoolmeister Juhan Põder. Kalmistu värava lähedal puhkab 20-aastane talupoiss Joosep Must, keda Alatskivi mõisa ülevõtmiskatsel 1905. a. surmas mõisnike kuul. Leida võib ka ühe Liividest venna Eliase kalmu. Ta oli teenekas külakoolmeister ja Alatskivi mängukooride isa.

2.

Laskume piki Tartu—Kallaste teed, mööda Nina teeharust, orgu. Mändidega oruveeru teepervel ongi järgmine vaatepunkt. Ees laiub kõige idapoolsem lõik Kodavere kihelkonda kahestavast Pala—Alatskivi ürgorust, mis siin avanebki Peipsi nõkku. Kui taganeva mandrijää liustikukeel ulatus veel Peipsi põhjaosani, voolasid geoloog E. Rähni arvates jääserva ees siit ürgoru kaudu sulaveed Peipsi järve.

Põldpujust lillataval nõmmel on sajandivanune **Punane küün**, omamoodi kultuurimaja eelmise sajandi lõpust. Kui mitmed ümbruse küünid langesid 1905. a. kättemaksutulede roaks, säästis seda siin rahva austus. 1876. a. asutatud Alatskivi Tuletõrje Selts kohandas suviti tühja küüni lava sisseehitamise ning laudade-pakkude istmeiks paigaldamisega pidude kohaks. Siin lavastas näitemänge Kodavere kihelkonnakooli õpetaja **Jürgenstein-Lill**, andsid kontserte «Kalevala» kvartett, Maarja-Magdaleena lauljad, Vara ja Matjamaa kultuurihuvilised. Juba 1904 võidi kinnitada, et 30 aasta kestel on Punases küünis olnud «pääle saja õpetliku ja lõbusa päeva, milles vististi oma hariduslik mõju ei puudunud».

3.

Veskikülaks loeti vanasti kaht talu, mille maad piirasid mõisat idast ja ulatusid Lahepera küla maadeni. Kassiveski pidajad Liivid elasid rahvasuus Veskirahvaks nimetatud talus, 1834 elasid seal peremees Eno Jüri poeg Liiv, tema naine Mari, pojad Märt, Benjamin ja Markus ning tütar Anna. Elas ka veel 83-aastane Eno ema. Veski Enol oli ilumeelt ning ta leidis aega, et kodu kaunistada tee äärde istutatud kaskedega. Esimesena ümbruskonnas rajas ta viljapuuaia. Perekonnanimede valimisel aga arvestas ta: **«Liivased on mu põllud, liivamägi meie kalmistu, liiv mind toidab ja katab, liiv mind ka ükskord matab, sellepärast olgu mu nimi Eno Liiv.»** Veskirahva talus sündis järgmisel põlvkonnal, s. o. Marianne ja Benjamin Liivil 28. veebruaril 1859. aastal poeg Jakob. 1861. a. võeti mõlemad talud mõisa külge ja Liivid kolisid Riidma kandikohale. See lahkumisfakt on Juhan Liivi tuntud luuletuseski. Nende korralikud hooned lõhuti ja 8 õunapuud hukkus. Nüüd on Veskirahva ase tuntav üksnes alumise männituka kohal.

Veski ise koos villavabrikuga oli veel kaua rentnike käes, kuni siia ehitatud hilisema pisikese elektrijaama turbiinikambrist murdis suurvesi läbi. Varemed tasandas juba buldooser.

Alatskivi järv on peale süvendamist-puhastamist umbes kilomeeter pikk ja 200—300 meetrit lai. Sügavus on enam-vähem ühtlaselt 2—3 meetrit, jõesängi kohal ka sügavam. Jalakäijate sild jagab järve Ülemiseks ja Alumiseks järveks (varem nimetatud ka Lossi- ja Veskijärveks).

Maanteesillast allpool jätkub **Alatskivi jõgi**, mille endised vähirikkad jõekäärud kanalitaoliselt sirgeks kaevatud. Kevaditi tuleb jõkke rohkesti kudevat kala, suurte kolooniatena leidub jõekarpi. Jõeäärsele alale ehitatakse Alatskivi asula heitvete puhastuse seadmeid.

4.

Kirikukülaks nimetati vanasti kiriku ümber asunud mõnd maja, neist tee- ja järvepoolsemas asus kauaaegne kirikukõrts, tuntud ka Kassikõrtsina. Siin pidasid nõu ja võtsid julgust tulivihased mehed 1905. a. otsustavate sündmuste ajal, siit kanti koju raskesse kõhuhaava surnud **Joosep Must.** Kõrtsi kohalt maanteelt avaneb vaade Alatskivi lossile. Jõe siinsele kaldale on aga tekkimas maaparandajate asula.

Kirik on ehitatud 1812, põhjalikult ümber ehitatud 1866, torn valminud 1890. Selle kohta kirjutas Juhan Liiv oma 1891. a. reisikirjas, et «Alatskivi kirikule on nad mineval aastal uue torniosa pääle tsusanud, mis õige mitu versta ära paistab». Kiriku juures olnud kunagist surnuaeda tähistab 2 rootsiaegset kiviristi, ühel neist (poolikul) raidkiri 17. sajandist Haapsipea vabataluniku Äkkemäe Reinu nimega.

5.

Vana- ja Uus-Alatskiviks oli siinne mõis jagunenud juba 17. sajandi lõpul. 18. sajandist hakati küll mõisaid koos majandama, kuid **Vanamõisa** nimetus on jäänud tänaseni. Hooneist on säilinud mõned küünid ja viinavabriku varemed, endiselt vuliseb karge Viinaköögiallikas. Mõisa tookordsed elu- ja abihooned jäid teeristilt loodesse, kus põllu sees tähistab veel põõsastik nende aset. 19. sajandil on rajatud sirge põhjasuunaline pärnasaludega **Lambatee**, käimiseks sadadele pikksaba-lammastele. Kui on mahti ja nähtavus hea, tuleb tingimata tõusta mõnisada meetrit piki Lambateed kuni pärnarea alguseni, kust pilk ulatub Peipsile, Rootsi ja Nina (kirikutorn!) rannakülade-le, Alasoole, kiriku taga sinavale Pimenõmmele. Meie ees on Peipsi nõo, iseseisva maastikulise üksuse avar vaateväli. Siinseid rannamoodustisi on uurinud (1864) juba Tartu ülikooli kasvandik, Peterburi Teaduste Akadeemia akadeemik **Gregor Helmersen.** Geograaf **T. Liblik** on siin eristanud seitset erineval tasemel asuvat rannajoont. Neist ühel keskmisel, meretasemest 44,5—43,5 m kõrgusel oleval rannavallil ja abrasiooniastangul kulgeb meie ees Koosa—Kallaste maantee. Siinse rannikulõigu põhjaosas on sama taseme rannamoodustised 1—2 m võrra suuremal absoluutsel kõrgusel, mida on põhjustanud jääajajärgne maatõus. Üldse on siinne ala neotektooniliselt tõusnud 10 000 aasta kestel oma 25 meetrit.

Sigala ses vaatepunktis on oma sobimatu asupaiga tõttu määratud lammutamisele. Lähedal paikneb moodne kuivati ning edaspidi peaksid siia tulema sovhoosi aiandi valdused.

6.

Me laskume taas oruveerust alla. Kartulikoopaaukudest uuristatud küngas jääb teeserva, järve põhjakaldal aga tulevad häiluti jänesekapsa—sarapuu—kuusikutükid. 1964—1970 korraldas Alatskivi sovhoos järve taastava süvendamise. Väetismudaks põldudele võeti välja paarsada tuhat kantmeetrit pinnast.

Järv on väga kalarikas. Leidub haugi, ahvenaid, särgi. Jahikeeluala tõttu on siin partide paradiis. Sinikaelpardid peavad pesitsemisel lugu eriti järvel tuule tüürida olevaist turbasaartest, mis on osalt lahti rebenenud õõtsikust, osalt aga tõusnud põhjast. Veejoomed reedavad hakid. Järvel tabab silm vihitegutsemist.

7.

Riikliku kaitse all olev **Truuduse tamm** (objekt 253) on 25 meetrit kõrge, tüve ümbermõõt 4,2 m. Jutud selle puu kohta on enamasti truuduse, ustavuse, suure armastuse jne. teemadel. Uuemal ajal on sagedastest lossipulmadest noorpaar ja pulmalised siia toodud ja siin vastav truudusekatse korraldatud. 1969. aasta suvel, kui Tartus süüdatud laulupeotuli üle Väägvere ka Alatskivile toodi, korraldasid kohalikud taidlejad vastuvõtutseremoonia ja laululõkke just Truuduse tamme all.

Kevadel heliseb see mets ümberringi metsvindi ja lehelinnu viisidest. Sarapuuvõsa servas on punarind, õõnsaid tüvesid aga pruugivad hakid. Järvel tabab silmi vihitaja.

8.

Ühe muistendi järgi ehitanud **Alatskivi Linnamäe** Kalevipoeg ja Sulevipoeg, nad tahtnud siin rajada koguni kuni Peipsini ulatuvat linna. Tegelikult on ebamääraselt dateeritav linnus rajatud seljandikule, mida tükeldavad tehissälgud. Erosiooni tõkestab kohati maakivisillutis. Arvatakse, et linnust ei jõutudki enne orduvägede tulekut õieti kasutusele võtta. Vana suulise traditsiooni järgi elanud seal muiste tubli Mustkuningas oma kahe pojaga. Sakslastega võideldes langenud kuningas ühega poegadest, teine saanud mingi teene eest vallutajailt Haapsipeale (2 versta põhja pool) kohustustevaba maatüki — Äkkemäe. Enne Põhjasõda olnud talu juba päratu rikas: oma viinavabrik, raudväravatega aiad jne. Kiriku juures maetud Äkkemäe Rein pärinevatki sellest perest. Linnamäe otsas kasvavat kõvera oksaga tamme hüütakse **Poomise tammeks**, küllap pikalt ettesirutuva oksa tõttu.

1844. astast pärineval joonisel on Linnamäel näidatud põld. Pole ainult selge, kuidas sinna hobusega üles ja sealt alla saadi. Tänapäeval on Linnamägi saanud sovhoosirahvale väga hubaseks jaanipeo paigaks. Leidub mehi, kellel 150-liitrise õllevaadi seljas mäele viimine on naljaasi.

9.

Linnamäelt alla saadab rada vaarikapadrik. **Punane allikas** voolab välja oruveeru keskdevoni punase liivakivi paljandist, on oma puhta veega vanal ajal tuntud silmaraviallikana. Allikasse visatud hõberaha. Ta hüvede pruukijaid käinud lähedalt ja kaugelt. Mõisnik laskis siit tuua perele joogivee, kõik möödakäijad aga joonud siin. Allikas annab sekundis 0,6 liitrit vett. Seda pole palju, kuid minutis saab sellest 4 pange, tunnis 240 pange, ööpäevas 5760 pange, nädalas 363 m³. On andmeid, et varem tunti Truuduse tamme nime all siin lätte kohal olnud, nüüdseks varisenud põlispuud. See olnud ka kultusepuu. Nõnda viibime siis ilmses

Joon. 2. Lästeniidu vallseljak.

Millal nn. **Turba sild** siia on tehtud, pole täpselt teada. Arvatavasti toimus see Alatskivi mõisnike Nolckenite ajal sajandi viimasel veerandil. Siis igatahes tõsteti järve pinda, rajati silla kõrvale kunstlik saar, laiendati parki ja puiesteid. Millalgi on silda ka Valgeks sillaks nimetatud. Praegune jalakäijate sild on ühislooming ja asutustevahelise heakorrastusalase koostöö näidis: torukarkassi valmistas võitööstus, otsaplatvormid sovhoos ja 1973. aasta jaanitulele mindi juba üle uue silla. Esimeste Peipsi mängude ajal (1974) oli Turbasillal sõudevõistluse start ja finiš.

(Järg lk. 3)

(Algus 2. lk.)

esivanemate ohvrikohas. Päikesepaisteliselt allikanõlvalt korjavad lapsed varakevadel oma esimesed sinililled.

Punase allika kohal algab orunõlvalt **Kõdesi mets**, rohkem kui 1,5 km pikk ja kuni pool kilomeetrit lai põldudevaheline metsaala. Varem on siin kasvanud rohkesti tamme, jäänud on neist üksikud. Metsa pikuti läbiv sihitee rajati omal ajal paruni lustisõitude jaoks, sihil olnud Kalevipoja kivile paigutati Apollot kujutav skulptuur. Nüüd tähistab seda nn. Raudmehe aset üksnes poltidega kivi.

10.

Punasest allikast edasi läbime saariku ning siis jõuab rada kitsukese oja äärde, põliskask kaldal. See on **Hundikuristik**, kevadel kohisev nagu mägijõgi, suvel varjukas, salapärane humalaist põimitud leppade vahel. Lõpetavad rohekolletud lepiklilled, hakkab siin hõiskama ööbik. Toomingatest lükitud metsaservast algab soine niit, kevadel unustamatu kannikeste, kullerkuppude ja nurmenukkude maa.

11.

Peatume taas lausikjal oruveerul vana koolitare ees. Esimene teade **Peatskivi külakoolist** on 1786. aastast, siis on vaheldumisi kooli peetud siin ja Alasoos. 1810. aastast kuni 1920. aastani töötas kool Peatskivil pidevalt, siis läks üle Alatskivi lossi. Praegu alles olev maja ehitati 1876.

Peatskivi (varem Pealsekivi) on olnud üks suuremaid ja looduslikult kaunimaid Alatskivi külasid, säilinud aga ainult osalt, nimelt

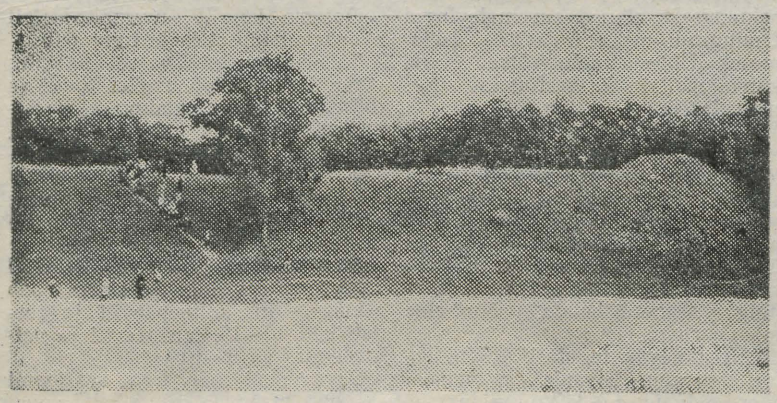

Joon. 3. Alatskivi Kalevipoja säng.

nende talude osas, mida nimetati Kõksiotsaks või ka Kõksikülaks. 1863. aastal hävitas mõis õitsva küla: suur osa lõuna pool asunud taludest kaotati, nende maad (ligi 150 vakamaad head haritud põllumaad) liideti mõisa põldudega. Üheksast talust jäid ainult asemed. Küla säilinud osast pärinevad mitmed kultuuriloo nimekad mehed: muusikamees **Samuel Lindpere** (1872—1928), kooliõpetaja **Johannes Raja**, kunstnikud **Arnold Simson** ja **Albert Paap.**

12.

Peatume Alatskivi—Kokora teeristil. Üle tee on näha **Lästeniidu mägi**, mille 1,5 km pikkusele vallseljakule (laius 30—40 m, suhteline kõrgus 20 m) järgneb läände keeravana **Savimägi.** Mõnd siinse oosi lõiku on teatud ka Pikapõlde või Ussimäena. Taganeva mandrijää serva lõhedesse ja tunneleisse väljavoolava vee poolt kihitatud liivadest ning kruusadest vallseljakute rida ulatub siit lõuna poole jõge, põhja aga Savastvere külani (joonis 2). Sinna kanti võib edas-

pidi jätkata ka looduse õpperada. Siinset maastikku on mitmekülgselt uurinud omaaegne Tartu ülikooli õppejõud **Ed. Markus** (1889—1971), kes ise pärineb Koosa Tagametsa (Adami) talust ning kellest sai rahvusvaheliselt tuntud looduse komplekssse uurimise — maastikuteaduse suundade algataja.

13.

Alatskivi ja Peatskivi on oma nime saanud alumisest ja ülemisest (pealmisest) veskist (kivist). Nüüd aga veskeid enam pole. Endist veskijärve tähistab kinnikasvav ase. **Alatskivi jõgi** on aga endiselt rutakas (lang ülemjooksul tervelt 0.31‰). Ta toob oma veed Kuuse jõe nime all soostuvast Mustjärvest ja annab 11,7 km järel Rootsiküla all Peipsisse. Alatskivi kohal läbib jõgi need kaks nüüdseks kokku süvendatud järve: Veskijärv üleval pool, Lossijärv madalamal.

Siit loode poolt on **Fr. Schlater** 1840. a. joonistanud Kalevipoja sängi. Sängil on kujutatud õlgkatustega taluhooned. Seal, kus praegu ilus kunagise õue kasepaar, olnudki Tiku talu.

14.

Kooljamäe otsa ronimise vaeva tasub tore vaade Alatskivi järvele, Kõdesi metsale, Kalevipoja sängile ja Lokutamäele, põldudele ning teedele. Viiekümnendate aastate algul maalis Eesti NSV rahvakunstnik, tuntud loodusesõber **Elmar Kits** siit suure õlimaali, mis paigutati Kallaste kultuurimaja vestibüüli. Kooljamäe nimetus ei olevat tulnud koolnutest (matustest või luudest pole siin teateid), vaid *kuuljamäest* ja *koolimäest*, millised nimetused aja jooksul segunenud.

Vanal hallil ajal olevat siin kasvanud kõrgete puude otsast kuulatud ja märku antud vaenlase lähenemisest. Peatskivi koolimaja oli mäel 19. sajandi esimesel poolel, suur mantelkorsten olnud näha veel tükk aega pärast maja lõhkumist. Rahvasuu seletab mäe teket Kalevipoja sängi ehitusmaterjali ülejäägina. Mõnus on puhkehetk Kooljamäe kuival kassikäpamurul.

15.

Kalevipoja sängil (joonis 3) on ikka käidud ja siin istutud, ka siis, kui kõik muud käigud käimata on pidanud jääma. Sängi kui linnuse saladusi avas 1968., 1969. ja 1971. aastal TA Ajalooinstituudi nooremteadur **Mare Aun.** Läbi kaevati peaaegu kümnendik linnuse pindalast, leide saadi ligi 1200 numbrit. Lähtudes leidudest oletab M. Aun, et linnus oli kasutusel juba meie ajaarvamise vahetusel, seega märksa varem, kui olid dateerinud senised uurijad. Säng on 160 m pikk ja pealt 30 m lai, järsakum nõlva kaldenurk on 27°.

16.

Lokutamäe nime ühendatakse kunagiste talunimedega, mille põld ja karjamaa ulatunud siia. Praegu on see sovhoosimetsa kvartal 8 ümbruskonna kauneim salumets vallseljaku teraval harjal ja nõlvadel. Vägevad on nii tammed kui pärnad. Sinililli pole kuskil rohkem. Iseloomulikud muidugi ka metspipar oma leheneerudega, koldnõges ja kevadine kurelääts. Servi mööda tuleb ette verehurmarohtu. Idaosas on seljaku all ka terve noor haavik.

Lokutamäe idaserva ühendab omaaegse mõisapuiesteega angervaksaga **järvelähine soo.** See järveäärne allee on omapärane oma dendroloogiliselt koostiselt. Kõrvuti aina igipõlised sanglepad ja tammed. Haabituselt passivad hästi. Mõisapargipoolses servas tuleb puiestee alla ka kuldtähtede erksust ja sahhalini kirburohi on vägevalt looduseomaseks saanud (naturaliseerunud).

TRÜ looduskaitsepäeva programm

ALATSKIVI, 18. MAI 1975.

1. **Hommikune linnulaulu praktikum (juhendavad E. Mändla ja J. Maran), väljasõit kell 7 peahoone eest.**
2. **Sõit looduskaitsepäevale (kell 8 peahoone eest, mitte nagu varem teatatud — kell 9).**
3. **Maastikuhoolduse tööd ja looduse õpperaja väljaehitamine Alatskivil ning Rupsil (kell 9.00—12.30).**
4. **Looduse õpperaja läbimine (kell 12.30—14.00). Kevadtaimede praktikum Lokuta mäel (punkt nr. 16), juhendab prof. V. Masing.**
5. **Kogunemine Hirveaeda (punkt nr. 19) ja lõunaeine (kell 14.00 —15.00).**
6. **Looduskaitsepäeva kokkutuleku avamine (kell 15.00) — rektor prof. A. KOOP.**
7. **Mälestushetk Alatskivi vabastajate monumendi juures ning Juhan Liivi ja Laksi Tõnise kalmudel.**
8. **Luule- ja muusikaprogramm.**
9. **Kokkutuleku lõpetamine (prorektor H. Metsa ja T. Koldits).**
10. **Tagasisõit Tartusse (kell 18.00). Teel tutvutakse Koosa keskuse maastikuhooldusega, Sookalduse kollaste nartsisside naturalisatsioonikohaga ja Väägvere tammega.**

18.

«Varjus» kirjeldatud ilusa Murumäe mõisa häärberi eeskujuks kasutas Juhan Liiv **Alatskivi lossi** (joonis 4). Seda «lossi või lossi moodi uue aja ehitust oma tornikestega, lipukestega, akende ridadega, palkonitega» ehitati Liivi noorpõlves (1880—1885). Parun Nolcken võtnud maja ehitamisel eeskujuks Šotimaal nähtud Balmorali lossi, mis olevat praegugi Inglise kuninganna Elisabeth II üheks armastatumaks viibimispaigaks.

Lossis asus 1920—1929 Alatskivi algkool, nüüd kuulub Alatskivi sovhoosile ja ruumi leiab siin ka külanõukogu oma kultuuriasutustega. 1968. aastal filmis «Tallinnfilm» siin «Hullumeelsust».

Alatskivi sovhoos (direktor E. Zirk) allub Aianduse Peavalitsusele, mistõttu tuleb siin muu põllumajandusliku tootmise kõrval tegelda ka aiandusega, eriti aga aega ja tööjõudu nõudva avamaa köögiviljandusega (kapsad, kurgid, sibulad). Sovhoosi üldsuurus on veidi üle 5100 ha, sellest põllumajandusliku kõlvikuid 3200 ha üle 2000 ha haritava maaga. Köögivilja ja muid aiakultuure kasvatakse igal aastal rohkem kui sajal hektaril. Järve vett planeeritakse pruukida aina laialdasemalt ka niisutamiseks.

19.

Hirveaia nimetus pärineb mõisaajast. Siis asunud siin tarastatud küngaste vahelises lohus lossiterrassilt hästi jälgitav hirvekari. Sellised hirveaiad olid varaseks eraalgatuslikuks looduskaitseavalduseks. Meie ajal on Hirveaed rahvapidude ja kokkutulekute koht. 1964. aastast alates peetakse siin iga-aastased rohkete osavõtjatega Alatskivi jaanipeod. 1969. a. loodusõprade vabariikliku kokkutuleku traditsiooniline lõke süüdati siin, kus NSV Liidu rahvakunstnik Ants Lauter luges veel kord rahvale «Kalevipoega». 1970. a. suvel kogunes siia mitusada Alatskivi vabastanud 300. polgu veterani, 1974. a. suvel korraldati Hirveaias esimesed Peipsi mängud. Hirveaia kolmes männitukas on künnivareste koloonia.

20.

Esimene sõjasuvi oli siinkandis traagiline. Piiramisrõngasse jäänud Punaarmee üksused ja siia taandunud või kohalikud hävituspataljoni osad tegid meeleheitlikke katseid piiramisrõngast välja murda. Paljudel see õnnestus, kuid paljud kas langesid ebavõrdses võitluses või hukati fašistide poolt. **1944. aasta vabastussuvel** jõudsid Emajõge forsseerinud 300. polgu väeosad juba sama päeva, s. o. 17. septembri õhtuks Alatskivile. Alatskivi võis taas alustada loovat tööd. Selle tähistamiseks avatigi 1970. aasta kokkutulekul lossi ees mälestuskivi (joonis 5).

21.

Kogu Alatskivi on rohkem kui ruutkilomeetril asuv suur pargiala. Kui lisada parkmetsad, tuleb veel juurde oma poolteist ruutkilomeetrit. Ilmet annavad eriti pärnad, lisanduvad tammed, vahtrad, haruldasematest liikidest siberi nulg, palsamnulg, seedermännid, lehised ja muud võõrpuuliigid. Kaunis on eriti peaväravaesine pargialune kevadel oma suurte kollase ülase, võsaülase ning kanakoolme laikudega. Lossi värava eest (õieti küll järgmisest ristteest) algav rohkem kui poolekilomeetrine topeltridadega allee, mida tänini hüütakse **Paruniteeks**, on ka «Varjus» ära märgitud: «Pikad ridaspuude read. Kohavad vahtrad kahel pool laia õige tee ääres.» Siia kõrvale planeerib sovhoos uut pargiosa.

22.

Oleme tulnud mööda pargiradu ja peatume nüüd spordiplatsi servas kuuskede all. Ees on möödunud sajandist pärinev maakivist **valitsejamaja**, mille ärklikorrusel olid metsniku korter ja kontor. **2.(15.) märtsil 1905 kogunes siia mitmesajaline rahvahulk, kes algul esitas võrdlemisi rahulikult oma nõudmisi.** Metsnikuga aga sugenes tüli ja kui see rahva pihta tulistas, nõnda et üks meestest sai haavata, plahvatas rahva viha. Valitsejamaja ja loss rüüstati (valitsejal ja metsnikul õnnestus hädavaevu põgeneda), põletati ka 5 heinaküüni. Siitpeale kestsid rahutused Alatskivil ja ümbruskonnas pidevalt kuni aasta lõpuni. 1929. aastal ehitati valitsejamaja Alatskivi algkooli hooneks ümber. 1950. aastast alates töötas siin mitmes vahetuses ka Alatskivi keskkool ja saatis siit ellu oma esimesed 12 lendu. 1962. aastast alates on siin põhjalikult ümberehitatuna asunud keskkooli ühiselamu.

23.

Olemegi jõudnud õpperaja lõpp-punkti. Juhan Liivi graniitbüst (autor O. Ehelaid) avati luuletaja nime kandva **Alatskivi keskkooli** haljasalal 30. aprillil 1973. Kooli rohkem kui kümneaastane haljasala hakkab juba ilmet võtma. Eriti tore on kaldaalune kaasik. Koolimaja ehitati arhitekt K. Lasmani Kilingi-Nõmme jaoks mõeldud individuaalprojekti järgi ja valmis 1962. a. sügiseks (sama projekti on korratud veel Otepääl, Suure-Jaanis, Kohilas, Lihulas ja Nõos). Juhan Liivi nimi anti koolile 1964. aasta kevadel seoses kirjaniku 100. sünniaastapäevaga. Samast ajast on koolimaja alumise korruse koridoris kodulooline ekspositsioon. Viis korda (1965—1969) on siin koolisaalis välja kuulutatud Juhan Liivi nimeline luuleauhind aasta kõige liivilikuma luuletuse eest (laureaadid D. Vaarandi, P.-E. Rummo, B. Alver, J. Kaplinski ja A. Sang). Žüriid (A. Hint, J. Eilart, A. Sang, H. Siimisker) juhatas rahvakirjanik Fr. Tuglas.

Koolimaja oli esimene nüüd juba tõelise Uus-Alatskivi ehitis. Peagi lisandus siia õpetajate maja, kauplus, bussijaam, paar sovhoosielamut, ehitamisel on mitu individuaalmaja. Plaanis on ehitada lasteaed, veel paar mitmekorruselist maja ja muud.

Paarsada meetrit põhja pool on taas meie raja lähtepunkt.

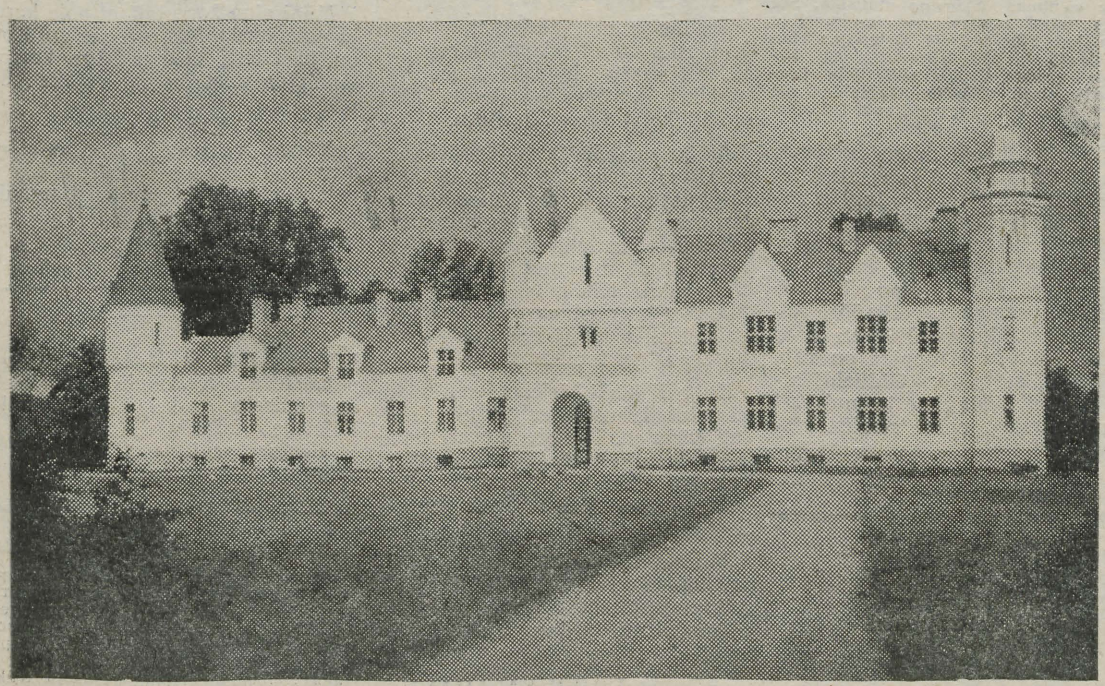

Joon. 4. Alatskivi loss.

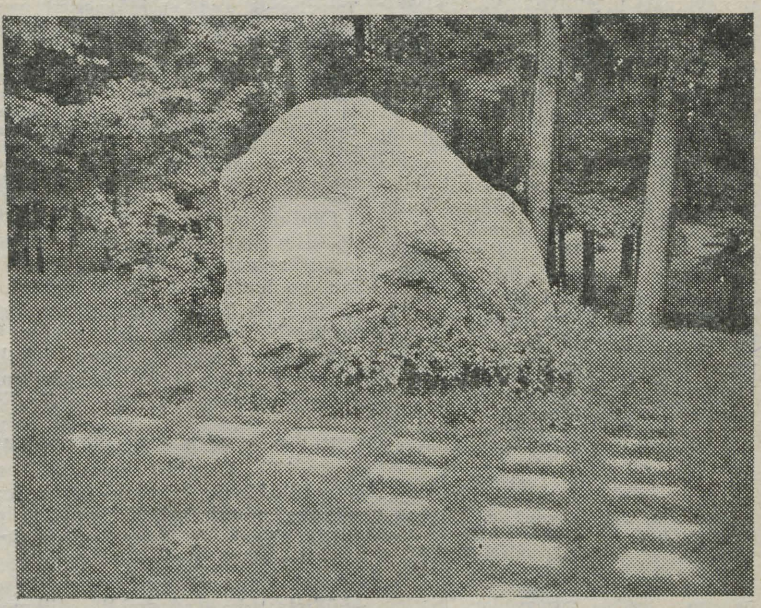

Joon. 5. Alatskivi vabastajate, 300. laskurpolgu mälestuskivi.

ACTA DIURNA

Hiljuti saabus Moskvast teade, et NSV Liidu Ministrite Nõukogu Teaduse ja Tehnika Riikliku Komitee juures asuva meditsiiniliste aerosoolide teadusliku nõukogu liikmeteks on kinnitatud Tartu Riiklikust Ülikoolist dots. Jaan Reinet, prof. Elmar Siirde ja dots. Salme Sibul.

Kinoklubi

Reedel kl. 18 Vanemuise suures aud. G. Tšuhrai film «Mälu».

Venia legendi

TRÜ teaduskonna-sisehaiguste kateedri dotsendi kt. Sulev Maramaa esineb *venia legend*'i loenguga 23. mail k. a. kell 11 teemal «Primaarsed kardiomüopaatiad» Õpetatud Nõukogu saalis.

Prof. E. RAUDAM,
TRÜ Arstiteaduskonna dekaan

Diskoteek

Pühapäeval kell 21 on TRÜ klubis viimane diskoteek.

Silveti sõnaraamatu autor—80

12. mail sai 80-aastaseks Eesti tuntumaid filoloogе Johannes Silvet, kelle nimi on mitme põlvkonna kestel saanud inglise-eesti sõnaraamatu tähenduse. «Ma vaatasin Silvetist järele», «Ei tea, kust saaks Silvetit osta» ja teised sellised ütlemised on muutunud nii tavaliseks, et võib-olla mõni noor tudeng ei suudagi endale ette kujutada, et «Inglise-eesti sõnaraamatu» autor Johannes Silvet on lihast ja luust elvalane, humoorikas ja töödrühkiv, kes ka oma 80. eluaastat võtab vastu rohkete raamatute, käsikirjade ja sõnasedelite keskel. J. Silveti sõnaraamatu esimene trükk ilmus 1939, teine 1948 ja kolmas, täiesti ümbertöötatud väljaanne on viibinud ainult trükikodade ülekoormatuse tõttu. Ei ole kahtlust, et niisuguse sõnaraamatu tegemine ilma erilise abita või kaasautorluseta on tõeline leksikograafiline kangelastegu, millega on toime tulnud vaid vähesed, sest see töö nõuab tavaliselt rohkem aega kui ühel inimesel eluaastaid.

Keskikka jõudnud põlvkond mäletab Johannes Silvetit ka õppejõuna. 1931—1944 oli ta lisaks koolmeistriametile Tartu ülikooli inglise keele lektor, 1945—1950 TRÜ Lääne-Euroopa keelte kateedri juhataja, 1956—1960 võõrkeelte kateedri dotsent ja ka praegu on ta inglise filoloogia kateedri õppejõudude nimekirjas, eksamineerib aspirante ja retsenseerib diplomitöid. J. Silveti üliõpilasi sõjajärgsetel aastatel hämmastas tema eruditsioon, laialdased huvid, oma kutsumusele andunud filoloogi mesilasetöökus. *Walking dictionary* — nii kutsusid teda tudengid ja kolleegid, ja tõepoolest, ei mäleta niisugust ingliskeelset sõna, mida J. Silvet ei oleks osanud kogu selle nüanssiderohkuses ära seletada. Ent juubilari huvide- ja tegudering on alati sõna kallal nokitsemisest kaugemale ulatunud, sellepärast ei olnudki see meile eriti suureks üllatuseks, et J. Silvet luges ka kirjanduse erikursust ja oli juba varem «Loomingus» avaldanud kirjandussündmuste ülevaateid ning raamatute retsensioone.

«Inglise-eesti sõnaraamatu» suure köite varju on jäänud J. Silveti mahult väiksem, kuid sisuliselt mitte kergem «Eesti-inglise sõnaraamat» (1965), mille üheks originaalväärtuseks on puhteesti sõnade ning mõistete tõlkimine inglise keelde. Leksikograafina pole J. Silvet saanud ega tahtnudki vältida eesti sõnavara uurimist, mitmetes keelekomisjonides on ta osa võtnud oskussõnade loomisest ja seletanud võõrapäraseid sõnu kaasautorina «Võõrsõnade leksikonis» (1961).

1960. aastal läks J. Silvet pensionile. Kolleegid olid tookord veidi hämmeldunud: kas mitte liiga vara? Ent J. Silvetit ootasid kodus sõnasedelid, ta vajas kogu oma aega sõnaraamatu jaoks, ja «väljateenitud puhkusest» (nagu tavatsetakse öelda) ei ole seni midagi välja tulnud. Õnnitleme Johannes Silvetit suure juubeli puhul ja soovime talle jaksu ning head silmanägemist sõnade, nende keeletelliskivide paikapanemisel.

G. LIIV

SUVEMALEVLASE MEELESPEA

Kevadine eksamisessioon on juba käeulatuses ning peagi saabub kolmas semester, mis enamikule I kursuse tudengeist möödub TRÜ suvemalevas.

Suvemaleva põhitööperiood kestab 5 nädalat (7. juulist kuni 8. augustini,) 25 tööpäeva). Üksikud grupid (vastavalt erikokkuleppeile) alustavad ja ka lõpetavad seetõttu hiljem. Suvemalev avatakse 6. juulil. Selle tööst võtavad osa kõik I kursuse lõpetanud üliõpilased, kes ei ole seotud õppepraktikaga ning kes pole EÜE-s.

Suvemaleva liikmeks arvatud esmakursuslaste nimekirjad on juba välja pandud peahoones asuval teadetetahvlil. Palume tutvuda!

Suvemalevlaste jaotus rühmade kaupa pannakse samale teadetetahvlile hiljemalt 10. juuniks. Rühmadesse jaotatakse loosimise teel, kusjuures on võimalik veel üksikud hilisemad ümberpaigutused (näit. kui ühte rühma satub ootamatult palju ühe eriala tudengeid jne.).

Sel suvel kannab iga suvemalevlane **vormi.** Et aga vorm maleva avapäeval igaühel igati ihu järgi oleks, jaotame need rühmade kaupa välja 10.—15. juunini (vormide jagamise graafik pannakse samuti teadetetahvlile).

Tütarlaste vorm koosneb tuulepluusist ja seelikust, noormeestel on tuulepluus ja pikad püksid. Vorm on sinist värvi. Kollase laia püksirihma juurde kuulub valgevasest pannal tähtedega «TRÜ». Vormi ilmestavad veel maleva embleem ning rinnamärk. Enne maleva avapäeva vormi kanda ei tohi.

Rühmade juhtimisest. Suvemaleva staap määrab eelnevalt igale rühmale komissari, kes on rühma juht kuni esimese töönädala lõpuni, mil rühm **valib** endale komandöri ja komissari. Komandöriks võidakse valida ka see komissar, kelle staap oli esialgu määranud. Kui staabi määratud komissari rühma funktsionääriks (komandöriks või komissariks) ei valita, töötab ta rühmas edasi tavalise malevlasena. Rühma poolt valitud komissar on rühma ajutise komsomolialgorganisatsiooni sekretär. Suvemaleva rühma komandöri ja komissari ülesandeid täidavad malevlased ühiskondlikus korras.

Kõik suvemalevlased, kes on seotud **üldlaulupeoga** Tallinnas, on laulupeo eelproovide ajaks vabastatud tööst võrdsetel alustel teiste laulupeolistega. 19. ja 20. juulil toimuvatele laulupeoüritustele Tallinna saab sõita aga iga suvemalevlane.

Kõik suvemalevlased, kes tööperioodi vältel võtavad osa **spordivõistlustest**, esitavad rühmakomandörile **enne** võistlusi spordiühingu ametliku taotluse, mille alusel suvemalevlastele säilitatakse keskmine päeva töötasu töölt puudutud päevade eest. Ilma spordiühingu vastava kirjaliku taotluseta kedagi ära ei lasta. Muudel põhjustel erandkorras malevast lühemaks või pikemaks ajaks lahkuda võib ainult staabi loal.

Rühmakomandör peab alati olema informeeritud ühe või teise malevlase töölt puudumise põhjustest!

Igasugune omavoliline puudumine on kõige raskem distsipliinirikkumine suvemalevas, mis häbistab ennekõike tööluusurit ennast ning mis võib lõppeda TRÜ suvemalevast väljaheitmisega ühes sellest tulenevate tagajärgedega. Loodame siiski, et nii kaugele staabil tänavu suvel minna ei tule.

Töötasu makstakse malevlastele iga 2 nädala tagant. Toidumure on Tublil töösuve väärikaks finaaliks kujuneb maleva kokkutulek 9. augustil.

Lisaks mainitud ülemalevalistele üritustele käib muidugi ka igas rühmas vilgas tegevus. Et eelolev suvi kujuneks sisukaks ja meeldejäävaks, sõltub ennekõike suvemalevlastest endist. Argu ükski muusikamees jätku pilli varna ega lauluhimuline häbenegu oma häält! Ühises peres teeme tublisti tööd ning ka puhkame mehemoodi! Maleva koondportree on meie endi peegelpilt! Oleme ise kehvakesed, **tuleb** suvi ilmetu ja hall. Ent suvemalevlane on täis energiat, elurõõmu, huumorimeelt ja töölusti — **ning** see annab meie tegemistele-toimetamistele suvemalevlaslikult erksa ilme.

Ja veel kord tähelepanu — suvemaleva avapäev on 6. juulil, s. o. pühapäeval:

kell 10—14	malevlaste saabumine ja registreerimine TRÜ peahoones aud. 140. Informatsioon majutamise kohta;
kell 12—15	malevlaste registreerimisel antud talongide alusel voodivarustuse väljaandmine Leningradi mnt. 25 ja 27 ühiselamutes;
kell 15.30	komissaride koosolek ELKNÜ TRÜ komitees;
kell 18	1975. a. TRÜ suvemaleva pidulik avamine TRÜ peahoone ees. Äraball (koht teatatakse avamisel).

Ootame kõigilt suvemalevlastelt avapäeval täpset kella tundmist!

Tähelepanu: malevasse saabudes võtke kaasa **üliõpilaspilet, pass ja tööraamat** (selle puudumisel vastavasisuline tõend majavalitsusest, mille alusel antakse suvemalevlasele tööraamat).

Palume tulla täpselt ka vormevälja võtma, mille kohta ilmub eri teade suvemaleva teadetetahvlil.

Suvemaleva staap asub ELKNÜ TRÜ komitees, informatsiooni saab esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kell 12—13, teisipäeviti ja neljapäeviti kell 9—10.

Suvemalevlased! Edu sessioonil ja kohtumiseni 6. juulil TRÜ suvemaleva avapäeval!

Head põrumist!

TRÜ suvemaleva staap

Biitkommentaar

GROSBY, STILLS, NASH &YOUNG

Vähe on ansambleid, kelle mitmehäälsus oleks sedavõrd harmooniline kui nimetatul. Lähemast minevikust meenuvad vaid «Beatles», «Everly Brothers», Simon & Garfunkel, «Mamas and Papas». C, S, N & Y kontsertidel ei tunne kuulaja end nelja seina vahele surutuna, vaid kusagil metsalagendikul murul lebavana. Vastupidiselt *hard rock*'i juurde kuuluvale elektrooniliste riistade kahurväele eelistab C, S, N & Y neljahäälset laulu akustiliste kitarride, basskitarri ja löökriistade rahulikul toetusel. Folkmuusika raamidega ei ole meil siiski õigust ansambli loomingut piirata. C, S, N & Y iga liige on endaga kaasa toonud üsna erinevaid muusikalisi tõekspidamisi, mis nii või teisiti kajastuvad ka ühisloomingus.

34-aastane David Crosby on sündinud Los Angelesis. Kolm aastat kuulus ansamblisse «Byrds». 1967. a. Monterey festivalil süüdistas avalikult Warreni komisjoni, hiljem pühendas kaks laulu tapetud Robert Kennedyle. Ansambli Crosby, Stills & Nash sündis 1968. a. (Neil Young liitus järgmisel aastal) on just Crosby teened suurimad. Vapustavaks kujunes talle 1969. aasta: autoõnnetusel hukkus armastuim tütarlaps Christina. David kurdab nüüd: «Raske on leida head naist, naist, keda võiksid tõeliselt usaldada.» David Crosby on välja andnud ühe sooloplaadi. Kitarrivirtuoos.

30-aastane Stephen Stills on pärit Dallasest. Katse astuda sõjaväelisse õppeasutusse ebaõnnestus. 18-aastasena sõitis vähetuntud folklauljana New Yorki. 1966. a. astus koos Neil Youngiga ansamblisse «Buffalo Springfield». Stills armastab nii *blues*'i kui *coutry* & *western*'it, innustub *rock'n roll*'ist, ladina-ameerika rütmidest, folkist, džäzsist. Ta on abielus prantslannast laulja ja pianisti Veronique Samsoniga. Stephen Stillsile kuulub viis sooloplaati, viimane *As I Com of Age* ilmus paar kuud tagasi. Multiinstrumentalist.

33-aastane Grahm Nash nägi ilmavalgust Inglismaal Blackpoolis. Kuulsaks sai Grahm koos ansambliga «Hollies», kelle ridadest ta lahkus 1968. a. Ühendriikidesse elama asudes. Mõnda aega kestis koostöö Kanada lauljanna Joni Mitchelliga. Nashi iseloomustab puhta ja selge meloodia taotlus. Ilmunud on kaks tema sooloplaati. Graham Nashi puhul taunitakse tema liigseid püüdlusi kontserdipublikule meeldida.

29-aastane Neil Young on sündinud Torontos kuulsa spordireporteri perekonnas. Juba noorukina unistas Neil saada Elvis Presley taoliseks täheks. Tal on lüürilisevõitu kõrge hääl, mis tagas talle «Melody Maker'i» lugejate hulgas teostatud ankeedis 1971.—1972. aasta maailma parima laulja nimetuse. Neil Youngi lauludes räägitakse Ameerika kurnatud ühiskonnast. Tema seitsmest kauamängivast heliplaadist on tuntuimad *After the Goldrush* (1970), *Harvest* (1972) ja *On the Beach* (1974).

Oluline on teada, et sooloplaatide ettevalmistamisel on kaastegev kogu ansambel. Seetõttu kuulub iga sooloplaat täiesti õigustatult C, S, N & Y kui terviku loomingu hulka. Nelja mehe nime all on ju tegelikult ilmunud ainult kolm plaati: *Déjà vu* (1970), kaksikalbum *Four Way Street* (1972) ja *So Far* (1974).

Kui C, S, N & Y mullu üle nelja aasta jälle Wembley staadionil esines, täheldasid kriitikud nende loomingus paigalseisu. Kas on Crosby, Stills, Nash & Young tõepoolest kõik koostöös peituvad võimalused ammendanud või on õigus neil, kes süüdistavad ansambli liikmeid egoismis ja kollektiivsustunde vähenemises?

MIKE OLDFIELD

Veel hiljaaegu ei teatud temast midagi, ehkki ta oli oma vanema õe Sallyga välja andnud ühe folkalbumi. Ja siis, 1973. a. juulis üllatas tollal 19-aastane noormees kogu maailma oma esimese sooloplaadiga *Tubular Bells*, mida lühikese ajaga müüdi kaks miljonit eksemplari. Veel 1974. a. tunnistas «Melody Maker» *Tubular Bells*'i aasta parimaks plaadiks.

Nimetatud plaadi mõlemat külge täidab instrumentaalmuusika. Autor Mike Oldfield mängib kahtekümmet pilli. Tervikuks kujudatud muusika on Mike'i poolt sisse mängitud paari aasta jooksul, lõpptulemus on saadud 2300 magnetofonilindi riba oskusliku ühendamise ja kombineerimise teel. 1974. a. augustis ilmus kauplustesse Oldfieldi teine kauamängiv — *Hergest Ridge*, mis paraku ei suuda konkureerida varasema tööga.

Mullu detsembris esines Mike Oldfield oma teostega Albert Hall'is Londoni Kuningliku Filharmooniaorkestri saatel (dirigent David Bedford). Oldfield ise mängis kitarri. Kuidas suhtusid vaatlejad noore helilooja uudsesse ja omapärasesse muusikasse, milles pole kohta ainsalegi sõnale, küll aga kõikvõimalikele häälitsustele ja helidele, ning mille finaaliks on kõige eelneva taustal lausa jahmatavalt mõjuv polka.

«New Musical Expressi» ankeet tunnistas *Tubular Bells*'i kõigi aegade parimaks popmuusika plaadiks. «Mike Oldfeild on loonud muusika, milles on ühendatud loogiline ootamatuga, päikesepaiste vihmaga,» kirjutab inglise mõjukaim *diskjokey* John Peel. William Murray täiendab teda ajakirjas «Time Out»: «Võimas ja ürgne muusika. See erutab mind samaväärse tundmusliku jõuga kui Sibelius või Debussy.» Ian MacDonald võrdleb «New Musical Expressi» veegrudel Oldfieldi Bela Bartokiga ja lisab, et «Mike Oldfield ei ole mitte *rock*'i Debussy, vaid *rock*'i Michel Legrand.»

Pärast hiilgavat menu põgenes Mike Oldfield tagasi koju, tundmatusse maa-asulasse Inglismaa-Wales'i piiril. Mike väldib ajakirjanikke ja kontserte. Ta veedab päevad üksildasena klaveri, kitarri ja süntesaatori seltsis ning kirjutab muusikat prantsuse režissööri Roger Vadimi filmile «Mõrvati noor naine». Töötada ja õppida on vaja veel palju, sest Mike Oldfieldi senine reklaamimaiguline ja uudsusel põhinev kuulsus ootab sisulist kinnitust.

FAN

Kevadpidu

Tudengile tähendab kevad ennekõike eelseisvat eksamisessiooni, mis nii mõnegi näoilme tõsisemaks ja sammu tõtlikumaks muutnud on. Ometi saadi Õigusteaduskonnas mahti läinud kuu eelviimasel päeval ülikooli kohvikusse kokku tulla, et pidada selle õppeaasta viimane plaanilis-traditsiooniline üritus — kevadpidu.

Õigusteaduskonna I kursus peo peremehena on sisse elanud suurkooli ja teaduskonna miljöösse ning osa saanud pakutud vaimuvarast.

Kursusevanem Madis Kallion ja kursuse komsomolisekretär Anne Simson tänasid kohalviibivaid vanemaid õpingukaaslasi I kursuse toreda ja sõbraliku vastuvõtu eest teaduskonna perre.

Teaduskonna dekaani prof. A. Uustali tervituskõnes meenutati meie tänaseid tegusid ilmestavat võidukevadet 30 aastat tagasi ning sooviti kõigile head peotuju.

Aktiivsematele ja tublimatele esmakursuslastele anti koos dekaani käepigistusega üle mälestusesemed. Järgnes hoogne avavalss, mille lõppedes paluti külalised lauda leiba ja leivakõrvast maitsma. Vahelduseks käidi rukist lõikamas, kosjasid sobitamas ja postkaarditükil seisva kirjandusliku kangelase nimega viimase partnerit otsimas...

Kui seltskond järjekordselt kokku oli palutud, kustus valgus ning süüdati küünlad. Kostsid muusikahelid ja seinale langes valguspilt... Kaks noormeest ja tütarlaps alustasid lüürilis-poeetilist luulemontaaži «Kevad ja armastus läbi aegade».

Järgnevalt oli tähelepanu koondunud korrus kõrgemal koha sissevõtnud ennustajale «mustlasele».

Tantsulusti jätkus üle kesköötunni.

HARRI SALAMANN

Ühe kodaniku neli isiklikku mõtet

Hiljuti vaevas mind küsimus, mis on automaatjuhtimine. Ja vaat, mis välja mõtlesin. Automaatjuhtimine on see, kui juhid on asendatud pooljuhtidega. Lihtne, eks ole!

§ § § §

Mõned armastavad kangesti üles kutsuda, et võidelge bürokraatidega. Aga kes nad on, need bürokraadid? Oleks vähemalt nimekirgi. Siis saaks ka jõukohase välja valida.

& & & &

Mõni aina korrutab, et pole korda ja pole korda. Mis jutt see on. Kord on ju täiesti olemas. Aga korrast kinnipidajatest kipub vajaka jääma.

% % % %

Mõned virisevad, et kantseleid kasvavad ja kasvavad. Tühi hädaldamine. Hoopiski juhtimist muudetakse täidlasemaks.

? ? ? ?

T. I.

SPORDIBUSS

hakkab viima TRÜ töötajaid igal pühapäeval Käärikule kevadiseks sportimiseks, kehakarastamiseks. Esimene väljasõit 18. mail kl. 9 V. Kingissepa 19.

Eelnevalt registreerida spordiklubis (tel. 331-64).

Teadaanne

TRÜ noorte kommunistide õppus toimub 21. mail k. a. kell 17 TRÜ komitee ruumides. Vestleb dots. L. Raid.

LKKI—TRÜ ujumises

19. mail algusega kell 17 toimub Tähtvere eelsoojendusega ujulas 30. sõpruskohtumine Leedu Kehakultuuriinstituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli ujujate vahel.

Loodame koduseinte toetusele!

Veespordi kateeder

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2679. MB-03591.

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ТГУ

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

№ 24 23 МАЯ 1975 Г., ПЯТНИЦА XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

ПОЗДРАВЛЕНИЕ

Ув. проф. АРНОЛЬД КООП,

Министерство высшего и среднего специального образования поздравляет Вас, участников Великой Отечественной войны, весь коллектив преподавателей, сотрудников и студентов руководимого Вами вуза с праздником — 30-летием Победы советского народа в Великой Отечественной войне 1941—1945 годов.

Многие преподаватели и сотрудники вуза, сражаясь на фронтах с оружием в руках или самоотверженно работая в тылу, внесли большой вклад в дело победы над фашизмом. Эти достойные сыны и дочери нашего народа и сейчас показывают образцы беззаветного служения Родине, великим идеалам коммунизма.

Позвольте выразить уверенность в том, что каждый преподаватель, сотрудник и студент вуза отдаст все свои силы, знания и опыт выполнению задач, поставленных партией и правительством перед высшей школой, достойно встретит XXV съезд Коммунистической партии Советского Союза.

Министр В. ЕЛЮТИН

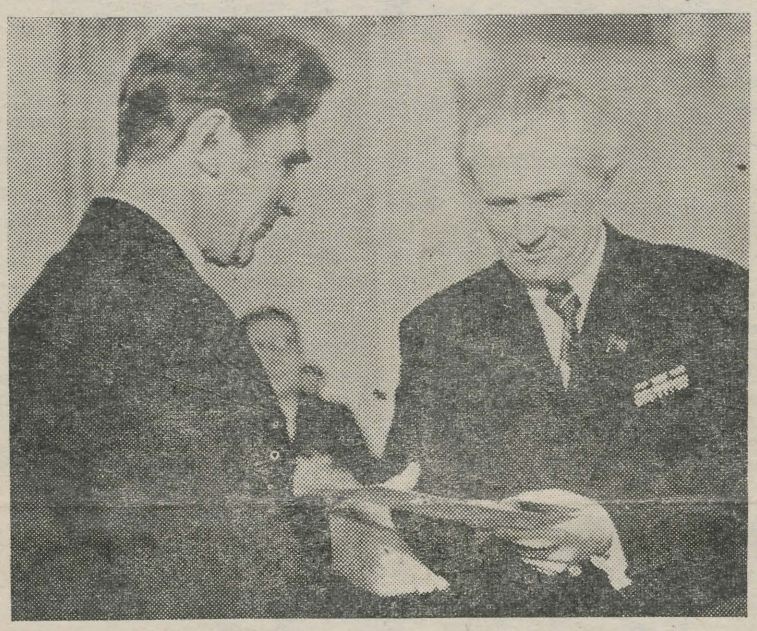

Вручение награды Александру Блюмфельду

Университетские ветераны на параде

Миллионы цветов

Секретарь парткома ТГУ Я. Рейманд открыл торжественное заседание, посвященное Дню Победы, следующими словами: «Миллионы цветов в эти дни возлагаются на братские могилы, миллионы цветов вручаются ветеранам войны. Советский Союз празднует еще одну замечательную дату в своей славной истории — 30-летие победы над фашизмом!»

Цветы были возложены также у мемориальной доски работникам ТГУ, погибшим на войне. Я. Рейманд зачитал имена тех, кто вместе с другими ковал победу, но кого больше нет с нами.

Ректор профессор А. Кооп в торжественной речи подчеркнул, что победа, достигнутая 30 лет назад, была не только военной, хозяйственной, политической, но и моральной, это была победа социализма. Советский народ защищал социалистический порядок как свой порядок. Такой народ нельзя покорить. Но борьба за мир и социализм еще не закончена, в мире еще не исчезли войны и фашизм. В сегодняшней работе и борьбе мы продолжаем это великое дело. «Коллектив ТГУ также делает все для того, чтобы быть достойным тех, кто 30 лет назад защищал мир и социализм», — сказал ректор.

Победа не пришла сама собой, она была достигнута в тяжелой борьбе. В выступлении мужского хора прозвучали как торжество победы, так и скорбь по погибшим товарищам. Подтверждением этому была также речь заведующего кафедрой спецподготовки ТГУ К. А. Воинова. Он подчеркнул, что борьба была тяжелой и жестокой и путь к победе был длинным. Многое пришлось пережить, были и неудачи, но героизм советских воинов решил судьбу войны, хотя на войне не говорили о героизме: нужно было выполнять свой долг перед Родиной.

«Пусть пройдет хоть сто лет, мы будем праздновать этот день», — продолжил. секретарь комитета комсомола ТГУ Т. Колдитс. Работа сегодняшней молодежи могла бы быть частью той радости, которую последующие годы принесут ветеранам войны. Дело ветеранов будет продолжено.

Министр высшего и среднего специального образования ЭССР А. Пурга также подчеркнул, что День Победы — это не эхо далекого исторического события: празднование Дня Победы — это традиция советского народа — точно так же, как сама Победа не является просто событием в истории, а историческим событием.

В университете начинают учиться молодые, родившиеся в 1957 году, т. е. уже поколение космической эры. Для них ветераны войны — непосредственные учителя, а не только пример вообще.

Второй секретарь Тартуского городского комитета партии В. Зуев отметил, что в Великой Отечественной войне советский народ своей кровью проголосовал за социалистический порядок, за власть рабочего народа. Хорошая работа сегодняшних ветеранов войны во всех отношениях достойна их великой победы.

Затем последовало награждение ветеранов. А. Пурга вручил почетную грамоту Президиума Верховного Совета ЭССР доценту Э. Лаасику. Грамоты Министерства высшего и среднего специального образования ЭССР были вручены А. Коопу, К. Пюссю, И. Волкову, И. Сильдмяэ, П. Фоменко, Я. Райду, грамоты Тартуского горкома КПСС и Тартуского горисполкома — А. Коопу, К. Таэву, А. Васильченко, Ю. Ксенофонтову, грамоты и памятные подарки от университета — всем ветеранам.

Еще раз мы стали свидетелями того, что никто не забыт. Но сейчас это выразилось не только в уважении к героизму на фронте, но и за мужество в работе мирных лет.

К. А. Воинов от имени всех ветеранов поблагодарил за оказанное им внимание и еще раз заверил: ветераны и впредь готовы быть в рабочем строю.

Профессор А. Кооп в заключительном слове поздравил всех молодых, всех тех, кому не надо бояться войны, и пожелал им всего самого лучшего под мирным небом.

И после торжественного заседания продолжались приветствия и поздравления. День Победы прошел, но не померкнет память о погибших и уважение к живущим и работающим среди нас ветеранам войны.

Я. С.

МИТИНГ ДРУЖБЫ

В нашей республике недавно находилась приезжавшая с дружеским визитом в СССР делегация Союза молодежи революции Сирийской Арабской Республики. 15 мая гости прибыли в наш город, где ознакомились с его достопримечательностями, встретились с комсомольским активом Тартуского государственного университета. Ровно в два часа дня перед главным зданием университета стали собираться студенты с приветственными лозунгами, а на площадку для выступающих — члены делегации и представители комитета ЛКСМЭ ТГУ. Начался митинг солидарности с борьбой арабских народов против израильской агрессии.

Митинг открыл приветственным словом проректор ТГУ Г. Метса. «Мы, студенты, а в нашем лице и вся советская молодежь, этим митингом выражаем самые искренние чувства солидарности с борьбой арабских народов — в этом числе и сирийского — в их борьбе за мир на Ближнем Востоке, который только тогда может быть прочным и справедливым, когда будут выполнены два требования: освобождение оккупированных арабских территорий и предоставление арабскому народу Палестины законных прав на собственные земли. Сионистские деятели оправдывают свои действия «охраной безопасности своих границ», но разве не этим тезисом пользовалась фашистская Германия, начавшая страшную войну, унесшую 20 млн. жизней советских людей.

Советская молодежь, советский народ и сирийский народ всегда будут едины в интернациональном строю борцов за справедливый и прочный мир.

Да здравствует дружба между Ленинским комсомолом и Союзом молодежи революции, закончил свое выступление заместитель секретаря комитета ЛКСМЭ ТГУ В. Илляшевич. В ответном слове представитель сирийской делегации поблагодарил советский народ за поддержку арабских государств в их борьбе за суверенитет, за ликвидацию результатов израильской агрессии, за ту солидарность советской молодежи с молодежью арабских стран, которая содействует мирному урегулированию конфликта в районе Ближнего Востока.

Затем заместитель секретаря комитета ЛКСМЭ ТГУ Х. Соова зачитал резолюцию, в которой прозвучало решительное требование выполнить соответствующие решения ООН по поводу конфликта на Ближнем Востоке и была выражена солидарность со всеми прогрессивными силами мира, борющимися за выполнение этого решения.

В конце митинга Т. Таса и М. Зильмер исполнили песни протеста.

В. И.

Минские встречи

По приглашению студентов Минского медицинского института мы едем в Минск. Мы — спортмедики — проведем там товарищескую волейбольную встречу; наши «артисты» — покажут концерт художественной самодеятельности; а всем вместе нам предстоит ближе познакомиться с минскими студентами, с институтом, с городом.

И вот наш поезд прибыл в Минск. Минчане узнают нас по студенческим шапочкам, и вот уже в руках у всех яркие красные тюльпаны. Знакомимся. Спрашиваем. Отвечаем.

Едем в общежитие. Несмотря на позднее время (почти 12 часов ночи) нас здесь ждут. Студенткам предлагают поселиться в бытовой комнате с огромным зеркалом, студентам — в изоляторе (но без зеркала).

В день отъезда в Тарту шел мокрый, противный снег, а в Минске — солнечно и тепло и даже цветут вишни.

В плане — экскурсия по городу. Гуляя по городу, встречаем объявления о том, что желающие могут посетить выставку тартуского фотоклуба.

Автобус увозит нас из города. Читаем указатель: Хатынь.

Безоблачное белорусское небо, первая свежая зелень, красивые люди — и колокола Хатыни. Неужели это было всего 30 лет назад?

На другой день в актовом зале мединститута даем концерт. Мы и не ожидали, что минчане так хорошо примут нас. По их словам, то, что они увидели и услышали, окончательно разрушило их представление об эстонских студентах, как о северных «холодных» людях. А. Лыхмус вез в Минск «Магнитное поле» и позы «красоты и здоровья».

Потом было много вопросов. Выяснилось, что только у нас в Тарту есть и студклуб, и дискотека, и 2 студкафе, и Кярику. Минчане обещали приехать к нам на Дни Дружбы, чтобы увидеть все своими глазами.

В комитете комсомола мы обменялись памятными подарками, значками и сфотографировались.

А рано утром «Чайка» увезла нас в Тарту, домой. До свидания, Минск!

К. Н.

Вечер филологов

Совместные вечера с преподавателями, тем более тематические, стали в университете редкостью.

III курс русской филологии, вдохновленный опытом медиков, попробовал возродить эту традицию. Вечер встречи с преподавателями Б. М. Гаспаровым и Л. Н. Столовичем состоялся 19 апреля в Софокле. Темой обсуждения были современные концепции искусства и музыка как средство информации.

Л. Н. Столович рассказал об истории возникновения современных взглядов на искусство, о его социологизации, а также о своей концепции искусства.

Б. М. Гаспаров поделился своими мыслями о языке музыки, о близости этого языка к «человеческому языку». Попутно возникла дискуссия о цветовой музыке и о том, как нужно слушать музыку.

Вечер прошел интересно; было выражено пожелание, чтобы такие вечера проводились чаще.

Н. Р.

М. А. Шолохову — 70

24 мая исполняется 70 лет крупнейшему современному советскому писателю, лауреату Ленинской и Нобелевской премий Михаилу Александровичу Шолохову.

Все его художественные произведения посвящены единой теме — теме народа. Жизнь народа изображается Шолоховым исключительно в напряженной динамике и борьбе, в острых драматических коллизиях крутых поворотов истории — революции, коллективизации, Великой Отечественной войны.

О народе писали и пишут многие писатели. Шолохов, несомненно, является продолжателем реалистической и гуманистической традиций народолюбивой русской литературы. Его творчество также неразрывно связано с процессом развития советской литературы, важнейшей темой которой стало изображение революционной борьбы народных масс. Но есть в лучших произведениях Шолохова существенная отличительная новизна: жизнь народа в них изображается впервые так ярко, многосторонне и глубоко не со стороны и не сверху, а изнутри. Народный взгляд на мир определил новаторство рассказов и романов Шолохова, глубокую правду созданных им народных характеров.

Первый рассказ Шолохова «Родинка» был напечатан 14 декабря 1924 года в газете «Молодой ленинец», в 1926 году вышел первый сборник — «Донские рассказы». Суровая, горькая правда раскрывается в «Донских рассказах», от них буквально пахнет порохом и кровью, как отметил один из критиков. Со страниц первой книги начинающего писателя перед читателем одна за другой возникали страшные картины бессудных расправ с пленными, картины убийств, насилий, побоев. Шолохов стремился рассказывать обо всем этом мужественно и просто, без какой бы то ни было идеализации и романтизации. В полемическом вступлении к рассказу «Лазоревая степь» он иронизировал над писателями, которые в романтически-возвышенных произведениях «очень трогательно» рассказывали о том, «как в степях донских и кубанских умирали, захлебываясь напыщенными словами, красные бойцы». Шолохов же хотел рассказывать о том, как «безобразно просто умирали люди». В характерных для Шолохова сниженных описаниях насильственной смерти, в деэстетизации смерти был заложен глубокий гуманистический смысл.

Гуманистический пафос ранних рассказов Шолохова очевиден. И проявляется он нередко в открытой защите мужественной доброты и человечности, а в некоторых случаях и в защите простой человеческой жалости. В рассказе «Чужая кровь» старик Гаврила долго вынашивал «глухую ненависть» к красным, вывернувшим наизнанку «казачий исконный быт», погубившим его единственного сына Петра. С нескрываемой классовой враждебностью встретил он продотрядников, приказавших свезти излишки хлеба. Но когда увидел их убитыми и раздетыми бандитами на своем гумне, не ощутил больше в сердце злобы. А взглядевшись в лицо белокурого комиссара, «дрогнул от жалости: лежал перед ним мальчишка лет девятнадцати». В продкомиссаре еще теплилась жизнь, и Гаврила втащил его в дом. Вместе с женой в течение долгих месяцев они выходили его, буквально вырвали из лап смерти. И полюбили как родного этого «чужого» по крови и духу уральского рабочего, отдали ему одежду сына и стали звать по имени сына — Петро.

Шолохову дорого это пробуждение любви и человечности в ослепленном сословной и классовой ненавистью человеке. Дорого и доброе мягкое «Алешкино сердце». Испытавший голод, сиротство, страшные побои, Алешка не озлобился, сохранил свое доброе, самоотверженное сердце. Он лег животом на гранату, чтобы она, взорвавшись, не погубила других людей. Но комиссар Синицын не дал погибнуть Алешке. «Пускай твое сердце еще постучит — на пользу рабоче-крестьянской власти», — говорит он Алекше, выразив в этих словах важную авторскую мысль.

Сильна и жизнеутверждающа в рассказе «Жеребенок» тяга бойцов к мирной жизни, к простым домашним занятиям. Мир в этом рассказе утверждается как норма, как естественное состояние людей.

Противопоставляя жестокости доброту и человечность, войне — мир, Шолохов не скатывался на позиции абстрактного гуманизма, как пытались утверждать в свое время некоторые критики. Сам Шолохов очень резко возражал против такого рода критических оценок. Одному из своих тогдашних сотоварищей по литературе он писал по поводу рассказа «Продкомиссар». «Ты не понял сущности рассказа. Я им хотел показать, что человек, во имя революции убивший отца и считавшийся «зверем» (конечно в глазах слюнявой интеллигенции), умер через то, что спас ребенка (ребенок-то, мальчишка, ускакал). <...> Все же я горячо протестую против твоего выражения «ни нашим, ни вашим». Рассказ определенно стреляет в цель».

«Тихий Дон» вводит нас опять в обстановку необыкновенно ожесточенной классовой борьбы в «русской Вандее». В четырехтомном романе ярче и целостнее, чем в «Донских рассказах», проявляется гуманизм писателя. Высшим светом народного гуманистического идеала озарены все страницы романа Шолохова и в зависимости от приближения или отдаления от него оцениваются в конечном счете люди и события. По этому народному взгляду война калечит души людей. Приведем характерный отрывок, которым Шолохов закончил описание раздутого газетами в начале первой мировой войны «героического подвига казака Крючкова»: «А было так: столкнулись на поле смерти ввергнутые в преступную войну люди, еще не успевшие набить руку на уничтожении себе подобных, в объявшем их животном ужасе натыкались, сшибались, наносили слепые удары, уродовали себя и лошадей и разбегались, спугнутые выстрелом, убившим человека, разъехались нравственно искалеченные. Это назвали подвигом.»

Страшны и опустошительны «семена, посеянные войной» в душах людей. Не прошла война и мимо души Григория Мелехова. Дорогой ценой заплатил он за свои георгиевские кресты и медали: «знал, что больше не засмеяться ему как прежде; знал, что ввалились у него глаза и торчали скулы; знал, что трудно ему, целуя ребенка, открыто глянуть в ясные глаза».

Горькая ирония содержится в самом названии романа «Тихий Дон», ибо отнюдь не тиха донская земля. Но в названии романа содержится и утверждение идеала мирной гармонической жизни.

«Тихий Дон» проникнут гуманистическим пафосом торжества жизни над смертью. Глубокое символическое значение имеет картина буйного весеннего цветения жизни в степи над одинокой могилой Валета.

Проходящие через весь роман мотивы возрождения и расцвета природы символизируют постоянное торжество жизни, которую невозможно уничтожить убийствами и войнами.

Гуманизм присущ и «Поднятой целине», и «Науке ненависти», и «Судьбе человека». Призывая в тяжелые годы всенародной войны с фашизмом к познанию «науки ненависти», писатель однако с радостью отмечает, что его герой Герасимов, научившись ненавидеть врага, не утерял своей милой ребяческой улыбки. Прошедший через ужасы фашистского плена и потерявший всю семью герой рассказа «Судьба человека Андрей Соколов не ожесточился, остался добрым человеком и нашел в себе силы согреть отцовской лаской осиротевшего в войну мальчика.

В произведениях Шолохова много смертей, убийств, дикой, бессмысленной жестокости, но как подлинно народный писатель он всем своим художественным творчеством защищает гуманистические идеалы, упорно и настойчиво показывает и растит человеческое в человеке.

В. Беззубов.

Конец КВН-ной страды

21 апреля около 21 часа по Гринвичу в районе районного дома культуры наблюдалось броуновское движение студентов обоего пола: назревал КВН филологов с математиками.

К этому знаменательному дню вся университетская общественность готовилась издавна. Сочинялись экспромты, шутки-фугаски и шутки замедленного действия.

И вот долгожданный день наступил. Спортивная арена не могла вместить всех желающих. Особенную находчивость в поисках свободного стула ещё до встречи проявили болельщики. Не находил себе места и Вова Фляйшер. Его пригласили в жюри.

Наконец, команды на поле: математики (ведомые прославленным голкипером Борей Шехтманом) — полные сил и воли к победе, чёрным по белому написанной на их мужественных лицах, и филологи (капитан — ветеран сборной Игорь Розенфельд), овеянные славой победы над медиками. Математики были явно уверены в себе, филологи держались скромно, но с достоинством.

По сигналу судьи команды направляются на выход. Первыми его демонстрируют филологи. Одетые в экзотические наряды, они предстают перед зрителями в виде бременских музыкантов. Любимцы публики (среди них — недавние лауреаты межвузовского конкурса самодеятельности) заблудились в математическом лесу (где все корни сплошь квадратные), в окрестностях священного озера математиков «имени памяти усеченной пирамиды и описанного многоугольника.» Только благодаря смекалке и вычислительной машине, выдавшей музыкантам «капитана типа массив» (размер — 7 на 8), они с песнями и танцами выбрались оттуда.

Не успели ещё скрыться последние филологи, как на арене в синих футболках (с надписями «Вова», «Саша» и пр. на спинах) появились математики. Театральности филологов они постарались противопоставить жанр классического КВН-а. Зал заметно оживился. Шутки противников встречались смехом.

И пока жюри, подсчитав очки, выносило приговор (7-4 в пользу филологов), в партере уже начались мелкие стычки. Назревал конкурс болельщиков. Ведущим оставалось только перенести его на сцену, дав задание инсценировать реакцию электролитической диссоциации и броуновское движение. Насколько обоим командам это удалось, судить трудно. Во всяком случае, в этом конкурсе победила дружба (обе команды — с нулями).

А в это время команды разминались. На строчку песни соперников они должны были ответить тем же. «Хочешь, я пойду с тобой рядом?» — спрашивали филологи. — «Эх, зелёная, сама пойдёт!» — отвечали математики; ответ филологов был «какого, парень, года?» На математический вопрос «отчего медведь косолапый?» следовал филологический ответ: «оттого, что круглая земля», вместо авторского «как-то в полете мотор отказал», и т. д. В разминке филологам удалось вырваться на очко вперёд.

Тут-то, после конкурса нахождения нового применения известным вещам (утюгу, щетке и др.), последовало домашнее задание: «студент вчера, сегодня, завтра».

Математиков волновал стройотряд. В их изображении перед глазами зрителя проходит его история — от фараонского стройотряда «Рамзеска» (где перетаскивание кирпичей с места на место в день приезда фараона заменяется политинформацией) до стройотряда будущего. От прошлого он отличается ускоренным темпом движений и слов, записанных на магнитофон.

Программа филологов открывалась встречей студентов разных эпох у ворот рая. На вопрос бога «чего слетелись» каждый из новоприбывших рассказывает свою историю.

Первый, индеец, завалил экзамен по шаманизму (проклятые сиу разграбили библиотеку, и вместо Майн-Рида пришлось готовиться по Куперу). Второй, выступив на конференции с докладом «Крики животных в славянских языках», отправился на доработку в лес, крякая по-утиному, и был подстрелен оппонентом. Последний прилетел с Альфа Центавра на Землю собирать фольклор, но, поскольку старушки тут давно вывелись, ему пришлось иметь дело с автосказителями, в репертуаре которых самая древняя песня была «опять от меня сбежала последняя электричка». Когда собирателю захотелось увидеть удивительный древний танец шейк, о котором пелось в одной из песен, машина посоветовала ему сунуть два пальца в розетку...

Когда после домашнего задания счёт оказался опять в пользу филологов, уверенными шагами приближавшихся к победе, на трибунах с лозунгом «алгебра, отойди от гармонии!» неистовствовали филологические болельщики. Болельщики же математиков в свою очередь заболели так интенсивно, что с ними ничего не согли поделать даже ведущие-медики.

Вирус перекинулся и на участников команды: в конкурсе на составление лекции о любви и дружбе по заданным словам математики провели свою лекцию в пивбаре.

Победа в конкурсе капитанов и в конкурсе оформления приёмной комиссии, несмотря на мужественную оборону математиков, уже не могла изменить хода встречи. Филологи победили со счётом 33-28 и стали чемпионами года!

Но страсти не утихли ещё долго после встречи: «Это театр, а не КВН», — горячились бобельщики математиков. — А шутки где?» Оно конечно, отвечали им болельщики филологов, вы шутили, но те шутки, которые были не из «Литературной газеты», иногда оказывались нелитературными... Истина была где-то посередине.

Так или иначе КВН-ный турнир, первый за последние 5 лет, подошел к концу, принеся успех филологам. И хотя неизвестно, в КВН-овские ли формы выльется в следующем году веселье русских потоков, будем надеяться, что оно не иссякнет.

Брокгауз и Ефрон.

Команда бременских музыкантов.
рис. Р. Комаровой.

В шоу только девушки

«Таллин встретил нас дождем, а проводил аплодисментами», — вспоминают лауреаты общереспубликанского конкурса самодеятельности между вузами филологи IV курса **Рита Комарова, Люда Хапонен, Ира Гончар, Лена Токранова, Таня Тришкина, Нина Гнатюк, Женя Олишевская, Наташа Мачтакова, И. Мууль, И. Макеева.**

«Конкурс проходил два дня (25—26 апреля) в Таллине, в трех помещениях — в первом состязались эстрадные ансамбли, во втором — гимнасты и ансамбли народного танца, а в третьем — представители смешанного жанра (sõnakunstis) — в том числе и мы.

В нашей «подгруппе» было три лауреата — все студенты ТГУ: Мати Сооник (эст. фил., IV к.), прочитавший отрывок из А. Таммсааре, юристы четвертого курса (с монтажом «Остановись, прохожий») и мы.

Наше «шоу» — о студенческой жизни от поступления до распределения... Все роли — и мужские и детские играем сами... Таллинские зрители тепло нас встретили; 26-го, на заключительном концерте, мы выступили еще раз.»

Первый раз их программа была представлена зрителям на посвящении филологов. Затем — победа, сначала на факультетском, а потом на университетском конкурсе самодеятельности и — показательное выступление на Днях Дружбы в Ванемуйне.

25 апреля — Таллин, а через два дня — КВН-овская встреча («между гастролями решили сыграть с математиками»).

Наш разговор происходит как раз после КВН-а. Недавние бременские музыканты готовятся к зачету по детской литературе. Цыганка (Л. Хапонен) гадает, с какого захода он удастся («казенный дом, бумажные хлопоты, дальняя дорога»); разбойники чистят ружья (вдруг вместо зачета будет автомат)..., Король (Рита Комарова) вчера пропел голос и объясняется жестами...

Ваши любимые роли?

— Лягушечки и старушки Шапокляк, — показывает на пальцах Рита Комарова. Нет, возражают остальные, — любимых ролей у нас много. Как только появится на сцене, по телевизору, или в кино что-нибудь новое, мы сразу «вживаемся в образы»...

Интерес к самодеятельности у вас, наверно, давний?

— Впервые мы почувствовали в себе «артистические силы» во время поездок в Кярику, а по-настоящему применить их смогли прошлым летом на практике в пионерском лагере (некоторым из нас — Рите Комаровой и Люде Хапонен — там так понравилось, что они даже остались на 2-ю смену).

Девочки, вы так сжились с артистическими буднями; не хотите ли менять профессию?

В профессионалы мы не хотим — самодеятельность хороша не как работа, а как отдых... И потом мы в своей компании очень друг другу подходим: вряд ли порознь у нас получилось бы так же.

Одним словом, постараемся применить наши способности на школьной сцене. И. Розенфельд

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 2835. МВ-06115.

Tr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu
AR

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 25 Reedel, 23. mail 1975 XXVII aastakäik

Palestiina araablaste toetuseks

J. LAANE foto.

«Meie üliõpilaskond kui nõukogude noorte haritum osa väljendame selle miitinguga oma ja kogu nõukogude rahva solidaarsustunnet araabia maade progressiivsele võitlusele rahu kindlustamise eest Lähis-Idas. Rahu võib olla õiglane ja vankumatu ainult siis, kui rahuldatakse annekteeritud araabia alade vabastamise nõuded ning Palestiina araabia rahva õigus oma riigile,» lausus 15. mai keskpäeval ülikooli peahoone ees peetud solidaarsusmiitingul Palestiina araabia rahva toetuseks ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Vladimir Iljaševitš. Miitingust võttis osa ka meie vabariigis külas viibiv Süüria Revolutsiooninoorsoo Liidu esindus.

Noorsooliidu keskkomitee informatsiooni- ja kultuuriosakonna juhataja Abdul Latif Hussein kõneles oma tervituses nõukogude rahva suurest panusest fašismi purustamisse ning tänas toetuse ja abi eest oma maale.

«Meie, miitingust osavõtjad, kutsume üles kogu progressiivset noorsugu toetama veel aktiivsemalt araabia maade õiglast võitlust vabaduse, sõltumatuse ja sotsiaalse progressi eest,» luges ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Henri Soova ette resolutsioonist.

Lõunamaa külalistele näidati ülikooli, tutvustati meie kõrgharidussüsteemi, partei- ja komsomolitööd. Õhtul kohtuti ülikooli komsomoliaktiiviga.

V. EREDA

Tunnustus

Teenete eest raamatukogunduse edendamisel andis Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium Eesti NSV teenelise kultuuritegelase aunimetuse Tartu Riikliku Ülikooli Teadusliku Raamatukogu direktorile Laine PEEBULE.

Rektor õnnitleb

60. sünnipäeva puhul nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsenti ZINAIDA SAART ning avaldab tänu kauaaegse töö eest ülikoolis.

Venia legendi

28. mail kell 12 toimub V. Kingissepa 19 aud. 302 kergejõustiku kateedri dots. kt. ped. kand. M. KUTMANI avalik loeng teemal «Kehaliste võimete ja tehnika seosest spordimeisterlikkuse tõstmisel».

A. VIRU,
Kehakultuuriteaduskonna dekaan

Alatskivilt tulles

Ülikooli kogu kollektiivi esindanud looduskaitsepäev Alatskivil on teoks saanud. Ehkki mitmed dekanaadid ja teaduskondade komsomolisekretärid ei pidanud osavõtjate eelregistreerimisel antud mehesõna (tegelikkuses oli viga vähenemise suunas isegi paarikümnekordne), läbiti kavandatud programm ning tundub, et mitte just tujutult. Agarad organisaatorid olid oma töölõikudes TRÜ keskkonnakaitse komisjoni liikmed E. Peebo (Kehakultuuriteaduskond), dekaan H. Müür, prof. V. Masing, prof. P. Alvre jt. Nooremaile päevast osavõtjaile oli innustav professorite ja dotsentide P. Ariste, K. Kõrge, K. Põdra, H. Mürgi jt. töö labida või kirvega Alatskivi kaunite paikade paremaks muutmisel. Päeva sihtjoonte kujunemisel oli tähtis rektor A. Koobi, prorektor H. Metsa, ametiühingukomitee esimehe H. Kaburi, TRÜ komsomolikomitee sekretäri T. Kolditsi jt. kaasalöömine, taotlusi formuleeriv sõna. Mitmed vilistlasedki olid taas oma koduse kooli üritusele tulnud. Füüsik R. Laiveriku kätetööna jäi õpperaja vaatepunkti nr. 1 ilmekas üldskeem, õpetaja H. Rivis tuli koos oma Jõgeva õpilasaktiiviga, linna looduskaitseinspektor Ü. Alakivi lahendas tehnilisi muresid. Muidugi oli aga peamine üliõpilaskonna enda esindajate tõsine suhtumine ja organisaatorivaist. Eriti tänulikud peame olema Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi esindajaile Ü. Manderile, J. Voistile, E. Grüntalile, E. Mändlale, J. Maranale, Ü. Petersonile, G. Treile, I. Videvikule jt., kelle õlgadel lasus tööde tegelik juhendamine gruppide eesotsas. See sundimatu «sisemine initsiatiiv» ongi kõige olulisem, mis päeva edasisteks teokssaamisteks julgust annab. Puudusi oli (Rupsi töökohale ei jätkunud inimesi, isetegevus võinuks olla päevakohasem, töö nigelalt haritud sibulamaal ei andnud piisavalt rahuldust jne.), kuid üldine programm näis end õigustavat. Tuleb minna selle täiustamise teed! Tuleb kujundada uus kaunis ja väärikas ülikooli traditsioon, meie kodaniku- ja spetsialistikohustuste sügavalt mõistev traditsioon.

J. EILART,
TRÜ keskkonnakaitse komisjoni esimees

ACTA DIURNA

Looduskaitsepäeva puhul sõitis rühm füüsikaosakonna õppejõude ja teaduslike laboratooriumide töötajaid koos dekaaniga Matsalu looduskaitsealale. Laupäeval märgistati Kumarilaiul hahapesi, pühapäeval Papilaiul haha- ja kajakapesi. Ühtlasi püüti käsitsi ja rõngastati kahe päeva jooksul 28 hahka.

Alatskivi lossi ees, vabastajate mälestuskivi juures.

Rein Laiverik (habemega), kunstikabineti ainus, aga seda jonnakam meremaalija, teeb Alatskivi järved hästi siniseks.
Skeem paigutatakse kalmistu värava ette ja on ühtlasi matkaraja algus.

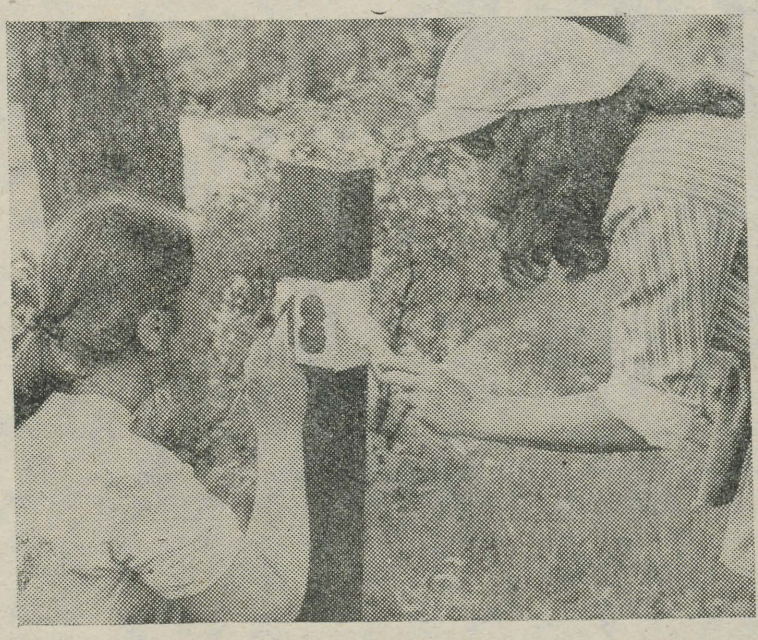

Teekäijale hakkab suunda näitama puna-valge-roheline post. Kokku sai neid mulda pandud 23.

H. LIBLIKA fotod.

Noortemajas «SÕPRUS»

24. mail k. a. kell 18

Leedu, Läti ja Eesti põllumajandusse akadeemiate rahvatantsukollektiivide sõpruskontsert, pühendatud võidu 30. aastapäevale

Pääsmeid müüakse tund enne kontserdi algust noortemajas «Sõprus».

Uus sõjalis-patriootiline traditsioon ülikoolis

ELKNÜ TRÜ komitee korraldamisel pandi neljapäeval, 15. mail alus uuele sõjalis-patriootiliselé traditsioonile ülikoolis — teaduskondadevahelisele teadmiste proovile sõjanduse alal. Kavas on muuta selline üritus iga-aastaseks, millega ülikooli komsomoliorganisatsioon tähistab Suures Isamaasõjas saavutatud võidu aastapäeva. Teaduskondadevaheline võistlus peab süvendama ja laiendama üliõpilaste teadmisi meie kodumaa kuulsusrikkast sõjaajaloost, Nõukogude armee saavutustest, kaasaegsetest välispoliitilistest ja sõjalistest sõlmprobleemidest.

Esimene võistlus toimus traditsioonilise mälumängu vormis Suure Isamaasõja ja Teise maailmasõja ainevallast. Võistluse juhatas sisse Jaak Vitsur Majandusteaduskonnast. Mängu juhtis Tartu mälumängude isa dots. Hillar Palamets. Pinevas rind rinna kõrval rebimises jõudis esimeseks professionaalide, Ajalooteaduskonna võistkond, jättes võrdse punktide arvuga 2.—4. kohta jagama Matemaatika-, Füüsika-Keemia- ja Õigusteaduskonna noormehed (kogu mälumängus ei osalenud ainsatki naissoo esindajat).

Žürii liige, eriõpetuse kateedri alampolkovnik Endel Kirsimägi nentis üliõpilaste küllaltki põhjalikke teadmisi. Absoluutselt kõik võistkonnad teadsid NLKP peasekretäri L. I. Brežnevi sõjaaegset teenistuskäiku. Väga hästi tunti Nõukogude Liidu kangelasi, mitmesuguseid arvandmeid sõja kohta. Suurimaks komistuskiviks sai Suures Isamaasõjas langenud ülikooli õppejõudude ja teenistujate arv, mida ei teadnud täpselt ükski võistkond.

Mälumängu lõppedes ulatas ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Vladimir Iljaševitš võitjale üle komsomolikomitee rändkarika, mis järgmise aastani jääb Ajalooteaduskonnale.

J. VITSUR

Tõlkevõistlus 1975

Ammugi oodatud tulemused on lõpuks teada. Tõlkeid kogunes sellele konkursile rohkem kui ühelegi neljast varasemast: neid oli ühtekokku 17, inglise, saksa, vene, prantsuse, soome ja jaapani keelest. Žürii (Aino Valmet, Urve-Lehtsalu, Ain Kaalep, Mari-Ann Palm, Jüri Talvet, Peeter Torop, Inna Feldbach, konsultandina Pent Nurmekund) hindas töid kahes jaos:

A. **Proosatõlked**

— Kaks I kohta (à 25 rubla): MARJU KÕRGESAAR (ingl. fil. III k., R. Lardneri «Vabaduse tempel») ja REET POBUL (ingl. fil. III k., M. Schulmani «Armastus on eksijäreldus»).

— Ära märgiti Toomas Niidu (psühhol. IV k., G. Swarthouti «Jumal õnnista loomi ja lapsi») ja Lembit Luiga (Füüsika-Keemiateaduskonna 1974. a. lõpetanu, R.-M. Rilke «Pierre Dumont») tõlked.

B. **Luuletõlked**

— I koht (25 rubla): LINNAR PRIIMÄGI (saksa fil. III k., S. George luuletused).

— II koht (20 rubla): TOOMAS NIIT (psühhol. IV k., O. Nashi luule).

— III koht (10 rubla): PEEP NEMVALTS (eesti fil. 1974. a. lõpetanu, P. Saarikoski luule).

— Kolm ergutuspreemiat (à 5 rubla): Raul Kilgas (psühhol. V k., Amano Nabuko luuletused), Toomas Niit (H. Anhava luule, märgusõna «Lagendik»), Linnar Priimägi (Ahmatova, Jessenini, Bloki, Balmonti ja Puškini luule).

— Ära märkis žürii Toomas Niidu (V. Polameri luule) ja Helle Kulli (eesti fil, I k., J. Préverti luule) tõlked.

«Tõlkevõistluse 1975» lõpetamine ja parimate tõlkijate premeerimine toimub teisipäeval, 27. mail k. 16 Ajaloo-Filoloogiateaduskonna (seminari) raamatukogu tagumises väikeses ruumis. Ootame kõiki tõlkehuvilisi!

Tõlkevõistlus 1976

Traditsioon, mis viis aastat elujõulisena on püsinud, jätkugu. Täna, 23. mail 1975. a., kuulutame välja uue konkursi, mille tingimused on järgmised:

tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2-se intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde väärtusest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel või alates järgmisest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1976», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 30. detsembriks 1975 ajalehe «TRÜ» toimetusse. Sobiva kirjanduse valimisel on žürii liikmed lahkesti valmis nõu andma. Soovime edu!

Žürii
TRÜ komsomolikomitee,
ajaleht «TRÜ»

Eksamieelseid kilde

Mulle kui TRÜ õppejõule on see 56. kord, kus tuleb üliõpilaste teadmisi kontrollida. Eelnevatelt sessioonidelt on meelde jäänud palju silmapaistvaid ning põhjalikke vastuseid; selle kõrval on aga esinenud ka üksikuid poolanekdootlikke juhtumeid, millest mõned on ära toodud allpool.

* * *

Ühel eksamipäeva hommikul ei ilmunud rida üliõpilasi kohale. Neist kolm tulid eksamile alles kella kaheteistkümne paiku. Küsimusele, miks nad ei pidanud määratud ajast kinni, kõlas vastus: «Magasime sisse.» Peavad olema tõesti head närvid, et suuta eksamipäeval kella kaheteistkümneni «sisse magada».

* * *

Üks üliõpilane, kes ei armastanud loengul käia, oli eksamil hädas kursuse ühe osaga, millest ta praktiliselt midagi ei teadnud. Küsisin, miks ta seda osa kursusest pole õppinud. «Kust ma oleksin pidanud seda õppima, kui mul konspektis on tühi koht,» kostis üliõpilane pahaselt.

Ü. LEPIK,
teoreetilise mehhaanika kateedri juhataja

Joseph Louis Gay-Lussac

(6. 12. 1778—9. 5. 1850)

9. mail möödus 125 aastat kuulsa prantsuse keemiku ja füüsiku Joseph Gay-Lussaci surmast. Gay-Lussac kuulub 19. sajandi esimese poole nende väljapaistvate teadlaste plejaadi, kes olid võrdselt andekad nii matemaatikas, füüsikas kui ka keemias ning kelle tööde tulemusena rajati tugev vundament teadustele, mis on meie tänapäeva tehnilise tsivilisatsiooni aluseks.

Gay-Lussac sündis Prantsusmaal väikeses provintsilinnas St. Léonardis. 1794. a. siirdus ta Pariisi õppima ning äratas kohe õpetajate tähelepanu oma andekusega matemaatikas. Mõned aastad hiljem tutvub ta kuulsa keemiku Claude Louis Berthollet'ga (1748—1822). See tutvus saab määravaks Gay-Lussaci edasisele elukäigule: siit peale algab tema äärmiselt laiahaardeline, lakkamatu intensiivsusega kestev teaduslik tegevus, mille lõpetab raske haigus. Haiguse põhjuseks olid laboratooriumis toimunud tugeva plahvatuse tagajärjel saadud vigastused.

Gay-Lussaci nimega on tuttav igaüks, kes on keskkoolis käinud — on ju temanimeline seadus üks neid füüsika ja keemia põhiseadusi, mille teadmist keskkooliprogramm vajalikuks peab. Gay-Lussaci tööde suurt tähtsust füüsikalise ja teoreetilise keemia arengule suudavad hinnata aga ainult vastava ala spetsialistid ning seetõttu ei kuulu Gay-Lussac nn. populaarsete teadlaste hulka.

Pole niisugust keemia valdkonda, millega ta poleks tegelnud ja millesse ta poleks andnud omapoolse panuse. Ta uuris põhjalikult gaasireaktsioone, uuris atmosfääri koostist, määras kindlaks ammoniaagi elementaarkoostise, uuris väävliühendeid. Temale kuuluvad klassikalised tööd kloori, broomi ja joodi keemia alalt. Ta on orgaanilise elementaaranalüüsi üks loojaid, töötas välja täpse meetodi alkoholsete jookide alkoholisisalduse määramiseks jne. jne. Pole võimalik siin loetleda kõiki teadusalasid, mille arendamisest ta on osa võtnud, rääkimata tema kirjanduslikust tegevusest, teaduslike väljaannete toimetamisest, õppetööst professorina ning igasugustest ametitest, mida tal kui akadeemikul (a.-st 1806) täita tuli. Huvitav on see, et vaatamata tohutule mõjule, mis tal olid teadusemaailmas, ei loonud ta oma koolkonda. Ta kuulsamaid õpilasi oli Justus Liebig (1803—1873), kes orgaanilises keemias on siiski Gay-Lussaci teatud ideede edasiarendaja ja kelle keemikutee algas Gay-Lussaci kehvasti sisustatud laboratooriumist.

TULLIO ILOMETS

Mihhail Šolohhovi loomingu humanism

24. mail saab 70-aastaseks suurimaid kaasaegseid nõukogude kirjanikke, Lenini ja Nobeli preemia laureaat Mihhail Aleksandrovitš Šolohhov. Juba aastaid hüütakse teda nõukogude kirjanduse klassikuks, tema raamatud on võitnud suure populaarsuse mitte ainult meil, vaid kogu maailmas. Šolohhovi teoste tohutu menu on tingitud nende sügavast tõepärasusest, inimlikkusest, rahvalikkusest ja rahvuslikkusest.

Kõik ta ilukirjanduslikud teosed on pühendatud ühele teemale — rahva teemale. Rahva elu kujutab Šolohhov erakordselt pingsas dünaamikas ja võitluses, ajaloo järskudel pöördkäikudel teravates dramaatilistes kollisioonides — revolutsioonis, kollektiviseerimise ja Suure Isamaasõja sündmustes.

Šolohhov kuulub kahtlemata rahvalembelise vene kirjanduse realistlike ja humanistlike traditsioonide jätkajate kilda. Ka on ta looming lahutamatult seotud nõukogude kirjanduse arenguprotsessiga, mille tähtsaimaks teemaks on kujunenud rahvamasside revolutsioonilise võitluse kujutamine. Kuid Šolohhovi teostel on ka oluline eristav uudsus: rahva elu on neis kujutatud eredalt, mitmetahuliselt ja sügavalt, mitte kõrvalt või ülalt vaadatuna, vaid seestpoolt.

Šolohhovi esimene jutustus «Sünnimärk» nägi trükivalgust 14. detsembril 1924. a. ajalehes «Noor Leninlane», 1926. a. aga jõudis lugejani esimene kogumik — «Doni jutustused». «Doni jutustustes» avaneb karm ja kibe tõde, nad lausa hõnguvad verest ja püssirohust, nagu väitis üks kriitikutest. Algaja kirjamehe esimese raamatu lehekülgedel kangastuvad lugeja ees üksteise järel hirmsad pildid arututest arveteõiendamistest vangidega, vägivallast ja tapmistest. Šolohhov püüdis kõigest sellest jutustada mehiselt ja lihtsalt, idealiseerimata ning romantikahõngu lisamata. Oma poleemilises sissejuhatuses jutustusele «Taevasinine trepp» ironiseeris ta kirjanike üle, kes romantilis-kõrgelennulistes teostes jutustasid «väga liigutavalt» sellest, «kuidas Doni ja Kubani steppides surid ülespuhutud sõnadesse lämbudes punased võitlejad». Šolohhov aga tahtis rääkida sellest, kui «vastikult» lihtsalt surid inimesed. Šolohhovile omastes madalastiililistes vägivaldse surma kirjeldustes, surma desestitiseerimises oli peidus sügav humanistlik mõte.

Šolohhovi varajaste jutustuste humanistlik paatos on ilmne. Sageli peegeldub see mehise headuse ja inimlikkuse avalikus kaitsmises, mõnel juhul aga lihtsa inimliku haletsustunde kaitsmises. Jutustuses «Võõras veri» kandis vana Gavrila kaua «tumma viha» punaste vastu, kes pöörasid pahupidi «kasakate iidse olme», kes saatsid hukka ta ainsa poja Petro. Varjamatu klassivaenuga võttis ta vastu ka toitlussalklasi, kes käskisid kokku vedada viljaülejäägid. Kui ta aga nägi neid bandiitide poolt tapetutena ja riieteta oma rehe all, ei tundnud ta südames kurja. Vaadates näkku valgetverd komissarile ta lausa «võpatas haletsusest: ta ees lamas vaevalt üheksateistkümnene poisike». Toitluskomissaris hingitses veel eluraas ning Gavrila kandis ta taresse. Pikkade kuude kestel hoolitsesid nad naisega ta eest ja hakkasid armastama kui lihast poega.

Tugev ja elujaatav on jutustuses «Varss» võitlejate tung rahuliku elu poole, lihtsate koduste tööde juurde. Rahu kinnitatakse ses jutustuses kui normi, kui inimeste loomulikku seisundit.

Vastandades julmusele headuse ja inimlikkuse, sõjale rahu, ei libisenud Šolohhov abstraktse humanismi positsioonidele, nagu omal ajal püüdsid väita mõned kriitikud. Šolohhov ise on järsult selletaoliste kriitiliste hinnangute vastu. Ühele oma tollestest kirjanduslikest võitluskaaslastest kirjutas ta seoses jutustusega «Toitluskomissar»: «Sa ei mõistnud jutustuse olemust. Ma tahtsin näidata, et revolutsiooni nimel oma isa tapnud ja loomaks peetud inimene (muidugi, tatise intelligentsi silmis), suri selle läbi, et päästis lapse (poisike ratsutas ju minema). /.../ Siiski protesteerin ma ägedalt Sinu sõnade vastu «Ei meie ega teie omadele». Jutustus tabab kindlalt märki.»

Nii RAP-i kui vulgaarne kriitika kaldusid kaua süüdistama Šolohhovi ta humanismi «klassikalisuses» ja «kahjulikkuses», aga ka lausa kulaklikus ideoloogias. Temale omase muigega, mis polnud kaugeltki vaba kibedusest, rääkis Šolohhov 1958. aastal oma kriitikutest, kes «ridamisi nimetasid mu teoseid algul kulakukirjaniku teosteks, seejärel olin ma nende jaoks kontrrevolutsiooniline kirjanik, viimasel ajal aga räägitakse uuesti, et ma olla kogu elu sotsrealist.»

«Vaikne Don» viib meid jälle erakordselt halastamatu klassivõitluse tingimustesse «vene Vendée's». Kirjaniku humanism avaneb neljaköitelises romaanis eredamalt ja terviklikumalt kui «Doni jutustustes». Rahvaliku humanistliku ideaali valgus kiirgub Šolohhovi romaani igalt leheküljelt ja sõltuvalt sellest, kui kaugel või lähedal nad sellele ideaalile on, saavad lõpliku hinnangu inimesed ja sündmused. Vastavalt sellele rahvalikule seisukohale kalestab sõda inimeste hingi. Toome ära iseloomuliku katkendi, millega Šolohhov lõpetas esimese ilmasõja algul ajalehtede poolt ülespuhutud «Kasakas Krjutškovi kangelasliku teo» kirjelduse: «Oli aga nii: surmatandril sattusid kokku kuritegelikku sõtta heidetud inimesed, kes polnud veel jõudnud omandada oskust endataolisi hävitada, neid haaranud loomulikus hirmus põrkasid nad kokku, tõukusid üksteise otsa, jagasid pimesi hoope, vigastasid endid ja hobuseid ning jooksid laiali, ehmudes lasust, mis tappis inimese, läksid laiali kõlbeliste santidena. Seda nimetati kangelasteoks.»

Hirmsad ja laastavad on «sõja külvatud seemned» inimeste hingedes, neist tõusevad tulevikus soerdilikud julmuse võrsed. Ei läinud sõda mööda ka Grigori Melehhovi hingest. Suur oli ta piin pärast esimest lahingus tapetud inimest, seejärel aga harjus nagu teisedki. Kallist hinda maksis ta oma Georgi ristide ja medalite eest: «Ta teadis, et ei suuda enam naerda nii nagu varem; teadis, et tal on silmad auku vajunud ja põsenukid teravalt püsti; teadis, et tal on last suudeldes raske vaadata otsekoheselt selgeisse silmadesse.»

Kibe iroonia peitub juba romaani pealkirjas «Vaikne Don», kuna hoopiski vaikne pole Donimaa. Romaani pealkirjas kajastub aga ka rahumeelse harmoonilise eluideaali jaatus.

«Vaikset Doni» läbib elu surma üle võidutsemise humanistlik paatos. Kogu romaani läbivad looduse taassünni ja õitselepuhkemise motiivid sümboliseerivad elu pidevat võidutsemist, mida ei suuda hävitada ei tapmised ega sõjad.

Olemuslikuks on humanism «Ülesküntud uudismaas», «Vihkamise koolis» ja «Inimese saatuses». Kutsudes fašismivastase üldrahvaliku sõja rasketel aastatel tunnetama «vihkamise teadust», märgib kirjanik siiski rõõmuga, et ta kangelane, Gerassimov, õppinud vihkama vaenlast, ei kaotanud oma lapsemeelset naeratust. Fašistliku vangilaagri õudused läbi teinud ja kogu perekonna kaotanud Andrei Sokolov «Inimese saatusest» ei kalestunud, jäi heasüdamlikuks inimeseks ning leidis endas jõudu soojendada isaarmastusega sõjas orvuks jäänud poisikest.

Šolohhovi teostes on palju surma, tapmisi, arutult metsikut julmust, kuid tõeliselt rahvaliku kirjanikuna kaitseb ta kogu oma kirjandusliku loominguga humanistlikke ideaale, näitab ning kasvatab visalt ja järeleandmatult inimeses inimlikku.

V. BEZZUBOV

Õpiedukus* ja üliõpilasabielu

Varakevade keskpäeval nägin ēresinist üliõpilasmütsi kandvat noort ema, kes oli end loengutest «vabastanud» ja lükkas jalutades Vana Anatoomikumi akadeemiliselt stiilse ehitise ees lapsevankrit. Üliõpilasmüts koos lapsevankriga tekitas tugeva meelelise efekti. See omakorda meenutas filosoofia üht põhitõde, et vabadus on tunnetatud paratamatus.

Üliõpilaskontingendi suurenemine ja noorenemine ning üliõpilaste tõusev ühiskondlik aktiivsus sunnib kõrgkooli rohkem mõtlema kasvatusele, kui see oli tänase vanema põlvkonna õpingupäevil. Kõrgkoolidesse astuvad peamiselt 18- või 19-aastased noored ja enamik lõpetab 24- kuni 25-aastaselt. Pealegi saabub stuudiumi ajal bioloogiline küpsus, mis omakorda esitab praktilist lahendust nõudvaid küsimusi.

1. Kas vallaliste või abiellunute kasuks?

Vaieldakse abielus olevate üliõpilaste õpiedukuse üle. On tekkinud vajadus arvtulemuste järele, mis annaksid objektiivse ülevaate ja suunaksid lahendama mõningaid elu-olu probleeme.

Analüüsisime ülikooli suurima teaduskonna — Arstiteaduskonna — üliõpilaste õpiedukust osakonniti: ravi (eesti ja vene), spordimeditsiin, pediaatria, stomatoloogia ja farmaatsia. Aluseks olid selle õppeaasta talvise eksamisessiooni tulemused. Arvutasime keskmised hinded teaduskonnas, osakondades ja kursustel. Rühmitasime üliõpilased ühiselamutes ja erakorterites elavaiks. Edasi tegime liigenduse: mees- ja naisüliõpilased, vallalised ja abielus. Eraldi tõime välja ka lapsi omavate üliõpilaste keskmised sessiooni hinded. Eksamile ilmus 1091 üliõpilast. 425 neist elab erakorteris, mis moodustab 39% eksamitele ilmunuist.

Raviosakonnas õiendas eksameid 501 üliõpilast. Neist 226 (45%) elab erakorteris. Selle osakonna viiendal kursusel elab noormeestest erakorteris koguni 55,6%.

Keskmiste hinnete järgi on erakorteri-üliõpilastel õpiedukus veidi kõrgem teaduskonna üldisest keskmisest. Absoluutne vahe on kümnendike ulatuses, kuid uuritud kontingendi arvukuse tõttu tuleb vahet pidada oluliseks. Õppimises kõige edukamad on erakorteris elavad noormehed (keskmine hinne eesti õppekeelega üliõpilastel 4,18, vene õppekeelega 4,14) — ja kõige mahajäänumad on lapsi omavad (vastavalt 3,91 ja 3,89) üliõpilased. Abielus olevaist üliõpilastest on meestel õpiedukus kõrgem (eesti õppekeelega 4,15, vene õppekeelega 4,07) kui naistel (vastavalt 3,9 ja 4,03).

Vanematel kursustel on õpiedukus suurem kui noorematel, ent oleneb perekonnaseisust. Esimestel kursustel on kõige halvemad hinded abielus nais- ja meesüliõpilastel. Teisel ja kolmandal kursusel on nende hinded paremad ja alates neljandast kursusest ilmneb abielus üliõpilastel õpiedukuse tõus. Neljandal kursusel on abielus meesüliõpilastel hinnete keskmine 4,42 ja viiendal kursusel 4,37, mis osutub kõigi rühmade parimaks

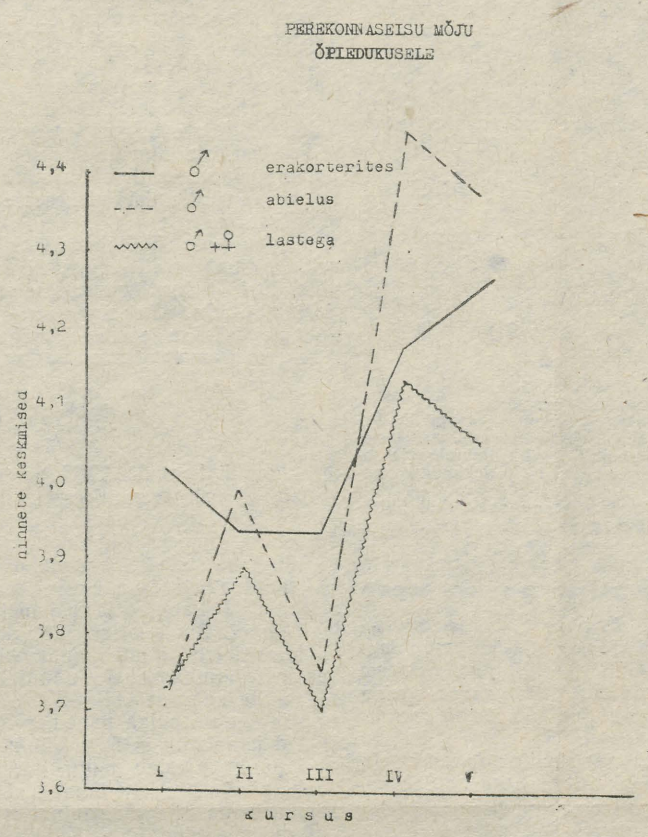

Et viimasel kursusel on abielus olevate üliõpilaste hinded teaduskonna keskmisest kõrgemad, siis järelikult on vallaliste üliõpilaste hinded teaduskonna keskmisest madalamad. Kokkuvõtvalt võime Arstiteaduskonna näidete põhjal öelda, et viimastel kursustel ei takista abielulisus õpinguid. Järelikult soodustavad peale bioloogiliste tegurite ka sotsiaalsed tegurid vanemate kursuste abielus üliõpilaste edasijõudmist. Andmed kinnitavad, et enamik erakorteri-üliõpilasi on lõpukursustele jõudnult juba asutanud perekonna. Nii näiteks elab raviosakonna esimese kursuse 47 üliõpilast erakorteris, neist ainult 2 on abielus. Alates neljandast kursusest on abielus juba pooled erakorteris elavatest üliõpilastest. Viiendal kursusel kasvab abiellunute arv veelgi: 54 on erakorteris, neist abielus 30.

Ka ühiselamutes tuleks soodustada perekonna asutamist vanematel kursustel ja nimelt nii, et abiellunutele antakse omaette toad. Sellised väikesed perekonnarakukesed aitavad üliõpilasi koondada suureks distsiplineeritud ühispereks.

Peale ülaltoodu on varasem, seega ka üliõpilaspõlves abiellumine tähtis demograafilisest aspektist (vt. U. Mereste «Lahutumus. Mulkooliga, uus sotsiaalne keskkond nõuab üliõpilaselt kohanemist. Abiellumisega kaasuvad palju aega võtvad organisatsioonilised ja majanduslikud kohustused, mis haaravad vaimset ja füüsilist *ego*. See kõik kokku nähtavasti ei võimalda esimesel kursusel saavutada häid õpitulemusi. Järelikult tuleb kõrgkooliga kohanemise perioodil, eriti esimesel kursusel, piirata õppevälised huve. Segavaks võib osutuda perekonna loomine. Bioloogilisele aspektile astub vastu sotsiaalne komponent — õpiedukus. Ei ole põhjust arvata, et esimese kursuse abielus üliõpilane trotsib õppimist. Vaimne võimekus toetub organismi bioloogilisele alusele. Ka tahe kui psühholoogiline nähtus ei välju bioloogilisest raamistikust. Järelikult tuleks esimestel kursustel peamine energia suunata õpitööle. See ei takista ühiskonnatööd ega välista osavõttu ühiselamu puhkeruumides (puhkeruum on organiseerimisel ka Arstiteaduskonnas) korraldatavatest õhtutest kas või *à la* «Tiigi tinna». Juhul kui peamine energia jääb õpitööle, tulevad sellised aktiivsed puhkeõhtud vaimsele tööle ainult kasuks. Akadeemik I. Pavlov on öelnud, et kes ei mõista puhata, see ei mõista ka tööd teha.

3. Ema viis hälli heinamaale...

Nii hooldati imikuid sajand tagasi. Tänapäeva tudengist ema-isa heinamaa on loengusaal, kliinik, laboratoorium, mis ei võimalda lapsevankri jälgimist. Ka telefonside ega individuaaltelevisioon ei oleks lahendus. Kaasnevad vaimsed ja organisatoorsed raskused võivad esile kutsuda pidurdus- ja erutusprotsesside häireid, mis omakorda halvavad imiku hooldamist ja üliõpilasest ema või ka isa õpiedukust või isegi tervist.

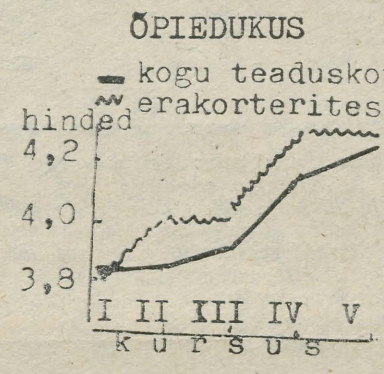

Selgub (tabel 1), et lastega üliõpilaste õpiedukus on kogu stuudiumi vältel madalaim. Pealegi pole antud tabelis arvestatud üliõpilasi, kes mõjuvatel põhjustel (siia kuulub ka sünnitusega seotud puhkus) olid eksamitest vabastatud. Kõik viitab sellele, et abiellunud üliõpilastel tuleb perekonna kasv põhjalikult läbi mõelda. Laps takistab pühendumist õpingutele, sest noore isa-ema põhihool peab vähemalt ajutiselt olema suunatud talle. Vastasel korral ei ole optimaalset lahendust kummalegi põlvkonnale. Kaotused võivad osutuda hüvitamatuteks ja hilisemad arusaamad juhtunut ei paranda.

Erakorteris elavate lastega üliõpilaste protsent tõuseb kursuste viisi järgmiselt (kogu Arstiteaduskonnas, raviosakonnas):

I	II	III	IV	V
3,16	10,81	9,64	16,69	26,67
4,26	9,37	9,77	23,08	35,18

Teaduskonna naisüliõpilastel on lapsi kolm korda rohkem kui meesüliõpilastel. Selline suhe püsib esimesest kursusest viiendani (*incl.*) (Raviosakonna kuuenda kursuse andmeid ei uuritud). Vanematel kursustel tõuseb lapsi omavate üliõpilaste õpiedukus, kuid jääb siiski teiste omast madalamaks. Üksikud õpivad ka hästi, aga need on erandid. Peale selle pole teada, kuivõrd hooldavad õppimises edukad isademad oma lapsi ise.

4. Käitumisdistsipliin ja õpiedukus.

Huvi pakub ka kogu teaduskonna keskmiste hinnete võrdlemine erakorteris elavate üliõpilaste keskmiste hinnetega. Erakorteris elavad esimeste kursuste üliõpilased ei õpi teistest paremini. Esimestel kursustel nähtavasti ei toimi õpiedukust mõjustavad tegurid erakorteri-üliõpilastele ja ühiselamu-üliõpilastele erinevalt. Kuid järgmistel kursustel langeb vaekauss erakorteris elavate üliõpilaste kasuks. Nähtavasti kohaneb ühiselamu-üliõpilane kõrgkooli keskkonnaga kiiremini. Seevastu vanematel kursustel toimib positiivselt erakorteris kujunev harjumus süvenenult ja iseseisvalt õppida. Mõju võib avaldada ka suhteline ümbritsev vaikus. Ühiselamus saab vaikust nautida küllaltki harva. Muide, see on suuresti üliõpilaste enda teha.

Ka viimati toodud asjaolud rõhutavad vajalikkust majutada üliõpilasabielupaarid ühiselamusse, et saavutada üldine positiivne mõju.

Kevadsessiooni eel jääb ainult soovida:

Silentium facere!
Studenter discere!

ÕIE REINTAM,
Arstiteaduskonna ametiühingubüroo ideoloogiasektori liige.

Abi eest faktilise materjali kogumisel ja andmete läbitöötamisel suurim tänu Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilasele Rein Lumistele.

* Õpiedukus — õppimise edukus. Õppeedukus — õpetamise edukus.

ACADEMIA GUSTAVO-CAROLINA

H. Piirimäe

(järg)

Kohati rõiva-alpuseni ulatuv uus mood oli siiski eeskätt aadlinoormeeste probleem. Nagu nägime üliõpilaskonna koosseisust, oli enamik üliõpilasi *Academia Gustavo-Carolina*'s mitteaadlikud. Vaesematel tudengitel oli küllalt palju tegemist

äraelamismuredega.

Kambri (toa) eest tuli üliõpilastel maksta Tartus 12 hõbetaalrit aastas, Pärnus kuni 24 hõbetaalrit. Sellele lisandus aga veel umbes 150 hõbetaalrit kostiraha.

Stipendiumi maksmine oli *Academia Gustavo-Carolina*'s ette nähtud 40 üliõpilasele, kusjuures stipendiumisaajad jagunesid selle suuruse järgi nelja klassi (vastavalt 50, 40, 30 ja 20 hõbetaalrit aastas). Tegelikult esines stipendiumide arvus ülikooli käsutuses olnud summadest olenevalt üsna suuri kõikumisi. 1697. a. oli stipendiumisaajaid 42, seega ettenähtust rohkem. Pärnus kõikus see arv tavaliselt 18 ja 28 vahel ning tõusis lõpuks 32-ni. Et stipendiumi maksmise aluseks pidi olema üliõpilase virkus ja võimekus, oli ülikooli juhtkonnal võimalik stipendiaate kindlalt ohjes hoida. Iga õppeaasta algul õiendasid stipendiumitaotlejad hiljemalt mihklipäevaks spetsiaalse eksami. Loengutelt puudumine või pärast vaheaega õppetööle hilinemine tõi kaasa stipendiumi osalise või isegi täieliku äravõtmise. Dispuudi puhul kontrolliti osavõttu eeskätt stipendiumisaajate nimekirja järgi. Esmakordselt puudujal arvestati maha üks riigitaaler (2 hõbetaalrit), teistkordselt puudujal juba 6 riigitaalrit (12 hõbetaalrit). Kui puudus oponent, arvati tal kohe maha veerand aastasest stipendiumist, teistkordsel puudumisel pool. Ergutusena võidi eriti virkadel ja võimekatel tudengitel tõsta stipendiumi klassi või maksta seda isegi kahekordses suuruses. Üksikjuhtudel premeeriti silmapaistvaid üliõpilasi koguni stipendiumiga välismaareisiks. Näiteks määrati 1696. a. Gillius Dreylichile selleks otstarbeks 600 hõbemarka (s. o. 100 riigitaalrit), mida korrati ka järgmisel aastal.

Stipendiumitaotlust püüdsid paljud tudengid muuta mõjukamaks eriliselt koostatud palvekirjadega. Lisaks tavakohasele hoolikalt viimistletud tekstile püüdis mõni *studiosus* demonstreerida oma võimeid veel sellega, et koostas oma palvekirja kreeka keeles, teine on valanud oma vajaduse ladinakeelsetesse värssidesse.

Et ihaldatud stipendium ei katnud siiski äraelamiskulusid, otsiti kõrvalteenistust. Eriti hinnatud olid kodukooliõpetaja kohad õppetöö vaheajal. Halbade liiklusolude kõrval olid sellised lisaametid üks peamisi õppetööle hilinemise põhjusi.

Sageli ei suutnud vaesemad tudengid mitte kuidagi ots otsaga kokku tulla. 7. aprillil 1692. a. esitas üliõpilane Johann Bergmann palvekirja, et tal lubataks elada ülikooli kartseris, sest tal polevat raha kambriüüri tasumiseks. Kahjuks pole teada, kuidas sellele palvekirjale reageeriti.

Odavama äraelamise kindlustamiseks taotlesid Tartu tudengid luba õlle pruulimiseks, mida Tartu magistraat ei tahtnud anda isegi mitte professoritele. 1699. a. pöördus 12 tudengit kollektiivse kirjaga ülikooli senati poole. Nad olid tegelikult juba enne palvekirja sisseandmist lasknud pruulida «veidike lahjat õlut» (*Schwachbier*) ning pöördunud siis «teadlikena ja truudena» aktsiisikontori poole ettenähtud aktsiisi tasumiseks. Inspektor Hagemeister on aga keeldunud seda vastu võtmast ja on õllepruulimise edaspidiseks keelanud. Januste tudengite toetuseks kirjutas rektor seekord isegi kindralkubernerile ning võib arvata, et ka edaspidi on üliõpilased vahetevahel õlut pruulinud.

«Õlleloo» kommentaarina tuleb märkida, et õlu, eriti veel «lahja õlu» polnud tol ajal mõeldud «Bacchuse orgiate» pidamiseks, vaid õlu oli eeskätt toiduaine. Et toit oli kuiv ja ühekülgne, liha ja kala aga soola kalliduse tõttu sageli ka halva maitsega, rüübati lahjat õlut toidule peale. Muide, tol ajal loeti Rootsis normaalseks õlletarviduseks nii mehe kui ka naise kohta kann õlut päevas (1 rootsi kann = 2,62 liitrit). Paljude elukutsete esindajate jaoks loeti seda veel mitteküllaldaseks. Näiteks palgasõduri normiks oli omal ajal loetud 1,5 kannu päevas, pühapäeviti aga kaks kannu. Tavalisest suurem õlletarvidus pidi olema omane ka tudengitele.

Üliõpilaste majanduslik olukord kujunes Pärnus veel raskemaks kui Tartus. Tuba üürida oli seal eriti keerukas seetõttu, et Pärnu kodanikud tundsid tudengite vastu sellist umbusaldust, et ei tahtnud neid üldse korterisse võtta. Kui seda tehti, nõuti ikka tunduvalt kõrgemat üüri võrreldes teiste inimestega. Kord, kui kaks tudengit olid kaotamas lootust endale kambrit üürida, saatsid nad sõduri enda eest majast majja käima. Selgus aga, et keegi ei soovinud tudengitele tuba üürida. Pärnu tuntuima pansionaadi «Moorakeldri» (*Mohrenkeller*) pidaja oli koguni öelnud: «Jumal hoidku üliõpilaste eest.» Lõpuks esinesid need noormehed kaupmehesellidena ja said korterisse kaupmees Bohsacki juurde, kuid asi lõppes suure pahandusega.

Saksa ja Rootsi ülikoolide eeskujul tekkisid ka *Academia Gustavo-Carolina*'s

üliõpilasorganisatsioonid.

Academia Gustaviana's olid need olnud veel salajased. XVII saj. keskel olid üliõpilasorganisatsioonid Upsalas legaliseeritud ja võetud ülikooli juhtkonna kontrolli alla. 1670. a. anti luba nende tegevuseks ka Königsbergis, 1683. a. tehti nad seal juba kõigile üliõpilastele kohustuslikuks.

Üliõpilasorganisatsioonide ülesehituse aluseks oli liikmete päritolu. Kuigi organisatsioone nimetati «natsioonideks» ehk «rahvusteks» (*Nation*), mõeldi nende all eeskätt teatud ajaloolise provintsi üliõpilaste ühendust.

Academia Gustavo-Carolina tegevuse algaastail püüti üliõpilasorganisatsioonide tekkimist vältida. Ülikooli põhiseaduse järgi olid *nationalia conveticula* rangelt keelatud. Selliste organisatsioonide tegevusest osavõtu eest ootas väljaviskamine ülikoolist ilma tagasiastumise õiguseta. Kui üliõpilased tahtsid pidada koosolekut, et arutada oma *Landsmann*'i abistamist, võisid nad seda teha vaid rektori korteris.

Juba 1690. a. septembris otsustati anda «natsioonidele» tegevusvabadus. Ülikoolipoolse kontrolli kindlustamiseks seati ametisse nn. inspektorid, kelle natsioon valis professorite seast ja kinnitas ametisse ülikooli senatis. Kohalikest üliõpilastest moodustus esialgu kaks natsiooni: riialased ja liivimaalased. Pärnus moodustasid eraldi natsiooni tallinlased ja võib-olla ka pärnakad ise. Üheks tugevamaks organisatsiooniks oli riigisakslasi haarav *natio germanico*. Rootslastest üliõpilased jagunesid õige mitmesse natsiooni. Ühise natsiooni moodustasid Soomest ja Ingerimaalt pärinevad tudengid.

Üliõpilasorganisatsioonide peamiseks ülesandeks oli vastastikune abistamine, milleks igal sellisel organisatsioonil oli oma kassa. Natsioon korraldas ka matused, kui muredest ja lõbudest põimunud tudengielu oli ootamatult jõudnud kurva lõpuni.

(järgneb)

Tulge vaatama!

«Vanemuise» väikese maja ovaalsaalis toimub TRÜ näiteringi esietendus «M õ e l g e, ä r g e u n u s t a g e!». Algus k. 21.30. Pileteid saab kohapeal 1 tund enne algust.

Käsitöönäitus

kodunduse kabinetis Tiigi t. 78, ruumis 208 on avatud 27—30. maini kl. 11—17.

Tõelise probleemi näilisest küsimusest

Rein Veidemanni alkoholismiprobleemi kriitika ülikooli ajalehes [1] on mõningaid vastukajasid lehe veergudel ja toimetuse postis ka põhjustanud. Ulatuslikumat poleemikat pole siiski tekkinud. Süüdi näikse olevat R. Veidemanni ülalmainitud artikkel ise — sellele tuumakale ja hästi argumenteeritud kirjutisele pole õieti midagi vastu vaielda.

Probleem, teadagi, on olemas. Selle käsitlemises võib leida mitmeid tasandeid. Uheks on karskluse ja parajusluse probleem. Täieliku karskluse poolt on siin-seal hääli kostnud [2], hästi on teada ka Villem Ernitsa seisukohad, kes leiab karskluse olevat ainukese tee joodiklusest pääsemiseks [3].

Väide, et parajuslus on tee joodiklusele, on õige, kahtlemata niisama õige nagu seegi, et enamik alkoholipruukijaid suudab siiski parajuslusel peatuma jääda. Seda, et meil karsklusliikumine eriti laialdast ulatust pole võtnud, tõlgendatakse teinekord kui ametlikku või valitsevat orientatsiooni parajuslusele ning karskluse eitamist. Tundub siiski, et selline alkoholismiprobleemi käsitlemine on ühekülgne. Krooniline alkoholism, joomarlus, on joomise kui sotsiaalse pahe drastilisim avaldusvorm, kuid alkoholi laostav mõju on mitmetahulisem, ulatudes «alt», joomarlusest, «üles» peaaegu karskluse piirimaile. Võib kohe öelda, et kogu see ala tähistabki parajuslust, ju siis ikka parajusluse vastu tulebki sihtida kogu alkoholismivastase võitluse teravus. Selliselt aga võtaksime ette liiga suure tüki, püüaksime labürindist väljapääsemiseks lihtsalt kirkaga otseteed läbi raiuda. Parajuslust kui alkoholi pruukimise ulatuse või mõõdu tähist ei saa ära segada sellise keerulise hierarhilise süsteemiga, mida nimetame alkoholi kahjulikuks mõjuks ühiskonnas.

Täieliku karskluse juurutamise ning parajusluse eitamise asemel on mindud teist teed. Vaatame seadust. 1972. a. 30. juunil võttis ENSV Ülemnõukogu Presiidium vastu eriakti — seadluse «Joomise ja alkoholismivastase võitluse tugevdamise abinõude kohta» [4]. Selles seadluses võib välja tuua olulisemad valdkonnad, kus võitlust joomise (≈ parajusluse) ja alkoholismi (≈ joomarluse) vastu eriti tähtsaks peetakse: alaealiste kaitse alkoholi laastava toime vastu (II pt.); võitlus kangete alkohoolsete jookide koduse valmistamise vastu (IV pt.); joobnud sõidukijuhtide kõrvaldamine liiklusest (V pt.). Peale selle võib välja tuua nn. funktsionaalsed liinid: alkoholimüügi eeskirjade korrastamine ja alkoholipruukimise levi piiramine (I ja III pt.). Omaette peatükk käsitleb joomarite korralekutsumist. Seadluse sätteid võib klassifitseerida ka teisiti, see polegi praegu oluline. Pealiskaudselgi tutvumisel seadlusega (lisaks muude õigusharude vastavate normidega) ilmneb, et kahene süsteem: karsklus-parajuslus osutub kohmakaks ja ilmetuks. Näiteks eeldatakse alaealiste puhul karsklust; joomarluse puhul pole küsimus enam hoopiski mitte alkoholi pruukimise ulatuses, vaid pearõhk on pandud sellest tingitud ühiskonnavastastele ilmingutele: alkoholimüügi eeskirjade tõlgendamine ja rakendamine toimub parajusluse raamides väga suures diapasoonis. Kõik sinna hulka mahtuvad pidepunktid on parajusluse silmis ümmargune null (mis tähtsust on sellel, kas viina müüakse just selles poes ja mitte teises; just kella 19-ni, aga mitte viis minutit hiljem), kõige selle taga on aga kindlad kaalutlused. Parajuslase (karsklase) jaoks pole sugugi tähtis, kas baaripukil istub 18- või 17-aastane nooruk, ühiskondlike protsesside sügavam analüüs näitab aga just alaealise õigusliku kaitse vajadust. Jne.

Seadus tõstab esile kõige olulisemad lõigud, näitab kätte kõige valusamad küsimused, mida on vaja riiklikult reguleerida, ükskõik, kas need langevad karskluse, parajusluse või joomarluse maile. Kuid seadused, õigusnormid, toimivad sotsialistlikus ühiskonnas kooskõlas moraalinormidega. Viimaste sfäär on laiem, siin kasutatavad terminid arvukamad. Siit leiame ka vastuse karskluse küsimusele. Võib kindlalt öelda, et just see, kes irvitab karsklase üle, osutub hiljem selleks heaks onuks, kes ostab alaealisele pudeli veini või ulatab autojuhile õlleklaasi.

Võitlus joomise vastu nõuab erinevaid vahendeid. Kus vaja, seal tuuakse kohtu ette seaduse nõudeid eiranud parajuslane või joomar, teisal võitleme joomise vastu sel teel, et loobume muigest või kõõrdpilgust karsklase suunas ning vaatame talle silma — me näeme seal ainult head.

[1] «TRÜ», 1975 nr. 3.
[2] «TRÜ», 1975 nr. 5.
[3] Osutatagu siinkohal kasvõi V. Ernitsa sellekohasele mõtteavaldusele televisioonis, samuti TRÜ kriminoloogia laboratooriumi viimastel ettekandehommikutel.
[4] Seadluse tekst on avaldatud bülletääni «Nõukogude Õigus» 1972. a. 4. numbris.

JAAN SOOTAK

Meie ühiskonnas tehakse suurt tööd sotsiaalsete pahede, sealhulgas ka kuritegevuse likvideerimiseks. Peamine lõik selles kuulub profülaktikale, s. o. kuritegusid soodustavate tingimuste ja põhjuste väljaselgitamisele ning likvideerimisele.

Suure protsendi meie linna elanikest moodustavad üliõpilased — tulevane intelligents. Inimesed, kes aastate pärast hakkavad juhtima mitmesuguseid ametkondi, töötama vastutavatel kohtadel. Kas juba ühiselamutest ja ülikooli õppehoonetest. Ühiselamutes on süüdi ka valvekorras olevad üliõpilased, kes lasevad sisse võõraid isikuid.

Neil päevil selgus, et tingimisi süüdimõistetud ja vabariigis tagaotsitav kurjategija Vadim VINTER oli leidnud endale pelgupaiga terveks kuuks lahke tütarlapse juures just TRÜ Leningradi mnt. ühiselamus, kus sooritas hiljem ka rea vargusi.

Laialt on levinud üleolev suhtumine vargustesse — las miilits otsib. Selgeltnägemine ja James Bondi lood on ammu paroodiaks muutunud. On tõsiasi, et lohakusest mahaunustatud asjade ja hooletusest sulgemata ruumidest esemete vargused on meie töö üks raskemaid lõike. Sündmuskohale ei jää sel puhul kurjategijast mitte mingisuguseid jälgi.

Vajalikul määral ei pöörata tähelepanu ka oma sõidukite hoidmisele. Tihti jäetakse need ühiselamu ette või hoovi, kindlustamata neid ärandamisvastaste vahenditega.

Seepärast peavad kõik üliõpilased kevadväsimuse, hajameelsuse ja peatse sessiooni saginas tähelepanelikumalt ja valvsamalt ümber käima vähemalt oma isiklike esemetega.

Inimesi peab usaldama, seda muidugi, kuid teatud piirini.

J. KALJUVEE,
kriminaaljälituse jaoskonna inspektor

Enam vastutustunnet

mitte praegu ei peaks välja kujunema isiklik vastutustunne nii enda kui ka kõrvalseisjate suhtes.

Viimasel ajal aga vilksab üsna sageli kuritegusid sooritavate isikute sekka ka TRÜ üliõpilasi, Näiteks ENSV KrK § 91 (riigi või ühiskonna vara riisumine kelmuse teel) alusel võeti 1974. a. kriminaalvastutusele üliõpilane ENN KASAK. Käesoleval aastal esitati süüdistus TRÜ üliõpilasele TIINA SELIMALE ENSV KrK § 102 järgi (oma vastsündinud lapse tapmine).

Kuid medali teine külg näitab, et ka kannatanute hulgas on sagedased üliõpilaste nimed. Paljude puhul on põhjuseks hooletu suhtumine oma võrdlemisi väikesessé tudengivarase.

Praegu pole üliõpilased tarvitusele võtnud veel kaugeltki kõiki võimalusi kuritegevusevastaseks profülaktikaks. On sagenenud üliõpilaste isiklike esemete vargused

Selgusid meistrid

Võidupühal peeti TRÜ meistrivõistlused orienteerumises. Unikülа küngaste ja soode vahel oli naistele 4,1 km pikkuse ja 8 kontrollpunktiga ning meestele 7,1 km pikkuse ja 13 kontrollpunktiga raja maha mõõtnud I kategooria rajameister P. Tambet. Ilm oli ilus, mets kuiv. Naiste rajal oli üllatuspunkt neljas, kus kahe künka vahel rinnuni kuused, mida kaardilt välja ei loe. Kui sa siis ennast paika paned, selgub, et aed hoopistükkis teise künka otsas, punkt paistab nagu narrides naaberkünkal. Kribinal-krabinal mööda seina alla ja kribinal-krabinal mööda seina üles. Künka tipp koos punktiga tundub hõljuvat kusagil pilvede vahel.

Naistest võitis Silva Käärt (KKT I) ajaga 32.10, teine Milvi Kivistik (õppej.) 50.19, kolmas Anne Laur (BG) 50.25. Üldse oli rajal 18 naisvõistlejat, neist katkestas 2. Meeste paremusjärjestus: Kalle Luuk (KKT III) 59.07, Ago Samosson (F-K) 1.01.19, Madis Alev (õppej.) 1.02.15. Rajal oli 24 meistripretendenti. Samal rajal toimus ka lahtine võidupühajooks. Võitjad: Hille Tasa (39.45) ja Jaan Miljan (51.29).

Võistkondlikult võitsid õppejõud.

10. mail peeti Räpal vabariigi kõrgemate koolide meistrivõistlused. Ilm oli jälle võistlejaile soodus. Kuumust leevendas vesijahutus sookestes. Rajameistriks on vabariikliku kategooriaga M. Poom. Naiste rada 5,7 km, 7 kontrollpunkti. Võitjad: Silva Käärt (TRÜ) 50.22, Anne Võrk (TRÜ) 53.00 ja Ülle Annusver (EPA) 55.13. Meeste rada oli 9 km ja 12 kontrollpunkti. Võitjad: Kalle Luuk (TRÜ) 1.05.33, Viktor Sarakejev (EPA) 1.06.43 ja Koit Paasma (EPA) 1.08.53. Naiskondadest võitis TRÜ, meeskondadest EPA, üldvõitjaks tulid TRÜ orienteerujad.

Kõrgemate koolide meistrivõistlused on orienteerujaile esimeseks eksamiks kevadsessioonil. Hästi läks!

A. KULIKOVA

Intermetso

Villu Vihupill trehvas koduteel tuttavat punast telliskivimaja — ülikooli klubi. Iseendalegi ootamatult haaras teda inimkeeris, mis lakkamatu survega litsus vaese Villu Vihupilli viiekümne kopika eest otse klubi tantsupõrandale. Et aga avalik arvamus ei suhtu jalakeerutajate vahel üksikult tuterdavasse meesterahvasse kuigi positiivselt, oli Villu Vihupill sunnitud endale naissoost partneri otsima. Ja Villu Vihupill kummardaski heledajuukselise tütarlapse ees, kes, tõsi küll, Villu Vihupillist peajagu pikem juhtus olema. Loomulikult ei häirinud selline tühiasi meie kangelast, kes džentelmenliku väärikusega tütarlapselt küsis: «Ma loodan, et te tantsite minuga meelsasti ühe tantsu?»

Väljavalitu võpatas ja vastas teatud kõhklusega: «Aga ma olen teist ju nii palju pikem . . .»

«Oh, sellest ei ole midagi,» sõnas Villu Vihupill veendunult. «Ega ma teile abieluettepanekut ei kavatsegi teha, ärge kartke.»

Tantsupõrandal jättis Villu Vihupilli kehahoiak nähtavasti pisut pealetükkiva mulje, mistõttu tütarlapsel oli põhjust kurtmiseks: «Te ei ole just tagasihoidlik . . .»

«Suure Goethe arvates on tagasihoidlikud üksnes kerjused,» teatas Villu Vihupill otsustavalt, justnagu oleks ta kogu õhtu sellele vastuselc mõelnud.

concerto grosso saatel

(MART JUGAPUU PROOSAETÜÜD)

Nüüd ei olnud pikakasvuliseil blondiinil tõepoolest enam midagi öelda. Vaikides nõksutas ta oma põlvi tantsurütmis kaasa ning sooritas loo lõppedes isegi peenutseva reveransi.

«Teiega on oivaline tantsida. Ja sellest, et te pikka kasvu olete, pole üldse lugu. Liiati olete te ju minust ka tunduvalt raskem,» ütles Villu Vihupill naeratades ja lahkus klubi seinte vahelt, kuhu ta teatavasti täiesti juhuslikult oli sattunud. Heledajuukseline tütarlaps jäi aga tardunult seisma, tema nägu omandas neegri negatiivile iseloomuliku värvuse ning kõrvad hakkasid kihelema. Vanarahva tarkuse järgi tähendavat see vihmasadu.

Iga päev on sünnipäev

Laupäeva heliõhtu «Vanemuises». Hämar teatrilava täis õndsalikku vaimustust pärast saginat ja kära. Tihe ja soe hämarus.

Korraga — liiliate avali kurgud, hapraid tulpe, kikkis nartsisse, tumedate raskete nelkide vahelt voogav asparaaguseudu, piiskade värelus piibelehil, kollaste, nagu võist rooside hangunud enesevääri-kus, valgete hüatsintide tähemeri. See oli õhtul pärast ülikooli rahvakunstiansambli juubelikontserti.

Araablased ütlevad: kui sul on kaks leiba, siis müü teine neist ning osta valgeid hüatsinte, mis toidaksid su hinge.

* * *

Kui hiljutises raadio-intervjuus tantsumemm Helju Mikkelilt küsiti, mis on tema arvates see, mis toob tema tantsulapsed kokku kolmel õhtul nädalas ka siis, kui käivad eksamid, ka siis, kui tuleb kevad ja tuleb ehk armastus, tulevad suvi ja vabadus, tuleb sügis ning uuestiehitamise tunne, tuleb talv pikkade pimedate õhtutega, — kui seda temalt päriti, vastas ta: «Ei, ma ei tea, küsige neilt endilt.»

* * *

. . .«Sirje.» — «Siin!» — «Anne.» — «Siin!» — «Kus sina siis mul oled olnud?» — «Jah, aga ma ei saanud enam tulla . . .» — «Sa lähed ju seal hea toidu peal paksuks ja laisaks niimoodi. Ega midagi, Ivo peab veel rohkem silma peal hoidma. Peab teile rohkem hüppeid tegema. Kuus korda jooksu pealt tõstega.» — Naer. Assistent Heiki Unt kontrollib kohalolijaid.

* * *

«Maaja.» — «Siin!» — «Ja miks sina siis ette ei astu, mulle ei naerata, kniksu ei tee, vaid seisad seal veel jalad harkis, käed kõhu peal koos?» — Kõik naeravad.

* * *

«Parem . . . pool! Ringjoonel . . . vastupäeva . . . sammu . . . ja marss!» Ning algab. Tüdruk, poiss: tüdruk, poiss. Klaveri taga on Reet Kihva. Kui teda vahel harva ei ole, peab memm lisaks tantsumemmele olema ka laulumemm, kes laulab saate. Soojendus. «Margus, selg sirgu! üks-kaks-üks-kaks . . . Roni! Roni! Veel rohkem siruta end! Tubli, Rein. Alla — ja, üles — ja, alla — ja, üles — ja . . .»

Kord rääkis Heiki ansambli õhtul, et kui tema balletist rahvatantsu tuli tegema, olnud temal arusaamine tantsust kui valdavalt maaga paralleelsest hõljumisest. Siin aga algas korraga see «alla» ja «üles», nii et hinge tahtis välja võtta . . .

Igal tantsul on oma faabula. Kas see on siis Tohvelmanni «Seppade tants», milles peab esile tulema sepatöö vaimne ülevus, Villu Vähi «Mulgipolka» muhedale vanamehele ning hakkajale eidele, rootsi «Härjatants», kus nii mõnigi «härg» on nagu piitsavars või Mikkeli «Päikese, maa ja mere» ülev poeem — karakter tuleb alati luua. Nii ütleski Helju Mikkel: kui me tantsime vene tantsu, on see meile karakteri loomine. Tantsime me tšehhi tantsu — jälle uus karakter. Seepärast ei saagi nii teravat vahet tõmmata karaktertantsu ja selle vahele, mida teeme meie. Või siis eestigi tantsude pärisolemus, mida on kaasaegsel ristteedeinimesel ehk raskemgi tabada kui mõnda muud . . .

* * *

See on tõeline teine maailm, kuhu siseneda on igaühele voli ja võimalus. Ah, et miks käivad need tüdrukud-poisid tantsimas? Ei tea, aga kunagi enne treeningu algust ütles Heiki: «Mis te arvate, et minul on nii väga lihtne või? — Hommikust peale tööl aina üks vihastamine. Aga kui ma tantsima tulen, siis ma jätan kõik oma mured ja paha tuju ukse taha ja tulen siia rõõmsa meelega. Te mõelge, mis siis oleks, kui me siin kõik «ooh, mis sa seal jäälle teed, no kas sa ei oska või miis sa ei oska» oleksime. Aga ei, siia ma tulen hea tujuga. Sest tants on ju puhkuseks. Tantsides on mul nagu sünnipäev. Iga päev sünnipäev.»

P. MÄGI

Tegutsemisvõimalused tervisesportlastele

Kõige tuntum tervisesportlaste kollektiiv on meeste võimlemisrühm (U. Sahva juhtimisel), kus võimlemise kõrval suusatatakse, matkatakse, käiakse ujumas, mängitakse palli, peetakse Mustametsa mänge ja rühma meistrivõistlusi medalite peale. Tänavu käidi suusatamas Haanjas, võisteldi Käärikul. Praegu harjutatakse igal esmaspäeval kell 20.30 staadioni saalis, neljapäeval samal ajal kilehallis ja kolmapäeval kell 21 käiakse ujumas.

Rühma kuuluvad enam-vähem ühe põlvkonna mehed. Kas poleks otstarbekas organiseerida teine selletaoline rühm 30 kuni 35-aastastele meestele? Mida arvatakse?

Naistöötajaid jätkub isegi kahe võimlemisrühma jaoks (juhataja E. Peebo). Esimesele rühmale jäi 2 harjutamistundi nädalas väheks, nõutati juurde veel kolmas kord ja nüüd kogunetakse teisipäeviti kell 15.45 kehakultuurihoonesse, neljapäeviti kell 16 Mitšurini ja laupäeviti kell 12 Gagarini tänava võimlasse. Rühm tegutseb juba 19 aastat!

Küllaldase arvu soovijate korral võetakse kaalumisele kolmanda rühma komplekteerimine.

Teine rühm harjutab praegu esmaspäeviti kell 17 ja neljapäeviti kell 16.45 Mitšurini tänava võimlas.

Õppejõudude võrkpallinaiskond võitis tänavustel ülikooli meistrivõistlustel ära kõik tudengite esindused. Kas on tegemist õppejõudude väljapaistvalt hea mänguga või üliõpilasvõrkpallurite vähese mänguoskusega? Igatahes õppejõud ei taha oma positsiooni loovutada. Praegu treenitakse 2 korda nädalas: kolmapäeviti kell 15 Kingissepa tänava ja teisipäeviti kell 19.45 Gagarini tänava võimlas. Kehakultuurimajas on saal suur ja ruumi jätkuks veelgi. Olgu huvilised agaramad.

Meeste võrkpallirühm on hea mainega. Traditsioonilisele Hiiumaa turniirile ja vabariigi kõrgemate koolide õppejõudude spartakiaadile lisandusid kohtumised teiste liiduvabariikide õppejõududega. Üliõpilasmeeskondadega mängitakse nagu võrdne võrdsega. Seda tunnistab hiljuti saavutatud 2. koht ülikooli esivõistlustel. Harjutustunnid on igal neljapäeval ja laupäeval kell 12—14 Kingissepa tänava võimlas.

(järgneb)

Tunneme Anne Vanaveskile kaasa

i s a

kaotuse leinas.

Majandusteaduskonna raamatupidamise osakonna I kursus ja kursusejuhendaja

NB!

Täna ilmub ka meie venekeelne «ТГУ» nr. 24.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2835. MB-06116.

Kontrolleksemplar
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 26 Reedel, 30. mail 1975 XXVII aastakäik

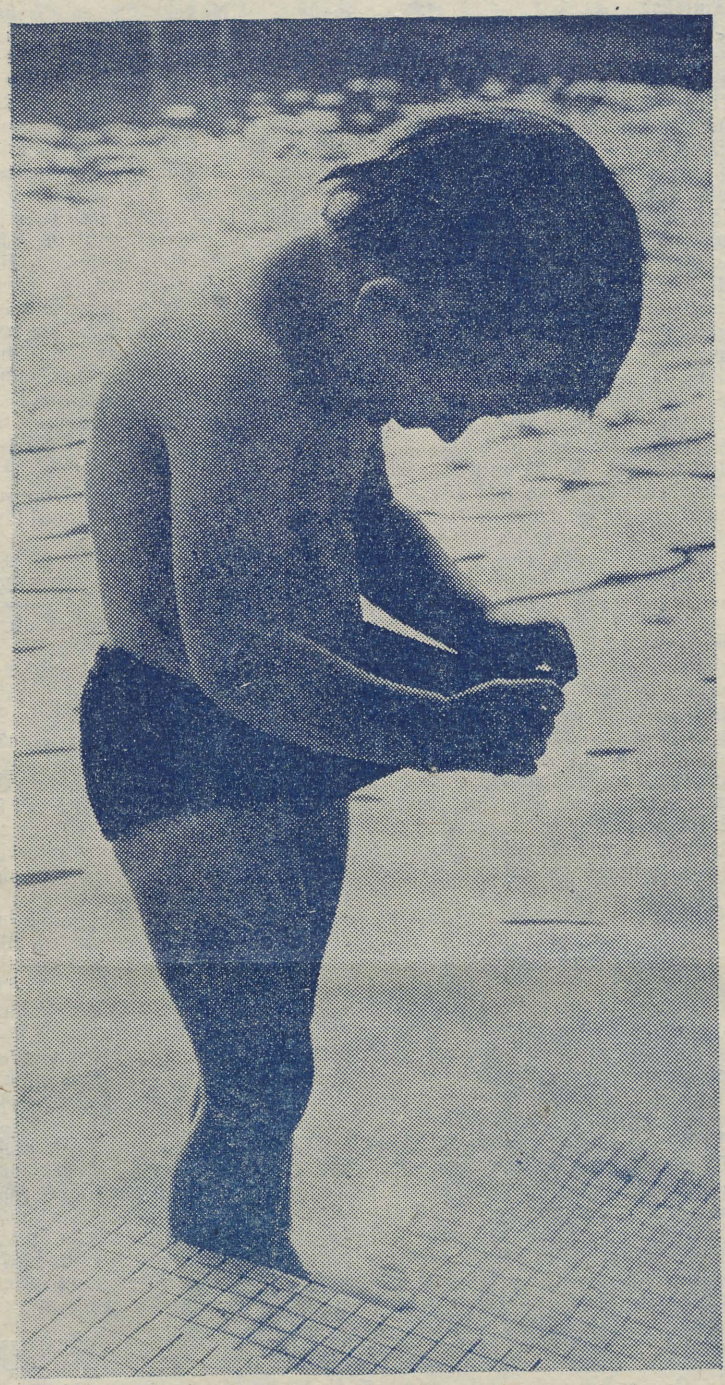

28. mail — ülikooli aulas

kohtus EKP KK sekretär ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaat VAINO VÄLJAS oma valijatega. Aulatäis rahvast tervitas soojalt tema astumist presiidiumi. Avasõnad olid rektor prof. Arnold Koobilt.

Oma kõnes tänas saadikukandidaat kõigepealt talle osutatud usalduse eest ja asus seejärel probleemide vaatlusele, mis käesoleva viisaastaku finišieelne sirge, aga ka juba planeeritav 10. viisaastak meile esitab.

Suurejoonelise majandusprogrammi elluviimine — esineja tõi siin ära rea ilmekaid fakte — on üksüheses seoses ideoloogilise tööga. 50 tuhat spetsialisti, keda vabariigi rahvamajandus sõjajärgseil aastail on saanud, on kujundanud meie tänase ideoloogilise töö palge. Uus viisaastak seab selles osas väga suured ülesanded: kõrgema haridusega töötajate osakaal rahvamajanduses peab kasvama 14% ulatuses. Probleem selle kaadri ettevalmistamisel on seda tõsisem, et praegu esineb veel mahajäämust teaduse, kultuuri, spordi ja hariduse materiaalse baasi loomisel. Saadikukandidaat teatas, et näiteks ülikooli füüsikakorpus ja teaduslik raamatukogu on lülitatud eriti tähtsate ehitusobjektide hulka, mis peaks kiirendama nende valmimist ja seega aitama tasa teha võlga, mis selles osas jäänud.

Noorsooprobleemidel peatudes ütles V. Väljas, et ideoloogilise töö esmaseks ülesandeks peab olema meie noortes kommunistliku töössesuhtumise kujundamine. Noor inimene peab oskama oma töös loomingulist rõõmu tunda, selles ilu näha. See on kommunistliku töö alge ja peab normiks saama. Esineja rõhutas vajadust eriti võidelda hariduse merkantiilse suhtumise vastu. Samuti peame ilmutama madalat valuläve nende suhtes, kes kalduvad väikekodanlikult virisema või lepivad mugandumise teega. «Moraalikoodeks pole mitte ainult ilus kõnepruugis,» ütles saadikukandidaat lõpuks, «vaid selles on kätketud aja nõuded kõigile meile endile.»

Teised sõnavõtjad, kelle seas ülikooli esindasid prorektor H. Metsa ja ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja H. Soova, lubasid oma kollektiivi nimel üksmeelselt hääletada Vaino Väljase kandidatuuri poolt.

R. V.

Paul Ariste Tampere Ülikooli audoktoriks

24. maiks, Tampere ülikooli 50. aastapäeva pidustuste haripunktiks kogunesid Tamperesse kõik, kes viimase kümne aasta jooksul on sealses ülikoolis doktoriväitekirja kaitsnud. Samuti on kujunenud traditsiooniks, et juubeliaastal valib Tampere ülikool oma audoktorid.

Humanitaarteaduskonna poolt valiti audoktoreiks soome kirjanik Viljo Kajava ning välismaalastest prof. Sven Ulric Palme (Rootsi) ja prof. Paul Ariste. See on erakordselt kõrge tunnustus mitte ainult meie ülikoolile, ja eesti keeleteadusele, vaid kogu Nõukogudemaa teadusele. Varem on prof. P. Ariste valitud Helsingi ja Szegedi ülikooli audoktoriks. 1965. aastal pidas prof. Ariste Tampere ülikoolis sarja loenguid läänemere aluskeelte varasematest murretest, nüüdsete keelte kujunemisest ja astmevahelduse tekkimisest läänemere keeltes.

«Kahtlemata tunnen mulle osutatud aust üksnes heameelt ja tänu,» ütles prof. Paul Ariste. Kahjuks ei lubanud haigus prof. Aristet osa võtta möödunud laupäeval Tampere toimunud austamisõhtust.

MART KADASTIK

30 TEEL VÕIDULE

Sõduriks teeb sõda

Enne kui söandasin professor J. Lotmanilt sõjateemalist intervjuud paluda, käisin vene kirjanduse kateedris maad kuulamas. Sain teada, et professor on Suure Isamaasõja läbi teinud esimesest päevast võiduni, sõda mäletab ta päevakaupa ning autasusid on endine kaardiväe vanemseersant J. Lotman pälvinud enam kui mõnigi teeneline sõjaveteran. Ent professorilt tema sõjamehetee kohta pärides kuulsin vaid tagasihoidlikku ülevaadet suurtükipolgu tegevusest.

Polk alustas vanal riigipiiril, Dnestril. Koos Lõunarindega liiguti itta Rostovi suunas, mis 1941. a. ühel esimesel edukal pealetungil hõivati. Siis rasked lahingud 1942. a. talvel ja kevadel. Tuli taganeda. Polk liikus Doni suunas, sealt Kaukaasiasse. Terekil peatuti aastaks. Seejärel uuesti pealetungile, kaardiväe suurtükipolk lõi lahinguid Kaukaasias, Krimmis, Lääne-Valgevenemaal. Edasi koondati polk löögirusikasse Soome rindele, pärast Soome kapituleerumist viidi üle Tartusse. Järgnesid rasked lahingud Valga ümbruses, Riia ja Tukumsi all. Sõda jätkus, polk paisati Varssavi lähistele Visla-äärsele platsdarmile, kust läbi raskete kaotuste liiguti Elbeni. Sõda lõppes polgu jaoks 5. mail 1945. aastal.

Mis on aga sõjameheelu tegelik sisu, mis peitub kuiva loetelu taga, sellele püüdsin lähemale jõuda intervjuus.

Kas mälestused sõjast aastatega tuhmuvad? Mis meenub sagedamini, selgemini?

Sõda mitte ei unune, vaid vastupidi, läbielatu hiljem just elustub. Sõdur täidab käsku, on alati teovalmis, vaimselt vormis, tal tuleb säilitada karm eluviis, et vastu pidada, sõda jätkata. Kui sõber saab meetrikaugusel surma, tuleb ta jätta, unustada: sõda käib edasi, elavad peavad rivvi jääma.

Alles mitu kuud pärast sõja lõppu hakkasid mälestused uuesti elama. Langenud seltsimehed, lahinguolukorrad, rääkimata jäänud jutud, tegemata teod — kõik seni varjulesurutu meenus. Ja nüüd juba kõigeks ümber ja kõik ei mahu enam ära. Ja ma ei tea, kas see on hea või halb.

Kuidas hindate Suure Isamaasõja kohta kirjutatut?

Häid teoseid on palju. Iga sõjamehest kirjanik näeb osa sõjasündmustest, sellest ka nii palju erine-

(Järg 2. lk.)

1. JUUNI — LASTEKAITSEPÄEV

Pedagoogidel on tulevikku ...

Teaduse ja tehnika areng on tihedalt seotud kogu tööprotsessi moderniseerimisega, elektronautomaatika ja arvutustehnika järjest ulatuslikuma rakendamisega mitmesuguste rahvamajandusülesannete täitmiseks. Vaatamata moodsa tehnika järjest ulatuslikumale kasutamisele, jääb tootmise keskseimaks lüliks ikkagi inimene, kelle funktsioonid pidevalt loova tegevuse suunas muutuvad. Tänased õpilased on kümne aasta pärast ise spetsialistid. Seepärast on õpetajatöö suunatud tulevikku, õpetamaks ja kasvatamaks igakülgselt arenenud ja haritud inimesi. Seega seisab sotsiaalse ja teaduslik-tehnilise progressi lättel ... õpetaja.

Tootmisprotsessid on mehhaniseeritavad, inimese õpetamine ja kasvatamine aga mitte. Tehnilised õppevahendid ei saa kunagi asendada õpetajat ennast, nad on ainult õpetaja instrumendiks õppetöö efektiivsemaks muutmisel. Mitmete katsetega on tõestatud, et tehnilised õppevahendid võimaldavad õppeaega palju ratsionaalsemalt ära kasutada. Õpetamise praeguste tehniliste vahendite õige metoodiline rakendamine (tehnika tase on selleks küllaldane) eeldab ka õpetajatöös rohkem loovust.

Edasi. Ei ole õige arendada õpilastes sajaprotsendilist reproduutseerimisoskust, pigem rohkem mõtlemisoskust, järelduste tegemise oskust, vaidlemisoskust. Oskus on teadmistest kõrgem, oskus loob uut, teadmine aga ei loo midagi. Teadmine ise on aga hädavajalik oskuste alusena. Abstraktselt teoreetiline õpetamine ei tohi kujuneda valdavaks, vaid peab tekkima side teadmiste ja elu vahel. See oleks aluseks ka õpilaste tööharjumuste väljakujundamiseks ja õigemaks kutseorientatsiooniks. Selline õpetamine on võimalik ainult õpilaste võimete ja huvide individuaalsete iseärasuste arvestamisel. Seega pole pedagoogi edukas töö mõeldav ilma psühhodiagnostiliste meetodite rakendamiseta. Tähtis ei ole mitte õpilaste võimete tase momendil (mil neid mõõdetakse), vaid võimete arendatavus. Kõik võimed ei ole igal indiviidil võrdselt arendatavad, see rõhutab veel kord õpilaste individuaalsete iseärasuste arvestamise vajalikkust. Orienteerumine keskmisele õpilasele on kurjast.

Ühe või teise kooli (õpetaja) pedagoogilisi kogemusi ei ole võimalik jäljendada pimesi, sest iga õppe- ja kasvatustöö kogemus pärineb konkreetsest olustikust. Need õpetajad, kes on püüdnud eesrindlikke kogemusi mehhaaniliselt üle kanda, on sageli kasu asemel kahju saanud. Pedagoogilised kogemused, saavutatuna ühes või teises koolis (keskkonnas), vajavad üldistamist, see aga pole senini paljudele õpetajatele jõukohane olnud. Seda eeskätt seepärast, et õpetajate teadmised pedagoogikas ja psühholoogias ei vasta nüüdisaja nõuetele. Kõrgem pedagoogiline haridus (ka ülikoolis) annab õpetajale vaid pedagoogikaalase miinimumi, mis on hädavajalik õpetatava aine (näit. füüsika, eesti keele, matemaatika) õpetamiseks. Pedagoogilise uurimistöö alane ettevalmistus kõrgemas koolis on vähene ja sellest ei piisa teiste õpetajate eesrindlike kogemuste üldistamiseks ning oma koolis metoodiliselt õigeks rakendamiseks.

Kokkuvõttes tahaks veel kord rõhutada, et õppeprotsessi efektiivsus saab olla maksimaalne vaid õpilaste individuaalsete iseärasuste arvestamisel ja õpetamise kaasaegsete tehniliste vahendite rakendamisel. Viimased on vajalikud nii uue aine esitamisel kui ka õpilaste teadmiste kontrollimisel. Kontrollida ei tule ainult õppimise tulemust, vaid õppimise käiku ennast.

Pedagoogika osatähtsus kasvab tulevikus veelgi: inimene õpib ju kogu elu, teadus- ja tehnikarevolutsiooni arenedes üha enam. Seega, pedagoogidel on tulevikku.

ENDEL PEETS

Ekskursiooniga Valgevenes

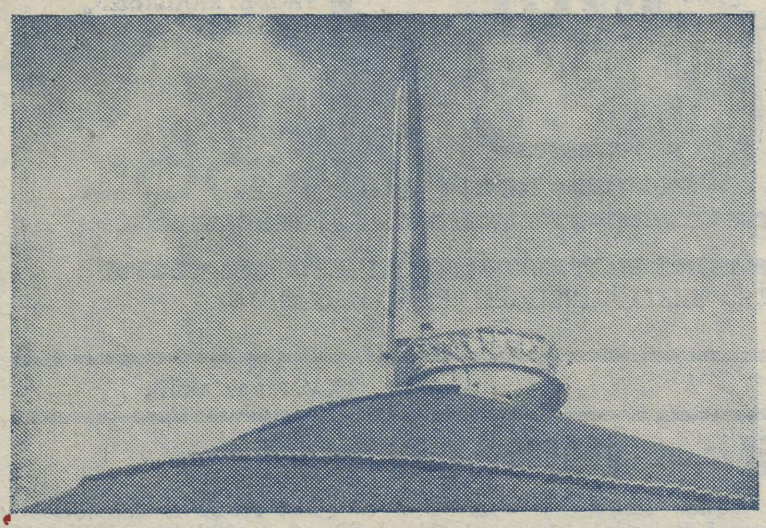

Kuulsuse kurgaanil Minski juures näeme nelja hiigeltääki, mis sümboliseerivad Valgevene vabastamisest osavõtnud nelja rinnet, kes piirasid sisse fašistlikud diviisid Minskist ida pool.

I. KALA foto.

TRÜ ALMAVÜ organisatsiooni kevadiste ekskursioonide traditsiooni jätkati ka tänavu — 22 huviosalist TRÜ üliõpilast ja teenistujat käis tutvumas vennasvabariikidega. 30. aprilli varahommikul asuti TRÜ ALMAVÜ esimehe A. Pildi heade soovide saatel teele. Nelja päeva jooksul läbiti Latgale kõrgustiku maaliline järvemaastik Ida-Lätis, Rēzekne linna lähistel tutvuti 1942. a. jaanuaris fašistide poolt maatasa tehtud, kuid tänapäevaks taastunud Audrini küla traagiliste sündmustega, samuti Rēzekne ümbruse okupatsiooniaegse süngeima kohaga massilise mahalaskmispaigaga Ancupani metsastes mägedes. Nüüd on siia kujundatud memoriaalansambel. Kui Tartu lähistel ei olnud väljasõidupäeval metsarohelusest veel jälgegi, siis sama päeva õhtul leidsime endid Daugava orus Kagu-Lätis juba äsja lehtinud metsade keskelt.

Valgevenes külastati naftapuhastustehase tööliste uut linna Novopolotskit, seejärel kogu ekskursiooni kõige idapoolsemat punkti Polotski linna selle vanade ajalooliste kirikutega, läbiti Berezina looduskaitseala, käidi kuulsas Lenini preemiaga autasustatud Hatõni memoriaalansamblis, Kuulsuse kurgaanil Minski lähistel, tutvuti üksikasjaliselt Minskiga. Kahjuks oli maipühade tõttu suletud siin asuv NSV Liidu ainuke partisanimuuseum. Minskist lääne poole Lidasse sõitsime osaliselt mööda Vilniusse viivat ja tänini säilinud vana kivisillutisega maanteed. Rajoonikeskuse Ivje ümbruses äratas sõitjate tähelepanu maantee ääres kasvav, kuid meile tundmatu tumeroheline ilus põõsas. Tagantjärele selgus, et tegemist on ühe lõunapoolsema taimeliigi — raagpõõsaga. Lida oli meie ekskursiooni kõige lõunapoolsem punkt. Linna vabastamise 30. aastapäeva auks oli valmimisjärgus uus võimas monument — tulevane Lida kuulsuse kurgaan. Tagasiteel läbisime kunagise Leedu suurima juudi-segarahvastikuga linna Eišiškese, peatusime Pirčiupise külas Ema kuju juures, külastasime väga erikujulise välimuse ja haruldase akustikaga Vana-Trakai (poolakeelset) kirikut, Uus-Trakaid ja Vilniust. Sõitjatele suureks ootamatuseks oli Vilniusest tagasisõidul Ukmerge suunas minev esmaklassiline kahe poolega (rohuribaga keskel) autotee. Selle valminud lõik ulatus kuni kunagise Poola—Leedu piiriasula Maišiagalani.

Viimasel päeval tutvuti läbisõidul Põhja-Leedu tasandikuala «viljaaidaga», Likenai kuurordi ning Biržai karstiväljaga. Panevežise linn jäi meie sõidu kõige läänepoolsemaks. Lätimaal välistasime traditsioonilise Riia; selle asemel ületasime Daugava mööda Kegumsi hüdroelektrijaama tammi. Teel Suntaži oli võimalus veenduda lätlaste melioratsioonitööde laialdases levikus. Malpilsis äratas tähelepanu suur vanaaegne park koos mõisasüdamiku arvukate vanade ehitistega. Tänapäeval paikneb siin melioratsioonitehnikum. Siguldas proovisime köisteesõitu üle kilomeetrilaiuse oru ja tutvusime siinse maalilise loodusega. Tagasitee Tartusse viis Cēsise—Valmiera—Valga kaudu. Suure Isamaasõja lõpust 30 aasta möödumisele pühendatud sõit läks korda, uusi muljeid saadi kuhjaga.

I. KALA,
TRÜ füüsilise geograafia kat. vanemlaborant

Kääriku tundmusi

Enne eksameid said eesti filoloogia esimese kursuse tudengid veeta paar päeva Kääriku spordi- ja puhkelaagris. Eriti suurt heameelt valmistas laagris viibimise võimalus sellepärast, et enamik meist oli Käärikul esimest korda.

Läbi bussiakende paistsid juba eemalt spordikompleksi hooned. Teadsime, et tegemist on NSV Liidu ühe tunnustatuma spordibaasiga. Vastuvõtjateks olid Kääriku kaunis loodus ja meie jaoks ebatavaline rahu. Spordiinstruktor Kaja Keemani ütlus, et Käärikule tulakse sportima, tekitas esialgu natuke kõhklust. Nagu Ülle, Tiiu ja paljud teisedki tunnistasid, oli neil plaanis laagris ujuda, päikest võtta, lihtsalt suvitada. Pole ju meist keegi kuigi suur sportlane. Aga kui korvpalliturniirile järgnesid treening võimlas, harjutamised jõumasinal, batuudihüpped, ujumine ja võrkpall nnig sportimishoog ei vaibunud, sai kõigile selgeks, et sport on Käärikul peaasi. Kääriku lausa kutsub sportima. Üheskoos palli mängides avanesid kursusekaaslaste juures hoopis uued omadused, niisugused, mida loenguruumis tähelegi panna ei oska.

Tegevusrohkele päevale järgnes sügav uni. Hommikul ärkasime rõõmsalt, valutavate lihastega, järgnes hommikuvõimlemine ja karastav suplus järves. Tore, et Käärikul saab Aadama- või Eevarannas end hommikul ilma erilise vaevata vette kasta. Varajane suplus andis värskust ja lõi hea meeleolu eelseisvaks matkaks. Instruktori juhtimisel läbisime kaardi järgi kümmekond spordibaasi ümbruses paiknevat kontrollpunkti ja veendusime veel kord Kääriku looduse ilus. Ühtlasi omandasime ka algteadmised orienteerumises. Seinamäe «vallutamisel» leidus, mida pildistada. Pärast matka maitses lõuna eriti hästi, kuid väsimust ei tundnud keegi. Seejärel täideti VTK normatiive, kuid enamik sisustas aega taas pallimänguga. Lemmikmänguks kujunes korvpall: ilmselt pärines see vaimustus «Kalevi» korvpallikoondiselt, kes meiega samaaegselt Käärikul viibis.

Spordilaagris peetakse lugu ka tööst. Laagri personal on väikesearvuline, sellepärast on kujunenud traditsiooniks, et kõik laagris olijad teevad ühiskondlikult kasulikku tööd. Nii ka meie. Osa oli abiks aednikul, osa korrastas staadionimuru.

Kolmaski laagripäev möödus sportides, eestvedajaks metoodik Kaja Keeman, tänu kellele Käärikul üldse igav ei olnud.

Kääriku elureegel «Unusta kõik mured!» pidas ilmselt ka meie puhul paika, sest tihe päevakava, värske õhk, kena loodus ja sport aitasid kaasa pinge lõdvestamisele ning tervistav spordilaager suutis oma ülesande täita.

Kui ka arvestused ja eksamid hästi peaksid minema, siis on Käärikul selles kindlasti oma osa.

RAINI SILLAOTS,
TIINA KIVIRÄHK,
eesti fil. I k.

Vastab Filoloogiateaduskonna metoodikakomisjoni liige ja redaktsioonikolleegiumi esimees dots. R. KLEIS.

Kirjastusküsimusi

Missugune on teaduskonna tänavune kirjastusplaan ja kuidas seda täidetakse?

«1975. a. on plaanis 31 õppevahendit, peale selle teaduslike tööde sariväljaanded. Viimastest on tulemas kaks uut, nimelt «Töid keelestatistika alal» ning «Studia metrica et poetica». Tegelikult on aga laekunud üksnes 14 käsikirja. Filoloogiateaduskonnas pole kirjastusplaanide täitmine olnud kunagi kerge, kuid nii halba aastat ei ole veel olnud. (Vrd. P. Reifman, Filoloogiateaduskonna rahvakontrolligrupis — «ТГУ» 30. aprill 1975, nr. 19.) Suurema osa käsikirjadest on jätnud esitamata eesti keele kateeder, võlgu on eesti kirjanduse ja rahvaluule, ka vene kirjanduse ja vene keele kateedritel. Tunnustada võib võõrkeelte kateedreid, kust käsikirjade enamik on üle antud.

Sellise puudujäägi põhjusi on mitu. Esiteks tuleb arvestada õppejõudude koormust, väliskomandeeringuid ning vabastamist dissertatsioonide kirjutamiseks. Teiseks, ja see on eriti halb, esitatakse tööd plaani küllalt kergekäeliselt. Mõni pealkiri esineb plaanis aastaid, ilma et teos tema taga valmiks. Ilmselt on autor siis määrusi rikkunud ning plaani esitanud töö, mida ta võib-olla alles kavatseb kirjutada, sest tõeliselt tohib plaani panna vaid niisugust tööd, mille käsikiri on kas juba valmis või päris lõpetamisjärgus. Kuid on ka sääraseid autoreid, kes ei mäletagi, et nad on palunud oma töö plaani võtta. Kolmandaks puudub vastutus kirjastamisplaanide täitmise eest, võlglastelt ei nõuta ametlikult mingeid seletusi. Nii on käsikirjade mitteesitamine saanud justkui tavaliseks. Kui mõni aeg tagasi korraldati ülikoolis kolmaastak kaotamaks kirjastusplaanides mahajäämusi, jäid meie teaduskonnas vajalikud tulemused saavutamata. Nähtavasti tuleks niisugune kolmaastak uuesti korraldada, ehk siis võlgnevused väheneksid.»

Missugune on teaduskonna kõrgtrüki-kirjastusplaan lähemateks aastateks?

«Uuel viisaastakul on kirjastuse «Valgus» kavas mitu ja mitu teaduskonna õppejõudude poolt koostatavat õpikut, siin on üldpilt märksa positiivsem. Esikohal on võõrkeelte õpikud, eriti inglise keele omad. Samuti on kavas näit. eesti keele õpik vene õppekeelega üliõpilastele. Juba tänavu ilmub ladina keele õpik humanitaarteaduskondadele.»

Kuivõrd võiks rotaprindis ilmuv õppekirjandus üliõpilasi rahuldada?

«Rotaprindis ilmuvad õppevahendid on olulised eeskätt kaugüliõpilastele, sest neil on iseseisev töö kirjandusega põhiline. Paraku ei ole mitmes põhiaines õppevahendeid kasutada: neid pole seni suudetud välja anda. Ainult osaliselt aitavad üliõpilast metoodilised juhendid ja seda muidugi siis, kui nad on korralikult koostatud. Ent on juhendeid, mille koostamisel pole kõiki vajalikke asjaolusid arvestatud. Ei ole otstarbekas koormata soovitatava või kohustusliku kirjanduse nimestikku väga raskesti kättesaadavate või väga mahukate töödega: üliõpilane ei saa ega suudagi neid läbi töötada. Näiteks kolm köidet M. Kagani «Loenguid marksistlik-leninlikust esteetikast» (kirjandusteoorias koos marksistlik-leninliku esteetikaga) annab kokku u. 1000 lehekülge. Samal ajal on selle aine lektüüris mitu teistki teost, samuti on selle aine eksami kõrval teisigi eksameid.

Õppekirjanduse autoripoolne väljaandmine ja soovitamine peaks olema veidi teistsugune kui praegu tavaks. Tuleks hoolitseda, et antud aines oleks üliõpilastel — nii statsionaarseil kui ka mittestatsionaarseil — tarvitada trükitud kujul nn. raudvara-kursus, see osa ainest, mida üliõpilane peab ilmtingimata teadma. (Näiteks sissejuhatuses kirjandusteadusse see õnneks juba nii on, vähemalt osaliselt.) Vastavalt vajadusele saaks hiljem lisada täiendavat materjali, olgu siis iseseisvate õppevahenditena, metoodilistes juhendites või erikursustes ja eriseminarides, kus teaduslike tööde süvendatud kasutamine ongi loomulik. Eriti oleks see otstarbekas aineis, kus materjal on väga ulatuslik. Ühtlasi on õppetöö filoloogias häiritud sellestki, et mitmed eesti keele ja kirjanduse seisukohalt olulised teosed teiste asutuste väljaandeina kas pole ilmunud (kirjakeele seletussõnaraamat, eesti kirjanduse biograafiline leksikon) või nende ilmumine viibib (eesti kirjanduse ajalugu, ÕS-i uustrükk).

Kuni õppekirjanduse alal on suured lüngad, on raske õppeedukust parandada.»

P. OLESK

Ühest bibliograafiaväljaandest

Ülikooli raamatukogu bibliograafia-osakonna teadusbibliograafiasektoris (praeguse asukohaga Vanemuise t. 33) koostatakse juba aastaid kartoteeki «Tartu Riiklik Ülikool», mille ulatuslikumast osast võib leida andmeid ülikooli koosseisu kuuluvate isikute (õppejõud, aspirandid, teadustöötajad, laborandid, teenistujad, pensionärid ja üliõpilased) trükis avaldatud tööde ja nende elu ning tegevust käsitlevate materjalide kohta; teistest, mahult väiksemast osast aga andmeid ülikooli ajalugu ja ülikooliga seotud probleeme puudutavate trükitud materjalide kohta. Kartoteegis on materjale 1802. aastast kuni kaasajani. Kõige täielikumalt aga on seni läbi töötatud ja kirjeldatud materjalid 1960. aastast alates, millal hakati kogutu alusel avaldama aastaraamatut **«Tartu Riiklik Ülikool. ... a. ilmunud tööde bibliograafia».**

Raamatus kirjeldatakse TRÜ väljaandeid, mis ilmuvad tunnustatud seeriatena (näit. «TRÜ Toimetised», «Скандинавский сборник», «Реакционная способность органических соединений» jt.) ning üksikväljaannetena, nagu teaduslike konverentside ning nõupidamiste materjalid, teaduslikud monograafiad, kogumikud, õppevahendid, programmid ja mitmesugused metoodilised materjalid.

Olulise osa moodustavad ülikooli koosseisus olevate isikute tööde kirjed, raamatute, brošüüride, kogumikes ja ajakirjanduses avaldatud artiklite ning konverentside teeside ja materjalide kohta. Viimati nimetatud ja välisriikides ilmunud töid meil ilmuvatest teistest üldise profiiliga bibliograafiaväljaannetest tavaliselt ei leia.

Trükis avaldatud materjalide kõrval registreeritakse aastaraamatus ka TRÜ-s kaitstud ja TRÜ töötajate poolt teistes asutustes kaitstud dissertatsioonid. Eraldi osas esitatakse üliõpilaste need võistlustööd, mis kuuluvad säilitamisele ülikooli raamatukogus.

Lisana antakse *personalia*, s. o. biograafilisi andmeid sisaldavad kirjutised ülikooli koosseisus olevate isikute kohta.

Väljaanne on üles ehitatud teaduskondade kaupa ja tööd esitatud autorite nimede järgi alfabeedis. Iga teaduskonna lõpus on eraldi osana üliõpilaste tööd.

Kui on tarvis leida teatava isiku töid, materjale kellegi kohta või ülikooli autorite kirjutisi konkreetsest ainevallast, siis hõlbustavad väljaande kasutamist nimede ja aineloendid.

Sugugi mitte kõik ülikooli inimesed ei tea, et kõnesolevat rohelisekaanelist bibliograafiaväljaannet on siiani ilmunud aastate 1960—1971 (ilmumisel 1972. a.) kohta. Esimese 10 aastaraamatu hõlpsamaks kasutamiseks on veel avaldatud eraldi köide «TRÜ. 1960.—1969. a. ilmunud tööde bibliograafia koondregistrid». (Trt., 1973).

«TRÜ ... a. ilmunud tööde bibliograafia» täielik komplekt (12 aastaraamatut + 1 registerköide) peaks olema ülikooli iga allüksuse raamatukogu riiulil ja selle muretsemine kirjastusosakonna müügipunkti või ülikooli raamatukogu komplekteerimisosakonna kaudu on hädavajalik.

M. KÜMNIK

Rahvakontroll

Värske aedvili üliõpilaste toidulauale

21. mail kella 15—16 vahel korraldas TRÜ rahvakontrolligrupi sanitaar-olmesektor ringkäigu ülikooli sööklates ja kohvikutes tutvumaks, kas praegusel pingelisel perioodil on üliõpilaste toidulaual küllaldaselt vitamiinirikast värsket aedvilja. Üldmuljel ei olnud viga: tundub, et üliõpilasi teenindavad toitlustusettevõtted on püüdnud teha, mis nende võimuses, ja oleksid heameelega valmis veelgi mitmekesistama menüüd värske rohelisega, kui varustamine parem oleks. Söökla-töötajatega vestlemisel ilmnes, et üliõpilased üldiselt oskavad hinnata rohelise sibula, redise- või kurgisalati väärtust ja pakkumine kipub ikka maha jääma nõudmisest.

Peahoone kõrval sööklas oli ringkäigu ajal saadaval küll vaid konservaedviljast «Toome» ja peedisalatit, kuid meile kinnitati, et viimastel nädalatel on peaaegu iga päev pakutud ka rohelise sibula salatit, sageli ka toorest hapukapsast, kaali- või porgandisalatit. Värsket lehtsalatit on õnnestunud küll ainult üks kord leti'e panna. Kohvikus korrus kõrgemal oli aga lehtsalat (hind 14 kop.) vitriinis kõrvuti tomativõileibadega (32 kop.) ja rabarberikookidega. Ka värskekurgisalat, redisesalat ja kurgivõileivad on sageli (kuid mitte pidevalt) saadaval. «Sophoklese» vitriinis momendil küll rohelist värvi silma ei paistnud, müüja kinnitusel on pakkuda olnud kurgivõileibu, mis aga alati kiiresti ostja leiavad.

Leningradi maantee nr. 25 ühiselamu sööklas oli veel rohkesti odavat, kuid isuäratavat rohelise sibula salatit (6 kop.), redisesalat oli sedapuhku juba otsa lõppenud. Söökla kollektiiv kinnitas, et värske aedvilja hankimist on nad varustamisel eriti silmas pidanud ning kurgi- ja sibulasalatit on õnnestunud ka regulaarsemalt pakkuda. TRÜ uude kohvikusse jõudsime veidi enne selle sulgemist vaheajaks, millega võis seletada ka vitriinide suhtelist tühjust. Müügil oli olnud rohelise sibula salat, eelmistel päevadel ka värskekurgi- või redisesalatit, hilinenud külastaja võis saada aga vaid konservkurki.

Kõige kurvemaks osutus pilt einelauas nr. 109 Leningradi mnt. 89, kuhu värske aedvili peale ajuti väheses koguses saadud kurgivõileibade seni polevat jõudnudki. Külastuspäeval oli esmakordselt olnud veidi rohelist sibulat supi garneeringuks (!). Kuigi tegemist on einelauaga, mille menüült pole alust oodata sellist mitmekesisust kui sööklates, on ta siiski peamiseks söömiskohaks hulgale Arsteiteaduskonna üliõpilastele. Einelauamüüjad kinnitasid, et nemad müüksid värsket aedvilja meeleldi.

M. MÄGI,
TRÜ rahvakontrolligrupi sanitaar-olmesektori juhataja

Sõduriks...

(Algus 1. lk.)

vaid teoseid, erinevaid vaatenurki, erinevat suhtumist. Hindan K. Simonovi, J. Bondarevi, G. Baklanovit, V. Bõkovit.

Sõda on kunstile ja kirjandusele ammendamatu allikas. Ometi puudub meil veel Suure Isamaasõja «Sõda ja rahu». Ootame. Võib kahelda: 30 aastat sõjast möödas, endised sõjamehed-kirjanikud oma teosed loonud. Ent ka Lev Tolstoi ei võtnud ise 1812. a. Isamaasõjast osa, ometi ei seganud see geeniusel suurteose loomist.

Väikeseski teoses võib hästi sõja olemust tabada, näiteks Tvardovski poeemid Vassili Tjorkinist ja «Maja tee ääres». Tvardovskil on sügav sõjatunnetus. Sõjamehed on talle tänulikud, sest poeemid trükiti operatiivselt ja need levisid juba rindel.

Aga publitsistika, mis nii suuresõnaliselt sõda valgustab?

Inimese tähelepanu ei köida see, millega ta on harjunud. Hea publitsistika nagu hea kunstigi kohta maksab reegel — ta ei talu retsepte. Midagi uut! Olgu see abstraktsem käsitlus, isikupärane vaatenurk tuntud asjadele, ootamatu vastandamine, oskuslik fotomontaaž vms.

Hea publitsistika näide on film «Tavaline fašism»: ühelt poolt dokumentaalsus — publitsistikale tähtis, et usuksime iga kaadrit — ja teisalt autori taotluste saavutamine kontrastsete võtete abil. Kõik oleneb ajakirjaniku oskusest.

Küsis MIHKEL TIKS

Tõlkevõistluse võitjad 1975

Marju Kõrgesaar
inglise fil. III k., esikoht proosatõlgetes

Reet Pobul
inglise fil. III k., esikoht proosatõlgetes

Linnar Priimägi
saksa fil. III k., esikoht luuletõlgetes

Stefan George
(1868–1933)

Siin päikese ja kuldse sära koda.
All tähtede ta kaarjal kuplil kõrgub.
Ja välgud langevad tast nagu odad —
Topaaside ja merivaigu põrgu.

Ta kiirgus justkui peeglitesse langeb:
On ümberringi seinteks laotud maha
Siin lugematul hulgal kullakange
Ning põrandal on laiad lõvinahad.

Vaid ÜHE silmis kartmatuna puhkab
Maailmakrooni torkiv-ere nimbus.
Ja kolmest sajast raskest urnist uhkab
Siin ambra mürr ja sidrunite hingus.

Saksa keelest
L. PRIIMÄGI

Tõlkekonverentsil Moskvas

13.—16. maini toimus Moskvas üleliiduline konverents «Tõlketeooria ja tõlkijate ettevalmistamise teaduslikud alused», milles osalesid ka Saksa DV, Bulgaaria RV ja Ungari RV esindajad. Kokku tuli Moskva Riiklikku Võõrkeelte Instituuti 291 inimest, neist 15 teaduste doktorit ja 95 kandidaati.

Esimesest plenaaristungist peale tekkisid lahkuminekud. Moskva RVI tõlketeoreetikuid iseloomustab lingvistiliste probleemide ülehindamine tõlkes. Neil oli ka palju poolehoidjaid, positsiooni ennast iseloomustab aga prof. V. Komissarovi mõte: keelelisel tasandil adekvaatne tõlge on adekvaatne ka kõrgematel tasanditel. Niisugusel juhul ei erine tõlge palju keelelisest kommunikatsioonist.

Konverents näitas kujukalt, et tõlketeadus teeb alles esimesi samme. Üks vähestest vastuväitlejatest oli V. Rossels, kes pidas (õigustatult) tõlketeaduse objektiks teksti, aga mitte keelt. Abstraktses tõlkeprotsessi vaatlemises kaob selle spetsiifika. Siin ei aita ka Saksa DV teadlaste poolt väljapakutud tõlkelingvistika (kui ühiskonnateaduslik distsipliin). Momendi peamiseks ülesandeks pidas tuntud tõlketeoreetik V. Rosenzweig tõlketeaduse küsimuste täpset formuleerimist. Kahjuks jäi see vaid poleemiliseks sõnavõtuks.

Konverentsi resolutsiooni projektis fikseeriti üksmeelse heakskiidu saatel järgmised punktid: (1) luua üleliiduline koordineeriv keskus (näit. Bulgaarias on juba tõlkijate liit); (2) luua tõlkekateedrid ülikoolide juurde (on praegu Moskvas, Minskis ja Kiievis); (3) viia sisse tõlkekursused (Bulgaarias ongi kõigil filoloogidel 30-tunnine kursus).

Konverents ei suutnud lahendada ega isegi mitte fikseerida kõiki põhilisi tõlketeaduse probleeme. Küll aga jättis oma lahtise lõpuga palju mõtlemiseks...

P. TOROP

Kuidas meeskoor elab?

Paastukuu viimasel nädalavahetusel andis TAM ülikooli aulas oma 63. tegevusaasta tähistamiseks traditsioonilise semestrikontserdi. Kuidas läks, selle kohta on kriitika oma sõna öelnud. U. Uiga artikkel «Edasis» tõstatab terve rea teravaid probleeme, mis puudutavad taidlust ja eelkõige koorilaulu kõrgemas koolis.

TAM-i ammuse traditsiooni kohaselt võeti pärast kontserti aulas koori täieõiguslikes liikmeteks vastu 15 noort meest. Jõudu ja pikka laululusti neile!

6. aprillil anti tartlastele kontsert kahasse uue meeskooriga «Forestalia». Kollektiiv on küll noor, aga liikmed enamikus kogenud koorilauljad, kes oma stuudiumi ajal said vajaliku ettevalmistuse just TAM-is. Et ka dirigent ühine, siis ei tekitanud kooslaulmine erilisi probleeme. Arvustuse järgi «oli kõlajõudu, sära ja värvitihedust.»

Samal kontserdil austati TAM-i kauaaegset juhatajat vabariigi teenelist kultuuritegelast Richard Ritsingut. Tänutäheks 40-aastase töö ja vaeva eest valis koor ta oma audirigendiks. Sellekohane diplom antigi kontserdi algul maestrole üle.

Kontserdijärgne koosistumine ülikooli kohvikus kujunes tujukülaseks. Meenutati «vanu häid aegu» (vanad ajad on millegipärast alati head!), arutati praegusi probleeme ning heideti pilk tulevikku. Vahele poetati muhedat metsameestenalja, tudengihuumorit ja rohkesti laulu.

11. aprillil laulis meeskoor Kuremaa sovhoostehnikumis. See oli siinses vanas mõisahoones juba neljas kontsert viimase viie aasta jooksul. Pererahvas on iga kord esinemised väga soojalt vastu võtnud. Kõige jahedam on olnud koduõlu, mida koos võileibadega kehakinnituseks enne koduteele asumist on pakutud. Kahjuks on laulumehed Kuremaa väga kaasaegset ja heakorrastatud keskust seni näinud ainult videvikus läbi bussiakna. Nüüd kutsuski direktor Endel Sööt koori jaanipäeva paiku järveäärsesse parki kontserti andma.

Reedel, 18. aprillil osaleti ülikooli sõpruspäevadel asetleidnud igavese tule süütamise tseremoonial Lemmatsi tankitõrjekraavi mälestusmärgi juures.

Pärast aktiivset kaasalöömist laupäevakutöödel sõideti Valmierasse. Kohalikus kontserdisaalis, muuseumiks kohandatud kirikus, anti selle hooaja kõige meeleolukam kontsert. Selleks aitas kaasa ruumi suurepärane akustika. Nagu ikka, saatis menu koori solisti Olaf Prinitsat, kes on TAM-i ridades kaasa löönud juba 28 aastat. Orelil soleeris ja saatis koori konservatooriumi III kursuse üliõpilane Urmas Taniloo.

Mehed pidasid vapralt vastu ka kolmanda päeva järjest. Täies koosseisus tuldi pühapäeva hommikul «Vanemuise» kontserdisaali Lõuna-Eesti meeskooride viimasele laulupeo eelproovile. Nelja tunni tiheda töö järel võisid üldjuhid nentida, et laulupeoks ollakse valmis.

Valmis on selleks loomulikult ka TAM. Mõni pala tahab veel väiksemat lihvi, kuid proovidel on sihik seatud juba uue hooaja repertuaarile. Uus lauluaasta tõotab aga tulla huvitav.

Kui nüüd peaks leiduma mõni meestudeng, kes arvab endal piisavalt olema lauluhäält ja sinna juurde paras annus tahtmist ning kes sügisel koori ei astunud, siis nüüd on õige aeg hakata samme seadma, sest

— sügiseks, kui algab koori ridade täiendamine, on Sul juba ½ semestrit lauljastaaži liikmekandidaadina kirjas ja mõni laul selgegi;
— kui oled asjalik mees, jõuad ära õppida veel laulupeokavagi ning saad osa võtta laulupeost lauljana, aga see on peamine, sest laulupidu on lauljate pidu ja õiget mõnu saad Sa temast tunda alles siis, kui ise tegelasena osaled.

Muidugi mõista toob kooris laulmine juurde lisakoormust ja -kohustusi, aga need saavad kuhjaga tasutud. Kui mõni siinöeldut ei usu, küsigu nende meeste käest, kes kooris aastaid laulnud, või lugegu naiskoori juubeli puhul siinsamas lehes avaldatud TAM-i vilistlase Jaan Reimandi mõtteavaldusi.

V. ROSS

Kevad-tuuled

Kirjandusvõistlused on suurkoolis saanud traditsiooniks. Paraku ei laeku tavaliselt šedöövreid, võiks öelda isegi enam — avaldamiskõlblikke töid. Ka kogu see «kirjandus», mis levib siin-seal paberossipaberil, kannatab tõsiste vormiliste ja sisuliste puudujääkide all. Kriitikat tehakse (kõige kõvemini veel grafomaanid ise!), ent paranemist pole märgata. Ehk on viga selles, et senine kriitika on olnud mahategev, mitte aga arendav, eeskujuvõid seadev.

Esimeseks pääsukeseks eeskujude osas kujunegu järgnev novell (esitatud katkenditena), mille autor jäägu tagasihoidlikkusest siinkohal nimetamata.

M. UMMELAS

Lugu lähemast minevikust.

Vaevalt olid pajutibud karvatupsudeks saanud, jõejää oma esimesed raginad ära raksutanud ja üksik arglik lumikelluke süütu valge õie mullapõuest päevavalguse kätte ponnistanud, kui filoloog Minni Karukold tutvus üliõpilaste lõbusal peoõhtul, kus mängis Tarvastu vanakeste elurõõmus külakapell, kehakultuurlase Pärt Luulikuga, pikkade heledate juustega sihvaka noormehega, kelle kuulsus käis mitu sammu temast ees, aga ei muutnud noorukit veel sellepärast uhkeks, vaid lisas tema kõrgete kõlbeliste omaduste varasalve peotäie kõige ehtsamat omakasupüüdmatut enesevääri-kust, mis ei lubanud tal ühtegi inimest, sealhulgas ka tütarlapsi, petta, jääda kellelegi pikemaks ajaks raha võlgu ega ka tagasihoidlikkusest panna artikleile teaduskonna laualehes, mis oli kõigile tasuta kättesaadav ühiselamu fuajees, alla oma nime.

Kahe noore täisverelisse ellu sugenesid kevadtuultest sünnitatud lembetunded, mis kutsusid üles enesetäiendamisele, kasutamata reservide veelgi laialdasemale ärakasutamisele ja kõrgete tulemuste saavutamisele õppetöös, milles mõlemad juba enne tutvumist omavahel olid jakulteedi parimate seas. Tärkava looduse küllusesarvest valgus vitaalsust nii Minni kui ka Pärdi vaimu ja kehasse, luues kõik eeldused nende potentsiaalsete jõudude vallandumiseks jääkangestusest vabaneva kevadise jõe kombel, mille vesi toob uut elu lammialadele, võimaldades seal viljelda mitmeid rahvamajandusele hädavajalikke põllumajanduskultuure.

Metsa all, kus Pärt treenis kevade esimesteks suurvõistlusteks, valendas veel üksikuid aprillikuu poorse lume laike, mis katsid tärkavate metsarohtude esimesi arglikult samblast väljapugevaid lehekesi; vahel sattus vastu pelglik jänesepoiss, kelle karvakasukas nägi väga armetu välja, või metskitsekegi, kes aga läheneva rühika spordimehe vägilassammude eest kiiresti kõrvale põikas, peitumaks sügavamale võssa, kus esimesed ülased tõstsid oma õielehti üha kõrgemale kevadiilide paitatavaks.

Sinitaevast äärest ääreni täis õhuakna juures, kaustik põlvedel, vahedaks teritatud pliiats näppude vahel, istus Minni, jälgides siniste kui taevakumm silmadega sulalumepisikuid, mis perioodiliselt langesid katuseräästast, inspireerides tütarlast looma kordumatult siiraid värsse, mis olid kaua helisenud tema hinges ja leidsid nüüd armastuse-katalüsaatori tiivustusel tee ruudulise kaustiku rangeile lehekülgedele:

«Lilleksed õitsevad, liblikad
lendavad,
kutsuvad kaugele-kaugele endaga.
Läheme käsikäes, sõbrake, sinna,
kus lembetuul purjeina täidab
rinnad.»

Nõnda kajastus uus tunne noorte igapäevastes ja siiski kuidagi erilistes askeldustes.

— — — — — — — —

Seljataga on toominga õitevihmad, sirelid on juba ammu närbunud, kastani õieküünlad on tuhmunud keskpäevase päikese lõõsas, viljaväljul tärkab helesiniseid rukkililli, mille vastu meie põllumees rakendab kaasaegse keemia kogu arsenali, aga õhtuti kõidavad meeli helevalge jasmiini lummavalt küpseis aroomides aiad, milles on valminud süütult õrna pärlmutter- ja viljalihaga valged klaarid, samuti kui õnnelik abielu Pärdi ja Minni vahel, kes sõlmisid oma käed, ühendasid suud, andsid musta tindiga allkirja ja sõrmustasid teineteist Õnnepalees, mille on rajanud ehitustrusti I. brigaadi eesrindlikud töömehed, autahvellased.

Minni Luulik on sooritamas oma elu suurimat kangelastegu, tema kõrval sammub õppetöö eesrindlane, kehakultuurinõukogu esimees ja värske rekordiomanik Pärt Luulik, kindel vastse perekonna õnnes, mida materiaalselt kindlustab kõigi mugavustega korter uues majas, moraalselt aga kõigi omaste, sugulaste, tuttavate ja õppejõudude mõistev ning toetav suhtumine.

Mida paremat võiks veel soovida? Ühinegem kõik: ei midagi.

Üliõpilaste kunstinäitus kohvikus

Ülikooli vanas kohvikus on välja pandud kunstikabineti aruandenäitus. Raske on seda näitust arvustada, sest piltide autorid, kes võibolla ise sealsamas oma tööde all istuvad, ei ole neid teinud niivõrd teistele hindamiseks ja vaagimiseks kui just iseenda jaoks. Teiseks on kriteeriumid sellise isetegevusliku loomingu hindamiseks hoopis teised kui tuntud kunstnike puhul. Tehniline tase ei ole mõistagi eriti kõrge, aga siiski on nendes töödes omad väärtused.

Kui võrrelda praegust eelmise näitusega kohvikus, kunstiüliõpilaste töödega, siis torkab silma, et viimases kippus tehnika valitsema mõtte üle. Puudu jäi vahest laiast haardest, isikupärasest vaatenurgast. Seevastu praegusel näitusel on küllaltki tundelisi töid (näit. E.-K. Simmermanni «Sinine kõrkjastik» vahesaalis).

Näituse parimaks võiks pidada A. Säre akvarellitehnikas linnavaateid. Natüürmordid, mis nõuavad rohkem vilumust, jäävad käesoleval näitusel üldiselt väheütlevaks. Aga omapäraselt nähtud kompositsioonid, milles on värsket mõtet, õigustavad ennast ometigi (näit. Ü. Mälbergi «Kalla punasel foonil»).

Vahelduvad näitused kohvikus on igatahes huvitavad, olgu siis tegemist professionaalide või muidu asjasthuvitatutega.

ANNE LOONELA,
ajaloo I k.

Vivian Kivimäe (matem. III k.). Tartu tähetorn. Linoollõige 1975.

ACTA DIURNA

20. mail peeti ühiskonnateaduste kateedrite parteialgorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek, kus J. Tammaru, J. Kivimäe, P. Kenkmanni, H. Arraku, V. Ruusi, J. Kalitsa, V. Türgi ja EKP Tartu Linnakomitee sekretäri A. Kala sõnavõttudes arutati büroo sekretäri A. Blumfeldti aruande põhjal organisatsioonilise tegevusaastat, mida tänavu on kandnud NLKP Keskkomitee 5. juuli 1974. a. otsus ühiskonnateaduste õpetamise ideelis-teoreetilise taseme tõstmisest ja kujundanud selle otsuse ellurakendamine õppekasvatusja kommunistide ühiskondlikus töös. Vastvalitud bürood juhib sekretärina Georg Rekker.

*

Vilniuse Riikliku Ülikooli rahvaste sõpruse päevadel käisid Riina Hein Majandusteaduskonnast ja Rein Põdra Geograafia-Bioloogiateaduskonnast. Viie päeva kestel võeti osa diskussioonist Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi üliõpilastega, vaadati ülikooli, uudistati uut mikrorajooni Lazdynaid ja iidset pealinna Trakaid.

NB! NTN

13.—14. juunil k. a. toimub Pühajärve ääres Kolga baasis **kohtumine Tallinna noorte arhitektidega** (L. Lapin ja V. Künnapuu). Räägitakse linnaehituskompleksidest (ka olümpiaehitistest ja kõrgkoolidest) ning maaehituse probleemidest. Tutvustatakse fotomaterjale. Asjasthuvitunud saavad täpset informatsiooni sõiduvõimaluste ja tee leidmise kohta ning kutsed à 1 rbl. komsomolikomitee arvestussektorist.

Enne sessi puki otsas

Villu Vihupill oli justkui võluvaibal lennates uue kohviku baaripuki otsa sattunud. Tema silme ees säras ahvatlev pudelirida, tervistavatest kuivadest veinidest kurku kõrvetavate konjakiteni. Villu Vihupill eelistas siiski kokteili nimega «Unustus». Oivaline jook. Ja üleüldse oli olemine äraütlemata timm, kuni Villu Vihupilli peas kummalised lainetused tekkisid, mis viisid selleni, et teisel pool letti nägusa baaripreili asemele ilmusid kardetud õppejõu strateegilise tähtsusega suu, silmade ja nina kontuurid. Õnnetuseks justnimelt selle õppejõu kontuurid, kelle loengutel oli Villu Vihupill haruharv külaline.

«Mu noor sõber, pidutsete ikka veel?» küsis õppejõud, kelle saladusliku väljakerkimise kohta ei osanud Villu Vihupill mingit seletust anda. «Ja te ei märganudki, kuidas sessioon teid kinni püüdis.»

Villu Vihupill oli lausa keeletu. Pukk aga oli kõrge ega kavatsenud kahjuks maa alla vajuda.

«Hüva, on aeg alustada,» jätkas õppejõud ja kiskus Villu Vihupilli käest kokteiliklaasi. Seejärel asus õppejõud oma mustast portfellist võetud eksamipileteid baariletile ükshaaval laiali laotama. «Valige!» käskis ta nõudlikult.

«Mis jama see on?» jahmus Villu Vihupill.

«See on eksam,» vastas õppejõud rahulikult.

«Ja see mõjub stipile?» lõi Villu Vihupill täiesti verest ära.

«Loomulikult. Valige! Ärge kaubelge! Te istute eksamilaua taga. Ja kui teile siin ei meeldi, võite üllkoolist lahkuda.»

«Ei, miks mitte. Mulle meeldib väga,» kokutas Villu Vihupill ja sirutas oma higist nõretava käe pileti järele.

«Sooh, seda ma arvasin,» ohkas Villu Vihupill, sest valitud pileti sisu tundus seekord hoopis veider olevat: «Kooreklops. Hakkbiifsteek.»

«Ma ei ole neid teoseid lugenud,» tunnistas Villu Vihupill ausalt. «See pilet on mul õppimata. Mitte kunagi mul ei vea...»

Õppejõul ei olnud muud teha kui eksamipiletid portfelisse tagasi laduda.

«Kukkusin seega läbi?»

«Mu noor sõber, aitasin teid nagu suutsin,» lausus õppejõud. «Pole parata. Omad vitsad peksavad.»

Ja niisama mõistatuslikult nagu õppejõud ilmus, ta ka kadus. Teadmatusse. Villu Vihupill kahvatas, püüdis puki otsast alla hüpata, kuid oli selle külge justkui kinni naelutatud. «Pidage ometi, pidage! Kunas ma järele saan teha?» karjus Villu Vihupill täiest kõrist.

Korraga jäi saalis vaikseks. Hämmastunud inimeste pilgud olid suunatud Villu Vihupillile. Baarileti taga seisis jälle nägus preili, kes järjekindlalt kordas: «Miks te röögite, noormees? On teil halb?»

Villu Vihupill talutati läbi kohvikukülastajatest moodustunud spaleeri välja. «Värske õhk turgutab teid ehk jalule,» arvas baaripreili.

Villu Vihupilli meel läks nüüd päris haledaks. Pärast füüsilist vihtimist nurga taga hakkas Villu Vihupillil küll pisut kergem, nii et selginenud peas turgatas mõte: «Aga äkki ei olnudki eksamit? Kõik oli ju tühipaljas unenägu!»

Ja Villu Vihupilli purjedesse lõi jälle tuul. Rõõmsal meelel tahtis ta taas üle kohvikuläve astuda, ent pani siis käe oma südamele: «Ei, Villu Vihupill. Olgu see ehmatus sulle õppetunniks. Nüüd lähed ilusasti koju ja hakkad õppima. See tähendab ... kui homme tervis lubab, lööd raamatugi lahti. Ülehomme tgal juhul. Sessini on ju tõepoolest ainult paar päeva aega.»

M. JUGAPUU

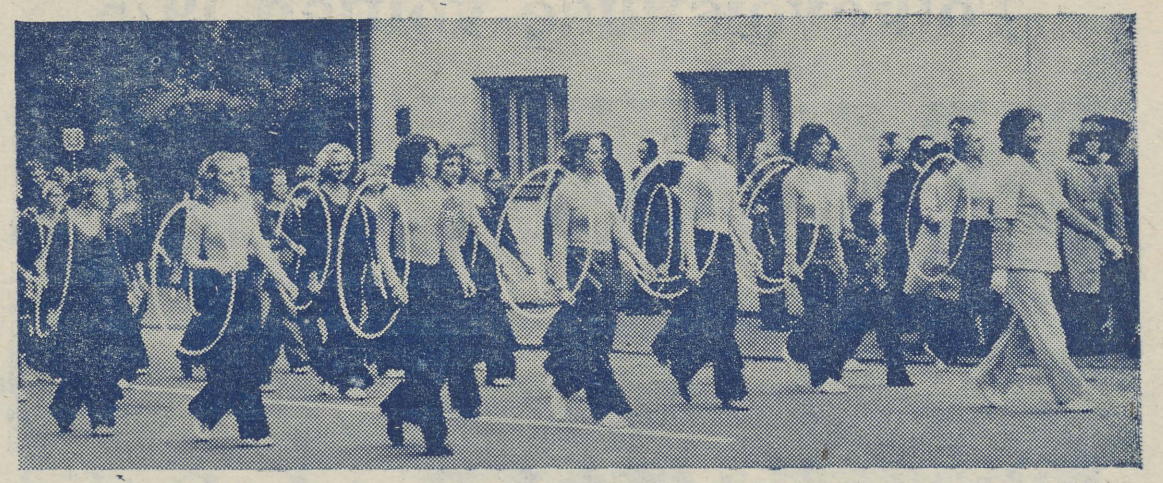

Fotomälestus möödunud laupäevast. Ülikooli naisvõimlejad lähevad oma patronessi Hilja Tidriksaarega eesotsas suurele spordipeole. E. Saki foto.

Majandusteadlase terves kehas terve vaim

Selle põhimõtte all on kulgenud juba kaks aastat Majandusteaduskonna spordielu. Juba teist aastat on tudengite arvukuselt teisel kohal olev Majandusteaduskond ülikoolisiseses massispordis esimene. Teaduskonna komsomolibüroo spordisektori juhataja Arvi Karotamme järeleandmatu visadus ja hoog on intritubadest spordiväljakule ajanud kõige laisemad ja kogukamadki. Suurt hoolt spordi levitamise eest üliõpilaskonnas kannab teaduskonna dekanaat dekaan dots. H. Müüri ja prodekaan v.-õp. M. Kuuse juhtimisel. Ühiste jõupingutustega sai teoks neljapäeval, 15. mail teaduskonna spordipäev, kust puudusid küll ainult voodihaiged. Publiku silmarõõmuks koostati kava vaatamishuvi pakkuvatest spordialadest.

Üle TRÜ staadioniväljaku vajus kõigepealt kursustevahelise pendelteatejooksu laine, esimestena lõpetasid küberneetika I kursuse üliõpilased.

Järgnevalt sööstsid 20 meetri rajale kotisjooksjad. Siingi olid esimesi Mercedes Pent küberneetika III ja Urmas Roosimaa rahanduse II kursuselt.

Poiste vägikaikaveos tõmbas kõik vastased täiesti ootuspäraselt maast lahti meistersportlane Tiit Villig (küberneetika II), kuid sangpommi rebimises pidi ta alla vanduma vanemale kolleegile Väino Kivirüüdile (küberneetika V), kes 90 korda poolteisepuudast pommi maast lennutas.

Naeru ja nalja pakkus I ja vanemate kursuste neiude kohtumine jalgpallis, milles esmakursuslased võiduväravaga napilt teaduskonna meistriks tulid. Kursustevahelises kõieveos (I—IV) olid neiud-esmakursuslased taas kõige sitkemad, kuid IV kursuse poisid päästsid siin vanemate kursuste au.

Noormehed jooksid aastajooksu (1975 m), kus esimesena lõpetas Jüri Haamer rahanduse V kursuselt Mait Miljani ees (kaubatundmise kateedri juhataja).

Õhtul lõpetati teaduskonna spordipäev ülikooli uues kohvikus, kus kõige tublimale spordikursusele (küberneetika II) anti üle teaduskonnasisene rändkarikas ja üksikalade võitjatele nägusad, selleks eraldi valmistatud teaduskonna meistri medalid. Näitamaks laialdasi teadmisi spordist, toimus traditsiooniline mälumäng, mille võitsid küberneetika V kursuse tudengid.

Spordipäev hakkabki kuuluma Majandusteaduskonna ellu.

J. ANSMANN

Eksamieelseid kilde

Ühe õpperühma üliõpilased suhtusid õppetöösse väga hooletult ja seetõttu nägi eksamiprotokoll välja üsna kurb — ridamisi «kolmed» ja «kahed». Üks üliõpilane teadis ainet üsna korralikult, kuid õnnetuseks oli tal üks pileti küsimustest täielikult vastamata. Tegin ettepaneku see küsimus ära õppida ja tulla tagasi järgmisel hommikul; lubasin talt küsida ainult võlgujäänud piletipunkti ja kui ta seda oskab, hinnata tema vastus «heaks». «Kas te ei saaks mulle siiski kohe «kolme» välja panna,» palus üliõpilane, «mul on täna sünnipäevale minek ja ma ei tahaks seda õhtut õppimisega ära rikkuda.»

* * *

Ühes teises õppeasutuses tuli üliõpilane õppejõu juurde sooritama eksamit kaheksandat korda, kusjuures tema vastused polnud oluliselt paremad eelmistel kordadel antutest. Õppejõud oli tüdinud kordusvast eksamineerimisest, kirjutas kolme sisse ja saatis protokolli üliõpilasega dekanaati. «Kaheksa korda ühes aines eksamil käia, kuidas te seda suutsite?» küsis dekanaadi «tädi» kaastundlikult. «Mina oleksin suutnud veelgi, aga õppejõud ei pidanud enam vastu,» oli vastus.

* * *

Möödunud aasta 31. detsembri keskpäeval tuli kateedrisse üliõpilane, kes polnud minu aines osa võtnud ühestki loengust ega olnud kirjutanud ühtegi kontrolltööd. Ta teatas, et on ilmunud arvestust saama. Küsisin, kuidas saan talle arvestust anda, kui ta pole üldse õppetööst osa võtnud. «Seda muidugi,» oli üliõpilane nõus, «aga täna on meil ju viimane tähtpäev arvestuste sooritamiseks.»

Ü. LEPIK,
teoreetilise mehaanika kateedri juhataja

Tegutsemisvõimalused tervisesportlastele

(Algus «TRÜ»-s nr. 25)

Korvpallihuvilised mehed kogunevad samuti 2 korda nädalas kehakultuurimajja. Tunnid on esmaspäeval kell 12—14 ja neljapäeval 10—12.

Gagarini tänava võimlas tegutsevad õhtuti pallimängurühmad mitmest allasutustest. Esmaspäeval on tund kõrgema kooli komplekssse uurimise laboratooriumil, kolmapäeval keemiaosakonnal, reedel sotsioloogia laboratooriumil, laupäeval arvutuskeskusel ja rahvamaleval. Teisipäeval ja reedel kasutavad võimlat Arstiteaduskonna sulgpallimängijad.

Gagarini tänava võimlat oleks võimalik saada veel mõned tunnid õppejõududele ja teenistujatele. Kasutamist ootavad samas ka lauatenniselaud. Soovijail pöörduda kas kehalise kasvatuse ja spordi kateedri poole või TRÜ spordiklubisse.

Kuigi talviseid ujumisvõimalusi on linnas napilt, käivad siiski mitmed kollektiivid Kullmanni-nimelises Kutsekeskkoolis harjutamas. Lisaks meeste võimlemisrühmale käivad ujumas teisipäeviti Teadusliku Raamatukogu, laupäeviti arvutuskeskuse, pühapäeviti Õigusteaduskonna ja sotsioloogia laboratooriumi tervisesportlased.

Juhiksime tähelepanu ujumisvõimalustele «Dünamo» eelsoojendusega ujulas Tähtveres. Tervisesportlased võivad basseini külastada iga päev ennelõunal kuni kell 14 ning pärastlõunal kella 17—18 (50 kopikat tund).

Märtsist läks käiku nn. metsabuss, mis viib orienteerumis-huvilisi igal neljapäeval treeningule. Hiljem hakkab sama buss teenindama orienteerumisneljapäevakutest osavõtjaid.

TRÜ spordiklubi

Spordibuss Käärikule

Õppejõud ja teenistujad saaksid pühapäeviti sõita spordibussiga Käärikule. Buss tellitakse juhul, kui kolmapäevaks on laekunud küllaldaselt soovijaid. Helistada TRÜ spordiklubisse (331-64).

Soovitame kateedritel ja laboratooriumidel korraldada ühiseid väljasõite või spordipäevi.

Auto-Motoklubi

Amatöörautojuhtide kursuste 1975/76. õppeaasta I rühma komplekteerimine toimub 2. juunil kell 16 Gagarini 1. Kaasa võtta üliõpilaspilet, ALMAVÜ liikmepilet ja tõend VTK normide täitmise kohta.

Juhataja

TERVISE KM

Tervisekilomeetrite kaartide kastid on õppehoonetes väljas 30. maist kuni 3. juunini.

Loosimine toimub neljapäeval, 5. juunil kell 16.30 kehakultuurihoones (V. Kingissepa 19). Viimasel loosimisel langes võidupüha tähistamiseks enamik võite meestele.

Peaauhinna — täispuhutava madratsi — sai Tõnu Salus elektroluminestsentsi laboratooriumist, spordisärgi motokabineti vanemõpetaja Ants Pilt, kõige usinama harjutaja jooksukingad Taimo Matto kirjastusosakonnast, kõige võimekama harjutaja jooksukingad spordibaaside meister Leonhard Toom .

TRÜ spordiklubi

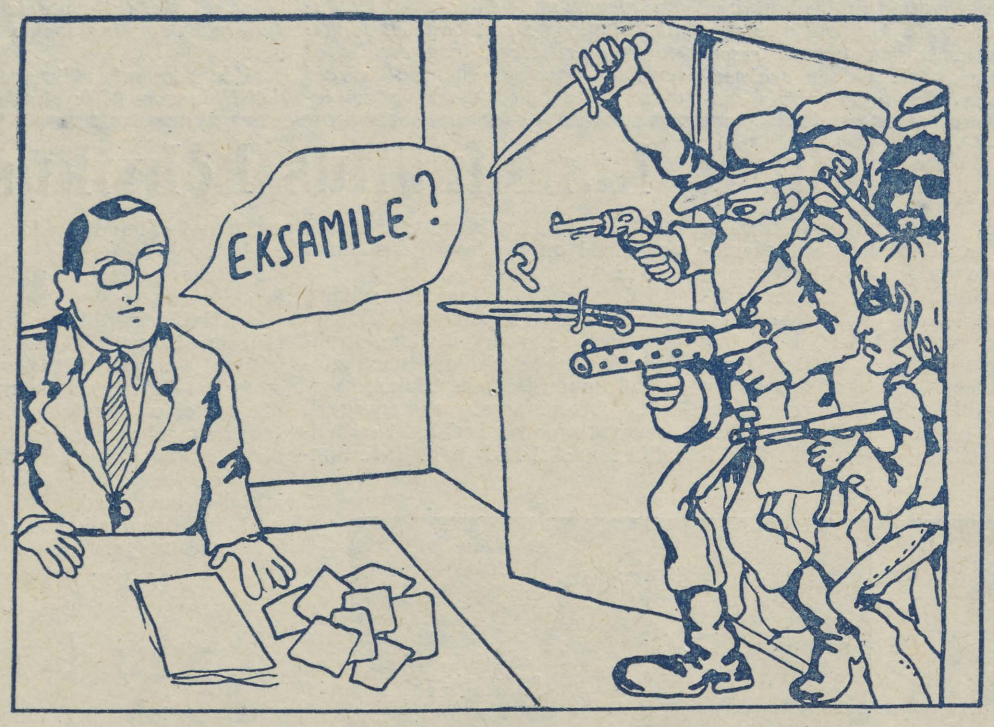

ANDRES ADERI karikatuur

Head põrumist sessioonil!

TOIMETUS

VAENE SOORIK

Iga TRÜ kohviku külastaja vastutab oma lauakaaslaste eest, keda ta on kohvikusse kaasa kutsunud.
TRÜ kohviku põhikiri ajalehe «TRÜ» 22. numbrist.

Sina ütled, et sina oled oma kollektiivist eemale hoidma hakanud ja tema vastu inimesesööja koera muretsenud, keda sina nüüd komandandi aiatööriistade kuuris kinni pead ja tunniplaani akendes jalutad. Sina ütled, et sinu seltsimees ei lepi sellega, kui sina temaga mõtteid vahetad ainult õppetööl ja sellega ei lepi õppejõud ka. Et mõnikord jääb üks või kaks mõtet üle ja seltsimees katsub sinuga ühes ülikooli kohvikusse tulla, aga siis on põhikirja punkt risti ees.

A mis sa tükid sinna, kus elule ohtlik ja vastutusvõimetuid isikuid murdu koos! Sina käi oma eksamil ja arvestusel juttipidi ja söö sööklas kala poola moodi. Eksamil on kõik vastutajad inimesed ja igaüks näitab minevast aastast peale passi ette, kus näopilt mustvalges otsevaates ja pitsat kah peal.

Toimetuselt: Kes teise inimese sisse näeb, sel silm peast välja!

Kursusekaaslast ja head sõpra

ENNO KOEMETSA

mälestavad
füüsika IV kursus ja kursuse juhendaja

NB!

Meie ajalehe järgmine number ilmub 13. juunil 1975. a.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 2995. MB-06129.

ÜLLAR ENDE plakat

VALIMA!

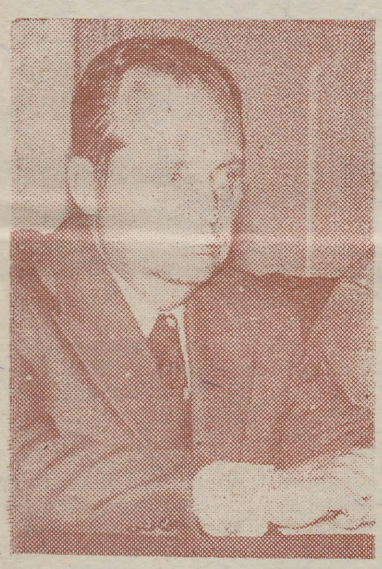

Vaino Väljas

Ülikooli komsomolisekretär TIIT KOLDITS:

«Minu sekretäriks oleku ajal on meie komsomoliaktiivil olnud sm. Väljasega väga tihedad kontaktid. Mitmel puhul on ta leidnud võimaluse meiega kohtumiseks siia sõita (1973. a. novembris, 1975. a. veebruaris pluss kohtumised EÜE-s ja aktiivilaagrites). Väga kiiresti oskab ta leida noortega kontakti, mõistab nende muresid ja probleeme. Kui ülikooli komsomoliorganisatsioonil on olnud edu ideelis-poliitilises aspektis, siis on selles kindlasti oma suur osa ka Vaino Väljase suunaval mõjul.»

Ado Truupõld

Prof. LEMBIT ALLIKMETS räägib oma kolleegist:

«Ado Truupõldu tunnen alates ühisest aspirantuuriajast Leningradis. Ta on õppinud meie ülikoolis, jätkas õpinguid Leningradi I Meditsiiniinstituudi Mereväemeditsiini teaduskonnas, mille lõpetas kuldmedaliga. Aastaid teenis mereväes arstina. Nii see kui ka hilisem teaduslik tee, mida tänaseks on krooninud doktorikraad, näitavad tema tohutut järjekindlust ja töövõimet. Ta teaduslikel publikatsioonidel on ikka olnud põhjapanev väärtus.

A. Truupõllu ühiskondlik tegevus on kulmineerinud just viimaseil aastail. Kolm aastat oli ta meditsiini kesklaboratooriumi parteigrupi sekretär, kolm ülikooli parteikomitees sektorijuhatajaks ja viimased kaks aastat juhtis ta ülikooli suurimat, Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni. Seoses kateedrijuhataja kohale valimisega 1974. a. on ta töökoormus veelgi suurenenud.

Ado Truupõllus on ühendust leidnud tagasihoidlikkus ja printsipiaalsus. Jah, ta on pedant, aga heas mõttes. Siis võime seda ka korraarmastuseks nimetada. Vaatamata tohutule töökoormusele on tal aega jäänud oma kirgliku hobi — maletamise tarvis. Palju on tegelnud just kirimalega. Olen kuulnud, et ta vana ja uue anatoomikumi vahelistel turniiridel tunnustatava eduga esineb. Ma tean temast ainult head. Meie saadikuna, usun, on ta mees omal kohal.»

Päevä lääve pikepes, sammu sakepes

on kunagi Karksist vanarahva ütlus kirjutatud. Läheb päev pikemaks, lähevad sammud sagedasemaks kõigil neilgi, kel *alma mater*'isse asja: kevadine eksamisessioon on hoos. Allpool lühiülevaade sellest, kuidas mõnede teaduskondade dekaanid või prodekaanid eksamite kulgu iseloomustasid.

Arstiteaduskonnas on eksamitules kõik kursused, välja arvatud viiendad, kelle sessioon algab alles pühapäeval. Diplomandid teevad edukalt riigieksameid. Arvestused sooritati üldiselt hästi ning õigel ajal (komistusi oli võõrkeele ja vene õpperühmadel eesti keelega). Prodekaan L. Allikmetsa arvates tundub raskeim sessioon olevat (5 eksamit) kolmandatel kursustel, kes peavad tegema muu hulgas patoloogilise anatoomia ja füsioloogia, farmakoloogia, üldkirurgia ning ajaloolise materialismi eksami. Senised hinded on peamiselt head ja väga head. Esile võib tõsta raviosakonna IV kursuse vene üliõpilasi.

Ajalooteaduskond. Dekaan O. Klaassen: «Arvestused kulgesid hästi, mõnel üliõpilasel oli raskusi kehalise kasvatuse arvestusega. Eksamid on hästi läinud, läbi on kukkunud ainult üksikud. Ka riigieksamite ja diplomitööde kaitsmisega võib rahule jääda.»

Matemaatikateaduskonnast teatati, et arvestused sooritasid edukalt vene õppekeelega I, rakendusmatemaatika I ja II, matemaatika I ja pedagoogika II kursus. Rakendusmatemaatika IV kursuse noormeestest Aleksander Bronšteinil ning Sergei Litvakil on kõik eksamid hästi seljataga. Lenini-nimelise stipendiumi saajal Jüri Lippusel (matemaatika IV) on sel sessioonil õpinguraamatus juba kolm viit.

Majandusteaduskond. Prodekaan M. Kuusk: «Kolmandate kursuste üliõpilastel on sessioon läbi ja praegu on nad praktikal. Tunduv tõus oli kaubandusliku raamatupidamise ja majanduskiberneetikute kolmandal kursusel. Diplomitööd on kaitstud, paljud kaubatundjate tööd lähevad edasi ÜTÜ konkursile. Kiitusega lõpetajate kandidaate on praegu 14.»

Bioloogia-Geograafiateaduskonnas on pooltel üliõpilastel (biol. IV, geogr. III ja IV, geol. I, III, IV) sessioon lõppenud. Praktikal ollakse nii Eestis kui ka kaugemal — Siberis, Pamiiris, Tuvas jm. Prodekaan A. Heinaru ütles, et praeguse õppeedukuse protsent on 89 piires. Arvatavasti tõuseb see veelgi. Arvestustega oldi hädas geoloogia I kursusel, kus komistuskiviks oli vene keel. Lõpetajad teevad riigieksameid, läbikukkumisi ei ole olnud. Diplomitöid hakatakse kaitsma järgmisel nädalal.

Kehakultuuriteaduskond. Dekaan A. Viru: «Diplomandide riigieksamid on seljataga. Sirje Kahu, Katrin Killar ja Margarita Postnieks said oma viimasel sessioonil ainult viisi. Üldine tase on hea. I, II ja III kursusel on vaid mõned eksamid tehtud. III kursusel oli sessioonile pääsemine seotud kahe raske arvestusega — kursusetööga, mis peab lõputööks kujunema, ning pedagoogilise praktikaga. 23 üliõpilase praktikat hinnati hindega «väga hea». Osal tudengeist on kahekordne koormus, sest tuleb ette valmistuda rahvaste spartakiaadiks ja eksamid ette teha.»

«**Õigusteaduskonna** V kursusel on poliitilise ökonoomia ning riigi ja õiguse teooria riigieksam tehtud, tuleval nädalal seisab ees viimane, erialaeksam. Diplomitöid kaitsti edukalt. III kursuse üliõpilased on sessiooni lõpetanud ja õppepraktikale läinud tutvuma kohtu, prokuratuuri ja haldusaparaadi tööga. Malle Seppik, Marje Sirkel ja Jüri Ginter sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea». Teistel kursustel on tehtud alles mõned eksamid. Tulemuste põhjal võib öelda, et sessioon kulgeb normaalselt,» vastas meie pärimisele dekaan A. Uustal.

Eksamid jätkuvad.

V. SOOTAK

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 27 | Reedel, 13. juunil 1975 | XXVII aastakäik

AR ... ENSV Riiklik ...

Lõpp laiskusele!

mele komsomol

Talvise sessiooni tulemuste põhjal oli keemiaosakond õppeedukuselt ülikoolis üks viimastest. Seda asjaolu arvestades asetas osakonna komsomolibüroo kevadsemestril tugeva rõhu õppesektori tööle. Esimeseks ülesandeks oli välja jõuda põhjusteni, mis kiskusid nii tunduvalt alla osakonna üliõpilaste eksamihindeid.

Lähtepunktiks valisime seisukoha, et viga peitub kõigepealt ikkagi üliõpilaste töössesuhtumises. Sessiooni võlgnikele anti võimalus selgitada oma mahajäävuse põhjusi osakonna komsomolibürool, mille koosolekust võtsid osa parteibüroo ja dekanaadi esindajad. Läbikukkunute õigustused olid väga ühenäolised ja traditsioonilised: semestri lõpp läks kiireks, ei jõudnud eksamiteks korralikult ette valmistuda; materjal oli mahukas, aega jäi napiks; see või teine distsipliin lihtsalt kohe kuidagi «ei istu». Millegipärast oli dekanaadi esindaja enamasti diametraalselt vastupidisel arvamusel — viga peitub lihtsalt laiskuses. See «haigus» tuli omaks võtta real üliõpilastel (Ü. Haljasorg, K. Anni, T. Välimäe, H. Danilov, T. Kolk; J. Vene. U. Kallas ja E. Mändla). Loetletud üliõpilaste kohta kehtib hästi ütlus «nokk kinni, saba lahti». Selgus, et võlgade likvideerimiseks leiti kõige paremini sobivat alanud semestri loengute ja praktikumide aeg. Niisiis, vanad võlad kaelast ja uued võlad endiste asemele, sest loodus ei salli tühja kohta. Kas ei oleks siiski otstarbekam õigel ajal veidi pingutada, et mitte valel ajal topelt rabelda? Selle küsimuse peale kehitasid nimetatud üliõpilased ainult õlgu.

Ülaltoodust järeldasime, et kui laiskus õilmitseb sessiooni eel, siis peaks tema idanemise periood langema kokku õppesemestriga. Uurisime õppedistsipliini olukorda meie osakonnas. Selgus, et keskmine loengute ja harjutustundide külastatavus oli 70% piires. Sealjuures tuleb arvestada, et praktikumide külastatavus oli tunduvalt kõrgem. Saadud andmed toovad ilmekalt välja seose loengutest osavõtu ning eksamitel kõige rohkem ebameeldivusi valmistanud distsipliinide vahel. Näiteks võttis kõrgema matemaatika loengutest osa mõnikord vaid 50% I kursuse üliõpilastest. Ometi oli just matemaatika eksam talvisel sessioonil I kursusele kõige suuremaks komistuskiviks. Sama tendents ilmnes ka teiste kursuste puhul. Tähendab, korrelatsioon on siiski olemas, kuigi üliõpilased sageli arvavad, et loengutel mittekäimine ei tähenda veel viletsaid teadmisi selles aines.

Maikuus toimunud keemiaosakonna komsomolibüroo laiendatud koosolekul jagasid «vaba aja» veetmise kogemusi kõige rohkem puudunud üliõpilased. Puudumiste rekordi omanikud A. Tuvi, A. Viigi, H. Simre, A. Õunapuu, H. Danilov, J. Smirnov, M. Parve ja L. Kavald arvasid, et kõige raskem on võidelda hommikuse unega ja et nädalavahetusel koduskäimiseks on üks kuni kaks päeva liiga lühike aeg. Seega tuleb välja, et nende arvates ei tohiks õppetöid paigutada hommikustele tundidele ja laupäevadele. Aga kuhu seda siis paigutada?

Keemiaosakonna üliõpilased elavad uues ühiselamus. See peaks avaldama soodsat mõju õppeedukusele. Et toad näeksid välja puhtamad ja kodusemad, kuulutasime juba sügisel välja tubadevahelise võistluse. Kontrollreidide põhjal võib kinnitada, et üldilme võrreldes eelmise aastaga on paranenud. Kahtlemata saaks veel paljugi ära teha, et töö- ja puhkusevõimalused ühiselamus paraneksid. Kuid tundub, et kergem on segada kaaselanike elurütmi kui aidata kaasa õdusama õhkkonna loomisele. Ühiselamus korda rikkunud üliõpilastele H. Simrele ja H. Danilovile määrati komsomolikaristus.

Ülikooli komsomolikomitee õppesektori eestvedamisel sai teoks kohtumine Õigusteaduskonna (õppeedukuselt ülikoolis parim) esindajatega. Kohtumisest võtsid osa ka rektoraadi ja vastavate dekanaatide esindajad. Lisaks eespool toodud halba õppeedukust soodustavatele teguritele kerkis esile ka mõningaid õppetöö korraldusega seotud probleeme. Juristide ja keemikute tunniplaanide võrdlemine näitas, et keemikutel oma oli ülekoormatum ja «akenderikkam». «Aknaid» põhjustab suur laboratoorse töö maht. Laboratooriumide ülekoormuse vähendamiseks lubati otsida võimalusi kõrgemalt poolt.

Toodud halva õppeedukuse põhjustest tundub olevat kaalukaim siiski sage puudumine loengutelt ja harjutustundidest. Ühelt poolt peaksid üliõpilased ise parandama enesedistsipliini, teiselt poolt tuleks ilmselt ka õppejõududel tõhustada kontrolli puudumiste kohta.

Käes on kevadine eksamisessioon. Tahaks loota, et ükski üliõpilane kergekäeliselt ei tumestaks oma kaunist suvepuhkust sooritamata jäänud eksamitega.

JÜRI ANNIST,
keemiaosakonna komsomoli-algorganisatsiooni sekretär

Majandusteaduskonna sanitaarsalk Tartu parimate hulgas

J. LAANE foto.

Ülikooli sanitaarsalkade ettevalmistus on pidevalt paranenud. Viimastel aastatel on eriti silma paistnud Majandusteaduskonna sanitaarsalgad, seda tänu teaduskonna dekanaadi ja ühiskondlike organisatsioonide tähelepanule ja hoolele. Hiljaaegu toimunud ülelinnalistel võistlustel selgus, et üliõpilased on võimelised konkureerima vabariigi paremikku kuuluvate salkadega, nagu tehase «Võit» ja Eksperimentaalõlletehase omad, kes saavutasid I ja II koha. Majandusteaduskonna sanitaarsalga nr. 13 tüdrukud tulid EPA peamiselt tugevatest Veterinaariateaduskonna poistest koostatud salga järel IV kohale, jättes seljataha terve hulga nimekaid ja kaua koos harjutanud salku. Hinne «eeskujulik» on igatahes ülikooli vääriline.

Ülelinnalistele võistlustele eelnenud ülikooli esivõistlustel olid tulemused sellised: ülikooli parimaks osutus salk nr. 13 (Majandusteaduskond) 48 karistuspunktiga, komandörid M. Ellervee ja K. Rämmal. Järgnesid salk nr. 11 (Füüsika-Keemiateaduskond) 55 karistuspunktiga, komandörid T. Erdih ja E. Kask ning salk nr. 1 (Kehakultuuriteaduskond) 62 karistuspunktiga, komandörid F. Kotova ja K. Tomson. Viimasele kohale tulnud salk nr. 5 (Bioloogia-Geograafiateaduskond) kogus 124 karistuspunkti.

Et edukalt esindada ülikooli linna esivõistlustel, korraldati 13. salgale treeninglaager Käärikul. Salk sai linna võistlustel 60 karistuspunkti, peamiselt vigade eest tuuma- (36) ja keemiakoldes (22). Parem võinuks olla ka gaasitorbikute kasutamine. Preemiapunkte kiiruse eest saadi 9 ja doonorluse eest 2. Rektoraat ja ametiühingukomitee premeerisid tublit salka traditsioonikohaselt ekskursiooniga lõunasse.

Kahjuks esindasid sanitaarpostid ülikooli linna sanitaarpostide võistlustel jälle nigelalt. Tiigi tn. 14 ühiselamu ja eksperimentaaltöökoja postid «saavutasid» 110. ja 124. koha. Hinne «mitterahuldav».

A. Alt,
TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülema asetäitja

Pedagoogiks või mittepedagoogiks

Abiturientidele mõeldud ülikooli ajaleht («TRÜ» nr. 12, 21. III 1975) on palju kirjutatud teaduse tegemise võimalustest ülikoolis. Enamasti on see adresseeritud mittepedagoogilisele tööle suunatavaile. Näiteks füüsikaosakonnas õppimise võimalusi tutvustava artikli lõpus on öeldud: «Umbes kolmandik nii elektroonika kui ka teoreetilise füüsika eriala lõpetajaist suunatakse tööle vabariigi üldhariduslikesse ja kutsekoolidesse.» Edasi on aga ilmselt nende suunatavate lohutuseks öeldud: «... lõpetajad, kes on suunatud koolitööle, on seal leidnud kiiret edutamist (direktori asetäitjast kuni haridusministeeriumi töötajani)». Seega saab abiturientile selgeks, et ega õpetamistööd kaua teha tule, sellest saab ruttu lahti. Tutvustamata on jäänud pedagoogikaalase uurimistöö tegemise võimalused TRÜ-s. Kummati tuleb ka tulevastel pedagoogidel senisest enam tegelda teadusega, pedagoogilis-psühholoogilise uurimistööga. See on elu nõue. Asjata ei tegutse ENSV-s juba üle kümme konna aasta Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi eestvedamisel õpetajate uurimistöö metoodika ja pedagoogika teooria kursused (mõlema kestus kolm aastat). Uurimistöö metoodika kursus, mis sisuliselt tähendab täiendava kõrgema hariduse omandamist pedagoogika alal, on mõeldud asjast huvitatud kõrgema haridusega õpetajaile. Selle kursuse eduka lõpetamise korral antakse õpetajale õigus õppimist jätkata juba pedagoogika teooria kursusel.

1973. a. sisseastunuil seisab järgmisel õppeaastal ees spetsialiseerumine, s. o. ka sellel kolmandikul, kes pedagoogina kooli tööle suunatakse. Arvestades pedagoogika ja psühholoogia kui õppeainete piiratud mahtu, tuleks pedagoogiks spetsialiseerujail teha vastavasisulisi kursuse- ja diplomitöid. Selleala uurimistöö on huvitav ja keerukas, seda eriti põhjusel, et iga õpilane koolis on kordumatu isiksus, mistõttu loov õpetamine eeldab õpilaste individuaalsete iseärasuste pidevat arvestamist. Iga tund koolis peab ju olema õpetaja looming. Siinjuures olgu märgitud, et allakirjutanu arvates on protsentomaania koolis mööduv nähtus (nagu halb unenägu), sest tulevikuühiskond vajab eelkõige loomingulisi töötajaid. Kõigele eelöeldule lisades, et nii mõnedki õpetajad on uurimistöö metoodika ja pedagoogikateooria kursuste järel kaitsnud kandidaadidissertatsiooni, saab selgeks, et õpetajaiks sobivad eelkõige need üliõpilased, kes eriaines on tugevad. Selge on aga ka see, et koolis on praegu veel küllaltki raske töötada, tunduvalt raskem kui näiteks laborandina mingis teaduslikus laboratooriumis.

Juhul kui mõnes õpperühmas on spetsialiseerumisel teatud raskusi andekamate üliõpilaste suunamisega tuleviku pedagoogiks, peaksid just siin kommunistlikud noored eeskuju andma. See oleks teadus- ja tehnikarevolutsiooni kaasaegse etapi vääriline.

ENDEL PEETS

Uurimisobjektiks noorus

Kuigi ülikooli teaduslike allasutuste tööst tehakse kokkuvõtteid kalendriaasta lõpul, on praegu siiski paslik peatuda ühe sellise — kommunistliku kasvatuse laboratooriumi — tegevusel. On ju meie uuringud seotud üliõpilastega, kelle koosseis muutub just õppeaasta lõpul ja algul. Laboratooriumil tuleb ka väike juubel: käesoleva õppeaastaga jõuab lõpule meie viies tööaasta. Mõtet on rääkida sellestki, et tegevust on alustamas uus õppivat noorsugu uuriv teadusasutus — noorsoo sotsiaalsete probleemide sektor Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudis.

Uurimisvaldkonnaks, millega seni tegeldud, on noorsoo kutsealane enesemääratlus arenenud sotsialismi tingimustes. Praeguseks saab eraldada kolm põhilist probleemide ringi, millega hõlmatakse olulisemad noorsoo elluastumisega seotud küsimused.

Esimene neist on **uue põlvkonna liikumine kutsealase enesemääratluse protsessis.** Igal aastal astub esimesse klassi umbes 20 tuhat tulevast töötajat, kes läbivad haridussüsteemi eri lülisid ja «sisenevad» teatud aja pärast ühiskonna sotsiaal-professionaalse struktuuri erinevaisse osadesse. Noorte eluteede paljususest oleme seni suutnud mingil määral haarata vaid ühe osa: liikumise päevakeskkoolist läbi kõrgema kooli noorteks spetsialistideks. Noore põlvkonna elluastumise teised teed alles ootavad uurijaid.

Järgmise uurimisprobleemina kerkib üles selle **ühiskondliku situatsiooni** analüüs, milles leiab aset noore põlvkonna elluastumine ja mis lõppastmeks määrab ära nii noorte eluteed kui nende isiksuse kujunemise. Enam on uuritud noorte elukäigu tingitust ühiskonna struktuurist, mida vahendab sotsiaalne päritolu. Edasises töös tundub suurem tähtsus olevat noorte endi elutegevuse põhivaldkondade analüüsil. Vaja on uurida ka neid tegureid, mis noortele vahetult mõju avaldavad: kujunevate perekondade struktuur, haridussüsteemi eri lülide funktsioneerimine ühiskonna arengu nüüdisetapil jne.

Kolmandaks probleemiks, millega laboratooriumis seni põhjalikumalt tegeldud, on nende isiksuse maailmavaate komponentide (arusaamad, väärtused, eluplaanid jt.) uurimine, mille alusel noored oma elu seavad või mis on nende subjektiivseiks käitumisregulaatoreiks. Hariduse ja kutsetegevuse valdkonnas vaatleme neid üldistatult **sotsiaal-professionaalse orientatsioonina.** Uurimismaterjali annavad siin vabariigi noorsoo kõiki põhikategooriaid hõlmavad sotsioloogilised küsitlused. Senised uurimistulemused on kokku võetud Ajaloo Instituudi loodava noorsooprobleemide sektori juhataja Mikk Titma doktoriväitekirjas ja laboratooriumi väljaandel trükist ilmunud uurimustes. Suur osa kogutud algandmeist on veel läbi töötamata. Uurijaid ootavad näiteks sellised teemad nagu inseneride ja põllumajandusspetsialistide kaadri kujunemise subjektiivsed tegurid, elukutsete prestiiži ja meeldivuse osa noorte kutsevalikus jpt.

Noorsooprobleemide viljakas uurimine nõuab põhjendatud tööjaotust teaduskollektiivide vahel. Meie laboratooriumi töö on rektor prof. A. Koobi üldjuhendamisel enam suunatud üliõpilaskonna probleemidele, tähtsal kohal on teede otsimine uurimistulemuste juurutamiseks kõrgkooli õppe- ja kasvatustöös. Enam on saavutatud üliõpilaskontingendi kujundamise alal: laboratooriumi uurimistulemused võimaldasid luua mõödunud aastal kutsenõustamise punkti, mida kasutas umbes tuhat üliõpilaskandidaati.

Praegugi on teretulnud asjahuvilised, kes tahavad välja selgitada näiteks oma teaduskonna üliõpilaskontingendi kujunemise seaduspärasusi ja selle alusel osaleda efektiivsema kutsepropaganda programmi väljatöötamises ning üliõpilase isiksuse sihipäraseks kujundamiseks ettevõetavate ürituste kavandamiseks.

Akadeemia noorsooprobleemide sektor hakkab pöörama suuremat tähelepanu vabariigi noorsoo kutsealase enesemääratluse probleemidele tervikuna. Uurimistöö seostub vahetult ideoloogilise võitluse küsimustega, mis kaasaja maailmas on üha enam suunatud noorteprobleemidele, samuti kodanliku sotsioloogia seisukohtade kriitikaga. Teemadeks, mis veel ootavad järge, on siin noorsoo teadvuse analüüs nüüdisaja Lääne sotsioloogias, kodanliku ideoloogia mõju teed nõukogude ühiskonnas, massikommunikatsiooni osa kodanliku elulaadi propageerimisel.

Uurimistemaatikat iseloomustades loetlesime hulga teemasid, mis alles vajavad alustajaid. Käesoleva artikli üks eesmärk ongi ühiskonna konkreetsest uurimisest huvitatute tähelepanu pööramine võimalusele nende teemade juurde asuda. Üliõpilased saavad seda teha konkursi-, kursuse- ja diplomitöödena. Seoses uue sektori moodus anuisega Teaduste Akadeemias on võimalik siia täiendavalt töötajaid võtta. Kui viimasel aastal ülikooli lõpetanutest keegi on huvitatud tööst ülalkirjeldatud valdkonnas, palume võtta ühendust kommunistliku kasvatuse laboratooriumiga.

P. KENKMANN,
kommunistliku kasvatuse laboratooriumi juhataja

EKP TRÜ komitee

järjekordsel istungil 26. mail 1975. a. võeti NLKP liikmeks üliõpilased Jüri Sepp, Jaak Vitsur Majandusteaduskonnast, Heiki Ots Kehakultuuriteaduskonnast, Jaan Valsiner Ajalooteaduskonnast, Luule Ralja Arstiteaduskonnast. NLKP liikmekandidaadid on nüüdsest Angelika Võssotšina Kehakultuuriteaduskonnast, Otto Teller füüsikaosakonnast ja Hele Everaus Arstiteaduskonnast.

Baaskateedrite tööst ülikoolis kõneles komitee liige L. Allikmets. Täiendavalt võttis samas küsimuses sõna õppeprorektor K. Püss. Kuulati ära ka Helve Kaburi informatsioon peatselt ülikoolis väljakuulutatava näitagitatsiooni ülevaatuse kohta.

*

2. juuni istungil võeti NLKP liikmeks üliõpilane Jaak Keeman Kehakultuuriteaduskonnast ja dots. Ene Tiit Matemaatikateaduskonnast. Üliõpilane Peeter Normak samast teaduskonnast kinnitati NLKP liikmekandidaadiks.

Parteikomitee ideoloogiasektori liige Kaido Jaanson heitis tagasipilgu 1974/75. a. poliitõppeaastale ja ülesannetele. Marksismi-leninismi ülikooli mullu 104-st esimese kursuse lõpetanust tuli teise kursusega toime 97 inimest. Tulevaks õppeaastaks on planeeritud jällegi 100 kohta, millest on täidetud 94. Kahekümne seitsme teoreetilise seminari tööst võttis osa üle seitsmesaja inimese. Õppusi peeti siiski hõredalt. Miinimumarvuks loetakse 7—8 õppust aastas, mõnel pool oli neid vaid 4—5. Keskastme poliithariduskabineti abile on ringides töö tublisti paranenud.

ERNST ENNO PORTREE

«Ta suitsetas ja vaatas kõrvale, avatud ukse poole, kust paistis klassi aprillipäike. Jumal teab, millest ta sel hetkel mõtles või unistas. Kogu tema olemusest õhkus suurt valu. Ilalgi pole ma näinud kurvemat inimest. Äkki ta pöördus ja vaatas mulle ja meile kõigile otsa. Mu sõbrad lugesid oma õpikuid ja minagi avasin enda oma. Aga ma ei näinud tähti. Ma tahtsin nutta.»

Nii kirjutab oma õpetajast, Peruu suurest poeedist César Vallejost üks tema kunagisi koolipoisse. Ja ainult seesugust portreevisandit kujutlen Ernst Ennostki tema luulet lugedes. Nii palju on olnud neid kordi, mil ta värsiread ei ulatu enam kaine analüüsiva pilguni, vaid vabastavad mind sügavaks, puhastavaks elamuseks. Kuni pisarateni. Neid hingeliigutusi ei saa ma siduda melodraamaga, sentimentaalsusehooga. Aga kui tihtigi tavatseme just taolisi hetki nii määratleda. Oleme ju peaaegu unustamas, et nutta võib ka kohtumisest puhta inimsusega, milles on alati midagi valulikku. Sest kõik puhas on valus, nagu on valus ka ere päikesevalgus või selles peegelduv lumi.

Tundlikkust hoida, valutunne säilitada, unistusi luua — see on, mida Ernst Enno luule mulle mõtteisse toob. Nagu kõik inimlikku jaatav luule.

Ta sajandal sünnipäeval,
R. VEIDEMANN

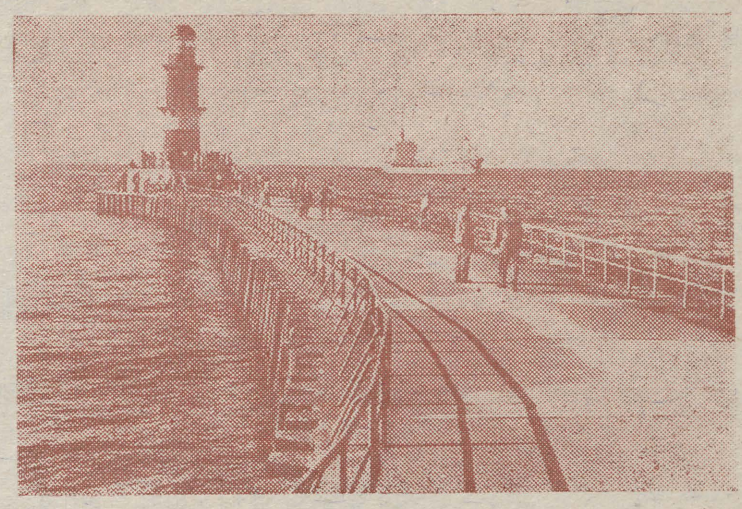

«Warnemünde muul? Mis see asjasse puutub? Ei puutukski, kui see poleks üks neid paiku, kuhu ma oma lühikesest õppimise ajast ikkagi jõudsin,» ütleb Toivo Tasa.

Häda selle Parrotiga!

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» k. a. 18. numbris on Voldemar Vaga lansseerinud järjekordse väljakutse poleemikaks 1802. aastal taasavatud Tartu ülikooli prantslasest esimese rektori Georges-Frédéric Parroti perekonnanime hääldamise asjus.

Oma kõnesolevas artiklis Georges-Frédéric Parroti perekonnanime «õigest» hääldamisest kirjutab Voldemar Vaga sõnaselgelt järgmist:

«Selle nime ekslik hääldamine (s. o. Parrotina — P. N.) on seletatav vene eeskuju mõjuga. Teatavasti ei häälda prantsuse keeles (peaks olema prantsuse kirjakeeles, s. o. Ile de France'i murdes — P. N.) *t*-d sõna lõpul siis, kui sellele eelnevad täishäälikud.» Ometi vaikib kirjutise autor (kas meelega või siis teadmatusest) surnuks terve rea prantsuse kirjakeelseid sõnu (nagu *brut, chut, dot, fat, net, huit, se(p)t, vi(ng)t, granit, transit, subit, déficit* jt.), mis peaksid järgima ülalesitatud reeglit, kuid millistes sõnalõpuline *-t* ometigi hääldub. Järelikult pole see reegel prantsuse kirjakeeleski kuigi järjekindlalt läbiviidav. Mida siis lausuda teistest prantsuse murretest, kus mõjuvad omad häälikuseadused!

Autor tsiteerib üht lõiku pastor Ch. Mathioti artiklist «Quelques anciens noms montbéliardais de personnes» aastast 1958. Ja et meil on küllalt alust eeldamaks tsiteerija viitulaskmist tsiteeritava lõigu lahtimõtestamisel ning mõistmisel, lisaksime omaltki poolt paralleellõigu Frédéric Mülhenheimi kirjutisest «Un savant méconnu: le Montbéliardais Georges-Frédéric Parrot 1767—1852» (Üks tunnustamatu teadlane montbéliardlane Georges-Frédéric Parrot 1767—1852) Montbéliard'i nn. Võistlusühingu «Société d'émulation de Montbéliard» aastateatmiku «Bulletin et mémoires» LXVII köites aastast 1969 (lk. 73): «Georges-Frédéric Parroti genealoogia. Nime *Parrot* päritolu. See patronüüm on ülimalt levinud Montbéliard'i ümbruskonnas juba perekonnanimede algusest peale. Tema juursõnaks on eesnimi *Pierre*, mida kunagi kirjutati *PROT* ja hääldati *Perot* (hääldama- na põhja-, kirde- ning idamurrete alalt. *Arrondissement* Montbéliard aga paikneb prantsuse keeleala idaosas Alsace-Lorraine'i (prantsuse) murdepiirkonnas ja külgneb lõunas frankoprovanssaali keelealaga, kus sõnalõpulise *-t* püsimine on üldiselt reegliks. Nende ridade kirjutaja on kahel korral pikemalt viibinud Põhja- ning Kirde-Prantsusmaal, tegeldes küll peamiselt normandi murdega, kuid pannes üht-teist kirja ka pikardi, vallooni ja lorreeni murdest. Käsitletud sõna on ta nimetatud aladel ise noteerinud ning teiste poolt noteerituna näinud peamiselt kujul *pörot*.

Prantsuse põhja- ning kirdemurdeist on see sõna omal ajal siirdunud ka inglise keelde — *parrot* [paerõt]. Jääb arusaamatuks, miks meie romanist ka väljaspool Ile de France'i murdeala ilmtingimata tahab sellele omanäolisele murdesõnale peale suruda temale mittemaast kirjakeelset (s. o. teisemurdelist) hääldamist? Või pooldab ta järelikult seda, et eesti kirjakeeles samuti tuleks kõik teisemurdelised perekonnanimed (nagu *Kikas, Kõiv, Pettai, Kattai, Päss, Uibu, Umbleja* jt.) kompromissitult «tõlkida» standardkeelde?

* Trükitehnilistel põhjustel pole võimalik siin ja edaspidi kasutada foneetilisi transkriptsioonimärke, mistõttu need asendatakse alfabeeditähtedega.

PENT NURMEKUND

Enne kui ...

Ligi kolm kuud viibis stažööripraktikal Berliinis Humboldti-nim. Ülikoolis eesti filoloogia V kursuse üliõpilane TOIVO TASA. Enne kui asume lugema ühte sealolekust inspireeritud miniatuuri, paar küsimust autorile.

Meeldejäävamaid elamusi?

Muuseumide kompleks Muuseumisaarel. Teadlikult hoitud sõjavaremed. Ühe katedraali rääst-tast kasvas välja näiteks kask. Omamoodi üllatas, et sellises auväärses ülikoolis puudub soome-ugri keelte eriharu. Vastavaid keeli saab õppida küll slavistika (!) sektsioonis. Iseteadvust kõditas, et TRÜ on sealsetele tudengitele ja õppejõududele ikkagi nimetus Euroopa mastaabis. Rahuldust pakub meenutada Berliini tänavapilti: distsiplineeritus, vastastikune tähelepanu. Tundus, et kõigil on aega viisakas olla. Kaupluses suhtled otsekui raamatukogus.

SDV üliõpilaselu 1975?

Tegevus kulgeb põhiliselt FDJ raames. Eksisteerib nn. Oktoober-riklubi, mis sisuliselt kujutab endast propaganda- ja agitatsioonigruppi. Poliitiline aktiivsus näikse olevat suurem kui meil. Kursustel on pidev aruandlus. FDJ organisaator peab arvet iga kursuslase töö kohta ja teeb seda tõsiselt. Organisatsioonisiseses suhtlemises on täheldatav autoritaarsuseprintsiip. Ülikoolikorralduses on tore see, et kevadel pole eksameid. Siia jäävad vaid praktikumid ja seminarid. Põhiraskus on talvisel sessioonil.

Kahekesi kiigel

Kõle ja tuuline õhtu elektrirongi jaamas nimega Ostkreuz. Ühed on linna siseliinid, teised lähiliinid. Külm lumeta ilm. Ma pole päris kindel, kummalt poolt rong tulema peaks. Rahvas ootab aga rongi, mis läheb teise linnajakku, seda on jutust kuulda. Roobasteed kliskamas all, neoon pea kohal.

Perroon tühjeneb ja täitub, minu rongi aga veel ei paista. Veel üks nooruke plika seisab ja lõdiseb demonstratiivselt. Punane jopp seljas, jalas laiemad püksid kui mul ning ilmatu suured saapad. Mõistagi palja peaga. Siin näib kogu linn käivat paljapäi ja lahtisi hõlmu. Ta tammub ja tiperdab, pea kuklas, surudes käsi jopitaskusse. Siis tuleb klobinal paar sammu minu poole ja pärib midagi oma nagisevas murrakus; ootamata vastust, pöörab liivaterade kriginal ringi ja konkab saapaninasid vahtides kontsadel vanale kohale tagasi. Hõikan siiski «nähtavasti!» Ta noogutab tänades krässust moorapead. Küllap ei kuulnud õigesti. On ebamugav. Lähen ise mõne sammu lähemale ja pärin, miks käivad rongid nii harva. Ta ei saa kohe aru ja mu küsimusest saab viimaks abitu seletus, et näe, rongid käivad harva. See lause jätab plika ükskõikseks. Ta vaatab, pea kuklas, käed taskus, minust mööda üht silti ja pärib omakorda, kas sõidan kaugele. Kaks peatust. Miks ma ütlen «zwei», mitte «zwee» või «zwea»? Kus ma elan? Berliinis muidugi, naeratan mahedasti. No-jah, aga ikkagi. Kas ma ootan kedagi? Sõpra, isa-ema? Tema sõidab koju. Terve päev kodust ära, käis linnas ja kinos ja ... Näe, politsei! Saapad klobisevad, tüdruku omad. Kõrvalperroonil on kolm politseinikku. Ajavad juttu.

Kui ma ülikoolis õpin, kus mu päris kodu on?

Võid kolm korda arvata. Tšehhoslovakkias? Raputan pead. Vietnamis? Kas ma näen seda moodi välja? Ei, aga ikkagi, naerab ta. Noh, üks kord jääb sul ju veel. Ütlesin juba, Berliin! Ei öelnud, mina ütlesin ju seda. Ei, mina. Sa ei mäleta, aga sa oled vist Prantsusmaalt ... Ei sa tabanud ka seekord. Olen Londonist! Londonist, hoo, kus see siis on? Mis pärast Londonit tuleb? Silmad uurivad mu soni.

Siis tuleb Inglismaa. Aga pärast Inglismaad? Siis tuleb meri. Aga pärast merd? Ja ta lõkerdab, pea seljas. Silmad hiilgavad tumeda krãsu alt. Noh, siis on juba Ameerika, naeratan talle malbelt. Vaatan ringi, õlg vastu perrooniputkat. Plika teeb klobinal pool ringi ümber minu, konkab siis jälle kontsadel vanale kohale tagasi. «Hii, kut külm, eks!»

On muidugi. Aga lund ei ole.

Aga siis tuleb jälle Berliin. Tule, istume pingi peale. Kuidas teil Londonis politseinikke kutsutakse? Kas krimideks või mikideks? Meil on «pullid». Lähme istume, on soojem.

Pingid on märjad. Läheme järgmiste juurde. Märkan, et perroonil on katus.

Sul on külm. Miks sa jooksed päev otsa ringi? Kas su kõht on ka tühi?

Ei ole tühi midagi. Kas sa oled abielus ka?

Ei ole. Mis siis? Aga sina?

Muidugi pole. Ma olen ju alles kaheteistkümnene. Ära abiellu kunagi. Räägin tõsiselt. Täna filmis nägin, mis nad tegid. Üldse on see nõme. Ilmaaegu. Kas sul sõpru on?

Miks sa enne politseid kirusid?

Tuleb rong.

Kas nad siis sulle meeldivad? Alati õiendavad ja ajavad ära. Ema helistas juba kindlasti täna ka. Miks su kingad on porised? Millal sa neid puhastasid? Kas sa kohe nüüd, kui koju jõuad, puhastad nad ära? Oi, kus sul on suured kindad! Kõvad. Kuule, sa oled nagu rõõvel.

Olengi tegelikult rõõvel.

Kui nad kinos küsivad, ütlen, et olen 14. Sa saadad mu ju koju, eks! Miks sa ütled ei? Miks sa ütled «nein», mitte «nee»? Sõida ikka. Muidu ma jäängi jaama ja lasen kodunt jalga. Hãh, see on lihtne. Varsti saan passi ja. Saada ikka! Kas sõber ei luba, kas ta vihastub, kui sa mind saatma tuled? Noh, hea küll. Mine siis maha. Aga lehvita mulle, ma teen akna puhtaks. Noh!

Ostbahnhof. Intriteni jääb vähe maad. Rusikanäitamise oleksin ehk läbi uduse akna ära tundnud, kelminaeratus oleks aga nägemata jäänud.

Lasen käe alla.

TOIVO TASA

William Saroyan

Armas Greta Garbo

Armas miss Garbo,

loodan, et Te märkasite mind ringvaates hiljutiste Detroidi rahutuste kohta, kus mu pea lõhki löödi. Ma pole kunagi Fordi tehastes töötanud, aga üks sõber rääkis mulle sellest streigist ja et mul ei olnud tol päeval midagi teha, läksin temaga sündmuspaika kaasa ja me seisime seal väikeste gruppidena ning ajasime mula ühest ja teisest asjast ja seal oli kõvasti radikaalset juttu, aga mina ei pööranud sellele mingit tähelepanu.

Ma arvasin, et midagi erilist ei juhtu, aga kui nägin, et kinokroonika-autod kohale sõidavad, sain kohe aru, et nüüd on minu šanss tulnud saada filmi, nagu ma olin alati tahtnud, ja nii ma siis loivasin ringi, oodates oma juhust. Ma teadsin kindlalt, et mul on seda sorti nägu, mis jääb hästi filmi peale ja näeb ekraanil ilus välja ja ma olin oma esinemisega väga rahul, kuigi väike õnnetus mind nädal aega haiglas kinni pidas.

Kohe kui ma välja sain, läksin ühe väikese kino juurde naabruskonnas, sain seal teada, et nad näitavad seda ringvaadet, kus ma mängin, ja läksin kinno, et ennast ekraanil näha. See oli ausalt suurepärane, ja kui Te seda ringvaadet hoolega vaatasite, siis Te ei saanud mind märkamata jätta, sest mina olen see noormees sinises särŽülikonnas, kelle müts kukkus maha, kui rahvas jooksu pistis. Mäletate? Ma pöörasin meelega kolm või neli korda ümber, et lasta oma nägu filmida ja ma arvan, et Te nägite mu naeratust. Ma tahtsin näha, kuidas mu naeratus filmis välja tuleb, ja nagu ma ütlen, nii ma ka mõtlen, et see nägi täitsa hea välja.

Minu nimi on Felix Otria ja ma olen pärit itaalia rahva hulgast. Olen keskkooli lõpetanud ja räägin inglise keelt, nagu oleks see mu emakeel, samuti räägin ka itaalia keelt. Ma näen veidike Rudolph Valentino ja Ronald Colmani moodi välja ja mulle meeldiks väga kuulda, et Cecil B. De Mille või mõni teine suur nina on mind märganud ja nälnud, milline hea materjal ma olen filmi jaoks.

Seda osa mässust, millest ma ilma jäin, sest mind löödi nokki, nägin ma ringvaates ja ma tahan öelda, et see oli tõesti lausa lahing tuletõrjevoolikute, pisargaasipommide ja kõige muuga. Kuid ma vaatasin ringvaadet üksteist korda kolme päeva jooksul ja ma võin kindlalt öelda, et ükski teine mees, ei eraisik ega politseinik, ei tõusnud rahva hulgast niimoodi esile nagu mina, ja ei tea, kas Te ei võtaks seda asja üles seal kompaniis, kus Te töötate, ja vaataks, kas nad ei saadaks kedagi mu järele ja kutsuks mind proovivõtetele. Ma tean, et ma saan hästi hakkama ja olen Teile tänulik oma surmapäevani, miss Garbo. Mul on kõva hääl ja ma võin mängida armastaja osa väga kenasti, nii et ma loodan, et Te osutate mulle selle väikese teene. Kes teab, võib-olla kunagi lähemas tulevikus mängin ma kangelast ühes filmis koos Teiega.

Väga austavalt
Teie Felix Otria

Tõlkinud ILMAR ANVELT

I. ANVELDI joonistus.

Professor Villem Alttoa loeng

IN MEMORIAM

Puud on pühimused.
Kes oskab nendega kõnelda,
neid kuulata, see avastab tõe.
H. Hesse

Mida väliskirjanduse õppimine tähendab, seda selgitasid noorele tudengile nii vanemate poolt räägitud legendid kui ka professori enese sõnavõtt 1. septembril 1972: lektüür on tohutu, selle osalinegi tundmine ajavoolus õige raske. Sellepärast algasid prof. Alttoa loengud pikemate sissejuhatusteta; üks käsi hoidmas portfelli või raamatupakki, andis ta puldi taha minnes teisega kergelt märku: võtke platsi. Paaril korral juhtus, et hilinejaid oli rohkem kui mõni. Siis küsis professor viimaselt tulijalt: kas tohib alustada?

Professor kõneles väga sageli kinnisilmi. Istus laua taga või seisis selle juures. Kuid ikkagi oli tal auditooriumist hea ülevaade ja kui keegi pikemalt omavahel rääkima hakkas, peatas ta loengu, ise tähendades: olge head, öelge mulle, kui jutud on räägitud, siis ma jätkan. Ent siis olid need jutud nii räägitud, et professorile vastati üksnes häbeliku vaikimisega. Erinevalt oma õpetajast prof. G. Suitsust ei pidanud professor Alttoa eluloolisi üksikasju kuigi oluliseks. «Kui te täpseid eludaatumeid ei tea,» julgustas ta eksameiks, «öelge aastakümned. Või kui ka need pole meeles, öelge veerandsajandid. Olgu missugune suurusjärk tahes, peaasi, olgu õige — ainult et aastaga on kergem eksida kui aastakümnega.» Anekdoodid, mida ta loengul mõnikord rääkis, pärinesid tavaliselt eksamipraktikast. Nõnda jutustas ta prantsuse kirjanduse puhul: keegi naisüliõpilane ütles järjekindlalt Racine'i asemel Rakinee. «Aga ta vastas nii ilusasti, et ma ei tahtnud teda takistada,» lisas professor.

Teoste käsitlus põhjustas mõnigi kord elevust, eriti prantsuse autorite puhul. Professor justkui aimas, kus üliõpilasel põnevaks läheb, kuid oli rahulik ning poetas nagu mööndaminnes kirjanduses sündinu kohta omaltki poolt asjakohase märkuse, unustamata lisada: kui soovite.

Professorid on ikka pisut legendaarsed. Mis nooremaile õppetöös kasuks arvatakse tulevat, selle räägivad vanemad juba aegsasti ette. Professor Alttoa õpilased ja uurimused kõnelevad ta humanismist ning haruldasest töövõimest.

Paljude nimel
PEETER OLESK

Ajalooringi suur ekskursioon

On saanud heaks kombeks korraldada igal kevadel ÜTÜ ajalooringi aktivistidega mitmepäevane nn. suur ekskursioon.

Tänavune oli pühendatud suure võidu aastapäevale. Marsruut lähtus Punaarmee ridades võidelnud eestlaste lahinguteedest. 8.—11. maini läbisid 29 ajaloo-osakonna üliõpilast ja 4 õppejõudu 1300 kilomeetrit, külastades Pihkvat, Ostrovit, Novosokolnikit, Velikije Lukit, Nevelit, Nasvat, Holmi, Staraja Russat, Soltsõt, Porhovit ja Hilovot.

Nagu teada, taandus endisest Eesti Rahvaväest moodustatud territoriaalkorpus 1941. a. juuni lõpul üle Pihkva ida suunas, pidades juuli esimestest päevadest peale ägedaid kaitselahinguid, mille tähistena seisavad praegu Hilovos, Nevelis ja mitmel pool mujal mälestussambad langenuile. Augusti keskel kujunes lahingute sõlmpunktiks Staraja Russa. Umbes 40 km linnast kirde pool panid Punaarmee eesti väeosad esmakordselt sõja jooksul piiri sakslaste edasitungile. Neid paiku läbides tutvuti Staraja Russa, Soltsõ ja Porhovi ümbruses endiste lahinguväljadega. Sõjaajalooliste kaartide ja üliõpilaste poolt peetud ettekannete najal saadi hea pilt võitluste käigust.

Ekskursiooni kulminatsioonike kujunes osavõtt võidu aastapäeva auks korraldatud tseremooniatest Velikije Lukis. Linna vabastanud Eesti Laskurkorpuse obeliskile asetati ekskursiooni poolt pärg. Vennaskalmistul kaunistati langenute haudu lilledega.

Eesti Laskurkorpuse teistest lahingupaikadest külastati veel Nevelit ja Novosokolnikit, kus sisukad ettekanded aitasid orienteeruda 32 aastat tagasi asetleidnud sündmustes.

Peale piduliku ja teadusliku osa toimusid ekskursioonil ka seltskondlikud üritused nagu lõkkeõhtu Lovati jõe kaldal, lutsuviskamise võistlused Ilmeni järve ääres ja võistulaulmine bussis.

Muljed võidupidustustest, Nõukogude armee eesti väeosade võitluspaikade tänapäevast ja lausa suvisest loodusest koos teadusliku informatsiooniga said kauniks elamuseks igale ekskursandile.

H. V.

ACTA DIURNA

29.—30. mail toimus Viitna motellis E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi kolmas teaduslik-metoodiline konverents. Kahe päeva jooksul arutati üliõpilaste auditoorse ja iseseisva töö vahekordi mitmest aspektist.

Peale TPedI oma rahva osales konverentsi töös ka pedagoogikaprobleemide uurijaid TRÜ-st, TPI-st, lisaks külalised (2) Leedu NSV-st. TRÜ uurijatest esinesid konverentsil kaugõppeprorektor Valter Haamer, vanemteadur Endel Peets ning vaneminsenerid Heino Heinla ja Jaan Kõrgessaar. Esitatud ettekanded tekitasid elava arutelu.

Venia legendi

Matemaatikateaduskonna teoreetilise mehhaanika kateedri dots. kt. füüs.-mat. kand. Lembit Rootsi *venia legendi* loeng teemal «Mõningaid küsimusi automaatreguleerimise teooriast» ja Matemaatikateaduskonna teoreetilise mehhaanika kateedri dots. kt. füüs.-mat. kand. Kalju Soonetsi *venia legendi* loeng teemal «Numbrilisi meetodeid dünaamiliselt koormatud deformeeruva keha deformatsiooniseisundi määramisel» on teisipäeval, 17. juunil 1975. a. algusega vastavalt kell 17 ja kell 18 V. Kingissepa tn. 14/16 tuba 443.

Prof. Ü. LUMISTE,
Matemaatikateaduskonna
dekaan

Lõpu-aktused

Ajalooteaduskond 30. VI kl. 12, Arstiteaduskond 1. VII kl. 12, Bioloogia-Geograafiateaduskond 27. VI kl. 15, Filoloogiateaduskond 2. VII kl. 12, Füüsika-Keemiateaduskond 27. VI kl. 11, Kehakultuuriteaduskond 28. VI kl. 12, Majandusteaduskond 24. VI kl. 11, Matemaatikateaduskond 26. VI kl. 15, Õigusteaduskond 25. VI kl. 12.

Roland Topor ja...

Roland Topori tööde näitus organiseeriti 1974. a. juunis Varssavis ajakirja «Szpilki» toimetuse näitusehallis. Prantsusmaal elav kunstnik, kelle vanemad pärinesid Poolast, on Poolas väga populaarne ja pikemat aega mõjutanud poola graafikat. Tema jooniseid on mitu aastat menukalt propageerinud ajakirjad «Przekrój», «Ty i Ja» ja eelkõige «Szpilki». Veelgi enam — tema looming on leidnud väga elava vastukaja poola graafikute nooremas põlvkonnas. Selles talendikas põlvkonnas on raske leida kasvõi üht kunstnikku, kes lähemat või pikemat aega poleks olnud Topori maneeri järgija ja poleks mingil määral tema joonistuste ebatavaliste ja kõhedate kujundite mõju all.

Roland Topor kuulub kahtlemata kunstnike-mässajate hulka, kes vastandavad oma kunsti mitte ainult traditsioonikaanonitele, vaid ka kaasaja kunstis väljatöötatud ja kultiveeritavale erilisele estetismile. Näiteks eitab Topor programmilistes esinemistes oma loomingu igasugust sugulust sürrealismiga, sest ta näeb sürrealistlikus kunstis

Poola noored

selle kaasaegse spetsiifilise estetismi jälgi. Ta püüab oma töödes teadlikult olla «mitteelegantne», jämedavõitu, laadalik ja ulakas. Kuid kõrvuti nende nn. provokatsioonimomentidega võib ta loomingus vaevata leida sidemeid Euroopa kunsti vana ja püsiva traditsiooniga — Hieronymos Boschi ja Francisco Goya traditsiooniga. Tema loomingu ideelisi aluseid aitab sügavamalt mõista just Goya. Goya «Kapriiside» ja «Sõjakoleduste» vapustavad kujundid tekkisid ampiiri hiilgava maalikunsti taustal. Ta ise nimetab oma kunsti paaniliseks. See paaniline ja ühtlasi kibe kunst sai nimetuseks «must huumor». Topor ise, keda peetakse üheks olulisemaks sellise huumori esindajaks, suhtub niisugusesse määratlusse skeptiliselt. Ta ise peab oma huumorit filosoofiliseks ega seo seda mingi värviga.

Ajakirjast «Projekt»

UUT TEATMEKIRJANDUST Toomel

1. **Глушко М. М. Учебный словарь-минимум для студентов математиков.** М., 1972. 190 lk. 17 S-27.

2. **Издания информационных органов стран-членов МЦНТИ.** Справочник. М., 1973. 388 lk. 8 T-50.

3. **Корн Г. и Корн Т. Справочник по математике для научных работников и инженеров.** М., 1974. 831 lk. 17 T-52.

4. **Муратова К. А. Библиография литературы об А. Н. Островском. 1847—1917.** 284 lk. Bio-0777.

5. **Океанографическая энциклопедия.** Л., 1974. 631 lk. 20-E-2.

✤ ✤

6. **Sotsialistlik maailm. Arve ja fakte 1972.** Tallinn, 1974. 154 lk. 5 T-82.

7. **Witkowski, R., Prokop, O. Genetik Erblicher-Syndrome und Missbildungen.** Wörterbuch für die Familienberatung. Berlin, 1974. 768 lk. 22T-161.

8. **Yearbook of international organizations.** Brussels, 1966. 1008 lk. T-8.

21

Ühe kodaniku neli isiklikku mõtet

OOOOOOOOOO

Milleks aruanded — on mõne tuulepea arvamus — aitaks ju ainult tööst. Seda küll, aga kuidas siis teada saada, mis tehtud on ja mis selle väärtus?

HHHHHHHHHH

On majandusmehi, kes väidavad, et teaduslike tööde trükkimine on ebaökonoomne ja võtab ka palju paberit. Tõepoolest. Vist oleks kasulikum aruanded ära trükkida.

OOOOOOOOOO

Aruandeid on palju — armastavad mõned kisada. Otse vastupidi. Millest siis puudujäägid meie töös?

HHHHHHHHHH

On neid, kes hõikavad — hoidke kokku, hoidke kokku. Enneaegne üleskutse. Raiskamisele vaja kõigepealt lõpp teha.

!!!!!!!!!!

T. i.

Tuusikud

1975. a. III kvartaliks on saabunud Tartu Riikliku Ülikooli ameti ühingukomiteele järgmised puhkekodutuusikud.

Laulasmaa	— 19. 07.—30. 07.	— 2	tuusikut
„	— 12. 08.—23. 08.	— 2	„
„	— 6. 09.—17. 09.	— 2	„
Pühajärve	— 16. 07.—27. 07.	— 2	„
„	— 9. 08.—20. 08.	— 4	„
„	— 2. 09.—13. 09.	— 2	„
„	— 5. 09.—16. 09.	— 1	„
„	— 28. 09.—09. 10.	— 4	„
Võsu (telk)	— 14. 07.—25. 07.	— 5	„
„	— 27. 07.—07. 08.	— 4	„
Võsu (perek.)	— 27. 07.—07. 08.	— 1	„
Võsa	— 05. 07.—16. 07.	— 2	„
„	— 18. 07.—29. 07.	— 3	„
„	— 31. 07.—11. 08.	— 4	„
„	— 13. 08.—24. 08.	— 4	„
„	— 04. 09.—15. 09.	— 5	„
„	— 17. 09.—28. 09.	— 2	„

Tuusikute hind rbl. 7.20.
Avaldused tuusikute saamiseks esitada ametiühingukomiteele.

SUVEMALEV

ootab malevlasi pühapäeval. 6. juulil k. a. (avapäeva üritusi vt. peahoones asuvalt suvemaleva teadete tahvlilt!).

Kõik I kursuse üliõpilased, kes soovisid minna EÜE-sse, kuid mingil põhjusel sinna siiski ei lähe, on samuti oodatud 6. juulil suvemalevasse.

NB! Vormirõivastuse saab iga malevlane pühapäeval, 6. juulil. Scetõttu palume avapäeva ürituste kellaaegadest täpselt kinni pidada! Tuleme peahoonesse 6. juulil juba kell 10. Hilinejad võivad saada oma kehale mittevastava numbriga vormi või jälle õhtupoolse päikesega internaaditoa.

Edu sessiooni lõpetamiseks!

Tunneme kaasa Helju Kruusingule

ISA

kaotuse leinas.

Keemiaosakonna V kursus ja kursusejuhendaja

NB!

Meie ajalehe järgmine number ilmub 27. juunil.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 3326. MB-06164.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ТГУ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 28 27 ИЮНЯ, 1975 Г., ПЯТНИЦА XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

Библиотека строится

На улице Тийги из-за свежеокрашенного забора слышен шум экскаватора — готовится котлован для здания новой Научной библиотеки ТГУ. Плановые сроки её строительства — с мая 1975 по май 1978 года.

Но библиотека уже существует в проекте, составленном институтом Эстпромпроект. Главный архитектор проекта К. Валдре, главный инженер (он же главный инженер института) — Х. Ольмет. За основу составления архитектурно-строительной части проектного задания приняты труды института ЦНИИЭП (Институт экспериментального проектирования). Вообще, консультанты из Москвы оказали большую помощь эстонским архитекторам при создании проекта.

В трудах ЦНИИЭП учебных зданий заложены новейшие принципы технологии библиотечных процессов и архитектурно-планировочных решений, а именно: открытый доступ к текущей литературе, периодическим изданиям, справочной литературе и реферативным документам; свободная планировка здания, т. е. строительное решение с минимальным количеством перегородок, и наконец — возможность применения новейших технических средств для обслуживания читателей, информационно-библиотечной службы, а также для внутрибиблиотечной связи и транспорта.

Новое здание библиотеки будет иметь три надземных этажа (фойе, абонемент, читальные залы и т. д.) и три подземных — для хранения книг. Библиотека, согласно проектному заданию, предназначена для 5 млн. ед. хранения. Кубатура здания — 97 тыс. куб. м, капиталовложения составляет 5 млн. рублей. Территория для строительства здания выделена в квартале между улицами Струве — Тийги — Ванемуйзе.

В будущей Научной библиотеке объединится работа научной и учебной библиотек.

Читальные залы будут разграничены по специфике имеющейся там литературы. Зал учебной литературы предусмотрен на 400 мест, научной — на 900, периодических изданий и газет — на 140, зал выставки новых поступлений — на 10 мест и т. д.

Для лучшей связи между абонементами внутри библиотеки предусматривается местная телефонная связь (её нет в старой библиотеке). В помещении нового здания будет установлено 60 абонентских пунктов внутренней связи. Для научной работы предусмотрено 60 питательных кабин, лингафонные кабинеты для изучающих иностранные языки.

Для литературных и научных мероприятий предусмотрен конференц-зал.

Музей редких книг и рукописей предназначен для посещения групп в сопровождении консультанта отдела редкой книги и рукописи.

Студентам, аспирантам и преподавателям будет приятно узнать, что в новой библиотеке проектируется кафе, предназначенное для её сотрудников и читателей.

И, наконец, несколько слов о художественном оформлении. Перед зданием библиотеке расположится декоративный бассейн со скульптурной группой. Двери главного входа из сплошного стекла будут украшены изделиями из металла.

Старое здание на Тооме станет научным музеем университета, туда же переместится и музей классических древностей. Семинарская библиотека будет действовать в помещении нынешней учебной.

А. Корсунская

Защита диссертаций

И. А. Чернов

23 мая в актовом зале Тартуского государственного университета состоялась защита кандидатской диссертации И. А. Чернова. Защита диссертации И. А. Чернова в полном смысле слова может быть признана необычной. Речь идет не о том, что оба оппонента были докторами наук — старший научный сотрудник Института русской литературы АН СССР (Пушкинского Дома), доктор филологических наук А. М. Панченко и профессор ТГУ, доктор философских наук Л. Н. Столович; не о том, что список использованной литературы, приложенный к диссертации, включал в себя около тысячи работ на всех основных европейских языках (оба оппонента отмечали, что список не просто «приложен», а активно «работает» в диссертации, отражая реальный объем проделанных диссертантом исследований); не о том, что среди присланных отзывов было письмо акад. Д. С. Лихачева, исключительно высоко оценившего труд И. А. Чернова. Необычность защищавшейся диссертации — в том аспекте, который избрал автор для работы, представленной на соискание ученой степени.

Избрав в качестве темы исследования литературу русского барокко, И. А. Чернов поставил в центр своего внимания не анализ историко-литературных текстов XVII — начала XVIII вв., а *анализ анализа* проблемы русского и славянского барокко в исследовательской литературе. Если такая постановка вопроса уже по самой своей непривычности для литературоведения (которое традиционно более интересуется результатами исследования, чем методом, нарушая основное правило науки, сформулированное еще Декартом) создавала многочисленные трудности для диссертанта и послужила основанием для некоторых упреков оппонентов, то одновременно она позволила поставить проблему по-новому, исключительно свежо и остро. Работа И. А. Чернова, не теряя достоинства исторического исследования, приобрела качество труда по методологии литературоведения.

Доктор филол. наук А. М. Панченко, автор ряда работ, посвященных проблемам русского и славянского барокко, и книги «Русская стихотворная культура XVII в.», высоко оценил диссертацию И. А. Чернова, отметив ее оригинальный, подлинно исследовательский характер. По мнению оппонента, работа И. А. Чернова вносит существенный вклад в создание метатеории литературоведения, способствует прояснению терминологии и предлагает исключительно четкую модель русского барокко. Теоретическую зрелость работы отметил проф. Л. Н. Столович. По его мнению, положительная сторона работы — в ее методологической остроте и высокий научной зрелости.

Оба оппонента подчеркнули, что выводы работы И. А. Чернова теперь обязательно должны учитываться и исследователями, и преподавателями истории русского барокко; следовательно, работа имеет не только теоретический, но и практический интерес.

Одновременно оппоненты высказали ряд пожеланий, отметили некоторые спорные или нуждающиеся в дополнительной аргументации места работы. Так, было высказано пожелание, чтобы при дальнейшей доработке (поскольку было высказано пожелание издать диссертацию И. А. Чернова в виде отдельной монографии) была усилена историко-литературная часть и дано несколько образцов описания текстов русского барокко по системе, разработанной диссертантом.

После выступления оппонентов состоялась содержательная научная дискуссия.

Ученый совет филологического и исторического факультетов ТГУ единодушно присудил И. А. Чернову искомую степень кандидата филологических наук.

М. Лотман

Р. Н. Блюм

13 июня в Тбилисском ГУ защитил докторскую диссертацию по теме «Проблема революции в общественной мысли второй половины XIX века» доцент кафедры философии нашего университета Р. Н. Блюм.

Диссертация, как отметил во вступительном слове сам автор, — «результат многолетних размышлений и длительной работы над вопросами теории социальной революции». Начав с изучения основных особенностей современного революционного процесса, с исследования категориального аппарата теории революции Маркса, автор пришел к убеждению, что «глубокое понимание теории революционного преобразования мира невозможно без анализа самой теории революции».

Цель работы — анализ основных революционных концепций XIX века (как на западе — от Бланки и Мадзини до Сореля и Грамши, так и в России — от Радищева, декабристов, анархистов (Бакунина, Кропоткина, Реклю) и народников (Ткачёва, Лаврова) до революционных демократов и Ленина.

Все эти концепции, как показывает Р. Н. Блюм в теоретическом введении и обосновывает всей работой, оказываются комбинациями двух выделенных автором типов «политической» и «социальной» концепций революции.

Как указано в постановлении ученого совета по философским наукам Тбилисского ГУ, «диссертационная работа... является первым монографическим философско-социологическим исследованием теории революции во второй половине XIX века, в которой, на основании оригинальной историко-философской концепции исследуется история революционной мысли и дается анализ тенденций развития основных теоретических направлений, имеющий большое значение в современных условиях».

Оппоненты, доктора философских наук, профессора Б. Г. Сафронов (МГУ), Г. П. Асатиани, О. И. Джиоев (Тбилисский ГУ) отметил высокий научный уровень диссертации, обеспеченный полнотой исследования и правильным выбором методологического инструментария.

«Работа, — подчеркнул профессор Сафронов, — насыщена богатейшим фактическим материалом, она свидетельствует не только о хорошем знании автором источников и литературы вопроса, но и о зрелом мастерстве исследователя. Над своей темой Блюм работает давно, об этом говорит как основной текст исследования, так и 15 работ, опубликованных им на протяжении последних 13 лет.

Диссертация написана языком простым, чуждым ненужной вычурности, академического жаргона. Она характеризуется четкостью и продуманностью плана, способностью автора осветить проблему на немногих страницах сжато, ясно, последовательно, аргументированно...»

К этим оценкам оппонентов присоединились в отзывах на автореферат доктор филос. наук старший научный сотрудник Института философии АН СССР А. В. Гулыга, доцент кафедры философии гуманитарных факультетов МГУ Г. Г. Водолазов, сотрудники кафедр философии Уральского, Казанского, Латвийского университетов и других учебных заведений.

На основании результатов тайного голосования Ученый совет Тбилисского ГУ принял решение ходатайствовать перед ВАК о присуждении Рэму Наумовичу Блюму-Русаку ученой степени доктора философских наук.

Р. Н. Блюм родился в 1925 году в Могилеве, член КПСС с 1945 года. Во время Великой Отечественной войны работал на заводах в Ленинграде, Саратове; в 1945 г. поступил на философский факультет Ленинградского ГУ, который закончил в 1950 г.; с 1950 по 1951 г. заведовал кабинетом марксизма в Тартуском учительском институте, с 1951 г. становится старшим преподавателем, а затем доцентом кафедры философии Тартуского гос. университета.

Р. Н. Блюм, владеющий немецким, английским и венгерским языками, имеет 56 научных публикаций.

Коллеги и ученики знают диссертанта не только как серьезного ученого, но и как открытого, искреннего и принципиального человека, всегда готового помочь словом и делом. Благодаря своему общительному и живому характеру, остроте и актуальности ставящихся им проблем Рэм Наумович Блюм близок молодежи; недаром в университете уже много лет существует руководимый им философский кружок. Хочется пожелать диссертанту в связи с успешной защитой и накануне 50-летнего юбилея еще много успехов — и научных и педагогических.

И. Р.

Архивные находки

(рассказывает Н. Я. ЭЙДЕЛЬМАН)

2 июня в университете одночасовую лекцию о своих поисках и находках прочел известный историк, пушкинист, доктор исторических наук Н. Я. Эйдельман.

Исторические находки, говорит Н. Я. Эйдельман, бывают двоякого рода: во-первых — теоретические, архивные.

Неверно, что время архивных находок прошло — их количество отнюдь не уменьшается: собсем недавно Н. Покровскому, например, удалось обнаружить никем не описанный многотысячный крестьянский бунт... Архивы хранят еще множество тайн — в том числе и литературных; почти не разобран архив Карамзиных в Тагиле, герценовский архив в Москве...

Исследователя, взявшегося за архивные поиски, ожидают совершенно удивительные ситуации, причем порой он чувствует некую мистическую связь между характером розыска и личностью разыскиваемого — история рукописей Гончарова, конечно, не может быть столь же беспокойной и детективной, как история пушкинских рукописей; мы не удивляемся, если одна из них вдруг попадает в Токио, а другая (сборник ноэлей, непостижимым образом в 30-ые гг. оказавшийся опубликованным в некоей стенной (!) газете) бесследно исчезает... Биография Пушкина — одно из самых лучших его произведений.

Находки, восстанавливая контекст, дают новое прочтение знакомому тексту, строчке, фразе. Известный своей смелостью ответ Пушкина на вопрос Николая (—«Где бы вы были 14 декабря?...» —«Я был бы на Сенатской площади...») звучит по-иному, если мы вспомним продолжение: «...там были мои друзья», объясняющее это действие не политическими взглядами, а чувством корпоративности (разумеется, менее криминальным).

В исторических поисках нет второстепенного, важна любая деталь. Нужны ли для понимания творчества Герцена письма его тетушек? — Конечно, поскольку это важный материал для реконструкции герценовского быта.

История при приближении к ней оборачивается историей отдельных личностей, психология индивидуального поведения выступает на первый план.

Почему среди пяти казненных декабристов оказался Бестужев-Рюмин? Карались «зачинщики», но участие его, прапорщика, в черниговском восстании можно легко приписать влиянию старшего по чину, полковника Муравьева-Апостола... В глазах Николая I Бестужева сделала опасным его обнаружившаяся на следствии удивительная художественная талантливость, совмещавшаяся с потрясающей способностью воздействия на людей («бог знает, что с нами он сделал, мы плакали, целовали крест... он нас гипнотизировал», — вспоминали декабристы).

На площади Бестужев мог быть опаснее Муравьева.

Еще одна загадка эпохи — психология Александра I накануне восстания. (Нам часто кажется «неудобным» такой объект исследования; книгу о психологии Бенкендорфа нам хочется назвать «Пушкин в борьбе с Бенкендорфом». Между тем, для понимания происшедших событий знание этой психологии необходимо).

Непонятно: с одной стороны осведомленность Александра в существовании тайного общества (доносы приходят один за другим; сомневающемуся Аракчееву Александр категорически заявляет: «Нет, общество есть»), с другой стороны — его полное бездействие...

Психология царя может быть объяснена тем, что ситуация, сложившаяся в России к 1825 году, во многом напоминала ситуацию антипавловского переворота 11 марта 1801 года, в котором участвовал сам Александр (известны его слова о тайном обществе: «Не мне их судить»). Александр предчувствует, что на него готовится покушение. Что делать? Начать аресты? Но закрытый процесс сделать невозможно, а общество

(Продолжение см. на с. 2)

АРХИВНЫЕ НАХОДКИ

(Продолжение. Начало см. на с. 1)

достаточно осведомлено о начале его царствования.

Версия ухода Александра известна в историографии; с ней связана и тема старца Федора Кузьмича, очень важная и для Толстого. Самый простой способ проверки этой версии — вскрытие гробницы. Но, оказывается, такое вскрытие уже было сделано в 1921 году, во время голода, когда требовалось золото. И хотя материалы вскрытия не разысканы, все очевидцы подтверждают: гробница была пуста.

Существуют, разумеется, и доводы против, но версия правдоподобна: похороненное тело другого человека неминуемо должно было бы быть удалено из усыпальницы религиозной царской фамилией...

В заключение доктор Эйдельман поделился своей самой удивительной находкой, которая произвела на присутствующих особенно сильное впечатление.

Портрет Ганнибала, деда Пушкина, известен нам со школьных лет по учебникам и энциклопедиям. Но никому не пришло в голову обратить внимание, что орден на портрете... более поздней эпохи и никоим образом не могли принадлежать легендарному арапу Петра Великого! Более того, обнаружилось настоящее имя человека, изображенного на портрете — Меллер-Закоменский, герой Отечественной войны 1812 года!

Предвосхищая справедливый вопрос собравшихся: «Кто же тогда настоящий Ганнибал?» доктор Эйдельман с блеском факира извлек из конверта настоящий портрет пушкинского предка в тюрбане, на этот раз гораздо более колоритный, и этим окончательно покорил аудиторию

Оказывается, в таллинском (!) архиве совсем недавно было обнаружено 30 писем Ганнибала, по которым удалось определить место его заграничной учебы и отыскать его портрет! — Вероятно, именно этой находке мы обязаны посещением Н. Я. Эйдельманом нашего города.

Благодарным слушателям остается только пожелать исследователю много столь же ярих и интересных открытий.

И. Розенфельд

Перед последним экзаменом

Завтра последний экзамен. Как хочется, оставить его скорее позади, сбросить напряжение, почувствовать волю и головокружительную беззаботность. Сейчас это самое заветное желание, и только в короткие промежутки, когда бежишь в библиотеку или за чашкой кофе в студкафе, где-то глубоко-глубоко вспыхнет мысль, что ведь с этим экзаменом уйдет не только какая-то маленькая, уже привычная забота, но уйдет вся университетская жизнь.

Нет, чувство выполненного долга или широко открытой дороги, которая лежит впереди, меня не охватывает. Не охватывает и жажда самостоятельной жизни. А только тихая грусть, чувство, будто тебя выгоняют из рая. И грехов вроде нет, а вот настала пора, и надо уходить куда-то. Я не знаю — куда, только уверена, что за этими стенами я никогда больше не увижу столько мудрых и добрых лиц, никогда не захочется стоять в снегу на коленях (как это мы делали первокурсниками перед окнами любимого профессора — другими способами еще не умели выразить свою признательность за его обаяние, за умение ценить в нас будущих своих коллег, за лекции, каждая из которых останется для нас событием на всю жизнь). И никогда ни с кем не будем больше танцевать на крыше «Ванемуйне», над ночными фонарями, упиваясь свободой и высотой.

Забавного было много, но еще больше было трудного и серьезного в этой жизни. Только скуки не было никогда. И какой непонятной, непростительной кажется жалоба тех, кто изнывал в этих стенах от тоски и оплакивает якобы загубленную жизнь. Наверное, им везде будет скучно. А отчаяние иногда охватывало то ли от усталости, то ли оттого, что уж очень настоятельно требовала жизнь переоценки ценностей, которые еще в школьные времена казались незыблемыми.

А в университете — от лекции к лекции нас учили думать, самостоятельно. Взвешивать, оценивать, не спешить клеймить и навешивать ярлыки на людей и события.

Нас учили видеть мир сложным, противоречивым и любить его таким.

Когда-то на первом курсе нам казалось, что в университете на все наши вопросы наконец дадут ответы. А готовых ответов нам не давали. Нас учили задавать вопросы, учили тому, что иногда важно поставить вопрос, на который, может быть, невозможно ответить. И уходим мы из университета не с «окончательными» истинами, а с суммой вопросов.

Хватит ли жизни, чтобы решить их?

Г. Загоскина

Больше чувства ответственности

В нашем обществе проводится большая работа по искоренению социального зла, в том числе и по ликвидации преступности. Главным участком в этой работе является профилактика, т. е. выявление и устранение условий и причин, способствующих преступлениям.

Большой процент жителей нашего города составляют студенты — будущая интеллигенция, люди, которые через несколько лет начнут руководить различными ведомствами, работать на ответственных местах. Не сейчас ли должно формироваться у них чувство личной ответственности — как по отношению к самому себе, так и по отношению к окружающим?

В последнее время среди лиц, совершающих преступления, довольно часто мелькают также имена студентов ТГУ. Например: на основе § 91 Уголовного Кодекса ЭССР (хищение государственной или общественной собственности путем мошенничества) в 1974 году был привлечен к уголовной ответственности студент Энн Казак. В этом году было предъявлено обвинение студентке ТГУ Тийне Селима по § 102 Уголовного Кодекса ЭССР (убийство своего только что родившегося ребенка).

Но обратная сторона медали показывает, что среди потерпевших также часто встречаются имена студентов. Во многих случаях причиной является небрежное отношение к своей сравнительно небольшой студенческой собственности.

Студенты используют сейчас еще далеко не все возможности профилактики преступности. Участились кражи личных вещей студентов в общежитиях и учебных помещениях университета. В кражах в общежитиях виноваты и студенты, находящиеся на дежурстве и пропускающие в здание посторонних.

Недавно выяснилось, что условно осужденный и разыскиваемый в республике преступник Вадим Винтер нашел себе убежище на целый месяц у доброй девушки в общежитии ТГУ на Ленинградском шоссе, где он позднее также совершил ряд краж.

Широко распространено равнодушное отношение к кражам — пусть милиция ищет. Ясновидение и истории Джеймса Бонда давно превратились в пародию. Общепризнано, что кража небрежно оставленных вещей или предметов из не вакрытых из-за халатности помещений — один из труднейших участников нашей работы. В таких случаях на месте происшествия от преступника не остается никаких следов.

Не обращается также достаточного внимания на свои средства передвижения, оставляемые часто перед общежитием или во дворе без надзора и незапертыми.

Поэтому все студенты должны в условиях весенней усталости, рассеянности, в сутолоке сессии обращаться внимательней и бдительнней хотя бы со своими личными вещами.

Людям, конечно, надо доверять, но в определенных пределах.

Ю. КАЛЬЮВЕЭ,
инспектор отдела уголовного розыска

Первые шаги

И вот, наконец, он у меня в руках, этот небольшой, любовно изданный сборник («Окно», «Ээсти раамат», Таллин, 1975).

Стихи читаются быстро. Вот и прочитаны все 63 стихотворения сборника. Наступает время раздумий. Какое же впечатление оставляет сборник?

Самое первое: хорошие стихи. И не только с точки зрения чисто профессиональной поэтической грамотности. В «Окне» мы встречаем стихи поэтов, подлинно озабоченных проблемами мира, в котором мы живем. И они, каждый по-своему, пытаются решить эти проблемы.

В этом смысле наиболее удалась, по-моему, подборка М. Сафонова «Поле-полюшко». Автор ее смело подчиняет себе и истрические сюжеты («Псков. 1512 год»), и самые современные события («К. звездам»). Лирический герой М. Сафонова многогранен, ему все интересно в этой жизни, он все хочет потрогать своими собственными руками. В творчестве М. Сафонова чувствуется та самая зрелость, о которой так хорошо сказано в его стихах: «Это к нам приходила зрелость, застывая мозолям на руках».

Ярки и своеобразны стихи С. Семененко. И некоторый налет рефлексии («Вечерний сонет», «Элегия») не снижает накала таких лучших стихов подборки, как «В понедельник вечером», «Остров», «Снегири».

Олег Марков представлен в сборнике подборкой «Окно». Стихи его свежи, очень искренни, за их кажущейся безыскусственностью скрывается напряженная работа человека, полностью отдавшего себя Поэзии. Очень жаль, что Олега больше нет с нами: смерть прервала его работу. Но то, что он оставил нам, его стихи, неподвластны забвению.

Подборка стихов Ю. Минералова, «Колючие зёрна», завершает сборник. Автору наиболее удаются стихи о природе. В ее картинах он умеет найти ту необычность и яркость, без которых нет подлинной поэзии.

Музыкальны и нежны стихи Ольги Николаевой. Ее подборка так и называется: «Музыка». Жаль только, что некоторая узость тематики не позволяет поэтессе проявить все грани своего дарования. Впрочем, это дело вкуса. А «de gustibus...»

И, наконец, «Разноцветные осколки» Т. Соколовой. Стихи ее непосредственны («Ах, откуда приплыла ты, фиолетовая туча?», «Я шла по аллее») и откровенны («Вот ведь носит земля растяпу...», «Уходят люди, расстаются», что̀ придает им непередаваемую прелесть. Вот только в строках:

«Чтобы странник — конный,
пеший —
через лес спокойно шел...
А в каком сугробе леший
на ночь логово нашел?»

из стихотворения «Ночные страхи» очень уж чувствуется В. Высоцкий:

«Будь ты конный, будь ты
пеший —
заграбастают,
ну, а по лесу так лешие
и шастают...».

Будем считать, что эта досадная реминисценция случайна.

В заключение хочется поблагодарить издательство «Ээсти раамат» и составителя сборника Бориса Штейна за хороший подарок, который они преподнесли любителям поэзии, выпустив в свет сборник стихов «Окно».

В. Дукальский

Конкурс СНО

16 июня были проведены итоги общеуниверситетского конкурса студенческих научных работ по гуманитарным и естественным наукам. В этом году их было рекордное количество — 430 (в прошлом году — 355). В течение ряда лет больше всего работ на конкурс представлял медицинский факультет; так было и на этот раз (82). Хотя процент участвовавших в конкурсе среди студентов-медиков невелик (6%), их конкурсные работы пишутся не как курсовые или дипломные, а как научные работы (медики заканчивают университет государственными экзаменами). Студенты-медики занимаются научными исследованиями в свободное время, вне учебной работы. Они не видят результатов своей научной работы в зачетной книжке, им остаются только радости открытия, результаты исследования.

Если медицинский факьутет уже в течение ряда лет был «на высоте», то многие другие факультеты начали представлять на конкурс значительное число исследований гораздо позже. Здесь следует отметить экономический, физкультурный и исторический факультеты.

Экономический факультет представил 77 работ (по сравнению с прошлым годом число работ увеличилось более, чем на 30). Молодым ученым этого факультета можно сказать много хороших слов. Большая заслуга принадлежит здесь доценту Э. Улсту, руководящему работой факультетского СНО. Все работы оформлены соответственно требованиям конкурса и очень корректно.

Сравнительно небольшой исторический факультет представил 65 конкурсных работ — вдвое больше, чем другие такие же по величине факультеты. Довольно много научных работ (50) поступило с физико-химического факультета.

Хотя число студентов на экономическом и филологическом факультетах почти одинаковое, последний представил на конкурс только 43 работы (в прошлом году — 45). На юридическом, математическом и физкультурном факультетах было соответственно 33, 31 и 30 конкурсных работ.

Наименьшую научную активность проявили студенты биолого-географического факультета, представившие лишь 19 конкурсных работ (т. е. в конкурсе приняло участие только 4% студентов факультета). Для сравнения можно сказать, что на юридическом факультете этот процент равняется 12, на физико-химическом — 13, на экономическом — 14, на физкультурном — 15, на историческом — 17.

Слабо участвуют в работе СНО студенты младших курсов. Здесь исключением является лишь исторический факультет, окторый смог послать на конкурс 15 работ. Студентам младших курсов не следовало бы забывать, что активное участие в университетских конкурсах и конференциях часто дает студентам возможность ездить на конференции СНО за пределы республики.

Лучшие работы из университета пойдут на республиканский конкурс, который состоится осенью, а оттуда работы, признанные лучшими — на всесоюзный конкурс, проводимый зимой следующего года. Будем надеяться, что среди авторов поступивших на конкурс работ есть будущие лауреаты республиканского и всесоюзного конкурсов.

Т. Нугис, секретарь СНО

Учения ГО

22—23 мая проходили командно-штабные учения гражданской обороны ТГУ, на которых отрабатывались вопросы эвакуации в загородную зону. На снимке: начальник штаба ГО Экономического факультета П. Пеэтс докладывает решение об эвакуации факультета в загородную зону комбинированным способом.

Предолимпийский год

КЛИМЕНКО ВИКТОР. Виктора привел в гимнастический зал его старший брат Михаил Клименко. Неплохой гимнаст, Михаил учил азам спорта младшего брата, но тот, к удивлению многих, быстро, на лету, осваивал и очень сложные элементы. Спортивная судьба Клименко складывалась совсем не просто (хотя в сборную СССР по гимнастике Клименко был включен в 1967г г.). На первенствах страны путь к высшей ступени ему преграждал Воронин. В Мехико Клименко допустил несколько ошибок и не смог выйти в призеры в многоборье, хотя и получил бронзовую медаль за упражнения на брусьях. В Любляне он был в прекрасной форме и мог завоевать золотую медаль чемпиона мира, но досадные срывы на кольцах и вольных упражнениях отбросили его на шестое место. В 1971 году настал день его триумфа. Клименко становится чемпионом Европы. В Мюнхене он становится олимпийским чемпионом в упражнениях на коне! В 1973 году Клименко становится чемпионом Европы во второй раз, а в 1974 году — чемпионом СССР. Виктор Клименко — настоящий боец, один из числа таких трудолюбивых спортсменов, как Михаил Воронин, Сергей Диомидов, Виктор Лисицкий, Николай Андрианов и др.

КОРБУТ ОЛЬГА. Белорусская гимнастка завоевала на XX Олимпийских играх 3 золотые медали (в общекомандном зачете, за упражнения на бревне и за вольные) и одну серебрянную за комбинацию на брусьях. У нее самая большая коллекция высших наград среди участников нашей команды в Мюнхене. 17-летняя чемпионка стала самой популярной спортсменкой Олимпиады. Газеты и журналы посвящали ей целые страницы, телевидение без устали показывало в записи ее выступления на снарядах, болельщики останавливали ее на улице, требуя автографа. Корбут покорила всех удивительной смелостью, фантастическими элементами, которые она продемонстрировала в упражнениях на бревне и брусьях...

Тренер Ренальд Иванович Кныш начал разучивать с Корбут ультрасложные элементы, потому что гимнастка Кныш придумал нечто такое, что даже специалистам казалось несбыточной мечтой: сделать сальто на бревне! (ширина деревянного бруса 10 см). И на брусьях Корбут освоила элемент, который был назван «петлей Корбут».

В самом начале олимпийского сезона у Корбут не все ладилось, были срывы. Специалисты даже поговаривали, что она не годится для команды. Но гимнастка в блестящем стиле выиграла Кубок СССР, и все сомнения в ее нестабильности отпали. А 3 золотые медали, завоеванные на помосте в Мюнхене, доказали, что она одна из сильнейших гимнасток мира.

БЫВАЕТ И ТАК...

Уильям Кобб — бывший борец, но прославился он не победами, а своим весом — 325 кг. Ему приходилось тратить на питание до 35 долларов в день. Популярность мешала Уильяму перейти на диэту: за свой вес он получал доллары. Но сердечный приступ заставил его закончить карьеру самого толстого борца в мире. Коббу удалось похудеть на 54 кг. Теперь он охотится, ловит рыбу, плавает. Но до конца дней Уильям будет считать свою жизнь самой тяжелой. Не из-за того, что и сейчас найдется соперник в его весовой категории, но и потому, что вместе с ним заметно похудел и его кошелек.

В. Матвеев

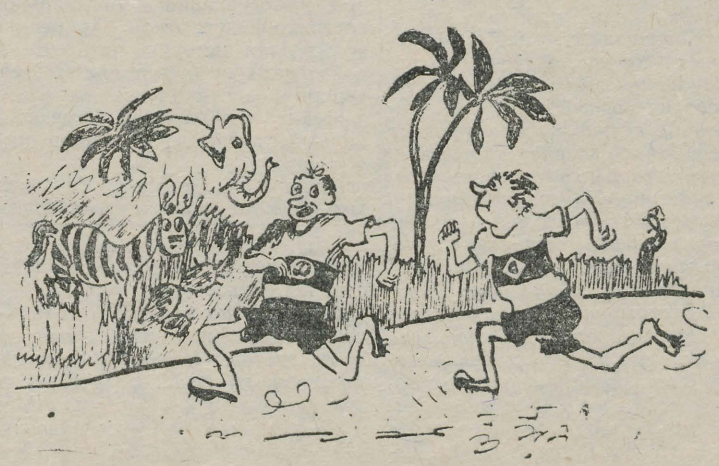

Рис. А. Пыдера

Куда это мы забежали?

Всем первокурсникам

Летняя дружина университета ждет первокурсников в воскресенье, 6 июля с 10 часов (мероприятия открытия см. на доске Летней дружины в главном корпусе).

Все первокурсники, которые не смогли поехать в студенческие строительные отряды, также обязаны явиться 6 июля в штаб Летней дружины.

NB! Форма Летней дружины выдается 6 июля. Просим строго соблюдать распорядок дня открытия. В главный корпус рекомендуется явиться не позднее 10 часов, т. е. опоздавшим не гарантируется форма по размеру и жилье в общежитии со всеми удобствами.

Успехов в окончании сессии!

Штаб Летней дружины ТГУ.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 3591. МВ-06195.

AR Fr. R. Kreutzvaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 29 | Reedel, 27. juunil 1975 | XXVII aastakäik

Teadusliku raamatukogu uue hoone vundamendisüvis. Algus on tehtud. T. ILOMETSA foto

ENSV 35. aastapäev

Paul Vihalem meenutab...

Eesti kodanluse esindajad välismaal püüavad praegugi jätkata endist teooriat sellest, et eesti rahvusele olevat kommunism võõras ning nõukogude kord väljastpoolt peale surutud. Juba 1917. a. sündmused tõestasid vastupidist. Bolševikud said enne Oktoobrirevolutsiooni Eestimaa nõukogudes ja armee osades, ka eesti polkudes absoluutse enamuse, pooled kohad Vene Asutava Kogu Eestimaa saadikukohtadest. Nõukogude kord purustati Eestis 1918. a. veebruaris Saksa imperialistide poolt, 1919. a. varakevadel Antante'i poolt organiseeritud sõjakäiguga.

1933. a. võimule pääsenud Hitler kuulutas avalikult, et tema eesmärgiks on vallutada Venemaa ja rajariigid (Eesti jt.) saksa asustamisaladeks. Pärast Müncheni lepingut loobusid Inglise, Prantsuse ja Poola valitsused sõlmimast sõjalist liitu Nõukogude Liidu ning Balti riikidega. Eesti valitsus sõlmis 1939. a. juunis Saksamaaga lepingu, et ta ei lähe appi ühelegi Saksa agressiooni ohvrile. Sellega tühistati ühepoolselt Rahvaste Liidu pakti alusel kehtiv appiminekukohustus. Kogu Eesti kodanlus toetas Saksamaale orienteeruvat poliitilist kurssi. Viimase grupina ühines vapsfašistidega Jaan Tõnisson koos oma poolehoidjatega, kes soovitasid 1940. a. jaanuarikuu riigivolikogu järelvalimistel hääletada vaps Liiga poolt.

Ainuke poliitiline jõud, kes fašismi vastu võitles, oli EKP poolt juhitav töölisklassi ühisrinne, mis loodi 1935. a. Saksa sõjakonjunktuuri mõjul kasvas Eesti töölisklass 30% võrra, ametiühingute liikmete arv kahekordistus. Mõlemate riigivolikogu järelvalimistel 1939. ja 1940. a. võitsid ühisrinde kandidaadid. Pärast juunipööret läbiviidud üldvalimistel sai kommunistide ja parteitute blokk 92,8% häältest.

Eesti töölisklassi arvulise ja ideoloogilise tugevnemise tingimustes hakkas 1920. aastate lõpupoolel uuesti tugevnema marksismi levik õppiva noorsoo hulgas. Tekkisid marksistlikud ringid, mille juhid olid tihti ka üliõpilaskonna juhid. Mõnikord oldi isegi liiga julged. Haapsalu seminaris peeti K. Marxi mälestusaktus, mille lõpul pasunakoor mängis «Internatsionaali». Sama laulu laulmine praeguses ülikooli kohvikus K. Marxi aktusel, kus kõnega esines prof. P. Tarvel, erilist survet välja ei kutsunud. Haapsalu asja aga arutati pikaltlaialt mais 1931 Riigikogus ning see lõppes seminari likvideerimisega. 1931. a. lõpul peeti ainukese koolinoorsoo vabariikliku organisatsiooni — Eesti Noorsoo Keskliidu (ENK) — aastakoosolekut, kus rühm üliõpilasi süüdistas liitu marksismi propageerimises. Olin sel ajal liidu esimeheks. Pidime näituselt ühe töölisnoorte rongkäiku kujutava foto allkirja «Me samm on mürsk kodanluse kerre» siiski kõrvaldama. Ega liidu avalikel koosolekutel ei saanud muidugi marksismi propageerida, kuid natsionalismi, sotsialismivaenulikkust seal ka ei propageeritud. Isiklike kontaktide varal loodi aga tihe side marksismi tunnustavate või sellele lähedal seisvate noortega. Otstarbeka taktika tõttu varises reaktsiooni kallaletung 1931. a. koosolekul kokku. ENK juhatusse valiti ainult üliõpilastest marksistid, viiekordse ülekaaluga oma vastastest. Aasta hiljem kaotas aga ENK oma mõju. Surve haridusministeeriumist oli liiga tugev.

Akadeemiline Sotsialistlik Ühing, mille esimeheks olin 1932—1934, suleti sisekaitseülema poolt 25. juunil 1938. Õppeedukuse ja auhinnatöö tõttu pääsesin siiski aspirantuuri ja 1938. a. sügisest olin vastasutatud tööõiguse professuuri õppeülesannete täitja. Kuu aega enne juunipööret see koht likvideeriti K. Pätsi ettepanekul, sest õppeülesandetäitja olevat kommunistliku meelsusega.

Kolmekümnendate aastate lõpul tekkisid uued organisatsioonid, registreeritud ja illegaalsed, mis ühendasid mõttekaaslasi. **Pärast juunipööret 1940. a. oli näha, et rasketes ja keerukates olukordades tehtud organisatsiooniline ning propagandistlik töö oli kandnud vilja. Vabariiklikel koosolekutel oli palju vanu tuttavaid võitluskaaslasi. Mind suunati algul siseministri, hiljem töö rahvakomissari asetäitjaks, 1941. a. mais määrati mind aga ENSV töö rahvakomissariks.**

Hea lugeja,

olgu siis öeldud, et meie nüüd puhkusele läheme. Tõsi, 1. juulil ilmub küll veel üks leht lõpetajate nimekirjadega, kuid sisulise punkti paneme siiski sellele leheaastale siin ja praegu.

Võib juba kujutleda, mida hakkad Sina peale oma suvega. Oled Sa tudeng, siis lähed kindlasti oma eksamitest vaevatud vaimu malevasse kosutama; oled Sa õppejõud, siis püüad üle hulga aja jälle p ä r i s e l t oma perega olla või, kes teab, ehk ohverdad sellegi ainsa puhkusekuu teadusele.

Mida lõppeva aasta leht Sulle tõi, see on ja jääb, seda ei saa enam tagasi võtta. Mis puudu jäi, tuleb tulevikule juurde mõelda. Sest alati jääb midagi puudu, kunagi pole küll. Selles seisnebki liikumise mõte.

Nii või teisiti on meil põhjust Sind tänada: kirjutasid Sa meile, siis kaastöö eest, ei kirjutanud, siis aitäh sellegi eest, et lugemisega meie tegemistes osalesid. Meie selle aasta eriline tänu kuulugu aga dots. Tullio Ilometsale, dots. Jüri Andile, üliõpilastele Jüri Roosaarele, Aime Kortsule, Peeter Oleskile, Mart Kadastikule, Mihkel Mutile, kino-fotolaboratooriumi operaatorile Jüri Laanele.

Ja ongi lahkumiseks kõik. Hüvastijätt saab lühike: käeviibe ja julgustav naeratus. Mida inimlapsele muud vajagi. Iseäranis, kui tal puhkus ees seisab ja kui jällenägemine sünnib üsna pea.

K õ i k e h e a d! *Toimetus*

Meie komsomol

Ühiskondlikust tööst

Õigusteaduskonnas on vastu võetud komsomolikoosoleku otsus, milles nähakse ette, et iga üliõpilane teeks ühiskondlikku tööd. Nii kasvab üliõpilaste omaalgatus, laieneb õppeprotsess — üliõpilane valmistub ühiskondlik-poliitilise praktika arvestuseks. Ühiskondliku töö kogemusi läheb noorel spetsialistil ka töökohal tarvis.

Igal üliõpilasel on omad huvid, kalduvused, võimed. Seetõttu on oluline leida sobiv ülesanne. Ühiskondlikku tööd ei tule ära segada ühekordsete komsomoliülesannetega või muu mitteperioodilist laadi tegevusega. Meie arvates peab ühiskondliku töö raames täidetav ülesanne sisaldama loomingulisi elemente ja olema täitjale huvipakkuv.

Statistika näitab, et Õigusteaduskonnas ühiskondliku tööga üsnagi hõivatud üliõpilased õpivad võrdväärselt teistega, enamasti isegi paremini. Ilmselt kaasneb ühiskondliku hõivatusega omadus aega ratsionaalselt jaotada.

Tublimatele üliõpilastele on usaldatud ideoloogilise töö juhtimine komsomolibüroode kaudu kursustel, teaduskonnas. See on raske ülesanne, sest sisaldub ju kõigis meie ettevõtmistes orgaanilise momendina maailmavaateline aspekt. Kõrgemas koolis kujunev spetsialist peab olema heade teadmistega erialal ja ideelis-poliitiliselt kindel. On hea, kui üliõpilane annab oma võimed teaduskonna, ülikooli käsutusse. Pole aga ka selles midagi halba, kui ta osaleb mõnes muus organisatsioonis, sest noorust iseloomustab aktiivsus. Õigusteaduskonna üliõpilasi võime kohata miilitsa lastetoas, sotsialistliku seaduslikkuse komisjonis, ühingus «Teadus» jm.

Õppetööga tegeleme plaanipäraselt, n.-ö. kindlas rütmis. Ülepakkumist ei tohi olla ka õppetööväliselt. Teame kõik, et pole midagi naeruväärsemat kui teha üritust ainult ürituse pärast. Meid huvitab sisu. Nii on lugu ka ühiskondliku tööga. On õige, kui I kursuse üliõpilased eelkõige ülikooli õppeprotsessi sisse elavad. See annab neile kindlustunde edaspidi oma võimeid kõige paremast küljest avaldada. Samuti saab teaduskonna aktiiv hoolikalt kaaluda, millises suunas esmakursuslasi rakendada.

Meie kogemused näitavad, et lai hüvidering, seeläbi erinevates suundades ühiskondlik rakendatus loovad soodsad tingimused kollektiivi kujunemiseks. Nii näiteks täidab iga Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane keskmiselt 1,7 ühiskondlikku ülesannet, keskmine hinne talvisel eksamisessioonil (5 eksamit — 50 üliõpilast) oli 4,33. Valitavates komsomoliorganites osaleb 11 üliõpilast, ametiühingu organites 3 üliõpilast, RSR-i liikmeid on 5, rahvamalevas 23 üliõpilast jne. Kursusel on korraldatud kõige erinevama sisuga ettevõtmisi alates spordipäevadest ning lõpetades tõsise muusika õhtuga TRÜ muinasteaduste muuseumis. Organiseerimismured on murtud just tänu sellele, et spordiüritusi korraldavad spordihuvilised, poliitinformatsioone RSR-i patrioodid, isetegevuskonkursse hakkajamad taidlejad jne.

Kõige selle koordineerimisega peab kursusel hakkama saama kursuse komsomolibüroo, kuhu valitud üliõpilastel peab eelkõige olema autoriteeti kaaslaste silmis. Printsipiaalsus ja sõnade kaalukus tulevad kursuse elule ainult kasuks. Tugev ühiskondliku töö kaader oskab kursuse elu tihedalt siduda teaduskonna omaga.

Üliõpilase tegevust peegeldab ka arvestuskaart, kuhu kantakse tema ühiskondlikud ülesanded kursuste kaupa ning hinnang nende täitmisele.

RAUL NARITS,
Õigusteaduskonna
komsomolisekretär

LINNAASJAD AJADA, ÜLIKOOLI OMAD NIIKUINII

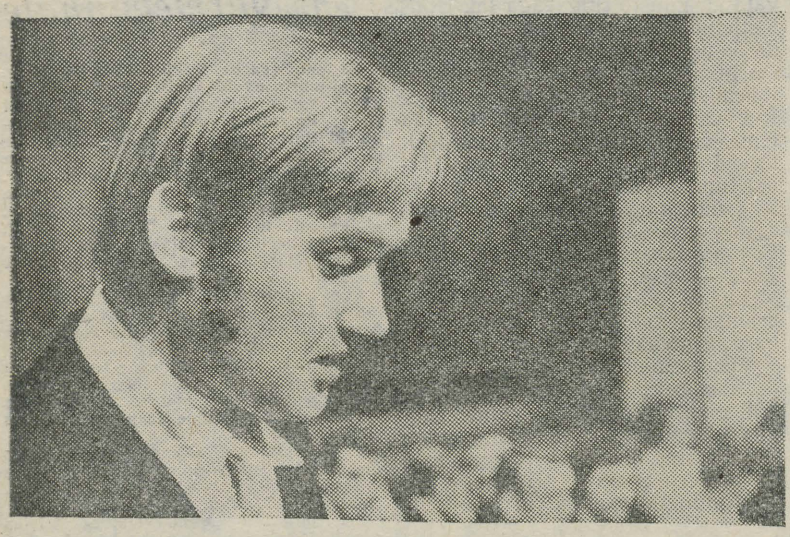

Seoses uuele töökohale siirdumisega tegi EKP TRÜ komitee oma istungil 23. juunil ettepaneku TIIT KOLDITSI vabastamiseks ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri kohustest. Järgmisel päeval toimunud uue linnanõukogu esimesel istungjärgul valiti ta Tartu Linna TSN Täitevkomitee aseesimeheks.

Õnnitleme!

Rektor õnnitleb

75. sünnipäeva puhul vanemtöödejuhataja jaoskonna töölist Paul KIKASKIT, 60. sünnipäeva puhul sama jaoskonna laudseppa Kaljo VALKI, 50. sünnipäeva puhul elektrik Alfred AINVERI, kergejõustiku kateedri vanemõpetajat Evi KRASSI, avaldades talle tänu teenete eest spordiõpetajate kasvatamisel ja kergejõustiku edendamisel ülikoolis, ning taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri vanemlaboranti Ella TAMMEMÄGE, tänades teda kauaaegse eeskujuliku töö eest, ja soovib juubilaridele edu edaspidiseks.

1. juunil siirdus pensionile pärast 37 aasta pikkust eeskujulikku teenistust ülikooli konstrueerimis-eksperimentaalosakonna spetsialist Hans UIGA. Rektor tänab tehtud töö ja ülikoolile osutatud teenete eest ning soovib jaksu edaspidiseks.

KUIDAS ON LOOD ASPIRANTUURIGA?

Aspirantuur on olnud ja on ka edaspidi üks efektiivsemaid vorme teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel. Väitekirja kirjutamine igapäevase kutsetöö kõrval osutub ülimalt raskeks, statsionaarne aspirantuur aga võimaldab saada selleks 3 aastat vaba aega, mittestatsionaarne 4 aasta jooksul igal aastal 30 kalendripäeva lisapuhkust ja nädalas ühe vaba päeva.

Aspirantuuri puhul kinnitatakse teaduslik juhendaja, kes suunab ja kontrollib aspirandi tööd ning on kaasvastutaja aspirantuuri edukuse eest. Viimane sõltub aga sellest, kui tulemusrikkalt ja otstarbekohaselt aspirantuuri kasutatakse. Mitte alati ei saada soovitud tulemust. Ja et seda üsna tihti juhtub, ongi aspirantuuriprobleemid pidevalt olnud päevakorras ülikooli nõukogus, teaduskondade parteiorganisatsioonides ja nõukogudes ning ka ajalehtedes. Vastu on võetud palju ja seejuures rangeid otsuseid, kavandatud abinõusid olukorra parandamiseks. Kuid puudujäägid on visad kaduma. Mõnedest tahaksin alljärgnevalt rääkida.

Käesoleva viisaastaku 4 aastaga on ülikooli aspirantuuri lõpetanud 171 aspiranti (121 statsionaarselt, 50 mittestatsionaarselt). Nii ülikooli kui ka vabariigi õppejõudude ja teadlaste pere on sellega saanud märgatava kvalifitseeritud täiendus e. Oleks rõõm, kui kõik 171 aspirantuuri lõpetanut, kasutades aspirantuuri eeliseid, tulnuks sellega edukalt toime. Aga ei tulnud. Kraadiga õppejõudude ja teadlaste arv pidanuks palju suurem olema. Väitekirja on tänaseni kaitsnud eespool nimetatuist vaid 105 (tähtajaks aga veelgi vähem). Ülejäänute hulgas on käesoleval ajal 23 ülikooli töötajat. Ei taha öelda, et aspirandid ise ja vastavad kateedrid tegemata jätmise pärast ei muretseks, ometigi kipuvad kõrgemalseisvad instantsid seda rohkem tegema. Iga vastuvõetud otsuse rakendamiseni kateedrites ei jõuta, kuigi see nii peaks olema. Sest ikka kateedrist saab kõik alguse: aspirantuuri planeerimine, plaani täitmine, kandidaatide valik, nende erialane ja ideelis-poliitiline ettevalmistus, aspirandi töö suunamine, kontrollimine. Eeskujuks saab tuua NLKP ajaloo, soome-ugri keelte, matemaatilise analüüsi, neuroloogia ja neurokirurgia, anorgaanilise keemia jt. kateedreid, kus töösse aspirantidega suhtutakse suure vastutustundega, kus aspirantuuri lõpetajad esitavad valmis väitekirja tähtajaks.

On tuntud tõde, et aspirantide valikust oleneb peaaegu kõik. Aspirandikandidaat peab olema hea ja väga hea õppeedukusega kõrgemas koolis, andekas, töökas, sügava huviga teadusliku töö vastu, kohusetundlik, aktiivne ühiskondlik-poliitilisel alal. Loetelu võiks veelgi jätkata. Muret teeb aga olukord (ja seda juhtub peaaegu igal aastal), kus aspirantuuri on suunatud isik, kelle hinnetelehel esineb hulganisti rahuldavaid. Kui tihti on vastuvõtukomisjonil tulnud raske südamega anda mõne kandidaadi suhtes jaatav otsus, või veelgi halvem — eitav otsus. Käesoleval aastal on aspirantuuri dokumendid vormistanud senini 36 isikut, neist 17-l esineb rahuldavaid hindeid. Väga hea õppeedukusega kandidaatide arv ei ulatu 10-ni. Siit tõsine küsimus: kuhu jäävad kõrgema kooli kiitusega lõpetanud? Miks kateedrid eelkõige neid ei suuna aspirantuuri? ÜLKNÜ liikmeid on ainult 16, NLKP liikmeid vaid 8. Kas need arvud ei ole liiga madalad ja ei näita paljude kateedrite ja juhendajate passiivsust aspirandikandidaatide ettevalmistamisel, sealhulgas ka ideelis-poliitilisel alal? Üliõpilasena kirjutatud võistlustöid on ainult 15-l, ÜTÜ-sse on kuulunud vaid 22. Aga miks mitte kõik kandidaadid? Kas selles ei peitu seos aspirantuuri edukusega — 1972. a. lõpetas aspirantuuri edukalt 64% lõpetajatest, 1973. a. 65,8%, 1974. a. 57%. See on vaid veidi üle poole. Vähe.

Oma osa etendab siin ka juhendamine. Aspirantide tänu kuulub eelkõige neile juhendajaile, kes on nõudlikud ja vastutustundlikud. Ülikoolis on sellisteks prof. P. Ariste, prof. G. Kangro, prof. E. Raudam, prof. kt. J. Kalits, prof. V. Past, prof. S. Nõmmik, dots. U. Palm, prof. J. Saarma jt. Nende hinnangud aspirandi tööle on alati printsipiaalsed, nendel ei pea paika nn. viimase päeva teooria, nende aspirantide töö on juba algusest peale nii korraldatud, et nad esitavad töö valmis kujul alati õigeaegselt. (Teatud osal lõpetanutest on ju selgunud alles aspirantuuri viimasel päeval, et väitekiri ikka valmis ei saa, kuigi juhendaja on eelmisel atesteerimisel tööle hea hinnangu andnud.) Siit järeldus: aspirantide atesteerimine on sageli formaalne. On olnud juhtumeid, kus juhendaja ei leia aega aspirandi väitekirja valminud osade läbilugemiseks!? Nähtavasti on väga vajalik, et teaduskondade nõukogudes süstemaatiliselt kuulataks juhendajate aruandeid nende tööst aspirantidega.

Ülikool on arvestanud teaduse arengut ja kasvavaid nõudeid kaadrile ning planeerinud tulevaseks viisaastakuks aspirantide vastuvõtu suurenemise. Kahjuks on kõrgemalseisvate plaaniorganite poolt viimastel aastatel, aga samuti ka eeloleva viisaastaku plaanide osas tehtud olulisi korrektiive, millega tunduvalt vähendatakse statsionaarse aspirantuuri osa. Ülikool ja ENSV Kõrgema Keskerihariduse Ministeerium on oma vastupreten, sioonid küll esitanud, kuid on päris loomulik, et kateedrid peavad oma taotlusi aspirantuurikohtade saamiseks põhjalikumalt kui seni argumenteerima (teaduskonna, kateedri arengu perspektiivid, kaadrivajadus, tingimused aspirantuuri efektiivseks kasutamiseks, hästi ettevalmistatud kandidaadid jne.) ja neid rohkem ka õigustama.

S. LAAR,
aspirantuuriosakonna
juhataja

Viimased lõpuaktused toimuvad:

Kehakultuuriteaduskonnas 28. VI kl. 11, Ajalooteaduskonnas 30. VI kl. 12, Arstiteaduskonnas 1. VII kl. 12 ja Filoloogiateaduskonnas 2. VII kl. 12.

FOTOD...

Tartu Ülikooli kirurgiakliiniku avamise 100. aastapäevaga seoses peaksid pakkuma huvi leheküljed siimapaistvast kirurgist Ernst Bergmannist (1836—1907) Ajaloo Keskarhiivi fondis «Postimees» (f. 2111, nim. 1, s.-ü. 5722). Pildimaterjal on talletatud fondi arvatavasti 1936. a., kui teadlase sünnist möödus 100 aastat, ja kujutab endast lehti saksakeelsest pildiajakirjast, välja antud peale E. Bergmanni surma. Ülevaade pildis ja sõnas on saadud rubriigist «XIX sajandi suurkujud fotograafias». Fotodel on E. Bergmann üliõpilasena 1859. a. koos kaaslastega, 1877. a. Vene-Türgi sõja ajal koos vene sanitaararstidega (foto paremal). Pidulik foto on E. Bergmannist tseremooniarõivastuses koos abikaasa ja vanema tütrega pärast Edinburghi ülikooli audoktoriks valimist (foto vasakul). Maailmakuulsa kirurgi konsultatsioonidest on kaks fotot: üks Venemaalt samovariga teelaua taga, teine 1906. aastast Konstantinoopolis koos Türgi sõjaväearstidega pärast sultan Abdul Hamidi lemmiktütre opereerimist. Avaldatud on ka kaader ühest esimesest filmivõttest: Bergmann operatsiooni juures. Operatsioonist võtavad osa professorid Mehhikost, Potsdamist, Moabiti haiglast Berliinis.

Kõigi fotode avaldamine mõnes teises ülikooli väljaandes oleks tervitatav.

MALLE LOIT

ERNST BERGMANNIST

Veel kord Tartu ülikooli esimesest rektorist, aga seekord mitte tema nime hääldamisest,

sest minu arvates on vaidlus George-Frédéric Parrot' nime hääldamise üle tühine, võrreldes sellega, mis on meil veel teha selle silmapaistva mehe elu ja tegevuse tundmaõppimisel, uurimisel ja laiematele hulkadele tutvustamisel. Esmajoones tema pedagoogilised vaated, tema üldine haridusprogramm (mis haaras kogu hariduse ja teadusliku uurimistöö kompleksi, alates vallakoolidest kuni Professorite Instituudini ja Teaduste Akadeemiani), tema võitlus selle teostamise eest, saavutused ja ebaõnnestumised. Sellega seoses tõusetub probleem tema koostööst ja suhetest Riia superintendendi G. Sonntagi, Kanepi praosti J. Ph. Rothi ja O. W. Masinguga — millisel määral oli nende isikute koolialane töö kooskõlastatud ühtne programm, või oli siin tegemist juhusliku, ajavaimust kantud kokkusattumisega? Missugused olid nende püüdluste kokkulangemised ja missugused erinevused? P. Prüller on andnud ülevaate G. F. Parrot'st kui Tartu Ülikooli füüsikaprofessorist, kuid ka see küsimus vajaks süvenenumat uurimist — olid ju oma aja silmapaistvad loodusteadlased E. Lenz, W. Struve, Chr. Pander, H. Hess, A. Kupfer, K. E. v. Baer, tema poeg J. F. Parrot jt. tema õpilased.

On teada tema suured teened rüütelkondliku *Landesuniversität*'i muutmisel keiserlikuks, s. o. riiklikuks ülikooliks. See oli pikka aega, suuri pingutusi ja suurt osavust nõudev võitlus, mida 12. detsembril 1802 kroonis edu. Kas oleme endale selgeks teinud ka selle akti kogu tähenduse? Peaaegu midagi pole aga teada G. F. Parrot' suurest organisatoorsest tööst ülikooli rektorina ja juhtiva professorina, tema pidevast võitlusest varsti pealetungi alustanud reaktsiooniga. Tema tegevusest Peterburi akadeemikuna teame hoopiski vähe, ometi oli tema teene see, et akadeemiline füüsika kabinet muutus alles tema ajal tõeliseks kaasaegseks füüsika laboratooriumiks (akad. S. I. Vavilovi hinnang). Kuid G. F. Parrot' organisatoorne töö ei piirdunud Peterburis ainult füüsika kabineti reorganiseerimisega. Näiteks W. Struve biograafid rõhutavad, et Struve oli see mees, kes lõi Pulkovo observatooriumi. Tegelikult siirdus ta Pulkovosse alles siis, kui uue observatooriumi hoone oli G. F. Parrot' juhendamisel juba valmis ehitatud. Tõsi, kogu ehitustöö toimus tihedas koostöös W. Struvega ja teiste teadlastega. Aga G. F. Parrot'l oli sealjuures küllaltki suur organisatoorne osa (üldse küsimus uue astronoomia observatooriumi ehitamisest Peterburi lähistele tõusis täie teravusega alles G. F. Parrot' siirdumisel Peterburisse. Tema koostas esimese projekti ja eelarve, mida hiljem tunduvalt laiendati ja suurendati). Üldiselt on teada, et Aleksander I lubas tal endale saata märgukirju kõige mitmekesisemates küsimustes, ta saatis märgukirju ka Nikolai I-le. Aga mis oli nende märgukirjade sisu? Missugused olid need küsimused, mille eest ta väsimatu, otse imetlemisväärse visaduse ja isegi põikpäisusega võitles, missuguseid võtteid ja meetodeid kasutas? Olulist osa neis märgukirjades etendas talurahvaküsimus. A. Traat on puudutanud G. F. Parrot' osa 1804. a. Liivimaa Talurahvaseaduse ettevalmistamisel, aga tema hilisemad arvamusavaldused on seni veel valgustamata. Teine probleem, mis teda kõitis, oli suure Vene impeeriumi rahvaste probleem. Tema kirjades Nikolai I-le peegeldub suur huvi nende vastu, usk iga rahva arenemisvõimeisse ja püüd kindlustada kõigile rahvastele üheõiguslus (küsimus, mis alles nõukogude korra tingimustes ja hoopis erineval teel, kui tema seda kujutles, on lahenduse leidnud). Suur ja konkreetne oli G. F. Parrot' programm Vene impeeriumi igakülgseks tundmaõppimiseks. Eriti Kaug-Põhja rajoonide tundmaõppimise programmi väljatöötamisel oli tal tihe koostöö admiral Krusensterni ja W. Struvega — selle mõju ulatub üle K. E. v. Baeri, Middendorffi ning Bungede väga kaugele, võib-olla meie ajani välja. Tema sõnastas esimesena mõtte Põhjapooluse uurimise võimalustest õhupalli abil. Ja millised olid selle silmapaistva mehe filosoofilised vaated? Mil määral oli ta prantsuse valgustajate-entsüklopedistide «sakslaste poolt lahjendatud» järelvirvendus, või oli ta valgustusaja filosoofide mõtete edasiarendaja tolleaegsetes konkreetsetes Venemaa tingimustes? Millisel määral oli ta «natuurfilosoofilise kallakuga stiihiline materialist» — kuigi ta oma õpikus vaidleb küllaltki teravalt igasuguse «natuurfilosoofilise luulelennu» vastu? Ootame filosoofia ajaloo tundjailt nendele küsimustele vastust. Ka tema teaduslikud tööd pole veel igakülgset analüüsi leidnud — oli ta oma aja tasemel, oma ajast ees (nagu ta ise arvas) või oma ajast maha jäänud? Mil määral peegeldub õpetaja oma õpilase E. Lenzi tunnustust leidnud füüsika õpikus?

Nagu näha, on lahendamist vajavate küsimuste ring väga lai. Ülalloetletud küsimused aga ei ammenda kaugeltki kõiki probleeme seoses inimesega, kes meie ülikooli kujunemisloos määravat osa etendas. Kui vähegi süvenenumalt tegelda tema materjalidega, suruvad küsimused ennast ise peale. Nende kõrval tundub vaidlus selle üle, kuidas ta (suurema või vähema tõenäosusega) oma nime hääldas, tühisena. Ei too sellesse küsimusse selgust ka ENE — seal on märgitud, nagu oleks G. F. Parrot koguni šotiprantsuse päritoluga. Arvatavasti kasutas vastava artikli autor ainult F. Bienemanni teost G. F. Parrot' ja Alexander I suhetest. Seal on küll muuseas märgitud, et perekonnas **olevat olnud** ka legend, nagu oleksid nad šoti päritoluga, kuid ka F. Bienemann ise rõhutab hiljem mitmel puhul Parrot' prantsuspärasust. Ei tea küll, miks ENE toimetus ei pidanud vajalikuks tutvuda G. F. Parrot' 200. sünniaastapäevale pühendatud konverentsi materjalidega (ilm. 1967), kus on põhjalikult valgustatud tema päritolu küsimust. Asi ei seisne mitte bioloogilises kuuluvuses ühe või teise rahva (rahvuse) hulka, vaid asi seisneb selles, «missuguse vaimu produkt» inimene on. Arvatavasti on NSVL Teaduste Akadeemia liikmete täieliku nimestiku koostajad (ilmus 1974. aastal ja on kättesaadav TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas) lähtunud allakirjutanu seisukohale lähedastest mõtetest, märkides seal: Паррот, Егор Иванович (Вернее Паррo Жорж Фредерик, Parrot, Georg Friedrich).

E. KUDU

Vastuseks Pent Nurmekunnale

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» k. a. 18. numbris avaldas allakirjutanu artikli «Veel Tartu Ülikooli esimesest rektorist G. F. Parrotist», milles püüdis tõendada, et Parrot' nime ainuõige hääldamine on *parroo*. Sellega ei taha nõustuda Pent Nurmekund. Sama ajalehe k. a. 27. numbris ilmus tema kirjutis «Hääda selle Parrotiga!» P. Nurmekund väidab, et Parrot' nime peab hääldama *pörot*, kuna selliselt hääldatakse seda Prantsusmaa põhja-, kirde- ning idamurrete alal.

Üheski prantsuse foneetika õpikus pole ma leidnud nõudmist, et (kasutades P. Nurmekunna väljendeid) murdesõnadele ei tohi peale suruda kirjakeelset hääldamist. Mis puutub konkreetselt sõnadesse ja nimedesse lõpuga *-ot*, siis kirjutab näit. P. Fouché oma teoses «Traité de phonétique française», Paris 1956, lk. 405:

«*T* hääldatakse sõnas *dot* ja nimes *Lot*, inglise keeles sõnas *black-not* — ja võõrkeelsetes nimedes *Duns Scot, George Eliot, Thot, Tot* jt.

See täht on tumm kõikides teistes prantsuskeelsetes sõnades ja nimedes: *agrot, caillot, gigot, pot, sabot* jt. —, *Amyot, Biot, Drouot, Guizot, Marbot, Nicot, Renaudot, Stavelot* jt.»

P. Fouché ei puuduta üldse murdelise hääldamise probleemi. Kas siis nüüd (millal nimelt?) on prantsuse foneetikas kehtestatud nõudmine, et nimede hääldamisel peab tingimata arvestama murdelisi eripärasusi?

VOLDEMAR VAGA

PILK IDAMAADE VAIMUVARASSE

Kong-Zi mõtteid

Vanaaja ühe suurima mõtleja, hiina väljapaistva klassiku Kong-Zi (VI—V s. e.m.a.) nimi ei vaja kommentaare: ta kuulub nende väheste hulka, kelle kohta inimkultuuris ei suuda kõigutada ei sajandid ega isegi aastatuhanded.

*

Õpetatud inimene, kes püüdleb tõde, kuid tunneb häbi kehva toidu ja rõivaste pärast, ei vääri, et temaga kõneldaks.

*

Üllas inimene mõtleb voorusele, väike inimene mõtleb mugavusele. Üllas inimene mõtleb seadusele, väike inimene mõtleb omakasule.

*

Suur inimene tunneb kohustust, väike inimene tunneb omakasu.

*

Mitte sellepärast ei tule muretseda, et sul pole endale vastavat kohta, muretseda tuleb hoopis sellepärast, et olla selle koha vääriline. Ärge muretsege sellepärast, et teid ei tunnustata, vaid elage nii, et väärida tunnustust.

*

Kui näete väärtuslike omadustega inimesi, siis püüdke neile sarnaneda; kui näete inimesi, kel pole väärtuslikke omadusi, vaadake endi sisemusse.

*

Suur inimene soovib olla aeglane sõnades, aga kiire tegudes.

*

Vooruslik ei jää üksi. Ta leiab ilmtingimata kaaslasi.

*

Vead sõltuvad sellest, kes neid teevad. Vigu vaadeldes saame teada, kas inimene on vooruslik.

*

Vanasti ei armastanud inimesed rääkida, sest neil oli häbi, kui nad ei suutnud elada vastavalt sõnadele.

*

Kes kuuleb hommikul tõde, võib õhtul surra.

Hiina keelest MAIE KARK,
inglise fil. V k.

Lõvitegijad

Kusagil linnas elas neli brahmaanipoega parimas sõpruses. Kolm neist olid jõudnud õpingute lõpuni, kuid minetanud terve inimmõistuse. Üks aga oli selle säilitanud, kuid oli õpinguile selja pööranud. Kord küsiti neilt mõttesalmide kujul: «Mida on väärt teadus, kui midagi ei tehta, ei minda võõrsile, ei rõõmustata kuningaid ega teenita raha?»

Niisiis siirdume Idamaale. Kui nii oli tehtud ja käidud tükk maad, ütles vanim neist: «Oh, neljas meist on harimatu, kuid terve inimmõistusega. Ja ometi ei saada kuninglikku kingitust üksnes mõistuse varal ja teaduseta. Seepärast mingu ta koju!»

Seepeale ütles teine: «Annan talle enda poolt kogutu. — Hei, sina terve inimmõistusega, mine oma koju, sest sul puudub teadus!»

Seepeale ütles kolmas: «Oh, seda ei sobi teha, sest oleme juba noorusest peale koos mänginud! Seepärast tulgu ta kaasa, väga auväärne, ja saagu osa meie poolt omandatud varast. Sest mida peaks tehtama õnnega, mis mõrsjana kuulub vaid ühele ja mida lõbutüdrukuna ei kasutata ühiselt kõikide rändurite poolt. Ihnsate kaalutlust mööda on midagi kas meie või mõne teise oma. Õilsate juures on terve maailm nagu üks perekond. Seepärast tulgu ta kaasa!»

Seejärel märkasid rändurid surnud lõvi konte metsas. «Hei, nüüd antakse näide teadusest! See olend on surnud. Meie teeme ta teaduse abil elavaks. Mina teostan kontide kokkupaneku.»

Ja seepeale teostaski üks hoolikalt kontide kokkupaneku. Teine seadis naha, liha ja vere. Kolmandat aga, kes oli ametis elu üleandmisega, takistas selles tervet inimmõistust omav vend. «Hei, isand, pea kinni! Sellest saab lõvi! Kui teed ta elavaks, surmab ta meid kõiki!»

Seepeale vastati talle: «Minu teadus ei ole viljatu, sina narr!»

Seepeale ütles talle kõnetatu: «Siis oota üks silmapilk, kuni ronin puu otsa!»

Kui see oli toimunud ja lõvi saanud elavaks ning tõusnud jalule, surmas ta kõik kolm. Neljas aga laskus puult ja läks koju.

Seepärast ütlen ma: parem on terve inimmõistus kui teadus. Mõistus seisab teadusest kõrgemal. Mõistuse kaotanud hukkuvad nagu lõvitegijad.

Sanskriti keelest
PENT NURMEKUND

Sakja Pandita

(1181—1252)

Aforisme

Sakja Pandita **(1181—1252) oli väljapaistvaim Tiibeti poliitik XIII sajandil. Just tema pidas läbirääkimisi 1239. a. maale tunginud mongolitega ja võitles Tiibetile välja täieliku sisemise iseseisvuse. Siiski rohkem kui poliitikuna on Sakja Pandita tuntud õpetlasena ja kirjanikuna. Temalt on säilinud traktaate filosoofia, loogika, grammatika ja poeetika vallast. Eriti kuulsaks on ta aga saanud tänu aforismikogule «Mõtteterade varakamber».**

Inimesed otsivad vigu suures isiksuses, madalad neid ei huvita. Põhjalikult uuritakse ju lihvitud kalliskivi, mitte puuhalgu.

*

Kerge on täita jalajälge veega, kerge on täita aaretega väikest karpi, kerge on väike põld täis külvata — rumal rahuldub vähese tarkusega.

*

Rumalad hindavad ahvitaltsutajat rohkem kui tarka. Ahvitaltsutajale annavad nad toitu ja raha, tark aga lahkub tühjade kätega.

*

Rumal kuulutab oma väärtusi suu läbi, tark aga peidab oma väärtused sisemusse. Õlekõrred ujuvad vee peal, kalliskivi aga vajub sügavusse.

*

Kuigi üllas võib olla vihane, saab teda austusavaldustega rahustada. Kui aga austada madalat, siis muutub see veel jõhkramaks. Kuigi kuld ja hõbe on kõvad, saab neid sulatada. Kui aga püüda sulatada koerasitta, siis ei tule sellest muud kui paha haisu.

*

Kurjad võivad ühe hetkega hävitada väärtused, mille suured on vaevarikkalt loonud. Rahe võib ühe hetkega hävitada vilja, mille talupoeg on suure vaevaga üles kasvatanud.

*

Kui teil on mõned head omadused, pole aga üllust, siis need head omadused hävitavad teid. Pärlikarbid hävivad just pärlite tõttu.

*

Peened aroomid koerale ja seale, põlev lamp pimedale, hõrk toit kõhuhaigele, sügav õpetus rumalale — kas on sellel mõtet?

*

Igal asjal on oma koht ja iga asi tuleb panna oma kohale. Peaehet pole mõtet panna jala külge ja pükse pähe.

*

Kuigi arukas mees mõistab kõike ise, suhtub ta austusega tarkade ütlustesse. Kuigi kalliskivi on ilus, on ta väärtus enne lihvimist väike.

Tiibeti keelest
LINNART MÄLL

Lehekülje koostas TRÜ orientalistika kabinet. Illustratsioonideks hiina kääriõiked.

Sinine šaakal

Üheks armastatumaks kirjandusvormiks vana- ja keskaegses Indias olid raamjutustused, mida kasutati noorukitele käitumisoskuse ja elutarkuse õpetamiseks. «Pantšatantra» kõrval oli tuntuimaks selles žanris loodud teoseks «Hitopadeša» (Kasulik õpetus), millest lühijutud «Sinine šaakal» ning «Šaakal ja elevant» pärinevadki.

Kunagi öösel hulkus üks šaakal sihitult linna lähedal, kuni kukkus indigoanumasse. Et ta ei suutnud sealt välja ronida, siis teeskles ta hommikul surnut. Anuma omanik tiris ta välja, kandis eemale ja viskas maha.

Šaakal läks metsa, märkas, et on siniseks muutunud, imetles ennast ja mõtles: «Mu värv on nüüd üllam. Miks mitte püüda kõrgemat seisundit saavutada?»

Nii mõelnud, kutsus ta šaakalid kokku ja teatas: «Metsajumal ise võidis mind kõigi taimede mahlaga metsakuningaks. Vaadake, mis värvi ma olen! Seepärast peate tänasest peale mu käsku täitma!»

Näinud tema ebatavalist värvi, kummardusid šaakalid maani ja ütlesid: «Jumalik, nagu käsid!» Nii saigi ta kõigi metsloomade kuningaks. Et teda teenisid nüüd lõvid, tiigrid ja teised vägevad loomad, siis hakkas ta šaakaleid häbenema ja ajas oma sugulased põlgusega eemale.

Nähes hämmeldunud šaakaleid, ütles vanim neist: «Kuna tema, lollpea, põlgab meid, kes me tema nõrku külgi teame, siis me võidame. Ma teen nii, et ta hukkub. Tiigrid ja teised loomad on vaid ta värvist pimestatud ja peavad teda üksnes seepärast kuningaks. Nad ei tea, et ta on vaid šaakal. Seepärast tehkem nii, et ta end ise paljastaks. Videvikus minge tema juurde ja hakake kõik valjusti ulguma. Ta kuuleb teid ja hakkab loomupäraselt samuti ulguma. Sest:

On raske välja astuda
meil oma loomupiiridest.
Koer elu nautida küll võib,
king siiski talle võõraks jääb.

Tiigrid tunnevad ta häälest ära ja teevad talle otsa peale.» Šaakalid tegidki nii ja kõik läks, nagu öeldud. Sest:

Just omad teada annavad,
mis kohad haavatavad on.
Kuiv puugi ümber kukub siis,
kui tuli seestpoolt õõnestab.

Seepärast ma räägingi:

Kes jätab omasugused
ja võõrast ümbrust armastab,
see võõra läbi hukka saab
nii nagu rumal šaakalgi.

7. üleliidulisel türkoloogiaalasel konverentsil

3.—6. juunini k. a. toimus Leningradis Nõukogude Türkoloogide Komitee ning NSVL TA Idainstituudi Leningradi osakonna ühisüritusena 7. üleliiduline türkoloogiaalane konverents, mis oli pühendatud väljapaistva nõukogude türkoloogi Sergei Jefimovitš Malovi (1880—1957) elule ja teaduslikule loomingule. Neli päeva väldanud konverentsi töö kulges kahel plenaaristungil ning neljas ainesektsioonis esitamaga ühtekokku 101 ettekannet pluss arvukad sõnavõtud ja lisandnumbrid.

Konverentsil olid lingvistika, Türgimaa ajaloo, kirjanduse ja majanduse, türgi rahvaste ajaloo ja kirjandusteaduse sektsioon. Osavõtjaid oli NSVL paljudest kõrgematest õppeasutustest ning teaduste akadeemiatest, samuti välismaalt (Ungarist). TRÜ-d esindasid nende ridade kirjutaja ning üliõpilane R. Miftjahetdinov.

Bakuus juba viiendat aastat ilmuvast kõiki NSV Liidu türkolooge ühendavast ajakirjast «Советская Тюркология» esitasid ammendava ülevaate ajakirja peatoimetaja M. Š. Širalijev ning asetoimetaja I. S. Seidov. Kõlama jäi soov, et edaspidi koondaks ajakiri enese ümber ka võimalikult rohkesti välismaiseid kolleege ning jälgiks türkoloogiaalast tööd ülemaailmses ulatuses.

PENT NURMEKUND

Elevant ja šaakal

Brahmametsas elas kunagi elevant Karpuratilaka. Šaakalid nägid teda ja mõtlesid: «Kui ta mingi kavalusega tappa, siis oleksime neli kuud toiduga varustatud.»

Üks kaval šaakal lubas: «Ma olen küllalt tark, et ta tappa.» Ta läks Karpuratilaka juurde, tegi maani kummarduse ja ütles: «Isand, võta mind jutule!»

Elevant küsis: «Kes sa oled? Kust tuled?»

Tema vastas: «Ma olen šaakal. Kõik metsaelanikud tulid kokku ja saatsid mu Teie Kõrguse juurde. Kuna ilma valitsejata ei saa elada ega töötada, siis valisid nad Teie Kõrguse, kellel on kõik valitsejale vajalikud omadused, et Teid siin metsas valitsejaks kuulutada. Sest:

Maa valitsejaks kõlbab see,
kes kogenud poliitikas,
kes õiglane, suursugune,
heast perekonnast pärineb.

Ning veel:

Te esmalt leidke kuningas,
siis saate naise, rikkuse.
Kui pole valitsejat maal,
kust varandus, kust naine siis?

Ja lõpuks:

Maavalitseja nagu vihm
toeks olgu olendítele.
Võib elada küll vihmata,
kuid mitte valitsejata!

Seepärast ärge laske soodsat juhust käest, nõustuge ja tulge!» Kui šaakal oli nõnda öelnud, tõusis ta püsti ja hakkas minema. Karpuratilaka, keda oli vallanud soov valitseda, jooksis šaakalile järele ja kukkus sohu.

Elevant ütles: «Sõber šaakal, mis nüüd teha? Ma kukkusin sohu.»

Šaakal vastas naerdes: «Isand võtku londiga minu sabaotsast kinni ja ronigu välja, kui ta minu sõnu usub. On ju öeldud:

Kõik läheb aiva paremaks,
kui sõbrad ümberringi head.
Kui aga sõbrad halvad on,
siis järgneb peagi allakäik.»

Šaakalid sõid sohu kukkunud elevandi ära. Seepärast ma räägingi:

Kui puudu kipub jääma jõust,
siis pane mängu osavus!
Eks meelitanud šaakalgi
kord elevandi uppuma.

(Hitopadešast, XII saj.)

Sanskriti keelest
MARET KARK,
ajaloo III k.

Värsid
LINNART MÄLL

L·I·T·T·E·R·A

Thomas Mann

Hiljaaegu tähistas kirjandusmaailm saja aasta möödumist Thomas Manni sünnist. Sel puhul siin avaldamisele tulev lugu pärineb 1907. aastast ja annab vahest võimaluse tajuda ka seda külge juubilari avarast natuurist, mis jääb väljapoole hilisemat totaalset esinduslikkust ja õlgustatud veendumust: «Kus olen mina, seal on saksa kultuur.»

„Peeglis"

See, mida ma näen Teie peeglis, austatud toimetus, on üllatav ja šokeeriv — möönan, et subjektiivselt mõnub see mulle üpriski, märgin aga sõnaselgelt ära, et kõrgemas mõttes ei saaks ma seda heaks kiita.

Mu minevik on tume ja häbiväärne, nii et mul on erakordselt piinlik sellest Teie publiku ees rääkida. Esiteks olen ma raiskuläinud gümnasiast. Mitte seda, et ma lõpueksamil läbi oleksin kukkunud — ma luiskaksin, kui seda väidaksin. Vaid ma ei jõudnud üldse priimanigi, juba sekundas olin ma niisama vana kui Westerwald. Laisk, täis kangust ja liiderlikku irvitamist kõige üle, vihatud ammusest ajast auväärse asutuse õpetajate, suurepäraste meeste poolt, kes ennustasid mulle täie õigusega, täies vastavuses igasugusele kogemusele, kõigele tõenäosusele kindlat hukatust, ja ülimalt mõne kaašõpilase silmis mingi raskesti määratletava üleoleku tõttu teatud määral au sees — nii istusin ma ära need aastad, kuni mulle anti lubakiri üheaastaseks sõjaväeteenistuseks.

Kadusin sellega Münchenisse, kuhu pärast mu isa surma, kes oli olnud teraviljafirma omanik ja Lüübeki senaator, mu ema oli elama asunud; ja kuna ma siiski viivitasin otsemaidse ja ilmselge jõudeelule andumisega, siis asusin, sõna «esialgu» südames kandes, tööle ühe tulekahjukindlustusseltsi büroodes. Aga selle asemel, et end ametiasjadesse sisse töötada, pidasin ma paremaks kirjutada oma pöördtoolil istudes salamahti üht väljamõeldud jutustust, värssidega segatud armastuslugu, millel ma siis ühes riigikukutajalikult meelestatud kuukirjas trükki lasksin jõuda ja mille pärast olin enda üle isegi veel uhke.

Ma lahkusin büroost enne, kui mind sealt välja visati; väitsin tahtvat end ajakirjanikuks hakata ja kuulasin paari semestri vältel Müncheni ülikoolides kirjus ja tulutus segadikus ajalooalaseid, rahvamajanduslikke ja iluteaduslikke loenguid. Järsku aga jätsin ma ehtsa vagabundina kõik sinnapaika ja läksin välismaale, Rooma, kus ma terve aasta plaanitult ja tegevusetult ringi hulkusin. Oma päevi saatsin ma mööda kirjutamisega ja selle lugemisainese hävitamisega, mida kutsutakse belletristlikuks ja mille poole ontlik inimene pöördub meelelahutuseks ülimalt oma jõudetundidel, — ning oma õhtuid punši ja doominoga. Mul oli just niipalju vahendeid, et elada ja suitsetada määratul hulgal neid magusaid soldosigarette, mida turustab Itaalia riik ja millele ma olin tookord andunud prassimiseni.

Pruunistunult, kõhnunult ja üpris räbaldunud olekus Münchenisse naasnud, nägin ma end olevat lõpuks sunnitud pruukima oma vabatahtliku väeteenistuse lubatähte. Kui aga loodetakse kuulda, et ma sõjaväelisel alal miskil moel kõlvulisemaks osutusin kui teistel, siis pettutakse. Juba pärast veerandaasta möödumist, veel enne jõule, lasti mind lihtviisil tulema, sest mu jalad ei tahtnud harjuda selle ideaalse ja meheliku kõnnakuga, mida kutsutakse paraadmarsiks, ja ma olin pidevalt maas kõõlusepõletikuga. Kuid keha on teatud määral vaimule alluv ja kui minus oleks elanud kübekestki armastust asja vastu, küllap siis oleks võinud sellest hädast jagu saada.

Küllalt sellest, ma lahkusin teenistusest ja jätkasin oma minnalaskvat elu tsiviilriietes. Mõnda aega olin «Simplicissimuse» kaastoimetajaks — on näha, et vajusin aste-astmelt allapoole. Käisin juba oma elu neljandat aastakümmet.

Ja nüüd? Ja täna? Ma konutan klaasistunud pilgul, villane sall kaela ümber, koos teiste kadunud sellidega anarhistidekõrtsis? Ma vedelen rentslis, nagu peabki olema?

Ei. Hüilgus ümbritseb mind. Mu õnnele pole võrdset. Ma olen naitunud, mul on erakordselt ilus noor

naine, naine nagu printsess — kui mind uskuda tahetakse —, kelle isa on kuninglik ülikooliprofessor ja kes tegi omal ajal ära lõpueksami, ilma et ta seepärast minu peale alla vaataks, ja kaks õitsvat, ülimat lootust andvat last. Ma olen peremees peenima asupaigaga suures korteris elektrivalguse ja kogu uuemaaegse komfordiga, mida sisustavad uhkeim mööbel, vaibad ja maalid. Mu majapidamine on jõukal järjel, minu käsutada on kolm soliidset teenijatüdrukut ja üks šoti lambakoer, ma söön juba hommikuteed juurde suhkrusaiakesi ja kannan peaaegu eranditult lakksaapaid. Mida veel? Ma teen triumfireise. Ma külastan linnu kaunishingeliste seltside kutsel, ma esinen frakis ja rahvas plaksutab käsi, kui ma välja ilmun. Ma olin ka oma kodulinnas. Suur kasiinosaal oli välja müüdud, mulle ulatati loorberipärg ja mu kaaskodanikud aplodeerisid. Minu nime lausutakse kõikjal kergitatud kulmul, leitnandid ja noored daamid paluvad kõige aupaklikumate sõnadega minu autogrammi, ja kui ma saan homme mõne ordeni, ei tee ma teist nägugi.

Ja kuidas see kõik? Mis läbi? Mille eest? Ma ei ole ennast muutnud, milleski parandanud. Ikka jätkasin ma vaid seda, mida tegin juba ultimusena, nimelt unistamist, luuleraamatute lugemist ja ise taoliste valmistamist. Selle eest istun nüüd aupaistes. Kuid kas on see mu elukäigu järjepärane tasu? Kui mu nooruse valvurid mind minu toreduses näeksid, peaksid nad segi minema kõiges, millesse on uskunud.

Neile, kes on läbi lehitsenud minu teosed, tuleb meelde, et suhtusin kunstniku, kirjaniku eluvormi alati äärmise umbusuga. Tõepoolest, kunagi ei saa otsa mu imestus kõige selle au üle, mida ühiskond tollele liigile osutab. Ma tean, mis on kirjanik, sest olen tõsidustviisi ise üks nende seast. Kirjanik on lühidalt öeldes kõigil tõsise tegevuse aladel ilmtingimata kasutu, üksnes allootria peal väljas olev, riigile mitte üksnes tulutu, vaid tema suhtes isegi mässuliselt meelestatud väänik, kes ei pruugi evida isegi erilisi mõistuseande, vaid kes võib olla nii aeglase ja nüri vaimuga, nagu mina seda alati olen olnud — muide, sisemuses lapsik, üleaisalöömisele kalduv ja igas mõttes halva kuulsusega šarlatan, kes ei peaks ootama ühiskonnalt midagi muud ja tegelikult ei ootagi midagi muud kui vaikset põlgust. Fakt aga on, et ühiskond annab sellele inimliigile võimaluse jõuda enda keskel lugupidamise ja ülima heaoluni.

Minugi pärast, olgu see nii; kasud on minu poolel. Aga see pole kellegi kord. See julgustab pahet ja vihastab voorust.

(1907)

Tõlkinud M. Sirkel

Biitkommentaar

ELTON JOHN

Vähe on popmuusikuid, kelle pianistimeisterlikkus oleks võrreldav Elton Johni virtuoossusega. Ent ometi tunneme 27-aastast inglast peamiselt kui suurepärast heliloojat ja lauljat.

Paljud Elton Johni laulud (*Rocket Man, Crocodile Rock, Candle In The Wind* jt.) on vallutanud edetabeleid, mõned tema kauamängivad heliplaadid (*Don't Shoot Me I Am Only Piano Player, Goodbye Yellow Brick Road*) konkureerivad edukalt plaaditurgudel. Lihtsad ja südamlikud lookesed, mille kuulajaskonda ei saa piirata vanusega, vahelduvad vormilahenduselt hoopis keerukamate ja agressiivsematega. Sageli valib Elton John saateks suure orkestri ja koori, jättes soleerivaks instrumendiks mõistagi klaveri. Kahjuks on Elton John viimasel ajal lasknud end mõjutada ajastu moehaigustest: temagi taotleb ekstravagantsust, korraldab kõmulisi *show*'sid, pillub laval sulgi jms. Ka muusikas puudub progress: valitsevaks on muutunud üsna traditsiooniline *rock'n roll*, millele interpreet pole paraku suutnud nimetamisväärselt omapoolset lisada.

Hiljuti naasis Elton John New Yorgist, kus esines John Lennoni kontserdil kolme lauluga. Elton Johnil on eksbiitlitega üldse tihedad suhted: ühel tema viimasel *singl*'il võitis kuulsust biitlite igihalja laulu *Lucy In The Sky With Diamonds* uus versioon. Ringo Starri albumile *Goodnight Vienna* kirjutas Elton John tüüpilise *rock'n roll*'i, mida ta ka ise klaveril saadab.

Elton John elab luksuslikult. Tema maja on sisustatud basseinide, marmorist vannitubade, hinnalise mööbliga jms. Elton John ise on lühinägelik, kiilaspäisusele kalduv, parasjagu täidlane, kuid mitmekülgsete huvidega (armastab ratsutada), arenenud huumorimeelega, tähelepanelik ja viisakas noormees. Kuna Elton John on harjunud kuulsusega, oli talle üllatuseks hiljutine külm vastuvõtt Austraalias: ootamatult vähe muusikahuvilisi kogunes Elton Johni vabaõhukontserdile. Õnnetuseks hakkas veel vihma sadama. Et aga keegi ei mõelnud kauge külalise esinemistingimustele, tuli vaesel inglasel oma lood libedaid klaveriklahve toksides ja viha trotsides maha mängida. Elton Johni kinnituse järgi oli see tema viimane reis kängurumaale...

Loomulikult on Elton Johnil õigus nõuda enda vastu suuremat lugupidamist: ta on väheseid *rock*-muusikuid, kes on lõpetanud Londoni Kuningliku Muusikaakadeemia.

EPILOOG

Finišisse jõudis Rootsi ansambli «ABBA» esimene pikem turnee Euroopas. Eeldatud menu asemel valitses rootslaste esinemiste vastu täielik huvitus: saalid olid pooltühjad. Zürichis esitas «ABBA» vaid oma firmaloo *Waterloo*, mille järel tühjenesid viimasedki hõredad read. Kontsert tuli lihtsalt ära jätta.

Selle kurvavõitu teatega on ammendatud viies ja viimane biitkommentaar. Mäletatavasti alustasime veebruaris justnimelt «ABBA»-st. Ring on seega täis saanud. Jättes nüüd sule mõneks ajaks tindipotti, avaldab allakirjutanu siirast tänu Anule, Teale, Toivole ja Valevile, kes olid jõudumööda abiks materjalide hankimisel.

MART KADASTIK

Üliõpilasteatri taassünd

«Mõelge, ärge unustage» oli selle kahetunnise etteaste nimi, millega aasta tagasi taasasutatud ülikooli näitering ajaloo-osakonna esimese kursuse üliõpilase TIIT LUTSU juhendamisel 29. mail (etendust korrati 6. juunil) publiku ette tuli. Saalitäiele rahvale sai osaks kaasa elada kümmekonna noore inimese luulemeditatsioonile, milles kord ekstaatiliselt, kord lüürilis-intiimselt, kord retooriliselt esitati minu arvates armastuse kui kõige inimlikumat ja igavikulist tähistava tunde agoonia elu eitavais situatsioonides (sõda, vägivald, sotsiaalne mehhanitsism jms.). Tegevusväli oli koondatud kord märtriristi, kord kaagi ümber, kord kujutas see endast prügimäestunud kontorit, kord väljakut, kord koonduslaagrit.

Valdav printsiip: ekspressiivsus. Kõik pööratud publiku mõjutamisele, milles äratuntavad Toomingateatri sugestiivsed ja talvel etendunud «Hingekella» poliitilised motiivid. Pluss Tiit Lutsu ja kogu trupi kadestamisväärne energia praegu üldiselt isetegevusetus õhkkonnas ISE TEHA.

Kui lisada, et teksti suunitlust toonitasid muusika, diapositiivid, liikumine ja valguse mäng, siis loodan, et pealkirjas sisalduv väide pole liialdus. Iseäranis kui rõhutada asjaosaliste selget diktsiooni, mida võiksid kadestada kutselised näitlejadki.

Puudu jäi kompositsioonikindlusest (teine osa sisaldas näiteks tegelikult mitu etenduse loogilist lõppu), kohati häiris õõnes pateetika. Kahtlen ka kaasaegse tehnilise muusika ja eesti rahvalaulu jäljendava monotoonse heietuse kokkukõlas. Ja üks rabav üllatus: nii etenduse idee, tekstide ja muusika valik, teostus, riietus ja liikumine ning teised efektid meenutasid puhuti kopeerimiseni «Amorese» luuletrupi kunagisi etendusi. Sellest on vaid paar-kolm astat. Ei osanud saalis istuv publik ega tegijadki aimata, et kõik see on juba leitud. Kuid iga uustulnuk avastab ju oma maailma uuesti, sest «kordumise ime on kordumise kordumatus» (Nazim Hikmet). Osalised olid: Mai Orgus, Sirje Vernik, Taimi Turu, Siiri Kasak, Ilona Blumenfeld, Aune Kulikova, Raivo Allikas, Heiki Ojala, Toomas Püvi, Mati Taar ja Tiit Luts (lavastaja).

R. VEIDEMANN,
amoreslane.

Tervisesportlastele

Ülikoolipere tervisesportlaste kaartide järjekordsel loosimisel (juuni algul) võitis raamatupidamise kateedri vanemõpetaja Maimu Kuusk seljakoti. Usinamate harjutajate (vähemalt 20 harjutuspäeva mais) vahel väljaloositud sulgpallikomplekti sai pedagoogika kateedri dotsent Inge Unt. Võimekaima harjutaja (üle 100 tervisekilomeetri mais) eriauhind — turistipriimus — langes tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsendile Peeter Kasele.

Suvekuude (juuni, juuli, august) tervisekilomeetrite kaardid tuleb esitada septembri esimestel päevadel.

Tuletame meelde, et lisaks harilikule loosimisele toimub septembris veel semestri vältel laekunud kaartide loosimine, kusjuures võitudeks on tuusikud. Viimaste loosimisest võtavad osa kõik tervisesportlased, kes on esitanud vähemalt 3 kaarti. Septembris lähevad esmakordselt loosimisele ka perekonnaliikmete kaardid.

Head suvepuhkust ja head sportimislusti soovib

TRÜ spordiklubi

ÜTÜ

Rekordiline arv töid

16. juunil tehti kokkuvõtteid üleülikoolilisest humanitaar- ja loodusteadustealasest üliõpilaste teaduslike tööde konkursist. Sel õppeaastal laekus rekordiline arv töid — 430 (möödunud aastal 355). Aastate jooksul on esitanud konkursile kõige kohkem võistlustöid Arstiteaduskond, nii ka seekord — 82. Kuigi osavõtnute protsent üliõpilaste üldarvust on küllaltki väike (6%), on kõik nende võistlustööd valminud mitte kursuse- või diplomitöödena, vaid eraldi teaduslike töödena (Arstiteaduskond lõpetab kõrgkooli riigieksamitega). Meditsiiniüliõpilaste teaduslikud uurimused valmivad vabast ajast, väljaspool õppetööd. Nemad ei näe oma töö tulemusi hindena matriklis, neile jäävad vaid avastusrõõm ja uurimistulemused.

Kui Arstiteaduskond on aastate jooksul tubli olnud, siis paljud teaduskonnad hakkasid alles hiljuti parimaid uurimusi suuremal arvul võistlustöödena esitama. Siin paistavad eriti silma Majandusteaduskond, Kehakultuuriteaduskond ja Ajalooteaduskond. Majandusteaduskond esitas 77 tööd, võrreldes möödunud aastaga laekus neil üle 30 töö rohkem. Selle teaduskonna noortele teadusetegijatele ja nende juhendajatele on palju häid sõnu öelda. Suur osa on siin dotsent E. Ulstil, kes teaduskonna ÜTÜ tööd organiseerib. Kõik tööd on vormistatud konkursinõuetele vastavalt ja väga korrektselt.

Võrdlemisi väikesearvuline Ajalooteaduskond esitas 65 võistlustööd, ületades mõnegi niisama suure teaduskonna kahekordselt.

Rohkesti laekus teaduslikke töid Füüsika-Keemiateaduskonnalt — 50.

Kuigi Majandus- ja Filoloogiateaduskonnas on üliõpilaste arv peaaegu võrdne, esitas viimane vaid 43 tööd, möödunud aastal 45. Õigus-, Matemaatika- ja Kehakultuuriteaduskonnast on võistlemas vastavalt 33, 31 ja 30 tööd.

Tundub, et kõige vähem on teaduse tegemisest huvitatud Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased: esitatud on 19 võistlustööd. Tuleb välja, et konkursist võtab osa ainult 4% teaduskonna üliõpilaste arvust. Võrdluseks võiks öelda, et Õigusteaduskonnal on see protsent 12, Füüsika-Keemiateaduskonnal 13, Majandusteaduskonnal 14, Kehakultuuriteaduskonnal 15 ja Ajalooteaduskonnal koguni 17%.

Väga vähe võtavad ÜTÜ konkursist osa nooremate kursuste üliõpilased. Veidi kiitvamalt võib rääkida vaid Ajalooteaduskonnast, kes suutis võistlema saata 15 tööd.

Parimad võistlustööd lähevad ülikoolist edasi vabariiklikule konkursile, mis toimub sügisel, seal parimaks tunnistatud aga järgmise aasta talvisele üleliidulisele konkursile. Loodame, et nende tööde autorite hulgas on ka tulevasi vabariikliku ja üleliidulise konkursi laureaate.

Tunneme kaasa Ürjo Eskelile
isa
kaotuse leinas.
Geoloogiaosakonna
II kursus
ja kursusejuhendaja

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 3591. MB-06196.

Ollar Ende joonistus.

Lugupeetud lõpetajad!

OLETE KÄINUD OMA PIKA HARIDUSTEE LÕPUNI. KÕIK EI PIDANUD TEEKONDA VASTU, TE ALUSTASITE PALJU ARVUKAMALT, KUI TÄNA SIIN VIIBITE, KUID EKS SEEGI VAID VÄÄRTUSTA NEID, KES VÕITLUSES PEALE JÄID.

JÕUDSITE FINIŠINI OMA VÄRSKELT OMANDATUD TEADMISTEGA, OMA NOORUSE JA TAHTEKINDLUSEGA, VEENDUMUSTEGA, ET ANNATE OMA PARIMA ÜLESANDEIS, MIDA ALGAV ELU TEILE ASETAB.

ELU ALGUS ON SEE SEL MÄÄRAL, NAGU ON ELUKS TÕELINE TÖÖ. OLGE ANDJAD ENAM KUI SAAJAD JA VÄSIMATUD NÕUDMISTES ENESE VASTU, ET AINA JÄTKUKS, MIDA ANDA. LAHKUDES ÜLIKOOLIST ÄRGE UNUSTAGE SIIAJÄÄJAID NAGU EI UNUSTATA SIIN TEIDKI!

TEIE ÄRAMINEKUST JÄÄB ÜLIKOOLI KOMSOMOLIORGANISATSIOON VÄIKSEMAKS. AGA SEE KAHANEMINE POLE ÜKSI KAHANEMINE, VAID ANNAB TÕUKE NOORENEMISEKS. NAGU SEDA JUHTUB VAID KOLLEKTIIVIDEGA JA MITTE KUNAGI ÜKSIKUTE INIMESTEGA. TULEVAD UUED ÜLIÕPILASED JA HAKKAVAD ALLES VÄLJA TEENIMA SEDA LUGUPIDAMIST ENDI VASTU, MIS TEIE SUHTES ON JUBA LOOMULIK. LUGUPIDAMISE TOOB AGA TÖÖ, ÜLIKOOLIS TÕESTI SEE KÕIGEPEALT. UUTE JA UUTE TEOINIMESTE SAABUMINE, NENDE KÜPSEMINE POLIITILISE TEADLIKKUSE, TARVILIKU ENESEKINDLUSE JA HARIDUSTUNNISTUSENI VÄLJA — SEE ONGI MEIE VANA *ALMA MATER*'I PIDEV NOORUS JA ELUJÕUD.

JÄTKUGU TEIL KOMSOMOLISÄRTSU KA SIIS, KUI KOMSOMOLIIGA ON JUBA MINEVIK. ÄRGU' ULATUGU TEIENI IIAL MUGAV RAHULOLU. MAAILM POLE KUNAGI VALMIS JA ALATI ON JÄÄNUD VEEL ÜKS TEGU, MIS SOBIB KÕIGE PAREMINI SINULE. SEE TULEB LEIDA JA LÕPULE VIIA. AEG ON JU ANTUD!

KOMSOMOLITERVITUSEGA
HENRI SOOVA

Majandusteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Allikvee, Kaja
Erik, Kaia
Haamer, Jüri
Hurt, Raivo
Kaart, Anu
Kase, Aili — kiitusega
Kanepi, Kersti — kiitusega
Laig, Eha
Mõisa, Erik
Petolai, Diaana
Pikkat, Ellen
Pikker, Enn
Pikker, Kärt
Rahkema, Eerik
Rehme-Rähni, Maie
Saunanen, Albert
Suislep, Ene
Teder, Mai
Tinn, Taimi — kiitusega
Ulmas, Helve
Vahimets, Saima
Vitsur, Jaak — kiitusega

Rahanduse ja krediidi eriala (vene õppekeelega)

Baranjuk, Zinaida
Bogomolova, Inna
Fadina, Nelja
Denissova, Natalja
Hismatullina, Elmira
Judina, Svetlana
Jurtšikova, Natalja
Kapp, Anna
Katõševa, Tatjana
Kovriga, Niina
Komarova, Ljudmila
Lazareva, Svetlana
Malinen, Irina
Melenevskaja, Jelena
Pašigorova, Svetlana
Raihtsaum, Margarita
Steklova, Tatjana
Spungin, Boriss — kiitusega
Svetlova, Valentina

Toidukaubatundmise eriala

Eerme, Marika — kiitusega
Heinla, Epp
Kalm, Iivika
Kask, Mare
Luts, Helle
Niinas, Karin — kiitusega
Pai, Marina
Pilt, Tuuli
Põldmaa, Eve
Saaremets, Aili
Saaremägi, Aita
Tedremaa, Tiia
Tooms, Sirje
Pliauga, Katrin
Vene, Urve
Võikar, Küllike

Tööstuskaubatundmise eriala

Arike, Aime
Aarik-Aariko, Ülle
Järv, Liivi
Kukk, Maire
Lamp, Laili
Laatsit, Renate
Laaniste, Aili — kiitusega
Lindvere, Sirja
Luik, Katrin
Mandrad, Terje
Mänd, Helle
Nikolajeva, Vaike
Ploompuu, Eda
Sults, Valentina
Varblane, Viivi — kiitusega
Veeber, Mai
Voolaid, Kai
Vassiljeva, Aasa

Kaubandusraamatupidamise eriala

Aamer, Arvo
Annom, Ülle
Asi, Maie
Ellik, Milvi
Häelme, Tiiu
Ilsjan, Viive
Karelson, Helle
Krautmann, Eha
Kõivo, Viia
Ladvik, Anu
Muusika, Linda
Märtson, Marju
Orov, Elle
Raidla, Anu
Sahk, Margit
Saaremets, Maie
Sarap, Jaan
Sotnik, Maarika
Tammiste, Sirje

Majandusküberneetika eriala

Jõgis, Aili
Karumaa, Ene
Karumaa, Matti — kiitusega
Kivikas, Riina — kiitusega
Kivirüüt, Väino
Kriis, Hindrek
Mälk, Raul — kiitusega
Parmo, Reeta
Pärnaste, Imbi
Reiljan, Janno — kiitusega
Riimaa, Tõnu
Salujõe, Õilme
Sepp, Jüri — kiitusega
Suga, Marika
Uba, Mart

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Eslon, Marvi
Kiik, Helmi
Kozlova, Maie
Manglus, Eevi
Nõmmiste, Cemma
Petsi, Heinar
Timoševa, Niina
Tõnisson, Olga
Volmer, Harry-Elmar

Kaubatundmise eriala

Blomkvist, Taimi
Ollissaar, Jüri
Prints, Ilda
Päll, Ly
Saareäll, Mare
Sõrmus, Mari
Vaske, Külliki

Kaubandusökonoomika eriala

Ansperi, Maimu
Aus, Vello
Borissova, Valentina
Hirschon, Tiiu
Hirv, Maire
Innos, Kai
Jalast, Virve
Kasemets, Hele
Konsand, Aili
Laur, Mati
Liivaots, Mai
Lukk, Agnes
Mäe, Tiina
Protsin, Mall
Radvilavitšjus, Nadežda
Raidur, Ingrid
Reisenbuk, Vello
Rõõm, Õie
Solon, Merike
Sorokina, Galina
Terna, Heli
Tohver, Leida
Umboja, Aime
Uustalu, Nelli
Vutt, Tiiu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 30 — Teisipäeval, 1. juulil 1975.a. — XXVII aastakäik

T. K. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Ajaloo-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Asu, Sirje
Ennok, Avo
Haava, Kersti
Hõbemägi, Malle
Kivimäe, Mart
Kuldvere, Maret
Kulmar, Tarmo
Kurbel, Malle
Kõiv, Ülle
Laane, Maire
Lilleorg, Virve
Naber, Reet
Nõmmik, Jaan
Nõmmik, Maie — kiitusega
Oha, Vaike
Raup, Marina
Saavik, Vaike
Sepp, Anto
Sooaru, Galina
Tint, Toivo
Unt, Maaja
Ustav, Tiit
Vaino, Tiiu- Marika
Varblane, Reet
Videvik, Ilme

Defektoloogiaosakond

Arumäe, Eha
Hendrikson, Marite
Inno, Merike
Kamat, Kaja
Kera, Kadrin
Kirs, Huugo
Koppel, Ene
Kurla, Aliis
Maksimova, Sirje
Mets, Maie
Mürkel, Aidi
Nikolajeva, Jevgenia
Palkus, Inna
Parma, Liivi
Ruus, Reet
Smirnova, Merike
Soopõld, Tiiu
Talva, Reet
Teearu, Tiiu
Telvar, Maie
Uska, Kaja
Veges, Anne-Ruth
Veskiväli, Ene

Psühholoogiaosakond

Albert, Ainu
Erdmann, Riina
Hanso, Liia
Jänes, Meri-Liis
Keerberg, Aita
Keskküla, Ardo
Kilgas, Raul
Kirch, Marika
Kruusvall, Jüri
Kutsar, Dagmar
Laas, Ele
Laasberg, Vilja
Lister, Tiia
Lõhmus, Helve
Massa, Marje
Märtin, Anne
Nuia, Merle — kiitusega
Pertmann, Jüri
Põder, Ebe
Saari, Mari
Saks, Maire
Sau, Evi
Zeider, Monika
Tammela, Tiiu
Tomingas, Liie
Toomaspoeg, Anu
Tulp, Kaja

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Aasvere, Helju
Abel, Krista
Alberg, Oivo
Arukaevu, Evi
Djakonov, Juri
Glass, Viivi
Ivask, Silvi
Jakovleva, Taisia
Kelder, Priit
Klitsner, Naima
Koov, Harri
Kõiv, Reet
Külaots, Elle
Laanmäe, Endla
Lepik, Tiiu
Lošakov, Boriss
Mesila, Johannes
Maidla, Maimu
Mikk, Mai
Moroz, Pjotr
Mändla, Heino
Mättik, Meedi
Nigula, Maimo
Niinas, Kalle
Nikolajenkov, Vladimir
Nilk, Vilve
Orgulas, Ants
Paas, Silvia
Pedastsaar, Ene
Pihlamägi, Maie
Piir, Kalev
Popova, Aino
Rõuk, Jaan
Sarapuu, Jaak
Skrimblis, Daina
Suuroja, Maie
Tisler, Milvi
Traksmaa, Asta
Varik, Veli

Psühholoogiaosakond

Aunapuu, Tiiu-Kai
Igel, Ülo
Kartau, Arvo
Kont, Heiki
Kurvet, Oskar
Kusnets, Koidu
Kõva, Johanna
Leola, Vaike
Liiv, Anti — kiitusega
Loogma, Siimu
Maltsev, Juri
Metsik, Tiiu
Ojasson, Jaan
Paap, Enn
Pihlau, Elvi
Põld, Tiina
Rivis, Reet-Eve
Sillaots, Rein
Soosalu, Matti
Turm, Anne
Vallaste, Vello
Vunder, Tõnis

Arsti-teaduskond

Raviosakond

Aarik, Kai
Adamson, Ene
Alapuu, Paul
Anijalg, Ene
Eljas, Heidi
Jaksmann, Malle
Johanson, Siiri — kiitusega
Johanson, Egon
Kadastik, Reine
Kadastik, Tiit
Kade, Maire
Kahn, Sarje
Kalja, Mai
Kalmus, Reet
Karu, Ann
Karu, Leena
Kattai, Tiina — kiitusega
Kaur, Sirje
Kem, Merle
Kivirüüt, Ene
Klimand, Mare
Kobin, Svetlana
Kobin, Tõnis-Kullar
Koch, Villu
Kork, Andres
Kuningas, Peeter
Kärema, Hille
Kööbi, Riina
Küüts, Reet
Laur, Marianne
Lättekivi, Hille
Maasepp, Marju
Malla, Viivi
Muuga, Aino
Mühlberg, Katrin
Napa, Miralda
Neemre, Anu
Nurm, Maarika
Nurmla, Rufina
Nuuma, Ülle
Orek, Merike — kiitusega
Paap, Mare
Pahk, Peeter
Parbus, Leigi
Parik, Mall
Peterson, Georgi
Pullerits, Aino
Pung, Helen
Pärnpuu, Tiiu — kiitusega
Ratassepp, Evi
Reiljan, Elga
Rokk, Anne-Liis
Roomets, Leili
Räim, Anne
Sander, Valentin
Seepter, Helmut
Seffer, Merike
Sillaste, Riina
Suija, Kaiu
Sulling, Sirje
Suurvarik, Katrin
Tekkel, Mare — kiitusega
Tigasson, Ene
Tina, Maire
Tint, Luule
Tolpats, Viive
Tomson, Elle
Truu, Anne
Tõniste, Aino — kiitusega
Unt, Viivi
Valdre, Nils
Valge, Aare
Vallikivi, Helbe
Vellend, Enn
Viira, Silvi
Vorp, Silvia
Välkmann, Reet
Värik, Katrin

Raviosakond
(vene õppekeelega)

Arharova, Tatjana
Fedotovskaja, Galina
Filippova, Galina — kiitusega
Elibekjan, Irina
O'Konnel-Bronina, Nadežda
Košeleva, Ljudmila
Kotlova, Tatjana
Krapivina, Galina
Kulikova, Irina
Kuznetsov, Vladislav
Lazarev, Aleksandr
Lenzner, Aleks
Lissitsin, Aleksei
Lošak, Inessa
Malikova, Ljudmilla — kiitusega
Mingazova, Fanja
Nagy, Eleonora
Novosjolova, Irina
Plaunova, Nadežda
Prutjan, Rimma
Reinsons, Margarita
Sarap, Sergei
Savtšenko, Niina
Simonenkova, Jevgenia
Sipria, Aleksander
Solodkaja, Eleonora — kiitusega
Šabanova, Veera
Šulga, Marina
Vassiljeva, Jelena

Spordimeditsiiniosakond

Dobrovolski, Oleg
Jukmane, Digna
Kondratenko, Galina
Konopljanõi, Viktor
Kovalenko, Tatjana
Kuznetsova, Irena
Leissoo, Ahto
Leotoots, Sirje
Moorlat, Natalja
Muratov, Vitali
Paškiavičiute, Grazina
Salahhova, Galina
Tšislova, Jelena
Ugnitš, Nadežda
Vartšenja, Valentina

Pediaatriaosakond

Aleksejeva, Taissia
Ani, Reet
Einberg, Krista
Ernits, Toomas
Kurusk, Ljubov
Kõll, Mare
Kärner, Külle
Laja, Ene
Luukas, Maia
Mägi, Juta
Mälksoo, Urjo
Ojasoo, Milvi
Pagi, Virve
Piits, Liina
Ploom, Merike
Reinart, Tiiu
Renter, Ene
Saarma, Sirje
Tääkre, Katrin
Zeiger, Ingrid
Udras, Mare
Kõiv, Lea — kiitusega

Stomatoloogiaosakond

Hanschmidt, Monika
Hansson, Ülle
Jänes, Tenno
Kõrgvee, Anne
Käsnapuu, Eva
Laas, Anne
Liivand, Edith
Meiner, Edmund
Palm, Natalja
Peedu, Terje
Põldmaa, Tiiu
Ratt, Mare
Riispapp, Pilvi
Rootslane, Lea
Rull, Aino
Saag, Mare
Stern, Sirje
Tiits, Krista-Reet
Trull, Sirje
Varman, Ilse
Vein, Ada
Voronova, Jelena

Bioloogia-Geograafia teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Bioloogiaosakond

Kvalifikatsioon: bioloog, bioloogia- ja keemiaõpetaja

Arjukse, Aita
Isakannu, Helgi
Lassi, Ülle
Miglai, Sirje
Moorits, Ärni
Mutso, Hele
Noormägi, Reet
Parik, Jüri
Raa, Andres
Reemann, Kai
Reha, Luule
Savi, Tiiu
Zaletajeva, Niina
Tera, Tiia
Tint, Rein — kiitusega
Viikholm, Peeter
Voosalu, Lea

(kvalifikatsioon: bioloog)

Aho, Elle
Annist, Meeli
Järviste, Vilma
Jürma, Toivo
Kuhlberg, Lembit
Kull, Kalevi
Ling, Katri
Noorits, Tõnu
Paaver, Anne
Paaver, Tiit — kiitusega
Sapas, Lia
Savisaar, Sulev
Seire, Ado
Tiivel, Toomas
Toom, Mare
Tõnson, Tiiu
Varjend, Eevi
Veermets, Mari
Vilbaste, Sirje
Võrk, Mare

Geograafiaosakond

(kvalifikatsioon: geograaf, geograafiaõpetaja)

Aun, Milvi
Aun, Tiiu
Kalm, Vaike
Kees, Helle
Koorits, Tiiu
Kurdla, Sirje
Kurrikoff, Ants
Lepasaar, Kersti
Männimäe, Ene
Oja, Aili
Pärgmäe, Kersti
Ziugov, Sirje
Taklaja, Lenne
Tenno, Kalle
Vasemägi, Rein
Üksvärav, Marje

(kvalifikatsioon: geograaf)

Aavik, Astrid
Arras, Maarja
Eller, Elle
Järvet, Heli
Kont, Are
Mõts, Hilja
Noorkõiv, Kalev
Raudsep, Jaan
Rummo, Tiit
Salu, Liidia
Sander, Heldur
Söönurm, Krista — kiitusega

Geoloogiaosakond

(kvalifikatsioon: geoloogiainsener)

Klipli, Tarmo
Kupits, Toomas
Parbo, Ann
Rätsep, Märt
Sarapik, Jüri
Talvistu, Enli
Uri, Urmas

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Bioloogiaosakond

(kvalifikatsioon: bioloog)

Kivi, Valve
Lepind, Maie

Geograafiaosakond

(kvalifikatsioon: geograaf)

Leiner, Evald

(kvalifikatsioon: geograaf, geograafiaõpetaja)

Tamme, Maie

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti filoloogia osakond

Allas, Sirje
Annuk, Maret
Hallik, Anu
Hallik, Enn
Jents, Katrin
Kallasmaa, Marja
Karro, Silvia
Kivi, Maive
Kons, Aime
Laidvere, Eha
Lõhmus, Ele — kiitusega
Mikk, Helju
Mikone, Ene-Maris
Napa, Aime
Parik, Olli
Posti, Eda
Puna, Ilona
Prees, Sirje
Palmaru, Tiia
Ruubel, Leelo — kiitusega
Vaher, Anne
Võsu, Mai — kiitusega

Vene filoloogia osakond

Blištš, Ljudmilla
Fedossova, Irina
Gunina, Anastassia
Iljassova, Inna
Jakovleva, Galina
Jevstratova, Svetlana — kiitusega
Jurtšenko, Ingrid
Kaširina, Galina
Kirpitšnikova, Irina
Kitter, Kaie
Klimina, Ljudmilla
Kazakova, Ljubov
Lenzu, Tamara
Majajääs, Merike
Paperno, Irina
Pärn, Silva
Raestik, Valentina
Reptšik, Eila
Ristol, Malle
Štšerbakova, Tatjana
Zagoskina, Galina
Tarraste, Sirje

Tupits, Pille
Upsi, Küllike
Uussaar, Sirje
Viigand, Lii

Inglise filoloogia osakond

Barinova, Külvi
Blechmann, Noemi
Espe, Tatjana
Jõgi, Tiiu
Kalder, Sirje
Kark, Maie — kiitusega
Kauer, Tiina
Kukk, Aini
Kõvamees, Anne
Lätt, Viive
Malviste, Tanja — kiitusega
Mälk, Reet
Napits, Riina
Saarmets, Marje
Sass, Eve
Salumets, Ester
Tõnspoeg, Sirje
Veisson, Monika
Vink, Leelo

Saksa filoloogia osakond

Busch, Inge — kiitusega
Kittus, Kersti — kiitusega
Kolk, Tähe
Paidla, Sirje
Parts, Evi
Rahu, Eha
Saar, Tiina
Talts, Anu
Valge, Lea
Vene, Ilmar

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti filoloogia osakond

Hanson, Ene
Hiir, Katrin
Jänes, Anu
Koger, Helga
Krünvald, Riina
Lausvee, Sirje
Moskalik, Aino
Mälk, Mariina
Nahkur, Anne
Nõges, Epp
Prii, Eda
Reinmets, Tiina
Siimets, Tiina
Soodla, Vello
Sägi, Leili
Vahar, Helle
Vast, Virve

Vene filoloogia osakond

Aarik, Klaara
Artemjeva, Svetlana
Burõkina, Ljudmila
Kodina, Tatjana
Libman, Elkond
Metsa, Helju
Mütt, Tiiu
Prohhorova, Veera
Reinojaan, Elfriede
Sahharnõi, Leonid
Sobko, Elviira
Toome, Esta
Topoleva, Niina
Veeber, Natalja
Virumäe, Elfriede

Inglise filoloogia osakond

Aho, Aimi
Arula, Marje
Hüsson, Ena
Kannelmäe, Evald
Karuks, Urve
Kressa, Piret
Leisik, Daisy
Namm, Talvi
Peterson, Ene
Pärn, Aino
Saar, Liina
Seppel, Vaike
Siirus, Vaike
Taavet, Selma

Saksa filoloogia osakond

Laud, Alo
Reiksaar, Tiia
Veromann, Heinrich

Kes on ülikooliajal teiste asju ajanud nagu omi, sel on ka lõpupäeval midagi oma kaaslastele öelda. Kalle Liivi tudengipõlve kroonib kiitusega diplom.

Majandusteaduskonna lõpetajad aulas. Ole või täpsusega harjunud ökonomist, ikka on raske kuulda, et just täna saab su ülikooliaeg täis.

Komsomoliaktivist Albert Saunanen on nüüdsest ülikooli komsomolipere vilistlane.

Jüri Laane fotod.

TEISTE MÕTTEID MÕISTES MUUTUD ISE SUUREMAKS. VAATAD END LAIA NAERATUSEGA. OLED SARNANE VABAKS LASTUD VANGIGA, KES IMETLEB MERE ÄÄRETUST.

*

OLLA INIMENE, SEE ON TÄPSEMALT ÖELDES — OLLA VASTUTAV. SEE TÄHENDAB TUNDA HÄBI VILETSUSE PÄRAST, MIS EI NÄI SINUST SÕLTUVAT. SEE TÄHENDAB TUNDA, ET ASETADES PAIGALE OMA KIVI, AITAD SA EHITADA MAAILMA.

*

NÄIB, ET TAIUSLIKKUST POLE SAAVUTATUD MITTE SIIS, KUI POLE ENAM MIDAGI LISADA, VAID SIIS, KUI POLE ENAM MIDAGI ÄRA VÕTTA.

Antoine de Saint-Exupéry

Jaak Vitsur on üks kolmest Tallinna 42. Keskkooli kasvandikust tänavuste Majandusteaduskonna lõpetajate hulgas, kes kõik pälvisid diplomi kiitusega. ▶

◀ Kiitusega lõpetanud Igor Gräzinil on komsomolisekretärina tulnud palju õnnitlusi, õpetusi ja ka lahkumissõnu lausuda. Seekord öeldakse neid talle enesele.

◀ Õigusteaduskonna lõpukursuse komsomolisekretär Helve Kuusik tänab kursusejuhendajat dots. Hengo Kingsi.

Majandusüberneetik Jüri Sepp lõpetas samuti kiitusega. ÜTÜ-s alustatud teaduslik tegevus leiab jätkamist kaubanduse laboratooriumis nooremteaduri töökohal. ▶

H. Uusi foto

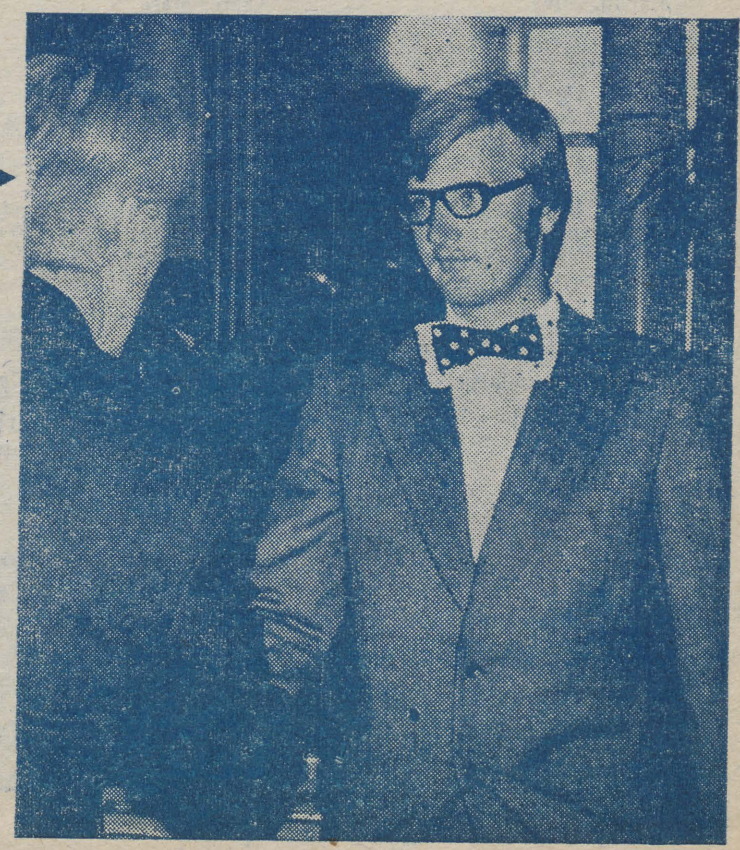

Füüsika-Keemia-teaduskond

STATSIONAARSELT LÕPETAJAD

Füüsikaosakond

(kvalifikatsioon: füüsik)

Aho, Ain
Aitsen, Elmar
Arutjunov, Sevak
Elken, Jüri
Feldbach, Eduard
Jesin, Vladimir
Josepson, Jüri
Karu, Ülla
Kirikal, Mati
Ling, Andres
Mits, Ene
Noppel, Madis
Ploovits, Otto
Putk, Peeter
Puun, Immar
Ratas, Arno
Soon, Ants
Suisalu, Artur
Teller, Otto
Timpmann, Kõu
Torp, Tiit
Tuvikene, Tõnu
Tõnnisson, Teofilus
Tüüts, Toivo
Uustare, Teet

(kvalifikatsioon: füüsik, füüsika-õpetaja)

Aidma, Rein
Hinnov, Kari
Jõumees, Lehho
Kravets, Marika
Käärmann, Leo
Külaots, Aare
Miller, Feliks
Pirn, Riina
Pirnpuu, Mati
Reinart, Meelis
Trolla, Ago
Uibo, Tõnu
Ukrainski, Saima
Vabamäe, Priit

Keemiaosakond

(kvalifikatsioon: keemik)

Inno, Saima
Kaart, Külli
Kesvatera, Tõnu
Laaniste, Lembit
Martin, Silva
Otsa, Enn
Palm, Natalia
Peips, Mart
Preem, Sigrid
Putk, Maie
Rammi, Sirje
Suit, Peeter
Ševtšuk, Igor
Talkop, Lea
Tiks, Kaja
Vaher, Priit
Viira, Jaan

(kvalifikatsioon: keemik, keemiaõpetaja)

Kruusing, Helju
Majajääs, Ellen
Sorge, Helle
Sults, Helgi
Säre, Marika
Tammeorg, Miia
Vaher, Tiit

(kvalifikatsioon: keemik, keemia- ja füüsikaõpetaja)

Bogoslovski, Peeter
Jäger, Mall
Lukason, Anneli
Näpinen, Leo
Sults, Robert
Tiisler, Lilian

Üks kord elus näeb peahoone esine ka niimoodi välja. Üks kord — Sinu pärast.

Matemaatika-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rakendusmatemaatika eriala (kvalifikatsioon — matemaatik)

Burmakina, Tatjana
Goldenberg, Klaara
Gontšarenko, Julia — kiitusega
Jõeäär, Milvi
Järvpõld, Sirje
Kalder, Mare
Karpenko, Ljudmila — kiitusega
Kets, Ester
Kihva, Reet
Krinal, Maila
Kurvits, Anu
Küpersep, Olga
Levo, Asta
Lissenko, Oleg
Metsalu, Mart
Metsalu, Sirje
Nurga, Peeter
Reinok, Mare
Silman, Anna — kiitusega
Toomel, Katrin
Uri, Mae
Velbaum, Inna
Vohmjanin, Oleg

Matemaatika eriala (kvalifikatsioon — matemaatik)

Aleksa, Mare — kiitusega
Nigul, Agu
Normak, Peeter — kiitusega
Riispere, Rein
Samarüütel, Ülo
Trifonov, Peeter
Vään, Toomas — kiitusega

(kvalifikatsioon — matemaatik, matemaatika-õpetaja

Aavasalu, Mai
Joamets, Lia
Jõgi, Helmer
Jürgens, Liidia
Kaare, Mare
Kallak, Kaie
Kanarik, Aime
Laur, Veera
Laurimaa, Edvig
Lutsoja, Viia
Nigul, Marika
Nisamedtinov, Ramil
Pulk, Reti
Raidma, Kaie
Raidma, Leo
Riimaa, Toivo
Sarapik, Elina
Tang, Anne
Vaga, Malle
Vidil, Vilma

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Matemaatika eriala (kvalifikatsioon — matemaatik)

Pihkva, Olavi
Tarassov, Sergei

Kehakultuuri-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Alekõrs, Epp
Evardi, Toivo
Hallik, Aare
Heerik, Vladimir
Hiiemäe, Anu
Jalakas, Jaak
Jansen, Ellen
Jänese, Jüri
Kahu, Sirje
Karumaa, Ahto
Karumaa, Tamara
Kasemaa, Toomas
Kasenurm, Tiit
Keeman, Jaak
Killar, Katrin
Kivisaar, Alfred
Külv, Kalev
Laaneloog, Liis
Laiv, Lia
Liiv, Vello
Lillemägi, Ilmar
Lomp, Maire
Maripuu, Tõnu
Metsar, Andres
Möller, Taivo
Olesk, Jaan
Ots, Heikki
Ott, Helve
Pilden, Ivar
Postnieks, Margita
Pullerits, Tõnu
Põldur, Lia
Põllu, Helle
Ruus, Uuno
Rätsepuu, Artur
Saar, Merle
Suurmägi, Tõnu
Talve, Helju
Teinfeldt, Peeter
Toru, Lembit
Tudelep, Helle
Veber, Oie
Vetkina, Ljudmila
Vettik, Jaak
Viigipuu, Miia
Oismaa, Arne

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Hünerson, Jaak
Kalmus, Jüri
Kukk, Jaan
Limak, Uudo
Lokotar, Rein
Menšikov, Ilmar
Nõmm, Lembi
Raag, Lembit
Raudla, Liina
Raudsaar, Tõives
Sarapik, Endel
Taul, Oie

Õigus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aasma, Lilianne
Aitsen, Sirje
Aljaste, Aili
Ehala, Maie
Gräzin, Igor — kiitusega
Hansson, Toomas
Ilves, Eda
Kaarli, Riina
Kaarna, Lembit
Kanep, Lembitu
Kartau, Mati
Kavart, Kersti
Kirotar, Ülle
Kollom, Tiit
Kose, Ester
Kruusmaa, Edda
Kukner, Ants
Kutser, Ursula
Kuusik, Helve
Kõo, Ahti
Kõrge, Jüri — kiitusega
Laos, Toivo
Lepiksaar, Tiit
Liiv, Kalle — kiitusega
Lätt, Neenu
Maller, Helgi
Petter, Lembit
Preimer, Malle
Prits, Raivo
Raudberg, Andi
Ristimägi, Maia
Saarmaa, Tõnu
Sõmer, Kunnar
Tamm, Eino — kiitusega
Tigasson, Kalev
Todi, Enn
Toiger, Leili
Tombak, Kuuno
Tooming, Arri
Tooming, Ülle
Truman, Silvia
Vaher, Peeter
Vari, Irma
Varul, Paul — kiitusega
Vänzel, Ivi

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Arhipov, Anatoli
Haak, Jüri
Juursoo, Riina
Haho, Vireeni
Karus, Aime
Kingu, Heino
Kopli, Enn
Küttis, Peeter
Loktajev, Aleksander
Lõhmus, Ants-Enno
Mihkels, Kalle
Mõldre, Ants
Nemsitsveridze, Kote
Nõmm, Linda
Nõmmoja, Silvia
Oviir, Mihkel — kiitusega
Oviir, Siiri
Paju, Anneli
Pals, Elvi
Pärn, Aino
Pähn, Endel
Püvi, Zoja
Raias, Toivo
Rumjantseva, Niina — kiitusega
Samodumskaja, Inna
Sepp, Vladimir
Sirel, Aare
Soosaar, Mati
Zahharova, Irina
Tammets, Enn

Viire Villandi

lõikeheina kõrvet säärel tabad
valuta kui laps ta pihku rabad
jooksed rannalt konnatiigi poole
vanaema hoiatust ei kuule
või ehk kuuled hüüdu siiski endas
aga ikka tagasi ei lenda
tuuletiivul nagu sinu mõte
lapsepäevad kandis ojast jõkke
vanaema ammu merre suubus
rannale jäi tema kortsund suudlus
sina ojast olid jõudnud jõeni
olid eneses ka saanud elutõeni
tore mängides on käia jõgi läbi
pole muresid siis ja ei ole häbi
lõikehein su paljaid sääri riivab
kasvab ta seal kuumas kaldalilvas
kui sa rannalt metsa poole sammud
peagi põlvist saati lõikeheintes tammud
lõikeheina kõrvet säärel tabad
valuta kui laps ta pihku rabad
ainult otse minna nüüd on raske
ikka metsa poole kisub aste
siis vaid lõikeheina puudet tabad
valuta kui laps ta pihku rabad
ei sa vaja enam mingit tõde
kuigi oled ammu keset jõge
veel vaid jooksed konnatiigi poole
vanaema hoiatust ei kuule
vanaema ammu merre suubus
sinus miski tema järel joobus
lõikeheina kõrvet säärel tabad
valuta kui laps ta pihku rabad
endistviisi konnatiigi poole
vanaema hoiatust ei kuule

Kirjandusvõistluse tulemused

Võistlusele laekus ilukirjanduslikke teoseid 4 autorilt ja 56 artiklit. Žürii (esimees K. Muru, liikmed J. Põldmäe, R. Veidemann, S. Mägar, M. Ummelas) määras ilukirjanduslike teoste osas ergutuspreemia jutustusele «Duubel 24» (märgusõna «Ronnie»), autor **J. Habicht** (mat. III k.).

Kriitika osas määras žürii I auhinna **A. Langemetsale** (eesti fil. V k.) «Noorte Hääles» avaldatud kirjanduskommentaaride ja arvustuse «Ühest proosaproovist» (SV 29. XI 74, nr. 48) eest ning **P. Oleskile** (eesti fil. III k.) aasta jooksul avaldatud artiklite, eriti arvutuste «Rudolf Sirge lähedalt» (E 29. XII 74, nr. 304) ja «Raamat Vilde sõnakunstist» (SV 4. X 74, nr. 40) ning artikli «Akadeemikust» (TRÜ 31 I 75, nr. 3) eest.

II auhinna pälvisid **A. Lõhmus** (eesti fil. IV k.) arvustuse «Veidike geomeetriast» (L. 1974, nr. 12) ja «Maastik kohviubadega» (L 1974, nr. 10) eest ning **M. Mutt** (eesti fil. IV k.) arvustuse «Vallutusretk» (TRÜ 4. IV 74, nr. 15) ja teiste teatriretsensioonide ning artikli ««Via Regia» mitme pilgu läbi» (SV 30. V 75. nr. 22) eest. III preemia otsustati anda **L. Priimäele** (saksa fil. III k.) artiklite «Anatole France» (TRÜ 11. X 74, nr. 30) ja ««Otsingud» jutumärkideta» (TRÜ 30. IV 75, nr. 20) eest.

Ergutusauhind määrati **V. Villandile** (eesti fil. I k.) arvustuse «Ent luuletus kui üksikteos» (L 1975, nr. 4) eest.

Žürii nimel S. MÄGAR

NB!

Meie ajalehe eelmise numbriga ilmus ka venekeelne «ТГУ» nr. 28.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 3604. MB-06197.

AR
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SEPTEMBER - 1975

KARIN AASA joonistus.

Lugupeetud üliõpilased ja õppejõud, ülikooli töölised ja teenistujad

Tartu Riiklik Ülikool alustab oma 1975/76. õppeaastat.

See on kolmekümne esimene rahuaasta, mille algust tähistas Helsingis toimunud Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamisel allakirjutatud lõppakt, ammu oodatud ja püsiva rahu perspektiive äratav dokument.

See on viisaastaku viimane aasta, rohkeid töövõite ja arengumuutusi tähistav aasta teel kommunismile.

See on ühtlasi juba ka NLKP XXV kongressi aasta, uusi sihte ja ülesandeid seadev aasta.

See on m e i e eluaasta, kõigi oma inimlike rõõmude ja muredega, argi- ja pidupäevadega, sellega, mis meil on ja mis tuleb. HEAD ALGUST!

TRÜ rektoraat
EKP TRÜ komitee
ELKNÜ TRÜ komitee
TRÜ Ametiühingukomitee

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 31 Esmaspäeval, 1. septembril 1975. a. XXVII aastakäik

Need on varemete silmad. Miljonite varemeiks muudetud majade ja inimeste silmad. Silmis sõdade tuhk ja valu.

2. septembril 1945. a. kirjutas militaristlik Jaapan alla tingimusteta kapitulatsiooniaktile. Sellega oli pandud punkt ühele masendavamale peatükile inimkonna ajaloos. See oli 30 aasta eest. Kolmkümmend aastat võidust, kodulinna Tartu vabastamisest juba kolmkümmend ükski.

Võidu juubelile pühendatud paljude ürituste seas oli ka plakativõistlus, millest meie ajalehe 4. küljel.

Ühe mütsi all

Nii võib see tõesti paista, kui silmitseda sügisesi ja kevadisi Tartu tänavaid. Ka talviseid, kui nüüd talved on soojad. Ainult suveks paneme me Sinu kappi ja võtame välja ehk ainult selleks, kui tuleb diplomiga ülikooli sildi all pildistama minna või kui tuleb APN-i korrespondent.

Sa siis ei teagi, mis ma suvel tegin? Õieti juba hiliskevadel. Kõigepealt tegin eksamid ja arvestused, nii et mu pea oli märg. Ilma Sinutagi . . . Siis tuli ehitusmalev, sest ma olen kolmanda aasta üliõpilane.

. . . Siis tuli menetluspraktika, sest sain valmis esimese kursusega.

. . . Siis tuli laulupidu, sest ma olen ükskõik kes.

. . . Rahvaste spartakiaad, sest ma olen sportlane.

. . . Suvemalev, sest ma olen suvemalevlane.

. . . Koola, Uraal, Sajaanid, Taimõr, sest ma olen geograaf.

. . . Siis tuli rännak sõbraga mägedes, ema heinakaar ja jälle raamatud, sest ma ei oska ilma nendeta enam elada.

Minul Sinuga ühiseid mälestusi veel ei ole, minu suvi oli sisseastumiseksamid, oli tung Sinu juurde. Ja mulle on väga tähtis, kas Sa hakkad olema nahknokaga või papinokaga, paras või pigistav. Ja et Sa poole tee peal ära ei kaoks.

Sind, tuleb välja, on nii palju. Kes sa õieti oled, küsid Sina, mu vormimüts, imestunult. Olen Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilane. Ja meid, äsja selleks saanuid on ligi poolteist tuhat.

* * *

Üliõpilane jah. Ja sellest päevast peale ka o m a ajalehe lugeja. Veel enam, potentsiaalne tegijagi. Kui Sul on, mida jagada ja peale selle julgustki, too toimetusse. Meie oleme igatahes ootevalmis,

peahoones, ruum nr. 302, tel. 253.

Rektor tänab

Oma käskkirjaga 17. juunist tänab rektor Tartu Riiklikus Ülikoolis peetud looduskaitsepäeva puhul järgmisi aktiivsemaid töötajaid ja üliõpilasi.

Tiit KOLDITS — ELKNÜ TRÜ komitee sekretär, Henri SOOVA — ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär, Eva PEEBO — kehalise kasvatuse ja spordi kateedri v.-õp., Viktor MASING — taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri professor, Heiki MÜÜR — Majandusteaduskonna dekaan, Jaan EILART — ENSV Looduskaitse Seltsi aseesimees, üliõpilased Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: Juhan VOIST — IV k., Ülo MANDER — III k., Helmut HALLEMAA — III k., Vello RANDLA — II k., Urmas PETERSON — I k., Jalde MARAN — I k. ning Ellen GRÜNTHAL — Arstiteaduskonna V k., Ilme VIDEVIK — Ajalooteaduskonna V k. ja Einard MÄNDLA — Füüsika-Keemiateaduskonna II k.

Dotsent Laine Viilebergil on juubel

Tänavu südasuvisel ajal, täpsemini 17. juulil jõudis taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsent bioloogiakandidaat Laine Viileberg viiekümne eluaasta täitumiseni. Neile, kes temaga koos töötavad, tuli see tähtpäev mõninga ootamatusena. Kas tõesti juba? Tunneme oma Lainet ju alati toimekana, nooruslikuna, tervisest pakatavana ja rõõmsameelsena. See pole lasknud kerkidagi mõtet aastaist. Ja ometi — on jõutud rajani, kus tavaliselt tehakse juba esimesi põhjalikumaid kokkuvõtteid möödunust.

Laine Viileberg lõpetas TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna 1952. a. ning sealtpeale on ta seotud olnud kateedriga, mille juures spetsialiseerudes sai ta kõrgema hariduse. Seejuures on ta läbinud kõik ametiastmed vanemlaborandist dotsendini, milleni ta jõudis 1962. a., pärast seda, kui oli 1961. a. edukalt kaitsnud kandidaadiväitekirja kartuli kasvufüsioloogiast. Ennastohverdavalt nõustus Laine Viileberg talle kateedri väljaarendamise huvides tehtud ettepanekuga kitsamat eriala vahetada. Ta käis erikursustel, uuris asja iseseisvalt, stažeeris Moskva Riiklikus Ülikoolis — ja taimefüsioloogist sai mikrobioloog, kes praegu kannab kõigi bioloogide mikrobioloogia põhikursust ning tulevastele mikrobioloogidele õpetab mitut eriainet. Tema juhendamisel on valminud tosinkond mikrobioloogiaalaseid diplomitöid ning koostatud uurimusi, mis on pälvinud auhinnalisi kohti üleülikoolilisel, vabariiklikul ja üleliidulisel üliõpilastööde võistlusel. Seda ei oleks saadud ilma kahe eelduseta: (1) Laine Viilebergi väga hea kontaktita üliõpilastega ja (2) isikliku aktiivse uurimistööta mikrobioloogias. Temalt on ilmunud ligi 30 teaduslikku artiklit peamiselt mulla mikrobioloogiast. Viimasel ajal on ta eriti tulemusrikkalt uurinud mullaväsimuse mikrobioloogilisi aluseid ja ime küll: aastatega Laine Viilebergi tööviljakus aina tõuseb. Ei märkigi saavutatud puhkamisest! Lisagem siia veel innukas tegevus teaduskonna metoodikakomisjoni esimehena, koostatud ja avaldatud õppevahendid («Mikrobioloogia väikepraktikum», «Tööstusmikrobioloogia») ning peab tõesti küsima: kust see naine küll selle jõu võtab? Küsimus on seda enam õigustatud, et Laine Viilebergi sõbrad teavad: ta on ka hoolikas ja kohusetruu perenaine ning ema, kes on osanud luua harmoonilise toreda kodu ja üles kasvatanud kaks suurepärast järeltulijat.

On suur rõõm koos töötada Laine Viilebergi taolise heasoovliku initsiatiivse ja distsiplineeritud kolleegiga. Oma leebuse, järjekindluse ja pedagoogilise taktiga täidab ta kateedris kohta, mida saabki täita ainult tema omadustega õppejõud. Kateedri pere soovib Laine Viilebergile jätkuvat tervist, jõudu ja vaimurikkust ning kuhjaga õnnelikke momente edasises elus!

V. TOHVER,
TRÜ taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhataja

Karl-Feliks Sauks 60

28. juulil kogunesid rahvamajandusharude ökonoomika kateedri prof. kt. K.-F. Sauksi kolleegid ja sõbrad tema maamajja Linnamäele tähistama ülalmärgitud tähtpäeva. Enamik kogunenutest olid tema õpilased: kuulanud tema loenguid, teinud tema juhendamisel kirjalikke töid, kohtunud mitmel korral ka eksamilaua taga. Kuid kogunenud moodustasid ainult murdosa prof. kt. K.-F. Sauksi sadadest õpilaste arvust. On ju kõik vabariigi viimase 30 aasta jooksul kõrgema kaubandushariduse omandanud olnud temo õpipoisid. Isegi varem, Suure Isamaasõja ajal oli ta tagalas õppejõuks Eesti NSV-le kaadrit ettevalmistavas õppekombinaadis.

Pärast sõda töötas K.-F. Sauks Tallinna Polütehnilise Instituudi Majandusteaduskonnas. Seal kaitses ta 1952. aastal kandidaadidissertatsiooni Eesti NSV kaubandusvõrgu ja selle arengu kohta. Samal ajal anti talle ka dotsendikutse.

Esimene kokkupuude Tartu Riikliku Ülikooliga oli K.-F. Sauksil 1930-ndail aastail üliõpilasena. 1940. aastal lõpetas ta meie ülikooli rahva- ja riigimajanduse erialal. Teistkordne püsiv kokkupuude sai teoks 1954. aastal, kui majandusteaduskond toodi Tallinnast Tartu. 4 ületulnud õppejõu hulgas vanimana asus ta juhendama siin moodustatud kaubandusökonoomika kateedrit ning kuni iseseisva dekanaadi moodustamiseni täitis ta faktiliselt ka teaduskonna prodekaani kohustusi. 1968. aasta 1. septembrist alates seoses teaduskonna reorganiseerimisega asus K.-F. Sauks tööle rahvamajandusharude ökonoomika kateedri dotsendi kohale. 1972. a. septembrist on ta sama kateedri professori kohusetäitja.

Kogu oma pedagoogiaja jooksul on K.-F. Sauks õpetanud kaubandusökonoomikat ja väliskaubandust, vahepeal tegelnud ka muude väiksemate kursustega. Ta on teinud õpetööd kõikides selle vormides. Praegused 6 kolleegi on talle aga tänulikud nende kandidaadidissertatsioonide hea ja eduka juhendamise eest. Paljudele dissertantidele on ta olnud oponendiks.

Prof. kt. uurimistöö suunaks on kaubanduse ajaloolise arengu probleemid Eesti NSV-s ja kaubanduse materiaalse baasi kujundamine. Kaubanduse alalt on temalt ilmunud kümneid teadustikke töid, õpikuid, õppevahendeid, populaarteaduslikke materjale.

Tartu elanikkond tunneb K.-F. Sauksi kui aktiivset omaaegset Tartu Linna TSN saadikut, lektorit ja konsultanti kaubandusküsimustes. Ta on lektor õhtuülikoolis.

Kommunistlikku Parteisse kuulub K.-F. Sauks 1948. aastast alates. Kommunistina on ta täitnud paljusid parteilisi ülesandeid, on eeskujuks nooremate kolleegidele.

Jätkuvat jõudu, visadust ja senist heatahtlikkust oma kaaslaste abistamisel soovime Karl-Feliks Sauksile ka edaspidiseks!

V. KRINAL

Praktikal Tartus

Juulis viibis Tartus õppepraktikal grupp Moskva Riikliku Ülikooli juures asuva Aasia ja Aafrika Maade Instituudi II ja III kursuse üliõpilasi-indolooge. Praktika oli organiseeritud eesmärgil tutvuda Tartu ülikooliga, ülikooli raamatukogu indoloogiafondidega, aga ka Nõukogude Eesti mineviku ja tänapäevaga.

Kohe pärast Tartusse saabumist läksime ülikooli orientalistikakabinetti. Meie viibimist ja töötamist Tartus aitas korraldada Tartu indoloog Linnart Mäll. Ta tutvustas meile Tartu ülikooli indoloogia traditsioone, oli meie juhendajaks raamatukogu Vanemuise tänava filiaalis ning käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas, kus asub suurepärane sanskriti tekstide kogu ja unikaalne tiibeti käsikirjade ja ksülograafide kollektsioon. L. Mäll nõustus meile esinema ka lühikese loengukursusega, milles andis väga huvitava ülevaate india filosoofia põhiõpetustest, koolkondadest ja suundadest.

Niisama tähelepanelikult ja heatahtlikult suhtusid meisse ka teised ülikooli töötajad, kellega kokku puutusime: P. Nurmekund, L. Peep, O. Langsepp jt.

Vabadel päevadel külastasime teisi Lõuna-Eesti linnu, käisime ka Tallinnas. Eriti sügava mulje jättis meile aga ikkagi Tartu oma mälestusmärkidega, omapärase arhitektuuriga, elurütmiga ja iidsete üliõpilastraditsioonidega.

Oleme tänulikud sooja vastuvõtu eest, mis meile osaks sai ning naaseme Moskvasse sügava rahuldustundega neist vähestest nädalatest, mis me viibisime meie kodumaa ühe vanima ülikooli seinte vahel. Loodame, et kontaktid Moskva ja Tartu ülikooli vahel laienevad tulevikus veelgi!

VLADIMIR SAFRONOV,
MRÜ III kursuse üliõpilane

Suvemaleva suvest

TRÜ suvemalev 1975 on oma tööd-tegemised teinud. Ent mida ja kuidas?

6. juuli hommikul oli peahoone saginat täis. Rõõmsapalgelisi suvemalevlasi oli kokku tulnud igast Eestimaa kandist. Suur sagimine oli vormilao juures — paar turskemat meest jäidki vormita, sest keegi ei osanud arvata, et nii suuri mehi ülikoolis on. Õhtul kell 6 hakkas peahoone ees orkester mürtsuma ja sinistes suvemaleva vormides malevlased astusid aulasse. Uudistav linnarahvas sai aru, et miskit on tudengitel taas teoksil, aga mis nimelt, see jäi juba aulaseinte vahele.

Suvemaleva pidulikul avamisel rõhutas maleva komandör K. Liiv tänavuse töösuve erilist tähtsust. 1975. a. suvemaleva töö oli ju pühendatud juubelitele. Leinaseisakuga mälestati sõjas langenud ülikooli üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid, nende mälestustahvli ette asetati lillekorv.

Malevlastele kõneldes ütles halduspprorektor sm. Ü. Saag, et malevlaste suvise töö tublidusest oleneb ülikooli ehitus- ja remonditööde palju. Ilma suvemalevlaste abita ei kujuta ülikooli ehitusmehed enam suve ettegi!

Kokku töötas TRÜ suvemalevas 483 esimese kursuse lõpetanud üliõpilast. Töötati 22 rühmas, iga rühma juhtis komissar. Lisaks Tartus töötavatele suvemalevlastele oli 25 inimest Kääriku spordibaasis, samuti töötasid rühmad meie šeflusmajandis Teedla sovhoosis ja Saadjärve kolhoosis.

13. juulil võeti osa üleliidulisest üliõpilasehitajate kommunistlikust laupäevakust, mis oli pühendatud Suures Isamaasõjas langenutele. Teedla sovhoosis pandi ülemalevaliste ürituste raames vihmasajus varju alla 44 tonni heina. 19.—20. juulil sõideti ühiselt Tallinna laulupeole. Tartusse jääjad (56 inimest) käisid aga laevaekskursioonil Pihkvas. 21. juulil tähistati Eesti NSV 35. aastapäeva, asetati lilled Raadi kalmistul asuvale sõjameeste vennashauale. 26. juulil toimus Pikasillal suvemaleva spordipidu ja võeti osa Võrtsjärve mängudest. Sealsamas kohtuti ka «Kukerpillide» mängijatega.

28. juulist kuni 3. augustini olid aktiivsemad malevlased preemiaekskursioonil, mille kaugeim punkt oli Kiiev.

Suvemaleva töösuvi lõpetati 8. augustil TRÜ uues kohvikus. Tublimaid peeti meeles aukirjade ja mälestusesemetega, tänusõnad kuulusid kõigile. Mööblikombinaadi esindaja oli tulnud rühmale aukirja üle andma, Teedla sovhoosi aukiri seal töötanud rühmale oli samuti õigeks ajaks kohale jõudnud. Halduspprorektor sm. Ü. Saag tänas tublimaid suvemalevlasi ning soovis head suvevaheaja lõppu.

Ülikooli vanemtöödejuhataja jaoskonna malevlased olid ette valmistanud värvilisi diapositiive oma rühma suvest, konservitehase rühm astus üles *show*'ga. Suvemaleva lõpupeost võttis aktiivselt osa Saksa DV Schwerini ringkonna 15-liikmeline noorsoodelegatsioon.

Niiviisi lõppes tänavune suvemaleva põhitöö periood (osa malevlasi töötas kuni 22. augustini). Kuigi praegu ei ole veel rühmade töö tulemuste kohta täpset ülevaadet, võib öelda, et tööd tehti tublilt. Tartu Plastmasstoodete Katsetehase õiendist nähtub, et 15-liikmeline rühm (neist 13 tütarlast) tegi ehitustöid kuu ajaga 7,5 tuhande rubla eest, parimad olid Mall Tee ja Lembit Liivak (mõlema töötasu üle 175 rubla).

Väärilise töö eest ootab ka väärikas tasu — 8 tublit suvemalevlast alustab septembrikuu algul preemiareisi Ungarisse.

TRÜ suvemaleva staap

EÜE-75. Peaaegu juba minevik,

sest alles läinud reedel peeti lõpupidu ja autasustamised ning päriskokkuvõtted seisavad hoopistükkis veel ees. Nädal tagasi intervjueerisime EÜE komandöri DONALD VISNAPUUD.

Milliste arvudega loodetakse selle aasta töösuve kroonida?

Üleliiduline Keskstaap esitas meile plaaninäitajaks 4,93 milj. rubla. Tööperioodi avades oli meil sotsialistliku kohustusena kirjas 5,2 milj. rubla eest töid. Praegune seis näitab, et oma kohustused täidame ja on eeldusi, et lõpptulemus tuleb kuskil 5,5 milj. rbl. piires. Maleva töö edukus sõltub suuresti koostööst ehitusorganisatsioonidega, majanditega. Palju oleneb ka ilmastikust. Nii selle kui teisega on tänavu hästi läinud. Aina on lühenenud ka malevlaste õpipoisiaeg.

Mida uut tõi maleva olemisse see suvi? Mis peavalu tegi?

Kõige enam on muret teinud rühmade kaader. Raskeks on osutunud luua kaadri kujunemise loomulikku rida: lihtliikmest komandörini. Põhjuseks on asjaolu, et tudengid praktikate pärast mitte just igal suvel malevasse ei pääse, mistõttu järjepidevus katkeb. Nii valitakse rühma kaader põhiliselt kõrgema kooli komsomolitöös silma paistnud noorte hulgast. Paraku erineb rühma juhtimine malevas komsomoligrupi juhtimisest ülikoolis ja selgi aastal on neid rühmi, kus nii juhtkond kui ka kollektiiv ise hiilgavad saamatusega.

Esmakordselt maleva ajaloos atesteeriti kõiki rühmi. Kahjuks peab ütlema, et vaatamata tõsisele ettevalmistusperioodile on tulnud selgi suvel mitmed malevlased malevast välja heita. Tuleb see keskstaabi rangest hoiakust või sellest, et tõepoolest rohkem distsiplineerimatuid noori on malevasse sattunud, ei tea öelda. Rõõmu teeb aga see, et Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 30. aastapäeva üritusi oli rohkesti ja et neisse suhtuti loovalt. Tähtsaks peeti emotsionaalset taset, mis ka saavutati. Eriti tahaksin siinjuures esile tõsta Lõuna piirkonda, kust on tulnud rida huvitavaid algatusi.

Võrreldes varasemaga on suurenenud tunduvalt EÜE välisvahetus. Näiteks möödunud aasta 105-lt 185-le tänavu. See tingis interlaagri moodustamise Kose-Lükatil. Ilmselt vajab aga seesuguse laagri organisatsioon veel täiustamist, kuid vorm peaks ometigi sobima. Siin töötanud välisrühmade aruanded näitavad igatahes, et laagri asukoht Tallinna külje all on vastuvõetav ja et võimalused suhtlemiseks seesuguses laagris on enamad kui töötades üksikrühmas kuskil maarajoonis. Üldse võib selle aasta intertööga rahule jääda, sest ka väljasõitud rühmade töö ja kultuuriprogrammid õnnestusid.

Ülikool EÜE-s? Komandöri hinnang?

Sel maleva-aastal oli ülikooli aktiiv ettevalmistusperioodil suurem kui kunagi varem. Ei väsi aga kordamast, et just ettevalmistav periood otsustab suve edukuse. Komplekteerimine läks niisiis valutult ja ülesanded selles osas ülikooli komsomolikomitee täitis: neljandik malevast on ülikoolirahvas. Tänavu toimus teatud polariseerumine üliõpilaste kuuluvuses rühmadesse. Ülikooli omad olid põhiliselt Tartu, Viljandi ja Lõuna piirkonnas. Et nimetatud piirkonnad aga parimate hulgas asuvad, siis sellest võib järeldada ja hinnata ka ülikooli osa malevas. Kui kedagi nimeliselt kiita, siis vahest Henri Soovat, Igor Gräzinit, Ramil Nizamedtinovit, Ülo Langelit. Ja Lõuna piirkonna Poka rühma, kelle rühmaelu võiks julgesti teistele eeskujuks seada. Usun aga, et kiiduväärseid malevlasi on rohkemgi. Kuid eks päris kiitjaks ole nende endi töö. Lõpuks lisaksin veel ka ühe tõrvatilga. Nimelt on põhjust nuriseda ülikooli komsomolikomitee suhtumise pärast interlaagrisse, eriti selle laagri ettevalmistusse. Ütleme otse: siin ei oldud oma ülesannete kõrgusel.

R. V.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga autasustan Tartu Riikliku Ülikooli nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsenti meditsiinikandidaat Zinaida Nikita t. Saart ministeeriumi aukirjaga.

A. PURGA

Tervisesportlased

Jätkub õppejõudude, teenistujate ja viiendate-kuuendate kursuste üliõpilaste tervisekilomeetrite läbimine.

Tervisekilomeetrite kaardid tuleb lasta peamistes õppehoonetes ülesseatud kastidesse. Igal tervisesportlasel peaks olema täidetud kolm kaarti — juuni, juuli ja augusti tegevuse kohta. Kastid on seekord väljas 1. sept.—5. sept.

Tuletame meelde, et lisaks traditsioonilistele auhindadele loositakse välja ka semestri auhinnad ja mälestusesemed perekonnaliikmete konkursist osavõtjatele. Peavõitudele pretendeerivad need tervisesportlased, kes semestri vältel on esitanud vähemalt kolm kaarti.

Loosimise aeg ja koht teatatakse ajalehe järgmises numbris.

TRÜ spordiklubi

NONSTOP FOLKIST PURUKUMIPOPINI

Mart Kadastik

Juulis viibis eesti filoloogia III kursuse üliõpilane Mart Kadastik kuuajalistel soome keele ja kultuuri kursustel Lappeenrannas ning külastas ka Helsingit, Kotkat, Kuopiot, Imatrat ja Savonlinna. Täna ilmuv kirjutis on Soomes tehtud tähelepanekute sarjast esimene ja sissejuhatav. Edaspidi leiavad käsitlemist põhiliselt ainult soome kerge muusikaga seotud probleemid. Sellest ka üldpealkiri.

Toimetus

KOLMKÜMMEND PÄEVA SOOME SAUNAS

Tundub küll, et meie põhjanaabrid käivad saunas seitse korda nädalas. Mõistagi ei karista nad seal endid eestlaste moodi, kes enne 120 kraadi lavale ei lähegi. Ühes tõeliselt õiges soome saunas pole kunagi üle 80 soojapügala. Soomlane armastab leili visata ja vihelda ning niiviisi ise temperatuuri reguleerida.

Ega Soome lahegi taga ole kõik saunad ülimoodsad ja korralikud. Juhtusin sellisessegi, kus lohakas peremees oli ehitades seina sisse augu jätnud, nii et võis vabalt tänavale vaadata. Ja vastupidi. Uhte pealtnäha nooblisse sauna läksin hea sooviga pead pesta, kuid tulin sealt tagasi juuksed vaigukorraga paksult koos... Kuuma tõttu oli vaik laelaudadelt tilkuma hakanud. Ent pole mõtet hädaldada. Soome saun on Soomes minevik ja olevik, tulevik näib kuuluvat suitsusaunale. Eriti esinduslikes kohtades on nüüd just suitsusaunad. Ja selline tendents üha süveneb.

Soome sauna ja teisi Põhjamaa imesid sõidab suviti vaatama ja omal nahal proovima arvukalt turiste kõikvõimalikest Euroopa maadest. Teistest rohkem võib kohata rootslasi ja läänesakslasi. Viimastest soomlased eriti lugu ei pea, sest nad on saavutanud oma väljakutsuva käitumise ning hoolimatu suhtumisega Soome loodusse ja kultuuri erakordselt halva kuulsuse.

Helsingis oli juuli lõpul pinget ja palavust ilma soome saunatagi ülearu: toimus Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamine. Suurfoorumi häireteta laabumiseks oli väikelinnadest pealinna toodud sadu politseinikke, samal ajal kui kahtlased elemendid olid omakorda Helsingist välja saadetud või lihtsalt trellide taha pistetud. Nii ei olnudki võimalik näha Helsingi raudteejaama lähedal pesitsevat narkomaanide jõuku, kellele politsei oli juba aastaid läbi sõrmede vaadanud. Ent siinseal Helsingi tänaval jäi ikkagi ette mõni magav räpane joodik.

Meeldejäävam Helsingist oli siiski see, et nägime oma silmaga nii NLKP KK peasekretäri L. Brežnevit kui ka USA presidenti G. Fordi, kes olid teel lennujaama. G. Fordi varjasid isegi kinnise auto tagaistmel oma kehadega kaks kogukat ihukaitsjat, sest USA president pole ilmselt unustanud ajalugu.

MIDA TEATAKSE EESTIST?

Estonia't olid kuulnud enam-vähem kõik Lappeenranna kursuslased. Neid oli ühtekokku 61 inimest 19 riigist, norralastest kuubalasteni. Ainult üks poolatar arvas Eestit asuvat kusagil Lapimaal... Tallinnat teati sajaprotsendiliselt, miskipärast pakuti ka Riiat Eesti linnaks. Tartut teadsid juba üksnes Baltimaade ajalooga tõsisemalt tegelnud.

Jäi mulje, et 90% soomlasi on külastanud Tallinnat. Meeldiv oli kuulda kiidusõnu meie pealinna välisilmest ja tallinlaste külalislahkusest. Tallinnat iseloomustades tarvitatakse tavaliselt ainult ülivõrret.

Populaarseim eestlane Soomes on vaieldamatult Georg Ots, kelle esitatud «Saaremaa valss» varjutab oma kuulsuselt peaaegu kõik soome rahvalaulud. Ullatavalt hästi teatakse ka Hardi Tiidust, kes sai soomlastele lähedaseks «Naapurivisa» saadete kaudu. Paljud soomlased on täpselt kursis Gustav Ernesaksa ja RAM-i tööde ning tegemistega, meenutatakse kadunud suurmeistrit Paul Kerest. Tõsi, male ei ole Soomes kuigivõrd populaarne. Kes keeleteadusega vähegi tegelnud või «Naapurivisat» jälginud, tunneb Paul Ariste nime. Soomes õppivad jaapanlased olid teadlikud Pent Nurmekunnast. Suurem osa Lappeenranna 53 tuhandest elanikust on tuttavad Hugo Raudsepa loominguga: tänavu suvel etendus kaks kuud Lappeenranna suveteatris (mõistagi vabaõhuteater koos looduslike rekvisiitidega, nagu kuked ja kanad) Raudsepa «Mikumärdi». Soome publik sai igatahes toreda naeruõhtu.

Sportlastest on tuntud Jaan Talts, aga samuti Rein Aun ja Mart Paama. Tõenäoliselt on nüüd kõigil meeles ka Enn Selliku nimi, sest meie noor staier jättis Euroopa karikavõistlustel enda seljataha teiste hulgas olümpiavõitja Lasse Vireni, soomlaste lemmiku.

ELUST, KOMMETEST JA MENTALITEEDIST

Soomlane käib jala vaid südalinnas. Kelle rahakott ei kannata osta autot, on endale hankinud jalgratta. Soomlased väldivad ühiskondlikku transporti, sest bussipileti hind on liialt soolane (meie rahasse arvestatult mitte kolm, vaid kolmkümmend kopikat).

J. Sootaki foto.

Tänavapilt Helsingis.

Tartlasele torkab Soomes silma sõidukijuhtide ja jalakäijate vastastikune viisakus. Isegi õhtusel kellaajal, kui vaateväljas ega kuuldekauguses pole ainsatki autot, ei ületa jalakäija mitte kunagi sõiduteed punase tule põledes. Inimene ootab kasvõi ihuüksinda, tundmata mingisugust valehäbi.

Ei tunne soomlane häbi ka siis, kui joob baaris pudeli õlut ja istub seejärel autorooli taha. Soomes teatavasti on «lõhnadega» juhtimine nagu meilgi lubatud, keelatud on olla purjus. Ent praktikas on seda piiri väga raske määrata. Mitte politseil, vaid juhil endal. Harilikult joob soomlane enne starteri käivitamist kindluse mõttes veel teisegi pudeli suurepärast «Karjala õlut» või «Lapi kulda», teades, et politsei pole Soomemaal kuigi pealetükkiv... Ent häda sellele, kes rikub liikluseeskirju.

Joomist ei piiranud sugugi õllehindade 12%-line tõus. Ja ega hindade üleskruvimisel polnudki eesmärki vähendada õllejoomist, ehkki ametlik propaganda oli sellesuunaline. Tõsteti ju paar nädalat hiljem kõikide jahutoodete hindasid kogu ni 20%. Mitte selleks, et soomlane vähem sööks. Tegelik põhjus: inflatsioon. Soomlane kurdab, et toiduainete hinnad tõusevad kiiremini kui palgad, mistõttu söögilaud jääb aina kesisemaks.

Vägijookide pruukimisest veel niipalju, et Soome restoranides ja baarides ei käida kunagi alkoholiga peale. Võid istuda terve õhtu ühe kohvitassi või õllepudeli taga ja kuulata muusikat, ilma et keegi teeks märkuse: «Miks te seda kohta kinni hoiate?» või «Kas te lõppude lõpuks midagi kangemat ka tellite?» Selletaolist suhtumist ei tajunud ma kusagil.

Ettekandja ütleb külastajale küll endistviisi «Teie», kuid järjest rohkem on Soomes levima hakanud üleüldine «sina»-vorm. Meie kursustel oli sinatamine kohustuslikuks ka õppejõudude ja õpilaste vahel. Kui tulnuks tahtmine öelda autoriteetsele professorile kompliment, näiteks «Sinu loeng oli täna suurepärane!», ei oleks keegi mõelnud, et vaat nüüd on alles mats Maarjamaalt lahti lastud.

Suvel arenes Soome televisioonis ja ajakirjanduses põnev poleemika. Soome tütarlapsed olevat Euroopas halva kuulsusega, seepärast valgu vat Soome hulgaliselt seiklushimulisi noormehi Läänest. Jõuti otsusele, et häirekella löömiseks pole veel õige aeg. Põhjus peituvat lihtsalt selles, et soome tüdrukud on ebaharilikult kaunid, kui mitte kauneimad maailmas. Selles on polemiseerijatel tuline õigus - (kui eesti neide mitte arvestada): Miss Universumiks 1975 valiti tõepoolest soomlanna.

Soome tütarlapsed — reeglipäraselt pikkade heledate ja kindlasti lehvivate juustega — kannavad tänapäeval ilma erandita teksaseid ehk farmareid, nagu nad ise nimetavad. Spiraalseelikud ja igatsorti mini-midi-maksi on soomlannadest mööda läinud. Farmarites minnakse suveajal restorani, kooli, tööle, teatrisse... Tõsisem probleem on soomlannasid haarav suitsetamismaania. 15- kuni 25 aastastest neidudest tõmbab sigaretti üle 50%. (Üldse suitsetab Soomes 23% naisi ja 47% mehi.) Mõtlema paneb tõik, et soome tüdrukud alustavad suitsetamist aasta varem kui poisid.

Pornograafia on Soomes seadusega keelatud, seks seevastu lubatud. Ajalehtedest võib leida kuulutusi, mis ei vaja pikemaid kommentaare: «Vallaline meesterahvas vajab oma suvilasse kaheks kuuks noort nägusat naisterahvast abistajaks.» Kinodes jooksevad üksteise võidu Saksa FV ja Taani filmid, mille kohta annavad piisavat informatsiooni juba pealkirjad. Näiteks läänesakslaste vändatud ja Soomes palju kõmu tekitanud «Armastuse orgasmid». Säärased filmid on küll alla 16 aastastele keelatud, ent 17-aastasedki tunnevad end neil seanssidel päris vanadena.

Reklaam määrab kõik. Firmad ihaldavad suuremaid sissetulekuid. Kramplikult mõeldakse uusi peibutusvahendeid, et suunata ja mõjutada noorte psühholoogiat. Raha ju ei haise. Plaadifirmad näevad vaeva 14- kuni 18-aastaste noorukite muusikalise maitse «kasvatamisega», kusjuures ainsaks kunsti kriteeriumiks on suuremad kasumid. Ja noor, kellel ei ole veel kujunenud ei oma maailmavaadet ega kunstimaitset, on välismõjudele eriti vastuvõtlik.

(Järgneb)

Üks küsimus

ELKNÜ KK ÜLIÕPILASKONNA JUHATAJA MAIT AADNA

Kuidas hindate komsomolielu ülikooli organisatsioonis möödunud õppeaastal? Teie soovid uueks õppeaastaks?

Möödunud õppeaastat iseloomustab ülikooli komsomoliorganisatsioonis tugev aktiiv komsomolikomitee näol eesotsas Tiit Kolditsi, Igor Gräzini ja Henri Soovaga. Ainult sellise aktiiviga sai võimalikuks organiseerida suuri massiüritusi, nagu poliitilised miitingud (eriti meeldejääv oli massimiiting Lemmatsis), rahvaste sõpruse päevad, taliturlaadid, kevadpäev Alatskivil jt. traditsioonilisi üritusi. Tugev on ka komsomolijuhi poliitiline kool, samuti koostöö ühiskonnateaduste kateedritega. Eriti rõõmustav on õppeedukuse tõus ülikoolis ja komsomolikomitee õppesektori osa selles: 75% kommunistlikest noortest õpivad «heale» ja «väga heale», mis on vabariigi keskmisest kõrgem. Veel. Ule pika aja võime rahuldust tunda ka ülikooli teenistujate komsomoliorganisatsiooni tegevusest, eesotsas Aili Pikkatiga. Selles organisatsioonis omakorda tõstaks esile ülikooli raamatukogu komsomoligruppi. Võiks öelda ka, et juba traditsiooniliselt kõrgel tasemel on ülikoolis sõjalis-patrioutiline kasvatustöö. Selgeid paranemise märke ilmutab vahepeal varjusurmas viibinud Interklubi.

Mis aga aina parandamist tahab ja milles algaval õppeaastal tõsiseid samme ootaks, on siseorganisatsiooniline töö. Selle puudusi on näidanud kasvõi komsomolidokumentide vahetamine: pärast esimest «hurraad» muutus see üsnagi formaalseks. Mõnes teaduskonnas (näit. Filoloogiateaduskond) on ka komsomolikoosolekud nõrgalt ette valmistatud. Eeskuju maksaks siin võtta Õigusteaduskonnalt. Läbimõtlemist vajaksid ka mitmed leninliku arvestuse üritused, sealhulgas enesearendamise kompleksplaanid. Uuel õppeaastal hakatagu tõsisemalt tegelema ka II üleliidulise olümpiaadiga «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline revolutsioon».

Mida loodate algavalt õppeaastalt?

EKP TRÜ KOMITEE SEKRETÄR JAAN REIMAND:

«Algava 1975/76. õppeaastaga jõuab ühteaegu kätte sajandi viimane veerand. Kahtlemata aitab selle veerandi näojooni kujundada Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamisel vastuvõetud kokkulepe tööks ja rahuks. Imestama paneb, et säärasele ühisele otsusele jõudmiseks siiski niikaua aega kulus.

Täna alanud õppeaasta kestel jõuab lõpule üheksas viisaastak, teed rajab uus, kümnes. Need, kes täna esmakursuslasteks said, lõpetavad oma ülikooliõpingud põhiliselt 1980. aastal. Ja nende õlgade hoida jääb ka sajandi viimane tööveerand.

Millised on meie võimalused nendele eririduse andmiseks, maailmavaate arendamiseks? Suhteliselt head. Möödunud aastatel oli edu komsomolitöös, sõjalis-patriootilises kasvatustöös ja ideoloogiatöö teistes vormides. Konkretiseerusid kasvatustöö prodekaanide töölõigud. Enamik neist jätkab oma tööd. Kogemused on olemas, kõik peaks veel paremini laabuma.

Ülikooli kommunistide ette toob uus õppeaasta tähtsa aruande- ja valimisperioodi ülesanded enne NLKP XXV kongressi.

Olen kindel, et ülikooli kollektiiv tähistab partei kongressi väärilselt.»

AJALOO- JA FILOLOOGIATEADUSKONNA RAAMATUKOGU JUHATAJA HELJU KERN:

«Meid pigistab suur ruumikitsikus. Varsti pole raamatuid enam kusagile paigutada. Oli aeg, kus meile ruume juurde lubati, nüüd paistab kõik vastupidi. Auditoorium 301 on peaaegu 1/3 kogu meie pindalast. Ebameeldiv on aga minna segama tervet toatäit töötavaid inimesi, laudu kappide eest nihutada ja treppi mööda üles ronida. Ka on kahel inimesel «seminarkas» koormus liiga suur.

Uus õppeaasta oleks tõepoolest uus õppeaasta kui avariiulitelt teatmeteoseid-sõnaraamatuid lugemissaalist ära ei viidaks, kui poleks enam ühtki väljarebitud või lõigatud lehtedega raamatut, kui meile ikka niisama palju lugejaid tuleks kui varemgi.

Püüame omalt poolt hoolt kanda, et igaüks vajaliku raamatu saaks.»

ÜLIKOOLI SÖÖKLA JA KOHVIKU JUHATAJA ASETÄITJA HILJA SÕTNIKOVA:

«Õppeaastalt ei midagi, külastajailt küll. Loodan, et jätkub meie hea läbisaamine.

Tahan siinkohal edasi öelda meie tänusõnad ülikooli ehitusjaoskonnale, kes kohvikus ja sööklas korraliku remondi tegi, samuti haldusprorektor Ü. Saagile, kes vaatamata suurele koormusele leiab alati aega järele pärida, kuidas meid aidata saab.

Praegu puhastame remondijälgi. Pühapäeval tahame kohviku lahti teha, esmaspäeval söökla (juttu ajasime teisipäeval). Orkestrit esialgu meil veel pole, aga edaspidi saame sellegi. Plaanid oleme teie abiga täitnud. Oleme valmis. Ootame.»

PSÜHHOLOOGIAOSAKONNA V KURSUSE ÜLIÕPILANE TIIU MIHKELS

jõudis kolmapäeva hommikul tagasi Moskvast, kus naiskoori koosseisus laulis Rahvusvahelise Üliõpilaste Assotsiatsiooni VI peakonverentsi delegaatidele.

«Laulupidu, laululaager, nüüd 10 päeva Moskvas. Suvi oli täis kohtumisi, laulu. Tahaks veel võimalikult paljudest üritustest osa võtta, kontsentreeritud kujul veel kõiki üliõpilaselu sündmusi läbi elada, viimasel loengukuul veel kord kõrgetasemelisi loenguid kuulata.»

Kui ei saa olla laulmata

Tänaseks on kuus valget sammast saanud paljudele ülikoolist unistajaile meeldivaks reaalsuseks — esimene koolipäev ülikoolis ongi käes. Uut on palju: pidulik aula, auditooriumid, oma kohvik, iseseisev elu, mis tahab sisustamist ja sättimist.

Füüsika, keeled, ajalugu, keemia..., iga tulnukas pühendab end muidugi oma väljavalitule. Ent üks ettevõtlik ja mitmekülgne inimene ei ela ainult konspektist. Üliõpilasaastad on palju eredamad, kui oled ise ka siinsete ilutegijate seas. Ei usu, et need, kes kunagi muusikat õppinud või kooris laulnud, suudavad siingi laulmata või mängimata olla. Seda neidu ja noormeest, kes kannab endas lugupidamist ja austust hea muusika vastu, kes tunneb vältimatut vajadust süvenenumalt ise muusikast osa saada, ootab ÜLIKOOLI KAMMERKOOR kindlasti oma seltsi. Tänavu sügisel alustab koor viiendat tegevusaastat. Repertuaaris on eesti, vene ja lääne klassikat. Meelsasti õpitakse ja lauldakse spirituaale. Seni on meile omapoolset kaastegevust võimaldanud solistid Lehte Mark, Tõnu Bachman, Rostislav Gurjev ning Césise Muusikakooli kammerorkester. Esinetud on Tallinnas, Pärnus, Lätimaal; lauldud laulupidude hiigelkooris. Vaheldust õppetööle ja õhtustele harjutustundidele toovad laululaagrid kenamates paikades Tartu lähistel.

Uueks lauluaastaks on kavandatud mitmeid vastutusrikkaid ettevõtmisi. Kõigest kuuleb aga lähemalt see lauluhuviline, kellest saab homme-ülehomme kammerkoori patrioot. **Proovid toimuvad teisipäeviti ja kolmapäeviti kell 19 ülikooli aulas. Koori dirigent on Vaike Uibopuu.**

Homme on esimene proov.

E. PUUSEMP

Laulame, mehed!

«...imetlesin, kuidas maestro võlukepi löögid tõid kuuldavale iseäralikke kõlasid, mis ajuti justkui jutustasid, midagi hellitasid, samas paisusid kõuekärgatuseks, taas vaibusid ja kuidagi imeliselt haarasid.»

Nii kirjutab meeskoori laulust, mis kõlas käesoleva sajandi algusaastail, Riho Päts. Ja maestro võlukepiga oli Juhan Simm, praeguse Tartu Akadeemilise Meeskoori asutaja ja esimene juht.

Üle 60 aasta on voolanud «laulu ilus tuline oja», voolab edasi kaugeleulatuva tähenduslikkusega, nagu G. Ernesaksa «Laulud ei lõpe», tumedavärvilise dramatismiga, nagu Ed. Tubina ballaadis «Kaks saarlast», ohjeldamatu hooga nagu avakooris G. Verdi ooperile «Ernani», huumoriga A. Marguste rahvalauluseades «Mehe au»...

Jälle alustavad «laulukateedris» tööd kogenud noodikütid Enno Hansson, Olev Maimets, Kalju Juus, Erich Kukk, Leo Kullus ja paljud teised, kelle roostevabad hõbekõrid on kõlanud Krakovis ja Kurepalus, Riias ja Räpinas, Tomskis ja Tõrvas. Nende kõrval on lootustandvad viisipillid, nagu Arvi Karotam, Ingmar Ott, Jaak Anton, Jaan Penjam, Toomas Puhvel, Mati Luik, Vambola Kesselmann ja mitmed teised, kelle paremad ajad on veel ees. Ees on aga uued laulud ja kontserdid, uued matkad ja sõbrad, uued järved ja jalgpallilahingud.

Meeskoor harjutab **esmaspäeviti ja neljapäeviti algusega kell 19 EPA peahoones. Esimene proov on 1. septembril.** Tulevad endised laulumehed. Tulge, noormehed, igast teaduskonnast, kahe-, kolme-, kümnekaupa!

ALO RITSING,

Tartu Akadeemilise Meeskoori dirigent

VÕIDUPLAKAT

Selle aasta 8. märtsil said teatavaks võidu 30. aastapäevale pühendatud rahvusvahelise plakatikonkursi tulemused. Konkursi organiseerijaiks olid Rahvusvaheline Vastupanuliikumise Föderatsioon, Poola RV Kultuuriministeerium ning Poola Kunstnike Liit. Žüriisse, kelle eesotsas seisis Itaalia tuntud kunstnik Renato Guttuso, kuulusid veel Walter Allner (USA), Francois Barré (Prantsusmaa), Wim Crouwel (Holland), Vera Horvat-Pintarič (Jugoslaavia FSV), Werner Klemke (SDV), Gustav Majewski (Poola RV), Eugeniusz Markowski (Poola RV), Nikolai Ponomarjov (NSVL), Jan Rajlich (Tšehhoslovakkia SV), Herbert Spencer (Suurbritannia) ja Kurt Weidemann (SFV).

Plakatite temaatika tulenes konkursi pühendatusest: humanismi võit kõige selle üle, mis teda eitab — natsism, fašism, militarism, rassism ja sõda. Rohkem kui 914 kunstnikku 35 maalt saatsid oma töid konkursile. Välja anti kaks esimest preemiat, teine ja kolmas preemia, 8 üldise reglemendiga ette-nähtud ja 5 eripreemiat.

Ajakirjast «Projekt»

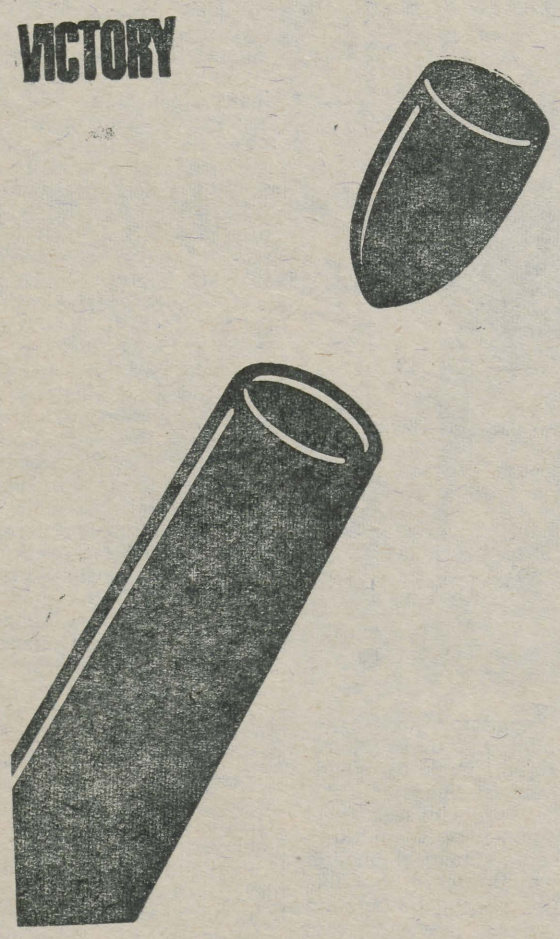

● SHIGEO FUKUDA (Jaapan). I preemia.

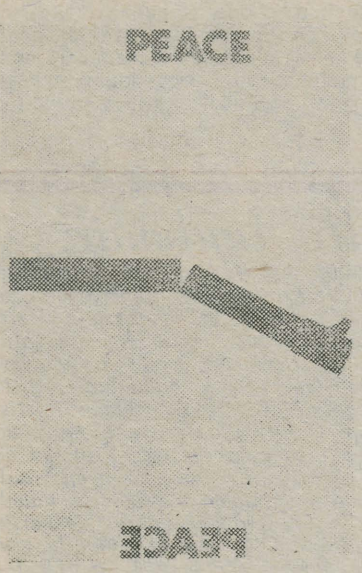

● OTARO TOMOEDA (Jaapan). Rahu eest võitlejate üle-euroopalise komitee preemia.

● LOTHAR GRÜNEWALD (SDV). Poola kaitseministri preemia.

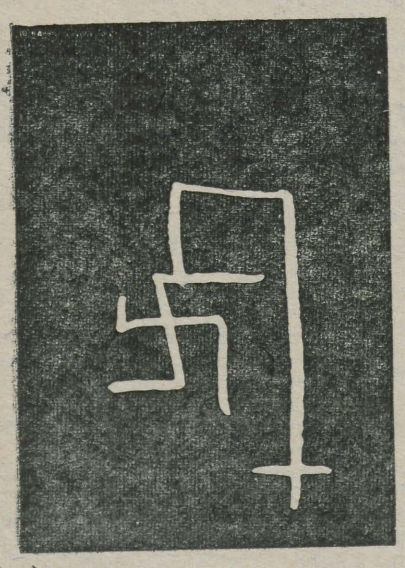

● ZBIGNIEW PIECZYKOLAN (Poola). III preemia.

● M. BAVIERA (Šveits). Poola Kunstnike ja Fotograafide Liidu preemia.

«Olen õnnelikult sees!»

Nagu plaan ette nägi, anti taoliseks rõõmuhüüatuseks võimalus 1045 statsionaarsesse ja 365 mittestatsionaarsesse osakonda astujale. 1093 päevasesse osakonda pürgijat on aga sunnitud oma head tahtmist ja keskkoolis kogutud teadmisi ka tuleval aastal üles näitama.

«Lõplikke arve on veel vara esitada,» kommenteeris vastuvõtukomisjoni sekretär filoloogiadoktor AGO KÜNNAP. «Toimub ju 1.—10. septembrini teine voor kaugõppe osakonda astujaile.»

Statsionaarses osakonnas on kõikides teaduskondades plaan täidetud. Ühele kohale pretendeeris seekord 2 kandidaati. Väljapoole suunamiseks oli 22 kohta, tahtjaid 36. Pingerikkamad olid sisseastumiseksamid eesti filoloogia, ajaloo ja kaubatundmise erialale (kõikides 3,8 inimest kohale). Vene ravisse oli soovijaid 3,7, Õigusteaduskonda 3,4 ja inglise filoloogiasse 3,2 korda rohkem kui kohti. Järgnesid psühholoogia (3,0), geograafia (2,9), bioloogia (2,8) jt. Eesti ravis ja Kehakultuuriteaduskonnas oli sama näitaja 2,0. Teaduskonniti on Õigusteaduskonna kõrval populaarseimad Filoloogia- ja Ajalooteaduskond (mõlemas 3,0 soovijat kohale). Tagasihoidlikud valikuvõimalused järelkasvu osas on endistviisi füüsikutel, keemikutel ja matemaatikutel. Uudiseks on see, et tänavu moodustati esmakordselt ka vene õppekeelega matemaatikaosakond.

Alati ei näita kandideerijate arv konkursi tihedust ja komplekteeritava esimese kursuse taset. Objektiivsemaid andmeid saame minimalseimast pallide arvust, mis tagab pääsu ülikooli. Nii näiteks vallandusid uksed vene raviosakonda tööstaažita üritajate ees alles 23,0 palli korral. Teiste sõnadega — kui keskkooli lõputunnistuse keskmine hinne oli 4,0, tohtis sisseastumiseksameil saada vaid ühe nelja. Läbiminev pall oli kõrge ka Õigusteaduskonnas, eesti ja saksa filoloogias — 22,0. Ehkki konkurss saksa filoloogiasse oli tagasihoidlikum kui inglise filoloogiasse, näib eelneva põhjal tugevam olevat esimesse sissesaanute kontingent.

Samal ajal piisas farmaatsiaosakonda saamiseks 15,0, matemaatikasse 15,5, pediaatriasse 16,5, kaubandusliku raamatupidamise ja eesti õppekeelega füüsikaosakonda 17,0 pallist. Eesti raviosakonda kindlustas sissepääsu 19,5 palli.

A. Künnap: «Medalistidega tänavu äpardusi polnud, keegi läbi ei kukkunud. Mõnda eriti silmapaistvat vastajat on aga väga raske esile tõsta. Meelde on jäänud eesti filoloogiasse astunud Birute Želvite nimi.»

Ülikooli meespere täienes esialgseil andmeil ligi 350 inimese võrra, esmakursuslaste üldarvust moodustavad noormehed seega ühe kolmandiku. Suhteliselt heas olukorras on Füüsika-Keemia- ja Kehakultuuriteaduskonna tüdrukud — poisse on üle 60%. Ka Õigusteaduskonnas (52%), Bioloogia-Geograafiateaduskonnas (42%) ja Matemaatikateaduskonnas (40%) on olukord normaalne. Kurvem on filoloogidel (sissesaanutest on poisse vaid 12%), Arstiteaduskonnas (18%), Majandusteaduskonnas (21%) ja ajaloolastel (22%). Kaubatundmise ja stomatoloogia erialal pole ühtki noormeest. Saksa filoloogid ja farmatseudid peaksid seepärast oma ainsat noormeest nagu kullatera hoidma ...

Vastuvõtukomisjon oli tänavu teinud selgitustööd keskkooliõpilaste hulgas laiemal rindel kui kunagi varem. Neil, kes saabusid kaugemalt (õnnekatsujaid oli tulnud Novaja Zemljalt Siberini), oli ettekujutus ülikoolist mõistagi ähmasem. Igatahes oli keskmise üliõpilaskandidaadi informeeritus TRÜ-st A. Künnapi sõnade järgi suurepärane. Õppurite käsutuses oli eelmistest tunduvalt põhjalikum ülikooli teatmik, mis sisaldab ka erialade kirjeldusi. 15 ülikooli esindajat viibis möödunud aasta oktoobrist käesoleva aasta aprillini 16 keskkooliõpilaste kokkutulekul, kus neid kuulas ühtekokku üle 2500 osavõtja. Suurim auditoorium oli Valgas (600 noort), väikseim Kohtla-Järvel (9). Teadmisi meie õppeasutusest anti samuti raadio, televisiooni ja trükisõna abil.

«Kasulikku tööd tegi kutsenõuandla eesotsas pedagoogikakandidaat Aimi Sukamäega,» selgitab A. Künnap. «Koostati kutsekirjeldused, oldi abiks kutsevaliku ümberorientatsiooni alal. Tungivad ju praegu paljud noored iga hinna eest humanitaaraladele, ehkki endal on tugevamad just reaalained.»

Ülme- ja ühiselamukomisjon ametiühingukomitee esimehe Helve Kaburi juhtimisel organiseeris toitlustamise ja ühiselamutesse majutamise ladusa korralduse. Eelmistest aastatest õppust võttes varustati sisseastujad seekord ka korralike linadega, et igaüks võiks end täisväärtusliku inimesena tunda.

Piikide murdmist ja pisarate valamist oli mõõdukalt. Seevastu kiirabijaamast kuulsime, et mitme kandidaadi tervis ei pidanud pingele vastu. Teinekord vajati arstiabi otse eksamilaua taga. Mõnele mehele läks kalliks maksma vägijookide pruukimine valel ajal ja vales kohas.

Tulevikule mõeldes veel paar rida ühest vanast probleemist, mis tõmbab tänavuselgi vastuvõtukomisjoni sekretäril Ago Künnapil kulmu kortsu: «Keskkoolid miskipärast lausa kiusavad oma kasvandikke, saates neid meile puruvigaste dokumentidega. Küll on iseloomustus kahel lehel, küll puudub mõni allkiri või on küpsustunnistus määritud ... Kannatavad aga üksnes noored!»

Need 1045, kes varsti oma erksiniste teklitega meie linna ilmet hakkavad kaunistama, peaksid seda meeles pidama. Võib-olla tuleb aastate pärast just neil OMA õpilastele küpsustunnistused välja kirjutada?

* * *

Teadetetahvli juurde, kuhu on üles riputatud ülikooli saanute nimekirjad, oli veel paar päeva tagasi raske pääseda. Siginat-saginat oli seal liialt palju. Vanemad tahtsid oma silmaga näha, kas nende võsuke on ikka korralikult tudengiks arvatud või ajas ta ema-isa rahustuseks niisama lobajuttu. Tüdrukud ja poisid tulid vaatama, kuidas on läinud nende sõpradel ja sõbrannadel. On neidki, kellel mõttes näpuga järjeajamisele vaatamata ei õnnestunud oma nime leida. Mitte trükivea, vaid eksameil viltuvedamise tõttu. Siin on ka õnnelikke, kes esmakordselt võivad oma nime nii tähtsalt dokumendilt lugeda ja veel selliselt auväärselt kohalt — ülikooli rektori käskkirjade tahvlilt.

Kahega neist oli võimalus väike juttki maha rääkida. Mõlemad jutukaaslased astuvad Arstiteaduskonda, mõlemad on tartlased. (Eks muulased veetsid viimaseid õppetööeelseid päevi omas kodus.)

Tiiu Muna lõpetas 1. keskkooli. Nüüd peab temast saama stomatoloog. Kas ta ei karda inimeselt hammast välja tõmmata?

«Ei, ilmselt ei karda. Pole veel proovinud. Ei tea, mida karta. Eks õpin veel kartma ja õpin ka välja tõmbama. Hullem on siis, kui endal hammas valutama hakkab. Enda hambaid ei tahaks küll puurida ega välja tõmmata lasta!»

Tiiu eksamilehel on esindatud igatsorti hinded. Üks «rahuldavgi» seisab teiste hulgas.

«Eksamineerijate vastu pole siiski mingeid pretensioone. Kõik olid lahked inimesed, ei norinud. Tegid isegi nalja, et vähendada eksamipinget.»

Tiiu ise ei olevat eriti pabistanud. Aga kui eksamipalavik ja kõik muu seljataha jäi, oli ikka hea tuju küll.

Mare Rannik on Tartu 2. Keskkooli vilistlane ja raviosakonna esimese kursuse tudeng. Valge puhta kitliga arstitädi ametist unistas Mare juba lapsepõlves. Verd pole ta kunagi peljanud, ent laibalahkamisele mõtleb praegu suure hirmuga. Ometi tuleb seegi katsumus kõigil arstiks õppijail läbi teha. Marel endal on salasoov silmaarstiks õppida.

Eksamitest õnnestus väga hästi keemia, raskeim oli füüsika. Eksamikirjandit paberile pannes jooksis sulg päris libedalt, teemadki olid sobivad.

«Konkurss oli parasjagu suur, kuid kaklemiseks konkurentide vahel just ei läinud. Tõsi, ega üksteisele ette ei öeldud ja maha ka ei lastud kirjutada. Igaüks rühmas omaette ja enda jaoks.»

Marele lõppes see «rühmamine» edukalt.

M. K.

TRÜ Raamatukogu

valmistub üleülikoolilistele raamatukogudele, erialaraamatukogudele ja allasutuste käsiraamatukogudele ajalehtede ja ajakirjade tellimiseks 1976. aastaks. Millised ajalehed, ajakirjad ja perioodilised teadeväljaanded ilmuvad meil ja sotsialismimaades, millised välisajakirjad on tõlgitud vene keelde või reprografeeritud ja on tellitavad, selle kohta annavad hea ülevaate järgmised NSVL «Ajakirjanduslevi» kataloogid:

1. **Каталог периодических изданий. Часть 1. Советские и зарубежные газеты. По состоянию на 17 марта 1975 года. М., 1975.**

2. **Каталог периодических изданий. Часть 2. Советские и зарубежные журналы (тематический). По состоянию на 31 марта 1975 года. М., 1975.**

3. **Прейскурант изданий органов информации на 1976 год. По состоянию на 21 мая 1975 года. М., 1975.**

4. **Каталог иностранных периодических научных и научно-технических изданий (НТИ). На 1975 год. М., 1974.**

Kataloogidega võib tutvuda TRÜ Teadusliku Raamatukogu perioodikaosakonnas, Toomel, kella 8—16-ni ja perioodika lugemissaalis, Toomel, kella 16—20. Perioodikaosakonna telefoni nr. 341-21/437. TELLIMISNIMESTIKE ESITAMISE TÄHTAEG ON 10. SEPTEMBER 1975.

I. NOPPEL,
perioodikaosakonna
juhataja

Uus lugemissaal

Alates tänasest on avatud uus lugemissaal Leningradi mnt. 27 ühiselamus. Kohapeal saab kasutada Arsti-, Bioloogia-Geograafia-, Füüsika-Keemia, Kehakultuuri- ja Majandusteaduskonna õpikuid.

Lugemissaal on lahti esmaspäevast reedeni kella 10—19, laupäeval kella 10—16. Siia võivad tulla kõik, kellel on TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugejapilet.

Klubis

1. ja 2. septembril kell 21 uue õppeaasta avapeod. 1. septembril laulab Reet Valgmaa.

NB!

10. septembril kell 19.15 aulas dots. Hillar Palametsa loeng «Ülikool ja üliõpilane läbi aegade».

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Tarту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4521. MB-06253.

AR
Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 32 | Reedel, 5. septembril 1975 | XXVII aastakäik

TAGASIPILK

MOSKVA, 21. AUGUST 1975

Rahvusvahelise Üliõpilaste Assotsiatsiooni VI peakonverentsil. Töö esimeses sektsioonis.

Moskva-meeleolusid ja -mõtteid taidleja vaatevinklist

19.—25. VIII toimus Moskvas Lomonossovi-nim. Moskva Riikliku Ülikooli juures Rahvusvahelise Üliõpilaste Assotsiatsiooni VI peakonverents, millega tähistati 109 riigi 602 ülikooli ühendava organisatsiooni 25. tegevusaastat. Tartu Riiklikku Ülikooli kui üht assotsiatsiooni liiget esindas delegatsioon eesotsas rektor A. Koobiga.

TRÜ Akadeemilisel Naiskooril (kelle ridades ka allakirjutanu laulab) oli au esineda meie maa üliõpilastaidlejate kontsertidel, mis toimusid konverentsi delegaatidele kolmel õhtul. Kindlasti oli külalistel huvitav võrrelda konverentsi avapäeval Ametiühingute Maja sammassaalis ülesastunud professionaalsete kunstimeistrite taset meie tudengitest isetegevuslaste esinemisega Moskva Riikliku Ülikooli kultuuripalee väikeses, ent õdusas saalis. Viimane kontsert, mis kordas esimese kava, jäädvustati ka videolindile.

Meie — need pole ainult 70 TRÜ laulutüdrukut, vaid taidlejad peaaegu kõigi liiduvabariikide ülikoolidest. Elasime ju koos MRÜ ühiselamus ja puutusime iga päev kokku kasvõi sööklas, jälgisime üksteise esinemisi proovidel ja nii moodustasime ühe suure kollektiivi, kuigi meie kodusid lahutavad sajad ja tuhanded kilomeetrid. Laulja, tantsija ja pillimees mõistavad üksteist kergesti. Ja kui meie ansambli nimi või esinemiskostüüm on tuttav juba üliõpilaslaulupeolt, siis pole ühiseid mälestusi raske leida. Nii saavad meeldiva konkreetse sisu meie elus mõneti abstraktseks jäävad loosungid rahvaste sõprusest.

Kindlasti pidas seda silmas ka MRÜ parteialgorganisatsiooni sekretär, kui ta meie esinemistele hinnangut andes märkis, et kümme loengut ei kaalu üles meie tööd. Samuti peitub selles väites tunnustus kollektiivide esinemistasemele, mis oli tõepoolest kõrge.

Režissöörid olid rõhu asetanud rahvuslikkusele ja seetõttu moodustasid enamiku kohalekutsutud kollektiividest rahvatantsuansamblid koos

(Järg 3. lk.)

Sügisaktuselt

Parimate sisseastujate seas oli ka Filoloogiateaduskonna eesti filoloogia osakonna üliõpilane ENE OJASTE.

Aula. Ikka iidne, ikka uus. Suve hakul veereni nukrust, mälestusi viie aasta takka septembri alguseni, mil aula aastas noorem kui me kõik.

Esimene september. Jälle saab aula täis noorust. Istekohtadest tuleb puudu, neid ei jätku rõdulgi. Marsihelid jäid vakka. Kõik on ootel.

«Täna saab meie maal üliõpilaspiletid ligi miljon noort. Täna alustab tööd 848 Nõukogude Liidu kõrgemat õppeasutust. Meil ei õpi mitte üksnes lapsed, vaid ka nende vanemad, kokku ligi 80 miljonit. Nii alustab täna õpinguid iga kolmas meie maa kodanik. See on meie ajastu kõige iseloomulikum tunnus, kõige suurem sotsiaalne võit.»

Rektor professor Arnold Koop on esimeste kursuste esimese aulaaktuse avanud. Ta kõneleb meie ülikooli auväärsest east, traditsioonidest, sellest, et ta kuulub meie maa kõrgkoolide juhtruppi. «On suur au õppida selles ülikoolis. Algul on teil lihtne: seda teed on juba käidud. Kuid te peate õigustama, et just teie olete need, kes suudavad saada küpseks kodanikuks, haritud spetsialistiks.»

Rektor õnnitleb vastseid üliõpilasi kõigi ülikooli töötajate ja teenistujate nimel, soovib, et nad oleksid töö ja õppimisega *alma mater*'i väärilised.

Tuuakse sisse ülikooli lipp.

Sõna aktusekõneks saab Arstiteaduskonna professor Kadri Gross. Ta kõneleb meie juubeliaasta juubelitest, heidab tagasipilgu karmile 1944/45. õppeaastale. Peatub käesolevat aastat märkivatel tähistel: üheksas viisaastak, kümnes viisaastak, partei XXV kongress, rahvusvaheline naisteaasta. Tema kõnes on rohkesti arve — naiste ja meeste haridusest kodanliku Eesti päevilt ja meie ajast. 1970. aasta andmete järgi on meeste ja naiste haridustase tasakaalu jõudnud. Viimastel aastatel on ülekaal naiste poole kaldunud.

«Selle aasta 1045 sissesaanust on tütarlapsi 66,2% ja noormehi 33,8%. On alasid, mida eelistavad tütarlapsed (Arsti-, Filoloogia-, Ajalooteaduskonnas) ja mida noormehed (Füüsika-Keemiateaduskonnas). Meie linna teises kõrgkoolis EPA-s on olukord vastupidine: enamik üliõpilastest on noormehed.»

Prof. K. Grossi aktusekõnest jääb meelde meie ajastule iseloomulike uute probleemide toonitamine. Need puudutavad kõrgema haridusega või sinna pürgivaid naisiemasid. Ta rõhutab vajadust aktiivsema haridus-propaganda järele meeste hulgas.

Erilisust lisavad avaaktusele kaks külalist, kaks, kellest said aastate eest samuti ülikoolipere liikmed. 20 aastat tagasi istus siin saalis verivärske üliõpilane, praegune kõrg- ja keskerihariduse minister Aare Purga. 25 aastat tagasi ulatati üliõpilaspilet tänasele EKP Tartu Linnakomitee esimesele sekretärile Johannes Lotile.

Ministri tervituskõnest jäi kõlama mõte, mis pärit Rahvusvaheliselt Ülikoolide Assotsiatsiooni VI peakonverentsilt: 25 aasta pärast on meil põhiline haridus saadud kõrgkoolist.

«See ei tähenda kõrgemat haridust mitte astme poolest, vaid kõrgemat eelkõige selle poolest, mida kõrgema haridusega spetsialist oma maale ja rahvale anda suudab.»

Ta ütleb edasi head soovid ministeeriumilt, rõhutab veel kord pidupäeva kõrval argipäevade tööd, loodab, et tänaste verisulis üliõpilaste hulgast tuleb kiitusega lõpetajaid veel enam kui varem.

Tervituskõne uutele tartlastele sm. J. Lotilt. On ju peaaegu kümnendik Tartu linna elanikest üliõpilased. Sellest siis mitte ainult õigused, vaid ka kohustused Tartu elanike, Tartu linna ees.

Uustulnukate poole pöördub EKP TRÜ komitee sekretär Jaan Reimand: «Seni oli teie kollektiiviks oma kodu, oma klass, nüüd kursus. Mõne aja pärast tuleb ehk juhtida kollektiivi, kus liikmeid noortöölistest pensionärideni. Kogemusi selleks õppige siit — ülikoolist. Teie alustate oma esimest semestrit, akadeemik Paul Ariste — 85-ndat. Nii lai, nii keeruline on see skaala ülikoolis, mida juhtima peame. Osake siis võtta, mida anda suudame.»

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tervitused annab edasi komsomolisekretär Henri Soova, ametiühingukomitee soovid selle esimees Helve Kabur.

Vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär Ago Künnap on enamikule sissesaanuist juba tuttav. Ta teeb lühiülevaate tänavuste üliõpilaskandidaatide ettevalmistatuse tasemest. Keskmine pall on veidi suurem kui läinud õppeaastal — 21,3.

«Tahaksin südamele panna, et raskem seisab ees. Asugem tõsiselt tööle esimesest päevast. Üliõpilase nime kanda on auasi, aga see kohustab meid veel rohkem andma. Palju edu!»

Sõna on neil, kelle pärast täna aulasse tuldi. Urmas Siigur, esimest päeva Arstiteaduskonna üliõpilane, avaldab sissesaanute nimel lootust, et kõigist saavad teotahtelised üliõpilased, et kõik lahkuksid ülikooli seinte vahelt, siitsamast aulast diplomiga. Pärast Füüsika-Keemiateaduskonna esmakursuslase Andres Stolovitši tervitust jagab rektor üliõpilaspiletid neile, kellel kõige paremad eksamihinded.

V. SOOTAK

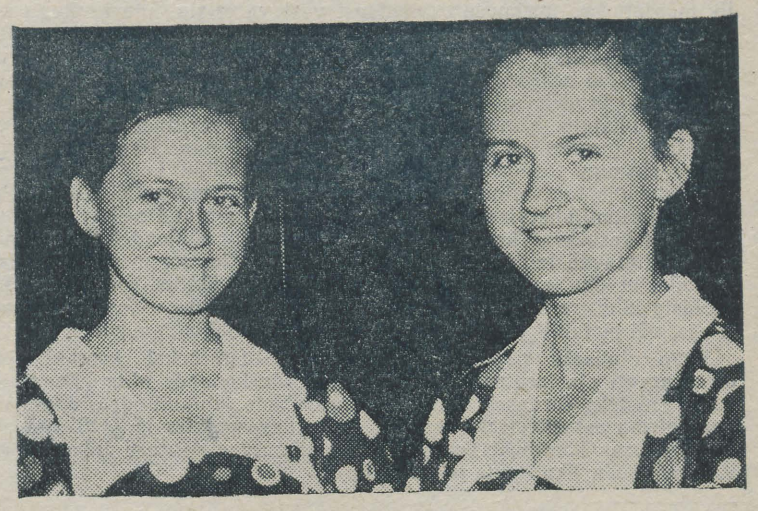

Peegelpilt? Ei. Kaksikud. Esmakursuslased.
Galina ja Natalja Cepili kodumaja on sinavates mägedes, Taga-Karpaatias. Said koos Natalja Patskaniga Dibrova keskkoolis lõputunnistused ja tulid Tartusse sissesaamispabereid tooma. Kes on Lvovist rongiga edasi sõitnud, see ehk mäletab Mukatševo linna. Dibrova pole sealt enam teab kui kaugel. Eksameist tehti ainult üks — keemia.
Tartusse taheti. Juba siis, kui sugulane ülikooli teklit kandis, kui Baltimaades rännati ja siiagi sisse põigati. Ja ema on rumeenlannadel günekoloog.
Nüüd on nad juba viiendat päeva Arstiteaduskonna raviosakonna üliõpilased.

J. LAANE fotod.

Teadusliku andmestiku töötlemise probleeme TRÜ arvutuskeskuses

TEADUR JA ARVUTI TRÜ-s

Paljudes teadusharudes on andmestiku töötlemine elektronarvutil muutunud uurimistöö paratamatuks ning otsustava tähtsusega etapiks. See ilmneb ka meie ülikoolis: aasta-aastalt suureneb TRÜ töötajate ning üliõpilaste tellimusel arvutuskeskuses lahendatavate ülesannete arv ja nende jaoks kasutatud masina aeg. Arvutuskeskuse andmetöötluse ning matemaatilise statistika osakonnas, kus selliseid ülesandeid lahendatakse, on praegugi töötlemisel kümmekond üpris suuremõõtmelist andmestikku ning mitukümmend väiksemat ülesannet. Õppetöö alates lisanduvad veel üliõpilastööd (sotsioloogidelt, psühholoogidelt, geograafidelt, meedikutelt jt.), tippkoormuse perioodil — kevadsemestri teisel poolel — on neid vähemalt poolsada. (Matemaatikute töid sealhulgas pole arvestatud.) Augustis-septembris analüüsitakse ka sisseastumiseksamite tulemusi.

Käesoleva aasta I poolel kulutas andmetöötluse osakond sellisteks töödeks 685 tundi, s. o. 24% arvuti koguajast *; see protsent on oluliselt kõrgem kui vastav näitaja NSV Liidu paljudes teistes kõrgkoolides. Ülejäänud osa arvuti ajast on jaotatud õppetöö (25%), matemaatikute teadusliku töö (programmvarustuse täiendamise jm. — 32%) ning lepingulise töö (19%) vahel.

Arvestades, et arvuti töötunni hinnaks on 35 rbl., tähendab see, et andmetöötluse osakond abistab TRÜ teisi teaduskondi aastas ümarguselt 50 000 rbl. ulatuses. Tegelikult on aga tehtav tööhulk veel mitu korda suurem, sest arvestada tuleb ka programmide koostamiseks ning kontrollimiseks kulunud aega, mis ulatub suurte programmide puhul tuhandetesse inimtöö tundidesse. Lisandub veel tellijaga konsulteerimiseks, ülesannete tehniliseks vormistamiseks, esmaseks kontrollimiseks ja tulemuste üleandmiseks kuluv aeg.

Et niisugune vaieldamatult oluline ning suuremahuline töö kulgeks võimalikult efektiivselt ning rahuldaks kõiki asjaosalisi, tuleb lahendada rida materiaalseid ja eetilisi probleeme, mis käsitlevad tellijate ning arvutuskeskuse töötajate vahekordi, kohustusi ja suhtlemist. Seda, et niisugused probleemid tekivad kõikjal, kus teaduslikke andmeid arvutuskeskustes töödeldakse, kinnitab viimasel ajal teaduslikus ajakirjanduses vastavale temaatikale pühendatud artiklite hulk.

Käesolev artikkel on mõeldud selgitamaks tellija, arvutusmatemaatiku ja arvuti suhteid meie ülikoolis. Et artikkel on kirjutatud mitte kriitilise, vaid pigem poleemilise, probleeme tõstatava suunitlusega, puuduvad peaaegu kõikjal nimed ning faktid. Kõik artiklis mainitavad puudujäägid on arvutuskeskuse praktikas korduvalt esinenud.

ARVUTI AEG!

Andmetöötluse osakonnale eraldatud umbes 1300 arvutitunnist aastas teiste allüksuste teenindamiseks ei piisa juba praegu. Töötlemisel tekib aeg-ajalt järjekordi, eriti tuntav on see ülisuurte andmestike puhul, kus järjekord ulatub aastani. Diplomitööde kõrgperioodil 1975. aasta aprillis-mais katkestati ajutiselt kõik muud tööd. Ka teiste arvutikasutajate arvel aega suurendada ei ole mõeldav, seega suureneb osakonnale eraldatav arvuti aeg alles uue arvuti käikurakendamise tulemusena. Märgime siin, et uus arvuti lisandub praegustele, seega pole tarvis karta mingit töötlusvõimaluste ahenemist, nagu juhtus 1970.—1971. aastal, mil arvuteid vahetati.

Viimastel aastatel kimbutab osakonda ka arvuti trükipaberi nappus ning magnetlintide vähesus, mis halvab tellimuste täitmist. Seda kõike arvestades **tuleb nähtavasti juba käesoleval õppeaastal arvuti aeg tellijate vahel eriti läbimõeldult jaotada.**

Arvuti aja (ning ühtlasi sellega vahetult seotud paberifondi) otstarbeka jaotamise probleem jääb aga edaspidigi aktuaalseks, sest osakonda laekuvate tellimuste maht kasvab pidevalt kiires tempos järgmistel põhjustel:

1) uurimuste hulga üldine kasv TRÜ-s;

2) matemaatiliste meetodite üha ulatuslikum kasutuselevõtt empiirilise materjali töötlemisel;

3) töötlusvõimaluste pidev kasv uute metoodikate ja neile vastavate programmide juurutamise tulemusena.

Senise praktika kohaselt töödeldakse ülikooli iga töötaja andmestikke **praktiliselt piiramatus ulatuses.** Tellija enese mureks on vaid algandmestiku ettevalmistamine, kogu muu töö eest ei ole temal ega ka allasutusel, mida ta esindab, mingeid materiaalseid kohustusi ega ka vastutust (isegi mitte sel korral, kui töötlust tuleb korrata tellija süü läbi — algandmed on ette valmistatud ebakvaliteetselt või tellimus osutub ebakorrektseks). Oma ülesannete hulga määramisel juhindub tellija üksnes intuitsioonist ja südametunnistusest.

Olukorras, kus arvuti aeg ja paber on kujunenud defitsiidiks, on sellisest kriteeriumist vähe. Nagu ikka defitsiidi tingimustes, tekivad suhtlemisel ebasoovitavad pinged, mis on mõningatel juhtudel viinud isegi tellijate ebaväärika käitumiseni, eksiarvamuseni, et nendelt mingeid «vastuteeneid» oodatakse, või on koguni lõppenud seletuskirjade kirjutamisega kõrgemal tasemel.

Arusaadavalt **ei saa arvutuskeskuse töötajad ise limiteerida tellijaile eraldatavat arvuti aega.** Arvuti aega peavad jaotama inimesed, kellel on ülevaade kõigist TRÜ-s teostatavatest uurimustest, kellel on võimalik määrata iga uurimuse osatähtsust vastava eriala, aga ka kogu ülikooli uurimistööde kompleksis. Selline ülevaade kogu ülikoolis teostatavaist teaduslikest töödest on üksnes teadusprorektoril ning teadusliku uurimistöö sektoril, üksikute teaduskondade uurimusi tunneb aga dekaan või prodekaan, kateedrite ja laboratooriumide omi vastava allasutuse juhataja. Nimetatud instantsid on aga arvutustööde mahu tegelikust planeerimisest seni enamasti kõrvale jäänud. Tõepoolest, arvutusloa saamine teadusprorektorilt on senise tööde korralduse juures olnud kaunis formaalne akt; samuti paistab, et mitmedki kateedri- ja laboratooriumijuhatajad ei ole eriti tõsiselt huvitunud sellest, kui otstarbekalt kasutavad kateedri liikmed arvutit, kui põhjendatud on nende poolt esitatavad tellimused ning kui suur on viimaste maht. Nii võiski juhtuda, et ühe aspirandi või nooremteaduri ulatuslikud tellimused neelasid lühikese aja jooksul kogu kateedrile aastaks planeeritud arvuti aja, või et telliti arvutustöid sõpradele, kes ülikooliga polegi seotud.

Väga oluliseks sammuks arvutustööde otstarbekal korraldamisel oleks arvuti aja tsentraalne jaotamine teaduskondade ning allasutuste vahel (näiteks sarnaselt komandeerimisrahade jaotamisega). Jaotajaks peab olema autoriteetseim instants — teadusprorektor ja TUS. Iga allasutuse osas koordineeriks arvuti aja jaotust allasutuse juhataja või vastava teadusliku teema juhendaja.

* Siinhulgas pole arvestatud andmetöötluse programmide koostamiseks, täiendamiseks ja korrashoiuks kulutatud arvuti aega.

(Järgneb)

E. TIIT,
TRÜ arvutuskeskuse matemaatilise statistika ja andmetöötluse osakonna teaduslik juhendaja, füüsika-matemaatika kandidaat, dotsent.

J. TAPFER,
TRÜ arvutuskeskuse juhataja, füüsika-matemaatikakandidaat.

Acta diurna

Uued dekaanid

1. septembril asus ametisse Füüsika-Keemiateaduskonna uus dekaan prof. keemiadoktor Vello Elmari p. PAST.

V. Past on sündinud 18. märtsil 1928. a. Tartus. 1947. a. astus TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna keemiaosakonda. Lõpetas 1952. a. füüsikalise keemia erialal.

Kohe pärast lõpetamist sai V. Pastist anorgaanilise keemia kateedri aspirant. 1955. a. kaitses Moskva Ülikoolis kandidaadiväitekirja. Samal aastal määrati ta anorgaanilise keemia kateedri vanemõpetajaks. 1956. aastast on V. Past selles kateedris dotsendi kohusetäitja, 1957. a. hakkas juhatama keemiaosakonda, 1958.—1967. aastani kateedrit, alates 1962. a. dotsendina. Järgmised kaks aastat kuluvad doktoriväitekirja lõpetamisele kateedri vanemteadurina. 1969. aastast juhatab taas kateedrit.

1970. a. mais kaitses V. Past edukalt NSVL TA Elektrokeemia Instituudis Moskvas doktoritööd. 1971. aastast on ta doktor, 1972. aastast professor.

NLKP liige 1960. aastast.

Bioloogia-Geograafiateaduskonda juhatab alates 1. juunist dekaanina geoloogia-mineraloogiateaduste kandidaat dots. Aadu Richardi p. LOOG.

A. Loog on sündinud 9. detsembril 1932. a. Tartus, õppinud TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna geoloogiaosakonnas aastail 1951—1956. Lõpetas kiitusega geoloogilise kaardistamise ja maavarade otsimise erialal.

Kolmel järgmisel aastal oli A. Loog Eesti NSV TA Geoloogia Instituudi aspirant, 1959—1966 samas nooremteadur. 1964. a. sai ta geoloogia-mineraloogiateaduste kandidaadi kraadi. 1966. a. määrati A. Loog ülikooli geoloogia kateedri vanemõpetajaks, 1969. a. sama kateedri dotsendi kohusetäitjaks. 1971. a. kinnitati A. Loogile dotsendi teaduslik kutse.

Eelmisel aastal töötas A. Loog teaduskonna ühiskondliku prodekaanina kasvatustöö alal ja oli dekaani ajutine kohusetäitja.

NLKP liige 1955. aastast.

Ülikooli komsomolijuhid

HENRI SOOVA

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär. Sündinud 1951. a. Tallinnas. Õppinud Tallinna XX keskkoolis, Valga I-s ja lõpetanud Tartu V keskkooli. Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilane 1969—1974. Kaks aastat oli keemiaosakonna komsomolisekretär, neli aastat ülikooli komsomolikomitee liige. 1974. a. komsomolikomitee sekretäri asetäitja. Vallaline. Mittesuitsetajana ei salli suitsetajaid neide.

Ülikooli kommunistlikelt noortelt ootab suuremat aktiivsust. Meeleldi võtab vastu üliõpilasi, kellel on muresid kurta, häid ettepanekuid või kriitilisi ütlemisi.

KALLE LIIV

ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja. Sündinud 1952. a. Saaremaal. Õppinud Kingissepa keskkoolis ja Tallinna Spordiinternaatkoolis võrkpalli erialal. Ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilane 1970—1975.

Üliõpilasena kuulus kursuse komsomolibüroosse, kaks aastat ÜTÜ Õigusteaduskonna nõukogu esimees, 1975. a. TRÜ suvemaleva komandör. Abielus.

Oma ametis ootab ülikooli kommunistlikelt noortelt asjalikku ja tõsist tööd, suhtumist ka õppimisse kui töösse. Mittesuitsetaja. Keelitab ka aktiivi suitsetamisest loobuma.

Ütleb: «Hea idee on küll hea, kuid veel parem näib ta elluviiduna.» Peab seda eduka tegevuse aluseks.

Alanud õppeaasta saagu tegude-rohkeks!

Asja lõppes kolmas semester. Nii võib joone alla tõmmata kogu eelmise aasta komsomolitööle. Enamikule meie ettevõtmistest andis tooni võidu 30. aastapäev. Neist eriti võiks esile tõsta rahvaste sõpruse päevi. Endiselt on populaarsed ka öömuusika kontserdid ja kammerakadeemia. Loodame edaspidigi head koostööd noorte populaarsete muusikute Jaan Õuna, Toomas Velmeti, Jüri Gerretzi jt.

Tähtsaks organisatsioonilis-poliitiliseks ürituseks oli eelmisel õppeaastal komsomolidokumentide vahetamine. Edukalt möödus see Õigusteaduskonna ja Majandusteaduskonna IV kursustel. Õigustatult märkis ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja Mait Aadna eelmises ülikoolileheš, et kevade poole kippus vahetus muutuma formaalseks, jäi tagaplaanile komsomolidokumentide vahetamise ideelis-poliitiline külg. Sel õppeaastal tahame sellele erilist rõhku panna nii individuaalsetes vestlustes kommunistlike noortega kui ka paludes üritustest aktiivsemalt osa võtta ülikooli parteilastel. 15. septembril alustab vahetamist Arsiteaduskonna VI kursus. Jätkavad jällegi kõigi teaduskondade IV kursused. Juba praegu on õige aeg ära käia fotograafi juures, et vähemalt paar nädalat enne vahetuspäeva oleks spetsiaalne komsomolidokumentide foto käepärast.

Sel kevadel sündis loodetavasti ka uus traditsioon — ülikooli looduskaitsepäev. Seda toredat ja vajalikku üritust tahab komsomolikomitee ka edaspidi toetada.

Oodatult hästi möödus ka kolmas semester — töö malevates. Põhjalik ettevalmistus kevadel ei jooksnud tühja. EÜE rühmades ilmnes suurenev aktiivsus poliitkasvatustöös, oli mitmeid huvitavaid algatusi, mida saab ülikooli komitee oma kavva võtta ka sügis-talvisel tööperioodil. Iseäranis tahaksin esile tõsta suvemaleva eriti tublit tööd. Rohkem kui kunagi varem mõeldi vaba aja sisustamisele. Nii ei tundunudki need nädalad linnamüüride vahel igavate ja tüütutena.

1.—15. septembrini toimuvad aruandlus- ja valimiskoosolekud gruppides. Tehakse kokkuvõtteid eelmise õppeaasta tööst, seatakse plaane lähemaks tulevikuks. On äärmiselt oluline, et suhtutaks täie tõsidusega uute grupiorganisaatorite valimisse. Tuleks meeles pidada reeglit: ärge laske end juhtida ebakompetentsel inimesel. Mis sellest kasu, kui naljatujus mehe poolt väljahõigatud sõbra kandidatuur hääletamisel esimese hooga läbi läheb. Kursus peab põhjalikult kaaluma, kellele usaldada komsomolitöö juhtimine. Ei ole põhjendatav aga ka mitmete võimekate inimeste liigne tagasihoidlikkus ja printsiip «üksköik kes, aga mitte mina». Peame ju tunnistama, et komsomolitöö gruppides ei ole kaugeltki veel tasemel. Eriti jätab soovida dokumentatsiooni korrasolek. Komitee pöörab sel aastal erilist tähelepanu sellele, et igast toredast ettevõtmisest jääks maha ka mingi kirjalik jälg. Võib-olla tuleks midagi üle võtta ehitusmaleva dispetšerteenistuse süsteemist, kus nädala kohta on alati ülevaade olemas, mida ühes või teises rühmas (resp. komsomoligrupis) tehti.

Eelolev õppeaasta peab tulema teguderohke. Pühendagem NLKP XXV kongressile oma eeskujulik õppimine!

HENRI SOOVA,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Ballile!

Täna kell 19 toimub «Vanemuise» kontserdisaalis esmakursuslaste ball. Algus on täpne.

Vene legendi

12. sept. k. a. kell 8 toimub Tiigi 78 auditooriumis 236 dots. kt. V. Vääraneni loeng teemal «Hariduse sisu abikoolis» dotsendi kutse taotlemiseks.

O. KLAASSEN,
Ajalooteaduskonna dekaan

Dotsent August Tähnas 60

1. septembril täitus 60 aastat TRÜ Kehakultuuriteaduskonna dotsendi August Tähnase sünnist. Dots. A. Tähnas töötab TRÜ-s alates 1946. aastast, olles üks vanemaid õppejõude teaduskonnas. Aastatel 1950—1964 juhatas ta vehklemise ja poksi kateedrit, 1964—1975 töötas vanemõpetaja ja dotsendi ametikohal suusaspordi kateedris raskejõustiku erialal. Teda võib õigusega pidada raskejõustikukaadri peamiseks ettevalmistajaks ENSV-s. Alati abivalmis ja elurõõmsa kolleegina on ta võitnud kaastöötajate ja õpilaste suure lugupidamise.

Soovime juubilarile head tervist ja jätkuvat edu maadlusspordi spetsialistide ettevalmistamisel.

Kehakultuuriteaduskond

Budapesti kongressile

Tuleval nädalal toimub madjarite pealinnas IV rahvusvaheline fennougristika kongress, mis traditsioonipäraselt korraldatakse iga viie aasta tagant. 1960. a. kohtuti esmakordselt Budapestis, 1965. a. Helsingis, 1970. a. Tallinnas.

Kongressil käsitletakse soome-ugri rahvaste (ungarlaste, soomlaste, eestlaste, laplaste, mordvalaste, marilaste, vadjalaste jt.) etnograafia, keele, rahvaluule, rahvamuusika, muinasajaloo, antropoloogia ja kirjandusega seotud küsimusi. Kongressi peaettekanded saadeti Budapesti tulevatele teadlastele juba pool aastat enne kongressi laiali.

Fennougristika on muutunud lähtsaks rahvusvaheliseks teadusharuks, sest see ei ole mitte ainult Põhja-Euroopa rahvaste ajalugu ja keelt käsitlev teadus, mis võiks pakkuda huvi vaid soome-ugri keeli kõnelevate rahvaste teadlastele. Fennougristika on tihedalt seotud turkoloogiaga, samuti altai ja mongoli keelte uurimisega.

Budapesti kongressile saabub esialgseil andmeil 820 uurijat ja 120 vaatlejat. Suurimad delegatsioonid on NSV Liidust ja Soomest — kummastki 200 inimest. Ehkki soome-ugri keeli rääkivate inimeste üldarv maailmas ei ületa 20 miljonit, võtab kongressist osa 19 maa teadlasi (Tallinnas oli vastav arv 18). Esindatud on sellised riigid, nagu Inglismaa, Belgia, Prantsusmaa, Holland, Jaapan, Jugoslaavia, Rumeenia, Türgi, USA, India jt. Kongressi president on akadeemik Gyula Ortutay (1970. a. mäletatavasti akadeemik Paul Ariste), peasekretäriks professor Janos Gulya.

Meie ülikoolist asus õppejõudude delegatsiooni kõrval Ungari pealinna teele ka 35-liikmeline põhiliselt eesti filoloogidest ja ajaloolastest koosnev tudengite rühm. Delegatsiooni juhiks on ülikooli komsomolikomitee asesekretär Kalle Liiv. Ühtekokku viibitakse Ungaris 10 päeva.

Teatrisõber

Juba aasta tegutseb TRÜ klubi juures üliõpilaste näitetrupp, kes armastab ja tahab teha o m a teatrit. Eesmärgiks pole matkida professionaale, vaid leida oma üliõpilastrupile sobiv ja hingelähedane stiil, otsida omi väljendusvahendeid, kujundeid. Pärast väiksemaid katsetusi on jõutud ühe suure programmi lavastamiseni. «Mõelge, ärge unustage» on selle nimi, mis T. Lutsu lavastuses kevadel ilmavalgust nägi ja mis sügisel uuesti kordamisele tuleb.

Selle ja uute plaanide seadmiseks tuleb ülikooli näitetrupp kokku TRÜ klubis teisipäeval kell 20. **Ühtlasi võetakse vastu uusi liikmeid kella 21—23.** Kaasa võtta minimeelisrepertuaar (sõna, pill, laul jne.).

NB!

ELKNÜ TRÜ komitee esimene istung on esmaspäeval, 8. septembril kell 17. Palutakse tulla ka teaduskondade komsomolisekretäridel.

Romanistikast TRÜ-s

peame praegu paraku aina miinussüsteemis rääkima. Olgu selle kinnituseks kasvõi hiljuti «Sirbis ja Vasaras» nr. 34 avaldatud Lauri Leesi artikkel «Kus saaks õppida prantsuse keelt?» Tehkem taastrükki mõnest tema repliigist:

«On lõpetatud prantsuse filoloogide ettevalmistamine Tartu Riiklikus Ülikoolis (viimane vastuvõtt 1964. a.). Sellega muutus Tartu a l m a m a t e r meile teadaolevail andmeil ka ainsaks ülikooliks meie kodumaal, kus prantsuse keel võõrkeelena on likvideeritud.»

«Paraku on TRÜ-s viimastel aastatel keeleoskajate puudumise tõttu koguni raskusi teadlaste stažöörikohtade täitmisega põhilise teadusliku keelena prantsuse keelt kasutavaisse riikidesse.»

«... kui juba praegu tekib raskusi prantsuse keele kateedri loomisega, siis mõne aasta pärast oleks seda üsna võimatu teha.»

Ja mitte ainult see sõnavõtt. Kurvastavalt mõtlemapanev on seegi fakt, et näiteks Filoloogiateaduskond, kus p õ h i l i s e l t tegeldakse keelte õppimisega, on teist aastat järjest õhtupoolses vahetuses. Nii et akadeemilisest keelteõppimisest võiksime peaaegu rääkida juba õhtukooli tasemelgi. Miks see nii on ja millal olukord muutub?

Ja kas ei peegelda allpoolgi avaldamisele tulev artikkel segadust meie hääldamisoskuses, mille sügavamad põhjused peituvad ikkagi väheses tähelepanus romaani keelte akadeemilisele õppimisele, näidates sellega ühtlasi meie suhtumist ka suurde osasse Lääne-Euroopa ja Ladina-Ameerika kultuurist.

Ühe vastuse ümber

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 29 k. a. lisandub G. F. Parroti kohta käiva poleemika pikka ahelasse järjekordne **mõrane** lüli. Raske mõelda, et erialasesse kirjandusse süvenemata võidakse esitada avalikkusele selline kergekäeline kirjutis!

Esmalt vaatame, mida kätkeb endas mõiste **prantsuse keel.**

Esiteks on see üldnimetuseks rahvaladina keelest tekkinud arvukatele **sõnamurretele** /ehk **-keeltele**/, mis levivad laialdasel **prantsuse** keelealal ja nimetatakse endiste provintside nimedega (täpselt nii, nagu eesti murdeid vanade kihelkondade järgi). Keskel on **fransi** (s. o. Ile de France'i) murre; sellest läänes **normandi** murre; põhjas ning kirdes paikneb **pikardi** ja **vallooni** murre; idas on **šampanji** /Champagne'i/ ja **lorreeni** /Lorraine'i/ murre; lõunas levivad **burgundi** ning **kesk-lõunaprantsuse** /*Orleans*'i, *Berry*' jt./ murded; edelas on **edelamurded** /Poitor', Angermois' Saintange'i, Aunis'/ ja loodes — **loodemurded** /Tourraine'i, Anjou', Maine'i, prantsuse *Bretagne*'i/.

Esialgu oli iga murre (ehk keel) oma levikualal ka kirjakeeleks. Võib liialduseta väita, et võrrelduna sõsarmurretega oli **fransi** murre (keskkohaga Pariis) tollal mahajäänuim. Hulk eepilisi luuletöid on kirjutatud **pikardi** murdes ja arvukaid riimikroonikaid **normandi** murdes (**anglo-normannimurre** kaasa arvatud); rikkalikult on loodud lüürilisi laule **vallooni** murdes. Suurim jutukirjanik Chrestiiens de Troyes aga lõi oma teosed kaunis **šampanji** murdes.

Alles 12. saj. lõpus ja 13. sajandil ilmneb teisemurdelistel sõnameistritel tahe kasutada kodumurde asemel **fransi** murret. Mõned nimed: Gonon de Béthune 1180, kes esinemisel Pariisi õukonnale sai laita oma arvukate pikardismide pärast; Gautier d'Arras Artois'st 1184 ning Aimon de Varennes Champagne'ist 1188. 14. sajandil kasvab selliste sõnameistrite arv veelgi. Ning alles 15. sajandil pääseb üldtunnustatud kirjakeelena käibele **fransi** /Ile de France'i/ idioom Pariisi kõrgema seltskonna keeleuususe kujul. Seletub see Pariisi kui pealinna kasvava kultuurialase hegemooniaga tsentralisatsiooni poole pürgivas riigis.

Eelnevast nähtub, et pikkamööda kirjakeeleks pürgiv **fransi** murre pidi kogema täheldatavaid mõjutusi oma teisemurdeliste viljelejate poolt. Kahtlemata leidub neid veel kaasaegseski kirjakeeles.

Nüüdisajal tähistab prantsuse keel harilikult just seda üht kirjakeeleks kujunenud **fransi** /Ile de France'i/ murret.

Järgnevas siirdugem üksikasjadele.

1. Voldemar Vaga: Ühestki prantsuse foneetika õpikust pole ma leidnud nõudmist, et murdesõnadele ei tohi peale suruda kirjakeelset hääldamist. — Vastus: Sellise nõudmise eraldi fikseerimiseks grammatikais ja õpikuis puudub vajadus, kuna see on ammugi kinnistunud kaasaegse kirjakeele sõnavara ning hääldus ajaloosse ja leitav ajaloolise grammatika lehekülgedelt. Järgnevalt mõned näited.

Pariisi lähedale ulatuvast **põhjaning läänemurdest** pärit laenud tõrjusid kõrvale **fransi** murdele omase hääldus. Osa selliseid sõnu pärineb Normandia talurahva ning kaupmeeste keelest. Nii ilmus kaasaegne kirjakeelne sõna *beurre* 'või' **vanafransi** *burre* asemele 16. sajandil kas **normandi** või **burgundi** murdest, kus on toimunud häälikumuutus *ü→ö*.

Läänemurdeis ja Normandias ei toimu häälikumuutusi *ei→oi*, mis aga 12. sajandi keskel saab üldiseks Ile de France'is (eriti Pariisis). Kirjakeelde ilmub teisemurdeline *la saie* 'kraaphari', 'traathari', häälikuseadusliku fransi *la soie* 'siid' kõrvale (lähtekujuks on rahvaladina sõna *sēta* 'juus', 'harjas'). Samuti on murdesõnad *la monnaie* 'münt' (**vanafransi** murdes veel *monoie*), *la craie* 'kriit' (pärit **vananormandi** sõnast *cree←creie*; **vanafransi** murdes veel *croie*), *la claie* 'põimistik' (**vanafransi** murdes veel *cloie*), *la falaise* 'pankrannik' (**vanafransi** murdes veel *faloise*) jt. — Normandi murdest pärineb ka kirjakeelne *le loup* 'susi', 'hunt', sest just keskaegne Normandia oli kuulus oma hundijahtidega. Ile de France'i oma sõna *leu* esineb veel vaid kõnekäänus *aller /marcher/ a la quene leu leu* 'hanereas liikuma'.

Hulk sõnu kaasaegses prantsuse kirjakeeles pärineb trubaduuridelt ja omavad provanssaali häädlust. Selliseid sõnu on praegu kirjakeeles ainukehtiv *l'amour* 'armastus'. Ile de France'i oma sõna *ameur* esineb veel üksnes eritähenduses 'ind, inna'. 17. sajandist pärinevaid provanssaali laene kirjakeeles on veel *l'éporex* 'abikaasa' (15. sajandil **fransi** murdes veel *espeus*), *jaloux* 'armukade' (16. sajandil **fransi** murdes veel *jaleus*), *le velours* 'samet, veluur', *la pelouse* 'muru'. Kahel viimasel puuduvad Ile de France'i vasted.

Provanssaali (vana- ja uus-), frankoprovanssaali, gallo-itaalia ning hispaania laenud on paljud substantiivid lõpuga *-at, -ade* (fransi murdes *-é, -ée*), kusjuures sageli on vaid sufiks laenatud. Näiteid: *le muscat, la muscade* 'muskaatpähkel', *le soldat* (←itaalia keeles *soldato*), *la ballade* 'tantsulaul', *la croisade* 'ristisõda', *la façade* 'esikülg', *le camarade* 'kaaslane' ja palju teisi.

2. Sõnalõpulise *-t* hääldamise juhud kaasajal prantsuse kirjakeeles ning murretes tohiksid olla enam-vähem ammendatud. Vaid varemtoodu süvendamiseks ja ilmestamiseks esitatagu järgnevas analoogilisi seiku sõnalõpulise *-s* häädlamisest tänapäeva kirjakeeles ning murretes. Ajaloolise grammatika järgi kadus sõnalõpuline *-s* üldreeglina f r a n s i murde hääldusest. Vaid erandlikult kuuldub ta ilmestava häälikuna mõnede ühesilbiliste sõnade lõpus, aga ka laensõnus ja nimedes. Viimati nimetatuist esitagem rea teisemurdelisi kohanimesid, näitamaks, kuidas prantsuse kirjakeel kaasajal rangelt järgib nende päritolumurde häädlust. Sõnalõpuline *-s* kuuldub nimedes Arras, Aunis, Calvados, Lens, Mons, Reims, Senlis, Sens. Belgia sadamalinna Antwerpen prantsuskeelse nimekuju puhul pakutakse kolme häädlamisviisi: (1) *s*-ita (M. A. Thibaut, 1847), (2) *s*-iga (K. Kann, 1959), (3) mõlemaid (Petit Larousse, 1965).

3. Voldemar Vaga: Parrot' nime ainuõige hääldus on *parroo*. — Vastus: Ülalesitatud «ainuõige» häädlamisviis lõõb samaaegselt jalad alt kaasaegse prantsuse kirjakeele kahel põhilisel foneetikareeglil, nimelt (1) **vanafransi** vokaalidevaheline geminaat *rr* (vaatamata tema ajaloolisele päritolule) lühenes sõna tüvesilbis juba 17. sajandil *r*-iks. Pikendatult kuulub *r* kõnesolevas asendis üksnes afekteeritud hääldamise puhul. Ning (2) on lõpusilbi *-õt* vokaal alati lühike. Need teadmised võinuks endale vähese vaevaga hankida mis tahes keskpärasest prantsuse kirjakeele grammatikast (ajaloolisest või deskriptiivsest). Kõnesoleva paljuvintsutatud nimekuju ainuõige kirjakeelne hääldamine oleks seega *paro*' (kerge rõhutamisega lõpul).

Lõpplahendus: Sobivaim moodus hobiromanistikast vabanemiseks oleks taas alustada lähemal ajal teaduslikkusele rajanevat romanistika-alast õppetööd Tartu Riiklikus Ülikoolis.

PENT NURMEKUND

Moskva-meeleolusid ...

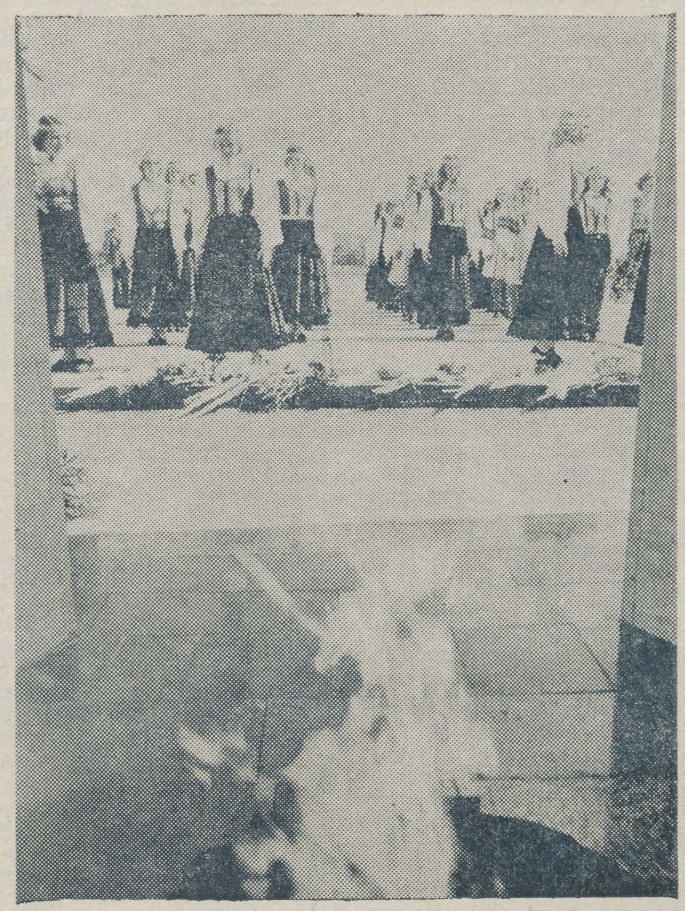

Lilled Tundmatu Sõduri hauale.

(Algus 1. lk.)

orkestri või väiksema saategrupiga. Kaht kontserti innustasidki peamiselt tantsud: maruliselt temperamentsed Moldaaviast ja Valgevenest, eksootilised Tadžikist, meile lähedasemad Lätist ja Leedust jne. jne. Meelde jäi gruusia neidude suursugune graatsia, kasahhi rahvapilliorkestri mahe, ent pingeline, kuulama lummav kõla ja Vilniuse RÜ rahvakunstiansambli väga mitmekülgne, meeleolukas, kunstiliselt laitmatu esinemine. Selle ansambli võlu peitub tantsu, laulu ja rahvapillimuusika seoses. Tantsija on ka mitmehäälse segakoori liige ja vastupidi; kui ühed puhkavad tantsust lauldes, siis teised samal ajal laulust tantsides. Kõige fooniks kõlab aga rahvamuusika kannelde ja puhkpillide ansamblilt.

Meie ülikooli rahvakunstiansambli tantsijad ei jää kübetki alla Moskvas nähtutele, on ilmekuselt ja elamuslikkuselt ülegi, ent pillimehi on veidi raskem võrdlema hakata. Nad ei täida oma funktsiooni saateansamblina. Ka eraldi kontsertnumbris jääb neil puudu stiilsusest, millest enamiku kuuldud ansamblite orkestrite juures oli rangelt kinni peetud. Just stiilsus teeb rahvamuusika huvi ja naudinguga jälgitavaks.

Et jutt veeres kodustele probleemidele, on siin sobiv võimalus veel kord tänada tantsumemme Helju Mikkelit, kes oli nõu ja jõuga abiks koori riietamisel rahvakunstiansambli rahvarõivastesse. Jälle sai kinnitust väide, et rahvarõival on kõrge hind ja suur kaal. Üks meie hüüdlauseist kõlabki nii: «Kõik koorilauljad rahvarõivastesse!»

Niisiis, Anseküla kurrutatud seelikutes ja setu hõbeehteis TRÜ Naiskoor laulab tervituskontserdi finaalis koos kõigi kollektiivide esindajatega. Tbilisi RÜ meeskoori ja Vilniuse RÜ kooriga «Gaudeamust». Meeleolu oleks pidulik ja ülev, kui kõik lavalseisjad oskaksid seda iidset üliõpilaslaulu, vähemalt esimest salmigi. Ja siin kipub keelele mitu küsimust. Kas TRÜ üliõpilased ikka teavad midagi «Gaudeamusest»? Meil on küll tekkel, mille järgi meid Moskvas teatakse, aga miks oleme unustanud selle laulu? Probleem vajab kärmet lahendamist. Võibolla aitab siin ülikooli ajaleht?

TRÜ Naiskoori tõsisem etteastumine, see, millega seoses mitmeid uksi ja telefonitorusid kulutatud, mille pärast mitu kuud närveeritud, leidis aset 22. augustil, kontserdil, kus meie kasutada anti viis minutit. Et oleme harjunud kuulaja ees seisma ja temale laulma vähemalt pool tundi järjest, tundusid need kolm laulu äkki nii üksildased keset lavaletuleku ja lavalt mineku kiirustamist. Kuulajaile see vist nii ei paistnud, sest aplaus oli soe nagu kõigile teistelegi esinejatele: viiuldajate ansamblitele Tbilisi ja Kaasani ülikoolidest, MRÜ segakoorile ja tantsuansamblile, haruldase baritonihäälega kasahhi noormehele. (Teda palus muidu äärmiselt range režissöör kord proovil lihtsalt puhkuseks kõigile laulda oma repertuaarist mõned romansid.)

Ei jõua siin kõiki esinejaid loetleda. Peab siiski mainima, et ka kerge muusika oli kontsertidel esindatud kahe vokaal-instrumentaalansambliga, kuid oma esinemistega ei küündinud nad veel sellise tasemeni kui teised kollektiivid.

Nii anti kogu maailma kõrgema hariduse juhtidele üsna hea ülevaade Nõukogude Liidu üliõpilaste taidluse suundadest ja tasemest.

Kirevakavaliste kontsertide sagin väsitab. Saime küll aru, et esinemine oli vastutusrikas, aga võimalus tõeliseks eneseavamiseks, nagu seda pikem kontsert pakub, puudus. Lootsime end tühjaks laulda Sokolniki pargi vabaõhulaval, kus kõigile üliõpilaskollektiividele anti võimalus üles astuda, ent naasime sealt lausa tükitöölise tundmustega.

Tõeline laulmine oli aga samal õhtul MRÜ hiigelhoone suurepärase akustikaga õuel. Hakkas juba hämarduma ja akendes süttisid tuled. See oli soovikontsert sõpradele, kes meid kuulasid, ja meile enestele. Ning kui ilusasti võib kõlada meie koori moto valge marmortrepi jalamil, vaikselt, vaikselt, aga koduselt ja julgustavalt. Niisuguste hetkede pärast tasub aasta läbi kaks korda nädalas lauluproovile kõndida, mis seal salata, mõnikord kannatliku hobueesli meeleoluski.

TRIINU POOLAK

Esmakursuslased!

Kes teist on varem tegelnud peotantsuga ja soovib seda jätkata, tulgu teisipäeviti kell 18 ja laupäeviti kell 14, v. a. homme, TRÜ klubisse.

Naiskoor

võtab septembrikuu jooksul vastu uusi lauljaid ja neid, kes selleks saada tahavad. NB! Noodilugemisoskus pole vajalik! Proovid esmaspäeviti ja neljapäeviti algusega kell 18.05 aulas.

Stipilisa

Tartu Konservitehases on õunadeploomide vekkimise hooaeg. Seepärast, kes on huvitatud lisateenistusest, astugu juba esmaspäeval läbi konservitehase kaadriosakonnast Põllu tn. 2 (bussid 7 ja 8) või helistagu tel. 33-562 või 32-116.

Ujujad

Treeningud algavad 15. septembril 1975. a. kell 18 Tähtvere eelsoojendusega ujulas.

Veespordi kateeder

Kodunduse kabinetis

registreeritakse üliõpilasi õpperühmadesse 5.—10. septembrini kella 12—15. Tulla Tiigi tn. 78, ruum 208.

Klubi diskoteek

6. ja 7. septembril kell 20. Ära unusta kaasa võtmast üliõpilaspiletit!

NONSTOP FOLKIST PURUKUMIPOPINI

Mart Kadastik

Algus «TRÜ» nr. 31

DISKOTEEGID JA TANTSUORKESTRID

Kui kusagil Soome linnakeses longiks vastu nooruk, kel ripub üle õla kassettmagnetofon või raadio, oleks Soomes valitseva ühiskondliku arvamuse kohaselt täielik põhjus kahtlustada sellist inimest vaimses alaarenemises. Tänavamuusikast soomlased lugu ei pea.

Soome restoranides ja suuremates baarides on orkestreid viimasel ajal hakanud välja tõrjuma diskoteegid. Jätab meeldiva mulje, kui hämaras saalis (mis pole siiski nii pime, et külastaja ei näeks klaasi suu juurde tõsta) istub efektses rohelises valguses omaette nurgakeses umbes 35-aastane soliidse põskhabemega *disk-jockey*. Mitte kunagi ei keera ta võimendust põhja. Vastupidi, eesmärgiks on tagada võimalikult intiimne miljöö. Sellist hubasust on raske saavutada tantsuorkestri saatel.

Kui diskoteegiõhtul pakutakse tavaliselt mitmekesisemat muusikat, siis orkestrid piirduvad enamasti üksnes *rock*'iga. Auväärsed daamid ja härrad on küll sellega sedavõrd harjunud, et vihuvad üle ootuste lustakalt *rock*'i rütmis tantsida. Ja ometi, kui vahel harva kostab sekka mõni kodumaine valss või tango, on vanemaealised soomlased pisarateni liigutatud. Üldjoontes jääb iga põlvkond ikkagi oma lemmikutele ustavaks.

Soome pillimeestes märkad palju sarnasust meie mängijatega. Sööbis mällu, missuguse püüdlikkuse ja väljapeetusega alustasid nad oma etteastet: kõik viis orkestripoissi olid võtnud nõuks kehastada kuulsat inglise lauljat David Bowie't. (Muide, armusuhete tõttu filmitähe Elizabeth Tayloriga jättis Bowie hiljuti maha oma naise ja lapse.) Kopeerimismaania avaldus ansambli repertuaaris, solisti häälekõlas, poiste välimuses (eriti soengutes), liigutuste maneeris. Seejuures tuleb tõdeda, et orkester mängis täiesti professionaalsel tasemel. Olukord muutus, kui pärast kümneminutilist tagaruumis veedetud hingetõmbeaega mängijad jälle pillide taha asusid. Nende näod õhetasid, kokkumäng ei klappinud, tihti tuli ette vääratusi... Ühesõnaga — «Long Gin Drink» või mis tahes muu märjuke, mida asjaosalised tuju ja inspiratsiooni tõstmiseks olid pruukinud (selleski osas ei erine nad meie pillimeestest), oli teinud oma töö. Ja hiilgava töö, sest õhtu lõpuks said David Bowie'dest taas soome Pekkad, Jussid ja Juhanid... Lihtsate ja omanäoliste muusikameestena tundusid selle restorani pillimehed mulle võrratult sümpaatsematena.

Eelnevast järeldub, et paljud Soome noored muusikud jäljendavad põhjendamatult Lääne eeskujusid, tuues ohvriks rahvusliku omapära ja originaalsuse. Ja eeskujude leidmine pole raske. Selleks pakuvad piiramatult materjali välismaise päritoluga plaadid.

PLAADIKAUBANDUS

Heliplaatide ja muusikakassettide ostmiseks kulutavad soomlased aastas ühtekokku üle 50 miljoni marga. See arv tähendab seda, et plaadid tühjendavad soomlase rahataskut enam kui kinos käimine või ilukirjanduse ostmine. Lisaks kostab ka suurem osa raadio muusikaprogrammist plaatidelt. Et aga keskmine soomlane kuulab raadiot päevas üle kahe tunni ja peamiselt just muusikasaateid, peaks olema mõistetav heliplaatide eriline asend mitte ainult meile juba tuttavate orkestripoiste seisukohalt, vaid kogu soome kerge muusika üldpildis.

Plaadikauplusse sisenejat üllatab oskus moekaupa ostjale kiiresti kättesaadavaks teha. Antud hetkel edetabeleid vallutanud poptähtede plaadid vaatavad vastu laest, seintelt, vaateaknalt — neid lihtsalt peab märkama. Valik on nimede poolest paljulubav: tähestiku järjekorras on esindatud kõikvõimalikud ansamblid ja solistid «ABBA»-st «Wingsini». Ent üsna pea veendud pakutava ebatäielikkuses: ansambli «Emerson, Lake & Palmer» nime tagant leiad vaid ühe plaadi, hollandi progressiivsed ansamblid «Focus» ja «Ekseption» on esindatud kahega. Seevastu on kogu kauplus üle ujutatud kommertsmuusikaga, mille kohta oleks aga ekslik tarvitada käibesõna «odav»: hinnad ei sõltu pakutava sisu väärtusest, vaid läbimüügist ja väljaandmise ajast.

Ostjal on võimalus kõrvaklappide abil kindlaks teha, kas tähelepanu äratanud plaat on ikka väärt ostmist. Kuulamist saadab popfanaatiku füüsiline kaasaelamine meloodiale. Kõrvalseisjale, kes muusikat ei kuule, jätab taoline tegevus veidra mulje. Müüjagi, kes loomulikult mälub närimiskummi, silmitseb ostjat tühja ja unise pilguga. Tundub, et plaadikauplus on Soomes ainus kauplus, kus kaupmees ei lipitse palavikulise viisakusega ostja ees, vaid käitub sootuks külmalt. Ostjatest pole ju nagunii puudust.

Soome plaadikaubandus on täielikult sõltuv välismaast. 60% Soome plaadimüügist moodustavad välismaal toodetud plaadid, mis tõendab USA, Inglismaa, Saksa FV, Prantsusmaa ja Itaalia firmade võimu Soome plaadituru üle. Rõhuva osa Soome imporditud plaatidest haaravad endale plaadistused popmuusika kõige erinevamatest liikidest, millest omakorda asub läbimüügi tipus nn. purukumipop. Selle iseloomulikuks tunnuseks on haarav meloodia ja rütm, mille taktis on diskoteegiõhtul mõnus lihaseid lõdvestada.

POPIIDOLID

«Purukumipopi» esindajatest oli pikka aega meie põhjanaabrite soosituimaks ansambliks inglaste «Sweet» oma lööklauludega *Little Willy, Wig-wam-bam, Blockbuster* jt. 1974. aastal toimus jõudude järsk ümberpaigutus, mis oli seotud *rock*-nostalgiaga, 1950. aastate *rock*'i taassünniga. Kõik, kes tahtsid kuulajat köita, hakkasid korraga *rock*'i laulma. Plaaditootjad andsid välja vanu lemmiklaule uutes töötlustes. Kiiresti rasvatati vanade ja unustatud *rock*-tähtede juuksed ning nad talutati kasvõi karkude abil uutele esinemislavadele.

Ebajumalaks muutus 31-aastane inglane Gary Glitter (kodanikunimega Paul Cadd) koos oma 6-liikmelise ansambliga «Glittermen». Nende plaatidest upitasid soomlased Olümposele *Touch Me*. Muusika lahutamatuks osaks kujunes lava-*show*. Kõiges aeti taga hiilgust ja sädelevust, samal ajal kui muusika jäi näilisele jõulisusele vaatamata ülimalt primitiivseks.

Glitteri võidutsemise ajal suutsid temaga Soomes konkureerida vahest ainult «Slade» ja «Status Quo». Muide, «Slade'i» tolle aja plaate võib nüüd leida allahinnatud plaatide sektsioonist. Niivõrd kiirelt pöördub moeratas.

Kes on uueks popiidoliks? Arvestades kõikide eelnimetatute masendavat populaarsust Soomes, eriliselt intensiivset muusikat ja lausa jõhkrat rütmi, mis tasakaalukat Põhjamaa muusikahuvilist lõppude lõpuks väsitama hakkas, polegi ime, et vastukaaluks lõi särama kreeklase Demis Roussosi täht. Sel mehel on välja pakkuda meloodiline stiil ja lüüriline hääl, mis vastavalt vajadusele toob kuuldavale nii inglise kui saksa keelt. Roussos ei jätnud kuulajatele-vaatajatele silmad punnis röökiva *rock*-tähe häirivat muljet, vaid saavutas mungarüüs esinedes erilise müstilisuse kehastuse.

(Järgneb)

Lappeenranna südalinn.

Üleülikooliline fakultatiivkursus teaduslikust andmetöötlusest

Matemaatikateaduskond jätkab käesolevalgi õppeaastal fakultatiivkursuste lugemist ülikooli õppejõududele, teaduslikele töötajatele ja aspirantidele. Seekord on loenguseeria teemaks teadusliku andmestiku statistiline töötlemine elektronarvuti abil. Käsitletakse niihästi andmetöötluse üldprintsiipe ja töötluse korraldamise põhimõtteid kui ka üksikuid töötlusmeetodeid, nende konkreetseid realisatsioone ülikooli arvutuskeskuses ning arvutustulemuste sisulist tõlgendamist.

Ehkki loenguseeria on järjeks eelmisel õppeaastal toimunud tõenäosusteooria loengutele, ei eeldata kuulajatelt erilist matemaatilist ettevalmistust üheski valdkonnas. Ka andmetöötlusega tegelevatele rakendusmatemaatikutele peaks nimetatud loenguseeria huvi pakkuma eeskätt vastavate statistikameetodite süsteemse käsitluse poolest.

Loengud hakkavad toimuma neljapäeviti kell 16.15—18 arvutuskeskuse auditooriumis nr. 104 (J. Liivi t. 2). Lektor dots. E. Tiit.

Esimene loeng on 11. septembril.

Rebased ja toonekured

Ajast aega kordub sügiseti ülikoolides üks rituaal — tudengiks löömine. Tänasedki esmakursuslased ootavad nähtavasti põnevusega seda «hirmuäratavat» õhtut, kus ei puuduvat teatavad kunsttükid ja narritamised ja kus naeru, sõbralike nöökamiste läbi tunnistatakse äsja tudengipileti saanud alles tõeliselt omaks, teiste omataoliste hulka kuuluvaks. Nii on see ka Ungari ülikoolides. Neil kutsutakse esmakursuslasi toonekurgedeks. Ja tudengiks löömise õhtul annavad nad toonekurevande, mille üks variantidest olgu siin ka ära toodud. Tõlke on teinud Imre Hegedüs Budapesti Tehnikaülikooli 1974. a. huumori aastaraamatust.

Suure toonekure vanne

Vannun,

- *— et olgugi ma toonekurg, lapsi ma ei too, kui, siis ainult teen;*
- *— et joonestusülesannet, projekti ja süsti tähtajaks ei soorita;*
- *— et juhindun printsiibist, mille järgi inimene kas käib loengutel või ülikoolis;*
- *— et vähemalt kaks korda nädalas toon ohvri veinijumalale;*
- *— et sessi jooksul ei suudle õppejõu kätt, ja kui, siis loputan suu kaaliumpermanganaadiga;*
- *— et hetääri ühe näpuga ei puuduta (kui, siis kahega);*
- *— et $a^2+b^2=c^2$;*
- *— et arstitõendi eest raha ei võta;*
- *— et olen noorte dekanaadipreilide austaja ja austades olen ettevaatlik;*
- *— et ülikooli klubisse tulen ainult kolme lipsuga;*
- *— et ühiselamu kontrolli ajal oma naiskülalist —5 °C juures aknast välja ei riputa;*
- *— et kui olen sunnitud seda tegema, siis iga viie minuti järel soojendan teda oma hingeõhuga;*
- *— et kõike ülalöeldut täidan vastu vaidlemata ja kui ei täida, siis karistagu mind jumalate eksponentsiaalne viha.*

Suvepraktika stepis

3. juuni hommikul olime kohal. Kusagil Kurski lähistel buss peatus, et jätta TRÜ kaheksa botaanika-üliõpilast ja kaks õppejõudu koos kümne seljakotiga maha kuuma stepipäikese alla. Siin V. V. Aljohhini nimelisel Kesk-Mustmulla Riiklikul Looduskaitsealal algas meie sellesuvine õppepraktika.

Päike paistis otse selgest sinisest taevast ja kõik me tundsime, kuidas ta soojendab. Kuid mis keskhommikul tundus meeldiva hellitusena, muutus lõuna paiku ja eriti pärastlõunal roiutavaks kuumuseks. Tundsime tõesti kergendust, nähes, et looduskaitseala keskus asub suurte varjukate puude all. Saabusime ju metsastepivööndi, kus lagedad stepid vahelduvad toredate tammikutega. Kohe saime kuulda ka kuulsaid Kurski ööbikuid. Vahel musitseeris läheduses kolm-neli lindu üksteise võidu. Innukas laksutamine katkes vaid mõneks tunniks ööpäevas. Huvitav, et Kurski ööbikuid ei seganud sugugi veekogude puudumine, mille kaldavõsas oleme harjunud ööbikuid kuulma.

Kesk-Mustmulla looduskaitseala on unikaalne stepikaitseala, mille sarnast ei leidu mujal maailmas. Siin arendatakse intensiivselt mitmekülgset teaduslikku tegevust, looduskaitsealal sooritavad praktikat Nõukogude Liidu mitme kõrgkooli üliõpilased, looduslikku stepiga käivad tutvumas paljud välismaalased. Looduslikuks saab seda steppi nimetada aga vaid tingimisi. Selgitust tuleb otsida ajaloost. Kunagi kinkis Vene keisrinna need ääretud väljad igaveseks kasutamiseks Kurski kasakatele, Vene impeeriumi lõunapiiri vapratele kaitsjatele. Selle kinkeakti kohta käiv ürik on säilinud. Kasakad kasutasid steppi vaid hobuste karjatamiseks ja niitmiseks. Ka hiljem pole ader neid maid puudutanud. Mineviku tunnismärkidena seisavad stepis kõrged kurgaanid, kust vahimehed andsid lõkete süütamisega märku vaenlase ilmumisest. Uljaid kasakaid meenutavad veel vaid looduskaitseala osade nimed — Streletski, Kazatski ja Jamskoi — ning stepis patrulliv looduskaitseala püssiga ratsavalvur.

Kui siia 1935. a. Moskva ülikooli professori V. V. Aljohhini eestvedamisel asutati praegune looduskaitseala, leiti, et teatav inimmõju on stepile vajalik endise taimkatte säilitamiseks. Seepärast on praegu osa steppi allutatud erilisele niitmisrežiimile: igal neljandal aastal niidetakse rohi maha, et stepitaimed saaksid normaalselt uueneda ja püsiks iseloomulik liigiline mitmekesisus. Niitmata stepp kaotab aegamisi oma kirevuse, milles võisime iseveenduda kõrval asuvat katsevälja vaadeldes.

Milline see stepp siis ikkagi on? Palju oleneb sellest, millal siia sattuda. Botaanikud eristavad siin tavaliselt seitset üksteisele järgnevat aspekti, mida nimetatakse massiliselt õitsvate taimede värvuse järgi. Meie viibisime stepis sinise salveide aspekti ajal. Aspekti loovad küll siniseõielised kõrged salveid, kuid oma näo saab stepp kõigilt seal õitsvailt taimedelt. Stepituules hõljuvad stepirohu hõbedased pikad niidid, erivärviliste küünaldena kõrguvad pihkase pusurohu ja punase ussikeele õiekobarad, suurte laikudena sinavad hiireherned... Stepp meenutab siis kirevat õitemerd, mis ulatub silmapiirini ning kus käies võib joobuda lilledest ja avarusest.

Pikad töörohked päevad möödusid kõrvetava stepipäikese all. Põlesime pruuniks, õppisime tundma ääretut steppi ja võrratut ukraina külalislahkust. Pungil unustamatuid muljeid huvitavast praktikasuvest, alustame uut õppeaastat koduses alma mater'*is.*

ALAR LÄÄNELAID,
Bioloogia-Geograafiateaduskonna aspirant

Juhendajad Tartust ja kohapealt. K. MÄNGLI foto

TRÜ ühiskonnateaduste õpetatud nõukogu ja kateedrid mälestavad endist filosoofia ja teadusliku kommunismi kateedrite dotsenti

ERNST MATROVIT

(sünd. 7. II 1923 — surn. 29. VIII 1975).

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Tarty Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4634. MB-06261.

Kontrolleksemplar
AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 33 | Reedel, 12. septembril 1975 | XXVII aastakäik

Seltsimees president

SALVADOR ALLENDE GOSSENS — arst, president, marksist. Inimene, kes oma elu pühendas võitlusele uue ühiskonna eest. Nimi, mis koos Ho Chi Minhi ja Ernesto Che Guevaraga jääb järeltulevatele põlvedele meenutama klassilahinguid 20. sajandi teisel poolel.

1908, 26. juuli — sündis Valparaiso linnas advokaadi perekonnas.
1918 — õpingute algus Santiago Rahvuslikus Instituudis.
1924 — Allende omandab keskhariduse ja ühtlasi tšempionitiitli kümnevõistluse noorteklassis.
1925 — teenib aega kürassiiripolgus.
1926 — asub õppima Rahvusliku Ülikooli arstiteaduskonnas.
1931 — osaleb võitluses Ibánezi diktatuuri vastu. Vasakpoolse üliõpilasorganisatsiooni «Pealetung» üks liidritest; valitakse ülikooli nõukogusse.
1932 — arreteeritakse ja antakse kohtu alla. Isa surm. Lõpetab arstiteaduskonna.
1933 — töötab arstina kodulinnas. Aprillikuus osaleb Sotsialistliku Partei loomisel. Juhib parteiorganisatsiooni Valparaisos.
1935 — «Tšiili Meditsiinibülletääni» toimetaja. Arstide Assotsiatsiooni juht. Revolutsioonilise tegevuse pärast saadetakse asumisele.
1936 — 19. märts — Rahvarinde moodustamine. Allende juhib Valparaiso organisatsiooni.
1937, märts — esmakordselt kandideerib parlamenti. Valitakse Sotsialistliku Partei nimekirja alusel saadikuks aastateks 1937—1941.
1938 — Juhib Valparaisos SP presidendikandidaadi Pedro Agirre Serda valimiskampaaniat. Valitakse partei peasekretäri asetäitjaks.
1939, 28. sept. — Allende määratakse Pedro Agirre Seda valitsuse tervishoiu ja sotsiaalkindlustuse ministriks. Abiellub Hortensia Bussia Sotoga.
1942 — lahkub valitsusest. Valitakse SP peasekretäriks.
1945 — valitakse senaatoriks.
1949—1963 — Tšiili Meditsiinikolledži president.
1952 — SP ja Kommunistliku Partei ühine presidendikandidaat. Esitab parlamendile seaduseelnõu vasekaevanduste natsionaliseerimise kohta.
1953 — valitakse taas senaatoriks.
1954 — külastab Nõukogude Liitu.
1958 — Allende kandidatuuri presidendivalimistel toetavad SP, KP, Sotsialistlik Rahvapartei ja Tööpartei.
1959, jaanuar — külastab Kuubat, tutvub Fidel Castro, Ernesto Che Guevara jt. revolutsioonilise liikumise juhtidega.
1963, jaanuar — vasakpoolsete parteide presidendikandidaat.
1966—1969 — parlamendi ülemkoja esimees.
1967 — külastab Kuubat ja Nõukogude Liitu, võtab osa Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva pidustustest Moskvas.
1969 — taasvalimine senaatoriks. Külastab Vietnami DV-d, kohtub Ho Chi Minhiga.
1970, 22. jaanuar — Rahvaühtsuse presidendikandidaat. 4. sept. — võidab valimistel. 24. okt. — parlament kinnitab Salvador Allende vabariigi presidendiks.
1971, 16. jaanuar — julgeolekuorganid tõkestavad atentaadi Allendele. 10. nov.— 5. dets. — Fidel Castro visiit Tšiilisse.
1972 — esineb New Yorgis ÜRO istungjärgul. Visiidid Nõukogude Liitu, Kuubasse, Mehhikosse.
1973, aprill — Allendele antakse rahvusvaheline Lenini preemia «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel».
27. juuli — territoristid mõrvavad Allende adjutandi, 1. järgu kapteni Arturo Araia. 24. august — opositsiooni survel määratakse armee ülemjuhatajaks Augusto Pinochet. 4. sept. — gigantne demonstratsioon Santiagos 1 miljoni töötaja osavõtul tähistamaks Allende võidu 3. aastapäeva.

1973. aasta 11. septembri hommikul kell 7 algas Valparaisos mäss. Kell 9.20 pöördub Salvador Allende viimast korda tšiili rahva poole:

«Minu maa töötajad, ma usun Tšiilisse, ma usun oma maa saatusesse. Teised inimesed elavad üle selle sünge ja kibeda tunni, kui võimule on trügimas reeturid. Teadke, et pole kaugel päev, mil uuesti avaneb avar tee, mida mööda läheb vaba inimene, et ehitada paremat elu.

Ja ma olen veendunud — minu hukkumine pole asjatu. Olen veendunud, et see on vähemalt moraalseks õppetunniks ja karistuseks sõnamurdlikkuse, arguse ja reetmise eest.»

Rektori pressikonverents

toimus eelmisel nädalal «Edasi» toimetuses ja oli pühendatud 19.—25. augustil Moskvas asetleidnud Rahvusvahelise Ülikoolide Assotsiatsiooni III peakonverentsile. Et «Edasis» ilmub loodetavasti pikem asjakohane ülevaade, siis piirdugem siinkohal kvintessentsiga.

Tartu Riiklik Ülikool on nimetatud assotsiatsiooni liige 1974. aastast. Nõukogude Liitu esindab assotsiatsioonis ühtekokku 76 ülikooli ja instituuti. Kolmest konverentsist oli Moskva oma kõige esinduslikum. Juba ainuüksi delegaatide arvuga — 761 — ületab ta varasemad. Enamik arutusele tulnud küsimustest koondus peateema alla «Kõrgem haridus XXI sajandi künnisel».

Meie ülikooli delegatsioon oli kolmeliikmeline: rektor Arnold Koop (delegatsiooni juht), teadusprorektor Herbert Metsa ja Matemaatikateaduskonna dekaan Ulo Lumiste. Muide, kõik esindajad olid palutud Moskvasse koos abikaasadega.

Peakonverentsi avaistungi järel jätkus töö kahes sektsioonis. **Neist esimeses, mille õhkkonda rektor nimetas sundimatuks ja sõbralikuks, esines ta ise ettekandega teemal «Kõrgema hariduse osa arenenud sotsialistliku ühiskonna struktuuri muutumises».** Iga viie ettekande järel toimus diskussioon. Loomulikult olid ettekanded juba varem trükitud, nii et lubatud viie minuti jooksul sai esitada vaid teesid.

Kapitalistlike riikide ülikoolide esindajate ettekannetes kajastusid sageli need küsimused, mis meil ei ole sotsiaalses aspektis probleemideks, näiteks ülikooli ja ühiskonna vastandamine, võrdsete võimaluste loomine kõikidele sotsiaalsetele kihtidele kõrgema hariduse omandamisel, kõrgema haridusega spetsialistidele töö kindlustamine, kõrgema hariduse planeerimine, kõrgema hariduse regionaalne areng jm.

Ühes punktis erinesid seetõttu sotsialistlike riikide ja kapitalistlike riikide esindajate sõnavõtud suuresti. Meid iseloomustab optimistlik tulevikukäsitus, paljusid kolleege kapitalistlikust maailmast aga mure ja perspektiivitus.

Imelik tundus, et konverentsil ei tulnud absoluutselt juttu õppe- ja kasvatustöö ühtsusest.

Kokku: konverentsi põhiprobleemiks ei olnud niivõrd õppeprotsessi tehnoloogia ja metoodika küsimused, vaid kõige suuremad probleemid — kõrgem kool ja ühiskond, kõrgem kool ja majandus.

PRESSIKONVERENTSIL PUUDUTAS REKTOR KA ÜLIKOOLI TÄNAST PÄEVA.

Probleemiks number üks jääb ikkagi arengutingimuste kindlustamine. Otsused ülikooli väljaehitamise kohta on olemas. Varsti võib ka kompleksi maketti näha. Kolm suurt objekti on tegemisel (raamatukogu, füüsikakorpus ja auditooriumide korpus). Nende õigeaegne käikuandmine toob uusi manööverpindasid, võimaldab kergemini hingata. Valmimine kipub aga hilinema. Ainsaks lahenduseks on siin Tartu ehitusvõimsuse tugevdamine. Järgmiseks viisaastakuks planeeritakse märkimisväärsed summad. Nendegi ärakasutamine sõltub ehitusvõimsusest. Muret tekitab ka õppeprotsessi tehnoloogia, mille täiustamine sõltub ruumikitsikusest vabanemisest. Mis puutub õppeedukusse, siis aasta-aastalt oleme saavutanud selles visa kasvu, ehkki üleliidulisest keskmisest asume ikka veel madalamal. Ent peab sedagi täheldama, et õppeedukuse protsent on süntees ja sõltub järgmistest komponentidest: (1) ainult viitele õppijate arv; (2) neljadele-viitele õppijate arv; (3) kolmedele õppijate arv; (4) vastuvõtu ja väljalaske vahe; (5) väljalangevus. Just need näitajad on meil aga kõrgemad NSV Liidu keskmisest ning paranevad aastast aastasse.

Probleeme jätkub ka ideelis-poliitilises kasvatustöös.

Meie keeli rebaste ball

Auväärne raekoja kell lõi oma kolmveerand seitsmeseid lööke, kui peahoone läheduses viibivate linlaste kõrvu kostis puhkpillimuusika. Uudishimulikele seismajääjaile avanes pilt, mis tasus peatumist: kuue tarkusesamba ees seisis värvikirev, pidulikult riietatud ja meelestatud noormeeste-neidude kolonn. Veidi ootamist, mille vältel jõudsid kohale hilinejad, ja umbes 150-ne salkkond, ees orkester ning ülikooli ja komsomoliorganisatsiooni lipud, seadis sammud RAT «Vanemuise» kontserdisaali poole. Seal taheti läbi viia esmakursuslaste õhtu ehk meie keeli rebaste ball.

Avamine hilines, nagu tavaliselt, akadeemilise veerandtunni. See tuli kasuks noortele daamidele, kes leidsid, et riietus või soeng vajaks veel kohendamist. Kui aga saali jõudsid kõik ligi 900 noort üliõpilast, võis meeleolukas peoõhtu alata.

«Gaudeamus igitur». Saalisviibijad tõusid püsti austamaks vanu üliõpilastraditsioone, aga ühtlasi ka kogu maailma tarkust. Ülevamaid hetki kogu õhtu jooksul!

TRÜ rektor prof. Arnold Koop rõhutas oma aastatekogemusest lähtudes heade spetsialistide vajalikkust meie ühiskonnas ning ka õppimise ja hariduse omandamise vajadust. Ühtlasi soovis ta balli avades head peotuju kõigile. Järgnenud kontserdil esinesid taidluskollektiivid ja üksikesinejad. Kõrgetasemelist laulukunsti pakkus kammerkoor. Ettekandele tulid nii klassikalise muusika valdkonda kuuluvad laulud kui ka üks neegri-spirituaal. Esinemisjärje sai seejärel TRÜ rahvakunstiansambli segarühm, kes tantsis mõned lõbusad rahvatantsud oma väga mitmekülgsest repertuaarist. Pärast neid astusid rahva ette Lina Laidre ja Astrid Lepikson, Jüri Karja ning veelgi hiljem Ajalooteaduskonna esmakursuslane Karin Lippus. Kuulajaid võlus iseäranis Karini tehniliselt suurepärane, emotsiooniderikas kitarrimäng ja laul.

Omalaadse kava viiest laulust esitas tuntud-teatud ansambel «Lakstigal». Lõpetuseks laulis meeskoor Alo Ritsingu juhatusel, sellest kujunes võimas finaal kontserdi esimesele osale. Tahtmatult tekkis küsimus: «Millega sina hakkad lisaks õpitööle tegelema?» Selle enesele esitanud inimene seisab raske probleemi ees, sest on ju taidluskollektiive palju ja igasse neist on sissepääs avatud.

Algas vaheaeg. Kes soovis, võis kaasa tantsida avavalsi, keda tants ei huvitanud, veetis aega kohvikus või baaris (on see taunitav?). Kes arvas, et tal õnnemängus veab, võis osta õnneloosi, millest igaüks võitis. Mina näiteks juukseklambri.

Ball kestis vaheldumisi tantsude ja esinemistega (Andres ja Jüri Valkonen, Peeter Väljak ja TRÜ rütmoplastika grupp) kella üheni öösel. Suur tänu piduliste hea tuju eest hoolitsejaile! Aga leidus neidki, kes arvasid ja välja ütlesid, et neil igav oli, kuid eks palju oleneb ju ka meist endist.

RAIMO HANSON,
eesti fil. I k.

Ah, et miks nii vähe tantsijaid? Et ainult kolm paari? Esiteks oli fotograaf veidi vale koha valinud, teiseks oli see alles avavalss ja kolmandaks oleksid ka ise võinud tantsima tulla. Voh!

Teadusliku andmestiku töötlemise probleeme TRÜ arvutuskeskuses

(Algus «TRÜ» nr. 32)

MILLISED ON RESERVID?

Võib tekkida mulje, et arvuti aja rangem jaotamine lahendab probleemi vaid väliselt («luige—haugi—vähi» põhimõttel), sisuline lahendus jääb ikka vajaka. Senine kogemus kinnitab aga hoopis vastupidist: arvuti aja (ning paberi) säästmise vajadus sunnib tööd läbimõeldumalt korraldama, võimaldab leida reserve.

Ühelt poolt — programmid asendatakse efektiivsemate, ökonoomsemate, paindlikumatega, trükised muudetakse kompaktsemaks, võimalusterohkemaks. See on andmetöötluse osakonna mitmete matemaatikute ülesanne; ülesande täitmine sõltub suuresti sellest, kui ladusasti kulgeb töö tellijatega (näiteks sellestki, kuivõrd tellijad peavad kinni ettenähtud konsultatsiooniaegadest).

Teiseks ning kahtlemata kõige suuremaks reserviks on tellimuste läbimõeldum esitamine, vanast ja harjumuspärasest loobumine, uute, informatiivsemate ning sisukamate töötlusmeetodite kasutuselevõtt. Pahatihti on tellijad mingi traditsioonilise, kuid üpris väheinformatiivse ning sisuliselt vähepõhjendatud töötlusmetoodika kammitsais. Nii armastasid sotsioloogid ikka tellida kilogrammide ja kilomeetrite kaupa kahemõõtmelisi jaotustabeleid (mida teaduslike ajakirjade andmete kohaselt välismaal üpris tagasihoidlikult kasutatakse), kehakultuurlased tellivad enamasti laudlinasuurusi korrelatsioonimaatrikseid, meedikud analüüsivad oma materjali mõneindiviidilistes alammassiivides. Juhtub isegi, et kõik sisukamad, informatiivsemad ja kompaktsemad töötlusmetoodikad jäetakse kõrvale kui võõrad, vähetuntud; töötlusskeem valitakse sageli mõne edukama kolleegi töö või ajakirjaartikli järgi, kontrollimata sealjuures eelduste sobivust ja mis peaasi — arvestamata võimaluste edasiarengut.

Loomulikult ei puuduta need etteheited kaugeltki mitte kõiki tellijaid — esineb ka väga otstarbekalt läbimõeldud töötlusplaane. Kuid võimalusi töötluse informatiivsuse suurendamiseks leidub siiski väga paljudel juhtudel. Nende kõigi avastamise võtmeks on a s j a t u n d l i k k u s, matemaatilise statistika ja andmetöötluse põhimõtete, meetodite ning TRÜ arvutuskeskuse võimaluste tundmine.

Et tellijaid arvutuskeskuses realiseeritud ja juurutatud andmetöötlusmeetoditest võimalikult pidevalt informeerida, on jooksvalt publitseeritud kogumikke «Programme kõigile» (kõige vajalikuma informatsiooni leiavad tellijad numbritest VII ja IX), igal aastal on korraldatud andmetöötluse alal seminar, milles on tutvustatud tellijaid uute võimalustega. Seminarid on ühtlasi kohaks, kus tellijad saavad avaldada soove meetodite valiku ning muude töötlemist puudutavate küsimuste, sealhulgas töökorralduse kohta.

Lisaks sellele on aeg-ajalt korraldatud ka fakultatiivloenguid, millest osavõtt on vaba ning võimalik ülikooli kõigi teaduskondade õppejõududele, teaduritele, aspirantidele ning üliõpilastele. Käesoleval õppeaastal on plaanis uudne loengutsükkel «Teaduslike andmestike statistiline töötlemine elektronarvutil».

Kolmandaks reserviks on väikesemahuliste andmestike töötlemine väikearvutil «Nairi» (asukoht keemiahoones ruum nr. 227, tel. 341-21/459). Eriti tuleb seda soovitada ülikiirete ülesannete lahendamiseks, sest selle arvuti koormus ning järjekord on väiksemad, samuti ebastandardse lahenduskäigu korral, sest programmi valmistamine «Nairile» on tellijal suhteliselt lihtne.

TELLIJA TULEB ARVUTUSKESKUSESSE...

Mõnigi tellija kurdab taga «vanu häid aegu»: veel aastat viis-kuus tagasi süvenes tavaliselt üks arvutuskeskuse statistikarühma töötajaist tellija materjalisse, koostas selle jaoks (momendi võimalusi arvestades) üksikasjalise töötlusplaani, hoolitses selle eest, et andmestik saaks arvuti jaoks kohandatud ning õigesti sisestatud, kontrollis töötluse realiseerimist arvutil ning lõpuks aitas tulemusi tõlgendadagi.

Kuid meenutagem, et sel ajal teenindati korraga võib-olla kümmekonda tellijat, tellimuste mahud olid sageli piiratud ning tellimusedki ühelaadsemad. Osakonna funktsioonide ja praeguse töömahu juures oleks niisugune töökorraldus juba üksnes füüsiliselt mõeldamatu: ka siis, kui osakonna kõiki töötajaid konsultantidena rakendataks (unustades nende põhiülesanded), ei jõutaks ülesannetesse vajaliku määrani süveneda. Peamine aga — korrektse töötlusplaani koostamiseks peab tundma ka vastavat eriala, mille omandamine pole arvutuskeskuse matemaatikutele hoopiski vajalik. Seega — aeg on edasi läinud ning on korrigeerinud ka tellijate ja arvutusmatemaatikute vahelisi suhtlemisvorme.

Väga paljud meie tellijatest mõistavad seda ning nendega laabub töö sujuvalt ning tulemusrikkalt. Niisugune tellija tuleb arvutuskeskusesse korrektse töötlusplaaniga, mille koostamisel ta on lähtunud oma konkreetsest ülesandest ja sisulistest tööhüpoteesidest. Nende realiseeritavuses on ta veendunud arvutuskeskuse väljaannete põhjal. Konsultatsioonil (kuhu tulles võetakse kaasa uurimust iseloomustavad materjalid, ankeedid, vaatlusprotokollid jm.) selgub koostatud töötlusplaani otstarbekus ning võimalikud muudatused või täiendused sellele. Töö edasinegi kulg on edukas, kui tellija talle tehtud näpunäiteid arvestab ning ise pidevalt huvitub tellimuse realiseerimise käigust.

Koostöö võib edukalt laabuda ka teistsuguste tellijatega. Kui eakas kolleeg tahab arvuti abi kasutada aastakümnete vältel kogunenud materjali analüüsimiseks, leiavad matemaatikud temaga ühise keele hoolimata sellest, et kaugelejäänud kooliaastate matemaatikast suurt meeles polegi: oma eriala eriti hea tundja oskab sisulised probleemid esitada nii selgelt, et vajaliku matemaatilise vormi leidmine ei paku raskusi.

Hoopiski keerukam on olukord noore teaduri, aspirandi või üliõpilasega, kelle tellimuse motiveering piirdub sageli sõnadega «Juhendaja arvas nii...».

Vääritimõistmiste ning ebaotstarbekuse vältimiseks tuleks esmakordsele konsultatsioonile tulla noorel teaduril või aspirandil koos juhendajaga. Loomulikult ei ole sellisel korral juhendajal karta, et teda koormatakse tehniliste üksikasjadega või eeldatakse põhjalikku matemaatika-alast ettevalmistust. Vestlus juhendajaga antud töös püstitatud sisulistest hüpoteesidest aitab arvutuskeskuse töötajail veenduda koostatud töötlusplaani otstarbekuses ja perspektiivikuses ning seda vajaduse korral täpsustada.

Lõpuks meenutame, et leidub niisuguseidki ülesandeid, mis on arvuti abita lihtsamini lahendatavad kui arvutil. Niisugusel juhul aitavad tellijaid laua-arvutid. Neid võib leida niihästi arvutuskeskuse hoones paiknevas arvutussaalis, teaduskondadevahelises mehhaniseeritud arvestuse ja masinkirja kabinetis (Vanemuise t. 46—106) kui ka mitmetes kateedrites. Näpunäiteid nendel lihtsatel ja mugavatel arvutitel töötamiseks annavad meelsasti vastava allasutuse töötajad, kuid tegelik arvutamine jääb sellisel juhul paratamatult tellija enese hooleks.

E. TIIT
J. TAPFER

(Järgneb)

Juubilariks dots. Herman Pauts

7. septembril oli TRÜ Majandusteaduskonna ühel staažikamal õppejõul, kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedri dotsendil Herman Pautsil 60. sünnipäev.

1948. aastast kuni tänaseni on Herman Pautsi elu ja tegevus seotud olnud kaubandusspetsialistide ettevalmistamise ning teadustööga kõrgkoolis, esialgu Tallinna Polütehnilises Instituudis ning alates majandusteaduskonna ületoomisest Tartusse Tartu Riiklikus Ülikoolis. 1965. aastani töötas juubilar siin vanemõpetajana, 1966.—1974. aastani kateedrijuhatajana.

Herman Pautsil on hindamatuid teeneid kaubanduskaadri sõjajärgse põlvkonna kasvatamisel. Kõik Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud kaubandusasjatundjad on olnud ta õpilased, saanud temalt teadmisi kaubanduse organiseerimises ja tehnikas ning muudes distsipliinides. Paljud ta kasvandikud on juba tuntud spetsialistid ja teadlased.

Kandidaadiväitekirja kaitses juubilar 1963. aastal, teemaks kodanliku Eesti väliskaubandus imperialismi süsteemis. Viimastel aastatel on olnud tema teadusliku töö põhisuundadeks ENSV kaubanduse organiseerimine ja kaubanduse materiaalse baasi edasiarendamise probleemid ning kõrgharidusega kaubandusspetsialistide ettevalmistamine.

Herman Pautsi juhendamisel on valminud viis kandidaadiväitekirja, kümneid üliõpilaste teaduslikke töid, sealhulgas palju diplomitöid.

Eduka õppe- ja teadusliku töö kõrval on juubilar olnud ka aktiivne ühiskonnategelane. Teaduskonna algaastail oli ta üks ametiühinguliidreist, kuuekümnendatel aastatel juhtis rahvasaadikuna täitevkomitee alalise kaubanduskomisjoni tööd. Käesoleval ajal on lugupeetud juubilaril ligi kümme suuremat või väiksemat ühiskondlikku ülesannet. Viimastest kõige rohkemat ja vastutusrikkamat tööd on nõudnud kaubandustöötajate täienduskursuste organiseerimine ja läbiviimine.

Tervist ja jõudu edaspidiseks!

M. MILJAN

Uus õppeaasta ametiühingus

algab aruande- ja valimisperioodiga. Septembrikuu jooksul tuleb seda teha kõikides meie 252 ametiühingurühmas. Rühmaorganisaatorid annavad aru oma kaaslastele, mida on tehtud õppeedukuse tõstmisel ning õppedistsipliini tagamisel, kuidas on sisustatud õppetöövälist aega, kuidas on osaletud taidlusringides ning spordisektsioonides. Ülevaade tuleb anda ka sellest, milliseid ametiühingu poolt võimaldatud hüvesid on rühma liikmed kasutanud (materiaalne toetus, sanatooriumi-, puhkekodu-, turismi-, dieettoidu-, profülaktooriumi- ning tervistava spordilaagri tuusikud). Arutlusobjektiks peaksid olema üliõpilaste olmeküsimused — majutatus ühiselamusse, erakorterisse — ja tervis ning normaalse toitlustamise võimalused. Nende oluliste probleemide arutelu peaks andma ka ratsionaalseid ettepanekuid olukorra parandamiseks. Rühmade organisatsioonilise töö olukorda (liikmemaksude laekumist ja ametiühingudokumentide korrasolekut) kontrollis ametiühingukomitee kevadsemestril ja võis rahuldustundega märkida, et enamikus rühmades on see heal järjel, mis näitab, et enamasti olid rühmaorganisaatoreiks valitud vastutustundlikud üliõpilased ja teenistujad. Ametiühinguaktiivi õppeedukuse analüüs näitas, et aktivistideks on valdavalt hästi edasijõudvad üliõpilased. Kui aga organisaatoril oli raskusi õppetööga, võis märkida puudusi ka ametiühingurühma dokumentide korrasolekus. Siit soovitus — valitagu ametiühingu rühmaorganisaatoriteks sobivaid rühmakaaslasi, kellel pole raskusi õppetöös, kes on kohusetundlikud ning kel on tahtmist oma rühmakaaslaste huvides tegutseda. Organisatsioonilise töö korrasolekust kogu rühmas sõltub otseselt rühmaliikmete osasaamine ametiühingu poolt pakutavatest hüvedest, oskusest rühma kaasa tõmmata mitmesugustele kultuuri- ja tervisespordiüritustele aga üliõpilasasutate sisukus. R ü h m a d e s v a l i t u d u u e l e a k t i i v i l e (rühmaorganisaator, kultuuri- ja spordivolinik) k o r r a l d a b a m e t i ü h i n g u k o m i t e e s e m i n a r l a a g r i K ä ä r i k u l 27.—28. s e p t e m b r i l. Kahe päeva jooksul saadakse teada, millega tuleb ametiühinguaktiivil tegelda, mida ametiühinguorganisatsioon üliõpilastele võimaldab. Laagris tutvutakse ka tegeliku tervistava spordiga ja isetegevusega. Soovist osa võtta seminarlaagrist tuleb teatada ametiühingukomiteesse h i l j e m a l t 23. s e p t e m b r i k s.

H. KABUR,
TRÜ ametiühingu komitee esimees

EÜE-75
Väimela rühmas Võrumaal

ei lastud maha ainsatki karu ega võõbatud valgeks ainsatki lehma. Selle asemel saadi aga hakkama oma objektidega — silohoidla, lehmalaut, kaalukoda — ning ületati plaangi: 45 tuhande rubla asemel tehti ehitus- ja montaažitöid 50 tuhande rubla eest. Tõsi küll, vabariiklikus arvestuses ollakse pehmelt öeldes esimese poolesaja nimekirjas, mis loomulikult ei anna tunnistust Väimela rühma kuulumisest musterrühmade hulka.

Väimelaski olid omad kangemad töömehed eesotsas komandör Aivo Osaga, kes on lõpetanud Füüsika-Keemiateaduskonna ja veetis tänavu juba kuuendat suve ehitusmalevas. Ühtki tundi ei puudunud töölt komissar Andrus Ansip keemiaosakonnast ning Andres Alari rahanduse ja krediidi osakonnast. Mõlemad õpivad teisel kursusel. Üldse osales Väimela rühmas 16 inimest, kellest kuut võib lugeda EÜE «mittestatsionaarseteks» liikmeteks. Pealinna verd tõid Väimelasse TPI tüdrukud Ella Meesak ja Merike Paesoo, kes ehitusplatsil ei tahtnud TRÜ poistele milleski alla vanduda. Ometi märkis üks meessoost malevlane kibestunult: «Kui tüdrukute arv olnuks väiksem, küllap siis kulgenuks päevane töö jõudsamalt ja palgadki võinuksid olla suuremad...»

Andres Alari oli malevas esimest korda, kuid aukiri ja meistri kiidusõnad Andrest iseloomustades räägivad iseenda eest.

«Ettekujutus malevast langes kokku tegelikkusega,» kinnitab Andres. «Võib-olla olnuks huvitavam, kui meid oleks majutatud kasvõi kuhugi metsa või vähemalt vanemasse majja. Näidissovhoostehnikumi ühiselamus olid meie päralt neljainimesetoad, puhkeruumid, televiisor (mida me kordagi lahti ei keeranud), raadio, makk — kõik tsivilisatsiooni hüved.»

Ka rühma meister, TPI diplomand Leimo Lepp arvab, et sisuliselt sattus üliõpilane ühest ühiselamust teise, mis mõistagi ei loo suveks erilist vaheldust.

Töökorraldusegi suhtes on väimelalastel pretensioone. Poistel oli rabamist ülearu, samal ajal kui tüdrukutele ei suutnud Võru MEK jõukohast tööd leida, mistõttu õrnemal sool polnud lihtsalt midagi teha. Loomulikult ei jäänud sellised ebakõlad kajastumata palgas, mis kahe kuu peale kokku ei tulnud kahtesada rublatki. Kuuldes, et kusagil mujal teenis mõni mees suvega pool tuhat rubla, läheb väimelalaste meel parasjagu mõruks. Väimelaski tehti ju tööd elu ja hinge eest.

«Töö, eriti mullatöö, oli üsna monotoonne,» selgitab rühma meister. «See võib ära tüüdata. Läks vaja head tahtmist, et mitte kõigele käega lüüa.»

Indrek Ilometsa foto.

Vaheldust pakkusid kaks heinapäeva. Ka viljakoristusel oldi sovhoosile abiks. Ent on päris selge, et töö ei ole malevlasele eesmärgiks omaette. Üliõpilasele on ehitusmalev kindlasti ka puhkus.

«Vahva on elada sellises seltskonnas nagu meie rühm,» elavneb Andres Alari. «Ülikoolis tekib kursusest harva nii tore kollektiiv kui malevas rühmast. Kursusel on inimestevahelised kontaktid tihti formaalsed laadi. Mõnele pentsikule tundub ehk mõeldamatugi süüa mitmekesi ühe lusikaga ühest kausist. Malev ei ole koht peenutsemiseks.»

Väimelalased armastasid laulda, nii oma ringis kui kohtumisõhtutel Tilsi ja Misso rühmaga. Laulupeo ajaks loovutasid nad oma ridadest kaks kangemat koorilauljat. Laul kuulub täie õigusega tõelise malevaelu juurde niisamuti nagu ringmängud, millest populaarseim oli «Jänesetants». Sõnad annavad sellest mängust mõningase ettekujutuse: «Ah, kuidas ma sind armastan. Oh, kuidas ma sind kallistan. Musi kah!» («Fuih, missuguse amoraalsusega tegeldakse malevas!» mõtleb punastav moralist ja jätab selle loo lugemise silmapilkselt katki.)

Väimelalased olid hakkajad ka spordis, ehkki (kolmes tuhandes eksemplaris poleks seda küll eriti sünnis välja kuulutada) hommikvõimlemisest nad lugu ei pidanud. Seevastu piirkonna spordipäeval tuli Andrus Ansip 1000 meetris võitjaks. Viktor Lõhmus, lõpetanud ajaloolane ja praegu Kanepis kooliõpetaja, hõivas sangpommirebimises teise koha. Külarahvaga peeti maha mitu ägedat võrkpallilahingut, kus maasportlastel tuli TRÜ ja TPI ühendatud jõudude ees relvad maha panna.

Väimela elanikega oli läbisaamine suurepärane. Sovhoostehnikumi direktori H. Kuusiku sõnade järgi pole nii distsiplineeritud ja töökaid malevlasi sealmail veel kunagi olnud. Ja nendel sõnadel on suurem väärtus kui rubladel, mis leidsid tee ehitusmalevlase rahakotti.

Andres Alari: «Lahkumine oli kurb, tüdrukud ei suutnud silmavettki tagasi hoida. Sedavõrd lähedasteks saime üksteisele. Imelik mõelda, et kaks kuud tagasi ei teadnud me üksteise olemasolust midagi. Järgmisel aastal tahaks kindlasti tagasi malevasse minna, siis ehk kuhugi Pärnu kanti.»

Esmalt peab aga Andres oma jalga ravima, sest tema oli üks neist kolmest, kelle jalatallast nael õnnetul kombel läbi tungis. Seega ei jäänud rühmaarst, Arstiteaduskonna III kursuse tudeng Karin Uusrandki ilma võimalusest näidata oma oskusi meditsiinis.

Näib, et maas vedelevad naelad kujutavadki endast malevlase tervisele suurimat ohtu. Seepärast oleks autojuhi tarvis väljamõeldud «Nael kummi!» eeskujul sobiv tulevasuvisele malevlasele soovida «Nael jalga!»

EÜE-1976 tööperioodini on veel üheksa kuud aega.

J. PUU

Oscar Wilde

Keldi kirjanduse suurkuju OSCAR FINGAL O'FLAHERTIE WILLS WILDE'i (16. X 1854—30. XI 1900) loomingut on eestikeelsele avalikkusele kaunis sporaadiliselt ajakirjanduses pakutud juba sajandi algusest peale. Eikosaeedi (1909—1929) vältel kuni tema peateose ilmumiseni võib loendada vaid viis üksikut aastat, mil halvemas või paremas eesti keeles ei avaldatud tema tõlkimise katseid. Ning on rõõmustav, et just «Dorian Gray portreega» algas 1972. a. O. Wilde'i renessanss eesti keeles.

Aforismid, maksiimid, gregeriiad
Maksismid, gregeriimid, aferiiad

O. WILDE'i 75. SURMA-AASTAPÄEVAKS

«Ega saa ma uskuda, et arenematu mõistus suudaks rohkem kui täisvõimeline; või et arutleva mõtte mõju ei ulatuks kogemuste mõjuni.»
MONTAIGNE, I 39

1. *Täiuslikud ideaalid on kõige perspektiivitum asi maailmas, mida võib ette kujutada.*
2. *Naised armastavad paradokse, sest nad ei suuda neid mõista; viimane omakorda teeb nad nii naiselikuks.*
3. *Hea abielunaine käib nagu selgitav moralitee oma paradoksist mehe järel. Ja miski ei ruineeri üht paradoksi samavõrd kui moralitee, mida kasutatakse sissejuhatusena.*
4. *Naised on selleks lõppkokkuvõttes liiga irratsionaalsed, et kujutada endast tõelisi paradokse.*
5. *Mõelda vaid, milline hiiglaslik poolfabrikaat on loodus!*
6. *Inglased kirjeldavad oma trükimustades romaanides peamiselt seda, mille läbielamist ei talu nende vürtspoodnikumoraal; prantslased, vastupidi, elavad oma romaanides läbi seda, mille kirjeldused ei talu trükimusta.*
Les Anglais décrivent dans leurs romans en noir d'impression surtout ce dont l'experience ne serait pas acceptable sous le rapport de leur morale épicière; the Frenchmen . . .
7. *Meelde jätta = säält mitte enam võtta.*
8. *Ich habe eine Reihe von guten und geistreichen Einfällen gehabt, wenn Einfälle überhaupt zugleich gut und gestreich sein können. Denn jeglicher Reichtum gründet sich stets auf dem Elend der Übrigkeit, und man sieht wirklich keinen Anlaß zur Annahme, daß es mit dem Geistreichtum anders bestellt ist.*
9. *Voorus on asi, mis ilmub (se présente) ikka kas liiga hilja või liiga vara, kusjuures põhiline erinevus seisneb selles, et viimasel juhul ei olda raasugi õnnelikumad.*
10. *Ainult tõeline igavus annab meile võimaluse mõelda igavikule.*
11. *Meie võltsil ja rikutud tänapäeval, mil ideaalsus on asendatud ideelisusega ja vooruse statism vooruse statistikaga.*
12. *Kunst elab kunstist, nii nagu elu elab elust. — Kellele see ei meeldi, see pole rahul ei kunsti ega eluga.*
13. *Ärge kirjutage sellest romaani! — Trükimust on ainus, mis võib määrida mõtteid.*
14. *Ta ei teinud parasjagu midagi, s. t. tegi ajalugu.*
15. *Milline tõeliselt traagiline natuur — kõik traagelniidid on näha!*
16. *Naiste kohutavaim omadus on mäletada. Meeste kohta see ei käi — nemad vaid meenutavad, mis kujutab endast hoopis midagi muud.*
17. *Naised — see on mingi kohutav paljunemisvõimeline irratsionaalsus.*
18. *Headus on tavaliselt see viimane peenraha, mis antakse lahkudes šveitserile, kui kõik suuremad väärtused on mujal juba maha mängitud.*
19. *Naised on halvad finalistid — veidi aega enne lõppu rikuvad nad tavaliselt kõik ära, nii et mehed on nende ees täiesti võimetud. Mehed seevastu rikuvad kõik ära juba alguses, ainult selle eelisega, et naised seda tavaliselt ei märka, vähemalt head naised mitte.*
20. *Hea saab olla ka pisut, õnnelik üksnes totaalselt — see on vahe vanaduspensioni ja nooruskapitali vahel. Muidugi veendutakse üsna sageli pärast kapitali kaotamist, et soovitud õnne ei omata kõigest hoolimata, kuid — taevas hoidku! — eks veendumused maksa ka midagi.*
21. *Tõekspidamised saavad olla üksnes võõrad, erinevalt veendumustest, mis on jäägitult omad.*
22. *Milline õudne naisterahvas — iga temaga üritatud vestlus mandub otsekohe kõneluseks.*
23. *Ta on naine, kes kahest võimalikust asjast valib alati kolmanda . . .*
24. *Toimetaja, kes paneb toime ajumassimõrvu.*
25. *Põhjakihtide põhilised mõtted ongi põhimõtted.*
26. *Üks neist igavatest inimestest, kelle artiklitest otsid mõtteid ja leiad ainult põhimõtteid.*
27. *Põhimõteteni jõutakse ikka siis, kui hakatakse põhjani jõudma.*
28. *Mõtted jäägu pärusosaks noortele romantikutele, põhimõtted — vanadele.*
29. *Tal olid eelarvamused. Naiste juures on nad vaieldamatuks tõendiks sellest, et nende omanik on jõudnud romantilisse ikka; meeste puhul aga sellest, et on jõutud vanuseni, kus muututakse absoluutselt ebaromantiliseks.*
30. *Sest tõeline naiselikkus ei talu naistelikkust.*
31. *Sõpradel ei ole genitaale.*
32. *Aristokraat on see, kes suudab eristada mõttetust mõtlematusest.*
33. *Parodeerides ühe väga kõrgel seisva isiku avalikku esinemist, väidab M. le Forgeron, et naised jagunevad kahte kategooriasse — ühed, keda tuleb võtta, ja teised, keda tuleb võtta reservatsioonidega.*
34. *Laimu ja klatši ainus erinevus seisneb selles, et klatš on täiesti kasutu, laim aga alati kasulik (või siis kahjulik, mis teeb sama välja).*
35. *Klatš on nii omakasupüüdmatu!*
36. *Üldise progressi kontseptsioon sunnib tõepoolest kahtlema, kas kedagi on veel üldse võimalik rikkuda.*
37. *Ajalugu ei tehta, teda kirjutatakse.*
38. *Ei, tõesti — lapsed ei ole Jumalast!*
39. *Meie südametunnistus on üks neist vähestest asjadest, mida me ostame kalli hinnaga . . . teiste jaoks.*
40. *Välja jõuda* **millestki** *on tänapäeval tähtsam kui välja jõuda* **kuhugi.**
41. *Aforismid elavad ainult senikaua, kuni nendest aru ei saada.*
42. *Noorusel pole enam seda aristokraatlikku enesevalitsust, mille najal minu aja seltskond üleval püsis. Siis nuteti esimeste pisarateni ja naerdi naeratuseni. Tänapäeval on kõik vastupidi — nüüd naerdakse nutuni ja nutetakse naeruväärsuseni.*
43. *See, et kõik, kes püüavad rääkida aust, räägivad üksnes autusest, tõendab ilmsemalt kui miski muu, et siin on tegemist ühe ja sama asjaga.*
44. *Eksida takti vastu on ainus viis tänapäeva elufuugas silma paista.*
45. *Noored ajavad kõik suust sisse, vanad — välja.*
46. *Kompliment on ilus vale, mis ei vabanda mitte kedagi ega mitte midagi.*
47. *Küünilistel inimestel jätab soovida vaimne maniküür.*
48. *M. on seltskonna teravmeelsuste piksevarras — ta saab alati pihta ja kõik jookseb tal alati mööda külge maha.*
49. *Ükskõiksus pole ehk iial aus, kuid ausus on see-eest lausa hirmuäratavalt indiferentne!*
50. *Armastav hing on nagu lüüs, mis aeg-ajalt täitub, selleks et teised saaksid sealt läbi minna.*
51. *Tõeliselt vaimne tegevus on alati olnud vaht supist, mille helbivad ära rahvamassid.*
52. *Seltskond ja seltskondlikkus on pöördvõrdelised suurused.*
53. *Aforism on tõenäosus; ei tõekspidamine, tõde ega tõestus.*
54. *«Kunst kunsti pärast» on vanem kui meie!*
55. *Moraliseerijatest pole mingit kasu, pigem väga kahju.*
56. *Mõningaid kvantiteete nimetatakse kvaliteetideks.*
57. *Tundmise astmestik: tundmus — tuntus — tundmatus.*
58. *Elasid eite-taati. Selle asemel, et elada Romeod ja Juliat.*
59. *Nähtumus, mitte nähtus.*
Näitus, mitte näitemäng.
60. *Vabamõtlemine — mõttevabaduse odav aseaine.*
61. *Mis puutub pessimismi, siis on see veelgi suurem spekulatsioon kui optimism, kuivõrd siin loetakse tegelikkuse paratamatust iseenda teeneks.*

Ideede sügavusest

62. *Kunsti seisukohalt on kahemõõtmelisus täiuslikum kui kolmemõõtmelisus; ühemõõtmelisus omakorda on täiuslikum kahemõõtmelisusest. Siit ka põhjus, miks mõttekunsti kõige täiuslikumatel ideedel pole ühtegi mõõdet.*
63. *Ta loobub rikkusest, ta loobub kuulsusest! Kuid kogu iroonia seisneb selles, et* **loobumise** *ülevusele peab paraku eelnema omamise «alandus».*
64. *Igat sorti aforismipäevikud ja -ööbikud.*
65. *Tegelikkus peab oma parimal juhul ikkagi jääma intellektuaalseks, kuna kunst on oma parimal juhul alati ratsionaalne. Ja see pole aforism, sest see on tõsi.*
66. *Naine, kes ei oska koketeerida, on peaaegu niisama talumatu kui mees, kes seda oskab.*
67. *Mälu on inimese olulisemaid füsioloogilisi taktitusi.*
68. *Der beßte Beweis dafür, daß das Leben aus der Literatur erwächst, und nicht umgekehrt, ist, daß die Literatur heutzutage das Einzige ist, wo man noch Charakteren zu begegnen vermag; das Leben bietet uns ja bloße Karikaturen von denselben.*
69. *Inimesed, kellel midagi enam öelda pole, ütlevad ikka tõtt.*
70. *Meist vanemate inimeste füüsilises loomulikkuses on alati midagi eemaletõukavalt tülgastavat.*
71. *M. A. on portree, mille puhul mitte kellelgi ei tule pähe hakata maha kraapima värve, teada saamaks lõuendi kvaliteeti.*
72. *Tegelikult on optimism seesama, mis pessimismgi, ehkki kaudsel kujul — pessimism nendib, et olevik on armetu, optimism loodab, et tulevikus asi paraneb.*
73. *Ainult eputajad on optimistid.*
74. *Heatahtlik lugeja väärib säästmist, pahatahtlik ei väärі vaeva, heatahtlik lugeja väärib vaeva, pahatahtlik ei väärі säästmist. — Kes näeb korraga mis tahes probleemi mõlemaid külgi, ei näe üldse midagi.*
75. *Ainuke asi siin maailmas, mida ei saa tõestada, on millegi tõesus; ainuke asi, mida ei saa väärata, — millegi väärus. — Kes ei näe korraga mis tahes probleemi mõlemaid külgi, ei näe üldse midagi.*

L. LIBREMONT

L·I·T·T·E·R·A

Pilk põhjanaabrite kirjandusellu

ANNO 1974

Möödunud aasta kirjanduslikest tähtpäevadest Soomes mainitagu järgmisi: 140 aastat Aleksis Kivi, 130 Minna Canthi, 100 Volter Kilpi ja Ilmari Kianto sünnist. Viimase sündmuse puhul lasti välja isegi eraldi postmark: au, mis on saanud osaks väga vähestele soome kirjanikele. Meilgi hästi tuntud luuletaja Arvo Turtiainen sai seitsmekümneaastaseks. Ei puudunud ka kurb akord: aasta lõpus suri Sylvi Kekkonen (sünd. 1900).

Septembri lõpus oli juubel Helsingi ülikooli kodumaise kirjanduse kateedri abiprofessoril Kai Laitisel (sünd. 1924), kelle tähendust eesti-soome kirjandussuhete uurijana on võimatu ülehinnata. Ja küllap saame tema töö vilju märksa suuremal määral nautida siis, kui tema praegused õpilased iseseisvate uurimustega laiema avalikkuse ette tulevad. Laitise näol on eesti kirjandusel Soomes austust ja lugupidamist vääriv sõber. Kas poleks meiegi kohus oma lugupidamist lisaks sõnadele ka tegudes väljendada: Laitise väitekiri Aino Kallasest, millest on Soomes ilmunud juba kaks trükki, täidab suure lünga ka eesti kirjanduse ajaloo tundmaõppimisel ja peaks nii paljudele Eesti kirjandussõpradele huvi pakkuma. **Raamatu tõlkimine ja avaldamine (kasvõi mõnevõrra kitsamas mahus) ei tohiks meile üle jõu käia.**

Sügisel möödus sada aastat Soome Rahvavalgustusseltsi asutamisest. Selts, mille sünni juures olid tuntud soomemeelsed poliitikud ja kirjandustegelased Yrjö Sakari, Yrjö-Koskinen, Kaarlo Verkko, Ernst Gustaf Palmén jt. seadis eesmärgiks rahva haridustaseme tõstmise, silmaringi avardamise. Seltsil on arvestatavaid teeneid ka eesti kirjanduse vahendajana. 1881. aastast ilmunud kalendris, mille esimeseks toimetajaks oli tuntud estofiil Aksel August Granfelt, ilmusid juba möödunud sajandil pikemad kirjutised C. R. Jakobsonist, F. R. Kreutzwaldist ja L. Koidulast, A. Haava, J. Kunderi jt. luuletuste soomendusi. Seltsi kirjastuse vahendusel said soome lugejatele kättesaadavaks referatiivne ülevaade «Kalevipojast», J. Pärna «Oma tuba oma luba», valimik eesti muinasjutte jt. teoseid.

Aleksis Kivi päeval (10. novembril) määrati järjekordne Kivi kirjanduspreemia Pentti Saarikoskile (sünd. 1937). Preemia määramisel on arvesse võetud nii kirjaniku tõlketegevust (mh. «Odüsseuse» soomendus) kui luuleloomingut. Eraldi on esile tõstetud Saarikoski pikem poeem Eino Leinost. Saja neljakümne neljal leheküljel, kus ka Aino ja Gustav Suits mainimist leiavad, on toodud Leino elust esile selliseid aspekte ja tõiku, mis mitmelegi etapile või sündmusele Soome suure luuletaja elust hoopis teise tähenduse annavad kui seni ilmunud kirjandusteaduslikud uurimused. Muide, Eino Leino on Tammsaare kaasaegne ja nii täitub 1978. aastal ka tema sünnist sada aastat. Vaevalt et keegi teine soome kirjanikest on meie kirjandusele nii palju tähendanud kui Leino. Oli ju tema mälestusväärne visiit Eestisse 1921. aastal palju suurema tähendusega kui tavaline kirjanduslik külaskäik. Töötades meie sajandi algukümnendeil ajalehe «Helsingin Sanomat» toimetuses, avaldas Leino rohkesti eesti kirjanikke (Tuglas, Suits, Koidula, Haava jpt.) tutvustavaid artikleid, võitles Soome kultuuriringkondades leviva «vanema venna hoiakuga» Eesti ja eesti kirjanduse suhtes.

KAS EINO LEINO MÄLESTUS EI VÄÄRIKS JÄÄDVUSTAMIST EESTISKI? KOHT VÄIKSELE MÄLESTUSTAHVLILE PEAKS LEIDUMA ÜLIKOOLI PEAHOONES (KUS LEINO KESKNE ESINEMINE OLI). NII LUNASTAKSIME KA VÕLA PÕHJANAABRITE EES: KOIDULAULIKU SOOME-REIS 1871. AASTAST ON PRONKSI VALATUNA YRJÖ-KOSKISE KUNAGISES MÕISAS JÄÄDVUSTATUD.

Aja jooksul välja kujunenud traditsiooni, aga ka praktiliste kaalutluste tulemusena on uute raamatute ilmumine Soomes mõnevõrra lainelise iseloomuga, kusjuures laineharjadeks on mai-juuni ja november-detsember. Nelja suurema kirjastuse (Werner Söderström, Otava, Tammi ja Gummerus) väljaandel ilmus läinud aastal mitmete meilegi tuntud kirjanike (Huovinen, Saarikoski, Turtiainen, Walteri), aga ka noorema põlve prosaistide Heikki Turuse, Laila Hietamiehe, Kaari Utri ja luuletajate Hannu Salakka, Matti Jama, Risto Rasa jpt. uudisloomingut. Kirjandusteaduslikest ja kultuurilooolistest raamatutest väärivad eelkõige märkimist Martti Haavio — P. Mustapää — (1899—1973) posthuumselt ilmunud kogumik «Kõnesid ja kirjutisi aastaist 1959—1973», kus leidub ka pikem artikkel Marie Underist; Yrjö Varpo uurimus Lauri Viitast ja Erno Paasilinna suurt poleemikat tekitanud raamat noorena surnud Lapimaa kirjanikust Timo K. Mukkast (1944—1973). (Viimase tuntuima romaani «Maa on patune laul» ainetel vändatud film on praegu maailmaekraanidel Soome filmikunstile head nime tegemas.) Huvitavad esseedekogud ilmusid ka vanema põlve kirjandusteadlaste, omaaegse «Tulenkantajat» rühmituse liikmete Arvi Kivimaa (sünd. 1904) ja Lauri Viljase (sünd. 1900) sulest.

Soomendatud kirjandusele pilku heites peame taas kurbusega nentima, et eesti kirjanduse osa siin on endiselt tähtsusetu: 1970. aastatel on Soomes ilmunud vaid kaks eesti kirjanduse tõlget. R. Kaugveri «Nelikümmend küünalt» 1971. aastal ja Lutsu kauaoodatud «Kevade» 1973. aastal. Ja kuigi praegu on soomendamisel Traadi «Tants aurukatla ümber» ja Tuuliku «Sõja jalus», on optimismiks vähe põhjust. Milles siis asi on? Eesti kirjanduse soomendused on arvustajatelt alati kiitva ja tunnustava hinnangu saanud, kirjastaja'e huvi on aga olnud üsnagi piiratud.

Ahela kolmas ja tähtsaim lüli — lugeja — peab tunnistama, et ta eesti, eriti aga nõukogude eesti kirjandusest (peaaegu) midagi ei tea. Valik on väike: aastail 1847—1975 on Soomes ilmunud vaid napilt üle kuuekümne eesti kirjanduse soomenduse. Võib-olla on viga reklaamis, võib-olla tõlgitavate teoste valiku printsiipides. Pole ju meiegi tõlketegevus patuta: soome kirjandusklassikat on eestikeelsel lugejal küll võimalik hästi tunda, kuid uuema soome kirjanduse tõlkimisel näime tihti sõltuvat juhusest.

Tunneme siis teineteise uuemat kirjandust vähe, kuid oleme huvitatud selle paremast ja laiemast tundmisest, omame pädevaid tõlke. **Võib-olla saaks asja mõnevõrra edenema, kui mõlema kirjanduse asjatundjad koostaksid üheskoos loetelu teostest, mida vastavalt eesti või soome keelde tõlkida soovitatakse.** Loomulikult ei saa selline nimekiri kirjastusi millekski kohustada, kuid vahest oleks sellel soovitusena kaalu!

T. KULDSEPP

Tõlkevõistlus 1976

Tuletame meelde, et 23. mail 1975. a. kuulutati välja uus tõlkekonkurss, mille tingimused on järgmised:

tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või tervikliku katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinkirjalehekülge (2-se intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde väärtusest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates sellest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1976», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 30. detsembriks 1975 ajalehe «TRÜ» toimetusse. Sobiva kirjanduse valimisel on žürii liikmed lahkesti valmis nõu andma.

Soovime edu!

ŽÜRII, KOMSOMOLIKOMITEE, AJALEHT «TRÜ»

NONSTOP FOLKIST PURUKUMIPOPINI

Mart Kadastik

KESKMISE SOOMLASE MUUSIKAMAAILM

Kes ostab «Slade'i» ja Demis Roussosi plaate? Üldjoontes on see inimene noor, linlane ja tingimata lõunasoomlane. Plaate toodetakse ja imporditakse just seda rühma silmas pidades, ehkki selle muusikamaitse ei vasta veel kogu rahva maitsele. Teiste sõnadega — kuigi «purukumipop» moodustab müüdud plaatidest enamiku, ei kuula enamik hoopiski mitte «purukumipoppi».

Kui tahame teada, millist kerget muusikat kuulab keskmistes aastates soomlane, võime lähtepunktiks võtta need lugematud plaadiautomaadid, mida mängitakse pisibaarides ja kohvikutes. Neid kuulavad rahva kõige erinevamad kihid, plaadiostujõust ja east sõltumata. Selgub, et näiteks 1972. aastal ei olnud Soome kodumaiseks lauljaks nr. 1 mitte raadio ja plaadifirmade poolt selleks tunnistatud Fredi, vaid tunduvalt puhtsoomelikum Taisto Ahlgren. Ka plaadiautomaatide teisi soositud lauljaid ei leia me ametlike edetabelite tipust. Nimetagem siinkohal Pauli Räseneni, kes on saanud kuulsaks lauluga «Kotka roos» või Rovaniemelt pärit õdesid Leenat ja Tuulat. Nende lauludest armastavad soomlased eriti «Astridi valssi» — rahvaballaadi aineil loodud laulu õnnetust emast, kelle laps on uppunud.

Just nende palade abil jõuame üsna lähedale soomlaste endi rahvuslikule muusikale ja musitseerimisarmastusele. Maailmakuulsust on võitnud helilooja ja viiuldaja Konsta Jylhä, keda soomlased ei häbene asetada Sibeliuse kõrvale, ehkki ta viljeleb nn. kergemat žanrit. Konsta Jylhä ja tema ansambli repertuaar kaldub lustakatest tantsulugudest nukrameelsete mõtisklusteni. Sääraseid palu on väga raske lindistada, kuivõrd need vallutavad kuulajate südameid sellise jõuga, et stuudios viibijad ei suuda tagasi hoida pisaraid... Ja see ei ole tühine sentimentaalsus, vaid erakordne tundesügavus, meloodia eriline lähedus soomlase temperamendile ja mõttemaailmale.

Sajad tuhanded soomlased mängivad ise kitarri, viiulit, kannelt, akordioni, klaverit jne. Kümned tuhanded laulavad koorides, mängivad orkestrites. Nemad esitavad muusikat mitte *bisness*'i jaoks, vaid eelkõige enda lõbuks. Ja on kurb, et sellisest muusikaharrastusest ei kirjuta ajalehed, vaikivad raadio ja televisioon. Kuid harrastus ise elab. Juulikuus korraldati tänavu juba seitsmendad Kaustise rahvamuusikapidustused, kuhu kogunenud meistermängijad esitasid oma lugusid kõikvõimalikel instrumentidel. Elevust tekitas soliidses eas proua, kes oli valinud mänguriistaks häälestatud lehmakella.

Valkekosel toimuvad suviti töörahva kokkutulekud, kus koorid ja orkestrid hoiavad alal rahvamuusika vanu traditsioone. Tänapäeval on töörahvalaulud jälle populaarsust võitmas, noored helilooJad on asunud neid kirjutama — mõistagi teisitimõtlejate meelehärmiks.

Eelnevale tuginedes on põhjust väita, et kodumaine rahvalikkusel baseeruv muusika on Soomes endiselt soositud, ehkki plaaditoodang ja raadio muusikaprogramm võivad anda sootuks teistsuguse ettekujutuse.

AJAKIRJANDUS JA KÜLALISESINEJAD

Ja ometi tuleb tunnistada fakti, et enamik lõunasoomlastest ja linlastest noori on hüljanud eelkirjeldatud rikkaliku muusikavaramu ning piirdunud üksnes Demis Roussosi kummardamisega. Põhjusi on mitmeid. Soome muusika ei arene ju steriilses keskkonnas, vaid Läänest lakkamatult imbuvate mõjude tingimustes. Tähtsaimateks mõjutusvahenditeks on plaadid, ent olulist rolli etendavad samuti kohalik ajakirjandus ja Soomet külastavad välismaa ansamblid-solistid.

Vanim ja suurima levikuga popmuusika ajakiri «Suosikki» avaldab tähtede värvilisi pilte, toob teateid nende intiimelust, kusjuures trükivalgust näevad vaid need popmuusikud, kes antud hetkel seisavad edetabelipulkade kõrgeimail astmeil. Muusika objektiivset analüüsi me «Suosikki» veergudel ei kohta.

1972. aastast alates sai «Suosikki» endale võistlejaks «Musa»-nimelise lehe, mis käsitleb popmuusikat oma eelkäijast täiesti erineval taval. «Musas» on rohkesti ridu pühendatud plaatide asjalikule retsenseerimisele, poleemikale popmuusika olukorrast Soomes, popmuusika ajaloole ja suundadele jms.

Kõige vahetumat informatsiooni popmuusikast saavad soomlased siiski elava kontserttegevuse kaudu. Külakosti on toonud nimekad ja kõrgeklassilised ansamblid kogu maailmast, esindades nii popmuusika erinevaid suundi kui džässi. Kuulsaid külalisi on korraldajad sunnitud Soome meelitama eeskätt seetõttu, et tüüpiline soomlane loodab vanadele tuttavatele ega anna kergelt raha välja tundmatute suuruste vaatamiseks.

Erakordne huvi valitses kuueaastaselt õnnetuse tagajärjel pimedaks jäänud pianisti-lauliku Ray Charlesi, samuti Count Basie orkestri, Ella Fitzgeraldi, pianist Oscar Petersoni jt. kontsertide vastu. Samal ajal oli USA progressiivse ansambli «Blood, Sweat & Tears» mullusel kontserdil saal pooltühi...

1973. aastal oli soomlastel võimalus kuulata eksperimenteerivat muusikat ameeriklase Frank Zappa ja tema ansambli «Mothers of Invention» esituses. Kontserdireisil Soomes olid paaril viimasel aastal veel «Status Quo», Manfred Mann, Gary Glitter, «Uriah Heep», «Slade», Jose Feliciano jt. Soome põikas ka kalifornlane Alice Cooper, et selgitada väljavaateid esinemisteks NSV Liidus, peamiselt Leningradis. Täiesti mõistetavalt pole Lääneski «sadismi ülemlaulikuks» tituleeritud Alice'il pääsu Nõukogude kontserdilavadele, ehkki ta on oma viimasel LP-l «Welcome to My Nightmare» vähemalt muusikalises mõttes teinud tohutu kvalitatiivse hüppe väljendusvahendite keerulisemaks ja sügavamaks muutmise osas.

Juunis 1975 möödusid Soomes enneolematu menuga neegritüdrukutest koosneva ameerika laulu- ja tantsuansambli «Love Machine» esinemised. Septembris saabub Soome lahe põhjakaldale mehhiklane Carlos Santana koos oma 1969. aastal San Franciscos ellukutsutud ansambliga. Novembri algul annab Helsingis kontserdi paljureklaamitud «Sparks».

Vilka kontserttegevuse juures torkab silma, et peaaegu kõikide väliskülaliste esinemised piirduvad Soome pealinnaga. Reeglist kalduvad kõrvale vaid traditsioonilised Pori džässfestivalid ja Turu *rock*-festivalid. Oulu ja Lappajärve rock-pidustused on juba kohalikuma tähtsusega.

Pori džässfestival sai tänavu juulis teoks 10. korda. Festivalil olid selgi korral esindatud Soome, Poola, Rootsi, Saksa FV, USA jt. maade nimekad džässmuusikud. Kontserte jälgis rohelisel pargimurul lebades üle 20 000 džässisõbra. Tõmbenumbriteks on viimastel aastatel olnud Clark Terry, Horace Silver, Gary Burton, Woody Hermani orkester, Roland Kirk Quartet, Jimmy Smith Trio...

Tuult tiibadesse saanud Turu rock-festival kujunes tänavu augustis esinduslikumaks kui kunagi varem. Suurfavoriitideks olid inglise neljaliikmeline ansambel «Wishbone Ash» ja John McLaughlin-Mahavishnu, kes saabus koos 10-mehelise orkestriga. Soomlasi kurvastas «Bad Company» loobumine.

(Järgneb)

Väsimatu Paavo Nurmi ja Helsingi olümpiastaadion.
E. SAKI foto.

Fotografia academica

Pardubice Keemia-Tehnoloogia Instituut korraldab seoses Tšehhoslovakkia vabastamise 30. aastapäeva ja instituudi loomise 25. aastapäevaga rahvusvahelise konkursi «Fotografia Academica».

Konkursist võivad osa võtta kõik fotohuvilised, kes õpivad kõrgkoolis või on selle lõpetanud viimase kolme aasta jooksul. Eriti oodatud on pildid, mis on pühendatud kommunismi ehitamisele ja inimese isiksuse igakülgsele arengule, võitlusele rahu eest ja reaktsiooni vastu. Konkursile võetakse vastu nii must-valgeid kui värvifotosid (minimaalsuurus vastavalt 40×30 ja 30×24). Tööde arv ei ole piiratud. Hindamiseks on moodustatud žürii, kuhu kuuluvad Tšehhoslovakkia, Ungari ja Saksa DV spetsialistid.

Tööd palutakse saata aadressil: **Fotografia Academica VŠCHT Pardubice, 53354 Semtin, okres Pardubice, Československo.** Iga foto tagaküljele märgitagu oma nimi, aadress, kõrgkool ja teaduskond, kus õpitakse. Häid ülesvõtteid!

Tuusikud

	Ravi	Aeg	Tasu
Sanatooriumid			
Kislovodsk	südame-vereringe	28. 11—11. 12	64.50
Pjatigorsk	veresoonte	7. 12—30. 12	36.—
Truskavets	neeru	22. 11—15. 12	48.—
Boržom	seedeelundite	22. 10—14. 11	31. 50
Moršin	,,	17. 12— 9. 01	36.—
Druskininkai	liigeste	4. 12—27. 12	37.50
Jurmala	südame-vereringe	9. 10— 1. 11	33.—
Liepaja	perif. närvisüst.	23. 10—15. 11	33.—
Baldone	liigeste	30. 10—22. 11	33.—
Repino	südame-vereringe	6. 11—29. 11	45.—
Sotši (ambul.)	närvisüst., liigeste	20. 10—12. 11	33.—
Kemeri (ambul.)	närvisüsteemi	10. 12— 2. 01	31.50
Pärnu «Rahu»	seedeelundite	30. 10—22. 11	31.50
,, ,,	,,	21. 11—14. 12	31.50
Pärnu «Kaevur»	närvisüst., liigeste	10. 12—12. 11	31.50
Pärnu «Sõprus»	südame-vereringe	18. 10—10. 11	31.50
,, ,,	,,	13. 12— 5. 01	36.—
Pärnu	närvisüst., liigeste	11. 12—31. 12	28. 50
,,	,,	14. 12— 6. 01	30.—
Haapsalu	seedeelundite	25. 10—17. 11	31.50
Odessa (laste)	vereringe, liigeste	1. 11—24. 11	
Pjatigorsk (laste)	seedeelundite, liigeste ja närvisüst.	24. 10—16. 11	
Puhkekodud			
Sotši (pansion)		27. 10—19. 11	39.—
Laulasmaa		23. 10— 3. 11	7.20
Pühajärve	2 tk.	25. 11— 6. 12	7.20
,,	,,	28. 11— 9. 12	7.20
Võsu	,,	7. 12—18. 12	7.20

Teated ametiühingukomiteest!

TÄHELEPANU!

Kirjutustegevuse aktiviseerimiseks teeb ülikoolilehe toimetus nüüdsest iga kuu esimeses numbris teatavaks eelmise kuu **parima artikli ja foto.** Poolaasta lõpul määratakse preemia. Hindamisele tulevad **ainult üliõpilasautorite** tööd, kusjuures kaaluja au jätab toimetuskolleegium endale.

Uut teatmekirjandust Toomel

1. **Sharp, H. S. Handbook of pseudonyms and personal nicknames.** Metuchen, New-York, 1972. Bio — 20. 1104 lk.
   Vol. I — A—J.
   Vol. II — K—Z.
2. **Larousse, P. Larousse sélection.** 1—3. Paris, 1969. E(p) — 14. 2971 lk.
3. **Dictionnaire encyclopédique Quillet.** 1—7. Paris, 1968—1970. E(p) — 15. 6491 lk.
4. **Encyclopedia of psychology.** New-York, 1972. 9E — 3.
   Vol. 1: A—F. 396 lk.
   Vol. 2: G—P. 390 lk.
   Vol. 3: Ph—Z. 401 lk.
5. **Huisman, D. Encyclopédie de la psychologie.** Paris, 1962. 9E — 4.
   Tome I. 252 lk.
   Tome II. 250 lk.
6. **Lexicon A-Z.** Leipzig, 1974. E(sa) — 14. 1060 lk.

Venia legendi

18. septembril k. a. kell 14 toimub Vanemuise 46 auditooriumis 246 dots. kt. L.-P. Kulluse loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Veebilansi arvutused kui järvede veevaru hindamise meetod».

A. LOOG,
Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan

Läti keel

Järjekordne fakultatiivne läti keele kursus algajaile korraldatakse alates järgmisest nädalast. Soovijail tulla soome-ugri keelte kateedrisse (peahoone, ruum 126) kolmapäeval, 17. septembril kell 14.

Edasijõudnutega saame kokku sealsamas teisipäeval, 16. septembril kell 14.

M. VEINBERGA

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ja seoses juubeliga autasustati taimefüsioloogia ja biokeemia kateedri dotsenti Laine Viilebergi ning rahvamajandusharude ökonoomia kateedri dotsenti Karl-Feliks Sauksi ministeeriumi aukirjaga.

Abi tuleb meilt

Ülikoolilehe lugejad käivad toimetuses kurtmas, et enam «Edasit» osta ei saa. Agatha Christie jutt minevat iga päev aina põnevamaks, mistõttu hullunud saba poolt juba esimese poole tunni jooksul kõik lehed neelatakse. Ja paluvad abi. Ülikoolileht on ikka oma lugejaid hellitanud ega ütle sellest nüüdki ära. Mispeale otsustasime «Kellade»-jutu lõpu ära trükkida, et vaesed piinatud ükskord oma lohutuse leiaksid. Ja et ka ülikoolilehe lugejad saaksid «Edasit». Kuid ka vastupidi: et «Edasi» lugejadki tunneksid tarvidust ülikoolilehte lugeda, on siinne toimetus igal hetkel valmis alustama XX sajandi mõjukaima järjejutu äratrükkimist, niipea kui ta tuleb. **Kellelt ta tuleb?**

Ent tagasi Christie juurde! Kõnesoleva jutu lõpp on niisiis üpris proosaline ja nii väga christielik: nimelt tuvastab inspektor Hardcastle mõrvari. Loodetavasti saab selleks **Hercule Poirot.**

Kohtumiseni uutes joonealustes!

MUIDE...

Muide, mulle isiklikult tundub, et kui ma veel kunagi juhtun minema ülikooli uude kohvikusse, võtan ilmtingimata kaasa mingisuguse mögafoni moodi riistapuu. Igatahes ei näe ma teist võimalust oma kaaslasele õhtu jooksul paar sõnagi kuuldavaks teha. Sellega omakorda kaasneb küll oht sattuda plindrisse, kui ükskord see ORKESTER oma loo mahamängimise äkitselt lõpetab. Sest inimese reageerimiskiirus on õhtusest kellaajast, väikesest veinist ja aroomikast naispartnerist nagunii nigel ja nii võib häbemata sandil kombel mitu minutit karjuda oma intiimasju saalitäiele rahvale näkku. Aga see ei ole veel kõige hullem. Hull on see, et isegi WC-s ei kuule enam veetõmbamise tagajärjel tekkivat kobrutavat kohinat.

Muide, arvan ka, et Kartaago tuleb hävitada.

KATO NOOREM

TOIMETUSE TÄHELDUS: Tänasega teatame, et toimetuse mittekoosseisuliseks pisikriitikuks ehk urgitsejaks on saanud Kato Noorem, millest selgelt järeldub, et Vaene Joorik on väljateenitud vanaduspuhkusele lähetatud.

Õiendus

«Ühe vastuse ümber»
«TRÜ» nr. 32 (5. sept. 1975)

Trükitud	Peab olema
sõnamurretele	sõsarmurretele
Poitor'	Poitou'
Angermois'	Angoumois'
Saintange'i	Saintonge'i
Aunis'	Aunis'i
Tourraine'i	Touraine'i
anglo-normanni-murre	anglo-normanni murre
a la quene	à la queue
l'éporex	l'époux
-ōt	-ot

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kap. Tell. nr. 4749. MB-06274.

AR
Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ТГУ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 34 19 СЕНТЯБРЯ 1975 Г., ПЯТНИЦА XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

1045 счастливых

На дневном отделении план приема по всем факультетам выполнен. На 1 место претендовали на этот раз 2 кандидата. Наибольший конкурс был на отделении эстонской филологии, истории и товароведения (на всех 3,8 человека на место). На лечебное отделение с русским языком обучения желающих поступить было в 3,7, юридический — в 3,4 и на английскую филологию — в 3,2 раза больше, чем мест. Затем шли психология (3,0), география (2,9), биология (2,8) и др.

На эстонском лечебном отделении и физкультурном факультете этот показатель был одинаковым — 2,0.

Среди факультетов, помимо юридического, самыми популярными были исторический и филологический (на обоих по 3,0 желающих на место).

Мужское население университета увеличилось приблизительно на 350 человек, что является 1/3 всего числа поступивших.. Относительно хорошее положение у женской части физико-химического и физкультурного факультетов — ребят больше 60%. Также и на юридическом (52%), биолого-географическом (42%) и математическом (40%) факультетах положение нормальное. Хуже дела у филологов (из поступивших — ребят только 12%), медиков (18%), экономистов (21%) и историков (22%).

На отделения товароведения и стоматологии не поступило ни одного молодого человека.

Немецкие филологи и фармацевты должны беречь своих мужчин, представленных на их отделениях в единственном числе, как зеницу ока.

Итак, вступительные экзамены позади. 1093 абитуриентам, которым не удалось стать студентами ТГУ, предстоит вновь проверить свои силы в будущем году.

Перед теми же 1045, кому посчастливилось поступить в университет, встала следующая, пожалуй, более сложная задача: окончить его.

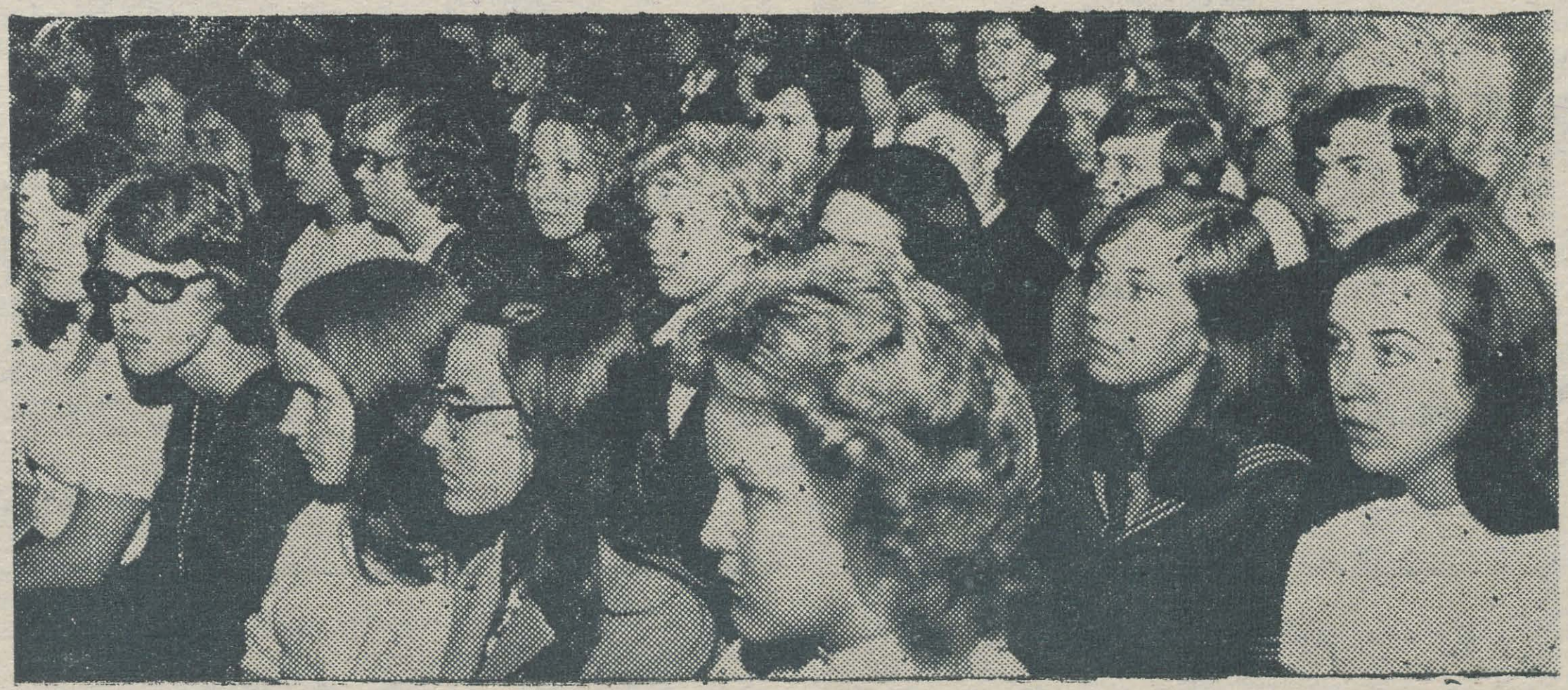

Полны внимания лица вчерашних абитуриентов.
Этот снимок сделал на торжественном акте в ауле Юри Лаан.

Министр высшего и среднего специального образования А. Пурга тепло поздравил абитуриентов с поступлением в alma mater.
В такой же радостный осенний день, 25 лет назад, он сам получил из рук ректора ТГУ студенческий билет.

От имени первокурсников на торжественном акте выступил Урмас Сиигур с медицинского факультета.

Первокурснику

Тарбату, Дорпат, Дерпт, Юрьев, Тарту... Теперь это твой город, в котором тебе предстоит жить и учиться. Теперь ты студент, и «студенческая жизнь», о прелестях которой тебе так много рассказывали небылиц и анекдотов, уже началась. А какая она?

Чтобы такой вопрос не возник у тебя слишком поздно, ты должен уже сейчас везде успевать, все знать и все уметь.

Для начала немного информации...

...В 1632 г. в Тарту открылся университет. Тарту в это время был шведским городом и университет в честь шведского короля Густава II Адольфа назвали Academia Gustaviana. Студенчество в основном состояло из шведской, немецкой и финской молодежи. Университет просуществовал с перерывами до 1699 г., затем был переведен в Пярну, где его в 1710 г. закрыли. В 1802 г. по решению Александра I в Тарту снова открылся университет. Первым ректором его был Г. Ф. Паррот. Были построены главный корпус университета, старый анатомикум, обсерватория, в хорах Домского собора была открыта библиотека.

Сейчас Тартуский государственный ордена Трудового Красного Знамени университет является крупнейшим высшим учебным заведением и научным центром республики. В ТГУ 9 факультетов (исторический, филологический, медицинский, биолого-географический, физико-химический, экономический, математический, юридический, физкультурный), готовящих специалистов по 26 специальностям. Среди 680 человек преподавательского и научного персонала ТГУ 85 докторов и 375 кандидатов наук. На 1 октября 1973 г. в университете на дневном отделении училось 4430 и на заочном 1930 студентов. В ТГУ учатся представители 23 национальностей. В 1945—1973 гг. окончили 16940 студентов.

Главное здание университета было построено в 1803—1809 гг. Автором проекта был тогдашний профессор экономики, технологии и гражданского строительства И. В. Краузе. Главный корпус университета с монументальным дорическим портиком послужил образцом при сооружении многих других зданий. Из внутренних помещений наиболее интересен большой актовый зал (aula), восстановленный после пожара 21 декабря 1965 г. в прежнем виде.

Здесь тебе вручили студенческий билет.

Здесь ты получишь диплом об окончании ТГУ.

Здесь тебе предстоит принимать участие в работе студенческих научных конференций.

А может быть, здесь же ты будешь защищать диссертацию.

В главном корпусе находится музей классических древностей, где имеется большое собрание гипсовых копий скульптурных произведений и некоторые оригиналы. Собрания дают полный обзор античного искусства с архаического периода до эпохи древнего Рима. Музей по количеству копий занимает II место в СССР после Государственного музея изобразительных искусств им. А. С. Пушкина в Москве. Перед входом в музей статуя Софокла, а правее — кафе, которое так и называется «У Софокла». Здесь, если ты спешишь, можно быстро позавтракать, а если у тебя в запасе есть свободное время — почитать газету, полистать конспект.

Самое красивое место в городе — Тоомемяги — естественный холм, на котором в свое время был разбит парк. Наиболее примечательны здесь руины Домского кафедрального собора, который начали строить в XIII веке. В период расцвета — начало XVI столетия — тартуский Домский собор конкурировал по красоте с рижским. В 1624 г. от искр костров Ивановой ночи собор загорелся. Сохранились лишь стены, которые так и простояли почти 200 лет. После восстановления университета хоры собора по предложению профессора И. К. С. Моргенштерна были перестроены в университетскую библиотеку.

Ты, вероятно, заметил 2 моста? Один из них — ангельский — сооружен в честь первого ректора университета Паррота. Латинская надпись на мосту, гласящая «Otium reficit vires» (отдых восстанавливает силы), как бы приглашает студентов к отдыху на Тоомемяги. Другой, «чертов мост», увековечил Александра I, в царствование которого Тартуский университет был открыт вторично. (Кто еще не был на «Поцелуевой горке» и на «мостике Вздохов», обязательно побывает там.) Из монументов самым старинным является «памятник народам» на ул. Валликраави. По своему типу он является подражанием надгробным памятникам Малой Азии. Здесь перезахоронены человеческие кости, найденные на месте развалин церкви Маарья. На медной доске надписи на русском, немецком, латинском, эстонском языках гласят: «Здесь покоятся кости различных народов, Дерпт предал их земле от XIII до XVIII столетия...»

Дальнейшее знакомство с достопримечательностями Тарту ты продолжишь самостоятельно.

А пока мы должны предупредить, что скоро тебя ожидает еще одно «серьезное» испытание — посвящение в студенты. Готов ли ты к нему?

Об отдыхе. Знаешь ли ты, что тартуские студенты — богатый народ? Они имеют два студенческих кафе и студенческий клуб.

Приходи! Посмотри! Сделай их лучше!

Н. КОЛЧЕНКО

Два слова новым студентам

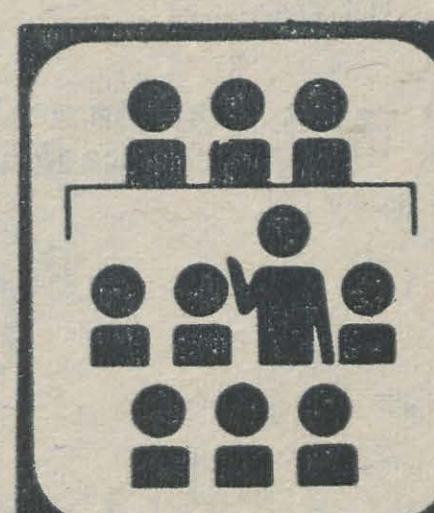

Отделение русской филологии пополнилось новыми студентами. Что можно пожелать и посоветовать вчерашним школьникам, вошедшим сегодня в аудитории Тартуского государственного университета? Прежде всего, хотелось бы сказать, что, сдав вступительные экзамены и получив студенческий документ, молодой человек сделал всего лишь первый шаг к тому, чтобы действительно, а не номинально стать студентом. Предстоит сдать следующий, значительно более трудный экзамен — экзамен на взрослость. В чем же первые проявления превращения школьника в студента, подростка, который учится потому, что его посылают в школу родители, потому, что учителя задают и контролируют задания, потому, что «все учатся, как же иначе?», во взрослого человека, который сам выбрал свой путь в университет и сознательно движется к знаниям? Внешний и плохо разбирающийся в сущности высшего образования наблюдатель скажет: «Разница в том, что у студента больше свободы, самостоятельности, меньше контроля». Однажды мне даже пришлось слышать и такое определение: «Студент — это школьник, вырвавшийся на волю». Об этой стороне студенческой жизни писано и говорено много. В 1825 г. студент дерптского университета, друг Пушкина, поэт Николай Языков в стихотворении «Дерпт» писал:

Мне милы юности прекрасной
Разнообразные дары,
Студентов шумные пиры,
Веселость жизни самовластной,
Свобода мнений, удаль рук,
Умов небрежное волненье
И благородное стремленье
На поле славы и наук...

Мы здесь творим свою судьбу,
Здесь гений жаться не обязан
И Христа-ради не привязан
К самодержавному столбу...

И все же, рискуя разойтись с традицией, я сказал бы, что жизнь студента отличается (должна отличаться!) в первую очередь дисциплиной. Перефразируя одно старое высказывание, я сказал бы: «Для того, чтобы стать настоящим студентом нужны три вещи: дисциплина, дисциплина и еще раз дисциплина». Дисциплина ума, позволяющая планировать самому занятия и сознательно выбирать из моря знаний основное и нужное, дисциплина характера, которая освобождая человека от внешнего и принудительного контроля, заменяет его гораздо более требовательным — внутренним и дисциплина работы, превращающаяся с годами в культуру умственного труда, в последовательность и систематичность, п р и в ы ч к у постоянного увеличения знаний. Только ценой постоянной самодисциплины покупается та свобода взрослого мыслящего человека, которая реализуется в творческом труде и не имеет ничего общего со «свободой» просыпать лекции и обрастать «хвостами».

И еще одно: надо научиться дорожить временем: пять лет — это очень короткий срок для того, кто должен превратить себя в будущего педагога и воспитателя, вооружиться знаниями на всю будущую жизнь За потерянное время потом придется платить очень тяжело. Те, кто сейчас сели за столы студенческих аудиторий, будут учить молодежь в начале XXI века. Это и будет основной экзамен. Самое горькое, что может быть в жизни, — это когда педагогу нечего дать своим ученикам. Скрыть это от них и от себя невозможно. А чтобы это не произошло, существует лишь одно средство — работа.

Ю. Лотман

САМИ О СЕБЕ
(Наша шуточная анкета)

Студентам, поступившим в этом году в Тартуский университет на филологический, медицинский, и физико-химический факультеты, редакция предложила следующие вопросы:

1. Насколько университетская действительность превзошла Ваши ожидания?
2. Что Вам понравилось в Тарту?
3. Что — не понравилось?
4. Как Вы провели свой первый день в Тарту...
5. ...и первую ночь?
6. Ваши впечатления от вступительных экзаменов?
7. Известный Вам афоризм из студенческой жизни?
8. Какие качества Вы считаете необходимыми для студента?
9. Каким Вы представляете себя после окончания университета?
10. Почем фунт лиха?

Отвечают физики...

1. Я еще не знаю этой реальности.
2. Понравились молочные продукты и девушки.
3. Лифт мало работает.
4. Документация заела.
5. Спал на правом боку.
6. Сдавать легко, если учил.
7. От сессии до сессии.
   Живут студенты весело,
   А сессия всего два раза в год.
8. Терпение и терпимость.
9. Поумневшим.
10. По базарным ценам или по государственным?

Медики...

1. По-настоящему университетскую действительность я еще не узнал, но впечатление хорошее.
2. Понравилось учиться в университете и еще одна девушка.
3. Не понравилось засилье макарон в столовых.
4. Я, брат и мама целый день сдавали документы в университет, устраивались в общежитие.
5. Мечтали о поступлении в ТГУ.
6. Очень понравились экзаменаторы. На экзаменах они создали обстановку, в которой пропадает всякий страх. Всегда шли навстречу абитуриенту.
7. ...?
8. Неприхотливость, стойкость, осторожность.
9. Очень серьезным, очень умным, очень высоким.
10. 40 рублей (стипендия).

... филологи.

1. Превзошла мои ожидания студенческая столовая. Лекции примерно такими и представлялись.
2. Нравится сам Тарту, нравится какой-то общий серьезный настрой и порядок в университете и, конечно, то, что Тарту — город молодежи. Нравится то, что здесь мне дали возможность почувствовать себя самостоятельным человеком. Бытовые условия для абитуриентов и студентов довольно хорошие. В прошлом году поступала в институт в РСФСР и могу сравнить.
3. Есть странные чудаки, если не сказать хуже. Спрашиваешь: «Девушка, как пройти к университету?» — «Не знаю». Приходишь в университет, странная девица сидит в приемной комиссии.
4. Тоска меня съедала.
5. Клопы гуляли по стенам, как провинциалы по Невскому. Ложилась в постель — как будто шла на эшафот.
6. Впечатления очень приятные. С благодарностью вспоминаются преподаватели, принимавшие экзамен по устной литературе. Их добрые, подбадривающие улыбки помогали преодолеть первоначальную растерянность.
7. Афоризмов что-то еще не слыхали, зато знаю анекдоты.
8. Упорство, находчивость (по-моему, эти качества необходимы на экзаменах). Экономное распределение времени и денег. Необходимо научиться просыпаться в нужное время.
9. Людьми, несущими богатый груз знаний, по-студенчески веселыми и жизнерадостными.
10. А вот об этом я вас хотела спросить.

Лето, Карелия, стройка

Сейчас мы бродим по улицам Тарту, еще не вполне привыкнув после лета к университетской суете, отягощенные эмблемами, значками и некоторыми начальными знаниями по строительству. Часто вспоминаем в разговорах эпизоды из нашей жизни в строительном отряде в Карелии.

По ком звонит колокол, по ком звонит колокол... В голове настойчиво бьется эта фраза, пока я стараюсь отмыть от цемента лицо под струей воды, бьющей из огромного шланга в бадью с известью.

Перезвон очень приятный, но это совсем не колокол. Ребята бьют кувалдой и молоточками по ковшу «Лягушки». Официально «Лягушка» называется ГО-053, но разве вам это что-нибудь о ней говорит? В действительности, это совершенно удивительная машина. У нее 14 различных съемных устройств, и она может выполнять функции экскаватора, бульдозера, подъемного крана, снегоочистителя и даже трудно представить чего еще. Мы поднимали в ее ковше на стены раствор, а сейчас ребята, стараясь очистить ковш, вызванивают на нем очень грустную мелодию. Высоко и нежно поют молоточки, кувалда акцентирует самые сильные места, она главенствует над всей стройкой, ее низкие, долго не затихающие звуки плывут в воздухе, как звон большого колокола.

На столбе покосившаяся фанерка: «Объект ССО «Эстония-75». Объект из белого кирпича снаружи выглядит очень нарядным. Наша бригада строит в поселке Летнереченском Беломорского района 12-ти квартирный дом.

Девушки почти все на лесах — кладут стены. Шутят, что в зависимости от погоды получаются то амурские, то дунайские волны. Большинство каменщиков — новички. Один парень, развозивший каменщикам раствор, научил водителя «Лягушки» звонко выкрикивать по-эстонский «Kellele segu!». Это звучит как припев ко всему строительному шуму.

— Ой, девочки, опять здесь стенка криво идет. Дайте ватерпас проверить!

— Опять раствор жидкий сделали!

— Ребята, привезите на наш угол еще ящик!

Стучат молоточки ... И опять звонкое «Kellele segu?» разрывает однообразное жужжание стройки. Сегодня мы работаем до семи. А вчера, например, работали до десяти вечера: нужно было окончить внутреннюю несущую стену.

Опять мы ждем кран. Мы очень часто чего-нибудь ждем. Подъемный кран ждем чаще всего. Но он появляется реже, чем хотелось бы.

Вот студенты из бригады, работающей в городе Беломорске, не могли ставить столбы без трактора, а трактора не было 2 недели, как не было у них вовремя лопат и топоров. А когда трактор, наконец, прибыл, то провалился в болото, да так и остался там, где они тянули линию электропередач.

Из-за плохой организации работ на комбинате строительных материалов мы часто простаивали. Поэтому, когда нас спрашивают, сколько мы заработали, мы уклоняемся от ответа.

На итоговом собрании отряда выяснилось, что главного мастера в отряде фактически не было, а он был всем очень нужен. В результате все бригады не успели выполнить намеченные задания. О работе главного врача отряд узнал там же, на собрании. Когда отряд приехал в Карелию, выяснилось, что договорные объекты не подготовлены, пришлось работать на совсем других, требующих от нас более высокой квалификации. Жилье тоже нашли с трудом. Были и другие серьезные недостатки. В поселке Летнереченском бригада питалась в заводской столовой. В июле там отравилось одновременно около двадцати человек, причем у многих была высокая температура. Потом было еще много случаев легких отравлений. Спецодеждой комбинат свои бригады тоже не обеспечил.

К сожалению, не удалось побывать на Соловецких островах, хотя в Петрозаводске огромные щиты и туристские карты очень широко рекламируют эти экскурсии. Зато экскурсия в Петрозаводск и на остров Кижи, в знаменитый музей-заповедник русского деревянного зодчества, сгладила у нас неприятные впечатления после получения заработной платы.

У НАС вполне терпимое положение, а Строитель по профессии среди нас только один — пятикурсник из ТПИ Геннадий Гольстрем. Он у нас мастер. Ребята в шутку называют его Бороро.

Мы все живем в старом клубе на берегу Беломорско-Балтийского канала. Это просторное бревенчатое здание. Парни обосновались в маленькой комнатке и в помещении, называемом «Холл», где раньше, очевидно, был спортзал. У девушек — большая комната с видом на огромную кучу угля.

В прошлое воскресенье у нашего отряда был слет в городе Беломорске. Там проводились спортивные соревнования с отрядом минчан и совместный концерт-экспромт. В конце слета все бригады получили призы, и никто не был обижен.

Здесь, в Карелии, удивительно красивая природа. Города и поселки окружены густым лесом, прорезанным порожистыми реками, речушками и ручейками. Очень много здесь живописных озер. Огромных, больших, средних и совсем крошечных голубых блюдец. По обочинам карельских дорог мелькают яркие луговые цветы, высятся березы и сосны.

Особенно понравилось нам место недалеко от г. Беломорска, где мы осматривали наскальные рисунки — петроглифы. Река там перегорожена плотиной ГЭС, а ее старое русло представляет из себя глубокий и широкий скалистый каньон. Тропинка вьется по густому лесу среди больших валунов. Прямо у тропинки растет брусника и голубика. Потом мы выходим на белое обширное гранитное плато, опоясанное чистой маленькой речушкой, в которой плавают дикие утки. Мы рассматриваем наскальные рисунки, пытаемся расшифровать их, потом привыкаем к изображениям и все легче угадываем их значение. Вот это человек ловит рыбу, а это изображена большая охота на зверя, а там — целая повесть о большом походе на лодках...

Никто из нас не думал, что в Белом море так приятно купаться. Когда было жарко, оно было очень теплым. В районе города Беломорска море очень чистое и мелкое, даже в часы прилива. Берег у него скалистый, покрытый лесом и абсолютно безлюдный. У нас, в Летнереченске, мы купаемся в реке Выг. У нашей бригады есть лодка, и мы совершаем поездки на лесистые островки, по заросшим кувшинками протокам, иногда отправляемся на вечернюю рыбалку и любуемся красивыми закатами над каналом.

Вечером в нашем клубе очень весело, играет магнитофон, стучит шарик по теннисному столу, иногда мы поем под гитару. В маленькой комнате экзотическая атмосфера — стоит пень-стол и пеньки-стулья, висят на цепях берестяные светильники. Здесь вечерами собираемся пить чай, часто возникают интересные разговоры. А если кто-нибудь слишком крепко спит, утром он рискует обнаружить плоды чьей-то дружеской шутки: оказаться привязанным или приклеенным к кровати. Однажды вечером к нам приехал командир отряда, а утром он нашел свою рубашку на крыше рядом с лаконичной табличкой «Не влезай, убьет!»

Здесь, на тяжелой работе, человек виден сразу, как на ладони. У всех в отряде появились новые друзья и знакомые.

Человек всегда быстро забывает плохое, а хорошее остается в памяти надолго. В песне поется совершенно правильно. И нам тоже «долго будет Карелия сниться...»

А. ПОЙСИК

Н. МАЕВСКАЯ

Аллегории

Предел прочности

Получил человек подарок от Судьбы. Нечто красивое, настоящее, совершенно невиданное и небывалое.

Глазам счастливчик не верит, ошалел от восторга. «Неужели! Это!! Мое!!! Эта красота — мне?! Да за что же?!!»

А ни за что. Судьба — она ведь не награды за примерное поведение раздает, а просто так: захочет и одарит. Бери да радуйся, что удостоился.

Но Избранник Судьбы не может успокоиться. Вдруг Это только на вид настоящее? Вдруг Это — просто искусная имитация? (Не то чтобы я Судьбе не верю, но проверка не повредит). Испытать бы.

И давай испытывать. На зуб попробовал — нет, не фальшивка. Кислотой поплескал — ни следа! Вот счастье-то, похоже, и впрямь настоящее.

А если на разрыв испытать? Ух ты, выдержало!.. А на изгиб? На скручивание, на сжатие, на охлаждение... Ну и прочность!

А если — об угол с размаху?...

...Неважно, как оно получилось, может, опять штучки ЕЕ Величества Судьбы, может, удар был хорош, но только Прекрасный Дар — вдребезги!

И бывший Избранник давай кричать, что ему бракованную вещь подсунули. Провели, надули, облапошили — да за что же?!!!

А ни за что. Так тебе и надо!

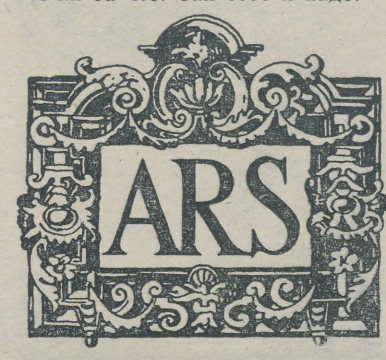

ЭНТОМОЛОГ

Жил-был Энтомолог. Это ученый такой. Он изучает бабочек, жуков, тараканов, стрекоз, мух, клопов и других насекомых.

Жил себе, да вдруг захотелось ему жениться. Познакомился с девочкой и привел ее в дом. Но из-под стола выполз таракан и как зашевелит усами. Девочка испугалась и убежала. Другую, третью привел и то же самое: все боятся тараканов. Приуныл Энтомолог, а выбросить своих таракашек не хотел: уж очень они ему нравились.

В один прекрасный день пошел он в городской парк собирать насекомых и видит: сидит на скамейке девочка необычайной красоты и читает книгу.

Энтомолог представился:

— Я Энтомолог.

Девочка встала и сделала реверанс:

— А я девочка Маша, только что это такое э-н-т-о-м-о-л-о-г?

Вместо ответа он достал коробочку и показал Маше таракана.

— Ой, какой интересный тараканчик, — сказал Маша и потрогала страшные тараканьи усы. — Но, по-моему, скучно копаться с жуками, я читаю книгу про путешествие и отважных моряков. Вот это интересно!

И Маша снова стала читать книгу.

— А я только вчера вернулся из путешествия, — сказал Энтомолог. — Помните, месяц назад был сильный ветер? На другое утро я увидел около своего дома поваленное дерево. Я подошел, а оно дышит! Это оказался Огромный Африканский Кузнечик. Я не поверил своим глазам и даже оглянулся на свой дом, потому что решил, что это я уменьшился. Кузнечик застрекотал:

— Стрик-страк-струк-страак!

Тогда я сбегал домой и принес словарь языка Огромных Африканских Кузнечиков.

«Стрик-страк-струк-страак» значило: «Помоги мне, у меня порвано крыло, и мне тяжело прыгать».

Я заклеил Кузнечику крыло бумажной лентой и в благодарность он пригласил меня в гости. Я сел Кузнечику на спину, ухватился за его усы, и мы поскакали в страну Огромных Африканских Кузнечиков ...

— Извините, — сказала Маша, — я уже опаздываю в кружок Юных Инженеров.

— Я провожу Вас! — воскликнул Энтомолог.

И пока они шли, Энтомолог рассказывал об интереснейшей стране Огромных Африканских Кузнечиков и даже снова показал таракана. Оказалось, что таракан в стране ОАК был библиотекарем, много знает о жизни насекомых и помогает писать Энтомологу книгу: «Насекомые городского парка».

— Ах, как интересно! Я люблю Вас, Энтомолог, — сказала Маша, поцеловала его в щеку и скрылась за дверью Дома Пионеров.

Энтомолог ужасно покраснел и всю ночь шушукался с любимым тараканом.

А Маша рассказала дома папе и маме о Чудесном Энтомологе и его Кузнечике (только таракана пропустила — их боялась мама).

— Энтомолог? — сказал папа. — Это тот, который ловит мух в прямом смысле этих слов? И кузнечик какой-то... Я как инженер со стажем тебе заявляю, Маша, что таких кузнечиков не бывает. Были бы: зачем тогда вертолеты?

— И вообще, — сказала мама, — у него друг — таракан, это все говорят.

Маша заплакала и еще долго в ту ночь обливала слезами справочники и энциклопедии, пытаясь найти в них такого Кузнечика...

Наконец, она подняла трубку и позвонила Энтомологу:

— Алло! Энтомолог слушает.

— Энтомолог, я Вас больше не люблю, Вы все наврали. Таких Кузенечиков не бывает. И вообще, Энтомолог, если Вам одному скучно, попросите маму, пускай она определит Вас в детский сад...

Энтомолог долго еще слушал гудки. Затем вышел на улицу, подошел к поваленному дереву и принялся ножом проковыривать глаза. К вечеру «кузнечик» был готов. Он томно моргал длинными ресницами, вздыхал, шевелил усами, стрекотал.

Завтра Энтомолог сядет на него и поедет к девочке Маше, родители ее ахнут и сразу разрешат им пожениться. Они улетят в Страну Огромных Африканских Кузнечиков и будут «жить поживать да детей наживать».

Энтомолог устал... Еще раз взглянул на поваленное дерево и пошел спать.

Ю. ЯКИМАЙНЕН.

ВЛАДИМИР ХАНАН

* * *

В цветах по пояс утопая,
Чудную дудочку неся,
Проходит девочка слепая,
Тихонько пальчиком грозя.

Идет широкими дубами,
Ах вы дубочки — дерева!
Идет — кривляется губами,
Но отчего-то нежива.

Играла песенку недавно,
А нынче дудочки мертвей.
Осина, лиственница. Дафна.
Бог, человечек, муравей.

Лесок — свирельная малина!
Да муравейник по весне...
Петляет узкая тропинка,
Рыдает девочка во сне.

И набухает над висками
Больного века духота,
Где в слове чувствуется камень,
Вот только девочка — не та.

И дудочка тростинкой вещей
Спешит по зреющим цветам
Туда, где кормят по часам,
И плачет камень, овдовевший
С тех пор, как умер Мандельштам.

*

НАТАЛИЯ ГАЙСЛЕР

* * *

Начинается осень,
Еле слышно целует деревья,
Травы пышные косит,
Окружает стогами деревни,

Осыпает орехи,
Зажигает рябину по склонам,
Отражается в реках
Золотыми коронами клёнов.

А потом — опаляет
Холодами и злыми ветрами
И поёт над полями,
И дождями целует и ранит.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
В. И. БЕЗЗУБОВ.

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 4851. МВ-05460.

Nr. K. Kreutzwaldi nim. SNLV Riiklik Raamatukogu

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

NR. 35 REEDEL, 19. SEPTEMBRIL 1975 XXVII AASTAKÄIK

Silm peale

Ülikooli ehitused praeguse seisuga

(Loe lk. 2)

TRÜ peahoone 27. augustil 1975. T. Ilometsa foto.

«Kommunistliku ülesehitustöö programmi edasine elluviimine nõuab teilt, tänastelt üliõpilastelt ja kooliõpilastelt, põhjalikke kutsealaseid teadmisi, loovat entusiasmi ja väsimatuid otsinguid.»
NLKP Keskkomitee peasekretäri L. I. Brežnevi läkitusest üleliidulise üliõpilaste ehitusmaleva liikmetele.

Esimene aasta malevas. Kuidas läks?

Toivo PÕLD (rakendusmatem. II k., Viljandi piirkonna Õru rühmast):

«Õppisime töötama, ühiselt puhkama, üksteist tundma ja arvestama.»

Felix MELDER (Õigust. II k.) ja Leili HANSEN (Õigust. III k.):

«Meie olime Haapsalu piirkonna Vatla rühmas. Iseseisvust saime juurde: tihti pidime ise otsustama, mis ja kuidas paika panna, kuidas kiiremini ja paremini saaks. Teistega läbisaamist õppisime, kollektiivsustunnet. Ise ehitada oli uus ja huvitav. Töötingimused olid head, seisakuid ette ei tulnud.

Kas veel malevasse läheme? Kuidas siis muidu?»

Suvemalevast merevaigurannikuni

Meri! Kord hallim, kord sinisem, kord vahuharjalisem, kord tasasem, kuid alati ühtviisi merelõhnaline ja soolane. Meie, kes me kõige ilusama suvekuu olime mahlapresside juures veetnud, plaanisime sõidu võimalikult Läänemere rannikut mööda ja igas peatuskohas lippasime kõigepealt randa, paduvihmgi ei peatanud.

Me ei ole aga end veel tutvustanud. Mingem algusse.

Enne merd olid TRÜ suvemalev ja töö, mida tegid Tartu Konservitehases 11 suvemalevlast alias *«konservikat»: meie tubli komandör Inna — keemik, Anu ja Tanja — samuti keemikud, Kristi, Airi ja Tõnu — arstid, Kersti — defektoloog, Ester — eesti filoloog, Toivo — küberneetik, Ruve — saksa filoloog, Boriss — psühholoog. Ka kõigi lihtliikmete kohta võib öelda «tubli», seda nii töös kui ühistes ettevõtmistes. Neist kummastki me puudust ei tundnud. Kui vaja, töötasime tundpaar ettenähtust kauem ja ühest töölaupäevakustki võtsime osa. (Arvatavasti jäädi ka tehases meie tööga rahule: 500-rublane preemiaekskursioon.) Ometi jäi energiat ülegi, mida äripäevategevust (tööd) unarusse jätmata tululikuks vallalise vaba aja veetmiseks kasutasime (sõnad meie üleskutsest kaasmaalastele). Ei põlanud ette võtta pikka jalgsimatka Vasula järve äärde, kus ujumise ja veepallimänguga oma lihaseid treenisime. Kahjuks ei jõudnud me vajaliku tasemeni, et mõnd rühma jõukatsumiseks välja kutsuda. Vaatasime «Vanemuises» Draamateatri kolme külalisetendust, mida hiljem ka omavahel arutasime. Kaks meeldejäävat kohtumisõhtut: meie tsehhijuhataja ja üliõpilaseluga 10 aastat tagasi ning Soomega suvemaleva komandöri Kalle Liivi reisimuljete läbi. Kõige mõttestatum ja omalaadsem oli lillede viimine Raadi vennaskalmistule Eesti NSV 35. aastapäeval. Tegime seda südaööl: täpselt kell 12 asetas meie komandör mälestuskivi ette lillekimbu.*

Konservitehasega olid meil suhted vastastikuse läbisaamise pinnal. Kui oli vaja, anti meie kasutada tehase autobuss. See viis meid laulupeole ja suure mahlanõuga Võrtsjärve mängudele, kus kogu suvemalev pärast pallimängu meie mahlast värskendust sai. Ja Leedumaa kuurortideski võisime läbi ajada omatehtud Maarjamaise rabarberimahlaga.

Jõudsimegi tagasi mere juurde. Esimene ja kõige lähedasem kokkupuude oli Liepājas. Natukene külm küll, kuid selle vastu aitas hästi «Laurentsiuse»-ringmäng, kaelani vees. Reipust jätkus õhtuni, mil Palanga ees seisis.

Üleliiduline kuurort Leedu NSV-s. Alaliselt elavat seal 11 tuhat inimest, kuid suvitushooajal olevat see arv 150 tuhat. Rohelust ja merd peaks küll kõigile jätkuma, ka ühepäevapuhkajaile. Peamine, mis meelitab, on merevaigumuuseum. Vaatasime eksponaate sõnatu vaimustusega, ei ole ka praegu sõnu neid kirjeldamaks.

Kuid see rahu ei köitnud kauaks, meid tõmbas mere äärde ja looduslikku merevaigu poole. Kura säär tõusis võimukalt meie reisielamuste valitsejaks ja jäi troonile lõpuni. Kõrb ehtsate luidetega! ... Äkki nagu maailma lõpus kaob maa jalge alt ja liivasein laskub järsult Kura lahte. Tuul merelt kannab liiva järjest mandri poole, järjest kitsamaks muutub laht, laiemaks Kura poolsaar. Liivanõlvas paistab pragu: on oodata varingut ... Oleksime tahtnud siia jääda. Näha tormis kaardunud mände, liivatuisku ja kalda merre varisemist; nautida Nida ilu ja puhtust, sõitu veejalgrattaga; pahkluuni liiva sisse vajudes joosta üle luidete; käia Thomas Manni majas, mis just meie sealoleku päeval oli suletud. Aga puupüsti täis kämpingu väravate taga ootas autode rodu ja keeluvaba telkimisplatsi leidsime alles Vene NFSV territooriumil Morskoi kalurikülа puisniidul otse lahe kaldal.

Kaliningradi oblastis «avastasime» kuurortlinnad, mis tõepoolest seda nimetust väärivad. Eriti vaimustusime Svetlogorski rohelusest, arvukatest mosaiikidest, päikesekullasest rannast ning omapärasest arhitektuurist, mis pärineb Ida-Preisimaa suvituslinna Rauscheni aegadest. Tegelikult on see parklinn, puhas ja vaikne, mida suvitajad ja turistid veel suhteliselt vähe ründavad.

Kahjuks ei saa seda öelda Kaliningradi, meie reisi lõpp-punkti kohta. Linn tehti Teises maailmasõjas maatasa. Endisest Königsbergist on säilinud ainult 1%. Säilinust pidasime vaatamisväärseks raudteejaama tõstetud teede ja katusealuste ooteplatvormidega, mis saksa linnadele omane; 7 meetri sügavusel asuvat Königsbergi komandandi Laschi punkrit; sakslaste kaitseliini linna ääres — käisime 5. fordis; tohutut varemetes kirikut ning Immanuel Kanti hauda.

Merega jätsime hüvasti Jantarnõis. Peaaegu inimtühi liiva- ja merevaigurand oli ehk ainus, mis suutis Kura sääre elamustega väärilisel võistelda. Ühtviisi puhas looduslikkus, liiv ja meri. Kura luidetele seadis Jantarnõi vastu oma merevaigu, mida siin ülejäänud Baltikumiga võrreldes lausa rohkesti leidub. Vaimustuse ja ärevusega otsisime neid kollaseid kivikesi valemiga $C_{10}H_{16}O$, mis kunagi puuvaik on olnud.

TRÜ suvemaleva 1. rühm on laiali, kuid mitte alatiseks: tehasesse ootab meid külla tsehhijuhataja, vaatamata on diapositiivid. Õpingukaaslastelegi on üht-teist öelda. Ja esmakursuslased, minge kindlasti suvemalevasse! See on suurepärane koht ise tegemiseks. Aga — ise tehtud, hästi tehtud!

ESTER NÄPPING

Kroonika

Ülikooli klubi uus juhataja on alates 1. augustist Heino Aleksandri p. VARIKU. Sündinud 1952. a. Elvas, samas lõpetanud ka keskkooli. 1971—1975 õppis Tallinna Pedagoogilises Instituudis kultuurharidustöö ja näitejuhtimise erialal. Abielus. Teeb sporti, armastab head kino ja teatrit. Enne instituuti oli klubi sagedaseks külastajaks ja teab, et siin on puhuti toredaid pidusid tehtud.

Oma töö suhtes ei tee illusioone. Tunnetab selle raskust ja mõistab tudengite pretensioonikust ning paljunõudvat suhtumist klubi töösse. Arvab, et esimene aasta kulub kohanemiseks, ning kui majandusasjad korda saavad, tahab ka ise näitejuhina tegutseda.

Loodab, et tudengid hakkavad oma klubist tõsiselt lugu pidama ning oma nõu ja jõuga aitavad selle tegevust mitmekesistada.

Acta diurna

12. sept. viibisid meie ülikooli rektor prof. A. Koop, EKP TRÜ komitee sekretär J. Reimand ja teadusprorektor H. Metsa Läti Riiklikus Ülikoolis, kus kirjutati alla TRÜ ja Läti RÜ vahelisele koostöö- ja sõpruslepingule.

24. oktoobril kohtutakse Tartus, kus kirjutatakse alla TRÜ ja Vilniuse RÜ vahelisele lepingule ning kinnitatakse meie ülikooli ja Läti RÜ koostööprogramm.

Vene keele metoodika kateeder

Ülikooli 1974. aasta isikulise koosseisu teatmikus ega telefoniraamatus säärast kateedrit ei ole. Küll aga leidus ruumi selle tarvis keeltemaja kolmandal korrusel, kus asuvad vene keele ja ka kirjanduse kateedrid. Senini tegeldi vene keele metoodika küsimustega vene keele kateedris. Aga nüüd, kui koosseis oli juba liiga suureks paisunud ning töösuundade hulkki avardunud, tekkis vajadus avada uus kateeder.

«Meie peame õpetama vene keelt kõigile üliõpilastele ning hoolt pidama vene filoloogide pedagoogilise ja metoodilise ettevalmistamise eest,» tutvustas vastloodud kateedri peamisi ülesandeid selle juhataja pedagoogikakandidaat Antidea METSA.

Alustatakse sotsioloogide abiga lõpetajate küsitlemisest (palju kellelgi vene keelt vaja läheb), tõlkekonkurssidest, eriseminaridest. Abi ootavad koolid ja šefluse all olevad vene keele eriklassid. Teadusliku töö plaanis seisab kirjas vene keele õpetamise lingvistiliste ja psühholoogilis-pedagoogiliste aluste väljatöötamine koos vene keele kateedriga. Vene keele metoodika kateeder asub keeltemajas ruum 311, telefon 616.

V. SOOTAK

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga autasustati füüsilise geograafia kateedri juhatajat, geograafiateaduste kandidaati dotsent Endel VAREPIT ja suusaspordi kateedri dotsenti August TÄHNAST ministeeriumi aukirjaga.

EKP TRÜ komitee

15. septembri istungil kuulati ära ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri Henri Soova aruanne EÜE ja TRÜ suvemaleva tööst ning kinnitati ülikooli ajalehe, rahvakontrolligrupi ja EKP TRÜ komitee tööplaanid eelseisvaks poolaastaks.

Tänu

Meie ülikooli rektorile A. Koobile on saabunud kiri Rahvusvahelise Ülikoolide Assotsiatsiooni VI peakonverentsi organiseerimiskomiteelt, milles tänatakse konverentsil esinenud ülikooli naiskoori.

Teadusliku andmestiku töötlemise probleeme TRÜ arvutuskeskuses

(Algus «TRÜ» nr. 32)

MATEMAATIKUD TEISTES TEADUSKONDADES

Keerukamate andmetöötlusprobleemide lahendamiseks tuleb siiski ülesandesse süveneda matemaatikul ning konkreetse eriala spetsialistidel üheskoos. Just niisugune koostöö on seniste (kogu maailmas omandatud) kogemuste põhjal viljakaimaks osutunud. Võimalusi selleks on rohkesti ka TRÜ-s, kus töötab erinevate teaduskondade juures üle kümne matemaatiku (kasutatud on 1974/75. a. andmeid) ja mitmed füüsikud. Loetlegem: ÜKTU büroos füüs.-mat. kand. dots. V. Ruttas, P. Kreitzberg, H. Heinla, E. Peets ja E. Fljaišer; kommunistliku kasvatuse laboratooriumis K. Pärna ja K. Sulg-Toomel; ühiskonnateaduste kateedrite juures lepingulistel töödel V. Kelder ja I. Kressa; tööstuspsühholoogia laboratooriumis G. Vuks; spordimeditsiini kateedris E. Käärik ja A. Martin; psühhiaatria kateedris M. Michelson; psühholoogia kateedris A. Oja; kriminoloogia laboratooriumis A. Helemäe; spordifüsioloogia kateedris dots. ped.-kand. A. Vain ja L. Kuuse. Majandusteaduskonnas töötab rida soliidse matemaatilise haridusega majandusüberneetikuid.

Nimetatutele lisanduvad veel mitmed teiste teaduskondade õppejõud, kes on iseseisvalt omandanud põhjalikke matemaatikaalaseid teadmisi (filol.-kand. dots. J. Tuldava, geogr.-kand. U. Pragi, med.-kand. T. Karu ja rida noori teadureid, kes on ülikoolis individuaalplaani alusel õppinud süvendatult matemaatilisi distsipliine (filol.-kand. H. Oim, psühholoog J. Huik, jurist E. Raska, arst T. Aareleid jt.).

Kindlasti on kõigi nende matemaatiliselt mõtlevate teadurite teeneks see, et meie ülikooli õppejõud ning teadurid üha sügavamalt ning järjekindlamalt rakendavad matemaatilisi meetodeid teistes teadusharudes. Ometi tundub vahel, et mõnede (eriti nooremate) võimeid matemaatikuna ei kasutata täielikult ära; karta võib, et selle põhjuseks on osalt vajadus end uuel erialal intensiivselt täiendada, samuti koormatus jooksvate ülesannetega. Oluliseks põhjuseks on kindlasti isoleeritus teistest matemaatikutest. Tihe kontakt paljude matemaatikutega, informeeritus nende tegevusest ning probleemidest, osavõtt matemaatika-alastest seminaridest, matemaatilise teadusliku kirjanduse pidev lugemine — see on kõik vajalik, et säilitada oma matemaatika-alast kvalifikatsooni, säilitada ning edasi arendada matemaatilist mõtlemisviisi.

Et niisugust matemaatikutevahelist suhtlemist tihendada, kavatseb TRÜ AK andmetöötluse osakond organiseerida andmetöötlejate seminari, milles peaksid osalema nimelt erinevates teaduskondades töötavad matemaatikud. Temaatika valitakse nii, et see pakuks võimalikult üldist huvi; ühtlasi võimaldaksid niisugused seminariõppused saada operatiivset informatsiooni uudistest programmvarustuse alal. Jääb vaid loota, et vastavate allüksuste juhatajad loovad noortele matemaatikutele selliseks enesetäiendamiseks vajalikud võimalused ning et teaduskonnakaaslased hakkavad julgemini kasutama nende abi andmestiku töötlusmeetodite valikul.

ASPIRANT JA ARVUTI

Üha rohkem aspirante kasutab oma töös ka arvuti abi. Ja see on igati loomulik. Moodustavad ju aspirandid homse teaduse eelväe, nimelt nemad peavad juurutama uudseid meetodeid, sealhulgas ka matemaatilisi, oma teadusesse.

Kuivõrd on nad selleks valmis matemaatiliste meetodite osas? Enamasti kahjuks mittepiisavalt. Pole liialdus öelda, et nimelt aspirantidtöödes esineb kõige sagedamini ebaotstarbekat töötlusplaani, väheinformatiivseid tellimusi, püüdu matemaatiliste vahenditega teha «eimillestki» «midagi», isegi lausa ebakorrektsusi. Mis on selle põhjuseks? Õppeplaanilist matemaatilist ettevalmistust pole, puudub kogemustest omandatud intuitsioon, tähtajad kiirustavad taga ... Sageli on andmestiku kogumisel tehtud nii jämedaid eksimusi, et mingi matemaatiline metoodika ei võimalda kogutud materjalist mõistlikke tulemusi saada.

Kõike seda nähes tekib mõte: väga paljudel erialadel oleks aspirandil tarvis kõigepealt omandada süstemaatiline kursus katseplaneerimise ja -metoodika, matemaatilise statistika ja andmetöötluse alustest, sooritada vastav eksam ning alles seejärel asuda tegeliku töö juurde empiirilise materjali kogumisel või eksperimentide korraldamisel. Kuigi võib-olla mujal meie kodumaal niisuguseid eksameid ei sooritata, siis paljudes paikades välismaal kuuluvad need eksamid kindlasti n.-ö. kandidaadieksamite nomenklatuuri real humanitaar- ja rakendusaladel, ning eks ole Tartu teadlased mõnelgi alal olnud matemaatiliste meetodite kasutamise pioneerid.

Vajalike kursuste planeerimiseks ja lugemiseks ning eksamite vastuvõtmiseks vajalik kaader on TRÜ matemaatilise statistika kateedris olemas.

ÜLIÕPILANE JA ARVUTI

Eriti kiiresti kasvab üliõpilastest arvuti tarbijate osakaal — ja see on hea. Pole enam haruldased arvuti abil saadud tulemused väljaspool Matemaatikateaduskonda kirjutatud kursuse- ja diplomitöödes, konverentsi- ning auhinnatöödest rääkimata. Ent sellega seostuvad jällegi uued probleemid — üliõpilastööd on kõige kiireloomulisemad ja massilisemad, üliõpilased ise sageli kõige kärsitumad ning vähedistsiplineeritud tellijad. Et vältida tööde kuhjumist tipp-perioodidele, mille paratamatuks tulemuseks on pikad tellimuste täitmise ajad ning isegi tellimuste osaline täitmata jätmine, tuleks jätta arvuti jaoks piisavalt aega.

Juba sügisel diplomitööde ülesannete vormistamisel on vaja kindlaks teha, kas diplomitöö käigus tuleb kasutada ka arvutit, ning ligikaudselt hinnata töödeldava materjali maht (uuritavate objektide ja tunnuste arv) ning soovitav töötlusaeg (kalendaarselt). Esitatud andmed teatatagu arvutuskeskusesse.

Kui andmete kogumise ajal andmestik oluliselt suureneb või töötlusaeg nihkub, tuleb sedagi aegsasti teatada, nii et jaanuaris-veebruaris osakonna kevadkuude tööplaani tehes saaks üliõpilastöödele eraldada vajaliku aja. Paratamatu on, et hiljem laekunud soovid täidetakse vaid osaliselt või jäävad hoopiski täitmata.

Samuti on tarvis aegsasti planeerida aeg teiste üliõpilastööde täitmiseks vajalike arvutuste jaoks.

Niisugused on teaduslike andmestike töötlemisega seostuvad probleemid ning nende lahendusvõimalused matemaatiku, TRÜ arvutuskeskuses töötaja pilgu läbi. Et probleemistik puudutab väga paljusid erinevate erialade inimesi, tuleb loota, et parimad lahendused selguvad ühise mõttevahetuse käigus.

E. TIIT
J. TAPFER

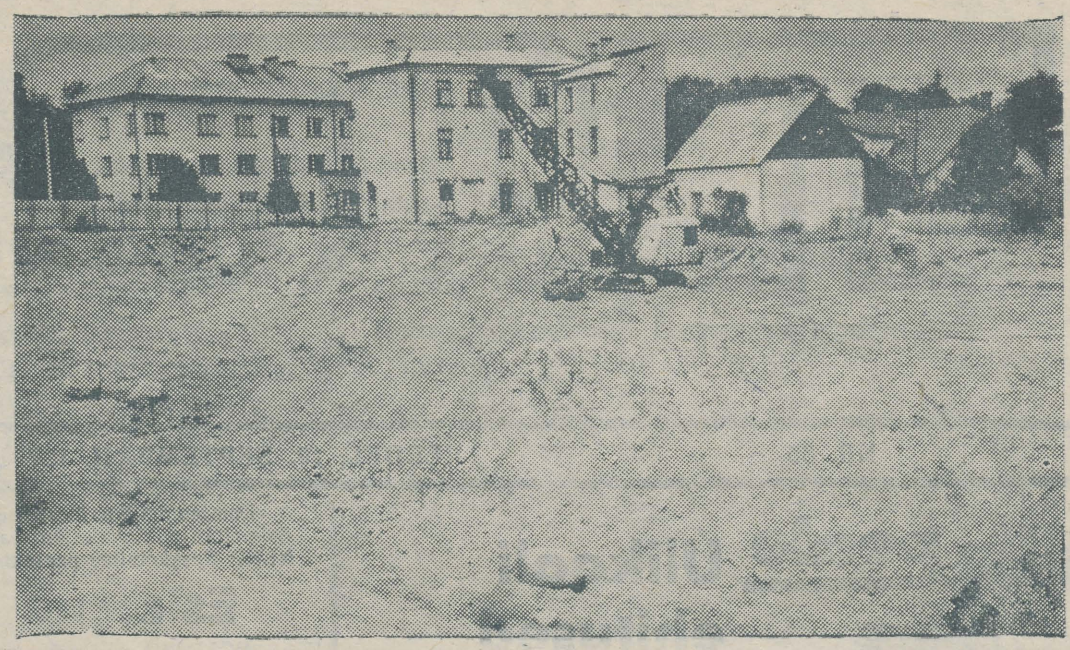

Uus raamatukogu 1. sept. 1975.

Ülikooli ehitused praeguse seisuga

Eelmisel nädalal korraldasime retke ülikooli ehitusobjektidele (tegelikult peaks see olema komsomolikomitee olmesektori korraldada). Huviorbiiti langesid just need ehitused, mille valmimise tähtaeg üha enam kanda pigistab. Üsna ootuspäraselt ei kohanud me ühelgi ehitusplatsil ei töödejuhatajat ega brigadiri. Ei hakanud me neid sedapuhku kontoritest taga otsima. Ettekujutuse ja ülevaate saime ka tavaliste töömeestega juttu ajades.

RAAMATUKOGU

Vanemuise tänava kõrvale tekkinud hiiglasuurte mõõtmetega auk ei saa kellelegi märkamatuks jääda. Kaks kallurit ja ekskavaator annavad tunnistust vilkast ehitustegevusest.

«Inimesi on meil praegu küll vähe,» pajatas töömees, kellega jutujärjele saime. «Vaid kolm. Kuid õige pea saame täienduseks kaks brigaadi. Süvendamine algas tänavu mais ja seni on kõik ladusalt läinud. Nüüd tuleb veel paigaldada kanalisatsioonikannud ning seejärel võib kohe alustada monteerimistöödega. 1976. aastal on seinad kahtlemata püsti, hoone ise peaks plaani järgi ülikoolile üle antama 1978. aastal. Ausalt öeldes, olen juba kogenud töömees ega usu eriti selle plaani realiseerimisse ...»

NOORUSE TÄNAVA AUDITOORIUMIDE KORPUS

Arstiteaduskonnale ja Meditsiinikoolile kahasse ehitatava õppehoone praegune olukord annab igatahes põhjust pessimismiks. Töö algas 1975. aasta veebruaris, erakordse kiirusega kerkisid seinad ... ja oligi kõik. Nüüd võib objektilt leida vaid tõrvatünne, maas vedelevaid laudu jms. Ka üks tornkraana seisab tööta. (Huvitav, palju maksab kraana töötund?) Viimaks sattusid silma alla kaks meest, kes kolmandal korrusel isekeskis mõnusalt vestlesid. Distants oli küll kauge, kuid häälepaelu pingutades sai nendegagi pisike jutt maha räägitud.

«Oleme kolmekesi. Klaasid saame ehk varsti ette. Mis edasi saab, ei tea. Tuleviku üle otsustavad ülemused, kes kord nädalas meid ikka vaatamas käivad. Suve jooksul igatahes ei tehtud peaaegu midagi, töölisi ei ole. Kirjuta ise, mida heaks arvad. Meie ei tea midagi.»

FÜÜSIKAKORPUS

Kurvad lood ootasid meid ka ülikooli klubi vastas. Eemalt vaadates jätab ehitatav maja üsna esinduslikku mulje. Tegelikult on sealgi püstitatud üksnes seinad. Pika otsimise järel leidsime ühe töömehe.

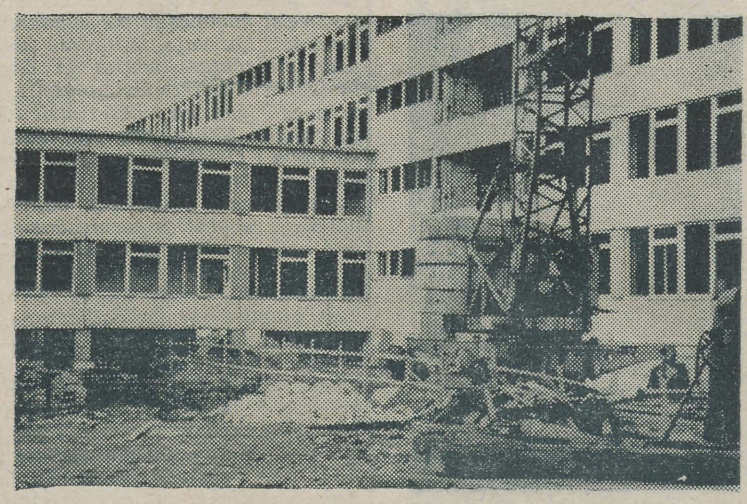

Auditooriumide korpus 14. sept. 1975.

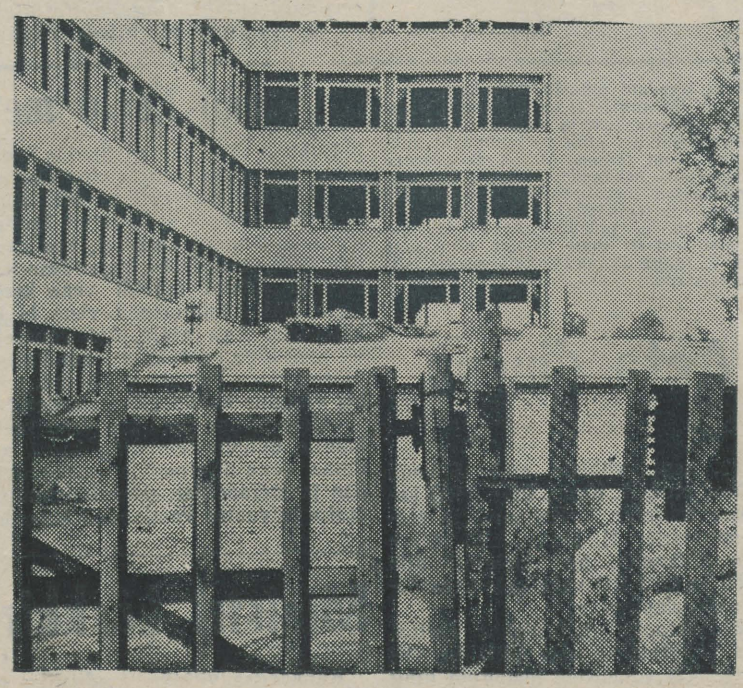

Füüsikakorpus 1. sept. 1975.

«Ei, ma ei ole ainus. Neli meest on katusel. Midagi nad seal ikka teevad. Minul on parajasti käsil seinte plaatimine. 1000 dolomiidist ruutu ootavad paigaldamist. Kahjuks on võimalik plaatida vaid paari meetri kõrguseni — tellinguid pole. See töö nõuab igal juhul metalltellinguid, mis aga nagu kaks brigaadigi viidi Maarjamõisa objektile. Talvel oli tellinguid vaja FAI-l, siis Aparaaditehasel ... Meie aina ootame. Kahju vaadata, kuidas poisikesed igaüks oma jõule vastavalt rüüstavad sedagi, mis juba valmis. Kui töömehi juurde antakse, saame ehk ehitusega 1976. aasta numbri sees ühele poole.» («TRÜ» 29. dets. 1972 artiklist «Müürid kerkivad. Ehitus käib» võisime lugeda järgmist: «Küllap füüsikakorpuse valmimine aasta 2—3 pärast annab meile juurde nii mõnegi auditooriumi ja leevendab praegust olukorda»). Lubadused ja tegelikkus!

PEAHOONE VUNDAMENDI KINDLUSTAMINE

Plank, mis segab meid loengutele või kohvikusse minemisel, tuletab end iga päev meelde. Seepärast turnisimegi keldrikorrusele, kus töö parajasti käib, ja leidsime mehe, kes oli lahke seletusi jagama.

«Teatavasti on puupostidest toestik, mis Emajõe alanemise tagajärjel veest välja tuli, mädanenud. Kõige ohtlikum olukord tekkis kohvikupoolses otsas, kust alustasimegi uue vundamendi valamist. Paraku jätab soovida materjalidega varustamine. Kord ei ole armatuuri, siis seisab töö tariraudade puudumise tõttu. Et puupostidele ligi pääseda ja nad kõrvaldada, asemele paigaldada aga betoontalad, tuleb suured kivimürakad eest ära lõhkuda. Tegingi seda tööd üksinda leeklambi abil, kuid tööjõudlus on sedaviisi mõistagi väga väike. Talade paigaldamiseks oleme sunnitud kaevama 28 auku. Nüüd, kus ehitus on kestnud 18 kuud, on valmis kaks ... Töömehi pole, oleme nelja-viiekesi. Eriti suuri raskusi on keevitaja hankimisega.»

Lihtne aritmeetika näitab, et samas tempos töid jätkates võime peahoone fassaadile mitte just kaunistavalt mõjuva barrikaadi mahavõtmist loota alles 1995. aasta paiku. Kas ainuüksi see järeldus ei pane mõtlema meid kõiki? Ja eriti neid, kellele kõik see, mida me ehitusplatsidel nägime ja kuulsime, ei ole mitte ainult südametunnistuse asi, vaid otsene töökohustus.

MART KADASTIK

T. Ilometsa fotod.

Teade Moskvast

Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamisest osavõtnud NSV Liidu delegatsiooni juhi NLKP Keskkomitee peasekretäri L. I. Brežnevi asetäitja I. Zemskov avaldab tänu dotsent Udo REINOLE aktiivse osavõtu ning valitsuse ülesande eduka täitmise eest Helsingis nimetatud nõupidamisel.

dixi

Rein Veidemann

Südamevalust

Reede, 12. septembri õhtu. Kell saab peagi pool üheksa. Seisan maaliinide bussijaamas ärasõidu ootel. Et on mõni minut aega, siis olen tahtmatult kõige selle pealtnägija, mis keerleb, pulbitseb, tuksleb mu ümber või kõik need teised kõlavad epiteedid, millega meil on kombeks saanud tihtigi ülearu žongleerida.

Siitsamast kõrvalt, «eikellegimaalt» toob ootamatu tuulepuhang pahvaku tolmu silmadesse. Hõõrun nad taas puhtaks, tõstan mantlikrae ning olen uuteks iilideks ootevalmis. «Lööb näkku tuul ja liiva lendab,» poeb mõtteisse fraas ühest kõrbele pühendatud laulust.

Taamal, Võidu sillale viiva tee ääres suruvad kaks ilmselt joobes meest ühte tüdrukut (võib-olla joomakaaslast?) vastu veidi lääpas tänavavalgustusposti.

Selja tagant kuuldub provotseerivat räuskamist. Pöördun ja näen kolme purupurjus noorukit siia-sinna tuiamas. Varaküpsenud joodikud — teen nende olekut seirates ironilise järelduse. Aga nende kümnete-kümnete ootajate seaski (muide, kuidas nad küll ühte bussi ära mahuvad!?) tunnen levimas viina läpakat lõhna.

Üsna minu läheduses seisab hallide kahlus juustega tüse naine. Meie pilgud kohtuvad. Otsekui oleks ta seda oodanudki. «Mis sa, madu, vahid?» ähvardab ta häälekalt (raske on siin tema hääletooni kirjeldada, igatahes äratas see õudust). Psühhopaat — mõtlen endamisi ja otsin rahutult seegava massi seas varjatuma paiga.

Jumalapärast, ma ei liialda: kõik see on ainult mõne üürikese õhtuse ootamishetke jooksul adutu, aga midagi taolist olen kogenud varemgi reede õhtuti või palgapäevade ohtlikus läheduses bussijaamas viibides. Ja kui ma nüüd ütlen, et see meie südalinn on, siis kui kohutavalt naeruväärsena mõjub Tartut ülistav mehine laul «Kauneim linn on Eestis Tartu». **Ja kui mõtlemapanev peaks see kõik olema, kui tõdeme, et bussi-, raudtee- ning muud jaamad, turud, kaubamajad või teised rahva kogunemispaigad (näit. «Mustlasparuni»-aegne Tartu lauluväljak) ühe konkreetse elutegelikkuse fookusena toimivad.**

Aga sel hetkel mõtlen miilitsale, kes siin kuskil peaks viibima, kelle jaoks vist bussijaama hoones korrapidaja ruumgi seatud. Mõtlen sellele, et tegelikult peaksin ju ise neil poisiohtu joodikuil tagumiku kuumaks kütma, et nad kaineneksid, peaksin tüdrukut ahistavad mehed kihutama kus seda ja teist, peaksin psühhopaadi Staadioni tänavale toimetama, peaksin tegema seda kõike, sest just minu vaikiv äraolek soosib sotsiaalset värdjalikkust. Aga samas mõtlen ka, et kui ma seda üritaksingi, jääksin lõppkokkuvõttes ikkagi üksi: kui mitte homme, siis peagi on need joodikud, see psühhopaat tagasi siinsamas ja kättemaks on vältimatu. Või kui nemad jäävad tulemata, tulevad järgmised. Mu julgus maandub enesessetõmbumise kaudu (näen, et nii on teistegagi) ja südametunnistus leiab lohutuse allasurutud sisekõnes teemal «Kas me oleme inimesed või ei?»

Kannatamatult ootan bussi. Otsekui Noa laeva, mis peab päästma mind ähvardavast uputusest, kas või nädalavahetuseks (NB! — see siin oli eneseiroonia). Ühtlasi hoian päkka, et reproduktorist ei kostaks saatuslikku lauset: «Tähelepanu, reisijad ... jääb väljumata». Ja nüüd ta tuleb ... üks väike PAZ-tüüpi bussikarp umbes viiekümne ootaja tarvis! Mis järgneb, ei vaja kirjeldamist, bussikasutajad teavad seda ise. Ja siin jäävad ära ka traditsioonilised etteheited bussijaama ja bussipargi juhtkonnale. Ise auto- ja bussijuhiametit pidanuna tean, mida tähendab tagavaraosade krooniline vajakajäämine, alatine remondilukkseppade ja juhtide vähesus ning sellest johtuv lubamatu ületunnitöö. Ma tean, tean seda kõike, tean sedagi, et remondi eelisjärjekorra kindlustab nii mõneski töökojas althõlma või isegi täiesti avalikult pistetud poolik, et närvesööva järjekorrata muretseb pileti tuttav kassiir ja mina omakorda talle importkingad, et meie elus üldse hakkab määravaks saama eetiline printsiip (!?) «tutvuse läbi». Ent see teadmine ei päästa mind küsimast, pigem ajendab: **miks see nii on?** Miks ei lõpe ometi kord meie trügimised (bussi, poodi, restorani jne.) — oma ligi kolmekümneaastase teadliku elu jooksul on see ikka mulle silma hakanud ja mu päevi tumestanud —, **miks määrab üha rohkem see, mida sa tähendad, kui see, kes sa lihtsalt või tegelikult oled?** Miks ei suuda me enam üksteisele avalalt, «ilmsüüta» naeratada? Miks mandub meie elurõõm, asendudes vaid kõige ümbritseva ahne tarbimisega? Miks on provintslik võõrdumus, piiratus ja turris endassesulgumine meile iseloomulikum kui siiras, aktiivsele ja vastastikku rikastavale suhtlemisele meelitav heasüdamlikkus, miks on meil maad võtnud «puuritunne» (O. Anton, «Lugejaga vestleb», «Edasi», 14. veebruar 1975. a.) süvenemas üleüldiseks **üksildumiseks?**

Ehk peaksin nüüd tooma rea positiivseid näiteidki, et vähendada ülalöeldu teravust? Ei, siin artiklis pole ma endale seesugust eesmärki seadnud. Vastupidi, ma just tahaksin, et Sa kordki endalt ja oma kõrvalseisjalt küsiksid MIKS SEE NII ON? — aina teravamalt, aina visamalt. **Sest just küsimuste kaudu jõutakse põhjusteni ja siis ka neid muutvate tegudeni.**

Senikaua, kui me aga väldime seda, kui jätkame elamist mingis pidevas märterlikus enesesalgamises, vaikivas teadmises, mis meid kalestab ja mille me ka oma lastele pärandame, **ei ole meil i n i m l i k k u tänast ega saa selleks homnegi.**

Moraaliga jutt? Ei. Südamevalust.

DIXI ET ANIMAM LEVAVI

See meeletu, meeletu, meeletu... teater

(Teatresk)

Juba pikka aega olen mina, Indrek Hirschfeld, kandnud taskus Skisofreeniku krutsifiksi. Ta usaldas selle mulle, enne kui Euroopasse sõitis, sealt naasnud aga, pussitas kedagi, nii et kinni kukkus. Tunnen end olevat võlglase — nii tema kui kogu oma ajastu ees, mille efektne stilisatsioon Skisofreenik tegelikult oli. Kuigi kahtlen, kas ta kummalised manifestid teatrist on määratud meie päeviks. Mu koitev teadvus on saanud meediumiks.

Kalle Järmakofiga saime tuttavaks noorte intelligentide suvelaagris. Ta oli seal ka varem käinud ning teadis, millal kioskis viina müüakse ning kohti võsa vahel, kus seda juua. Kogunesime õhtul. Arutasime Järmakofiga, et kui imelik, oleme sündinud Eesti eri servades — tema Pärnus, mina Petseris. Mis meid ühendas? Arvan, et viinavaene lapsepõlv ning see, et keskkoolis prerafaeliite lugesime. Teiste hulgas olid meiega Vöörmünder, Bukinist, keegi tundmatu härra Kaplin-Johannesburgsky ning hiidnaine Marulla (seesama, kes mind hiljuti skulptureeris Tallinna raidkujude muuseumi jaoks, lugedes must välja demonismi, mida seal tegelikult pole, andes seega skandaalihimulisele publikule võimaluse mind psühhoanalüüsida). Kui viin ja vorst otsas olid, võttis Marulla end alasti ja hakkas minema kustuva päikese poole. Mida lähemale silmapiirile, seda suurem ta paistis. Tema tuharad läiklesid kesk Läänemere sumedust kui helkivad ööpilved. Ma küsisin, mida see tähendab. Psühhiaater kõkutas: kas ta peab mulle tõesti kõik ära seletama? Isegi Järmakoff muigas perversselt. Meenus, kuis millalgi ammu üks vanema klassi tüdruk mind lohutas: «Oota, väike Indrek, küll tuleb aeg, mil saad teada kõik naisterahvaste suured ja väikesed saladused.» Ja näitlejate, lisasin endamisi. Kein Angst von Dasein!

«Me peame konfronteeruma», ütles Järmakoff ärasõiduhommikul, näost kollane kui pomerants.

Linnas oli vahepeal mõndagi juhtunud. Meid puudutas enim, et maha oli põlenud vana teater, sest meil tuli hakata uut tegema. Järmakoff kutsuski mind varsti proovidele, mis toimusid Tuletõrjujate Majas. Nad lavastasid parajasti Maeterlincki «Pimedaid». Enne seda oli Järmakoff läbi lugenud kõik, mis iial kirjutatud silmahaigustest. Õnneks oli trupil dr. Soppeni näol kontsulteerida üks autoriteetsemaid okuliste üldse. Enne proovi ütles Järmakoff: «Me ei mängi Maeterlincki, me mängime lahkumist temaga.» See mäng oli järgmine. Tegevus toimub kõrgel lae all. Järmakoff ning tema naine Gloria avavad end publikule kui lühinägelikud. Nad liiguvad mööda kontsentrilisi ringe teineteise ümber, hoides pihus dekadentlikke duellipüstoleid ning hammaste vahel kurja lille, ise retsiteerides: Ikka elu ja surma peale! Kumb selles psüühilises balletis teist enne märkab, laseb tolle maha (muidugi mängult). «Etendused tulevad nii paratamatult erinäolised,» ütles Järmakoff. «Näitleja võib tappa ja olla tapetud.»

Pärast esietendust vahetasime Järmakofiga naised.

Ühel õhtul kutsus Järmakoff mind taas teatrisse. Ta oli kahtlaselt salapärane. «Küll näed ise,» vaigistas ta mind. Läbinud koridori, seisatasime — einelaua uksel seisis Mees. «See on Ostrat Puunin,» ütles Järmakoff. «Ta saabus äsja Aasiast.» — «Oo,» tegin mina. Puunini nägu oli valge kui lumi ning pilk nagu välk. Panin ühtlasi tähele, et tal olid tundlikud, kokaiiniga tutvust teinud ninasõõrmed. Veel samal õhtul kutsus ta meid külla. Ta elas keldris. Tema toa ühes nurgas oli kalliskivide kollektsioon, teises baleriini topis. Baldahhiiniga voodi ees rippusid tõelised teatrieesriided. Meriinovillast purpursel vaibal lebas Musta Poetessi «Perverdi päevik», seinal rippus graafiline leht Paganinist. Puunin laskus laisalt voodile, et tutvustada oma eelseisvat tööd. Ta kavatses lavastada Dali pildi «Voolav aeg». Aega kehastab tema ise, rippudes kepil, mida nimetatakse stangeks. Taustaks kõlavad lapi joiud. Puunin venib ning hõljub, nautides lõputu aja rõõme, kuni kukub lõpuks põrandale, tehes seda juugendliku haprusega. Nõnda saavutab ta tugeva kontsentratsiooni endas ning enda ja stange vahel ja kogu õhtu omandab kollektiivse mõtestatuse, mis sümboliseerib meie põlvkonna nostalgiat.

Gudrum Skeie Stokstad. Fantastyczne zwierze.

Pärast esietendust vahetasid Järmakoff ning Puunin naised.

Nagu nüüd arvata võib, hakati Puunini nimega seostama ebamääraselt suuri lootusi. Ent tal ebaõnnestus Apokalüpsise lavastus, samuti näidend «Sina, kes sa oled koidikul vaikne». See oli hämmastavalt lohakas, ning pole ime, et paljudele jäi Puuninist mulje kui eleegilisest playboy'st. *Samal ajal käisid intiimsemates ringides jutud Puunini süvenemisest. Ja tõesti, nurgataguste tekstide varjus valmiski tõeline üllatus. Impulsi selleks andis — nagu nüüd kindlasti väita võib — briti teatrarhi brošüür «Vaakum», mida parajasti õhinal loeti. Asjasse olid pühendatud ka Fotograaf ning Poksija (toosama, keda kord nägime litsesse minevat). Mõte oli järgmine. Poksija tuleb lavale ning virutab Puuninile kõhtu. Fotograaf on selle eelnevalt üles võtnud, samuti publiku reaktsiooni ning projitseerib need löögi hetkel ekraanile tagaseinas. Puunin kukub rahva sekka, kaotades nii piirid lava ning publiku vahel.*

Mäletan selgesti esietendust. Puunin oli kahvatum kui tavaliselt. Siis tuli Poksija ning virutas, misjärel Puunin prantsatas oma saja kilogrammiga vastu lavalaudu, nagu tahaks purustada ühel hoobil kõik tõkked, mis siiani segasid tema meeletuid harrastusi vabade kaunite kunstide vallas.

Mis veel edasi tuli, oli nõrk järellaine, igav resignatsioon. Nii lõppes mu sõprade missioon, mille lõppeesmärgiks polnud vähem ega rohkem kui teatraliseerida tegelikkus. Ja Skisofreenik on ikka alles kinni.

MARTIN LEEPRA

Bonsuur musjöö Renuaa

ehk

veel kord prantsuse keelest

Käesoleva aasta 10. septembri «Edasis» oli võimalik lugeda Agatha Christie kriminaalromaani tõlkest sõna «musjöö» (pro «mösjöö», kirj. *monsieur*), järgmisel õhtul kuulata ETV-s kunstiteadlase suust nime «renuaa» (pro «rõnuaar», kirj. Renoir) ja raadiost V. Kuslapi esituses estraadilaulu, milles esines tervitusena «bonsuur», (pro «bo(n)žuur», kirj. *bonjour*). Sellest võime tõdeda, et Eestimaal väljendab prantsuse keele «oskust» repliik «bonsuur musjöö renuaa». Kui mõelda, et kaua aega on käibel olnud laused «ma žöö žu ää» ja «mo va pasa(ng)» s. o. «mu vana paja sang» jäljendamaks prantsuse keele kõla, siis on see eelnevaga võrreldes muidugi sammukene edasi.

Tõlkija, kunstiteadlane, laulja ... Pole mõeldav, et kõik inimesed külaldaselt oskaksid prantsuse keelt. Küll aga oleks hädavajalik, et kõne all olnud elukutsete esindajad ja veel paljud teisedki oskaksid vähemalt õigesti hääldada ja ka mõneti kirjutada sõnu, millega nad oma kutsetöös kokku puutuvad. Kurb on, et ajaleht, televisioon ja raadio vahendavad ning propageerivad harimatust.

Tekib küsimus, kuidas sellest üle saada. Juba praegu on prantsuse keele oskus muutunud defitsiitseks. Vaatamata järjest suurenevale huvile nimetatud keele vastu, kahanevad võimalused tema omandamiseks. **Meie ülikoolis saab seda huvi rahuldada vaid fakultatiivkursustel — kahe aasta jooksul kord nädalas 1,5 tunni ulatuses.** Järjest vähemaks jääb ka prantsuse keelt valdavate vanema põlvkonna inimeste hulk. Mõne aasta pärast muutub praktiliselt võimatuks romanistika eriharu avamine meie ülikoolis. Viimane vastuvõtt prantsuse keele erialale toimus 1964. aastal (7 inimest). Sellest alates on täheldatav pidev tagurpidiminek prantsuse keele oskuses ning romanistika alal üldse. **Kui kauaks veel?**

T. VILIMAA

Repliik

VIIES RATAS VANKRI ALL

Nii tunneb end iga esmakursuslane, kes viiendaks tuppa pandud. Ta vaeseke on raskete kottidega Tartusse jõudes end hoopis tänavalt leidnud, esimesed ööd hotellis maganud ning lõpuks prodekaani, ühiselamu nõukogu esimehe, majutuskomisjoni esimehe ja komandandi vahet joostes endale voodikoha välja kaubelnud. Kuid mis teha — ühiselamu kannatab niigi ülemajutuse all. Üks tuba saab jälle ettenähtust rohkem elanikke. Aga need neli, kes olid juba rõõmustanud, et neid mitte viis ei ole? Nüüd hakkavad nemad samu instantse külastama ja nõudma, et neil lastaks rahus neljakesi olla. Mis teeb aga see viies? Kui on kangem, peab vastu, kui ei, siis läheb jälle hotelli või paneb raske südamega kuulutuse lehte, et on valmis neljandiku stipist voodikoha eest ära andma.

Kus on väljapääs? Uues ühiselamus. Kuid see on tulevikumuusika. Kindlasti on ka praeguste tingimuste juures võimalik asja ladusamini korraldada. On ju teada, kui palju üliõpilasi ühiselamus kohta vajab. Juba majutamise ajal tuleks välja valida need toad, kus hakatakse viiekesi elama. Siis ehk ei saa kellelegi osaks tunda end sissetungijana.

E. NÄPPING,
Pälsoni 14 elanik

Teatriklubi

Teatriklubi tuleb kokku esmaspäeval, 22. skp. kell 20.

NONSTOP FOLKIST PURUKUMIPOPINI

Mart Kadastik

(Algus «TRÜ» nr. 31)

SOOME ANSAMBLID JA SOLISTID

Ekslik oleks arvata, et kogu soome kerge muusika kujutab endast üksnes inglise ja ameerika popmuusika peegelpilti. Tegelikult on isegi valitsus kandnud hoolt kodumaiste ansamblite eest. Nii võeti 1973. aasta sügisel vastu otsus, milles leiti, et pop- ja džässmuusikat viljelevad orkestrid (nn. *big band*'id) võiksid tulevikus toimida sümfooniaorkestrite juures, nende majandamisel ja kaasabil. Niisugused poporkestrid ongi juba alustanud tegevust Kajaanis ja Poris.

Soomlased on agarad igasuguseid võistlusi korraldama ka oma maa lauljatele. Mainos TV ja plaadifirmade ühisel ettevõtmisel toimub lauluvõistlus «Sügise laul». 1974. aastal saavutas esikoha Jukka Kuoppamäki lauluga «Kulda või au». Samad korraldajad valivad igal aastal maa parima plaadi. Mullu osutus selleks Carita Holmströmi «We Are What We Do». Muide, Carita esindas Soomet 1974. aastal «Eurovisioni» lauluvõistlusel, kus äratas tähelepanu Eero Koivistoise lauluga «Ära mine ära».

Möödunud aasta soosituimaks plaadiks kujunes siiski Fredi «Nii palju kuulub armastusele». Fredit ehk Matti Siitost võibki pidada tänapäeva juhtivaks soome lööklauljaks. 1960. aastate keskel avalikkuse ette folklauljana astunud, hiljem aga puht ajaviitemuusikasse siirdunud Fredi on eriti armastatud kui populaarse lauluansambli «Kivikasvot» liige. See neljast mehest koosnev ansambel parodeerib kõrgel kunstilisel tasemel erinevate aegade ja rahvaste muusikat. Mullu tunnistati nende programmid TV parimaks meelelahutussaateks. Ja kõige suuremad teened selles näikse olevat just 110 kg kaaluval tenorihäälega Fredil.

Eelmainitud heliplaati «Nii palju kuulub armastusele» müüdi ainuüksi 1974. aasta kevadel üle 50 000. Nüüdseks on see plaat tõusnud Soome kõigi aegade enammüüdud plaadiks.

Ehkki plaadimüük kasvab, on kuldplaatide arv Soomes vähenenud. Teatud määral annab see tunnistust tippude puudumisest ja taseme ühtlustumisest. Seepärast kehtestati kuldplaatidele uued Soomesisesed kriteeriumid — endise 20 000 asemel piisab vaid 15 000 eksemplari läbimüügist. Uudse süsteemi alusel said 1974. aastal kuldplaadi Irwin Goodman (meil on tema laludest tuntud «Irma» I. Linna esituses), Kai Hyttinen, Jussi Raittinen, Rauli «Badding» Somerjoki, Marion Rung, Sammy Babitzin (hukkus mullu autoõnnetusel), Hector ja ansambel «Hullujussi». Fredit autasustati teemantplaadiga, mis asub äramärkimiste redelil aste kõrgemal.

Laulja Rauli Somerjoki plaatidest on tuntuimad «Portree» (1973) ja «Nii käib rock & roll» (1974). Esmakordselt ilmus Rauli popmuusika maailma 1970. aastal, kuid tema esimesed singlid jäid peaaegu märkamatuks. Alles *rock*'i renessanss tõi ka Rauli publiku tähelepanu keskpunkti. Rauli Somerjoki on võtnud oma repertuaari mitmeid Lääne muusikute tõid, avaldades eriti suurt poolehoidu aasta pärast viiekümneseks saavale USA muusikaveteranile Chuck Berryle. See on ka mõistetav, arvestades Chuck Berry tohutut mõju popmuusika arengule üldse. (Isegi «Beatles», «Rolling Stones» ja «Beach Boys» on tunnistanud, et ei suutnud omal ajal vältida Chuck Berry matkimist.)

28-aastane Hectori (Heikki Harma) esimene LP «Palgasõdur» ilmus juba 1966. aastal. Järsk hüpe Hectori karjääris toimus siiski alles 1972. aastal, mil ta valiti televisioonis Soome parimaks lauljaks. 1973. aastal tõi Hectorile kuldplaadi «Härra Minandros», 1974. aastal «Hectrock». Hector kirjutab ise nii muusika kui sõnad. Tekst annabki *rock*-muusika traditsioonilisusele palju omapära juurde, olles Hectori puhul eriti tähtsaks komponendiks. Hectori eeskujuks on luuletajana muusikuteed alustanud 41-aastane Kanada folklaulja Leonard Cohen.

23-aastane Dave Lindholm kaldub *folkrock*'i piirimaile. Plaatidel esineb Dave Isokynä nime all (*isokynä* tähendab tõlkes suurt sulge), mille on saanud ebaharilikult suure käekirja tõttu. Läbimurre popmuusika tippu toimus 1973. aastal LP-ga «Tsirkus», mis paelus kuulajaid tänu Dave'i omapärasele laulumaneerile. Suurt tulevikku ennustatakse ka 21-aastasele Maaritile, kes valitseb ühtviisi hästi nii jõulist kui meloodilist stiili. 1974. aastal üritas ta pääseda «Eurovisioni» lauluvõistlusele, kuid jäi ukse taha ebaõnnestunud esinemise tõttu Soome katsevõistlustel.

Põhjanaabrite kuulsaim ja teenekaim ansambel on «Tasavallan Presidentti», kes viljeleb progressiivset muusikat. Ansambli asutas 1970. aastal Mosse Groundstroem, kes aga kaks aastat hiljem lahkus plaadifirma «Love Records» teenistusse siirdudes. Suurimaid mõjutusi «Tasavallan Presidentti» stiilile on teinud 23-aastane Jukka Tolonen, kes mängib soolokitarri. Saksofoni, flööti ja klaverit mängib 35-aastane Pekka Pöyry, kes on saanud tugeva kooli džässmuusikuna. Basskitarr on usaldatud 23-aastase Heikki Virtase ja löökriistad 25-aastase Vesa Aaltose hoolde. Laulusolistiks on 31-aastane Eero Raittinen.

«Tasavallan Presidentti» on sooritanud kontsertreise ka Inglismaale, kus sai sooja vastuvõtu osaliseks. Põhjamaade muusikasse vägagi umbusklikult suhtuv inglise ajakiri «Melody Maker» hindas soome ansamblit ja eriti nende heliplaati «Milky Way Moses» (1974) kõrgelt. Ansambel esitab oma loodnagu paljud teisedki Põhjamaa ansamblid inglise keeles, millest ilmneb püüd viia soome popmuusikat Lääne turgudele.

Ka teise nimeka ansambli «Cumulus» sünnidaatumiks on 1970. «Cumuluse» poolt esitatava muusika skaala on «Tasavallan Presidentti» omast mõnevõrra laiem, ulatudes vanadest ballaadidest *rock*-lugude paroodiateni. Ansamblisse kuuluvad Aiki Lindqvist, Cay Karlsson, Petri Hohenthal, Sakari Lehtinen ja Matti Bergström. Kõik liikmed on 28- kuni 30-aastased, suurepärased vokalistid, mis tagab «Cumulusele» meeldivalt mitmehäälse laulu. «Tasavallan Presidenttil» seda välja pakkuda ei ole. «Cumuluse» menukaimateks plaatideks on «Tsirkuse direktori väike süda» ja «Dick Dynamite and His Hot Lips».

Ühendriikides on lõiganud loorbereid ansambel «Wigwam», kes Soomes jääb siiski kahe eelmise varju. Ansambel on 5-liikmeline, asutatud 1969. aastal. Koloriitsemad kujud on 23-aastane Jukka Gustafsson, kes on virtuoosiks klaveril, orelil ja *moog*'il. *Blues*'i mõjutusi on «Wigwamisse» ohtralt toonud 27-aastane Ronny Österberg, kes üksvahe mängis lisaks «Wigwamile» ka kuulsas «Blues Sectionis», olles ise selle asutajaks. 29-aastane Jim Pembroke on sündinud Londonis ja asus Soome elama alles 1965. aastal, leidmata Saareriigis sobivat võimalust muusikaliseks eneseväljenduseks. Soomes saavutas ta kiiresti poolehoiu nii lauljana kui heliloojana. Tänaseks on Pembroke välja andnud ka kaks sooloplaati.

(Järgneb)

Helsingi ülikooli aula. E. Saki foto.

ACTA DIURNA

UUED KATEEDRIJUHATAJAD

Eesti keele kateedrit juhatab nüüd dots. filol.-kand. Huno RÄTSEP, füsioloogia kateedrit prof. kt. med.-doktor Elmar VASAR, füüsilise geograafia kateedrit dots. geogr.-kand. Ants RAIK, kehalise kasvatuse ja spordi kateedrit dots. kt. pedag.-kand. Uno SAHVA, otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedrit prof. med.-doktor Leo SCHOTTER, pedagoogika ja metoodika kateedrit dots. pedag.-kand Inge UNT, psühhiaatria kateedrit prof. med.-doktor Jüri SAARMA, stomatoloogia kateedrit med.-kand. Silvia RUSSAK, vene keele kateedrit prof. filol.-doktor Mihhail ŠELJAKIN ja vene keele metoodika kateedrit dots. kt., pedag.-kand. Antidea METSA. Pediaatria kateedri juhataja kt. on dots. med.-kand. Lia SILDVER, analüütilise keemia kateedri juhataja kt. keemiakand. Ülo HALDNA ja matemaatika õpetamise metoodika kateedri juhataja kt. on dots. pedag.-kand. Jaan REIMAND.

Rektor õnnitleb

50. sünnipäeva puhul bioloogilise keemia kateedri preparaatorit Mirja JÄNEST ja 60. sünnipäeva puhul suusaspordi kateedri dotsenti August TÄHNAST ning tänab juubilare kauaaegse töö eest ülikoolis.

Tuba saadaval

On laekunud veel mõned korteripakkumised üliõpilastele. Teateid saab TRÜ majandusosakonnast.

Andres Ader karikeerib

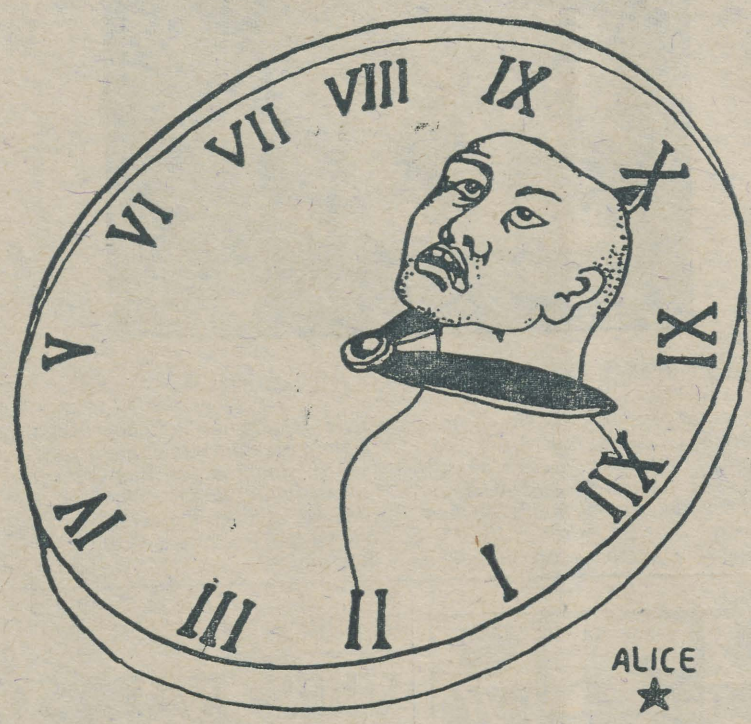

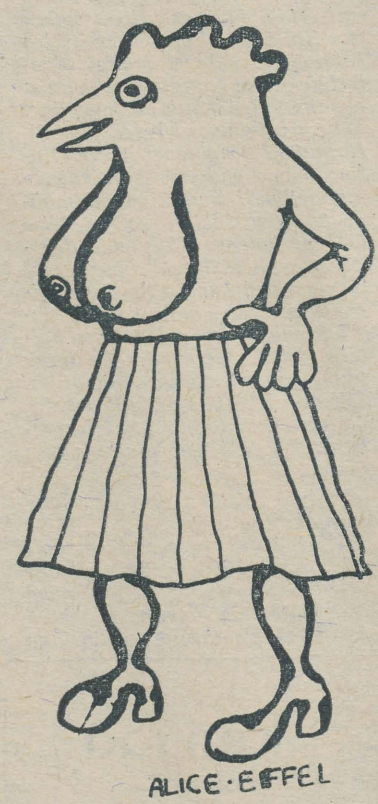

Venia legendi

Kolmapäeval, 24. septembril k. a. kell 9 toimub Vanemuise 46 aud. 121 dots. kt. M. MILJANI loeng dotsendikutse taotlemiseks teemal «Tarbekaupade kvaliteedi määramise metoodikast» ja kell 10 aud. 135 dots. kt. V. RAUDSEPA loeng dotsendikutse taotlemiseks teemal «Rakenduslike rahandusuuringute metoodika».

H. MÜÜR,
Majandusteaduskonna dekaan

Algab korvpall

Esimene üleülikooliline pallimänguturniir sel sügisel on kursustevaheline võistlus.

Algul peetakse teaduskonniti kursustevahelised turniirid, kust tugevamad võistkonnad pääsevad edasi üleülikoolilisele jõuproovile. Alustatakse juba septembris.

Reedel, 19. sept. kell 17 on V. Kingissepa 19 sportlaspere koosolek, kus pannakse paika tähtajad. Seepärast peaksid teaduskondade spordijuhid kohale tulema täpseid teateid saama, samuti kursuste kaptenid.

Jagatakse välja ka pühapäevased pallimängutunnid teaduskondadele põhimõttel: kes ees, see mees!

TRÜ spordiklubi

Õppejõudude lektoorium

Esmaspäeval, 22. septembril kell 16.15 kõneleb aulas rektor prof. Arnold Koop teemal «Rahvusvahelise Ülikoolide Assotsiatsiooni VI peakonverentsi tulemustest ja ülikooli ees seisvatest ülesannetest».

Toimetuse postist

Toimetus sai arstide täienduskursuslaselt N. E-lt järgmise sisuga kirja:

«9. septembril k. a. kliinilise farmakoloogia loengul kella 14.15—16 vahel mida kuulasid ka Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilased, läks mul kaduma (aga võiks ka öelda, et varastati) käekotist rahakott 38 rublaga.

Raske uskuda, et see juhtus auditooriumis, kust aasta pärast oodatakse tööle ausaid, õilsa hinge ja suure õiglustundega inimesi. Töötades arstina, tahaksin iga tulevase noore meediku südametunnistusele koputada, et niisuguneteguviis ei sobi kokku teie tulevase töö ja elukutsega.

Kes tunneb end sellest loost puudutatuna, ärgu kaotagu pead. On aega veel kõike heaks teha, sest terve aasta on ju jäänud enda kasvatamiseks tubliks meditsiinitöötajaks.

Kaduma läinud rahakott palun aga tagastada TRÜ peahoone valvelauda N. E. nimele.»

Omalt poolt lisame, et nimetatud juhtum ei ole ainulaadne. Veel aasta tagasi olid Pälsoni tn. 14 internaadis köögikapivargused tõeliseks nuhtluseks. Vanasti raiuti vargal näpud otsast. Kuidas toimida nüüd?

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ» nr. 34.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4851. MB-05461.

AR
Raamatukogu

TARTU TIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 36 | Reedel, 26. septembril 1975 | XXVII AASTAKÄIK

Silmpeale Ülikooli sport praeguse seisuga

Loe lk. 2

Ülikooli sport: *per aspera ad astra.*

Kääriku - intervjuusid

45 esmakursuslast ja 30 vanemate kursuste komsomoliaktivisti olid Käärikul seminarlaagris. Kahe ja poole ööpäeva jooksul kuulati 5 loengut, tantsiti, taieldi, käidi saunas, sporditi ja puhati.

Miks laager korraldati?

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär HENRI SOOVA:

«Oli kolm eesmärki: näha esmakursuslasi ja näidata neile, milles meie töö kõrgkoolis seisneb, nii esmakursuslastele kui ka vanale aktiivile anda informatsiooni ülikooli-, komsomoli- ja üliõpilasprobleemidest ning puhata.»

Võõrfiloloogia komsomolibüroo sekretär RUVE ŠANK: «Ma näen kolme põhjust: niisugune laager on traditsiooniline, saada ja anda informatsiooni, olla Käärikul.»

I kursuse eesti filoloog MALL TIISMUS: «Tutvustamaks esmakursuslasi vanema aktiiviga, ülikooli ja tema komsomolieluga. Ning meie omavaheliseks tutvumiseks ja «liikuma panemiseks.»»

Millest lähtuti lektorite valikul?

HENRI SOOVA: «Et võimalikult mitmekülgset informatsiooni anda. Kõik esinejad rääkisid erinevatest, kuid ühtviisi vajalikest asjadest: rektor meie ülikoolist, minister A. Purga üliõpilas- ja komsomoliprobleemidest, õppeedukusest ja väljalangevusest, partei linnakomitee sekretär J. Lott komsomolitöö parteilisest juhtimisest, RSR-i kunaginc president H. Aasmäe välispoliitikast, linna täitevkomitee aseesimees T. Koldits Tartu linna probleemidest ja ülikooli komsomolitraditsioonidest.

Kes esinejaist enim köitis?

RUVE ŠANK: «Tiit Koldits. Andis konkreetse sisu tuntud mõttele, et isiklikud huvid peavad olema allutatud ühiskondlikele. Oli tunda, et Tartu linna mured on ka tema isiklikud mured ja seda mitte ainult ametikoha tõttu. Ta rääkis küll puudustest, aga veendumusega, et nendest saab üle igaühe aktiivse sekkumisega. Nii et ärgu me vahtigu niisama!» MALL TIISMUS: «Professor Koop rääkis ülikooli muredest: ehitustest, ruumikitsikusest. Endalgi hakkas süda valutama ja oleks kohe tahtnud midagi teha, et neid kitsaskohti enam ei oleks.»

I kursuse saksa filoloog KÜLLIKE SILLING: «Tiit Koldits oskas kuulajaid kaasa haarata. Samuti Hardo Aasmäe. Ka oli nende jututeema lähedane ja huvitav meile kõigile. Olekski vist tarvis rohkem selliseid esinejaid, kes ei räägiks kusagilt kõrgustest.»

Kas laager täitis oma eesmärgi?

HENRI SOOVA: «Eks edaspidi ole näha. Võib aga julgesti öelda, et praegune I kursus on tublim kui eelmine. Loodetavasti oli nende seas ka minu järeltulija.»

Õigusteaduskonna II k. üliõpilane MADIS KALLION: «Teatud osas kindlasti. Kõik ettekanded olid huvitavad ja pakkusid midagi ka vanale aktiivile. Kuid uuelegi oleks tulnud anda võimalus rääkida. Kasvõi küsida nende arvamust näiteks balli kohta, et teaks, mida edaspidi teisiti teha. Viga oligi minu arvates selles, et esmakursuslased ei saanud üles näidata omapoolset aktiivsust, vaid pidid rahulduma sellega, mida neile pakuti.»

MALL TIISMUS ja KÜLLIKE SILLING: «Ettekanded olid kõik huvipakkuvad. Oleks tahtnud aga soojemat suhtumist vanematelt aktivistidelt. Kahjuks hoidsid nad rohkem omaette punti.»

Nendele intervjuudele taustaks lisame päikese ja Kääriku imeilusa looduse.

E. NÄPPING

Autasustamisi

Viljaka teaduslik-metoodilise ja organiseerimistöö eest NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi j. a. Füüsika Teaduslik-Metoodilises Nõukogus said ministeeriumi aukirja dotsendid KALJU KUDU ja VALDO RUTTAS.

Rektori käskkiri

Rektor avaldab kiitust Jõgeva rajooni õpilaste ujumise algõpetuse laagri hea ettevalmistuse eest kergejõustiku kateedri vanemõpetaja Evi Krassile, sportmängude kateedri dotsendi kt. Erich Kübarsepale, veespordi kateedri õpetaja Tiit Siigurile ning IV kursuse üliõpilastele August Koptile, Urve Haavakivile ja Tiia Soosalule.

Kroonika

Ülikooli komsomolikomitee 16. septembri pleenumil valiti sekretäri asetäitjaks kultuuri- ja internatsionaalse töö alal inglise filoloogia V kursuse üliõpilane SULIKO VALDSOO. Sündinud 25. juulil 1953 Valgas. Õppinud Tartu I ja II keskkoolis inglise keele eriklassis. Lõpetanud ka Tartu Lastemuusikakooli klaveri erialal.

Ülikooli astus 1971. aastal. Komsomolitööd on teinud juba keskkoolist peale (kooli komsomolikomitee liikmena). Kaks aastat oli kursuse grupporgiks, 1974. a. interklubi president.

Kommunistlikelt noortelt ootab suuremat aktiivsust, mitte siis niivõrd endasse imemist, tarbimist kui just väljapoole kiirgust. Hiljuti toimunud aktiivilaager lisavat ootusele optimismi. Intertöö juhtimist kavatseb jätkata juba väljakujunenud vormides, tihedamat koostööd kui seni tahetakse edaspidi arendada Balti vabariikide üliõpilastega.

Vallaline. Kaaslastes hindab ausust ja töökust.

ACTA DIURNA

Kooskõlas Läti RÜ ja TRÜ ajaloo-osakondade vahelise sõpruslepinguga toimub juba aastaid vastastikune õppejõudude vahetamine vanematele kursustele erikursuste lugemiseks. Alates 23. septembrist on meie külaliseks LRÜ dotsent ajaloodoktor Aleksandra Rolava, kes loeb V kursuse ajaloolastele erikursust Firenze XVI sajandi ajaloost.

Sulle, esmakursuslane

Elu keskkoolis ja ülikoolis

Käesoleva kirjutise autoriks on pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja INGE UNT. 11. juunil 1975. a. promoveeriti ta Vilniuse Riikliku Ülikooli juures doktoriks ja on sellega meile teadaolevail andmeil saanud esimeseks naisdoktoriks pedagoogika alal Eestis. Dissertatsiooni teemaks oli «Õppeülesannete individualiseerimine ja selle efektiivsus». Töö empiiriline alus kujunes 16 kooli viiendate klasside kõikides õppeainetes korraldatud eksperimendist. Ühtekokku hõlmas see umbes 1000 õpilast.

Rahvusvahelise naisteaasta puhul on sellel tõigal omamoodi sümboolne tähenduski ja — *last, not least* — olgu siia toimetuse õnnitluski lisatud.

Arvatavasti on vastsetele üliõpilastele juba mitut puhku räägitud, et ülikooli elu erineb küllalt põhjalikult keskkooli omast, et ülikooli astumine toob noore inimese ellu suuri muudatusi, millele ta peab püüdma võimalikult edukalt kohaneda e. adapteeruda.

Tahaksin eeskätt rääkida selle teema ühest küljest, sellest, et kohanemine on vaevalt kõigile ühesugune ja oleneb sellest, mida kujutab tänane üliõpilane endast eilse õpilase või töötajana.

Kui psühholoogia või kõrgema kooli pedagoogika uurib kohanemisprotsessi (ja seda on spetsiaalselt tehtud), siis tuuakse tavaliselt esile tüüpiline, mis vastab keskmisele. Iga üliõpilase kohta aga ei tarvitse see kehtida, igaühel võivad olla oma individuaalsed probleemid, mis olenevad sellest, millistes tingimustes ta seni on elanud ja milliste kujutlustega astus ülikooli. On võimalik, et mõnel on esimene mulje ülikoolist otse vastupidine — just nagu polegi elus midagi muutunud. Oodatava akadeemilise priiuse asemel kontrollitakse süstemaatiliselt osavõttu õppetöost, paljudes ainetes on lausa igaks päevaks vaja õppida, ühiselamus on kehtestatud ranged eeskirjad ja klassijuhataja asemel on kursusehooldaja.

Kui ollakse ülikooli ellu sisse elanud, siis selgub arvatavasti kõigile, et erinevused on ikka olemas, ja üsnagi suured. Millised neist rasketeks kujunevad, oleneb inimesest endast.

Isiklikest mälestustest meenub: kaks-kolm nädalat oli õppetöö algusest möödunud, kui mind haaras paanika, et ma ei jõua ju kogu seda materjali eksamisessiooniks ära õppida, mis iga päevaga konspektidesse kuhjus ja aja puudusel täiesti läbi töötamata jäi. Oli ju vaja pealegi lugeda suur hulk kohustuslikku kirjandust. Kuulusin keskkoolis nende õpilaste hulka, kes enam-vähem igaks päevaks püüdsid kõik korralikult ära õppida. Hiljem selgus, et ülikoolis õppimine nõuab teist moodi tööd — võimet omandada õppematerjali ulatuslike teemade kaupa ja korraga pikema aja jooksul, et just siis kujunevad vajalikud seosed ja selgineb üldine struktuur. Samuti ilmnes, et mõnes aines oli vaja tingimata järgmiseks loenguks eelmise konspekti üldjoonteski silmitseda, et järgnevast üldse aru saada.

Teine mälestus on seotud seminariks vajaliku kirjanduse lugemisega. Esimene selline teos oli «Kommunistliku partei manifest». Asusin seda täie energia ja kohusetundega läbi töötama ja avastasin mõne aja pärast, et ma kirjutan teda maha, sest lihtsalt ei osanud midagi vahele jätta. Hiljem jällegi selgus, et lugemisoskust ei omandata lõplikult sugugi mitte algklassides ega keskkooliski, vaid seda spetsiaalset lugemisoskust, mida vajab kõrgem kool, tuleb siin alles õppima hakata. See tähendab lugemist olulise tabamisega, süsteemi loomisega, üsna suure kiirusega ja vajaduse korral ka diagonaalis (et tabada, kas siin on minu jaoks midagi olulist).

Paremini kohaneb tööga ülikoolis muidugi see, kes ei elanud üksnes järgmisele tunnile (ei küsitud, nüüd võib Ivan III igaveseks kõrvale jätta ja piirduda mõni aeg Ivan IV-ga), vaid see, kes pidas kogu aeg silmas ulatusliku kontrolltöö ja eksami perspektiivi, ja koguni mõtles omal algatusel, et huvitav, mis toimus samal sajandil mõnes Euroopa riigis, ja kas see polnud mitte Eisensteini film, mis kujutab Ivan IV valitsemisaega. Ja et tunnis käsitletud sündmuste ja V. Panso lavastuse «Richard III» vahele võib tõmmata teatud paralleele.

Nüüd hakkavad töö tulemustele senisest otsustavamat mõju avaldama kõik tahteomadused ja õppimise motiivid, mis seni välja kujunenud. Kes on harjunud ilma välise sunnita süstemaatiliselt töötama, see elab ülikooli elusse valutult sisse. Kes aga pole harjunud, peab end lihtsalt kätte võtma ja seda tegema hakkama, sest nüüd õpib ta ju oma valitud eriala.

Kes oli keskkoolis tegev mitmesugustel aladel väljaspool õppetööd, täitis ühiskondlikke ülesandeid, juhtis mõnd ringi, esines ettekannetega jms., sel jääb ülikoolis hulk raskusi ära. Tõenäoliselt on tal juba mõningaid oskusi suhtlemiseks oma tulevaste õpilaste või patsientidega. Esinemine ettekandega seminaris või praktikal ei tee talle hirmu. Kes tunneb enda juures sel alal puudujääke, peab paratamatult tublisti harjutama. Algul ehk lihtsalt sellekski, et end eksamil ladusalt väljendada. Võib-olla peavad end sellest küljest kontrollima ka need, kes pole koolis kunagi eksameid teinud.

Mis puutub elusse väljaspool õppetööd, siis ilmselt seisavad erinevate probleemide ees need, kes tulevad keskkoolist või töölt, kes elasid internaadis või kodus või kel oli oma ja sealjuures vaikne tuba, kes pesid-keetsid-koristasid ise või kelle eest need tööd ära tehti, kes oskab rahaga ümber käia ja seda säilitada ja kes mitte sugugi jne. Nagu on näidanud eelmiste sugupõlvede kogemused, õpetab elu ise neile probleemidele lahendusi leidma.

Ülikoolis on eneseteostamiseks palju võimalusi. Sageli on siin õppimise aeg enesearendamise seisukohalt elu suurimate võimaluste aeg. Hiljem ehk pole nii vahetus läheduses selliseid raamatukogusid, laboratooriume, kontserdisaale, eakaaslaste seltskonda, kvalifitseeritud konsultatsiooni. Igaühest enesest oleneb, kas temast saab lihtsalt kõrgema haridusega isik või lisaks diplomile ka intelligent, see tähendab vaimuinimene.

Ülikooli sport praeguse seisuga

Passiivne põhimõtte pärast

MILLAL JA KUS HAKATI PIDAMA OLÜMPIAMÄNGE?

«Esimesed olid kindlasti Roomas, umbes 1920—1940.»

«Kui kreeklased ees marsivad . . . ju siis ikka Ateenas.»

«Enne sõda.»

MISSUGUSEID EESTLASTEST OLÜMPIAMEDALIMEHI TEAD?

«No muidugi Antson!»

«Sellik. Võib-olla ka Pikkuus.»

KES ON ÜLIKOOLI SPORDIKLUBI JUHATAJA?

«Ei tea, tunnen ainult suusaspordi kateedri juhatajat.»

«Pole au teada. Aga oma maksud olen küll korralikult tasunud.»

MIKS TE EI TEGELE SPORDIGA?

«Õrnalt tegelen. Mul pole lihtsalt mahti õigetel aegadel tunnis käia.»

«Mugavusest võib-olla. Vaatan, et ma pole veel atrofeerunud. Ootan, mida ülevalt poolt ette võetakse.»

«Põhimõtteliselt.»

Kõik vastused esindavad muidugi äärmuslikku suhtumist kehaharimisse. Kuid teatud pildi üliõpilase ükskõiksusest spordi vastu need siiski annavad. Niisamuti nagu fakt, et meie lehe veergudel on spordile pühendatud ridade arv kahanenud peaaegu nullini. Toimetus ei kavatse küll oma käsi süüst puhtaks pesta, kuid on ometi arvamusel, et palju annab tunda ülikooli spordiklubi (juhataja A. Marksoo) passiivsus. (Näiteks TPI spordiklubi varustab oma ajalehte regulaarselt materjalidega, ja mitte ainult võistluskalendritega.)

Sirvime vanu ülikoolilehti. 1960. aastatel oli väledaid sulemehi terve rida: G. Paal, K. Zilmer, L. Atspool, T. Hinrikus, T. Roosmaa, U. Eslon, V. Lenk, J. Unger jt. Nüüd jätkab tervisekilomeetrite sarjaga üksnes sportmängude kateedri vanemõpetaja V. Lenk, ka A. Kulikovalt laekub aeg-ajalt kirjutisi orienteerumisest. Ent probleemartiklid on ajalehest «TRÜ» sootuks kadunud, justnagu oleksid kõik kitsaskohad ülikooli spordielus likvideeritud või ei usuta enam probleemide lahendamise reaalsusse.

1963. aastal tõstatas tolleaegne TRÜ spordiklubi juhatuse esimees E. Vasar oma artiklis «Vähikäik kehakultuuritöös» mitmeid valusaid probleeme: «Arusaamatu on komsomoliorganisatsiooni loid suhtumine kchakultuuritöösse. Juba aastaid tagasi võeti ülikooli komsomoliorganisatsiooni poolt vastu otsus, et iga noor peab saama aktiivseks kehakultuurlaseks. See otsus on langenud formalismi ohvriks ja päevakorrast hoopis kõrvale jäetud.»

Missugune on tänapäeval komsomoli osa kehakultuuritöös? Omal ajal korraldasid komsomolikomitee spordisektor ja spordiklubi vähemalt aasta parima sportlase valimise ja tutvustasid võitjat lehe vahendusel. Miks on sellest üritusest loobutud? Ja mida üldse on praegu kuulda spordisektori tegevusest?

5. I 1962 kirjutas J. Luud: «Üldrühmades valitseb hallus ja kroonukord, mis meenutab veel õndsat Švejki. See surmab noores viimasegi huviraasu spordi vastu . . .»

9. II 1962 jätkab A. Pärl: «Mõned noored kehalise kasvatuse õppejõud suhtuvad arvestuse vastuvõtmisse liiga formaalselt. Nad ei vaata, kas üliõpilane on semestri kestel arenenud, vaid ainult seda, kas nõutud harjutused suudeti täita.»

Nagu selgub, ei ole mitmed probleemid ka 1975. aastal kaotanud oma aktuaalsust, ehkki lähenemisnurk võib olla muutunud. Tarvis on vaid enam pealehakkamist, sõna sekka ütlemist ja vähem käegalöömist.

Kehalise kasvatuse tunnid. Kus ja kuidas?

Selle küsimusega tülitasime kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhatajat **UNO SAHVAT.**

«Meie põhieesmärgiks on massispordi organiseerimine. Selleks oleme võtnud suuna tugevdada spordivaimu teaduskonniti: korraldada suusa- ja krossipäevi, kuhu koguneb kogu teaduskond, õhutada just teaduskonnasiseseid võistlusi. Igale teaduskonnale on määratud hooldusõppejõud ehk šefid, kes kannavad hoolt vastava teaduskonna sporditegevuse eest.

Kui kahel esimesel kursusel pöörame peatähelepanu ikkagi VTK-le, siis kolmanda-neljanda kursuse üliõpilastest loodame kasvatada järelkasvu tervisespordi instruktorite perele. Selleks püüame noorele anda minimaalseidki teadmisi sporditeooriast, et üliõpilasest kujuneks tulevikus oma töökohal sporditöö eestvedaja. Tõsi küll, teooria õpetamise osas ei maksa erilisi illusioone luua. Turska võib praadida nii palju kui tahes, lõhefileed sellest ikkagi ei saa . . .

Kehalise kasvatuse tundide läbiviimine on jõudnud kriitilise punktini. Tudengid nurisevad, et võimlemistunnid tekitavad «aknaid», on ebahuvitavad jne. Hea meelega tuleksime vastu, kui meil oleks ruume, kus tunde sobival kellaajal korraldada. Nii kukubki välja, et Mitšurini tänava kitsukesse võimlasse peame mahutama mitte viis inimest, mis oleks normaalne, vaid viisteist ja veel enam . . . Kelle tunnid on õhtuti, mängiksid meelsamini kasvõi poolpimedas vutti, et aga pääseda olude sunnil üsna ebahuvitavaks muutunud võimlatunnist.

Palju aitaks Gagarini tänava kompleksi väljaehitamine. Seal on korralikud duširuumid, võimla, jooksukrossiks ideaalne Tähtvere parkki on lähedal. Et kaarhalli paigaldamisest pidime juba loobuma, piisaks esialgu hoovi asfalteerimisest. See annaks meile kohe mitu palliplatsi juurde, kus võiks prožektorite valguselgi mängida.

Aastaid oleme võidelnud selle eest, et rajada ühiselamutesse sporditoad. Et tudeng ei otsiks ajaviidet mitte viinapitsist, vaid mängiks lauatennist, tõstaks sangpomme, võimleks . . . Ametiühing on nõus neid ruume inventariga sisustama. Ja ometi pole veel otsustest kaugemale jõutud. Tundub, et selle probleemi lahendamisest on ülikoolis huvitatud vaid kitsas entusiastide ring. Mõistagi peame arvestama ülikooli materiaaltehnilise baasi ja linna ehitusvõimsust, kuid paljude heade ideede seismajäämises tuleb siiski süüdistada mõnede asjaajajate inertsust.

Igatahes TPI-s ollakse mõtete ellurakendamise osas meist kaugel ees. Ka TPedI ja EPA on suutnud likvideerida raskused kehalise kasvatuse tundideks ja üliõpilaste iseseisvaks sportimiseks vajalike ruumide osas.»

Sportmängude kateedri õppejõud E. Kübarsepp, E. Ehaveer ja I. Kullam.

Ilmar Kullam korvpallist

Korvpalli erirühmad.

«Üldrühmad ei rahulda enam vajalikul määral. Eriti neid, kes on varem tõsisemalt korvpalliga tegelnud, ehkki mitte sedavõrd, et pääseksid ülikooli kahte esimesse meeskonda. Et anda üliõpilasele võimalus oma lemmikalaga tegelemiseks, komplekteerisimegi korvpallirühmad, igaühes umbes 15—18 inimest. Rühmad moodustasime iga teaduskonna parematest mängijatest, n.-ö. teaduskondade koondistena. Filoloogid ja ajaloolased, kelle hulgas on noormehi liialt vähe, lülitame teiste rühmade juurde. Arvestuse saamisel mingeid erilisi nõudmisi pole, otsustavateks teguriteks on endist viisi osavõtt ja VTK normatiivide täitmine. Treeninguajad pole ehk kõige sobivamad: et meil on kasutada keskkoolide võimlad, oleme sunnitud leppima üksnes hilisõhtuste aegadega.»

TRÜ esindusmeeskond.

«Sel aastal meile nimetamisväärselt jõude juurde ei tulnud. Võib arvestada kolme uut meest (kaks kehakultuurlast ja üks keemik). Kaitseridu tugevdavad EPA-st ületulnud Teet Laur ja Roman Noormets. Seevastu Kalle Ilves ja Andres Metsar kaitsevad nüüd Lihakombinaadi värve. Aleksei Tammiste äraminek Tallinnasse viibib üksnes korteriprobleemi lahendamise tõttu.»

Tartu «Kalev».

«Elame praegu üle põlvkondade vahetust. Eesmärgiks on sel hooajal kindlustada koht kõrgemas liigas. Suurest spordist lahkus 35-aastane Jaak Lipso, haige jalg segab Priit Tomsonit. Tema kaasalöömine on siiski tõenäoline. Küll aga jääb vähemalt esimese ringi mängudest eemale Jaak Salumets — põlveoperatsioon. Pärast vigastust pole senisajani suutnud oma vormi taastada Anatoli Krikun, nii et nooremad mehed astuvad talle juba üsna kannale. Kurvad on lood keskmängijatega. «Kalevi» korvpalliföderatsiooni jõupingutused tuua vennasvabariikidest mõni pikakasvuline mängija, kelle mängutase lubaks teda kohe lülitada «Kalevi» põhirivistusse, pole kandnud vilja. Koormat veavad algaval hooajal kolm keskmängijat: Filatov, Pokla ja Selke.

Taktikalisest küljest on raske midagi oluliselt muuta. Oma positsiooni võime parandada üksnes parema füüsilise ettevalmistuse abil.

Liidu koondisse pole praegusel hetkel küll ainsatki eestlast soovitada. Tammiste võimed vastaksid koondise tasemele, ent tema on seal kaotanud oma koha raske iseloomu tõttu.»

„Saavutada esimesest järgust paremaid tagajärgi!“

TRÜ kergejõustikusektsiooni esimehe vanemõpetaja **REIN AULE** abiga püüame heita pilku kergejõustiku olukorrale ülikoolis.

«Meie sektsiooni kuulub üle 400 liikme. Ometi peame nentima, et meistersportlasi on nende hulgas vaid üks — pärast Rein Tõru Kingisseppa siirdumist spordimeditsiini üliõpilane Boriss Tolmatšov. Tema oli ka rahvaste spartakiaadil meie edukaim võistleja, saavutades kümnevõistluses 11. koha. Kesine olukord tuleneb sellest, et me ei ole suutnud leida rahuldavat lahendust üliõpilase ja tippspordi vahekorrale. Individuaalplaani on õigus saada ainult NSV Liidu koondise kandidaatidel, individuaalgraafikust pole aga sportlased huvitatud. See kohustab tudengeid õppejõude ise taga ajama, nendega uute tähtaegade jms. suhtes kokku leppima. Enamasti on õppejõud sportlase soovidele vastu tulnud, kuid mitte alati. Ja mõista tuleb neidki. Normaalne oleks õppeaja pikendamine. Ka ühiselamus vajaks tippsportlane tavalisest pisut paremaid tingimusi.

Tippsport on tänapäeval jõudnud tasemeni — kes tahab midagi korda saata, peab ohverdama väga palju. Piltlikult öeldes, kui vanasti piisas 1.50 ületamisest, siis nüüd on latt tõstetud 2.20 kõrgusele. Tihti loobutakse ainuüksi kartusest selliste kõrguste ees, mitte uskudes oma võimetesse.

Meie vabariigi kergejõustiklastel on vähe stiimuleid. Maavõistlused Soomega on ära jäänud. Võistlusi, mis tõmbaksid kohale nii sportlasi kui pealtvaatajaid, peaaegu ei olegi. (Pealtvaatajaid pole sellepärast, et tagajärjed on nigelad, ja tagajärjed on nigelad sellepärast, et puuduvad pealtvaatajad!?) On loobutud auhindadest ja diplomitest. Pole siis ime, et näiteks Kunda karikavõistlustele koguneb alati nii palju nimekaid kergejõustiklasi (ilma et keegi käiks komandeeringuid nurumas), sest kundalased on välja pannud korralikud auhinnad.

Ei ole meil õigust kuulitõukajalt Rimma Plistkinalt nõuda 19-meetrist tagajärge, teades, et tal tuli elada Sillamäel kahetoalises korteris kuue inimesega . . . Nüüd asus Rimma küll elama pealinna, kuid ometi ei leitud talle sobivamat elamispaika kui Maardu, mis asub treeningupaigast 15—16 kilomeetri kaugusel. Käegalöömise meeleolu võivad süvendada ka lubatud välisreisid, mille ärajäämise kohta saabub teade alles siis, kui kõik kohvrid juba pakitud . . .

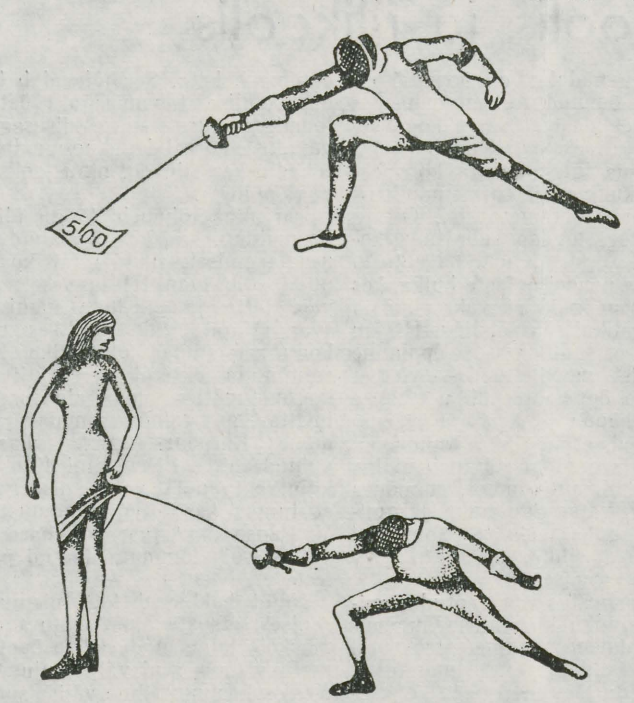

Mõnikord võib spordieetika leida ka sellise kehastuse.

Kõrvalseisjale tundub, et baaside osas on ülikooli kergejõustiklaste! kõik korras. Suvel on meil ju kasutada Kääriku ja oma staadion, talvel kilehall. Unustatakse, et talvise treeningu juurde peaksid igal juhul kuuluma pallimängud. Kilehallis selleks võimalust pole. Kingissepa tänava võimlas pole aga meile antud ainsatki tundi. Muidugi, mõistame täielikult sportmängijaid, kellel ilma võimlata poleks üldse midagi teha.

KES ON MEIE PARIMAD?

Esisprinteriks on kahtlemata Martin Kutmani õpilane Gennadi Organov. Kahjuks ei ole talle enam vastast Andres Lukast. Kevadel oli Andresel väga hea vorm, siis aga võttis ta Maarjamõisa haiglas mitu trepiastet korraga ja tulemuseks oli kips . . . Pärast seda on mehe moraal tublisti alla käinud: «10,0 ma nagunii ei jookse, kas jooksen 10,7 või 11,0, mis tähtsust sel on.» Omamoodi tuleb aru saada temastki — Arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse tudengina on aeg tõsisemalt mõelda meediku elukutsele.

Lootust andev olukord on nii meeste kui naiste kõrgushüppes. Mõlemaid rühmi treenib M. Kutman. Naiste edetabelit juhib Ü. Järvoja (1.75), 1.73 on kirjas H.-R. Rebasel ja värskel TRÜ tudengil M. Vakil, 1.70 T. Zirnaskil ja T. Lelovil.

Meestest annavad tooni Majandusteaduskonna üliõpilane M. Marastu (2.08), H. Vallimäe ja R. Rahnu (2.06), R. Kurbas (2.05) jt.

Distsipliinitundest jäi vajaka odaviskajal Kalju Mäel. Tulemuseks oli eksmatrikuleerimine. See erakordsete võimetega mees, kes sussides hüppab kõrgust 1.95, võinuks vabalt lennutada oda 80 meetri joone taha. Ka Rein Aarmal (treener M. Paama) on head eeldused, kuid perekonnaisana on tal üsna raske tippspordis püsida. Ka õppimine ei laabu Reinul kuigi hästi.

Kettaheitjatest kaotasime Kalev Külvi, kes pärast ülikooli lõpetamist asus Kohtla-Järvele elama. Loodame talle järglaseks kasvatada Ülo Zireli, kes on sellest sügisest TRÜ üliõpilane.

Tõkkejooksjatest väärib kiitust Sergei Arefjev, kes on põhimõtteline sportlane. Mees tahab teha ja teeb. Kümnevõistlejatest ootame tagajärgi 20-aastaselt Henn Vallimäelt. Kui Hennul oleks enam soont heitealadele, võiks ta koguda päris hea summa. Treener F. Kudu ütles kevadel noormehele, et kui ta sel hooajal kuuli üle 12 meetri ei tõuka, siis ta polegi õige kümnevõistleja. Selle ülesande Henn Vallimäe täitis.

Keskmaameestest on tublit tööd teinud Mihkel Konsa (800 meetrit 1.54,3-ga), kes koolipoisina ei pääsenud isegi kergejõustikukooli võistkonda. Et ka hiljem alustades võib kaugele jõuda, kinnitab niisamuti Õigusteaduskonna lõpetanud Mati Kartau tulek tänavu Eesti maratonimeistriks. Enne ülikooli polnud Mati üldse jooksmisega tegelnud.

Naiste heitealadel on I järk üksnes Saima Kõnnil ja Sirje Illakul. Kõrgushüppajate kõrval väärivad esiletõstmist veel keskmaajooksjad Maie ja Maret Kalle (treener A. Pisuke), Asta Jänese ja muidugi väsimatu Tiina Torop, kes vigastusele ja õppejõuametile vaatamata püsib vormis. Meie naissprinterite pere täienes tänavu tänu Irina Stehhinale, kelle isiklik rekord on 100 meetris 12,1.

ÜLDHINNANG

Meie kergejõustiklaste taset oleks ehk kõige objektiivsem hinnata NSV Liidu teiste kõrgkoolidega võrreldes, kus on enam-vähem samad tingimused. Paraku ei ole paralleelide tõmbamiseks võimalusi, sest meie üliõpilasi ei kutsuta üleliidulistele tudengite võistlustele. Põhjus: Eesti üliõpilased ei ole «Burevestniku» liikmed. Ent liiga paljude ühingute olemasolu meie tingimustes killustaks ilmselt kogu spordiliikumist.

On kurb, et TSIK-ist, kus ollakse harjutud väga heade õppimis- ja treeningutingimustega, tulevad ülikooli õppima vaid vähesed. Praeguse tasemega lööme vabariigis küll läbi (Eesti meistrivõistlustel kaotasime Tallinna koondisele kõige napimalt), kuid üleliidulisel areenil kaasarääkimiseks jääb sellest väheks. Ei saa öelda, et ülikoolis on kergejõustiku vastu huvi täiesti langenud, ehkki erilist vaimustust ka ei ole. Vaimustuse puudumist tõendab kasvõi see fakt, et Tartu treenerid peavad võistlustel osalema ka kohtunike rollis. Viimaseid pole lihtsalt kusagilt võtta. Mujal ei lubata treenereid võistluspaiga lähedussegi.

Esimese järgu sportlasi on meil praegu palju. See loob eeldused ja ühtlasi kohustab meid kõiki purustama tekkinud barjäär ning saavutama viimaks ka esimesest järgust paremaid tagajärgi!»

Lehekülje koostas M. KADASTIK

KÕIK ORIENTEERUMA

30. septembril on Tähtvere metsa lõunapoolsel serval start avatud kella 16—18 ja 1. oktoobril kella 10—12. Soodus on sõita linnaliini bussiga nr. 5 või 12 Betooni peatusesse — stardipaik asub sealt 1 km põhja suunas üle raudtee. Valikorienteerumise kontrollaeg 1 tund. Osavõtja toob võistkonnale punkti, kui selle aja jooksul läbib 3 kontrollpunkti (naised) või 5 kontrollpunkti (mehed).

Tulemused lähevad arvesse teaduskondadevahelisel spartakiaadil!

TRÜ spordiklubi.

dixi

Aime Taevere

Sellest ei räägita

... Taavet lõi autoukse mürtsudes kinni ja astus pikkade sammudega üle hoovi.

«Tädi Maimu, meil on uus auto! Me sõitsime terve Eesti läbi!» hõikas ta vasturuttavale perenaisele.

«Kõigepealt öeldakse ikka tere,» parandas papa poega. Taavet heitis isale rahulolematu pilgu, pigistas huuled kõvasti kokku ja peitis pihud selja taha. Tädi Maimu silmitses helesinist «Volgat» ja märkas auto uksel mingi asutuse tunnusmärkidena valgeid tähti «SK». Ebalev naeratus suul, tõstis ta Taaveti sülle. Koos hakati toa poole astuma.

... «Onu, mis sa nüüd teed, me pidime ju vähke püüdma minema?» tammub Taavet ümber onu ja suure emaileeritud pesukausi, milles krabistavad imelikud sõrgadega loomakesed.

«Kuss, ära sa nii kõvasti laiuta, naabrid kuulevad,» sosistab peremees, «vähid on juba püütud, varsti hakkad neid sööma.»

«No see on juba teine jutt,» venitab Taavet, rõhutades eriti sõnu «see» ja «teine».

«Eks, isa, meie sinuga saame kõige suuremad vähid? Lähme ruttu tuppa, muidu teised söövad eest ära, »nõuab poiss.

«Oota nüüd, pojake,» on isa veidi nõutu, «vähid pole veel keemagi pandud.»

... Taavet piidleb silmanurgast pikkade juustega võõrast onu ja sikutab oma helekollaseid kummikuid jalast ära. Seejärel asub Taavet siniseid määrdunud dressipükse maha tirima ja silmad jäävad justkui naelutatult kinni võõra onu teksadele. Onu aga vaikib. Taavet pigistab läbi hammaste: «Mul on nii palju kodinaid, aga pole ühte korralikku teksaülikondagi!» Pikajuukseline onu muigab: «Vaat, siis on küll kehvasti!» Taaveti süda ei saa rahu: «Noh, need ühed teksapüksid on küll, noh need, mis paps Soomest tõi, aga ülikonda pole ikkagi!»

«Kas sa käid lasteaias,» pärib onu.

«Mhmh!»

«On sul palju sõpru?»

«Mõned ikka on. Rein enne ei olnud, nüüd on tema ka.»

«Kuidas siis Rein su sõbraks sai?»

«Enne me ei sallinud teineteist, temal on ka palju ägedaid Jaapani mänguasju. Aga siis ta tõi mulle mitu korda närimiskummi ja ühel päeval kommi ka. Siis ma ütlesingi talle, et nüüd oled sa mu sõber.»

«??»

«Aga kas sina käid tööl?»

«Ei, ma õpin ülikoolis.»

«Kas sina oled siis ka loll?»

«Miks loll?»

«Minu ema ütleb tihti, kui töölt koju tuleb, et teda on need lollid üliõpilased juba ära tüüdanud.»

«On su ema õpetaja?»

«Ei, ta on õppejõud. Pedagoogilises Instituudis. No lähme nüüd vähke sööma.»

Mati Undi *come back* teatrisse

Kuidas Sulle meeldiks niisugune pealkiri?

See pole päris täpne, tegelikult olen ma teatriga alati mingil kombel seotud olnud — nii praktiliselt kui mõtteis. Ainult nüüd on see taas ametliku vormistuse leidnud.

Noorsooteatrist on mitme lehe veergudel vist kõik öeldud?

Ehk mõned stseenipealkirjad «Good-bye, baby'st»: «Sõnad lähevad lahku tegudest», «Oidipus lahkub nümf Calypsost», «Naine kaotab häbitunde», «Õpilane lahkub koolist», «Parsifal lahkub nõiutud riigist», «Näitleja kaotab pea», «Publik lahkub saalist», «Che Guevara lahkub Kuubalt». Muide, et tükk peab oktoobris käiku minema, valmiv saal aga vist ei lähe, siis on väga tõenäoline, et esietendus toimub Tartu publikule. Ka näärikava püüame viia uutele alustele. Nii-öelda «lapse rinnal nutmise» asemel kavatseme olla didaktilised. Kõne alla võiksid tulla küsimused nagu «Kust tulevad lapsed?», «Kust tuleb lisaväärtus?» jne. Uueks muusikaala juhatajaks tuleb Olev Ehala. Nagu näha, on teater suuresti reorganiseeritud.

Kuidas väljendada selle kõige sihti?

Noorsooteatril võiks olla oma tähendus.

Ainuüksi ülikoolis tegutseb mitteametlikel andmetel neli truppi. Kuidas seda seletada?

Meie rahvas on vist alati teatrihaige olnud. Teise põhjusena selles buumis näen tendentsi teatri edasisele demokratiseerumisele. Nagu biitmuusika tõi kaasa suure hulga aktiivselt musitseerivaid gruppe, on teatergi jõudnud sinnamaale, et paljud hakkavad seda ise tegema.

Kas kirjutad praegu ainult lava jaoks?

Ilmselt küll. Kevade poole kavatsen muud — midagi vabamas vormis, range kompositsioonita.

Kuidas hindad asjaolu, et «Via regiast» on ilmunud vähemalt kolm paroodiat?

Igal juhul on see huvitav, ehkki nad ei meeldi mulle eriti, välja arvatud Martin Leepra oma. Ülejäänutest ma ei taipa, mida nad taotlevad.

Ja viimane küsimus: Mida arvata «Sirbi» artiklist meie filmide ning nende tegijate kohta?

On riike, kus muu kõrge kultuuri kõrval puudub filmitööstus, liiati kui stsenaristid ei taha kirjutada ja režissöörid ei taha lavastada nagu meil. Igal juhul pole selleks vaja spetsiaalset stuudiot. Filme võiks toota näiteks «Vanemuine».

Ja siis tuli väike Andres, kes oli äsja naasnud võtetelt (M. Soosaare film E. Viiraltist)

M. MUTT

Filmikommentaar

Õnneseen kohvis

Malcolm McDowell filmis «Oo, õnneseen!»

«... igaüks meist püüab otsida võimalust teha karjääri, kõigil meil on selleks võrdsed šansid, ainult juhus otsustab kõik, oska vaid kinni püüda see õige ...»

Nii lauldakse laulus ja filmis —
O Lucky Man, O Lucky Man,
O Lucky Man!

Kohviistanduses raiutakse töölisel käelabad otsast, sest ta varastas oma tarbeks kohvi. Oma tarbeks.

Noor inimene astub ellu. O m a ellu. Täis elurõõmu ja töötahet. Ning kui palutakse naeratada, saab Michael Travis sellega suurepäraselt hakkama. Maailma võluvaim naeratus! See aga tähendab edu karjääris ning eelkõige — raha. Mick Travis on noor, temas on jõudu ning esimene jõuproov leiab aset enne teeleminekut provintsi, et ajada sirgeks firma sassiläinud asjaajamine. Visiit bossi juurde, traditsiooniline kohv ja mehelikkuse proov kivist asemel. (Sa, mu poiss, pead kõigeks valmis olema. Hiljem, hiljem tulevad sulgvoodid ja siidtekid!) Mick tuleb situatsioonist auga välja ja juba ta kihutabki teel. Ümber ilus loodus, taustaks jutt vana hea Inglismaa tervisest. Tore suvi, tore elu. Oma elu. Äkki — avarii. Ning Mick mõistab kahte asja: esiteks — ära kihuta kohe algul nagu meeletu, ja teiseks — ära lopi oma nina igale poole. Töö on töö ja lõbu on lõbu — aga Mick tahab tabada kaks kärbest ühe hoobiga. Sellepärast ta võtabki vastu kohaliku ärimehe ettepaneku osaleda lokaalses *party*'s. Odüsseuslik rännak algab: hotelli tagaukse kaudu välja, mööda kõrvaltänavaid klubisse, kus juba käibki suur pidu. Mickile pakutakse politseišefi naist, prokuröri naist, panga direktori naist ... Samal ajal selgub ka, miks Micki eelkäija Oswald oli põgenenud. Põhjus — altkäemaksud, intriigid, korruptsioon, santaaž (kui sina ei võta meie viskit, ei taha meie ka sinu kohvi jne.). Travis jõuab koju purupurjus, kaenlas kast viskit. Esimene samm teel õnne poole oli astutud! Kuid pidu polnud veel lõppenud — voodis ootas Micki võluv pansionipidajanna, kes öö jooksul jõudis oma uuele kliendile ära rääkida kogu väikelinna klatši.

Mick ei mõista siis veel, et hommikune telefonikõne oli pääsemine ämblikuvõrgust, kuhu ta ise oleks ennast üha tugevamini mässinud.

Jälle sõit, ilmateated, kaunis loodus. Idüllile teevad lõpu sõdurid, kes viivad Micki ülekuulamisele. Elektrivool, peksmine. Kõik muutub ja kordub! Heasüdamlikult torisev koristaja päästab «kurjategija» lahti ning Mick spurdib. Sest teised ka spurdivad. Saastumisoht! Plahvatused, ja korraga avastab Travis end imeilusalt Soti aasalt. Ojake vuliseb, linnud laulavad, puud kohisevad. Kui kaunis! Taamal näeb ta väikest kirikut, mille uksel seisab madonna-silmadega naine. Neitsi Maarja, kelles võib siiski ära tunda endise kohvifirma reklaamišefi. (Meil kõigil on elus palju rolle, täna üks, homme teine ...)

Järgneb seiklus kahtlase väärtusega kliinikus, kus uuritakse inimese (taand) arengut. Nii vaesed kui rikkad müüvad oma keha, võib-olla sensatsioonihimust. Viimasel hetkel enne steriliseerimist õnnestub Travisel põgeneda ning juhuslikult (?) satub ta Alan Price'i ansambliga ühte autosse. Tagaistmel võtab võluv Patricia ta riidest lahti ning umbes viie minuti jooksul korrutab Mick mõttetult: kohvi, kohvi ...

Karjäär «suures bisnisis» on peadpööritav, niisama kiire kui tõus tippu, on ka langemine. Kuid ega vangla nii kole olegi, sest ees ootab juba mitu tuttavat (kliiniku peaarst jt.).

Mick Travis, East End'is. Taas algab kõik otsast peale. («Igaühel on võimalus ...») Mick kutsub neid õnnetuid paljasjalgseid vennastuma, mõistma, aitama üksteist. (Tagaplaanil loosung «Revolutsioon on oopium töölisklassile»). Kuid teda ei mõisteta, ei taheta mõista, sest elu on õpetanud hoopis muud. Micki pihta lendavad kaikad, käratsev näljaste jõuk ajab teda mööda tänavaid taga, Est End'is algab mäss — kõik, mis ette jääb, purustatakse. Mick Travis — õnneseen — põgeneb, põgeneb oma saatuse eest. Kuid oh õnnetust — ta kukub auku. Mickile sülitatakse pähe, lõpuks visatakse takkajärele tünne, laudu, kõiksugu prahti.

Epiloog — Mick Travisest saab jälle täht. Tal vedas, ta oli üks vähestest, väljavalitu. Nüüd ei osanud ta enam naeratada, kuid tulevase filmi režissöör (Lindsay Anderson) lööb teda näkku. Viril naeratus, aga löömises on midagi sümboolset, võib-olla see annabki võtme kogu filmi mõistmiseks. Kõik keerlevad metsikus tantsuviisis, aeg lendab, homme pole me enam need, kes me oleme täna ...

Enne filmi esietendust on Lindsay Anderson öelnud järgmised programmilised sõnad:

«Me muutume kõrvalseisjaiks, satume umbtänavasse, sest me ei mõista niisuguseid filme teha, mis tõelist Suurbritanniat näitavad ... Ma usun, et publik, eelkõige noorsugu, on rahul selle üle, et «O Lucky Man» ütleb talle tõtt meie elust, mida ajakirjandus, televisioon ja poliitika hoolikalt varjavad ...

Ma tahan seepärast tõestada, et ka Inglismaal võib häid filme vändata.»

... Igaüks meist püüab otsida võimalust teha karjääri, kõigil meil on selleks võrdsed šansid, ainult juhus otsustab kõik, oska vaid kinni püüda see õige ...

Niisiis, «O Lucky Man» on psühholoogiline film. Anderson on kasutanud mitmeid kujundeid: näiteks õun sümboliseerib teadasaamist, kogemuse omandamist; sel ajal kui politseinikud kannavad autosse varastatud asju, tuleb autoraadiost jumalateenistus, tsiteeritakse piiblit; režissööri kuju toomisega filmi näitab Lindsay Anderson, et tema on «mängu» juht(tegelikult juhib aga mängu keegi nähtamatu); õhupallide püüdmine epiloogis sümboliseerib tühja tuule tagaajamist jne.

Lindsay Andersoni käesolev film on terav totalitaarse ühiskonna kriitika, kuid peale selle on režissöör käsitlenud ka olulisi eetilisi probleeme. Kas meie, üliõpilased, o m a e l l u astujad, oskame leida sellest filmist õpetlikku enestegi tuleviku tarbeks?! Soov meil selleks igatahes näikse olevat, seda kinnitas filmi menu Tartus.

MART TAEVERE

Toimetuselt: õnnitleme meie tublisid kaastöölisi Aime Korts-Taeveret ja Mart Taeveret abiellumise puhul!

olnust

Selles rubriigis avaldatakse eeskätt ülikooli õppejõudude mälestusi ning ajaloolisi ülevaateid. Need on osalt intervjuud, osalt — loodetavasti — iseseisvad kirjutised.

Siinse intervjuu mõistmiseks: eksaminõudeid ei ole esitatud rangelt ühe programmi järgi. Eksaminõuete areng klassikalises filoloogias ning selle eriala õpetamise ajalugu vajavad omaette uurimist.

JUTUSTAB DOTS. R. KLEIS

Klassikalise filoloogia õpetamisest Tartu ülikoolis

Poliitikategelasena lahkus ta Tartust varsti ning valiti Rootsis senaatoriks. Ta avaldas mitmeid töid, kuid polnud teadlasena eriti nimekas. Ent on siiski meeles, kuidas ta ainesse sisse elas ja oli Horatiust lugedes otse pisarateni liigutatud. Tema järel tuli õppejõuks prof. Wilhelm Süss (1882— ?), kes oli 1916—1923 töötanud Leipzigi ülikooli professorina ning läks siit 1934. a. Giessenisse. Ta oli nimekas teadlane, kelle töödest tuleks mainida saksakeelset uurimust «Aristophanes ja järelmaailm» (1911). Muuseas avaldas ta 1928. a. uurimuse prof. C. Morgensternist. Kumbki professor luges saksa keeles. Kreeka filoloogiat õpetas Pärtel Haliste (1890—1943(?)) 1919—1925 dotsendina, 1925—1937 professori kohusetäitjana ja 1937. a. peale erakorralise professorina. Ta oli lõpetanud Petrogradi ülikooli 1. järgu diplomiga (vastas umbes kandidaadikraadile) ning valmistus sealsamas 1916—1918 professori kutseks.

Alates 1919. a. oli ülikooli filosoofiateaduskonnas kaks asjaomast õppetooli: üks klassikalise, eriti kreeka filoloogia, teine klassikalise, eriti ladina filoloogia professuur. Lisaks kahele professorile töötasid veel ladina ja kreeka keele lektorid. Kõigil humanitaaraladel ja arstiteaduskonnas tuli sooritada eeleksam ladina keeles, ladina filoloogidel oli see soovitatav. Kreeka keele lektorikursuse eksam sooritati kreeka filoloogia erialal.

Aineid võis õppida kolmes ulatuses: *approbatur* e. alamaste, *cum laude approbatur* e. keskaste ja *laudatur* e. ülemaste. Neist andis esimene 1, teine 2 ning kolmas 3 punkti ja ülikooli tulles tuli valida õppeained selliselt, et kokku oleks saadud neljast ainest vähemalt 7 punkti. Harilikult valiti aineid 8 punkti, harva suuremas ulatuses. Teaduskonna õppekavas olid soovitatavad ainekombinatsioonid märgitud, kuid neid võis ka muuta. Nii näiteks oli ladina filoloogias võimalik selline kombinatsioon: ladina filoloogia ülemastmes, kreeka filoloogia ja üldine ajalugu keskastmes ning filosoofia alamastmes. Kes taotles õpetaja kutset, pidi arvestama, et ladina keele õpetamine keskkoolis — u. 10 tundi nädalas — ei andnud normtunde (18) välja ja selle tõttu tuli tal valida sobiv ainekombinatsioon. Igas aines oli 3 eksamit. Ülemastme eksam eeldas, et samas aines on sooritatud ka alam- ja keskastme eksamid. See suunas üliõpilast oma peaspetsiaalsusega pidevalt tegelema. Peale selle tuli osa võtta astmeprogrammile vastavalt proseminaridest ja seminaridest (nüüdsest eriseminarist).

Ladina filoloogiat õpetas aastail 1919—1922 Rootsi professor Johan Bergman (1864— ?), kes töötas ühtlasi ka klassikalise arheoloogia professorina.

Eeleksam ladina keeles nõudis grammatika, eeskätt morfoloogia ja süntaksi oluliste joonte tundmist ning ladinakeelse teksti rahuldavat tõlkimisoskust suusõnaliselt ja kirjalikult /75 lk. proosat, 600 värssi luulet/. Vahetult erialas õppisid klassikalised filoloogid tundma autoreid ning mitmesuguseid osi vastavast keelest ning kirjandusest. Mõnikord võeti eri analüüsiks käsile mõni üksikautor. Täpsed nõuded, mis aja jooksul mõnevõrra muutusid, on muide tolleaegseis programmides fikseeritud. Näiteks eeldas ladina filoloogia alamastme läbimine Cicero, Liviuse, Tacituse, Vergiliuse, Horatiuse ja Ovidiuse mõnede teoste sõnastikuta tõlkimisoskust, samuti ladina keele deskriptiivse grammatika põhjalikku tundmist. Proseminarist tuli osa võtta 2 semestrit, ühel toimusid stilistilised harjutused, teisel tutvuti tekstikriitika algmetega.

Keskastmes lisandusid sellele Seneca, Plinius, Terentius, Plautus, eraldi lüürika ning ajalooline grammatika. Tuli osata tõlkida sõnastikuta eestikeelset teksti ladina keelde. Ülemastme lektüür sisaldas «Ars poetica», Quintilianuse, Gaiuse, Petroniuse või Apuleiuse teoseid. Ühtlasi oli nõutav kreeka filoloogia eksam vähemalt alamastme ulatuses. Kreeka filoloogia alamaste eeldas samal ajal näiteks Homerose (5 laulu), Platoni, Xenophoni tundmist, kreeka keele deskriptiivse grammatika tundmist ning osavõttu proseminarist (1 semester). Keskaste eeldas peale selle Homeroselt veel 5 laulu, Sophoklese (2 tragöödiat), Herodotose teoste tundmist, kirjalikku tõlketööd eesti keelest kreeka keelde ja osavõttu proseminarist 2 semestrit. Ülemastme eksam nõudis Aischylose, Euripidese, Aristophanese ning Aristotelese «Poeetika» lugemist ning vilumust kergemate proosatekstide tõlkimisel ja 2 semestrit osavõttu seminaridest. Analoogiliselt ladina filoloogiale oli ülemastmes nõutav ladina filoloogia eksam vähemalt alamastme ulatuses. Minu eksamil näiteks oli küsimusi lektüürist u. 10 autori ulatuses, pool proosast, pool luulest. Üks autoreist oli Tacitus, kes on üsna napisõnaline ja kellega pidin seetõttu kõvasti tööd tegema.

Sõjajärgseil aastail oli klassikalise filoloogia juhtivaks õppejõuks v.-õp. Karl Reitav (1897—1961), erialalt küll romanist, kes aga luges näiteks ladina autoreid vabalt ning oli teatavasti August Annistile Homerose eeposte tõlkimisel redigeerijaks. 1952. a. aga vastuvõtt klassikalise filoloogia erialale lõpetati, sest keskkoolide programmides ladina keel kohustuslikuna kadus ning sealtpeale kuulub ta vaid meditsiinikoolide ning ülikooli õppekavva. Ajuti on ladina keelt õpetatud ka mõnes keskkoolis. Ülikoolis on ladina keel ainult elementaarkursusena. Küll aga õppis kokku 6 üliõpilast 1960. aastail klassikalist filoloogiat individuaalprogrammi alusel.

Ka praegu on mitu filoloogi, kes õpivad võõrkeelte kateedri õppejõudude juures klassikalisi keeli: ladina keelt üldkursusele täienduseks, kreeka keelt elementaarkursuses. Neid võiks olla rohkem, eriti on see soovitav kreeka keele osas, sest selle keele oskajaid on vabariigis vaid pool tosinat.

Üles kirjutanud
PEETER OLESK

NONSTOP FOLKIST PURUKUMIPOPINI

Mart Kadastik

Marion Rung

Ehkki oleme tutvustanud juba paljusid soome poptähti, ei leia me nende hulgast momendi vaieldamatult populaarseimat lauljat. Pole kahtlust, et armastatuim laulja Soomes on praegu Marion Rung ehk lihtsalt Marion. Kogu Soome laulis tänavu suvel ja laulab seniajani tema esitatud Rauno Lehtise pala «El Bimbo». (Eesti Raadiost võib sama laulu kuulda H. Tamme ettekandes.)

Marioni tähelend algas 1973. aastal, mil ta Luksemburgis peetud «Eurovisioni» lauluvõistlusel saavutas jällegi Rauno Lehtise palaga «Tom, Tom, Tom» 17 maa lauljate konkurentsis hinnatava 6. koha. Nii kõrgele polnud varem ükski soome laulja küündinud.

Uut edu saavutas Marion tänavu kevadel Tokios traditsioonilisel *World Popular Song Festival*'il. 12 000 pealtvaataja kaasaelamisel võitis Marion parimale lauljale määratud preemia. Lauluks, mis Marionile esikoha tõi, oli «Päikesesilmad». Autoriks loomulikult Rauno Lehtinen, kellega Marionil on suurepärane koostöö. Tokios võidetud esikoht tõstis esmakordselt popmuusika ajaloos ka soomlaste eneseuhkust, sest Marionist jäid tahapoole sellised tähed, keda soomlased tavaliselt ise matkivad. Teiste hulgas Demis Roussos. Tõsi küll, lauluvõistlustel ei saa esinejaid mõõta sentimeetrite ega sekunditega, mistõttu igasugune järjestus on ikkagi tinglik ja vähem või rohkem subjektiivsele maitsele allutatud.

Marioni eeskujudeks on Liza Minnelli ja Shirley Bassey. Esimesed karid ülemaailmse kuulsuse võitmisel on Marion juba ületanud: teda on kutsutud tegema plaadistusi Inglismaale ja Saksa FV-sse. Vaid vähestele soomlastele on osaks langenud selline au. Marion on samuti sooritanud kontsertreise Euroopas ja kõikjal on teda seni hästi vastu võetud. Esinemiste võtmeks on ikka veel «El Bimbo».

«El Bimbo» ei väsita mind kunagi. Vastupidi, alles nüüd olen hakanud tunnetama selle laulu tõelisi väärtusi,» kõneleb heledajuukseline Marion.

Lauljatar kirjutab ka luuletusi, kuid armastust laulmise vastu ei suuda varjutada ükski teine harrastus (kõne alla tuleksid ehk ainult autod). Kui Marionilt küsiti, kes ta oleks, kui poleks võimalik olla laulja, vastas ta otsekoheselt: «Kuidas pole võimalik? Oleksin ikkagi laulja. Kui just mitte kontsertlaulja, siis kusagil tagasihoidlikus restoranis laulaksin ikka ...»

Rauno Lehtinen

Suured teened Marion Rungi peadpööritavas edus on Rauno Lehtisel, väljapaistvaimal soome kerge muusika heliloojal. Rauno Lehtise ema on poja kohta öelnud: «Musikaalne on Rauno ikka olnud. Arstki tõdes sünnitusmajas, et tore poiss ja hea lauluhääl.»

Rauno (Soome ajakirjanduses lihtsalt Rane) on perekonna ainus laps. Juba 5-aastasena Tamperes ilmutas ta orkestrijuhi võimeid: organiseeris külapoiste «kapelli», kes oma lugusid esitas pikkuse järjekorda rivistatult küla keskplatsil. 12-aastaselt oskas Rane vabalt klaverit, 16-aastaselt viiulit mängida. Järgnesid mandoliin, saksofon jne. Nüüd ei ole enam instrumenti, mida Rauno ei oskaks mängida. Kõik eelnev näitab ilmekalt, et suurepäraseks heliloojaks ja dirigendiks saab eeskätt see, kes on ka hea pilimees.

Maailmamuusikasse on Rauno Lehtinen jäädvustanud oma nime mitte niivõrd «El Bimbo» kui «Letkise» autorina. 1963. aastal vallutas «Letkis» kõik Pariisi soliidsemad restoranid, aasta hiljem kujunes see kogu Euroopas moetantsuks. «Letkis» on laul, tänu millele Katri Helena sai endale aastaid tagasi Tokios esinedes tuhandeid austajaid. Ja on kummaline, et Soomes ei tihatud pikka aega seda lihtlabasena tunduvat palakest esindusrestoranides mängida ... Alles siis, kui letkis oli välismaal muutunud juba üldnimeks, soome kerge muusika visiitkaardiks, lõi selle kuulsus lõplikult särama ka Soomes.

Soomlased on üldiselt arad lootma sellele, et nende toodang pääseb maailmaturule. Seepärast on nad meeldivalt üllatatud, kuuldes, et letkist teatakse mujalgi väga hästi. Soomlased ise on välja arvutanud, et aastatel 1965—1968 võis Nõukogude raadiosaatejaamadest kuulata letkist ühtekokku üle 60 korra päevas. Ühtlasi olevat Rauno Lehtise «Letkis» ainus Lääne heliloojа muusikapala, mida on esitatud Moskva Punasel väljakul 1. mai rongkäigul. See kanti ette 1965. aastal 1000-mehelise orkestri ja 1000 tantsija poolt (ajakiri «Katso», juuli 1975).

1966. aastast on Rauno Lehtinen Mainos TV orkestri dirigent. Ehkki aega jääb napiks, on Rauno löökpillugude kirjutamisel erakordselt produktiivne. Teda võib pidada «Eurovisioni» lauluvõistluse veteraniks. Peale Marioni Luksemburgis esitatud «Tom, Tom, Tom'i» esindas 1971. aastal Dublinis Soomet Markku Aro Lehtise lauluga «Tee uude». 1975. aastal Stokholmis kõlas Rauno uus laul Tapani Kansa ettekandes, kuid sedapuhku üsna edutult.

«Elu koosnebki võitudest ja kaotustest,» kommenteerib Rauno Lehtinen optimistlikult. Ja optimist on Rauno tõepoolest, sest paljudes tema viimase aja töödes korduvad just päikese, naeratuse, hea tuju jms. teemad. Talle on isegi ette heidetud, et tema lauludes puudub elu sügav kriitiline käsitlus. Rauno Lehtinen vastab seepeale niiviisi: «Liialt paljud laulud on tänapäeval hädalduslaulud, usk elusse puudub. Sellest ei ole kunagi mingit kasu, kui jääd oma viletsuse üle mõtisklema ja ootama abi vaid teistelt. Minu laulude mõte on selles, et inimene ise võib mõjutada oma päevade õnnestumist.»

Kevadel Marionile Tokios esikoha toonud laulu «Päikesesilmad» mõte tuleb ilmsiks ridades: *Silmad päikeselised võivad minu meelt muuta, õnnelikke päevi toovad nad endaga kaasa.*

Kuid kõik päevad ei ole siiski ühtviisi õnnelikud. Raskeks löögiks nii Rauno Lehtisele kui kogu Soome muusikasõpradele oli Georg Otsa surm. Veel ajakirja «Katso» juulikuu numbris sõnas Rauno Lehtinen, et selle suve oodatumaid päevi on augusti lõpul Helsingis toimuv Georg Otsa kontsert, kus Rauno Lehtise orkestril on «au kuulsat eesti lauljat saata». Ei teatud siis veel Soomemaal, kui ränk haigus on murdmas meest, kelle loomingut on raske piiritleda ühegi žanriga, kelle lauluta on mõeldamatu mitte ainult eesti, vaid ka soome muusikamaailm.

(Lõpp)

Uus elamurajoon Helsingis. E. Saki foto.

Las jääda kõik, mis hea

(7 kildu esimesest kuust ülikoolis)

Kuus valget sammast; massiivne paraaduks, millest voolab sisse palju rahvast, suurem hulk nendest tütarlapsed; tihedalt täiskiilutud aula ja rahvast jätkub veel rõdulegi; presiidium, kus istuvad nii keskealised kui ka hallipäised mehed ja paar naist; tuuakse sisse ülikooli lipp ja algavad tervitussõnad ...

Sellisena võtab vastset üliõpilast 1. septembril vastu Tartu alma mater *— kõrgkool, mille sisseastumiseksamitele ilmub aasta-aastalt järjest rohkem noori.*

* * *

Esimene kursusekoosolek, kus püüan meelde jätta kõiki, kellega koos tuleb käia viis aastat loengutel ja kellega koos korraldame ühiseid üritusi. Valime kursuse kolmiku, õieti küll meie kursuse hooldaja teeb ettepanekud ja meie toetame teda.

* * *

Aga õhtul klubis jääkski käimata, sest ega nõrgal tütarlapsel ole ju niipalju jõudu kui mitu aastat vanemal noormehel. Nii me tulemegi tagasi ühiselamusse ja õmbleme koos akende jaoks täpilised kardinad, lauale täpilise laudlina. Tuba muutus kohe rõõmsamaks. Ühes temaga ka meie.

* * *

Esimene loeng — NLKP ajalugu. Paar sõna õppejõu poolt sissejuhatuseks ja kaks tundi kibekiiret konspekteerimist. Ringauditooriumist väljusime ringikäiva peaga (narodnikud, Lavrov, proletariaat, «Mis teha») ja valusa käega.

* * *

Juba paari päevaga on kasvanud vajaliku kirjanduse nimekiri õige pikaks. Registreerin end lugejaks Toome raamatukogus, mille fuajees on kohutanud mind vaikivad muusad. Soovisedeleid saab terve peotäis ja nii tulengi raamatukogust välja tundega, et selle kohutavalt palju tegemise jaoks aega peaaegu ei jätkugi. Harjumine õhtupoolse vahetusegagi pole kerge.

* * *

Viimaks ometi, kahenädalase loengutel käimise järel oleme nendega juba peaaegu harjunud. Ainult dots. H. Palametsa kuulates imestame, et ajalugu võib ikka tõesti huvitav olla. Kellelgi meist poleks ju tulnud pähe võrrelda ühiskonna arengu pikkust näiteks Tallinna ja Tartu vahelise maaga.

* * *

Lõpuks toimub ka meie esimene kursuseõhtu. Meid võtavad vastu muusikahelid. Tuju muutub kohe paremaks. Algul oleme ikka vaiksed küll, «amorpost» töötab tagasihoidlikult ning elavneme alles siis, kui Anne teeb ettepaneku istuda nii, et igaüks teist näeks. Raimu on külla kutsunud sõbra koos kitarriga. Meil on veel teinegi külaline, samuti laulumees. Kuulame vaikides Jürit, Siirit ja Toivot, vahepeal laulame ka ise kaasa. Üksteisest teame siiski veel väga vähe, seepärast ongi «tikumäng» teretulnud.

Enne lahkumist tahame veel kord üheskoos laulda. Kaua mõtleme, mida, ja siis kõlabki: «Las jääda kõik, mis hea ...»

VELVE LEPIKOV,
eesti fil. I k.

Algab taidluskonkurss!

Sel aastal toimub neid kaks: sügissemestril esimeste kursuste vaheline ja kevadsemestril teaduskondadevaheline. Esimese tulemused lähevad arvesse teaduskondade lõpliku järjestuse määramisel 1976. a. märtsis-aprillis.

Esimestel kursustel peetakse konkursid oktoobris-novembris (näiteks kursuseõhtul). Programmi vaatab läbi teaduskonnasisene 3- kuni 5-liikmeline žürii, kes valib välja küpsemad etteasted üle-ülikoolilisele esimeste kursuste konkursile. See toimub klubiõhtutel suure žürii ees novembri lõpus. Pärast edukat kursusekonkurssi on vaja TRÜ a/ü.-komiteesse esitada klubis ettekandmisele tulev kava (ära näidata pala nimetus, autorid, esitaja, kestus). Teaduskondadevaheline konkurss toimub sama skeemi kohaselt.

Mida soovime näha? Kõike. Abi ja nõu saate ka TRÜ klubist.

Konkursside korraldamise eest vastutavad organiseerimiskomisjonid. Klubiõhtute ajad täpsustatakse vastavate funktsionääride kaudu.

Head pealehakkamist!

TRÜ a/ü. kultuurikomisjon.

Armeenia luulet armeenlastelt

Armeenlane on kitsi kiitust jagama. Väheseid enda seast nimetavad nad varpetideks — meistriteks. Üks neist oli AVETIKH ISAHAKJAN (31. oktoobril saab tema sünnist 100 aastat).

Esmaspäeval kell 22 kuulakem aulas tema luulet Leninakani Riikliku Draamateatri näitlejatelt.

Pääsmed komsomolikomitees.

Vastuseks ühele kirjale

(vt. «Toimetuse postist», «TRÜ» nr. 35)

Lp. arst N. E.!

Eelmisel reedel meie lehte lugedes üllatusid vist kõik Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilased. Teie nördimusega kirjutatud kiri tuli ootamatusena. 9. septembrist oli möödas 10 päeva, aga keegi polnud kuulnud midagi «kadumaläinud, võiks öelda ka, et varastatud» rahakotist 38 rublaga. Esmaspäeval (s. o. 22. sept.) loengul püüdsime asja arutada. Püüdsime — kursusevanem pöördus täiendusarsti N. E. poole ning palus juhtunut lähemalt seletada. Täiendusarst N. E. aga lükkas meie poolt pakutud abi tagasi, sest teda polnudki kohal. Keegi ei teadnud midagi täpsemalt. Ka järgmisel päeval mitte. Meie kommentaarid:

«Oleme kuues aasta ülikoolis. Siiani pole loengute ajal, kus kohal vaid meie kursus, kelleltki midagi varastatud.»

«Kõigil stipid kotis, ise käime vaheajal väljas suitsu tõmbamas — kõik alles jäänud.»

«N. E. pole ka ise kindel, kas läks kaduma või varastati. Võib-olla oli juba enne meie loengut kadunud?»

«Miks ei räägitud kogu lugu enne meile — kasvõi öeldud otse välja, et meie varastasime. Aga ei — kohe lehte, mida loeb kogu ülikool ja rohkemgi.»

«Täiendusarstid istuvad enamikus ikka kõik tagumises reas, vaheajalgi jäävad paljud neist paigale. Neid on näha, üksteist nad nägupidi vähemalt vahest teavad. Kas siis keegi ei märganud, kui mõni üliõpilane läks võõra käekoti kallale?»

«Ja miks jäi sm. N. E. anonüümseks? Me ei tea nüüd sedagi, kellega juhtunut arutada. Hulgakesi oleksime ehk väljapääsu leidnud.»

Kogu kursust ja igaüht neist üksikulti on häbistatud väga suure auditooriumi ees. Kas me olime selle tõesti ära teeninud? «Kes tunneb end sellest loost puudutatuna, ärgu kaotagu pead. On aega veel kõike heaks teha (....),» kirjutate Teie.

Kuid mida ja kuidas meil siin heaks teha?

Kursuse nimel
ELLEN GRUNTAL

ÜTÜ

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi avakoosolekul kuulati L. Priimäe ettekannet «Hedda Gabler» ning juhatuse aruannet. Uues juhatuses valiti esimeheks P. Olesk (eesti fil. IV), abiesimeesteks M. Prinits (eesti fil. IV), ja R. Hanson (eesti fil. I), sekretärideks S. Mägar (eesti fil. IV) ning M. Mõistlik (eesti fil. III).

TRÜ KLUBI

12. oktoobril kell 20 toimub EÜE-75 malevlaste *show*. Sissepääs ainult malevlastele maleva vormis.

ÜVAK

Kas teabki iga tudeng ja liiati veel esmakursuslane, et ülikoolis on ÜVAK — Üliõpilaste Vastastikune Abistamise Kassa, kust häda korral veidi raha laenata saab. Muidugi siis, kui kassa liige oled. Liikmed tasuvad iga kuu liikmemaksu 20 kop., mis ülikoolist lahkumisel tagasi antakse. Liikmeks astujal tuleb esitada avaldus juhatuse nimele ja tasuda sisseastumismaksu 20 kop. Laenata saab kuni 50 rubla tähtajaga 5 kuud, mida vastava avalduse esitamisel võib ka pikendada, sest milleks tasuda tähtaja möödumisel viivist (1% laenusummast kuus) ja lasta kassal muret tunda. ÜVAK asub sööklamaja III korrusel, avatud esmaspäeviti kella 14—16.

Arstiteaduskonna kommunistlikud noored!

Teie aruande- ja valimiskoosolek toimub 30. sept. kell 18 TRÜ aulas.

Teaduskonna büroo.

Tööle!

TRÜ arstipunkti vajatakse meditsiiniõde või velskrit, (võib olla ka Arstiteaduskonna üliõpilane).

Tulla Vanemuise t. 46 k. 12—18.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4911. MB-05470.

The English Club

Will hold its opening meeting of the present term at the "Sophocles" on Oct. 2 at 6 p. m. with only one item on the agenda:

CUSTOMS and TRADITIONS in the USA

(Travel impressions by H. Koop)

For amusement you will hear and learn some American folk-songs.

If you want to keep up your English, come and join us.

Welcome!

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 37 Reedel, 3. oktoobril 1975 XXVII AASTAKÄIK

● Möödunud nädalal külastas Tartut Veszprémi noortedelegatsioon. Vastuvõtul TRÜ rektoraadis: vasakult J. Somogyi, K. Vidosa ja J. Fazekas. J. Laane foto

Rahvakontroll käesoleval õppeaastal

Rahvakontrolli tööplaanid on läbi arutatud ja kinnitatud ning meie ligi 150 rahvakontrolöri on asunud oma ülesandeid täitma.

Peamine tähelepanu on pööratud käesoleval aastal partei ja valitsuse otsuste järjekindlale ja tähtaegsele täitmisele, et edukalt toime tulla viisaastaku viimase aasta ülesannetega ning vääriliselt vastu minna NLKP XXV kongressile.

Nagu üleülikoolilises grupis nii peetakse ka teaduskondade rahvakontrolligruppides vajalikuks veelgi tugevdada kontrolli materiaalsete väärtuste nõuetekohase hoidmise ja säästliku kasutamise üle. Muu hulgas hõlmab see ka vananenud ja kasutamiskõlbmatute seadmete, aparaatide jms. mahakandmise kontrollimist, et oleks ruumi ja võimalusi uute ja moodsate aparaatide ning seadmete kasutamiseks. Kuigi on tehtud mõndagi, ei saa siiski öelda, et kateedritel ja muudel allasutustel pole siin enam midagi teha. Öeldu kehtib ka mõnede allasutuste raamatukogude suhtes, kus võib leida küllaltki palju vananenud õpikuid, mida enam ei kasutata. Kas tõesti on meie ruumikitsikuse juures vaja hoida selliseid õpikuid või muid vananemise tõttu harva kasutatavaid raamatuid kümnete eksemplaride kaupa?

Töö- ja õppedistsipliini kontrollimisel on muude ürituste hulgas ette nähtud ka mitmeid reide tunniplaanidest kinnipidamise, eksamite ja arvestuste vastuvõtmise, samuti stipendiumide (kaasa arvatud nimeliste stipendiumide) määramise eeskirjade täitmise kontrollimiseks.

Peale kontrollreidide korraldamise peame vajalikuks anda igale rahvakontrolörile pidev alaline ülesanne. Alaliste individuaalsete ülesannete täitmine aitab tunduvalt kaasa puuduste ja väärnähtuste operatiivseks esiletoomiseks ja nende kõrvaldamiseks. Teaduskondade parteibürood peaksid kaasa aitama, et igale rahvakontrolörile antaks niisugune alaline ülesanne, mille täitmine oleks just temale kõige sobivam.

Eelmise õppeaasta eeskujul jätkub ka käesoleval aastal rahvakontrolli tegevuse valgustamine meie ajalehe veergudel. Selle kõrval on aga tingimata vajalik, et teaduskondade grupid peale aruannete ülikooli rahvakontrolligrupi büroole informeeriksid oma tegevusest regulaarselt ka neid valinud kollektiive ja suunavat parteibürood.

A. PALTSER,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees, parteikomitee sekretäri asetäitja

Teaduskonnakirurgia ring 30. aastapäeva künnisel

Juba kakskümmend üheksa aastat koguneb igal sügisel pärast suvepuhkust teaduskonnakirurgia kateedri juurde ÜTÜ ring, et alustada oma järjekordset tööaastat.

Meie ring on Arstiteaduskonna teiste ringide kõrval vanim ning üks suuremaid. Möödunud aastal võttis sellest osa 25 üliõpilast kolmeteistkümne õppejõu juhendamisel. Tegeldakse mitmesuguste lihtsamate teaduslike probleemidega, mis vormistatakse ringi koosolekute ja üliõpilaskonverentside ettekannetena ning võistlustöödena. Kirurgiaprobleemistik on muutunud ning muutub iga aastaga üha laiemaks. Seepärast on ring meie töö paremaks korraldamiseks jagatud sektsioonidesse. Eelmisel aastal töötas üldkirurgia, veresoontekirurgia, lastekirurgia, uroloogia, anestesioloogia-reanimatoloogia ja koronaarkirurgia sektsioon. Sektsioonitööd jätkatakse ka käesoleval aastal.

Et üha aktuaalsemaks on muutunud erinevate erialade piirdeprobleemid, siis oleme püüdnud ka neid käsitleda. Oleme arendanud koostööd sisehaiguste, propedeutika, hospitaalsisehaiguste, psühhiaatria, pediaatria ning mikrobioloogia ringiga. Kõige tugevamad sidemed on praegu pediaatria ringiga. Lastekirurgia sektsiooni eestvedamisel on olnud palju ühiseid meeldejäävaid koosolekuid.

Möödunud kevadel kasvas meie kliinik uue, moodsa operatsioonibloki võrra suuremaks. Oma panuse andsime viimistlus- ja koristustöödel kahe hoogtööpäevakuga. Iga sektsioon tegi veel töid uues operatsiooniblokis.

Paljud teaduskonnakirurgia ringi liikmed löövad aktiivselt kaasa igapäevases haiglatöös. Töötatakse meditsiiniõena öövalves nii osakondades kui ka intensiivravi palatites.

Teaduslike uurimistööde tulemusi tutvustati NSV Liidu paljude kõrgemate meditsiiniõppeasutuste üliõpilaskonverentsidel. Iga aasta keskseim üritus on Balti liiduvabariikide ja Valgevene meditsiiniõppeasutuste konverents, mis möödunud sügisel toimus Tartus. Võtsime vastu 20 külalist Kaunasest, Vilniusest, Grodnost ja Minskist. Tahame osa võtta ka käesoleval aastal Grodnos toimuvast XVII Balti konverentsist, kuhu saatsime kaks tööd.

Et vanus kohustab, siis käesoleval aastal on kavas läbi töötada üksikasjaliselt ringi 30-aastast tööd käsitlevad materjalid ning dokumendid. Tahame välja anda teaduskonnakirurgia 30-aastast ajalugu kajastava brošüüri, korraldada kohtumisi ringi vilistlasaktiiviga. 30. sünnipäeva mõtleme aga tähistada üliõpilaskonverentsiga.

Vilistlasi ei seo ringiga mitte ainult ajalugu, vaid ka traditsioonid. Igal kevadel peab teaduskonnakirurgia ring kuldsete skalpellidega meeles ringi liikmetest võrsunud värskeid meditsiinidoktori kraadi kandjaid ning hõbedaste skalpellidega oma lõpetajaid. Eks ole seegi lõpudiplomi kõrval üks tunnustus, mis vaevalt kedagi ükskõikseks jätab. Põhiline on aga teoreetiline ja praktiline kogemus, mis ringi töös omandatakse.

A. TÕNISSON,
ringi vanem

KONGRESSI EEL

On alanud igakülgne ettevalmistus NLKP XXV kongressiks. Üks olulisi osi sellest on intensiivne organisatsiooniline tegevus. Eelnevad ju kongressile konverentsid kohapeal ning vabariiklikud kongressid. Ka Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsioon on oma järjekordse kongressieelse konverentsi ootel.

Praegu on jõudnud haripunkti algorganisatsioonide üldkoosolekute seeria, mis on seotud delegaatide valimisega konverentsile. Delegaadid valitakse nende kommunistide hulgast, kelle osavõtt aitab kaasa konverentsi heale kordaminekule, aitab kindlustada selle asjalikkuse, kõrge ideelis-teoreetilise taseme.

Iga algorganisatsioon püüab oma delegaatidele nagu midagi olulist kaasa anda. See väljendub uutes mõtetes, ettepanekutes, analüüsides. Seepärast on oluline, et delegaatide valimine seostataks mingi sisulise küsimusega. Juristid näiteks võtsid oma koosoleku päevakorda kriitika ja enesekriitika küsimuse, mitmel koosolekul on arutatud tööplaane, kuulatakse kokkuvõtteid büroo senisest tööst jne. Kõik see aitab rikastada eelseisvat konverentsi.

Konverentsieelsed koosolekud peaksid olema ka parteitöö kooliks. On ju igas algorganisatsioonis kommuniste, kelle staaž veel väike ning parteitöö kogemuste hulk vähene. Et koosolekutel on üheks päevakorrapunktiks delegaatide valimine, tuleks eriti silmas pidada parteisisese demokraatia norme. On ju need aastakümnete vältel meie parteitöö tavadest välja kujunenud. Silmas tuleks pidada järgmist:

— delegaatideks parimad kommunistid
— iga ülesseatud kandidaat personaalselt läbi arutada
— kindlustada salajase hääletamise läbiviimine
— kasutada hääletussedelite väljaandmist ka parteipiletite kontrollimiseks.

Mõnikord peetakse parteidemokraatia vormilist külge liigseks formaalsuseks. Inimesi loomulikult tuntakse, kuid see ei anna alust hääletamiseks nimekirjade kaupa või hääletussedeli väljaandmist ilma parteipileti esitamiseta. Konverentsi delegaatide valimine on partei elus niivõrd tähtis toiming, et selle lihtsustamine on absoluutselt lubamatu.

Arvestades, et algorganisatsioonides on kommuniste, kes on vähe osa võtnud partei juhtivate organite valimistest, oleks otstarbekohane, kui häältelugemise komisjoni esimees tutvustaks ka partei juhtivate organite valimise juhendit, vähemalt hääletamise jaoks vajalikke punkte. Täpne kinnipidamine partei organisatsioonilise töö normidest häälestab parteiorganisatsioone eelseisva parteielu tähtsama sündmuse — kongressi — väärikale vastuvõtule, tugevdab iga kommunisti organisatsioonilise distsipliini tunnetamist.

J. KALITS,
TRÜ parteikomitee liige

55 aastat V. I. Lenini kõnest „Noorsooühingute ülesanded"

2. oktoobril 1920. a., esinedes VKNÜ III kongressil noortele, kelle peamine ülesanne oli senini seisnud nõukogude võimu relvaga kaitsmises, kavandas Lenin noorsoo tulevikuülesanded. Ta võttis need kokku lauses: «Ülesanne seisab selles, et tuleb õppida.» Enam kui poole sajandi jooksul on V. I. Lenini kõne jäänud nõukogude noorsoole tegevusjuhiseks. Üliõpilased õpivad aastast aastasse seda kõnet tundma ühiskonnateaduste vahendusel. Nii peaksid Lenini mõtted meile kõigile hästi tuntud olema. Seepärast tuletame täna meelde vaid mõned juhtnöörid sellest, kuidas õppida kommunismi, kuidas omandada eriala nii, et iga kommunistlik noor oleks uueks vahetuseks parteile, oleks kommunismi ehitava põlvkonna täisväärtuslik liige. Teeme seda V. I. Lenini enda sõnadega.

— «Kui kommunist mõtleks hoobelda kommunismiga nende järelduste põhjal, mis ta on valmis kujul saanud, ilma et ta ise oleks teinud väga tõsist, rasket ja suurt tööd, ilma et ta oleks orienteerunud faktides, milledesse ta on kohustatud suhtuma kriitiliselt, siis oleks see väga hale kommunist». —

— «Pind on puhastatud ja noor kommunistlik sugupõlv peab ehitama sellele pinnale kommunistliku ühiskonna. Teie ülesanne on üles ehitada, ja te suudate selle lahendada ainult siis, kui olete omandanud kõik nüüdisaegsed teadmised, kui oskate muuta kommunismi päheõpitud valmis valemist, nõuandeist, retseptidest, ettekirjutustest ja programmidest selleks elavaks jõuks, mis ühendab teie otsest tööd, kui oskate muuta kommunismi oma praktilise töö juhendiks». —

— «Olla noorsooühingu liige tähendab talitada nõnda, et anda oma tööjõud, oma energia ühise ürituse kasuks. Selles seisabki kommunistlik kasvatus. Ainult niisuguses töös muutub noormees või neiu tõeliseks kommunistiks. Ainult sel juhul, kui nad selle tööga suudavad saavutada praktilist edu, saavad nad kommunistideks». —

Mõelgem nendele leninlikele nõuannetele veel kord ja püüdkem teha nii, et need oleksid meile kõigile igapäevase tegevuse juhiseks.

J. ANT

Venia legendi

15. oktoobril kell 14 toimub V. Kingissepa t. 19 auditooriumis 302 dots. kt. August TÄHNASE loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Klassikalise maadluse põhivõtete tehnika aluste õpetamine».

A. VIRU,
Kehakultuuriteaduskonna dekaan

Esimese kursuse komsomolisekretär!

Kontrolli kohe täna, kas Sinu kursuse kommunistlikud noored on end arvele võtnud TRÜ komsomolikomitees (peahoone, ruum 208). Veel on üksikuid distsiplineerimatuid!

NB!

15. OKTOOBER 1975. A. — ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI KONVERENTSINI JÄÄB 12 PÄEVA.

„Olgugi et raskesti kasvatatav,

Meid kasvatab kõik: inimesed, asjad, nähtused, kuid kõigepealt ja kõige kauem — inimesed. Neist esimesel kohal on vanemad ja õpetajad.
A. MAKARENKO

Mõnikord jääb kasvatus üksnes õpetajate ülesandeks. Vanemad pole suutnud ega tahtnudki sellega tegelda. Ent alati ei suuda koolgi noort inimest õigel teel hoida, kasvatada temas inimlikkust ja väärikust. Harvad pole juhtumid, kus raskesti kasvatatav nooruk tuleb ühiskonnast isoleerida. Nooruki enda tuleviku ja ühiskonna huvides.

Sindi ja Kaagvere erikutsekoolid ei ole vanglad. Sealgi töötavad õpetajad, mitmed neist on TRÜ lõpetanud. Ja et kool on eriline, on ka õpetajad erilised. Erilise tahtejõu ja entusiasmiga. Mis peitub kõige selle erilise taga?

Eesti keele tunnis. R. Veidemanni foto.

Kooli staažikaim õpetaja on Artur MEOS. 35 aastat on ta õpetajaametit pidanud ja truuks jäänud just tööle raskesti kasvatatavatega. Ei piisa kümnest ajalehetäiestki, et ühe niisuguse inimese töökogemusi edastada. Siin on nüüd vaid tunnise kõneluse kvintessents: «Jah, neid poisse ma tunnen ja nemad tunnevad ka mind. Kui ma siia tulin, õpetasin füüsikat. Nüüd hiljemgi on küsitud, kas ma panen poisse elektritoolile. Ütlen, et panen küll. See on üsna lihtne efekt, vool on nõrk, aga mõne juuksekarva püstitõstmiseks piisab ja elekter saab näitlikuks. Sest ega palja teooriaga siin ei saa. Kõigepealt vaja ikka millegi põnevaga tähelepanu köita, alles siis teadmised. Ja kärkimisega ei võta neilt midagi. Olgugi raskesti kasvatatav, ta on inimene. Ta peab seda tundma ja ainult nii tuleb ka temasse suhtuda. Hakkad aga halvasti ütlema, meelde tuletama tema minevikku, kaotad usalduse, autoriteedi, kõik. Meie töö on täis üllatusi. Kord andsin ühele poisile ülesandeks valmistada elektrifitseeritud maailma poliitiline kaart. Jätsin ta täiesti üksi ruumi. Ta oleks võinud sealt põgeneda. Poiss lõpetas kaardi, sai kiituse, ja... teisel päeval läks jooksu. Tagasi tulnud, küsisin talt, miks ta enne ei läinud, kui võimalus oli. Vastuseks kuulsin, et see töö oli teda väga huvitanud, oleks ta veel midagi niisugust saanud, poleks ta jooksu läinudki.

Peaksin ma nüüd kirjeldama mõnd tüüpilist kasvandikku, siis räägiksin V. T-st. Ema oli ta väiksest peast hüljanud. Siin panime tähele, et talle kinoasjandus meeldis. Kõige muu kõrvalt õppis ta selgeks, sooritas hiljem Tallinnas vastavad eksamid, käis sõjaväes, ja on nüüd tööinimene nagu iga teinegi. Ei suitseta, ei joo, käib mul tihti külas, hoiab mind kui isa. See on mu tööle parim tasu! Aga muidugi, on neidki, kes siit otse vanglasse satuvad ja alatiseks sellesse ringi keerlema jäävad.»

Kolmas kõrvalepõige. Väljavõte iseloomustusest V. K-le. Sündinud 1958. Erikutsekooli suunatud varguste ja huligaansuste eest. V. on üldiselt rahuliku olekuga nooruk, kuid äärmiselt kergesti ärrituv. Enne korralduste täitmist mõtleb ning temale ebameeldiva ülesande puhul püüab vastu vaielda. Sageli ei taltsuta oma suud, mistõttu on esinenud konflikte kasvatajatega. Talle meeldiva tegevuse puhul on tegemist hoopis teise inimesega. Eriti armastab sporti, pallimängu, raskejõustikku. Füüsiliselt hästi arenenud nooruk. Õppetöösse suhtub rahuldavalt. Ema käib poega tihti vaatamas, on poja suhtes nõudlik ja tähelepanelik. V. arvestab ema nõrkusi ja peab temast lugu. Isa on käinud teda ka paaril korral külastamas. Tegemist on alkohoolikuga ja väga negatiivse inimesega.

«Mulle mu töö meeldib, kui maakooli või tavalise keskkooli õpetaja kohta pakutaks, loobuksin vist. Seal oleks liiga rahulik. Tõsi, vahel on ka siin «närv üle visanud». Aga füüsilise mõjutamise järele pole tarvidust tundnud. Mis ma arvan niisugusest õpetajast, kel siin tuleb töötada? Eelkõige peab ta olema oma aine tõeline entusiast, loomulikult tasakaalukas ja tugevate närvidega inimene.»

Peale ülaltoodud pedagoogide vestlesime veel kasvataja Selma RAUSKIGA ja Peeter KIPPUSEGA, direktori asetäitjaga üldhariduslikus kooli alal, ta õpetab ka matemaatikat. Kõigist neist kõnelustest järeldasime vähemasti üht: NAD ARMASTAVAD OMA TÖÖD, KUI VAEVANÕUDEV, KUI VÄSITAV SEE KA OLEKS. Kõige muu kõrval tunnetasime ka nende inimeste argipäeva, mida alati ei krooni edu, mis on täis probleeme ja vastuolusid. Meile selgusid mõisted «šiška», «nitromaania», «erirežiim» jpm., mis on liialt must, et seda siin pesta, aga mis samuti nende argipäeva kuulub. Ja meile selgus veel üks tõsiasi, mille siin jäädvustame Peeter Kippuse sõnadega: «Selle kooli lõpetajad ei tohiks kunagi koju tagasi minna. Vahetult sõjaväkke, töökollektiivi, teise kohta, ainult mitte koju, kust kõik alguse sai ja kus seesama ees ootab.»

Laine Järvemäe

Peeter Kippus

Päev Sindi Erikutsekoolis

Sindi nimega assotsieerub vahest paljudele eelkõige võimas tekstiilikeskus, Eesti töölisliikumise üks hälle ja paraku ka... vaimuhaigla. Ei, seda viimast siin enam pole. Ja elab ta veel vaid rahva kõnepruugis ning anekdootides. Nüüd asub siin nägusas ja kaasaegses hoonete kompleksis Sindi Erikutsekool nr. 35. Kool nagu teisedki kutsehariduse süsteemi kuuluvad koolid, aga...

Kooli juhib direktorina Ilmar EHVÄRT 1972. aastast. Enne seda oli ta Linnakutsekooli nr. 13 direktor ja siinsamas direktori asetäitja kasvatustöö alal.

I. Ehvärt kõneleb: «Meie kool sai hiljuti kümneaastaseks. Kontingent, keda harime ja kasvatame, kujuneb linnade ja rajoonide alaealiste asjade komisjonide poolt suunatud poistest 5.—10. klassini. Siin saavad nad hariduse, peale selle veel treiali, lukksepa või puusepa eriala. Iga kümne poisi peale on meil üks kasvataja, meister ja praktiliselt ka õpetaja. Viimaste osas kaadri voolavust eriti ei esine, kõik nad on staažikad pedagoogid. Paraku on ülikool meile tänini vähe kaadrit andnud, aga need, kes on siia tulnud, on ka end õigustanud. Nii ongi palve, et ülikool meid edaspidi kaadriga rohkem aitaks, eeskätt meestega.

Sellest, kui suurt tähelepanu osutab meie riik väärdunud arenguga laste ümberkasvatamisele, annab tunnistust kasvõi meie ainelise baasi aastast aastasse lausa silmanähtav tugevnemine. Õppetöökodade osas võime vabalt võistelda mis tahes teise kutsekooliga, üldhariduslikus koolis on käsil üleminek kabinetsüsteemile. Muide, meie ajalookabinetti seatakse eeskujuks teistelegi kutsehariduse süsteemi koolidele.»

Esimene kõrvalepõige. Õppe- ja elamistingimusi siin võib tõemeeli kadestada nii mõnigi üldhariduslik kool. Meile näidatakse kõike, isegi teatava uhkustundega. Ja miks ka mitte, kui selleks põhjust on. Ajalookabinetis ootab aga see päris üllatus: kõikvõimalik tehnika on õppetöö täiustamiseks üles seatud (ka televiisor!), seintel skeemid ja muud näitlikud tabelid. Oleks vaid janu hariduse järele, mõtleme, tehnika ja inimesed näikse selle kustutamiseks valmis olevat.

«Õppetöö tulemusi hinnatakse meil nagu mujalgi protsentidega. Mis salata, selle kõrgusega ei saa me kiidelda. Aga meil on ikka põhimõtteks olnud anda minimaalsemaidki teadmisi, kannatagu siis selle all pealegi protsent.»

Meie teiseks vestluskaaslaseks on eesti keele õpetaja Laine JÄRVEMÄE. On ülikooli vilistlane ja töötab siin kooli asutamisest peale. Oma õpetajatöö eripärast jutustab ta järgmist: «Enamik poistest on rikutud närvisüsteemiga, iga väikseimgi asi mõjutab meeleolu ja õppimistahet. Olen tähele pannud, et selleks võib näiteks olla madalrõhkkondki. Nad võivad teha tööd, ka kõige lihtsakoelisemat, aga õppimise vastu on lausa haiglaslikult meelestatud. Iga tund tähendab täit pinget, igale reageeringule pead alati olema valmis vastu reageerima. Et klassi tööle rakendada, selleks tuleb tihtigi algelisi võtteid kasutada: 15-lauselist harjutust peavad nad pikaks, ütled aga, et samast harjutusest tuleb teha vaid 13 lauset, siis nad teevad. Kuigi ainult kaks lauset, on see nende jaoks ikkagi vähem. Nii mõnelgi puhul lõikame päevakoolide protsentide tagaajamise vilju. Tihti imestame, kuidas üks või teine õpilane üldse oma tasemega on jõudnud seitsmendasse klassi. Matemaatikaõpetajad on näiteks hädas vahel sellega, et mõned tulnukad ei oska veel viiendas klassiski üks-kord-ühte. 7.—8. klassides paistab tasemetus silma eriti kirjandi kirjutamisel: ei fantaasiat, ei mõtteid.»

Teine kõrvalepõige. K. seletuskiri siseasjade osakonna ülemale: «7.10 õhtul tulin Tädi poolt üle Toome. Mulle tuli vastu Vaher ja kaks Vahtra sõpra. Nad küsisid minult suitsu, aga mul ei olnud. Siis üks ütles kas Pollat tunned ja saatis mind Toomele (kassitoomele). Seal nägin, et Polla hoiab Anut kinni. Anu karjus ja oli pikali maas. Minuga koos Polla juurde tulid ka Vaher oma sõpradega. Vaher pakkus mulle veini, mida ma ka jõin. Polla läks siis ära ja käskis minul Anut kinni hoida. Ja ma hoidsin. Anu karjumise peale tulid kaks üliõpilast, kes mind koju viisid. Teised poisid ja Anu jooksid ära.»**

«Meenub juhtum, et üks viiendasse klassi üleviidu ei osanud lugeda ega kirjutada. Sealjuures polnud ta sugugi debiilne ja pidas füüsilisest tööst lugu. Suuresti tuleb meil kasutada individuaalset tööd ja lähenemist. See on vist põhiline eduku-

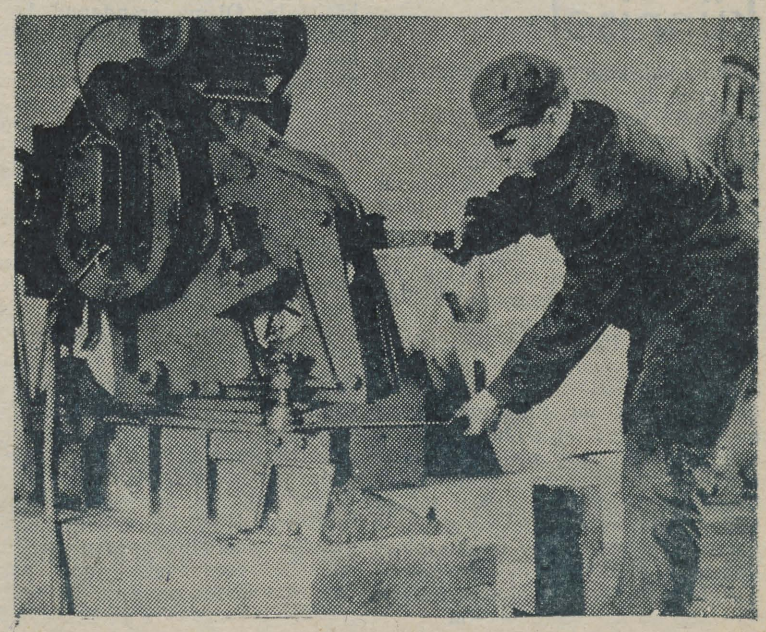

Siin valmistutakse lukksepa elukutseks.

...ta on siiski inimene."

Kaagvere monoloogid

EVI ŠMUTOVA, direktor: «Meie kooli suunatakse tütarlapsed, kellel on kadunud huvi õppimise vastu ning tekkinud vajadus hulkumise ja tänavaelu järele. Meil töötab nii üldhariduslik kui kutsekool. Viimases on kolm eriala: kudumine, õmblemine ja köögiviljakasvatus. Õpilased viibivad meie koolis kuni 3 aastat. Pärast 18-aastaseks saamist lähetame nad ellu. Teoreetiliselt on võimalik meie kooli ka kaks korda sattuda, kuid kooli kümneaastase eksisteerimisaja jooksul on selliseid tüdrukuid olnud vaid 3.

Kui lund on, käiakse agaralt ka suusatamas. Vasakult esimene kehalise kasvatuse õpetaja Leili Lõugas.

Tõsiseks probleemiks on klasside komplekteerimine, sest õpilasi tuleb meile aasta ringi. Ja tavaliselt pärast seda, kui on mitu kuud õppetööst eemal oldud. 17—18-aastased satuvad tihti oma haridustee järgi alles 6. klassi. Võimed on meie õpilastel üldse viletsad: 110-st tüdrukust on normaalajaga edasi jõudnud ainult 6, ülejäänud 104 on kõik klassikursuse kordajad.

Koosseisulisi õpetajaid on 9, lisaks veel kasvatajad ja tootmisõpetuse meistrid. Alates kooli asutamisest 1965. a. töötavad õpetajad Aksjonova, Mölder, Niinep ja Peitli, teised on meil vähemalt 5—6 aastat töötanud. Kollektiiv on tubli, kaadri voolavust ei ole. Nooremate töötavad väga hästi 1968. a. TRÜ Kehakultuuriteaduskonna lõpetanud Leili Lõugas ning samal aastal ülikoolis vene keele ja kirjanduse osakonna lõpetanud Galina Osjannikova. Meie õpetajad peavad olema oma eriala tõelised entusiastid. Kui juba pedagoogil tekiks loomusetuse tunne, ei oleks kasvatustöö mingisuguseid tulemusi.

Meie kool töötab 12 kuud aastas. Õpetajatel, tõsi küll, on puhkus niisama pikk kui mujalgi, sest suvel on meil üksnes tootmistöö.»

LEILI LÕUGAS, kehalise kasvatuse juhataja: «Kõigele vaatamata on mõnikord masendus peale tulnud. Kurnab eriti see, et me ei näe oma töö tulemusi, puudub tööröõm. Siin pead oskama ise kõike teha, muidu ei kuula sind keegi. Pead olema hea näitleja. Tähtis on füüsiline üleolek tüdrukutest. Piisab, kui nad üksnes oma teadvuses seda tunnetavad. Vahel kaob tunnis kontroll ära, siis jookse küll kasvõi metsa. Aga ega midagi. Tuleb üle saada. Keegi peab ka seda tööd tegema. Ja sõnakas olen ma eluaeg olnud. Alla ei anna.

Kellaajast kellani ei saa me oma tööd planeerida. Kui tekib vajadus, tuleb ööselgi kohale tulla. Kõik see väsitab muidugi närvisüsteemi. 25%-lise palgalisa pärast pole siin keegi.»

HILJA KULLASTE, direktori asetäitja üldhariduslikku kooli alal, lõpetanud TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna loogika-psühholoogia osakonna: «Raskustest tuleb huumoriga üle saada. Vahel on plaanis teha kontrolltöö, kuid õpilased reageerivad sellele külmalt: «Täna ei tule tööst midagi välja.» Juba kihvatad seesmiselt, ent parajal hetkel meenub lõbus lauluke: *Teil esmaspäeval pole hea, siis hirmsast' valutab teil pea. Kuid teisipäeval lugu nii, et töö ei klapi sugugi* ... Jagad vaikselt lehed laiali, klass naerab ja keegi ei virise.

Mõnes olukorras on parem õpilasi lihtsalt ignoreerida. Kui mulle ükskord selja taga pingiridade vahel jalg ette pandi ja ma seda õnnekombel silmanurgast tähele panin, ei teinud ma ainsatki märkust, vaid astusin rahulikult takistusest üle. Teinekord prooviti veel, siis loobuti.»

L. Lõugas: «Meie tüdrukud joonduvad alati juhi järgi. Kui nende liider on ka meie liider, siis on kõik korras. Kuid mõnikord võib halva juhi tõttu väärastuda kogu kollektiivi mentaliteet. Poleks elus uskunud, kui kaugele võib üks inimlaps oma häbe(ne)matuses minna. Kui õpilane endast välja läheb, ei vali ta sõnu. Kellega ta ka räägiks. Kõige vaevarikkam on 6. ja 7. klassiga ning eriti nende õpilastega, kes vanuselt on kaaslastest tublisti ees. On ka inimlikke, põhiolemuselt toredaid tüdrukuid, kuid neil on nõrk iseloom, mistõttu nad lähevad kergesti halvaga kaasa. Nad on väga tujukad ega oma õigeid kriteeriume oma käitumise hindamiseks.»

H. Kullaste: «Palusin tüdrukutel sõnavaraõpetust käsitledes koostada argoosõnastik, ent järgmisel päeval ütlesid nad ise: «Ei, õpetaja, see ei kannata paberit.» Nii palju kriitikavõimet on ikka alles jäänud.»

L. Lõugas: «Varem olid nad agarad haigusi simuleerima. Võimlemistunni ajaks pugesid kasvõi voodi alla peitu. Ja kui tulidki tundi, heitsid murule pikali ja teatasid, et nemad ei taha täna võimelda. Tükk aega kulus veenmiseks, enne kui õnnestus neid liigutama panna. Ometi on just neil vähese liikumisvõimaluse tõttu kehaline kasvatus erakordselt oluline. Alles viimasel ajal oleme suutnud oma õpilasi kehaharimisega järjekindlalt tegelema sundida.»

H. Kullaste: «Kõige mõjusam on tööstaaži arvestus. Kooli tulles on õpilasel arvestuslehel null nädalat. Kui ta on koolis olnud alla 12 nädala, ei võta me teda ühelegi koolivälisele üritusele kaasa, piirame kirjavahetust, ei luba väljapoole jalutama. Staaži arvestus pole mitte ainult ajaline, vaid ka sisuline: märkuse eest võtame ühe nädala maha, kiituse eest paneme staažile nädala juurde, valju noomituse ja autahvlilepaneku väärtus on kolm vastavalt miinus- ja plussnädalat. Ebatsensuursete sõnade tarvitamise eest lahutame kolm, suitsetamise eest ühe nädala. Karistused võivad kahandada tööstaaži 18 nädala võrra. Nii juhtubki, et suurimad huligaanid küünivad 400 miinusnädalani ...

Arvessemineva märkuse võib teha iga töötaja, ka koristaja. Ja tüdrukud on staažist huvitatud. Kui on täidetud kolm tingimust — III kategooria, klass lõpetatud ja vähemalt 36-nädalane tööstaaž —, võihegi teise kooli lõpuaktusel või üritusel näinud nii palju siirast vaimustust, südamlikkust.»

L. Lõugas: «Mõned tüdrukud peavad ka raamatutest lugu, pooldades eriti muinasjutte ja lugusid armastusest. Enne lugema ei hakkagi, kui tulevad ja küsivad: «Kas siin armastusest ka juttu on?»»

H. Kullaste: «Meil on televiisor, raadiod, toimuvad filmiõhtud. Välismaailmast ei ole meie õpilased sugugi mitte isoleeritud. Iseasi, kas nad selle vastu üldse huvi tunnevad. Sageli lamavad voodis ja karjuvad: «Igav!» Karjuvad aga just need, kes ise ühestki üritusest osa võtta ei taha.»

L. Lõugas: «Iga kuu esimesel pühapäeval on spordipäev. Meil on oma võimla ja staadion — tingimused, mida enamik koole välja pakkuda ei saa. Omamoodi probleemne on VTK normatiivide täitmine, mille suhtes meile erandeid ei tehta.

H. Kullaste: «Heameel on märkida, et tänu kasvatajate nõudlikkusele on tüdrukud hakanud puhtust hoidma. Nüüd tõstavad tüdrukud ise oma toast välja selle, kes ei viitsi ennast või oma riideid pesta.»

E. Šmutova: «75% lõpetanuid oleme suutnud suunata paranemise teele. 5—6% läheb pärast kuriteo sooritamist vanglasse karistust kandma, ülejäänud jäävad kõikuvateks elementideks. Kuid ainuüksi teadmine, et oleme ühiskonnale tagasi andnud nii mõnegi hea õpilase ja tubli töölise, on väärt meie rasket tööd.»

Sindi ja Kaagvere erikutsekoolide õpilaste saatus ei ole mitte ainult üksikute perekondade tragöödia. See on riikliku tähtsusega küsimus. Me kõik peame andma oma oskused ja võimed — lapsevanemana, sõbrana, õpetajana, kasvatajana, et tuua eluteel libastunud noored taas tervete ühiskonnaliikmete kilda. Me ise kanname ohvreid oma vastutustundetu ükskõiksuse läbi, sest tegemist on ju ikkagi potentsiaalsete kurjategijatega. Aga võibolla on nende kasvatamine üleüldse lootusetu ettevõtmine?

V. Belinski: «Pole olemas nii halba inimest, keda hea kasvatus ei teeks paremaks.»

REIN VEIDEMANN
MART KADASTIK
ÜLLAR ENDE kujundus

Silm peale

Ülikooli ehitused praeguse seisuga

vt. ka «TRÜ» nr. 35

Vastab Tartu Ehitustrusti juhataja JAAK KALM:

«Füüsikakorpuse ehitusele oleme mehi juurde toonud. Endise 20 asemel on seal nüüd 30 ehitustöölist. Vahepeal oli tõepoolest väike vaheaeg: brigaadid olid puhkusel või tegid mõningaid kvartalilõpu tähtsaid töid. Metalltellingud saame pärast Maarjamõisa kardioloogiakorpuse krohvimise lõpetamist, ilmselt juba oktoobris. Siis võime jätkata dolomiitplaatidega katmist.

Sel aastal tahame hoone soojustada ja aknad ette panna, et uuel aastal oleks võimalik kohe krohvimise ja värvimisega alustada. 1976. aastal planeerime füüsikakorpuse käikuminevate objektide nimekirja. Ilmtingimata. Muidu võib ehitus seisma jääda, nii et pärast pole enam kellelgi huvi selle vastu.

Nooruse tänava õppehoone ehituse seisukus on ülikool ise süüdi — pole katlamaja ega soojust. Talvel külmaga ei saa ju ühtki hoonet niiviisi edasi ehitada. Katlamaja projekt anti üle alles tänavu augustis, ehkki pidi antama augustis täpselt aasta tagasi. Projekteerijatega ei saa kuidagi rahule jääda.

Hiljemalt järgmise aasta 1. septembriks peaks objekt siiski üle antama.

Seevastu ülikooli raamatukogu ehitus jääb tõenäoliselt mõneks ajaks seisma, sest nädal tagasi saime vundamentide täiendavad joonised, mille järgi armatuurikulu on kolme-neljakordistunud. Kõik materjalid on aga tellimata ning aasta lõpuks on neid võimatu hankida. Sel aastal paigaldame vaid mõned kanalisatsioonikannud ja sellega ongi tööl lõpp.

Raamatukogu ehituskestuseks on ette nähtud 36 kuud. 1978. aasta alguseks peaksime seega plaani järgi valmis saama. Projekti muutus, mis ei ole sugugi õige tegu, seab meid nüüd raskesse olukorda.»

*

Vastab TRÜ vanemtöödejuhataja jaoskonna juhataja A. LIIK:

«Peahoone vundamentide kindlustamine on pandud ülikooli ehitusjaoskonna tööde plaani ja kahtlemata huvitab paljusid, kuidas nii tähelepanuväärse hoone remontimine edeneb.

Selleks et jõuda esimese süvendini vundamendi all, tuli ära teha suur töö. Kõigepealt ehitati keldri teises tiivas uued tööruumid nendele, kes pidid välja kolima kohvikupoolsest otsast. Hoone keldris asuvad keskküte- ja veetorustikud ning elektriliinid ehitati ümber, vaheseinad ja põrandad lammutati. Ehitati seadmed ja vahendid, millega kive, mulda ja ehitusprahti keldrist eemaldada. Ehitusplats piirati taraga ning hangiti vajalikke materjale. Osade kaupa hakati auke raiuma läbi paksude looduslikest kividest müüride, samas neid uuesti vajalike mõõtmeteni kinni ladudes ja toestades, et ei tekiks varinguid. Alles pärast neid töid saadi asuda süvendite kaevamisele. Praeguseks on kaks auku kaevatud välisseinte alla, kuid keldri keskmine osa on ka süvendatud ja armatuurgi paigaldatud. Seda kõike pole 18 kuu kohta sugugi vähe, kui arvestada, et tööd on ohtlikud nii inimestele kui ka hoonele ja et mitmes kohas korraga vundamendi alla tungimine võib põhjustada avarii. Sellest tingituna ei saa peahoone keldris töötada praegu üle 6—7 töölise. Ei tohi ka unustada, et töid saab teha ainult käsitsi, mis võtab loomulikult rohkem aega.

Tõsi on küll, et ehitusjaoskond oleks võinud tööga olla praeguseks kaugemal, kui ei oleks ette tulnud mitmeid seisakuid. Olime vahepeal sunnitud tööjõu suunama teistele objektidele, nagu uue raamatukogu ehituse ettevalmistustöödele, õpperuumide ning sööklate remondi lõpetamisele ja avariitöödele.

Olen veendunud, et hoolimata raskustest teevad ehitusmehed omalt poolt kõik nendest oleneva, et peahoone vundamendid saaksid kindlustatud.»

«Noorte Hääl» 35-aastane

Neljapäev, 18. september tõi Ajakirjandusmajja hulgaliselt noori žurnalistikahuvilisi «Noorte Hääle» kirjasaatjate nõupidamisele, millest võtsid osa nii üld- ja kutsekoolide õpilased kui ka töölisnoored, üliõpilased ja kultuuritegelased. Kõrvuti kogenud kirjasaatjatega olid kohale tulnud ka algajad ajakirjanikud, kellest «Noorte Hääl» loodab täiendust saada.

Nõupidamise avas ajalehe toimetaja Karl Helemäe, kes märkis just noorte kirjasaatjate osa lehe kujundamisel. Uudiste ja kirjasaatjate osakonna juhataja Tõnu Vare analüüsis kirju ja andis juhtnööre, mida noortel lehele kirjutades tuleks silmas pidada.

Vähe teevad «Noorte Häälele» kaastööd üliõpilased. Nende kirjutised aga aitaksid ajalehte sisukamaks muuta.

ELKNÜ Keskkomitee sekretär Rein Erme rõhutas, et ajaleht peab kõigile midagi andma, et see on kõigi noorte leht. Ta andis üle ELKNÜ Keskkomitee aukirjad tublidele kirjasaatjatele Ralf R. Parvele ja TRÜ III kursuse eesti filoloogile Aune Kulikovale.

Nõupidamine jätkus toimetaja asetäitja Ago Ustali sõnavõtuga. «Kirjutamise kunst on defineerimatu ja individuaalne nähtus,» rõhutas ta. A. Ustal andis juhtnööre, kuidas peaks kirjutama õige ajakirjanik.

Ajalehe kauaaegsed kaastöölised Aune Kulikova, õpilane Aare Kasemaa ning insenerid Ivo Pilve ja Rein Tigane kõnelesid, kuidas neist kirjasaatjad said, ja jagasid oma kogemusi. Lõpuks tutvusime ka toimetusega. Saime palju kogemusi, eriti jäi aga kõlama A. Ustali mõte, et ajakirjanikuks ei sünnita, vaid selleks tuleb eelkõige ise püüda, ise õppida.

INGRID KRALL,
eesti fil. I k.

Repliik

Paralleele tõmmata ei saa

Käisin Vilniuses, Euroopa ühes vanimas ülikoolis tolle teatrit uudistamas. Sel sügisel saab see kolmekümneaastaseks. Mulle öeldi, et 11.—19. oktoobrini peetavale festivalile ei osatud Eestimaalt kedagi kutsuda(!), küll aga Moskva, Leningradi, Riia, Klaipeda ja Vilniuse kõrgkoolidest.

Vilniuse ülikooli truppi kuulub 40 liiget. Neil on oma kunstnik, lõpetanud kunstiinstituudi, ja oma helilooja. Esimesel kahel aastal õpitakse teatriõppejõududelt algtõdesid. Olin proovil, kus esineti nn. rahvateatri stiilis. Vähemalt kord aastas mängitakse sammaste vahel prožektorite ja tõrvikute valgel keskaegset õueteatrit. Etenduse algust märgib lõbus rongkäik läbi linna. Selles kõnnib umbes 700 inimest. Eemale ei jää õppejõud ega pealtvaatajadki. Ülikooli juhtkond ei jäta näitetruppi ka rahalise toetuseta.

Nii on see Leedumaal, ühes Euroopa vanimas ülikoolis. Meie ametiühingukomitee istungil enamasti kritiseeritakse, unustades isegi tehtust kõnelda. Abi ei tule aga kuskilt: ei jätku ruume, kus proove ja etendusi teha, rekvisiite, pille. E. Hermaküla abiga kasutasime kevadel «Vanemuise» ovaalsaali. Praegu otsime enne proovi algust ühtlasi mutest magnetofoni (klubis nii kallist «instrumenti» meie jaoks ei ole).

Loodame palju klubi uuelt juhatajalt. Aga niigi on selge, et tema üksi, ilma asjasse puutuvate instantsideta toime ei tule. Tänusõnad jäävad igatahes ootama.

T. LUTS,
ülikooli näitetrupi juht

Dotsent Rem Blum-Russak 50

Eile möödus 50 aastat filosoofia kateedri staažikama õppejõu Rem Blumi sünnist. Täpselt pool sellest ajast on kuulunud pedagoogilisele tegevusele ja kogu see tegevus on möödunud Tartus. 1951. aastast alates on R. Blum meie ülikooli kollektiivi liige.

Kuigi juubilari elu väliselt ei paista silma oma mitmekesisuse poolest, mahub sinna palju otsinguid ja saavutusi. R. Blumi sulest on ilmunud kaks monograafiat, üle viiekümne teadusliku artikli ja umbes niisama palju populaarteaduslikke. Ta on ENE autorite kollektiivi liige.

R. Blumi teadusliku töö keskseks teemaks on olnud sotsiaalse revolutsiooni teooria, millega ta hakkas tegelema juba õpingute ajal Leningradi Riiklikus Ülikoolis. Sama teemat käsitles ka 1961. a. kaitstud kandidaadiväitekiri.

Üliõpilastele on juubilar tuntud kõigepealt kui filosoofia ajaloo õppejõud. Tema kaks huviala — revolutsiooniteooria ja filosoofia ajalugu leidsid ühenduse doktoriväitekirjas, mida juubilar edukalt kaitses käesoleva aasta juunis.

Edukas teaduslik töö toimub käsikäes aktiivse ühiskondliku tegevusega. R. Blum on kommunistliku partei liige 1945. aastast (veel üks juubel). Pidevalt on ta täitnud vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid: on olnud mitmeid aastaid Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna parteibüroo sekretär, teda on valitud partei linnakomitee liikmeks ja linnanõukogu saadikuks ning ülikooli parteikomitee sekretäri asetäitjaks.

Palju aega ja jõudu pühendab juubilar marksistliku teooria propageerimisele marksismi-leninismi ülikooli kõnetoolist, üliõpilaste filosoofiaringi kaudu jne. Töö noortega on alati olnud juubilarile südamelähedane.

Töökaaslased tunnevad teda kui printsipiaalset, nõudlikku ja abivalmis seltsimeest ning soovivad talle edu ja jõudu.

Kolleegid

TRÜ ametiühingukomitee kuulutas välja ühiselamutevahelise sotsialistliku võistluse

Ühiselamutevahelise võistluse võitja selgitamisel arvestatakse ühiselamu nõukogu tegevust: tööplaani, selle täitmist ja sisukust, kasvatuslike, kultuuriliste ja sportlike ürituste korraldamist, tubadevahelist võistlust, näitagitatsiooni ja teabevahendite kättesaadavust ühiselamus, ühiselamu nõukogu tegevust majutamisel, sisekorra nõuete täitmisel, ideelis-poliitilise kasvatustöö organiseerimisel ja tema osatähtsust personaalküsimuste lahendamisel ning karistuste määramisel: valveteenistust, elamiskultuuri, s. t. puhketubade sisustamist ja korrashoidu, üritusi, mis on suunatud elamistingimuste parandamiseks, samuti elanike osavõttu ühiselamu ja selle ümbruse heakorrastamisest.

Võistlusülevaatust teeb TRÜ ametiühingukomitee määratud komisjon koosseisus: esimees — TRÜ ametiühingukomitee aseesimees, liikmed — TRÜ halduse prorektori abi (komisjoni aseesimees), ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori juhataja, TRÜ ametiühingukomitee olmesektori liikmed, TRÜ majandusosakonna dispetšer, ühiselamunõukogude esimehed.

Kokkuvõtteid tehakse kahes etapis: 1. juunil ühiselamutes ja 1. novembril üleülikooliliselt. Parimat ühiselamut autasustab ametiühingukomitee mõlemal etapil rändvimpliga. 1. novembriks määratakse preemiasummad (I koht 150.— rbl., II koht 75.— rbl. ja III koht 50.— rbl.), mis kulutatakse ühiselamule kultuuri- ja spordiinventari soetamiseks.

Parimate ühiselamunõukogude aktiivsed liikmed saavad osa võtta puhkelaagrist või ekskursioonist. Teaduskondade ühiselamusisese sotsialistliku võistluse võitjatele on teaduskonna ametiühingubüroo otsusega ette nähtud autasud.

Uus õppeaasta orientalistikakabinetis

Oktoobrikuus jätkab oma 20. tööaastat ülikooli orientalistikakabinet. Juubelile on pühendatud ka novembri algul toimuv orientalistikakongress, milles osalevad mitmed tuntud nõukogude Ida-uurijad. Asjast huvitatuil on võimalik õppida dots. P. Nurmekunna ja van.-õp. L. Mälli juures mitmeid Aasia ja Aafrika keeli, nagu jaapani, hiina, türgi, sanskriti, hindi, araabia, suahiili jt.

Kuuendat aastat hakkab koos käima ka ÜTÜ ajalooringi orientalistikasektsioon (esimees Rein Helme). Üks—kaks korda kuus esitavad sektsiooni liikmed teaduslikke ettekandeid, vahetavad kogemusi. Peale Ida-uurijate osalevad sektsioonis ka amerikanistid, kes huvituvad Ameerika vanade tsivilisatsioonide ajaloost. Et osa sektsiooni liikmeid on ülikooli lõpetanud, võtame vastu ka uusi. Igale üliõpilasele, olgu ta esmakursuslane või ka juba mitu aastat ülikoolis käinu, kui ta on huvitatud hindoloogiast, sinoloogiast, arabistikast, mongolistikast või üldse Idamaade ajaloost ja filosoofiast, on uks orientalistikakabinetti avatud. Uue töövormina alustatakse käesoleval aastal loengusarja «Kaksteist Vana-Ida filosoofilist koolkonda», mis peaks aitama kompenseerida üsnagi elavat huvi Idamaade vana filosoofia vastu. Toome siinkohal ära allakirjutanu poolt peetavate loengute ajakava: taoism — oktoober; Kong Fuzi — november; Mozi, Xunzi ja Han Feizi — detsember 1975; vedanta — veebruar; sankhja, joga — märts; džainism — aprill; njaja, vaišešika, tšarvaka — mai 1976.

Sari hõlmab tähtsamaid Vana-Hiina ja Vana-India filosoofilisi koolkondi. Eriti soovitav oleks ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilaste osavõtt, sest neil tuleb õppida niigi vana aja ajalugu. Kõik üliõpilased, keda huvitab orientalistika, võivad pöörduda küsimustega kabinetti. Kabinet asub keemiahoones II korrusel ruum 224, tel. 460.

TARMO KULMAR

Rexmaania EPA-s?

Lugedes ajalehe «PA» 18. septembri numbrit, tekkis esmalt kahtlus, kas ei ole mitte eksikombel kätte sattunud 1971. aasta eksemplar. Sest popmuusika teoreetikud Ants & Ivar on oma artiklis «Marc Bolan ja rexmaania» kirjutanud: «Londonist Tokioni, Mexicost Prahani on poplaulude edetabelites «Jeepster», «Hot Love», «Telegram Sam»...» Samas jätkatakse: ««Tyrannosaurus Rex» on nüüd muutunud võimsaks kommertsgigandiks», maalitakse lugejale ettekujutus Marc Bolanist kui kerge muusika revolutsioneerijast (Ringo Starri sõnadega, millele autorid pole targu oma seisukohta lisanud), räägitakse «praeguse kuulsuse saavutamisest» jms. Lõpuks küsivad Ants & Ivar: «Rexmaania — R(ekstaas) kestab. Kauaks?»

On ilmselt viimane aeg vähemalt TRÜ muusikasõbrale teatavaks teha, et 1975. aasta kevadest alates inglise ansamblit «T. Rex» enam ei eksisteeri. (Vaata «New Musical Expressi» kevadisi numbreid, või mis kättesaadavam — ajakirja «Melodie» (TSSV) 1975 nr. 6.) Sel ajal kui Marc Bolan viibis filmivõtetel, otsustas tema kauaaegne partner Micky Finn alustada soolotegevust. «T. Rexi» viimane allesjäänud liige Marc Bolan lõi seejärel kõigele käega ning sukeldus vähemalt mõneks ajaks filmimaailma. EPA lehes ülesloetud hit'id aga ei vallutanud edetabeleid mitte tänavu ega ka mullu, vaid aastatel 1971—1972. Juba 1973. aastal kaotas «T. Rex» oma populaarsuse, nende plaatide läbimüük kahanes katastroofiliselt. Skandinaaviamaades on «T. Rexi» plaadid praegu saadaval allahinnatud kaupade letil...

Seega on EPA autorite kirjutis 3—4 aastat hilinenud. Küllap on allakirjutanutele õnnetul kombel ettejäänud materjalidki sellest ajast pärit.

P. S. Loodetavasti nägi samas artiklis nimekuju Jogger ilmavalgust üksnes trükivea tõttu. «Rolling Stones'i» kuulsaima liikme nimi on muidugi Mick Jagger.

FELIX TONGA

Foto: Ain Põldvere, geoloogia II k.

Tänane ülikool. Keemia ringauditooriumis.

Teaduskonniti jooksukrossile

Ülikooli massiliste spordiürituste juhendi järgi toimub eeloleval nädalal tavakohane jooksukross avaalana järgnevatele teaduskondadevahelistele üritustele.

Kui varem korraldati see õpperühmade kaupa kehalise kasvatuse tundide raames, siis uuel õppeaastal teaduskonniti. Iga teaduskond koguneb eraldi päeval ja kellaajal Tähtvere parki, et joosta terviseks ja sooritada VTK märgi normatiivid. Osa võtma kutsutakse nii üliõpilasi kui ka õppejõude ja teenistujaid, tervet teaduskonda. Et see toimub vastava juhendi järgi, siis meeldetuletuseks niipalju: iga üliõpilane, kes just sellel päeval krossist osa võtab, toob oma teaduskonnale punkti. Punktide summa põhjal arvutatakse protsent teaduskonna üliõpilaste üldarvust ja see määrabki teaduskonna paremusjärjestuse krossis, s. t. massispordi esimesel alal. Teaduskonnad ise aga võivad samal põhimõttel selgitada parema kursuse, osakonna jne.

Krossijooksu graafik on järgmine:

esmaspäeval, 6. okt.
Füüsika-Keemiateaduskond kell 18

teisipäeval, 7. okt.
Majandusteaduskond kell 10
Ajalooteaduskond kell 16

kolmapäeval, 8. okt.
Õigusteaduskond kell 16

neljapäeval, 9. okt.
Bioloogia-Geograafiateaduskond kell 10
Matemaatikateaduskond kell 16

reedel, 10. okt.
Filoloogiateaduskond kell 10
Arstiteaduskond kell 16

Tahaks loota, et kõik teaduskonnad sellest aktiivselt osa võtavad ja sajaprotsendiliselt Tähtvere parki rivistuvad. Ja kui esimese kursuse üliõpilased oma vanemaid kolleege enne näinud ei ole, siis sündigu see krossirajal toredas sportlikus ja tervislikus õhkkonnas. Selleks head pealehakkamist ja südi esinemist!

U. SAHVA,
keh. kasv. ja spordi kat. juh.

Andmetöötluse seminar matemaatikuile

TRÜ arvutuskeskuse juures alustab tööd andmetöötluse seminar teistes teaduskondades töötavatele matemaatikutele.

Esialgse kava kohaselt tutvustavad käesoleva aasta sügissemestril TRÜ arvutuskeskuse andmetöötluse ja matemaatilise statistika osakonna töötajad oma uusi, seni publitseerimata programme; seminari edasise töö kavandamiseks oodatakse ettepanekuid kõigilt osavõtjatelt.

Esimesel koosolekul 13. oktoobril kell 15 arvutuskeskuse auditooriumis 107 (J. Liivi 2) räägib Tõnis Kelder dispersioonanalüüsi meetodist.

Kas kopsud on terved?

Iga-aastane kohustuslik üliõpilaste fluorograafiline kopsude kontroll toimub polikliinikus (Pirogovi 8, II korrus, kab. 27) kella 9—14 ja 15—19.30. Kontrollile ei kuulu I kursuste ja sügissemestril väljaspool Tartut praktikal viibivad üliõpilased.

Majandust. 6., 7. okt.; Filoloogiat. 8., 9., 10. okt.; Arstit. II ja III k. 13., 14., 15. okt.; Õigust. ja Arstit. IV k. 16., 17. okt.; Matemaatikat. ja Arstit. V ja VI k. 20., 21. okt.; Ajaloot. 22., 23. okt.; Füüsika-Keemiat. 24., 27. okt.; Bioloogia-Geograafiat. 28., 29. okt.

Jalgpall

TRÜ teaduskondadevahelised võistlused algavad 7. okt. Võistkondade esindajatel koguneda 6. okt. kell 18 V. Kingissepa tn. 19.

Väravpall

Sellel nädalavahetusel toimuvad EPA spordihoones ENSV kõrgemate koolide meistrivõistlused. Algus reedel, 3. okt. kell 20, laupäeval, 4. okt. kell 15 ja pühapäeval, 5. okt. kell 10. Osa võtavad TPI, TPedI, EPA ja TRÜ meeskonnad.

Filmiklubis

Pühapäeval, 5. okt. kell 16 vaatame Raudteeklubis G. Kromanovi uut filmi «Briljandid proletariaadi diktatuurile». Pileteid saab kassast.

SUVEMALEV

Teisipäeval, 7. okt. kell 18 toimub komsomolikomitees 1975. a. TRÜ suvemaleva komissaride koosolek seoses suvemaleva sügispeo ettevalmistamisega. Oodatud on ka kõik suvemaleva entusiastid ja need, kellel suvest diapositiive on võimalik näidata.

Suvemaleva komandör

FU-75

Neljapäeval, 9. okt. kell 19 on uues kohvikus fennougristide kongressil viibinud üliõpilasgrupi kokkusaamine. Kaasa tuua diapositiivid ja fotod. Tulijad andku nimed üles hiljemalt teisipäevaks komsomolikomiteesse Karin Aasale.

Grupijuht

MUIDE...

Muide, mulle isiklikult tundub, et kui ma veel kord peaksin pimedal ajal peahoone ja keeltemaja vahelisest tunnelist läbi minema, siis teen enne tiiru ümber kvartali veendumaks, et tunneli teise otsa juures kogemata mõne jalgu puhkava või muud elulist vajadust rahuldava joodiku otsa ei komistaks. Tunneli läbiksin aga kükakil ja käsikaudu, et mitte konte murda.

Et meie teadusetempli territooriumil joodikuterohkel ajal nii pimekoht saab esineda, on tingitud nähtavasti majanduslikest kaalutlustest. Kulutused valgustuspunktide ülespanemiseks või valvurtädidest teejuhtide palkamiseks end ei õigustaks, sest päris pimedat aega ju pole aastas nii palju ja sageli paistab meie oludes ka kuu. Veel tähtsam on asja eetiline külg. Nimelt luuakse sellega sallimatuse õhkkond joodikute suhtes: neid hoitakse pimedas, neile ei raisata elektrienergiat.

MUIDE, ARVAN KA, ET KARTAAGO TULEB HÄVITADA.

KATO NOOREM

Kilde

● *Ülekohtune on nõuda teistelt niisugust ohvrit, milleks me ise võimelised ei ole, sest sel juhul ei oska me seda vääriliselt hinnata.*

● *Mis on tänulikkus armastuseta — see on timuka kirves ilma timukata.*

● *Ükskõiksuse pöördkond:*
Mina armastan sind
Sina armastad teist
Tema peab meid õnnelikuks

Meie tunneme end ülihästi
Teie räägite endist
Nemad ei tea midagi

TÕNIS ARNOVER

Parim teada!

Nagu lubatud, vaagis ülikoolilehe toimetuskolleegium (J. Ant, J. Peegel, T. Ilomets ja R. Veidemann) pikalt ja põhjalikult kõiki septembrikuu jooksul trükivalgust näinud üliõpilasautorite töid ning tunnistas üksmeelselt kuu parimaks artikliks MART KADASTIKU kirjutiste sarja «Nonstop folkist purukumipopini».

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5081. MB-09634.

TRÜ

ARTU ÜLIKLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 38 | Reedel, 10. oktoobril 1975 | XXVII AASTAKÄIK

Tuttav motiiv. Sügis 1975. T. Ilometsa foto

ELKNÜ TRÜ komitee teesid

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIII konverentsile

15. oktoobril toimub ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIII konverents. ELKNÜ TRÜ komitee esitab järgnevalt teesid, mis iseloomustavad komitee tööd, ja soovitab võtta need konverentsil arutlusele.

1. Oma tegevuses juhindus komitee partei ja komsomoli juhtivate organite suunavatest dokumentidest.

2. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXII konverentsi otsustest on täidetud:

— **koostöös ülikooli administratsiooni ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega töötati välja ühiskondlik-poliitilise praktika ja leninliku arvestuse juhend. Atesteerimiskomisjonide töö praegu kestab;**
— **arendati edasi komsomoliaktiivi poliitõppuste süsteemi. Regulaarselt peeti informatsioonikoosolekuid kõigi tasemete komsomolijuhtidele. TRÜ komsomoliaktiiviga kohtusid vabariigi partei-, valitsuse- ja komsomolijuhid, Tartu linna ja ülikooli juhtivad töötajad;**
— **laiahaardeliselt ja kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel korraldati rahvaste sõpruse päevad «TRÜ-75», mis olid pühendatud fašistliku Saksamaa üle saavutatud võidu 30. aastapäevale;**
— **viidi läbi teaduskondadevaheline sõjalis-patriootiline viktoriin;**
— **hea kunstilise tasemega olid traditsioonilised kontserdid «Öömuusika» ja «Kammerakadeemia»;**
— **komitee õppesektor pööras senisest rohkem tähelepanu õppedistsipliinile, selle rikkujatele on määratud komsomolikaristusi;**
— **aktiviseerunud on Noorte Teadlaste Nõukogu töö, üleliidulise leninliku komsomoli preemia saamiseks esitati kaks noort teadlast;**
— **tugevnesid sidemed ülikooli vilistlastega. Teaduskondades toimusid kohtumised TRÜ vilistlastest Suure Isamaasõja veteranidega;**
— **edukalt töötas TRÜ suvemalev. Paremini kui mullu oli korraldatud suvemalevlaste vaba aja veetmine, tunduvalt kõrgem oli noorte töötasu;**
— **tööaega läks korda ka EÜE-s. Täideti ja ületati EÜE komplekteerimise plaan nii funktsionääride kui malevlaste osas. Rühmade juhtkondadele organiseeriti loenguid ja õppusi. Edukalt kulges EÜE poliitkasvatustöö plaanide täitmine;**
— **erilise tähelepanu objektiks oli organisatsioonisisene töö: kontrolliti tööd kirjadega, ettepanekute ja kriitiliste märkuste arutamise ja lahendamise käiku;**
— **ELKNÜ TRÜ organisatsiooni astus aruandeperioodil 18 uut liiget;**
— **kevadsemestril läbiviidud komsomolidokumentide vahetus toimus kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel.**

Ebapiisavalt on täidetud järgmised punktid:

— **vähene on olnud VI üleliidulise ühiskonnateaduste konkursi propageerimine üliõpilaste hulgas;**
— **vähe on antud kontserte ja peetud loenguid lepingupartneritest ettevõtetes, enamasti küll nende endi vähese initsiatiivi tõttu;**
— **puudulik oli koostöö spordiklubiga, nõrgalt arendati spordipropagandat;**
— **endiselt on jäänud soiku TRÜ komsomoliajaloo uurimine, puudub ülikooli komsomolikroonika;**
— **õperühmadevahelist sotsialistlikku võistlust kajastati ebapiisavalt.**

Aruandeperioodil toimunust tuleks ära märkida veel järgmist:

— **peaaegu kõigis teaduskondades olid üles seatud autahvlid, eksamisessiooni tulemusi kajastati vastavatel stendidel;**
— **tähelepanuväärne oli sõjalis-patriootilise kasvatustöö tugevnemine, eeskätt tänu heale koostööle TRÜ eriõpetuse kateedriga;**
— **kordamist väärib kevadel esmakordselt toimunud ülikooli looduskaitsepäev;**
— **laienenud on ELKNÜ TRÜ komitee välissidemed. Esmakordselt sõlmiti leping EÜE rühma vahetamiseks Veszprèmi Keemiainstituudiga;**
— **tõusuteed on läinud RSR-i, interklubi ja filmiklubi tegevus. Loodi uus klubi — teatriklubi;**
— **populaarseks said uues kohvikus korraldatud progressiivse muusika õhtud.**

ELKNÜ TRÜ komitee peab ka edaspidi oma põhiülesandeks üliõpilaste sotsiaalse aktiivsuse tõstmist, üliõpilaskonna kasvatamist kommunistliku töössesuhtumise ja sotsialistliku ühiselu normide vaimus, et igast üliõpilasest kujuneks lisaks heale spetsialistile ka sotsiaalselt mõtlev inimene, kes suhtuks täie vastutustundega enese ja kaaslaste tegevusse ja oskaks anda sellele poliitilise hinnangu.

Eelseival tööperioodil tuleks:

— tõhustada komsomoliaktiivi õpetamist, välja töötada konkreetne aktiivi õppuste plaan; pöörduda ELKNÜ KK poole palvega võtta ELKNÜ TRÜ komitee seminarlaagrid Keskkomitee finantsplaani;
— viia läbi komsomolidokumentide vahetus kõrgel organisatsioonilis-poliitilisel tasemel. Juhtida Arsti- ja Kehakultuuriteaduskonna komsomolibüroode tähelepanu puudulikule ettevalmistusele komsomolidokumentide vahetamisel;
— õppesektoril pöörata senisest enam tähelepanu õppedistsipliinile, eriti ühiskonnateaduste loengutel. Kursuste ja osakondade õppesektoritel võtta personaalselt arvele sessiooni võlglased, jälgida võlgnevuste likvideerimise tähtaega;
— arutada komsomoligruppides ja teaduskondade büroodel iga omal soovil ülikoolist lahkuja personaalküsimust. Selgitada välja ülikoolist lahkumise tõelised motiivid, põhjendamata lahkumise korral teha ettepanekud eksmatrikuleerimiseks;
— jätkata niisama intensiivselt tööd sõjalis-patriootilise kasvatuse alal. Juhtida tähelepanu klubi «Patrioot» puudulikule tööle matkapäevikute vormistamisel;
— hoogustada komitee poolt tehtavat spordi ja VTK-alast propagandat. Selgitada välja TRÜ aasta parim sportlane;
— tugevdada internatsionnalseid sõprussidemeid. Süvendada kontakte Läti RÜ ja Vilniuse RÜ komsomoliorganisatsioonidega;
— arendada koostööd TRÜ klubiga kohviku- ja klubiõhtute kultuurilisel sisustamisel. Leida võimalus ka vanasse kohvikusse orkestri muretsemiseks;
— kontrollida dokumentatsiooni õigeaegset laekumist teaduskondadest. Kohustada algorganisatsioone tooma aegsasti tööplaanid, büroode nimekirjad jms. dokumentatsioon.

ELKNÜ TRÜ komitee palub läbi arutada ka võimalikud kandidaadid uude komsomolikomiteesse, asuda seisukohale H. SOOVA, K. LIIVI ja S. VALDSOO kandidatuuri suhtes uue komitee sekretäridena.

ELKNÜ TRÜ komitee tänab kõiki, kes on kaasa aidanud komitee ees seisvate ülesannete lahendamisele ja loodab jätkuvat koostööd kogu aktiiviga.

meie komsomol

Õppe- ja kasvatustöö ühtsus kõrgkoolis

26.—27. septembril toimus Järvseljal IV vabariiklik teaduslik-metoodiline konverents teemal «Õppe- ja kasvatustöö ühtsus kõrgkoolis». Korraldajaks oli seekord EPA (varasematel aastatel TPI ja viimati TRÜ).

Konverentsil arutati üliõpilaste ühiskondliku aktiivsuse, ühiskondlik-poliitilise praktika, üliõpilaste õppeedukuse ja kasvatustööga seotud probleeme.

Konverentsil kõrgema ja keskerihariduse ministri esimene asetäitja H. Peremees, seejärel kuulati ja arutati läbi 20 ettekannet. EPA õppejõududelt oli 10 ettekannet, TPI-st ja TPedI-st oli esinejaid kummastki kaks, TRÜ õppejõududelt 5 ettekannet (H. Müür, V. Bezzubov, V. Raudsepp, V. Liiv, E. Peets).

Kokkuvõtva lõppettekandega esines kõrgema ja keskerihariduse minister A. Purga, andes põhisuunad kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamiseks planeeritud hulgas ja kvaliteedis. Pikemalt peatus minister just õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi küsimustel. Suurendada tuleb spetsialistide üldteaduslikku ja praktilist ettevalmistust, arendada oskusi organisaatoritööks oma erialal ning kasvatada kõrge kultuuri ja laia eruditsiooniga inimesi. Selles seisnebki õppe- ja kasvatustöö ühtsus kõrgkoolis.

E. PEETS

Õigusteaduskonnas täna

Läheneb TRÜ 23. komsomolikonverents, millele eelnesid aruande- ja valimiskoosolekud teaduskondades.

Õigusteaduskonnas toimus komsomoli aruande- ja valimiskoosolek 29. septembril. Kuulati ära teaduskonna komsomolibüroo sekretäri R. Naritsa aruanne. Õppeedukus aruandeaastal oli hea. Meeldejäävateks üritusteks kujunesid esmakursuslaste õhtu, naistepäevapidu jm. Esiletõstmist väärib kohtumine üliõpilaste sõjaveteranidest isadega. Sõnavõtjad A. Seppik, R. Kiviloo, J. Vissak, dots. E. Salumaa, T. Kõrda väljendasid soovi, et teaduskonna komsomolielu veelgi hoogustuks.

Eriti tublid on olnud III ja IV kursuse komsomoligrupid. Tänusõnu lausuti sekretäride R. Maruste (III k.) ja A. Kõverjala (IV k.) aadressil. Tublimatele andis komsomolisekretäri asetäitja K. Liiv üle ELKNÜ Tartu Linnakomitee ja ELKNÜ TRÜ komitee aukirjad. Autasustatute hulgas olid H. Salmann, A. Aavastik, A. Seppik, A. Alop, R. Paling, R. Kiviloo jt. Üldkoosolekul otsustati, et tuleb jätkata kursustevahelist sotsialistlikku võistlust, luua sidemed Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudiga, uuendada teaduskonna autahvel, jätkata hinnetetabelite väljapanemist, leida uusi ideoloogilise töö vorme. Rõhutati, et algav õppeaasta on eriti vastutusrikas. NLKP XXV kongressi auks kohustusid teaduskonna üliõpilased võtma täiendavaid sotsialistlikke kohustusi, looma sidemeid Moskva ja Leedu üliõpilastega, tõstma kursuste õppedistsipliini, osalema ülikooli objektide ehitusel.

Õigusteaduskonna komsomolibüroo

EKP TRÜ komitee

6. oktoobri istungil võeti NLKP liikmeteks bioloogiakandidaat Jüri KÄRNER, NLKP ajaloo kabineti juhataja Rafid GRIGORJAN ja Õigusteaduskonna üliõpilane Rein VÄNTER.

Parteikomitee otsuste täitmisest kandis ette K.-S. Rebane. 1. aprillini 1975 oli komitee vastu võtnud 37 otsust. Neist osa on nüüd täidetud, paljud aga veel täitmisel. Heaks tendentsiks pidas esineja seda, et tööperioodi algul on otsuseid rohkem vastu võetud kui lõpus. Kummati tõdeti ka, et mõne otsuse täitmise juures on kontrollijaid rohkem kui täitjaid. Üldmulje olevat siiski varasemast parem. Elav mõttevahetus puhkes päevakorra järgmise punkti ümber: ametiühingukomitee osast sotsialistliku võistluse täiustamisel TRÜ-s kõneles komitee esimees H. Kabur, kaasettekanne V. Krinalilt. Nii ettekandjad kui ka juhendi projekti kohta sõnavõtnud seltsimehed (L. Allikmets, Ü. Haldna, A. Loog) täheldasid veel ühtse süsteemi puudumist sotsialistlikust võistlusest kokkuvõtete tegemisel, aga ka võistluse enda korralduses. Üldistava juhendi väljatöötamine jäeti loodava komisjoni hooleks.

Komitee kinnitas ka ülikooli poliitharidusvõrgu plaani.

Psühhiaatriaringi

koosolek toimub 15. oktoobril 1975. a. kell 18 Psühhoneuroloogia haiglas. Päevakorras: (1) kõrgema närvitegevuse uurimise meetodid — Kai Kansap, VI k.; (2) haigete demonstreerimine — Jaanus Mumma, V k.

ÜTÜ

Tuletame meelde, et üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi võistlustööde loovutamise tähtaeg on 15. oktoober k. a.

Sinu vastus, palun?

Ülikooli komsomoli aruande- ja valimiskonverentsini jääb viis päeva. Küsitlesime kümmet kommunistlikku noort, kes samuti kujundavad meie komsomolielu tänast palet.

- **KAS KAVATSED KONVERENTSIL SÕNA VÕTTA? KUI, SIIS MILLEST?**
- **MIDA ARVAD ÜLIÕPILASE AKTIIVSUSEST TÄNA?**
- **IDEAALNE ÜLIÕPILANE. MILLINE ON SEE SINU KUJUTLUSES?**

Miia TAMMEORG, ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadusliku töö sektori juhataja:

1. Ja. Üliõpilaste õppeedukusest, selle parandamisest. Ja kõige teravamast probleemist — väljalangevusest.
2. Minu meelest ei ole üliõpilaste aktiivsus vähenenud. Iga üliõpilane võiks olla aktiivne, kui talle antaks jõukohane ülesanne. Paraku see nii ei ole. Praegu on osal üliõpilastest suur ühiskondlik koormus, teine osa ei tee midagi. Kui enamik oleks aktiivne, aitaks see ka komsomolijuhtidel probleeme operatiivsemalt ja sisukamalt lahendada.
3. Ta peaks õppima enda jaoks, mitte hinnetele, osalema kogu ülikooli aja jooksul ühiskondlikus elus, tegema varakult teaduslikku tööd, olema lõbus ja huumorimeelega. Kui lausa kedagi endale eeskujuks seada, siis meie eelmist komsomolisekretäri Tiit Kolditsit.

Ülo LANGEL, ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektori juhataja:

1. Võtan. EÜE-st muidugi, selle sektori tööst.
2. Minu arvates see mingitel põhjustel järjest kahaneb, mida võis tähele panna ehitusmaleva poole pealtki. Kuid kui EÜE-75 töös ei toimunud pööret paremusele, siis vähemalt aktiivsuse kahanemisele pandi piir. Siit tuleneb ka võimalus üliõpilaste aktiivsuse tõstmiseks: kasutada talvises komsomolitöös rohkem EÜE suviseid töövorme.
3. Ta peaks olema võimeline ise tegema ja tahtmist peaks jätkuma. Peaks tekkima põhimõte, kus liikmed mõistaksid, et kui ise ei tee, ei tee sinu eest ka keegi teine.

Marge STAMBERG, ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektori juhataja:

1. Ei.
2. See sõltub kõige rohkem teaduskonnast, selles valitsevast meelestatusest komsomolitöö suhtes. On päris kindel, et näiteks kehakultuurlased ja «juurakad» mõtlevad sellest erinevalt.
3. On hea, kui üliõpilane õpib, halb, kui ta ainult õpib. Igaüks meist peaks olema vastuvõtlik mitte ainult temasse isiklikult puutuvale, vaid ka sellest väljapoole jäävale. Peab olema oma ülikooli patrioot, kursis kõigi tema probleemidega.

Ruve ŠANK, võõrfiloloogia osakonna büroo sekretär:

1. Üliõpilaste vabast ajast ja sellest, mis nad sellega peale hakkavad või mis nad sellega peale hakata võivad. Komsomolis tuleb tunnetada oma organisatsiooni, just nimelt oma. See on väga oluline moment suhtumises, kui midagi ühist peetakse omaks ja siis muidugi sellele vastavalt ka käitutakse.
2. Ühed teevad liiga palju, teised liiga vähe. Kui üliõpilased ei paista silma erilise aktiivsusega, siis on see komsomoli juhtivate organite viga.
3. Igal üliõpilasel peaks olema hästi arenenud vastutustunne. Vastutus mitte ainult enese eest, vaid kõigi nende suuremate inimgruppide eest, kuhu ta kuulub. Tuleb tunda end vastutavana nii oma õppeedukuse ja avalikus kohas käitumise kui ka ühiselamu korra, ülikooli ajalehe, Tartu uue silla ehitamise, vabariigi tööstustoodangu plaani täitmise, ... eest.

Viljo SALDRE, Filoloogiateaduskonna komsomolibüroo sekretär:

Minu jaoks on need liiga olulised küsimused, et viie minuti jooksul midagi öelda.

Ellen LIIV, eesti filoloogia V kursuse komsomoligrupi organisaator:

1. Mina? (Raputab pead.)
2. Kui tagasi mõelda, siis oldi aktiivsemad küll. Meenutan heameelega aastat 1971, mil ülikooli astusin: ma nägin enda ees vaimustust ühtekuuluvustundest, oma koha tunnetusest — jah, siis oli see ilmne, eriti massiüritustes (üliõpilaspäevadel näiteks). Komsomolikomiteed komsomolielu tuiksoonena ülikoolis võib tunda praegugi. Puhuti ei jõua aga need tuiked iga nooreni.
Nelja aasta vältel olen osalenud kõigis ülikooli komsomoli suurüritustes. Palju ma ise nende õnnestumisse andnud olen, jah, ega seda palju tõesti ei ole. Olen oma aja laps.
3. See on halb küsimus. Jälle need ideaalid. Kas lihtsamalt ei saaks?

Sulev HALDRE ja Mati MAIMETS, Arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse üliõpilased:

1. Ei. Täna loeti ette nimekiri, kes konverentsile lähevad. Kui ei lähe, ootavad karistused.
2. Suurem osa tudengeid on passiivsed. Miks? Ei oska öelda.
3. Ideaalid on üldse kahtlased asjad. Ainuüksi õppimisele ja õppeedukusele ei maksa tähelepanu pöörata, tuleks juba varakult hakata tegelema individuaalse tööga. Arstiteaduskonna esimestel kursustel on selleks küll raske aega leida.

Mihhail GRIGORENKO, vene filoloogia IV kursuse üliõpilane:

1. Konverentsil peaks olema palju probleeme: kuidas tõsta üliõpilaste aktiivsust ja arendada teaduslikku tegevust, et täita neid tohutuid ülesandeid, mis seisavad iga üliõpilase, kogu komsomoli ees. Partei XXV kongressi eel tahaks loota eriti õppeprotsessi teadusliku töö paranemist. Konverentsil ma sõna ei võta.
2. Kahjuks ei ole üliõpilased aktiivsed, ehkki meil on head tingimused ühiskondlikuks tööks ja teaduslikuks tegevuseks.
3. Iga tudeng peab püüdma teadmiste poole, aktiivselt osa võtma ühiskondlikust tööst ja — täitma eelkõige oma otseseid kohustusi ülikoolis. Elu koosneb detailidest.

Tõnu KÕRDA, Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane, RSR-i president:

1. Olen viienda kursuse üliõpilane. Kui mul kolmel esimesel kursusel oli midagi südamel, siis ma ka sõna võtsin. Neljanda kursuse tudengina võtsin sõna üksnes siis, kui miski tõepoolest v ä g a mu hinge vaevas. See «väga» on tulnud paari aastaga kahjuks juurde.
2. Üliõpilane ei ole päris passiivne. Kuid on olnud perioode, mil aktiivsus on olnud suurem. Minu arvates ei sõltu selline lainetus ainuüksi kollektiivi juhtidest ega kaadrist. On ilmselt olemas mingisugused objektiivsed seaduspärasused, mis kehtivad kogu ühiskonna kohta.
3. Üliõpilaseas on noorel kõige rohkem tahtmist ja aega. Seepärast peaks üliõpilast iseloomustama kange tahtmine midagi suurt ära teha. Mida enam aeg edasi läheb, seda rahulikumaks noor inimene muutub, otsimiskirg hääbub. Üliõpilane, kui tal vähegi võimalust on, peaks tegelema teadusega.

Postulaadid

TAGASIHOIDLIKUKS VESTLUSEKS ESIMESE KURSUSE ÜLIÕPILASTEGA, ERITI FILOLOOGIDEGA.

1. Te kõik olete väga andekad ja te kõik olete isiksused — muidu poleks te ju ülikooli sisse saanud. Ometi peab teile vormimüts pähe mahtuma.

2. Valitud eriala on nagu kombekas tütarlaps: esimesel tutvumisel musi ei anna.

3. Teaduse omandamisel ei saa paraku kasutada masinlüpsi. See töö tuleb endal ära teha, ainult enne tuleb hoolega vaadata, et ei hakataks härjavärssi sõõrutama.

4. Mõnikord on hea ka mõelda. Ärge kartke, pealuu on siiski niivõrd massiivne, et liikuvad mõtted seda seestpoolt niipea läbi ei kuluta.

5. Õppejõudude hulgas on küllalt levinud nõrgalt põhjendatud, kuid seda raskemini kummutatav arusaamine, et haridus ei seisnevat mitte ainult teadmistes, vaid ka oskuses teretada, süüa ja juua, habet ajada, särki vahetada, kaela ja hambaid pesta, kord kuus pükse viikida jms. Olge ettevaatlikud niisuguseid õppejõude kohates!

6. Ühiselamus käitu nagu kodus. Kui sa kodus oled harjunud mööblit lõhkuma, seinu määrima ja mürtsu tegema, tee seda häirimatult ka siin. Harjumuse jõud on suur ja pole mõtet sellega võideldes energiat raisata. Sel kombel elades saad rutem oma päriskodusse tagasi.

7. Elu on täis paradokse: nõudlikku õppejõudu kirutakse, tal on mitu ülivaimukat hüüdnime, aga lõpuaktusel saab ta millegipärast kõige rohkem lilli.

8. Ladina keel olevat surnud keel. Aga ajalugu tegeleb ju peaaegu et ainult surnud meeste ja surnud asjadega ja ometigi olevat ta üpris huvitav teadus.

9. Igav loeng on siiski väärt, et seal istuda. Esiteks: ta õpetab vastupidavust ja eneseületamist. Teiseks: ta õpetab hindama huvitavaid loenguid. Kolmandaks: ega ta nii igav ei olnudki, kui talle tagantjärele mõelda.

10. Kui sul jääb üle niisugust aega, millega sa ei oska midagi peale hakata, on asi väga halb.

11. Rumalus oleks arvata, et mingi keele võib selgeks õppida ettenähtud keeletundides. Veel rumalam oleks süü ajada keeleõpetaja kaela: mind ei õpetatud!

12. Inimlik rumalus ja juuste pikkus ei ole tõepoolest mitte võrdelised suurused. See on ammu tõestatud. Kuid sellest hoolimata olevat mõnda vaimuhiiglast juuksuri juures nähtud.

13. Ära imesta: tõelisi geeniusi on õppejõudude hulgas palju vähem kui teie seas. Suurem osa on keskpärased. Ja ometi peavad nemadki oma ametis toime tulema. Nemad enamasti tegelevadki sinuga, et sinu geeniust keskpärasusest kõrgemale upitada.

14. Kui sa esimesel kursusel oled väga tark ja viimasel tunned ennast rumalana, siis on sinu areng läinud õiges suunas.

15. Ülikooli peahoone vajub. Ärge uskuge kuulujuttu, et selle ohtliku nähtuse peatamiseks hakatakse peahoones pidama vähem ja kergemaid loenguid.

J. PEEGEL

XXXI aastasse

ÜTÜ eesti keele ring astus sügissemestri avakoosolekuga 29. septembril oma 31. tööaastasse. On saanud tavaks kuulata esimestel koosolekutel üliõpilaste suvistest tegemistest, ekspeditsioonidest murrete või sugulaskeelte uurimiseks. Sedapuhku jagati muljeid IV fennougristide kongressist Budapestis. Õppejõududele ja KKI teaduritele lisaks oli käinud Ungaris ka rühm üliõpilasi.

Oma ettekannetes rääkisid kongressi teaduslik-korralduslikust küljest V. Lonn, M. Makkar ja A. Zirk. Kongressi liikmetena osales ligi 700 inimest, osavõtjate koguarv küündis aga tuhande lähedale. Suurimad delegatsioonid olid NSV Liidust ja Soomest. Kongressi presidendina toimis prof. Gy. Ortutay (Budapest), viitsepresidentidena prof. K. Vilkuna (Helsingi) ja prof. P. Ariste (Tartu). Kahjuks ei saanud viimane haiguse tõttu suurfoorumist osa võtta.

Töö toimus 4 sektsioonis: lingvistika, etnoloogia, ajalugu ja kirjandus. Hommikustel plenaaristungitel osales kogu sektsioon, õhtustel lektooriumidel rühmituti teemade järgi. Üht istungit etnoloogia sektsioonis juhatas I. Rüütel. Ligi sajale põhiettekandele, mis olid fikseeritud programmis ja mille teesidega oli enne võimalik tutvuda, lisandusid viieminutilised lisasõnavõtud. Just need viisid mitmel juhul arutluste ja vaidlusteni. Eestlastest esinesid V. Hallap, A. Villup, E. Tõnisson, A. Raun (Bloomington), A. Viires jt. Täiendavalt kõnelesid P. Palmeos, A. Valmet ning U. Kolk. Enamasti väljendati end saksa keeles, kasutati ka inglise, vene ja mõneti prantsuse ning ungari keelt. Meeldiva faktina oli ungarlastel kongressi lõpul osa esitatud töödest juba raamatuna välja pakkuda.

Madjarite maad turisti pilgu läbi vahendasid U. Uibo, S. Kasak ja E. Liiv. Esinejad viibisid oma mõtteis veel kord Doonau kaldal, prof. Ortutay vastuvõtul Parlamendis, käisid Mátyási kirikus ja türgi saunas, sõitsid üle kuulsa kettsilla, jalutasid Gellérti mäel. Muljet aitasid süvendada diapositiivid.

Igati omal kohal olid P. Palmeose ja U. Kolgi täiendavad sõnavõtud, ettekandjaid õhutas küsimustega V. Ernits.

Tore, et kaasa elama oli tulnud suur hulk rahvast (dots. A. Valmet oli oskuslikult nakatanud I kursuse). Kuuldu jäi nii meelde kui keelde.

J. VIIKBERG

Uuel õppeaastal uue hooga

jätkab oma tegevust Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering, mis ühendab endas TRÜ ja EPA loodusehuvilisi tudengeid. Ring loodi 1958. a. esimese omataolisena Nõukogude Liidus. 17 tegevusaasta sisse on mahtunud mitmed sisukad üritused: matkad ja ekspeditsioonid Eestimaa looduskaitsealadele ja teistesse looduslikult kaunitesse paikadesse, tuntud eriteadlaste loengud, looduskaitseinstruktorite kursused, praktikumid lindude, taimede ja seente tundmaõppimiseks, teaduslikud konverentsid ringi aastapäevadel jne. Traditsiooniliseks on saanud igasuvised õppeekspeditsioonid Nõukogude Liidu teistele looduskaitsealadele. Käidud on Lapimaa, Belovežkaja Puštša, Ilmeni, Oka terrassi ja Askania Nova looduskaitsealadel, samuti Uraalis, Karpaatides ja Krimmis. Sidemeid peetakse meie maa teiste kõrgemate õppeasutuste juures töötavate looduskaitseringidega.

Viimastel aastatel on intensiivistunud ka praktiline tegevus, peamiselt looduse õpperadade loomise näol. Sel kevadel TRÜ komsomolikomitee ja ringi poolt organiseeritud esimesel üleülikoolilisel looduskaitsepäeval märkisime maha Alatskivi looduse õpperaja (juuresoleval fotol on sellest üks episood).

Kaasaja kiirelt arenevas maailmas on võimatu mitte kokku puutuda looduskaitse probleemidega. Juhtnööre ja suunitlusi õige tee leidmiseks pakub kõigi erialade üliõpilastele osavõtt looduskaitseringi tööst. Käesoleval semestril on kavas rida huvitavaid ettevõtmisi. Käiakse ekskursioonil Paganamaal, matkatakse Laeva rabas, tutvutakse Tartu linna keskkonnakaitse probleemidega, kuulatakse loenguid Läänemere kaitse küsimustest ning maaparanduse ja ökoloogia vahekordadest. Kavas on veel sellesuvise Lapimaa-ekspeditsiooni meenutamine koos diapositiivide näitamisega ning õhtu, mis on pühendatud A. Schweitzerile ning tema eetikakontseptsioonile — kaasaegse loodusesse suhtumise ühele alusele.

Lähemal ajal jagab meie ringi teaduslik juhendaja J. Eilart oma muljeid IUCN-i peaassambleelt, mis toimus 1975. a. septembris Zairis. Ühtlasi kuuleme lähemalt ka looduskaitsest Aafrikas.

Kõik üliõpilased, kes tunnevad huvi nimetatud ürituste vastu, on teretulnud.

Ürituste toimumise täpsema aja teadasaamiseks palume jälgida reklaami TRÜ ajalehes, samuti luuderohulehe kujutisega teateid, mis seatakse üles ühiselamutesse ja suurematesse õppehoonetesse.

Ringi avamatk toimub 12. oktoobril Taevaskoja ja Kiidjärve ümbruses. Matka lähtepunkti — Taevaskoja raudteejaama — jõudmiseks on parim võimalus sõita kell 10.15 Tartust väljuva rongiga. Tagasi jõutakse õhtul kella 20 paiku. Kaasavõtmiseks kulub ära hea tuju ja paar võileiba kõhutäiteks. Oodatud on k õ i g i t e a d u s k o n d a d e üliõpilased, eriti aga esmakursuslased.

Ü. MANDER,
looduskaitseringi president

Kommunistlik noor!

Komsomolipiletite vahetamise graafik oktoobrikuus on järgmine: **10. okt.** Arstit. pediaatria VI k. ja stomatoloogia V k.; **13. okt.** Arstit. spordimed. VI k.; **17. ja 20. okt.** Õigust. IV k.; **21. okt.** Majandust. majanduskiberneetika IV k.; **22. okt.** Majandust. kaubanduse III k.; **23. okt.** Majandust. raamatupidamise III k. ja rahanduse IV k.; **30. okt.** Füüsika-Keemiat. füüsika-osakonna IV k. ja füüsika (ped.) IV k.; **31. okt.** Füüsika-Keemiat. keemiaosakonna IV k.

Vähemalt 10 päeva enne pileti vahetamist tuleb käia fotograafi juures (21. Juuni t.) ja valmistada spetsiaalsed komsomolipiletite fotod (2 tk.). 7 päeva enne piletite vahetamist peab **kursuse komsomolisekretär** ilmuma TRÜ komsomolikomitee arvestussektori juhataja juurde üliõpilaste ilmumise graafiku koostamiseks. Iga komsomolipileti vahetajaga toimub ELKNÜ TRÜ komitees vestlus, millest võtab osa ka vastava teaduskonna parteibüroo esindaja.

NB!

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI KONVERENTS TOIMUB 15. OKTOOBRIL 1975. A. TRÜ AULAS. ALGUS KELL 10.

L·I·T·T·E·R·A

V. Adams

VALMAR ADAMS, TRÜ vene kirjanduse kateedri dotsent, ENSV Kirjanike Liidu vanemaid liikmeid, on ühes oma artiklis («Vene keel ülikooli taassünni tunnil», «TRÜ» nr. 34, 1974) öelnud järgmist: «On viimane aeg adekvaatsete mälestuste talletamiseks, kui tahame, et ajastu panoraam oleks veel rekonstrueeritav.»

V. Adamsi enda loominguski on memuaariliste sugemete osa märgatav (vt. kasvõi mõttepäevikut «Sinu sekundid», 1971). Rohkesti memuaarilist materjali sisaldab endas ka valmimisjärgus olev romaan «Proloog», millest siin avaldatavad kaks peatükki pärinevadki.

I

VAADE ÜLEVALT

Läbi maailmaruumi rändab päikese tuline kera oma põlist teed. Temaga koos liigub kuulekalt ta ümber keereldes väike planeet Maa. Selle põhjapoolne pale on praegu pööratud valguskiirte poole, ta veed ja mandrid ujuvad päikese kiirguses. Mandrid koosnevad maadest, maid läbisid isade ajast leppekohased jooned, mis tähistasid, kust peab algama üks või teine riik. Kuid neid piirjooni on juba mitu aastat kustutamas kaitsekraavid, milles mundreis mehed tulistavad suurtükkidest, püssidest ja kuulipildujaist üksteise suunas, et nihutada piirjooni vastavalt ülemuste soovidele. Venelaste, sakslaste ja prantslaste kaitsekraavides surevad sel hetkel, nagu eelmisel ja järgmiselgi, tuhanded mehed eesmärkide eest, mis on neile ainult ebamääraselt teada. Tsaaririigi läänepiiri palistab punase paelana surijate liikuv lint.

Rinde taga tuleb kõigepealt ühishaudade rajoon ja kaugemale tahapoole laiub tühi maa. Keset lahinguid seisavad metsad omaette, võidu kuulide raginaga laulavad siin noored linnud, laulavad nii magusalt, nii osavõtmatult. Vaikuses kuuldub ka putukate sirinat. Veel kaugemal tagalas harivad naised, raugad ja alaealised maad. Siis ilmuvad, ikka vaiksemalt ja rahulikumalt, külad ja linnad. Sinna kostab kahurimürin ainult nõrgalt. Taevas on selge ja õhk mõnusalt tühi.

II

VANA TARTU — KUID MITTE TURISTIDELE

Meie linn paiknes põliselt-soodsalt jõe orus, kus ennemuiste peitus mingisuguse koduvaimu järgi hüütud püha salu ja elanike rahu kaitsev linnus. Siit pärines vististi ka tema nimetus. See oli püsinud sajandeid veel siis, kui nimetuse mõte oli muutunud ähmaseks ja salapäraseks nagu päriselanike — kütlide ja metsajuurijate — kogu anonüümne minevik. Aga ühtki võõrast nime, ükskõik kui sundivat, ei

Katkend romaanist «Proloog»

võtnud see jonnakas rahvas omaks.

Oma nime säilitas läbi sajandite ka aeglaselt voolav jõgi, mille käärus asus see roheliste puude ja pilvede linn. Jõge austasid päriselanikud Emajõe nimega. See oli neile samavõrra ajalooline jõgi nagu Dnepr ukrainlastele. Ta oli jätnud jälgi vene letopissidesse ja saksa kroonikatesse kui ka oma hõimu rahvaluulesse, ta voogudesse oli vajunud mõndagi nüüd unustatut vastavalt selle väikerahva aeg-ajalt ümberkirjutatavale ajaloole, ta oli vaikselt vastu võtnud mõnegi valitsuse embleeme vahelduva ladviku arsenalist ja saatnud jaheda rahuga oma Otepää kõrgustikult tulevad veed Võrtsjärve ning kaugemale, Peipsi ja tšuudide mere poole.

Kui linnale läheneda pärijõge, siis terendab ta horisondil nagu pilv teiste pilvede seas. Ainult et see lähenemisel aina sakilisemaks muutub. Tornid ja puuderühmad tõusevad pilgu ette, alles hiljem ehitised. Vaade on ilus — tänu asendile, mitte ehitajate plaanile. See ilu on ürgne, veel tehnikast sõltumatu.

Ülejõe asus pelgulinn hullumajaga, veidi kõrgemal kalmistud, laialdased luhamaad. Siinpool jõge samuti luhad, aedvilja-linnaosa, rahvasuus lihtsalt supilinnaks hüütud, Toomemäe jalamil linna süda. Kõik otsekui uppus pehmesse puiestikku, enamasti roidunud rohelisse, mida kohati katkestasid ehitised, võõra kultuuri varemed, motiveerimatult sakiline ringtorn läikivalt punastest tellistest, siis valgeist, kollakaist, sinkjaist, hallidest seintest, tuhmunud või veel tellispunastest katustest. Kunstiteadlane ütleks, et tornid moodustavad siin maitsekalt paigutatud vertikaale katuste horisontaalidele. Mõned kuppelkatused ja jõekalla tõusvad nõlvad andsid maastikule amfiteatri ümaruse, mida veel enam mahendas kõikjal lokkava lehestiku peitus. Kõik siin näis rahuandva, maheda, ajatu idüllina. Kui pehmed, kui naiselikud olid selle maastiku vormid — just nagu siin elava hõimu rahvaluulegi. Veel praegu kõneldi siin pehmet, musikaalset, maamullalähedast keelt ja elati ausat, rahulikku rahvaelu, sünnitati mõõdukalt lapsi, hariti aruka andumusega maakamarat.

See idüll näis jätkuvat veel südalinnagi. Siin liiguti rahulikult ning väärikalt, kui mitte ajutiselt siia sattunud tudengid või sõjaväelased lahmakaid lüüa ei üritanud — kultuuri kõrgema kuulsuse pärast. Toomemäe jalamil askeldav südalinn oli pühendatud muusadele. Selle haritlased hüüdsid oma linna Emajõe Ateenaks ja laulsid ladinakeelseid laule.

Aga linna agul oli vaene, paljasjalgne, rakkuskäeline. Tsaariajal tegi Tartu ilme näotuks terve rida viletsuskvartaleid, vaesteaguleid, targa Taaralinna satelliite. Peale südalinnalähedase supilinna olid olemas veel täika-agul voorimeeste kõrtsidega ja vanaasjade turuga, mis oli oma jätkuga ülejõe ühendatud kopikaparve läbi. Linnal oli kaks veealevit, mille nimetus tulenes asjaolust, et jõgi nad kevadise suurvee ajal sageli üle ujutas. Kaugemal asus Veeriku alev, mille elanikke pürjelid lausa kartsid, sest seal kusagil peitus ka Muuli pidalitõbiste kinnipidamiskoht, leprosoorium.

Peale suuremate vaesteagulite oli ka väiksemaid blokke, mille olemasolust Emajõe Ateenas eelistati vaikida: kalmistukvartal, vaestemajablokk ja vojengorodok ülejõe, Emajõe prügiluht, kus poisid ja koerad käisid «saaki» otsimas, siis veel — last not least — lõbumajasarg, oli veel mõndagi, mille anonüümsusest väljatõstmine ja nimega ristimine olenes enamasti tekkelpäiste muusajüngrite vaimukusest.

Tartu sadam 1914.

Tartu kaubahoov 1908.

Esimene Tartu kino «Illusioon» 1916. E. Selleke fotod.

Raimu Hanson

Kui inimlikult kauneid olukordi
võib lavastada osav režissöör,
kuid tundeid vägistatud palju kordi:
kord-korralt laiemaks läeb kurjasõõr!

Ja mõnes õnnestunud etenduses,
kus plaanitsetud minu tapmine,
on Nähtamatu ilmses virvenduses,
kuid seda hullem minu tapmine.

Kirst, milles olen, lastaksegi hauda,
kolm peotäit sinisavi peale.
Haud kinni, istutakse ruttu lauda,
toit ära süüakse, mis järgi — seale.

Ma olen hauas, hääbub minu sugu,
ei või ma üal näha lavalugu.

Eesti filoloogia I kursuse luulekatsed toodi (esmaspäeva õhtul kohviku rõdusaalis) tulevalgele! 12 kirjutaja käeproovidest tegid valiku ja ettekande Margit Mõistlik, Ramia Miftjahedtinov, Mare Pahka, Kristiina Kross, Aune Kulikova ja Andres Heinapuu (kõik eesti fil. III k.).

Poeta laureatus'e **leidis avalikkus Konstantin Sala luuletajanime alt, see on RAIMU HANSON.**

Noorsoolaulude konkurss

ELKNÜ TRÜ komitee ja ülikooli klubi kuulutavad välja noorsoolaulude konkursi, millega tähistatakse ühtlasi ka ELKNÜ 55. aastapäeva. Kui Sulle meeldib laulda, siis on selleks ilmne võimalus 2. novembril kell 20 TRÜ klubis. Ootame algupäraseid hola-, tudenglikke ja muid asjasse (noorsoosse!) puutuvaid laule. Parimatele preemiad! Eripreemia (sõit Vilniuse RÜ-s toimuvale rahvusvahelisele poliitiliste laulude festivalile 5.—10 novembrini k. a.) antakse silmapaistnud poliitilise laulu esitajaile. Osavõtuks registreeri end komsomolikomitees või klubis. Kaasa võta laulutekstid!

Orgkomitee.

dixi

Silvia Kiriling, vilistlane

Olla ajakirjanik

«Kui naiivne!» arvas mu sõber, kui kuulis, et oma elukutsest räägkida tahan. «Sul ei ole ju veel aimugi, mida see amet endast kujutab. Aastaga ei ole võimalik ühestki tööst täit selgust saada. Oled 5—6 aastat koha peal olnud, siis alles tee suu lahti.»

Miks ma rääkida tahan, tuleb sellest, et hiljuti kohtasin üht oma ammust tuttavat, kes 6—7 aastat tagasi žurnalisti diplomi sai. Juba kolmandat aastat ei tööta ta oma erialal. Ja kunagi kirjutas ta minu meelest üsna sisukaid lugusid, oli heade organisaatorivõimetega.

Mu tuttav ütles, et teda olevat nii oskuslikult kõrgkoolis ära koolitatud, et ta ei tea üheltki alalt midagi. Muidugi, pealispindselt võivat ta nii kunstist, kirjandusest kui ka teatrist vestelda küll. «Ja oma arvamus on mul iga asja kohta ka olemas, kuid et seda üle terve vabariigi kuulutada, noo, tänan,» lisas ta.

Siit — tõepoolest, mis maksab ajakirjaniku arvamus? Igal alal on kümneid asjatundjaid, kes temast paremini teavad. Ajakirjaniku ülesanne on minna selle teadja juurde ja tema suust targad sõnad maha kirjutada. Kõnelemine teiste suu läbi (intervjuu) ja kirjeldamine (reportaaž) — need näivadki ajakirjaniku põhiosaks olevat. Mida rohkem otsest kõnet, ladusat juttu ja sõnadega uperpallitamist, seda loetavam lugu. Ja õigusega, sest lugeja ei vali mitte põllumajanduse ja tööstuse loo vahel, vaid hästi ja halvasti kirjutatud loo vahel.

Kuid kas kirjeldamine ja teiste sõnade kirjapanek kirjutajat alati rahuldab. (Selleks tööks piisab keskharidusestki, mõtleb ta.) Kuid enamaks ei ole kõrgema haridusega žurnalist võimeline. Ülikoolis õpetatakse ajakirjanduse ajalugu, massikommunikatsiooniteooriat, korrektuurimärke, küljendamist ja palju muud. Õpetatakse olemisekunsti: kuidas olla ajakirjanik, missugune tähtsus on sõnal. Antakse rida väärtuslikke nõuandeid: ole tähelepanelik, austa fakti, kontrolli ja kahtle. (Kui palju sekeldusi tuleb, kui need nõuanded unustada!) Kõik see on hea. Kõrgkoolist tulnul on palju teadmisi, kuid need on sedavõrd üldised, et töökohal pole neil otsest tarbimisväärtust. Tuleb välja nagu Puškini Oneginil:

«Eks kuidagi ja kuskilt ole
me midagi kõik õppinud . . .»

Tundub, et nn. laia profiiliga ajakirjanike aeg on ümber. Ka ajakirjanduses oleks vaja spetsialiseerumist. Juba ülikoolist peale. Kui kunagi žurnalistika kateeder luuakse, siis võib seda ehk loota. Praegu võiks aga eelnevalt kindlaks teha, missuguseid ajakirjanikke sel või teisel aastal koolitada, näiteks kolm põllumajanduse, kaks kultuuri ja üks tööstuseajakirjanik. Võib-olla tuleb tulevasel ajakirjanikul sooritada mõned eksamid-arvestused majandus-, õigus- või koguni EPA mõnes teaduskonnas. Eraldi peaks valmistama ajakirjanikke raadiotelevisiooni jaoks. Töö raadios ja eriti just televisioonis nõuab rohkem organisaatoriomadusi ja esinemisjulgust kui sõna valitsemist. Ajalehes ei mängi kaasa hääl ega miimika, vaid lööb puhas sõna. Õigesti kasutatud sõna. Teadlik sõna.

Tänapäeva tööstus ja põllumajanduslik tootmine on muutunud sedavõrd keeruliseks, teaduslikuks, et kõrgkoolist tulnud filoloog vaevalt midagi taipab. Sellepärast on õigustatud ajakirjanikuks värbamine kutsetöölt, otse probleemide keskelt. Kuid koolitatud ajakirjanike päralt on tulevik. (Sest miks neid muidu koolitatakse.)

Või kultuuri alalgi. Kirjutades mõnest kunstnikust, tuleb midagi öelda ka tema tööde kohta. Ei aita üksnes meeldib-ei meeldi tasandist. Nii võivad (eriti graafikast kõneldes) tehnikad segi minna, ja ongi kuri karjas. Aga oleks kirjutaja enne teadnud, et kultuuriajakirjanikuks saab, siis oleks ehk endale mõned asjad (õppejõudude-juhendajate abiga või iseseisvalt) selgeks teinud. Muidugi, ajakirjanikult ei saa nõuda peensusi, kuid põhitõdedes nad eksida ei tohiks.

Arvustama peaksid vaid spetsialistid. See on selge. Kuid erialateadlastel ei ole sageli mahti (või tahtmist) päevalehe kiirustavatele palvetele vastu tulla. Ja nii tulebki ajakirjanikul oma ebakompetentne arvamus välja öelda (sest keegi peab seda ju tegema).

Praktika olevat tõe kriteerium. Võib-olla ei saagi ajakirjanikuks olemist õppida. Võib-olla saab tõesti kõige paremini ujuma õppida alles vees?

1000 AASTAT WEIMARIT

Malle Moorits

Linna mainitakse vanades ürikutes esmakordselt 975. a. seoses nõupidamisega, mille keiser Otto II Wimares'i kindlustatud asulas korraldas ja millest ümbruskonna vürstid ja keisri lähemad nõuandjad osa võtsid. Nõupidamise koht polnud nähtavasti mitte juhuslikult valitud. — Juba iidsetest aegadest peale olid vanad germaanlased Ilmi jõe käärus asuval väikesel künkal, mida põhjast kaitses 478 m kõrgune Ettersberg, idast ja läänest jõesängi soised madalikud, kaugemal lõunast aga Tüüringi kõrgendiku kõige põhjapoolsemad mäeseljandikud, arupidamiseks kokku tulnud ning nähtavasti ka oma paganausu jumalatele ohverdanud. Sellele viitab ka nimi, mis vanas ülem-saksa keeles tähendab veekogu ääres asuvat pühamut.

Ürikutes mainitud aastat loetakse praeguse Weimari linna asutamisajaks. Mitte iga linn ei saa tagasi vaadata nii kuulsusrikkalt käidud teele. Inimesed on sellele linnale kuulsuse toonud ning tänu inimestele hoitakse siin ka praegu au sees eelnevate põlvede mälestust. Veimarlane on uhke oma linnale ja teeb kõik selleks, et see XVIII ja XIX sajandi suur vaimuelu keskus ka edaspidi nii silmale kui südamele rõõmu valmistaks.

Linna sünnipäeva tähistatakse 5. oktoobril. Uuesti elustuvad vanad traditsioonid ja nende loojad. Kahe tunni vältel liigub ca 3000 osavõtjaga 8 km pikkune rongkäik läbi vastse rüü saanud vana linna. Loosungitel ja plakatitel on edasi antud linna areng ja ajalugu kogu selle ulatuses. Pidulikus rongkäigus osalevad ka J. W. Goethe oma abikaasa Christiane'iga, F. Schiller, hertsoginna Luise õuedaam ning Goethe kauaaegne sõbratar Charlotte von Stein. Ülevas meeleolus sammub kaasa Orlamünde krahv, kes Weimarile linna õigused andis. Ei puudu ka lõbus paar Lotte ja Werther 1975 ning paljud teised, kes ajaloo vältel on olnud linnaga seotud. Küllap peetakse juubeli puhul ka erilise pidulikkusega kuulsat Weimari sibulalaata, kus rikkalikult kaunistatud müügipaviljonidest saab end terveks aastaks varustada selle nii tarviliku vitamiinirikka toidulisandiga.

Samal ajal leiab Saksa Rahvusteatris aset SDV valitsuse pidulik istung, millele järgneb teatrihooaja avaetendus «Faust», mis on ühtlasi ka esimeseks etenduseks põhjalikult ümberehitatud teatrihoones. Saali mahutavus on limiteeritud, kõik soovijad võivad osa saada turuplatsil peetavast sümfooniakontserdist. Ettekandmisele tuleb Beethoveni 9. sümfoonia.

Weimar pidutseb ja pidutseb õigusega, sest sellel linnal on, millele tagasi vaadata. Kuigi ta pole ka praegu suurlinn (elanikke on veidi üle 63 000), ulatub tema tähtsus saksa ja kogu maailma kultuuriloos kõrgemale paljude suurte keskuste omast. Kuid mitte alati pole Weimar kuulunud Saksamaa tähtsamate ringkondade hulka. Pöörakem pilk ajalukku.

Weimar asub kohal, mis, nagu kinnitavad rikkalikud arheoloogilised leiud, oli asustatud juba kauges minevikus. 1925. a. väljakaevamistel Ehringsdorfis leiti inimese koljuluu, mille vanuseks arvatakse 70 000 aastat. Esimene kirjalik dokument selle piirkonna asustamisest pärineb siiski aastast 975. Linnuse edaspidise väljaehitamisega Ilmi jõe kaldal muutus ka siinne elu. Tulid ümbruskonna talupojad, et linnuse peremehele andameid tuua, tulid käsitöölised oma kaupa pakkuma, sõitis siia ka härrasrahvas ümberkaudsetest linnustest. Tasapisi hakkas siia-sinna kindlustusmüüride taha kerkima talupoegade ja käsitööliste hütikesi ning kulus aastasadu, enne kui külake linna ilmet võtma hakkas. 1250 a. kättevõidetud linna õigused ei suutnud oluliselt kaasa aidata Weimari siseilme muutumisele. Linnusega liitusid pikkamisi linnajaod, mida nimetatakse Ober- ja Unterweimar (Ülem- ja Alam-Weimar). Praegu pole tollest kaugest ajast säilinud muud kui raskepärases romaani stiilis ehitatud endine kloostrikirik jõe kaldal ning selle väsimatu kaaslane allikas, mis on oma tee just kirikumüüride alt läbi rajanud. Linnus kogu juurdekuuluvaga on hävinud. Praegu on linn kasvanud ühtseks tervikuks, kuid mälestusena kunagistest aegadest kõlavad nimetused Ober- ja Unterweimar veel praegugi rahva suus.

Linna elule tähtsaks ajaks tuleb lugeda aastaid 1518—1521. Sel ajavahemikul peatus usureformaator Martin Luther korduvalt Weimaris. Avaldanud oma õpetuse põhiseisukohad, sai Lutherist avalikult rõhuva paavstikiriku vastase võitluse juht. Ühes linna vanimatest hoonetest, 13. sajandi keskel ehitatud Linnakirikus (*Stadtkirche*), nimetatud ka Herderi kirikuks, pidas ta maha oma jutlused. Linnakirik on aegade jooksul palju kannatada saanud, kuid veel praegugi rõõmustab ta vaatajat oma stiilipuhtusega. Ja kui ei teaks, et 9. veebruaril 1945. a. pommirünnaku ajal kirik peaaegu välisseinteni purustati, võiks arvata, et ta on täielikult säilinud oma esialgsel kujul. Tänu nii sise- kui välismaisele abile (sealjuures ka Thomas Mannile, kes talle määratud 20 000 marga suuruse Goethe-nimelise rahvuspreemia kiriku ehitamise fondi annetas) ehitati Linnakirik uuesti üles. Vältides varasemate ümberehitamiste ebakõlasid, anti sellele hilisgooti jumalakojale tagasi tema selgus ja majesteetlikkus. Tähelepanu väärib veel Linnakiriku altarimaal. 1552. a. siirdus M. Lutheri sõber Saksi kuurvürsti õuemaalija Lucas Cranach sen. Weimarisse, et võimsa altarimaaliga algust teha. Alustatud töö jä kunstniku surma tõttu pooleli. Maalimist jätkas poeg ning praegu võlub see ligikaudu 400-aastane kunstiteos nii kirikuskäijate kui ka muusikahuviliste (kirikus peetakse orelikontserte) meeli. Veel muutumatult säravates värvides seisab hiigelmaal kiriku esiseinal. Maali keskel näeme ristilöödud Kristust, vasakul ilmub ta aga jujuba ülestõusnuna kui võitja surma ja kuradi üle. Maali paremal küljel on jäädvustatud M. Luther ja L. Cranach.

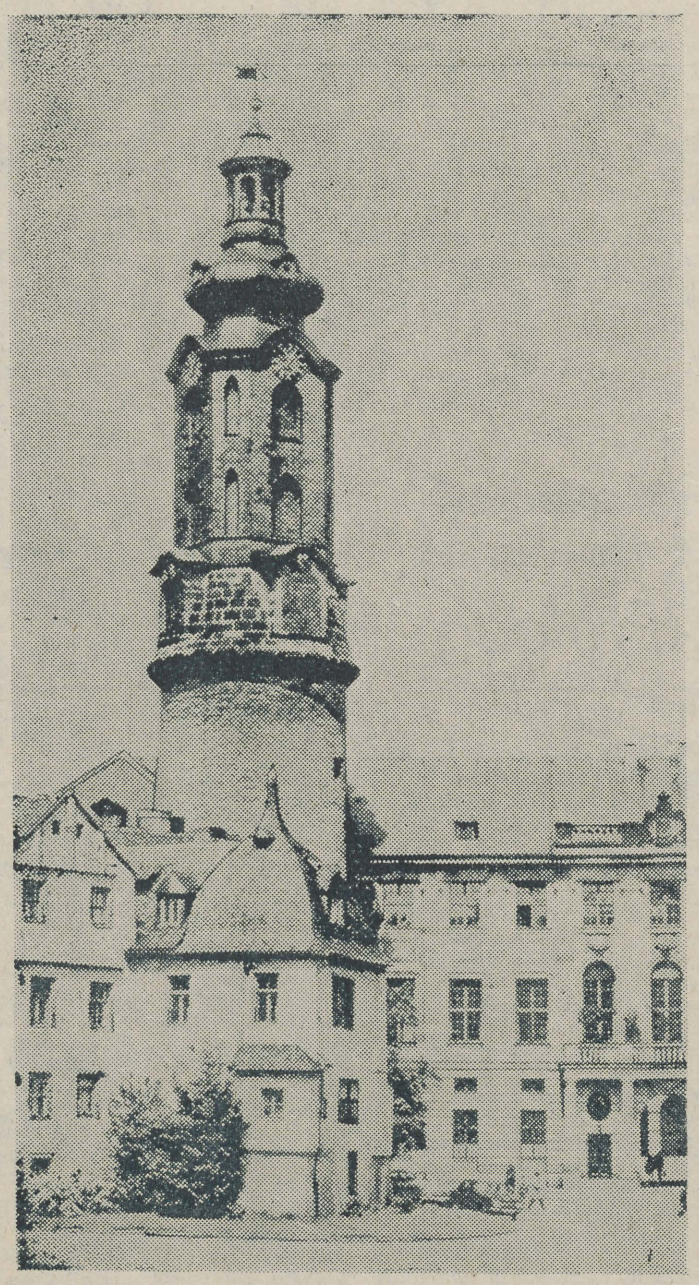

Weimari loss.

Weimari edaspidine saatus on tihedalt seotud kuurvürst Johann Friedrich von Sachseni ja tema järeltulijatega. Kaotanud 1547. a. võitluses keisriga suure osa oma valdustest ja kuurvürsti tiitli ning naasnud 1552. aastal tagasi vangistusest, otsustas ta Weimarist teha säilinud hertsogiriigi pealinna. Väikelinnake oma lagunenud hüttide ja tänavatel ringijooksvate sigade-kanade-partidega ei olnud aga sobilik paik vürstliku residentsi jaoks. Sellest sai aru ka hertsog. Algas linna sise- ja välisilme ümberkujundamine. Pikkamööda kasvas vanast põllumajanduslike traditsioonidega asundusest, millele ilme andsid talupojad ja käsitöölised, õukonna residents. Uue näo sai ka loss (Bastille), kerkisid roheline ja punane palee, mitmed huvitava arhitektuuriga elumajad, nende hulgas ka Kirms-Krakowi maja ning stiilipuhas renessanssehitus — Linnahoone. Püstitati terve rida mälestusmärke, mis ka tänast Weimarit kaunistavad.

Hertsogi järeltulijate ajal asutatati *Hofkapelle*, õukonna orkester ning avati lossis üks esimesi ooperilavasid Saksamaal. Õukonna orkestris mängis ja pidas organisti ametit aastatel 1708—1717 Johann Sebastian Bach, kuid solvatuna, et talle ei antud kapellmeistri kohta, mida ta kahtlemata vääris, pööras ta 1717. a. Weimarile jäädavalt selja.

(Järgneb)

Kergejõustikujuttu soome ja eesti keeles

«Ensimmäinen — kohtadele, toinen — valmis!» tutvustab stardikohtunik soomlastele eestikeelseid käsklusi. Hetk hiljem sööstavad neli sprinterit finišilindi poole. Kulub veidi üle kümne sekundi, enne kui Gennadi Organov võitjana sihile jõuab. Helsingi Ülikooli ja TRÜ kergejõustiklaste 15. matš Tamme staadionil on alanud.

LASSE AVELLAN *(HÜ võistkonna treener ja kapten, isiklik rekord odaviskes 82.84): «Olen Tartus võistelnud 1967., 1969. ja 1971. aastal, samuti kaks aastat tagasi Tallinnas. Nüüd töötan Soome Kergejõustikuliidus ega saa enam ise kaasa lüüa.*

Helsingi Ülikooli esindab tänavu 26 meest, naisi ei suutnud me välja panna. Võimlemisosakond viidi Helsingi Ülikoolist Jyväskylässe, mis nõrgendas tublisti ka meie kergejõustikuvõistkonda. Seepärast olemegi võtnud appi üliõpilasi Jyväskyläst. Meeskond näib olevat viimaste aastate tugevaim. Eriti head on heited, jooksudes oleme nõrgemad. Pisut ehk mõjutab meie tulemusi ka see, et saabusime Tallinnast alles äsja. Kolmetunnine bussisõit vahetult enne võistlust kahtlemata väsitab.

Võistluspaik on meeldiv, korralraldus suurepärane. Külm ei tee kellelegi liiga. Hullem oli 1971. aastal Tartus — sadas lund. Muidugi oleks parem kohtuda suvel, ent kahjuks ei ole sel ajal võimalik võistkonda komplekteerida. Õppetöö algab 15. septembril, alles siis kogunevad üliõpilased Helsingisse.»

KAUPO METSUR *(saavutas tänavusel matšil kuulitõukes 3. koha): «Erakordselt vajalik võistlus. Järgmisel aastal saab see loodetavasti Helsingis teoks, mis oleks meie kergejõustiklastele suureks stiimuliks. Soomlased on tänavu toredad. Igat sorti ryyppy-mehi nähtavasti kaasas ei ole. Lasse Avellan on distsipliini suhtes nõudlik.»*

HANNU HARASK *(100 m jooksus 3. koht): «Isiklik rekord on 10,8, täna jooksin vaid 11,3. Tuju läks kohe ära. Eesmärgiks on 10,5-ni jõuda ning Soome meistrivõistlustel finaali pääseda. Kerge see ei ole — Antti Rajamäki on 10,1-ga konkurentidest parim, kuid võrdvõimelisi 10,2- kuni 10,4 mehi on meil palju.*

Tartus üllatas pealtvaatajate rohkus. Soomes on võistlustel, kus puuduvad maailmaklassiga mehed, vaid mõnikümmend pöidlahoidjat. Meelsamini minnakse jäähokit vaatama.»

JÜRI JÄNESE *(110 m tõkkejooksus 2. koht): «Tänane kohtumine soomlastega oli mulle TRÜ ridades viies ja tõenäoliselt viimane. Ühtlasi oli see aga mulle Tartus esimene võistlus, mis kulges täpselt ajakava järgi. Oma esinemisega olen enam-vähem rahul.»*

PEKKA LAPPALAINEN *(odaviske võitja): «Olen 27-aastane, isiklik rekord 85.26. Tänane 70.64 on tingitud kahekuusest puhkusest. Alles hiljaaegu asusin jälle tõsisemalt treenima. Lõppeesmärk — Montreali pääseda. Raske on seda realiseerida. Siitonen ja Hovinen on juba kindlad minejad, võib-olla õnnestub sõidupilet kolmandana lunastada.»*

JORMA HYYTIÄINEN *(kuulitõuke ja kettaheite võitja): «Võistlus oli pingeline. Et võita, tuli tõugata oma hooaja tippmark — 17.53. Staadion on hubane, Tartu ise sümpaatne ja rahulik linnake.»*

HENN VALLIMÄE *(kõrgushüppes 3. koht): «Toredaim võistlus sel hooajal! Korraldus oli ehk liigagi ladus: kõik sai nii ruttu otsa. Ilm oli kõrgushüppe jaoks veidi külm.»*

ESA VAITTINEN *(5000 m jooksu võitja): «Tartu meeldis mulle väga. Omapärane kesklinn, vanad ehitised, palju rohelust — magus linn, teist sõna ei oskagi leida. Tallinn jääb igatahes Tartu varju.»*

SEPPO VARJONEN *(kõrgushüppes 1.—2. koht): «Isiklikust rekordist (2.04) jäin sel korral kaugele. Hiljuti läksin flopile üle. Tehnika pole veel korralikult omandatud. Ent tagajärjed polegi sellistel võistlustel kõige olulisemad. Tegemist on eelkõige sõpruskohtumistega, kus valitseb tõeliselt aus, sõbralik ja sportlik õhkkond. Seevastu Soome—Rootsi maavõistlustel sarnanevad sportlased pigem tigedate härgadega, kogu miljöö meenutab Ali—Frazieri poksimatši.*

Kergejõustiku populaarsus Soomes on vaieldamatult tõusnud. Mõned aastad tagasi võitsime Eesti NSV, tänavu saime aga hakkama NSV Liidu meeskonna alistamisega. Illusioonide tegemiseks pole siiski põhjust: Soome paremuselt 10. mees on peaaegu igal alal NSV Liidu 10. mehest tunduvalt nõrgem.»

UNO AUSMEES *(Eesti NSV Kergejõustikufõderatsiooni presiidiumi esimees): «Üliõpilaskollektiivide omavahelisi jõuproove kergejõustikus on meie vabariigis üldse vähe. Seepärast on kohtumised Helsingi Ülikooliga eriti vajalikud, neid traditsioone tuleb hoida!»*

Viimane pingutus, ning juba kolmandat korda puudutab Gennadi Organov võitjana finišilinti. See kord 4×100 meetri teatejooksuneliku ankrumehena. Viimane võit oli ka kõige väärtuslikum. Tänu sellele õnnestus TRÜ-l vaekauss lõplikult enda kasuks kallutada — 59:58. Järgmisel aastal Helsingis üritavad põhjanaabrid kindlasti revanši. Senini on võitjaau kuulunud soomlastele vaid kolmel, meie ülikoolile kaheteistkümnel korral.

MART KADASTIK

VÄRAVPALL

3.—5. oktoobril EPA võimlas toimunud ENSV kõrgemate koolide meistrivõistlustel saavutas TRÜ naiskond meistritiitli ja meeskond II koha. Naiskond mängis TPedI-ga 22:20. Meeste mängud: TPI-ga 21:17, TPedI-ga 21:18 ja EPA-ga 19:26. Viimane tuli ka meistrivõistluste võitjaks.

Kõige huvitavamaks mänguks kujunes reede õhtul TRÜ ja EPA kohtumine, mida oli jälgima tulnud üllatavalt palju pealtvaatajaid, paljud neist esmakordselt, nagu hiljem selgus. Oli ka, mida vaadata: kiire mäng efektsete rünnakutega mõlemalt poolt kestis peaaegu lõpuni, siis aga lasksid TRÜ noormehed ohjad lõdvaks ning tulemuseks oli kaotus 19:26.

I. HUNT,
KKT II k.

Vaktsineerima!

I ja IV kursuse üliõpilaste kohustuslik tuberkuloosivastane vaktsineerimine toimub Vanemuise t. 46 TRÜ arstipunktis kell 14—16 järgmise järjekorra alusel: Majandust. I k. — 13. ja 14. okt., IV k. — 28. ja 31. okt.; Ajaloot. I k. — 13. ja 14. okt., IV k. 28. ja 31. okt., F.-K. I k. — 13. ja 14. okt., IV k. 28. ja 31. okt., Matemaatikat. I k. — 13. ja 14. okt., IV k. 28. ja 31. okt., Filoloogiat. I k. — 17. ja 20. okt., IV k. 24. ja 27. okt., KKT I k. — 17. ja 20 okt., IV k. 24. ja 27. okt., Õigust. I k. — 17. ja 20. okt., IV k. 24 ja 27. okt., Arstit. I k. — 17. ja 20. okt., IV k. — 24. ja 27. okt., Bioloogia-Geograafiat. I k. — 17. ja 20. okt., IV k. — 28. ja 31. okt.

Juhataja

VTK ja rahvamatk

Veel on võimalik täita VTK normatiive kergejõustikus teisipäeval, 14. okt. kell 17—18 TRÜ staadionil ja jooksukrossis kolmapäeval, 15. okt. kell 10 ja kell 17 Tähtvere pargis.

See on viimane võimalus neile, kellel ei õnnestunud osa võtta jooksukrossist oma teaduskonna päeval.

Sügisene rahvamatk toimub 19. okt. Jänesele (piki Emajõe kallast). Matka pikkus 15 km. Kogunemine Lauluväljakule kell 10. Rahvamatk on üks massilisi spordiüritusi, kus selgitatakse osavõtu järgi ka teaduskondade paremusjärjestus.

Rahvaspordinõukogu.

Vaikimine on vale!

Vankril on 4 ratast,
kurel 2 jalga,
ülikooli kammerkooril
vägevad bassid, ka aldid
ja sopranid, kuid ei ole,
s. t. on hädasti juurde
vaja t e n o r i l a u l j a i d!
Poisid, tulge platsi! Teid
vaadatakse, muidugi ka kuulatakse üle
teisipäeviti ja kolmapäeviti,
täpsemalt 14. ja 15., 21. ja 22. oktoobril ph. 204 auditooriumis.
Siin juba ette «aitäh»
selle eest, et te tulete ja laulate!

TRÜ kammerkoor

Pantomiim

tähendab miimika ja žestidega edasi anda seda, mida mõtleme ja tunneme. Et seda suuta, on tarvis vajadust ja tahtmist end ka liikumisega väljendada, elavat fantaasiat, head kehavalitsemist. Fantaasiat saab aga arendada ja kehavalitsemist õppida. Kui ainult tahtmist on, siis **tulge neljapäeval, 16. oktoobril kell 20 TRÜ klubisse.**

MIIM

Klubis

10. ja 11. oktoobril näeme-kuuleme Keila pop-ansamblit «Polyphon».

* *

13. oktoobril kell 21 tuleb klubistaas kokku klubi nõukogu.

Tunneme kaasa URMAS SELIRANNALE
poja
surma puhul.
Ajaloo-osak. II k.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5219. MB-09669.

AR Tartu Riiklik Ülikool Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ТГУ

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 39 10 ОКТЯБРЯ 1975 Г., ПЯТНИЦА XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

Доценту Р. Н. Блюму — 50

2 октября Рэму Наумовичу Блюму, доценту, преподавателю философии нашего университета исполнилось 50 лет. Вместе с юбилеем Р. Н. Блюм отмечает и 25-летие преподавательской деятельности в стенах ТГУ, а это значит, что для многих сотен людей в республике — специалистов самых разных отраслей, он был первым учителем философии.

Биография юбиляра типична для поколения, которое война застала ещё на школьной скамье: в 41-м году 16-летний мальчишка Рэм Блюм, сын старого большевика, пошёл рабочим на знаменитый Ижорский завод. Делал танки для победы — сначала под Ленинградом, потом в Саратове. Когда блокаду прорвали, и ижорцы вернулись в Колпино, Рэм Наумович был среди тех первых, кто поднимал завод из руин. Стал комсомольским вожаком цеха, лучшего на заводе, затем по путёвке заводского комсомола был направлен на философский факультет Ленинградского университета. С 45 по 50-й год — студент, комсомольский активист — 2-й секретарь комитета комсомола ЛГУ.

В 50-м приезжает на место своей будущей работы в университетский город Тарту, заведует кабинетом марксизма в Тартуском учительском институте, в 1951 году становится старшим преподавателем, а затем доцентом кафедры философии Тартуского университета.

Здесь и начинает ту работу, из которой вырастет сначала кандидатская, а затем и докторская диссертация — работу над проблемой революции. «Каков человек, такова его философия,» — эти слова любит повторять Р. Н. Блюм. Проблемой революции невозможно заниматься, не внося в это частицу своей энергии, своей активности. И эта активность свойственна юбиляру; к своей общественной работе он относится с таким же азартом, как и к научной.

«Проблема революции в общественной мысли второй половины XIX века» — тема докторской диссертации, успешно защищенной Р. Н. Блюмом в июне этого года, подвела итог многолетнему труду.

Цель работы — анализ основных революционных концепций XIX века как на Западе (от Бланки и Сореля до Грамши), так и в России — от Радищева, декабристов, анархистов (Бакунина, Кропоткина, Реклю) и народников (Ткачёва, Лаврова) до революционных демократов и Ленина.

Помимо научной Р. Н. Блюм ведёт большую общественную и педагогическую работу. Имея 30 лет партийного стажа, он неоднократно избирался в партком университета, был секретарём факультетской партийной организации. Под его руководством в университете уже много летс существует философский кружок. Коллег и молодёжь привлекает к Рэму Наумовичу не только его принципиальность и простота, общительность в обращении, но и та жизнерадостность и бодрость, которая всегда была признаком крепкого душевного здоровья. Хочется пожелать юбиляру сохранить её ещё на долгие годы.

Коллеги и ученики.

Вечер математиков

На математическом факультете существует традиция: каждый год в первую пятницу октября первокурсники устраивают вечер для всего русского отделения.

В этом году традиционный вечер состоялся третьего октября в помещении студенческой столовой на Ленинградском шоссе.

Старшекурсникам была предоставлена возможность поближе познакомиться с первым курсом, а первокурсников у нас в этом году очень много — 35 человек.

Они подготовили небольшую программу художественной самодеятельности, куда входили юмористические инсценировки из студенческой жизни и песни. Вели вечер Лена Комарова и Саша Толпин.

Зал сильно оживился, когда под гитару запел первокурсник Олутбек Рысмендеев. Очень хорошо пела также Наташа Нищая.

После окончания программы все танцевали и играли в веселые игры. Потом на вечер пришел любимец матфака, студент музыкального училища Александр Кузьменков. Он уже несколько лет с неизменным успехом играет на гитаре и поет на наших вечерах или просто в общежитии.

В конце вечера (и это тоже уже вошло в традицию) все вместе пели студенческие песни.

А. П.

ТГУ — ХЕЛЬСИНКИ

2 октября в Тарту на стадионе «Тамме» состоялся очередной дружеский легкоатлетический матч между университетскими командами городов Хельсинки и Тарту. В соревнованиях принимали участие мужские команды. В программу соревнований были включены 11 видов: бег (100 м, 400 м, 1500 м, 5000 м, эстафета 4×100 м), прыжки в длину, прыжки в высоту, метание копья, диска, толкание ядра, бег на 110 м с барьерами. Спортсмены из страны Суоми были настроены на командную победу. До эстафеты 4×100 м они вели со счётом 56—54. Но спортсмены ТГУ выиграли этот вид соревнований (их время — 42,6 сек., а гостей — 43,8). Это принесло нашей команде победу. Общий счет стал 58—59. Кубок завоевали легкоатлеты нашего университета.

Особенно надо отметить выступление В. Нечаева (1500 м, время 3.54.8) и Г. Органова (100 м, время 10.7 и 400 м, время 49.7), который, кстати, он был признан лучшим спортсменом матча.

Вечером состоялся банкет в новом студенческом кафе, после которого гости отбыли на родину.

В. Матвеев.

С этого номера мы открываем новую рубрику в нашей газете: «Быт—лексикон». На этот раз он посвящается общежитию.

Обычно, тема «общежитие» располагает к шуткам. Иногда к горьким, но все же шуткам. Кому, как не студентам, быть оптимистами! И все же, проанализировав свои беседы с медиками, филологами, математиками, живущими в разных общежитиях, мы решили немного отойти от шутливого тона. Но оставаясь оптимистами, мы надеемся, что прочитав нижеприведенные жалобы и пожелания, администрация и студсоветы общежитий примут надлежащие меры.

Дом, в котором ты живешь

(быт-лексикон)

У медиков

У медиков не все так уж плохо. Общежитие довольно благоустроенное: есть душ, безотказно работают плиты на кухнях, комнаты довольно уютны.

Однако, частично по вине самих студентов, а частично по недосмотру администрации, имеются и недостатки.

Во-первых: очень неудобно то, что в комнатах, рассчитанных на 3—4 человека, селят пять. Продавленные сетки кроватей и старые разваливающиеся матрацы не позволяют аккуратно заправить кровать, да и спать на них не очень-то удобно. И старые ветхие зеленые одеяла отнюдь не способствуют эстетическому виду комнаты, а кроме того, они не слишком греют, а по второму одеялу не дают.

Спортмедиков не всегда устраивают часы работы душа. У них — тренировки, а потому проблема эта для них наиболее актуальна.

Немало было претензий в связи с тем, что в общежитии и на кухнях грязно, но это уже вина самих студентов: организовать дежурства по кухне, не сорить, поддерживать хоть минимум чистоты в своем обиталище — их обязанность. Такого рода непорядки студенты должны ликвидировать сами.

Многие жаловались на то, что по вечерам в общежитии чрезмерно шумно, кое-кого можно увидеть в неподобающем виде, иногда случаются дебоши. Это уже недостаток работы совета общежития. Следует также усилить контроль над посещениями гостей, требовать пропуска.

И последнее, самое неприятное — клопы. Эта тема не нова и не очень оригинальна, но от этого студентам не легче. Говорят, что некоторые студенты настолько привыкли к клопам, что не мыслят без них своего существования. Но шутки-шутками, а «клоповый вопрос» ставить надо ребром. Неплохо бы провести дезинфекцию в комнатах, где клопы мешают жить.

Вот, пожалуй, и все основные жалобы. Наверное, решение этих проблем не может быть односторонним: здесь не лишне вмешательство и администрации, и самих студентов.

Во время рейда по общежитиям мы спрашивали, что, помнонию студентов, нужно сделать, чтобы улучшить условия жизни в наших общежитиях в частности и в общежитии медиков.

Самыми резонными предложениями оказались следующие: ремонт комнат нужно проводить за счет университета, ведь у студента, как известно, карман и без того не толст. Необходимо провести ремонт в коридорах и прочих общих помещениях: в некоторых учебных комнатах, например, не закрываются окна. Лишние кровати свалены в холлах, это и не красиво и не удобно — курильщикам приходится курить в углах, отсюда — окурки на полу. Очень полезно проводить конкурсы на выявление лучшей комнаты, а в качестве призов давать во временное пользование холодильники, динамики и прочие необходимые в быту приборы. Еще лучше было бы, если бы такую вещь, как холодильник можно было просто получить в общежитии на время, так же как радиоприемник. Вечером приятно посмотреть телевизор, но не всегда это удается, так как он старый и показывает плохо — многие студенты хотели бы, чтобы в общежитии был новый телевизор. Спортмедики хотят, чтобы в общежитии был оборудован спортивный зал, или отдана комната под зал, где можно было бы сделать зарядку размяться, потренироваться. Рядом с общежитием нужна площадка для игры в волейбол или другие спортивные сооружения.

К этим предложениям стоит прислушаться, ведь всем известно, что хорошая организация быта студентов поможет им лучше спланировать свое время, больше времени посвятить занятиям.

В общежитии ребята живут все вместе, могут чаще общаться, помочь друг другу, если нужно. Для студентов общежитие — часть будущих воспоминаний о «самых лучших временах». И потому — пусть там будет хорошо.

Н. Гайслер.

У математиков

В общежитии № 4 на улице Тийги, где живут математики, в момент нашего прихода атмосфера была накалена. Остряки говорили: «Атмосферой можно гладить брюки». Все русское отделение матфакультета собралось у дверей учебной комнаты. А за стеклом заседал студсовет... Присутствовал продекан. Студент Маршак, дежуривший у дверей, не проверял пропуска. За это его собирались выгнать из общежития. Но поскольку пропуска в нашем общежитии проверялись до этого редкими энтузиастами, под нажимом общественности наказание было заменено несколькими ночами дежурства в праздничные дни.

Как раз во время заседания нам удалось поговорить со студентами и узнать их мнение об общежитии.

На вопрос, что им нравится в общежитии, отвечали неохотно, многие коротко: «Нравится, что живут в комнате только по трое, что вокруг общежития много зелени, что все рядом: и баня, и ЗАГС, и «Гастроном», и железнодорожный вокзал, и учебные корпуса».

А вот вопрос, что в общежитии не нравится, вызвал бурю ответов. Самыми больными местами, вот уже несколько лет, являются душ, комнаты для стирки, глажки и сушки белья (см. «ТГУ» № 40, от 4/XI — 74 г.). За сушку белья в комнате санпост снижает оценки... Во многих комнатах 5-го этажа никогда нет воды и не работают WC, зато в порядке компенсации на 5-м этоже с потолка во время дождя льется вода. Звукоизоляция позволяет переговариваться с соседями через стены, не повышая голоса. Часто выдают одеяла с едва различимыми штампами «1961 год». А так как пробок и лампочек (а тем более настольных ламп) не хватает, то в темноте можно перепутать такое одеяло с простыней — так оно истончилось. Зимой же под простыней спать холодно, особенно если батареи чуть теплые, а нагревательные приборы держать в комнате запрещено. На стенах — огромные трещины, а ремонт не производится. В ответ на просьбу выдать материалы для ремонта комендант пожимает плечами.

В общежитии не хватает мест. Целый месяц группа парней скиталась в поисках ночлега и ночевала в холле на креслах. Сейчас их поселили на места пятикурсников, которые вернутся с практики в конце семестра. Буфет в общежитии не работает, учебные комнаты и кухни имеют непривлекательный вид, комнаты отдыха вообще нет. Телефонный аппарат, вероятно, ровесник общежития работает очень плохо.

За несоблюдение правил наказывают случайных людей, как говоритсц, «кто под руку попадется», а за нарушение тишины после 24-х часов никого не наказывают, хотя в прошлом году студенты юридического факультета не раз поднимали ночью шум, и на них поступали жалобы в студсовет.

Многие студенты выразили пожелание, чтобы комнату № 3 в подвале переоборудовали в кафе или комнату отдыха. Предложили ввести в студсовет общежития и представителей русских потоков. Некоторые хотят, чтобы в общежитии стоял хоть один теннисный стол. Предлагают поставить в учебных комнатах настольные лампы. А самое главное: чтобы был душ и горячая вода.

А. П.

У филологов

В общежитии филологов, на ул. Пяльсони, 14, на вопрос: «Что вам нравится в общежитии?» почти все отвечали одинаково: «Буфет, не надо по утрам далеко бегать за продуктами. Неплохо, что есть холлы, где можно посидеть с гостями, не мешая соседям по комнате.»

А потом начинаются жалобы:

«В комнатах живут по 5 человек, хотя по норме положено 3 человека на 18 м². Многим ребятам совсем не дали места в общежитии и в течение месяца им приходилось после лекций ходить по городу и искать квартиры.

В общежитии нет горячей воды, душ не работает: вот уже месяц нам обещают починить его.

В комнатах очень холодно, а нагревательные приборы устанавливать нельзя.

У комнаты отдыха одно название: она всегда закрыта, да и не идет туда почти никто, потому что уж очень там неуютно, в ней разве что собрание можно провести. Телевизор маленький, берет только одну программу.

Не всегда гости уходят из общежития в 23.00, бегают по этажам, шумят.

Во многих комнатах в стенах большие трещины (где скрываются довольно живучие клопы), а средства для ремонта не выделяются. Студенты не в состоянии делать ремонт за свой счет. Не хватает бытовых приборов. Неплохо бы установить холодильники, хотя бы по одному на этаж, а то негде хранить скоропортящиеся продукты. Необходимо, чтобы был душ.»

Конечно, благоустройство общежития во многом зависит от самих студентов, но и администрация должна уделять этому вопросу больше внимания.

Е. Личман

Если хочешь быть счастливым

(от нашего рекламбюро)

С 19 по 21 сентября в Кяярику собирался традиционный лагерь комсомольского актива ТГУ, где комсомольцы встречались с министром высшего и среднего специального образования А. Пурга, ректором ТГУ А. Коопом и заместителем председателя исполкома горсовета г. Тарту Т. Кольдитсом; слушали лекции по разным проблемам управления, образования, научной и комсомольской работы.

В числе активистов были и представители редколлегии газеты «ТГУ».

Отягощенные бременем лежащей на нас ответственности, мы поначалу не были склонны внимать красотам природы, но — слаб человек! — осенние краски Кяярику, финская баня и регулярное питание растормошили наши погрязшие было в редакционной суете души (смотри фото).

И в конце нашей поездки даже самые принципиальные из нас уже рисовали пейзажи, писали стихи и собирали листики для гербария брату-первокурснику.

У некоторых появилась даже склонность к интеллектуальным беседам. Остальные бросили курить...

Безымянной наш читатель! В то время, когда тело твое мерзнет под старым одеялом, а душа жаждет души (смотри «Бытлексикон»), вспомни о том, что и ты мог бы быть с нами, если бы регулярно сотрудничал в своем любимом печатном органе, газете «ТГУ».

Редколлеги.

Посвящение спортмедиков

Первыми в этом году обряд посвящения первого курса в студенты провели спортмедики — что ж, им и по специальности положено быть людьми оперативными.

Праздник посвящения начался с оглушительного грохота барабанов, смеха и визга. Свирепого вида люди в белых халатах и масках палачей хватали по очереди всех виновников торжества и вталкивали в таинственный шатер, сооруженный посреди зала. Через минуту посвящаемые вылетали из него, растрепанные, раскрасневшиеся и хохочущие. К каждому из них подбегала добрая «докторша» со стетоскопом (видно, организаторы были не так уж свирепы, как казались). Как и следовало ожидать, первое испытание было вынесено всеми с честью — этим был задан общий тон вечеру. Когда все подлежащие посвящению были посвящены в «великое таинство», из шатра вылез устрашающего вида растатуированный индеец с огромной костью в одной руке и топором в другой. Однако все попытки позднее разузнать, что делалось в загадочном шатре, не привели ни к чему — посвященные, свято хранили тайну обряда.

После этого смех в зале не прекращался. Программа, приготовленная 2-м курсом, была насыщена разного рода состязаниями и конкурсами, которые должны были дать почувствовать первокурснику, «почем фунт лиха» студенческой жизни. Первым делом первокурсников научили «молитве», и надо сказать, что те молились очень усердно — это было видно по лицам.

Заботливые организаторы не забыли и о «кормлении младенцев» — «младнцев» накормили неподдельной манной кашей, и не беда, что в рот почти не попадало, зато текло по усам.

Были учтены все неожиданности, которые могут подстеречь студента на сложном пути к знаниям и получению диплома — испытуемые совершали «прыжок в неизвестность», соревновались на скорость (успеть на экзамен), а потом медиков проверяли так: они лавировали меж бокалов, расставленных на полу, с завязанными глазами; для проверки сил их попросили даже продемонстрировать бокс (тоже с завязанными глазами). Все номера имели успех — зал буквально дрожал от хохота.

Но гвоздем программы был «крестный ход»: посвящаемым давали глотнуть «страшной смеси» из настойки полыни, нашатырно-анисовых капель и других загадочных веществ, названия которых выяснить не удалось. При этом первокурсникам показывали череп и по традиции касались их голов костью.

Когда программа была закончена, много и многими было сказано хороших слов, напутствий и пожеланий первокурсникам, вступающим на ответственную и интересную дорогу студенческой жизни. Было очень приятно видеть, что не забыты и те, кто в этом учебном году последний раз присутствовали на посвящении — шестикурсникам с поздравлениями были вручены «ценные подарки».

И после окончания программы было над чем смеяться: собравшимся было предложено отгадать непонятные рисунки, за лучший ответ также вручались призы.

В конце вечера были выбраны «мисс» каждого курса, и, присутствовавшего на вечере доктора Ульпа попросили пригласить на вальс самую миловидную из них.

Оформленные с юмором стенгазеты рассказывали о бывалых студентах-разрядниках и призывали первокурсников брать с них пример. Будем надеяться, что новая смена окажется достойной своих предшественников и не уронит честь факультета.

Нельзя не упомянуть и об организаторах посвящения, 2-м курсе спортмедицины, в особенности о ведущей — Ире Зайцевой, которую все ласково называли Зайкой, свирепом индейце — Мише Хорошихе, а также о Елене Темяшиной, Ирине Дерябиной, Антсе Лыхмусе, Владимире Матвееве и других инициаторах, благодаря которым вечер был веселым и интересным. Думается, что студентам надолго запомнится праздник посвящения — наша старая хорошая традиция.

Н. ГАЙСЛЕР

Предолимпийский год

Леднев Павел. Древняя легенда гласит: офицеру было приказано доставить донесение в штаб. И вот он, оседлав коня, помчался по проселкам и бездорожью. Долго скакал, но не выдержал конь — пал, а тут как назло враги: пришлось гонцу пробивать себе путь шпагой, пистолетом, вплавь переплывать водную преграду, а потом бежать из последних сил. Пакет был доставлен в срок. Полагают, легенда эта и стала «прародительницей» увлекательного и очень сложного вида спорта — современного пятиборья, которое. кстати, еще не так давно называлось офицерским. «Может быть, стоит возродить прежнее название?» — поговаривали журналисты, освещавшие ход мирового первенства 1973 г. в Лондоне. И причиной было блестящее выступление советских офицеров Павла Леднева, Владимира Шмелева, Бориса Онищенко. Они завоевали золотую, серебряную, и бронзовую медали, победили командных соревнованиях.

Президент Международного союза современного пятиборья и биатлона Свен Тофельт, комментируя итоги состоязаний в Лондоне, сказал: «Наконец-то чемпионом стал спортсмен, который давно и по праву претендовал на этот высокий титул.» Тофельт имел в виду старшего лейтенанта Леднева. Спортивная судьба Павла не была безоблачной. Более 10 лет занимается он современным пятиборьем: знал срывы, неудачи, но никогда не сворачивал с избранного пути. В 1968 году на Олимпиаде в Мехико воспитанник заслуженного тренера СССР Федора Коты был одним из основных претендентов на победу, но в результате оказался только третьим. Бронзовая медаль досталась ему и в олимпийском Мюнхене, где, кстати, ему вручили и золотую медаль за командный успех. И вот, наконец, полный триумф. В Лондоне Леднев зарекомендовал себя мастером высочайшего класса. Он удивительно сильно и ровно выступил в конном кроссе, фехтовании, стрельбе, плавании, набрав в каждом виде программы более тысячи очков. В результате получилась «гроссмейстерская» сумма — 5 413. Всего двум спортсменам — нашему Игорю Новикову и венгру Андрашу Бальцо — удавалось на чемпионатах мира и Олимпиадах набрать столь высокую сумму. Офицер Советской Армии Павел Леднев готовится к своим третьим Олимпийским играм. В его богатой колекции спортивных наград нет только одной медали — золотой олимпийской, которой удостаивается победитель в личном первенстве...

СПОРТИВНЫЙ СЛОВАРИК

Регата. Итальянское слово «регата» происходит от «рига» — ряд, строка. В древненемецком «рига» — линия. Таково и значение родственного древнеиндийского «рекха» — линия, черта.

Рекорд. Английское слово «рекорд» означает «мемуары», «летопись». Оно восходит к латинскому глаголу «рекордере» — вспоминать. Корнем является латинское слово «кор» — сердце.

Вечер ЭССД-75

В воскресенье, 12 октября, в 20.00 в клубе ТГУ состоится вечер ЭССД-75. Ожидается самодеятельность.

Бойцам стройотрядов 1975 г. вход только в форме стройдружинника. Билеты — в клубе, комитете комсомола, на факультетах (кто ищет, тот найдет).

Н. Гайслер

* * *

Рядом с озером, под тонким льдом притихшим.
скользкой мартовской незрелою весной
я столкнулась
с нецелованным мальчишкой.
Боже мой!
Девятнадцать — это много или мало?
Ты, пока предерзко-чистый, — не споткнись!
(... Просто так, легко, без всяких — хохотала.
Оглянись теперь. Очнись.)
Силу пить,
рубить с плеча,
играть словами
(как промокшие дрова летят в камин)
оставляю —
со стыдом, к стыду — за Вами!
И аминь.
Что же мне осталось?
Песня, стих ли?
Возвращенье в зыбкость детских снов?
Нам — по разным тропам.
Озеро притихло
скользкой мартовской незрелою весной.

В. Ханан

Отрыли череп в скифском кургане.
Стрелу и череп в кургане скифском.
Чем скиф косматый был в жизни занят,
Наездник вечный с разбойным свистом?
Валил ли перса стрелой навылет?
Кувшин лепил ли из красной глины?
Над степью звезды волками выли,
И ветер вой их сплетал в былины.
Для новой жизни в курган одетый,
На две недели воды и пищи,
Слова прощанья, ответы спеты,
Покрыто небом бойца жилище.
В земле зарытый в земле сопреет.
Гниенья ворон да не учует!
А дети медью усищи сбреют,
И с хитрым греком жена ночует.
«о, в новой жизни воды не надо,
стрелы не надо, не надо пищи,
о, не забытая зелень сада,
пустыня черная, пепелище».
Да будет кровью земля жирнее.
Жирней для поля, жирней для рощи,
Для вас, живущих куда сложнее
И умирающих много проще.

Пантомима!

Если у тебя есть желание, фантазия, соответствующие физические данные и способность внимательно учиться, приходи в четверг 16 октября в 20.00 ч. в студклуб.

МИМ

В клубе ТГУ

10 и 11 октября в 21.00 в клубе ТГУ выступает ансамбль «Polyphon».
из Кейлаского Дома культуры.
В программе:
концерт, танцы.
Выступает «Карлсон».
Цена билетов 80 коп.

* * *

Группкомсорг I курса

Сегодня же проверь, встали ли на учёт в комитете комсомола ТГУ (главное здание, ауд № 208) комсомольцы твоего курса.
Есть ещё отдельные недисциплинированные товарищи...

* * *

В пятницу, 10 октября в 19.00, в новом студенческом кафе (Ленинградское шоссе, 27), состоится встреча «ветеранов» «Военные сборы — 75».
Явка в мундирах (у кого они есть).

В. Дукальский

* * *

Вся жизнь в цейтноте:
Солнце или снег,
Шумит листвой октябрь
Иль май грохочет,
Покой не снится даже и во сне...
Я в страхе просыпаюсь среди ночи:
Что я не сделал?
Что я не успел?
О чём забыл?
Чего не смог исполнить?
Захлёбываясь в суматохе дел,
Я еле имя собственное помню.
И часто в предрассветных поездах,
Средь сонного унынья пассажиров,
Мне грезится уютная квартира,
Та, что моей не будет никогда.
Меня гнетёт, как атмосферный столб,
Тьма дел, незавершённых и забытых.
Я задыхаюсь в мелкотемье быта,
Не засыпаю, а ложусь пластом.
Но снова «Скорой» полуночный шум
Меня пинком поднимет по тревоге,
И я уйду, споткнувшись на пороге,
В страну цейтнотов и ночных дежурств.

Н. Маевская

Аллегории

Жертва жертвы

Странный какой-то зверек! Воображает себя хищником, как будто у него есть на то основания. А какие там основания: ни когтей, ни клыков — один гонор! Ему бы травку жевать, а он свои слабенькие коготки вострит — я, мол, хищный, сейчас как прыгну! И прыгает. Выберет себе жертву, скок из засады, ну, а жертва сама возьми да и окажись хищником! И становится возомнивший о себе зверек жертвой своей жертвы. Ну хорошо еще, если вывернуться сможет.

А если вывернется и удерет, думаете, он из этого выводы сделает? Где там — ни ума у него, ни расчета: один гонор. И опять ходит в хищниках, следующую жертву высматривает. А ему ведь ни с кем не справиться: парнокопытные и те над ним хихикают — тоже, мол, хищник сопливый! А ну, прыгни, я те копытом наверну!

Как он только с голоду не околеет, этот «хищник»?! Как он только шкуру свою в бесконечных потасовках сберечь ухитряется?! Как он от обиды не повесится: что может быть ужасней положения жертвы своей жертвы?

Но так трудно в себе разобраться.

Объявления

Конференция!

Через 5 дней, 15 октября 1975 г., состоится отчётно-перевыборная конференция комсомольской организации ТГУ.

* * *

Ежегодная обязательная флюорография грудной клетки будет проходить в городской поликлинике (ул. Пирогова, 8, II этаж, кабинет 27) с 9 до 14 часов и с 15 до 19.30 часов в следующие дни: медицинский факультет, II и III курсы: 13, 14, 15 октября;
медицинский факультет IV курс: 16, 17 октября;
математический факультет и медицинский ф-т, V и VI курсы: 20 и 21 октября;
Физико-химический факультет: 24, 27 октября;
Контролю не подлежат первокурсники и студенты, находящиеся на практике вне г. Тарту.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
В. И. БЕЗЗУБОВ.

Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 5219. МВ-09670.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 40 | Reedel, 17. oktoobril 1975 | XXVII aastakäik

Kaks meest BAM-il

- Seiklusrikas reis.
- Kaks nädalat taigas.
- Romantiline argipäev.
- Legendid ja tegelikkus.
- Intervjueerija jääb mõtteisse.

(loe lk. 2)

● Tee algus. M. Merimaa foto

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIII konverentsilt

Ülikoolis on 3774 kommunistlikku noort, mis moodustab meie üliõpilaste ja teenistujate üldarvust 81%. Neist aktiivsemad kogunesid üleeile ülikooli aulasse. Presiidiumis olid TRÜ rektor A. Koop, ELKNÜ KK sekretär J. Kaarma, ülikooli parteikomitee sekretär J. Reimand, Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimehe asetäitja T. Koldits, ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär M. Kuusk jt.

Aruandega komsomolikomitee tööst 27. nov. 1974 kuni 15. okt. 1975 esines komitee sekretär Henri Soova. Üheks olulisemaks probleemiks tema ettekandes oli ideoloogilise töö korraldamine: «Kui 7—8 aastat tagasi oli pilt selge — üliõpilasüritustes esines ideoloogilis-poliitilisi möödalaskmisi, siis oli järelikult kasvatustöö veel nõrk. Käesoleval ajal selliseid ideoloogilisi vääratusi ei ole olnud. Oleme jõudnud ideelispoliitilise kasvatustöö uude etappi, kus pole probleemiks enam ajast ja arust «metsavennalaulud».»

H. Soova märkis ära sõjalis-patriootilise kasvatustöö elavnemise ja pani uuele valitavale komiteele südamele, et see muutuks pidevaks ürituste ahelaks ega kujutaks endast üksnes ajalooliste tähtpäevade tähistamist.

Pikemalt peatus ettekandja leninliku arvestuse atesteerimisel ja rõhutas, et komsomoligruppidel tuleb veel kord läbi vaadata iga noore ühiskondlikud kohustused. «Kuigi meil kirjade järgi on 80%-l kommunistlikest noortest ühiskondlik kohustus,» ütles Henri Soova, «täidetakse sisuliselt neist ainult umbes pooli. Kahjuks saavad veel praegu ülikooli diplomi sellised inimesed, kes ei ole võimelised organiseerima väikseimatki üritust ega saa hakkama pisemagi sõnavõtuga.»

Meie ülikoolis õpib üliõpilasi 23 rahvusest, valdavalt vene õppekeelega osakondades, mille passiivsus on aastaid muret valmistanud. Nagu Henri Soova ütles, võttis komsomolikomitee vene osakondade tegevuse aruandeperioodil erilise tähelepanu alla. Tulemuseks on see, et nii mõnegi vene õppekeelega osakonna komsomolitöö annab silmad ette paljude eesti õppekeelega osakondade tööle.

Kultuuritööst kõneldes toonitas H. Soova, et «tõelist tudenglikku isetegevust pole juba praktiliselt viis aastat. Kadunud on «Rajacas», «Kuup ja Kera», filoloogide «Amores»». Koostöös ametiühingukomiteega loodetakse siiski raskustest üle saada.

Kordaläinuks luges H. Soova EÜE ja TRÜ suvemaleva tööd. Vajalikuks pidas ta märkida järgmist: «Iga üliõpilane, kes astub EÜE ridadesse, kirjutab alla, et tunneb ja tunnustab EÜE põhikirja, kus on fikseeritud ka kuiv seadus! Kui ei suudeta end suvekuudelgi tagasi hoida, siis pole mõtet malevasse tulla.»

Õppeedukuse probleemidest tundus H. Soova ettekande põhjal valusaimana ülikooli kasutegur (Matemaatikateaduskonna lõpetas tänavu kevadel ainult 46% sisseastunutest, füüsika pedagoogilise haru koguni 21,6%). Õppesektorite töö puuduseks on nende tegevuse hooajalisus. Kevadsessiooni võlgnikud jäävad õppesektori tähelepanuorbiidist sügisel täiesti välja. «On muidugi rõõmustav,» jätkas H. Soova, «et õppeedukus on ülikoolis viimastel sessioonidel pidevalt tõusnud. Nii oli kevadisel eksamisessioonil õppeedukuse protsent 86,6, möödunud aastal 85,9.»

Teistest sõnavõttudest meie ajalehe järgmises numbris, kus teatame ka komsomolikomitee uue koosseisu.

TRÜ nõukogu

TRÜ nõukogu selle õppeaasta esimesel koosolekul kõneles ülesannetest seoses NLKP XXV kongressi ettevalmistamisega rektor A. Koop.

«Käesolev aasta on erisugune — lõpeb viisaastaku viimane aasta ning ühtlasi teeme ettevalmistusi partei XXV kongressiks. Mõistagi on see ka kokkuvõtete tegemise aeg.»

Kõrgkooli peaülesanne on õppe- ja kasvatusprotsess, mille kaudu kujuneb tulevane spetsialist. Keskne osa on siin õppejõudude koosseisul. Viie aasta jooksul on õppejõudude arv tõusnud 580-lt 640-ni, teaduste kandidaatide arv 320-lt peaaegu 400-ni. Kahekordistunud on professorite ja dotsentide arv. 1974. a. tõstis oma taset iga neljas õppejõud. Teaduskondadest väärivad esiletõstmist Õigus- ja Majandusteaduskond, kateedritest NLKP ajaloo kateeder. Marksismi-leninismi õhtuülikoolis õpib praegu 200 inimest.

Muret on tekitanud aspirantuuri olukord. Kui 1971. a. kaitses õigel ajal kandidaaditööd ainult 51%, siis sel aastal tõusis see arv 81,5%-ni. Tõus ei tohiks kujuneda mitte ajutiseks nähtuseks.

Õppeedukusest kõneldes rõhutas A. Koop, et arvesse ei tule võtta mitte ainult õigel ajal eksamid hästi sooritanud üliõpilased, vaid et õppeedukust peaks vaatlema süsteemselt: kui palju on viitele ja neljadele ning kolmedele eksamitegijaid, läbikukkunuid, väljalangenuid, kui paljud esimesele kursusele astunuist ülikooli lõpetada suudavad. Rahuldavatele õppijaid on vähe, suurenenud on neljadele ja viitele õppijate hulk, vähenenud on väljalangenute arv. Viis aastat tagasi õpinguid alustanuist lõpetas kevadel 78,7%. Kõik need näitajad on tublisti üle vabariigi keskmise. Samal ajal on aga eksamile mitteilmunud üliõpilasi palju ning kuigi võlgnevustega üleviidute arv on langenud 15%-ni, on see ikkagi suurem vabariigi keskmisest.

Ülikoolis tehtavast teaduslikust tööst rääkides mainis rektor, et õppejõudude ja üliõpilaste osavõtt sellest on kahekordistunud. Kahel viimasel aastal on NSVL TA neljast medalist üks meie ülikooli tulnud.

Käesoleval viisaastakul on ülikool juurde saanud 26 tuhat ruutmeetrit põrandapinda, sellest 10 tuhat ruutmeetrit elamispinda. Saavutatu on vaid tühine osa sellest, mida ülikool tegelikult vajab. Projekteerimisel on uus ühiselamu koos arstipunkti ja profülaktooriumiga, füüsikakorpuse teine järk, Arstiteaduskonna õppekompleks, botaanikaaed.

Ettekande lõpus rõhutas rektor viie aasta jooksul tehtu sisulise analüüsi ja kokkuvõtete tegemise vajadust. Kõigil ülikooli allasutustel tuleks heita tagasipilk tehtule koos uute ülesannete kavandamise ja järelduste tegemisega, läbi vaadata ja uuendada sotsialistlikud kohustused ning kinnitada XXV kongressi tähistavate ürituste plaan.

Koosolekul võeti vastu otsus ülikooli kollektiivi ülesannetest ja abinõudest NLKP XXV kongressi vääriliseks tähistamiseks ning kongressi otsuste elluviimiseks.

Koosolekul esitati rektorile küsimus Arstiteaduskonna üleviimisest pealinna. Rektor vastas, et selleks ei ole mingit põhjust.

Koosoleku teises osas valiti konkursi korras matemaatika õpetamise metoodika kateedri juhatajaks ped. kand. J. Reimand, aeroionisatsiooni ja elektoaerosoolide laboratooriumi juhatajaks füüs.-mat. kand. L. Visnapuu, füüsilise geograafia kateedri professori kohale geogr.-kand. dots. E. Varep, neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professori poolele kohale med.-doktor R. Zupping ja sama kateedri professori kohale med.-doktor A.-E. Kaasik.

Hääletati ajalookand. J. Kalitsale ning med.-doktoritele Ü. Hussarile, K. Põdrale ja K. Valgmale professori teadusliku kutse taotlemise poolt. Kinnitati Füüsika-Matemaatikateaduskonna nõukogu otsus füüs.-mat. doktori kraadi taotlemiseks B. Tsukerblatile ja kandidaadikraadi taotlemiseks A. Pürgele, E. Londile, M. Moksile ja H. Tällile (kõik med.-kand.), V. Šapovalovile (füüs.-mat. kand.), T. Raitviirule (geogr.-kand.), E. Ratnikule ja E. Lambile (kunstitead. kand.), E. Annusele (fil.-kand.), S. Kerale (ped.-kand.), M. Rahile ja V. Sorokinile (biol.-kand.).

V. SOOTAK

KONGRESSI EEL

Kõige nooremas teaduskonnas

Filoloogiateaduskond, mis iseseisvaks üksuseks kujunes alles 1973. a. septembrist, varustab vabariigi koole ja kultuuriasutusi (kirjastused, ajakirjandus ja raadio, muuseumid, uurimisasutused) kvalifitseeritud keele- ja kirjandusteadlastega, meie humanitaarse kultuuri edasiviijate ja arendajatega.

Teaduskonna ligi 600 statsionaarset üliõpilast ja enam kui 100 õppejõudu on päevast päeva seotud nende vastutusrikaste ülesannete lahendamisega, mis on tõstatatud filoloogiateaduse ette meie partei ja valitsuse poolt. Üle 40 kommunisti ja laialdane ning autoriteetne parteitu aktiiv on teaduskonna eksisteerimise esimestest päevadest peale kavandanud üsna konkreetsed abinõud õppe-kasvatustöö ning teadusliku tegevuse järjepidevaks tõusuks ja võidelnud nende plaanide elluviimise eest.

Ehkki õppeedukuses sessioonitulemuste põhjal (viimastel sessioonidel 85—90%), on veel ilmselt kasutamata reserve, lubab töö kvaliteet ja kasvav nõudlikkus loota jätkuvat taseme tõusu. Riigieksamikomisjonide aruanded on lõpetajate ideelisteoreetilist ettevalmistust igatahes küll ajakohaseks hinnanud.

Õppejõududest umbes 45% on teadusliku kraadi või kutsega. See protsent pole kõrge, kuid tuleb arvestada asjaolu, et võõrkeelte kui üldaine õpetamine toimub praktiliste keeleõpetajate poolt, kes valdavalt tõstavad oma kvalifikatsiooni teistes vormides kui on seda väitekirja koostamine. Nii on võõrkeelte kateedris 26 õppejõust vaid 3 teadusliku kraadiga, kuid õppemetoodilise töö osas on seal mõndagi positiivset korda saadetud ja kateeder on vabariiklikuks baaskateedriks.

Profileerivatel erialadel on tase igati rahuldav. Teaduskonnas töötab mitmeid üleliiduliselt ja rahvusvaheliseltki tuntud teadlasi, nagu akadeemik P. Ariste, akadeemia korrespondentliige A. Kask, professorid E. Laugaste, P. Alvre, J. Lotman, P. Reifman, samuti ka käesolevast õppeaastast meie ülikooli vene keele kateedri juhatajana tööle asunud professor M. Šeljakin. Üldse on teaduskonnas 9 teaduste doktorit ja veel 8 õppejõudu (J. Peegel, S. Issakov, K. Muru, A. Künnap, H. Rätsep jt.) ootavad kraadi kinnitust. Seega kaadri kvalifikatsiooni küsimus peaks lahenema suuremate raskusteta. Teaduskonnas on tööle asunud arvukalt noori perspektiivikaid õppejõude. See tagab edasisegi kasvu ja loomuliku põlvkondade vahetuse.

Teadusliku produktsiooni osas on tõsiseid saavutusi soome-ugri filoloogia alal, üldse lahendamisel on terve rida esmajärgulise tähtsusega uurimisprobleeme (eesti keele struktuur ja kirjakeele ajalugu, eesti sõnakunsti arengulugu XX sajandil, vene kirjanduse loominguline meetod, vene keele õpetamise metoodika, võõrkeelte ja vene keele leksikoloogia ja leksikograafia küsimused jm.). Ees seisab sihitealik uurimisteemade keskendamine ja aktualiseerimine, uute võimaluste otsimine ülikoolis tehtava teaduse kiiremaks ellu rakendamiseks.

Kogu see igapäevane töö, mida ülikoolis tehakse kaadri kasvatamisel ja oma eriala arendamisel, ei tarvitse korrapealt suuri ja mõõdetavaid tulemusi anda. Mõnigi töö resultaat ilmneb alles aastate pärast. Peamine on eesmärgikindel edasiliikumine, perspektiivitunne.

Läheneva parteikongressi eel oma tööst kokkuvõtteid tehes ja tulevaseks ülesandeid kavandades püüabki Filoloogiateaduskonna kollektiiv meie nõukoguliku teaduse ja kõrgema hariduse arengu peajoont silmas pidada ja jõukohaselt toetada.

HARALD PEEP,
Filoloogiateaduskonna dekaan,
professor

Kaks meest BAM-il

Need kaks meest, kes BAM-i «nuusutamas» käisid, on geoloogia eriharu IV kursuse üliõpilased Toomas PUURMANN ja Arvo RAUDSEPP. Toimetuse kitsukeses toas, kus järgnev intervjuu teoks sai, tundsid nad end igatahes täbaralt. Teadagi, taiga lõputus veel kontides, linna luksus tahab taas harjumist.

Mulle teadaolevail andmeil olete esimesed TRÜ üliõpilased, kes BAM-i uudistamas käinud. Kõigepealt vahest sõidust?

Asi sai alguse õppepraktikalt Tuva ANSV-s. Selle lõppedes polnud kohe tahtmist koju naasta. Mõtlesime, et kui nii suur Siberi jõgi nagu Jenissei käepärast on, miks siis ei võiks seda mööda alla parvetada. Jõgepidi sai teekond 300 km pikk. Läbisime Sajaani mäestiku ja Sajano-Šušenskoje hüdroelektrijaama paisu. Muide, läbipääs paisust suleti 11. oktoobril, nii et olime ühed viimastest, kes seda kasutasid. Nüüd peaks sellel kohal juba veehoidla lainetama. Irkutskist pressisime ikka edasi ida poole. «Noorte Häälest» olime lugenud, et üks Eesti rühmadest on kevadel jälle BAM-ile läinud, ja teadsime ka seda punkti — Uojan.

Meie jaoks algas BAM juba Port-Baikalis, mille kaudu varustatakse

Arvo Raudsepp

Toomas Puurmann

BAM-i Burjaatia lõiku. Sealsamas tegime laadijatena sõiduraha ja möllisime end ühele kaubapraamile. Uuesti saime jalad maha Kurlõ neemel. Ligipääs Uojani on võimalik vaid õhu kaudu. Kumoras ootasime kaks päeva lennukit. Tegelikult on Uojan rajoonikeskusest küla. Rühma tõelist kohta tähistab hoopis teine burjaadikeelne nimi — Tšiltšigir. See asub laudsiledal tasandikul 3000 meetri kõrguseni ulatuvate kaljumägede vahel. Septembris olid nad juba üsna lumised. Sealsest loodusest võib üldse rääkida vaid ülivõrretes. Et olime Sajaanidest, Baikalist ja Tuvast küllastunud, siis jättis Tšiltšigiri ümbrus meid külmaks.

BAM-i miljöö? Argipäev ja inimesed? Teie kohtumised?

Maikuus oli Tšiltšigiri tulnud 400 inimest: 100 eestlast, 200 leedulast ja 100 leningradlast. Töötatakse kahe organisatsiooni, sillaehitustrusti ja ehitusmontaažirongi alluvuses. Eestlased ja leedulased hakkavad tuleval kevadel sildu ehitama, alles siis tehakse algust raudteetammi ja raudtee endaga. Üldiselt kujutab praegune tegevus endast taigasse tugipunktide rajamist, mis siis hiljem omavahel ühendatakse. Meie sealoleku ajal ehitati maju: Siberi talve telkides ju üle ei ela. Eesti rühma brigadir rääkis meile muide, et BAM-i rajamise mõte pärinevat juba möödunud sajandi lõpust (1897). Üks kuulus vene insener (nime aga ei mäletanud) olevat selle projekti 1911. aastal ka paberile pannud. Ja Tõnda—BAM-i liingi olevat neil aastail rajatud. Siis tulid sõjad vahele. 1941.—1942. a. võetud see liin jälle üles, sellest saadud rauaga võideldud Stalingradi all.

Jutuajamisi oli teisigi, kaks nädalat sai ju elatud eestlastega ühes telgis. Sinna sõitnud inimesed on erinevate saatustega peale nende, kes on tulnud siia tööle komsomoli lähetuskirjaga, on palju neidki, kel abielu nässu läinud, osa tuleb ka raha pärast, osa aga lihtsalt sellepärast, et lahkuda omaenda kitsaks jäänud eluruumist. Nii nad ütlesid. On neidki, kes tagasi tulevad (Tšiltšigiri sajast eestlasest on niisuguseid praeguseks kuus). Stiimulid on küll vägevad: keskmiselt 400 rubla kuus palka, kui kolm aastat oled töötanud, saad väljaspool järjekorda autoostu loa, eeskujulik tarbekaupadega varustatus, tugevad toidud. Ja üldse, ühel niisugusel taigasaarel käib elu nagu siingi: kaheksa tundi tööd, kolm korda nädalas kino- ja tantsuõhtud, ajalehed, raadio; on oma rahvamalev, haigla, oma miilitski. Metsaelu- ja üksindust, nagu ette võis kujutada, meie küll sealt ei leidnud.

BAM-il on kuiv seadus, aga selles on ka üks mõrane koht: külades ometi alkoholi müüakse. Ranged ollakse küll. Meie sealoleku ajal tehti ühel päeval 28 inimest joomise pärast lahti, must tempelgi löödi tööraamatusse, mida meil ju siin üldiselt harva praktiseeritakse (vahest ainult lootusetute joodikute puhul).

Mida ütleksite neile, kes kavatsevad BAM-ile sõita?

ARVO: Sellises kambas ja niisugusesse kohta läheksin küll tööle. Kui ma poleks kord juba tudengina oma valiku teinud.

TOOMAS: Lepingulist kolme aastat. Siberis elada oleks tõesti huvitav.

Neile, kes BAM-ist vaid lugenud on ja loevad?

ARVO: Seal töötavad eesti poisid pidasid trassi ehituse k a j a s t a m i s e kampaaniat veidi ülepingutatuks. Tööd tehakse ja selle tähtsust mõistetakse niigi.

TOOMAS: Ei tea kedagi, Arvo. Kõik oleneb ju vastuvõtjast. Neile ja sulle võib see nii tunduda, teistele võib see paatos väga vajalik olla ja meeldida. Sajandi ehitus ikkagi.

Ja neile, kes seal juba käinud on?

TOOMAS: Kui nad seal on töötanud, eks nad tea siis ise paremini. Meie ju ainult olime natuke, nägime ja kuulsime.

ARVO: Geoloogidena olime just ühest «põrgust» välja tulnud: helikopterilt lasti meid kohta, kus polnud hingegi ja kus endal hinge sees hoidmiseks tuli kõvasti vaeva näha, peale selle veel uurimistöödki teha. Einoh, BAM-il seevastu sattusime otsekui tsivilisatsiooni. Vaata, võib-olla kui just sina sinna läheksid (pöördub intervjueerija poole), siis ehk tundub sulle see asi tõepoolest hirmuäratav nagu iga tundmatu. Aga põhimõtteliselt, pole seal mingi maailma äär ja kümne aasta pärast ei tunne kindlasti tänaseid kohti enam äragi.

Need kaks meest BAM-ilt tõusevad ja lähevad oma igapäevase töö — õppimise juurde. Jään intervjuud ümber kirjutama ja... mõtteisse. Pagan seda teab, kuhu kord niiviisi jõuan. Ahtaks ja väiklaseks on muutumas siinne olemine. Ehk tuleks tõesti kohver pakkida ja minna omaenda e l u r u u m i laiendama? Kasvõi selle nimel, et hiljem üle olla askeldustesse uppuvast argipäevast.

REIN VEIDEMANN

Silm peale

Ülikooli ehitused praeguse seisuga

(vt. «TRÜ» nr. 35 ja 37.)

Tartu Ehitustrusti juhataja JAAK KALMU vastusest:

«Nooruse tänava õppehoone ehituse seisakus on ülikool ise süüdi — pole katlamaja ega soojust... Katlamaja projekt anti üle alles tänavu augustis, ehkki pidi antama augustis täpselt aasta tagasi.»

Vastust kommenteerib ülikooli halduisprorektor ÜLO SAAG:

«Käesolevaks aastaks ei eraldatud õppehoone soojustrassi ehitamiseks materjali. Seepärast pidime leidma teise lahenduse ja sel aastal alustasime uue, eraldi seisva katlamaja projekteerimist, mille projekti andsime ehitajale tõepoolest üle augustis.»

II üleliiduline olümpiaad

«Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress»

Vastavalt NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ning ÜLKNÜ Keskkomitee otsusele korraldatakse ajavahemikul sept. 1975—mai 1976 II üleliiduline olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress».

Ülikooli saabus juba ka vastav juhend. Selles märgitakse, et olümpiaad peetakse kahes etapis: esimene ülikoolide piires septembrist märtsini (aineolümpiaadid, erialakonkursid, kursuse-, diplomitööde ja -projektide ülevaatus), teine aga vabariiklikus mastaabis, aprillis-mais. Viimane näeb ette aineolümpiaade järgmiselt: matemaatikas, füüsikas, keemias, bioloogias, vene keeles ja kirjanduses, võõrkeeltes (inglise, saksa, prantsuse), elektrotehnikas.

Esimese etapi võitjaid autasustatakse rektoraatide ja ühiskondlike organisatsioonide aukirjade, diplomite ja väärtuslike kingitustega, samuti rahaliste preemiatega stipendiumi ulatuses. Üleliidulise etapi võitjaid autasustatakse olümpiaadi laureaadi diplomi ja medaliga. Laureaatide austamine toimub järgmise aasta septembris-oktoobris Moskvas. TRÜ rektori 8. oktoobri käskkirjaga määrati olümpiaadist osavõtuks organiseerimiskomisjon koosseisus: U. Palm (esimees), K. Püss, K.-S. Rebane, Ü. Haldna, J. Tuldava, M. Šeljakin, M. Lotman, O. Mutt, H. Kallak, H. Türnpu, A. Vaiksaar, K. Liiv, R. Kärner (liikmed).

„Tulgu ainult see,

kes tõesti keele ja kirjanduse vastu huvi tunneb,» ütles Filoloogiateaduskonna dekaan prof. H. Peep möödunud nädalal ülikooli aulas M. Härma nim. 2. Keskkooli 10-a ja 10-b klassi õpilastele, kes ülikooliga tutvumist sellest teaduskonnast alustasid. Dekaan kõneles lähemalt teaduskonna struktuurist, õppeplaanidest, eksamitest, prodekaan N. Toots (inglise keeles, õpilased olid selle keele kallakuga koolist) inglise filoloogia osakonnast. Pärast ülikooli 9 teaduskonna uudistamist minnakse EPA-ga tutvuma.

V. S.

UUS ORKESTER VANAS KOHVIKUS

Alates 21. oktoobrist mängivad TRÜ vanas kohvikus võimenduseta pilli Mikk ja Heno Sarv (aerofonid, kitarr), Tõnis Tulp (kitarr), Jaan Kiho (trumm, vilepill) — IGAL TEISIPÄEVAL JA PÜHAPÄEVAL KELL 19—21.

Looduslaste päev 1975

Mis sunnib meid jätma linnakära, hubased kohvikud, kõik lõbustused? Miks me nii tihti pärast kurnavat päeva mõtleme elustavatele rännuteedele? Bio-geo rahvas teab «süüdlast»: see on LOODUSE KUTSE.

Traditsiooniline looduslaste päev toimus seekord Võrtsjärve mail. Vananaistesuve külm päike meelitas kohale peaaegu poolteistsada üliõpilast. Noorte ettevõtmist toetasid õppejõud, jagades teadmisi Võrtsjärve ja selle lähema ümbruse tehnogeensete objektide kohta. Üldise huvi osaliseks sai Rannu juustutsehhi reovee puhastusseade, millist Tartus vaevalt näha saab.

Enamik meist kuulas-vaatas esimest korda Võrtsjärve limnoloogiajaama teadurite probleemirohkeid toimetusi. Võrtsjärv oma mitmete komplitseeritud küsimustega pakub tõepoolest peamurdmist.

Viimaseks peatuseks sel teadmisi rikastaval retkel oli Uderna kultuurilooline kaitseala, kus asjatundlikke seletusi andis Elva koduloomuuseumi direktor Kaljola Kirt.

J. V.

Ajalooring sellel õppeaastal

Ajalooring alustas oma tegevust 18. septembril avakoosolekuga. Pärast aruannet ja juhatuse valimist vaadati diapositiive kevadisest teaduslikust ekskursioonist Velikije Lukisse. IV kursuse ajaloolane T. Linnus jagas muljeid fennougristide kongressist Budapestis. Teisel koosolekul kõneles prof. H. Ligi XII rahvusvahelisest ajaloolaste kongressist San-Franciscos. Ajalooringi esimeseks ülesandeks on ikka olnud võimaldada üliõpilastel oma uurimistöid esitada. Nagu tööplaanist näha, pole unustatud ka traditsioonilisi teaduslikke ekskursioone. Septembri lõpul toimuski väljasõit Lõuna-Eestisse. Sellest osavõtjad olid eelnevalt ette valmistanud põgusad ülevaated Kanepi, Kambja, Erastvere ja Urvaste vaatamisväärsuste ja ajaloo kohta.

Sel aastal möödub 100 aastat akadeemik J. V. Tarle sünnist ja 250 aastat Peterburi Teaduste Akadeemia asutamisest. Detsembris 150 aastat tagasi toimus dekabristide ülestõus. Nende suurte juubelite tähistamisest ettekannete ja töökoosolekutega võtavad osa ka ajalooringi liikmed.

Üritustest osavõtjate nappuse üle praegu nuriseda ei saa. Loodame, et see nii ka jääb.

E. PAJU

Ülikooli ajaloost

22.—24. oktoobrini k. a. toimub TRÜ ajaloo komisjoni II laiendatud sessioon, mille käigus kuulatakse ära 47 ettekannet. Sessiooni päevakord:

22. oktoobril — kell 11 aulas avaistung;
— kell 16 nõukogu saalis humanitaarsektsiooni esimene istung (8 ettekannet), juhatab prof. K. Siilivask;
— kell 18 Kingissepa 29 auditooriumis 307 bioloogia, geograafia ja põllumajanduse sektsioon (5 ettekannet), juhatab T. Sutt;
— kell 17 keemiahoone auditooriumis 430 meditsiinisektsiooni esimene istung (7 ettekannet), juhatab E. Vasar;
23. oktoobril — kell 11 aulas humanitaarsektsiooni teine istung (8 ettekannet), juhatab O. Klaassen;
— kell 16 keemiahoone auditooriumis 430 meditsiinisektsiooni teine istung (7 ettekannet), juhatab V. Kalnin;
— kell 16 peahoone auditooriumis 232 füüsika, matemaatika ja keemia sektsioon (9 ettekannet), juhatavad T. Ilomets ja U. Palm.
24. oktoobril kell 14 toimub Ajalooteaduskonna dekanaadis ajalookomisjoni istung.

TRÜ ajaloo komisjon

EÜE

22. okt. k. a. kell 18 algab TRÜ peahoones aud. 232 EÜE konverents. Sõna võtta soovijaid registreeritakse ELKNÜ TRÜ komitees 21. oktoobrini.

Acta diurna

4.—5. oktoobril käisid III kursuse eesti filoloogid ekskursioonil Petseris, Pihkvas ja Mihhailovskojes. Fotograaf Jüri Laane pildile jäid nad Mihhailovskoje mõisas.

KRAPP

Alanud õppeaastal näeb «Krapp» esmakordselt trükimusta. Ju aitab selleks kaasa nii 6. oktoobril TRÜ vanas kohvikus asetleidnud I kursuse eesti filoloogide luuleõhtu kui ka üleüldine kirjaoskuse taseme tõus ja omaloomingu populaarsus. Ehkki kohviõhtu kesise mulje jättis, on põhjust nentida, et ainuski autor ei jätnud lootusetut ega kirjaoskamatut muljet.

Käesolev lehekülg seabki oma ülesandeks anda mõningane ülevaade nooremate kursuste üliõpilaste kirjandushuvilistest katsetustest, lisades kohe juurde, et mitmete autorite puhul on tegu esmaavaldamisega. See ehk vabandab mõneti kunstilist vajakajäämist ja äratuntavaid mõjutusi «kaasaegsest klassikast». Ent kus siis veel õppida, kui mitte ülikoolis, ja kuidas siis veel õppida, kui mitte harjutades?

Viire Villandi

Ja sa tulid mu eitus ja jaatus
minu vari ja peegelpilt
tea kas oli see juhus või saatus:
mulle sinust jäi viimne kui kild
sinu sügavais silmades säras
hell ja soojuselembene pruun
mul jäi ütelda ainult tänan
ja mult keegi ei vajanud muud
ennast eitades muutusid minuks
olid mina mu jaa ja mu ei
ma ei märganud küsida sinult
kas sust miskit ka järele jäi
kuid sa läksid mu eitus ja jaatus
minu vari ja peegelpilt
tea kas oli see juhus või saatus:
kaasa läks minust viimne kui kild.

* * *

jää sulas lõpuks
mu soojades pihkudes
vee ja vihma maik

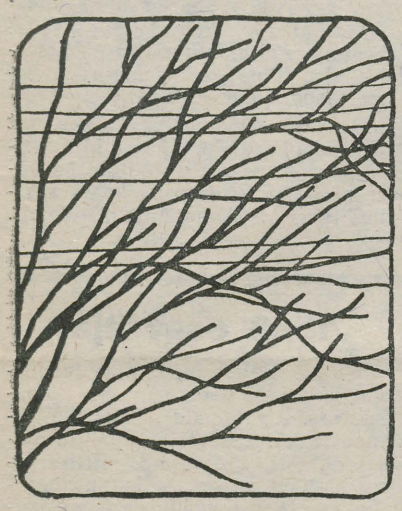

Imbi Veelma

Kuldrahasid pärnalt
hõbedasi pajult
lõkendavaid õunu
õunapuult
Ja pilvi
pilvi taevas

. . .

Jaapani keelt
meenutab
napp sügisetaevas
kus rändlinnuparv
Kuldkepid
kui kollane vihm
raagunud aias

. . .

Mõtlesin sinust
uduseiks klaasideks
silmad.
Vaatasin neist
ääretut taevast
voolamas ääre poole
Lindu
hääbumas kõrgusse

. . .

Kõrges taevas kured
Lahkumise nukrus
Et sa märtsis jälle tuleks
Et sind talv ei puutuks

Ene Ojaste

Ma tean: sa pole Jumal
ja soovgi mul on maine:
käia lõpuni tee sinu silmade kumas,
olla lihtsalt su naine.

Ülle Värvimann

Linnud

Ta istus kõrge mäe tipul ja söötis linde. Hellalt murdsid ta mullased sõrmed pehmet, alles sooja sõmerjat leiba. Hoolikalt puistas ta raasukesi suurele lamedale kivile enda ees, samale kivile, millel ta oli esmakordselt puhanud pärast ränka teekonda tipule, millele ta igal ööl mõneks tunniks toetas oma pea ja millele ta nüüd hardusega nagu ohvrialtarile poetas leiba — oma käega valmistatud muredat leiba. Ja linnud tiirlesid ta pea kohal, tiibadega peaaegu paitades ta kuldseid juukseid, laskusid kivile ja nokkisid tänuga lõhnavaid raasukesi.

Ta armastas leiba, linde ja oma mäetippu. Iga rohulible sellel elas tema jaoks, igal putukal oli oma hing ja ega midagi muud peale putukate, rohu ja kivi sellel väikesel taevale avali maalapikesel polnudki. Ta söötis linde ja vaid harva heitis pilgu alla, kus vaikselt kõikusid tuules sitkete mändide ladvad.

Ja alles ühel eriti kuumal keskpäeval märkas ta, et endiste eluröömsate linnuparvede asemel tiirutas kivi ümber vaid üksikuid paare. Nende laul oli nukker ja nende silmadest vaatas vastu väsimus. Ta silmitses taevast — ei ainsatki täppi sinisel taustal. Ta langetas pilgu kivile — vaid putukad puresid maa vilja. Ei ühtegi lindu enam. Ta ootas. Leib kuivas kivikõvaks ta tardunud sõrmede vahel, ta juukseid muutusid halliks pärjaks ja rohi koltus ta ümber. Ta puudutas kivi — see oli vaenulikult kõva ja külm.

Ta tõusis ja hakkas minema. Teekond oli vaevaline, ta komistas ja veeres kõrgest järsakust alla. Mändide tüved kraapisid ta jalgu ja käsi, kivid müksasid ta külgi, ent ta ei tundnud valu. Mäe jalamil ta tõusis. Ta nägi äsja ehitatud raudteed looklemas ümber mäe. Ta silme eest kihutasid hääletult mööda rongid, vaid rööpad sahisesid õelalt ja rongide katustel nägi ta istumas linde — tihedalt, tiib tiiva kõrval. Nende silmad olid tühjad ja nad ei laulnud. Temast möödudes langetasid nad aeglaselt pead ja surusid suletud nokad päris oma varvaste vastu. Ta pöördus ümber, ajas pea kuklasse ja vaatas võõrast, elutut lapikest maad päikesekiirtesse uppumas.

Kitarri põlemine

Lagendikul põles kitarr. Mustades maskides rahvahulk tantsis pööraselt kisendades ümber lõkke, väljaspool ringi aga taoti trumme — taoti tugevalt, et trummipõrin inimeste kisast üle kostaks ja rütm nende tantsu juhiks. Vaaditäied punast veini seisid lõkke ääres ja mööda tantsides võis igaüks sealt oma janu kustutada. Ja see janu oli suur.

Orgia oli alanud juba kesköösl, ent kitarr oli sitkest puust ega vajunud veel kokku. Rahvas tantsis juubeldades lõkke ümber ja tundis heameelt, et pidu veel ei lõpe. Üksteise järel lõhkesid trummid tumeda prahvatusega, ent inimesed tantsisid edasi. Nad ootasid. Kitarr aga elas ikka veel, tõmbudes leekides ähvardavalt tumepunaseks. Ja kui koidupuna lagendiku üle ujutas, hakkas ta laulma — algul vaikselt, siis aga üha valjemini ja valjemini. See oli ühtaegu kurb ja raevukas laul. Valuga helisesid keeled leekides ja oigavalt kajas kaasa kõlakast, ent ta laulis. Kisa lõkke ümber vaibus, maskides inimesed seisid hirmunult ja kuulasid. Kaua ei suutnud nad end liigutada, kuni tõusis esimene hommikune tuulehoog ja rebis neilt maskid. Siis haaras neid hirm ja kätega kõrvu kattes tormasid nad igas suunas laiali — ainult kaugemale endi süüdatud lõkkest. Tuul aga kandis kaua neile järele kitarri metsikut laulu, keerutas maast üles mustad maskid, mis ükshaaval lõkkesse langesid, ning puhus tule veelgi ägedamalt leegitsema, kuni kitarri keeled katkesid ja valu käes krussi tõmbusid. Vaikse raginaga vajus kokku ka kast ja peagi oli tuulevaiksel lagendikul näha vaid nõrgalt suitsevat tuleaset.

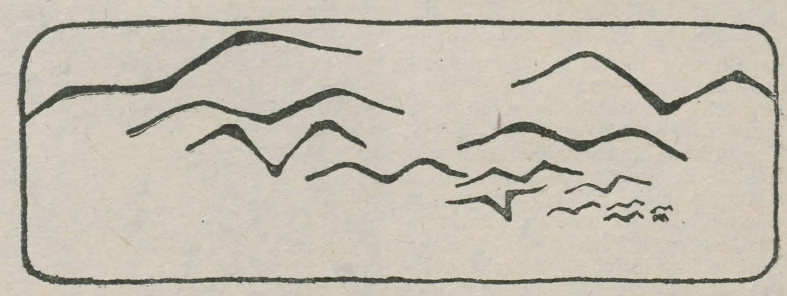

Õhtu

Sel hommikul ärgates märkasin, et mu eile alles õitsenud õunapuu kandis vilja — ladvas troonis suur apelsin. Seisin täiesti nõutuna puu all ega julgenud seda puudutada. Ma läksin ära. Otsisin üles oma sõbra, keda ma ammu näinud polnud, teadsin vaid, et ta kasvatab õunapuid. Ta aed oli metsistunud, puud kärbunud, viljad varisenud, ta ise aga puhkas, selg toetumas vastu aia kunagist uhkeimat puud. Miks kasvab mu õunapuul apelsin, küsisin. Ta vaikis ega vaadanud mulle otsa. Mida peaksin ma temaga tegema, küsisin. Ta tõstis silmad ja üksnes väsimus peegeldus neis. Ma läksin ära. Läksin läbi unustatud aia, komistades mahavarisenud mädanevaile apelsinidele. Tajusin oma südames kasvavat senitundmatut hirmu ja läksin vastu päikeseloojangule. Taevas tõmbus punakaks ja päike oli kui hiigelsuur apelsin kaugel mu ees. Mu samm aeglustus, tahtsin minna edasi, aga ei suutnud, pöördusin ja hakkasin jooksma kodu poole, et veel enne päeva lõppemist haarata oma õunapuult salapärane ja ühtlasi hirmuäratav vili ning viia see oma sõbrale. Ent ma ei jõudnud. Korraga valitses pimedus, hõõguv tulekera taevas oli kadunud nägematusse ja ma seisin enda istutatud puu all, mu jalge ees aga lamas kuivanud ja nagu valust krimpsutõmbunud tohutu apelsin, mille ma ise tahtmatult olin loonud. Olin väsinud ja teadsin, et suur puhkus on algamas ning ma ei näe enam oma sõpra.

Hanna Roode

Meeltesegane suvi
laotas laiali põualiblikatiivad
läbi karikakarde nõlvade
heitis meid teineteise embusse
kooldunud hõbepajude alla
Meil olla oli nii hea
kaitstuna meeletust suvest
kui vaarikavõrade vermeid
leevendas kastemärg rohi
ja päikesepunetus palgel

Nüüd suvi on ammugi möödas
ta säragi kustunud

Taimi Jürgenson

Oh kuidas ma vihkan hädaldajaid, kes topivad oma suuri muresid läbi maailma nõelasilma ja solvuvad, kui see liiga kergesti õnnestub.

kõik ta meeletus merre on jäänud
ja sinna ka jäätunud
kastehein
mis kord hellitas meid
kuluks on kuivanud
meid varjanud pärnade ümber
heitis talv oma härmatand käed
Kui maa meie soojusest jahtus
ja pihladelt pudenes marju
siis meidki enam ei olnud
ning tuul nuttis üksinda ringi

Kuid mu kuumaks suudeldud huultel
veel sulavad lumehelbed

Birute Želvite

Ava uks ja astu mu tuppa,
lihtsalt niisama, tule.
Ära põhjust otsima rutta,
lihtsalt niisama, tule.
Ära kaalu poolt ja vastu,
lihtsalt niisama, tule.
Mõtlemata mu juurde astu,
lihtsalt niisama, tule.

Konstantin Sala

Ei tapetud mind päriselt, vaid mängult.
See selgus tuli minu meelde siis,
kui mullast tekki võeti minu sängilt.
Mind härdaks tegi koori lauluviis.

Ma lilli sain, kõik ainult kuldsed roosid
ja austusega teatris hoiti mind.
Nii olin järsku nende suurim soosik.
Ma teatris tundsin, mis on minu hind.

Nüüd tunnen, nagu toimuks mingi ime
mu kehaga — ma olen kaotand ta.
Mu pea on kõrvust kurt ja silmist pime.
Ja suu on tumm, ei kosta kriitika.

Ja tunded võetud on, mul pole tuju:
oo, siiski peteti üht pronksist kuju!

Lehekülje koostas VIIRE VILLANDI
Kujundas PEETER NÕGES

Avalik kiri Tiit Lutsule «Mõelge, ärge unustage» asjas

Sinu etenduse «Mõelge, ärge unustage» kolmas lavastus tekitas kuluaarides kõmu. Peamiselt olen kuulnud küll negatiivseid arvamusi ja minagi alustan kriitikaga. Olen ühisel arvamusel nendega, kes püüdsid Sind mõista, kuid ei suutnud, või ei mõjunud see, mis Sa öelda tahtsid. Kahtlemata oli saalis neid, kes jäid magama, aga ka neid, kes kartsid Sind mõista. Sellest kõigest järeldub, et kuskil on viga — kas autoris või publikus. Siinkohal oled valmis endale vastu rinda taguma ja ütlema, et viga peitub meis, samal ajal ei eita Sa, et see etendus oli vaid esimesi etappe Sinu töös, et Sa ise ei tunne veel täit rahuldust, mida peaks kunstnik tundma valminud tööst. Siit tulebki otsida põhjust, miks sind ei mõistetud või miks etendus oodatult ei mõjunud. Sul oli palju öelda, kuid Sa ei osanud oma ideedele vormi anda. Ei nõustu Sinuga, kui ütled, et vorm oli liiga uus ja traditsioonidest läbiimbunud publik ei suutnud seda vastu võtta. Peamine vastuolu Sinu etenduses oli vormi ja sisu lahutatus. Lavastus oli rajatud trupi emotsionaalsele ühtsusele, mis pidi olema improvisatsiooni aluseks. Samal ajal oli vorm aheldatud programmi sisu poolt, mida tuli arvestada ja mida ometigi ei arvestatud. Sa mõtled puhtkujundlikult ja kohati oli tekst täiesti ülearune. Samas ei tekkinud mingit kujundite süsteemi, palju oli ka täiesti põhjendamatuid kujundeid. Tekst ja lavastus eksisteerisid eraldi. Improvisatsiooniline külg oli asjaarmastajate tasemest küll kõvasti üle, kuid just improvisatsioonile ei saa rajada etendust, kus Sa tahad nii palju ära öelda. Kuid ma ei ole nõus ka nende arvamusega, kes ootasid kõrget professionaalset taset ja kokkuvõttes väitsid, et kogu etendus oli vaid hüsteeriline jant. Hämmastas, kuidas Sa lühikese ajaga oled saavutanud kogu trupi hingelise ühtsuse. Lavastuses oli kohati lausa filmilikult visuaalselt nauditavaid stseene, spontaanseid improvisatsiooni hetki, mis näitab, et Su trupp tajub sedasama, mida Sa ise öelda tahad.

Meeldib Sinu tahe purustada traditsioone, lausa peksta inimesi vastu nägu, et nad ärkaksid rahulolust ja ükskõiksusest. Kohati Sa serveerid ammu tuntud probleeme, kuid ka neid on vaja veel ja veel kord vaagida. Ära pane millekski nende «teatrispetside» suhtumist, kes tulid jälle Sinu etendust vaatama, et pärast lihtsalt lõbustada end mahalahmimisega. Aga samas võta kuulda neid, keda Sa tahtsid raputada, kuid ei suutnud. Publikut ei maksa alahinnata, publikut tuleb arvestada, temale tegid Sa ju selle etenduse, aga mitte oma trupile. Ma mõistan ja hindan Sinu maailmavalu, Sinu fanatismi, Ja veel — kui Sa räägid aususest oma töös, mida Sa kunstis üle kõige hindad, siis püüa ka seda rääkides aus olla. Kunstitõed elutõdedeks!

Sinu kursusekaaslane
ANTS JUSKE

1000 AASTAT WEIMARIT

Malle Moorits

(algus «TRÜ»-s nr. 38)

Uus etapp, mis väikelinnale mitte ainult kogu Saksamaal, vaid ka terves maailmas kuulsust tõi, algas hertsoginna Anna Amalia valitsemisega. 16-aastane tütarlaps, Braunschweigi hertsogi viies laps, saabus 1756. a. kahvatu ja haiglase hertsogi Ernst Augusti abikaasana Weimarisse. Hertsoginna meenutab, et mahajäetuna, mitte kellegi poolt armastatuna, nimetati teda koguni looduse suureks äparduseks. Seepärast näis ta varane lahkumine isakodust lausa vabanemisena. Abielu ei kestnud aga kaua. Vaevalt oli esiklaps, kroonprints Carl August saanud aastaseks, prints Constantin oli veel sündimata, kui hertsog suri. Noore lese ees seisid tohutud ülesanded. Tuli lahendada valitsemisega seoses olevad küsimused, tuli eestkostjana kaitsta oma laste huve. Noor hertsoginna tahtis kursis olla kõigega, mis tehti või mida kavatseti teha tema poolt juhitavas hertsogiriigis. Energilisena ja tahtejõulisena sekkus ta äriellu, millest tal varem aimugi polnud. Nii ööl kui päeval raamatute taga istudes hankis ta uusi teadmisi. Elavalt osales Anna Amalia ka riigivalitsemises. Ta pidas läbirääkimisi ministritega, nõudis teateid kõigilt elualadelt, jagas näpunäiteid ning püüdis logisema hakanud riigivankrit uutele rööbastele viia. Kõike seda pidi suutma naine, kes polnud veel 20-aastanegi! Hertsoginna püüdlused kandsid vilja: juba mõne aasta pärast õnnestus väikeriigil üle saada 7-aastase sõja tagajärgedest ja viljaikaldustest.

Vaatamata tohutule töökoormusele, püüdis Anna Amalia olla veel heaks emaks oma kahele väikesele poisile. Hertsoginna kaugelenägelikkusest räägib asjaolu, et ta valis kroonprintsi kasvatajaks oma aja kohta ebaharilikul kombel kodanliku päritoluga mehe. Esiklapse hariduse usaldas ta endale juba Shakespeare'i tõlgetega nime teinud õpetlase ja luuletaja Erfurdi ülikooli filosoofiaprofessori Christoph Martin Wielandi (1733—1813) kätte. Wieland kirjutab poiste kasvatamisest oma märkmetes: tuleb pöörata tähelepanu peamiselt sellele, et nad ei unustaks mitte iial seda, et nad ise on inimesed ning et kõikjal nende ümber on samuti inimesed. Wielandi eestkostel sai noorema poja kasvatajaks tolleaegne preisi ohvitser ja klassikalise ladina luulekirjanduse tõlkija Carl Ludwig von Knebel (1744—1834). Hiljem on Goethe Wielandi ja Knebeli kutsumist Weimarisse nimetanud põhiliseks aluseks, mille tulemusel asutati ja tekkis kõik see, mis hiljem sellele omapärasele väikeriigile ja kogu Saksamaale nii suure tähtsuse andis

Pärast 17 aastat kestnud valitsemisaega andis Anna Amalia riigijuhi õigused oma äsja 18-aastaseks saanud pojale Carl Augustile. 36-aastane naine tõmbus tagasi rahuliku elu juurde Wittumpalees.

Milles peitub Saksi-Weimari hertsoginna epohhi loov osatähtsus kogu saksa kultuuri arengule? Algeid tuleb otsida juba hertsoginna lapsepõlvekodust. Emalt õppis ta armastama kunsti ja kirjandust. Ema oli õelnud, et just kunst ja kirjandus, teater ja muusika on need, mis kuuluvad ühe haritud inimese elu juurde. Anna Amalia ei olnud mitte ainult passiivne kunsti nautija. Ta isiklik raamatukogu sisaldas tolle aja väljapaistvamaid teoseid ning tema portselanserviisid võluvad iga vaatajat oma filigraanse töötlusega. Sageli istus hertsoginna ise klaveri taha, et seltskonnale ajaviidet pakkuda, või haaras pintsli järele.

Nagu sel ajal moeks oli, nii hoolitses ka Anna Amalia kaunite kunstide hea käekäigu eest oma riigis. Roheline palee (praegune saksa klassikalise kirjanduse keskraamatukogu) kujundati ümber hertsoglikuks raamatukoguks ning avati üldiseks kasutamiseks. Sageli kutsuti lossi teatritruppe ning soodustati igati nende arengut. Hertsoginna lubanud ka alamrahval õueteatris etendustele kaasa elada: nii võisid näiteks ametnikud kolmel päeval nädalas tasuta teatrisse pääseda, aplodeerimisõigus kuulus siiski ainult õukonnaloožis istujaile. Anna Amalia valitsemisajast on pärinenud palju toredaid traditsioone. Väga populaarseks said tema algatatud «ümmarguse laua õhtud» (*Tafelrunde*) ning Goethe «reeded» (*Freitagsgesellschaft*), mille eesmärk oli laiendada Weimari kõrgema seltskonna silmaringi. Hertoginna palvel tulid kokku mehed ja naised, kes armastasid kunsti, kirjandust ja teatrit ning neid ka edendada soovisid. Iga algatus oli teretulnud, igaüks püüdis omal viisil lõbustada teisi, ise sealjuures sellest samuti rõõmu tundes.

Neist õhtutest võttis sageli osa ka Maximilian Klinger, kes 1776. a. kirjutatud draamaga «Torm ja tung» andis nime saksa kirjandusliikule liikumisele. 1780. aastal tuli ta Venemaale ning oli aastatel 1803—1817 Tartu ülikooli kuraator.

Alaliste külaliste hulka kuulus Justin Bertuch, noore kodanluse tüüpiline esindaja, kelle rajatud ettevõtetes töötas üle 600 inimese, nende hulgas ka Christine Vulpius, Goethe hilisem elukaaslane. Samal ajal oli Bertuch ka hertzogi sekretär, tõlkis ja andis välja Cervantese teoseid, kirjutas õukonna teatrile näidendeid, asutas esimese saksa moeajakirja ja toimetas Jenas ilmuvat «Allgemeine Literaturzeitung'it».

Friedrich Schiller, kes 1787. a. esmakordselt Anna Amalia juures vastuvõtul viibis, on kirjutanud oma sõbrale: napi veerandtunni jooksul oli seltkond täiesti kohanenud. Õhtu kestel (2 tundi) joodi teed ning vesteldi igasugustel teemadel. Kuid vastupidiselt kümnetele teistele arvamustele ei jätnud hertsoginna Schillerile kuigi head muljet ja viimane kirjutab temast: «Ta ei suutnud mind vallutada, nägu ei meeldinud. Piiratud vaimulaadi tõttu huvitab teda kõik see, mis on meelelisuse ja elunautimisega seotud, sellel põhinebki ta näiliselt hea maitse muusika- ja kunstivallas.»

Küllap oli antipaatia vastastikune: Schillerit ei kutsutud õukonna juurde, ta pidi Jena ülikooli ajalooprofessorina ise enesele ülalpidamist teenima ja ei saanud end kirjandusele pühendada. Alles raskesti haigena anti talle Weimaris loomingu-võimalused.

Ka Wieland ei suutnud mainimata jätta: «Pole näkki kalasabata, roosi okasteta.» Hertzoginna armastas toredust ja ka pärast valitsemisest loobumist oli tal pühapäeviti tavaks koos saatjaskonnaga lossi pidulikule lõunasöögile sõita. Seejuures ei mahtunud ta uhke seelik klaastõlda, vaid ulatus mõlemalt poolt akendest välja.

Ajastut iseloomustab ka see, et Ilmenau kodanikke, kes olid keisrile palvekirju ja riigikohtule kaebuse ränga maksukoorma kohta saatnud, karistas Anna Amalia julmalt.

(Järgneb)

Weimari rahvusteater.

OKTOOBER 1975

non-fookus

Alates tänasest hakkab meie lehe iga kuu kolmandas numbris ilmuma popmuusika kommentaar. Autor Felix Tonga ootab meelsasti ka lehelugejate arvamusi tutvustatavate ansamblite ja solistide kohta, et järgmises kuukommentaaris võiks neid üheskoos sirvida.

Toimetus

Nii mõnegi arvustamatuks peetud poptähe aktsiad on viimasel ajal langenud. Emerson, Lake & Palmeri viimane töö, kolmikalbum *Ladies and Gentlemen* (1974) valmistas pettumuse isegi kuulsa inglise ansambli poolehoidjatele. Plaadile on E, L & P mänginud üksnes oma vanad lood, kuid üsna kiretult ja mehhaaniliselt, korrates pidevalt iseennast. «Kolm Emerson, Lake & Palmeri plaati ei ole küll surmav annus, kuid tervele mõistusele on see siiski ohtlik,» kirjutab Mikko Montonen («Musa», 1974 nr. 9).

Hiljuti Inglismaalt USA-sse elama siirdunud kahekaelalisel kitarril mängiv virtuoos John McLaughlin (kes sai oma oskused hindudelt nagu ka liitnime Mahavishnu) esineb nüüd koos 11-mehelise orkestriga. Kahjuks pole Mahavishnugi pärast heliplaati *Apocalypse* popmuusikasõpru üllatanud. Meloodilisus on jäänud tagaplaanile, olulisem on pillikäsitsemise kiirus. Vähe on improvisatsiooni, sugeneb monotoonsust. Puudub tõeliselt keev elu nagu oli näiteks Mahavishnu-McLaughlini varasemas palas *Hymn To Him*.

Viimasel kolmel aastal tunnistas ajakiri «New Musical Express» maailma parimaks kitarristiks 30-aastase Eric Claptoni, kes üksvahe takerdus alkoholi küüsi. LP-l *461 Ocean Boulevard* (1974) ei ole mängutehnika demonstreerimine Claptonile enam omaette eesmärgiks. Pearõhk on asetatud muusikale, mis on lihtne ja soojahingeline, ilma efektideta, kuid seda mõjusam. Meelisstiiliks näib ikka veel olevat *blues*.

Eric Clapton pole kunagi olnud väljapaistev laulumees, kuid sellel plaadil on ta suutnud oma lodeva laulumaneeriga (meenutab kohati eksbiitlit G. Harrisoni) anda traditsioonilistele viisidele palju värskust ja uut ilmet. Esileküündivaim on ehk I Shot the Sheriff **— isikupäraselt töödeldud pala ansambli «Wailers» repertuaarist. Edukalt sekundeerib Claptonile Yvonne Elliman, kes sai kuulsaks Maria-Magdalenana rock-ooperist «Jesus Christ Superstar».**

Tänavu andis Eric Clapton välja oma 17. kauamängiva heliplaadi — *There's One In Every Crowd*.

Ansambli «Genesis» plaaditoodang läheneb samal ajal kümnele. Menukamad on olnud *Foxtrot Selling England by the Pound* ja mullu novembris ilmavalgust näinud *Lamb Lies Down on Broadway*, mille teemaks on väikese puertoriikolase saatus New Yorgis.

Ansambli liikmetele kuulub nägus talumaja Wales'is, kus üheskoos umbes kahe kuu jooksul kogutakse inspiratsiooni ja mõeldakse välja uusi lugusid. Järgnevad kontsertturneed ja plaadistamised. Ka «Genesis» püüab pealtvaatajaid meelitada show'dega: **laval on jalustrabavad dekoratsioonid, laulja on roninud kõrge monstrumi otsa, kust kaob mõistatuslikesse «pilvedesse», tegevust saadavad valgusefektid . . . «Genesise» muusika on harmooniline ja ilus — elektroonilise muusika, klassika elenentide ja** heavy rock'i **süntees.**

1975. aasta kõmulisimaks poptäheks kujunes siiski klahvikuningas Rick Wakeman, ansambli «Yes» endine liige. Juba tema kaks varasemat suurvormi — *The Six Wives of Henry VIII* ja *Journey to the Centre of the Earth* äratasid tähelepanu. Tänavu jõudis müügile Wakemani kolmas album — *The Myths and Legends of King Arthur and the Knights of the Round Table*, millega Wakeman jätkab Inglismaa ajaloo viisistamist. (Paar nädalat tagasi ilmus Wakemanilt neljaski plaat — *Lizstomania*.) Muusikas on nii ülevust, võimsust, kirglikkust kui ka lihtsust ja üürilisust. Rüütliajastu hõng on igatahes selgelt tajutav. Õnnestumises on oma osa 44-liikmelisel kooril ja 50-liikmelisel orkestril (oboedest tšellodeni). Plaadistamisel osales ilma tehnilise personalita ühtekokku 128 inimest. Ent sellega kuningas Arthuri rännakud popmuusikas veel ei lõppenud. Wakemani muusika põhjal lavastati jäärevüü. Hiljem viidi see üle lavale, kuhu oli võimalik tuua ka elavad hobused.

Rickil ja tema abikaasal on kaks poega: kolmeaastane Oliver ja poolteisene Adam. Perekond elab Buckinghamshire'i krahvilossis. Rickile kuuluvad lähikonnas suured maavaldused. Näib küll, et Wakemanid elavad otse vanade pärimuste ja legendide keskel, mistõttu on mõistetav Ricki kiindumus ajaloolistesse teemadesse. Kuid Rick Wakeman on lisaks veel osav ärimees. Talle kuulub kaheksast «Rolls Royce'i» haruldasest margist koosnev sõidukipark, mis ei teeni üksnes meelelahutuslikke huve. Kuulus popmuusik tegeleb ka autolaenutusega.

Inglise ansambel «10 cc» (loe: ten *si si*) viljeleb muusikat, millel on kahtlemata väiksem püsiväärtus kui eeltutvustatute loomingul. Mahavishnu ja Rick Wakemani jumaldajate arvates ei sobi «10 cc»-st siinkohal mitte ainult kirjutada, vaid «10 cc»-d ei tohi Rick Wakemani nimega ühel ja samal päeval mainidagi, pesemata vahepeal suud . . . Ja ometi on «10 cc» kehva tuju peletamiseks parim ravim.

Ansambli liikmed (Kevin Godley, Lol Creme , Craham Gouldman, Eric Stewart) ise on tagasihoidlikud. See nähtub nende nimestki — «Kümme kuupsentimeetrit». Popmuusikamaailmas kuulub «10 cc»-le siiski suurem koht. Nende looming on maitsekas, meloodiline, rütmikas. Laulavad kõik neli meest, ja teevad seda hästi — igaüks on suuteline oma häälepaelu kasutama falsetist poribassini välja . . . Laulutekstid sisaldavad kuhjaga huumorit ja eneseirooniat. (Kasvõi lööklaulus The Worst Band in the World — **«Maailma halvim ansambel».)**

Paljud lääne popmuusika vaatlejad on arvamusel, et kui mõnest ansamblist tuleks tänapäeval teha uus «Beatles», siis oleks seda väärt just nimelt «10 cc».

Phil Collins (löökriistad), Michael Rutherford (basskitarr), Tony Banks (orel, klaver), Peter Gabriel (laul, flööt), Steve Hackett (kitarr) — ühtekokku «Genesis», kes ülikooli kohvikus korraldatavate progressiivse muusika õhtute kaudu on meilegi tuttav.

P. S. Meie rahulolematus ajalehes «PA» 18. septembril ilmunud artikliga rex-maaniast põhjustas elava vastukaja. Nagu nimetatud kirjutise autorite Ants & Ivari vastusest selgus, langesid nad täiesti põhjendamatult kriitika objektiks. Nimelt andsid Ants & Ivar oma loo «PA» toimetajale üle juba 1972. aastal, mil rex-maaniat tõepoolest võis täheldada.

««PA» toimetaja on artikli trükkimisele andnud, olemata kursis popmuusika vahepealse arenguga,» kirjutavad Ants & Ivar.

FELIX TONGA

1663 osavõtjat

6.—10. oktoobrini toimus teaduskondade viisi TRÜ sügisene jooksukross. Vaatamata vihmastele ilmadele, tõi see variant jooksurajale rohkesti osavõtjaid. Eriti rõõmustav on vanemate kursuste üliõpilaste ja õppejõudude kaasalöömine. 61 õppejõu seas oli tugev esindus vanemal põlvkonnal. Jooksurajal võis kohata professoreid K.-S. Rebast, V. Pasti, V. Palmi, S. Vahtret, J. Saarmat, I. Sildmäed, L. Allikmetsa jt. Majandusteaduskonna õppejõud J. Karu läbis 1000 m distantsi ajaga, mis jäi enamikule noorematelegi kättesaamatuks. Avadefileel esinesid sütitava sõnavõtuga Ü. Lumiste, H. Palamets ja L. Allikmets.

Jooksukrossist osavõtt oli teaduskonniti esialgsetel andmetel järgmine — Füüsika-Keemiateaduskond 161, Majandusteaduskond 230, Ajalooteaduskond 108, Õigusteaduskond 110, Bioloogia-Geograafiateaduskond 225, Matemaatikateaduskond 158, Filoloogiateaduskond 223 ja Arstiteaduskond 448. Vihmaste ilmade pärast lubati massispordi arvestusse lülitada ka 14. ja 15. oktoobril toimunud järelkrossist osavõtjad. Teaduskondade paremusjärjestuse selgitab osavõtjate protsent teaduskonna üliõpilaste üldarvust.

H. UNGER

Orientalistika

Esimene loeng «Vana-Ida 12 filosoofilist koolkonda» teemal «Laoze (taoism)» toimub kolmapäeval, 22. oktoobril kell 20 orientalistikakabinetis (keemiahoone 224).

Klubis

Pühapäeval, 19. oktoobril kell 19 kohtume Ülo Vilimaaga.

Õiendus

Et ÜTÜ eesti keele ring asutati 9. XII 1945. a., siis astus ta sellest sügisest 30. tööaastasse (vt. «TRÜ» nr. 38, lk. 2).

J. VIIKBERG

NB!

10. oktoobril ilmus ka venekeelne «ТГУ» nr. 39.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

Sügismatk

toimub pühapäeval, 19. oktoobril. Start on avatud lauluväljakul kl. 10—10.30. Rada kulgeb piki Emajõe kallast Jäneseni ja tagasi (15 km). Osavõtja täidab VTK normi ja toob oma teaduskonnale punkti massispordiürituste konkursi arvestuses.

Aafrikast

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi korraldusel toimub 24. okt. s. a. algusega kell 20 Vanemuise 46 ringauditooriumis kõigile loodushuvilistele J. Eilarti diapositiivivetk «Läbi Aafrika südamaa troopiliste vihmametsade ja savannide».

Arstiteaduskonna ÜTÜ

aruande- ja valimiskoosolek toimub 20. oktoobril k. a. kell 18.30 uue anatoomikumi auditooriumis.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu

Vaktsineerima

10. oktoobri ajalehes väljakuulutatud üliõpilaste tuberkuloosivastane vaktsineerimine toimus küll avaldatud graafiku kohaselt, aga alates 20. oktoobrist muutus kellaaeg: **16—18** (mitte siis 14—16, nagu kuulutati).

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5413. MB-09691.

AR

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 41 | Reedel, 24. oktoobril 1975 | XXVII aastakäik

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverentsilt. Sõnavõtud

ÕPPETÖÖ

Ülikool on koht, kus tulevane teadlane, arst, insener, õpetaja peab saama kutsetööks teadmised ja oskused. «Aga just õppimises jääb palju puudu,» märkis õppetöö sektori juhataja **Miia TAMMEORG.**

Liiga palju on veel rahuldavalt edasijõudvaid üliõpilasi, üldine õppeedukus on madal, väljalangevus aga suur. Kõige halvem on pedagoogiliste erialadega. Nõrk õpetaja, halb õppeedukus ja madal tase koolides — siit tuleneb ka suur väljalangevus esimestel kursustel.

See näib olevat ring. Ent väljapääs siiski on: tuleb parandada õppedistsipliini ja õppeedukust. Ei piisa ainult kontrolli organiseerimisest komitee poolt. Töö tuleb viia just gruppidesse. Õppetöö sektori aktiiv peaks olema palju suurem. Oluline on ka õppetöö organiseerimine. Kahjuks peab osa teaduskondi käima õhtuses vahetuses.

Teadmiste taseme tõstmisele aitab kindlasti kaasa tegevus ÜTÜ-s. Iga ülikooli lõpetanu peaks saama ka kogemusi teadusliku töö alal.

PUHKUS

Efektiivne töö eeldab sisukat puhkust. Iga tudengit huvitab, et tema napp vaba aeg ei oleks tühi aeg.

Nädalavahetustel kutsub klubi. Kuid tantsuõhtute publik on enamasti I—II, ka III kursuse rahvas, vanemad tudengid tuleksid, kui saaks «hinge tõmmata». Klubi juhatus ei piirdu aga üksnes tantsuõhtute korraldamisega, kuid näiteks kohtumisõhtud ei ärata erilist vaimustust. On viga organisaatoris või tudengis endas? — Sellise küsimuse esitas **Priit KALDOJA.**

Muret teeb ka uus kohvik, kus peremeesteks peaksid jääma ikka üliõpilased. Omavalitsus tuleks anda kohviku nõukogu kätte. Töödtegemist õhtute sisustamisel jätkub.

Vaba aja sisse kuulub ka isetegevus. Vanade teatud-tuntud kollektiivide («Amores», «Kuup ja Kera», «Rajacas») kadumisega on isetegemise lust raugenud. Suhteid õppetöö ja vaba aja vahel analüüsis **Ruve SANK.** Ta nägi üliõpilases ka perekonnainimest, kelle vaba aega ja ühiskondlikku tegevust isiklik elu suurel määral piirab.

ÜHISELAMUD

Arstiteaduskonna ühiselamu nõukogu esimees **Rein KERMES** rääkis oma maja muredest, mis pole ka teistes ühiselamutes tundmata. Ühiselamu remonti võiks teha oma jõududega, kui vaid vahendid ja juhtnöörid käepärast oleksid.

Ühiselamu nõukogu üksi korda majja luua ei suuda, selle eest hoolitsegu kõik elanikud. Ühiselamu valve pole siiski formaalsus ja sisekorra eeskirjad tühi sõnakõlksutamine. Ikka ei pääse ülemajutuse eest.

Uus ühiselamu nõukogu tunneks end kindlamini, kui toeks oleks vana juhtide koosseis oma kogemustega. Ühiselamus peab leidma võimaluse tudengeid ka kehaliselt arendada, piljardi või lauatennise jaoks ikka koht leiduks. Puhketuba täitku plaanitud funktsioone ja et sellest ei saaks avariipind, sisustatagu ruum puhketoa vääriliselt.

TÖÖST VENE OSAKONDADEGA

Suur osa TRÜ kommunistlikest noortest õpib vene osakondades. Kontakt ja koostöö nendega on omaette probleem, märkis **Vladimir ILJAŠEVITS.**

Spordimeditsiini üliõpilane **Alvidas JOCEVIČIUS** rääkiski tehtust. 1974. a. jaanuaris valiti uus büroo, arvestades erinevaid vanuseid ja rahvusi.

Spordimeditsiin ühendab õppimist ja sporti. Vaba aega jääb üsna vähe. Tuleb teha kõik, et seda võimalikult hästi veeta. Informatsioon ei jõua alati kiiresti kursustele ning osakondagi.

Töö on siiski paranenud. Möödunud aasta 8. märtsi tähistamine on üks kordaläinumaid üritusi. Samuti esinesid edukalt vene filoloogia isetegevuslased. Populaarsust on võitmas KVN-i õhtud.

INTERNATSIONAALSEST KASVATUSTÖÖST

Ülikoolisisest internatsionaalset kasvatust arendab interklubi. Kõige rohkem tegeldakse ülikooli 23 rahvusest üliõpilastega. Tutvustatakse üksteise kirjandust, kunsti, kombeid.

Interklubil on laialdasi sidemeid NSV Liidus ja välismaal. Igal aastal kohutakse TRÜ sõpruspäevadel. **Suliko VALDSOO** rõhutas, et peamiseks ülesandeks on siiski internatsionaalne kasvatustöö ja sidemed meie oma teistest rahvustest üliõpilastega. Edasise töö parandamiseks tuleks rohkem kaasa tõmmata ka vene osakondade aktiivi.

EÜE interrühmad peaksid samuti alluma interklubile. Mõtlema peab filoloogide keelepraktikale, näiteks vahetusena teiste NSV Liidu kõrgemate koolidega.

Ka RSR jätkas tegutsemist. Valmistati ette uusi lektoreid, peeti loenguid, toimus pressikonverents ja konverents. RSR ja interklubi tegid palju üliõpilaste ideelis-poliitilisel ja internatsionaalsel kasvatamisel. **(Järg 2. lk.)**

J. Laane ja J. Koppeli fotod

JAAK KAARMA

LEA MÄGI

ÜLO LANGEL

VLADIMIR ILJAŠEVITS

KRISTA KAER

Otsus

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverents, kuulanud ära ELKNÜ TRÜ komitee aruande ja sellele järgnenud sõnavõtud, märgib, et juhindudes NLKP XXIV kongressi, ÜLKNÜ XVII ja ELKNÜ XVII kongressi ning teiste kõrgemate partei- ja komsomoliorganite otsustest, on Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon saavutanud edu üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel.

Aruandeperioodil tõusis õppeedukus kui üliõpilaste töö peamine näitaja talvisel sessioonil 7,4% ja kevadisel sessioonil 7%. Kevadsemestril tõusis õppeedukus ühiskonnateadustes: marksistlik-leninlikus filosoofias 95,4%-le, NLKP ajaloos ja poliitilises ökonoomias 99%-le, teaduslikus kommunismis ja ateismis 100%-le On suurenenud VI üleliidulisest ühiskonnateaduste, ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alasest üliõpilastööde konkursist osavõtjate arv ja tõusnud üliõpilastööde teaduslik tase.

Edu on saavutatud üliõpilaste esteetilisel ja sõjalis-patriootlikul kasvatamisel. Komsomolikomitee juhtimisel korraldati rida suuritusi, mis haarasid nimetamisväärset osa TRÜ üliõpilastest. Kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel organiseeriti rahvaste sõpruse päevad «TRÜ-1975», mis olid pühendatud fašistliku Saksamaa üle võidu saavutamise 30. aastapäevale.

Aruandeperioodil toimus küll organisatsioonilise töö mõningane paranemine, eriti teenistujate organisatsioonis, kuid siiski on veel olulisi vajakajäämisi liikmemaksude laekumise ja dokumentatsiooni korrasoleku osas. Endiselt on ebapiisav TRÜ komsomoliajaloo uurimine, puudub ülikooli komsomolikroonika. Vähene on olnud side spordiklubi ja TRÜ klubiga. Ebapiisavalt on propageeritud ja kajastatud õpperühmadevahelist sotsialistlikku võistlust.

Arvestades eeltoodut, ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIII konverents

otsustab:

1. Tunnistada ELKNÜ TRÜ komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.

2. Ülikooli komsomoliorganisatsioonil veelgi aktiivsemalt rakenduda ülesannete täitmisele, mis on kindlaks määratud ÜLKNÜ ja ELKNÜ XVII kongresside ning kõrgemate partei- ja komsomoliorganite otsustest, et väärilselt vastu võtta NLKP XXV kongress ning võidelda õiguse eest alla kirjutada leninliku komsomoli raportile NLKP XXV kongressile.

3. Kiita heaks Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni üleskutse täiendavate kohustuste võtmise kohta NLKP XXV kongressi väärilisteks tähistamiseks. Kõikide teaduskondade komsomoliorganisatsioonidel järgida Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni üleskutset.

4. Ülikooli komsomolikomiteel ja teaduskondade komsomolibüroodel pöörata suuremat tähelepanu üliõpilaste õppedistsipliini küsimustele ning õpperühmadevahelise võistluse organiseerimise täiustamisele.

5. Komsomolikomiteel, teaduskondade, osakondade ja õpperühmade komsomolibüroodel organiseerida üliõpilaste massiline osavõtt II üleliidulisest olümpiaadist «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress».

6. Komsomolikomiteel koos ülikooli ÜTÜ nõukoguga tagada, et iga ülikooli lõpetanu saaks vajalikud kogemused teadusliku töö alal. Kindlustada üliõpilaste rohkearvuline osavõtt humanitaar-, loodus- ja tehniliste teaduste alaste tööde konkurssidest.

7. Komsomolikomiteel, teaduskondade, osakondade ja õpperühmade komsomolibüroodel pöörata veelgi suuremat tähelepanu üliõpilaste õppeedukusele ühiskonnateadustes.

8. Komsomolikomiteel koostöös ühiskonnateaduste kateedriga jätkata ühiskonnateaduste, ELKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alaste üliõpilastööde konkursside korraldamist ülikoolis. Suuremaarvuliselt tõmmata kaasa üliõpilasi ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alaste tööde tegemisele.

9. Komsomolikomiteel ja teaduskondade komsomolibüroodel tõhustada tööd üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõstmisel. Selleks täiustada leninliku arvestuse ja ühiskondlik-poliitiilse praktika süsteemi.

10. Tagada komsomolidokumentide vahetamine kõrgel organisatsioonilis-poliitilisel tasemel.

11. Komsomolikomiteel pöörata suuremat tähelepanu üliõpilaslektorite ettevalmistamisele ja üliõpilaste loengutegevuse arendamisele. Kavandada abinõud noorte lektorite kooli tegevuse aktiviseerimiseks.

12. Komsomolikomiteel panna suuremat rõhku internatsionaalsele kasvatustööle üliõpilaste hulgas. Organiseerida 1976. a. aprillis rahvaste sõpruse päevad «TRÜ-1976» pühendatuna NLKP XXV kongressile. Jätkata ülikoolis õppivate eri rahvustest üliõpilaste ühisürituste läbiviimist (NSVL rahvaste loomingu õhtud). Süvendada kontakte vennasvabariikide kõrgemate õppeasutustega, eelkõige sõprus- ja koostöölepingute partneritega.

13. Üliõpilaste sõjalis-patriootlikul kasvatamisel: a) jätkata taliturniaadide korraldamist; b) viia läbi TRÜ teaduskondadevaheline sõjalis-patriootliku töö ülevaatus; c) veelgi tõhustada koostööd TRÜ eriõpetuse kateedriga.

14. Komsomolikomiteel koostöös spordiklubiga hoogustada spordi-tööd. Selleks: a) pöörata erilist tähelepanu üliõpilaste massilisele osavõtule VTK normatiivide täitmisest; b) igal aastal selgitada välja TRÜ parim sportlane; c) võtta šefluse alla TRÜ Kääriku spordibaasis treenivad olümpiakoondise liikmed.

15. Komsomolikomiteel koostöös ametiühingu klubiga tõhustada üliõpilaste esteetilist kasvatamist. Selleks: a) jätkata seniseid traditsioone («Öömuusika», «Kammerakadeemia») ja leida uusi töövorme; b) edasi arendada üliõpilastaidlust; c) võtta komsomoliorganisatsiooni šefluse alla TRÜ uus kohvik; d) muuta ülikooli looduskaitsepäev iga-aastaseks traditsiooniliseks üritueks.

16. Komsomolikomiteel ja teaduskondade komsomolibürool tagada EÜE 1976. a. töösuveks igakülgne ettevalmistus, pöörata rohkem tähelepanu EÜE rühmade funktionääride valikule ja ettevalmistamisele. Taotleda ELKNÜ Keskkomiteelt EÜE rühma suunamist ülikooli Teadusliku Raamatukogu ehitusele.

17. Võtta ülikooli ehitustegevus komsomoli šefluse alla, rakendada ehitustöödel ulatuslikumalt TRÜ suvemalevat.

18. Komsomolikomiteel moodustada ülikooli komsomoli ajaloo uurimise komisjon ja seada sisse ülikooli komsomolikroonika.

19. ELKNÜ TRÜ komiteel koostöös TRÜ ametiühingukomiteega pöörata senisest enam tähelepanu kasvatustööle ühiselamutes, tagades: a) ideelis-poliitilise ja esteetilise kasvatustöö plaanipärasuse ja pidevuse; b) ideelis-poliitiliselt ja esteetiliselt kõrgetasemelise näitliku agitatsiooni olemasolu ja regulaarse uuendamise; c) omavalitsuse põhimõtete järjekindla elluviimise ühiselamute siseelu juhtimisel; d) üliõpilaste initsiatiivi igakülgse toetamise ühiselamutes olmetingimuste parandamisel ja iseteenindamise põhimõtete süvendamisel.

20. Noorte Teadlaste Nõukogul tõmmata laialdasemalt oma tegevusse TRÜ noori teadureid ja leida uusi töövorme NTN-i tegevuses. Parandada koostööd Tartu Linna Noorte Spetsialistide Nõukoguga ja Vabariikliku Noorte Teadlaste ja Spetsialistide Nõukoguga.

21. Pöörata tõsist tähelepanu organisatsioonisisese töö küsimustele, liikmemaksude õigeaegsele laekumisele, dokumentatsiooni korrasolekule algorganisatsioonides. Tõhustada komsomoliorganisatsiooni tööd TRÜ ettevalmistusosakonnas. Muuta efektiivsemaks töö mittekommunistlike noortega nende ettevalmistamisel astumiseks ÜLKNÜ-sse.

Sõnavõtud

EÜE

Henri SOOVA pidas EÜE tööd kordaläinuks. Ehitusmalev on elujõuline komsomolitöö vorm. Senisest enam tähelepanu tuleb pöörata rühmade kaadrile. Sel suvel andis TRÜ 27 komandöri, 35 komissari ja 658 malevlast. Tugev on poliitiline kasvatustöö, samuti kultuuritöö. Sellesuvist kokkutulekut hindas H. Soova parimaks viimastel aastatel.

Ülo LANGEL, EÜE Tartu tsooni komandör, võrdles TRÜ ja TPI suhtumist ehitusmalevasse. TPI annab rohkem funktsionääre. Nii et arenguks võimalusi on. Tähtis ei ole aga kvantiteet, vaid funktsionääride suvise töö kvaliteet. Juba sügisel tuleks hakata teaduskondades rühmade funktsioone ette valmistama. Komissari ja meistri osatähtsusest rühmas on avaldatud erinevaid arvamusi. EÜE-s tegutsevad töörühmad, seda enam tuleks leida komissare, kes suudaksid ise mõelda ja panna ka meistrit mõtlema.

Andres EESMAA, Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilane, EÜE Haapsalu piirkonna komissar, kõneles samuti funktsionääride ettevalmistamisest, ka lihtliikmete aktiivsuse tõstmisest. Omaette probleem on mittemalevlaste viibimine rühmades. «Partisanide» hulgas on leidnud endale koha eneseõigustus igasuguse distsipliinirikkumise puhul: «Ma pole malevlane.» Aga kuigi ta pole malevlane, on enamik «partisane» üliõpilased.

Suliko VALDSOO, Filoloogiateaduskonna V kursuse üliõpilane, esitas mõtte, et interklubi ja EÜE peaksid leidma rohkem koostöövorme. Avo MEERITS, EÜE komissar, tõstis möödunud suvest esile just heatasemelisi ideelis-poliitilisi üritusi. Malevlaste ettevõtmised on kaugel trafaretsetest vormidest ja paraaditsemisest. Eriti hindas A. Meerits TRÜ-st pärit funktsionääride head oskust üksteisega suhelda. Malevas on tähtis distsipliin: tööl, vabal ajal. Samuti ei ole igaühe oma asi malevasse tuleku ja lahkumise kuupäev. Tööleping kohustab. Nii imelik, kui see ka on, olevat probleemiks ka väljanägemine ja hügieen.

Jaak KAARMA, ELKNÜ Keskkomitee sekretär, märkis, et malevaelu üha paraneb ja vastab üha enam nendele kasvatuslikele nõuetele, mis talle seatakse. Mida paremini laabub töö, seda rohkem kerkivad esiplaanile eetilised kasvatustegurid. Probleeme muidugi on, need on seotud pika rubla ja kuiva seadusega.

Maleva probleeme lahati mitmes sõnavõtus. Praegu on põhiküsimus selles, kuidas kanda suvistest ettevõtmistest talvisele komsomolitööle üle entusiasmi ja iga üliõpilase aktiivsust.

KRIITIKAST JA ENESEKRIITIKAST

Rein VEIDEMANN, ajalehe «TRÜ» toimetaja:

«Igal komsomolikonverentsil (vähemasti neil kuuel, kus olen viibinud) on sõna võtnud ka ülikooli ajalehe toimetuse esindaja: siin on räägitud lehetegemise muredest, kiidetud agaramaid ja manitsetud teisi rohkem kirjutama. Sedapuhku jääb aga traditsiooniline pöördumine ära. Mida on ülikoolileht teile toonud, see on selgunud igal reedel kell kolm päeval, mida ta veel tuua võib, selleks on parteikomitee kinnitatud tööplaan ja see sõltub ka teie aktiivsusest. Täna olen siin puldis ühe repliigi pärast, mille olemust tahaksin puudutada ja selgitada. Õieti ei peaks ma sellele repliigile reageerimagi, kuivõrd on tegu kolmandat teed pidi minuni ulatunud sõnumiga, millel rohkem küll on seljataguse klatši kui ametliku seisukoha hõngu. Aga et selle taga üks üldisem probleem seisab, siis selleks ka siinne sõnavõtt.

Repliigi lendulaskjad on pahased selle üle, et ülikoolilehes ülemäära palju kriitikat esinevat ja et kriitikanooltega on pihta saanud ka komsomolikomitee ise (loomulikult siis ka selle juhid). Mis õigusega kritiseerib komsomolikomitee häälekandja oma kandja häält ja hääle omanikku. Kes volitas, kellega kooskõlastati?

Ma ei hakka siin kummutama väärarvamust kriitilise materjali ülekaalust lehes võrreldes positiivsega, ehkki võiksin seda isegi formaalsete näitajate abil teha. Jätan kõrvale praegu sellegi argumendi, et ülikoolileht ka parteikomitee häälekandja on ning et sellisena omab ta täit õigust kriitiliselt hinnata komsomolikomitee, aga ka teiste ülikooli allasutuste tööd. Mind huvitab asja teine külg: kas organisatsiooni või ametkonna häälekandja võib avaldada kriitilisi materjale organisatsioonis või ametkonnas ilmnevate väärnähtuste pihta? Arvan, et võib ja isegi peab. Ainult nii täidetakse lõplikult lehe võitlev ja tõepärasuse funktsioon. Eeldab see ju mitte ainult headest asjadest kõnelemist, vaid ka avameelset, ausat juttu puudustest ning vigadest. Kuigi meie ühiskonnas puuduvad antagonistlikud vastuolud, käib areng ikkagi uue ja vana võitluse kaudu. Selles võitluses aitab uuel, edasiviival võidule pääseda iganenu, tagasikiskuva kritiseerimine. Kui nõukogude ajakirjandus, parteiline ajakirjandus taunib puudusi partei ja nõukogude, ammugi siis komsomoliorganisatsiooni töös, majandus- või kultuurielus, on tegemist enesekriitikaga. Partei XV kongressil, kus enesekriitika loosung püstitati, leiti, et ka altpoolt tuleva kriitika arendamisel on suur osa ajakirjandusel. Partei KK tervituses NSVL Ajakirjanike Liidu I kongressil öeldi samuti: «Kriitika ja enesekriitika on meie ajakirjanduse tähtsamaid meetodeid.»

Niisiis, kui ajalehe kirjasaatja — antud juhul üliõpilane — (aga kirjasaatjatel peab olema oluline osa nõukogude ajakirjanduse palge kujundamisel), üteb oma kirjutises, et ülikooli komsomolikomitee ja selle juhid on silmist lasknud ülikooli ehitused või jälle sporditöö organiseerimise, ja lehe toimetus selle kirjutise ka avaldab, siis ei saa seda võtta mingil juhul isikliku solvanguna, vaid just altpoolt tuleva kriitikana, millele muide peab ka avalikult (rõhutan: avalikult) reageerima. Kas siis ära näitama, et niisuguseks kriitikaks puudub alus või et sellised ja sellised abinõud on juba tarvitusele võetud. Ja oleks täiesti lubamatu, kui nüüd kommunistlik noor Ruve Šank isikliku kiusu objektiks võetaks põhjusel, et ta ühes intervjuus söandas üliõpilaskomsomoli passiivsuse põhjuse adresseerida organisatsiooni juhtidele. Niisamuti ei saa ka Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär võtta isikliku solvanguna asjaolu, et tema juhtimisel oleva organisatsiooni kommunistlikud noored ilmutasid «üleliia avameelsust» ja oma vastuses küsimusele, kas nad kavatsevad konverentsil sõna võtta, paljastasid «kogemata» formalismitendentsi suhtumises konverentsisse, mida muide kinnitab ka äsja meie poolt rõdult avastatud mõtlemapanev fakt, et siin aruandekõne algul luges 71 inimest ajalehte.

Iseasi on muidugi seesuguse kriitika tase. Ja iseasi on ka, kuidas suhtutakse toimetajasse, kes sellise tasemega kriitikale avaldamisõiguse annab. See puudutab juba toimetaja kriitikat ja enesekriitikat. Kuid rõhutan, see ei tohi väärata kriitika tõelist olemust. Komsomoliorganisatsiooni ja tema juhte ei saa absolutiseerida puutumatuteks pühakuteks, ehkki nad on meile pühad. Peame silmas pidama nendegi arengut, mille üheks dialektiliseks aluseks on vastandite ühtsus ja võitlus.

Olles valinud oma kuuluvuse organisatsiooni ja organisatsiooni juhid, omame ühtlasi õigust neilt ka nõuda ja küsida. Sest küsija õigus on teada. Seda eitada tähendaks küsija eitust.»

Edasi peatus R. Veidemann NLKP KK otsusel «Kriitika ja enesekriitika olukorrast Tambovi oblasti parteiorganisatsioonis», tsiteerides üht lõiku sellest ning konkretiseerides ja argumenteerides selle abil oma seisukohti.

Lõpuks ütles ta: «Nimetatud otsust hinnates ei saa ma siis nõusse jääda ka RSR-i presidendi Tõnu Kõrda mõtteavaldusega «TRÜ»-s nr. 39, kes väitis, et ta võtaks sõna ainult siis, kui miski «väga» südamel on. Arvan, me peame puudustest või eitavatest nähtustest rääkima juba enne kui nad «vägaks» saavad. Ja tegema seda tõesti seltsimehelikult ja otsekoheselt, varjamata oma seisukohti fraaside, tingiva kõneviisi või nn. «üksikute puuduste» kilbiga.

Igale ajakirjandustöötajale (aga ka kirjasaatjale) olgu juhtnööriks sõnad Partei KK tervitusest Ajakirjanike Liidu II kongressile: «Vähem paraadlikkust ja kära, vähem võltspaatost, rohkem tähelepanu inimese, tema töö, elukondlike vajaduste ja nõuete suhtes . . .»»

ÜLIÕPILASTE SOTSIAALNE AKTIIVSUS

H. SOOVA märkis, et poliitilist kasvatustööd tuleb teostada spetsiaalsete ürituste kaudu, mitte loota sellele, et kogu tegevus on kindla ideelise suunitlusega. Probleemiks on kommunistliku ellusuhtumise kasvatamine ja ülesaamine negatiivsest aktiivsusest. Ei ole ükskõik, milline spetsialist lahkub ülikoolist. Aktiivsust aitab tõsta ühiskondlik-poliitiline praktika ja leninlik arvestus.

Üliõpilaste negatiivse aktiivsuse taha jäävad seisma mitmed head algatused. Seda on kogenud kasvõi interklubi liikmed. EPA komsomolisekretär Ivar RAIG näeb väljapääsu spetsialiseerumises mingile kitsamale alale. Ruve ŠANK Filoloogiateaduskonnast tõi näiteid võõrfiloloogidest. 1975.—1976. õppeaastal ei olnud 159 üliõpilasest ühiskondlikku ülesannet 54 inimesel. 3% üliõpilastest tegeleb spordiga, 25% süvenenult oma ainega ja 25% huvialaringis. Neid, kes teevad nii ühte kui teist, on mõni protsent. Pooled tegelevad niisiis millegagi, ülejäänud poolel on ühiskondlik ülesanne. Miks siis pooled üliõpilased ei tee midagi? Õppimisele kulub tohutult palju aega, vanemad üliõpilased loovad perekonda. Kas ainult see on põhjus? Igaüks peab mõtlema omaenda aktiivsusele või passiivsusele ja selle põhjustele.

ELKNÜ KK sekretär Jaak KAARMA ütles, et nõukogude üliõpilane on ühiskondlikult aktiivsem kui kapitalistlike maade tudeng, kuid see ei tohi olla meile kriteerium.

Järgnevalt lahkas rektor prof. Arnold KOOP seda probleemi sügavamalt. «Elu õnn peitubki selles, et lahata raskeid probleeme,» ütles ta. Ideaalini jõuab ainult tegutsedes. Areng toimub praktiliste ülesannete kaudu. Üks tegevuse korrigeerimise vorme on ka kriitika ja enesekriitika, nagu ta üldse on üks sotsiaalse aktiivsuse vorme. On vaja arvestada, missuguseid tulemusi kriitika annab. Seepärast peab kritiseerijal olema vastutustunnet. Kunagi ei tohiks silmist lasta positiivset programmi ja ideaale. Ainult lammutamisega ei saavuta me midagi. Iga hinnang olgu printsipiaalne, selles sisaldugu tõe- ja perspektiivitunne. Siis säilib ka meie tegevuse mõtestatus. Kriitikat ülikooli ehitusobjektide kohta meie lehes pidas rektor vajalikuks. Kahjuks jäi aga kriitika pinnapealseks, tühipaljaks konstateerimiseks. Vaja olnuks põhjuste sügavamat uurimist, et selgitada, millest üks või teine raskus on tingitud.

M. Prits, A. Kulikova, M. Rehemaa

ELKNÜ TRÜ komitee uus koosseis

1.	Soova, Henri	ülik. lõpetanud	sekretär
2.	Liiv, Kalle	ülik. lõpetanud	sekretäri asetäitja
3.	Valdsoo, Suliko	Filoloogiatead. V k.	sekretäri asetäitja
4.	Tammeorg, Miia	ülik. lõpetanud	õppesektori juhataja
5.	Pikma, Jüri	Õigustead. III k.	ideoloogiasektori juhataja
6.	Asari, Jüri	Õigustead. IV k.	sõjalis-patriootliku ja internats. kasvatustöö sektori juhataja
7.	Kull, Kristin	Arstitead. V k.	kultuuritöö sektori juhataja
8.	Kallion, Madis	Õigustead. III k.	olmesektori juhataja
9.	Eesmaa, Andres	Majandustead. IV k.	EÜE sektori juhataja
10.	Tamul, Villu	Ajalootead. IV k.	ÜPP, leninlik arvestus
11.	Roosimaa, Urmas	Majandustead. III k.	
12.	Mägi, Lea	Õigustead. V k.	organisatsioonilise töö sektori juhataja
13.	Kadastik, Mart	Filoloogiatead. III k.	pressisekretär
14.	Lõhmus, Ants	Arstiteadusk. II k.	sporditöö sektori juhataja
15.	Šank, Ruve	Filoloogiatead. III k.	
16.	Ruusmaa, Enn	Majandustead. II k.	
17.	Ansip, Andrus	Füüs.-Keemiat. II k.	
18.	Stamberg, Marge		arvestussektori juhataja
19.	Pikat, Aili	ülik. lõpetanud	teenistujate organisatsiooni sekretär
20.	Raudsepp, Arno	Biol.-Geogr.-tead. IV k.	
21.	Blauberg, Lembe	Matemaatikatead. IV k.	
22.	Ööpik, Vahur	Kehakult.-tead. I k.	
23.	Gräzin, Igor	ülik. lõpetanud	
24.	Kalm, Volli	Biol.-Geogr.-tead. V k.	

EKP TRÜ komitee

20. oktoobri istungil võeti NLKP liikmeks Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Olga PANKOVA, liikmekandidaatideks Bioloogia-Geograafiateaduskonna dots. kt. Ain HEINARU, Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane Rein KERMES, Ajalooteaduskonna III kursuse üliõpilane Kalev UUSTALU.

Ülikooli rahvamaleva komandöriks kinnitati kriminoloogia laboratooriumi töötaja L. Auväärt.

A. N. Frumkin ja elektrokeemia TRÜ-s

Nüüdisaegse elektrokeemia kõrge arengutase on tihedalt seotud tänapäeva väljapaistvaima elektrokeemiku, NSVL TA Elektrokeemia Instituudi direktori akadeemik A. N. Frumkini nimega, kes täna, 24. skp. tähistab oma 80. sünnipäeva. A. N. Frumkini fundamentaalsed tööd elektrilise kaksikkihi ehituse, elektrolüüsiprotsesside, adsorptsiooninähtuste jm. aladel on kujunenud moodsa elektrokeemia aluseks. Ligi kuus aastakümmet kestnud intensiivse teadusliku ja teaduslik-organisatoorse tegevuse vältel on A. N. Frumkin kasvatanud suure nõukogude elektrokeemikute koolkonna, juhtivaima maailmas. Selle arvuka koolkonna ühe osana tunnevad ennast ka TRÜ elektrokeemikud. Kui üleliidulistel foorumitel on kordüvalt märgitud, et üheks nõukogude elektrokeemiateaduse omanäoliseks suunaks, mis viimase paari aastakümne vältel on TRÜ anorgaanilise keemia kateedris ja elektrokeemia laboratooriumis välja kujunenud, on tahkete elektroodide elektrokeemiliste omaduste uurimine, siis tuleb selles kindlasti rõhutada akadeemik A. N. Frumkini olulisi teeneid. Oli ju paar aastakümmet tagasi elektrokeemiliste uurimuste taaselustajaks Tartus A. N. Frumkini õpilane prof. V. Past. Innustuseks TRÜ elektrokeemikute tööle oli käesoleva aasta juunis IV üleliidulise sümpoosioni «Elektriline kaksikkiht ja adsorptsioon tahketel elektroodidel» korraldamine Tartus. Selle sümpoosioni tööst võttist osa ka tänane juubilar, kes organiseeriva komitee esimehena juhtis sümpoosioni kulgu, esines probleemseadva ettekandega ning oli teaduslike diskussioonide suunajaks.

On huvitav märkida, et elektrokeemilise uurimise traditsioonid Tartus on niisama vanad kui elektrokeemiateadus ise. Elektrivoolu alistas inimene endale juba 175 aastat tagasi: aastal 1800 avastas kuulus itaalia füüsik A. Volta (1745—1827) esimese alalisvoolu allika, nn. galvaani elemendi, mis teenib inimkonda tänapäevani. Koos galvaani elemendiga sündis ka elektrokeemia ning noore teaduse esimeseks tõsiseks pähkliks oli probleem: kus peitub nende tohutute elektrilaengute allikas, mis galvaani elemendi töötamisel vabanevad. Vastajad jagunesid kahte leeri: ühed, eesotsas Volta endaga, nägid elektrienergia tekke põhjust kahe erineva metalli kontaktis (kontaktteooria), teised aga leidsid, et elektrivool tekib metalli ja lahuse kokkupuute üliõhukeses piirkihis kulgevate elektrokeemiliste reaktsioonide tulemusena (keemiline teooria). Teise leeri üheks liidriks oli Tartu ülikooli esimene rektor G. F. Parrot (1767—1852). Tema oli ühtlasi elektrokeemilise uurimissuuna rajaja meie ülikoolis. Võitlus kahe vaadete süsteemi vahel kestis enam kui sada aastat, alles siis õnnestus A. N. Frumkinil luua kaasaegse galvaani elemendi üldistatud teooria, mis kujutab endast kontakt- ja keemilise teooria süsteemi.

Elektrokeemia valdkonnas on töötanud ka mitmed teised Tartu ülikooli õppejõud, näiteks keemiaprofessorid Grindel ja Osann. Ülikooliga oli seotud kaasaegse galvaanika rajaja B. Jacobi, kes 1835—1837. a. oli siin professor. Möödunud sajandi lõpukümneil ja käesoleva sajandi alguses uurisid elektrokeemia probleeme maailmakuulsad Tartu keemikud W. Ostwald, G. Tammann ja L. V. Pissarževski.

Elektrokeemia kui teadusharu tulevikuperspektiivid on avarad. Lisaks traditsioonilistele suundadele on elektrokeemikutel õelda kaalukas sõna uute ainete sünteesimisel, elukeskkonda mittesaastavate energiaallikate (kütuseelementide) loomisel, võitluses metallide korrosiooniga jne. On selgunud, et mitmesugused elektrilaengute ülekandega seotud protsessid elusorganismides on hästi kirjeldatavad nendesamade teoreetiliste kontseptsioonide alusel, mis on avastatud lihtsate anorgaaniliste süsteemide uurimisel. Bioelektrokeemia on elektrokeemia võrse, mille kasvumastaapide ulatust on praegu isegi raske ette näha. Võime põhjendatult loota, et akadeemik A. N. Frumkini loodud nõukogude elektrokeemikute koolkond sammub ka tulevikus esirinnas nende probleemide lahendamisel.

U. PALM

Edukast õppimisest

On ilmne, et ettevalmistatuse tulevaseks tööks saavutame pideva õppimisega.

Õppejõud soovitavad: korrake loengul kuuldud materjal samal päeval. See soovitus tuleneb H. Ebbinghausi poolt avastatud unustamise seaduspärasusest. Suur osa kuuldud (loetud) materjalist ununeb juba mõnekümne minuti jooksul. See, mis on meeles mõni tund pärast õppimist, jääb kauaks meelde.

Niisiis, kõige edukam on unustamise vastu võidelda vahetult pärast loengut.

Ebbinghausi kõverast tuleneb ka üliõpilaste soovitus: «Õpi vahetult enne eksamit. Siis ei jõua materjal ununeda.» Tõsi, aga see kiirustades omandatud materjal unustatakse ka kiiresti. Järgmistel kursustel lähem varem läbivõetut tarvis ja siis tuleb asuda seda ikkagi õppima. Kui sul on just väga hea mälu ja tervis, siis võid ju mõnegi eksami ja arvestuse sooritada, õppides ainult vahetult selle eel. Nii areneb sul põhiliselt mälu. Ülikoolis pakutavad mõtlemise ja loovuse arendamise võimalused jäävad aga kasutamata.

Miks siis ainult eksamieelne õppimine mõtlemist suhteliselt vähe arendab? Selle mõistmiseks tuletame meelde J. Milleri avastust: inimene võib ühekordse tajumisega meelde jätta 7±2 elementi. Seejuures pole tähtis, kui palju informatsiooni need elemendid sisaldavad. Lugema õppijal näiteks on tegemist, et viis tähte meelde jätta, meie aga suudame korrata viiest lausest koosnevat jutukest (üle 100 tähe). Niisugune hüpe meeldejäetava materjali hulgas on tingitud sellest, et me seostame tähed sõnadeks ja sõnad lauseteks. Mida rohkem õnnestub õppematerjalis leida seoseid ja teha üldistusi, seda kiiremini ja kindlamalt jääb see materjal meelde. Siit siis üldtuntud soovitus leida õppematerjalis oluline, tuua omapoolseid näiteid ja võrrelda. Ainult enne eksamit õppides jääb meil selliseks mõttetööks vähe aega. Aga just see mõttetöö arendab meie võimeid ja loob eeldused omandatud teadmiste loovaks rakendamiseks.

Eduka õppimise reegleid on palju. Hästi on nendest rääkinud E. Koemets oma raamatus «Kuidas õppida» (Tln., 1972). Minul õnnestus rõhutada vaid üht — tööta süstemaatiliselt!

J. MIKK

Rahvakontroll

Ühest kontrollist ja ...selle tulemustest

TRÜ rahvakontrolligrupi majandussektor kontrollis TRÜ hoonete kütteseadmete ettevalmistatust eelolevaks küteperioodiks. Võrreldes eelmise aastaga on kütteseadmete korrastamisega paremini toime tuldud. Nii oli seisuga 29. september s. a. kahekümne ühes hoones paiknevast neljakümne viiest keskküttekatlast töökorras nelikümmend kolm. Keskküttesüsteemiga on ühendatud viis TRÜ hoonet.

Puudused olid järgmised:

1. Ülikooli tn. 18 (peahoone) — ühe keskküttekatla remont kestab. Lubati lõpetada umbes kahe nädala pärast.

2. Vanemuise tn. 46 — ühe keskküttekatla remont on lõpetamata. Lubati lõpetada kolme nädala jooksul.

3. Pälsoni tn. 14 — veetsirkulatsioonipump vajab remontimist.

4. Riia tn. 23 — veetsirkulatsioon toimub vabavoolusüsteemis. Sundtsirkulatsioonisüsteemi ehitamine kestab.

5. Liivi tn. 2 — on vaja uut pihustit.

6. Tiigi tn. 14 — hoone küttesüsteem on ühendatud Tiigi tänava keskkatlamajaga, kuid soojaveesüsteemi ümberehitamine on lõppjärgus.

7. Leningradi mnt. 2 — hoonete küttesüsteem on ühendatud linna keskküttesüsteemiga, kuid galvaanikahoone on külm. Viga on kohalikus hoonetevahelises torustikus, mis vajab kapitaalset ümberehitamist. Töö on võetud 1976. aasta plaani. Käesoleval talvel kavatsetakse seda hoonet täiendavalt kütta elektriga.

8. Leningradi mnt 27 — osa hoonest on radiaatorite lekkimise tõttu küttesüsteemist välja lülitatud. Radiaatorite vahetamine kestab umbes kaks nädalat.

14. oktoobril tehtud järelkontrollimisel selgus, et punktides 1 ja 8 nimetatud tööd on praktiliselt lõpetatud ning punktides 2 ja 6 nimetatud tööd on lõppjärgus.

Halb on olukord katelde «Universal 5» ja «Universal 6» tagavara sektsioonidega. Ehkki nad on peamised avariide põhjustajad, pole neid laos mitte ühtegi. Seetõttu on vaja kohe hankida tagavaraks vajalik arv nimetatud katelde sektsioone.

J. ELGAS,
TRÜ rahvakontrolligrupi majandussektori juhataja

Filmikommentaar

Nad võitlesid kodumaa eest

Septembris võis õhtune vahetus rahulikumalt koolis istuda. Üks paljudest kiusatustest, kino, ei meelitanud eriti. Kaua sa Winnetoud ikka vaatad? Ootaks nagu veel midagi.

Lõpuks siiski «Nad võitlesid kodumaa eest».

See on Sergei Bondartšuki neljas režissööritöö, teine pöördumine Mihhail Solohhovi loomingu poole (esimene «Inimese saatus»).

Kõik Bondartšuki filmid («Inimese saatus», «Sõda ja rahu», «Waterloo») räägivad sõjast. Ent vaatamata erinevatele ajalooetappidele, sisule ja tegelastele, jääb kajama mõte sõdade ebainimlikkusest, ebaõiglusest, julmusest — valla päästetud nende poolt, kes maailma tarkusele, aususele, headusele vastandavad kurja jõu, egoismi, vaenu ja vihkamise.

Bondartšukilikud lavastusefektid, võimsad massistseenid kannavad autori filosoofilist mõtet, poliitilisi, sotsiaalseid ja kõlbelisi probleeme.

Sõda mõjutab miljonite inimeste saatust. Sõda määrab inimeste kogu edasise elu. Sõda kisub nad välja argipäevast. Kombainer ja kaevur saavad uue töö. Raske, harjumatu on see amet. Sõda ja rahu põrkavad kokku, inimesest saab sõja tööline — sõdur.

Tema tööd Bondartšuk näitabki, aga mitte tagajärjena, vaid protsessis, mis viib inimese sellise tegutsemiseni, milles on rahva kangelaslikkus, kust võetakse jõud vastu pidada ka siis, kui maa on ainult lõõskav tulemeri, kui sõjamasin pöörab pahupidi inimesed ja elud.

38. laskurpolk kaotas lahingutes enamiku oma võitlejaid. Allesjäänud sõdivad üksmeelselt edasi. Sõdurite ühtsus tugineb käsule ja määrustikule, kuid see on ometi erinevate inimeste hingeühtsus, vendlustunne ja kodumaa-armastus.

Polk taganeb. Sõdurid ise on sisemiselt raevus. Taganemist heidab neile ette rahvas. Kelle hooleks te meid jätate? Kõik hukkub, hävib. Põleb, kõrbeb vili — elu.

See pole sõja pühapäev — võidukas sissemarss paraadmundrites, vaid sõda kogu oma ebainimlikkuses. Doni stepis marsivad sõdurid — mitte enam noored. Nad on väsinud, väsinud nii füüsiliselt kui vaimselt. Inimene ei jaksa sõja moodi elada, ta ei taha, ei pea ega tohigi nii elada. Ent aeg sunnib vastu pidama.

S. Bondartšuk soovis, et iga selle filmi tegelane sööbiks mällu. Vist üheski filmis pole olnud koos nii palju tuntud näitlejaid. Nad on loonud täpselt ja kindlalt teatud karakterid, tüübid, mis tulenevad otseselt elust ja Solohhovi loomingust. Inimese saatus on ju kogu rahva saatus.

Kasvõi vanem Poprištšenko (Ivan Lapikov), kes on sõduritele isa eest. Ta on tõesti vanem, olnud neljas sõjas. Just tema toob polgu üle Doni, innustab seltsimehi uuesti võitlusse.

Lopahhin (Vassili Šuksin) on endine kaevur, avara, iselaadse loomuga. Tema meeleolu muutub järsku vihkamisest armastuse ja valuni. Peale jääb aga Lopahhini (Šuksini) elujanu, optimism. Selliseid inimesi oli ja on alati väga vaja. Pärast rasket lahingut kõlab naer ühest kaevikust, siis teisest, lõpuks naeravad kõik. Oled elus — rõõmusta.

Lopahhin jäi Šuksini viimaseks osaks. Ta suri filmi võtete ajal. Enamik stseene oli juba valmis. Nii näeme veel Šuksini mängu, roll on aga sisse räägitud juba teise näitleja poolt.

Sergei Bondartšuk on ise mänginud kõigis oma filmides. Zvjagintsevis pole veel Sokolovi kibestumist, valu, ent sama jõud, kogu rahva hingejõud, vihkamine ja armastus aitavad ka teda. Ta peab vastu, surub valu endasse, kannatab ära ja võidab.

Juri Nikulini nägu kutsub saalis esile naerupahvaku. Nemassov ise on aga naerust kaugel. «Kaevikutõbi» vaevab teda. Ta on väsinud sõjast, mis on talle meelevastane. Nemassov mõtleb kodust, lastest, naisest. Ent nende eest ta ju võitlebki. Kohutava muutuse teeb läbi V. Tihhonovi Streltsov. Peale põrutust naaseb polku Vokutov, kurt sõdur.

Kõik need kangelased võitlevad kodumaa eest ja võidavad, kuigi nende töö on raske, taganeda pole võimalik. On vaja edasi minna. Diviisi staapi saabub polk uhkelt, püstipäi, valmis taas lahingusse minema.

S. Bondartšuk saavutas oma. Filmi iga tegelane, kõige episoodilisemgi, jääb meelde. Näitlejatööd tuleb pidada filmi suurimaks väärtuseks. Film ise kuulub kindlasti parimate hulka, mis meil sõjast on tehtud.

M. PRITS

Teatrikonverentsilt

RAT «Vanemuine» avas oma 106. hooaja teatrikülastajate konverentsiga. Sellest, mis tehtud ja teoksil, rääkisid K. Ird, J. Tooming ja E. Hermaküla.

KAAREL IRD: «Oleme püüelnud sinnapoole, et meie teatril oleks oma nägu. Kunstis maksab ju ainult omanäoline.»

«Vanemuise» repertuaar on olnud võrdlemisi mitmekesine. Nõudlikumgi teatrihuviline on «Vanemuise» lavastustes enda jaoks midagi erutavat leidnud. On probleeme, mis aga teevad lavastamise keeruliseks. Üks olulisemaid raskusi on korteripuudus, mille tõttu mitmed Tallinnast tulnud näitlejad on siirdunud tagasi pealinna. Samal põhjusel on «Vanemuise» orkestri keelpillikoosseis kesisevõitu: 4 viiuli-, poolteist tšello- ja kontrabassimängijat. Seepärast kasutataksegi eriti ballettides lindimuusikat, sest orkester ei suuda oma kohustusi täita. Eakamad vaatajad, tõsi küll, et suuda kuidagi leppida «Söekaevurite» krigiseva muusikaga. Ei jääda rahule ka üksnes klaverisaatega (ballett «BCD»). K. Ird rõhutas, et «BCD» muusika ongi loodud klaverile ja selle orkestreerimiseks ei ole mingit vajadust. Vaatajate erinevatest arusaamadest annab tunnistust kasvõi J. Toominga näitlejatöö (Fajunin Leonovi «Vallutusrektes») pidamine tühjaks veiderdamiseks. Esitatakse pretensioone lavastajale, kes säärasel ajal üldse sündida laseb. Ometi tunnistati Fajunini osa lahtimõtestamise eest just Jaan Tooming A. Lauteri preemia vääriliseks.

Konverentsil selgitas K. Ird, miks mõned lavastused («Vallutusretk», «Tagahoovis») Moskvas toimunud külalisetenduste jaoks ümber töötati ning miks seal ei esitatud mõningaid Hermaküla ja Toominga lavastusi. K. Ird rõhutas, et niisugustel puhkudel ei saa näidata eksperimente, vaid eksperimentide tulemusi.

Edaspidi on kavas korraldada jälle näitlejate sooloõhtuid, esimesed neist Lehte Margilt, kes laulab neegrispirituaale, ja Tõnu Tepandilt. Juba homme aga esietendub Brechti «Ema Courage», peaosas Lia Laats.

SIIRI PEETS,
eesti fil. I k.

Tudengiks löömine anno 1975

● **«Mina, haisev keemiarebane, tõotan...», loeb osakonna vilistlane Ülo Langel esmakursuslaste vannet ning «pühitsetud» kordavad seda järele.**

● **«No, eks me veel vaata,» tunnistab «kõrge konsiilium» (dots. T. Ilomets, prof. V. Palm ja v.-õp. A. Koorits).**

● **«Et sul valemid ja segud pähe jääksid, siis koputame.» Koputatavat on vallanud tudengiks saamise rõõm.**
Keemiaosakonna esmakursuslaste õhtul käis fotokaameraga JÜRI LAAN.

„Kohtupäev" Õigusteaduskonnas

Õigusteaduskond pidas 19. oktoobri õhtul ülikooli uues kohvikus maha «karmi kohtumõistmise» esimese kursuse üle, et välja selgitada esmakursuslaste väärilisus üliõpilase seisusesse astumiseks.

Pärast dekaani avakõnet asus kohus kohtupsühhiaatrilise, kohtumeditsiinilise, teadmiste jm. kontrolli abil välja selgitama süüdistuskõnes esiletoodud asjaolude paikapidavust.

Vaatamata esmakursuslaste meeleheitlikule kaitsele mõistis kohus pärast pikka ja põhjalikku kohtulike tõendite kontrolli nad viieks aastaks tingimisi õppe-kasvatustööle Õigusteaduskonnas. Erakorraline kohtuotsus viidi täide erakorraliselt — «üliõpilaseks löömisega».

Kohut mõistis ja meeleoluka õhtu korraldas IV kursus.

Tallinna Üliõpilassegakoor Tartus

25. oktoobril avaneb Tartu koorimuusikahuvilistel taas võimalus kaasa elada huvitavale kontserdile — järjekordselt on vanas ülikoolilinnas külas Tallinna Üliõpilassegakoor.

Koor tegutseb Tallinna Pedagoogilise Instituudi juures, kuid oma panuse on andnud kõik pealinna kõrgemad koolid: TRK, TPI, ERKI ja TPedI. Samuti pole eemale jäänud need, kes juba paar aastat on olnud kõrgkoolist eemal — meie veteranid.

Seekordne kava haarab endasse nii Lääne kui ka eesti klassikute tähelepanuväärsemaid teoseid.

Programmi on põimitud veel kaasaegset koorimuusikat ning spirituaale. Kooriliikmetegi hulgas on juba silmapaistnud heliloojaid:. Tartus tuleb esiettekandele Peep Sarapiku teos «Giordano Bruno tuleriit».

Kohtumiseni **25. oktoobril** kell **19.30 Tartu Ülikooli aulas.**

Sada aastat J. Tarle sünnist

Kiievi ülikooli kasvandik, Peterburi ülikooli eradotsent, aastatel 1913—1918 Tartu ülikooli professor, hiljem Leningradi ja Moskva ülikooli professor, 1927. aastast NSVL TA akadeemik Jevgeni Viktorovitš Tarle on kahtlemata tuntumaid ja nimekamaid ajaloolasi, kes Tartu ülikoolis ajalugu on õpetanud. 8. novembril möödub sada aastat selle Euroopa, eelkõige Prantsusmaa ajaloo uurija ja populariseerija sünnist.

TRÜ NSV Liidu ja üldajaloo kateedrid **tähistavad J. V. Tarle 100. sünniaastapäeva teadusliku konverentsiga, mis toimub neljapäeval, 30. novembril algusega kell 16 peahoone 227. auditooriumis.** Dotsent L. Eringson annab ülevaate J. Tarle eluteest ja räägib põhjalikumalt tema tegevusest Tartu ülikooli professorina. Prof. kt. H. Piirimäe käsitleb J. Tarlet kui üldajaloo viljakat uurijat. Dotsent J. Raid vaatleb Baltimaadega seotud probleeme J. Tarle teostes. Ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilase, ÜTÜ aktivisti R. Helme ettekanne on pühendatud J. Tarlele kui sõjaajaloolasele, esmajoones Napoleoni sõjalise tegevuse uurijale.

Kontsentreeritud ettekanded ei võta palju aega, küll aga annavad igale asjahuvilisele mitmekülgse ülevaate suure ajaloolase elust ja tegevusest, aidates ühtaegu sügavamini mõista ka üht lehekülge meie ülikooli arenguloost I maailmasõja eel ja aastatel. Seepärast on kõik ajaloohuvilised teretulnud.

Organiseerimiskomisjon

TRÜ spartakiaadist ja muustki

Tuleb õigeks tunnistada etteheide, et sportlik tegevus on ülikoolis märksa vilkam, kui seda võib otsustada sõnumite järgi meie ajalehes. Aga ... see on ometi parem kui vastupidine olukord!

Õppeaasta on kestnud juba poolteist kuud. On alanud ka sporditöö oma rõõmude ja, mis salata, muredegagi.

Rõõmud:

1. TRÜ väravpallinaiskond tuli Eesti kõrgemate koolide meistriks ja kindlustas sellega meie ülikoolile võidu kompleksarvestuses TPI ees.
2. Pärast paariaastast mõõna alustas edukalt hooaega TRÜ võrkpallinaiskond, kuuludes momendil Eesti meistrivõistluste juhtgruppi.
3. 1.—4. oktoobrini olid meil külas Helsingi ülikooli kergejõustiklased, kellega peeti Tamme staadionil maha erakordselt «jännittävä kilpailu».
4. Sügishooaja parimaks üliõpilassportlaseks tuleb lugeda II kursuse kehakultuurlast Gennadi Organovit. Suur oli tema panus eespool mainitud matškohtumisse (saavutas esikohad kolmel alal); ta on võitnud sel sügisel kõik stardid, tulles ühtlasi Balti üliõpilaste meistriks.
5. Hoogu on minemas ülikoolisisesed spordivõistlused (spartakiaad).

a) Kuu vahetusel toimus Tähtvere metsas esimene spartakiaadiüritus — valikorienteerumine (330 osavõtjat). Taas paistis organiseeritusega silma Majandusteaduskond, kust oli 174 võistlejat. Individuaalselt võitsid meestest Jaan Oruaas (füüs. IV k.) ja naistest Viive Jõesaar (ravi III k.). Võistkondlikult saavutasid II ja III koha Bioloogia-Geograafia- ja Matemaatikateaduskond.

b) Viimaste aastate arvukaim oli osavõtt sügiskrossist (1663)!

c) Täies hoos on kursustevaheline korvpalliturniir.

Mõni sõna TRÜ teaduskondadevahelistest võistlustest e. spartakiaadist. See toimub tänavu samade! alustel mis mullugi. Peetakse eraldi arvestust võistlusalade ja massispordiürituste kohta ning ühtlasi selgitatakse paremusjärjestus kompleksarvestuses. Et möödunud aasta tulemused on meie lehe veergudel senini välja kuulutamata, teeme seda praegu. Tulemused tehti ametlikult teatavaks TRÜ nõukogu juunikuu koosolekul, kus rektor andis dekaanidele üle diplomid ja auhinnad.)

Kompleksarvestuses tuli võitjaks Majandusteaduskond 46 punktiga, järgnesid Bioloogia-Geograafia- 41, Õigus- 40, Matemaatika- 34, Arsti- 25, Füüsika-Keemia- 25, Ajaloo- 24 ja Filoloogiateaduskond 20 punktiga. Võistlusaladel oli järjestus

selline: 1. Majandus- 120, 2. Arsti- 117,5, 3. Õigus- 95, 4. KKT II 92, 5. Matemaatika- 91, 6. Biol.-Geograafia- 80, 7. KKT I 69,5, 8. KKT III 66,5, 9. KKT IV 56,5, 10. Filoloogia- 52,5, 11. Õppejõud 51, 12. Spordiarstid 50, 13. Füüsika-Keemia- 48, 14. Ajalooteaduskond 41.

Üldust (ja mitte ainult) nähtub, et meie sporditöös on kindlalt juhtpositsioonil Majandusteaduskond. Eeskujulikult juhib spordinõukogu tööd rahanduse III kursuse üliõpilane Arvi Karotam, keda tema ettevõtmistes toetab ja abistab dekanaat eesotsas prof. H. Müüriga.

Spartakiaadi võrkpallivõistlused algavad pärast oktoobripühi, ujumine 17.—18. novembril.

Probleemiks on malevõistluste korraldamine, sest ei leidu ühtegi vaba ruumi (auditooriumi)!?

Muresid on teisigi. Eelkõige puudutavad need n.-ö. meie suursporti. Tänavune spartakiaadisuvi ei toonud meie sportlikult hea mainega *alma mater*'ile midagi head, pigem vastupidi. Punktisaagilt jäime ka Eesti kõrgkoolide hulgas armutult viimasele kohale (TPedI 37, EPA 30, TPI 20,5, TRÜ 11,9 punkti). Meie ainus medalivõitja oli Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Jaan Ratassepp (neljasel roolijata paadil II koht). Seda on meie ülikooli jaoks rohkem kui vähe. Kuivõrd probleem tippspordi ja ülikooli kokkusobimise (ja -sobitamise) kohta on suur, raske ja üldine, siis nõuab selle käsitlemine omaette aega ja ruumi. Kusagil peab kompromiss leitama, sest ei kujuta hästi ette sporti ilma üliõpilasteta ja ... vastupidi! Siitsamast johtub küsimus, mis saab meie korvpallinaiskonnast, sellestsamast, kes kunagi oli hulk aastaid NSV Liidu teine võistkond, nüüd aga asub «teise eşeloni» keskpaigas?! Kuidas organiseerida õppetööd nii, et meie tublid naiskorvpallurid saaksid treenida senise 5 korra asemel 10 korda nädalas ehk teiste sõnadega 2 korda päevas? Lõpptulemusena viib see paratamatult õppeaja pikendamiseni ülikoolis. Lahendus tuleb aga leida. Vastasel korral, s. t. juhul kui puudub sportlik eesmärk midagi saavutada, pole mõtet treenida ka 5 korda nädalas.

A. MARKSOO,
spordiklubi juhataja

Tagasi Aafrikast

Need kolm fotot on toimetuse käsutusse andnud meie ülikooli kodu-uurimise ja looduskaitse kabineti juhataja JAAN EILART, kes hiljaaegu jõudis tagasi teekonnalt läbi seitsme Aafrika riigi. Kauem oldi Nõukogudemaa delegatsiooniga Sairis, kus toimus Rahvusvahelise Looduse ja Looduslike Ressursside Kaitse Liidu XII peaassamblee. Loodusretked viisid Virunga tegutsevate vulkaanide jalami epifüütiderikkaisse troopilistesse vihmametsadesse, loomaparadiisidesse Idi Amine (endine Edwardi) ja Kivu järvede vahel ning viimasesse mägigorilla refuugiumisse Kahuzi-Biega mägedes.

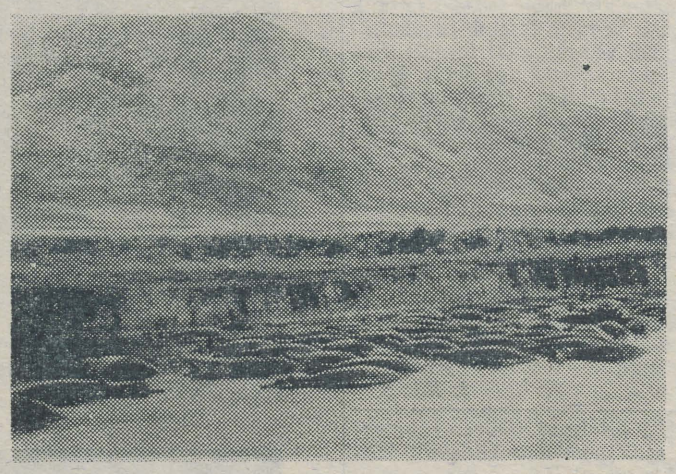

68-st kuni 3-tonnisest jõehobust koosnev haarem Mitumba mägede jalamil Muhaha jões.

Nõukogude delegatsiooni liige L. SAPOŠNIKOV toetub troopilise kapokipuu iseloomulikule tüvele.

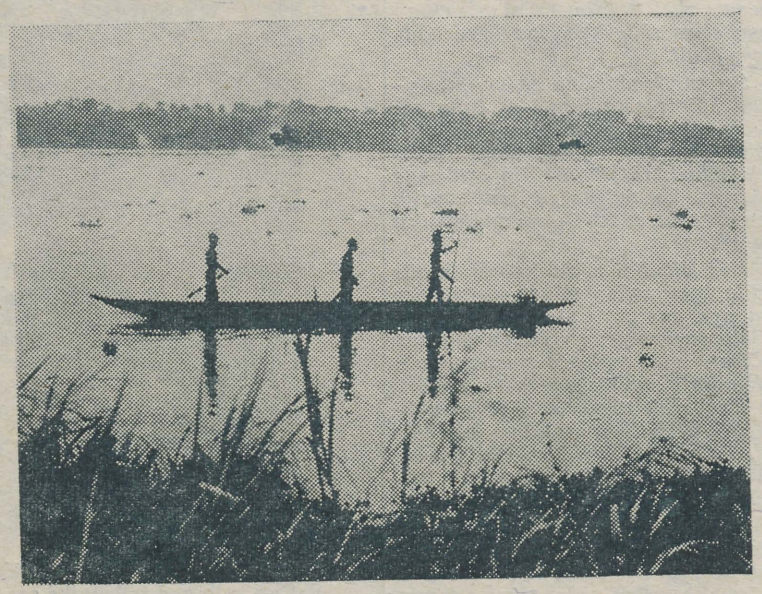

Aafriklaste piroog Kongo jõel Kinshasa kohal, taamal massiliselt ujumas kurikuulsa vesihüatsindi «saari».

Kommunistlik noor!

Et sa jõuaksid õigel ajal fotograafi juures käia ja komsomolidokumentide vahetamiseks valmistuda, peab sul teada olema ka komsomolidokumentide vahetamise graafik novembris:

3. nov. — füüs.-keemia ped. IV k. ja sama V k.
4. nov. — rakendusmatem. IV k.
5. nov. — matem. vene IV k.
11. ja 12. nov. — geograafia IV k.
13. nov. — geoloogia IV k.
14. ja 17. nov. — bioloogia IV k.
18. ja 19. nov. — ajaloo IV k.
20. nov. — psühholoogia IV k.
21. nov. ja 24. nov. — defektoloogia IV k.
25. nov. — eesti fil. IV k.
26. ja 27. nov. — vene filoloogia IV k.
28. nov. — inglise filoloogia IV k.

Vähemalt 7 päeva enne vahetamist peab kursuse komsomoligrupi organisaator ilmuma TRÜ komsomolikomitee arvestussektori juhataja juurde graafiku täpsustamiseks.

Miilits teatab

Naiskodanikul, kelle käekotist püüti varastada rahakotti 15. oktoobril kella 12.30—13 vahel kaupluses «Elegant» Poe tn. 9, palume ilmuda Tartu Linna Siseasjade Osakonnna kriminaaljälitluse jaoskonda Hariduse tn. 8 kab. 28, tel. 341-14, 333-24.

Stipilisa

TRÜ sotsioloogiliste uurimistööde grupp vajab SÕITJATE KÜSITLEJAID maaliinide bussides. Tasutakse tunnitöö alusel, arvestades 100-rublalist kuupalka.

Eriti ootame üliõpilasi, kellel on ööbimisvõimalused järgmistes kohtades: Aakre, Hargla, Jõgeva, Kolkja, Maaritsa, Mehka, Mustvee, Nõva, Omedu, Otepää, Pedaspää, Podmetsa, Põltsamaa, Põlva, Rõngu, Räpina, Tudulinna, Tõrva, Valga, Virtsu. TULLA KINGISSEPA t. 15 III KORRUSELE ESMASPÄEVAST REEDENI K. 11—15.

Psühhiaatriaringi

koosolek toimub neljapäeval, 30. okt. k. a. kell 18 Psühhoneuroloogia haiglas. Päevakorras: 1. Psühholoogi osa psühhiaatriahaiglas. J. Rosenfeld ja I. Kangur. 2. Haigete demonstreerimine. E. Borissenko ja M. Reedi.

Ringi juhatus

Doonorid

Üliõpilaste doonoripäevad on 28. okt. kl. 11.30—13 ja 30. okt. 10.30—13 Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla vereülekandejaamas Puusepa t. 6 (II korrus, sissekäik hoovist).

TRÜ PRS komitee

Terviselaupäev

Üliõpilastel, kes ei saanud minna matkale 19. okt., on soodne võimalus teha seda laupäeval, 25. okt. Kontrollpunkt Vasula järve ääres on avatud kell 11—15. Võimalik on sooritada VTK-matk 15 km distantsil.

Eesti Raadio terviselaupäeva mikrofon on seekord jälle Tartus. Võtke rohkearvuliselt osa ka teistest terviselaupäeva üritustest! Jälgige vastavat reklaami ajalehes «Edasi»!

Klubis

esietendub 31. oktoobril k. 19 (kordusetendused 1. novembril k. 12 ja 19) Mati UNDI

«GOOD-BYE, BABY»

Lavastaja Kalju Komissarov. Pääsmed (à 1.20) eelmüügil klubis pühapäeval k. 13—15, esmaspäeval k. 13—15, teisipäeval k. 11—13, kolmapäeval k. 18—20.

* * *

Laupäeval, 25. okt. k. 20 tants. «Keel, Nahk ja Poogen».

* * *

Pühapäeval, 26. okt. k. 20 RSR-i ja diskoteegi ühine *show*. RSR-i presidendi valimised.

Suur peade maharaiumine.
Uute ninade püstiajamine.
Peiede asemel tants.
Kõik valima!

Tutvuse kaudu krimpleeni ja ženženi juurt (import)!

Ministri käskkiri

Aktiivse osavõtu eest Eesti Õpilasmaleva tööst 1975. a. ning kasvatus- ja tootmistöö õige organiseerimise eest õpilasmaleva rühmades pälvisid ministeeriumi aukirja diplomand Kaja Uska (Kullamaa rühma komandör) ja üliõpilane Rait Maruste (Soontaga rühma komandör).

* * *

Õpetajate päeva puhul õnnitles minister A. Purga ka meie õppeasutuse pedagoogilist kollektiivi ning soovis edu ja kordaminekuid noore põlvkonna kommunistlikul kasvatamisel.

Vene legendi

4. novembril k. 14 toimub V. Kingissepa t. 19 metoodika kabinetis dots. kt. E. KÜBARSEPA loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Kaasajal kasutatavate kaitsesüsteemide iseloomustus väravpallis».

A. VIRU,
Kehakultuuriteaduskonna dekaan

Andmetöötluse seminar

Järjekordne andmetöötluse seminar teistes teaduskondades ja laboratooriumides töötavatele matemaatikutele toimub esmaspäeval, 27. oktoobril kell 15.15 arvutuskeskuse auditooriumis 107. Tõnis Kelder jätkab dispersioonanalüüsi tutvustamist.

Kõneoskuse koolis

algavad loengud kõigile IV kursuse üliõpilastele. Osavõtt neist on äärmiselt vajalik, sest pärast teoreetiliste õppuste lõppemist peab iga IV kursuse üliõpilane olema valmis esinema enda poolt valitud teemal avaliku loenguga. Õhtuses vahetuses õppivatele üliõpilastele on esimene õppus kolmapäeval, 29. okt. kell 10.15—12 TRÜ aulas. Prof. kt. J. Kalits kõneleb loengu esitamisest. Hommikusele vahetusele räägib 30. okt. kell 16.15—18 TRÜ aulas dots. H. Kurm loengu ettevalmistamisest. Järgmise õppuse aeg teatatakse kohapeal.

NB!

EKP TRÜ ORGANISATSIOONI II KONVERENTS TOIMUB 27. OKTOOBRIL 1975. a. ÜLIKOOLI AULAS. ALGUS KELL 14.

MUIDE...

Muide, mulle isiklikult tundub, et grupp peahoone fuajees liikuvaid kodanikke käib oma isiklike tarbeesemetega väga hooletult ümber. Kuidas muidu seletada fakti, et ülikoolilehe rahakasti avamisel tulid lugematu arvu kahe- ja ühekopikaste kõrval päevavalgele järgmised esemed: kolm püksinööpi, jäätisepulk, pilet Tartu—Võru bussile (väljumisajaga 15.00), žiletitera, vatt-tampoon, valuutat ööridest forintiteni, kaks õunavart (antonovka tagant, nagu kontrollimisel selgus), komposteeritud bussitalong (kolm auku diagonaalis), musta habemega mehe passipilt...

Et toimetus ei kavatse nimetatud väärtesemeid kollektsioneerida ning arvestades asjaolu, et mitmed rahapilust läbilipsanud kaubaartiklid on defitsiitsed, palutakse kaotajatel oma buduaari või kuhu tahes kuuluvatele asjakestele viivitamatult järele tulla. Ka musta habemega mees saab ülesvõtte oma näost toimetusest kätte, kui ei soovi foto avaldamist meie lehe järgmises numbris.

Muide, arvan ka, et Kartaago tuleb hävitada.

KATO NOOREM

Õiendus

Eelmises lehes kuulutatud uue orkestri esinemisajad on teisipäeviti ja pühapäeviti k. 20—23.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5551. MB-09709.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ KOMITEE, TRÜ REKTORAADI, ELKNÜ TRÜ KOMITEE JA TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 42 | Reedel, 31. oktoobril 1975 | XXVII aastakäik

EKP TRÜ organisatsiooni II konverents

JAAN REIMAND

Aruandest

Aruanne kajastab komitee tegevust 14. nov. 1973. a. kuni 27. okt. 1975. a.

Ülikooli parteiorganisatsiooni tööd aruandeperioodil juhtis 18-liikmeline komitee. Sekretäriks valiti **Jaan Reimand**, asetäitjaks **Eha-Mai Jõgi**; asetäitjaks ideoloogilise töö alal **Ervin Kivimaa** ja viimase äraolekul Moskvas täiendusteaduskonnas 1974. a. I poolaastal **Ülo Haldna**; asetäitjaks rahvakontrolli alal **Albert Paltser**. Komitee sektoreid moodustati kolm (ideoloogia-, õppeteaduslik ja organisatsioonilise töö sektor).

Ideelis-poliitilisest tööst

Kõrgema kooli ideoloogilise kasvatustöö arendamisel ja hindamisel tuleb arvestada, et see oleks rohkem tulevikku suunatud kui teistes kollektiivides. Eelkõige tuleb näha tulevikuinimest, kes on oluliselt nõudlikum enda ja teiste vastu. Ideeliselt veendunud ja moraalselt laitmatud kommunistid on vaja paigutada juhtseisundisse, tõsta printsipiaalne kriitika ja enesekriitika väärilisele kohale, näitamaks parteiorganisatsiooni tervist. Sotsiaalselt progressiivset kaadrit ei saa kasvatada ülikooli isoleerimisega vabariigi probleemidest, enesessetõmbunult, akadeemilise töö tarastuses.

Ideoloogiasektori tööd juhtis Ülo Haldna, liikmed olid Advig Kiris, Aadu Loog, Konstantin Voinov, Kaido Jaanson, Helve Kabur ja Johannes Kalits. Sektor valmistas ette komiteel arutamiseks 24 probleemi. Sektori arvates oli ideoloogilise sisuga otsuste arv liiga suur ja liikmed ei saanud täita jooksvaid ülesandeid alati vajaliku põhjalikkusega.

Poliitharidusest

Põhivormiks on õppimine EKP Tartu Linnakomitee Marksismi-Leninismi Ülikoolis (MLÜ). 1973. a. lõpetas MLÜ 55, 1974. a. 116 ja 1975. a. 97 inimest. Praegu õpib seal 200 isikut. MLÜ-s mitteõppijad täiendavad oma teadmisi filosoofilistes seminarides, mille tööd abistab ja kontrollib ühiskonnateadlane Rein Vihalemm. Poliitringide tööst peab osa võtma umbes 1000 töötajat. Parteiorganisatsioonide nõudlikkus küll parandas tööd keskastme poliitringides, kuid teha on veel palju. Juhendaja on Vaike Askirko. Kuni 3-aastase parteistaažiga kommunistide teadmiste täiendamist taotles nn. noorte kommunistide kool, mille tööd juhtis senini Linda Pärl. Endiselt jättis soovida õppustest osavõtt. Mõneti probleemseks on kujunenud õppejõudude lektooriumi töö. Kuulajaid on olnud vähe. Lektooriumi töö katkestati kateedrijuhatajate nõupidamiseni 20. veebr. 1975, kus peeti vajalikuks jätkata tööd printsiibil pigem vähem, aga paremini. 25. märtsil esines aulas ENSV Ministrite Nõukogu Plaanikomitee esimees G. Tõnspoeg. Peale TRÜ ühiskonnateadlaste oli meilt veel ca 50 inimest. Aprillis ja mais lektooriumi enam ei organiseeritud. Tuleb otsustada lektooriumi vajadus ja jaataval juhul rakendada täit parteilist võimu konverentsi seisukoha elluviimisel.

Üliõpilaste maailmavaate kasvatamise süsteemist

1974/75. õ.-a. alates seati sisse kasvatustöö prodekaani ühiskondlik amet, täpsustati tema tööülesandeid. Uue ameti sisseseadmine oli otstarbekas üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika organiseerimisel. Nimetatud üritust juhtisid E. Kivimaa ja K. Püss. Moodustati üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika nõukogu. Esimesed atesteerimised on tehtud.

Internatsionaalsest ja sõjalis-patriootilisest kasvatustööst

Möödunud õppeaastal andis rahvaste sõprusele erilise helguse ENSV vabastamise 30. aastapäeva ja võidu 30. aastapäeva tähistamine.

Sõjalis-patriootilist kasvatustööd sisustasid matkad, kohtumised, viktoriinid, võistlused jm. Aktiviseerus reservohvitseride nõukogu (J. Ksenofontov) ja sõjaveteranide nõukogu (I. Sildmäe) töö. Tsiviilkaitse alal on ülikool linna parimate hulgas, kõrgkoolide hulgas aga esimene (staabiülem A. Dovidenko). Edu on saavutanud TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsioon (esimees Silvia Russak).

Internatsionaalse kasvatustöö alal teevad ulatuslikku tööd RSR (president oli Tõnu Kõrda) ja Interklubi (president Suliko Valdsoo). Mõjusalt kulgesid sõpruspäevad «Tartu 75», millest võttis osa 16 külalisdelegatsiooni. Edukalt kulges VI üliõpilaslaulupidu. Realiseerimist ootavad sõpruslepingud Läti RÜ ja Vilniuse RÜ-ga.

TRÜ ajalehe tööst

Aruandeperioodi algul tähistas ajaleht 25. aastapäeva. Kuni 20. sept. 1974 toimetas ajalehte Hillar Palamets, edasi noor kommunist, Filoloogiateaduskonna äsjane lõpetanu Rein Veidemann koos toimetuskolleegiumiga. Noore kommunisti edutamine õigustas end. Ajalehe ideelis-teoreetiline tase ei langenud. Praktiliste kogemuste vähesuse korvas R. Veidemann oma tarmukuse ja uute lahenduste otsimisinnuga. Venekeelne lisaleht «Russkaja Stranitsa» sai nimetuse «Tartuski Gosudarstvennõi Universitet», toimetus tööruumi ning telefoni. Toimetaja Albert Trummal on oma tööd hästi teinud.

Isetegevuse ideelisest suunamisest

Aruandeperioodil kinnitati komitees TRÜ klubi kunstinõukogu, kes juhib repertuaaripoliitikat ning kin-

(Järg lk. 2)

27. oktoobril k. a. toimus aulas EKP TRÜ algorganisatsiooni II konverents. Külalistena viibisid konverentsil EKP KK sekretär V. Väljas ja EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär J. Lott.

Avamise järel asetati lilled Suures Isamaasõjas langenud TRÜ kollektiivi liikmete mälestustahvli ette. Neid austati leinaseisakuga.

Parteikomitee aruande tehtud tööst esitas sekretär Jaan Reimand. Järgnenud läbirääkimistel vaeti kasvatusprobleeme, ülikooli perspektiive, parteilise juhtimise ja distsipliini küsimusi. Parteikomitee töö aruandeperioodil tunnistati rahuldavaks, vastuvõetud otsuses fikseeriti edasise töö põhisuunad ja ülesanded.

Vaade presiidiumi. Vasakult EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. LOTT, EKP KK sekretär V. VÄLJAS, TRÜ rektor professor A. KOOP. E. SAKI fotod.

KONGRESSI EEL

Ühiskonnateaduste kateedrites

Ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni ülesanded seoses NLKP XXV kongressiga — niisugune oli probleem, millega rektor A. Koop esines ühiskonnateadlaste ees 14. oktoobril.

Nagu rektor märkis, paistis üheksas viisaastak silma ülesannete tõsiduse poolest, mida tunnistavad ka partei ja valitsuse otsused kõrgkooli arengu ning ühiskonnateaduste õpetamise parandamise kohta. Etendavad ju üliõpilaste maailmavaateliste arusaamade kujundamisel juhtivat osa ühiskonnateadused ja neid õpetav kateeder. Siit ka analüüsi põhjalikkus kateedrite saavutustest õppe-kasvatuslikus ja teaduslikus tegevuses, mis kogu ülikooli saavutuste hulgas on tõsiselt arvestatavad.

Analüüsimist leidsid ka organisatsioonilised probleemid, millega bürool ja organisatsioonil tuli tegelda möödunud aastatel. Tõdeti, et on veel reserve, mis võimaldavad tööd paremini korraldada.

Sõnavõtjad (G. Rekker, J. Kalits, I. Volkov, P. Kenkmann, M. Bronštein, E. Kivimaa, J. Allik ja J. Rebane) konkretiseerisid möödunud perioodi tegevuse erinevaid aspekte kateedrites ja laboratooriumis. Samuti kommenteerisid nad XXV kongressi tähistamiseks planeeritud üritusi, kus tähelepanu on pööratud nii kongressi materjalide tutvustamise operatiivsusele kui ka nende kasutamise perspektiivsusele üliõpilaste ja laiema avalikkuse hulgas.

Koosolekul võeti vastu üritusterohke otsus NLKP XXV kongressi vääriliseks tähistamiseks.

Dsiss

Keemia-osakonnas

Viimastel aastatel on keemiaosakonna suurus stabiliseerunud (vastuvõtt I kursusele on 40 inimest), seega ei ole oluliselt muutunud ka õppejõudude ja abiõppepersonali arvuline koosseis. Küll aga tõuseb pidevalt õppejõudude ja teaduslike töötajate kvalifikatsioon. 1972. a. oli keemiaosakonnas 20 kandidaadikraadiga töötajat, 1973. a. 24, 1974. a. 26. Käesolevaks ajaks on kinnitatud veel 3 kandidaadikraadi ning kinnitust ootavad 4. Doktorite arv keemiaosakonnas oli mitmeid aastaid ainult 2; möödunud õppeaastal aga kaitses doktoriväitekirja veel 3 õppejõudu — U. Palm, Ü. Haldna ja A. Tuulmets. Dotsendi kutse on vaadeldava ajavahemiku vältel saanud 6 õppejõudu. Välja on antud üks üleliiduline õpik (prof. V. Palm), üks vabariiklik õpik (prof. V. Past, dots. U. Palm) ning rida õppevahendeid. Jätkub perioodilise teadusliku kogumiku «Реакционная способность органических соединений» väljaandmine (viimasel ajal ilmub ta nii vene kui inglise keeles).

Keemiaosakonna parteibüroo koos osakonna metoodikakomisjoni ning komsomolibürooga töötab pidevalt õppeedukuse ja õppedistsipliini parandamise suunas. Kuigi keskmine õppeedukus ei ole just kõige madalamaid ülikoolis, on siiski suuri erinevusi nii üksikute kursuste kui ka eksamisessioonide vahel.

Intensiivselt töötab keemiaosakonna ÜTÜ (juhendaja kommunist J. Järv). Alates ülemöödunud õppeaastast on saanud traditsiooniks ÜTÜ trükitud kogumiku väljaandmine. ÜTÜ eesrindlaste ja auhinnasaajate premeerimine toimub traditsiooniliselt kevadisel osakonnaõhtul. Käesoleval aastal möödus ka 15 aastat esimese tudengiks löömise õhtu korraldamisest keemiaosakonnas. Mõlemad üritused on alati olnud elevust tekitavad ja osavõturohked.

Samuti on tudengite olmetingimusi parandanud uue ühiselamu valmimine (Leningradi mnt. 27) ülemöödunud aastal.

Kommunistide osatähtsus keemiaosakonna elus on suur. Kõik kateedrijuhatajad ja enamik õppejõude on NLKP liikmed. Samuti suurem osa kursusejuhendajatest on kommunistid. Kursusejuhendajate ja parteibüroo tihe side on kujunenud traditsiooniks — tööplaanide koostamisel peavad nad nõu parteibürooga ning annavad sellele regulaarselt aru oma tegevusest.

Vaadeldava ajavahemiku jooksul on NLKP liikmeks või liikmekandidaadiks vastu võetud rida üliõpilasi, kes on silma paistnud õppimises ning komsomolitöös. Mitmed nende seast (H. Soova, Ü. Langel, M. Tammeorg) jätkavad edukalt oma ühiskondlikku tegevust TRÜ komsomolielu juhtimisel.

Võib liialduseta öelda, et käesoleval ajal on praktiliselt kõik keemiaosakonna töötajad hõivatud poliitharidustööga. Enamik kõrgema haridusega töötajaid on lõpetanud marksismi-leninismi ülikooli. Nad võtavad osa keemiaosakonna filosoofiliste seminaride (käesoleval aastal moodustati 2 rühma) tegevusest. Keskharidusega töötajad täiendavad end keskastme poliitringis.

Keemiaosakonna edasise arengu peamistest suundadest tuleks märkida keskkonnakaitsega seotud probleemide uurimist anorgaanilise keemia kateedris, jätkuvat tööd orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime kvantitatiivse arvestamise ja vastavate tabelite koostamise alal (neil päevil ilmus trükist tabelite I köide) keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumis ning orgaanilise keemia kateedris. Orgaanikud laiendavad oma tegevust veel sünteesi alal (nii feromoonide jt. taimekaitsevahendite sünteesi kui ka tööstusliku peensünteesi probleemid Eesti NSV-s), perspektiivne on ka fermentatiivse katalüüsi (füüsikalise biokeemia) suund. Nõudmine sellise kitsama erialaga spetsialistide järele tõotab lähematel aastatel kiiresti kasvada.

Pikisilmi ootavad aga keemikud uue, ajakohase ja avara keemiahoone projekteerimist ja ehitamist, sest praegustes tingimustes on nii õppekui ka teaduslik töö kaasaja tasemel väga raske kui mitte võimatu.

H. TIMOTHEUS

29. oktoobril möödus 57 aastat ÜLKNÜ sünnist

EKP TRÜ organisatsiooni II konverents

Aruandest

(Algus 1. lk.)

nitab esinemiskava. Tähelepanuväärse kunstilise taseme on saavutanud TRÜ Akadeemiline Naiskoor ja kammerkoor (dirigent Vaike Uibopuu), edukalt töötab rahvakunsti ansambel (juhendajad H. Mikkel, M. Eljas, H. Unt). Tagasihoidlikuks on jäänud puhkpilliorkestri (dirigent S. Kald) juurdekasv. Teaduskonniti viljeldakse isetegevust vähe, kuigi teatavat elavnemist on olnud. Kevadel toimunud konkursil saavutas Filoloogiateaduskond I koha. Vabariikliku kõrgkoolidevahelise konkursi 12 laureaadist kuulub 5 meie kollektiivi. Endiselt puudub vene keeles esinev sõnakunstiring. Kirjandusliku omaloomingu juhendamine lasus kirjanduse kateedrite juhatajatel H. Peebul ja J. Lotmanil. Omaloomingut ja tõlketöid on ilmunud paljudes väljaannetes. Kirjastus «Eesti Raamat» ei leidnud võimalust välja anda TRÜ almanahhi «Luuleruut», mille käsikiri umbes 2 aastat ringi triivis. 1976. a. on aga plaanis välja anda A. Lõhmuse esikkogu «Aastaringid». TRÜ kunstikabineti töö analüüsimisel tuli tõdeda, et selle paigutamine Tiigi t. 78 mõjus kabineti tööle paralüüsivalt (osavõtjate arv vähenes 100-lt 25-le). Käesoleva aasta suvel lahkus K. Põllu Tallinna.

Õppe- ja kasvatustöö parteilisest suunamisest

Õppetöö paremustamiseks on kahel esimesel kursusel kehtestatud uued õppeplaanid, on ümber korraldatud ühiskonnateaduste õpetamine. Üliõpilastele avati arvutussaal, asutati õppetehnika ja metoodika teenistus.

Aasta-aastalt on pidevalt tõusnud üliõpilaste õppeedukus, vähenenud väljalangevus ja suurenenud ülikooli edukalt lõpetanute protsent. Kasvanud on ka nende üliõpilaste arv, kes on saanud eksamitel vaid häid ja väga häid hindeid. Suuri kõikumisi esineb siiski erialade, kursuste ja distsipliinide kaupa. Lõpetamise osamäär ülikoolis on küllaltki madal.

Teadusliku töö suunamisest

Ülikool on laia teadusliku diapasooniga kõrgkool, mis tuleneb nii erialade rohkusest (26) kui ka vabariigi väiksusest. Siit ka teadusliku süsteemi keerukus ja raskused selle juhtimisel. 4. veebruarist 1974 töötab teadusprorektorina H. Metsa. Teaduslik töö progresseerub: vähendati uurimisteemade arvu, parandati juurutamistegevust, tugevdati finantstegevuse kontrolli. Ülikooli kollektiivi liikmed on saanud Nõukogude Eesti preemiaid, neilt on ilmunud monograafiaid, neid on valitud Eesti NSV TA korrespondentliikmeteks. On suurenenud üliõpilaste osavõtt ÜTÜ-st.

Parteisisesest tööst

Aruandeperioodil muudeti TRÜ parteialgorganisatsiooni struktuuri. Administratiiv-majandusosakonna algorganisatsioon reorganiseeriti kaheks: majandusosakonna ja rektoraadi algorganisatsiooniks. Täiustati parteikomitee tööstiili: vähendati otsuste täitmise kontrollimist komiteel ärakuulamise teel, see asendati kirjalike aruannetega. Täpsustati ja täiendati parteiliste ülesannete andmise korda. Tuli lahendada mitmeid personaalküsimusi, sealhulgas ka poliitilise sisuga, näiteks endise NLKP liikme Ülo Vooglaiu puhul. Põhjused: finantsdistsipliini süstemaatiline ja jäme rikkumine; sotsioloogilise materjali lohakas säilitamine; salliv suhtumine ebatervetesse poliitilistesse meeleoludesse sotsioloogia laboratooriumi üritustel. Kõige toimunu eest kandis Ü. Vooglaid täit parteilist vastutust. EKP Tartu Linnakomitee büroo kinnitas selle otsuse. EKP KK büroo, arutades Ü. Vooglaiu apellatsiooni, jättis Linnakomitee büroo otsuse jõusse.

Oma aruandes kõneles J. Reimand veel komsomoliorganisatsiooni, õppevälise kasvatustöö ja ühiskondlike organisatsioonide parteilisest suunamisest, näitagitatsioonist, organisatsioonisisesest tööst, traditsioonide juurutamisest, kaadriküsimustest, TRÜ parteialgorganisatsiooni ealisest ja staažilisest struktuurist, parteisse vastuvõtmisest.

«Ülikooli kollektiiv valmistub väärilselt tähistama NLKP XXV kongressi. TRÜ nõukogu kinnitas vastava plaani, ühiskonnateadlased arutasid neid probleeme parteikoosolekul. Allasutustes koostatakse üritüste plaane, vaadatakse läbi sotsialistlikke kohustusi,» lõpetas oma aruandekõne J. Reimand.

Sõnavõtud... sõnavõtud

Loenguvälise kasvatustöö küsimusi Ajalooteaduskonnas käsitles H. PALAMETS. Kahe konverentsi vahelisel perioodil on saavutatud märgatavat edu. Plaani olemasolu on aidanud muuta kasvatustööd sihikindlamaks. Esmakordselt viiakse käesoleval sügisel läbi ÜÜPP atesteerimine kõigil kursustel alates II kursusest. Atesteerimise mõju on märgatav juba praegu: kui seni tuli osale üliõpilastest ühiskondlikke ülesandeid peale suruda, siis nüüd kaalub kursus, kellele ülesannet anda, et ta aasta pärast saaks pideva ühiskondliku ülesande täitmise eest kõrgema hinde kui sel aastal. Üllatav asjaolu, et «viisi» pandi välja hoopis rohkem neil kursustel, kes millegagi eriti silma ei paistnud, äratas sõnavõtjas kahtluse, atesteerimise alustes puudub kooskõla.

Kasvatustööd analüüsis oma sõnavõtus ka J. KALITS. Ta ei pidanud õigeks internatsionaalse ja sõjalis-patriootilise kasvatustöö lahutamist. Eriti vajalikuks pidas ta töötraditsioonide erikaalu tõstmist. Esineja luges otstarbekaks kasvatustöö planeerimist viie aasta kaupa, lähtudes partei kongressi poolt püstitatud ülesannetest.

Saavutustest ja puudustest õppeprotsessis rääkis K. PUSS. Õppeedukus on tõusnud 11,8% võrra, kuid on ka teaduskondi, kus see on langenud (näit. Filoloogiateaduskonnas 0,7% võrra). Õppeprotsess vajab pidevat kontrolli ja juhtimist. On tarvis tõsta õppeprotsessi kvaliteeti, nagu seda nõuab ka eelolev viisaastak. Kuid kvaliteedi tõusu ei saa ilma materiaal-tehnilise baasi olulise parandamiseta kindlustada: üliõpilaste arv on kasvanud 344 võrra, õppejõudude arv 44 võrra, samal ajal aga on vähenenud auditooriumide arv kahe aasta jooksul 17 võrra.

Sõjalis-patriootilise kasvatustöö mõningatel külgedel peatus Z. SAAR. Ülikoolis on selle töö läbiviimine keerulisem kui ettevõtetes. Sellega tegeleb otseselt mitu instantsi: eriõpetuse kateeder, veteranide nõukogu, tsiviilkaitse staap. Sõnavõtja toonitaski vajadust parandada nendevahelist koostööd.

Ühiskonnateaduste õpetamisest ülikoolis kõneles J. REBANE. «NLKP KK otsuste realiseerimiseks TRÜ-s on tehtud juba palju,» märkis esineja ja iseloomustas praegust olukorda. Järjekindlalt on tegeldud kaadriküsimustega, on ellu viidud ühtne õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise süsteem, regulaarselt toimuvad iga-aastased õppejõudude atesteerimised. Möödunud aastal kaitsti 4 doktoriväitekirja, on suurenenud ka aspirantuuri efektiivsus. Kõige raskem olukord kaadri alal valitseb teadusliku kommunismi kateedris. Kõneleja rääkis nendest sammudest, mis peaksid nimetatud kitsaskoha likvideerima. J. Rebane peatus ka parteisisesel tööl ühiskonnateaduste algorganisatsioonis, eriti noorte kommunistide kasvatamisel parteilise printsipiaalsuse vaimus.

Võõrkeelte õppimisest ülikoolis ja seda õpetavast kaadrist kõneles M. NEMSITZVERIDZE. Kaks laboranti ei suutvat kindlustada võõrkeelte kateedri suurearvulise koosseisu normaalset tööd. Puuduvad ka vahendid tekstide paljundamiseks.

Informatsiooniprobleemidel ning kriitikal ja enesekriitikal parteitöös peatus detailselt oma sõnavõtus V. KELDER. «Me võime rõõmuga märkida parteiorganite sihikindlat ja ennastsalgavat tööd kaadri poliitilisel kasvatamisel ja masside mobiliseerimisel,» ütles ta, «kuid kahjuks ei saa me vaikida ka mõningatest väärnähtustest üksikute parteitöötajate tööstiilis ja meetoditest, millest kommunistidel ei ole õigus vaikida nii autoriteetse parteiorgani kui partei konverentsi ees.» Järgnesid kriitilised märkused kõrgemate parteiorganite ja algorganisatsioonidevahelise koostöö, samuti mõnede juhtivate parteitöötajate tööstiili aadressil.

Kriitika ja enesekriitika võimalusi ülikooli ajalehes käsitles oma sõnavõtus R. VEIDEMANN, rõhutades NLKP KK otsuse «Kriitikast ja enesekriitikast Tambovi oblastis» erilist tähendust massiinformatsiooni vahendite võitlusvõime ja autoriteedi suurendamisel. Sõnavõtja täheldas aga, et selles aspektis peab toimetus paraku vaid südametunnistuse ja just kõige kõrgema otsuse järgi toimima, sest EKP TRÜ komitee pole tänini vastavat otsust vastu võtnud ega konkreetseid abinõusid kavandanud kriitika ja enesekriitika parandamiseks ülikoolis.

Järgnevalt vaagis P. KASK kõneoskuse õpetamise ja õppimise olukorda ülikoolis. Ametisse on astunud uus kõneoskuse kooli juhtkond, on püütud tegevust ümber organiseerida nii, et suureneks üliõpilaste osavõtt.

Disproportsioonidest TRÜ arengus ja sellest tulenevaist uutest ülesannetest kõneles A. KOOP. Otsustavast lülist arengus — ülikooli väljaehitamisest — on püütud kinni haarata, kuid tulemused ei ole kaugeltki rahuldavad. Tuleb arvestada ka uusi nõudmisi, mis arenguga kaasnevad, korrektiive, mis IX viisaastak on toonud. «Ülikooli väljaehitamise küsimus on muutumas tõsiseks poliitiliseks probleemiks,» ütles sõnavõtja, «sest selle taga on partei ja valitsuse otsuste autoriteet.» Arvestades aga praegust tempot, muutub olukord kriitiliseks. 1975. aastal eraldati näiteks 1,5 milj. rbl. ehitus- ja montaažitöödeks, kuid 1. septembri seisuga oli sellest kasutatud vaid 600 tuhat. «On aeg hakata tõsiselt analüüsima kujunenud olukorra tõelisi põhjusi,» jätkas A. Koop, «ning kavandama selliseid abinõusid, mis reaalselt suudavad olukorda parandada.» On selge, et mingisugused otsused, kui kõrgel tasemel nad ka vastu oleksid võetud, ei lahenda olukorda, kui ei ole lähtutud järgmisest: TRÜ materiaal-tehniline baas ei parane seni, kuni tema tarvis pole eraldatud eraldi ehitusvõimsusi. See eeldab aga radikaalsete abinõude tarvitusele võtmist vabariigi valitsuse tasemel. «Teist teed ei ole ega saa olla,» deklareeris sõnavõtja, väljendades ühtlasi usku, et ülikooli kommunistid teevad omalt poolt kõik, et täita ülesanded, mis partei ja valitsuse poolt on neile esitatud.

Vilma Kelder

Järgnevalt esines pikema sõnavõtuga ülikooli parteiorganisatsiooni osast linna parteiorganisatsioonis EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär J. LOTT. «Ülikooli parteiorganisatsioonis on veel palju reserve,» märkis kõneleja, «alati ei jätku printsipiaalsust, esineb passiivsust ja kõrvalehoidmist.» Senisest enam peaks TRÜ parteiorganisatsioon kontrollima õppejõudude poliitilist enesetäiendamist. Kaadri õige valik, edutamine ja õpetamine peaks jääma parteibüroode töö peasuunaks.

TRÜ komsomoli ülesandeid ja probleeme käsitles ELKNÜ TRÜ komitee sekretär H. SOOVA.

Seejärel esines EKP KK sekretär V. VÄLJAS, käsitledes aktuaalseid probleeme vabariigis NLKP XXV kongressi eel. Ta rõhutas, et poliitilise kliima paranemine ei tähenda sugugi ideoloogilise võitluse vaibumist. Selleks on eelkõige elulaadide võitlus. Meie ühiselu reeglid on aluseks meeleolu kujundamisel. Viimane väljendab meie tahet täita need ülesanded, mis meile esitas NLKP XXIV kongress ja IX viisaastak. Peame olema eeskujuks noorele põlvkonnale, ta peab meid usaldama. Ideoloogilise töö kasutegur tuleneb sellest, kuivõrd juurdub meie nõukogulik elulaad, vaba tarbijalikust ellusuhtumisest, väikekodanlikust ahnitsemisest, nihilismist või mõnel muul kujul väärastunud mentaliteedist.

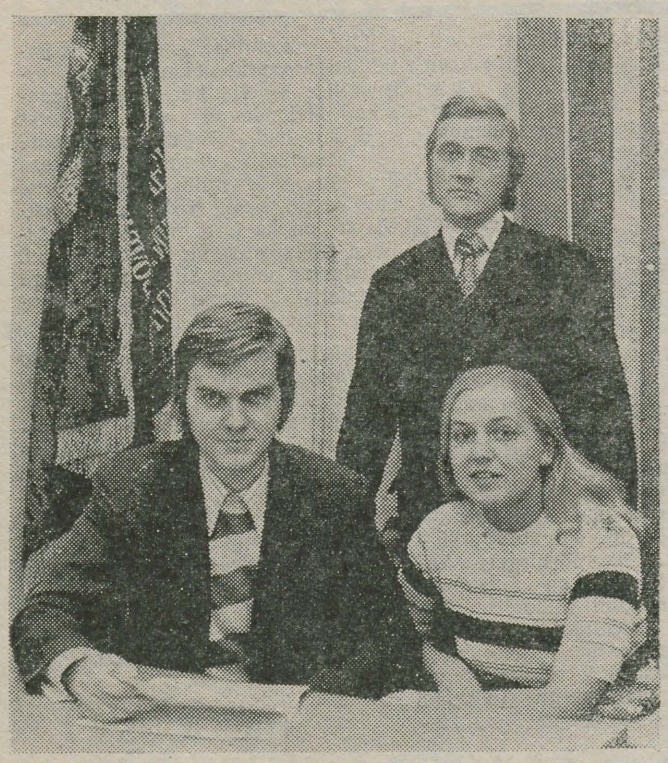

Uued sekretärid

Ülikooli komsomolijuhid Henri Soova, Kalle Liiv ja Suliko Valdsoo.

175 350

TRÜ ajalookomisjoni äsja lõppenud II laiendatud sessioon (22.—24. okt.) andis ülevaate meie ülikooli ajalugu puudutavate uurimistööde viimase kahe aasta tulemustest. Kuigi esitatud tööde arv oli eelmise sessiooniga võrreldes väiksem, näitab see siiski *alma mater*'i ajalooalase töö järjepidevust.

Sessioon näitas — ja see on kõige olulisem —, et on asutud arhiivmaterjale ulatuslikumalt läbi töötama, on alustatud teadusalade kompleksset, seostatud uurimist nii ülikoolisisestes, üleriigilistes kui rahvusvahelistes seostes.

Suuremad edusammud on ses suhtes reaalteaduste vallas. Humanitaarteadlased pole senini oma teadustekompleksi ajaloo uurimisel vajalikku aktiivsust ilmutanud ja pole ka teada, millal seda tegema hakatakse. Takistuseks on kas probleemi raskus, uurijate puudus või pahatihti ka tahte puudumine. On ju humanitaarteaduste vallas hoopis rohkem «helli kohti», mis vajavad põhjalikku kaasaegset läbitöötamist. See kõik võtab aega, aga kust seda võtta, kui juba

1977. a. MÖÖDUB 175 AASTAT ÜLIKOOLI TAASAVAMISEST ja
1982. a. MÖÖDUB 350 AASTAT ÜLIKOOLI ASUTAMISEST.

Kaheköitelise suure ajaloo väljaandmine on planeeritud 1982. a. juubeliks. Ilmselt peab ajalookomisjon välja selgitama teadusalad (muide need on nüüd juba enamasti teada), mille ajaloo uurimine on puudulik või takerdunud, ning leidma inimesed vajalike teemade läbitöötamiseks.

Kokkuvõttes tuleb tõdeda, nagu väljendas rektor prof. A. Koop sessiooni avamisel, et ülikooli ajaloo uurimine on saanud hoo sisse ja senised töötulemused on oluliseks panuseks koostatavasse väljaandesse.

Ülikooli ajalooalase uurimistöö aktivasse võib lugeda ka mitmete trükiste ilmumist ülikooli kirjastusosakonna toimetusel ja rotaprindi vahendusel:

(Järg 3. lk.)

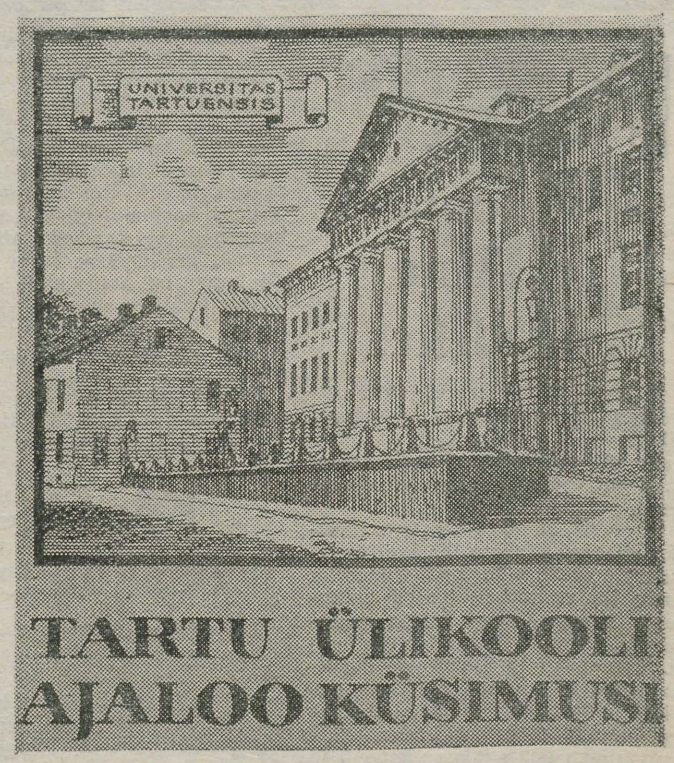

TARTU ÜLIKOOLI AJALOO KÜSIMUSI

EÜE
läbi TRÜ prisma

AUNE KULIKOVA
ÜLO LANGEL

Ehitusmalev on muutunud üliõpilaselu lahutamatuks koostisosaks. Liiga vähe on aga räägitud maleva argielu teravatest probleemidest. Süsteemi spetsiifiliste probleemide käsitlemine laiema auditooriumi ees aitab alati kaasa süsteemi arenemisele. Sellest lähtudes korraldati 22. oktoobril esimene EÜE konverents Tartus. Sellel selgitati välja n.-ö. TRÜ platvorm, millest maleva aktiiv EÜE-75 pidulikul lõpetamisel Tallinnas peaks juhinduma. Käsitletud probleemid äratavad tähelepanu ühelt poolt oma teravusega, teiselt poolt on nad aga eriti iseloomulikud ülikooli esindavatele malevlastele.

Komissar, kes ta on?

Sellesuviste malevlaste poliitiline aktiivsus on võrreldes möödunud aastaga kasvanud. Seda näitavad õnnestunud laupäevakud, hästi organiseeritud miitingud ja liikumisest «enda ja tolle teise noormehe eest» aktiivne osavõtt. Et nimetatud töölõigud on traditsioonilised komissaritöö vormid, võiks arvata, et komissari töö tase EÜE-s on kasvanud. Konverentsil väljatoodud seisukohad räägivad aga, et siiani on komissari ülesandeid EÜE-s lihtsustatud. Lõuna-Eesti piirkonna komissar Igor Gräzin tõi näiteid, kus komissar on osutunud niisuguseks inimeseks, kes ei suuda midagi organiseerida. Komissar ei tohiks arvata, et tema tööpäev kestab 17—7-ni. Vähe on ka sellest, kui komissar käib kätel, et rühmal oleks lõbus. Tööobjekt ei tohiks komissarile mingil juhul olla *terra inkognita*. Töö kvaliteet peaks eelkõige olema komissari südameasjaks. Komissar vastutab inimeste eest. Tööviljakusele aitab kaasa see, kui igaüks töötab temale kõige sobivamal töölõigul. Töö organiseerimine peaks käima nii, et meister ütleb, mida on vaja teha, komissar ja komandör leiavad vastavad inimesed. Administratiivprobleemid, samuti materjalide defitsiidist ülesaamine — kõik see ei tohi jääda väljapoole komissari tööpõldu. Samuti peab komissar olema objektil eeskujuks. Tähtis ei ole siin mitte niivõrd füüsiline jõud kui just loov lähenemine ja töödistsipliin.

Tartu piirkonna komandör-komissar Ain Kalamees tõi esile komissari kui psühholoogi osa. Komissar peab hästi tundma oma rühma liikmeid, nende iseloomu ja seda mikrokeskkonda, kust nad on rühma tulnud. Komissarist sõltub, kas rühm on tööl asjalik ja vabal ajal elujaatav või on ta nn. töörühm. EÜE-s on töötegemine tähtsal kohal, kuid tööd ainsaks väärtuseks pidada ei tohi. On ebanormaalne, kui tööpäev kestab hommikul kella kaheksast õhtul kella kümneni. Milleks on meil siis kehtestatud tööaeg? Sel viisil saab rühma kohta sotsialistliku võistluse edetabelis muidugi kunstlikult tõsta, kuid just siin peaks komissar vahele astuma. Malevasuvi pole rubla tagaajamine. Töötasu oleneb suuresti sellest, kuidas on töö organiseeritud. Muidugi pole siin kõik malevlaste teha. Kui ettevõte lepinguliste tööde ja materjalidega ei suuda varustada, pole ka töö heast organiseerimisest kasu. Konverentsil rõhutati, et komissaritöö on siiski suures osas varjatud. EÜE-s on välja kujunenud olukord, kus komissar jääb komandöri ja meistri varju, mis oluliselt vähendab tema töö efektiivsust. Siit ülesanne: selgitada kõikides EÜE lülides töötavatele inimestele, et väga tähtis on taastada sõna «komissar» esialgne tähendus.

Sotsialistlik võistlus

Praegu kasutusel olev EÜE sotsialistliku võistluse süsteem koosneb ehituslikust ja nn. poliitilisest osast. Esimene neist on teisega võrreldes suhteliselt hästi välja kujunenud, esiteks tänu EÜE ajaloolisele kujunemisele, teiseks tänu sellele, et ehitustegevus allub palju lihtsamini iga sorti arvepidamisele. Konverentsil toodi esile mitmeid puudusi, mis ilmnevad arvepidamisel poliitilise töö osas.

Andres Eesmaa, Haapsalu piirkonna komissar, märkis, et üldise aktiivsuse tõusuga kaasneb bürokraatlikku laadi aktiivsus. Selle asemel et tegelda rühmaga, tegelevad mõned komissarid pliiatsi ja paberiga. Üritusi nimetatakse ebaõigete nimedega, et viia neid sotsialistliku võistluse punkte toovate ürituste alla.

Pakuti välja mõningaid võimalusi selle töölõigu täiustamiseks. Näiteks võiks komissar anda iga töönädala eel kõrgemalseisvasse instantsi nädala perspektiivplaani, mida ka kontrollitakse.

EÜE kokkutulek

Igor Gräzin nimetas Vinni kokkutulekut viimaste aastate parimaks. Ent kokkutuleku õnnestumine nõuab liiga palju keskstaabi aega. Sõnavõtja arvas, et kokkutulek ei tasu ennast ära, sest keskstaabi käed on suurürituse organiseerimisega pikemat aega seotud. Maleva kokkutuleku asemel võiks teha iga piirkonna kahe või kolme parima rühma kokkutulek. Rohkem rõhku tuleks aga panna piirkondade kokkutulekutele.

Probleemi selline lahendus võimaldaks parandada kokkutuleku kvaliteeti, vabastaks palju inimesi malevaelu muude probleemide lahendamiseks, muudaks kokkutulekule pääsemise stiimuliks omaette jne. Konverentsil kõlama jäänud seisukoht oli aga selline: kokkutulek on saanud malevaelu toredaks traditsiooniks, millest loobumine poleks valutu.

Lõppkokkuvõttes võib öelda, et EÜE konverentsil tõstatati palju olulisi probleeme, mille lahendamise edukusest sõltub, kas EÜE on arenev või paigaltammuv süsteem.

TRÜ kunsti-kabinet

TRÜ KUNSTIKABINET alustab uut õppeaastat. Kõigil kabineti tööst osa võtta soovijail palume ennast registreerida Tiigi 78 tuba 203 tööpäeviti kell 9—11 ja 14—16.

● **Vaade aknast. Linoollõige. 1972. E. Jaanits.**

Filmikommentaar

Preemia — kellele ja mille eest?

ni filmi «PREEMIA» vaatasid, ei suutnud emotsioone vaos hoida:

Sel nädalal kinosse «Saluut» tunglemist polnud, küll aga sellega külgneva naaberasutuse ees nagu tavaliselt õhtuti ikka. Kuid miskipärast need vähesed, kes S. Mikaeljaspontaanne aplaus, naer, ohked. Räägitakse, et Moskvas joostavat filmile tormi. Filmile, milles kogu tegevus toimub ühe ehitustrusti parteikomitee istungil, milles puudub väline sündmustik, armuintriig, kaskadööride trikid või nõretav sentimentaalsus — meile nii tavalised kinno mineku ajendid?

Siis peab olema miski muu, mis tõmbab. See on samasusefekt: vaataja tunneb end ära, kogu oma eluga, kõige sellega, mida ta on kuulnud, omal nahal kogenud ja näeb tegelikkuses. *Sic!*

Sest

— film «Preemia» on aktuaalne publitsistlik teos, kuid näitlejate mäng, kujundite kõlavus, kompositsioonikindlus, režissööri ja operaatori töö tõstavad ta ka kõrgele kunstilisele tasemele;

— filmiga «Preemia» võiksid alata sotsialistliku poliitökonoomia seminarid ülikoolis;

— filmis «Preemia» on meie ees juhtimisproblemaatika kõige eksaktsemal kujul;

— filmis «Preemia» jõuab kaheksaklassilise haridusega brigadir tõdemusele, et kuskil on miski mäda;

— film «Preemia» seletab meiegi argielus paljude seismajäänud ehitusobjektide tegelikku taustsüsteemi;

— film «Preemia» jutustab brigaadist ja brigadirist, kes keeldusid preemiast.

«Volga» ees on tunglemas aga põhiliselt need, kes võtavad preemia vastu (palgast rääkimata) ega küsi: mille eest?

POTAPOV

ACTA DIURNA

Teisipäeval rääkisid komsomoliaktiivile omaaegsest komsomolitööst ülikoolis endised sekretärid, sm-d J. Kalits, V. Väljas, J. Lott ja J. Kaarma. Lähemalt meie järgmises numbris.

Ehitatakse paljundusbürood

Keeltemaja ja söökla vahelisel 80 m² suurusel maa-alal käib ehitamine.

Õppetehnika osakonna juhataja Voldemar Kiis: «Septembris jõudis Groznõist pärale uus paljundusaparaat, mille baasil oli võimalik alustada TRÜ paljundusbüroo ehitamist. Ehitusmaterjalidega varustab oma ehitusjaoskond. Enne lume tulekut tahame valmis saada. Abiks käivad ka üliõpilased ja TUS-i töötajad.»

V. EREDA

Matemaatika-alane õppemetoodika seminar Tallinnas

Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi juures asuv Matemaatika Õppemetoodika Nõukogu ja TRÜ matemaatilise analüüsi kateeder kui eespool nimetatud nõukogu baaskateeder korraldasid 22. oktoobril TPI-s vabariigi kõrgemate koolide matemaatikakateedrite õppejõududele seminari teemal «Programmeerimise õpetamine ning arvutite kasutamine kõrgema matemaatika õpetamisel».

Seminaril tutvustas TPI informatsioonitöötlemise kateedri juhataja R. Jürgenson lühidalt kõrgemates koolides õpetatavaid programmeerimiskeeli nende praktilisuse ja perspektiivsuse printsiibist lähtudes. Ettekandja andis ülevaate kursuse «Arvutid ja programmeerimine» õppeprogrammidest ja õpetamisest TPI-s. Informatsioonitöötlemise kateeder on valinud programmeerimise õpetamise baaskeeleks PL-keele. Käesolevast õppeaastast alates alustati selle keele õpetamist peaaegu kõikidele statsionaarsetele õpperühmadele. Selline eksperiment on seni ainulaadne terves Nõukogude Liidus. Eksperimendi tulemused selguvad alles lähematel aastatel. Ettevalmistamisel on praegu PL-keele õpik.

Seminari lõpus tutvustasid informatsioonitöötlemise kateedri dots. L. Võhandu, arvutuskeskuse juhataja E. Saareste ja arvutussaali juhataja A. Jaanson lähemalt TPI arvutuskeskuses ja arvutussaalis olevaid arvuteid ja nende kasutamise võimalusi.

M. ABEL,
TRÜ matemaatilise analüüsi kateedri dotsendi kt.

Seda pilti vaadates

Ain Põldvere foto

«Issand, vaata, kuhu see laps on roninud! Ma ei saa aru, kus on küll ema silmad.»

«Pole midagi, ega see masin ei tööta. Vaata, kui minu poiss veel väike oli, siis tema ka muud ei teinud, kui sorkis igasuguseid masinaid. Ega me ei keelanud, ja näed: lõpetas instituudi ja on nüüd insener.»

«Noh, kas tead, see ei loe veel midagi. Minu oma hakkas juba mähkmetes kõrinaid seestpoolt uurima. Kes teab, kelleks ta oleks võinud saada, kui poleks mitte ilmnenud uued anded. Kujutad ette, ta hakkas joonistama!»

«Seda sa rääkisid juba mineval korral. Mis tast siis lõpuks saanud on, linnas räägitakse juba üht ja teist.»

«Mis tast siis saama pidi? Ei lasknud meie teda kusagile ülikooli või instituuti. Jumal tänatud, mina käin tööl, saan korralikku palka...»

«Aga näed sa, see pisike lapsuke aina õiendab seal. Temast ikka midagi saab, täpselt nagu minu poeg.»

MARIN KULPER

Rekordarv lauljaid

17.—19. okt. viibis ülikooli naiskoor Käärikul laululaagris. Seda tehakse igal sügisel, et töö täishoo sisse saaks ja uued lauljad, keda tänavu on rekordarv — 86 — paremini koduneksid. Õpiti semestrikontserdi repertuaari. Tõsiseks pähkliks on Mendelssohni kolm motetti, mis detsembriks loodetavasti esinemisküpseks saavad.

Laupäeva õhtul löödi koori liikmekandidaadid pidulikult rebasteks. Vande kinnituseks toksasid nad peaga vastu klaveriklahve. (Vastupidi oleks see lööjale üle jõu käinud.) 23. okt. toimus naiskoori aruande- ja valimiskoosolek. Aasta oli olnud pingerikas, nõudnud koorilt ja eriti juhatuselt palju jõudu ja energiat. Oigustatult tunnistas koosolek juhatuse töö väga heaks (esinaine oli Siiri Vaikmaa).

Valiti uus juhatus. Nüüd sai esinaiseks Ajalooteaduskonna II kursuse üliõpilane Helgi Tõnismaa, koorivanemaks taas Triinu Poolak (eesti fil. III).

SIRJE NILBE

175 350

(Algus 2. lk.)

1) Tartu Riikliku Ülikooli keemiaosakond 1947—1972. **1972**, 230 lk.

2) E. Oissar, Tartu ülikoolis kaitstud väitekirjad 1802—1918. **1973**, 180 lk.

3) *Academia Gustaviana* 1632—1665, *Academia Gustavo-Carolina* 1690—1710. **1974**, 85 lk.

4) Tartu ülikooli ajaloo küsimusi. **1975**, I k. 238 lk., II k. 225 lk., III k. 197 lk.

Seega üle 1100 lk., samuti rida teaduse ajalooalaseid artikleid ülikooli ja teistes väljaannetes.

On aga üks pähkel, mille kallal näksitakse juba pikemat aega ja mida pole senini suudetud katki hammustada. Selleks on ülikooli arengut, tegevust ja saavutusi valgustava ja laiemale lugejaskonnale mõeldud väljaande trükkimine.

Ei saa öelda, et käsikirju poleks valminud ning alles hiljuti lugesime ajalehest «Edasi», et ka praegu on koostamisel mitmed tööd. Esimene, J. Eilarti sulest tulnud käsikiri (eesti, vene ja inglise keeles) valmis juba 1970. a. kevadeks. Käsikirja arutasid ülikooli kõrged instantsid ja fotode proovitõmmiseidki demonstreeriti koosolekul aulas. Trükivalgust see aga ei näinud.

Teine, sama autori poolt koostatud täiendatud ja parandatud variant (ka inglise keeles), valmis käesolevaks kevadeks, kuid laagerdub senini. Vähemalt pole teada, mis tast edasi saab. Ainukeseks ülikooli tutvustavaks väljaandeks on käesoleval suvel ilmunud J. Eilarti koostatud «mikroväljaanne», voldik, mida trükiti aga ainult esindustiraaž. Lihtsurelikeni see ei jõudnud. Aga esimene samm on siiski tehtud, olgugi et kukesamm. Üldkokkuvõttes suutis ülikool viie aasta jooksul enda tutvustamiseks teha vaid niipalju, mille kohta kehtib ütlus: mägi sünnitas hiire!

Ainult et oleks huvitav teada: KUS KOHAS JA MIKS GENEETILISES KOODIS TRANSFORMEERUB KAVATSETU HIIREKS?

T. ILOMETS,
TRÜ ajalookomisjoni liige

1000 AASTAT WEIMARIT

Malle Moorits

(algus «TRÜ»-s nr. 38 ja 40)

Goethe, kes oli 1775. aastal Wielandi ettepanekul noore hertsogi Carl Augusti poolt Weimarisse elama kutsutud, oli paljude koosviibimiste väsimatu juht ja püüdis enda organiseeritud «reedetel» jagada uudiseid teaduse ja kirjanduse vallast. Nii esitas Goethe esimesel kokkutulekul ülevaate oma värviõpetusest, mäendusnõunik Buchholz näitas peenendatud söepulbri puhastavat toimet roiskuvale veele.

Weimari-päevadel kirjutas Goethe oma maailmakuulsad teosed «Iphigenia Taurises», draama «Torquato Tasso», feodaalset ülekohut piitsutava satiiri «Reinuvader Rebane», «Fausti» jne. Kuid Goethe pole mitte ainult nende loojana oma nime Weimari auraamatusse kirjutanud. Ta oli praeguste mõistete järgi ka Saksi-Weimari minister. Riigivalitsemises oli tal kõva sõna kaasa rääkida. Tänu oma tähelepanuväärsele isiksusele ja ametikohale õnnestus tal läbi viia mitu reformi. Goethe soodustas nii põllu- kui metsamajanduse ning metsatööstuse arengut, juhtis 26 aastat teatrit, rikastas linna kaunite parkidega ning aitas igati kaasa kultuuri tõusule. Nende ettevõtmiste tulemuseks oli kodanliku liikumise algus, mis pidi vabastama maa ühiskondlikust ja vaimsest piiratusest.

1776. aastal sai Goethe soovitusel õukonna pastoriks ja kõrgemaks vaimulikuks riigis Johann Gottfried Herder (1744—1803), «Suure Neliku» kolmas liige, kes oli töötanud pastorina ja õpetajana Riias. Herder parandas koolioluid. Tema arvates pidi igal lapsel, ka kõige viletsamal, olema õigus haridusele ning enesetäiendamisele. Lihtrahva laste jaoks avati mitmeid koole. 1778—1779 ilmus Herderi 2-osaline antoloogia «Volkslieder», mis sisaldas paljude rahvaste laule, nende hulgas ka seitsme eesti rahvalaulu saksakeelsed tõlked.

1787. aastal jõudis Weimarisse ka «Suure Neliku» viimane liige — Fr. Schiller. Kuid Schiller, sattunud Anna Amalia juures ebasoosingusse ning pettununa, et Goethe talle mingit erilist tähelepanu ei osutanud, pidi seekord Weimarile selja pöörama. 1799. aastal saabus Schiller Weimarisse juba Goethe lahutamatu sõbrana. Siin kirjutas Schiller oma kuulsad rahvuslikud draamad «Maria Stuart», Wilhelm Tell», «Orleani Neitsi» jt., mis Goethe eestvõttel kohe laval oma koha leidsid.

Vaimse ja kultuurilise arengu katkestas järsult prantslaste sissetung 1806. aastal. Rahval oli raske, linn aga oleks veelgi enam kannatada saanud, kui hertsoginna Luise, Carl Augusti abikaasa, poleks vapralt Napoleoni ette astunud ning Weimari suhtes heatahtlikkust palunud. Sel raskel ajal oli linna üks tähelepanuväärseid isikuid Joh. Falk, kes organiseeris korjandusi ning pani mängu omaenese varanduse, et nõu ja jõuga abiks olla sõjas vigastada saanud või vaeslapseks jäänud lastele.

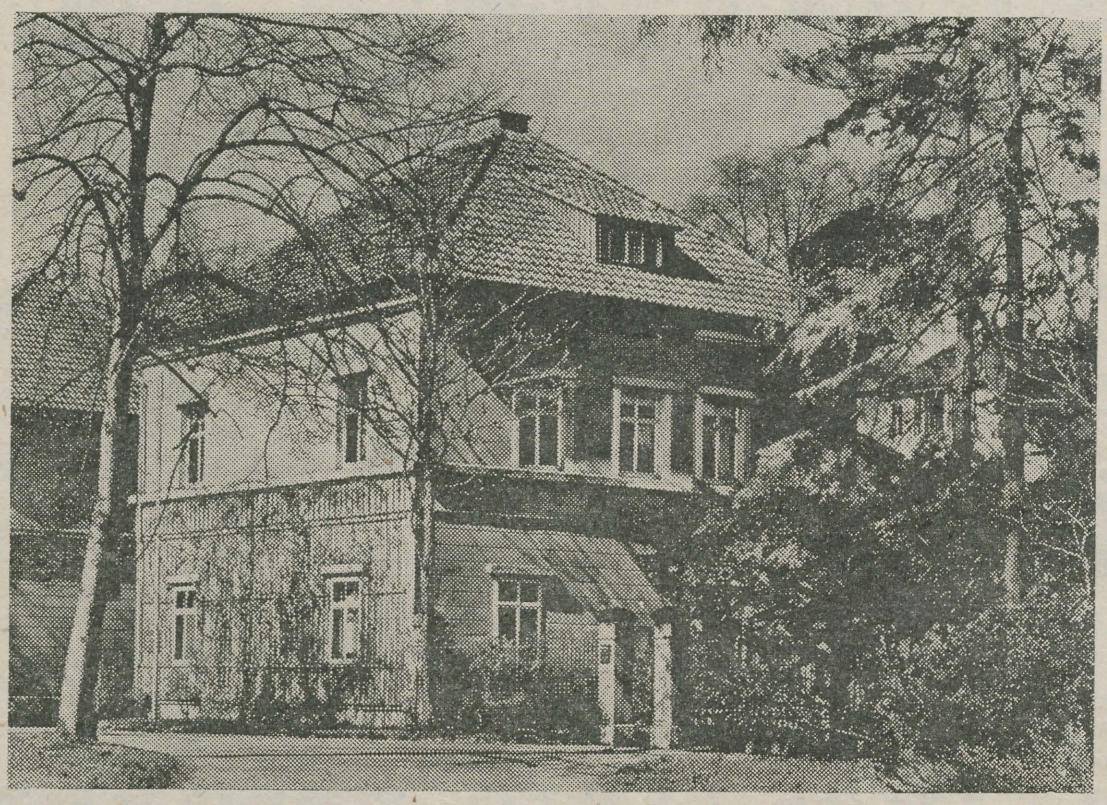

Weimar. Liszti maja.

1832. aastal sängitati mulda viimane neljast suurkujust, J. W. Goethe. Weimaris jäi üsna vaikseks. Kurjad keeled kõnelesid juba, et linn on oma kultuuriloolise missiooni täitnud ning lasti lendu kuuldus «kirjanduslikust surnuaiast».

Kriitika oli enneaegne. Linn vajas ainult lühikest hingetõmbeaega, et uued talendid küpseda saaksid. Lõi õitsele Franz Liszti anne ning algas ka muusika ja kujutava kunsti tõusuaeg.

1842 nimetati F. Liszt õukonna kapellmeistriks. Mõne aastaga viis ta teatri- ja kontserditegevuse enneolematult kõrgele tasemel, püüdes igati aidata ka noori heliloojaid ning dirigente. Ta astus välja õukonna kapellmeistri, noore R. Wagneri kaitseks, kui too 1849. aastal revolutsioonilisest liikumisest osavõtu pärast Dresdenist põgenema pidi. Varjanud teda mõne aja Weimari lähedal, muretses Liszt talle valepassi.

Liszt tegeles rahvusliku muusika arendamisega. Ta kogus enda ümber inimesi, kes muusikat armastasid ning seda ka ise meelsasti tegid. 1861. a. loodi Üldine Saksa Muusikaselts. 1872. a. asutati Liszti soovitusel Weimari muusikakool, esimene orkestrante koolitav õppeasutus.

Weimar oli jälle saksa kultuurielu keskuseks. 1861., 1870. ja 1884. aastal toimusid suured muusikapidustused.

Ent reaktsioonilised ringkonnad ei võtnud Liszti ja tema mõttekaaslaste katseid luua midagi uut ja originaalset mitte just vaimustusega vastu. 1858. a. organiseeriti Corneliuse ooperi «Der Barbier von Bagdad» esietendusel skandaal. Liszt oli sunnitud ameti maha panema ja linnast lahkuma. Kaheksa aasta pärast pöördus ta küll Weimarisse tagasi, aga seekord ainult tagasihoidliku muusikapedagoogi ning komponistina.

Weimarlased on alati hoidnud oma suurte klassikute mälestust. Juba 19. sajandi II poolel püstitati mälestusmärgid Herderile, Wielandile ning kaksikmonument Schilleri ja Goethega. 1886. aastal kuulutati Goethe maja memoriaalmuuseumiks. Koguti ning säilitati klassikute teoseid ja käsikirju. Tekkisid mitmed uued kirjandusseltsid ja rühmitused. Maa majandus seevastu oli visa arenema. Vaatamata sellele edenes linnas ehitustegevus, sest ikka ja jälle leidus inimesi, kes endale elupaigaks just selle linna valisid.

20. sajandil hoogustus revolutsiooniline tegevus: 1908. a. rajasid linna töölised omaenese vahenditega rahvamaja, mis sai edaspidi kõige suuremate kokkutulekute kohaks. Siin pidasid sütitavaid kõnesid Clara Zetkin, Rosa Luxemburg, Rudolf Breitscheid jt. 1919 kuulutati välja nn. Weimari vabariik, mis aga osutus võltsdemokraatiaks. Samal ajal kuulutati Weimari teater saksa rahvusteatriks, ühendati kõrgem kunstikool ja tarbekunstikool *Bauhaus*'iks. 1932. aastal tähistati Goethe 100. surma-aastapäeva. See jäigi viimaseks rõõmsaks ürituseks. Võim läks natside kätte ja tundub lausa uskumatuna, et just see paik sai üheks kõige ebainimlikumaks tapatalgute kohaks. Buchenwaldi koonduslaagris jättis oma elu 56 tuhat inimest. Enne ameeriklaste sissemarssimist vahistasid vangid 79 SS-valvemeeskonna liiget — 21 tuhat hukkamõistetut olid vabad. 14. septembril avati pidulikult Buchenwaldi memoriaalansambel.

Viimaseks raskeks katsumuseks Weimarile oli 9. veebruar 1945, mil Inglise-Ameerika hävituslennukid purustasid suure osa linnast.

1949. aastast peale kuulub Weimar Saksa Demokraatliku Vabariigi koosseisu.

Tänapäeval õpivad Franz Liszti nimelises muusikakoolis paljude maade noored muusikud, Weimari arhitektuurikool on saatnud oma lõpetajaid nii SDV-sse kui ka väljapoole riigipiire. Igal suvel kohtuvad Weimaris Jena ülikooli korraldatavatel germanistikakursustel paljude maade ülikoolide saksa keele õppejõud, sest kus mujal võiksid nad enam sisse hingata seda tõelist saksa kultuuri hõngu, kui mitte siin, kus peaaegu iga jalasamm maad on omaette mälestusmärk.

(Lõpp)

Hilissuvel viibis saksa filoloogia II kursuse üliõpilane Malle Moorits Saksa DV-s, kus külastas ka Weimarit. Ilmunud kirjutiste sari andiski ülevaate tänavu 1000-aastaseks saanud Weimari ajaloost. Weimari linnal on kindel koht ka Tartu ülikooli ajaloos. Olid ju Weimariga tihedad sidemed akad. Richmannil, K. Petersenil, C. Morgensternil, Fr. M. Klingeril, keemikutel Osanne'il ja Goebelil jt. Tartu ülikooli õppejõududel ning meie kodulinnast pärit teadlastel.

Toimetus

Teabeline teadaanne

TRÜ klubis toimus Majandusteaduskonna aktus, mis oli pühendatud tudengikslöömisele. Avakõnega esinesid teaduskonna komsomolibüroo sekretär Mercedes Pent ja dekaan Heiki Müür. Pärast pidulikku avatseremooniat loeti ette rebaste kümme käsku, mis suure elevusega vastu võeti. Seejärel esinesid asjaosalised ise. Nende kontsertprogramm algas pidulikult lipu sissetoomisega. Kõrgel ideelis-kunstilisel tasemel olev kava sai suure tunnustuse osaliseks, sageli aplodeeriti numbrite keskel. Pärast programmi toimus pidulik tseremoonia: rebaste lipp kui reliikvia anti üle dekaanile. Aktuse kulminatsiooniks kujunes tudengiks löömine. Löömise vahendiks oli teaduskonna üliõpilaste kapitaalseim teos, lööjaks õpetatud nõukogu. Valiti ka miss ja mister Rebane, esinesid III kursuse taidlejad ja tantsiti ka. Pärast ansambli lahkumist kasvas tants spontaanselt üle rahvalikeks ringmängudeks. Kui kell 6 järgmisel hommikul lahkusid viimased peolised, võis konstateerida: kõrgel organisatsioonilisel tasemel toimunud kontsertaktus oli edukalt lõpule viidud.

JUTS TOHM

Miks te levitate tuberkuloosi?

Meie ajalehes ja dekanaatide kaudu teatavaks tehtud kohustuslikule tuberkuloosivastasele vaktsineerimisele ja fluorograafilisele kopsude kontrollile on jäänud ilmumata umbes pooled üliõpilastest.

Kõigil (v. a. I kursused) tuleb kontrollil ära käia kuni 11. nov. (*incl.*) polikliinikus Pirogovi 8, II korrus, kabinet 27 kella 9—14 ja 15—19.30. Kõrvalejäämist loetakse võrdseks tuberkuloosi sihiliku levitamisega. Vaktsineerimise lisatähtaeg (kõigile I ja IV kursuse üliõpilastele) on 11. nov. kell 16—18 arstipunktis.

Kõigil, kes ei käinud gripivastasel vaktsineerimisel (v. a. I ja IV kursus), on viimane aeg ilmuda arstipunkti 4. nov. kell 9—16 või 5. nov. kell 9—18.

VÄRAVPALL

ENSV karikavõistluste finaal väravpallis 24.—26. okt. Pärnus

ENSV karikavõistluste finaali väravpallis jõudsid seekord nii naiskond kui ka meeskond. TRÜ meeskond võitis Kohtla-Järve 25:19 ning tuli kolmandale kohale. Naiskond aga, esinedes alla oma võimete, kaotas kõik mängud ja jäi seega neljandaks. Karikavõitjaiks osutusid Tallinna Näidislinnuvabriku naiskond ja meeskond. TRÜ meeskonna resultatiivseimaiks mängijaiks olid Valdmets ja Rogenbaum, naiskonna resultatiivseim Mare Värk.

ILME HUNT,
KKT II k.

Auto-motoklubi

Amatöörautojuhikursuste II rühm alustab tööd 4. nov. kell 9.45 Gagarini 1.

Juhataja

Hooletus

Kui üliõpilasneiud on oma rätikud või muud esemed ära kaotanud, miks ei tulda siis valvurilt neid küsima? Miks ei armasta noored inimesed istuda puhaste laudade taga, vaid on need kõik viimseni täis kritseldanud. Sõrmi on igal üliõpilasel kümme, kuid ükski ei tõuse kustutama tuld, kui väljutakse auditooriumist. Miks?

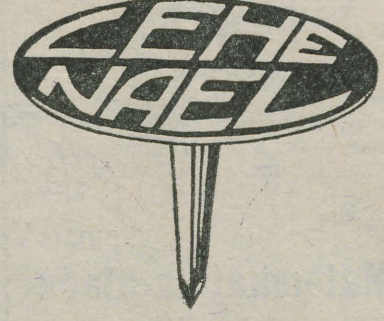

Järgmises numbris ilmub erilehekülg Läti Riiklikust Ülikoolist: «Mida teavad lätlased Tartust ja meie üllikoolist?», «Kaks intervjuud», «Arve ja arvamusi Läti RÜ-st», «Õhtu Ritma, Mairita ja Ruta seltsis», «Tervisepäevadest rekorditeni».

Rektor tänab

Aktiivse tegutsemise eest ühiselamusse (Leningradi mnt. 27) tunginud huligaanitsejate kinnipidamisel ja nende toimetamisel miilitsaorganitesse tänab rektor oma käskkirjaga järgmisi Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilasi: VALDO TROSS (I k.), JUHAN KOLT (II k.), JÜRI JÄRVET (II k.), JAAN PRUULMAN (IV k.), PEETER TOOMIK (IV k.), JAAN PENTSUK (IV k.).

Näitus Toome raamatukogus

Seoses Tartu ülikooli kirurgiakliiniku 100. aastapäevaga on alates 30. oktoobrist TRÜ Teaduslikus Raamatukogus Toomel avatud näitus kirurgia arengust Tartus. Näitusel on eksponeeritud Tartu kirurgiakliiniku juhatajatena tegutsenud kuulsate kirurgide töid ja dissertatsioone.

Pidu tuleb

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 58. aastapäeva tähistamisele pühendatud aktus toimub TRÜ aulas neljapäeval, 6. novembril k. a. algusega kell 14. Tartu töötajate ülelinnalisest oktoobridemonstratsioonist osavõtuks koguneb TRÜ kollektiiv 7. novembril kell 11.45 Akadeemia tänavale.

Värske tempel terviselaupäeva kaardil on kasulikum kui rohutäht.
A. KIVISTIKU foto.

MUIDE...

Muide, mulle isiklikult tundub, et klubi diskoteekidel jääb nii jalgealust pinda kui õhku järjest napimaks. Seevastu aga produtseerib tuhandepäine inimmass ohtralt higilehka, mille kätte on minestanud nii mõnigi külastaja. Aknaid ei või avada, sest neist ähvardab sisse tungida lugematu arv iga sorti kaake. Välja end tuulutama minna pole ka muidugi võimalik, sest kui sul õnnestubki ust piiravast inimtropist läbi murda, siis tagasipääsemise lootus on sootuks välistatud. Tõsi küll, võiks ju uksed parajal ajal sulgeda (ega kinno või teatrissegi müüda pileteid piiramatult), ent sel juhul jääks klubi fondi oodatud kopikas laekumata. Ja kes suudab klubihoone jälle õigesse kohta tagasi vedada, kui raevunud ukse taha jääjad selle paigalt nihutavad?

Probleem on vana, kuid ei lähe vananedes nagu vein meeldivamaks ega magusamaks. Julgen esitada mõned lahendusviisid: 1) püstitada diskoteegi tarbeks 6000 inimest mahutav kaar- või kilehall; 2) üürida välja Tartu turuhoone; 3) korraldada diskoteegid kaks korda päevas: hommikupoolsele vahetusele kell 20—24, õhtukoolis käijatele (eeskätt filoloogidele) kell 10—14; 4) lubada diskoõhtutele nimekirja alusel ainult need õppe- ja ühiskondlikus töös silmapaistnud üliõpilased, kes on käinud tuberkuloosivastasel vaktsineerimisel; 5) loota võimenduse lõplikule ülesütlemisele; 6) eksmatrikuleerida Olav Osolin.

Muide, arvan ka, et Kartaago tuleb hävitada. KATO NOOREM

NB!

Meie ajalehe järgmine number ilmub neljapäeval, 6. novembril.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5681. MB-09736.

I. Anveldi plakat

REKTORI KÄSKKIRI

Tervitan Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 58. aastapäeva puhul! Soovin kõigile edu valitud kutsetöös ja õpingutes uuel, algaval kvaliteediviisaastakul. Seni tehtud töös ning ühiskondlike ülesannete täitmises saavutatud heade tulemuste eest avaldan tänu!

1. ASETADA FOTO ÜLIKOOLI AUTAHVLILE.

AJALOOTEADUSKONNAST: kateedrijuhataja dotsent Inge UNT, vanemõpetaja Kaido JÄANSON, üliõpilane Hille KARU.

ARSTITEADUSKONNAST: kateedrijuhataja professor Ado TRUUPÕLD, kateedrijuhataja professor Ülo AREND, kateedrijuhataja professor Ernst RAUDAM, professorkonsultant Elmar SIIRDE, professor Valve SAARMA, üliõpilased Alvydas JUOCEVIČIUS, Kalju PAJU, Rein KERMES ja Hembo PAGI.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST: vanemõpetaja Jaan TOOM, vanemlaborant Aari TALVE, üliõpilane Ülo MANDER.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST: professor-konsultant Arnold KASK, dotsent Koidu UUSTALU, vanemõpetaja Maria MITINA, vanemlaborant Heljo RAJANDO, üliõpilane Sirje MÄGAR.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST: kateedrijuhataja dotsent Ülo HALDNA, dotsent Uno PALM, dotsent Ants TUULMETS, üliõpilane Jaan PENTSUK, vanemteadur Lembit VISNAPUU.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST: dotsent Martin KUTMAN, üliõpilane Külli MÄESOO.

MAJANDUSOSAKONNAST: autojuht Mati REIN.

MAJANDUSTEADUSKONNAST: dotsent Vambola RAUDSEPP, üliõpilased Arvi KAROTAM ja Mercedes PENT.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST: dotsent Ivar KULL, vanemõpetaja Jüri AFANASJEV, üliõpilane Maaja VALTER.

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST: restauraator Liidia NOODLA.

ÕIGUSTEADUSKONNAST: dotsent Herbert LINDMÄE, üliõpilane Raul NARITS.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST: kateedrijuhataja dotsent Ivan VOLKOV, dotsent Eero LOONE, dotsent Lembit RAID.

2. AVALDADA KIITUST.

AJALOOTEADUSKONNAST: dotsent Allan LIIMILE, õpetaja Ants REINMAALE, vanemlaborantidele Kaisi KARMILE ja Meeli REINVELTILE, laborant Ene LEIUSELE, üliõpilastele Olaf LUKKILE ja Marika RAUKILE.

ARSTITEADUSKONNAST: kateedrijuhataja dotsent Lia SILDVERILE, professor-konsultantidele Elise KÄER-KINGISSEPALE ja Elmar KARULE, kateedrijuhataja professor Johan SARVELE, professoritele Kalju VALGMALE ja Ülo HUSSARILE, kateedrijuhataja dotsent Malev UIBOLE, dotsentidele Salme SIBULALE, Hilda LINNULE, Viiu SILLASTULE, Leo NURMANDILE, Heino HANSONILE, Märt SAARMALE ja Lembit MEHILASELE, assistentidele Helje KAARMALE, Ants PEETSALULE, Aade LIIGANTILE, Jaak MAAROOSILE, Larissa GOLJANOVALE, Õie MANDELILE ja Eve-Maaja METSALE, vanemteadur Ene KÄÄRIKULE, vanemlaborantidele Valve SUVILE ja Riina TREIALILE, vaneminseneridele Johannes LAIDNALE ja Kersti ZILMERILE, vanempreparaatoritele Ella VÄÄRSILE ja Elfriide AMBOLE, meister Raissa SORILE, internatuurijuhataja Helga TIBBINILE, laborantidele Maie PIIROJALE ja Eevi SILMALE, nooremteaduritele Raivo UIBOLE ja Mall TÜRILE, üliõpilastele Tõnu KAUBALE, Erve ALLIKVEELE, Signe KOBINILE, Mart EISENILE, Karin SOKMANILE, Ralf ALLIKVEELE, Tiina PRIKKILE, Kersti PEDARILE, Kalev ANNUKILE, Anne LIIVALE, Tatjana AROLE, Vladimir VIHLJAEVILE, Sergei NEPSILE, Hele EVERAUSILE, Aare MEHIKULE, Kristin KULLILE, Anneli KURVITSALE, Annika LAKSILE, Katrin SARVELE, Toomas TIKKULE, Arvo ROSENTHALILE, Veiko VASARALE, Sergei NAZARENKOLE, Boris LOOGNALE, Sirje TOHVRILE, Riina KULLILE ja Andrus ARROLE.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST: vanemõpetaja Juho KIRSILE, vaneminsener Vaike VANAMBILE, vanempreparaator Salme PENDERILE, üliõpilastele Toomas NEUMANNILE, Anne JÄRVISELE ja Meeme VEISSONILE.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST: kateedrijuhataja professor Paul ARISTELE, dotsent Eduard VÄÄRILE, vanemõpetajatele Helme TÕEVERELE, Jaak PÕLDMÄELE, Sofia OLENJEVALE, Heino LIIVALE ja Epp TAMMELE, laborantidele Heli VATSELILE ja Kersti REINSONILE, aspirant Emma JAKIMOVALE, üliõpilastele Helle AUNAPILE, Irja TIKKOLE, Helle KULLILE, Ruve SANKILE, Sirje VERNIKULE, Ly KORMILE, Kersti REINSONILE, Evi SALUVEERILE, Hans KÜNKALE ja Riina SOTTERILE.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST: vanemõpetajatele Eduard TAMMELE ja Toivo MADISELE, vanemlaborant Aime VIIRALE, vaneminseneridele Koit TIMPMANNILE, Liidia LEMBRALE ja Mart ROOSILE, vanemteadur Matt ANSOLE, vanempreparaator Linda REBASELE, üliõpilastele Helle RISTIKIVILE, Urmas PASTILE, Irina BICHELELE, Natalia PALTUSOVALE, Eda GRÜNERILE, Alar LAATSILE, Mart TAMMEORULE ja Inna REBASELE.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST: dotsent Jaan PÄRNATILE, vanemõpetaja Gennadi JAGOMÄELE, laborant Helga UIBOLE, aspirant Kaarel ZILMERILE, üliõpilastele Urmas LAEKSILE, Gennadi ORGANOVILE ja Saima KÕNNILE.

KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNAST: vanemtoimetaja Inge PAUSKALE, kopeerija Magda KOOGILE, paberilõikaja Aino LAASILE.

MAJANDUSOSAKONNAST: riidehoidja Helga KINGULE, keskküttekütjatele Olev POOLALE ja Hugo HEINALE, koristajatele Leili JALAJASELE ja Maimu VAINOLE.

MAJANDUSTEADUSKONNAST: vanemlaborant Hilja NAMMILE, laborant Rita TULLUSELE, üliõpilastele Marja SELLINILE, Irina TITOVALE, Feliks KRUUSMÄGILE, Urve MUHELILE, Ene HEINASTELE, Anne VANAVESKILE, Hedvig MOORILE, Virge PEETSILE, Tiiu ERMANNILE, Urve RIKBERGILE ja Kulno TÜRGILE.

(Järg 3. lk.)

Rongkäiguks

koguneme 7. nov. kell 11.45 Akadeemia tänavale.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 43 Neljapäeval, 6. novembril 1975 XXVII aastakäik

Päev Läti Riiklikus Ülikoolis

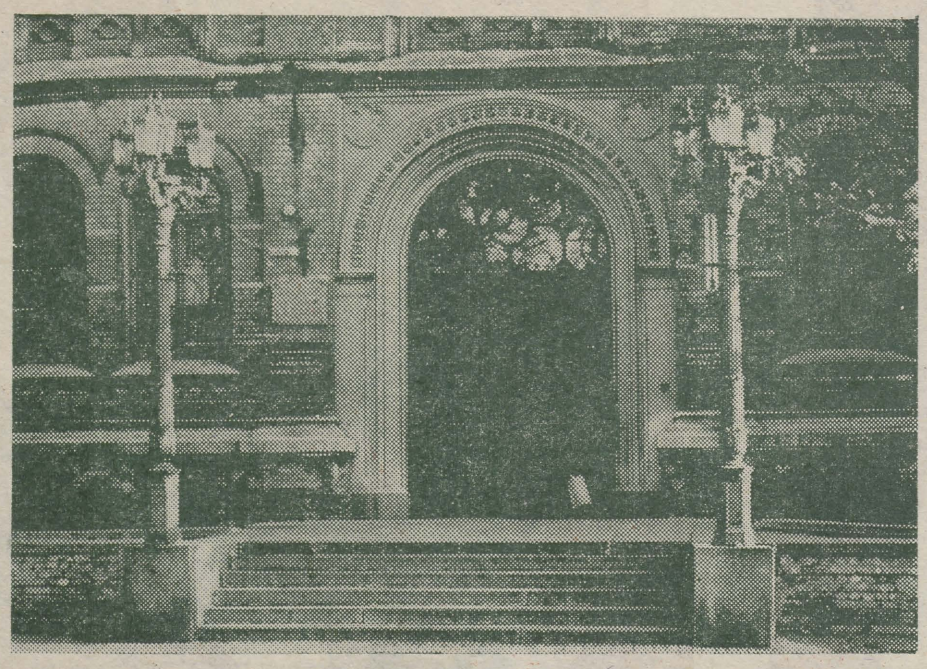

Mida teatakse Tartust ja meie ülikoolist?

Vastavad Läti RÜ üliõpilased.

«Teie ülikool on väga vana. Ei julge öelda, kas 14. või 15. sajandil rajatud.»

«Ühtteist olen kuulnud Tartu «Kalevist». Küllap seal mängib ka üliõpilasi. Rohkem ei tea ma midagi.»

«Tõesti, Tartus on ülikool?»

«Iidne ülikool on teil. Ja linn on kena. Teie uutele tornühiselamutele pole meil midagi vastu seada.»

«Kunas rajatud? Vist eelmisel sajandil?»

«Aga mida teate teie meie ülikoolist ja üldse pealinnast peale «Riia palsami»?»

Oleme sunnitud tunnistama, et teame väga vähe. On aga viimane aeg teineteist lähemalt tundma õppida. TRÜ rektori prof. A. Koobi visiidiga Riiga 12. septembril sõlmiti sõprusleping TRÜ ja LRÜ vahel. Lähemal ajal saabub Tartusse meie lõunanaabrite ülikooli delegatsioon, et panna paberile juba konkreetsem plaan ja protokoll koostööks.

Arve ja arvamusi Läti RÜ-st

Rainise tänaval, nägusa pargi vastas asub tumehall maja. Esimesel pilgul ei usugi, et tegemist on ülikooliga. Kusagil pole märgata nooruslikku eluröömu. Läti tudengid ei pea lugu teklitest, seepärast on raske öelda, kes möödujatest on üliõpilane, kes mitte. Tegelikult asub peahoones üksnes killuke kogu ülikoolist: Majandus-, Õigus- ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna õpperuumid ning rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid. Kõik ülejäänu paikneb mööda Riiat laiali.

Tööpunalipu ordeniga Peter Stutška nimeline Läti Riiklik Ülikool on meie lõunanaabrite vanim kõrgkool. Ülikool asutati 8. veebruaril 1919 Nõukogude Läti valitsuse dekreediga, millele kirjutas alla valitsuse juht P. Stutška. Kui algul oli ülikoolis 5 teaduskonda, siis tänapäeval on neid juba 10: Filoloogiateaduskond (muuhulgas ladina keele, ladina kirjanduse, klassikalise filoloogia ja žurnalistika kateedrid), Võõrkeelte teaduskond (eeskätt inglise ja saksa filoloogia kateedrid), Ajaloo-Filosoofiateaduskond, Füüsika-Matemaatikateaduskond, Bioloogiateaduskond, Geograafiateaduskond, Keemiateaduskond, Õigusteaduskond, Rahanduse ja Kaubanduse teaduskond. Majandusteaduskond (siia kuuluvad kõrgema matemaatika, rahvamajanduse planeerimise ja statistika, majandusinformatsiooni töötlemise ja majanduskiberneetika kateedrid).

Läti RÜ on sõjajärgsetel aastatel andnud rahvamajandusele, koolidele, kultuuri- ja teaduslikele asutustele üle 21 000 kvalifitseeritud spetsialisti. Ülikoolis õpib ligikaudu 4000 üliõpilast, neist esmakursuslasi on tänavu 1025. Ülikoolis on 25 teaduste doktorit ja 350 kandidaati. Meie ülikoolis läheneb doktorite arv küll sajale, kuid rõhuva osa sellest moodustavad arstiteadlased. Läti RÜ-s teatavasti pole Arstiteaduskonda.

Lätlased on uhked oma ülikooli astronoomia observatooriumile, mis võtab osa maa kunstlike tehiskaaslaste jälgimisest ning kuulub rahvusvahelisse täpse aja määramise teenistusse. Kuulus on ka botaanikaaed, kus on 8550 erinevast liigist taime. Tänu botaanikaaia töötajate uuringutele osutus võimalikuks aprikooside ja virsikute kasvatamine paljudes Läti majandites.

Kõrgel tasemel on Läti RÜ arvutuskeskus oma uute probleemlaboratooriumide ja aparaatidega. LRÜ raamatukogu koosneb 2 miljonist eksemplarist.

Teeneid Läti RÜ tänase palge kujunemises omab kogu kollektiiv eesotsas rektor prof. V. Millersiga.

Kaks intervjuud

Meie küsimustele olid nõus vastama Läti RÜ õppeprorektor, õigusteaduse kandidaat S. GRAUŽINIS ja komsomolikomitee sekretär J. GOLDMANIS.

KUIDAS HINDATE KAHE KÕRGKOOLI KOOSTÖÖLEPINGUT?

S. GRAUŽINIS: «Meie ülikoolis valitseva üldise arvamuse järgi on leping TRÜ-ga hädavajalik. Mitmed teaduskonnad (füüsikud, ajaloolased, filoloogid), on juba 4—5 aastat omavahel lektoreid vahetanud. Meie teadlased on korduvalt teie *alma mater*'is kaitsnud oma dissertatsioone. Tartu ülikoolil on tohutu tähtsus ka läti kultuuris, sest on ju seal aegade jooksul saanud hariduse mitmed meie kultuuritegelased.

Tahaks loota, et meie koostöö ei kujune episoodiliseks, stiihiliseks, vaid plaanipäraseks. Ainult siis saab see olla efektiivne mõlemale poolele.»

J. GOLDMANIS: «Leping ei kujuta endast midagi põhimõtteliselt uut, kuivõrd oleme omavahel taidluse, spordi ja ÜTÜ kaudu ammugi seotud. Vähe on aga olnud sidemeid puht komsomolitöö alal. Eriti tähtis on, et leping pakuks kontakte võimalikult paljudele üliõpilastele: teie tudengid sõidavad Riiga, meie omakorda Tartusse, et tutvuda lähemalt teineteise kultuuri ja traditsioonidega. Kadestame Tartu tudengeid. Teie annate oma linnas tooni, linn kuulub justkui teile. Meie püüame ka sinnapoole, kuid Riia mastaapides jääme paraku siiski märkamatuks.»

SUHTED TEISTE KÕRGKOOLIDEGA?

S. GRAUŽINIS: «Juba kümme aastat oleme vahetanud spetsialiste Rostocki ülikooliga. Meie keemikutel ja ajaloolastel on Saksa DV teadlastega ühine suund, töötatakse samade ülesannete kallal. Tihedad on sidemed ka Euroopa ühe vanima ülikooliga, Praha Karli ülikooliga (asutatud 1348. aastal). Kõik see võimaldab korraldada meie füüsikute, matemaatikute, bioloogide, keemikute ja filoloogide praktikume Tšehhoslovakkias ja Saksa DV-s. Viimasel ajal on elavnenud suhted ka rootslastega. Igal aastal sõlmime lepinguid niisamuti Odessa ja Vilniuse ülikooliga.»

TEIE PROBLEEMID?

S. GRAUŽINIS: «Ülikooli materiaal-tehniline baas on märgatavalt paranenud. Kuid kasvanud on ka ülikool ise. Me ei ole mitte ainult pedagoogiline baas, vaid ka kogu vabariigi teaduslik keskus. See omakorda seab meid raskuste ette. Probleeme on tudengite majutamisega. Õppehoonete osas on olukord enam-vähem rahuldav. Peagi avame uue viiekorruselise laboratooriumidekorpuse füüsikutele.

Õppeedukuse üle kaevata ei saa. Konkurss ülikooli on keskmiselt 3 inimest kohale. Kõige tihedam konkurss on juristidel (6 soovijat kohale), inglise filoloogidel (4—5), ajaloolastel, geograafidel ja bioloogidel (4). Tavapäraselt vähe on avaldusi rahanduse ja krediidi, raamatupidamise ja füüsika erialadele.»

J. GOLDMANIS: «Põhiprobleemideks on õppeedukuse tõstmine ja komsomolidokumentide vahetamine. 890 kommunistlikku noort meie ülikoolist on juba saanud uue pileti. Meie üliõpilased on üldjoontes aktiivsed, mis nähtub kasvõi ehitusmaleva tegevusest. Sellest võttis tänavu osa 750 Läti RÜ üliõpilast. Kahjuks ei ole ühiskondlikku töösse haaratud kõik tudengid. Elavaim komsomolitegevus on Majandusteaduskonnas, heal järjel on komsomolitöö ka Õigusteaduskonnas.»

● Õppeprorektor S. Graužinis

Õhtu Ritma, Mairita ja Rutaga

Lonkisime mööda ühiselamu koridori praelõhnade suunas ja sattusime loomulikult kööki. Kena heledajuukseline läti neiu askeldas pliidi juures.

«Andesta, ega ei oleks võimalik paar sõna juttu ajada?»

«Millest? Kes te olete?»

«Tänaseks ööks teie naabrid. Aga juttu tahaks ajada niisama. Oleme Tartust.»

Tütarlaps juhatas meid oma tuppa, kus kaks tema sõbratari parajasti õppisid.

«Ritma Riekstina.»

«Ruta Apine.»

«Mairita Balzere.»

Vestluskaaslaste nimed olid seega teada. Kõik geograafia neljandalt kursuselt. Vabandasime, et segasime — tüdrukutel oli just käsil filosoofia õppimine.

«Olete ilmselt väga püüdlikud?»

«Mida muud meil teha kui õppida? Poisse on meil nii vähe, et otsi tuletikuga taga,» pilgutas Ritma silma.

«Ent kuidagi te ju ikka meelt lahutate?»

«Jah, pane kirja,» jätkas Ritma. «Tõsiselt. Juba üle 50 aasta on eksisteerinud tantsuansambel «Dancis» ja mitte vähem tuntud on ka meeskoor «Juventus». Mõlemad on Läti NSV teenelised kollektiivid.»

«Ja diskoteeke korraldatakse meil ka,» elavnes Mairita. «See on küll suhteliselt uus üritus, pole veel õigeid läbiviijaid ning plaategi on vähe. Viimati korraldasid füüsikud õhtu ansamblite «Argent» ja «Nazareth» loomingust.»

«Olen ise Tartus paar päeva ühel teaduslikul konverentsil olnud, kõik oli suurepärane!» sekkus Ruta jutusse. «Mulle ainult tundub, et Tartu tudengid on endassetõmbunud. Lätlased asuvad vaid pisut ekvaatorile lähemal, kuid nende vahel näikse valitsevat palavamad suhted. Temperament! Ei, tegelikult ei tahtnudki ma sellest rääkida. Tahtsin öelda, et teie diskoteegid on tõepoolest hulga põnevamad kui meil, kes see teil nüüd ongi eestveda- ja... Olav Osolins vist?»

«Täiesti õige!»

«Meil on jälle džäss väga populaarne,» lisas Mairita. «Juba poolteist aastat tegutseb džässihuviliste klubi. Selle liikmed peavad teaduskondades džässi ajaloost ja väljapaistvamatest muusikutest loenguid. Hiljuti oli klubis järjekordne õhtu — seekord Miles Davis'ist. Vaatasime diapositiive, kuulasime nii lindi- kui plaadimuusikat.»

«Olete oma ülikooli ajalehega rahul?».

Tüdrukud vahetasid omavahel pilke. Teema vahetus oli veidi järsk.

«Loeme,» võttis Ritma arvamused kokku. «Ehkki palju on kõledat loosunglikkust. Ja kui mõnda asja käsitletaksegi sügavamalt, kriitiliselt, sisuliselt — tehakse seda enamasti kuivas ja ebahuvitavas vormis.»

«Kuid lehele on kaastööd palju,» jätkas Mairita. «Põhiosa artikleid laekub esmakursuslastelt, peamiselt žurnalistidelt.»

«Kas komsomoliorganisatsiooni olemasolu teie ülikoolis on tajutav?»

«Mitte eriti,» arvas Ruta. «Ent võib-olla ei ole meil õigus. Võtame ise paljudest üritustest osa, oleme jäänud rahulegi, ise aga ei tea, kes nende taga seisab. Ei tea, kui palju jõudu on konkreetsed inimesed või kogu komsomolikomitee nende õnnestumise heaks kulutanud.»

● Geograafiatudeng M. Balzere

«Ei, pigem siiski varju jääda,» ütles Mairita. «Kahjuks juhtub aga sedagi, et komsomolikomitee võtab endale aupaiste ka nende ürituste eest, kus ta pole ise sõrmeotsagi liigutanud.»

«Kuidas te suhtute esmakursuslastesse?»

«Nemad on ka inimesed,» vastas Ruta veendunult, «1. septembril on meil traditsiooniline rongkäik 17. Juuni väljakule, asetame lilled P. Stutška mälestussamba jalamile. Aulas saavad esmakursuslased kätte üliõpilaspiletid ja siis järgnevad juba peod teaduskonniti. Muide, tol päeval on meil traditsiooniks kõik ettejuhtuvad esmakursuslased veega üle valada. Ole kasvõi pidulikus riietuses, pangetäie vett saad ikka kaela. Rumal komme? Jah, ega ise küll ei tahaks kannatanu nahas olla.»

Kesköötund lähenes. Et aga Läti RÜ ühiselamutes algab öörahu täpselt 24.00 ja see on kõigile rangeks seaduseks, oli meil aeg lahkuda. Homme on jälle õppetöö, ehkki Läti RÜ-s algab see mitte veerand, vaid pool üheksa. Ja neid «õnnelikke», kes hommikul rahumeeli magada võivad, et siis õhtul ülikooli minna, Läti RÜ-s ei ole.

Riias käisid

MART KADASTIK

TOIVO LEPIK

Tervisepäevadest rekorditeni

Läti RÜ-s kehakultuuriteaduskonda ei ole. Seepärast on täiesti loomulik, et ka tippsportlasi on vähem kui meil. Spordibaasidegi osas oleme ilmselt paremas olukorras, ehkki lätlastel on oma suusabaas ja kaks võimlat. Ja ometi tundub, et entusiasmi poolest annavad lõunanaabrid meile silmad ette. Korraldatakse teaduskondadevahelisi konkursse spordipropaganda alal. Igal kevadel sõidab kogu ülikoolipere loodusse tervisepäevale. Seal saavad teoks põnevad mängud: võistlused kõieveos, kotisjooksus, naiste jalgpallis ja ragbis. Üheskoos süüakse suppi. Kõiges on eeskujuks õppejõud, küllap sel põhjusel on ka tudengite osavõtt elav. Dekanaadid ei varu puudujate karistamiseks vitsu, ähvardamiste asemel kulutatakse palju aega hoopis ürituste kaasatõmbavamaks muutmiseks.

Kehalise kasvatuse organiseerimisel Läti RÜ-s on lähtutud eeskätt tudengi huvidest. Iga tudeng ise saab endale valida spordiala (poksist laskmiseni). Et tippude produtseerimine pole LRÜ-s omaette eesmärk, võetakse rühmadesse ka neid, kelle puhul spordimeisterlikkusest ei saa juttugi olla. Peamine, et inimene ikkagi tegeleks kehaharimisega, et temast tuleks kasvõi vastava spordiala instruktorgi, entusiast.

Energilisim sporditegevus valitseb füüsikute-matemaatikute hulgas. Populaarsemad alad LRÜ-s on ujumine, korvpall, kergejõustik, suusatamine ja väravpall. Saavutusi on lisaks veel vehklemises, poksis, maadluses, sambos, võrkpallis, lauatennises, orienteerumises ja turismis.

Kaks Läti RÜ kergejõustiklast võistlesid ka rahvaste spartakiaadi finaalvõistlustel Moskvas: Anita Balode (kaugushüppes isiklik rekord 6.40) ja Anita Jakševica (kõrgushüppes 1.78). Ülikooli rekorditeks on näiteks meeste 100 m jooksus 10,9, 400 m — 50,0, 1500 m 3.49,3, kaugushüppes — 7.65, kõrgushüppes — 2.03. I. Placens viskas tänavu oda 74.74. Naiste 100 m tippaeg on 11,8 (tänavu kordas seda aega I. Tambere), 200 m — 24,4. R. Vilcinia on jooksnud 800 m 2.11,6-ga, M. Velberga 1500 m alla 4.20. Universiaadil Moskvas saavutas M. Velberga kuuenda koha. Üldse on Läti RÜ-s suhteliselt arvukalt tugevaid kesk- ja pikamaajooksjaid.

«Daugava» esivõistlustel tänavu jäi LRÜ kergejõustikuvõistkond neljandaks, milles nähakse kunagiste positsioonide loovutamist. Rekordite tõusuga muutub tippspordi ja ülikooli ühendamise probleem nähtavasti Läti kõrgkoolideski aina teravamaks.

LRÜ korvpallimeeskond on pärast Ivars Žvigursi armeesse siirdumist kaotanud oma löögijõu. Sportmängudest asetatakse nüüd suurimad lootused väravpallinaiskonnale, kes saavutas hiljuti Riia meistrivõistlustel esikoha. Naiskonna kapten, vene keele ja kirjanduse III kursuse üliõpilane Vija Ušpele: «Naiskond on praegu heas vormis. Meil on oma veteranid, kuid ka värsket jõudu tuli sel aastal juurde. Treeneri arvates võime vabariigi meistrivõistlustel võidelda kuldmedalite eest.»

Tundub, et Läti RÜ neiud ongi sporditegevuses noormeestest ees. Vabariigi esisuusatajaks on Dzintra Zake, võrkpallis kandideerib vabariigi koondisse Irena Aksjonova, Läti malemeistrivõistlustel on LRÜ neiud korduvalt medaleid võitnud. Meestest on tippu pürgimas jalgrattur Semjons Zaidinš.

Läti kõrgkoolide omavahelises konkurentsis oli LRÜ pikka aega kolmandal kohal Kehakultuuriinstituudi ja Tehnikainstituudi järel. Viimasel ajal on Põllumajanduse Akadeemia kippunud LRÜ-d esikolmikust välja tõrjuma. Entusiasmi ja pealehakkamist arvestades võib siiski julgelt öelda, et langus on tingitud enam objektiivsetest teguritest kui sporditegevuse kriisist.

REKTORI KÄSKKIRI

(Algus 1. lk.)

MATEMAATIKATEADUSKONNAST: dotsentidele Simson BARONILE ja Elmar REIMERSILE, vanemteaduritele Andres JAEGERILE ja Kalju JURKATAMMELE, nooremteadur Avo RAUPILE, vaneminsener Hannes NÄRIPÄLE, vanemlaborant Taisi MÜÜRSEPALE, laborant Evi PAABUTILE, üliõpilastele Anna POISIKULE, Tiia KERGELE ja Jaan PENJAMILE.

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST: vanembibliograaf Aili NORBERGILE, vanemraamatukoguhoidjatele Anne LENTSIUSELE, Ludmilla FJODOROVALE, Aavo VEDLERILE ja Erika LANGILE, restauraator Viive KASUMETSALE.

VANEMTÖÖDEJUHATAJA JAOSKONNAST: meister Raivo KANGUSELE, pottsepp Elmar ANNUKILE, transporditöölisele Paul KIKASKILE, puuseppadele Ants KREEGILE ja Rein KREEGILE, elektrik Paul PIHLAKASELE, krohvija Selma VOLKILE.

ÕIGUSTEADUSKONNAST: dotsent Heldur SAARSOOLE, üliõpilastele Sirje ALJANDILE, Jüri GINTERILE, Uno VEERINGULE, Urve LIINILE, Marje SIRKELILE, Mati VOKKILE, Silvia VESILE ja Jüri ILVESTILE.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST: dotsentidele Ivan LARINILE, Jüri ANTILE, Rein VIHALEMILE, Aleksander BLUMFELDTILE, Lembit KIIGELE ja Meeta MURDILE, vanemõpetaja Helgi SILLASTELE, aspirant Olev RAPULE.

Konkursi kommentaar

Pärast pühapäevast noorsoolaulude konkurssi küsisin kohalviibinud Peeter Toomalt, kuidas tema meie ülikooli taidlejate taset hindab. Kahjuks jäi P. Tooma seisukoht saladuseks, kuid vihjed võistluse halvale organiseerimisele (algus venis), sellele, et küllap suurem osa publikust (keda oli seekord tõesti palju) on kohale tulnud üksnes tantsu pärast, ei kriitikat ega poolehoidu lauljate aadressil — kõik see lubab arvata, et Peeter Tooma seekord lihtsalt vältis halvasti ütlemist ega tundnud ka vajadust kedagi esile tõsta.

Professionaalsest vaatevinklist lähtudes pole võib-olla tõesti põhjust mina püstiajamiseks, kuid teades-tundes taidluse praegust kandepinda ülikoolis, tudengite leiget suhtumist oma lauluhääle avalikustamisse, tuleks vähemalt hüüumärk panna nende üliõpilaste nimede taha, kes ei häbenenud lavale astuda. Ja mitte ainult esinemise fakt (julgeid oli ühtekokku 19, neist 5 EPA-st), vaid ka esinemise tulemused väärivad tunnustust.

Suurematest kollektiividest võttis osa klubi naisansambel «Lakstigall». Ansambel on teinud tublit tööd, tüdrukud näikse olevat entusiastid. Tõsi küll, oli üsna elementaarseid vigu. Soovida jätab häälerühmade tasakaal. Ei sobinud massilaulude stiili järgimine, lausa mootorne rütm. Laulu «Mu kodu» puhul jäi vajaka lüürilisusest ja tütarlapselikkusest. Suurimaks kordaminekuks oli katkend Rubinsteini ooperist «Deemon», mis näitab, et ansamblil on suuri potentsiaale.

Koosmusitseerimise ja -laulmise rõõmu oli kõige enam tunda Siiri Peetsi (eesti fil. I) ja Toivo Maimetsa (biol. I) omaloomingulisi laule kuulates. Nende esinemine oli ergas, valitud kujundid värvikad. Toivo valitseb hästi kitarri ning oli sel õhtul üks väheseid, kes ei laulnud ainuüksi mikrofonile, vaid ka publikule.

Suurepärane häälematerjal on Marju Kikerpillil ja Eva Strandbergil (mõlemad inglise fil. I). Kui esinemiskindlust juurde tuleb, võib neilt veel palju oodata.

Hingestatuimaks kujunes Õigusteaduskonna esmakursuslaste Sulev Lääne ja Kalle Jentsi esinemine (laulud «On langenud sõdureid» ja «Maa on väsinud mõrvast»). Sütitavad ja sisukad sõnad, hea rütmitunne, kontrasti oskuslik kasutamine (dramaatilisusest lüürikani) jätsid tagaplaanile kõik puudused.

Ootuspäraselt hästi esines Tiit Sõber (matemaatika IV). Ometi peaks Tiit oma repertuaari veel kord läbi vaatama. Paljukuuldud laulule «Väike mees» ei suutnud laulja kahjuks piisavalt uudsust lisada. Eeldusi on enamaks.

Õhtu õnnestumisele aitas kaasa EPA lauljate väljaspool võistlust osavõtt. Meeldejäävaimaks osutus trio Ruth Gross, Silja Bender ja Fjodor Tint. Mitmekesistas konkurssi veterinaariatudeng Rein Kurg, kes ainsana esines mitte kitarri, vaid klaveri saatel. Elevust tekitas A. Oidi «Ja elab rõõm». Noormees on võimekas, hea häälematerjaliga, vajaka jääb siiski oma suhtumise esiletoomisest, taotlused jäävad pisut ebamääraseks.

Žürii (H. Kabur, S. Valdsoo, A.-L. Moss, A. Ader, M. Kadastik) määras preemiad järgmiselt: parimateks poliitiliste laulude esitajateks tunnistati SULEV LÄÄNE ja KALLE JENTS. Nemad esindavad meie ülikooli ka 5.—10. novembrini Vilniuse RÜ-s toimuval rahvusvahelisel poliitiliste laulude festivalil. Noorsoolaulude konkursi I koht kuulus SIIRI PEETSILE ja TOIVO MAIMETSALE; II — MARJU KIKERPILL ja EDA STRANDBERG, III — TIIT SÕBER.

Sädet ja entusiasmi jätkub ning kui ajapikku julgust ja oskusigi lisandub, peaks tulevikus ka Peeter Tooma mõne kiidulause meie noortele lauljatele kinkima.

FELIX TONGA

35 aastat ülikoolis

TRÜ histoloogiakateedri vanempreparaator **Arnold Kreis** on 1. novembriks 1975 töötanud 35 aastat ülikoolis, esimese tööaasta kohtumeditsiini ja ülejäänud aastad histoloogia kateedris.

Histoloogia kateedri 77-aastast «taati» tunnevad kõik heatahtliku, abivalmis, kuid nõudliku töökaaslasena. Esimese kursuse üliõpilastele on «professor» Kreis olnud ikka see, kes heasoovlike manitsussõnadega tutvustab korda kateedris. Arnold Kreisi iseloomustab ehk kõige paremini tema asjalikkus. Ta on mees omal kohal. Kui vaikne Kreis kõratab midagi, mis lõpeb sõnadega «... mis see siis olgu», on üliõpilased hiirvaiksed. Katkine telefon hakkab kohe tööle, tilkuv veekraan saab korda, streikiv lukk parandatud ja kapiuks käima. Aastaid ja aegu trotsides on Arnold Kreis siiamaani säilitanud noorusliku tervise, elulusti ja teovõime. Kohusetruu ja täpse töötajana on ta pälvinud töökaaslastelt üksnes kiidusõnu, esiletõstmisi rektori käskkirjaga, aukirju ametiühingukomiteelt (on ise 30 aastat olnud Arstiteaduskonna ametiühingubüroo liige). Aukirju on hulgaliselt ka VSÜ «Kalevi» jahindusklubilt, kelle aktiivse liikmena ta on palju kasu toonud. Ta aitab innukalt kaasa põtrade arvu reguleerimisele Puurmani kandis. Loodus ja tervislikud elukombed on andnud veteranile jõudu ning energiat, mida loodame jätkuvat veel paljudeks aastateks.

Ü. HUSSAR

Parim teada

Oktoobrikuu parima artikli on kolleegiumi arvates kirjutanud Marika PRITS. Selleks on retsensioon filmile «Nad võitlesid kodumaa eest» «TRÜ» nr. 41. Parim foto «Tänane ülikool. Keemia ringauditooriumis» pärineb Ain Põldverelt (geol. II).

Mööndunud teisipäeval kell 14 komsomolikomitees. Kõrvuti komsomoliaktiivi, rektori, parteisekretäri ja teadusprorektoriga olid istet võtnud ülikooli endised komsomolijuhid.

JOHANNES KALITS — NLKP ajaloo kateedri juhataja. Ülikooli komsomolisekretär (tollal ÜLKNÜ Keskkomitee komsorg TRÜ-s) 1947—1949.

3-st 3774-ni

«Enne ülikooli olin komsomolitööd teinud keskkoolis, armees, jõudsin olla linnakomitee teine sekretär. Ülikooli komsomoliorganisatsioon koosnes vähem kui sajast liikmest. Siit üks meie põhiülesannegi — uute liikmete vastuvõtmine. Teinekord ei tulnud kuu jooksul kellelegi uut piletit anda. Oli oma ohtki: mõni tahtis kommunistlikuks nooreks saada, et varjata kulaklikku päritolu, mõni, et saada õigust suurkoolis õppida. Säärased kommunistlikud noored ei olnud ise ridade suurendamisest huvitatud.

Tähtsad üritused olid riigilaenupiletite tellimine ja selgitustöö tegemine. Maale minna oli suur risk. Mäletan, et kord õhtul jalgsi Puhjast tagasi tulles, kus käisime viljavarumise propagandat tegemas, tulid meile teele ette relvastatud bandiidid. Meil relva polnud. Keerutasime end välja või ostmise ja tüdrukute otsimisega. Ja uskuma nad jäid. Pealegi oli päeval Tartu ja Puhja vahel telefoniga kõneldud, mida arvatavasti pealt kuulati, et aktivistid lahkuvad alles pärast koosolekut. Koosolek jäi ära... Tahagi vaadata ei julgenud ja küllap oli iga meie samm sentimeetri võrra pikem.»

VAINO VÄLJAS — EKP Keskkomitee sekretär. Ülikooli komsomolijuht aastail 1951—1952. Edasi valiti ta ELKNÜ Tartu Oblastikomitee sekretäriks.

«Komsomolitööd alustasin 1948. aastal. Keskkooli ajal olin ka maakonna komsomolikomitee propagandaosakonna juhataja. NLKP liikmekandidaadiks võeti mind 11. klassis. Nii tuli mul ülikooli astudes juba poolteist aastat komsomolitööstaaži. Juba enne üliõpilaspileti kättesaamist olin määratud komsomolikomitee volinikuks. Esimeseks ülesandeks anti kinolektooriumi kokkuseadmine. Koos J. Feldbachiga sain siiski hakkama. Esimesel aastal olin Ajaloo-Keeleteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär, teisel kursusel komsomolikomitee sekretär. Ei usu, et kedagi hiljem nii kergemeelselt oleks suurt organisatsiooni juhtima pandud.

Nagu J. Kalitsa ajal oli ka meil üks esmaülesandeid liikmeskonna suurendamine. 1950. aastal võtsime oma teaduskonnas vastu üle 40, Agronoomiateaduskonnas (sekretär I. Aamissepp) üle 50 üliõpilase. (1952. aasta ülikoolilehtedest veel mõned huvitavad andmed: 1944. aastal oli ülikoolis 3, 1952. aastal 912 kommunistlikku noort. — V. S.).

Pidasime tähtsaks, et iga kommunistlik noor hästi õpiks. Võib-olla käitusime vahel ka ebapedagoogiliselt. Igatahes kord, kui üks hea sportlane (ta oli inglise filoloog) eksamil läbi kukkus, ratsabaasis talle hobust enam ei antud.

Neil aastail sündis peahoone seinte vahel palju uut: 1951. aastal oli aulas esimene tantsuõhtu, 1952. aastal esimene komsomolikonverents. Korraldasime teaduskondadevahelisi olümpiaade isetegevuses ja spordis. Ehk näeme praegu seda kõike veidi ilustatuna, nii nagu me tollal tahtsime näha, mitte nii, nagu tegelikult oli. Aga igaüks, kes komsomolitööd tegi, sai ülikoolist kaasa hea poliitilise karastatuse ja teravdatud klassivaistu.»

JOHANNES LOTT — EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär, ELKNÜ TRÜ komsomolikomitee sekretär 1957—1960.

«Komsomolitööd tegin ülikoolis seitse aastat. Esimene kokkupuude komsomolitööga oli komitee liikmena. 1950-ndate aastate keskpaiku kahanes järsult uute liikmete arv. 1957. aastal võtsime vastu vaid veidi üle 30. Palju aktiivseid üliõpilasi oli komsomolielust kõrvale jäänud. Pingsa selgitustöö järel hakkasid read järgmisel aastal kasvama.

Püüdsime edasi arendada nõukogulikke traditsioone. Seadsime sisse üliõpilasmütsi kandmise, piduliku ilme said lõpuaktused. 1956. aastat võib tinglikult EÜE sünniks pidada: 119 ülikooli esindajat sõitis viljakoristustöödele Kasahstani. Alustasime tööd ka ülikooli ja linna ehitusobjektidel. 1959. a. uudismaale ei suunatud ja selle asemel töötas 900 üliõpilast Kundas ning Narvas, ka Tartus. Vellaveresse sai aga suvel töötegijaile puhkelaager.

Ka sm. J. Lott toonitas ülikoolist saadavate kogemuste kasutegurit: «Iga ülikooli lõpetanu on juhtiv töötaja, ükskõik, kus ta ka töötaks. Komsomolitöö pole andnud ruumi mugavusele teha oma tööd ainult ettenähtud kellaajal.»

JAAK KAARMA — ELKNÜ Keskkomitee sekretär. Ülikooli komsomolijuht 1961—1965.

«Mul pole olnud juhust 1961. aastast alates komsomolitööst eemale jääda. Kõige enam on meelde jäänud see, mis me ise tegime. 1960. aastate algul täheldati komsomolielus mõningast soikumist. Meie tööd hinnati apoliitiliseks. Komsomolikomitee arutas minugi personaalküsimust, kui olin Õigusteaduskonna esimese kursuse grupiorganisaator. Sain arvestuskaardile karistuse. Miks? Grupiorganisaatorina pidin vastutama kursuse kommunistlike noorte käitumise eest. Järgmistel aastatel jõudis komsomolielu haripunkti. Oli tegemist, et seda õigesti suunata. 1965. aastal läks jälle rühm tudengeid uudismaale. Noist aastaist pärineb ka hulk ringe, mis praegugi tegutsevad, RSR näiteks. Meelde on jäänud 1965. a. detsembri *alma mater*'i põlemine. Päästsime oma arhiivi, osale dokumentidele jõudis tulekeel siiski liiga teha.

Probleemid olid üldiselt samad mis praegu. Rõhutasime ehk mõnd teist külge enam, juhtus vigugi. Aga see oli huvitav aeg, huvitavate, kasulike kogemustega.»

✣

Jutt läks tänastele komsomoliülesannetele, millele peaks mõtlema igaüks 3774-st ülikooli kommunistlikust noorest:

- **kes on sotsiaalselt aktiivne üliõpilane? Kas ainult see, kes hästi õpib, või see, kel peale õppimise on tahe veel midagi teha?**
- **malevlasena ehitad sa suvel palju, kas sa ühiselamut remontida oskaksid kui vaja?**
- **missuguseks kujundada suvemalev?**
- **kas sina hakkad ülikooli väljaehitamisest osa võtma?**

V. SOOTAK

Meenutab J. Kalits, vasakult esimene J. Lott.

Endised ülikooli komsomolisekretärid V. Väljas (paremal) ja J. Kaarma (taga). J. Laane fotod.

EKP TRÜ komitee uus koosseis

ÜLO HALDNA — keemiaosakond,
ÜLO HUSSAR — Arstit.,
KAIDO JAANSON — Ajaloot.,
EHA-MAI JÕGI — rektoraat,
ENDEL JÜRIMÄE— Matemaatikat.,
HELVE KABUR — rektoraat,
JOHANNES KALITS — ühiskonnat. kateedrid,
LEMBIT KIIK — ühiskonnat. kateedrid,
ADVIG KIRIS — Õigust.,
ARNOLD KOOP — rektoraat,
ROBERT LOOGA — Arstit.,
AADU LOOG — Biol.-Geograafiat.,
ANDO OTS — füüsikaosakond,
ALBERT PALTSER — Õigust.,
JAAN PIKK — Majandust.,
HENRI SOOVA — rektoraat,
REIN ZUPPING — Arstit.,
KOIDU UUSTALU — Filoloogiat.,
ARNOLD VAIKSAAR — Kehakultuuriteaduskond,
REIN VEIDEMANN — rektoraat,
KONSTANTIN VOINOV — eriõpetuse kateeder.

EKP TRÜ komitee sekretär on nüüd õigusteaduse kandidaat dotsent ADVIG KIRIS.

A. Kiris on sündinud 1935. aastal. 1955. aastal lõpetas ta Kärdla keskkooli ja astus TPI laevaremondi teaduskonda. 1956—1961 õppis TRÜ-s õigusteadust. 1961. aastast töötas Eesti NSV Prokuratuuris algul sekretärina, siis vanemuurijana ja abiprokurörina. Alates 1963. aastast on A. Kiris ülikooli õppejõud riigi ja õiguse ajaloo kateedris, algul vanemõpetaja, 1974. aastast dotsent. Kandidaadiväitekirja kaitses ta 1972. aastal.

Psühhiaatriaring

ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek toimub neljapäeval, 13. nov. 1975. a. kell 18 Psühhoneuroloogia haiglas. Päevakorras (1) «Psühhooside sõltuvus endokriinsetest häiretest» A. Kork (VI k.), (2) haige demonstreerimine, M. Reedi (V k.).

Juhatus

Noorsooteatri esietendus TRÜ klubis

on minu teada (vähemasti viimaste aastate) pretsedenditu sündmus. Kõigi teiste oluliste põhjuste hulgas mängida esietendus maha just siin («Good-bye, baby» autor on ülikooli vilistlane ja teatri uus kirjandusala juhataja, Noorsooteatri o m a saal pole veel valmis) võiks olulisel kohal olla ka **publiku valik.** Nagu ajalugu näitab, on TRÜ üliõpilased vabariigi üliõpilaskonnas ikka sotsiaalselt ja poliitiliselt altima suhtumisega silma paistnud, olgu siis pealegi, et alati pole selle aktiivsusega osatud midagi peale hakata ja see siis pettumuskibeduses iseenda vastandiks pöördunud.

Tänane tudeng on mõneti teistsugune võrreldes näiteks viis aastat tagasi õppinuga: ta on lapselikum kui siis (sellega muide kaasneb ebakindlus otsustes), kuid vanainimeslikult kainem, ta eneseväljendus on poolehäälne, ta väldib konflikte, ennem on ta nõus koguma mammonat kui võitlema selle vastu, ennem lööb ta ebaõiglusele käega kui räägib sellest, ta on mugavam ja apaatsem kui ta eelkäija, kuid ometi see, mis ta eelkäijas lõkendas, see eneseteostustarve, väljapoole suunatus, sotsiaalne aktiivsus, miilab temas edasi. Ja õnneks see kõik ei väära ka tema optimismi. «Good-bye, baby» etendusel publikut jälgides oli see täiesti tajutav.

Pärast viimast stseeni «Publik lahkub saalist» otsisin Mati Undi üles. Intervjuu jäi katki. Ta oli endast täitsa väljas, ent võib ka öelda: ta oli enesest lahkunud. Ja selline iseenesest anomaalne olek oli loogiliseks krooniks tema etendusele, kus kõik näidatu oli oma tavalisest olekust välja viidud, nii et minu jaoks piisas üldistamaks, et maailm on enesest välja viidud ja et nüüd on jäänud alasti küsimus MIKS ja et mida kauem me viivitame küsimisega, seda suuremateks süüdlasteks osutume tuleviku ees ja et «enne kui päästame isamaja, loomalauda ja aida ja puukuuri ja tähed taevas, enne seda päästmist peame päästma oma hinge» (M. UNT, «Antigone monoloog Kerstile esitamiseks», «TRÜ» nr. 13, 20. aprill 1973). Või kuidas muud moodi vastu võtta (resp. tõlgitseda) stseene «Parzival lahkub nõiutud riigist», «Allende lahkub elust», «Sõnad lähevad lahku tegudest», «Naine kaotab häbitunde», «Lendur lahkub lennukist», ja loetelu võiks ka *in corpore* olla.

Ent räägin ühest: «Odysseus lahkub nümf Calypsost». Meie naerupahvakud tunnistasid, et me seda stseeni nagu mõnd teistki ka kui võrratult esitatud (Odysseuse osas Rudolf Allabert) filoloogilist *show*'d või paroodiat võtame. Kuid me võinuksime ka nutta, sest see stseen näitas ühtlasi meie võõrdumist antiikkultuurist või mis tahes progressiivsest kultuurist.

Ja seda, et siit algab tee *homo consumens*'ini.

«Good-bye, baby»-t võiks mängida ka tänaval. Vahetpidamata. Publiku hullumiseni. See on olukorrani, kus nad enesest lahkuvad ja oma tegelikku olemust taga hakkavad igatsema.

P.S. Ma ei rääkinud teostusest. Ja ärgu näitlejad, rešissöör ega kunstnik solvugu. Mulle oli tähtsam idee.

R. VEIDEMANN

Heureka — Noorsooteater!

«Meie ei ole vabad. Taevas võib ikka veel meile pähe langeda. Teater on loodud selleks, et meile kõigepealt just see selgeks teha.»

«Arvestades seda kulumisastet, milleni meie tundlikkus on jõudnud, vajame eeskätt sellist teatrit, mis meid üles ärataks, südant ja närve virgutaks.»
(A. Artaud)

Arvan, et just nendest teatritegemise põhimõtetest on lähtunud Mati Unt oma «Good-bye, baby» kirjutamisel, Kalju Komissarov lavastamisel ja Noorsooteatri näitlejad mängimisel.

Iseärasuseks «Good-bye, baby» puhul on juba see, et üksikud pildid ei moodusta süžeelist tervikut. Teatavais piirides võib terviku igaüks endale ise kujundada. Kõiki pilte läbivaks ühiseks jooneks on aga mure maailma, inimese saatuse pärast.

Koolis omandatud suurt hulka teadmisi ei suuda noor inimene süstematiseerida. Õpilase vabaks ja loomulikuks emotsionaalseks arenguks pole aega ja vahendeid. Rida distsipliine nõuab aga hingelist kaasaelamist. Siit õpilase sunnitud ja kunstlikud emotsioonid. Seejuures õpib ta ka teesklust ja oskust meeldida inimestele. Kooliaeg on üks olulisemaid ja viimane isiksuse kujunemise periood. Selle lõpuks on inimene juba kindlasti teadlik oma olemisest, tahtmisest ja suutmisest. Oma tahte realiseerimiseni, selleks saamiseni, kes võidakse olla, jõuavad aga vähesed. Sõnade võluriik on inimesi matmas, neid kaasa haaramas, näitamas oma magusust ja võlujõudu. Inimene on jõudmas juba teatud kulumisastmeni. Ta on saavutanud ükskõiksuse ja külmuse taseme, millelt teda kõigutada on peaaegu võimatu. Inerts ja harjumuse jõud on saanud inimesest võitu ja üles äratada on teda võimalik ainult temasse vahetult puutuvate probleemidega. Ent needki piirduvad rohkem sellesama hingetuimuse rikkumise püüdega («Kolleeg lahkub kolleegist», «Parzival lahkub nõiutud riigist», «Külaline lahkub külast», «Õpilane lahkub koolist»).

On siiski võimalik veel oma rolli tunnetamine elus. Ollakse aga kas mõtlemisvõimetu või liialt nõrk, et astuda vahele, püüda midagi muuta («Lendur lahkub lennukist»). Kõrvaleastumine elust on passiivne vastuhakk. Vaja on aga aktiivset, mitte oma kohalt lahkumist.

Julmustunde manamise vahendina kasutatakse etenduses kuiva ja asjalikku faktide konstateerimist, paratamatuse jõu demonstreerimist. Salvador Allende humaansus, tema viimased elutunnid ja surm antakse edasi just nende vahenditega, samuti Che Guevara lahkumine Kuubast, pühendumine kõigi inimeste heaolu eest võitlemisele («Allende lahkub elust», «Che Guevara lahkub Kuubalt»).

Meie instinkte ületava himuruse tagajärgede («Naine kaotab häbitunde») kujutamine vaataja samaaegse erootilise mõjutamisega, trots, viha ning paratamatuse tunnetamine naise enda poolt — siin avaneb naise ürgsus läbi aegade, siin hakkame armastama ja kaasa tundma häbitunde kaotanud naisele. Üks mõjuvamaid ja meeldejäävmaid pilte «Rott lahkub uppuvalt laevalt» on kujutatud äärmise iroonia ning groteskiga, lisaks leidlikud valgus- ja heliefektid — see kõik loob tõelise tunde, et «taevas võib ikka veel meile pähe langeda».

Publikule esitatud avalik süüdistus: «Miks te irvitate, miks ei ole teil noorusele omast pealehakkamist?» ilmneb ka pildis «Deklamaator kaotab pea».

✻

Nüüd veel mõned mõtted üldse teatrist ja selle tegemisest (tavalise vaataja positsioonilt). Kahtlemata on vaja ka sõnateatrit. Omandades temalt midagi õpetlikku, mingi soovi või idee, jääb selle realiseerimine ikkagi väljapoole teatrimaja. Ta jääb meile ainult sõnaks, millest teoni on pikk ja raske tee. Elades aga teatris endast vahetult midagi välja, saades teadlikuks oma komplekside, nõrkustest, alateadvuslikust soovist või mõttest, peame tunnistama ka julmuseteatri elementide vajalikkust. Selles teatris omandatud soov-idee püsimajäämise võime on suurem. Nii peaksid teatritegijad hästi teadma, mida ja milleks nad meile anda tahavad. Noorsooteater näib seda teadvat. Noorte kasvatamisel on «Good-bye, baby» sisu ja vorm väga efektiivsed. Noori erutavad probleemid antakse neile edasi eelkõige emotsionaalse tasandi kaudu, siit jõuame ka probleemide mõistuslikule tunnetamisele.

HENN JÖKS,
Õigust. II k.

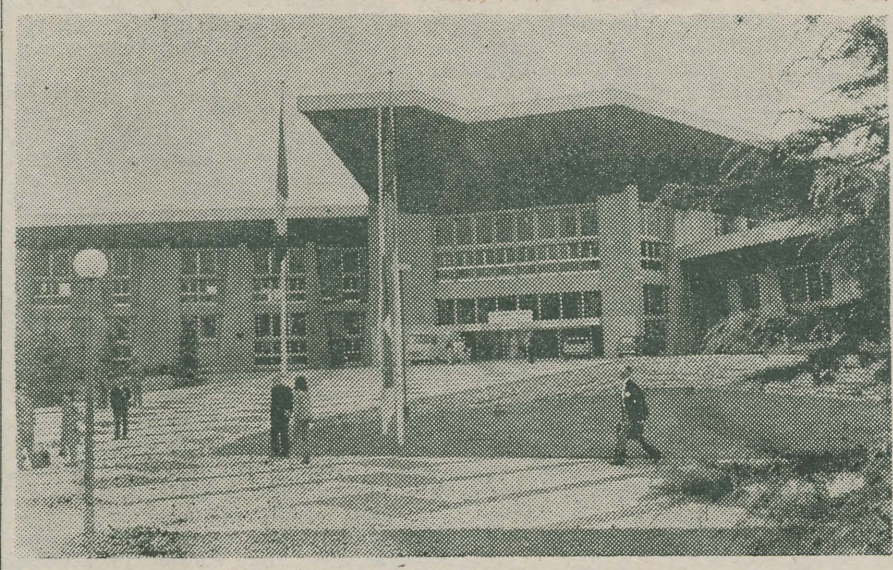

Acta diurna

Pildil on Grenoble'i ülikoolikompleksi teaduslik raamatukogu, kus käesoleva aasta augusti lõpus ning septembri alguses asus Rahvusvahelise Geodeesia ja Geofüüsika Unioon XVI peaassamblee organiseerimiskomitee ja näitus. Nimetatud assambleest võttis osa ka TRÜ esindaja, selle foto autor, vanemõpetaja J. SALM.

VEEL ÜLIKOOLI AJALOOST

Artiklis «175 350» («TRÜ» nr. 42, 31. X 75) kirjutab dots. T. Ilomets: «Humanitaarteadlased pole senini oma teadustekompleksi ajaloo uurimisel vajalikku aktiivsust ilmutanud ja pole ka teada, millal seda tegema hakatakse.» Otsides juba enne dots. Ilometsa artikli ilmumist kirjutisi filoloogia ajaloost TRÜ-s, selgus, et neid on rohkem kui võis arvata. 1950. aastate esimesel poolel ilmunud ja aegunud artikleid ei tarvitsenud seejuures arvestadagi. Teistega võrreldes on paremini läbi töötatud lingvistika ajalugu, osalt perioodide (germanistika, orientalistika, fennougristika), osalt üksikute õppejõudude (D. Kudrjavski, J. V. Veski) järgi. Ülekaal on töödel 19. sajandi ja 20. sajandi alguse kohta. Vähem on töid folkloristika ajaloost, kuigi prof. E. Laugaste on nende küsimustega viljakalt tegelnud. Kõige vähem on töid kirjandusteaduse ajaloost. Lisaks on käsitletud ülikooli juures tegutsenud akadeemiliste seltside — enim Emakeele Seltsi, vähem Akadeemilise Rahvaluule Seltsi ja Akadeemilise Kirjandusühingu — ajalugu. Kõik kokku mitukümmend artiklit, mis on ilmunud ülikooli toimetistes, Emakeele Seltsi Aastaraamatuis, «Loomingus» ning «Keeles ja Kirjanduses». Lisaks tuleb arvestada ülevaateid ja mälestuskatkeid ajalehtedes.

P. Nurmekund kirjutab äsja avaldatud «Tartu ülikooli ajaloo küsimustes I» (lk. 175) romanistikast: «Esitatud andmed on kahjuks lünklikud ja vajavad täiendavat kogumist ning edasist täpsustamist nii õppejõudude isiklike toimikute taustal kui ka asjaosaliste suulisel küsitlemisel.» Tsiteeritud sõnad on õiged ka teiste filoloogia harude ajaloo kohta. Eriti tähtsaks tuleb pidada arhiiviandmete läbitöötamist, kuid kõigepealt on tarvis need leida. Mälestuste väärtust hinnatakse tavaliselt üle, juba nende fikseerimine, rääkimata publitseerimisest, on keeruline ja aeganõudev. Küll aga võiksid näit. ülikooli ajalehes ilmuda edaspidigi vestelist laadi memuaarikatked (selliseid on korduvalt avaldanud prof. P. Ariste).

Niisiis ei tarvitse filoloogide aktiivsus «oma teaduste kompleksi ajaloo uurimisel» küllaldaselt rahuldada, aga ei ole ka päris õige vihjata, nagu puuduks see aktiivsus kestvalt ja täiesti.

PEETER OLESK

Orientalistikakabineti juubelikonverentsist

12.—14. novembrini tuleb kokku TRÜ orientalistikakabineti 20. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents. Kolmel päeval on plaanis kuulata 25 ettekannet ja mõningad täiendavad sõnavõtud.

Suures osas ettekannetes käsitletakse probleeme altai keelte arengust ning esitatakse paralleele soome-ugri keeltest. Sealjuures tulevad autorid vägagi huvitavatele järeldustele. Näiteks pakub Leningradi teadlane L. Hertzenberg sõnale *nõid* (*noide*) iraani etümoloogiat, F. Ašnin (Moskva) viib kokku soome *tällainen* ja slaavi *peli* arengu jne. Lingvistikaalaste ettekannete kõrval on ka töid folkloorist. Selles valdkonnas on huvitavamaid V. Ivanovi (Moskva) «Obiugri rahvaste keelte ja folkloori sidemetest keeti folkloori ja keelega».

Konverentsi avamine toimub kell 11 aulas. Ettekanded — avapäeval kell 16 aulas, teistel päevadel peahoone aud. 140 kell 10 ja 16.

O sancta simplicitas!

EHK
«MÕTTELOOTEID» III KURSUSE AJALOOLISE MATERIALISMI KONTROLLTÖÖST

✻ Kahtlemata on inimese tööl ja tegemistel suur tähtsus meie ühiskonna arengus. Kuid peab siiski nentima, et inimene ei ole otseste primaarsete tegurite seas, mille tõttu toimub meie ühiskonna areng.

✻ Lenin kirjutas «Materialismi ja empiriokritiitsismi» renessansi ajal, sest siis oli see parajasti hädavajalik.

✻ Ajaloo arengu määrab kogu ühiskonna areng. Loodus ja inimesed peavad ka olemas olema, aga see ei ole baasi hulgas.

✻ Tootmisviisi määrab see, kes võtab osa tootmisest.

✻ Tootmisviis on tootmisvahendite ja tootmissuhete poolt moodustatud spetiifiline tervik, mis pannakse kehtima seaduse jõul.

✻ Ajalugu ei teki lihtsalt niisama. Tema tuleb tootmisest ja liigub edasi, sest see on materialistlik.

● Need kaks pilti Majandusteaduskonna tugengiks loomise õhtult tegi J. KOPPEL. Ülemisel näeme missi kandidaate lahinguülesannet täitmas, alumisel õpetatud nõukogu õpetusi jagamas.

Võrkpall

Teaduskondadevaheliseks võrkpalliturniiriks loosimine toimub kolmapäeval, 12. nov. kell 16 V. Kingissepa 19. Mängude algus on planeeritud 15.—16. novembrile.

Teaduskondade võistkondade esindajad! Vormistage ülesandmislehed ja ilmuge loosimisele!

TRÜ spordiklubi

MUIDE...

Muide, mulle isiklikult tundub, et peahoone mõned seinaosad higistavad rasva. Põhjuseks toon asjaolu, et seniajani sööb grupp kodanikke «Sophokleses» värskeid *bonžikuid*, ilma et kasutaks pehmet salvrätipaberit oma sõrmeotste puhtakstupsutamiseks — ülalmainitud paberisorti pole lihtsalt välja pandud. Näib, et pehme paberi puudus omab objektiivset ja üldist iseloomu, sest seda ei leidnud ma oma kurvastuseks ka peahoone kemmergutes, kus tuli leppida üksnes trükimustaga või eksikombel karpi unustatud paari bussitalongiga.

Muide, arvan ka, et Kartaago tuleb hävitada. KATO NOOREM

Avaldame sügavat kaastunnet Maretile
ema
surma puhul
Geograafia II kursus ja kursuse juhendaja

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5772. MB-09755.

AR Fr. R. Kreutzwaldi

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 44 Reedel, 14. novembril 1975 XXVII aastakäik

Silm peale

Ülikooli ühiselamud praeguse seisuga

(loe lk. 2.)

Püüa meelde jätta,

kui sa veel ei tea, et NSV Liidus

on 842 kõrgemat õppeasutust;

õpib ülikoolides ja instituutides üle 4,7 miljoni inimese;

on õppetööga hõivatud ühtekokku üle 81 miljoni inimese;

toimub õppetöö kõrgkoolides 70 meie maal elava rahvuse keeles;

on üliõpilased kolme viimase aasta jooksul olnud 3500 leiutuse kaasautoriteks;

võtsid tudengid 1974. aastal ehitusmalevlastena osa 34 000 rahvamajanduse objekti rajamisest;

õpivad noored 135 Euroopa, Aasia, Aafrika ja Lõuna-Ameerika riigist;

üle 230 kõrgkooli vahetavad pidevalt üliõpilasi, aspirante ja praktikante sõbralike riikidega;

on viimase 25 aasta jooksul 50 000 välismaa kodanikku saanud nõukogude diplomi.

Ülikooli medal

Hilda Moosbergile

Aulasse oktoobriaktusele koguneti neljapäeval. Enne kui prof. H. Ligi päevakohast kõnet alustas, asetas dots. J. Ananjeva koos üliõpilaste H. Everausi ja J. Ginteriga lilled TRÜ kollektiivi Suures Isamaasõjas hukkunud liikmete mälestustahvli ette. Tehti teatavaks kõrg- ja keskhariduse ministri ning rektori käskkirjad, milles on esile tõstetud ülikooli töötajaid, samuti ühiselamutevahelise sotsialistliku võistluse võitjad.

Ülikooli medali sai ajaloodoktor professor HILDA MOOSBERG (pildil), kes on ülikooli kollektiivi kuulunud 30 aastat.

Aktuse pidulikkust rõhutasid muusika ja laul, T. Torn ja K. Loona viiulil ja M. Itskovitš kitarril ning kammerkoor. J. Aasav kandis ette Fr. Tuglase revolutsioonilise lühipoeemi «Meri».

E. Saki foto

ÜDNF 30

10. nov. täitus 30 aastat Ülemaailmse Demokraatliku Noorsooföderatsiooni asutamisest. TRÜ ja EPA üliõpilased tähistavad seda järgmiselt:

14. nov.

k. 20 — R. Veidemanni stsenareeritud publitsistlik programm «Miks?» (vanas kohvikus)

— TRÜ uues kohvikus külas A. Valkonen, P. Väljak jt., Felix Tonga diskoteek

— TRÜ klubis tantsuõhtu, mängib külalisansambel Tallinnast

— EPA aulas diskoteek ja *show*

ÜDNF 30

k. 22 — TRÜ aulas «Öömuusika» (J. Õun jt., luulet loeb J. Aarma)

15. nov.

k. 20 — TRÜ klubis interklubi diskoõhtu (külas Ricardo Mateo)

— EPA aulas ball

— TRÜ aulas «Hortus Musicus»

16. nov.

k. 15 ja 19 — EPA aulas ansambli «Ornament» kontsert

k. 20 — TRÜ klubis ansambel «Palderjan»

— vanas kohvikus interklubi luuleõhtu

— aulas esineb Rein Rannap

KONGRESSI EEL

Kehakultuuriteaduskonnas

Üliõpilaskond. 1971. aastal ulatus teaduskonna lõpetanute arv esmakordselt üle viiekümne (56) ja on neis piires stabiliseerunud. Viie aastaga andsime rahvamajandusele 267 spordispetsialisti (VIII viisaastaku 193 ja VII viisaastaku 169 vastu). Iga aastaga tõuseb lõpetanute teadmiste tase, mida tõendavad kasvav õppeedukus, arvukamaks ja tuumakamaks muutuvad diplomitööd, positiivsed nihked õpedistsipliinis, komsomoliorganisatsiooni mõju kasv ja üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõus. Spetsialistide ettevalmistamise tõhustamiseks läksime üle uuele õppeplaanile. Nende kohaselt saab teoks kahe sõsarõppeasutuse spetsialiseerumine: TRÜ-s valmistatakse ette treenereid ja spordiorganisaatoreid, TPedI-s kehalise kasvatuse õpetajaid.

Õppeedukuse paranemisel on oma osa kursusejuhendajatel, iganädalastel tootmisnõupidamistel, iga-aastasel üliõpilaste atesteerimisel kateedrites. Kasvatustöö tõhustamiseks rakendati suuremates erialagruppides kateedripoolseid juhendajaid. Noorte võimekate treenerite kiiremaks väljaõpetamiseks kinnistatakse üliõpilased kõige kogenumate õppejõudude juurde.

Õppejõud. Õppetöö tase ja tulemused sõltuvad õppejõudude pedagoogilisest meisterlikkusest ja kvalifikatsioonist. Selles osas on viimased viis aastat tehtud tõsist tööd. 1971. aastal oli teaduskonnas teadusliku kraadi või kutsega 32,1% õppejõududest. Professori kutse sai seejärel A. Viru, dotsendi kutse 11 õppejõudu. Doktoriväitekirja kaitses P. Kõrge, töö valmis S. Ojál, kandidaadidissertatsiooni kaitsesid 11 teaduskonna õppejõudu ja aspiranti. Viisaastaku viimased kuud on eriti tihedad. Dotsendikutse taotlemiseks pidasid *venia legendi* A. Tähnas ja E. Kübarsepp, kandidaadiväitekirja kaitsevad veel 8 õppejõudu ja aspiranti.

Teaduskonna õppejõudude pere on kandnud ka tunduvaid kaotusi. 1974. a. nimetati dotsent Juhan Unger Vabariikliku Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimeheks. TPed Instituuti asusid tööle pedagoogikakandidaadid M. Arvisto ja H. Aunin, Tallinna Spordiinternaatkooli ENSV teeneline treener H. Torim, pensionile siirdus 1931. a. vilistlane dotsent J. Laidvere, manalasse varises dotsent V. Kalam.

Sellele vaatamata tõuseb kraadide ja kutsetega õppejõudude protsent uueks aastaks 50%-ni. Nendele loodame lisa 4 aspirandilt.

Sel viisaastakul asus Tartu Ülikooli juures tööle Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate kcolide kehakultuuriõppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise teaduskond. Aasta hiljem kogunesid esimesed kuulajad vabariiklikele treenerite kvalifikatsiooni tõstmise kursustele. Mõlemad õppevormid lasuvad teaduskonna kollektiivi õlgadel. Lisaks võtavad paljud õppejõud lektoritena osa kehalise kasvatuse õpetajate täienduskursuste tegevusest, mida korraldab Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut. Suurt ühiskondlikku koormust täidetakse ülevabariigilistes spordiorganisatsioonides.

Märkida tuleb õppejõudude aktiivsust üliõpilaste varustamisel õppekirjanduse ja -filmidega. Teaduskonna metoodikakomisjoni eestvõttel peaksime mõne aasta pärast tagama eestikeelsed õppevahendid kõikides õpetatavates distsipliinides. Ülevabariigilise tähelepanu pälvisid meie teaduskonna õppejõudude kollektiivi poolt koostatud käsiraamat kehalise kasvatuse õpetajale ja raamat «Sport füsioloogi vaatevinklist».

Materiaalne baas. Väikesi edusamme on siingi. Kehakultuurihoones sisustati õppekabinetid psühholoogia, biomehaanika ja biokeemia tarbeks, teaduskonnale anti tagasi Gagarini tänava võimla. Tänavu suvel sai sportaankatte Kääriku staadion.

Siiski jääb materiaalne baas vajadustest mitmekordselt maha. Loodame, et eelolev viisaastak toob selles osas murrangu.

VALTER LENK

TRÜ NÕUKOGU

31. okt. koosoleku päevakorra põhipunktideks olid prorektorite K. Püssi ja V. Haameri ettekanded 1974.—1975. õ.-a. õppe-kasvatustöö tulemustest ja ülesannetest 1975.—1976. õ.-a. Ettekandjad tõdesid piisava reservi olemasolu õppetöö märgatavaks parandamiseks ülikoolis. Põhisuundadeks peetakse nõudlikkuse tõstmist, vajadust tugevasti töötada keskmistega, teadmiste omandamise jooksvat kontrolli, samuti sisekontrolli (õppeprotsessi kontrolli raskuspunkt tuleks üldse viia teaduskondadesse ja kateedritesse). Väljalangevuse protsent peaks algaval viisaastakul ulatuma mitte üle 3—4%, nagu see on mujal NSV Liidus.

Materiaal-tehnilise baasi osas tuleks toimida nii, et auditooriumide korpuse valmimisel jääks vabanev pind täielikult õppetööks. Tunduvalt vajab parandamist sanitaarremondi kvaliteet. Tuleks luua ka vastavate ainete õpetamise metoodika kabinetid, sest elu on näidanud, et ülikoolist väljuvad noored õpetajad tunnevad ennast keskkooli ainekabinettides võõrana. Kaugõppes peaks aga kogu tähelepanu pööratama sellele, et eksamite sooritamise arv viia üleliidulisele tasemele.

Õppeprotsessi kui terviku juhtimisest kõneles oma sõnavõtus prof. R. Hagelberg, eristades selles ühelt poolt sisulise, teiselt poolt organisatsioonilise juhtimise tasandi, ja täheldas nendes suuri vasturääkivusi ning lahtisi otsi. Veel võtsid sõna TRÜ raamatukogu direktor L. Peep, prof. L. Allikmets, prof. A. Koop. Võeti vastu otsus.

Viimast korda EÜE-75

Paari nädala eest sõitsid malevlased Tallinna malevasuve pidulikule lõpetamisele. TPI aulas toimus argipäevane seminar, 30 tublimat käis sm. Käbini vastuvõtul. Sm. Käbinit ja bürooliikmeid autasustati kuldmärgiga ning EÜE vimpliga. Autasustatute seas olid ka mitmed TRÜ üliõpilased (Viljar Raidla, Helle Aunap, Heli Tiks, Viive Jõesaar jpt.).

Meeleolu toid J. Tombi nim. Kultuuripalee kerge muusika koor ja K. Kalkun. Tundus, et elavad malevlased olid muutunud paigalseisjateks või -istujateks. Kel aga vähegi tahtmist oli, see leidis eneseväljendust kas tantsus või teatevõistluses «Madrused ja sõdurid».

EÜE-75 on ära saadetud. Juba tegutseb EÜE-76 aktiiv, novembri lõpul leiab aset esimene seminarlaager.

AUNE KULIKOVA

Ülikooli ühiselamud praeguse seisuga

29. oktoobri kontrollreidi tulemused võtab kokku halduse prorektori abi O. MÄGI: «Reidil nähtuga võib üldiselt rahule jääda, välja arvatud uued ühiselamud, kus olukord on päris hull. Majad on üliõpilaste ja komandantide poolt käest lastud. Igalt poolt vahib vastu mustus ja lohakus. Parim on praegu ühiselamu nr. 3, järgnevad nr. 2 ja nr. 5.» Ja võikski punkti panna, kui käeulatuses poleks ametiühingukomitee esimehe asetäitja T. Leemetsa andmeid ja südamel ei kripeldaks luhtunud film, millele on jäädvustatud nii mõnigi piinliku ilmega nurk või tuba, aga ka tõelisest kodutundest sisustatud eluase. Tänagu juhust siis need, kes fotoaparaadi ees häbi pidid tundma ja vabandagu teised, keda eeskujuks taheti seada. Teist korda toimetuse aparaat ei streigi — kindlasti.

Ent sõnagi jõusse pole me usku päriselt kaotanud. Ja kavandatud fotoreportaaž saagu alljärgnevalt teoks verbaalsena.

Tiigi tn. 14

Teadetetahvlil on kuulutus «Kõik laupäevakule!» On ka viimane aeg, sest majast jääb üpris kurb mulje. V korruse puhkenurgas on näotu laud, eelmisel õhtul toimunud koos-

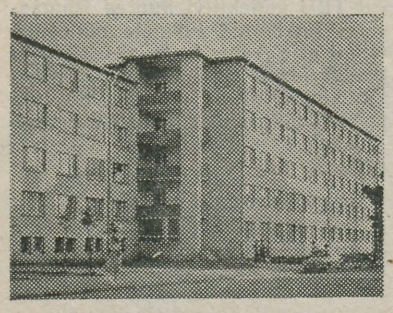

olekust on jäänud toolid nii, nagu nad sinna toodi. Köögikappides hallitab musti nõusid. Torkab silma, et matemaatikud elavad korratumalt kui alumistel korrustel asuvad Õigusteaduskonna üliõpilased (näit. tuba 102). Mati MUINASTE, ühiselamunõukogu aseesimees (matem. III):

«Kas just korratumalt, aga vabamalt küll kui «juurakad». Need elavad rohkem sissepoole. Üldse tundub aga, et asi on siiski paremuse poole nihkunud nii majanduslikult (meil on nüüd soe vesi) kui ka inimeste poolelt (tänini pole tõsiseid korrarikkumisi esinenud). Vajame hädasti riiuleid, komandant V. Terna jutu järgi polevat neid aga üleüldse saada. Ka on meil torud pidevalt umbes ning eks sellestki vist järeldu, et ootame kapitaalremonti.»

Nii M. Muinaste kommentaari kui ka oma silma järgi otsustades võiks nõukogu töö siiski parem olla: mõne loengu, laupäevaku, bridži ning välkmale turniiri korraldamisest jääb siiski väheks. Kui selle maja näitagitatsiooni võrrelda 3. ühiselamuga, siis on see hoopiski nullis.

Pälsoni tn. 23

Üks parematest. Juba fuajees üllatud: maitsekalt kujundatud ja valgustatud (!) teadetetahvel, puhkenurk, intiimselt mõjuv beež ja pruun toon sisekujunduses. Palume 305. toa elanikul Viivi Kurel näidata oma köögikappi: ainult kiitus. Pisteliselt külastatud tubadeski valitseb kord ja puhtus. Puhkenurkades laudadel lilled ja linikud. «Nii nagu ühes hubases kodus,» kehtib hinnang praegu ülikooli vanima ühiselamu kohta (nõukogu esimees Anne Strepkova, komandant Bernhard Üts).

Pälsoni tn. 14

Viimaste hulgast esimeseks — niisuguse hüppega on hakkama saanud selle maja pere (nõukogu esimees Hans Künka, komandant Silvia Kilgi). Fuajees uus sisekujundus, regulaarselt ilmub seinaleht «Pesapaik» ja fotokroonika, igale uksele on maalitud silt, mis viitab sellele, kes või mis ukse taga asub, puhkeruumis on üles seatud piljard. Külastatud tubadest tõstame esile 411, 423, 210, 102.

Hans KÜNKA: «Rohkem kui kuu oleme vapralt vastu pannud ... külmale, sest meie maja põhihädaks on kütmine. Kui pole tööjõudu, pole ka sooja, dušist rääkimata. Teame muidugi, milles põhjus: kütjate palgad väikesed, tööd tuleb ka pühapäeviti teha. On olnud nii, et poisid on ise kütnud, aga see ju kvalifitseeritud töö ja tahab õppimist ja paljukest siis filoloogidest katlakütjaid. Nüüd on nohu käes, näis, mis edasi saab.

Meile lubati ka 200 öökappi, samuti riiuleid. Millal kätte saame, ei tea. (O. Mägi: «Ministeerium eraldas täiendavalt 400 tuhat rubla, nüüd tellime.») Sisekorraga oleme tänini rahul, varem muret teinud stipipäevadki on viimasel ajal mürgeldamisteta möödunud.»

Leningradi mnt. 25

«Vana torn» võtab vastu peletisliku visiitkaardiga: külaliste registreerimise raamat on nagu Kõrt-Pärtli särk pühapäeva hommikul. Niisamuti võib iseloomustada tervenisti elu-olu selles majas. Valvelauas puudub ka elanike nimekiri. Üliõpilaste liikumisvaegusega võideldakse seevastu edukalt: kella 17 ajal, mil ühiselamus põhiline liikumine alles algab, lülitab komandant lifti välja.

Ainult mõned tähelepanekud veel: paljudes köögikappides kiratseb hallitanud sööginõusid, toidujäätmeid

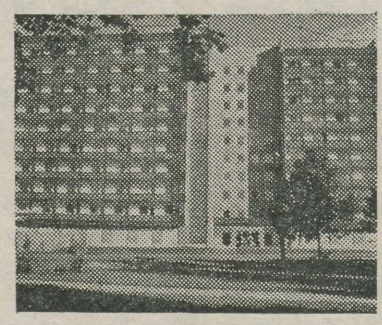

(düsenteeria!), prügišahtide ümbrused kirendavad. Masendav olukord valitseb sanitaarsõlmedes: seinad kraanikausside ja duššide ümber on kaetud juba teab mis ajast tekkinud musta limaga. Aitab! Mis saab edasi, seda teavad nõukogu esimees Ürjo Eskel, komandant Aleksander Sults ja kõik need Bioloogia-Geograafia-, Kehakultuuri- ja Õigusteaduskonna üliõpilased, kellel ühiselamu nr. 6 peavarju pakub. Võib-olla on põhiprobleemiks see, et majas puudub ühtne võim, millest johtub tegevuse koordineerimatus ja moonaklik suhtumine: see on teise teaduskonna korrus, see meisse ei puutu? Siis võiksid teaduskonna komsomolisekretärid sekkuda ja kui needki ei suuda, prodekaanid. «Vana torni» allakäik ei saa enam igatahes kaua kesta, sest põhi juba paistab.

Lõigu lõpetuseks aga veel üks selle maja elanikke huvitav küsimus: millistel motiividel on sm. A. Sults lasknud kümnendal korrusel oleva ruumi võretada ja selle tehniliseks nimetanud, samal ajal kui ühiselamus puudub keskne puhketuba, milleks nõukogu nimetatud ruumi kavatses sisustada.

Leningradi mnt. 27

olevas ühiselamus ei oota meid ees sugugi rõõmustavam vaatepilt. Ka siin leiavad reidis osalejad õppetubades lillevaasides paksult suitsukonisid, tubades ja köökides lohakust, puuduvaid trepikäsipuid; mitme korruse (kolmas ja kuues näiteks) sanitaarsõlmed annavad tunnistust, et sektsioonide elanikud pole omavahel suutnud kokku leppida koristamise korras. Nõukogu esimehel Jaan Pruulmannil (füüsika IV k.) ja komandandil Endla Jaanikesingil tasuks ühiselamu haldamises rohkem toetuda Füüsika-Keemia- ja Majandusteaduskonna dekanaatide ning teaduskondade ühiskondlike organisatsioonide juhtidele. «Uuel tornil» ei sobi oma vanust arvestades teiste sabas sörkida.

Leningradi mnt. 89

elavad tulevased arstid, kelle jaoks puhtusest lugupidamine peaks olema eetiliseks tõeks. Viienda korruse B-sektori köök seda küll ei kinnita, samuti külastatud toad 522 ja 541. Troostitu tundega vaatame ka ülemajutusest tekkinud «pelgupaiku» keldris, millest novembris loodetakse siiski vabaneda.

Ühiselamut nr. 5 (nõukogu esimees Rein Kermes, komandant Hilja Reimann) loetakse sisekorra poolest kõige eeskujulikumaks. Ja see algab tõesti juba valvelauast: kaks aastat kehtib jäljendamist vääriv süsteem, et kella 18—23 abistab valvet üks noormees. Külaliste raamatki näitab, et registreerunuid kella 15.30—21 oli 55 (vrd.: «Uue torni» külaliste raamatu järgi oli neil õhtu jooksul vaid 3 külastajat (!)).

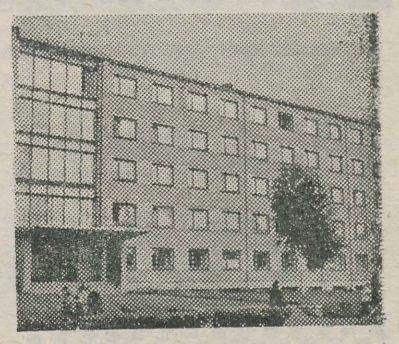

Rein KERMES: «Meil on nii, et ühele hoiatusele järgneb väljaviskamine. Ühe esmakursuslasega juhtuski juba nii. Üldse näib, et nood lubavad endale liiga palju ja kukuvad siis peopidamistega vahele. Kuid suuremad hädad on majanduslikku laadi: viiendal korrusel pole selle maja käikulaskmisest peale remonti tehtud. Toas nr. 544 sajavad vihm ja lumi vabalt sisse. Nüüd on lootus, et elanikud ise remondivad ja ülikool tasub kulud. Valmis tsiviilkaitse klass, kartulihoidlast tuleb lauamängude ruum, praegusest avariipinnast peaks tulevikus saama klubi. Pealehakkamist jätkub, oleks vaid vahendeid.»

Pealehakkamise parim näide on tuba 208 (Aare Mehik, Jüri Rannas, Peeter Bakhoff ja Andres Kukner). Ühest toast on need poisid teinud kolm üksteisest sõltumata sektsiooni: esiku, õppe- ja lugemisnurga, magala — kõik oma käte ja materjalidega. Ka nii võidakse ühiselamus elada, kui evitakse kodutunnet, austust enda ja teise inimese vastu.

Järgmise kontrollreidi aeg on juba teada.

REIN VEIDEMANN

Pedagoog peab ajast ees olema

Käesoleva artikli autor on ENDEL PEETS, ÜKTU Büroo lepinguliste tööde vanemteadur. Kõrgema kooli pedagoogikaga on ta tegelnud 1965. aastast (peamiselt õpetamise tehnilised vahendid). Hiljem on tegevus avardunud õpilaste ja üliõpilaste võimete uurimisele. Ka on ta tegev VÕTI poolt korraldatavail õpetajate uurimistöö metoodika kursustel.

Eelolevast viisaastakust saab kvaliteedi viisaastak. Haridussüsteemis tehtava töö kvaliteet on väga mahukas mõiste. Ta haarab ka moraaliprobleemide valdkonna, õpilaste ja üliõpilaste poliitilise teadlikkuse ja aktiivsuse, distsipliini, vastastikuse nõudlikkuse ja abistamise töös, millest lõppkokkuvõttes sõltubki õppurite ideeline ja kõlbeline kujunemine. Teadmiste kvaliteedi tõstmine sõltub oluliselt õpetamise, kommunistliku kasvatamise ja noore isiksuse igakülgse arendamise ühtsusest. Teatavasti on KASVATUS isiksuse omaduste arendamine soovitud suunas. Kasvatamise aluseks on õppurite tunnetustegevuse stimuleerimine, õppimisaktiivsuse ja -iseseisvuse arendamine, oma osa etendavad ka oskuste ja vilumuste kujundamine teadmiste kinnistamisel.

Tänane esimese kursuse üliõpilane on 4—7 aasta pärast kõrgema haridusega spetsialist, seejärel kogub ta aga praktilisi teadmisi ettevõttes (asutuses, koolis) ja saab täisväärtuslikuks (rea) töötajaks umbes 4—5 aasta pärast. Kaaluka sõna ütlejaks oma erialal kujuneb seega tänane esimese kursuse üliõpilane ca 20—25 aasta pärast, s. o. aastaks 2000 või hiljemgi. Nii on kõrgema kooli pedagoogide töö suunatud tulevikku.

Keskkooliõpetajad peaksid aga suutma «vaadata» veelgi kaugemale. See võib tunduda küll harjumatu, ent kuidagi ei saa nõus olla paljude uurijatega, kes väidavad, et parema pedagoogilise ja psühholoogilise ettevalmistusega noored spetsialistid tuleb suunata tööle keskkooli vanematesse klassidesse. See põhjustabki pideva «lappamise»: et algklasside õpetajate seas on seni veel kõige vähem kõrgema haridusega inimesi, siis keskastme õpetajad püüavad oma töö puudujääke nende kaela veeretada, samuti nagu kõrgkooli õppejõud kiruvad keskkooliõpetajaid, kes ei suuda õpilasi kõrgkoolile vajalikul tasemel ette valmistada. Niisugune «praagi» parandamine ei võimaldagi mõelda kasvatustöö edasisele perspektiivile. Ilmselt sellest tulenebki, et ülikooli astub üha rohkem inimesi, kellel puuduvad tööharjumused. Teoreetilis-abstraktne õpetamine on kujunemas koolis valdavaks, tõeline töökasvatus on aga jäänud tagaplaanile.

Tulevikuõpetaja kvalifikatsioon peab kasvama just pedagoogika ja psühholoogia alal, eriti oluline on see algklasside õpetajatel.

Keskkoolipedagoogika on astumas uude ajajärku, milles üha suurem osa on õpilaste ühiskondlikult kasulikul tööl, töökasvatusel. Kaasaegne kodu (keskküte, soe ja külm vesi, prügišahtid jne.) ei võimalda vanematel lastele jõukohast tööd leida, ka on vanemate tööhõive suur, mistõttu kodus polegi kedagi, kes last suunaks ja kasvataks. Seega kasvatuse ja just töökasvatuse põhiraskus langeb edaspidi veelgi enam koolile.

Siit ka meie ülesanded tulevikuõpetaja kujundamiseks, kellest sõltub meie haridussüsteemi edasine areng.

Ministri käskkiri

Eesti NSV Kõrg- ja Keskeriharduse Ministeerium autasustas oma aukirjaga kauaaegse kohusetundliku töö eest esimese osakonna juhatajat VALEERIA NÄKSI ja tubli töö eest EÜE-s Lõuna-Eesti piirkonna komissari, filosoofiakateedri stažööri IGOR GRÄZINIT.

Rektor õnnitleb

eriõpetuse kateedri õppemeistrit DMITRI KORJABKINIT 60. sünnipäeva puhul, kaubanduse laboratooriumi vanemteadur ILMA KALMU ja sportmängude kateedri laboranti VAIKE KURGE 50. sünnipäeva puhul ning avaldab tänu eeskujuliku töö eest.

TEADUSLIKE TÖÖDE JOONE-ALUSED

Nii nad alustavad publikatsioone

1. Kõigile on teada, et ... (tegelikult nad ei tunne isegi originaalartiklit).

2. Teema on suure teoreetilise ja praktilise tähtsusega ... (ei huvita kedagi).

3. Sest et nendele küsimustele pole veel vastust leitud ... (nemad pole katsetki teinud, aga mõtlesid, et avaldavad vähemalt ühe publikatsiooni selle teema kohta).

See tekst on nende katsekirjelduses

1. Valisime W-Pb-süsteemi kui kõige sobivama, et tõestada oodatud väärtusi ... (meie laborandil vedeles just natuke W ja Pb sahtlites, mida ta kokku segas).

2. Suure puhtusega ... väga suure puhtusega ... ekstreemse puhtusega ... superpuhas ... spektroskoopilise puhtusega ... (neil pole aimugi koostisest, ainult tehase tootmistõendi koopia, aga seegi pole kindel, et antud aine kohta).

3. Katsed viisime läbi erilise ettevaatlikkusega ... (katse tulemused märgiti hoolikalt laborandi võileivapaberile üles).

4. Katsete seeriast valisime kolm tüüpilist tulemust põhjaliku uurimise eesmärgil ... (kõik ülejäänud tulemused olid mõistetamatud).

Nii nad seletavad tulemusi

1. Esitame tüüpilised tulemused ... (toovad kõige paremad tulemused).

2. Tulemuste hajumise võib jätta arvestamata ... (tegid üheainsa katse).

3. Olgugi et reproduktsiooni ajal mõned motiivid kadusid, on originaalist täiesti selge, et ... (originaalist oli absoluutselt võimatu midagi kindlaks teha).

4. Tulemuste kokkulangemine oodatud tulemustega: väga hea ... (tegelikult rahuldav); rahuldav ... (küllaltki vilets); vastuvõetav ... (kui tulemusi vaatame kinniste silmadega); nii nagu seda analüüside jooksul kasutatud lähenemise põhjal võis oodata ... (katastroofiline!).

5. Tulemused esitame hiljem ... (seni nuhitakse läbi veel paar kohta).

6. Kõige tõenäolisemad tulemused varasematel katsetel sai Richard Eisenmayer ... (pole midagi imestada, sest ta on artikli autori õpilane).

7. Tulemused langevad täielikult kokku vastavate rahvusvahelises erialakirjanduses tehtud andmetega ... (õnneks viitasid nad Argentiina ja Albaania arktikli kõrval veel ühele 1926. a. Inglise artiklile).

8. Tulemuste põhjal on iseendast mõistetav, et ... (et hiigellollus oli raisata raha ja energiat sellele katseseeriale).

9. Tulemused kinnitavad väga hästi meie varasemaid arvamusi ... (mille peale isegi juba II kursuse tudengid hürnsid).

10. Tulemused on ka rahvusvahelises ulatuses uued ... (nii kindlustavad nad pääsemise Londoni konverentsile).

11. Katsed andsid ootamatu tulemuse ... (tegelikult ei oodanud nad nendest katsetest mitte midagi).

12. Tulemused on kateedrijuhataja professori viimaste tulemustega täielikus kooskõlas ... (ta pidi tulemusi kokkulangemiseks vägistama, sest muidu poleks ta saanud artiklit avaldada).

Tulemuste hindamine

1. Arvatakse, et ... nüüd on arvamus, et ... (tema, idioot, arvab, et ...).

2. Üldtunnustatud arvamus on, et ... (on ka mõni teine tobe kujukes arvab, et ...).

3. Selge, et edaspidi on vaja teha palju tööd nähtuse tundmaõppimiseks ... (see on fix, et momendil ei saa nad isegi aru).

4. Kahjuks nende efektide vaatluse alla võtmisel ei ole me veel kvantitatiivset teooriat püstitanud ... (see on nende artikli ainus positiivne külg).

5. Tulemuste hajumise analüüs on ühe järgmise artikli teemaks ... (seni oleme sunnitud ära õppima hajumisteooria).

6. Tulemused üllatasid isegi meid ... (ja kuidas veel neid, kes jagavad midagi sellest teemast!).

7. Võib loota, et see töö inspireerib sarnasel teemal artiklite kirjutamist ... (aga miks?).

Tänuavaldused

1. Oleme tänulikud Barbabás Kovácsile katsetest osavõtmise eest ja Almos Szabóle väärtuslike nõuannete eest ... (Kovács tegi katseid ja Szabó analüüsis tulemusi).

2. Palju aitasid Baumensingert, Washingtoni professori kaks aastat varem antud isiklikud nõuanded ... (ehk saadab ta jälle ühe lennupileti täravusele konverentsile); samuti Ivan Jefimovitši, Moskva professori vastavad erialased artiklid ... (kindel, mis kindel ja nii pole ka Baumensinger eriti silmatorkav).

3. Tänan südamlikult kõiki kateedri töötajaid abi eest ... (s ... n kõigile pähe, põhiline on see, et värske publikatsioon sai valmis!).

Budapesti Tehnikaülikooli huumoriaastaraamatust «Vicinális dugóhúzó» 1974,

IMRE HEGEDÜS

dixi

MART KADASTIK

Ühe üliõpilase elulugu

Sünnitusmajas tegime kõik häält. Ka koolipoisina ei mõelnud me pikalt ette, kui midagi öelda tahtsime. Ülikoolis seevastu hakkab meie käitumist mõjutama «taktika». Ühiskondlik-poliitilise praktika arvestusraamatusse kirjutame ettenägelikult ka need referaadid, millest me peale pealkirja kuulnudki pole. Kui õppejõule tuuakse allkirjastamiseks hunnik arvestusraamatuid, on ju surmkindel, et ta ei jaksa kirjapandut tegelikkusega võrrelda. Professorite, kursusekaaslaste ja komsomolijuhtidega suheldes on meie käitumine ootuspärane: kellega on kasulik tutvust sobitada, kellega koos on meeldiv end rahvale näidata — nende inimeste vastu oleme aupaklikud, soliidsed ja lugupidavad. Niiviisi jätame endast üsna sümpaatse mulje. Kõigi ülejäänutega suhtleme külmalt, ükskõikselt, ehkki mitte häbematult. Kui mõni s e l l i n e tuleb meiega vestlema, otsivad meie silmad vargsi võimalust tüütust ja kasutust jutukaaslasest vabanemiseks.

Ka sinu silmad otsivad neil puhkudel pääsemisvõimalust. Ent sellest ei saa veel midagi järeldada. Sulle meelepärases seltskonnas oled sa lõbus, vaimukas, pilgutad tüdrukutele silma, ei ütle ära väikesest napsist. Sa õpid viitele, oled andekas, energiline, ka sinu väline kuju süvendab autoriteetsust ja esinduslikkust. Kõigest võib märgata, et sa astud kindlalt kahel jalal maapinnal.

Ja siis toimub sinu elus järsk hüpe, mis on ometi kõige eelneva loogiline jätk: sinust saab komsomolijuht. Sa oled noor, veendumustega, vaimustud oma uuest positsioonist. Sa tead, mida sinu eelkäijad pole suutnud teha, ja sinu eneseuhkus kordab masinlikult: «Mina suudan!» Kuigi mulle tundub, et neilgi hetkil teenib sinu entusiasm vaid ühte eesmärki — enese maksmapanemist. Et aga vahendid eesmärgi saavutamiseks vastavad sinu juhtiva organisatsiooni liikmete huvidele, oled sa igati õigel teel ja õige asja eest väljas. Koos enese näitamisega soovid sa näidata ka komsomoli olemasolu ja jõudu, püüad noortest eemale peletada passiivsuse ja endassetõmbumise meeleolud, tahad tõsta komsomoli autoriteeti, mõjutada ühiskondlikku arvamust... Sulle on pikemata selge, et ilma konkreetsete tegude ja üritusteta, üksnes loosungite kaudu ei saavuta sa midagi. Sa mõistad, et komsomoliorganisatsioon ei tohi tegelda üksnes omaenese eksisteerimisega seotud probleemidega — dokumentatsiooni, kroonika, aruannete jms. Kuidas siduda komsomolitööd elu tegelikkusega?

Sa valmistad hoolikalt ette suurejoonelist ja pidulikku üliõpilasüritust, kuid selle korraldamine ei jõua paberilt kaugemale. On karta, et teatud kontingendil, kes võib üritusega liituda, puuduvad kriteeriumid oma käitumise hindamiseks, sotsiaalne mõtlemisvõime ja vastutustunne. Kas on mõtet riskida? Kes vastutab, kui midagi juhtub? «Kellele neid ebameeldivusi nii kangesti vaja on?» arutled sa tagantjärele.

Tõepoolest, lihtsam on kõik sinnapaika jätta. Kuid me ei esita endale küsimust, miks peab 99 protsenti, kes ilmselt omab sotsiaalset mõtlemisvõimet, üheainsa protsendi pärast ilma jääma toredast üritusest? Kas me siiski ei suudaks kõigi jõudude ühendamise korral jagu saada sellest ühest protsendist? Me ei arvesta, et kergema tee valimise tagajärjel langeb mitte ainult juhi, vaid kogu organisatsiooni prestiiž. Mitte enam ühe, vaid 99 protsendi silmis. Ja senikaua, kuni me aina irdume massidest, võttes sellega ise endilt võimaluse neid kasvatada ja mõjustada, kuni me ei oska üliõpilaste sisemist impulssi vajalikult suunata, kuni realiikme side juhtkonnaga piirdub vaid liikmemaksu tasumisega ja rohkem sundkorras konverentsidest ja koosolekutest osavõtuga — senikaua on raske kindel olla, kas midagi sellist, mis meile pleki külge jätab, juhtub või ei juhtu.

Sa oled juht, kuid sa ei saavuta ei loodetud võimu ega autoriteeti. Tudengid isegi ei tunne sind. See riivab sinu auahnust, valmistab sulle ränga pettumuse. Nii ränga, et sa peagi loobud sisulisest komsomolitööst, loobud võitlusest, millest sina kui juht ei tohiks kunagi, küür seljas, mööda hiilida. Sul ei ole enam taotlusi, sulle ei ole endalegi selge, mida sa õieti tegema peaksid. Samal ajal sa aga tajud, et oled tähtsamal kohal ühiskonnas kui enamik sinu eakaaslasi. Seepärast muutub sulle vastikuks igasugune familiaarne lähenemine sinu endiste sõprade poolt, sinust kui sõbramehest ja sõbrast saab ametiisik. Ei, on siiski tuttavaid, keda sa arvestad, kellel on potentsiaali tulevikus sinust mööduda. Neid, nagu ka iseennast ja oma sugulasi, kostitad sa igal soodsal võimalusel näiteks tuusikuga välismaale... Üha sagedamini jätad sinagi sõna sekka ütlemata seal, kus see sinu täpsete kalkulatsioonide järgi pole sulle eriti kasulik. Sinu ees seisab vaid üks probleem: kuidas kindlustada oma positsiooni? Kõik muu johtub sellest.

Nüüd asud sa N. asutuse eesotsas. Oled kindlasti väljapaistev teadlane või insener või pedagoog, aga võib-olla ka suurepärane arst, nii taganõutav, et võid südametunnistuspiinadeta vastata patsiendile, kes asjatult üritab sinu vastuvõtule vaid kümnerublase rahatähega pääseda: «Leivaraha teenin ma ka ise...» Sul tekib arvamus, et ainult sinul on õigus — sa oled ju juhtiv töötaja. Sa ei näe ise ega luba ka kolleegidel näha puudusi asutuse töös. Sa kõneled vaimustusega noorsoost, õhutad nende kavatsusi. Kuid sõnad on nagu puurist väljapääsenud linnukesed, kes ei pöördu enam kunagi tagasi... Kui on tarvis dokumendile jäädvustada koos allkirjaga sõna «toetan», kohkud sa alati. Sest äkki midagi juhtub? Ja kes siis vastutab?

Siiski peame möönma: sa oled hea perekonnaisa. Vaatad televiisorist jalgpalli, räägid anekdoote, pühapäeviti viid perekonna loodusse. Asutuse «Volgaga» küll. Koduses õhkkonnas avaldad tihti rahulolematust, kui poes ei ole vajaminevat kaupa, kui otse su akna alla kaevatakse pärast asfaltkõnnitee lõhkumist kanalisatsioonikraav ega tehta hiljem teed korda. «Ehkki kordategemine peaks olema,» lausud sa vaikselt oma abikaasale, «täiesti konkreetsete ettevõtete ja isikute töö.» Avalikkuse ees taandad sa aga miskipärast ka kõige lihtsamad, puhtisikuliselt tingitud probleemid globaalseteks, üldisteks, objektiivseteks, räägid meie maa ees seisvatest tohututest ülesannetest jne. jne. Sa unustad, et elu koosneb märkamatusest subjektiivsetest teguritest, tuhandetest seostest. Kui just sina oleksid õigel ajal (võibolla juba komsomolikoosolekul?) söandanud oma arvamuse esitada, oma seisukohta kaitsta ja tõestada, kui sa kohe pärast esimest lüüasaamist poleks võitlusest loobunud — küllap siis oleks nii mõnigi valuline probleem juba lahendatud.

SINA ja sinu elulugu on üks võimalikke abstraktsioone, väljamõeldisi. Kuid elu ise ei ole väljamõeldis, mingite objektiivsete nähtuste ebamäärane kogum. Väljapoole konkreetsust, subjektiivset ei saa seada põhimõttelagedust, isiklike huvide sotsialistliku ühiskonna huvidest kõrgemale asetamist, ühiskonna arengut pidurdavat ja kõike inimsust eitavat eksistentsi.

Ühe üliõpilase elulugu jäägu vaid ÜHE üliõpilase elulooks.

5 küsimust ja 7 vastajat

Vastavad esmakursuslased.

1. **Miks valisid just selle eriala, mida praegu õpid?**
2. **Mil määral vastab ülikool sinu varasemale ettekujutusele?**
3. **Kuidas oled rahul ülikooli õppevormiga?**
4. **Milline päev või hetk sinu üliõpilaselust on kõige rohkem meelde jäänud?**
5. **Kas oled jõudnud juba milleski pettuda?**

RAIMU HANSON. Filoloogiateaduskond.

1. See on küll ainus eriala, kus mu hobi ja eeldused ühte langevad.
2. Täpselt.
3. Olen harjunud, minu hinnang on «rahuldav».
4. Vaheaeg NLKP ajaloo loengu vahel, sest see oli minu esimene loeng üldse.
5. Paljudes üliõpilastes.

REET KÄÄRD, Arstiteaduskond.

1. Arsti elukutse köidab mind. Mõningal määral mõjutas ka see, et ei olnud sisseastumiseksamit matemaatikas.
2. Kujutlesin ülikooli liialt sarnasena keskkooliga.
3. Üldiselt meeldib. Tundub aga, et enne eksameid, arvestusi ja kontrolltöid läheb raskeks.
4. Esimene hetk anatoomikumis. Olin isegi loengule hilinenud, kuid anatoomikumist läbiminekut takistas suur hirm. Hiljem nägin nädal aega unes ainult laipu.

ARVO KÄÄRD, Füüsika-Keemiateaduskond.

1. Keskkoolis hakkasin fakultatiivselt keemiat õppima, olin eriklassis. Huvi keemia vastu süvenes, nii tuli ka otsus keemiat edasi õppida.
2. Umbes sellisena ma ülikooli ette kujutasingi.
3. Siis saab hakkama, kui ei teki võlgnevust. Materjali kinnistamine jääb mõnevõrra kesiseks, seetõttu on kodus väga palju tööd.
4. Esimene kursuseõhtu, sest olime esmakordselt koos väljaspool loenguid ja õppetööd.
5. Kui olen üldse milleski pettunud, siis ainult oma teadmistes. Arvasin nad olevat palju põhjalikumad. Tuleb vaeva näha, eriti just saksa keelega.

RIINA ILISSON, Bioloogia-Geograafiateaduskond.

1. Keskkoolis võtsin osa bioloogia olümpiaadidest, mõjutas ka isa, kes võttis mind kaasa looduseuurijate kokkutulekutele. Elan ise maal, olen kogu aeg loodusega kokku puutunud ning teda hindama õppinud.
2. Üldine ettekujutus kõrgkoolist oli olemas, sest vend õpib EPA-s. Seega olin üliõpilaseluks «vaimselt» ette valmistatud.
3. Algul tundub olevat raskevõitu, sest ülikoolis õppimine nõuab eelkõige tahtejõudu. Eriti meeldivad mulle praktikumid.
4. Õhtu koos vanemate kursuste üliõpilastega, sest selle õhtu korraldus oli meie jaoks uudne ja omapärane.
5. Ebameeldiv on õhtupoolne õppetöö, sest vaba aega on vähe. Algul jäi internaadis kodususest puudu, kuid hakkan siiski harjuma.

TIIT KULLERKUPP, Õigusteaduskond.

1. Vist sellepärast, et juriidiline haridus aitab mul kõige paremini orienteeruda ümbritsevates suhetes ja protsessides. Ka ühiskond tunneb juristide järele suurt puudust.
2. Suurem osa ettekujutusi osutus tõeseks. Üllatusega näen aga ülikoolis mõningaid keskkoolile omaseid jooni.
3. Lõplikku hinnangut ma ei saa veel anda, ei tea ju, milliseid tulemusi üldse saavutame sellise õppevormiga.
4. Kõige rohkem on meelde jäänud TRÜ kammerkoori laululaagri lõppakord peahoone sammaste all. Hallil ja vihmasel sügispäeval kõlas nooruslik «Gaudeamus», mis vähemalt minule kui noorele lauljale jättis sügava mulje.
5. Ei. Siiski, õpikuid on vähe.

ANU TOOMAS, Majandusteaduskond.

1. Kaua aega olin võrdselt huvitatud nii reaal- kui humanitaarainetest. Lõppklassis oli mul kindlaks kujunenud veendumus, et minust peab saama filoloog. Kevadel tulin TRÜ-sse Majandusteaduskonna erialapäevale, sedagi pooljuhuslikult. Otsustasin majandusküberneetika kasuks ja praegu olen valikuga väga rahul.
2. Täielikult.
3. Minu arvates on ülikoolis jäetud parajal määral tegutsemis- ja mõtlemisvabadust igaühele.

AIVAR LUHAORG, Matemaatikateaduskond.

1. Matemaatika tundus mulle lihtsana ja meeldis oma konkreetsuse ja selgusega.
3. Õppevorm meeldib, sest see arendab iseseisvust. Eriti meeldivad seminarid: seal saab kõik probleemid põhjalikult läbi arutada.
4. Esmakursuslaste ball. Tore oli kammerkoori ja rütmoplastikute esinemine. Sügava elamuse jättis «Gaudeamus».
5. Algul oli internaadis väga külm, varasemad toaelanikud viisid riiulid toast ära.

VELVE LEPIKOV

Avalik vastus etenduse
«Mõelge, ärge unustage!» asjus

Sinu kiri tegi mulle rõõmu, vaatamata kriitikale. Usun, see tuli siirast ja ausast murest. Ka kevadist etendust saatis kõmu, oli vastakaid arvamusi, arusaamatusi ja õlakehitusi. Püüan selgitada meie eesmärke.

Kõigepealt purustada maskid, mida kanname elus, ja vabastada end igapäevase elu köidikutest. See on puhtuse ja siiruse taotlus, vaba igasugusest teatraalsusest. Mängija tegevus põhineb isiklikul hingematerjalil. Asja tuum on KOHTUMISES. Siira eneseavalduse kaudu astub inimene kontakti iseendaga. See ei tähenda enesekontrolli kaotust. Vastupidi — säilib sisemine distsipliin, rütmitunne, mis ei ahelda näitleja mängu. Näitleja kohtumisest iseendaga algabki meie teater.

Inimeste vahel tekib mingi säde, nad suudavad kunstliku suunamiseta üks ühega mängida, laulda, tantsida. Tekib improvisatsioon, tegelikult mäng (mitte näitlemine). Oleme tõesti peaaegu suutnud saavutada hingelise ühtsuse, mille tulemusena etenduse jooksul kohati mäng ka sündis. On kahju, kui seda nõnda ei käsitanud publik. Leib pole ainult see, mida saab hammustada!

Olen õnnelik, et trupp seda teed praegu käia suudab.

Ütlesid, et palju jäi arusaamatuks. Mis puutub vormi, siis selle tingis ju sisu, kui osa kavatsusi jäi teostamata, siis küll tehnilise vilumatuse (keha + hääl) pärast.

Tekst oli antud etenduses kohati ainult fooniks, ka edaspidi püüame asendada teksti liikumise, hääle ja niisuguste kujunditega, mis väldiksid tekstis öeldu põhjendamist, väljendaksid vaid mängija assotsiatsioone teiste vahenditega. Liiatigi näen laulu ja tantsu suuremate võimalusena eneseavaldamisel.

Antud etendus oli tõesti esimene samm — loomulikult pole ma rahul. Kahju, kui kohati vaid vormi tähele pandi, ignoreerides seda, mida öelda soovisime. Kahju, kui see meil ei õnnestunud.

Näiliselt tarkadena püütakse kõiki kunstinähtusi liigitada, määrata kuuluvus mingisse stiili, analüüsida vormi, unustades enamasti peamise — kõigepealt lubada pakutav oma südamesse. «Kunsti alal ei tohiks liiga palju arutada. Kunst ei ole allikas teadusele, vaid on kogemus, mille läbielamise me enda peale võtame, avame end teistele, asetame end teistega vastamisi, et iseennast mõista» (J. Grotowski).

Mis puutub aususse kunstis, siis selleta ei usuks trupp mind ega mina teda. Siit algab KOHTUMINE.

NB! Üks nõuanne: ära otsi teatrist filmilikke stseene, nad ei pruugi olla sellepärast head, et on filmilikud.

Teater elab, sünnib vaataja silmaali. Ta võib muutuda kõigi juuresolijate kaasamängimiseks, kõigi, kes vajavad teatrit, lähevad sinna lootuses midagi leida. Lõpetan sõnadega filmist «Preemia»: ...peame ebanormaalset normaalseks, põhjendamatuid nähtusi põhjendatuiks!

Mõelge, ärge unustage!

TIIT LUTS

seda pilti vaadates

Teksti toon ära meie lehe järgmise numbri ilmumise ajaks.

O. Pääsuke

3 kuud Tuvas

Grupi geoloogia IV k. üliõpilaste meenutusi praktikast, Mihkel Merimaa fotod.

KÕZÕL

Õhtuhämaruses laotus lennukitiibade all korrapäratu majade kogum. See meenutas suurt küla. Poolkõrbeline ümbrus. Paljad mäed, puid ei näe kusagil. Troostitu, võrreldes lopsaka Todža rajooniga, kust olime äsja üle lennanud. Oleme saabumas Kõzõli — Tuva ANSV pealinna. Selle punktiga maailmakaardil, mis mõnede allikate järgi peab end pretensioonikalt Aasia keskpunktiks, olid seotud meie selle suve paljud minekud ja tulekud.

Lennuväli oli suur ja tühi, ehitatud tulevikku silmas pidades. Linn asub natuke eemal. Kuuldu põhjal suhtusime linna eelarvamusega ja selgus, et mitte asjata. Inimesi liikus tänavatel vähe. Huvitaval kombel ei teadnud keegi meile teed juhatada. Või ei vaevunud. Või ei julgenud. Meid uuriti kartlikult, selgitades, et õhtuti olevat siin tänavatel ohtlik liikuda.

Hommikul läksime kiirel sammul Aasia keskpunkti tähistava obeliski poole. Harjumatu mõelda, et selle juures on käinud peaaegu kõik viimaste aastate Tartu geograafiaosakonna kolmandate kursuste tudengid. Ikkagi 6000 km kodust.

Kõzõl on väike linn. Nagu Tartu. Aga hoopis erinev. Siin on kõrvuti vana ja uus. Vana lösutab sageli silmatorkavalt päris linna keskel upakilevajunud hüttide näol. Äärelinn jätab päris masendava mulje.

Toomas Puurmann

Kõikjal tolm. Kui vaadata maju ja nende ümbrust, meenub loetu, et siinkandis asuti majadesse elama alles meie sajandi kolmekümnendatel aastatel.

Linn asub Suure ja Väikese Jenissei ühinemiskohal, 600 m kõrgusel merepinnast. Ümbrus on hall, juuni alguses on kõik juba kõrbenud. Suvel on linnas tolmutormid. Muidu nagu linn ikka: tänavad, autod, kauplused, kaks restorani ...

Oli 2. juuni. Järgmisel päeval sõitsime ära terveks suveks Sajaanidesse. Jäime kolmekesi ühte. See oli hea.

TÖÖ

Meist peavad saama geoloogid

Mihkel Merimaa

ja meid on sageli kadestatud, sest tavaliselt nähakse geoloogi elus ainult romantilist külge. «Saate palju käia,» räägivad teised. Saame küll. Saame nii palju käia, et jalad ei taha järgmisel päeval hästi liikudagi. Kogu geoloogi töö raskus taandubki sageli inimese füüsilistele omadustele, jõule ja vastupidavusele. Me otsisime sellest füüsilist pinget ja me saime seda. Mul on väga hästi meeles, kui meie määramise päeval vastas Arvo küsimusele, kuhu soovite, kaugemale tsivilisatsioonist ja kõrgemale mägedesse. Rasketes tingimustes oskad paremini hinnata sooja telgi ja toidu mõnusid. Pole midagi öndsamat, kui tul-

Arvo Raudsepp

la 20-kilomeetriselt «jalutuskäigult» mägedes raske seljakotiga läbimärjana lakkamatus vihmasajus ja astuda puruväsinuna juba mõnusalt hubasesse ja kuiva telki, mille varem marsruudilt naasnud sõber on soojaks kütnud.

Nagu eespool öeldud, kujutatakse geoloogi tööd sageli ülimalt romantilise ja rutiinivaba ettevõtmisena. Kitarrist lahutamatud lõbusad poisid muudkui löövad vasaraga ja avastavad suuri maardlaid. Meie ei leidnud suve jooksul mitte midagi, kõige väiksematki maardlat, ka mitte uut maagiilmingut. Aga sellegipoolest tegime tõsist tööd. Me lihtsalt käisime läbi kogu perspektiivse maa-ala, kattes selle hoolikalt kaartidel marsruutide ja maastikul jalajälgede tiheda võrguga.

Vahel tuli tegelda peaaegu alpinismiga. Mägimatkadel ei lastaks keskpärase ettevalmistusega turiste ilma julgestuseta sellistele marsruutidele, mis meil olid töömarsruudiks. Oleme mägimatkal käinud ja teame seda. Geoloogilistel töödel planeeritakse marsruudid ennem ja tavaliselt ei loobuta varemkavandatust, lihtsalt nenditakse, et jälle tuleb alpinist olla.

Me saime palju käia ja palju ronida. Ronisime tuulemurrus, kaljudel, «bogulnikus», ületasime mägijõgesid, - ikka lahutamatud radiomeetrist ja seljakotist. Saime hea füüsilise karastuse.

Vahel oli raske küll. Teame nüüd, mida tähendab normeerimata tööpäev. Sageli oli selle pikkus 12—14 tundi, mis polnud aga sugugi tappev, sest tavaliselt järgnes säärasele päevale puhkepäev, kameraaltööde päev (mis meile, tudengitele, oli tegelikult samuti puhkuseks), või jõudis kätte koka järjekord.

Tore töösuvi oli. Lahkusime 27. augustil. Meil olid juba ammu meeles mõlkunud hullumeelsed plaanid, nagu arvasid ilmselt meie suvised seltsimehed, meie ülemused. Aga meid ei püütudki takistada, sest meid hinnati. Vastupidi, nad olid nõus andma meie käsutusse isegi helikopteri. Meil polnud aga aega oodata. Suvi oli lõppemas. Vinnasime oma neljakümnekilosed seljakotid rohke, kuid tarviliku rauakoluga selga ja hakkasime astuma. Meiega liitus salga ülem Pjotr Mihhailõtš (kodanikunimega Pjotr Mihhailovitš Zograf), kirglik kalamees, ja me lahkusime neist paigust võib-olla jäädavalt. Jenisseini jäi vaevalt 10 km.

(Järgneb)

To be, or not to be, that's the question

ehk tudengiks löömise õhtu võõrfiloloogidel.

J. Laane foto.

Rütmoplastika III

Seekordne õhtu on neljapäeval, 20. novembril, kell 20 noortemajas «Sõprus». Pileteid müüakse 17. nov. kl. 12—20 TRÜ klubi kantseleis. Noortemaja on tunduvalt suurem ja mugavam kui Tartu Rajooni Kultuurimaja, kus kevadel esineti. Nii et kohti peaks jätkuma kõigile soovijaile.

Programmi esimene pool on juba varasemast tuttav, teine pool tuleb esmaesitusele. Sissejuhatuse teeb Tallinna rühm, muusikaks J. S. Bachi sonaat tšellole ja klavessiinile, I osa — vivace. Siis Eduard Lalo Hispaania sümfoonia ja laval Tartu rühm.

Õhtu jätkub Imants Kalninši IV sümfooniaga, millest kõlab I osa — allegretto. Noore lätlase IV sümfoonia puhul on räägitud sensatsioonist, klassikalise sümfooniavormi ignoreerimisest, lihtsusest, siirusest ning ka estraadirütmidest ja -intonatsioonidest. Veel võiks muusikateost nimetada prohvetlikuks ja see on ehk olulisimgi. Tartu rütmoplastikarühm proovib anda edasi teemat eelkõige prohvetite ülesseadmisena kui ühe inimomadusena. Rühma liikumine ei taha olla mõtte ümberjutustus, vaid meeleolu looja. Meeleolu, mida tekitab helide prohvetlikkus ja see, mis on olnud enne seda muusikat, mida me võime teada, nagu ammu väljasurnud riikide olemasolu, ja ometi mitte teada.

Edasi koos «päris» prohvetitega, kelleks on kindlasti iga maailmanimega estraaditäht. Teda jumaldatakse sellepärast, et ta on olemas, küsimata endalt, miks? Ja põlatakse sellepärast, et ta olemas on, küsimata — miks õieti? Estraadilauljate suurest hulgast on valitud kaks: Louis Armstrong ja Nat King Cole. Liikumine nii Tartu kui Tallinna rühmalt. Ja sellega õhtu lõpebki. Kogu programmi on koostanud Reet Kudu.

K. TAMM

Informiini suure ringi küsimused

1. Milline Aimée Beekmani teos on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus saksa keeles?
2. Leidke üks raamat tehiskeelte kohta!
3. Leidke väljaande «Сборник трудов научно-исследовательского ин-та курортологии и физиотерапии» (Тбилиси) kohaviit TRÜ Teaduslikus Raamatukogus!
4. Missuguse kooli almanahh oli «Eos»; millal see ilmus ja kes oli toimetaja?
5. Millal trükiti ja millises tehnikas on teostatud kunstnik Silvi Väljali üks hilisematest postkaartidest lastele 8. märtsi teemadel?
6. Millal ja missugune väitekiri kaitsti TRÜ-s kunstikooli «Pallas» kohta?
7. Kes on Karl Talu?
8. Kust leida andmeid filmi «Весёлые ребята» kohta?
9. Mitu arheoloogia-alast eksperimenti organiseeriti NSVL TA Arheoloogia Instituudi poolt 1970. aastal?
10. Esimesed Gustav Ernesaksa iseseisvalt avaldatud teosed ilmusid 1933. a. Millised need olid?
11. Missuguse instituudi lühend on НИИВТ?
12. Kus elas Jean Marais 1974. a.?
13. Millisest NSVL raamatukogust võiksime leida Madriidis ilmuva ajakirja «Metal» 1972. a. numbrid?
14. Millises artiklis mainib Lenin reaktsioonilist mõisnike ajalehte «Vest»?

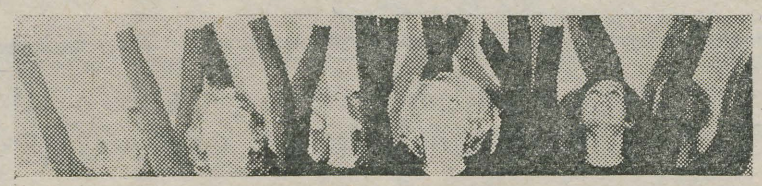

Tulge võistlema

28. novembril kell 18 toimub TRÜ Teaduslikus Raamatukogus INFORMIIN. Selle sõnaga on juba 10 aastat tähistatud võistlust teatmeteoste tundmises ja nende kasutamise oskuses. Võistlus toimub kolmeliikmeliste võistkondade vahel neljas voorus.

I voor: kirjanduse otsimine kataloogidest.
II voor: faktiliste andmete otsimine teatmeteostest.
III voor: õige vastuse leidmine neljast antud variandist.
IV voor: lahenduse esitamine antud probleemile ülikooli või raamatukogu elust.

Esimene ja teine voor vastatakse kirjalikult, kolmas ja neljas voor suuliselt. Iga kirjaliku vastuse puhul tuleb tingimata märkida allikas, kust andmed saadud. Seega pole võistlus mitte ainult omalaadne meelelahutus, vaid annab ka teadmisi ja kogemusi, milleta ei saa läbi teadusliku töö tegemisel.

Nii et üliõpilased, kes moodustavad informiinist osavõtuks teaduskonna, kursuse, rühma või ka segavõistkonna, on täiendanud oma ürituste plaani kasuliku ettevõttega!

Võistkonnad registreeritakse TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnas k. 8—17 tel. 321-41/285 või valvebibliograafi juures k. 12—20 kuni 26. novembrini. Erandjuhul võib registreeruda ka enne võistluse algust.

Kes tahab võistelda individuaalselt, võib lahendada nn. suure ringi ülesanded, mis avaldame alljärgnevalt. Vastused anda kirjalikult koos allika täpse äramärkimisega Teadusliku Raamatukogu üldlugemissaali 24. novembriks. Tulemused tehakse teatavaks võistkondade informiinil.

Nii suure ringi võitjat kui ka esikohale tulnud võistkonda premeeritakse komandeeringuga mõnele ÜTÜ konverentsile NSVL Euroopa osas võitjate eneste valikul, teisi raamatutega.

Konsultatsiooni võib saada valvebibliograafilt või bibliograafiaosakonnast eespool nimetatud kellaaegadel.

Ootame nii endisi kui uusi võistlejaid!

Julget pealehakkamist!

Andmetöötluse seminar

väljaspool Matemaatikateaduskonda töötavatele matemaatikutele toimub esmaspäeval, 17. novembril kl. 16—17.30 arvutuskeskuse auditooriumis 104. J. Traat tutvustab faktoranalüüsi meetodit ja uut programmi.

TOIMETAJA KT. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5962. MB-09783.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 45 Reedel, 21. novembril 1975 XXVII aastakäik

ÜLIÕPILASPÄEVADE JÄRELKAJA

Rein Rannap

Ülikooli aulas toimuvatel kontsertidel on alati isesugune õhkkond, muusikalisele elamusele kuidagi eriliselt aldis. Küünlavalgus. Kõik saalisviibijad on n.-ö. hingesugulased — tudengid, noored. Ja kõigil on ühine soov midagi uut läbi elada.

Muidugi võtab igaüks muusikat vastu omamoodi. Kes oskakski seletada, kuidas ta kuulab muusikat, mida mõtleb, mida tunneb!

Märkamatult läheneb Rein Rannapi 16. novembri kontsert lõpule, jõuab kõige meeldejäävamasse ossa, kus polnud enam interpreeti, vaid oli Looja algusest lõpuni. Improvisatsioon. Kunstniku kadestamisväärne võimalus end väljendada. Kuulad, lähed kaasa, vaimustud, kaotad enese helidesse, leiad enese helides. Tunned end kaasautorina, ja õigusega tunned, sest ka siin luuakse ja elatakse läbi ainult kord, just praegu, just niisuguses meeleolus, just nende inimeste ja ka sinu osavõtul. Luuakse või tekib, lihtsalt tuleb ühe inimese hingest tema käte ja klaveri kaudu. «See on täiesti ebaintellektuaalne protsess,» ütles hiljem Rein Rannap ise. Üks motiivike aitab kõik sulgeda mingisse kindlasse vormi, see tuleb algusest meelde jätta. Ülejäänu sünnib kõik hetkel, harjutamisel omandatud võtete abiga.

Eneseväljenduse võimalust pakuvad loomulikult ka juba üleskirjutatud teosed. Kontserdi kava oli, nagu R. Rannap kavalehelgi ütleb, hästi klassikaline: J. S. Bachi, W. A. Mozarti, L. van Beethoveni, lisapaladeks F. Chopini teosed. Kuid esitus, eriti Bachi puhul, läks klassikaliseks muutunud traditsioonidest eemale. Ja nagu interpreet ise ütles: «Miks mitte traditsioone rikkuda, kui neid nii palju on: plaadid, kogumikud, igal interpreedil oma käsitlus. Meil on see õigus, sest helilooja on jätnud noodi «tühjaks», ilma tempo ja dünaamika märkideta, niisiis — mingit vägivalda me tema kallal ei tarvita.»

Rein Rannap mängis Bachi romantilisemalt, mõtte- ja tundeküllasemalt, kui seda tavaliselt tehakse. Ta kord nautis kaunist akordi või arpedžot, kord trillerdas lausa sportliku lustiga, kord mõtiskles (seekord juba täiesti intellektuaalsetes) polüfoonilistes arendustes. Niisugune lähenemine, ilma fataalselt pealesuruva tempota ja klavessiinilikkust taotleva adünaamikata hajutas arvatavasti nii mõnelgi kuulajal arusaama Bachist kui ainult muusikalise ranguse ja korrapärasuse sümbolist.

Pärast kontserti R. Rannapiga vesteldes tundsime huvi, kuidas tõsise muusika interpreet ja helilooja, *rock*muusika looja ja esitaja jagab end nii erinevate kutsumuste vahel. Vastusest selgus, et Rein Rannap ei taha ka tulevikus ühestki neist loobuda. Helilooming tõsisema poole pealt jätkub. Ühe suurema töö, sonaadi viiulile ja klaverile, esitas ta hiljuti Tallinnas koos emaga (Ines Rannap on meie juhtivamaid viiuldajaid). Lööklaulude kirjutamine on rohkem meelelahutuseks.

Vaeslapse osas on praegu *rock*muusika, sest puudub klubi, kus saaks proovegi teha, rääkimata esinemisvõimalustest. «Kuid relvi ei ole ma veel maha pannud!»

Meie aulas on Rein Rannap esinenud varemgi, seekordne kontsert oli aga tema esimene soolokontsert siin. Filharmoonias ei pääsevat noored interpreedid üldse jutule. Publikut pole loota ka TPI-st, pealegi puudub seal sobiv saal. Meie aula ja üliõpilased on aga tihti olnud noorte interpreetide jaoks väljapääsuks saali- ja publikudefitsiidist. Loodetavasti kohtume Rein Rannapiga taas juba lähemas tulevikus.

T. POOLAK

Vana muusikat «Hortus Musicuselt» laupäeva õhtul ülikooli aulas.

Interklubi diskoõhtult

Reedel andsid «Apelsin» ja uue kohviku külalised Tartu üliõpilaspäevadele hoo sisse. Laupäevane kava EPA balli, «Hortus Musicuse» ja diskoõhtuga tegi peolise pilgu õige murelikuks — kuhu minna? mida valida? Klubi külgetõmbejõudu suurendas diskoteegi peremehe Olav Osoliniga liidu sõlminud interklubi ja tema külaline Ricardo Mateo.

Ricardo Mateo on peruulane, pärit maalt, mille nimetuse taga peale inkade, andide ja võib-olla ka riigipöörete meie jaoks suurt midagi polegi. Mateo hispaaniakeelsed hinnangud oma kodumaa tänapäevale pani Jüri Talvet eesti keelde, nii et igaüks Peruu poliitilisest elust ülevaate võis saada.

Ricardo Mateo on juba neli aastat meil elanud ja võib ka eesti keeli vestelda. Ta töötab praegu Toome raamatukogus, tõlgib eesti keelest hispaania keelde ja on avaldanud kirjutisi «Edasis», «Keeles ja Kirjanduses». Raamatukogus õpetab ta hispaania keelt.

Eesti on Ricardo Mateole lähedaseks saanud, tema enese sõnade järgi ongi kodu Peruu ja Eesti vahel jagatud. Ricardo kujutluses on põhjamaine Eesti Peruu džunglite ja kõrgmägede kõrval roheline ja rahulik, meie inimene on esimesel pilgul külm nagu ilm, tema loomus on rahulik, vaikne. Peruulane armastab rohkem rääkida ja on eestlasest kõigiti ekspressiivsem. Seda kinnitas Ricardo Mateo laulgi, mis filoloogide teaduskonnaõhtul kohvikus kuulajaid haaras.

Klubis loovutas Ricardo Mateo mikrofoni Olav Osolinile: disko läks lahti. Nagu alati — oodatud lood plaatidelt ja Olavi kommentaarid, mis rahva kaasa elama panid. Väike paus muusikale ning rahvavalgustusliku või meelelahutusliku kavatsusega kokkupandud elav ajaleht nõudis kuulajate tähelepanu ja poolehoidu.

Diskoõhtust said osa ka ballilt ja «Hortus Musicuse» kontserdilt naasnud tudengid, sest klubis ei lõppenud tants mitte hilistel, vaid varastel tundidel.

M. REHEMAA

Ballil EPA aulas kuulati-vaadati «Suuki» ja T. Tepandit.

LEO SCHOTTERI fotod.

KONGRESSI EEL

Õigusteaduskonnas

Õigusteaduskonnal oli mööduvad viisaastak rikas suurte saavutuste poolest, samal ajal aga tehti ka põhjalikke ümberkorraldusi. NLKP XXIV kongressil väljendatud seisukoha järgi — jurist ei ole ettevõttes vähem tähtis kui insener — toimus meie maal tunduv kõrgema juriidilise haridusega kaadri ettevalmistuse laiendamine. Asutati uusi õigusteaduskondi ja juriidilisi instituute ning suurendati vastuvõttu kõrgematesse juriidilistesse õppeasutustesse. Kuid vastuvõtu suurendamine ei võimalda kaugeltki täielikult rahuldada vajadust kõrgema juriidilise haridusega kaadri järele. NSV Liidu Justiitsministeeriumi poolt kogutud andmeil vajavad meie rahvamajandus ja juriidilised asutused kuni 1980. aastani 9000 kõrgema haridusega juristi, samal ajal lõpetab meie kõrgkooli ainult 4500 inimest. Puudujääk on tingitud sellest, et varem ei arvestatud küllaldaselt kõrgema juriidilise haridusega kaadri vajadust. Vastuvõttu ei luba aga suurendada kõrgemate juriidiliste õppeasutuste materiaalne baas ja keskkoolilõpetajate arv.

Kooskõlas eelnimetatud tendentsidega on suurenenud tunduvalt ka TRÜ Õigusteaduskonda vastuvõetavate üliõpilaste arv. Kui eelmisel viisaastakul võtsime igal aastal vastu statsionaarsesse osakonda keskmiselt 40 üliõpilast, siis viimastel aastatel juba 65 üliõpilast. Üliõpilaste arv teaduskonna statsionaarses osakonnas on suurenenud 200-lt 285-le ja mittestatsionaarses osakonnas 380-lt 450-le. Suurenenud on ka õppejõudude arv (20-lt 27-le) ja paranenud nende kvalifikatsioon. Viisaastaku jooksul kaitses meie teaduskonnas üks õppejõud doktorija kolm kandidaadidissertatsiooni, kahele anti professori ja seitsmele dotsendi kutse.

Teaduskonna õppejõud võtavad aktiivselt osa teaduslikust tööst. Trükis on avaldatud 14 monograafiat kogumahuga 180 tpg., 42 õpikut ja õppevahendit (350 tpg.) ja 183 teaduslikku artiklit (161,5 tpg.). Ajakirjades ja ajalehtedes on ilmunud arvukalt populaarteaduslikke artikleid aktuaalsete teaduslike ja välispoliitika probleemide kohta.

Õppejõud ja üliõpilased on esinenud paljude loengutega asutustes ja ettevõtetes, aidates sellega kaasa meie elanike õiguslikule kasvatamisele ning õigusrikkumiste vältimisele. Viisaastaku jooksul on peetud üle tuhande loengu. Mööduval viisaastakul loodi pidev koostöö teadusliku uurimistöö alal Läti ja Vilniuse ülikoolide õigusteaduskondadega. Üle aasta toimuvad teaduslikud konverentsid, kus ühiselt lahendatakse aktuaalseid õiguslikke probleeme ja tehakse ettepanekuid seaduste täiendamiseks ning muutmiseks. Selle aasta algul toimunud konverentsid olid pühendatud nõukogude võimu taaskehtestamise 35. aastapäevale. Võimalust mööda arendatakse ka teadusliku uurimistöö koordineerimist kolme ülikooli õigusteaduskondade vahel. Õppejõud on esinenud teaduslike ettekannetega ka teistes ülikoolides (Moskva, Leningrad) ja teaduslikes asutustes korraldatud konverentsidel (NSVL TA Õiguse Instituut).

Hinnatav on olnud teaduskonna õppejõudude töö meie seadusandluse kodifitseerimisele. Nende aktiivsel osavõtul valmisid meie vabariigi uued koodeksid. Õppejõud on sel viisaastakul olnud abiks «Eesti NSV kriminaalkoodeksi», «Eesti NSV abielu- ja perekonnakoodeksi» (eesti ja vene keeles) ja «Eesti NSV maakoodeksi» kommenteeritud väljaannete ilmumisel.

Kateedrid ja õppejõud avaldavad arvamusi seaduseelnõude ja määruste projektide kohta, aidates sellega kaasa meie elu õiguslikule reguleerimisele.

1974. a. kehtestati teaduskonnas uus õppeplaan, milles suurendati puhtjuriidiliste distsipliinide erikaalu esimesel kursusel, muudeti ratsionaalsemaks õpetatavate ainete järjekord ja süvendati spetsialiseerumist. Lähtudes sellest, kus üliõpilased pärast lõpetamist soovivad töötada, võivad saada enda valikul põhjalikuma ettevalmistuse kas haldus-, tsiviil- või kriminaalõiguses. Viimasel kursusel on ette nähtud menetluspraktika 15 nädala ulatuses. Diplomandid suunatakse põhiliselt praktikale samasse asutusse, ettevõttesse või süsteemi, kuhu nad pärast lõpetamist tööle lähevad. Selline kord võimaldab tulevased spetsialistid tunduvalt paremini ette valmistada praktiliseks tööks.

1973. a. lõpul toimus Moskvas II üleliiduline konverents teemal «Juriidilise hariduse edasise täiustamise küsimused NLKP XXIV kongressi otsuste valguses», millel kavandati rida abinõusid õppetöö ümberkorraldamiseks ja üliõpilaste ettevalmistuse parandamiseks.

Arvukate õpikute ja õppevahendite väljaandmine on aidanud kaasa üliõpilaste õppeedukuse paranemisele. Laienenud on üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst. Igal kevadel toimub teaduskonna ÜTÜ konverents, kus kuulatakse ära paremad tööd. Arvukalt esitatakse võistlustöid ülikooli ja vabariiklikule konkursile. Möödunud aastal saadi vabariiklikult konkursilt 15 ja sel aastal 28 esimest auhinda. Paremad tööd saadetakse üleliidulisele konkursile, kust on saadud 2 medalit ja 4 diplomit.

Üliõpilastel on tihedad sõprussidemed Läti Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilastega. Igal aastal toimuvad vastastikused külaskäigud (korraldatakse ka spordivõistlusi, viktoriine jm.).

Õigusteaduskonna kollektiiv läheb vastu NLKP XXV kongressile uute saavutustega õppe- ja teaduslikus töös.

A. UUSTAL

Õppeprotsessi täiustamisest Kehakultuuriteaduskonnas

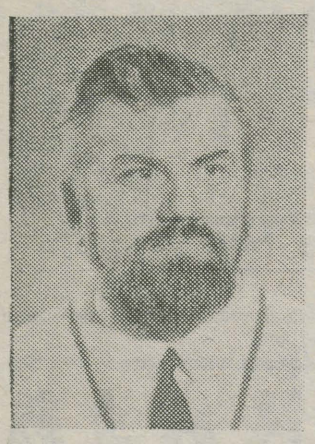

A. VIRU, Kehakultuuriteaduskonna dekaan

Kehakultuuriteaduskonna pedagoogilise kollektiivi töö hindamisel võetakse kõige sagedamini aluseks ülikooli sportlaste saavutused, vahel ka spordiehituste rajamist, ülikoolis toimuvaid massilisi kehakultuuriüritusi ja kõrgemate koolide spordiklubide vaheliste konkursside tulemusi. Töö üliõpilassportlastega annab paljudele õppejõududele suure osa koormusest. Osa õppejõude on otseselt vastutavad massiliste kehakultuuriürituste korraldamise eest, nende ühiskondlik töö on seotud spordiklubiga. Ometi ei saa teaduskonda samastada spordiklubiga. Kehakultuuriteaduskonna pedagoogilise kollektiivi esmane ja kõige tähtsam ülesanne on kõrgema haridusega kehakultuurispetsialistide ettevalmistamine, ja lähtudes sellest väärib ka kollektiivi töö hindamist. Meie kohuseks on igal sammul analüüsida just sellesuunalise töö taset. Ei saa salata, et teaduskonna juhtkond ja paljud kateedrid on alati püüdnud anda oma parimat. Kuid ei saa ka salata, et tendentsid teaduskonna tegevuse hindamisel on kahandanud õppejõudude initsiatiivi ja aktiivsust õppeprotsessi täiustamisel.

Kui heita pilk õppeprotsessile teaduskonnas kasutusel olnud õppeplaanide valgusel, võime esile tuua järgmisi momente õppeprotsessi evolutsioonis. Ajavahemikul kuni 1959. a. oli iseloomulik tundide üldarvu kasv. Kui 1950. aastate algul nägi õppeplaan ette 4 aasta peale kokku 3670 tundi, siis 1959. a. oli tundide koguarv tõusnud 5017 tunnini. See tõus toimus peamiselt tänu sportlikele distsipliinidele eraldatud tundidele. Seoses sellega vähenes teoreetilise õppetöö erikaal. 1959. aastaks kahanes bioloogilis-meditsiinilise tsükli ainete maht 15%-ni ja pedagoogilis-teoreetiliste distsipliinide maht 10%-ni. Teoreetiliste ja praktilis-sportlike distsipliinide vahekord oli nihkunud 43 : 57 viimaste kasuks. Pärast üldist kõrgema hariduse reformi Nõukogude Liidus 1963. a. kasutusele võetud õppeplaan tõi kaasa tundide üldhulga vähenemise 2000 võrra, luues potentsiaalse võimaluse üliõpilaste iseseisva töö intensiivistamiseks. Teoreetiliste ainete maht suurenes nii potentsiaalselt kui ka absoluutarvudes. Eriti ilmekas oli tõus bioloogilis-meditsiinilise tsükli mahus. Tundide koguarv kasvas 710-lt 830-ni, protsentarv tõusis 15-lt 21-ni. Selles kardinaalses muutuses kajastus üldine tendents kehalise kasvatuse ja spordi bioloogiliste ning meditsiiniliste aluste tugevdamisele, elulise seose kujundamisele bioloogiliste ja meditsiiniliste teadusalade ning treeningupraktika vahel. Vahekord teoreetiliste ja praktilis-sportlike distsipliinide vahel muutus 57:43 teoreetiliste ainete kasuks, mis tähendas väljumist kitsast praktitsismist.

Sellele õppeplaani muutusele järgnesid järgnevail aastail olulised muutused ka õppetöö sisulisel korraldamisel. Hakati järjekindlalt ellu viima nõuet, et praktilised tunnid peavad otsese treenimise asemel muutuma metoodilisteks tundideks. Kaotati juhuslikkus biomehaanika õpetamisel. Elulise ja treeningupraktikaga tihedalt seostatud sisu omandasid biokeemia, füsioloogia ja spordipsühholoogia õpetamine. Viimase kahe muudatuse rakendamisel oli suur positiivne tähtsus spordimeditsiini kateedri loomisel 1964. a. kogenud õppejõu ja teadlase, Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliikme prof. I. Sibula juhtimisel. 1971. a. eraldus sellest tütarkateeder Arstiteaduskonna koosseisu, kateeder muudeti spordifüsioloogia kateedriks.

Järgnevad õppeplaani täiustamised 1970. ja 1974. a. tõid esile uusi reserve õppeprotsessi koondamiseks ja teoreetilise ettevalmistuse tõhustamiseks. Tundide üldhulgaks sai 1970. a. 3813 ja 1974. a. 3614 tundi. Sellest kuulus bioloogilis-meditsiinilistele ainetele 22%. Oluliselt suurenes pedagoogilis-teoreetiliste distsipliinide maht — 1970. a. 15%-ni ja 1974. a. 18%-ni. Teoreetiliste ja praktilis-sportlike distsipliinide vahekorraks sai 1970. a. 58:42 ja 1974. a. 59:41.

Viimased õppeplaani ümberkorraldused andsid uute ainetena kinofotoasjanduse, matemaatilise statistika kursuse, teadusliku uurimistöö metodoloogia, spordimorfoloogia alused, biomeetria, erikursuse «Kasvatustöö spordikollektiivis», erikursuse «Sissejuhatus erialasse», võimaluse viimasel kursusel valikuliselt kuulata täiendavat teoreetilist kursust.

Teoreetilise ettevalmistuse tõhustumine kajastus üliõpilaste kursustööde taseme tõusus ja võimaluses esitada viimasel kursusel teostatud töö diplomitööna. Diplomitööd on saavutanud igati nõutava taseme.

Oluliste momentidena õppeprotsessi täiustamisel tuleb märkida tsüklilise õppetöö juurutamist kergejõustiku ja sportmängude, osaliselt ka teiste kateedrite poolt, teaduskonna metoodilise kabineti täiustumist, selle kasvamist teaduskonna raamatukoguks, õppekabinettide rajamist kergejõustiku ja võimlemise kateedri juurde, spetsialiseeritud õppekabinettide teket spordipsühholoogia-, biokeemia ja biomehhaanika alal. Sellele võib lisaks märkida soodsat materiaalset baasi, mida pakub lihastalituse laboratoorium füsioloogia õpetamiseks. Kõrgelt tuleb hinnata suusaspordi kateedri õppejõudude tahet ja vaeva, kes omal jõul rajasid suusabaasi korrektse õppekabineti.

Kui käsitleda õppeprotsessi efektiivsuse kaudse näitajana õppeedukust, siis on teaduskonna tulemused üpriski kõikuvad. Näib, et me ei eksi, kui seletame neid kõikumisi järgmise ahelaga:

1) üldine nõudlikkuse kasv,
2) selle kajastumine konkreetse üliõpilaskontingendi teadvuses vajadusena tõsiselt suhtuda ettevalmistusse,
3) õppeedukuse kasvust tulenev võimalus suurendada nii pakkumist kui ka nõudlikkust, mis omakorda toob kaasa õppeedukuse languse.

Täiendavate, kuid küllaltki ulatuslikult kajastuvate teguritena tuleb siin lisada õppeedukuse tõus halvasti edasijõudvate üliõpilaste eemaldamise tulemusel, õppeedukuse sõltuvust keskkoolis omandatud vene keele oskusest, erinevusi ühiskonnateaduste õpetamises ja nõudlikkuses ning perioodilisi langusi ja tõuse õppedistsipliinis. Praegu on saavutatud õppeedukuse kõrgpunkt, millele seaduspäraselt peaks järgnema langus. Selle vältimise või vähendamise tähtsamad abinõud on õppedistsipliini tugevdamine, üliõpilaste süstemaatilise töö järjekindel kontroll, pakkumise ja nõudlikkuse edasine suurendamine ainult käsikäes õppemetoodilise töö täiustamisega ning õppematerjalide viimine rangesse vastavusse spetsialisti mudelist tulenevate vajadustega.

(Järgneb)

AUGUST KORK

Komandör August Kork sündis 4. augustil 1887. aastal Kasepää vallas, õppis Tartus ja kindralstaabi akadeemias, võttis osa I maailmasõjast. Kodusõja ajal oli Lähis-Ida rinde ja 9. armee staabi osakonnaülem, Eesti Töörahva Kommuuni Sõjaväe Valitsuse konsultant Narvas, Eesti Punaarmee staabiülem, mitme armee komandör.

1920. aasta augustis oli esmase tähtsusega ülesanne purustada Wrangeli väed. Selleks avati Lõunarinne, mida hakkas juhatama M. Frunze. Formeeriti uus 6. armee, selle komandöriks määrati A. Kork. Wrangeli vägede purustamisel ilmnes taas A. Korgi väejuhianne. Tema teeneid selle operatsiooni juhtimisel hinnati kõrgelt — talle anti revolutsiooni kuldne aurelv (kullast käepidemega mõõk). Ettevalmistustest ja lahingu käigust Perekopi maakitsusel avaldame lühidalt tõlgitud katkendi polkovnik A. Fjodorovi mälestusteraamatust «Oktoobrikoidikud».

«Kas uus komandör tuli?» päris tavalises rahus Kirpitšnikov, kelle leidsin telefoniaparaadi juures, kui ma talle komandöri tulekust teatasin.

«Nähtavasti.»

«Kandke ette, et varsti olen vaba ja tulen.»

«Olen tagasi,» raporteerisin Korgile kõigi reeglite kohaselt kontsi kokku lüües.

Varsti tuli Kirpitšnikov. Ootasime uudishimuga vanade tuttavate kohtumist.

Kirpitšnikov läks tema juurde ja esitles end nagu ükskõik millisele uuele komandörile. Kork lausus midagi jahedalt, surus kätt ning dikteeris sealsamas pika nimekirja, mis oli vaja viivitamata ette kanda.

Igaühe elus on toiminguid, mis nõuavad moraalset pingutust, seda nõudis ka nüüd komandöride ette seatud ülesanne. Meie, operatiivtöötajad, kes olid kutsutud nendega koos töötama, mõistsime teda ja polnud jaheduse ja tagasihoidlikkuse tõttu solvunud.

Kork ei lasknud Kirpitšnikovi endast sammugi eemale. Nad istusid vahetpidamata Krimmi ja Sivaši kaardi ees, arvutasid ja tegid ümberarvestusi, kriipsutasid maha ja kustutasid. Askeldamisest väsinuina hankisime andmeid polkude, brigaadide, diviiside isikkoosseisu ja nende ümberpaigutuse, relvastuse, laskemoona ja transpordivahendite kohta mitte ainult meie 6. armee, vaid ka 1. ratsaarmee ja Mahno armee põhjal.[1]

Järgnesid andmed Sivaši laiusest erinevates kohtades, temperatuurist ja vee sügavusest erinevatel kellaaegadel, tõusust ja mõõnast, jalaväe, suurtükiväe, ratsaväe ja vooride võimalikust liikumiskiirusest lahe ületamisel.

Kui mina ja mu abilised ei olnud nii pingsa tööga harjunud ja tuigerdasime öösel väsimusest, lubas Kirpitšnikov neli-viis tundi magada, ise aga jäi Korgiga üles. Hommikul vara staapi tulles nägime neid juba töötamas. Näis, nagu poleks nad kabinetist lahkunudki.

Varsti sõitsid Kork ja Kirpitšnikov ettekandega Frunze juurde.

[1] Sel ajal katkestas Mahno ajutiselt võitluse nõukogude võimu vastu ja oli nõus koos Punaarmeega võitlema Wrangeli vastu. Juhtkond mõistis, et Mahnost ei saa ustavat liitlast, kuid võttis sellest hoolimata ettepaneku vastu, sest Mahno ületulek meie poole aitas kindlustada Lõunarinnet.

7. novembri õhtul algas Sivaši ületamine.

Operatsioon kulges hiilgavalt. Vastane tabati ootamatult ja ta oli sunnitud maha jätma Türgi valli ligipääsmatud kindlustused peaaegu lahinguta.

Krimmi vabastamise lahingud kestsid 16. novembrini.

Mahno oli jäänud siiski leppimatuks Nõukogude Liidu vaenlaseks. Komandöride nõupidamisel otsustati sulgeda lähima öö jooksul kõik väljapääsud Krimmist, hommikul aga alustada Mahno armee piiramist.

Koidikul läksid meie väed pealetungile. Peagi selgus, et Mahno armeed Krimmis enam ei olnud. Millal ja kuidas ta suutis Krimmi maha jätta, ei õnnestunudki selgitada.

Ühe konverentsi kroonika

12.—14. novembrini toimus Tartus TRÜ orientalistikakabineti 20. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents teemal «Soome-ugri rahvad ja Ida». Enamik ettekandeid oligi nimetatud ainevaldkonnast, soovijail oli aga võimalus ka muude Ida-alaste teemadega esinemiseks. Külalistena oli konverentsile saabunud tunnustatud orientaliste ja fennougriste Moskvast, Leningradist, Vilniusest, Tallinnast, Tomskist ja Taganrogist.

Konverents algas plenaaristungiga ülikooli aulas. Pärast prorektor H. Metsa tervituskõnet esines sissejuhatava ettekandega «Ida mõistest» orientalistikakabineti juhataja dots. P. Nurmekund. Ettekandja näitas veenvalt mõiste «Ida» suhtelisust ja juhatas kuulajad soome-ugri ja Ida keelte vaheliste suhete ning sugulussidemete uurimise probleemidesse.

Õhtusel istungil kuulati kõigepealt V. Živovi (Moskva) esinemist, kes esitas B. Uspenskiga kahasse kirjutatud ettekande «Diglossia tüpoloogilised aspektid». L.-M. Palmaitis (Vilnius) kõneles teemal «Uralistlika koht boreaalse hüpoteesi lahendamisel». Järgnes kaks ettekannet leningradlastelt. D. Nassilov tutvustas akadeemik F. Wiedemanni ja M. Veske arvamusi uraali ja altai keelte vaheliste suhete kohta, S. Tšarekov — määrsõnade moodustamist mongoli keeltes.

Hommikuse istungi algus neljapäeval oli pühendatud soome-ugri ja türgi keelte kontaktidele. Moskva professor E. Tenišev esitas oma uurimistulemusi mordva laenudest tatari keeles, D. Nassilovi teise ettekande teemaks oli «Tegevuse kulgemise iseloomu väljendamisest uraali-altai keeltes». Tomski teadlane J. Morev võrdles soome-ugri ja samojeedi keeli, Moskva aspirant J. Halimski tõi esile vastavusi uraali keelte ja sõlkupi keele vahel.

Kõige rohkem kuulajaid oli kokku meelitanud neljapäevaõhtune istung. Tartu orientalist L. Mäll esines teemal «Antropomorfsed sümbolid teaduslikus ja mütoloogilises mõtlemises», ajaloo- ja geograafiadoktor professor L. Gumiljov (Leningrad) tutvustas oma hüpoteesi etnoste tõusust ja langusest, Uku Masing (Tartu) võrdles soougri ja muistse Lähis-Ida rahvaste müüte. Kuulati ka teaduslikus töös kõige rohkem silmapaistnud kabinetis õppivate üliõpilaste esinemisi. Maret Kark (ajaloo IV kursus) esitas oma hüpoteesi Sise-Aasia kalendrisüsteemi päritolust, Rein Helme (samuti ajaloo IV kursus) tutvustas Hiina klassikalisi sõjarivistusi.

H. Werneri (Taganrog), G. Bekkeri (Tomsk) ja A. Künnapi (Tartu) esinemised konverentsi lõpppäeval olid pühendatud Siberi keelte probleemistikule ja nende suhetele soome-ugri keeltega. Seejärel kuulati L. Gumiljovi teist ettekannet teemal «Merkiitide saatus». J. Kaplinski (Tallinn) leidis mõningaid analoogiaid eesti keele ja mitme Aasia keele semantikas, T. Kulmar (Tartu) võrdles Induse ja Sumeri tsivilisatsioone.

Õhtusel istungil esitas B. Gasparov (Tartu) Moskva afrikanisti N. Ohhotinaga ühiselt kirjutatud ettekande «Bilingvism Aafrikas ja emakeele probleemid». Konverentsi lõpetasid eesti ja Ida rahvaste lauludega RAT «Vanemuise» näitlejad A. Maasik ja J. Tooming.

Osavõtjate arvates oli konverents õnnestunud. Avaldati lootust, et viie aasta pärast saab teoks järgmine juubelikonverents.

K. MURTI

Prof. L. Gumiljov.

Hiljuti oli soome-ugri keelte kateedril jälle pidupäev. Mari aspirant EMMA JAKIMOVA kaitses edukalt oma väitekirja «Somaatiline fraseoloogia mari keeles». Pildil prof. Paul Ariste koos oma õpilastega, udmurdi, mari ja mordva praeguste ning endiste aspirantidega. Päevakangelane Emma Jakimova istumas prof. Ariste vasakul käel.

J. LAANE foto.

ACTA DIURNA

Tänukiri tuli ka Varssavi Teaduspoliitika ja Kõrgema Hariduse Instituudi direktorilt. Ta tänab viit TRÜ õppejõudu, kes osalesid IX rahvusvahelisel õpetamise tehnoloogia sümpoosionil Poznanis, ning loodab, et kontakt meie ülikooli ja Varssavi instituudi vahel veelgi tiheneb.

*

Rektor A. Koobile saabus kiri, Tartu Aparaaditehase ametiühingukomitee esimehelt ja Võrtsjärve pioneerilaagri ülemalt. Selles tänati dots. H. Kurmi ja neid 15 üliõpilast, kelle pedagoogilist praktikat ta Võrtsjärve pioneerilaagris juhendas.

Ainult kodu ei rahulda enam ameeriklannat

USA ajakirjanduses ja televisioonis on saanud tavaks populaarsetelt inimestelt küsida: «Kuidas te suhtute naisliikumisse?»

Tõepoolest, 1960. aastate keskel loodi USA-s lühikese aja jooksul mitmeid eripalgelisi naiste organisatsioone, trükiti programme ning manifeste. Vahepeal juba vaibunud naisliikumine sai uue hoo ja hoopis laiema ulatuse.

Praeguseks on sajad tuhanded naised osa võtnud massidemonstratsioonidest, tarmukatest kampaaniatest. On ilmunud raamatuid, mis käsitlevad naise positsiooni ühiskonnas, antakse välja naisliikumise pooldajate ajakirju. Viimastest on tähelepanuväärseim «Ms» (loe: miz) oma 400 000 tiraaži ja lugejaid huvitava temaatikaga (poliitika, kultuur, naiste isiklikud mured). Ajakirja nime hääldamises ilmneb uus, «võrdsustatud» pöördumisviis, mis väldib naise identifitseerimist perekonnaseisu põhjal. Seega on *Ms* samaväärne *Mr*-ga, mida inglise keeles kasutatakse nii abielus kui vallalise meesterahva puhul.

Ameerika Ühendriikide naisliikumise juured on juba 19. sajandi alguses, mil kogu riik nn. naisküsimustest huvitus. Tookord oli põhiprobleemiks haridus. 1833. aastal avatigi Oberlinis (Ohio osariik) esimene kolledž, mõeldud nii noormeestele kui tütarlastele. Kuid naiste tegutsemisvõimalused olid meestega võrreldes siiski piiratud. Neid ei võetud mitmete organisatsioonide liikmeteks, tihti keelati neil isegi avalikult esineda. Häältetamisõiguse said USA naised alles 1920. aastal. Paraku uinutas see võit naisliikumise 40 aastaks.

Tänapäeval on 40% USA üliõpilastest naised. Levinud on vabameelsed abielulahutusseadused, mitmekesistunud on sündimust reguleerivad vahendid. Naised on sõltumatumad kui kunagi varem. Nende hulgas on väljapaistvaid poliitikuid: Kongressi liikmeid, linnapeasid. Connecticuti osariigi kuberneriks on naine. Millega siis pole naisõiguslased rahul?

Ennekõike peavad naised häbistavaks tööl valitsevat ebaõiglust. Mehed ja naised teevad võrdset tööd, kuid naistele antakse madalamad tiitlid ning nende palk on tunduvalt väiksem. Naissoost professor teenib USA-s 10% vähem kui sama ametit pidav mees. Süüdistatakse ametiühinguid, kes takistavat naistöölistele kvalifikatsiooni andmist. Üllatavalt palju mehi toetab naisi nende võitluses, mis näitab, et tänapäeval ei ole Ameerika naine mitte niivõrd mehe meelevallas kui sotsiaalsete muutuste võimuses.

Pärast Teist maailmasõda lahkusid tööstusettevõtetest tuhanded naised, nende kohad täideti demobiliseerunud sõjameestega. Kuid naised leidsid õige pea, et ainult kodu neid ei rahulda. Tõsi küll, meeste kojutulek oli kõigepealt kergenduseks, see kompenseeris sõjaaastate üksildust. Paljud haritud naised sukeldusid neil aastail abielu- ja koduaskeldustesse. Ent kümnekonna aasta möödudes hakkasid Ameerika naisi need pisiaskeldused ära tüütama. Betty Friedan (Rahvusliku Naiste Organisatsiooni rajaja) kuulutas, et naisele annab eneseleidmise ja -väljendamise võimaluse vaid loov töö.

RNO osa poliitiliste ja majandusreformide läbiviimisel on olnud suur. Kuid naiste emotsionaalseid vajadusi on märksa raskem rahuldada. Osa naisi paneb küsimärgi alla sellise traditsioonilise nähtuse nagu «nukleaarperekond» (koosneb üksnes vanematest ja lastest). Leidub selliseidki, kes pooldavad abielu kaotamist, sest abieluliit olevat võrdne orjusega. Isa Kapp (USA-s valitsevaid tavasid ja kombeid uuriv ajakirjanik) arvab, et suurem osa naisi otsib kaitset ja rahuldust siiski perekonnast. Nad nõustuvat meeleldi antropoloogide arvamusega, et perekond on loodud kaitsmaks naisi ja lapsi nende abitusperioodidel. Veel lisab I. Kapp, et lõpuni ausaks jäädes tunnistaks nii mõnigi naine: ekspluateerija osas on just tema.

Elava ja ikka veel jätkuva vaidluse põhjustas mehe ja naise bioloogiliste ning kultuuriliste erinevustega seotud probleem. Kahtlemata on mehed pikemad ja tugevamad. Kuid kas bioloogilised erinevused põhjendavad erinevusi sotsiaalses hoiakus ning käitumises — näiteks riietuses, maneerides, ehtimises, seksuaalses initsiatiivis? Pole veenvaid tõendeid, sest ei saa ju isoleerida teatud eriomast käitumist laiemast kultuurilisest keskkonnast.

Tänapäeva naisliikumisele USA-s pole omased käredad ja ühekülgsed loosungid. Naisi on igasuguseid, igaüks neist tahab isemoodi oma elu korraldada. Mõni pühendab end abielule, mõni tahab karjääri teha, mõni otsustab mõlema kasuks, nautides raskuste ületamist, mõni otsustab poole kohaga töötada ning seab teadlikult esikohale kodu ja lapsed.

Ajakirjast «Courier»
(1975, nr. 8/9)
ANN ALARI, inglise fil. IV k.

Asta Põldmäe

Muskaatpähklis on kulinaaria intellekt.

*

Sajajalgne on sündimisest saadik kõigile võlgu.

*

Surnule pannakse laastud patja lootuses, et ta ebamugavusest loobuks surnud olemast.

*

Linna peatänaval kapsaid kasvatada on seesama, mis juua surnuaia kaevust.

*

Kui niidumasin pügab maa pealage, piirab muruniitja ta piimahabeme.

*

Inimene, kes märkab, et ta süda on lahkunud oma kohalt ja asunud ümber pähe, tunneb hirmu siiski mitte niivõrd oma südame kui pea pärast.

*

Tänav, mis tõttab pärimäge, soovides meid kõikjale pärale toimetada esimesena, on pettunud, kui alla jõudes jääme ostma ajalehte.

*

Ennistatava kiriku katusel istub noorte katusepanijate seas alati üks vana mees, kes restaureerib viissada aastat tagasi surnud vareseid.

*

Kitkutud kanal on peamiselt kaenlaalused.

*

Koeruse ja jooksuga hüvitavad lapsed oma alguste liikumatust.

*

Idud lepivad mulla all kokku, mis kellestki tuleb.

Bibi Suumann

Hommik on pajudes mõtlik,
tuulte käes üksi on niit,
suvi kui helendav puri,
eemale põgeneb siit.
Mardikjalgadel maadligi astub
madalaks jäänud päev
miski on jäädavalt läinud,
selgesti tunnen ja näen.
Külitsi pilvede lohe
silmades tume on tusk,
kuidas küll tarvis on tuge,
kui kõikuma löönud on usk.

✤

Päev läks, üle ranna ta teel,
pael ta jälgede soojust on veel.
Õunapuu üksi jäi ootama aeda,
kühmus ja vana, et kaugele kaeda.
Hiigelliblikas hääletult sirutab end,
kuni õhtuks saab õuel ta sinine lend.
Hämarust embama tõttab
kuukollase madara hõng,
ümber saare veab lingu —
— meri kui tume lõng.

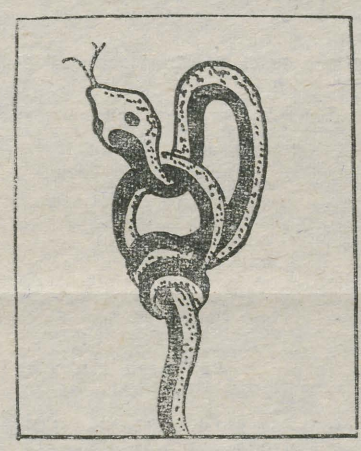

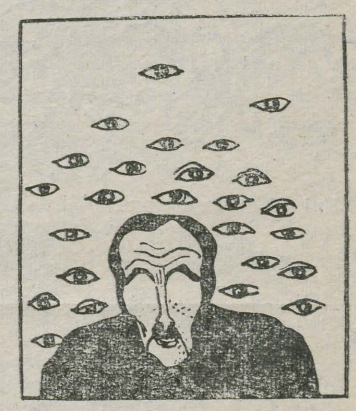

Karikatuur — grotesk või bufonaad?

Karikatuur pole ainult naljapilt, mõnikord võib ta olla vahe koomikavaba satiir, allegooria või sümboleis väljenduv piltkeel, mis vastavate assotsiatsioonide äratamise abil viib mõtte dešifreerimisele, organiseerib sümboleid alfabeediks.

Ta võib olla jäljend eriskummalistest protsessidest ühiskonna teadvuses, absurd, mis eeldab paindlikku ja dogmavaba intellekti kujutava ootamatu vaatenurga mõistmiseks, tarviliku ja tarbetu ebakõla võimaliku ja võimatu piirimail, eruditsiooni- ja fantaasiaproov karikaturistile ja vaatajale.

SILJA KUDISIIM

Olnust

Mitmekümne aasta kestel olen saanud sügavaid suviseid maastikuelamusi matkadel Kundast Rutjale: sellel paariteistkümnekilomeetrilisel rannarajal vaheldub mitu kaunist maastikutüüpi. Koolieas juhataski see maastik sisse mu hilisema maastikumeele kujunemist.

Hilisemail suvedel sama teed matkates tavatsesin teha esimese pikema peatuse Karepal, kus oli Villem Alttoa väikene suvila ta lapsepõlvekodu õue äärel. Seal leidsin ta kord kirjutusmasina tagant, kord kalapüügilt tulnuna, kord oma lähima naabri Rudolf Sirgega mingis muus ürituses. Muidugi nägin Alttoad vahel ka Tartus. Kuid Karepal oli kodusem: ta kuulus kuidagi sellesse maastikku.

1940. aastal sattusin vabariigi haridust ja kultuuri juhtima — hariduse rahvakomissarina. Mu suureks heameeleks olid mu lähimaiks abimeesteks mu kunagise algkooli õpilased. Mu asetäitja oli J. Semperi ajal ametisse pandud Aleksander Valsiner, kellega olime käinud koos Vihula ministeeriumikoolis, tema minust kaks aastat järel. Alttoa oli lõpetanud sama kooli paar kuud enne minu sinnatulekut. Küll lauldi õpilaste hulgas veel äsjase kaasõpilase lõõplaulu meie suurest tol ajal võrratult suurest, koolimajast. Kokkupuutumist mul temaga siiski ei olnud, olgugi ei hiljem tundsin teda trükisõna järgi ning nägin teda siin-seal.

Nõukogude korra algul Eestis tutvusin siis õieti oma koolisõbraga.

Töö asjus oli meil igapäevaseid koosistumisi. Alttoa oli suurepärase mäluga ja hea inimestetundja. Arvan, ta tundis isiklikult vähemalt kolmandikku vabariigi õpetajaist, kõnelemata nende tööalasest tundmisest või nende koolidest. Kogu maa oli talle hästi tuttav. Oli vaja kooli- või lasteaedade võrgule anda viimne vorm, tõime seinale vabariigi kaardi, ja Alttoa teadis muidugi iga asula ja valla elanike arvu ning muid vajalikke andmeid. Oli tagantkiirustajaid, kes nõudsid viibimata keskkooli ümberkorraldamist kümneaastaseks, ja siis oli Alttoal valmis projekt kooli eelklassiks, nullklassiks. Tahtsime siirduda kuueaastaselt üldhariduselt seitsmeaastasele (sõja lõppkuudel see teostatigi), siis oli tegemist paljude formaalsustega, mis puudutasid õpetajate õigusi ja nende palgaredelit. Kavatsesime järgnevail suvedel, ja juba algaval, korraldada täienduskursusi, enne aga tuli hulk õpetajaid atesteerida võrdseks õpetajate instituudi lõpetajatega. Töö jõudis üsna kaugele, olgugi et katkes sõja tõttu.

Hindasin Villem Alttoa tööd ja ta isikut algusest peale kõrgelt. Tema kaasatulek uue võimuga oli siiras ja sügav. Mis teha, üldine nõue oli, et osakonnajuhatajad peavad olema partei liikmed. Leppisime kevade poole kokku, et Alttoa hakkab iseenese asetäitjaks, tema ülemuseks tõime Rakverest Johannes Seilenthali. Viimane oma suurepärase andekuse ja toreda iseloomuga kodunes meil esimesest päevast, õppis Alttoalt palju ning juhtis — juba koolivalitsust — aastat viis ka pärast sõda.

Pärast kolmeaastast äraolekut jõudsin Tallinna tagasi oktoobris 1944, ja siis kuulsin mõndagi, mis Alttoaga vahepeal oli juhtunud. Ta mobiliseeriti veel minu silma all. Umbkaudu ühel ajal minuga pidi ta jõudma Leningradi. Laev aga sai pommitamisest vigastada ja mehed toodi enamasti maale. Et Alttoa pandi mõneks ajaks vanglasse, oli ootuspärane. Edaspidi lubati meie magistril lastekodus töötada. Pärast maa vabastamist määrati Alttoa kiiresti Haapsalusse direktorina uut õpetajate seminari organiseerima. Viimasel sõjasügisel teda Haapsalus külastades viisingi (vist) talle esimese teate, et temast pikaks ajaks direktorit ei saa: Tartu ülikool ei saavat ilma temata hakkama maailmakirjanduse õpetamisega.[1] Ülejäänu on üldiselt tuttav. Ta oli alguses selle aine ainsaks õpetajaks, luges kirjandust antiikajast nüüdisajani, kuni talle anti ülesandeks kateedri organiseerimine.

Tartus olles oli Alttoa mulle suureks abiks õpetajate ettevalmistamise projekti väljatöötamisel — olin siis Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja. Meie ühine projekt oli õpetajate instituudi uus vorm. Seitsmeaastase kooli üldine teostamine vajas väikestesse koolidesse õpetajaid, kes suudaksid tarbe korral õpetada mitut ainet. Eriti paistis asi süngena esteetilise kasvatuse alal, muusika ja joonistamise osas. Meie projekt ühendas pedagoogilise keskkooli kaheaastase kõrgema — või pooleldi kõrgema — kooliga, alates kaheksandast klassist. See võimaldas õpetada tulevastele õpetajatele joonistamist ja muusikat, ning kõik õpilased pidid juba keskkooli osas valmistuma muusika, joonistamise või võimlemise õpetajaks, mingis aines või ainerühmas ette valmistudes kahel viimasel kursusel. NLKP KK kooliosakonna juhatajale see projekt meeldis, ta julgustas seda ellu viima, ja meie kogemustele toetudes lubas võtta kaalumisele ka selle õpistutüübi üleliiduliseks kasutamiseks. Selle projekti alusel asutati Õpetajate Instituut Tallinnas (1947), siis ka Tartus.

Ega meil vähe kokkupuutumisi olnud ka kirjanduse asjus. Vilde uurimises olime mõnes suhtes samade objektide kallal, ja siis vahetasime loomulikult materjale. Vilde lühimonograafiat (mis ei ole sugugi lühikene) olen tunnustavalt arvustanud. Tema suuremat Vilderaamatut («Eduard Vilde sõnameistrina») arvustasin käsikirjas, ja mõndagi mu arvustusest pani autor tallele.

Olime saanud suurteks sõpradeks kord ülikooli ja kooliõpetust uuesti organiseerides, mille eest oleme ka koos kiita, rohkem küll laita saanud. Eesti kirjandus ja väliskirjanduse mõned peatükid viisid meid kord-korralt kokku — paraku mitte väga paljudeks aastateks.

Uuesti Kundast Karepale matkates peatun nii Madi (Alttoa kodu) õuel kui ka Lengi talus, mille mu sõber on kaunisti ellu äratanud «Rutja motiivide» ühe ainena.

NIGOL ANDRESEN

Mälestan Villem Alttoad

[1] **Prof. Alttoa ise märkis oma viimases kirjutises «Vastab endine haapsalane» («Töörahva Lipp» 29. V 75, nr. 62): «... kohtusime 1945. aasta algul ühe ülikooli administratsioonis töötava endise kaasüliõpilasega, kes ütles: «Sul tuleb Tartu tulla. *Alma mater* on hädas, igaüks peab aitama.» Selle jutu puhul ei saanud olla enam kõhklust, kuigi ma ei teadnud sedagi, mida ma siin õpetama hakkan.» (Toim. märkus)**

3 kuud Tuvas

TOOMAS PUURMANN
MIHKEL MERIMAA
ARVO RAUDSEPP

(algus «TRÜ» nr. 44)

SAJAANID

Paljude rännumeeste huvide ristumiskoht. Paljude unistus. Ettenägelikult olime loonud sidemed sellise geoloogilise otsingu rühmaga, mis vahetas tihti asukohta.

Ei olegi vist väga suur geograafiline patustamine, kui panna võrdusmärk Tuva ANSV ja Sajaanide vahele. Tegelikult jätkub Sajaane veel peale Tuva ka Krasnojarski kraisse ja Burjaadi ANSV-sse. Sageli teatakse Sajaane ja ei teata Tuva ANSV-d. Paradoks. Vaevalt küll. Võib-olla on nii isegi parem.

Need Sajaanid, mida me nägime, olid kuidagi mahedad. Harva saab nendega seostada süngust, võimsust, selliseid inimtunnete ekstreemseid avaldusi. Nad ei loo säärast alistamatuse ja sõltumatuse tunnet nagu traditsioonilised kõrgmäed. Nende vahel ja keskel tunned end veel täiesti tugeva isiksusena, nad ei rõhu sind ega halva su tahtejõudu, ei tuleta koormavalt meelde su olemasolu tühisust ja su enese mannetut väiksust selles maailmas.

Sajaanegi on igasuguseid — kaljuseid, lumiseid, samblaseid, metsaseid. Algul olime nukrad ja pettunud. Esimesed Sajaanid meie esimeses töökohas olid kaugel ettekujutatust. Mõned üksikud puud sogase jõe kaldal orus ja ongi kogu see lubatud Sajaanide metsarikkus. Kõikjal hall, must ja pruun tolmune kuivus ja kuumus. Päike lõõskab ja alt õhkub sedasama hiljutist lõõska. «Siin võib end segaseks päevitada,» nentis Arvo melanhoolselt kerge irooniaga. Ei jälgegi lubatud rikkalikust floorast ja faunast, mitte märkigi kõikjail vulisevaist selgeveelistest ojadest. Rahu ka ei leia kusagil, igal pool küsitakse sult viina ja seda, kes sa oled ja kust sa tulnud oled. Küsija on sageli 15-aastane poisike. Mägedes karjatatakse karja. Tundsime end petetuna. Seda meeldivam oli tunnetada mõne aja pärast ka selle jumalast unustatud maakoha võlu ja omalaadset ilu.

Otsime koobaltit. Ja õnneks kogu aeg mitte ühest kohast. Nii jõudsime lõpuks ka sinna «päris» Sajaanidesse.

Taiga. Kõikjal mets, vaid üksikud kõrgemad tipud on paljad. Mõni kaardileht on väga monotoonne. Ainult roheline värv. Üksikutel metsalagendikel ulatub rohi rinnuni. Ei ühtki inimhinge. Metsloomarajad. Tihti lausa komistad rohus vedelevaile harali sarvedele, mida on siin palju. Igast orust voolab alla oja, seekord tõepoolest jääkülma kristallpuhta veega.

On august. Üksteise järel valmivad marjad. Ka seedripähklid on juba kõlblikud. Algul sööme kui merehädast pääsenud. Absoluutne rahu. Ainult harva näed mõnd metsloома. Helikopter käib kord nädalas või õigemini, kuidas juhtub.

Kahju, et jões pole kala. Kõik sellepärast, et kunagi oli tehtud siinkandis mäetöid maardla varude selgitamiseks. Läbindajatel oli käepärast lõhkeaine... Siia ei ulatu seadus ega trahvid. Nii rääkisid teadjad. Kui me juba praegu ei suuda hoida kõige üksildasemaid kohti, mis saab siis veel hiljem?

Hea, et on olemas tuhandeid selletaolisi paiku. Inimene lihtsalt ei jõua niipalju veel kõike ära rikkuda, kuigi ta seda püüab.

M. MERIMAA foto.

Pjotr Mihhailovitš Zograf.

Meil jäi palju nägemata, palju käimata. Tuvas räägitakse, et kes pole Todžas käinud, see pole ka Tuvat näinud. Me olime küll kolm tundi Tuvas, aga Todžas jäi käimata. Kunagi tuleb sinna minna, suurte järvede ja metsade ning võimsate mägede maale.

INIMESED

Inimesi nägime vähe. Tavaliselt tähendasid inimesed meile geolooge või vähemalt geoloogiaga seotud isikuid. Meie rühm oli väike, seitse inimest, vahel ka suurem. Huvitav on jälgida inimtegevuse mõju loodusele. Tuvas on paratamatult nii, et mida rohkem inimesi, seda koledam on pilt. Terve augustikuu ei näinud me peaaegu kedagi. Kui inimasustus pole püsiv, hävitab loodus ise inimese tegevuse jäljed. Keskkond muutub jälle looduslikuks. Meil vedas. Töötasime sellise inimese juhatuse all, kellest oleks ebaloomulik ja julm lahutada mägesid, metsa, jõgesid. Raske on määratleda Pjotr Mihhailõtš Zografi suhet loodusega. On vähe, kui öelda, et ta armastab loodust. Tema ja loodus kujutasid endast tervikut. Ta on sügavas mures oma töö tulemuste pärast, mures paratamatu järgneva pärast. Tähistab ju tema kui geoloogi töö uute teede ja asulate ilmumist, tähistab kõige selle kadumist, mille pärast ta on üldse siia tulnud. Siia, kus nii harva käib inimene. Praegu veel. Oli lausa liigutav kuulata ta stiililist loengut metsast ja metsaga seotud probleemidest. Talle meeldib ta elukutse, kuigi see sünnitab vastuolusid, nagu juba mainitud. Õnneks me ei leidnud midagi. Sinna jääb veel pikemaks ajaks püsima kõik see, mida me õppisime hindama. Meie telgiasemed kasvavad kinni ja varsti pole enam midagi näha, mis viitaks inimesele.

Inimestest on raske kirjutada.

(Järgneb)

NOVEMBER 1975

non-fookus

Kui 31-aastasel ansambli «Led Zeppelin» soolokitarristil Jimmy Page'il jäi tänavu USA-sse kontsertreisile sõites sõrm rongiukse vahele, muutus küsitavaks kogu ansambli esinemine. Kodeiinitablettide abil suutis Page siiski kõik neljatunnised *show*'d (Alice Cooperil ja «Rolling Stones'il» näiteks kestavad need vaid 50 minutit) vastu pidada. Veelgi enam: kohalikud kriitikud märkisid, et 1970. aastatel pole ühtki Euroopa ansamblit USA-s säärane menu saatnud. «Led Zeppelin» teenis sel turneel 350 miljonit dollarit.

Inglise ajakiri «Melody Maker» tunnistas «Led Zeppelin'i» 1975. aasta maailma parimaks ansambliks, nende kaksikalbumi «Physical Graffiti» aga parimaks plaadiks. Viimase kokkupanemiseks kulus poolteist aastat.

Ansambli asutas 1968. aastal Jimmy Page. Temaga liitusid John Paul Jones (klaver, orel), John Bonham (löökriistad) ja Robert Plant (laul), kes oma 26 eluaastaga on «Led Zeppelin'i» pesamuna. Tänaseks on ansambli kuut LP-d, millelt võib leida *blues*'i mõjutustega fantaasiarikast *hard rock*'i, müüdud üle 14 miljoni eksemplari. «Led Zeppelin» ei ole kunagi lava-*show*'d arendanud muusika arvel, mis on kahjuks iseloomulik paljudele nüüdisaja poptähtedele. Jimmy Page: «*Top Ten*'id ei tohiks koosneda prügist. Tagajärjeks on see, et ehkki peaksime hakkama saama nii Suzi Quatro kui «Mud'iga», on meil tunduvalt vähem austajaid kui neil... Ise kuulan kõige meelsamini Joni Mitchelli.»

«Led Zeppelin» on Inglismaal tõepoolest ebasoosingus. Mitte põhjuseta ei kolinud selle liikmed tänavu juunis Prantsusmaale.

Hoopis populaarsem on saareriigis teine superansambel — «Yes». Selle helitöödes on omaette saavutuseks tehniline teostus. «Yes'i» liikmeid iseloomustab masinlikult kiire pillikäsitsus, nende looming on sädelev, täis sähvatusi ja võimsust — kõik kokku annab üsna imepärase kõla. «Yes» ei kasuta klassikalise muusika motiive, nagu on seda teinud «Nice», «Ekseption», Emerson, Lake & Palmer jt. Kõiges on tunda tänapäevalikku ellusuhtumist. Arvatakse isegi, et «Yes'i» elektroonilist muusikat hakkab inimkond täielikult mõistma alles järgmisel sajandil...

«Yes'i» plaate on 1968. aastast, ansambli ellukutsumisest alates müüdud üle 20 miljoni. Menukaimad on olnud «Fragile», «Close to the Edge», «Relayer». Ansambel kasutab kontsertidel 20 tonni kaaluvat tehnilist seadmestikku, neil on kaasas 20 eriharidusega tehnikut. «Yes'i» välikontserdid kestavad üsna igavat meloodiat veel igavamate sõnade saatel: «Mina armastan sind, kas sina armastad mind ka?»

küni kuus tundi. Seepärast on ka piletihinnad lausa röövellikud. «Kui me oleksime koos vaid raha pärast,» tõrjub Ion Anderson, «Yes'i» laulusolist ja komponist, tagasi etteheiteid, «poleks me kunagi nii kaugele jõudnud. Kõige aluseks on ikkagi muusika, ehkki oleme oma äriasjadega kenasti toime tulnud. Ei maksa arvata, et saame raha kergelt. Selle taga on seitsmeaastane töö.»

Pärast klaverimängija Rick Wakemani lahkumist lülitus Chris Squire'i (basskitarr), Alan White'i (löökriistad), Steve Howe'i (kitarr, laul) ja Ion Andersoni kõrvale Patrick Moraz. Mingisugust pööret vahetus endaga kaasa ei toonud. Ion Anderson: «Sõidame tuleviku suunas kindlalt nagu kaubarong oma vanadel rööbastel.»

Jaanuaris tuleb «Yes'il» jälle kohvrid pakkida, et asuda kontsertreisile Austraaliasse ja Jaapanisse.

36 Inglismaa linnas esines tänavu suvel šoti ansambel «Bay City Rollers». Tagajärjeks oli 200 raskelt vigastatut, sajad minestanud. 10-kuni 16-aastastelt, kellest koosneb «Bay City Rollers'i» austajaskond, saabub ansambli *fan*-klubisse iga päev 5000 kirja. «Bay City Rollers'i *hit*'id «Keep On Dancing», «Manana», «Bye Bye Baby» jt. vallutavad edetabeleid, singlite läbimüügi osas ei suuda nendega võistelda ükski teine inglise ansambel.

Veel 1973. aastal ei teatud «Bay City Rollers'ist» midagi. Selle liikmed olid puruvaesed poisid, kes ööbisid kartulivankrites. Sinna majutas neid «Bay City Rollers'i» mänedžer Tam Paton, kes oli ise kartulikaupmees. Mõistagi seniks, kuni koos poistega kuulsuse saavutas. «Bay City Rollers» ei kerkinud esile ei laulu- ega mängutaseme märgatava tõusu tõttu. Tam Paton meenutab, et esiotsa ei osanud šotlased laval muud teha kui ainult naeratada. Kuid neil vedas. Antud hetkel polnud popmuusikamaailmas ühtki ansamblit, kes ajanuks kuulajaid-vaatajaid hulluks. Plaadifirmadel ja telekompaniidel tuli lihtsalt selline superansambel luua, üles upitada. Muidugi, eks «Bay City Rollers'ilgi» ole oma väärtusi: nende muusika on siiralt lustakas ja vallatu, harmooniline, biitlite ja osmondsite stiili omapärane süntees. Ent kriitikutelt pole «Bay City Rollers» veel armu leidnud.

Ansambli moodustavad vennad Derek Longmuir (löökriistad) ja Alan Longmuir (basskitarr), kitarristid Erik Faukner ja Stuart Wood, laulusolistiks on Les McKeown.

Aasta tagasi popmuusika magusama suuna (*delicatesse rock*'i) austajaid plaatidega «Kimono My House» ja «Propaganda» meeldivalt kõditanud ansambel «Sparks» jäi tänavu tagaplaanile. Selle 1973. aastal USA-st Inglismaale siirdunud ansambli (Ron Mael, «Sparks'i» laulude looja ja pianist: «Tulime Euroopasse, sest siin peavad inimesed muustki lugu peale raha!») stiil on humoorikas ja elurõõmus, kuid muutub kiirelt tüütavaks. 26-aastane Ron märkis teatud pahameelega oma lauljast venna, 21-aastase Russel Mael'i kohta: «Russel oskab ainult ühtemoodi laulda, juba poistekoori päevilt alates.» Kahjuks peab ütlema, et ka Ron ise komponeerib vaid ühetaolisi lugusid. Ometi jätkub «Sparks'il» sarmi, mis on seletatav ehk sellega, et Ron ja Russel töötasid varem mannekeenidena.

Tublisti kärbiti sel hooajal inglise kabareelaulja Alvin Stardusti tiibu. Stardust asetab oma *show*'des rõhu füüsilise tugevuse demonstreerimisele: ta hüpleb laval 10—12 meetrit üksnes kõhulihastel. («Vahel olen nii väsinud, et nutan hoteilitoas,» tunnistab Alvin.) Vaevalt küll ükski teine poptäht nii palju harjutab, ei joo tilkagi alkoholi ega suitseta. Edetabelis hõivasid üksvahe koha Alvini laulukesed «Good Love Can Never Die» ja «My Coo Ca Choo». Ent kaua võib ikkagi kuulata

Alvin Stardust.

Rõhuv osa ülikooli nooremast naisperest on armunud Prantsusmaal elavasse kreeklasse Demis Roussosisse. Naiste emantsipatsioonile vaatamata tahab enamik neide senini veel kuulata lüürilist ja mahedat.

Lääne-Euroopas tuntakse Demis Roussost ilmselt vähem kui meil. Soomegi ajakirjanduses, kus alles hiljaaegu Roussosile kiidukõnesid peeti, võib juba kohata kreeklase aadressil väljendeid «rasvamagu», «pekihaamer» jne. Plaaditööstused ja reklaamifirmad otsivad uusi kõmulisi tähti, kelle arvelt endale senisest suuremaid sissetulekuid teenida.

35-aastase John Lennoni sõnad iseloomustavad ehk kõige paremini seda popmuusika maailmas toimuvat armutut võitlust ja laulja traagikat: «Elu vilksatab mööda, mina aga üritan ikka vaid pääseda *Top Ten*'i... Ja olen nii õnnelik, kui sinna satun.»

FELIX TONGA

Kolm päeva Grodnos

Möödunud aastal võtsime vastu külalisi — Balti liiduvabariikide ja Valgevene meditsiiniüliõpilaste ühisest teaduslikust konverentsist osavõtjaid.

17. konverents toimus oktoobri lõpus Valgevenemaal Grodnos. Ühtekokku kuulati seitsmeteistkümnes sektsioonis ja kolmel sümpoosioonil ligi 250 ettekannet. Meie ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilastelt oli seitse ettekannet. Suur hulk probleeme, aktuaalseid ja huvitavad, tagas sektsioonide-sümpoosionide töö asjalikkuse, vaidlused ja mõttevahetused.

Parimate tööde eest tõid Tartusse aukirjad Hembo Pagi, Kalle Paju, Reet Lindström, Sven Lindström, Yrjö Kalde ja Hele Everaus.

Nende oktoobripäevade sisse mahtusid veel tutvumine Grodno linnaga ja külaskäik oblastihaiglasse.

Oluline ei ole ainuüksi spetsiifiline ravi, nii väga on vaja, et kogu ümbrus haige paranemist soodustaks. Seda on Grodno haiglas ka saavutatud. Kõige taga seisab kogu personali ning eriti peaarsti B. Gorienko hea tahtmine ja energiline tegutsemine. Kajastugu see siis haigla äärmiselt korras ümbruses, osakondade lausa koduses hubasuses, palateid kaunistavates lilledes ja taimedes, mis haigla oma kasvuhoonest on pärit.

Järgmine kokkusaamine on tuleval sügisel Riias.

HELE EVERAUS,
Arstiteaduskonna V k.

Võrkpall

Naisõppejõud, -teenistujad, kui olete kunagi võrkpalli harrastanud, ent selle vahepeal hooletusse jätnud, siis tulge neljapäeviti kell 19.45 Gagarini tn. 1 võimlasse. Ei ole veel hilja uuesti alustada!

**TRÜ spordiklubi
õppejõudude võrkpallisektsioon**

VÄRAVPALL

14.—16. nov. toimus Viljandis ENSV meistrivõistluste kvalifikatsiooniturniir meestele. Kõige enam punkte kogus Viljandi KEK-i meeskond (6), järgnesid Sillamäe (3), TVMK (2) ja TRÜ meeskond (1).

TRÜ võistkond mängis viiki Sillamäega 24:24, kaotas Viljandile ja TVMK-le vastavalt 16:24 ja 18:20. Kes võistkondadest pääseb esiliigasse, selgub 20.—23. nov. TRÜ võistkond mängib Sillamäel Kohtla-Järve, TPI, TPedI ja Tartu «Jõu» meeskondadega.

Neljapäeval, 27. novembril kell 20 toimub Vanemuise tn. 46 aud. 327 H. Mardiste loeng Läänemere kaitse probleemidest.

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 23. skp. kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «Pisiriisumistest Tartus» kõneleb rahvakohtunik P. Rahi.

ÜTÜ

ÜTÜ eesti keele ringi ja eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi ühiskoosolek toimub esmaspäeval, 24. nov. ph. aud. 307 kell 20 teemal «Keele- ja kirjandusteaduse piirimailt».

The English Club

invites you to an evening of
English humour
at the «Sophocles» at 6 p. m. on Nov. 25.
Come and laugh together with us!

Kõnekoolis

esineb kolmapäeval, 26. nov. kell 17.15 ph. aud. 228 dots. H. Palamets teemal, «Loengu esitamine ja näitlike vahendite kasutamine».

Vabandame

ja palume lugeda meie ajalehe eelmise numbri artiklis «Ülikooli ühiselamud praeguse seisuga» Pälsoni tän. 14 ühiskodu all-lõigust 400 tuhande rubla asemel 40 tuhat rubla.

TOIMETAJA KT. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6079. MB-11002.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 46 Reedel, 28. novembril 1975 XXVIII aastakäik

100 aastat professor Ludvig Puusepa sünnist

3. detsembril 1975. a. täitub 100 aastat Tartu ülikooli neuroloogia ja neurokirurgia kateedri ning kliiniku rajaja ja kauaaegse juhataja professor Ludvig Puusepa sünnist. Ludvig Puuseppa võib õigusega pidada kõige suurema rahvusvahelise tunnustuse osaliseks saanud arstiteadlaseks Eestis XX sajandil, ainukeseks, keda võib nimetada uue teadusharu üheks rajajaks ülemaailmses ulatuses.

Sündinud 1875. a. Kiievis Rakverest sinna rännanud kingsepa pojana ja lõpetanud samas kuldmedaliga gümnaasiumi, asus L. Puusepp õppima Peterburi Sõjameditsiini Akadeemiasse, kus ta hakkas huvi tundma neuroloogia vastu ja kirjutas akad. V. M. Behterevi juhendamisel kuldmedali vääriliseks tunnistatud eksperimantaalse uurimuse. Akadeemia lõpetas ta 1899. a. kuldmedaliga ja tema nimi kanti akadeemia marmortahvlile. 1902. a. kaitses ta doktoridissertatsiooni ja asus assistendina tööle Peterburi Naiste Meditsiinilises Instituudis. 1904.—1905. a. võttis L. Puusepp osa Vene-Jaapani sõjast, kus omandas närvisüsteemi vigastuste neurokirurgilise ravi kogemusi. Pärast sõjast naasmist avas ta neurokirurgilise osakonna Peterburi Sõjameditsiini Akadeemia juures.

4. septembril 1907. a. avati Peterburi Psühhoneuroloogia Instituudi kirurgilise neuropatoloogia kliinik ja kateeder — esimene neurokirurgia õppetool maailmas — mille juhatajaks sai privaatdotsent, 1910. aastast professor L. Puusepp. 1912. aastast hakkas ta neurokirurgia kursust lugema ka Sõjameditsiini Akadeemia kuulajatele. Tolleaegse neurokirurgia seisundist kirjutas L. Puusepp ise: «Selles suhtes Venemaa edestas teisi maid, sest kuskil ei teostata veel neuropatoloogia operatsioone.» I maailmasõja ajal tegutses L. Puusepp neurokirurgina rindel ja Peterburis, organiseerides esmakordselt maailmas sõjaneurokirurgilise teenistuse.

1920. a. opteerus L. Puusepp Eestisse. Tema initsiatiivil loodi Tartu Ülikoolis iseseisev neuroloogia kateeder ja närvikliinik, mis avati 18. jaanuaril 1921. a. Kõigist teistest tolleaja närvihaiguste kateedritest erines see selle poolest, et tänu L. Puusepale ühendati siin neuroloogia neurokirurgiaga nii õppe-, teaduslikus kui ka ravitöös. TRÜ neuroloogia ja neurokirurgia kateeder on

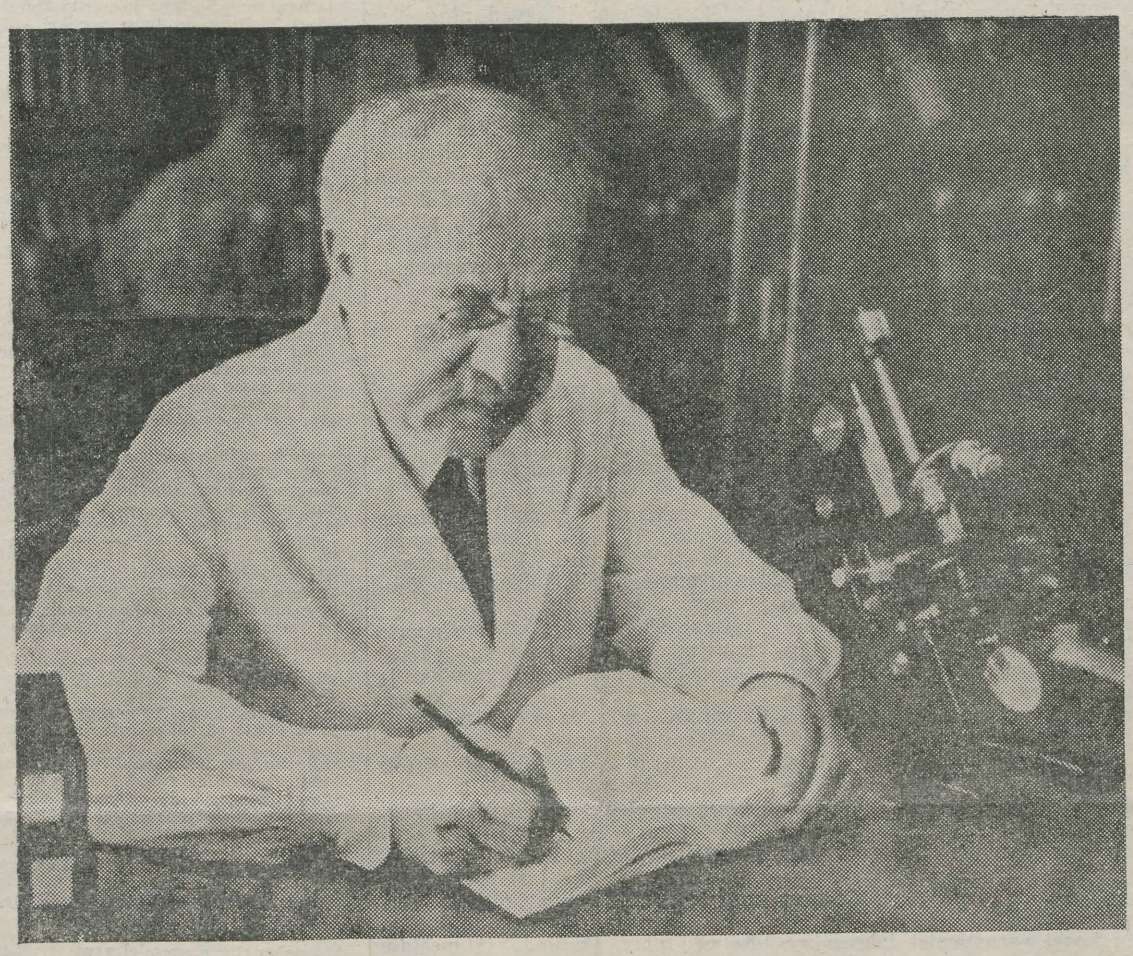

seetõttu ainuke Nõukogude Liidus, kus ligi 55 aastat on Arstiteaduskonna üliõpilastele õpetatud neurokirurgia aluseid. L. Puusepa juhitud Tartu närvikliinik oli kodanliku võimu perioodil ainuke spetsialiseeritud neurokirurgia keskus Baltikumis, mistõttu siia saabus haigeid ravile ka Lätist, Leedust, Soomest ja mujalt, tulid kogemusi omandama arstid ka Hispaaniast, Jugoslaaviast ning teistest maadest. Prof. L. Puusepp ise külastas Euroopa ülikoole, pidas loenguid ja demonstreeris operatsioone paljudes Euroopa maades ja USA-s. Teda valiti paljude teaduslike ühingute liikmeks või auliikmeks, Padua ja Vilniuse ülikooli audoktoriks, mitme rahvusvahelise teadusliku kongressi aupresidendiks, kodanliku Eesti Teaduste Akadeemia akadeemikuks.

Pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis lülitus L. Puusepp energiliselt Tartu Ülikooli reorganiseerimisesse ja nõukogude tervishoiusüsteemi juurutamisesse. Esimesena Eesti NSV-s anti talle teenelise teadlase aunimetus. Professor Ludvig Puusepp suri pärast pikaajalist haigust 19. oktoobril 1942. a. ja on maetud Tartus Raadi kalmistule.

Professor L. Puusepa teaduslik pärand on suur. Juba 1915. a. ilmus tema sulest teos «Kirurgilise neuropatoloogia alused» — esimene spetsiaalne käsiraamat mitte ainult Venemaal, vaid ka välismaal. 1929. a. ilmus monograafia «Ajukasvajad», 1932.—1939. a. kaks ja pool köidet kapitaalsest monograafiast «Kirurgiline neuropatoloogia» (kokku 1392 lehekülge). Surma tõttu jäi sellest suurest tööst lõpetamata poolteist köidet. L. Puusepp avaldas rohkesti artikleid nii kodu- kui ka välismaa perioodikas, toimetas seni ainukeseks jäänud Eesti neuroloogilist ajakirja «Folia Neuropathologica Estoniana» (1923.—1939. a.). Temalt pärineb rida originaalseid neurokirurgilisi operatsioonimeetodeid, mille hulgast süringomüeelia (õõsaju) operatsioonimeetod kannab tänaseni tema nime. Neuroloogiline kirjandus tunneb Puusepa refleksi, Puusepa liikvorodünaamilist proovi jt. Peale neurokirurgia ja neuroloogia töötas prof. L. Puusepp edukalt ka neuroröntgenoloogia vallas, organiseeris võitlust alkoholismiga, avaldas töid psühhohügieeni alalt jm.

Ajalukku on Ludvig Puusepp läinud siiski neurokirurgia pioneerina, kellena ta on aukohal neurokirurgia ajaloo alastes töödes nii kodukui ka välismaal. Tema teaduslikke töid refereeritakse erialases kirjanduses sageli ka tänapäeval.

Eesti NSV-s kannab L. Puusepa nime vabariiklik neuroloogide, neurokirurgide ja psühhiaatrite teaduslik selts. Tartu neuroloogilise ja neurokirurgilise kliiniku hoonel avati 1965. a. L. Puusepa mälestustahvel; tänav, kus asub kliinik, nimetati Tartu Linna TSN Täitevkomitee otsusega L. Puusepa tänavaks.

* * *

3. ja 4. detsembril toimub TRÜ aulas professor Ludvig Puusepa 100. sünniaastapäevale pühendatud teaduslik konverents. 3. dets. kell 11 algab pidulik istung juubeli tähistamiseks. L. Puusepa elust ja tegevusest teeb ettekande prof. E. Raudam, tema osast sõjaneurokirurgia looja ja arendajana kõneleb Leningradi akad. V. M. Behterevi nimelise Psühhoneuroloogilise Instituudi neurokirurgiaprofessor P. M. Pantšenko (koos A. M. Sereševskiga). Pärast istungi lõppu pannakse prof. L. Puusepa kalmule pärg. 3. dets. kell 15.30. jätkub konverents aktuaalsete neuroloogia ja neurokirurgia probleemide, sealhulgas prof. L. Puusepa uurimuste edasiarenduste aruteluga, 4. dets. kell 9.30 ja 15 toimuvad peaaju veresoonte patoloogiale pühendatud istungid. Konverentsist võtavad osa mitmed Nõukogude Liidu juhtivad neurokirurgid ja neuroloogid Moskvast, Leningradist, Kiievist, Minskist, Sverdlovskist, Riiast, Vilniusest ja mujalt, nagu akadeemikud A. N. Konovalov (Moskva), A. P. Romodanov (Kiiev), I. P. Antonov (Minsk) jt.

Juubeli puhul avatakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus prof. L. Puusepa elule ja tööle pühendatud näitus. Antakse välja mälestusmedal Ludvig Puusepa bareljeefportreega, millega on tulevikus kavas hakata autasustama ka üliõpilaste parimaid teaduslikke töid neuroloogia, neurokirurgia ja psühhiaatria valdkonnas.

M. MÄGI,
TRÜ meditsiini kesklaboratooriumi aju vereringe patoloogia sektori vanemteadur, L. Puusepa 100. sünniaastapäevale pühendatud konverentsi organiseerimiskomitee sekretär

KONGRESSI EEL

K.-S. Rebane

Lõppev viisaastak oli füüsikaosakonnale mitmeti vastuoluline. Kõrvuti ilmsete saavutustega esines ka tagurpidikäiku ja ebaõnnestumisi. Domineerima jäi siiski progress.

Raskeimaks katsumuseks oli üleeelmise viisaastaku planeerimise viga, mille tagajärjel suleti füüsika vene osakond ja üliõpilaste arv hakkas kiiresti kahanema. See tingis ka kuni veerandi osakonna õppejõudude koondamise. Õnneks parandati tehtud viga ja tänavuseks aastaks üliõpilaste arv stabiliseerus. Vähehaaval hakkavad kasvama ka kateedrite koosseisud. Edaspidine kasv toimub aga kvalitatiivselt uuelt tasapinnalt: möödunud viisaastakul jõudsid nii teoreetilise kui ka eksperimentaalfüüsika kateeder olukorrani, kus kõigil õppejõududel on teaduslik kraad ja kateedrit juhatab teaduste doktor. Ka üldfüüsika kateedrit sai naaberkateedrite baasil oluliselt tugevdada. Järsult kasvas osakonna probleemlaboratooriumide teaduslik potentsiaal: mõlema laboratooriumi tähtsamaid töösuundi juhendavad kvalifitseeritud spetsialistid, kes kaitsesid kraadi lõppeval viisaastakul (J. Salm, E. Talviste, I. Tigane, E. Tamm, L. Visnapuu, I. Dubovitskaja). Kaitsti üks doktoriväitekiri (K.-S. Rebane) ja lähema paari aasta jooksul on oodata veel mitme väitekirja esitamist ning kaitsmist (L. Pung, A. Koppel). Osakonnas kandidaadikraadini jõudnud spetsialiste jätkus aga vabariigi teistelegi asutustele. Kuigi üliõpilaste arvu vähenemine raskendas meie töö planeerimist ja läbiviimist, oli selles ka positiivne külg: õppejõudude kaader tugevnes.

Õppejõudude kvalifikatsiooni tõusule aitas kaasa ka õppejõudude stažeerimisgraafiku korrapärane täitmine, samuti õppimine marksismi-leninismi ülikoolis. Õppejõudude ideelis-poliitilise kasvu tagamiseks on väga palju teinud osakonna parteiorganisatsioon.

Füüsikaosakonnas

Füüsikaosakonna töö kõige nõrgem külg on olnud üliõpilaste madal õppeedukus ja suur väljalangevus. Osaliselt on see seotud konkursi puudumisega osakonna üliõpilaskontingendi komplekteerimisel. Õppejõudude hulgas tugevneb aga praegu veendumus, et meie õpetamise viisid ja programmide maht ei ole optimaalsed. Eelolev viisaastak peab kujunema siin murranguliseks. Eeldusi selleks on: dekanaat arendab tihedat koostööd komsomoliaktiiviga, parteiorganisatsioon on seadnud endale konkreetsed ülesanded, reorganiseeriti osakonna õppemetoodiline komisjon, esimesed kursused on komplekteeritud heade võimetega noortest.

Kõige olulisemad saavutused on teaduslikus töös. See on kontsentreerunud nelja põhiprobleemi ümber: õhukeste kilede optika (P. Kard), tahke keha luminestsents ja selle rakendused (K.-S. Rebane), aeroionisatsioon ja elektroaerosoolide füüsika (K. Kudu, J. Reinet, O. Saks), füüsika õpetamine ja kõrgema kooli uurimine (V. Ruttas, G. Karu). Uurimisgrupid on võitnud üleliidulise tunnustuse ja arendavad intensiivselt koostööd teiste NSV Liidu ja rahvusvaheliste keskustega. Lisaks aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide alasele TRÜ toimetiste väljaannete sarjale alustati veel kahe TRÜ toimetiste seeria väljaandmist, üks neist elektroluminestsentsi, teine füüsika filosoofiliste probleemide ja metodoloogia alalt. Oluliselt on suurenenud rahvusvahelistest konverentsidest osavõtt ning üleliidulistes ja välismaa väljaannetes ilmunud publikatsioonide arv.

Silmapaistvad on tulemused autoritunnistuste taotlemisel ja nende saamisel. Aeroioonide ja elektroaerosoolide laboratooriumi endisele juhatajale dots J. Reinetile anti leiutustegevuse eest ENSV teenelise leiutaja aunimetus. ENSV teenelise teadlase nimetuse sai professor P. Kard.

Tõeliselt silmapaistvad on lepingulise uurimistöö tulemused. Osakonna uurimistöö maht on juba aastaid poole miljoni rubla piires. Seejuures on lepingupartnerid püsivad ja töö temaatika aktuaalne. Põhilisteks lepingupartneriteks on NSV Liidu ministeeriumide rakendusinstituudid. Viimastel aastatel on aga arenenud küllalt mahukas loominguline lepinguline töö ka vabariigi mitmesuguste ettevõtete ja asutustega. Lepingulisi töid saaks teha veelgi suuremas mahus, kuid praegu takistab seda ruumikitsikus.

Tormiliselt arenev teaduse ja tehnika revolutsioon, eriti aga füüsikateaduste kiire areng nõuab õppetööks ja teaduslikuks tööks kasutatava aparatuuri pidevat uuendamist. Möödunud aastate jooksul oleme juurde saanud mitmesaja tuhande rubla eest väärtuslikke seadmeid, mis võimaldavad töötada tänapäeva tasemel ning samuti tutvustada üliõpilasi selle praegusaegse seadmestikuga. On kasvanud ka arvutustehnika osatähtsus. Ent sellest ei piisa. Kahjuks on õppelaboratooriumide sisustused täienenud aeglaselt. Esialgu plaanis olev üldfüüsika kateedri laboratooriumide moderniseerimine lükkub järgmisse viisaastakusse ja seejärel tuleb ka erilaboratooriumide sisustust oluliselt uuendada.

Meie peamised rõõmud ja mured on aga seotud uute ehitustega. Elektroluminestsentsi ja pooljuhtide probleemlaboratoorium hakkab kongressi eel kolima vastvalminud ruumidesse ja ometi kord saavad

(Järg 4. lk.)

Õppeprotsessi täiustamisest Kehakultuuriteaduskonnas

A. Viru, Kehakultuuriteaduskonna dekaan

(algus «TRÜ»-s nr. 45)

Kaks aastat tagasi vastuvõetud teaduskonna arengu perspektiivplaan seab suured ülesanded õppeprotsessi täiustamise alal. Lähtuda tuleb sellest, mida on vaja tulevasele spetsialistile, s. o. treenerile. Õppeprogrammide sisu aluseks peab olema spetsialisti mudel. Selline mudel on välja töötatud Valgevene kehakultuuriinstituudis. Mudel annab ammendava piiritluse teadmistele, oskustele ja vilumustele, mis määravad kehakultuurispetsialisti töö tulemusrikkuse. Paraku aga on see mudel alles esimene samm ega too esile eri komponentide vahekordi. Lahendada jääb ka optimaalsete abinõude probleem vajaliku taseme kindlustamisel iga komponendi suhtes. Nähtavasti tuleb siin teaduskonna kollektiivil endal ära teha suur töö. Selle töö olulisemaks lõiguks on lõpetanute tegevuse analüüs. Paraku on teaduskonna lõpetanute tegevuse analüüs siiani jäänud episoodiliseks.

Mudelist tulenevate nõuete järgimine tähendab õppeprotsessi ratsionaliseerimist. Sellise ülesandega töötas äsja metoodika komisjon läbi spordialade õppeprogrammid. Järgida ei tule ju mingeid aegunud traditsioone, vaid spordialasid tuleb õpetada just eelkõige sellises ulatuses, kuivõrd treener vajab kaaslusspordialasid üldkehaliseks ettevalmistamiseks. Oleme püstitanud ka nõude, et programmmaterjal igas aines jaguneks osadeks:

1) materjal, mida spetsialist peab alati täpselt teadma;
2) vilumused, mida spetsialist peab laitmatult valdama;
3) vilumused, mida spetsialist peab oskama hinnata (isiklik oskus nende sooritamisel pole vajalik);
4) materjal, milles spetsialist peab oskama orienteeruda, teades, kuidas selles lõigus oma teadmisi vajaduse korral täiendada;
5) teatmematerjalid, mida spetsialist peab oskama kasutada, kuid mille peast teadmine pole kaugeltki tarvilik.

Eriti tähtsaks tuleb lugeda selle ülesande põhjalikku realiseerimist eriala õppeprogrammide läbitöötamisel.

Perspektiivplaan asetab õppeprotsessi täiustamisel erilise rõhu eestikeelse õppekirjandusega varustatusele. Meie kateedrite, eriti kergejõustiku ja sportmängude kateedri ja veespordi kateedri tegevus on märksa intensiivistunud. Ulatuslikult on programm-materjal kaetud eestikeelsete õppevahenditega maadluse, sportliku treeningu aluste ja spordipsühholoogia kursuse õpetamisel, samuti biomehhaanika õpetamisel. Üleliidulise kehakultuuriinstituutide füsioloogiaõpiku tõlkimine ja väljaandmine eesti keeles, samuti teised eestikeelsed spordifüsioloogia-alased väljaanded on kindlustanud programmi täieliku katmise eestikeelsete õppevahenditega füsioloogia kursuses. Algav viisaastak peab kindlustama sellise taseme kõigis põhilistes ainetes.

Hea varustatus õppevahenditega tähendab seda, et loeng ei saa enam jääda lihtsalt programm-materjali esituseks, vaid peab nüüd osutuma sõlmküsimuste põhjalikuks käsitluseks, selliseks käsitluseks, mis tõstab üliõpilastes huvi antud probleemide vastu ja suunab neid iseseisvale tööle. Ideaalne oleks, kui üliõpilased tutvuksid enne loengut vastava materjaliga õppevahendite abil. Niiviisi muutuks reaalseks ka probleemõpetus. Katseid probleemõpetuse rakendamiseks on tehtud füsioloogia õpetamisel Kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele ja kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna kuulajatele. Saadud kogemused näitavad, et probleemõpetus õnnestub siis, kui üliõpilastel on reaalne võimalus täiendavaid materjale kasutada. Vastasel juhul jäävad üliõpilaste referaadid õpiku sisu lihtsaks ümberjutustuseks. Siit tuleneb täiendav ülesanne õppekirjandusele: on vaja lisaks programmile vastavale õpikule veel ainevaldkonda põhjalikumalt käsitlevaid teoseid. Füsioloogia alal täidavad neid ülesandeid raamat «Sport füsioloogi vaatevinklist» ning rotaprintväljaanded «Ainevahetus ja sisesekretsioon» ja «Treeningu füsioloogia». Selliste väljaannete tähtsus seisneb veel selles, et antud ainevaldkondades on üliõpilastele loodud soodsad tingimused iseseisvaks teaduslikuks uurimistööks. Siit kerkib aga vajadus varustada need väljaanded ammendava bibliograafiaga, mis on vastuolus õppevahenditele seatavate nõuetega. Kui me peame selliste õppevahendite olemasolu spetsialisti kujunemise seisukohalt õigeks, eriti teadusliku analüüsi oskuse andmise eesmärgil, siis tuleb üleülikooliliselt lahendada monograafia tüüpi õppevahendite väljaandmise küsimus. Kõige lähemas tulevikus muutub vajadus nende järele juba vältimatuks.

Üliõpilaste teadusliku töö ja õppeprotsessi ühendamise prooviks on tehtud füsioloogia õpetamisel katse viia läbi praktikumide seeria kompleksse uuringuna ülesandega lahendada konkreetne teaduslik probleem; nii uuringu teostajateks kui ka vaatlusalusteks on aga üliõpilased ise. Esimene katse tehti spordimeditsiini III kursuse üliõpilastega. Teame nüüd, milles teine kord olla targem. Veendusime sellise tee perspektiivsuses.

Õpperotsessi kaasaegne täiustamine eeldab tehniliste õppevahendite ulatuslikku rakendamist. Mitmesuguste õppevahendite hankimisega on silma paistnud sportmängude ja võimlemise kateeder, samuti suusaspordi kateeder. Hea materiaalne baas on psühholoogia, biomehhaanika, füsioloogia ja biokeemia õpetamiseks. Filmimaterjalidega on hästi varustatud kergejõustiku, veespordi ja sportmängude kateedrid. Õppeprotsessi tehnifitseerimise võimalused ei ole aga kaugeltki ammendatud. Vähe on mõeldud tehniliste mudelite loomisele ja kasutamisele õppeprotsessis. Kääriku õppebaas on olümpiaettevalmistuse tarbeks varustatud videomagnetofoniga. Õppetööks pole seda väärtuslikku aparaati kasutatud. Lähema perspektiivina tuleb ette näha Kääriku baasi varustamist teleseadmega, mis võimaldab mitmetes paikades kulgevate tegevuste ülekandmist auditooriumi vahetult või pärast salvestamist videomagnetofoni abil.

Teaduskond on regulaarselt kasutanud Nõukogude Liidu juhtivatest õppeasutustest kutsutud lektorite abi. Võimalusi välislektorite kutsumiseks on aga märksa enam. Praegu on väljatöötamisel plaan, kuidas ära kasutada meie vabariigi juhtivaid praktikuid kui ka teiste õppeasutuste õppejõude. Kahtlematult on positiivne, et kergejõustiku kateeder regulaarselt saadab erialaüliõpilasi vabariiklikele kergejõustikutreenerite konverentsidele. Veespordikateeder suutis saata oma erialaüliõpilasi isegi üleliidulisele treenerite konverentsile.

Tähtsaks lõiguks spetsialisti ettevalmistusel on individuaalne töö üliõpilasega. Erialaüliõpilaste kinnitamine juhtivate treenerite personaalseteks õpilasteks peab selle kindlustama koos vastavatele õppejõududele personaalse vastutuse panekuga spetsialisti ettevalmistuse kvaliteedi eest.

Õppeprotsess on täiuslik, kui see toimub teadlikult, mõistes iga osa tähtsust ja osadevahelisi seoseid. Selle ülesande täitmiseks on kavandatud õppeplaanikohane väljaannete sari ainetsüklite kaupa. Väljaanded sisaldavad õppeprotsessi kirjelduse ainete kaupa, õppeprogrammi koos metoodiliste juhenditega, kordamisküsimused koos põhifaktide loeteluga, mille mittetundmine jätab vastuse ebarahuldavaks, kohustusliku ja täiendava kirjanduse loetelu. Esimene selline väljaanne ilmus bioloogiliste ainete tsükli kohta. Käsil on pedagoogiliste ainete tsüklit ja sportlikke distsipliine käsitlevate väljaannete koostamine.

Õppeprotsessi edasine täiustamine nõuab teaduskonnas ka struktuurseid muutusi. Hädasti on vaja taastada kehalise kasvatuse teooria kateeder, samuti raskejõustiku kateeder.

(Lõpp)

14.—17. novembril käisime TPedI rahvaste sõpruse päevadel Tallinnas.

Esimese päeva õhtuks olid saabunud delegatsioonid Leningradist, Vilniusest, Šiauliaist, Jaroslavlist ja Tartust. TPedI aulas toimus sõpruskontsert, kus esinesid külalised ja peoperemehed. Tähelepanuväärselt hästi olid kokku sobitatud külalisesinejate numbrid võõrustajate kavaga, kusjuures sai kuulda-näha nii rahvuslikke kui ka kaasaegsetest probleemidest kantud esinemisi.

Omaette meeldejäävad ning elevust tekitavad olid teisest ülemaailmsest protestilaulude festivalist osavõtnud Virginius Stokenti ja Sulev Lääne esinemised.

Leningradi Pedagoogilise Instituudi ansambli «Severnoje Sijanije» kavas oli tunda Siberi ja Kaug-Ida rahvuslikku koloriiti, sest nad ühendasid oma esituses tšuktši, põhjaosseedi, inguši, jakuudi ja teiste Siberi ning Kaug-Ida rahvaste kultuuri elemente.

Rahvaste sõpruse päevad

15. novembri hommikul toimus vastuvõtt TPedI rektori juures. Vahetati kogemusi TPedI komsomolikomitee ja kohaliku interklubiga.

Enne sõprusõhtut käisime noorte kunstnike näitusel, samal päeval saabusid esindajad Moldaaviast ja Armeeniast. Sõprusõhtu ise kulges väga lõbuses tujus ega tahtnud lõppeda enne hommikut.

Hommikul tutvustati külalistele Tallinna, asetati lilled V. I. Lenini ausamba jalamile ja E. Vilde hauale.

Õhtul kohtuti taas diskoõhtul noorteklubis «Sakala», kus vaatamata ruumikitsikusele tundsid kõik end hubaselt oma uute sõprade keskel. Kõlasid naer, naljad ja meeldiv tantsumuusika, kuid juba oli tunda hüvastijätumeeleolusid: lahkus Leningradi delegatsioon. Käepigistused, soojad pilgud, aadresside vahetamine koos lubadustega taas kohtuda. Esmaspäeval, mil lahkusid viimased külalised, oli igaüks veendunud, et TPedI komsomoli ja interklubi poolt esmakordselt korraldatud rahvaste sõpruse pidu olid hästi teoks saanud. See lähendas meie kodumaa eri rahvustest üliõpilasnoorsugu. Üritus on väärt, et ta traditsiooniks saaks. Igatahes tahet ja võimalusi TPedI-s näib selleks jätkuvat.

P. PIIRSALU

«Rohendav Ameerika»

PEETER TOOMA ja PRIIT PEDAJA folkessee

«Rohendav Ameerika»

laupäeval, 29. novembril kell 18 keemia ringauditooriumis.

Kes on ülikooli populaarseim sportlane 1975?

Komsomolikomitee spordisektor kuulutab välja konkursi ülikooli 1975. a. populaarseima sportlase väljaselgitamiseks.

Kõik teaduskonnad ja tähtsamate spordialade kateedrid, spordiklubi ja rahvaspordi nõukogu pangu kirja kolme kõige populaarsema sportlase nimed (võib ka 1975. a. ülikooli lõpetanud olla). Esimene saab 3, teine 2 ja kolmas 1 punkti. **Kõige rohkem punkte kogunu ongi komsomolikomitee poolt väljapandud rändauhinna omanik ja populaarseim sportlane ülikoolis aastal 1975.**

Sedelid kolme nimega palume saata hiljemalt 8. detsembriks komsomolikomiteesse A. Lõhmuse nimele.

Komsomolikomitee
sporditöö sektor

Carlos María Gutiérrez
Läkitus üleameerikalisele pressiühingule

Ma naeratan habetund nägu nahal nädala kõnts
pean seljast kiskuma kampsuni ihult särgi
et ennast kratsida sealt kus sügeleb
ja siiski ma naeratan
ma tänan isegi kilki kes vaikib mind pelgab
otsekui oleks tal põhjust
mu tänu on kirjalik
mu rõõm on kaheksa-punktistes tähtedes number kolmkümmend

kes minister saaks jagu sest rahvast
kes kindral söandaks surma saata oma eeslite kisa
kes president armuandi veel päiviks
kui kohale jõuab valgus
kui püsima jääb Juan
muidugi nimi ei loe loeb tema
Juan oma püssi ja seitsme lapsega
ligi aasta juba siin kinni et viletsus laseks ta lahti

«vastavalt teenetele anname teile paraja peavarju»
ütles kolonel mulle kolt itaallasekõhul kõlkumas vööl
ja pani mu siia laua ja narita kongi vaene mees
öösel kasiinos on tema see kel külm on oma kümnenda viskiga
kes und ei saa kui libude juurest ta lahkub
kes piinleb bankettidel nälja käes

«et siin lehtedest ajakirjadest marksismist lõhnagi poleks»
ütles mulle kõõrsilmne major
kes ennast harinud on
pressi ohud ja vigurid valimiskõnedest selgeks saand
ning duši all niudeid nühkides
tagasi lööb ja ei löö ta naine Pocitoses
mehe mõtteid Lucy Johnsonist pulmaööl
Playboy reklaamist anglosakslikest rindadest
ananassilehane panama neegritar
meeles Fort Bragg ja mitte see uruguai liga

«eeskirjad keelavad pressi»
ütles nooremleitnant pisut punaseks minnes
ja see on mõistetav pühitsen poisi sisse olen ta esmane vang
kursandina luges ta salaja vahel mu töid
nüüd näeb ta mu halle habemetüükaid räguseid siimi
kuulab mu väsinud norskeid
hingab sisse mu üksioleku tuska
olen ta esmane erariietes alam
ainus vietkong ta võimu kasinais piires

«peldik on jälle korras»
teatas sõdur Juan oma postile tulles
ning minule pilku heitmata oma saapaid ta vahib
oma matet ta imeb
iga sõna aeglane
mõtlik kreool nelikümmend turjal ja ootel

siis
küsisin luba teade läks ja tuligi luba
ja paagi kõrval roostetand naela otsas
on korralikes tualetseteks tekstideks
jagatud tänane leht

viis minutit lubab eeskiri
kuid sõnumeid loen ma
kuu pinnale astus Armstrong ja ütles et kurb on
ja veidi aja pärast pöördun ma tagasi lugema
politseiteateid sõpradest uudiseid saama
kui sean oma minutiosutit ja kui keegi ei tule
kuigi hepatiidihaigetest puudus siin pole
jõuan enne veel läbi surmateated ja kirjastussõnumid
kui aetakse rivisse meid et alla lasta isamaa lipp
see meie sõjaväelaste põline komme

ma naeratan tänus Juanile nii vaesele nii ehtsale sõjamehele
seltsimehele minu ukse ees
selle kauni informatsioonilegendi loojale
ja tema kahekordsele kasule
kes kindral minister president
kolonel major nooremleitnant
saaks jagu Juanist sellest rahvast
nende vaikivast rõõmust

Hispaania keelest Jüri Talvet

*

Carlos María Gutiérrez on uruguai kirjanik ja ajakirjanik, sündinud 1926, täitnud 1949/50 Uruguai üliõpilasföderatsiooni sekretäri kohuseid, 1958. a. intervjueerinud Fidel Castrot Sierra Maestras, 1967. a. juhtinud ajalehe «Epoca» tööd. Koos Pacheco Areco diktatuuriga ajaleht suleti ning Gutiérrez vangistati. Siin avaldatav luuletus on pärit kogust «Kasarmupäevik», mis 1970. a. sai Kuuba ajakirja «Casa de las Américas» kirjanduskonkursi luulepreemia. Gutiérrez oli varem avaldanud kaks raamatut: «Sierra Maestras ja teisi reportaaže» (1967) ja «Auk seinas» (1968).

Püüdlustelt lähedased

Teisipäeval viibis Tartus Uruguai noortedelegatsioon, esindades Uruguai Kommunistliku Partei Keskkomiteed ja RÜL-i. Külalised viibisid vastuvõtul ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretäri Martin Kuuse juures. Solidaarsusmiitingul EPA peahoone fuajees esinesid tulnukad, TRÜ RSR-i president Viktor Kaasik ja EKP EPA komitee sekretär Vello Ladva. Deklaratsiooni luges ette EPA üliõpilane Karusion Kallion. Kohtumist ilmestasid hispaania- ja eestikeelsed laulud.

Sealt suunduti vastuvõtule EPA komsomolikomiteesse, edasi TRÜ kohvikusse.

Ringsõidu eesmärk on arendada laialdast solidaarsuskampaaniat Uruguai fašistliku režiimi vastu.

Veel oma päevist

Üliõpilaspäevade avaakordiks kujunes õhtu «Vanemuise» kontserdisaalis, mis oli mõeldud suvemalevlastele ja esmakursuslastele, et neid omavahel tuttavaks teha ning meenutada toredat töösuve.

Õhtu avasid suvemaleva komandör K. Liiv ja komissar A. Pikkat (pildil), kes kirjeldasid eelseisvat ja pajatasid pikemalt ka malevlaste töödest. «Suvemalevas veedetud suvi oli kaunis ja meeldejääv,» rõhutas K. Liiv. Et 486 malevlast (nii palju neid oli) tubli töö kõrval ka lõbusasti aega oskasid veeta, seda näitasid filmid, mida vahelduseks demonstreeriti.

Vaheaegadel pakkus külakosti paljude tudengite lemmikansambel «Kukerpillid», kes oli olnud sagedaseks külaliseks ka töösuvel. Vaevalt oli kõlanud tuntud laulu «Veel kord» hoogsad rütmid, kui põrandal keerlesid tantsupaarid.

Nii lahutati meelt kesköösi.

INGRID KRALL

PILK IDAMAADE VAIMUVARASSE

Ališer Navoi

(1441 — 1501)

Gaseel

Gaseel — õigemini oleks see *ghazal*; nõnda nimetati vanaaraabia luules armulaule. Eriti rohkesti viljeldi gaseeli pärsia kirjanduses, kus omandas lõpliku kuju ka gaseeli vorm: mononriimiline (aabaca . . .) laululises värsimõõdus eriliselt märgistatud algpaarisvärsi (*matla'*, riim *aa*) ja lõppvärsiga (*maqta'*, kus esineb autori nimi) ääristatud lüüriline luuletus, mille teemaks on armastus, vein, rõõm, mure ja saatus. Pärsia gaseeli hakkasid matkima ka teised idamaade rahvad. Seda vormi on mõnikord kasutatud ka Lääne luules. Eesti keelde sobib gaseel oma monoriimilisuse tõttu vähem, raske on leida häid riime. Aga paraku on mele tõlkeluules gaseeli viljelemine alles algamas ja keele võimalused veel ammendamata.

Oo nooruk-maag, kui kallad sa nüüd seda vana veini head,
siis vangub terve ilmamaa ja ununevad aastad, ead.
Sul kuub on lõhki rebitud, sa kannad võõra usu vööd,
käes endal nuga hoiad sa, kui veini meie ette sead.
Noolteravad on pilgud sul, nad hukutavad vagasid,
kui silmused, mis võllapuul, keerdlokid ehivad su pead.
Su paled tules põlevad kui tulepreestri templilee,
me teele peidad püüniseid ja õigeid patuteele vead.
Siin veinikoja varemeis tal käes on peekrid pilgeni —
kui põrmuvallas oled sa, siis täna üles tõusma pead.
Jook tema pilgel peekri seest ka koolnud mullast välja toob,
ent elavana eksid teelt ja oma sündimistki nead.
«Siit põgenegem, hulkurid, meilt hinge ihust röövib vein!»
Ta naeratab ja küsib vaid: «Mis veini saladusist tead?
Oo Navoi, kui teaksid sa, mis imevõim on veini sees —
Allahi juurde kannab ta ja peseb maha patud, vead.»

Vanausbeki keelest HALJAND UDAM

«Milinda-panha'st»

Pärast Makedoonia Aleksandri sõjakäiku tekkis Vahemere ja Induse jõe vahelisel alal mitmeid kreeka dünastiatest valitsetud riike ja riigikesi. II sajandil e. m. a. oli ühe selletaolise Pandžabis asunud väikeriigi valitsejaks Menandros, kes India traditsioonis on tuntud Milinda nime all. Milinda tundis suurt huvi Indias levinud õpetuste vastu, paali keeles kirjutatud «Milinda-panha's» ('Milinda küsimustes') kirjeldatakse tema vestlust budistliku munga Nagasenaga.

Radža küsis: «Kõrgeauline Nāgasena, kas keha on erakutele armas?»

«Ei, suur radža, keha ei ole erakutele armas.»

«Miks te aga keha pärast muret tunnete ja tema eest hoolt kannate?»

«Suur radža, kas sa oled lahinguväljal kunagi noolest haavata saanud?»

«Olen, kõrgeauline.»

«Kas haava määriti õlidega, võiti salvidega ja seoti sidemega kinni?»

«Jah, kõrgeauline, haava määriti õlidega, võiti salvidega ja seoti sidemega kinni.»

«Ning, suur radža, kas see haav, mille eest nii üliväga hoolitseti, oli sulle armas?»

«Ei, kõrgeauline, ta ei olnud armas.»

«Samal moel, suur radža, ei ole erakutele ka keha armas.»

* * *

Radža küsis: «Kõrgeauline Nāgasena, kas see, kes sureb, on sama, kes sündis, või on ta teine?»

«Ta ei ole ei sama ega ka teine.»

«Too näide!»

«Kunagi olid sa pisitilluke, väetike, abitult lebav lapsukene. Mida sa mõtled, kas praegu suureks kasvanult oled sa seesama?»

«Ei, kõrgeauline, see lapsuke oli üks, mina olen aga teine.»

«Kui nii, siis suur radža, sul ei ole ei ema, ei isa ega õpetajat. Kas kooli läheb üks ja kooli lõpetab teine? Kas üks teeb kurja, karistuse aga kannab teine?»

«Kindlasti mitte, kõrgeauline! Mida sa aga ise kõige selle kohta ütled?»

«Suur radža, kunagi olin ma pisitilluke, väetike, abitult lebav lapsukene, nüüd aga olen suureks kasvanud. Keha kestvuse läbi on kõik eluperioodid kokku köidetud.»

«Too näide!»

«Kui keegi paneb õhtul lambi põlema, kas siis see lamp võib öö läbi valgust anda?»

«Jah, kõrgeauline, ta võib öö läbi valgust anda.»

«Kas aga leek, mis loidab öö hakul, on sama, mis loidab kesköösl?»

«Ei, kõrgeauline, see ei ole sama.»

«Kas aga leek, mis loidab kesköösl, on sama, mis loidab öö lõpul?»

«Ei, kõrgeauline, see ei ole sama.»

«Kas sellest järgneb, et öö hakul põles üks lamp, kesköösl teine ja öö lõpul kolmas?»

«Ei, kõrgeauline, üks ja seesama lamp andis valgust kogu öö.»

«Samal viisil, suur radža, tuleb mõista kõigi nähtuste kestvust. Üks sünnib ja teine sureb, teadvuse seisundid vahelduvad pidevalt, uus seisund ei ole see, mis endine, aga ta pole ka teine!»

Paali keelest
LINNART MÄLL

Kenko Hoshi

(1283—1350)

Kenko Hoshi, õige nimega Urabe Kaneyoshi, sündis Kiotos vanas aristokraatses perekonnas. Esmalt teenis keiser Gouda õukonnas, kust ta oletatavasti õnnetu armastuse tõttu lahkus, veetes aastaid rännates. Peale Gouda surma laskis luuletaja ennast mungaks pühitseda ning võttis nime Kenko Hoshi. Sel eluperioodil valmiski tal peamine looming — esseed ehk zuihitsud, mis hiljem raamatuks kokku kogutuna kannavad pealkirja «TSUREZUREGUSA» ('kirjad igavusest'). Esseed kujutavad mälestusi, mõtisklusi kunstist, kirjandusest, esteetikast, kommetest, kuulsatest inimestest, lugusid Hiinast jne. Ühelt poolt on teos budistlik, teisalt olustikuline, pühendades palju tähelepanu inimesele.

XX

Keegi erak — ma ei mäleta tema nime — ütles kord: «Seda, keda selle maailmaga enam miski ei seo, paneb heldima üksnes aastaaegade vaheldumine.»

Tõepoolest, sellega võib nõus olla.

XXXVIII

Rumal on piinata end kogu elu jooksul kuulsuse ja kasu jahil, leidmata hetkekski rahu. Kui metl on palju rikkusi, siis vajame ihukaitset. Rikkus on kupeldaja, kes meelitab ligi hädasid ja toob rahutust. Las pärast sinu surma tehtagu su rahaga kasvõi Suurele Vankrile uued rattad — inimestele on nad ikkagi üksnes koormaks.

Kuld tuleb loopida laiali mägedesse ja kalliskivid kuristikku heita. Rumalaim inimene on see, kes laseb end rikkusega ära meelitada.

* * *

Mida nimetatakse heaks?

Tõelisel inimesel pole ei tarkust, voorusi, väärikust ega kuulsat nime.

* * *

XXXI

Kord hommikul, kui sadas imeilusat lund, oli mul tarvis ühele inimesele midagi teatada. Saatsin talle kirja, kirjutamata selles sõnagi lumesajust.

«Ons võimalik taibata,» kirjutas ta mulle vastuseks, «mida tahab mees, kes on sedavõrd maitsevaene, et ta sõnagi ei lausu sellest, kuidas talle meeldib lumi? Teie süda väärib mitmekordset kaastunnet!»

See oli väga huvitav.

Nüüd seda inimest enam ei ole, sellepärast ei saa ma isegi niisugust tähtsusetut tõika unustada.

Jaapani keelest ÜLLE UDAM

Chögyam Trungpa

Kaks luuletust

Chögyam Trungpa sündis 1939. a. Khami provintsis Ida-Tiibetis. 1959. a. Hiinavastase ülestõusu mahasurumise järel põgenes ta nagu tuhanded teisedki tiibetlased Indiasse. Õpingute järel Oxfordis siirdus Trungpa 1970. a. USA-sse, kus õpetab Colorado ülikoolis ja juhatab tema enda rajatud Naropa-nimelist instituuti, laia profiiliga humanitaarõppeasutust, kus suviti tuhandetele üliõpilastele peavad loenguid väljapaistvad teadlased, kunstnikud, luuletajad, lavastajad jt. Õppinud täiuslikult selgeks inglise keele, on Trungpa avaldanud tunnustuse võitnud inglise-keelseid luuletusi ja poeeme.

Punane leegitsus läänest,
vihmatilkade hääl —
ebatavaline
ja veel vikerkaar.

Vabadus,
vabadus piiratusest,
vabadus ruudust
(hoolikalt silutud mudeleist),
vabadus matemaatilisest loogikast
ja psühholoogiast.
Tõelise ja vaba lipp
lehvib kesktee tuules.
See on midagi tervet
nagu hästisöönd tiiger
või lõvi.
Urin,
URRR —
ilusad teravad hambad
näitamas võitmatust.
Mina, Chögyam, vaatan seda kõike
männipuu ladvast,
mis kaardub tuules
üsna osavõtmatult.

*

Vaadates maailma,
näen üksi krüsanteemi.
Üksik üksindus
ja surm läheneb.
Jäetud õpetajast ja sõbrast,
seisan kui üksik kadakas,
mis kasvab kaljude vahel
sitke ja räsitud.
Üksindus on minu viis —
ma kasvasin üksinduses.
Nagu ninasarvik.
Üksindus on minu kaaslane —
ma räägin endaga.
Ent mõnikord ka
üksik kuu,
kurb ja rõõmus
saavad kokku.

Inglise keelest
MAIE KARK

Nāgārdžuna

Aforisme

Nagardžuna, suuremaid Vana-India filosoofe, elas arvatavasti II sajandil m. a. j. Siin tõlgitud mõtteterad on valitud tema aforismikogumikust «Pradžnjādanda» ('Tarkusemalakas'), mis on meie päevini jõudnud vaid tiibetikeelses tõikes.

Kui madalad saavad rikkusi või teadmisi, muutuvad nad kõrgiks. Targad aga, kui neid isegi kahekordselt austatakse, muutuvad ülimalt alandlikeks.

*

Ükskõik, kas tehakse suurt või väikest tööd. Kui aga sellele oma parim antakse, siis tuleb öelda, et tehtud on lõvitöö.

*

Kuigi inimene võib tunda raamatutarkust, kui ta seda aga elus ei kasuta, on ta nagu pime, kes hoiab käes lampi, ei näe aga teed.

*

Loomult pahelised inimesed on nagu kaalud: vähene tõstab nad kõrgele, vähene langetab alla.

*

Näinud öösel järvel tähepeegeldust ning pidanud seda lootosevarreks, pettus luik, nii et päeval ei söönud isegi tõelist lootosevart. Petturt poolt petetu kahtleb isegi tõekuulutajas.

*

Kui sa ka kogu elu tapaksid, ei vähene sellest vaenlaste arv. Kui sa aga oled tapnud oma viha, siis oled tapnud tõelise vaenlase.

*

Surm ei hakka ootama, kui su tööd on tehtud. Seepärast tee homsed tööd täna ja õhtused tööd hommikul.

*

Tutvus üllaga ja vestlus targaga ning sõprus heldega ei põhjusta kurbust.

Tiibeti keelest
MARET KARK

Aafrika keeltest ja kirjandustest

NSVL TA 250. juubeliaasta tähistamise raamides toimus 27.—29. oktoobril Leningradi RÜ Idateaduskonnas teaduslik konverents «Aafrika keelte ja kirjanduste arengu aktuaalsetest probleemidest», mis oli esimene seda laadi konverents Nõukogude Liidus. Konverentsi töö kulges ühel plenaaristungil ja kolmes ainesektsioonis. Plenaaristungil esitati kolm põhiettekannet. Esimeses ainesektsioonis käsitleti sotsiolingvistika probleeme, teises kõneldi üksikute keelte grammatilise ehituse kirjeldamisest, kolmandas olid vaatluse all folkloor, kirjandus aafrika keeltes ning historiograafia. Selles sektsioonis esitas ka nende ridade kirjutaja oma ettekande teemal «Richard Reuschi panus afrikanistikasse», milles käsitles k. a. 28. juunil USA-s Minnesota osariigis oma 85. eluaastal manalasse varisenud rahvusvaheliselt tuntud afrikanisti ning Tartu ülikooli kunagise kasvandiku Richard Reuschi elu ja loomingu neid osi, mis olid otseselt seotud Aafrika uurimisega. Ettekanne oli aktuaalne ka seetõttu, et LRÜ afrikanistikakateedris kasutatakse Ida-Aafrika ajaloo tundmaõppimisel õppevahendina muude hulgas ka Richard Reuschi väljapaistvat teost «The History of East Africa».

Konverentsi plenaaristungil ja sektsioonides esitati ühtekokku 39 ettekannet. Esinejaid ning osavõtjaid oli NSV Liidu paljudest kõrgkoolidest ja uurimisasutustest. Arvukalt osales konverentsil aafriklasi.

1976. a. jaanuaris peetakse Moskvas kõigi afrikanistikaga tegelevate rakukeste juhatajaile üle terve Nõukogude Liidu seminarnõupidamine. Ka TRÜ orientalistikakabineti esindajad on palutud sellest osa võtma. On ju meie afrikanistika vanim Nõukogude Liidus. Tema esimesed teada olevad alged ulatuvad tagasi 19. sajandi keskpaika. Võimalik, et nad on veelgi vanemad.

PENT NURMEKUND

Lehekülje koostas TRÜ orientalistikakabinet. Illustratsioonideks tiibeti puulõiked.

Hans Sossi

22. novembril suri TRÜ orgaanilise keemia kateedri endine juhataja dotsent Hans Sossi. H. Sossi kuulub meie ülikooli nende õppejõudude hulka, kelle õlgadel lasus sõjatulest läbikäinud ülikooli käikulaskmine, õppetöö organiseerimine, tööks hädavajaliku muretsemine, lähemate sihtide seadmine, oma eriala õppekoormuse suure osa kandmine.

H. Sossi sündis 17. jaanuaril 1892. a. 1905. a. astus ta Tartus H. Treffneri gümnaasiumi, mille lõpetas 1912. a. Sama aasta sügisel asus õppima Tartu ülikooli keemiaosakonda. Keemiaosakonna lõpetas 1927. a. magistrikraadiga. Juba üliõpilasena oli ta tööl tehnilise keemia õppetooli nooremassistendi kohusetäitjana, seejärel tehnoloogia laboratooriumi vanemassistendi kohusetäitjana ning pärast ülikooli lõpetamist kuni 1930. a. lõpuni samas vanemassistendina. Seejärel töötas ta Tallinnas nahakeemia erialal. 1943. a. detsembrist oli H. Sossi jälle Tartu ülikoolis tagasi, töötades orgaanilise keemia kateedri nooremassistendi kohal. Tartu vabastamise järel 1944. a. määrati ta orgaanilise keemia kateedri juhataja kohale, kus töötas pensionile siirdumiseni 1. sept. 1960. a.

H. Sossi teadusalased huvid olid seotud põlevkivikeemia probleemidega, samuti mitmete praktilise keemia valdkondadega: nahakeemia ja tehnoloogiaga, alkohoolsete jookide tehnoloogiaga jm. Keemilise tehnoloogia alal vajasid tema konsultatsiooni ja nõuandeid väga paljud mitmesuguste asutuste ja tööstuste spetsialistid.

Kolleegina oli H. Sossi alati vastutulelik ning abivalmis; ta õpilased meenutavad teda kui isalikku õppejõudu, kes pidas neid alati täiskasvanud inimesteks.

Endist kateedrijuhatajat, kolleegi ja õpetajat mälestab TRÜ orgaanilise keemia kateeder.

3 kuud Tuvas

TOOMAS PUURMANN
MIHKEL MERIMAA
ARVO RAUDSEPP

(algus «TRÜ» nr. 44)

JENISSEI

Kohe jõuame kurule. Kohal. Meie all on suur lai org. Ja orus voolab Jenissei. Siit, kilomeeter kõrgemalt paistab ta ülilai. Näinud olime teda juba varem, helikopteri ja lennuki pardalt. Teadsime ka, et voolu kiirus on 25 m/s. Seda olime välja lugenud täpsetelt geoloogikaartidelt. Tundus kole kiire olevat, sest väiksematel mägijõgedel, mis koletu kolina ja mürinaga mägedest alla sööstavad, oli see näit isegi väiksem. Tegelikult on kõik suhteline, nagu me üsna pea veendusime. Jenissei mõjub rahulikuna, kuigi kogu see koletu veemass paraja sõrkjooksu kiirusega edasi tormab. Esimene mulje: ei mingit kohinat, ei vahupritsmeid. Vaatamata sellele tunnetad tolle jõe jõudu ja tohutut võimsust.

Ehitasime parve. Et praktikalt lahkuda. Parve olime viimati ehitanud jõnglastena, aga mis sest. Uskusime endisse. Pealegi oli Arvo näinud filmi, kus mingid mehed olid kuskil mägijõel parvega sõites ränka tööd teinud. Jenissei pole mägijõgi. Mihkel jagas üsna hästi mitmeid ehitusasju. Nii see parv siis valmis saigi. Kõveratest puudest. Paremaid polnud. Parv sai vägev.

Kohe sõidame ära. Hüvastijätt Pjotr Mihhailõtšiga. Parimaks tunnustuseks meie kavatsusele on tema sõnad: «Kui poleks tööd, tuleksin teiega.» Anname otsad. 200 m sõitu ja oleme kinni kivi otsas. Ainuke kivi, mis siin paistab olevat. Poolteise tunni pärast vabaneme. Vaatame, kuidas kaldale saame. Kõhkleme. Ettevõtmist ei saa katki jätta... Värisevate põlvedega ronime parve peale tagasi. Nüüd oleme tüürimisel hoolikamad.

Argipäev Jenisseil. Rahu. Vaikus. Vaid õhtul harvad tuuleiilid. Lesime augustilõpu päikese veel üsna palavate kiirte all. Käime vahel isegi suplemas. Kogu aeg vahelduvad maastikud. Oleme igasugusest maastikuilust ammu küllastunud. Ei viitsi enam isegi pilti teha. Sünged, otse veepiirilt tõusvad kaljuseinad vahelduvad metsaste nõlvadega. Pastelltoonid. Jõgi on kord mitusada meetrit lai, kord jälle kokku surutud nii 50 meetrile. Seal tavaliselt kohiseb ja mühiseb. Loobume oma tavalisest olesklemisest ja haarame mõlad. Vahel saavad siiski jalad märjaks. Muutume ükskõikseks ja julgeks. Kaldail inimtegevusest mitte jälgegi. Näeme vaid jooma tulevaid metsloomi. Täielik üksindustunne. Täielik vabadustunne. Meid ei piira tähtajad. Võime siin olla, palju tahame.

Kaarti meil pole. Kuuldes vastutulevailt mootorpaadimeestelt hirmulugusid Suure Kärestiku kohta, hoiame pool päeva päris kalda lähedale, igaks juhuks. Õhtupoolikul olemegi ta juures. Vaatame ta kõigepealt kaldalt üle. Mühiseb küll, ja päris kõvasti. Vahtu on ka päris palju. Vaikides läheme tagasi oma kõveratest palkidest parve juurde. Ma nagu küll ei tahaks ees Sajano-Šušenskoje hüdrojaama ehitustander. Ehitus oli astunud otsustavasse faasi. Jenisseile ja meile oli jäetud vaid väike läbipääs. Jenissei oli selles kohas kuri. Hoopis kurjem kui Suures Kärestikus. Läbisime selle viimase ja meile ootamatu takistuse ehitajate silme all efektselt. Jalad ei saanud märjaks.

Ongi kõik. Oleme jälle tsiviilühiskonnas pärast 3 kuud kestnud poolvabatahtlikku pagulust. Toredad päevad olid viimased viis. Sai palju kala püüda. Juba algul arvestasime üsna enesekindlalt, et pool toidumoonast katame kaladega. Nii

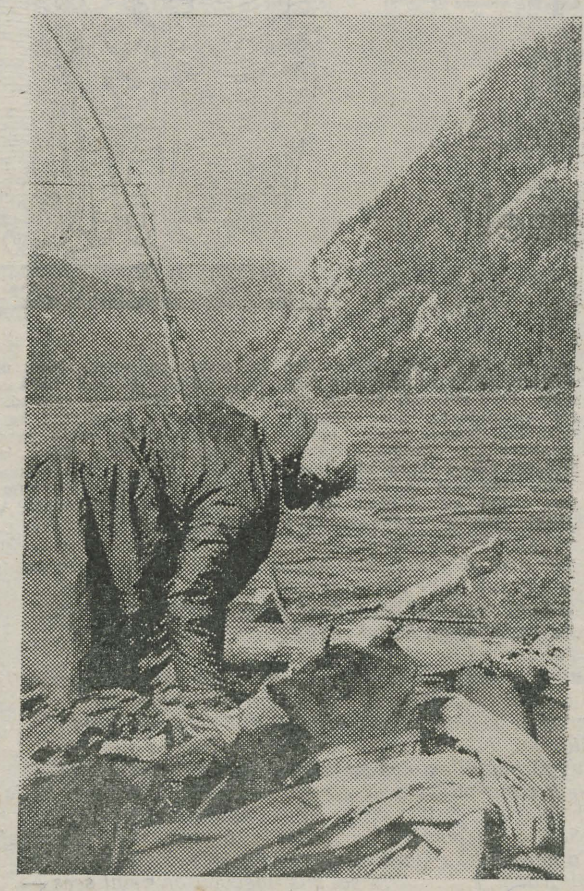

Parvel. M. Merimaa foto.

hästi sõita. Vist hirm. Ei tea, kuidas teistega lood on. Üks on kõigile selge — läbi peame siit sõitma ja parem juba kohe. Tagasiteed pole. Parv ei ole mõni mootorpaat. Ümberringi umbes 100 km raadiuses puudub alaline elanikkond. Oleme vaid meie oma parvel. Sõidame. Kõigutab kõvasti. Kõik. Pingelang. Avaldame valjusti pahameelt, et jalad said märjaks. Siis näeme surnuaeda. Inimtühjas paigas...

Viimane päev parvel. Ilm kisub halvaks, sügis on tulemas. Jõudsime just õigel ajal, et näha ja mõista loodust, Jenisseid. Peaaegu vahetult. Vaid mingi tühine 5—10 cm lahutas meid ta rahutust pinnast 5 päeva jooksul. Ja ongi meie see küll päris ei läinud, kuigi kala oli jões tõesti palju. Lahendamatut toiduprobleemi siiski ei tekkinud. Tšerjomuškino asulas viimast korda parvele vaadates kisub kurvaks. Varsti lainetab kogu läbitud jõelõigu ulatuses veehoidla. Tööstuse arenemine on paratamatult kahe otsaga asi. Pais on planeeritud 300 m kõrgune. Me saame juurde 8 miljonit kilovatti võimsust, aga palju me kaotame... Meie nägime vist peaaegu viimastena, palju me kõik tegelikult kaotame. Kaovad kärestikud, kaob vee alla ja hakkab mädanema mahavõtmata jäänud mets. See ilu, mis oli, kaob. Võib-olla tekib uus ilu. Võib-olla... Jenissei tõkestati 12. oktoobril, natuke rohkem kui kuu pärast meie üritust.

Miks tuleb küsida — „Miks?“

19. novembri õhtul olid «Sophokleses» küsija rollis Heidi Metsma, Ene Ojaste ja Raimu Hanson (kõik eesti fil. I kursus) ning Viljo Saldre (eesti fil. IV kursus). Juba teist korda oli võimalik kuulata-vaadata Rein Veidemanni programmi «Miks?».

Tänasele üliõpilasele pole luuleprogrammid uudiseks, ometi ei ole kunagi põhjust kurta publikupuuduse üle. Sellest ei peaks raske olema tuletada lihtsat tõika: üliõpilane vajab neid. Nii et iga uus väljaastumine on teretulnud. Saladuseks pole ka viimasel ajal lavale jõudnud programmide terav sotsiaalne suunitlus. Antud juhul väljendus see otsimistes-küsimistes «Miks?». Rein Veidemann pole seadnud oma ülesandeks miks-idele vastata, kõigile miks-idele maailmas ei saagi ühist vastust anda. Pole vaja lihtsaid lahendusi, on vaja keerulisi probleeme. Seda võis selgelt tunnetada ka eelnimetatud programmi jälgides.

Juba proloogis öeldi, et kava ei püri kunstilisele elamusele. Ometi kasutati oma mõtete väljendamiseks muusade ande — luulet, proosat ja muusikat.

Vähe oli liikumist, seegi improvisatsiooniline. Põhiliseks jäid sõnad, sõnade kanda oli mõte ja probleemid. Meeldivad laulud Raimu Hansoni sundimatus esituses täitsid puhkepauside aset.

Ent sõna juurde.

Trupp on noor, vaid mõned kuud koos olnud ja pole imestada, et nad esmajoones sõna õppida võtsid. Selle peamise ja keerulisima. Selgelt oli tunda rabedust ja esinejate taseme vahet. Teadlikumat ülesandetunnetust oli märgata Raimu Hansoni juures: kui midagi küsida, siis küsida publikult. Näitleja peab olema teatud määral andja, et vaataja võiks saajaks muutuda. Publikusse lugemine nõuab suurt tööd teksti kallal, siin peab näitleja silmas pidama iga üksikut sõna, et talle õige rõhk anda. Võimatu on see paberilt lugedes, kui isegi komade-punktide asetus veel vööras on. Olgu see ääremärkuseks Viljo Saldrele, kellel potentsiaalseid võimeid paistab olevat, ent kes oma ülesannet nähtavasti täie tõsidusega ei võta. Ja veel: kaasaegne teater nõuab veenvust ja loomulikkust, paatos ja teatraalsus jäägu Wiera-aegadesse.

Kuigi etendus oli trupietendus, jäid tüdrukud tagaplaanile. Segavaks osutusid ruumist tingitud kõrvalhelid, puudu jäi kõnetehnikast.

Ene Ojastel oli sõnadesse palju panna, tal on omapärane häälematerjal, karakteerne väljendusoskus, ent just siin jäi puudu valjusest. Heidi Metsma sõnad kostsid küll selgemini, aga väljendus oli suhteliselt tühi ja kiretu.

Muidugi ei ole need sõnad kaugeltki nähtu eitamiseks. Pigem võinuks alustada fraasiga «Etendus läks korda», sest see oleks samavõrd tõsi. Iga mäng on ikkagi vaid mäng ja reeglite rikkumises pole midagi iseäralikku ei kutselise ega ka taidlejast mängija juures. «Miks?» tuleb küsida alati, kui ta keelele kipub. Sest ega küsija suu pihta lööda.

VIIRE VILLANDI

Füüsikaosakonnas

(Algus 1. lk.)

laboratooriumi töötajad välja peahoone keldrist!

Muret teeb füüsikakorpus. Selles hoones peavad tööle asuma kateedrite õppelaboratooriumid, mis on füüsikaosakonna üliõpilaste õppetöö tähtsaks baasiks. Õppelaboratooriumid on seni sisse seatud vaid nooremate kursuste üliõpilastele. Vanemate kursuste üliõpilastel need hoopis puuduvad ja nad töötavad olulisel määral teaduslikes laboratooriumides, sealhulgas ka ENSV TA Füüsikainstituudi teaduslikes laboratooriumides. Igavesti see muidugi nii jääda ei saa, sest seda ei võimalda juba uued õppeplaanid, mille järgi vanemate kursuste üliõpilased hakkavad õppima juba tuleval aastal. Järgmisel aastal lubatakse meile üle anda füüsikakorpus. Loodame, et ehitajad meid kongressiaastal ei peta.

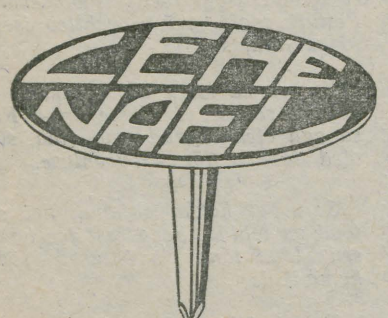

Juba meie lehe järgmises numbris läheb käiku uus rubriik «Kas professor on kodus?» Toimetus on võtnud nõuks külastada ülikooli nimekaid teadlasi, püüdes teadusest endast mitte sõnagi rääkida. Selle asemel tutvustame professorit kui perekonnainimest, saame teada professori meelelahutustest, suhtumisest kirjandusse, muusikasse, spordisse, moesse, professorlikest veidrustest ja paljust muustki. Tahame professoris leida neid jooni, mis ka kõige väljapaistvamat teadusemeest ühendab teiste inimestega. Seega siis, «lipsuta lood».

Esimene koputus saab teoks NSV Liidu Meditsiiniteaduste Akadeemia korrespondentliikme professor Jüri Saarma korteri uksele.

Mõttekilde taidluskonkursilt

Laupäeval võisid soovijad taas ülikooli klubis tudengeid-taidlejaid uudistada. Seekordsel isetegevuskonkursil osalesid Filoloogia- ja Kehakultuuriteaduskonna esimesed kursused. Kumbki pakkus välja programmi, filoloogid ka üksikesinejaid. Tuleb aga kohe tõdeda, et programmid on taidlusvormina sobivamad. Et solist mõjule pääseks, peab tal tõepoolest professionaalne tase olema. Seekordsete esinejate kohta seda öelda ei saa. Programm aga, millest ta siis ka koosneks, pääseb kergemini mõjule. Vabaks suhtlemiseks lavalt publikusse peaks olema võimeline iga tudeng, eriti see, kes ülikoolist pedagoogidiplomi kaasa viib. Nende hulgast on nii filoloogid kui ka kehakultuurlased.

*

Kehakultuuriteaduskonna sõnalismuusikalis-tantsuline programm algas üllatuslikult. Lootus, usk, tõde, vale ja otsingud — kõik see vastandati rahulolule. Kõige üle valitses nooruslik optimism.

Arvude ja faktide seostamine kirjandusega on tavaliselt programmide koostamisel raskuspunktiks. Siin üllatasid tulemused oma loomulikkusega. Sama loomulikkusega asendusid sõnad tantsuga ja vastupidi. Muusikaline taust oli põhiliselt võetud populaarsest «Jeesus Kristus — super staar'ist». Kui me taidluslavadel tugevalt mõtestatud ja selge diktsiooniga lausutud sõnaga juba harjuma hakkame, siis harva kohtame nii kõrgetasemelist koreograafilis-pantomiimilist liikumist. Kehaga mängis kaasa miimika, ka sõnu saatis vaba ja tehniliselt tugev kehatöö.

Programmi olid koostanud ja lavale toonud Hannes Kaljujärv, Helle Keek, Merike Miländer, Andres Salmistu, Merike Vaimel ja Vahur Ööbik. Tantsu aitas seada Kaire Vaimel.

*

Eesti filoloogia I kursuse luulepõimik «Aja lapsed» oli tasemelt eelmisega võrdne, kindlasti tõmbas aga palju alla see, et nad mänguplatsiks lavaesise põranda valisid ja mitte lava nagu kehakultuurlased. Nii polnud isegi teise-kolmandasse ritta näha arvatavasti sümbolite tähenduses olevat tegevust asjadega, mis peamiselt põrandal toimus. Kannatas ka häälte kandvus. Õnneks olid filoloogid kas juhuslikult või teadlikult kasutanud palju tekstide kordust. Terviku mulje jäi seega alles ja mõtted ei läinud kaduma.

Esinemine oli spontaanne ja improvisatsiooniline. See kaasaaegse kutselise teatri alustala on tervitatav omadus ka isetegevusele.

Sisult oli «Aja lapsed» kehakultuurlaste lavalapsest pessimistlikum, täis jõuetust paratamatuse ees, milles küll ei eitatud helgete nootide olemasolu.

Need «aja lapsed» olid Ene Ojaste, Siiri Peets, Mall Tiismus, Anne Uri, Raimu Hanson ja Rein Tootmaa.

*

On mõtteid, mis võtsid juba nüüd kindla kuju, on neid, mis ootavad veel vormi valamist. Taidluskonkurss jätkub.

VEEVI PÄHKLIPUU

Suusamatkakool

alustab tööd. Vajalik kõigile, kes soovivad sel talvel esmakordselt matkale minna. Kohtume kolmapäeval, 3. dets. kell 20 Kingissepa t. 19 aud. 302.

Tartu Turismiklubi

Andmetöötluse seminar

teistes teaduskondades töötavatele matemaatikutele toimub esmaspäeval, 1. detsembril kell 16—17.30 arvutuskeskuse auditooriumis 104. R. Ääremaa annab ülevaate objektide rühmitamise mitmesugustest meetoditest.

K. PÄRNA,
seminari juhataja

NB!

Meie ajalehe järgmine number ilmub 3. detsembril k. a. Käsikirju ootame hiljemalt esmaspäevaks k. 12-ni.

Avaldame kaastunnet kursusejuhendajale Leili Kostabile

ema

surma puhul.

Inglise keele ja kirjanduse osakonna I kursus

TOIMETAJA KT. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6188. MB-11034.

5. detsember — NSV Liidu konstitutsiooni päev

TRÜ komsomol läbi aegade

VAINO VÄLJAS,
EKP KK sekretär, TRÜ komsomolialgorganisatsiooni sekretär 1951—1952

1. Millised on erinevused komsomoliorganisatsiooni tegevuses praegu ja siis, kui Teie olite sekretär?

Komsomoliorganisatsiooni töö tol perioodil oli kantud nendest probleemidest, mida ülikooli, linna ja vabariigi parteiorgansatsioon lahedasid majandusliku, sotsiaal-poliitilise ja kultuurielu rindel. See on aga olnud ju igal ajal komsomoliorganisatsiooni põhiülesandeks, nii et selles plaanis ühte perioodi teisele vastandada ei saa ega tohigi, rääkida võiksime vaid erinevatest aktsentidest komsomolitöös.

Ka see oli aeg, kus meilt nõuti kõige aktiivsemat osalemist üliõpilaste õpetamise ja kasvatamise protsessis, eks ole ju see olnud parteiliseks nõudeks üliõpilaskomsomolile läbi aegade. Vabariik vajas hädasti kindlate maailmavaateliste tõekspidamistega, aktiivse ellusuhtumisega noort spetsialisti. Sellest johtus nii mõnigi eripärane joon, kasvõi organisatsiooniline ja ideelis-poliitiline kindlustumine. 1950. aastate alguse komsomolitöö oli tõsiseks ideelise võitluse ja poliitilise karastumise kooliks. Meil tuli anda kaalukaid poliitilisi hinnanguid mitmete ühiskonna eluavalduste kohta, tuli võidelda nähtustega, mis seisid vastu meie ühiskonna progressiivsele arengule, sest klassivõitlus neil aastail oli terav. Seetõttu nõudsime igalt organisatsiooni liikmelt aktiivset võitlejahoiakut. Noorusetuhina kõrval jääb aga sageli vajaka oskustest. Väheste kogemustega aktiiv vajas loomulikult oskuslikku juhtimist ja peab ütlema, et tolleaegne parteiorganisatsiooni büroo, üli-kooli parteiaktiiv ilmutas suurt hoolitsust ja tähelepanu meie tegevuse suhtes. Meile õpetati poliitilist kindlameelsust, sirgjoonelisust, kuid samas parandati tormakust, õpetati nägema probleemide põhjuslikku tausta.

Juba siis pöörasime palju tähelepanu üliõpilaste teaduslikule tööle. Mõtlesime selleks välja ka töövormi: komsomolikomitee ja ÜTÜ ühised koosolekud. Meile oli tähtis, et teadus ei teeniks mitte ainult n.-ö. puhta teaduse huve, vaid et see oleks tihedais seoseis ühiskondliku elu probleemidega. Ajalooringilt sai tookord ka tõsise impulsi ülikooli ajaloo ja ülikooli komsomoli ajaloo uurimine.

Teiseks tähtsaks aspektiks meie töös oli ülikooli spordi ja isetegevuse arendamine, eriti viimasele selge poliitilise joone andmine. Kujunes välja isegi teatav võistluslik moment: üleülikooliline olümpiaad oli teaduskondadele arvestatavaks stiimuliks.

See kõik oli vaid üks etapp ülikooli komsomolielu järjepidevuses, mis eelnevaga ette valmistatud ja mis omakorda on osutunud tänase komsomoliorganisatsiooni töö eelduseks.

2. Missugune on kõige toredam mälestus Teie kui komsomolisekretäri töös?

Toredaid meenutusi mälusalvest on võimalik noppida palju ja aeg kristalliseerib neid edasi. Pealegi mõjub tagantjärele nii mõnigi sündmus või fakt ilusamana kui siis, ajadistants ja ealised tegurid hakkavad üha enam mõjutama.

Eredalt on meelde jäänud ülikooli I komsomolikonverents 1952. aastal. See oli meie aktiivse poliitilise ja organisatsioonilise töö otsene tulemus. Ülikooli komsomol oli kasvanud juba siis nii suureks, et aula ei suutnud meid kõiki mahutada. Aga vahetult sõjajärgseil aastail piisas kokkutulemiseks ühest väikesest auditooriumistki.

Siis nimetaksin ka toonaseid spordivõistlusi, kus avaldus selgelt meie entusiasm, tahe kaitsta oma kollektiivi spordiau. Sekretärina olin ise ülikooli korvpallimeeskonna ja -naiskonna esinemiste sagedaseks kaasaelajaks ja mäletan hästi, kui emotsionaalselt paljupakkuvad olid need võistlused. Komsomolikomitee liikmete hulgaski oli tol perioodil aktiivseid sportlasi. Samu elamusi pakkusid ka teaduskondadevahelised kergejõustikuvõistlused, revolutsioonilistele tähtpäevadele pühendatud, arvukate osavõtjatega teatejooksud läbi linna. Kõiges selles osales komsomoliaktiiv mitte ainult organisaatorina, vaid ka vahetu osavõtjana. Küllap kordaminekute rõõm on ka alati sedavõrra suurem.

3. Missugused on Teie meelest ülikooli komsomoliorganisatsiooni praegused põhilised positiivsed jooned ja puudused? Milles näete viimaste vältimist?

Komsomoliorganisatsiooni praeguses töös rõõmustab eelkõige see, et eespool esitatu, mis meile oli põhiküsimuseks, on nüüd uuel tasemel leidnud edasiarendamist. Meeldiv on tõdeda, et ainult headele ja väga headele hinnetele õppijate arv ülikoolis on suur ja et ainult kolmedele õppijate protsent on vaid 1,5. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni ergas otsiv vaim, tühisõnalisuse ja formaalsuse vältimine peaks kujunema teie töö loomulikuks lähteprintsiibiks. Igale sõnale järgnegu tegu — see on alati olnud komsomoli juhtmõtteks ja olgu ka praegu. Et seda järgitakse, näitavad kasvõi viimased töösemestrid malevas. Mul oli juhust kõnelda sel teemal rajoonide parteikomiteede sekretäridega ja eranditult kõik suhtusid lugupidavalt malevlaste tublisse tootmis- ja ühiskondlik-poliitilisse ning kultuuritöösse.

Tõsist heameelt teeb ka üleliidulise konkursile saadetavate üliõpilastööde rohkus. Selleski näen ühe meie kunagise põhisuuna edasiarendust. Erilise hoole alla tuleks aga võtta üliõpilassport, milles praegu on täheldatav murettekitav langustendents.

Tahaks, et üliõpilaskomsomol tunneks end täie vastutajana kaasaja eest, et see ilmneks kogu tema tegevuses, sallimatuses sotsialistliku elulaadi antipoodidesse, teravdatud valuläves esinevate puuduste pärast. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata tahteliste omaduste kasvatamisele, süvendatud ja selge maailmavaatelise hoiaku kujundamisele, mis oleks kantud kindlast klassipositsioonist. Ainult nii suudame ületada meie arengus esinevaid raskusi ja probleeme.

4. Iga sekretäri ümber olid ideekaaslased. Mis neist on saanud?

Paljud toonastest aktivistidest kannavad nüüd auväärseid akadeemilisi tiitleid, paljud on jäänud pedagoogilisele tööle ülikoolis. Tolleaegseid komsomoliaktiviste võime leida prorektorite, dekaanide ja kateedrijuhatajate hulgas, rohkesti on neid, kes oma tööga on pälvinud teenelise arsti, õpetaja või kultuuritöötaja nimetuse. Ka on selle perioodi komsomoliaktiivist kasvanud palju vabariigi partei- ja nõukogude töötajaid. Nii on siis aeg näidanud, et see, mis me omal ajal kaadri kasvatamisel tegime, kandis vilja, et need eesmärgid, mille nimel me tegutsesime, on end õigustanud.

5. Mida arvate põlvkondadevahelistest suhetest?

Näen selles eelkõige just töö- ja võitlustraditsioonide järjepidevust, see on vanemate põlvkondade kogemuse kasutamine uues ajasituatsioonis. Sellele peab loomulikult lisanduma iga noore vastutus kaasaja ees, nõudlik küsimus endale — milline on minu osa, minu panus, et homne oleks tänasest parem? Sügav austus ja lugupidamine vanema põlvkonna kangelasliku töö ja võitluse vastu — sellisena näen ma esmajoones noore inimese kõlbeliste tõekspidamiste nurgakivi. Ikka tuleb üle võtta ja edasi arendada seda, mis kindlustab progressi jätkuvuse.

Kui ülikooli komsomol oli omal ajal EÜE alusepanijaks, siis näen tema traditsioonide väljendust uuel tasemel selles, et nüüd EÜE aitaks ülikooli väljaehitamisel. See oleks ühtlasi oluline panus praegu, ehitusvõimsuse napi kindlustatusega keerulises olukorras. Traditsioonide jätkamise võimalusi on aga loomulikult teisigi, eelnevate komsomolipõlvede kogemuste permanentsest kasutamisest rääkimata.

Intervjueeris **Rein Veidemann**

55 aastat Üle-eestimaalise Noor-proletaarlaste Ühingust

KONGRESSI EEL

Lõppev viisaastak kujunes TRÜ Majandusteaduskonnale küllaltki sündmusterohkeks. Alustanud majandusspetsialistide ettevalmistamist sõjajärgses ülikoolis 1954. a., on meil võimalik teha kokkuvõtteid 20-aastasest tööperioodist.

Majandusteaduskonnas

Tänini on teaduskond rahvamajandusele andnud 1763 kõrgharidusega majanduse eriteadlast.

Rahvamajandus on saanud juba viis lendu kaubandusraamatupidajaid ning neli lendu majandusküberneetikuid. Rahanduse ja krediidi osakond on aga täielikult üle läinud viieaastasele õppeplaanile. Selline kasv on viinud statsionaarsete üliõpilaste arvu käesoleva õppeaasta alguseks 558-ni. Kui esimese kümne tööaasta vältel lõpetas teaduskonna 569 isikut, siis ainuüksi 1975. a. sai meilt kõrgkooli diplomi 150 spetsialisti (neist 14 kiitusega). Praeguse seisuga valmistavad TRÜ Majandusteaduskonna 5 profileerivat kateedrit majandusteadlasi ette 6 erialal; õppetöö toimub kahes keeles, päevases ja kaugõppeosakonnas.

Erilist tähelepanu on Majandusteaduskonnas pööratud kõrgkooli põhilisele töölõigule — õppetöö tõhustamisele. Käesoleval viisaastakul on plaanidesse tulnud mitmeid uusi õppeaineid, ka kõigi seniste distsipliinide aineprogrammid käsitlevad majandusteooria ja -praktika uusi aktuaalseid probleeme. Oluliselt on tõstetud nõudlikkust jooksva õppeedukuse ja õppedistsipliini suhtes.

Teaduskonna õppeedukus, mis aastaid on TRÜ-s olnud paremaid, näitab järjekindlalt tõusutendentsi. Kõige rõõmustavam on õppeprotsessi kasuteguri tõus tervikuna ja rahvamajanduse kaadrivajaduse täielikum rahuldamine. Nii tuli 1975. a. kevadsemestri ja -sessiooni tulemusena suure teaduskonna kohta eksmatrikuleerida edasijõudmatuse tõttu vaid 2 üliõpilast, ülikooli lõpetas aga 83,2% õppetööd alustanutest (II koht TRÜ-s), sealhulgas kaubatundmise erialal (kateedrijuhataja dots. M. Miljan) saavutati absoluutne esikoht — 100%. Kaalukas osa hindeid majandusüliõpilase matriklis on aga pärit teiste teaduskondade ja üleülikooliliste kateedrite

(Järg 2. lk.)

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 47 Kolmapäeval, 3. detsembril 1975 XXVIII aastakäik

Üliõpilastöödest filosoofias

LOORBERID, LOORBERID!

28. novembril nad siis jõudsid laureaatideni. Aulas toimus VI üleliidulise ühiskonnateaduste, ÜLKNÜ ajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alaste üliõpilastööde konkursi I etapi pidulik lõpetamine.

Üleliiduline konkurss on teatavasti 2-aastase tsükliga, mille hulka kuulub ka kõnealune, ülikoolisisese konkursi I voor.

Võitjaid on 43, juhendatud 22 õppejõu poolt, kuid kui tippjõududele juurde arvata enam kui kolm tuhat referatiivset tööd, on tulemused kiiduväärt. Küll aga on võrreldes eelmise, 1973/74. õppeaastaga tublisti langenud uurimuslike tööde arv — 45% mullusest.

Teadusprorektor H. Metsa nimetas parimaid. Nendeks olid poliitökonoomia kateedri juures oma võistlustöö valmistanuist B. Spungin (juhendaja prof. M. Bronštein), Tiit Villing (juh. dots. G. Rekker) jt.; teadusliku kommunismi kateedri juures Vladimir Peterson (juh. dots. I. Volkov); filosoofia kateedri juures Igor Gräzin (juh. prof. J. Rebane). Teatati ka 10 parema referatiivse töö autorid. Neid ootavad rahalised preemiad.

Kõnejärg anti päevakangelastele, nii võitjaile kui nende juhendajatele. Järgnesid lilled ja autasud.

Üleliiduline ühiskonnateaduslike üliõpilastööde konkursi esimese vooru (teine voor toimub samuti sel õppeaastal) ülikoolisisesele etapile laekus filosoofia alalt 1266 tööd. Neist 1255 olid referatiivsed ja 11 võistlustööd.

Referatiivsetest töödest selgitati välja neli paremat, mille autorid pälvivad preemia. Teistest ulatuslikuma kirjanduse alusel ja keerukamate probleemide kohta olid seekord töö kirjutanud A. ARRO (Arstit. II k., juhendaja dots. R. Vihalemm) teemal «Intuitsioonist», I. BICHELE (füüsikaosak. II k., juhendaja v.-õp. J. Tammaru) teemal «Kujutlus massi elektromagnetilisest loomusest ja «mateeria kadumise» teooriad», H. KALLAS (Matemaatikat. II k., juhendaja v.-õp. J. Allik) teemal «Ruumi ja aja probleem tänapäeva marksistlikus filosoofiakirjanduses», N. ZIMMERMANN (Arstit. II k., juhendaja v.-õp. N. Kulli) teemal «Tahtevabaduse ja vastutuse probleem filosoofias».

Otsustati ära märkida veel 27 üliõpilase tööd, mis paistsid ülejäänute hulgast silma vähemtuntud küsimuste selge käsitlemise, laialdasema kirjanduse filosoofiliselt kirjaoskusliku kasutamise jms. poolest. Äramärgitud referaatide koostajateks olid järgmised II ja III kursuse* üliõpilased: M. Abram, G. Aher, I. Feldbach, A. Josing, A. Kiviselg, A. Korts, U. Kukk, S. Kulla, R. Lumiste, V. Maretskaja, R. Maruste, S. Mäger, A. Orgussaar, V. Palm, M. Prinits, R. Raielo, A. Rosenthal, E. Saar, M. Seppik, E. Tolmov, S. Tooming, R. Trapido, E. Vasar, S. Vernik, D. Vilson, S. Vinogradova, M. Viru.

Kahjuks oli kõrvuti heade referaatidega ka väga nõrku. Puudused algasid juba vormistamisest: ei olnud tutvutud ühiskonnateaduste õppekabinetis filosoofia kateedri juhendiga «Üliõpilaste referatiivsete ja uurimuslike tööde vormistamise nõuded» ega järgitud juhendajate-õppejõudude sellekohaseid juhiseid. Töö kirjutamisel oli nii mõnigi kord piirdutud soovitatud kirjandusest ühe-kahe artikli või populaarteadusliku raamatu peatüki ümberkirjutamisega, vaevumata või oskamata antud teema jaoks olulist isegi oma sõnadega kokku võtta, rääkimata probleemi mõistmisest, täiendava materjali otsimisest, mitme autori seisukohtade süstematiseerimisest, kõrvutamisest või uute probleemide «lahtiste otste» nägemisest.

Võistlustöödest oli peajagu teistest üle Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilase I. GRAZINI töö «Juriidiliste teaduste metodoloogilise süsteemsuse mõningad filosoofilised probleemid» (juhendaja prof. J. Rebane). Autor oli läbi vaadanud kogu õigusteaduse metodoloogiat käsitleva nõukogude kirjanduse, analüüsinud seda tema arvates keskseima probleemi — riigi ja õiguse üldteooria metodoloogiline osa juriidiliste teaduste süsteemis — aspektist ja diskuteeritavatest küsimustest argumenteeritult esitanud oma seisukoha.

II auhinna said 4 tööd: S. ZAGRADSKAJA (Matemaatikat. II k.) «Arvu mõiste ajalooline areng» (juhendaja dots. R. Blum), E. GRÜNERI (keemiaosak. III k.) «Dialektiline loogika kui loodusteaduse ajaloo üldistus» (juhendaja dots. R. Vihalemm), A. SEPPIKU (Õigust. III k.) «Tõe probleem eetikas» (juhendaja dots. E. Loone) ja T. SILDMÄE (Majandust. III k.) «Kategooriate «element», «struktuur» ja «süsteem» suhe» (juhendaja v.-õp. J. Tammaru).

Vabariiklikule konkursile saadeti 6 võistlustööd (I. Gräzin, S. Zagradskaja, E. Grüner, T. Vorobjova, V. Laidmäe ja N. Paltussova). Ka ülejäänud töödest väärivad veel mitmed vabariiklikule konkursile suunamist, kuid vorminõuete mittetäitmise tõttu jäid nad seekord saatmata. Need esialgu saatmata tööd konkureerivad VI üleliidulise konkursi vabariikliku etapi teises voorus, mis toimub juba kevadel.

Mitmed üliõpilased töötavad edasi sama materjali alusel, millest nad esialgu kirjutasid vaid referatiivse töö. Võistlustöö saamiseks on vaja rohkem kirjandust läbi töötada ja mis kõige olulisem — selgesti näha kindlat filosoofilist probleemi, püüda erinevaid seisukohti võrrelda, otsida lisamaterjali ja -argumente, mis võimaldaksid küsimust paremini mõista või isegi seda hoopis uues valguses näha. Ülikooli tingimustes, kus on palju erinevaid erialasid, kuid filosoofia on esindatud ainult üldainena, on võib-olla kõige otstarbekam valida võistlustöö teema selliselt, et saaks filosoofias õpitut seostada oma erialaga: näha oma eriala küsimusi läbi filosoofia «prisma» ja filosoofia küsimusi läbi eriala «prisma». Niisugune teostamine väärib kõrget hindamist, sest puuduseks kõikvõimalikel filosoofia eksameil ja seminarides (üliõpilaste seminarides, hiljem parteiharidusvõrgu filosoofilistes seminarides, marksismi-leninismi ülikooli seminarides jne.) on eriline kammitsetus ja abitus just «kirjaoskuslikus» filosoofia rakendamises oma erialal ja kaasaja päevaküsimustes, eriala ja filosoofia seose mõistmises. Parimaks viisiks end selles osas treenida on just referatiivsete ja võistlustööde kirjutamine.

Referaadi teema valikul tuleks silmas pidada ka selle üldisemat kõlajõudu, et oleks võimalik tehtud töö alusel loenguid pidada, näiteks praktikal olles ühiskondlik-poliitilise praktika ülesandena.

Järjekordse filosoofiaalaste üliõpilastööde ülikoolisisese konkursi tähtaeg on 1. märts 1976.

Jõudu tööle!

R. VIHALEMM

* Kursus on märgitud eelmise õppeaasta järgi, millal töö kirjutati.

Teabeline teadaanne

Nagu tähelepanelik lehelugeja mäletab, pidas Majandusteaduskond oma rebaste tudengiksarvamise pidu hommikuni. Otsustades saavutatul mitte peatuma jääda, organiseeriti järgmine pidu kaheosalisena: 20. nov. õhtul toimus diskoteek, mis 21. nov. kasvas spontaanselt üle spordiõhtuks.

Diskoteek kulges kõrgel organisatsioonilisel ja kunstilisel tasemel, milles suuri teeneid on disko kunstilisel juhil Andres Ulbil. Lähemat tutvust tehti ansambliga «Focks». Õhtu põhisisuks oli tants plaadimuusika saatel, mida rikastasid Andres Ulbi kommentaarid. Viidi läbi ka viktoriin muusikatundmises, mille võitjaid autasustati heliplaatidega. Kõige rohkem kõlas kohvikutöötajate lemmiku Demis Roussosi hääl. Tudengite poolehoid kuulub ansamblitele «Emerson, Lake & Palmer» ja «Nazareth».

Vaimse pingutuse kõrval peab Majandusteaduskonna üliõpilane lugu ka füüsilisest tegevusest. 21. nov. õhtul täitus kilehall võistlusvalmitest tudengitest. Pärast dekaani tervitust anti avastardid.

Esimesena asusid rajale teatevõistlejad. Kombineeritud teatevõistluses osutusid osavamaiks ja kiiremaiks raamatupidamise II kursuse tudengid. Järgnesid Küberneetika IV ja rahanduse IV kursus. Tugevast konkurentsist andis tunnistust nii mõnigi raja kõrval kähedaks karjutud hääl.

Seejärel kutsuti starti teaduskonna kiireimad. Kavas oli 50 meetri jooks. Naistest olid väledamad Kersti Kährin ja Helle Pennonen (mõlemad küb. I), kolmandana lõpetas Mercedes Pent (küb. IV). Huvitava seaduspärasuse kohaselt olid rebased ka meeste klassis võidukad. Esikoht kuulus Ants Tammele (rah. I), talle järgnesid Andres Marga (küb. I) ja Urmas Roosimaa (rah. III).

Õhtu spordtliku osa lõpetasid pikamaamehed viimase mehe jooksuga. Ka siin olid hoos esmakursuslased: viimased rajale jääjad olid Juhan Kivirähk ja Andres Marga (mõlemad küb. I) ning Priit Valvas (küb. II). Sellises järjestuses ka lõpetati.

A. Pisuke, U. Sahva, H. Müür võistlusi kaemas.

Tähelepanu! Valmis olla! Start! Jaan Koppeli fotod

Pärast sportlikku osa jätkus õhtu kohvikus. Huviga vaadati filmi kevadistest spordipäevadest, toimusid viktoriin, autasustamine ja tants. Spordiõhtu parimaks õpperühmaks tuli küberneetika I kursus, kelle pingutusi kroonis maitsev tort.

Selle kahepäevase ürituse võib Majandusteaduskond taas õnnestunuks lugeda. Kuid üritused sel semestril pole veel lõppenud!

JUTS TÜHM

Piitsaotsaga ma vean ...

Saarjärvel peeti 22.—23. novembril EÜE aktiivi seminar. Sellest olid osa võtma kutsutud 60 meie tudengit ja keskstaap.

Põhiteemaks kujunes arutlus malevalehe ümber. Teha seda edasi või panna kinni? Mida peaks lehes avaldama? Kes kirjutavad?

Malevaleht on selles mõttes heas olukorras, et kogu materjal on mõeldud ühtsele auditooriumile. Lehte oodatakse kõikides rühmades. Kui see aga paarinädalase hilinemisega kohale jõuab, mis uudised need enam on? Lehe regulaarse ja kiireima kättetoimetamise peab tagama keskstaap. Ka sel aastal saadeti keskstaabist igale rühmale ajalehed posti teel. Paljude rühmadeni nad aga ei jõudnud. Miks? Seda ei suudetudki lahendada. Peab aga ometi olema võimalik sel viisil lehte lugejani viia!

Andres Eesmaa, TRÜ EÜE sektori juhataja, tegi ettepaneku hakata malevalehte välja andma «Noorte Hääle» vahelehena, et ka kättetoimetamine suure lehega ühiselt toimuks. Malevalehele aga ei passi «Noorte Hääle» tiraaž. Peale selle on palju kitsaid probleeme, mis ei huvita laiemat auditooriumi.

«Omamoodi aitaks informatsiooni kohalejõudmist kiirendada avaldamine rajoonilehtedes,» arvas Peeter Volkov. See mõte kiideti üldiselt heaks.

Muret teeb käsikirjadega ümberkäimine. Toredatest üritustest osatakse teha šabloon ja tõsisest murest silutud kõik-on-korras meeleolu. Lehe autoriteedil peatus pikemalt Igor Gräzin. Ta väitis, et kolmandik avaldatud materjale olid ebatäpsed. Faktide puudumine maskeeritakse lobisemisega. Autorid näevad oma lugejat 6.—7. klassi tasemel olevat ja vastavalt sellele kirjutavad naiivselt. Asi ei ole teema valikus, vaid ajakirjaniku kutse-eetika põhinõuetest kinnipidamises. Malevalehte ei tee professionaalsed ajakirjanikud ja see annab lehele oma ilme. On vaja siiski tõstatada ja lahata probleeme, muidugi pakkuda ka meelelahutust. Vahelduse huvides oleks tarvis uusi rubriike. Ja siin on raskuspunkt malevlaste, mitte kahe reporteri õlgadel. On vaja kaastöid rühmadest! Leiti, et koostöö stimuleerimiseks võib ka rühma elu valgustamist ajalehes üheks komissari töö hindamise kriteeriumiks pidada. Leht tuleb muuta malevlastele lähedasemaks. Puudust tuntakse lehest just puhketundidel. Tunda annab karikatuuride nappus. Ja miks ka mitte ristsõnu ja järjejuttu? Sellest kõigest on võimalik reaalsuses rääkida ainult siis, kui ei kirjuta mitte kaks reporterit, vaid kogu EÜE. Ilmselt tuleb tavalistel aktiiviõppustel ka ajalehest ja selle kaastöö loomulikust päritolust rääkida.

Teistest probleemidest puudutati kaadrivalikut. Detsembri lõpuks peaks 70% funktsionääridest teada olema, et alata õppusega.

Suvemalev tuleb üldprintsiipides allutada ehitusmalevale. Samastada neid siiski ei saa, sest töötingimused jäävad erinevateks.

Pühapäeval oli suur talve tervitamise pidu. Ja millal sa ikka suvevankrit rautad kui mitte talvel!

A. KULIKOVA

Majandusteaduskonnas

(Algus 1. lk.)

õppejõududelt: nimelt on nende poolt õpetatavate ainete osatähtsus meil TRÜ teiste teaduskondadega võrreldes kõige suurem. See muidugi raskendab õppeprotsessi juhtimist Majandusteaduskonna dekanaadi ja profileerivate kateedrite poolt.

Õppetöö tase ja tulemused olenevad suuresti õppejõudude teadmistest ja võimest neid edasi anda, nende järjekindlast nõudlikkusest teadmiste ja oskuste omandamisel. Tunduvalt on tõusnud Majandusteaduskonna õppejõudude kvalifikatsioon. Kui viisaastakut alustades oli teaduskonna 29 õppejõust vaid 12-l (41,4%) teaduslik kraad või kutse, siis viisaastaku lõpetame 22 teadusliku kraadi või kutsega õppejõuga 40-st (s. o. 55%). See on avaldanud kaalukat tagasimõju õppeprotsessile, kus rida vastseid dotsente ja teaduste kandidaate (M. Miljan, V. Raudsepp, A. Susi, J. Vainu, A. Isotamm, J. Karu jt.) on asunud lugema uusi, kaasaegseid erikursusi, aktiivselt suunama üliõpilaste õppe- ja uurimistööd.

Majandusteaduskonna teaduslik töö on olnud kontsentreeritud keskse põhiprobleemi «Majandusliku analüüsi ja planeerimise metoodika» ümber. Majandusliku analüüsi alase uurimistöö keskusena korraldas TRÜ 1971. a. selleteemalise traditsioonilise vabariikliku teadusliku konverentsi, uus konverents leiab aset 1976. a. Õppejõudude ja aspirantide väitekirjade kõrval on teadustöö resultaadid kokku võetud mitmesugustes publikatsioonides, mille arv pidevalt kasvab. Kaubanduse laboratooriumi kõrval on kõik teaduskonna kateedrid seotud rahvamajandusele vajalike uurimisprobleemide lahendamisega lepinguliste uurimistööde vormis.

Teaduskonna kõiki eluvaldkondi on järjekindlalt suunanud kommunistid. Kõigi 5 profileeriva kateedri juhatajad on kommunistid (prof. R. Hagelberg, dots. kt. M. Miljan, dots. kt. E. Kaitsa, dots. V. Krinal, dots. H. Müür). Kommunistid on teaduskonda juhtinud ka dekaanidena ja prodekaanidena. Majandusteaduskonna parteibüroo (sekretär dots. kt. V. Raudsepp) on printsipiaalselt ja perspektiivitundega suunanud teaduskonda ning tema allüksusi nende olevikku ja tulevikku määravate põhiprobleemide lahendamisele. Niisugusteks on käesoleval viisaastakul olnud eeskätt kaadri valiku ja kvalifikatsiooni, teaduskonna arenguperspektiivide kujundamise ning üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustöö probleemid. Erilist tähelepanu on pööratud ka õppetöö täiustamisele (õppeedukusele, õppeprotsessi kaasajastamisele) ja teaduse juhtimisele (teemade kontsentreerimisele, üliõpilaste teadustöö efektiivistamisele).

Oluliseks saavutuseks tuleb pidada teaduskonna üliõpilaste sotsiaalse aktiivsuse märgatavat tõusu. Teaduskonna komsomolibüroo (sekretär M. Pent) on kujunenud üliõpilaskonna sisuliseks ja autoriteetseks juhiks, kellele on jõukohased ka ulatuslikumad ettevõtmised. Komsomoliorganisatsioonil on asjalikud töövahekorrad teaduskonna ja ülikooli teiste organitega, teda usaldatakse ja arvestatakse. Õppevälist tegevust on tunduvalt aidanud hoogustada ka kasvatustöö prodekaanide institutsiooni rajamine teaduskondades (meil v.-õp. I. Siimon). Hoogsalt on arenenud kateedrite poolt suunatavate erialaringide ning teaduskonna ÜTÜ nõukogu (esimees T. Sildmäe, juhendaja dots. E. Ulst) tegevus. On saadud järjest rohkem auhindu konkurssidel. Teaduskonna ettevõtmised on tuumakad. Muuhulgas on pandud alus erialakonkursside (kaubandus, rahandus) traditsioonile.

H. MÜÜR

Kas professor on hoolas?

«Pikk, sirge, näos sügavad voldid, tõsine uuriv silmavaade, kõnelt ja käitumiselt rahulik, järelemõtlik, kindel, kaasinimestega suhtlemises kannatlik, abivalmis . . .»

«Edasi», 5. september 1967.

Kui professor Jüri Saarma mind oma töötuppa juhatas, veendusin teda silmitsedes, et kaheksa aastat tagasi kirjutatu pole sugugi aegunud. Professor oli rahulik, läitis hoolikalt sigareti («See on mul vaid periooditi esinev pahe!») ning ootas kannatlikult, kuni külaline oma märkmiku põuetaskust üles leidis. Üksnes laual lebavad paberid ja raamatud tunnistasid, et hetk tagasi valitses siin pingeline töö.

«Kas muusika ei sega töötamist?» küsisin viimaks, märgates väikest transistorraadiot omaette mängimas.

«Vanasti ei suutnud ma muusika saatel üldse kontsentreeruda, nüüd on abikaasa mind sellega harjutanud. Kuid muusikat armastan ma väga. Kõige lähedasemad on Sibelius ja Gershwin. Jõudumööda püüan ka ajaga sammu hoida. 1973. aastal Kanadas vaatasin *rock*-ooperist *«Jesus Christ Superstar»* vändatud filmi. Meeldis, sest selles leiavad kajastamist mitmed üldinimlikud probleemid. Minust endast — ei ole ma pillimees ega ole mul ka lauluhäält. Seevastu tantsimisest pean tõsiselt lugu.»

Tean, et professoril on nõrkus ka teatri vastu.

«Kõige rohkem huvi pakub Kingissepa-nimeline Draamateater. Lemmikud on Jüri Järvet, kellel on erakordne sisseelamisvõime, ja Ants Eskola — eeskätt oma lihtsuse tõttu. Noortel «Vanemuise» lavastajatel on olnud nii kordaminekuid kui ebaõnnestumisi. Toominga «Laseb käele suud anda» etenduselt sain tervikliku elamuse, Hermaküla «Surmatantsust» arvan siiski, et psühholoogiliselt ja ideeliselt sügavate draamade puhul vigurdamine ei sobi. Mis liig, see liig.»

Raamaturiiulile pilku heites saab kohe selgeks, et professor Saarmal on kirg ka kirjanduse vastu.

«Lugeda armastan ma tõepoolest. Ületamatuteks on minu jaoks jäänud Tammsaare ja Tuglas, vene kirjanikest Simonov ja Solohhov. Kolleeg Vaino Vahingu loomingut mõistan ma mõnes mõttes ehk rohkem kui mittepsühhiaater, sest Vahing kujutab sageli just haigete inimeste mõttemaailma. Tervikuna ei ole ma tema teostest küll alati naudingut saanud, kuid ergutust pakuvad vahel ju ka sellised kunstiteosed, kus haarab üksainus detail, mis näitab elu mingist uuest, ootamatust küljest. Tõsi küll, vahel on raske öelda, kus lõpeb haiguslugu ja algab ilukirjandus . . . Minu enda looming? Vähe on vist inimesi, kes poleks koolipõlves ühegi luuletusega maha saanud. Ent kuduraks jäid need minu katsetused. Enam pole sel eesmärgil sulge haaranud.»

Kas teaduslik töö ja kiindumus raamatute vastu ei ähvarda professorit istuva eluviisiga, tugitoolisportlase staatusega? Ei, sest Saarmad pole endale seniajani ostnud televiisorit.

«Selles osas oleme küll koopaelanike tasemel. Puudub televiisor, puudub hasart spordivõistluste vastu.»

Aeg, mis muidu kuluks televiisori ees istumisele, läheb nüüd oma keha harimisele. Professor Saarma on Uno Sahva võimlemisrühma liige.

«Kui poleks Uno Sahva entusiasmi ja oskusi, oleks ülikool mitmest teaduste doktorist ilma jäänud. Kehakultuur on andnud paljudele täiendavat energiat. Endalgi on kohe halb toonus, kui pole paar nädalat keha harinud.»

Professor Saarmat köidab kõige enam suusatamine. Tartu—Kääriku suusamatkadel on ta ikka agar kaasalööja olnud. Suusad on professorile lähedased, sest just nendega pääseb loodusse.

«Ükskõik missuguse ilmaga, kui vähegi võimalik — loodusse. Olen mere ääres üles kasvanud, hindan merd üle kõige. Kahju on neist inimestest, kes kasutavad autot üksnes ühest linnast teise sõitmiseks.»

Tuttavad teavad ka, et professor Saarma on innukas seenelkäija: kui leiab pesakonna kukeseeni, läheb lausa põlema. Kalamees professor pole (ehkki lemmiktoiduks on just kalatooted!), jahimees samuti mitte.

«Olen paar korda sõpradega koos jahil käinud, kuid käsi ei tõuse, sõrm ei paindu triklile vajutama kaitsetu jänese või kitse tapmiseks. Sünge elamuse jätsid mulle ka Hispaanias ja Mehhikos nähtud härjavõitlused. Võib-olla segasid närvisüsteemi tegevust uuriva arsti teadmised. Ma ei näinud ühtki härga, kes oleks spontaanselt ründama hakanud. Vastupidi, härjad seisid alandlikult, rahumeelselt, seni kuni nad agressiivsust vägivaldselt täis laeti. Härjatapmine sarnaneb maaslamaja löömisega.»

Peale Hispaania ja Mehhiko on professor Saarma külastanud veel 16 välisriiki.

«Inimestelt ja elutavadelt on kõige südamelähedasemaks jäänud Soome, kauneim loodus on Sveitsis, meeldejäävaim kunstielu Pariisis, kõige eksootilisem on Mehhiko.»

Sagedased komandeeringud kasvatavad inimeses iseseisvust. Tihti töötab professor üksipäini oma suvemajas kauni Selja jõe kaldal. Eks sealgi tule ise oma kõhu eest hoolt kanda.

«Kokakunstiga tegelen küll, kui seda kunstiks üldse nimetada tohib. Pigem on see hädakokandus. Oskusi on munapraadimisest siiski enam, tulen toime isegi hakklihakastme valmistamisega. Mõnikord saan abikaasaltki kiita, et olen teinud õnnestunud sisseostu toidupoest. Juhtub.»

Valve Saarma ei ole mitte ainult professori abikaasa, vaid on ka ise professor, hospitaalsisehaiguste kateedris. Ja seda kõike on professor Valve Saarma suutnud kolme lapse üleskasvatamise kõrvalt. Nüüd on Valve ja Jüri Saarmal pool tosinat lapselast. On oodata, et see arv õige pea suureneb.

«Meie eluratas on läinud ladusalt. Meil on abikaasaga ühine elurütm, ühised probleemid seovad. Tõsi küll, mõnikord me ka diskuteerime kodus, ja mitte ainult teaduslikel teemadel,» märkis professor Jüri Saarma naeratades.

Professor Saarma on rahvusvahelistel kongressidel korduvalt esinenud ingliskeelsete ettekannetega. Omal ajal imestati, kuidas professor suutis nii kiiresti selle keele omandada.

«Kiiresti? Ei, Pärnus õppides andis meile inglise keelt kena noor daam. Ehkki ta oli abielus ja juba ema, oli ta sedavõrd sümpaatne, et kõik meie klassi poisid temasse armusid. Igaüks püüdis ennast parimast küljest näidata. Sellest ajast ongi pärit üsna korralik põhi inglise keeles. Soodumus oli mul tegelikult mitte keeltele, vaid tehnikaaladele. Arstiks asusin õppima seepärast, et tolle aja tingimustes — oli sõda — tundus arsti elukutse eriti humaansena.»

Tihti mõeldakse, et psühhiaater näeb inimesi otsekui läbi, nendega üheskoos olles pööratakse oma käitumisele rohkem tähelepanu kui tavaliselt.

«Ei, sihipäraselt ma oma teadmisi küll elus ei rakenda. Kuid eks eriala tõttu ole minugi elutunnetuse prisma oma kuju võtnud. Vahel kuulad-vaatad mõnd inimest, ise mõtled, et siin avaldub midagi selle või teise sümptoomi taolist.»

Kas professor Saarma on hajameelne nagu olevat enamik professoreid?

«Hajameelsus on üksnes viisakas ja vabandav termin. Tegelikult hakkab iga inimene pärast 40. eluaastat unustama, mälu käepärasus väheneb. Kõik see on seotud normaalse ealise protsessiga, mitte aga mingi erilise professorliku hajameelsusega.»

Nii olengi professorilt märkamatult röövinud kaks väärtuslikku töötundi. Ent on meeliköitev vestelda inimesega, kes on Belgia Kuningliku Psühhiaatrite Ühingu auliige ja Türgi Psühhofarmakoloogia Seltsi korrespondentliige; keda on kutsutud juhatama üht sümpoosioni järjekordsel ülemaailmsel psühhiaatrite kongressil 1977. aastal Havai saartel Honolulus, kes aga ikkagi ütleb vaimustatult oma kodulinna kohta: «Tartu on kõige kodusem linn, meeldivalt vaikne, suhteliselt rahuliku elutempoga. Ja noorus annab meie linnale võrratu palge.»

Inimest on tarvis tunda mitte ainult valges särgis ja lipsus, vaid kasvõi lihtsas pulloveris. Ja pole midagi parata, et vaid tühine osa sellest südamlikkusest ja inimlikkusest, mida ma professor Jüri Saarmas leidsin, jõudis leheveergudele. Kõik ülejäänu jäi ellu.

MART KADASTIK

Pikk sirge mees parajas keskeas

Selliseid mehi on Eestis küll vähe, kes oma tädi 100. sünnipäeval on juubilariga valssi tantsinud.

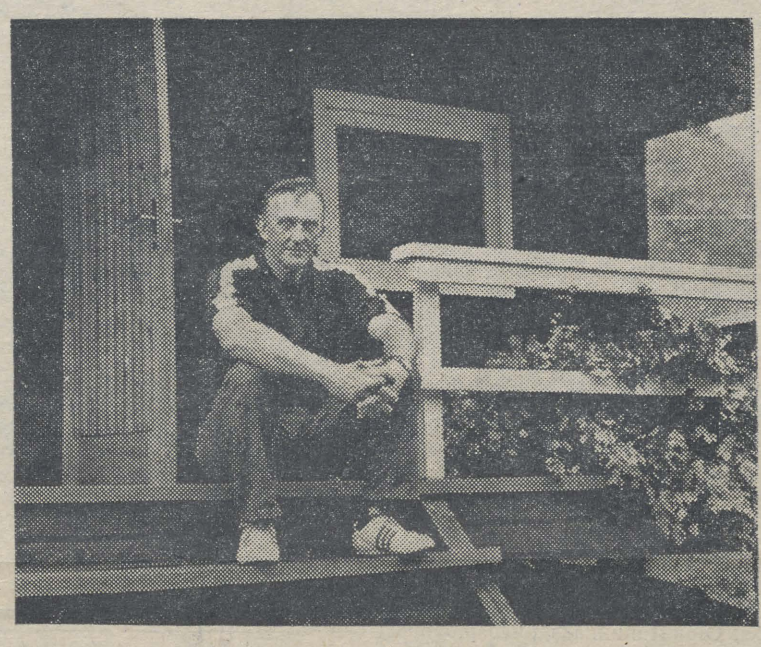

Professor Saarma oma suvemajas.

Puugravüürid

Eestikeelsete haruldaste raamatute tutvustamiseks on Toome raamatukogus avatud näitus, mis seekord käsitleb varasemat raamatuillustratsiooni ja on üks eesti raamatu juubeliüritustest. Eksponeeritud on kaunilt kujundatud raamatuid 18. sajandist näitamaks sellal raamatukujunduses valitsenud stiile. Võib näha 1835. a. Tartus avatud F. L. Maydelli puulõiketöökoja kunstnike A. O. Gerni, A. H. Schmidi, A. Daugelli, ja H. E. Hartmanni puugravüüre, mis illustreerivad tolleaegseid kalendreid, perioodilisi väljaandeid, kooliraamatuid. Viimastest on esitatud E. F. Lossiuse «Õppetus Jummala lomadest, mis Ma peäl on», trükitud Tartus Laakmanni juures 1853. a., ja on kolmas jagu J. G. Schwartzi toimetatud kaheksajaolisest «Koli-ramatust». Lossiuse loodusloõpikus leidub puugravüüris taimede ja loomade pilte A. H. Schmidilt ja A. O. Gernilt. H. E. Hartmanni puugravüüridel võib näha kauneid Tartu vaateid ja pilte, mis on valmistatud Kr. J. Petersoni joonistuste järgi.

Huvi peaks pakkuma ka Fr. R. Kreutzwaldi «Eesti-rahva Ennemuistsete juttude» esimene väljaanne, millest esimene osa trükiti Tallinnas Lindforsi pärijate juures 1860. a. ja sisaldab kaks puugravüüris illustratsiooni. Tartus 1864. —1865. a. H. Laakmanni juures trükitud teisel ja kolmandal osal on kaaneillustratsiooniks A. H. Schmidi puugravüürid. Üks huvitavamaid 19. saj. esimese poole raamatuillustratsioone on satiirilis-humoristlik pilt Fr. R. Kreutzwaldi raamatus «Viina-katk». Selle joonistas esitrüki palgelehe jaoks Kreutzwaldi kavandi järgi kunstnik Maydell ja puusse lõikas A. O. Gern.

Raamatuillustratsioonide kõrval on esitatud ka esimene atlas, 1859. a. L. Höflingeri kivitrükikojas litografeeritud «Maa Kaardi-Ramat, kus sees 16 Maa Kaarti».

Näitus on avatud ainult kuu aega. Kes soovib seda vaadata, peaks kiirustama, sest ekspositsioon vahetatakse 12. detsembril.

ELNA HANSSON

Reisimuljeid vilistlaselt

Neljapäeva õhtul kohtusid Õigusteaduskonna õppejõud ja üliõpilased vilistlase, praeguse ELKNÜ KK sekretäri Jaak Kaarmaga. Kuulati USA reisimuljeid, mida sm. Kaarma oli lahkesti nõus jagama. Turistimuljetele lisandusid spetsialisti tähelepanekud kuritegevusest USA-s, New Yorgi Politseiakadeemiast, Columbia ülikooli õigusteaduskonnast. Kuulda sai, et

- New Yorgis on 30 000 politseinikku, neist 200 ratsapolitseinikku;
- möödunud aastal hukkus teenistusülesannete täitmisel ainult 5 politseinikku;
- käesoleval aastal peavad kõik politsenikud omandama 13-nädalastel kursustel hispaania keele;
- on olemas koduperenaistest kvartalivaatlejad, kes kokkuleppel politseiga istuvad pidevalt korteris akna juures ja peavad silmas kindlat tänavaristmikku või -osa ja on valmis kohe teatama, kui tekib «hõnguline situatsioon»;
- ülikoolides on 3 semestrit (töötatakse ka suvel) ja kes jõuab, võib järjest õppida ning lõpetada stuudiumi sedavõrd varem;
- ka laupäevaõhtul kell 23.30 käib töö raamatukogudes täie hooga (aga meil?) ja raamatukogu suletakse ainult paariks tunniks ööpäevas.

R. MARUSTE

«Mäng Danielist»

6. detsembril on tartlastel ülikooli aulas jälle võimalus kuulata «Hortus Musicuse» esinemist. Kuigi kava on sama, mis hiljuti üliõpilaspäevade raames antud kontserdil — liturgiline draama «Mäng Danielist», Bancchieri madrigalkomöödia «Vanadusnõtrus» ja valik trubaduuride tantsuviisidest — jätkub publikut loodetavasti ka selleks korraks.

Siinkohal oleks tarvilik öelda ühtteist selgituseks kava esimest poolt täitva liturgilise draama kohta, eriti sellepärast, et käesolev ettekanne toob esile vaid ühe osa sellest — puhtmuusikalise. Puudub originaalis ettenähtud jutustajatekst, mis omal ajal pidi rahvale vahendama ladinakeelsete laulude sisu ja kogu dramaturgilist arendust.

10. sajandist alates hakkab kirikus ilmnema tendents jumalateenistuse teatavate osade laiendamiseks. Religioossete tekstide dialoogilisi osi hakati dramatiseerima, seostama konkreetsete tegelastega, lisati liikumiselemente. Sagedamini esinesid jõulu-, lihavõttetemaatika, prohvetite elulood jne. Liturgiline draama oli levinud 10.—16. saj. Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias jm.

«Mäng Danielist» pärineb 12. sajandist Beauvais' kloostrist Prantsusmaalt. Teos on üks vähestest, millest on säilinud nii tekst kui ka muusika, pakkudes seega huvi muusika, aga ka kirjandusajaloo seisukohalt. See on rikas meloodilise materjali — sealjuures väga kauni meloodilise materjali — poolest; kuuleme ligi viitkümmet erinevat viisi. Ühtlasi on ta silmapaistev nii oma teksti õnnestunud värsistuselt kui ka dramaturgialt.

Draama kirjanduslik alus on piiblilegend «Danieli prohvetlik ennustus ja ime läbi pääsemine lõvide koopast». Keskajal etendus liturgiline draama rohkearvuliste osavõtjatega ja väga suure publiku ees (nii palju kui kirik mahutas). Taaselustatuna kantakse see ette märksa väiksema muusikute koosseisuga, nagu on omaaegsega võrreldes väiksem ka kuulajaskond. Kuid auditoorium ei piirdu kontserdikülastajatega: kahe Tartus-käigu vahel plaadistati «Mäng Danielist» «Hortus Musicuse» esituses.

MALLE TALVET

PARIM TEADA

Novembrikuu parimaks kirjutiseks peab kolleegium geoloogia-üliõpilaste Toomas Puurmanni, Arvo Raudsepa ja Mihkel Merimaa Tuvalugusid («TRÜ» nr. 44, 45 ja 46). Õnnestunumad pildidki on Tuvamaalt pärit (Mihkel Merimaa).

Taas taidlejatest

Esmakursuslaste taidluskonkursi algetapp lõppes pühapäeva õhtul. Publiku ees on nüüd üles astunud kõik peale Ajalooteaduskonna, filoloogid ja keemikud-füüsikud koguni kahe kavaga. Kahju muidugi, et ükski Ajalooteaduskonna kolmest osakonnast ei söandanud rambivalgusse astuda. See pole nende esimene võistluseta allaandmine.

Kui esimene taidlusõhtu jättis mulje teaduskondade isetegevuse ühtlasest ja küllaltki heast tasemest, siis läinud nädalalõpp tõi üldpilti ka kurvemaid toone, ent rõõmustas paari veelgi terviklikuma ja kunstiküpsema kavaga. Rääkigem kõigest järgemööda.

✻

Bioloogia-Georaafiateaduskonda esindasid esimese kursuse bioloogid väga tugeva ja tervikliku luulekavaga. «Loodus ja lootusetus koputab uksele.». Nagu pealkirigi ütleb, olid U. Arumäe, M. Kalmet, T. Ksenofontova, T. Maimets, P. Nõges ja D. Õunapuu teema valinud oma erialalt — keskkonna säilitamise probleemidest. Programm oli aeglane ja lüüriline, saatemuusika kitarridelt vaikne ja rahulik, ent kõigest sellest jäi kõlama teatav lootusetus säilitada loodust loomulikuna. Sõnu aitasid süvendada ka lava tagaseinale projekteeritavad diapositiivid — head värvivõtted loodusest. Etteheiteid võib teha mõne esineja diktsioonile.

✻

Majandusküberneetika esmakursuslased tulid lavale hoopis lustaka ja hoogsama kavaga. Nad olid kõige paremini mõistnud tudengitaidlusele sobivat paroodialikkust ja humoorikust, paraku jäid nende taotlused sügavuseta. Meeldiv, et tulevased majandusetundjad nii massiliselt osalised olid: tegijaid nende programmis oli rohkem kui üheski teises.

Siin tegi kaasa *show*-trupp koosseisus H. Pennonen, L. Pattak, K. Kapp, 15-liikmeline kammerkoor koos dirigent K. Liblikuga, külakapell, protestilauljad J. Krinal ja M. Kollam, andekas konferansjee J. Kivirähk ja «rahvakunstiansambel», kes esitas konkursi naela — tantsu vennasrahva folkloorist.

✻

Kesisema mulje jättis keemiaosakonna esmaskursuslaste T. Lippingu ja M. Antsovi muidu hästi koostatud luuleprogramm «Päikesele» B. Alveri loomingust. Esitusmaterjaliks olid valitud keerulise ja sügava luuletaja värsid, mis nõuavad ka vastavat esitust. Paraku jäi keemikutel ka kõnetehnikast puudu. Mitut lugejat polnud saalis peaaegu üldse kuulda. Muidugi ei käi laidusõnad kõigi esinejate kohta. Mõnegi luuletuse esitus oli veenev. Väga tublid olid laulutüdrukud Miia Karro ja Karmen Kurvitš.

Tutvugem ka teiste osalejatega: J. Põldmaa, A. Kõo, J. Usin, V. Tõugu, M. Jaakson ja A. Isak.

✻

Arstiteaduskond ühtset programmi välja ei toonud, ent kõik taidlejad suutsid teaduskonda esindada. Need olid laulusolist Vladimir Košlov, etleja Lia Hanson ning duett Liina Rajavee — Urmas Siigur. Eriti palju kiidusõnu tahaks öelda viimaste kohta, kelle häälte kokkukõla ja mahedust märkas iga saalisolija. Kahjuks aga kadusid üksikesinejad programmide vahele nii ära, et nende tublidus teaduskonnale auhinnalist kohta ei toonud.

✻

Inglise filoloogide luulekava «Varas» oli teine ülesastumine teaduskonnast. Tasemelt võrdne «Aja lastega» (eesti filoloogia). Programm oli koostatud möödunud sajandi ja käesoleva alguse eesti lembelüürikast, ent selle interpreteerimiseks leiti mitmeid vaimukaid mooduseid Osalesid Jaak Aru, Anne Kahk, Tõnu Piip, Tiiu Pohl ning laulutüdrukud Marju Kikerpill ja Eda Standberg.

✻

Kavatsused jäid teostamata füüsikaosakonna esmakursuslastel. Teema — abielu — oleks andnud end nende käsutuses olevate vahenditega küllaltki huvitavalt avada, ent füüsikud langesid stampidesse. See muutis R. Karjase, P. Kilomani, J. Kuke, J. Ojamaa, H. Praksi ja S. Sildniku ettekantud kava vähemõjuvaks. Õnnestunuimaks tuleb pidada lõppu ja osavat tehnika kasutamist.

✻

Matemaatikutest rebased tulid välja paroodiaga Eesti TV saadetele. Kuigi paroodia oli kohati andekalt koostatud, tekib küsimus, kas tudengite isetegevuskava just ükskõik mida pruugiks sisaldada. «Telesaade» kippus ka liiga pikaks venima, Tartu ja tudengitega seotut leidus vähe, seegi vägivaldne ja tõsisema sisuta. Üksikud lõigud, näiteks paroodia saatele «Vaata kööki!», olid aga nauditavad ja tabavad. Esinejateks olid Mati Meero, Aivar Natus, Ägu Lunaste, Peeter Trutsi, Mart Kallaste, Merike Peterson, Ülle Särgava, Vambola Kase, Toomas Raus ja õhtu populaarseim, täiesti ehtne ja elus hall kassike, kelle nime kahjuks teada saada ei õnnestunud.

✻

Lõpp hea, kõik hea, tavatsetakse öelda. Nüüdki jäid viimasena kõlama Õigusteaduskonna sõjavastase luule- ja laulukava toonid. Tugev ühiskondlik-poliitiline sisu tingis ka aktiivse esinemise. Kõik, mida öeldi lavalt, oli täis usku ja veenvust. «Kuigi sõjad on meist ajas või ruumis kauged, ikka oleme kohustatud rahu eest võitlema,» jäi kõlama mõte T. Tiisleri, S. Roosaare, K. Jentsi, S. Lääne, R. Proosi, H. Põldmaa, J. Pulga, G. Prii, R. Saksa, Ü. Novek ja J. Raidla esitatud kavast. Toredad olid ka juristide lauluduetid K. Jents ja S. Lääne, J. Raba, H. Põldmaa ja K. Jents.

✻

Selleks korraks on võistluspinge lõppenud; publiku meelt on lahutatud omajagu. Ka laupäeval, kui klubis tantsu polnud, oli vaatajaidkuulajaid palju. Kahjutundega märkasime esinejate endi vähest huvi, vaid Kehakultuuriteaduskonna taidlejad uudistasid igal õhtul oma konkurente.

Pühapäevase esinemise järel tegi žürii kokkuvõtted. Parimaks tunnistati Õigusteaduskonna kava, järgnesid Bioloogia-Geograafia ja Kehakultuur. 14. dets. toimuvale lõppkontserdile pääsevad Õigusteaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna luulekava; lauluduetid K. Jents ja S. Lääne ning J. Raba ja H. Põldmaa Õigusteaduskonnast, Liina Rajavee ja Urmas Siigur Arstiteaduskonnast ning Marju Kikerpill ja Eda Strandberg Filoloogiateaduskonnast; laulusolistid Vladimir Košlov Arstiteaduskonnast, Karmen Kurvitš Füüsika-Keemiateaduskonnast ja Olutbek Rõsmendejev Matemaatikateaduskonnast, etleja Lia Hanson Arstiteaduskonnast ja «rahvakunstiansambel» Majandusteaduskonnast. Nende hulgast valitakse ka esinejad üleliidulisele taidluskonkursile.

See ei tähenda muidugi veel isetegevuse lõppu. Kevadsemestril oodatakse klubis kõikide kursuste taidlejaid. Esialgu jaksu ettevalmistusteks.

VEEVI PÄHKLIPUU

Sõbrad Läti RÜ-st

LRÜ Õigusteaduskond ja TRÜ Õigusteaduskond peavad pikka aega sõprust. Igal sügisel kohtutakse Tartus ja kevadel Riias. Järjekordne mööduvõtmine oli üks tasavägisemaid ja tulisemaid ning lõppes meie teaduskonna võiduga 4:1. Kuid arvud ei peegelda tegelikku jõudude vahekorda. Läti sõbrad suutsid võita korvpallis pärast lisaaega, võrkpallis ja lauatennises tunnistasid aga meie nappi paremust.

Sõpruskohtumine lõppes toreda õhtuga ülikooli vanas kohvikus, kus anti üle karikas, auhinnad parimatele, lauldi, kuulati diskot ja lepiti kokku järgmises kohtumises ning nenditi kahjutundega, et see on alles kevadel.

R. MARUSTE

Tagasivaade botaanikakongressile

Tänavu juulikuus toimus Leningradis XII rahvusvaheline botaanikakongress. Sellest võttis osa ka Tartu ülikooli taimeteadlasi.

Kongress kujunes maailma botaanikute suurkohtumiseks — osavõtjaid oli üle viie tuhande. Välismaalt oli saabunud umbes 3000 osavõtjat ning Nõukogude Liidust 2000. Eestit esindas üle paarikümne botaaniku, nende seas Tartust sellised tuntud teadlased nagu prof. L. Laasimer, prof. H. Trass, prof. V. Masing, prof. T. Frey, prof. H. Miidla jt. Töötati ajaloolises Tauria palees ja poliitharidusmajas. Esimeses paiknes ka kongressi administratsioon ja teeninduskeskus. Kongressi presidendiks oli valitud tuntud nõukogude taimesüstemaatik A. Tahtadžjan.

Siseneme kongressiaegsesse Tauria paleesse. Mitmekeelsest kõnesuminast täidetud avaras sammassaalis registreeritakse külalisi, jagatakse teatri ja kunstinäituste pileteid. Siin tegutseb ka nn. daamide komitee, kelle ülesandeks on organiseerida meelelahutust kongressikülaliste perekonnaliikmeile. Halli ühes otsas on avatud einelaud, teises aga eksootiliste lillede näitus, mis on tellitud Aafrikast.

Kongressi töö oli jaotatud kaheksateistkümnesse erialasektsiooni, mis omavahel jagunesid sümpoosionideks. Üheaegselt toimus umbes kolmkümmend üritust. Töökeelteks olid vene ja inglise keel.

Paljude istungite külastatavus oli nii suur, et auditooriumid ei suutnud kõiki kuulajaid mahutada. Populaarsed olid komsosebotaanika ja sooteaduse küsimused. Kui kohti ei jätkunud, istuti otse põrandal. Enamikus auditooriumides oli sünkroontõlge, mis hõlbustas ettekannete jälgimist. Vahel tuli tõlgil edasi anda ka saksa- või prantsuskeelse ettekande sisu. Kõik kongressi materjalid on avaldatud vene ja inglise keeles.

Päevakava oli pingeline: istungite algus igal hommikul kell 9.30, lõunavaheaeg 13—15 ja õhtused istungid kella 18-ni; pärast seda nn. demonstratsioonettekanded, botaaniliste ja looduskaitseteemaliste filmide vaatamine, koosviibimised. Et iga osavõtja jõuaks õigel ajal teda huvitavale üritusele, oli kongressihoonete ja hotellide vahel regulaarne bussiühendus.

Rohelise kaselehe kujulise ja hotelli nimega varustatud mugavad bussid väljuvad Tauria palee eest iga poole tunni järel. Ühel parkimisplatsil loendasin nelikümmend kongressi embleemiga bussi. Viie tuhande inimese toitlustamise eest hoolitsesid sööklad kongressihoonetes ja hotellirestoranid.

Kõrgel teaduslikul tasemel korraldatud botaanikakongress näitas selliste hiiglaürituste eduka korraldamise võimalikkust ning leningradlaste head organiseerimisoskust. Kongress süvendas sidemeid eri maade botaanikute vahel, aitas mõista maailma looduskaitseprobleeme. Järgmisele botaanikakongressile tullakse kokku Austraalias.

ALAR LÄÄNELAID

Informiin 75

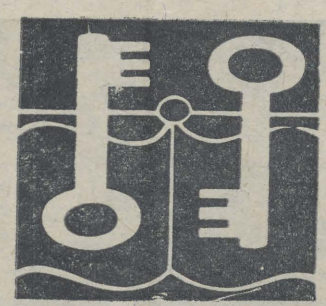

28. novembril toimus Toome raamatukogus järjekordne informiin. Üritus, millele Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakond pani aluse 1966. a., on meie üliõpilaste, ning nagu statistika näitab, eriti noormeeste hulgas võitnud suure populaarsuse. Sel aastal võistlesid teatmeteoste tundjad juba 10. korda. Osavõtjaid kogunes 36, s. o. 12 võistkonda, mis on ühtlasi maksimum, mida praegune lugemissaal mahutada suudab.

Kaasa lõid kõikide kursuste esindajad ning ka vilistlased. Neist ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Kalle Liiv on tõeline informiinide veteran — talle oli see juba kuues esinemine. Neljandat korda oli osavõtjate hulgas Tiit Laasberg (biol. IV), kelle esinemist neljandas voorus, mõttearenduses teemal «Raamatukogu uue hoone ja selle lähema ümbruse kujundamine», hindas žürii üheks parematest.

Võidu pärisid informiinil kaks võistkonda võrdse punktide arvuga 35,5. Need olid Õigusteaduskonna V k. (M.-K. Tammeveski, T. Kõrda ja J. Oja) ning Arstiteaduskonna II k. (S. Nazarenko, B. Loogna ja A. Kukner).

Kolmandaks jäi ainult 0,5 vähempunktiga ajaloo I ja IV k. võistkond koosseisus A. Allpere, P. Raudkivi ja D. Ozolinš.

Võistluse erinevad voorud näitavad, et raamatukogu katalooge ja teatmeteoseid tuntakse hästi, erinevuse lõppresultaadis andis suures osas simultaanviktoriin ning esinemine teemal «Raamatukogu uue hoone ja selle lähema ümbruse olmeline kujundamine».

14. nov. lehes avaldatud suure ringi küsimustele laekus 15 vastust. Paremad lahendajad olid Kai Rünk (geogr. III), Andres Kuresoo (biol. IV) ja Tiit Laasberg (biol. IV). Põhjalikke vastuseid andsid ka J. Kasmel (Arstit. IV) ja M.-K. Tammeveski (Õigust. V).

Vastavalt võistluse reglemendile võivad esikohale tulnud omal valikul sõita mõnele ÜTÜ konverentsile. Head reisi! Ja kohtumiseni tuleval aastal!

Mida sa tead Helsingi nõupidamisest?

Inimkonna rahuliku elu õiglased alused ja ootused Euroopa rahvastele sätestati 30. VII—1. VIII 1975. a. Helsingis toimunud Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamisel osalenud 35 riigi kõrgeimate juhtide poolt allakirjutatud lõppaktis.

Ajaloolise dokumendi põhjalik läbitöötamine toimub vastavalt NSVL kõrgema ja keskerihariduse ministri käskkirjale kõigi kõrgkoolide ühiskonnateaduste ainekursuste loengutes ning seminarides. Küsimus võetakse ka eksamipileteisse.

Filosoofia kateeder organiseerib Helsingi nõupidamise materjalide loengud eesti keeles järmiselt:

teisipäeval, 9. dets. k. 12 aulas
Filoloogiat. III, Majandust. III ja Kehakultuurit. II ja III kursuse üliõpilastele;

reedel, 12. dets. k. 18 aulas
geoloogia II, Bioloogia-Geograafiat. III, Arstit. II, III, IV, Ajaloot. III, Õigust. III, Füüsika-Keemiat. III ja Matemaatikat. III kursuse üliõpilastele.

Lektor õigusteaduste doktor prof. ABNER UUSTAL.

Venekeelne loeng oli 26. nov.

Õ. KIVIMAA

Harku 75

Tallinna Teadlaste Maja noortesektori ja noorte kunstnike ühise ettevõtmisena toimub Tallinnas arutelu Eesti nüüdiskunsti probleemidest. Sellega seoses avatakse 6. detsembril Harkus Eksperimentaalbioloogia Instituudi ruumes Eesti uusima kunsti näitus, mis jääb avatuks 14. detsembrini.

Harkusse pääseb Balti jaamast väljuvate bussidega nr. 113, 118, 124 ja 140, millega tuleb sõita Bioloogiainstituudi peatusse.

Septembris käisid ülikooli parimad sanitaarsalklased, Majandusteaduskonna tudengid, 15-päevasel preemiareisil Krimmis.

NB!

Lugejate konverents

on 9. detsembril kl. 17 TRÜ Teadusliku Raamatukogu perioodika lugemisruumis.

Psühhiaatriaringi

koosolek toimub neljapäeval, 11. dets. k. 18. Päevakorras uusimad ja taasjuurutatud ravimeetodid psühhiaatriahaiglas. Ettekandja T. Agan (VI k.); haige demonstreerimine — I. Kokk (V k.).

MUIDE...

Muide, mulle isiklikult tundub, et satikate üleproduktsiooni kõrval annab end viimasel ajal tunda konnadefitsiit. Arstiteaduskonna üliõpilastel näiteks tuleb lahkamisel füsioloogia praktikumides leppida vaid kolme konnaga 25 inimese peale. Seepärast, hea lugeja, kui sa kevade poole (praegu konnad magavad) looduspäeval, rahvamatkal või kus tahes kuuled tuttavat krooksumist — ära mine mitte ükskõikselt mööda, vaid seisata hetkeks, langeta pea, otsi see kahepaikne üles ja too ta siis operatiivselt TRÜ füsioloogia kateedrisse. Mõistagi elusana.

Muide, arvan ka, et Kartaago tuleb hävitada.

KATO NOOREM

TOIMETAJA KT. V. SOOTAK

«Tartu Rijklik Julikool» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6259. MB-11059.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 48 Reedel, 12. detsembril 1975 XXVIII aastakäik

Miks tullakse orienteeruma?

*

Tõsiste meeste jaoks on orienteerumine võimeteproov ja võistlus. 165 on 163-le kaks minutit järele võtnud. Selja taga on 15 kilomeetrit vihmamärgi Kaika kupleid. Ees on viimane kilomeeter ja viimane kontrollpunkt. 163 ei anna alla: «Võib-olla saan ma konkurendi veel maha raputada?»

Orienteerumise algaastail oli iga võistlus imepärase tõmbejõuga sündmus. Madis Aruja: «Kord peeti võistlus Kihnu saarel. Olin päeval Jõgeval tööl. Nägin põllult startivat lennukit. Peas viksas mõte — sellega veel jõuaksin Kihnu. Aga saar on väike ja polnud veel kordagi lennukit maandanud. Seekord jäi minemata . . .»

Lähemalt ülikooli orienteerujatest ajalehe 3. lk.

A. KIVISTIKU
tekst ja foto.

Kroonika

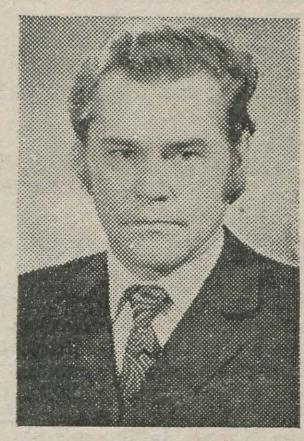

2. detsembril valiti Arstiteaduskonna uueks dekaaniks meditsiinidoktor professor LEMBIT ALLIKMETS.

L. Allikmets on sündinud 1936. aastal Harjumaal. Ülikooli Arstiteaduskonna raviosakonna lõpetas ta 1960. aastal kiitusega, seejärel oli ta kolm aastat Leningradis TA Eksperimentaalse Meditsiini Instituudis aspirant. 1963. aastal kaitses kandidaadiväitekirja ja asus tööle ülikooli meditsiini kesklaboratooriumi, algul noorem-, hiljem vanemteadurina — sektori juhatajana.

1970. aastal kaitses L. Allikmets Vilniuse ülikoolis doktoriväitekirja. Samast aastast töötab ta farmakoloogia kateedri vanemõpetajana. 1971. aastal valiti poole koormusega professori kohale, järgmisel aastal täiskoormusega professori kateedrijuhataja kohale. Professori kutse kinnitati 1972. aastal.

L. Allikmets on olnud ülikooli komsomolikomitee liige, teaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär, EKP TRÜ komitee liige, ÜTÜ esimees.

Mullu valiti ta õppetöö prodekaaniks.

TRÜ ametiühingukomitee tegevusest 1974/75. õ.-a.

H. KABUR

Ülikooli ametiühingukomitee juhindus oma tegevuses 1972. a. partei ja valitsuse määrusest kõrgema hariduse edasise täiustamise kohta.

Kontroll tööseaduse, töökaitse ja ohutustehnika eeskirjadest ning normidest kinnipidamise üle.

Jätkus büroode õiguste laiendamine — ümbervalimiste ja puhkusegraafikute kinnitamine ning nendest kinnipidamise kontrollimine anti üle büroodele. Büroodel on ka õigus otsustada oma töötajatele kohakaasluse lubamine. Sel aastal arutati kuuel korral vallandamiseks nõusoleku andmist, sest sotsioloogia laboratooriumi reorganiseerimisega tuli osa kohti koondada. Koondamisi oli ka kriminoloogia laboratooriumis. Autojuhtide töö on nüüd paremini korraldatud, seepärast tuli meil vaid ühel juhul kaaluda autojuhile ületundide lubamist. Selgi korral oli tegemist erandolukorraga. Endiselt palju on esinenud tööga seoses olevate õnnetusjuhtumite eristamist olmetraumadest, kuigi eelmise aastaga võrreldes on neid vähem olnud (mööda dunud aastal 23, sel aastal 18). Neid on raske analüüsida, sest sotsiaaldelegaadid ei täida oma ülesandeid korralikult. Tänases ajalehes on neile väike abimaterjal.

Komitee on tegelnud õppe- ja töödistsipliini kontrollimisega ning alkoholi kuritarvitajatega. Et viimaste arv kasvab, moodustasime sügisel seltsimeheliku kohtu juurde selleks eraldi komisjoni.

Ohutute ja tervislike töötingimuste loomiseks on sõlmitud administratsiooniga iga-aastane kokkulepe, mille täitmist kontrollitakse ja arutatakse komiteel. On välja kuulutatud ka kõiki allasutusi haarav konkurss, millest tehti büroode kaupa kokkuvõtted. Lõplikud tulemused selguvad aasta lõpuks. Näitagitatsiooni kujundamine on sel aastal kõikides allüksustes paranenud. Parim on Õigusteaduskond. Ka klubil on huvitavad väljapanekud. Võidu 30. aastapäeva tähistasid kõik allasutused üsna leidlikult. Näitagitatsiooni on tarvis pidevalt ja operatiivselt uuendada vastavalt meie tähtpäevadele-suursündmustele. Normaalset tööd takistab ruumikitsikus, mis mõjub töötajate tervisele (arstipunkt). Ka õppeosakonna töötajad pöördusid ametiühingukomitee poole, kuid enne, kui ülikool uut õppetööpinda juurde pole saanud, asi ei parane. Rektori käskkirjaga moodustati komisjon, kes teeb ettepaneku vabanevate pindade jaotamiseks. Põhimõtteliselt on otsustatud, et auditooriumide korpusesse Nooruse tänaval kolivad Majandusteaduskond, nullkursus, ja võib-olla ka veel mõned teaduslikud laboratooriumid.

Olmeküsimustega tuleb tegelda iga päev. Ühiselamuid on 6, kohti 2964. Kuid väljastpoolt Tartut õpib meil umbes 3500 üliõpilast. Ettekirjutuste järgi tuleb 60%-le sisseastujatest anda ühiselamukoht. 60% ei rahulda sisseastujate vajadusi.

(Järgneb)

TRÜ nõukogus

28. novembri koosolekul kuulati kõigepealt ülikooli tsiviilkaitsestaabi ülema sm. A. Dovidenko lühiinformatsiooni oma töölõigust. Tulemused olid väärt, et neist kõnelda. Seda enam peab aga kõiki asjaosalisi puudutama sanitaarsalkade kehv ettevalmistamine ja «2—3» vahel kõikuv doonorlus. Pidevalt on silma paistnud Majandusteaduskonna sanitaarsalgad, üks neist sai kevadel ülelinnalistel võistlustel eduka koha ning käis Krimmis preemiasõidulgi. Kõige nigelamad tulemused olid 110. ja 124. koht (hinne loomulikult «mitterahuldav»). Doonorluses jääb ülikool kaugele maha naaberkõrgkoolist. «Süüdlasteks» on Bioloogia-Geograafia-, Õigus- ja mõned teised teaduskonnad.

Üks päevakorra põhipunkte oli dekanaadi ja kateedrite kontrollist spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi üle Arstiteaduskonnas, sellest kõneles prodekaan meditsiinidoktor E. Vasar. Ta andis ülevaate ajapikku kujunenud kontrollimeetodeist. Kaasettekandja, üleülikoolilise kontrolli organisatsioonilis-metoodilise komisjoni esimees dotsent V. Tohver, sel korral siis kontrollimise kontrollija, andis Arstiteaduskonnas tehtud tööle hea hinnangu. Sisekontroll on olnud edukas, on välja töötatud eeskujulik õppe- ja ideelis-poliitilise kasvatustöö komplekssplaan, tulemusrikkalt töötab I—III kursuse nõukogu. Eeskuju väärib väga täpne jooksev informatsioon õppeedukusest ja distsipliinist. Sm. V. Tohver arvas, et õppetöö rütmi rikkumist, mis tuleneb õppejõudude sagedastest komandeeringutest, saab ehk mõneti vältida, sest ühe eriala inimesi on siiski rohkem kui üks. Oleks tarvis ka täpsemat süsteemi kateedrijuhatajate õppetegevuse jooksvaks kontrollimiseks. Võeti vastu otsus.

Kuulanud ära kaks ettekannet tõhusast kontrollist, pani imestama tõik, millest rääkis kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja dotsent A. Paltser. Koosolekule eelnenud nädalal oli nõukogude õiguse aluste loengul Arstiteaduskonnast kohal ainult 30% üliõpilasi (ka päevikuid polevat dekanaadist veel kätte saadud!). Nõukogude õiguse aluseid loetakse ülikooli teistes teaduskondades tänavu esimest aastat. Sellepärast ehk teatud tõrgegi. Aga pea tuleb arvestusele minna. Parim selle loengu külastatavus on Füüsika-Keemiateaduskonnas.

Teadusprorektor dotsent H. Metsa andis ülevaate viisaastakul tehtud teaduslikust tööst ülikoolis. Tunduvalt on vähenenud teemade arv, mistõttu koonduti suuremate probleemide lahendamisele.

Teadusliku uurimistöö sektori juhataja Mati Kilp esitas koosolekul informatsiooni üheksanda viisaastaku ja selle aasta teadusliku töö arvude ja analüüsi kohta. See tuli ka ministeeriumile esitada.

Koosolekul hääletati meditsiinidoktor Arvo Tikule professori teadusliku kutse taotlemise poolt.

V. SOOTAK

KONGRESSI EEL

Ajalooteaduskonnas

Ajalooteaduskonna parteiorganisatsioon loodi 1973. a. maikuus, üheaegselt Filoloogiateaduskonna parteiorganisatsiooniga Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni baasil.

Meie teaduskond on ideoloogiatöötajate teaduskond selle sõna kõige otsesemas tähenduses. Meie kommunistid teevad aktiivset ühiskondlikku tööd nii ülikoolis kui väljaspool ülikooli. Näiteks kuuluvad meie organisatsiooni TRÜ esimene parteisekretär L. Roots ja ülikooli staažikaim kommunist H. Moosberg. J. Raid on EKP Tartu Linnakomitee ideoloogianõukogu esimees, A. Liim Tartu Linna TSN TK kasvatustöö komisjoni esimees, I. Unt Nõukogude Liidu Naistekomitee liige, H. Kurm oli Eesti NSV Ülemnõukogu eelmise koosseisu noorsookomisjoni sekretär.

Ajalooteaduskonna parteiorganisatsioon jaguneb kolme parteigruppi: ajaloo, psühholoogia ja pedagoogika erialade järgi. Kahte esimesse kuuluvad vastavate osakondade kommunistid, pedagoogika parteigrupis on nii pedagoogikakateedri kui ka defektoloogiaosakonna kommunistid.

Õppekasvatustöö juhtimiseks on kommuniste suunatud vastutusrikkaisse töölõikudesse. Kõik Ajalooteaduskonna neli kateedrijuhatajat on kommunistid, dekanaadis töötab kaks kommunisti, ametiühingubüroos kaks ja ka komsomolibüroos 1974. aastast kaks kommunisti.

Õppeedukus teaduskonnal oli 1973/74. õ.-a. 89,3% ja möödunud õppeaastal 90,2%. Seejuures oli ainult neljadele ja viitele õppijate hulk vastavalt 59% ja 65%. Need arvud annavad tunnistust meie teaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude tõhusast tööst.

Loenguväline kasvatustöö toimub vastava programmi alusel. Tänu sellele on kasvatustöö muutunud sihikindlamaks. Kursuste tööplaanide koostamisel lähtutakse nüüd stabiilsest programmist. Vastavat töölõiku juhib meie teaduskonnas edukalt ühiskondlik prodekaan käsvatustöö alal dots. H. Palamets. Parteiorganisatsiooni üldkoosolek on igal aastal arutanud stabiilse kasvatustöö programmi täitmist. Eelmisel aastal vaeti neid probleeme ka teaduskonna metoodikakomisjonis.

Edukalt kulges eelmisel õppeaastal õpperühmadevaheline sotsialistlik võistlus. Tehti pidevalt kokkuvõtteid ja tulemused kanti ühiselamustendidele. Sotsialistliku võistluse võitjaks tuli esimesel poolaastal defektoloogiaosakonna IV kursus — preemiaks 10-päevased tuusikud Käärikule. Aasta üldvõitja oli ajaloo-osakonna IV kursus. Neid ootab preemiaekskursioon.

Dekanaat ning ametiühingu- ja komsomolibüroo on pidevalt hoolitsenud olmekultuuri tõstmise eest ühiselamus. Tänu sellele tõusis meie ühiselamu ülikooli sotsialistlikus võistluses esikohale. Siinjuures tuleb ära märkida ühiselamunõukogu esinaise H. Karu tublit tööd.

Meie kasvatustöö tulemustest annab tunnistust ka vastuvõtt ÜLKNÜ liikmeks ja NLKP liikmekandidaadiks. 1973/74. õ.-a. astus komsomoli kaks ja möödunud õppeaastal viis üliõpilast. Partei liikmekandidaadiks võtsime 1973/74. õ.-a. viis üliõpilast ning ühe õppejõu, 1974/75. õ.-a. aga kaks üliõpilast ning ühe õppejõu.

Käesolev õppeaasta on eriline — NLKP XXV kongressi aasta. Oma töös püüdsime selle poole, et kõik üliõpilased mõistaksid partei poliitikat, suudaksid seda ellu viia ja teisi selleks innustada.

Meie, Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud ja teenistujad, peame eriti pingutama veel teiselgi põhjusel. 1974. aastal võttis NLKP KK sekretariaat vastu otsuse Tartu Riikliku Ülikooli väljaehitamise kohta. See ajalooline otsus avab suured perspektiivid teaduse, õppetöö korralduse ja kultuuri edasiarendamiseks mitte üksnes Tartu Riiklikus Ülikoolis, vaid kogu Nõukogude Eestis. Meie peame oma tööga näitama, et väärime partei ja valitsuse hoolitsust.

J. MIKK

Evald Mäepalu — 50

8. detsembril tähistas 50. sünnipäeva Kehakultuuriteaduskonna vanemõpetaja pedagoogikakandidaat Evald Mäepalu.

E. Mäepalu lõpetas 1946. a. Lihula Keskkooli ja asus samal aastal õppima TRÜ Kehakultuuriteaduskonda, mille lõpetas 1950. a. kehalise kasvatuse ja spordi õpetaja kvalifikatsiooniga. Pärast ülikooli lõpetamist jäi ta tööle Kehakultuuriteaduskonna vehklemise ja poksi kateedrisse. Alates 1963. a. töötab kehalise kasvatuse ja spordi kateedris vanemõpetajana. Üle 15 aasta on ta lugenud Kehakultuuriteaduskonna statsionaarsetele ja kaugõppeüliõpilastele, spordiarstidele ja kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna kuulajatele kehalise kasvatuse teooriat ning metoodikat. E. Mäepalu on koostanud üliõpilaste pedagoogilise praktika juhendid ja programmid, ta on olnud aastaid pedagoogilise praktika üldjuht.

Ka E. Mäepalu teaduslik töö on olnud tihedalt seotud kooli kehalise kasvatuse probleemidega. Ta on avaldanud trükis üle 30 teadusliku töö. Pikaajalise teadusliku töö tulemusena valmis väitekiri «Üldhariduskooli õpilaste kehaline kasvatus nõukogude võimu aastail Eestis 1940—1970», mille kaitsmise järel anti talle pedagoogikakandidaadi teaduslik kraad.

E. Mäepalu on kuulunud ENSV Vehklemise Föderatsiooni presiidiumi koosseisu, on praegu Tartu linna vehklemissektsiooni presiidiumi esimees, ENSV Haridusministeeriumi kehalise kasvatuse ainekomisjoni liige.

Soovime juubilarile palju õnne ja edu!

KEHAKULTUURITEADUSKOND

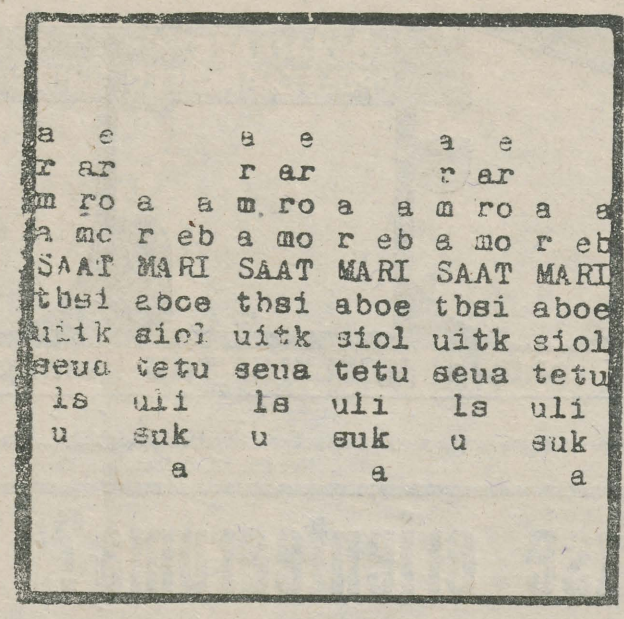

Raul Meeli iseloomustav väljavõte kataloogist.

„Mis lugu rahva mälestustest pidada"

Käesoleva aasta detsembris möödub 100 aastat kultuuritegelase, emakeelse kooli eest võitleja, eesti keele uurija, rahvaluule suurkoguja, editeerija ja uurija Jakob Hurda koostatud rahvalaulude kogu «Vana Kannel I» ilmumisest. Sel puhul tahaksin tutvustada lühidalt üht J. Hurda artikkel-üleskutset, mis ilmus «Eesti Postimehe Lisalehes» 1871. a. nr. 26 ja nr. 27.

Mis on «rahva mälestused»? («Enne olgu asi tuttav, siis võime hinda temale panna.») Sellele küsimusele vastab Jakob Hurt: «Rahva mälestusteks nimetame meie siin kõik, mis rahvas omast minevikust ise mälestab ehk mis muido rahva enese keskes tunnistust annab tema vanast ajast.»

«Mis peame nüüd neist rahva mälestustest arvama? On nemad midagi väärt või ei maksa nemad midagi?» Järgnevalt kujutabki artikkel endast küllaltki põhjalikku vastust.

Osa inimesi peab rahvaluulet tühjaks loriks, juuda jutluseks, kuradi kuulutuseks ja jätabki sellepärast kõik ennemuistsed jutud ja regivärsid «kas karjapoistele ajaviiteks või kõrtsijoodikutele jutujätkuks.»

Kuid on ka inimesi, kes igasugusest «rahva mälestusest» suurt lugu peavad. Hurt toob näiteid Soomest, Saksamaalt, aga räägib siinkohal ka Faehlmannist ja Kreutzwaldist. Üle terve Euroopa uurivat õpetatud mehed nii oma maa kui teiste rahvaste rahvaluulet. Nad pidavat neist enam lugu «kui siidist ja sametist».

Kaobki küsimus, **kas** rahvaluule midagi väärt on ja kerkib küsimus, **mis** ta väärt on.

Esiteks on «rahva mälestused» «üks suur ja elav ajaraamat.» Vanal ajal rahvas ju kirjutada ei osanud ja võõramaalaste poolt kirjapandu on väga napp. Palju sellest, mis kirjutamata jäi, elab rahva suus edasi. «Neis lauludes ja juttudes vaatame meie oma esivanematele nagu suhu ja südamesse ja saame neid paljo paremine tundma, kui ükski ajaraamat oma sõnadega seda teha oleks võinud, kui ta oleks tahtnud. Ennemuistsed jutud ja vanad regivärsid on meie esivanemate vaimu ja südame peegel...» «...Et igamees seda raamatut lugeda ei mõista, pole raamatu, vaid inimese enda süü.»

Rahvaluule pakkus inimestele ka ajaviidet ja meelelahutust, kuid mitte ainult kauges minevikus, ka praegu veel.

Kolmandaks on need vanad laulud ja jutud «lapsi kasvatades ja koolitades mõnus materjal, et pisukesi lapsi teravaste tähele panema ja mõtlema harjotada.» Samas ta põhjendab esiletoodud pedagoogilisust. Ennemuistsed laulud ja jutud on sündinud siis, kui «rahvas veel lapsepõlves oli.» Nüüd vaadatakse paljudele asjadele teisiti. «Lapsepõlve kirjud kujud kaovad silmist.» Kõike seda imelist enam ei usuta, sest osatakse nähtusi seletada. Kuid lapsed kuulavad muinasjutte veel praegugi suud-silmad pärani.

See on «rahva mälestuste» hind. «Sellepärast neid korjatakse ja sellepärast soovin mina ka, et terasemad eestlased neid igaüks omas kohas kirja paneks. Sellega ei püüta mitte ebausku ja pagana kombeid jälle elosse äratada, vaid meie rahvast sügavamale tundmisele ja ausamale elole avitada, üleüldse temale häid teha.»

MARE PRINITS

Geograafiaringi aastapäeval

5. detsembril tähistas geograafiaring oma 28. aastapäeva. Tavakohasel konverentsil esinesid ettekandega üliõpilased M. Oja, H. Hallemaa, Ü. Mander IV kursuselt ning J. Roosaare ja U. Kaja V kursuselt. Erilist huvi pakkus J. Roosaare ettekanne «Elementaarse geokompleksi matemaatilisest mudelist ja selle rakendamisest Moskva RÜ teadlaste poolt Kaug-Ida lõunaosas», mis valgustas geograafia üht perspektiivsemat uurimissuunda kogu Nõukogude Liidus. Kahjuks jäi vähese reklaami tõttu kuulajate-arutlejate arv väikeseks.

Sama päeva õhtul toimus ülikooli uues kohvikus traditsiooniline tutvumisõhtu esmakursuslastega (nn. rebasekslöömine). Jälgiti esmakursuslaste ja IV kursuse üliõpilaste *show*'d ning vaadati geograafiaringi 18. aastapäeval vändatud filmi, mida mõnusalt kommenteeris dots. L. Vassiljev.

Ü. M.

Sündmus Harkus

Tallinna noorte kunstnike ja noorte teadlaste ühisettevõttel avati Harkus Eksperimentaalbioloogia Instituudi ruumes 6. detsembril väljapanek, kus Silvi Allik, Villu Järmut, Toomas Kall, Kaarel Kurismaa, Sirje ja Leonhard Lapin, Raul Meel, Jüri Okas, Jaan Ollik, Silver Vahtre eksponeerivad oma töid. Näitus on osavõtjate poolt nimetatud «Sündmuseks».

«Sündmuse» uvertüüriks esitas ansambel «MESS» heatasemelist avangardbeat'i.

Kõnelesid Tiit Kändler ja Leonhard Lapin. Läbi ust katva paberilehe astus näituseruumi Tõnis Vint, kellele järgnes veel paarsada kunstihuvilist.

Esmamuljena köitis silma publiku küllus, selle järel K. Kurismaa objektid ja kogu pakutav.

Tuleb märkida, et sündmusel esinejate põhikontingendi moodustavad disainerid, arhitektid ja mitteprofessionaalid, mis ilmselt võimaldaski ettevõtte tõeliselt noorusliku temperamendiga teostumist.

S. Allik näitab reljeefseid objekte, milles on tunda art-minimalismi ja dekoratiivse disaini segunemist.

V. Järmut ja J. Ollik on meil popkunsti klassikalise meetodi järjekindlad rakendajad — see on reaalseetide suurendamine, sellega nende dematerialiseerimine ja asetamine esteetiliselt mõjuva objekti ülesannetesse. Antud sündmusel omab nende ülesastumine erilist tähtsust, meetodi rakendamistulemuste näitamisega, edasi tuleb aga oodata juba meetodi kontekstilist ühildumist ümbritseva tegelikkusega.

T. Kalli graafilised lehed näitavad veenvalt karikatuuri kuulumist näitusekunsti hulka. Uue kvaliteedina tema loomes saab käsitleda vaimukaid kinofikatsioonialaseid lehti, mida võib vaadelda iselaadsete kontseptualistlike projektidena.

Kõige mahukamalt esineb K. Kurismaa, kes on välja pannud nii ruumilisi kui ka reljeefseid objekte (ühe väikesemõõdulise tööga esines ta näitusel «Inimene ja põld»). Nüüd aga saab esimest korda näha tema poolt viljeldavat objektikunsti: dünaamilisi objekte pole Eestis varem välja pandud. Võib ka öelda, et tema objektides on tunda maalijat, kes ta hariduselt ongi, kuigi tahvelmaalist loobus kohe, tundes teised võimalused enesèväljenduseks enam sobivat. Maalijana on ta aga objektide värvikompositsioonid valinud ja ka vormis on lopsakust ja ümarust tunda. Eriti õnnestunud ja vaimukas on audio-visuaalne «Helisid tilkuv seadeldis».

S. Lapin esitab altarliku ülesehitusega objekti, mis on ruumis avatud iga nelja ilmakaare suunas ja kaetud budistlikele põhivärvidele (kollane, sinine, roheline, punane) toetuvate maalingutega.

L. Lapin arendab järjekindlalt kontseptsioone inimesest ja masinast. Tema ulatuslikust sarjast «Inimene ja masin» on Harkus kuus lehte, mis käsitlevad naist ja masinat. Neis analüüsitakse naist masinaks muutumise võimalusena, armastusest võõrandunud erootikat selle teena. See on tegelikult maailma asjastumise teema. Veel eksponeerib ta mappi «Masin-meedium», kus esitab omapoolse kontseptsiooni masina tekkimisest ja kosmosest kui supermasinast.

R. Meel on fotodel täielikult esitanud sarja «Elu muunded», mida originaalis on olnud võimalik näha ka ülikooli kohvikus. Väga huvitava idee teostuseks on Harkus eksponeeritud album «Sõnad-portreed», kus on antud sõnale iseloomustusportree tema kasutamisega graafilise elemendina lehe pinna kujundamisel. Samuti on sõna ise muutunud graafiliseks jooniseks tähtede ümberorganiseerimise abil. Lehti järjestades on võimalik moodustada lauseid, millel lisaks verbaalsele sisule on ka visuaalne kujundlikkus. Album on omapärane süntees kirjanduslikust ja graafilisest. Eksponeeritud on ainult osa albumist — kirjanike nimede graafika. Album tervikuna ootab aga kirjastamist.

Üks sündmuse mõjukamaid töid on «Kullajaht» — suurejooneline musta ja hõbedaga seeriakompositsioon. «Kullajahti» võib tõlgendada mitmeti: alkeemikute vaevarikas ja ebapraktiline töö kulla saamiseks ja selle «kõrvalsaadusena» keemia, inimese rikastumine teadmistega. «Kullajaht» oma vertikaal- ja horisontaalsuunaliste liikumistega juhib vaataja mõtte elu igavesele liikumisele, inimese täiustumisprotsessile, tema vaimse rikastumise spiraalsele iseloomule. Ükski järgmine aste pole mõeldav eelmiseta. Täiuslikkus on nii absoluutses mustas kui hõbedas, s. o. liikumise lõpp kasvab üle uuesti liikumise alguseks, nüüd aga juba uuel tasandil. See on täiuse saavutamatus, või õigemini — protsess, liikumine täiuse poole, inimlik põhiväärtus.

J. Okase «Rekonstruktsioone» võib vaadelda kui realiseerimatute ruumiliste keskkondadega projekte. Selle rõhutamiseks kasutab ta hüperrealistliku efekti saavutamiseks erinevate maastikkude fotosid, millele kannab konstruktiivse graafika kujundid. «Sündmusel» on ta teinud esimese katse viia oma graafilised kujundid reaalsusse, nimelt paigutanud moodulobjekte mõisaaeda.

S. Vahtre esitab disainliku elamisvõimaluste (elamisruumi) analüüsi, sünteesides märksüsteemilist ja sotsiaalset kunsti.

Rõõmustav on märkida, et sündmusest õhkub otsingutahet, mõtterikkust ja loomepotentsiaali, mis kindlasti rikastavad meid tulevikuski mitmesuguste kunstielamustega.

«Sündmuse» lõpetuseks toimub sümpoosium 13. kell 16 samades ruumides, seal arutatakse esitatavat nüüdiskunsti probleemidega seostuvalt, eriti tutvustatakse kontseptualismi.

MARTTI PREEM

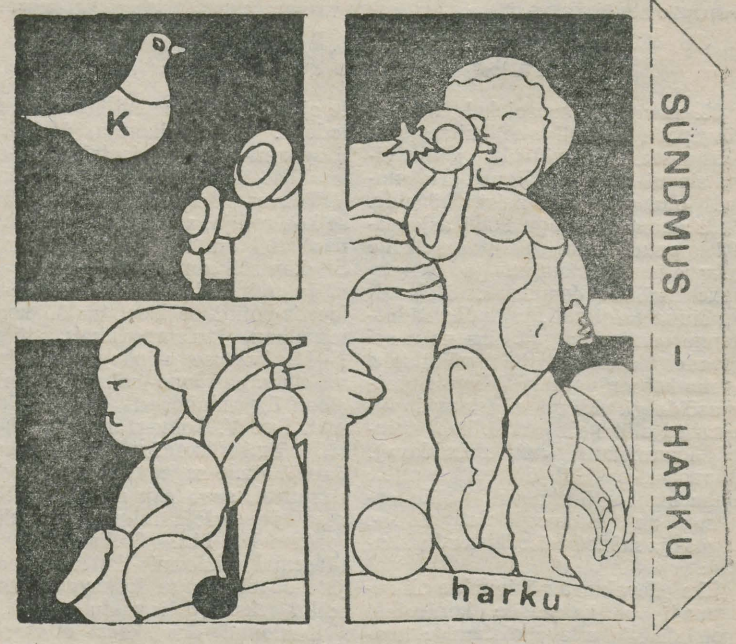

Kaarel Kurismaa kataloogikujutis.

Tiiu Kuld

Elu on kuratlikult ilus! Kui kohutavalt armastan ma elada! Kogu oma eksisteerimise mõnu võlgnen ma muidugi esivanematele, aga see ei tumesta kübetki neid ilmalikke rõõme, millega mind ja minu suurt suguvõsa on õnnistatud.

Me oleme loodud naudinguteks ja me naudime. Oo naine, sina oled meie objekt. Oo naine, sa ei oska uneski aimata, et oled meie söök ja jook, meie liha ja veri. Meie suurimaks rõõmuks on sinu lopsakad kehavormid, pehmed soojad voldid ja imehea hõng, mis paneb suu vett jooksma nagu Pavlovi koeral.

Aeglaselt kompled jäsemetega seda paradiisi, torkad koonu sügavamale ja imed, imed värsket punast sooja verd. Hetkeks oled üllatunud, kuid leiad end sootuks teistelt jahimaadelt (näiteks suure ja hõrgutava rinna alt, kuna enne jalutasid pehmetes kõhuvoltides). See tekitab momendiks pahameelt. Kuid nähes, et sinu väike korpus on suutnud liigutama panna midagi nii suurt ja võimast nagu seda on naine, oled rahul, veelgi enam, oled õnnelik. Tõstad oma esijäsemed suu juurde ja kihistad naerda. Ha-ha-haa.

Korpulents liigutab graatsiliselt oma ihuliikmeid, tehes pühkivaid ja kraapivaid silitusi oma pinnal. See on ilmne mõnutunde avaldus, kui arvestada veel keha ülemisest kõige suuremast avausest kostvat rahulolevat mõminat.

Lutika monoloog

Tuleb siiski märkida, et kunagi pole head ilma halvata. On juhtunud kohutavaid õnnetusi, õnnetusi, mida ei korva ükski rõõm, õnnetusi, mis jätavad kustumatu jälje lutikasüdamesse. Kujutage ette, et näete oma sugulasi lõmastatuna lamamas vereloigus. See on õudne. Lein, suur lutikalein!

Ülekohus ei seisa kotis! Ülekohus ei tohi seista kotis! Me koondame oma read ja kättemaks tuleb kohutav!

Mees — see on midagi madalamat võrreldes naisega. Tegelikult ei anna neid üldse mitte võrrelda. Puudub absoluutselt igasugune lopsakus (väheste eranditega muidugi). Nende keha on kaetud karvadega, mis teeb need isendid sarnascks oma eellastega ja takistab meie edasiliikumist kehapinnal. Samuti on nende horisontaalasendis püsimine suhteline, mis on oluline meie toitumise seisukohalt. Väga rahutu eluvorm!

Aga meie, lutikad, oleme oma kõhu orjad ja seetõttu peame nii mõnigi kord ette võtma riskantsemaid reise kui seda ise sooviksime.

Kui rääkida kõige suuremast õnnetusest, mis võib meie suurt suguvõsa tabada, siis on selleks mees ja naine koos. Ja kus need juba koos on, sinna juba lutikas end vahele ei pressi ja... A... aaa... p... p... t...!!!

15 AASTAT ORIENTEERUMIST TRÜ-s

Mets, mäed, vahel lumine suusatee — see kõik süüvib ka orienteerujasse. Mida aasta edasi, seda suuremaks väärtuseks mets linlasele muutub. Öeldakse — ka vaim tahab toitu saada. Orienteerumine pakub kuhjaga elamusi ja muljeid. Kes vähesega lepib, võib oma jooksud staadionil maha joosta või keskikka jõudes orienteerumiskaardi asemel üha sagedamini arstitähega ringi käia...

A. KIVISTIKU
tekst ja foto

Orienteerumise ajaloost TRÜ-s

Esimesed teadaolevad orienteerumisvõistlused TRÜ-s olid TRÜ maastikumängu esivõistlused 25. mail 1958. a. Kaagvere ümbruses. Need korraldati orienteerumisjooksu põhimõttel, distantsi pikkus oli 4 km. Kontrollpunktides oli vaja lahendada salakirju, tunda morsetähestikku, süüdata kolme tikuga lõke jne. Osavust ja nuppu läks tarvis võib-olla rohkemgi kui jõudu, sest tulemused näitasid, et esikoha saavutas Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõudude võistkond, kuhu kuulusid A. Pärl, J. Kalits, K. Siilivask ja V. Leppsalu.

* * *

1959. a. peeti esimesed TRÜ meistrivõistlused. Ülikooli esimesed meistrid: Tiina Veldre-Ehala ja Ilmar Kask. 1975. a. meistrid on Silva Käärt ja Kalle Luuk.

* * *

1959. a. tulid Maire Raid ja Madis Aruja Moldaavia meistriteks.

* * *

1960. aasta novembris lõid TRÜ orienteerumissektsiooni Heino Mardiste, Tiiu Liblik, Sven Veldre, Maire Lahtmets-Jaanre, Enno Lelumees, Madis Aruja (esimees), Ülo Vilt, Rein Leet, Ilmar Kask, Maire Raid-Miljan, Rutt Koppel-Aimla.

* * *

TRÜ orienteerumissektsioon on NSV Liidus vanim omasuguste hulgas. Mõned võhikud ütlevad, et sportlastel jagavad ainult jalad, unustatakse aga, et tipptulemusteni jõudmisel on ka vaimne panus küllalt suur. Orienteerumisspordis ainuüksi ületamatult kiired jalad ei vii veel kuhugi. Pea peab kaardil leiduvatest liikumisteedest välja valima kõige isikupärasema ja ökonoomsema. Siit ka orienteerujate üldiselt kõrge «haridustase».

Kogu orienteerumisspordi ajalugu Eestis iseloomustab aga suur isetegemine. Väljapaistvamad mehed algusaastatel (ja ka praegu) on kahtlemata Madis Aruja, Arne Kivistik, Ilmar Kask, Rein Tõnuri ja Tõnu Raid. Alustati peaaegu nullist. Ise võistlesid, tegid kaardid, korraldasid võistlusi, kauplesid eelarveid, otsisid võistlusteks bussi ja tegid teooriat. Selle kõige juures on teadmisi vaja ja ei ole juhuslik, et esimene orienteerumissektsioon just TRÜ-s tekkis.

* * *

Õhtuvidevikus algab ülikooli võimla juures rahvakogunemine. Mida rohkem pimeneb, seda enam on juurdetulijaid. Hüüde «stardipaigale marss!» järel asutakse Toomemäge ründama. Sumin ja kohin — nagu linnuse vallutamine. Järsku saabub tormieelne vaikus — algab informatsioon.

Nii algas ülikooli kevadine **valikorienteerumisjooks.** Üheaegselt startis 134 mees- ja 5 minutit hiljem 382 naisüliõpilast (!). Kuigi osavõtjaid oli palju, jätkus tegevust kõigile — Toomel, Tähtveres ning Veeriku linnaosas, Emajõe ääres ja mujal ootasid võistlejaid 15 erineva väärtusega KP-d. Igaühel oli võimalik valida jõukohase pikkusega rada. 10 meest suutsid läbida kontrollaja sees kõik kontrollpunktid. Aeg andis järjestuseks: 1. Vello Raudsepp, 2. Olavi Kärner, 3. Rein Meijel. Naistest: 1. Asta Aruja-Tingas, 2. Anne Limak-Palge, 3. Milvi Kivistik-Pajuste.

Kollektiivse osavõtuga (sajaprotsendiliselt) olid parimad Majandusteaduskonna II k., ajaloo-osakonna I k., geograafia III k. ja Õigusteaduskonna I k. Pärast jooksu reastusid kursused: 1. Õigusteaduskonna II k., 2. geograafiaosakonna III k., 3. Majandusteaduskonna III k.

See oli 1964. aastal.

* * *

Kõige suurema osavõtjate arvuga orienteerumisvõistlus ENSV-s oli 1. oktoobril 1964. Tähtvere metsas ülikoolisisene valikorienteerumisvõistlus — 1054 osavõtjat. Seda ei ole seni suutnud ületada ka ükski Tallinna neljapäevak, kus võistlejate arv aeg-ajalt tuhande ligi jõuab.

* * *

Herbert Abel: «Kus vanasti olid alles orienteerumisrajad! Oli neil pikkust ja laiust. Kui hommikul läksid rajale, siis enne lõunat tagasi ei jõudnud. Harjutada sai metsas vägevasti. Kes raja läbi jooksis, oli kõva mees. Mis on võistlustest nüüd järele jäänud? Naised tulevad rajalt tagasi juba enne tunni täis saamist. Rajad on lühikesed, kontrollpunkte nii lihtne üles leida ja võistlejad nii kogenud, et põnevast orienteerumisest on saanud vaid suur võiduajamine.»

* * *

Jairi Salumäe pärast pronksmedali võitmist 1968. aasta Eesti meistrivõistlustel: «10 minutit enne lõppu jäi teele ülespaisutatud jõeke. Ringiminek võtnuks palju aega. Hakkasin langenud leppa mööda üle jõe minema. All mustendas, lepp kõikus ja poole peal kaotasin tasakaalu. Haarasin märjast tüvest ja jäin kui karu, käpad ümber puu, rippuma, tagumik vees. Olin väsimusest pehme, vaevu suutsin end ja kaarti hoida. Kui sügav on jõgi? Viimase jõuraasuga vinnasin end uuesti tüvele...»

* * *

Kui mehed rajal koos jooksevad, nimetatakse seda jälitamiseks, naiste puhul aga koostööks.

* * *

Kui Silva Käärt 1975. aasta talvistelt Eesti NSV meistrivõistlustelt 3 kuldmedalit ära tõi, ütles Arne Kivistik: «Nüüd peaks sinust kirjutama «Edasi» rubriigis «Seda ei juhtu igapäev».»

* * *

Madis Aruja: «Aga mulle meeldib, kui on veidi kärinat! Võistlust!»

* * *

1960. aastal arvas Madis Aruja, et vastloodud orienteerumissektsioon peaks eelkõige treenereid kasvatama. Aega võttis, asja sai. 1973. aastal lõpetasid TRÜ esimesed kõrgema haridusega orienteerumistreenerid NSV Liidus: Anne Juust (töötab praegu Tsirgulinna Keskkoolis) ja Aivo Vinni (Tartu rajooni Koosa sovhoosi spordimetoodik), 1974. a. Mati Ojandu (praegu Võru «Kalevi» suusatreener) ja lähemal ajal on nendega liitumas KKT IV kursuse tudeng Kalle Luuk, tänavune Tartu orienteerumisjooksu edetabeli võitja. Nende kõigi juhendajaks on A. Kivistik.

* * *

Arne Kivistik: «Orienteerumises pole ette teada, kas võidab matemaatikute loogika, geograafide kaarditarkus, kehakultuurlaste vastupidavus või filoloogide vaimuteravus.»

* * *

Kui algas 1975. aasta Jüriöösjooksu tõrvikutega rongkäik, selgus, et ülikooli suurel esindusel pole ühtegi tõrvikut kaasa võetud. Selle peale ütles orienteerumissektsiooni esimees, III kursuse matemaatik Tõnu Oja: «Kohe näha, kes tuli tõrvikutega marssima, kes võistlust ära võitma.» Tema sõnad olid prohvetlikud: võitis TRÜ võistkond koosseisus Arne Kivistik, Viive Jõesaar, Kalle Remm, Silva Käärt ja Kalle Luuk.

Meie ülikoolist on võrsunud terve rida üleliiduliste orienteerumisvõistluste võitjaid. Esimesed olid 1963. aastal Madis Aruja, Maire Miljan-Raid ja Maire Jaanre-Lahtmets, viimased 1975. a. Arvo Kivikas ja **Mati Ojandu** (fotol).

Mullu Kehakultuuriteaduskonna lõpetanud Mati Ojandu on tuntud eelkõige talvise võistlejana. Ta on Eesti orienteerujaist **ainus,** kes viiel aastal järjest on jõudnud üleliiduliste võistluste esikolmikusse. Lõppev aasta on olnud Matile õnnelikum teistest. Kavgolovos, üleliidulistel suund-suusavõistlustel jäid seljataha k õ i k rivaalid. Suvi tõi kaasa reisid Euroopasse, hilissuvi muutuse perekonnaseisus. Sügisel saab temast jälle Võrumaa koolmeister ja uute Veriora kandi kaartide joonestaja.

A. KIVISTIKU
tekst ja foto

ÜLELIIDULISTEL VÕISTLUSTEL* TRÜ ORIENTEERUJATE POOLT VÕIDETUD MEDALID

1963 — I koht suundorienteerumises Maire Raid-Miljan, Maire Lahtmets-Jaanre, Arne Kivistik.
I k. tähistusorienteerumises Madis Aruja.
1964 II k. märkesuusatamises Arne Kivistik.
1965 I k. märkesuusatamises Olavi Kärner.
II k. märkesuusatamises Arne Kivistik.
III k. märkesuusatamises Aare Kutsar.
I k. suundorienteerumises Olavi Kärner.
I k. teateorienteerumises Olavi Kärner.
1968 I k. märkesuusatamises Arne Kivistik.
1969 I k. märkesuusatamises Arne Kivistik.
I k. märketeatesuusatamises Arne Kivistik.
1970 I k. teateorienteerumises Riina Miljan-Võhma.
II k. teateorienteerumises Arvo Kivikas.
III k. suundorienteerumises Arvo Kivikas.
III k. märkesuusatamises Sirje Ilver-Kallasmaa.
III k. teateorienteerumises Riina Miljan-Võhma.
III k. teateorienteerumises Sirje Ilver-Kallasmaa.
1972 III k. suundsuusatamises Mati Ojandu.
1973 III k. märketeatesuusatamises Mati Ojandu.
1974 II k. suundsuusatamises Mati Ojandu.
I k. suundorienteerumises Kalle Luuk (juunior).
III k. suundorienteerumises Kalle Remm (juunior).
III k. suundorienteerumises Viive Jõesaar (juunior).
II k. teateorienteerumises Madis Alev.
II k. teateorienteerumises Kalle Remm.
II k. teateorienteerumises Kalle Luuk.

* Nii üleliidulised spordiühingutevahelised, ÜAÜKN-i, ALMAVÜ kui ka «Burevestniku» võistlused.

Harjutan 2 korda päevas

Alustades jutuajamist sektsiooni endise liikme, 1973. aasta vilistlase, praeguse TA AAI Tõravere observatooriumi töötaja ARVO KIVIKAGA, huvitas mind eelkõige tema arvamus Eesti orienteerumisest. Eestlased on Nõukogude Liidu esivõistlustel, samuti matšidel teiste orienteerumiskeskustega üht-teist saavutanud, kuid Lätile on viimastel aastatel kaotatud, kiita pole ka noorte tase.

Mina: Kuidas sa hindad Eesti orienteeruja e praegust taset?

Arvo: Meil on juurdunud ekslik arvamine, nagu tegeldaks orienteerumisega vaid Eestis, Lätis ja veel mõnes üksikus keskuses. See pole enam ammu nii, sest juba aastaid on kõigilt vabariiklikelt ja oblasti- te turisminõukogudelt nõutud orienterujate koondvõistkonna väljapanemist üleliidulistel (tsooni) võistlustel. Mingil määral tegeldakse orienteerumisspordiga kõigis NSV Liidu osades. Arvan, et objektiivsed eeldused Eesti võistlejate edu jätkumiseks on olemas — meie metsad on suhteliselt hästi läbitavad, tänu tihedale teedevõrgule on metsadele hea juurdepääs.

Sel aastal esineti üsna hästi. Minu arvates tuleb Eesti koondise kõigi aegade suurimaks saavutuseks lugeda suvel sotsialismimaade matšil Rjazanis saavutatud teatevõitu, kus Eesti mehed võitsid nii NSV Liidu koondist kui 1972. aasta Tšehhoslovakkia MM-võistluste proksmedalimeeskonda Ungarist. Sama koosseis võitis ka üleliidulistel esivõistlustel nii 1973. a. Võrus kui 1975. a. Miassis. (Arvo kuulus võidukasse meeskonda, joostes teist vahetust. Esimest jooksis J. Miljan ja kolmandat J. Tasa.) Nõukogude Liidu edetabelis sai naistest lätlanna I. Gipsle järel teise koha T.-M. Pärnik, meestest oli seitsme parema hulgas neli eestlast, võitis A. Gluško Novosibirskist, teiseks jäi S. Simakin Moskvast. (Arvo oli kolmas.)

Mina: Sa oled mitu aastat kuulunud Eesti orienteerujate paremikku, jõudnud Nõukogude Liidu koondisse. Sel aastal võitsid Eesti meeste edetabeli, Eesti meistritiitli maratonorienteerumises. Palju sul selle saavutamiseks aega on kulunud, palju treenid? Kas pärast ülikooli lõpetamist läks sul treenimine kergemaks või raskemaks?

Arvo: Orienteerumisega tegelen kolmteist aastat. Harjutada tuleb palju. Kas saavutad midagi või ei, sõltub ajast ja viitsimisest treenida, põhiliselt viimasest, sest kui tahad, leiad ikka aega. Pärast kooli on mõnevõrra kergem harjutada, saab luua süsteemi. Sessioonide ajal olid rohkem õppimisega seotud. Üldiselt olid kooli ajal päevad vabamad, samuti suved. Praegu tuleb kasuks, et elu-, töö- ja treeningukohad on koos. Linnas kaotaksin ühest kohast teise liikumiseks, bussides trügimiseks kaks tundi päevas, siin aga teeb võidetud aeg treeninguaja peaaegu tasa, vähemalt üsna suure osa. Keskmiselt harjutan kaks korda päevas, hommikul enne tööd umbes kümme kilomeetrit, õhtupoolikul on pikem treening. Õhtul siiski iga päev ei treeni, näiteks reedel on saunapäev. Peale selle teen kaks korda nädalas saalis lühikese üldkehalise harjutamise. Arvan, et treeninguga ma suurt aega ei kaota, kui ei treeniks, magaksin hommikuse aja lihtsalt maha, õhtupoole vahiksin niisama. Aasta-kilometraaž tuleb viie tuhande kilomeetri ringis. Seda pole eriti palju, aga ega palju rohkem saaks vist tehagi: esiteks on suur osa neist kilomeetreist joostud maastikul, teiseks olen ma tähele pannud, et üle mingisuguse piiri ei ole kasulik end väsitada, eelkõige võistlusperioodil, sest orienteerumine vajab selget pead.

Mina: Kas see, et treenimine pärast kooli kergemaks on läinud, kajastub ka tulemustes?

Arvo: Arvan, et tulemused on paranenud. Esinemine võistlustel on muutunud stabiilsemaks.

Mina: Minu teada oled sa võistelnud ka väljaspool Nõukogude Liitu.

Arvo: Jah. Olen käinud neli korda Soomes, kaks korda Ungaris ja korra Šveitsis. Esimene sõit oli 1968. aastal Eesti koondisega Eesti-Soome maavõistlusele, 1971. a. käisin «Kalevi»-TUL'i maavõistlusel ja 1973.—1974. a. TUL'i rahvusvahelistel võistlustel. 1973. ja 1975. aastal käisin Nõukogude Liidu koondisega Ungari mitmepäevajooksul ning k. a. mais vastukülaskäigul Šveitsi töölisspordiühingul SATUS.

Mina: Missuguseid arengutendentse võib maailma orienteerumises täheldada? Milline on Nõukogude Liidu võistlejate tase?

Arvo: Silma torkab massilisuse kiire kasv, mis toob kaasa ka meisterlikkuse kasvu. Kaardid lähevad üha täpsemaks, detailiderikkamaks. Võistlejate arv kasvab kiiremini korraldajate oskustest. Mis puutub meie võistlejate tasemesse, siis on raske võrrelda, lihtsalt kontakte on liiga vähe. Arvan, et meisterlikkuse

(Järg 4. lk.)

Lehekülje koostasid A. Kivistik, A. Kulikova, A. Truber, T. Oja ja I. Anvelt.

Massilistest spordiüritustest

Sügissemester hakkab lõppema, arvestused-eksamid lähenevad ning olekski vist aeg teha kokkuvõtteid sellest, kuidas teaduskonnad on osa võtnud massilistest spordiüritustest.

Sellel semestril on neid olnud küll ainult kaks — jooksukross ja matk, kuid ikkagi loob see teatava pildi ja ehk mobiliseerib üliõpilaskonda suuremale aktiivsusele järgmisel semestril, kus kavas on palju rohkem üritusi.

Juhendi järgi selgitatakse igal alal paremusjärjestus sedamööda, kui suur protsent üliõpilasi teaduskonnas üritusest osa võtab. Toimunu järgi on praegune seis niisugune:

	Kross	Punkte	Matk	Punkte	Kokku punkte	Koht
Majandusteaduskond	47,5%	7	14,0%	10	17	I
Biol.-Geogr. teadusk.	49,7%	8	8,4%	7	15	II
Füüsika-Keemiatead.	54,8%	10	4,9%	4	14	III—IV
Matemaatikateadusk.	43,7%	6	9,0%	8	14	III—IV
Õigusteaduskond	43,5%	5	5,3%	5	10	V
Filoloogiateadusk.	38,6%	3	5,4%	6	9	VI
Ajalooteaduskond	41,3%	4	4,81%	2	6	VII
Arstiteaduskond	36,2%	2	4,82%	3	5	VIII

Siia tuleks lisada, et Majandusteaduskonna kehakultuurikollektiivi esimees on A. Karotamm, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas T. Talpsepp, Füüsika-Keemiateaduskonnas R. Ratasepp ja J. Haller, Matemaatikateaduskonnas J. Reinson, ning sedagi, kuidas oleksid tabelis tagajärjed muutunud, kui näiteks matkast oleks osa võetud arvukamalt.

Teatavasti käsitleb juhendi teine punkt omaalgatuslikke ehk teaduskonnasiseseid massiüritusi ja võistlusi. Arvestatakse neid üritusi, mille kohta seitsme päeva pärast laekub spordiklubisse vastav dokumentatsioon. (Teaduskonnale toob punkte iga osavõtja.)

Praegu on kogutud punkte järgmiselt:

Majandusteaduskond 333
Füüsika-Keemiateadusk. 150
(füüsikaosakond)
Ajalooteaduskond 63
Biol.-Geogr.-teaduskond 30
(kursustevaheline turniir korvpallis)

Kääriku tervistavatelt puhkelaagritelt on punkte kogutud järgmiselt:

Füüsika-Keemiateadusk. 35
(keemiaosakond)
Ajalooteaduskond 22
(psühholoogiaosak.)
Matemaatikateaduskond 25
Arstiteaduskond 28

Arvesse võttes meie teaduskondade suurusi on toodud arvud osavõtu kohta ikkagi väikesed ja see peaks mõtlema panema. Kui osa teaduskondi sedagi on saavutanud, teised peaaegu mitte midagi, siis vist on asi eeskätt organiseerimatuses.

Ees on kevadsemester, mis sportlikus mõttes on alati olnud sisutihedam. Tahaks loota, et planeeritud üritustest, samuti teaduskonnasisestest üritustest rohkem osa võetaks, et võideldaks teaduskonna iga punkti pärast ja et üritusi korraldataks hästi ja läbimõeldult.

Tuleks kasutada ilusaid talveilmu talispordipäevade pidamiseks, nädalavahetusi väljasõitude ja suusamatkade organiseerimiseks. Eks see sport, mida tehakse omavahel, oma kursuste, osakondade ja õpperühmadega, ole kõige põnevam, pingerikkam ja emotsionaalsem. Ja miks seda mitte kasutada oma töövõime ja tervise tugevdamiseks.

Head libisemist suusaradadel!

U. SAHVA,
TRÜ Rahvaspordi Nõukogu esimees

Majandusküberneetikute päev

Majandusteaduskonna kõige nooremaks erialaks on küberneetika: tänavu kevadel lõpetas alles neljas lend. Koos eriprogrammi alusel õppinud 9 tudengiga on kokku 77 lõpetanut, neist 11 kiitusega.

Vaatamata oma lühikesele eksisteerimisajale, on selle eriala tudengitel välja kujunenud tore traditsioon — korraldada igal sügisel küberneetikute päev. Esiotsa kujutasid need endast ainult vilistlaste õhtusi kokkusaamisi, kuid viimasel ajal on üritus muutunud tõesti tervet päeva hõlmavaks sündmuseks. Nii ka sel sügisel.

Svetlana Krause referaati esitamas.

29. novembri ennelõunal toimus Vanemuise 46 õppehoones majandusküberneetikute päeva teaduslik konverents, millest võtsid osa nii oma osakonna üliõpilased, vilistlased ja õppejõud kui ka külalised EPA põllumajandusökonoomika erialalt. Konverentsi avasõnad lausus majandusküberneetika ja statistika kateedri juhataja dots. H. Müür. Temalt kuulsime lühikest ülevaadet küberneetikaosakonna ajaloost ja muutustest kateedri koosseisus. Järgnesid erialased ettekanded viienda kursuse üliõpilastelt, vilistlastelt ja külalistelt.

Konverents, nelja lennu kohta teine, loeti kordaläinuks.

Kell 19 algas TRÜ uues kohvikus päeva lõbusam osa — majandusküberneetikute õhtu. 140 peolise tuju aitasid ülal hoida vilistlased J. Männik & vennad Riimad, III kursuse duett «Melón» (J. Rand, I. Novek), esmakursuslaste «kuue silma jutt» (J. Kivirähk, K. Liblik, V. Järvpõld) ja diskoteek E. Valmra juhtimisel. Põnevusega kuulati ka vilistlaste seas läbiviidud ankeetküsitluse tulemusi.

Kogu ürituse õnnestumise eest kandis hoolt küberneetika ring eesotsas juhataja Jaan Rannaga ja kateedripoolse juhendaja Jaak Karuga.

JUTS JUNIOR

Dekaan H. Müür.

Küberneetikute teadusliku konverentsi presiidiumis. Vasakult dots. E. Ulst, J. Karu ja J. Rand. Jaan Ranna fotod.

Ajaloolaste spordipäev

23. ja 24. novembril toimusid ajalooüliõpilaste spordipäevad. Paik jäägu saladuseks, muidu läheksid sinna kõik. Ütlen ainult, et see oli lausa luksuslik spordihall Lõuna-Eestis. Osavõtjaid polnud palju: tulid need, kes peavad lugu ajaloolaste ühisest spordist ja huumorist.

Noormehed mängisid korv- ja neiud jalgpalli. Parima andsid endast kõik pealtvaatajad sundimatu ja siira kaasaelamisega, mängijad muidugi palli valitsemisega.

Ettenägelikult oli plaani võetud matk Antslasse söögi järele. Üksikuil väljavalituil õnnestus tagasi saaniga sõita.

Õhtuks selgusid finalistid pallimängudes. Võidi alustada taidlusprogrammide jõuproovi. Esinesid kõik kursused, külalised ja õppejõud. Meelde jäi kuulsaid muinaseesti meremehi tutvustav lühinäidend. Õppejõudude võistkond esitas omaloomingulise laulu, mis pälvis kuulajate tormilise heakskiidu.

Pühapäeval toimusid finaalkohtumised. Korvpallis lõikas võitjaloorbereid III kursus, jalgpallureist olid edukaimad V kursuse näitsikud. Kõikide tulemuste summeerimisel selgus, et spordipäevade üldvõitjaks tuli ajaloo-osakonna III kursus.

Reibast tuju ja meeleolukaid laule spordi ning huumoriga seltsis jätkus kõigil ilma kunstlike tujutõstmisvahenditeta, milleta tudengid tavaliselt oma väljasõitudel läbi ei saa.

Osavõtjate nimel
RAIT TOOMPERE

Ühest õnnetusjuhtumi liigist

Küllalt sagedased on meil töötajatega õnnetusjuhtumid, mida kvalifitseeritakse väljaspool tootmist toimunud, kuid tööga seotud õnnetusteks. Selline õnnetusjuhtumi korral makstakse kannatanule sotsiaalkindlustuse summadest haigustoetust õnnetusjuhtumi toimumise päevast alates 100% kuutöötasust. Kas väljaspool tootmist toimunud õnnetusjuhtumit tuleb lugeda tööga seotuks või ei — seda teeb kindlaks ametiühingukomitee või sotsiaalkindlustuse komisjon kannaditanu ametiühingurühma sotsiaaldelegaadi kaasabil.

Väljaspool tootmist toimunud, kuid tööga seotud õnnetusteks loetakse õnnetused, mis on toimunud: a) teel töökohta või töölt tulles; b) riiklike või ühiskondlike kohustuste täitmisel, samuti nõukogude, partei, ametiühingu või teiste ühiskondlike organisatsioonide ülesannete täitmisel, kuigi need ülesanded ei olnud seotud põhitööga; c) kodanikukohustuste täitmisel inimelu päästmisel; sotsialistliku omandi ja õiguskorra kaitsmisel; d) töövõime kaotus seoses doonorifunktsioonide täitmisega.

Selliste õnnetusjuhtumite väljaselgitamisel peab sotsiaaldelegaat kontrollima, millal kannatanu lahkus töölt või millal ta pidi tööle ilmuma. Küsimuse selgitamisel võib kasutada kannatanu seletust, administratsiooni teatist tööaja alguse ja lõpu kohta, tunnistajate ütlusi, traumapunkti või kiirabijaama tõendeid kannatanule esmaabi andmise kohta, autoinspektsiooni ja miilitsaorganite protokolle. Tõendid-seletused peab sotsiaaldelegaat esitama koos kannatanu töövabastuslehega ametiühingukomiteele, kes nende põhjal otsustab, kas õnnetusjuhtum on tõesti tööga seotud või ei, ning teeb vastava korralduse sotsiaalkindlustuse summadest tasumiseks.

Eriti hoolikalt tuleb selgitada, kas kannatanu ei olnud õnnetuse toimumisel joobnud, sest sel juhul sotsiaalkindlustuse summadest haigustoetust ei maksta.

V. PURRU,
TRÜ ametiühingukomitee sotsiaalkindlustuse komisjoni liige

Märkus. Sotsiaalkindlustuse komisjoni otsuse vormistamisel tuleb tingimata silmas pidada, et trauma puhul peab kannatanu viivitamatult kas isiklikult või telefoni teel pöörduma arstiabi saamiseks lähemasse raviasutusse. Viivitamatuks pöördumiseks loetakse aega, mille jooksul kannatanu jõuab arstiabi punkti.

Juhul kui kannatanu ei pöördu raviasutuse poole õigel ajal, ei arvata trauma tööga seotud traumade kategooriasse ja see loetakse olmetraumaks.

„Vanast kandlest"

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring korraldab laupäeval, **13. dets.** 1975 TRÜ peahoones **aud. 139** algusega kell **17** piduliku ettekandekoosoleku

«VANA KANDLE»

ilmumise **100** aasta juubeli tähistamiseks.

1. J. Hurdast ja tema folkloristlikust tööst. Mare Prinits, IV k.
2. A. Grenzstein rahvaviiside kogujana ja töötlejana. Anu Zirk, IV k.
3. Kontaminatsioonidest J. Hurda «Setukeste lauludes». Arnold Joosep, II k.
4. Rahvalauluvariantide kunstilisest tähendusest «Vanas Kandles». Mati Lillipuu, III k.

Rahvalaule esitab «Hellero».

Aastapäevakoosolek

15. detsembril k. 18 toimub TRÜ peahoones J. V. Veski nimelises auditooriumis ÜTÜ eesti keele ringi 30. aastapäeva tähistamiseks koosolek.

Päevakorras:

1. **Mõningaid eesti onomastika probleeme ja ülesandeid — Valdek Pall, ENSV TA KKI vanemteadur.**
2. **Kahe keskajalehe keele kriitikat — eesti keele eriharu IV k. üliõpilased.**
3. **Emakeeleõpetaja rõõmud ja mured — Vello Saage, Tartu 8. Keskkooli eesti keele õpetaja.**

Juhatus

Andmetöötluse seminar

MATEMAATIKUILE

toimub esmaspäeval, 15. dets. k. 16—17.30 arvustuskeskuses (aud. 104). Jätkub R. Ääremaa ettekanne objektide rühmitamise meetoditest.

Täna

kell 22 ülikooli aulas RAVELI ja SKRJABINI ÕHTU.

Esinevad konservatooriumi üliõpilased Rein Mets, Anne Rajaste ja Margus Koppel. Pääsmeid saab kuni kella 18-ni komsomolikomiteest.

Harjutan 2 korda päevas

(Algus 2. lk.)

suurt vahet ei ole. Vahe on kogemustes, oskuses maastikuga kohaneda. Orienteerumises loeb väga palju, kuidas sa suudad maastikutüüpi sisse elada. Selleks on aga vaja võistelda igasugusel maastikul. Tahaks, et meie võistlejad kord niikaugele jõuaksid, et saaksid välisvõistlustel loomulikult startida, keskenduda. Aga praegu on iga selline võistlus omamoodi sündmus ning ei lase loomulikus keskkonnas võistelda ja ebaloomulik ümbrus suurendab seda veelgi.

Leidub ka vastuväitjaid. Öeldakse, et ka Nõukogude Liidus on peaaegu igasugust maastikku. Kuid enamasti puuduvad head kaardid, maastikud on raskesti ligipääsetavad. Konkurentski pole see, mis rahvusvahelistel võistlustel. Näiteks Ungari koondist loeksin ma päris parajaks vastaseks Eesti koondisele. Nemad aga tegid 1975. a. kümme välissõitu — NSV Liitu, Rumeeniasse, Bulgaariasse, Šveitsi, Rootsi, kaks korda Inglismaale, Poolasse, Tšehhoslovakkiasse ja Austriasse.

NSV Liidu võistkonna vahe maailma parimate — Põhjamaadega, on viimaseil aastail vähenenud. Viimased on siiski selgelt üle. Pole ka midagi imestada, Soomes näiteks loetakse orienteerumist tähtsuselt kolmandaks alaks. Aga kui viis aastat tagasi võis NSV Liidu koondis tulla tõenäoliselt kuue parema hulka, siis praegu seda öelda ei julge: paljudes riikides on orienteerumine arenenud kiiremini, konkurents on tihenenud. Näiteks Prantsusmaal on armees loodud kõik tingimused, et orienteerujad jõuaksid maailma paremikku. Bulgaarias on loodud kaheksa laste orienteerumiskooli ja üks kõrgema spordimeisterlikkuse kool orienteerujaile. Loomisel on veel kaks laste spordikooli. Meil kulub liiga palju aega organisatsiooniliste küsimuste lahendamiseks.

Mina: Kuidas sul endal on välisvõistlustel läinud, näiteks viimasel suvel?

Arvo: Ungari rahvusvahelisel mitmepäevajooksul olin kokkuvõttes kaheksas, ühel päeval teine, kaotades ungarlasele Boroszile kahe sekundiga.

Vestles TÕNU OJA

ÜTÜ Arstiteaduskonna biokeemia ringi

koosolek toimub kolmapäeval, 17. dets. k. a. algusega kl. 15 k. h. aud. 430. Kavas: ribosomaalsed valgud — A. Raukas (keem. I k.), dr. A. Linnu muljeid Euroopa biokeemiaseltside X kongressilt Pariisis 1975. a. juulis.

Ringi vanem

«Mõelge, ärge unustage!»

täna kell 21 klubis viimast korda. Lavastaja T. Luts.

TOIMETAJA KT. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6592. MB-11082.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 49 Reedel, 19. detsembril 1975 XXVIII aastakäik

Esmakursuslaste taidlusfestival lõppenud

Esimene koht — Õigusteaduskond

Teine koht — Bioloogia-Geograafiateaduskond

PRIIT KALDOJA fotod

Linna parteikonverentsilt

14. detsembril toimunud Tartu linna parteiorganisatsiooni XXIII konverentsil esinesid sõnavõttudega ülikooli poolt rektor prof. A. KOOP ja NSV Liidu ajaloo kateedri dots. J. RAID.

Prof. Koop rõhutas inimfaktori osa teaduslik-tehnilises revolutsioonis, tõi rea rõõmustavaid näiteid ülikooli elust märkimaks ülikooli valmisolekut partei XXV kongressiks. Kummatigi mainis ta vastuolusid, mille ületamine ei sõltu enam ainuüksi ülikoolist, kuid mis võivad tõsiselt hakata takistama ülikooli edasist arengut. Eelkõige materiaal-tehniline baas: sel aastal suudeti kasutada ülikoolile eraldatud kapitaalmahutusi vaid poole ulatuses, samuti on tõsiselt ohus veel ühe ühiselamu rajamine järgmise viisaastaku esimesil aastail, nagu seda kavatseti. Kiita pole ka teadusliku ja abipersonali elamistingimused: 120 perekonda on I etapi korterijärjekorras. Vabariigi teaduse arengule ei tulevat lõppkokkuvõttes kasuks ka see, et algaval aastal vähendatakse lepinguliste töötajate palgafondi, ühtlasi tuleb loobuda ka mitmest väärtuslikust lepingust.

Teine ülikoolipoolne sõnavõtja dots. J. Raid juhtis aruandeperioodil partei linnakomitee ideoloogianõukogu tööd. «Niisugusel ühiskondlikul alusel töötava nõukogu olemasolu on end õigustanud,» märkis esineja. Minevikuigandite vastu võitlemise vormidest tõstis ta esile loenguid, nõukoguliku eluviisi propageerimist kultuuriülikoolide, nõukogulike kombetalituste evitamist tavandinõukogude kaudu. Kõneleja taunis aga ülikooli mõnedes teaduskondades jätkuvat minevikuigandilist traditsiooni — rebaseks löömist I kursusel — ja kutsus üles välja töötama uusi traditsioone esmakursuslaste üliõpilasperre vastuvõtu tähistamiseks.

Linna parteikonverentsil oli ülikoolist üks suuremaid esindusi — 48 delegaati.

R. V.

JOHANNES LOTT, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär, TRÜ komsomoliorganisatsiooni sekretär 1957—1960.

1. Millised on erinevused komsomoliorganisatsiooni tegevuses praegu ja siis, kui olite sekretär?

Kuigi minu sekretäriks olemise perioodi lahutab tänasest 15-aastane ajavahemik, ei ole komsomoliorganisatsiooni tegevuse eesmärgid oma põhiolemuselt muutunud. Ka neil aastail kasvatas ülikooli komsomol partei reservina üliõpilastes kommunistlikku ideelisust ja kujundas neis kommunismiehitaja moraalinorme, nagu ta teeb seda tänapäevalgi.

Ülikooli komsomoli tegevus oli ka siis suunatud partei poliitika järjekindlale selgitamisele ja ellurakendamisele.

Seega on tagatud meie partei teaduslikele alustele rajaneva stabiilse, sihikindla ja perspektiivika poliitika alusel kogu komsomoli, sealhulgas ka TRÜ komsomoli tegevuse järjepidevus, mis on vaba tendentslikkusest, ühe või teise komsomolijuhi või tema ümber koondunud aktiivi subjektiivsest tahtest.

Et aga eespool nimetatud ajavahemiku jooksul kommunismi ehitamise ulatus on järsult kasvanud, siis on see kahtlemata täiustanud ka komsomoli tööstiili.

Suurt tähelepanu pöörati neil aastail sellele, et üliõpilased võtaksid osa konkreetsete majandusülesannete lahendamisest. Tähtsa murrangu tõi 1956. aasta, mil avaldati nõukogude noorsoole üleskutse osa võtta viljakoristustöödest uudismaadel. Kuigi ülikooli komsomolil oli tulnud varem kokku puutuda varemete koristamise ja linna heakorrastamisega, seadis 1956. aasta üleskutse nad uue olukorra ette. Tööd oodati suvisel õppevaheajal.

1956. ja 1957. a. töötasidki üliõpilased edukalt uudismaal.

1958. aastal võeti aga ülikooli komsomoliaktiivi poolt päevakorda suurendada üliõpilaste abi kodulinna väljaehitamisel kõrvuti töödega uudismaadel. 430 üliõpilast viibis Kustanai oblastis Taranovski rajoonis vilja koristamas, 250 üliõpilast töötas TRÜ ühiselamu (Pälsoni 23) ja 8-korterilise elamu ehitusel.

1959. aasta veebruaris pöördus TRÜ komsomoliaktiiv kõigi Nõukogude Liidu kõrgemate koolide üliõpilaskollektiivide poole ettepanekuga anda omapoolne panus NLKP XXI kongressi otsuste täitmiseks: pühendada üks kuu oma suvepuhkusest tööle kommunistliku ülesehitustöö praktilistes lõikudes.

Nii töötasid üliõpilased Balti Soojuselektrijaama, Tartu Raudbetoontoodete Tehase ja TRÜ ühiselamu ehitustel. 1960. aastal jätkati ehitustöödest osavõttu. Suurematest objektidest lisandus tsementitehas «Punane Kunda».

Need aastad tõestasid, et üliõpilased võivad osutada väga tõsist abi meie rahvamajanduse arendamisele.

Kui ülikooli lõpetanuile on ette heidetud passiivsust ühiskondlike ülesannete täitmisel, siis tuleneb see nende ülesannete mittetäitmisest juba üliõpilasaastail.

1959. aastani olid ülikoolis pidevad ülesanded umbes 40 protsendil üliõpilaskonnast. 1960. aasta algul võttis ELKNÜ TRÜ VIII konverents vastu tähtsa otsuse: anda igale üliõpilasele ühiskondlik spetsiaalsus.

1959. aastal hakkasid komsomolibürood suuremat tähelepanu osutama õppetöö küsimustele. Komsomoli osatähtsuse suurendamiseks õppeprotsessis moodustati komsomolibüroode õppekomisjonid.

Neil aastail nagu varasematelgi olid teravalt päevakorral ideoloogilise kasvatustöö probleemid. Vestluste ja loengulise töö eest hakkasid vastutama komsomoliorganisatsioonid.

Komsomolikomitee korraldas rea lektooriume, nagu «Mis on kommunism?», «Kus käisin, mida nägin», «Kultuursest käitumisest» jt. Üliõpilased võtsid need vastu suure huviga. 1959. aastal hakkas komitee juures tööle «Võitlevate ateistide klubi».

Eelöeldust, küll väikesest osakesest TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevusest 1957—1960 on nähtav, kuivõrd tihedas seoses on ülikooli komsomolitöö probleemid aastakümnete vältel.

2. Missugune on kõige toredam mälestus Teie kui komsomolisekretäri töös?

Minu kõige toredam mälestus komsomolisekretäri aastaist on seotud osavõtuga viljakoristustöödest uudismaadel 1958. aasta suvel. Kuigi see periood oli raske ja keeruline, pakkus ta ometigi hästi palju huvitavat ning uut.

3. Missugused on Teie meelest TRÜ komsomoliorganisatsiooni põhilised puudused praegu? Milles näete nende vältimist?

Põhipuudus TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuses käesolevalgi ajal on mitteküllaldane tegevus ühiskondliku vastutustunde ja aktiivsuse tõstmisel. Veel paljud kommunistlikud noored ei pea puudustest vabanemist, edasiliikumist meie ühiskonnas enda kohta käivaks. Sellest sõltuvalt areneb ühtede juures ainult probleemide tõstmine, teiste juures aga passiivsus. Kahjulikud on nad mõlemad. Me ei saa kommunismi ehitada kõlavate sõnade ega passiivsusega.

Sellest lähtudes tuleks ülikooli komsomoliorganisatsioonil õppe-, kasvatus-, teadusliku ja ühiskondliku töö organiseerimisel suurt tähelepanu pöörata just sotsiaalse vastutustunde tõstmisele ning praktiliste kogemuste andmisele ühiskondlikus tegevuses. Seda ülesannet on vaja ellu viia kogu komsomolitöö arsenalis olevate vahenditega. See nõuab komsomoliorganisatsioonilt nõudlikkuse ja printsipiaalsuse kasvu.

Taunitav on asjaolu, et mõned ülikoolist väljuvad spetsialistid kuritarvitavad alkohoolseid jooke. Kuigi sellest probleemist räägitakse ülikooli komsomoliaktiivis, ei ole jõutud alati praktiliste tegudeni. Endiselt ei ole kujunenud ühiskondlikku hukkamõistu alkohoolseid jooke kuritarvitavate üliõpilaste suhtes. Komsomoligrupid peaksid tõsist tähelepanu pöörama kommunistlike noorte moraalsele, esteetilisele ja füüsilisele kujundamisele vastavalt kommunistliku ühiskonna ideaalidele.

4. Iga sekretäri ümber olid ideekaaslased. Mis neist on saanud?

Siinkohal nimetaksin eeskätt neid, kes juba viiekümnendate aastate lõpul, kas üliõpilasena, aspirandina või äsja ülikooli tööle asununa paistsid silma oma poliitiliste ja ideeliste veendumustega ning kes ka praegu on leidnud kindla koha partei poliitika ellurakendamisel: Advig Kiris, Hillar Kala, Endel Ploom, Lembit Allikmets, Jüri Keskpaik, Endel Türi, Eerik Truuväli, Kalev Koger, Ester Rahi, Maido Sikk, Kanni Indre, Helve Unger, Enn Kreem, Valdur Täll, Aigar Vahemetsa, Enn Anupõld, Einu Reitsnik, Ilmar Tamm, Jaak Kangilaski, Maie Eero, Rein Pullerits, Heldur Saarsoo. Aktiivselt lõid alati kaasa Tõnis Lehtmets, Jüri Tuuling, Peeter Hein ja Mari Viiding.

5. Mida arvate põlvkondadevahelistest suhetest?

Arvan, et põlvkondade vahel valitsevad üldiselt üksteist mõistvad, vastava perioodi ülesandeid õigesti hindavad suhted. Sageli küll püütakse tõestada põlvkondadevahelist vastuolu, kuid see probleem on tihti kunstlikult püstitatud. Nii mõnigi kord nähakse põlvkondadevahelise vastuoluna isiklike arvamuste alusel tekkinud vaidlusi ja vastuolusid. Neile suhetele avaldab positiivset mõju kaadrivaliku leninlike printsiipide rakendamine, mis näeb ette noorte ja vanade töö ühendamise.

Põlvkondadevahelistele suhetele avaldab suurt positiivset mõju samuti töötajate pidev õppimine. See võimaldab ka kaua töötanul olla kursis kaasaja probleemidega, mõista kõigi inimeste, sealhulgas ka noorte püüdlusi ja taotlusi.

Arvan, et mõnede vanema põlvkonna inimeste etteheited noortele lodevuse ja vastutustundetuse pärast või nooremate inimeste süüdistused vanema põlvkonna aadressil põhinevad üksikutel seostamata faktidel ega või olla aluseks suurematele üldistustele.

Mul endal on tulnud palju aastaid koos töötada endast tunduvalt vanemate inimestega. Nende aastate vältel ei tekkinud kordagi probleeme, mis johtunuks erinevast east. Nüüd, mil aeg on kujundanud minust keskmise põlvkonna töötaja, töötan heameelega koos noortega. Veelgi enam: et iga aasta annab vanust juurde, siis püüan valida enda kõrvale noori aktiivseid inimesi. Eriti neid, kes komsomolitööl on end ilmutanud heade organisaatoritena ja ideeliselt veendunud oma eriala hästi tundvate inimestena.

trü komsomol läbi aegade

ECCE homo!

Ehk «Ennäe inimest!» on uus rubriik, milles tahaksime esitada üliõpilasportreid nende endi sulest.

«Mulle ei meeldi vahepealsus»

Siiri Kasak oma koeraga

Hoopis teisiti kukkus välja, kui arvanud olin. Mõtlesin nimelt, et tunnen teda ühe portree tegemiseks küllalt. Tea, kas elu esimese ajalehe-portree või millegi muu pärast ei saanud reagagi maha.

... Siiri istus laua taga, ees P. Ariste raamat «Vadjalane hällist kalmuni», professori pühendusega. («Siiri, kas sul on lemmikõppejõud?» — «On küll: hea õppejõud. Nagu näiteks Ariste.») «Soome-ugrikatel» on sugulasrahvastega palju tihedam side kui teistel eesti filoloogidel. Septembris käidi Budapestis IV fennougristide kongressil.

«Sellest on juba palju räägitud. Meile oli see avansiks. Maailma suurimate fennougristide keskel tunnetasin seda selgesti. Ja sedagi, et kõik on veel ees: õppimine, töö ja ehk tunnustuski.»

Hiljuti oli Tartus vadjalane Kostja Leontjev. Temaga räägiti pikad jutud, pandi kirja ja lindistati suur hulk vadja rahvaloomingut. «Vadja keelest on üsna lihtne aru saada, rääkimine muidugi ei lähe nii hästi — seda tegi peamiselt õppejõud.»

Siiri armastab eesti rahvalaulu, kuulab ja loeb neid meeleldi. Suviseks praktikaks valis ta rikka rahvaluuleallika Setumaa. Kodugi on sealkandis — Võrus, küll päris linnas, aga võru murre kõlab Siiri suust üsna vabalt. Kust see pärit on?

«Kodust. Ja koolist. Meie klassis peeti murdest lugu: õppisime seda ja rääkisime omavahel. See oskus tuleb kasuks nii kirjakeele, keeleteaduse kui ka sugulaskeelte õppimisel.

Teadsin, et Siiri armastab teatrit ja kirjandust ning mitte ainult kui pealtvaataja. «Tiit Lutsu näiteringi sattusin eelmisel sügisel päris juhuslikult. Läksin lihtsalt vaatama. Proovid on kolmel õhtul nädalas, enne etendusi ka sagedamini.

Kindlasti olen seal palju rikkamaks saanud. Minu mõtte- ja tundemaailm on täiustunud, oskan ja võin endast teistelegi anda.»

Kohe I kursuse algul valisime ta ametiühingu grupiorganisaatoriks. Sellel sügisel sai Siirist ÜTÜ eesti keele ringi sekretär. Tema organisaatorivõimeid kinnitavad kursuseõhtu, Vellavere, Kääriku ... Ja meie silmadele nägemata tegemised, otsimised, mured.

«Tunnen end kursuse ees süüdlasena. Pole olnud jõudu ükskõiksusest, omaette nokitsemisest ja olesklemisest läbi murda. Kindlasti on neid, kes ka sellepärast südant valutavad. Miks nad siis vaikivad?

On õige, et mida rohkem teed, seda rohkem ka jõuad. Ma ei mõista neid, kelle aeg ülikoolis ainuüksi õppides möödub. Neid viit aastat ei saa ju enam kunagi tagasi ...»

Mis sulle meeldib?

«Oh, seda on palju: teater, head raamatud (väga traditsiooniline küll, aga siiski ...), luule. Loodus — olen õnnelik, et sündisin Lõuna-Eestis. Hea ilm, kuid mitte selles mõttes, et kuiv, soe ja päikeseline, vaid konkreetne: kui sajab, siis olgu ka korralik sadu; kui paistab päike, siis selgest taevast. Mulle ei meeldi vahepealsus ...»

ESTER NÄPPING

ÜTÜ aasta on lõppenud

Parimad on selgunud

EPA teadusprorektor V. Koslov ütles 12. detsembril EPA aulas toimunud üliõpilaste teaduslike tööde konkursi autasustamisaktust avades välja mõtte, mis hiljem nii mõneski sõnastuses uuesti kordus. Nimelt läheb aine- ja peakomisjonidel aasta-aastalt raskemaks, sest kasvab nii tööde arv kui ka kvaliteet. Vabariigi tudengitest on ÜTÜ töösse lülitatud 80%, noorematega kursuste osavõtt aktiviseerunud.

Bioloogia. Loomapsühholoogia. Geneetika. Küberneetika. Zootehnika. Veterinaaria. Agronoomia. Ökonoomika. TTO. Selline on näiteks probleemide kompleks, millele tugineb praegu vabariigis käimasolev üleminek veiseliha tootmise industrialiseerimisele. Analoogiline pööre on juba toimunud linnu- ja seakasvatuses. Loomulikult pole säärane haare jõukohane ühele üliõpilasele, vaevalt ühele teadlaselegi. ENSV TA akadeemiku, põllumajandusteaduse doktori professor A. Punga ettekanne aga näitas kätte teaduslike probleemide kaasaegse käsitluse mooduse, osutas paljude esimesel pilgul üksteisest kaugel seisvate küsimuste seostatusele; *last not least*, meisterlikult tehtud ettekanne näitas üliõpilastele, et on olemas veel ka teaduse populariseerimise raske ja tänuväärt ülesanne.

ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees dots. J. Tammeorg analüüsis 1975. a. üliõpilastööde konkursi tulemusi. Võrreldes möödunud viisaastaku lõppaastaga on tööde arv kümnekordistunud, keskmine juurdekasv aastas on 77 tööd. Nii tööde absoluutarvu kui ka vastava koefitsiendi järgi on esikohal TRÜ (272 tööd ja iga 16,7 üliõpilase kohta 1 töö). TPI esitas 214, EPA 123 tööd. On vähenenud humanitaaraladel esitatud tööde arv — langus TRÜ arvel. Ühtegi võistlustööd ei olnud looduskaitse probleemaatikast. 1974. aastal tuli Eestisse üleliiduliselt konkursilt 9 medalit, sel aastal 4. TRÜ ei saanud ühtegi (TPI 3, EPA 1) ... Hea hoog oli ühiskonnateadustes, tooniandjaiks koguni nooremate kursuste üliõpilasteadurid.

Kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja H. Peremees rõhutas, et otsese teadusliku tegevuse kõrval annab ÜTÜ noorele spetsialistile kaasa loomingulise suhtumise töösse. Seejärel asusid H. Peremees ja J. Tammeorg vastseid laureaate autasustama.

Ülikooli rektor prof. A. Koop ütles neid õnnitledes, et nende töö tase on igati maailma parimate kõrgusel. Kuid teaduslikud saavutused vananevad, tuleb minna edasi, tungida sügavamale.

TPedI rektor dots. K. Koger avaldas lootust, et parimaist tänaseist üliõpilasteadureist kujunevad edaspidi omakorda üliõpilaste juhendajad.

Laureaate õnnitlesid veel ELKNÜ Keskkomitee Noorte Teadlaste Nõukogu esindaja sm. Saari ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee teine sekretär A. Tuuling.

V. S.

Küsimustele vastavad

ÜTÜ VABARIIKLIKU NÕUKOGU ESIMEES DOTS. J. TAMMEORG

Üldmulje lõppeva viisaastaku ÜTÜ konverentsidest?

Nii tööde arv kui ka kvaliteet näitavad ilmset tõusutendentsi.

Vajakajäämisi viimasel konkursil?

Puudusid teoreetilised uurimused naisteaasta tähtsusest.

Milline on tööde vahekord täppisteaduste ja humanitaarteaduste vahel?

Humanitaaralalt on töid arvukamalt, kuid üldiselt maailmatasemel.

Teie soovitused üliõpilasteadureile?

Kõik suveks maale! Siis tuleb ka tervis ja töövõime.

... TRÜ ÜTÜ NÕUKOGU ESIMEES DOTS. U. REINO

Ülikooli edasised plaanid üliõpilastööde võistlusteks?

Esmajoones tuleb tõsta võistlustööde taset.

Kuidas laabub koostöö vabariigi teiste kõrgkoolide ÜTÜ-dega?

Üldiselt suurepäraselt. Kontakte tuleb tihendada veel Kunstiinstituudi ja Konservatooriumiga.

Millised teaduskonnad ülikoolis peaksid rohkem pingutama?

Kehakultuuriteaduskond. Eriti olen rahul Ajalooteaduskonnaga.

JA ÜLIÕPILANE REIN HELME

Kuidas tulid Sa mõttele valida auhinnatud töö teema?

Mulle on alati huvi pakkunud Napoleon kui sõja kunstnik. Olen püüdnud endale selgeks teha tema süsteeme, selle üks aspekt on uurida, kuidas kasutasid Napoleoni õpilased tema õpetusi. Siit ka diplomi pälvinud töö «Prantsuse armee strateegia ja taktika Pürenee poolsaare kampaaniates 1810—1813», mida juhendas prof. kt. H. Piirimäe.

Milliseid raskusi oli uurimistöös?

Suurim raskus — komandeeringu saamine Moskva raamatukogude kasutamiseks.

Sul on vaja ka prantsuse keelt osata?

Valdan prantsuse keelt lugemiskeelena, kavatsen selle omandada täielikult.

Milliste väejuhtide tegevus sulle veel huvi pakub?

Aleksander Suur, Eugène Savoia, Barclay de Tolly.

Sinu plaanid edaspidiseks?

Pürenee poolsaare kampaaniad on vaid osa Napoleoni õpilaste tegevusest. Kavatsen uurida nende tegevust ka teistes sõjateatrites, sealhulgas Baltimail.

Sinu parim tööaeg?

Kella 21-st kuni 2-ni öösel.

Sinu hobi?

Aumärkide uurimine.

Mida soovitad teistele üliõpilastele edu saavutamiseks?

Õppida keeli ja töötada.

Rein Helme, ajaloo-osakonna IV k. üliõpilane, on ka teaduskonna ÜTÜ esimees.

T. KULMAR

1975. a. ÜTÜ vabariikliku konkursi laureaadid ülikoolist

I järgu diplom ja rahaline preemia.

Arstiteaduskonnast: Tiina Agan, Mart Eisen, Andres Arro, Veiko Vasar, Eero Vasar, Vladislav Kuznetsov, Ahto Lessoo, Andres Metspalu.

Füüsika-Keemiateaduskonnast: Eduard Feldbach, Saima Inno, Tõnu Kesvatera, Arno Ratas, Miia Tammeorg.

Majandusteaduskonnast: Kersti Kanepi, Jaano Reiljan.

Matemaatikateaduskonnast: Ludmilla Karpenko, Anna Šilman, Peeter Normak.

Filoloogiateaduskonnast: Irina Paperno, Mihhail Lotman, Tiia Reiksaar, Sirje Tarraste.

Õigusteaduskonnast: Mati Merimaa, Silvia Truman.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: Sulev Savisaar.

I järgu diplom.

Arstiteaduskonnast: Kalle Paju, Mare Ratt, Ilse Varman, Feliks Šmorgun, Tatjana Šmorgun, Irina Eichler, Karin Ernstson.

Ajalooteaduskonnast: Merle Nuia, Ülle Kõiv, Vaike Saavik, Tiiu Tammela.

Filoloogiateaduskonnast: Ele Lõhmus, Mariina Mälk.

Füüsika-Keemiateaduskonnast: Kari Hinnov, Feliks Miller, Anneli Lukason, Natalia Palm, Peeter Putk, Sirje Rammi, Kõu Timpmann, Saima Ukrainski.

Kehakultuuriteaduskonnast: Jüri Jänese, Jüri Kalmus.

Majandusteaduskonnast: Karin Niinas, Sirje Tammiste.

Matemaatikateaduskonnast: Ülo Samarüütel, Mae Uri, Toomas Vään.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: Krista Söönurm, Toomas Tiivel.

Õigusteaduskonnast: Paul Varul.

I järgu diplom ja nooremate kursuste rinnamärk.

Arstiteaduskonnast: Malle Jakobson, Marika Lumi, Ain Överaus.

Majandusteaduskonnast: Endel Karm, Elo Pajo, Sirje Pakk.

II järgu diplom ja nooremate kursuste rinnamärk.

Arstiteaduskonnast: K. Bariš, T. Bukatš, V. Luik, U. Mölder, H. Luht.

Ajalooteaduskonnast: Rein Helme, Marin Ahven.

Füüsika-Keemiateaduskonnast: Eve Kikas, Mare Valdek.

Filoloogiateaduskonnast: Mare Makkar.

Matemaatikateaduskonnast: Joel Kütt, Andrus Rips.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast: Kalle Remm.

Õigusteaduskonnast: Rein Vaiksaar.

Laupäeval ja pühapäeval organiseerisid ülikooli ÜTÜ nõukogu ja komsomolikomitee õppesektor Vellavere puhkebaasis seminarlaagri. ÜTÜ nõukogu esimees dots. U. Reino kõneles lähemalt vabariikliku konkursi tulemustest, õppesektori juhataja M. Tammeorg teaduskondade teadusliku töö erinevast tasemest. Õppesektorite esindajad leidsid komsomoli ja teadusliku töö ning kõrgkoolidevahelise sideme nõrga olevat. Vajakajäämised ühes või teises lülis on selged, tarvis vaid tegutsema hakata.

Tervete eluviiside eest

TRÜ seltsimeheliku kohtu juures moodustati tervete eluviiside eest võitlemise komisjon. Esimeheks valiti Linda Paglant, sekretäriks Asta Liivak, kaadriosakonna juhataja. Komisjoni kuuluvad Lembit Suit, Kalle Liiv, Harri Kärtner, Helmi Sinimäe, Kalju Soosalu, Harald Epler, Ahto Liik ja Lembit Mehilane.

Esimesel töökoosolekul arutati Tartu Linna TSN TK siseasjade osakonna kirja nr. 3827/9 17. okt. 1975. aastast õiguskorra rikkumiste kohta Tartu Riikliku Ülikooli teenistujate ja töötajate poolt. Kirjast nähtub, et õiguskorra rikkumiste arv on 1975. aasta 9 kuu jooksul suurenenud võrreldes möödunud aasta sama perioodiga.

Vastutusele on võetud kohalike nõukogude otsuste järgi 1974. a. 5 inimest, 1975. a. 7 inimest.

Passimäärustiku rikkumise eest võeti 1974. a. vastutusele 30 inimest, 1975. a. 24 inimest.

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1970. a. 25. septembri seadluse järgi on pisiriisumise eest administratiivkorras vastutusele võetud 1974. a. 2 inimest, 1975. a. 4 inimest.

Kokku on vastutusele võetud 1974. a. 83 inimest ja 1975. a. 94 inimest.

Küllaltki suur osa õigusrikkumistest kuulub üliõpilastele. Nii näiteks seitsmest pisihuligaanist on viis üliõpilased. Füüsika-Keemiateaduskonna ülõpilased Kozlov ja Filimonov tülitasid 1. Mai tänaval kaaskondanikke ja hakkasid vastu miilitsatöötajatele. Tartu Linna rahvakohus karistas mõlemaid. Noorteorganisatsioonidel seisab ees suur töö noortes tervete eluviiside kasvatamisel.

Paljud õigusrikkujad arvavad, et ebaväärikas käitumine väljaspool tööaega olevat puhtisiklik asi. Nii keeldus komisjoni istungil seletust andmast TRÜ kompressorijuht Maido Sonn, kes oli sõitnud purjuspäi oma isikliku sõiduautoga. Ta keeldus seletust andmast sellepärast, et juhtis autot tööst vabal ajal ja pealegi oli teda juba selle eest karistatud. Niisugune seisukoht on väär, sest avaliku korra iga rikkumine ja ebaväärikas käitumine arutatakse läbi komisjoni istungil, kus juhtumid hukka mõistetakse.

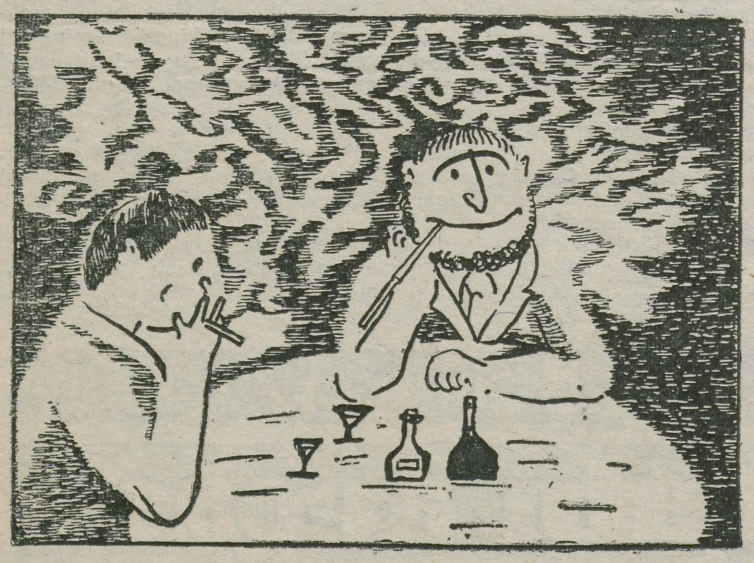

P. NUGESE joonistus.

«Sellest alkoholi- ja suitsuannusest peaks enesetapuks piisama,» ütleb pikema suitsuga mees.

Eesti keele ring 30-aastane

9. detsembril 1945. a. teatas J. V. Veski Emakeele Seltsi koosolekul, et on asutatud üliõpilaste keelering. Esimene töökoosolek peeti 7. märtsil 1946 vaidlusõhtuna «Kas lihtne või keeruline keel?» Sõjajärgse Tartu ülikooli esimene teaduslik üliõpilasring oli sündinud. Selle tõid hakkas juhendama asja üks initsiaatoreid dots. A. Kask. Sündinud küll Emakeele Seltsis, siirdus ring hiljem sarnaselt teiste üliõpilasringidega ÜTÜ alluvusse.

* * *

Kolme aastakümne jooksul on ringis tegeldud väga mitmesuguste keeleküsimustega, millest kord üks, kord teine on esiplaanile nihkunud. Eesmärgiks seejuures on olnud teadusehuviliste üliõpilaste lingvistilise pilgu teritamine ja kogemuste pakkumine iseseisvaks uurimistööks. Selle kõrval on tähtsaks peetud informatsiooni vahendamist, nagu uue kirjanduse tutvustamine, ülevaated üliõpilaste endi keelelise ainestiku kogumisest jne. Tähtis osa on olnud ringil ka kontaktide loomisel nooremate ja vanemate üliõpilaste vahel, mõnel määral ka lõpetanutega.

Pidevalt on olnud kõne all tänapäeva eesti keele probleemid. Siin ütlesid 50-ndail aastail ringi liikmed oma sõna võõrpärisnimede kirjutamise kohta, 60-ndail aastail võeti seisukoht äsja ilmunud «Õigekeelsuse sõnaraamatu» küsimustes jpm. Alates 60-ndaist aastaist, mil dots. H. Rätsepa initsiatiivil hakati uurimistöös rakendama strukturaallingvistika, generativistika jt. uusi meetodeid, on tutvustatud neid ka ringis.

Ikka on vaatluse all olnud ka eesti murded ja sugulaskeeled, mille puhul on analüüsitud sageli isiklikult kogutud materjale. Soome-ugri keeli õppivate üliõpilaste uurimismaad on ulatunud Narva tagant üle Uuralite hantide ja mansides juurde. Ring on korraldanud matku eesti murretega ning liivi ja vadja keelega tutvumiseks. Huvist soome keele vastu on ajuti töötanud praktilise soome keele rühm. Kõne all on olnud ka ilukirjanduse keel, samuti ajalehtede keeletarvitus. Korduvalt on nii teoreetilisest kui ka praktilisest aspektist puudutatud tõlkeprobleeme. Sel teemal on ringis esinenud August Sang ja Ain Kaalep.

Aastate jooksul on peetud ühiseid koosolekuid eesti kirjanduse ja rahvaluule, vene keele ja ajalooringiga. Kontakt on püsinud ka Emakeele Seltsiga, kus ringi aktiivsemad liikmed on esinenud. Eesti keele ringil on kontakt kõigi NSV Liidu kõrgkoolidega, kus õpetatakse soome-ugri keeli. Iga-aastastel konverentsidel on olnud külalisesinejaid Saranski, Joškar-Ola, Užgorodi jt. kõrgkoolidest. Samuti on ise käidud esinemas teistes õppeasutustes meie vabariigis ja mujal.

(Järg 4. lk.)

L·I·T·T·E·R·A

600 a. Giovanni Boccaccio surmast

Boccaccio? Muidugi — «Dekameroni» autor! Ent mis veel? Nüüd tuleks vahest natuke kõhklevam vastus: Euroopa novellitraditsiooni looja. Ja tema loomingust muis žanreis vaevalt kõneldakski, näiteks ei kuulu üldiselt tuntud seikade hulka see, et Boccaccio eepilisest luulest algab oktaavstroofi kasutamine Euroopa rahvaste pikkades poeemides, mille hulka meie Kreutzwaldi mugandatud «Lembitugi» kuulub. Ja mis puutub «Dekameronisse», siis mainitaks seda küllap teatava muigega...

Jääme seekord «Dekameroni» juurde. Kas muigame kaasa? Võime sedagi, kui tahame, sest niimoodi on asjasse suhtunud targemadki mehed, kasvõi Giovanni Papini (1937), kes Boccacciot itaallase vaimukusega on nimetatud «magamistoa Macchiavelliks». Kuid sakslane André Jolles (1921) on «Dekameroni» pidanud hoopiski «moraalseks raamatuks», tähelepanu juhtides selle karskele raamjutustusele, samuti kompositsioonile, mis teose finaaliks on varunud just suuremeelsusest ja eneseohverdusest kõnelevad lood.

Leidkem niisiis vastavalt oma maitsele, mida tahame! Kuid objektiivselt suudame asja näha ikkagi ainult siis, kui me selle teose asetame ajaloolisse konteksti. Sellepärast võiksime suure kirjaniku suurt tähtpäeva vastu võtta lugedes üht käsitlust, mis pärineb Saksa DV juhtivalt romanistilt, sealse Teaduste Akadeemia Romaani Instituudi direktorilt, endiselt Marburgi ja Leipzigi ülikooli professorilt Werner Kraussilt (sünd. 1900) ja on ilmunud tema raamatus «Romaani rahvaste kirjandusloost» (Leipzig, 1965). Esitame sellest mõned «Dekameroni» seisukohalt olulised katkendid.

Werner Krauss

Itaalia novellikast

Eriasend, mida on omistatud novellistikale 13.—16. sajandi itaalia kirjanduses, kätkeb juba žanrinimetuses, mis tähendab u u d i s t ja niisiis märgib vastassuunda humanistlikule, antiigi jäljendamisega tegelevale kirjandusele. Humanistlikud kirjanikud olid täielikult haaratud mineviku-eeskuju võlust. Kui novell seevastu kangekaelselt esile tõstab oma päritolu uudiste pajatamisest, aktuaalsusest, klatšist ja igasugusest sensatsioonist, siis oli see olevikusuunitlus humanistide silmis kõike muud kui soovitus. Seisnes ju nimelt tunnustatud kirjanduse väärtusmõõt pikas kestuses, kõrges eas. Siingi maksis sugupuu rohkem kui väärtus või väärtusetus. Esivanemate rida oli pikendanud kreeka kultuuri harrastamise taassünd. Seevastu oli novell oma kähku omandatud rikkusega ainult tõusik. Jäljendamisprintsiibist oli ta täiesti loobunud. Eeskuju silmaspidamise asemele oli astunud ükspäinis käesolevat hetke arvestav jutustamistaid.

* * *

Mitte novelližanri jutustamisviisi, vaid negatiivsete tunnuste pärast suutis novella *kui kirjanduslik mõiste kinnistuda ainult väga aeglaselt. Veel Boccaccio tunneb «Dekameronis» end kohustatud olevat sõna* novella *lugejale selgitama naabermõistete abil, nagu «valm», «tähendamissõna», «lugu». Väljend* novella *ei jõua kirjanduslikku sfääri mitte tänu Boccacciole endale, vaid alles tema «Dekameroni» kuulsusetiibade kandel.*

Novellikirjutamise kunsti tabas humanismi needusevälk juba ammust aega. Humanismi viha peavad novelliloojad ise oma žanri tähtsaimaks tunnuseks. Muidugi ei välista see, et lepitamatu vaenu pinnal tekkis vahendustaotlusigi. Nii juba Boccacciol, kes muide, kaitstes oma surematut «Dekameroni», hoidus riskimast oma humanistimainega; seesama Boccaccio kaldus oma jutustamistaide kõrgtasemel perioodide klassikalise ehituse poole. 15. sajandil tungis üldine latiniseerimistendents aeg-ajalt novelligi alale. Sealjuures jääb ladina keeles kirjutatud novell ebaoluliseks episoodiks. 15. sajandil ei kujunda novelli palet mitte õpetlaskeel, vaid kallak murde poole. Vulgariseerimine on novellistiili kogu saladus.

* * *

Novelližanri plebeilist põhiloomu ei ole kirjandusloos kunagi päris maha salatud. Järjekindla esitusena on see tunnetus viinud siiski ainult De Sanctise ja Toffanini. Ka Körting jõuab oma «Dekameroni»-käsitluses novelli tõelisele loomule õige lähedale. Ta rõhutab, et «nimelt Itaalias hulk novellikirjanikke, ja just kõige olulisemaid, ei võrsunud humanistliku haridusega ringidest.»

Seda rabavamalt mõjub meeleheitlik katse, mille ette võtab seesama kirjandusloolane, nagu muide mõni teinegi enne ja pärast teda, nimelt seletada novellistika obstsöönset loomu Itaalia elusuhete abil, kui mitte psühholoogiliselt, siis vähemalt ajalooliselt. Ent obstsöönsus on novellistika teekaaslaseks rohkem kui kolmsada aastat. Kas oli itaalia rahvas kogu selle pika aja vajunud moraalse nürinemise seisukorda või isegi küünilisse amoralismi? Säärase hüpoteesi mõttetus saab selgeks, kui me märkame sedasama obstsöönsusekallakut rõhutatult rangeusklikel autoreilgi, nagu näiteks piiskop Bandello (1480—1560). Seda ei saa omistada lugejaile ega autoreilegi, vaid üksnes novelli olemusele. Obstsöönsust tuleb hinnata kui populaarse taidevormi püsitunnust. See kuulub novelližanri juurde ega tohi varjutada novellisti au.

— — —

Novellistika pärisajalugu algab Cervantesega. Alles Cervantes annab novellile selle, mida Itaalias talle ilmselt keelduti andmast: kodanikuõiguse humanistlike žanrite seas.

Tõlkinud ja sisse juhatanud
A. KAALEP

elust

Professor Walter Andersonist

Meenutab prof. Ed. Laugaste

Tartu ülikooli eesti ja üldise rahvaluule professori (1920—1939) Walter Andersoni (1885—1962) teadusliku tegevuse kohta vt. Ed. Laugaste «Prof. W. Andersoni teaduslikust tegevusest» — «Eesti Kirjandus» 1935, nr. 10, lk. 439—444 ja «Walter Andersoni teaduslikust pärandist» — «Keel ja Kirjandus» 1964, nr. 7, lk. 412—420.

Tartus ülikoolis on lühemat või pikemat aega töötanud inimesi, kes pedagoogidena või teadlastena meie teadmiste varasalvi on aidanud oluliselt täiendada ja oma tegevusega mõjutanud kaastöölisi ning õpilasi.

Kuulasin professor Andersoni loenguid 1928—1937. Põnevad olid tema loengud uurimismeetodi ja mütoloogiliste küsimuste alalt, kus ta tõmbas piirjooni rahvusvahelises perspektiivis. Ta tundis nii Euroopa kui ka Aasia rahvaste loomingut otse originaalist. Paljude keelte oskus tegi selle talle võimalikuks. Eesti ja soome rahvaluulesse süvenes ta õigupoolest alles Tartusse tuleku järel. Aga ta õppis kiiresti ära eesti keele, nii et võis süveneda ka käsikirjadesse. Enne Eesti Rahvaluule Arhiivi asutamist 1927 pääses ta oluliselt Õpetatud Eesti Seltsi ja oma kolleegi M. J. Eiseni kogude juurde. Meeliskohaks kujunes talle seminariraamatukogu, mille täiendamise eest ta ka innukalt hoolitses. Selle rahvaluuleosa on oma materjali mitmekesisuse ja täiuse poolest praegu parimaid õppeasutuste raamatukogusid, mida olen näinud.

Kui G. Suitsule oli omane otse barokne stiil ja A. Annistile ulatuslikud kõrvalekalded, siis W. Andersoni loeng oli lihtne, kuid seejuures väga andmeterohke ja raudse loogikaga üles ehitatud. Anekdoote ta loenguil ei rääkinud, küll aga kõneles kõva häälega, nii et teda oli kuulda väljapoole auditooriumi. Ta ei olnud sädelev lektor, ta oli asjalik ja võlus oma eruditsiooniga neid, kes süveneda viitsisid.

Oma heatahtlikkuse poolest võinuks prof. Anderson olla paljudele eeskujuks. Eksamitel hindas ta üliõpilasi ikka kõrgemalt ja läbi ei kukutanud naljalt kedagi. Samal ajal oli ta erialastes vaidlustes kardetud partner. Selle kohta üks näide.

1931. a. kaitses doktoritööd mõisate reduktsioonist Juhan Vasar. Üks oponente, soome õpetlane ja omaaegne Tartu ülikooli Eesti ja Põhjamaade ajaloo professor A. C. Cederberg heitis ette, et väitekirjas on mõningaid mõisnikke mainitud vaid perekonnanime pidi, see aga põhjustab segiminekut eri isikute vahel. Dissertant vastas, et samanimelised isikud esinevad töös nii, et nende segiminekut pole karta, pealegi polevat olnud võimalik kõiki nimesid kontrollida ja mõne eesnime kättesaamine oleks nõudnud palju aega. Sel hetkel lahkus prof. Anderson aulast umbes 10 minutiks. Tulnud tagasi, küsis ta dissertandilt — parajasti tuli publiku õigus sõna võtta —, kas on õige, et dissertant ütles: eesnimede selgitamine oleks nõudnud palju aega. «Jah,» vastas dissertant. Seepeale võttis prof. Anderson rinnataskust paberi ja luges sellelt puudu olnud eesnimed ükshaaval ette, lisades: «Leidsin nad 10 minutiga.» Edasi küsis ta dissertandilt, kas see tahab teada, kust ta nimed leidis. Ummikusse aetud dissertant nõustus. «Leidsin nad teie väitekirja kasutatud kirjanduse nimestikus olevast teosest (üks genealoogilisi käsiraamatuid),» ütles Anderson. «See asub teaduskonna seminariraamatukogus,» lisas ta.

Prof. Anderson oli kaua aega ülikooli «Toimetiste» toimetaja. Sinna sobis ta just oma kolossaalsete teadmiste tõttu. Olles hästi kursis allikate kogudega ka teiste distsipliinide, eriti ajaloo alal, võis ta kerge vaevaga väiteid kontrollida. Ta tegigi seda pidevalt. On kummaline, kui suurt huvi tundis ta korrektuuride lugemise vastu. Meelsasti tegi ta seda meil sel ajal ilmunud teatmeteoste juures. Olgu sellegi kohta üks isiklik näide. Mul ilmus 1931. a. Helsingis FFC seerias (nr. 97) väike köide «Die estnischen Vogelstimmendeutungen». Korrektuuri lugemine langes suvisele ajale. Anderson suvitas Rõngus ja saatis sealt seminariraamatukogu juhataja kaudu teate, et ma talle korrektuurid saadaksin. Saatsin, tänasin teda abi eest ka raamatukese eessõnas.

1939. aastal lahkus prof. Anderson siit Saksamaale. Ta ei tahtnud ära minna ja kinnitas ikka, et ei lähe ühelgi juhul. 1940—1944 töötas ta Königsbergis rahvaluule professorina, 1945. aastast kuni surmani germanistikaprofessorina Kielis. Olin temaga kirjavahetuses. Küsisin talt nõu, tema saatis mulle oma tööde separaate. On kahju, et ta oma õigel erialal pärastpoole ei töötanudki.

Üles kirjutanud
PEETER OLESK

Tore on avastada, lasta teistel avastada

Majandusteaduskonna seekordse ettevõtmise, luuleõhtu kohta ei rippunud kuulutust ühelgi teadetetahvlil. Kuulama tulid peamiselt teaduskonnakaaslased ja teisedki, kelleni kuuldused luulegrupi «Logos» esmaesinemisest olid jõudnud. 3. detsembri õhtul sai «Sophoklese» väike ruum inimesi täis. Tõsi, palju sinna ei mahtunudki, siiski just paras hulk selleks, et saavutada see kontakt lugeja ja kuulaja vahel, mis luule mõistmiseks ja sellesse süveneda suutmiseks tingimata vaja on. «Sophoklese» võlvid, küünlavalgus, tass kuuma kohvi ning Chopini muusika — eks aitas seegi süvendada hubasuse tunnet, luua mceleolu, häälestada eelseisvale. Pool tundi kestva luulekava esitasid Astrid Tenno, Maire Uutsalu, Ivika Kelder, Tõnis Blank, Peeter Sild, Juhan Kivirähk ja Aavo Sirel.

T õ n i s: Alguses ei olnud kindlat ideed. Käisime niisama üksteise juures «külakorda», lugesime luuletusi. Üks oli selge — tahaks midagi teha. Tuli see kõik kuidagi juhuslikult. Luuletuskogusid lugedes. Elu ja surma teema hakkas silma ja panimegi kava kokku. Ühiselt.

P e e t e r: Meile heideti ette liigset pessimismi. Mulle teema meeldis. Luule kaudu saab inimesi mõtlema panna. Elus sellistest probleemidest sageli ei räägitagi.

A s t r i d: Ammendamatu teema, mida tahtsime vaadata oma vaatevinklist. Selle üle on väga vaja mõelda.

T õ n i s: Hakkasime proove tegema. Alguses lugesime, arutasime iga luuletuse puhul, mida sellega öelda võib ja saab.

J u h a n: Lavastajat polnud. Ühiselt mõtlesime. Kõik võtsid parandusi kuulda ja erilisi lahkarvamusi meil küll ei tekkinud. Üldse oli ettevalmistus kõige huvitavam faas.

M a i r e: Proovid olid lausa asendamatud. Keskkoolis oli juhendaja, kes tundis meie võimeid ja kalduvusi, andis igaühele vastavad rollid. Siin on teistmoodi. Tore on ise avastada, lasta teistel avastada. Vigu tuleb osata näha, samuti peab julgema kritiseerida. Nii me tegimegi.

T õ n i s: Luuletajatest olid Wolker, Thomas, Hikmet, Rummo, Seppel, Runnel, Rimmel. Luuletajad valisime teema järgi. Siis tuli mõte «Sophoklest» kasutada. Miljöö aitas hiljem palju, samuti muusika, Chopini «Vihmapiiskade prelüüd». Otsustasime, et 3. detsembril esineme.

J u h a n: Endaga rahule ei saa kunagi jääda. Ometi sai asi jalad alla. See on tähtis. Oleks tahtnud kohe midagi veel teha, oleks tahtnud, et kava oleks pikem olnud.

T õ n i s: Jah, eks vist ikka tuli midagi välja küll.

P e e t e r: Huvitav oli pärast teiste märkusi kuulata. Usun, et kohe pole kerge mõtteid avaldada. Scetõttu vist olidki märkused rohkem välist laadi.

P e e t e r: Ülikoolis saab muidugi nii ka käia, et peale õppimise midagi muud ei tee. Ise küll ei oska nii. Endal peab olema algatus- ja organiseerimisvõimet. Julgust ka. Tuleb leida see, mis sind huvitab ja sellega tegelda.

TIINA KIVIRÄHK

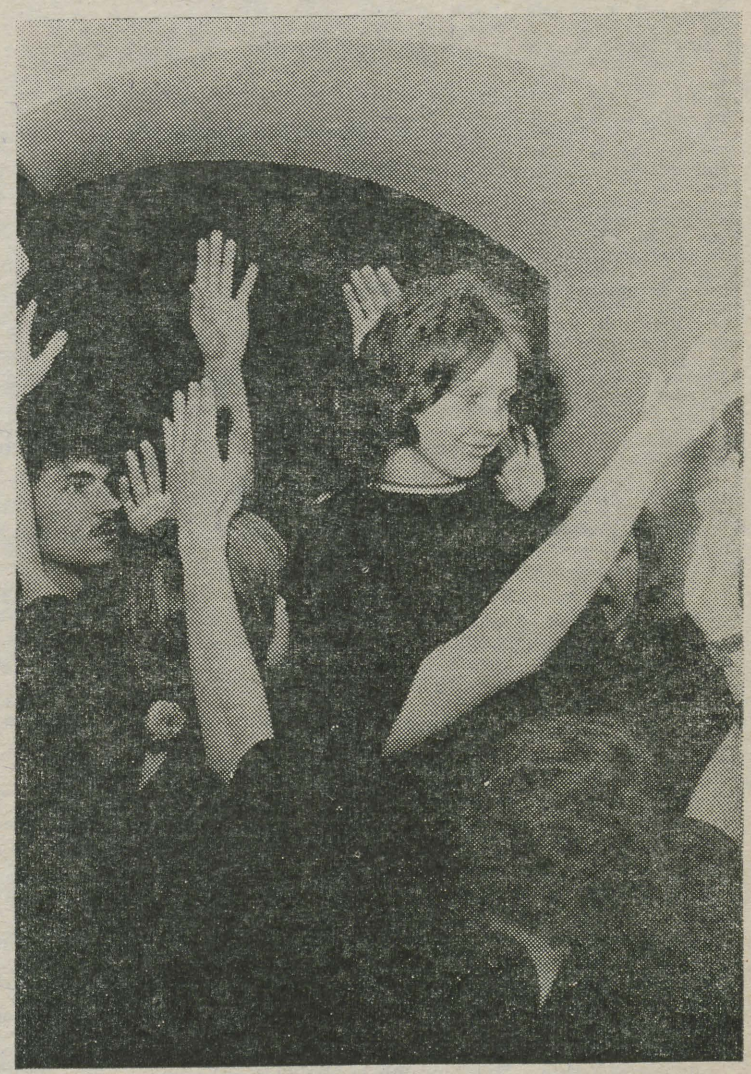

Siin ta on — Majandusteaduskonna luuletrupp «Logos» oma esimesel esinemisel. J. KÖPPELI foto.

TRÜ ametiühingukomitee tegevusest 1974/75. õ.-a.

H. KABUR

(Algus «TRÜ» nr. 48)

On lohutav teada, et oleme saanud siiski 87%-le väljaspoolt Tartut õppima asunutele peavarju anda, mis on suurem üleliidulisest keskmisest (60%). Korralikud elamistingimused saame alles 1977. aastal, millal ehitatakse järjekordne uus ühiselamu. Tiigi t. 14 ühiskodu ei saanud regulaarselt sooja dušši. Nüüd jõudsime kokkulepnele, et katlamaja lülitatakse linna soojusvõrku.

Töötajate elamistingimused on veelgi kehvemad. Viimati saime elamispinda 1973. a. sügisel (ülikooli kooperatiivelamu). 1974. ja 1975. a. pole me elamispinda saanud. Esimese etapi järjekord on kasvanud 124-ni. Loodame saada IV kvartalis ehitatavast majast 1000 m² elamispinda, mille ülikool on linnale juba tasunud. Kuid see (umbes 14 korterit) on vaid tühine osa vajaminevast. Jaotamise eeltöö on tehtud — kõigi büroode korterikomisjonid on oma pingeread esitanud.

Mitu aastat takerdus meie elamukooperatiivi «Tarbatu» ehitamine (see pidi saama Kalevi tänava algusesse). Linna uue generaalplaani valmimisega ei peeta seda asukohta enam sobivaks ja individuaalprojekti järgi ehitamiseks on ehitaja leidmisega raskusi. Oktoobri algul nõustuti kooperatiivi üldkoosolekul ettepanekuga üle viia kooperatiivi liikmed Ülejõe linnaossa 1976/77. a. tüüpprojekti järgi ehitatavasse 45 korteriga kooperatiivelamusse. Taotleme, et senise kooperatiivi liikmeskonnast ülejäävad 17 korterit samuti ülikooli töötajatele antaks. Ülikoolile on aga vaja ehitada terve elumaja.

Üliõpilaste ja töötajate tervis, vaba aeg ja puhkus. Oleme analüüsinud nii töötajate kui ka üliõpilaste tervislikku seisundit. Töötajate puhul saame seda teha vaid esitatud haiguslehtede põhjal. Ülikooli töötajad haigestuvad kaks korda vähem kui teised tartlased. Kas ei tule vahe sellest, et mitte kõik ülikooli töötajad ei vormista oma haigust haiguslehega? Ka üliõpilaste seas ei olnud nihkeid halvema poole. Nad ei taha aga käia profülaktilisel kontrollil. Kui üliõpilasel ei jätku enesedistsipliini, tuleb appi võtta administreerivad vahendid, ja ärgu siis imestatagu, kui mõnede ükskõiksete kaasvõitlejate tõttu peetakse kinni kogu kursuse või õpperühma stipendium. Profülaktooriumi ravitöö on paranenud, samuti ka arstipunktis ravi vajava kontingendi väljaselgitamine. Dieettoitu saab kevadest peale Leningradi mnt. 25 sööklast. Vastavaid talonge kasutas eelmisel õppeaastal 200 üliõpilast ja töötajat (neist 21 tasuta). Ülikooli toitlustuspunktides on kokku 650 kohta ja arvestades ettenähtud norme tähendab see normi 80%-list täitmist. Muret teeb aga, et toitlustustrust ei suuda kindlustada meie ettevõtteid personaliga.

Aasta ringi toimuvad Käärikul tervistavad spordilaagrid komitee spordimetoodiku K. Keemani juhtimisel. Töötajaile korraldasime sealsamas esmakordselt tali- ja kevadspartakiaadi, oleme üürinud ujulaid ning agiteerinud osalema TRIMMI-mängust, täitma tervisekilomeetreid. Kui me aga komiteel olukorda analüüsisime, pidime kurvastusega tõdema, et ülikoolis on ikka vaid väga väike hulk töötajaid, kes pidevalt tegelevad tervisespordiga.

Aruandeaastal hakkasime taas üle pika aja korraldama teaduskondadevahelisi taidluskonkursse. Alates sellest õppeaastast juhib klubi eriharidusega spetsialist Heino Variku. Suure töö nimetatud konkursside läbiviimisel on teinud III k. jurist, komitee kultuurikomisjoni liige Virve Galkina. Ametiühingukomitee on korraldanud ka ühiselamutevahelist ja töökultuurialast võistlust, kusjuures on ette nähtud autasustamine. Teaduskondades organiseeritud võistluse puhul pole aga premeerimine alati olnud täpselt fikseeritud või siis on jäetud lubatud autasud andmata.

Veel mõningaid andmeid. Aruandeaastal sai meie aktivist ametiühingu rühmaorganisaator Helju Rajando ENSV AÜN ja ENSV MN aukirja, teine rühmaorganisaator Linda Peetso hinnalise kingituse. 7 meie aktivisti said vabariikliku komitee aukirja ning 45 ülikooli komitee aukirja, 35 inimest premeeriti rahaliselt, osa pälvis tasuta turismituusikud. Aruandeperioodil oleme saanud 79 sanatooriumituusikut ning kasutanud neist 60. Puhkekodutuusikuid saime 137. Pärnu ja Kastna puhkekodus viibis suvekuudel veidi üle 200 meie töötaja ning nende perekonnaliikme. Tänu administratsioonile on Vellavere puhkebaas nüüd hoopis teise ilme saanud: on uus sisustus, külmkapid, puhketoas televiisor ning raadio.

Välisturismireisidel on ametiühingu tuusikutega käinud 18 meie töötajat.

Aruandeaastal tegi komitee organisatsioonilise töö komisjon eesotsas komitee aseesimehe Tamara Sõrmusega põhjaliku kontrolli ametiühingudokumentide korrasoleku ja liikmemaksude tasumise üle. Enamik meie 252 rühmaorganisaatorist on olnud tublid.

DETSEMBER

non-fookus

Kui õrnema soo esindaja satuks mitmekümnetuhandelise *rock*-muusikast haaratud publiku ette kontserdilavale, kukuks abitul naisterahval ehmatusest küll vist mikrofon käest. Ometi leidub naisi, kes suudavad hirmust võitu saada ja ise pealtvaatajad oma võimuses hoida. Üks, kes sellega hakkama saab, on 25-aastane Suzi Quatro.

Laval on Suzi energiline, lausa raevukas. Tema muusikas on määrav *rock'n roll*, milles on ohtralt brutaalsust, ühekülgsust, primitiivsust. Suzi Quatro muusikat võib pidada hullumeelsuseks, kuid see võib kuulajat ka haarata oma lihtsuse ja agressiivse rütmiga. Lauljatar ise peab lugu «Pink Floyd'ist» ja ütleb, et toodab muusikat neile, kes ei küüni mõistma ei «Pink Floyd'i» ega «Led Zeppelin'i».

Juba mitu aastat on Suzi elanud Londonis. Kodus armastab ta toitu valmistada ja õmmelda. Ta teab, et suudab tipus püsida vaid 2—3 aastat. Siis kaob kõik: raha, kuulsus, austajad, võib-olla on rikutud ka tervis. Suzi Quatro: «Jõudsin tippu kivist teed mööda, seepärast suhtun kuulsusse realistlikult. Mul ei ole enam tütarlapselikke illusioone. Kui jään *rock*'i esitamiseks liiga vanaks, on ilmselt viimane aeg mehele minna. Hakkan tasapisi kõigest väsima, muutun närviliseks, suitsetan palju.»

Uusi poolehoidjaid on Suzi endale võitnud Austraalias ja Jaapanis. Tokios saatis tema limusiini lennujaamast hotellini mootorratturite eskort, nii et eakamadki inimesed kõnniteel uudishimulikult seisatasid. Suur oli aga nende pahameel, kui mitte Henry Kissinger ega mõni teine tähtis poliitikategelane, vaid hoopis poolteise meetri pikkune kleenuke tütarlaps neile autoaknast lehvitas...

Praegu viibib Suzi Quatro turneel 65 USA linnas, esitades koos Alice Cooperiga *show*'d «Welcome To My Nightmare». Alice'iga on Suzi ammune perekonnatuttav: nii Alice'i kui Suzi vanemad elavad seniajani Detroidis.

32-aastane kanadalanna Joni Mitchell kuulub väljapaistvaimate folklauljate hulka. Joni on lõpetanud kunstikooli, seepärast on ta kõik oma plaadiümbrised ise kujundanud. (Fakt, mis tänapäeval üsna erandlik.) Joni lauludest on soosituimad «Big Yellow Taxi» ja «Both Sides Now».

28-aastane Melanie Safka on sündinud New Yorgis. Melanie õppis teatrikoolis, kuid eelistab laval näitlejaande demonstreerimise asemel lihtsust ja loomulikkust. Oma laulud kirjutab Melanie ise, esitades need kitarri saatel imepäraselt südamliku häälega. Ajale on vastu pidanud laulud «What Have They Done With My Song» ja «Lay Down».

New Yorgist on pärit ka 34-aastane protestilaulja Joan Baez, kelle ema oli šotlanna, isa mehhiklane.

Kontserdilavale astus Joan esmakordselt 1959. aastal, aasta hiljem ilmus tema esimene plaat. Joan on aktiivne vägivalla- ja sõjavastane võitleja. USA agressiooni ajal Vietnamis keeldus ta makse maksmast. Kahel korral on Joan vangis istunud. Ka tema mees David Harris, kellega Joan 1968. aastal abiellus, vabanes alles hiljuti 22-kuuse vanglakaristuse kandmisest. Joani ilusatest ja sügavamõttelistest lauludest on ehk meeldejäävaim «The Night They Drove Old Dixie Down» (1971).

Suzi Quatro

Blues'i esitajatest on momendil eredaim täht 30-aastane šotlanna Maggie Bell. Ent läbi aegade on jäänud siiski nimekaimaks Janis Joplin.

Janis sündis 1943. aastal Port Arthuris. 16-aastasena lahkus ta kodust ja seikles viis aastat mööda Ühendriike. 1964. aastal kohtas Janis ansamblit «Big Brother & The Holding Company» ning hakkas selle laulusoolistiks. Pärast 1967. aasta Monterey festivali oli Janis muutunud juba esmajärguliseks suuruseks. Algas Janis Joplini soolokarjäär, mis ootamatult katkes 4. oktoobril 1970. aastal. Narkootikumide liigtarvitamise tagajärjel murdus lauljanna tervis lõplikult. Selleks ajaks oli Janis Joplin jõudnud välja anda vaid neli LP-d. Paljudele tundub Janis Joplini laulumaneer vastuvõtmatuna, mõttetu karjumisena (meenutagem kasvõi laulu «Cry, Baby!»), *blues*'i austajaile pakub see aga erakordset naudingut oma hingestatuse ja värvikuse tõttu, millele on raske tänapäeval võrdväärset leida.

Soul'i kroonimata kuningannaks on 33-aastane Memphises sündinud neegritar Aretha Franklin. Kuid Euroopas on hinnatud teisedki Ameerika mustanahalised laulukuulsused: Tina Turner, Roberta Flack, Diana Ross. Viimane kuulus 1969. aastani ansamblisse «Supremes», kes ainuüksi aastail 1964—1965 teenis seitse kuldplaati.

Teenekamaid naishelilooja id on Carole King (sünd. 1942). Juba 17-aastasena pani Carole paberile oma esimese loo. Carole Kingi laule («Hey, Girl!», «Locomation», «He's A Rebel») esitasid ansamblid «Byrds», «Blood, Sweat & Tears», Aretha Franklin jt.

1968. aastal hakkas Carole ise oma laule ette kandma. Ansambli «City» solistina jäi edu siiski tulemata. Alles sooloplaat «Tapestry» (1971) kinnitas Carole'i võimeid. 231 päeva oli «Tapestry» USA muusikaajakirja «Bilboard» edetabeli tipus.

Praegu elab Carole King Los Angeleses. Ta on teist korda abielus, kolme tütre ema. Carole on välja andnud seitse sooloplaati, tema viimaseid saavutusi on aga omanäoline versioon laulule «Killing Me Softly With His Song».

Saksa FV-s on populaarne 26-aastane reinlane Mary Roos. 1972. aastal hõivas Mary «Eurovisioni» lauluvõistlusel Edinburghis 3. koha. USA edetabelites võidutseb samal ajal 30-aastane Carly Simon. 1973. aastal tunnistas ajakiri «Melody Maker» Carly maailma parimaks naislauljaks. Inglismaal annab tooni 26-aastane Olivia Newton-John, kelle alles neli aastat tagasi oma Austraalia-turneel avastas Gliff Richard. Kuulus poplaulja ja ühtlasi BBC muusikaprogrammide üks juhte tõigi Olivia Inglismaale. Olivia Newton-Johni peetakse maailma kauneimaks poplauljaks.

Poolas on paaril viimasel aastal kujunenud tugev kolmik: Elzbieta Dmochova, Halina Frackowiak ja Maryla Rodowicz, Ungaris annavad tooni Zsuszsa Koncz ja Kati Kovacs, Tšehhoslovakkias Hana Zagorova, Bulgaarias Jordanka Hristova ja Mimi Ivanova, Rumeenias Marina Voice. Meie maa naislauljaist tõusis tänavu esile nooruke Alla Pugatšova, kes tunnistati Bulgaarias 1975. aasta «Kuldse Orfeuse» festivali laureaadiks. Aasta menukaimaks plaadiks näib siiski kujunevat Edita Pjehha uus kauamängiv, millele nõukogude estraaditäht on laulnud ka «Pariisi tango» M. Mathieu' repertuaarist.

Plaadifirma «Melodija» tutvustas välismaa naislauljaid sel aastal rohkem kui kunagi varem: Joan Baez, Anna German, Sarah Vaughan, Brigitte Bardot, Vicky Leandros jt. Tõsi küll, meie tütarlapsed kuulaksid praegusel ajal meelsamini hoopis Demis Roussost. Seepärast olgu lõpetuseks öeldud, et «Melodijal» ongi plaanis lasta juba lähemas tulevikus müügile Egiptuses sündinud, Kreekas kasvanud ja praegu Prantsusmaal elava 28-aastase Demis Roussosi heliplaate.

FELIX TONGA

«Olen Jaan Oks»

teatEr

TÄNA KELL 20 esietendub «Vanemuise» väikese maja ovaalsaalis Vaino Vahingu näidend «Mees, kes ei mahu kivile». Autori sõnade järgi põhineb kolmandik sellest tänini meie jaoks vaid kirjandusloolisel tuntud JAAN OKSA (1884—1918) tekstidel. Lavastaja, pea- ja ühtlasi ainus osatäitja tunnises pingelises monoloogis on Evald Hermaküla. Palju huvi peaks lavastus pakkuma eesti filoloogidele, sest Oksa eripalgeline, vastuoluline elu ja looming on sünnitanud vastakaid, ühest äärmusest teise kalduvaid hinnanguid, aga niisama oluline oleks selle vaatamine teistelegi, sest üks, millest mees, kes kivile ei mahu, pihib, on e l l u s u h t u m i n e — täna niisama aktuaalne kui Oksa kaasajal. Loodame mõttevahetust, avaldades ühtlasi kavalehele trükitud kaassõna Madis Kadagalt.

Kuidas suhtuda Jaan Oksasse?

Kuidas suhtuda Jaan Oksasse, kelle loomingust on säilinud ainult riismed ja needki sageli «parandatud» kujul, — mehesse, kelle eluloos on palju meile teadmatut ja kelle surmgi on rohkem müüt kui loogika?

Kas suhtuda Jaan Oksasse aristokraatlik-snobistlikult nagu Aino Kallas, kes nägi temas anarhisti-nõdrameelset, «ülimuse hinge, mis proletaarlase kehasse surmani seotud»?

Kas hinnata teda Euroopa-kultuurilikult nagu nooreestlane Friedebert Tuglas, kes nägi Jaan Oksas «patoloogiliselt andekat» dekadenti, Eesti-mastaabilist Rimbaud'd.

Kas läheneda talle liberaalse väliseestlase Ivar Grünthali kodumaavalu läbi, millesse peidetud meile vastanduv poliitiline hoiak — «tagasi Oksa juurde on tee meie rahva juurde»?

Kas näha teda Artur Alliksaare frondeeriva boheemlasepilgu läbi?

Või teeme Jaan Oksast soome-ugri vaimustuses veel Kaalijärvelise tsentrumi maailmaruumi jaoks?

Ei! Ei maksa toppida temasse ajalugu, oma pretensioone, väsimust ega maitseid. Jätame saarlase Jaan Oksa iseendaks ja sellisena kuulub ta meie tänapäeva. Jaan Oks on meile inimesena peaaegu olematu ja siiani on tema isiksust üksnes psühhiaatria ja kirjandusteooria järgi tõlgendatud. Kuid asetame selle sügavtundliku ning tahtejõulise inimese oma revolutsioonilisse aega ning sotsiaal-klassilisse pingevälja ja me näeme kirglikku tervikut, kus elu ja looming, töö ja hingemaailm on lahutamatud; näeme inimest, kes oli avatud ja leppimatu, kes ei hädaldanud. Jaan Oks oli tõepoolest proletaarlane, Ibseni ja Strindbergi hingesugulane, tiinaliku alge kandja, kelle elupinge suutis ületada kehalisi ja vaimseid piire. Seda on vaja tõdeda meie praeguses kohati feminiinsete ja irisevate toonidega kultuuritegemises, kus omaenda jõuetusele otsitakse õigustust oludes, otsustajais ja horoskoopides. Kus kunst muutub sageli põgenemiseks oma ajast. Kus haigest Juhan Liivist on tehtud kannatuse pühak ja halisev isamaalane. Sellise Juhan Liivi kultuse vastaspoolel seisab maskuliinne Jaan Oks, põlev kadakapõõsas, vastutaja, 70-ndate aastate kutse.

See on Oksa-kujundiline, kuidas «Siuru» esteedid lugesid ja nautisid Tallinnas Pikal tänaval Jaan Oksa tekste, autori viibides surivoodil mõni maja eemal tundmatuna, äraunustatuna, trotsimas üleinimliku tahtejõuga ebainimlikke kehalisi piinu. Sellest õudusega kirjutades toob Friedebert Tuglas Jaan Oksa värsid: «Kuuled kuma läbi mäe / silmad midagi ei näe / Mis on meie vahele / kasvatanud mäeahela?»

Ärgu olgu nüüd meie ja Jaan Oksa vahel samuti mäeahelat. See võimas inimene oli võitleja, kelle kirglikkus tuli tema klassikuuluvusest. Ei maksa teha temast kannatajat, dekadenti või vaimuhaiget. «Valetage enne, aga mitte pärast,» ütles ta ise. Ta oli kunstnik ja kõige normaalsem inimene.

...«Sääl on lahjade hobuste karjamaa, kus savisel alusel lihavad kadakad kasvavad. Nende tume, meelitav oksadealune, nende mustavihaline kangekaelne kogu on nii pööraselt energiline, nii et nagu lõvi tõmbesilmade ringis aeled, kui niisuguste täismahlaste kadakate ääres mõtled ja unistad. Ja siis imestad ja õhetad: kuidas ta ometi siin nii kasvada mõtles!»

Venia legendi

Teisipäeval, 23. dets. 1975. a. kell 14 toimub ph. aud. 140 vene keele õpetamise metoodika kateedri dots. kt. A. Metsa loeng *venia legend*'i teemal «Kõnesituatsioonid vene keele tundides».

H. PEEP, Filoloogiateaduskonna dekaan

Neljapäeval, 25. detsembril 1975. kl. 10.15—12 toimub Vanemuise t. 46 aud. 108 pedagoogika kateedri dots. kt. Jaan Miku loeng teemal «Nõukogude õpetaja» dotsendikutse taotlemiseks.

I. UNT, pedagoogika kateedri juhataja

Eesti keele ring...

(Algus 2. lk.)

30 aasta jooksul on kirjutatud üle 90 võistlustöö, mis on pälvinud ülikoolisiseseid ja vabariiklikke auhindu. Ring on välja andnud kaks üliõpilastööde kogumikku, rida üliõpilaste kirjutisi on ilmunud ajakirjas «Keel ja Kirjandus», Emakeele Seltsi Aastaraamatus ja teistes väljaannetes.

Üliõpilastööde juhendajateks on aastate jooksul olnud kõik eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri õppejõud.

* * *

15. dets. k. a. kogunesid eesti keele ringi liikmed, vilistlased ning külalised J. V. Veski nimelisse auditooriumi juubelikoosolekule. Pärast ringi esimehe I. Tikko avasõna kuulati kunagise liikme TA Keele ja Kirjanduse Instituudi vanemteaduri V. Palli ettekannet Eesti kohanimede uurimisest ja sellega seostuvatest probleemidest. Teiseks oli IV k. eesti keele eriharu üliõpilaste kollektiivne uurimus vabariiklike ajalehtede keelest. Lõpuks ettekanne Tartu 8. Keskkooli õpetajalt V. Saagelt emakeele õpetaja muredest ja rõõmudest. Koosolekule järgnes koosviibimine TRÜ kohvikus.

JÜRI VIIKBERG

VÄRAVPALL

Kuigi kõik mängud kvalifikatsiooniturniiril pole lõppenud, on edasipääsejad teada. Nendeks on Viljandi, Sillamäe, Kohtla-Järve ja TRÜ. TRÜ meeskond sai kokku 9 punkti. Turniiri teisel poolel võideti Kohtla-Järvet 25:20, TPedI-d 26:20, Tartu «Jõu» meeskonda 31:15 ja TPI-d 27:23.

Eesti NSV meistrivõistlused algavad juba täna. Kolmel päeval (19.—21. dets.) võite näha huvitavaid mänge EPA võimlas, kus mängivad neli meeskonda ja neli naiskonda.

ACTA DIURNA

13. detsembril toimus EPA aulas järjekordne Eesti NSV kõrgkoolide vaheline mälumäng, seekord pühendatud rahvusvahelisele naisteaastale. Žürii esimeheks oli selle ala rahvusvahelise kategooria kohtunik prof. P. Ariste. Võitis EPA III, järgnesid EPA I ja TRÜ. Ülikooli võistkonda — Senta Täker, Epp Jeret, Peeter Olesk — vedasid alt närvid, paaril korral tõmmati õige vastus maha ja märgiti väär asemele. Siiski ei rikkunud EPA ja TRÜ omavaheline heitlus viimaste aastate tava jätta või tuua võiduauhinnad Tartu.

AMETIÜHINGUBÜROOSID JUHIVAD

Ajaloot. — Marta Lõhmus (NSVL ajaloo kat. dots.); Arstit. — Arvo Tikk (neuroloogia ja neurokirurgia kat. prof.) ja Reet Kõiv (ravi IV k.); Bioloogia-Geograafiat. — Asta Oraspõld (geoloogia kat. dots.) ja Kulno Kabral (bioloogia II k.); Filoloogiat. — Mall Tamm (võõrkeelte kat. v.-õp.); füüsikaosak. — Lembit Visnapuu (AEL juh.), Peeter Kukk (füüsika III k.); keemiaosak. — Ants Tuulmets (keemilise kin. ja katal. lab. v. t. t.); Kehakultuurit. — August Tähnas (suusaspordi kat. dots.); Majandust. — Arno Susi (rahanduse ja krediidi kat. v.-õp.); Matemaatikat. — Leida Tuulmets (algebra ja geomeetria kat. dots.); Õigust. — Kalle Luiga (kriminaalõiguse ja -protsessi kat. v.-õp.); administratiiv-majandusos. — Udo Sõõru (TUS-i v.-ins.); Teaduslikus Raamatukogus — Mare Rand (v.-raamatukoguhoidja); ühiskonnateaduste kateedrites — Aadu Arrak (poliitökonoomia kat. dots.).

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 29. detsembril k. a.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19 III Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6717. MB-11109.

HEAD PÕRUMIST SESSIOONI

HEAD UUT AASTAT 1976

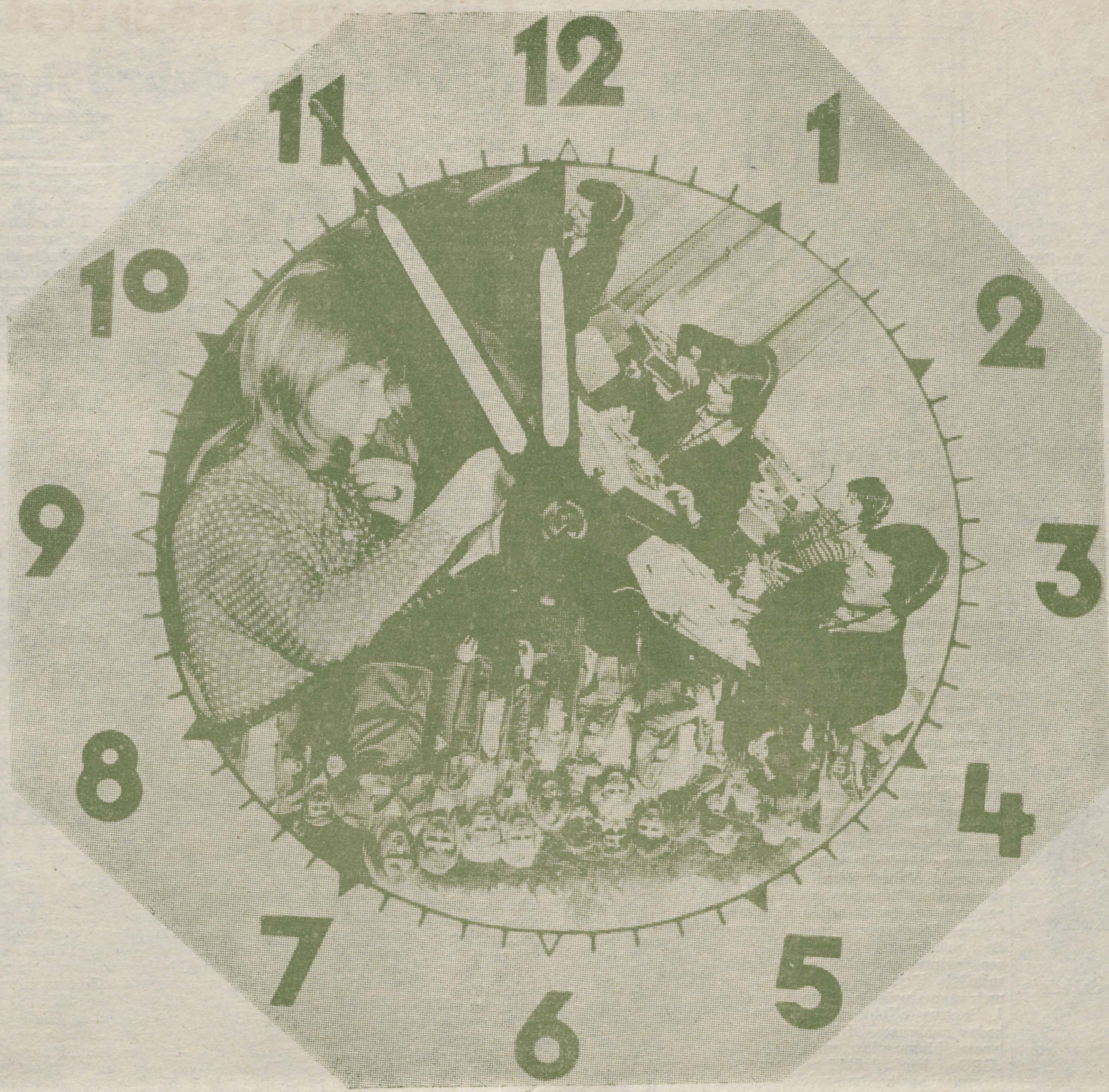

L

JÜRI LAANE ja JAAN KOPPELI fotomontaaž.

Hans Pöögelmann ja 1905. aasta revolutsioon

30. detsembril möödub 100 aastat inimese sünnist, kelle kohta ajaloolased ütlevad, et ta oli «Eesti tööliskassi silmapaistev publitsist ja teoreetik, kirjanik ja ajaloolane, mees, kellest kujunes VSDTP eesti organisatsioonide, Ameerika eesti sotsialistlike seltside ja Eestimaa Kommunistliku Partei juhtiv tegelane kolme aastakümne vältel.» Oma publitsistikas on H. Pöögelmann palju tähelepanu pööranud 1905.—1907. a. revolutsioonile. 70. aasta eest, 1905. a. detsembris, revolutsiooni kulminatsiooni ajajärgul, ilmus H. Pöögelmanni sulest artikkel «Balti vanameelsus ja revolutsioon», milles muu hulgas omalaadselt kirjeldab sotsiaalse revolutsiooni psühholoogilist aspekti. Avaldame allpool katke sellest artiklist.

«Ka revolutsiooni hinge-elus on üks külg uimastav, hüpnotiseeriv. Nagu iga äge tundmuste avaldus tehnikaliselt muud midagi ei ole kui kokkukogunenud elujõu (energia) äkiline vallalepääsemine, nii on ka revolutsiooninähtustes ettetulnud ägedused ainult pikemat aega allasurutud tundmuste, pikemat aega raske rõhu all kinnihoitud energia lahtipõrkamine. Ja nagu iga üksiku inimese äge tundmustehoog oma ümbruskonna peale teatavat mõju avaldab, nii teeb seda — muidugi äraarvamata suuremal mõõdul — hulkade äkiline tundmuste hoog. Seda võiksime võrrelda maruhooga, mis tärganud lõkke silmapilkse kiirusega määratuks tulemereks hõõgutab. Aga ühte ei tohi me selle juures unustada: tuli ei saa seal, kus selleks materjali ei ole, laiali laguneda ja ka revolutsioon ei saa seal maad võtta, kus tal sellekohased eeltingimused puuduvad, kus teda ajaloolised olud ette ei ole valmistanud. Ainult seal, kus suurte hulkade rinnus palju tagasisurutud ja maharõhutud tundmusi, palju ägeduse elementi kokku on kogunenud, võib mõni üksik, pealtnäha koguni väikese tähtsusega põhjus, nagu näiteks mõni kihutusekõne või ülekohus rõhujate poolt, tuhanded käed rusikasse vinnata ja isegi kõige uskumatuma vägivalla nähtavale tuua.

Seda tõendab muu seas ka see igapäevane nähtus, et revolutsioon kaugeltki mitte kõiki ringkondi oma poole hüpnotiseerida ei suuda, vaid laialised ringkonnad temast kõige kaugemale põgeneda tahaksid, tähendab: revolutsioon on ühelt poolt loomulik nähtus, loomulik energia-tagavara lahtipõrkamine, mis seeläbi võrdlemisi veel kohutavamat mõju avaldab, et ta suurte hulkade vastastikuse vaimustamise läbi aina kasvab.»

Hans Pöögelmann. Valitud teosed, I köide (1895—1917). Tallinn, 1974, lk. 174—175.

Rahvakontroll

Teisel poolaastal tehtust

TRÜ rahvakontrolligrupp arutas NLKP Keskkomitee otsust «Rahvakontrolliorganite parteilisest juhtimisest Läti NSV-s» ning võttis sellest juhindudes oma esmaseks ülesandeks keskendada peatähelepanu efektiivsemale kontrollimisele.

Meie rahvakontrolligrupi II poolaasta tööst. Ülikooli 135 rahvakontrolõri käis kontrollimas 207 korral (64 kontrollimist riiklikust tootmis- ja töödistsipliinist kinnipidamise, 38 tööaja kasutamise, 35 sotsialistliku omandi kaitsmise, 32 töö- ja olmetingimuste, 13 materiaalsete ja energeetiliste ressurssside ning rahaliste vahendite kasutamise üle jne.). Kokku võttis kontrollimisest osa 398 inimest (paljud rahvakontrolõrid tegid seda mitu korda).

Rahvakontrolligruppide koosolekutel on läbi vaadatud 62 kontrollmaterjali, büroo koosolekutel 12, parteikoosolekutel 9, parteibüroo istungitel 7, tootmisnõupidamistel 5. 26 kontrollmaterjali on läbi vaadanud administratsioon. Administratsioonile on puuduste kõrvaldamiseks tehtud 39 ettepanekut, 26 neist sai teoks. Kõik üleülikoolilise rahvakontrolligrupi poolt rektoraadile esitatud 22 ettepanekut on samuti ellu viidud. Teaduskondade ja teiste allasutuste rahvakontrolligruppide poolt administratsioonile esitatud 17 ettepanekust on erinevatel asjaoludel teoks saanud seni neli. Ühele isikule on Matemaatikateaduskonna rahvakontrolligrupp avaldanud ühiskondlikku laitust.

Toimus 38 rahvakontrolligruppide koosolekut, sealhulgas 2 peagrupi ja 36 teaduskondade ning teiste allasutuste gruppide oma. Peeti üks õppus. Kõigil üleülikoolilise grupi 23 liikmel ja enamikul allasutuste gruppide liikmetest on alalised kontrolliülesanded.

Ülikooli rahvakontrolligrupi tööst oleme esinenud aruandega EKP TRÜ komitee koosolekul kahel korral. Ka kõikide teaduskondade ja teiste allasutuste rahvakontrolligruppide tööst on antud aru vastavates parteiorganisatsioonides.

H. KÄRTNER,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimehe asetäitja

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 50 Esmaspäeval, 29. detsembril 1975 XXVIII aastakäik

Vana-aasta lõpuks veel 6 uut meditsiini-doktorit

Ei juhtu igal aastal, et kolme kuu jooksul kasvab ülikooli meditsiini-doktorite arv kuue võrra. Arstiteaduskonna nõukogu ees kaitsesid doktoriväitekirja:

AILI PAJU
Spordifüsioloogia kateedri dots. kt. 20. november.

MÄRT SAARMA
Psühhiaatria kateedri dots. kt. 17. oktoober.

TOOMAS KARU
Spordimeditsiini ja ravikehakultuuri kateedri juhataja, dots. 20. november.

SELMA TEESALU
Füsioloogia kateedri dots. 10. detsember.

UDO TARVE
Bioloogilise keemia kateedri dots. 24. oktoober.

LEMBIT TÄHEPÕLD
Bioloogilise keemia kateedri juhataja, dots. 11. detsember.

Kammer-akadeemia

31. detsembril kell 22 J. S. Bach «Offrande Musicale».

Has professor on kodus?

Professor Abner Uustali puhul on väga raske järgida selle rubriigi juhtmõtet — mitte sõnagi teadusest, erialast. Juristi amet on juba kord selline, et ühiskondlik töö ja muugi tegevus on põimunud tihedalt põhiametiga. Võib-olla pikema vaagimise järel saaks ehk selgeks ki, kus kumb on, aga professor Uustal ei näi selliste asjade üle eriti pead murdvat.

Abner Uustal kaitses kandidaadiväitekirja rahvusvahelise rahuorganisatsiooni probleemidest, järelikult peaks see teema praegu tabu olema. Aga tema raamat «Ühinenud Rahvaste Organisatsioon» oli ilmumise järel üks selle valdkonna pcpimaid. Vahest jäi nii mõnigi tudeng sellest ilma, sest polnud aega raamatupoes sabas seista. Ilmumisaegne õhin on vaibunud, raamat ise aga hõivanud kindla koha soliidses teatmeteoste riiuliosas. Muide, rubriigi järjepidevuse huvides — meie raamaturiiulis on ta professor J. Saarma «Kohtupsühhiaatria» tihedas naabruses. Küllap on nende teoste biograafias muudki ühist. «ÜRO» kordustrükki on oodata järgmise aasta algupoolel.

Pärast ülikooli lõpetamist tuli Abner Uustalil sõtta minna. Valitud eriala juurde sai ta tagasi alles kuue aasta möödudes. A. Uustal oli pärast sõda ülikooli eriõpetuse kateedri õppejõud. Ta arvab sõjaväelise distsipliini üliõpilastele kindlasti kasuks tulevat. Ülikoolis pole küll kasarmukord, kuid puudujate utsitamise ja kohusetunde meeldetuletamisega peab dekaan professor Abner Uustal alatasa tegelema. Kui palju kulub selleks ülikoolis kokku professorite, teaduse doktorite tööaega?

Loete ja mõtlete, et väga tõsiste asjade üle käib algus. Pole parata, tõsised asjad juhtusid olema meelel ja keelel.

Kuu algul pidas professor ülikooli aulas loenguid Helsingis toimunud Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamise probleemidest. Mida siiski tähendab see igapäevaselt üliõpilasele? Vestluskaaslane jääb mõttesse ja vastab siis: keeled. Meie üliõpilaste keelteoskus on kesisevõitu. Helsingi nõupidamise lõppakt räägib palju kontaktidest eri maade vahel. Kuidas kujutada aga ette selle dokumendi vaimule vastavat suhtlemist noorte vahel, kui mõni kõrgkoolist lahkunud spetsialist ei oska õieti võõrkeelset ajalehtegi lugeda? Välismaal on praegu küll hoogu võtnud ka vene keele õppimine, kuid see ei tohiks ometigi oma laiskust vabandada. Professor Uustal ise valdab vabalt inglise keelt, loeb saksa ja prantsuse keeles. (Meil ehk polegi prantsuse keelt enam vaja, vanem generatsioon on kõik asjad selle keele abil vist ära klaarinud?)

Suhtlemine ja keeleoskus on lähedased mõisted. Rahvusvahelised kontaktid, riikidevahelised suhted, rahvusvaheline õigus — oleme jälle rikkunud tabu ja astunud üle rubriigi piiride. Aga puhkus? «Seiklusromaanid, jalutuskäigud, uni,» meenub puhkuse definitsioon Strugatskite «Purpurpunaste pilvede maast». Abner Uustal hakkab naerma. Puhkus tähendab professori jaoks ennekõike mõõda metsi kolamist, igasuguste luudade, vihtade, heina varumist ja muud sellesarnast. Jahimehe asi, tahad kelgutada, tuleb viitsida ka kelku mäest üles vedada. Paadiga on tore Võrtsjärvele või Peipsile sõita, paat ise vajab aga pidevat korrashoidmist. Loomulikult kuulub puhkuse hulka ka aias rähklemine. Omavahel öeldes sarnaneb professori aed küll veidi inglise stiilis pargiga, aga nii ongi huvitavam.

Tundub, et nii imelik, kui see silla pealt jõkke vaadates ka näib, on Emajões siiski veel kala. Isegi angerjat. Esialgu veel on. Esialgu jätkub veel ka ulukeid. Loomade arvukuse seisukohalt on jaht aga kontrollitav ja reguleeritav. Nii mõnegi loomaliigi häving või vähenemine pole hoopiski üleliigsest jahipidamisest tingitud: kes kütib tänapäeval näiteks kotkaid?

See jutuosa paistab olevat ainuke, mis Mukit veidi huvitab. Seni flegmaatiliselt lesinud jahikoer hakkab kõrvu kikitama ja peremehele otsa vahtima. Tuttavad sõnad: aed, mets, jaht, loomad... Koera suureks pettumuseks võtab jutt aga teise pöörde. Veidi aega auto häid külgi kiitnud ja halbu laitnud (mõned sõidavad autoga isegi Tähtverest ülikooli tööle), läheb meil jutt reiside peale, kus autost väheks jääb. Professor Uustali välisreisid on ulatunud Põhjamaadest Lähis-Idani. Oma meeldivaima muljena nimetab ta Liibanoni mägesid, kus võis näha selle riigi sümbolit — 4000-aastast seedrit. Meeldivaim...?

Liibanoni seedritest ja muust, mis ühe rubriigi piiresse mahub

Professor jääb hetkeks mõtlema. Küllap kõrvutab ta oma mälestusi nende sõnumitega, mis praegu Liibanonist tulevad. Seal on kujunenud Lähis-Ida probleemi teravamaid konflikte. Silmitseme Lähis-Ida reisi fotosid. Palestiina põgenike laager, lõpmatusse ulatuvad telgiread, ei ühtegi rohuliblet. Liibanoni seedrid on siit kaugel... Abner Uustal jutustab loo, kuidas keegi nende grupist küsis külavanemalt vett — käte pesemiseks...

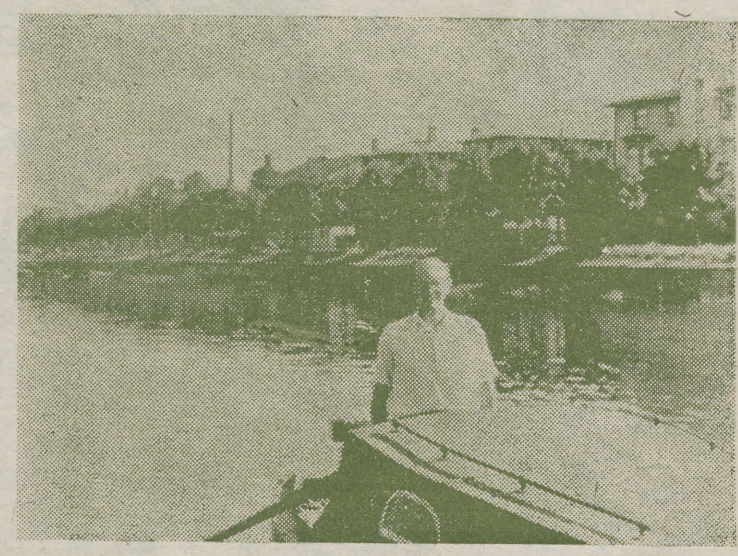

Paat jälle tõrvatud — nii et minek.

Liibanoni seedrid... Edasises vestluses tuleb välja, et professor ei käinud Lähis-Idas mitte niisama uudistamas, vaid tal tuli esineda loengutega Nõukogude Liidust ja tema välispoliitikast. Kopenhaagenit meenutab ta seoses Balti mere konverentsiga. Nojah, mereõigus...

Professor arvab nähtavasti veel vähe tundvat maailma ja mõnda, mis seal sees leida on. Ega muidu nimeta ta seda sarja oma lemmikuks. Muusikast ütleb Abner Uustal üle kõige armastavat orelimuusikat. Kodukülas Saaremaal oli kooliõpetaja, kes ehitas ja müütas harmooniume. Üks neist leidis koha ka tulevase professori kodus.

Liidia Uustal on võimlemise kateedris vanemõpetaja. Semestri vältel polevat õppejõududest perekonna elu-olul vigagi, vaheajal tulevad aga ühel kõrgkoolidevahelised võistlused, teisel mõni konverents. Omavahel saab hakkama, aga Muki tahab ka süüa. Talle juba külmutuskappi toitu varuks ei pane. Professor lausub omal käel toiduvalmistamise ühe oma nõrga külje olevat. Ära hellitatud, mis muud!

Tulles märkasime professori postkasti üsna tihedalt täis olevat. Ajalehed-ajakirjad? Järgneb pikk loetelu «Edasist» Saksa DV välispoliitilise ajalehe «Horizondini». Viimast soovitab ta igal poliitikast huvitatud tudengil lugeda. Aga mis sellest saksakeelsest ajalehest, tudeng peaks ka meie oma keskajalehti rohkem lugema — «Pravda», «Literaturnaja Gazeta», «Rahva Hääl». Tõepoolest, loengul on alatasa kuulda reetlikku ajalehekrabinat, aga kui pressihuviliselt küsida mõne välispoliitilise sündmuse kohta, jäädakse vastus enamasti võlgu. Ülikooli ajalehest soovis professor rohkem õppemetoodilisi materjale lugeda. Meie lehes olevat küll palju tudenglikku, aga oma probleeme jäävat väheks. ÜTÜ-sisulised probleemid olevat viimasel ajal kadunud. Ainet arutamiseks jätkuks. Ülikool ei saanud üleliiduliselt konkursilt viimati ühtki medalit. Mis puutub näiteks õigusteadusse, siis ainult empiirilise materjali läbitöötamisest üksi ei piisa, tuleb silmas pidada ka teoreetilist baasi. Rohkem võiks kasutada Moskva ja Leningradi raamatukogusid. Seal leidub ka head väliskirjandust. Kes vähegi mõnda võõrkeelt oskab.. Ja kes ei oska — ülikool just õppimiseks ongi.

Postkast jäi enne ootama. Kommunist Abner Uustalil on täna töö päev ja see pole veel lõppenud.

Professori juures käisid
VARJE JA JAAN SOOTAK

MRÜ looduskaitse-malev

2. detsembril möödus 15 aastat MRÜ Bioloogiateaduskonna looduskaitsemaleva loomisest. Juubeliüritustest võtsid osa vanema kolleegi — Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi — esindajatena selle president Ü. Mander (geogr. IV k.), E. Mändla (Füüsika-Keemiat. III k.) ja allakirjutanu.

3. detsembri õhtutundidel toimunud piduliku konverentsi avakõnes võttis looduskaitsemaleva kuraator Tihhomirov kokku senise töö tulemused, mida iseloomustaksid kõige paremini ehk mõned arvud: 15 aasta jooksul olnud 500 operatiivse väljasõidu ajal on kinni võetud 1500 salakütti ja röövpüüdjat, käidud 11 ekspeditsioonil. Maleva algatusel ja organiseerimisel on toimunud 20 teaduslikku konverentsi, maleva kooli on selle aja jooksul läbi teinud ümmarguselt 200 üliõpilast ja aspiranti.

MRÜ noorte looduskaitsjate põhilisteks tegevussuundadeks on võitlus salakütimisega ja röövpüügiga (algaastail oli see peamine), rekreatsiooniga loodusele avaldatava mõju uurimine ning Moskva oblastis uute looduskaitsealade organiseerimisega seotud küsimused.

Maleva kunagiste liikmete eestvedamisel vändatud filmides «Meie ja lastelastele» ning «Puude taga on mets» tõusis põhiprobleemina esile ühiskonnaliikmete ükskõiksus ja passiivsus loodusega rõõvellikult ümberkäijate suhtes.

Järgnesid päevakohased peokõned ja kingitused külalistelt, viimaste hulgas ka ENSV Kunstnike Liidu esimehe I. Torni graafiline leht «Viimane kotkas» Tartu kolleegidelt.

5. detsembril organiseeriti väljasõit Dubna lähedal asuvasse «Tempo» jahimajandisse.

HELMUT HALLEMAA

Rektori käskkiri

Rektor tõstab oma käskkirjas esile järgmisi ÜTÜ juhendajaid-õppejõude: prof. kt. H. Piirimäe, prof. J. Saarma, med.-kand. L. Mehilane, prof. H. Miidla, v.-õp. H. Tõevere, prof. J. Lotman, dots. A. Tõldsepp, dots. kt. V. Raudsepp, v.-õp. J. Karu, prof. G. Vainikko, dots. M. Kilp, prof. V. Kelder ja dots. E. Ploom.

Komsomolidokumentide vahetamine

TRÜ teenistujate ja õppejõudude algorganisatsioonis

Uue aasta algul (5. jaan. — 13. veebr.) jõuab ülikoolis komsomolidokumentide vahetamise järg teenistujate ja õppejõudude algorganisatsioonini.

Selleks:

O ära unusta, et uutele komsomolidokumentidele pannakse spetsiaalse formaadiga fotod. Pildid lase teha 21. Juuni tänava fotoateljees;

O vaata hoolega alljärgnevast graafikust järele ning jäta meelde see päev, millal sa oma komsomolipileti ja 2 fotoga pead ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektorisse tulema. Kui sul sel päeval on puhkepäev, siis komiteesse tuled ikkagi. Kui juhtub, et oled komandeeringus, astu läbi mõnel teisel päeval (parem enne ärasõitu). Vahetamise ajal on ELKNÜ TRÜ komitees kogu aeg kella 16—18 üks teenistujate komsomolibüroo liikmetest, kellega saad asjad sirgeks rääkida. Võid ka helistada allakirjutanule tel. 325—77.

Jaanuaris

5. — TRÜ teenistujate ja õppejõudude komsomolikomitee liikmed;
5.—6. — TRÜ Teaduslik Raamatukogu ja kõik Tiigi t. 78 töötajad;
7.—9. — keemikud jt. keemiahoone töötajad;
12.—14. — arvutuskeskus ja eksperimentaaltöökoda;
15.—16. — meditsiini kesklaboratoorium;
19.—20. — TRÜ peahoone töötajad;
21.—23. — admin.-majandusosakonna hoone, keeltemaja;
26.—30. — Vanemuise t. 46;

Veebruaris

2.—4. — ühiskonnateaduste kateedrid;
5.—6. — Kehakultuuriteaduskonna kateedrid;
9.—11. — vanemtöödejuhataja jaoskond.

AILI PIKAT

Ajalooringi suusamatk

Praegu tundub ajalooring olevat ÜTÜ üks aktiivsemaid ringe, mille juhatus ei väsi otsimast uusi töövorme.

20. ja 21. detsembril peeti järjekordne üritus — suusamatk Vägeva kanti. Ajaloolaste kombe kohaselt polnud matka eesmärk ainult enda füüsiline väsitamine — sport oli liitlaseks ajaloole. Kahe päevaga läbis 13-liikmeline õppejõudude ja üliõpilaste grupp umbes poolsada kilomeetrit.

Esimesel päeval käidi Toomal, Kärde rahumajakese juures ja Ripuka linnamäel. Järgmisel päeval suunduti Emumäele. Läbiti selle läheduses olevaid külasid, tuletati meelde nende paikadega seotud sündmusi.

Nii ilmataat kui kohaliku kooli direktor oli meie poolt. Esimene andis nädalavahetuseks keskmise õhutemperatuuri −9° C (laupäeval −17° C, pühapäeval +1° C) — lausa ideaalne ilm suusatamiseks. Teine aga jättis kohaliku internaatkooli ruumid ajaloolaste päralt.

Üritused, kus kuivale raamatutarkusele saadakse vahetuid muljeid ühest või teisest ajaloolisest paigast koos asjatundlike kommentaaridega, võib lugeda tulemusrikkaks ja perspektiivikaks. R. PALMARU

Eesti raamat

1525

1975

PEETER NÕGESE illustratsioon.

Harjumuspärane maailm pole ainuke

On vist üsna õige alustada Hurdast, meenutada, kuidas ta 1875. a. sügisel — saja aasta eest niisiis — esitas ühel Eesti Kirjameeste Seltsi koosolekul kava eesti rahva vaimse vanavara väljaandmiseks. Plaanis oli eri seeriates avaldada vanad laulud (sõnad ja viisid), jutud, mõistatused, vanasõnad, kõnekäänud, vana usk ja kombed. See oli julge plaan. Ja siiski, võib-olla see polnudki omal ajal nii julge kui praegu paistab, sest ega seda avaldatavat saja aasta eest kuigi palju kogutud olnud. Jakob Hurt ise oli see, kelle juhatusel umbes samal ajal seni poolkaudu juhuslik ja kindlama suunamiseta kogumistöö muutus laiaulatuslikuks ja süstemaatiliseks. Kuigi J. Hurt jõudis oma kava järgi trükis avaldada ainult «Vana Kandle» I (100 a. tagasi — meie teine tänavune raamatujuubel niisiis, ja II köite ning kolm köidet «Setukeste laule», kasvas käsikirjaline *Monumenta Estoniae Antiquae* tema juhendamisel kirjapanduna 170-köiteliseks. Hurdast alustama sunnib seegi, et just muredest tema kogu tuleviku pärast sai alguse meie rahvaluulearhiivi loomise mõte, kuhu hiljem Hurda kogu kui tuuma ümber on koondatud teised, vanemad ja uuemad kogud. See käsikirjaline *Monumenta Estoniae Antiquae* on tänaseks kasvanud rohkem kui miljonileheküljeliseks raamatuks. Ulatuslikuks on kujunenud noorem heliarhiivgi. Põhiosa kogu sellest rikkusest on siiani kasutatav ainult Tartus Vanemuise tänav 42 Kirjandusmuuseumi rahvaluuleosakonnas. Neist kasutajaist olgugi mõned muljed ja mõtted.

Siin on ühtlasi teise alguse võimalus: võiksin jutustada sellest, kuidas omal ajal hakkasin rahvaluuleosakonnas käima üliõpilasena ja mismoodi siin kõik tundus. Aga jäägu see vahele, kuigi neil esimestel arhiivikogemustel on oma osa selles, et nüüd olen rahvaluuleosakonna töötaja, kelle ülesannete hulka palju muu kõrval kuulub ka uurijate teenindamine. Uurijate all ei tule mõista ainult kõrgete teaduslike kraadide kandjaid, see on kokkuleppeline nimetus kõigi kohta, kes meie rahvaluulekogusid põgusalt või põhjalikult kasutavad. Kasutamiskordade arv on tänavu 2500 ümber, eri kasutajaid muidugi palju vähem. Olulisel kohal on kasutamiskordade arvult teiste asutuste folkloristid, rahvaluuleüliõpilased, naaberteaduste alal töötajad ja vastavaid alasid õppivad üliõpilased, ja see on ootuspärane. Väga palju on aga ka külastajaid, kelle nime taga kasutajate raamatus seisab kõige ootamatum töö- või õpinguala. Suur osa neist astubki meie arhiivi ainult korraks, kuid on ka alalisi külalisi.

Võiksime oma kogude kasutajaid jagada veel kohalikeks ja kaugemalt saabunuiks, laialt tuntud nimedeks ja üldsusele tundmatuiks, veel ühe kui teise välise tunnuse järgi. Olulisim vahetegija on siiski tõelise, omakasupüüdmatu huvi olemasolu või selle puudumine. Kui see tunnus aluseks võtta, võivad kokku kuuluda professorid ja esimese kursuse üliõpilased, bioloogid ja füüsikud, kooliõpetajad ja teatritegijad, metsamehed ja luuletajad ja kõigi nimetatud ja nimetamata erialade õppijad. Sama tunnus võib kõiki ülalloetletuid ka üsna ootamatul viisil lahutada. Õigupoolest peaksid ju need huvilised külastajad olema muuseumitöötajaile lausa nuhtluseks. «Hea» uurija, kui see on näiteks kursusetööd kirjutav üliõpilane, küsib enamasti juba õppejõu osutatud materjali ja võib täiendavad pakkumised koguni tagasi lükata, sest see tähendaks lisatööd. Kui selle «hea» uurija ülesandeks on tutvuda mõne kalendritähtpäeva kommetega vastava ainelise puhkeõhtu sisustamiseks, siis kirjutab ta meie uskumuste-kommete kartoteegist võimalikult kähku üht-teist välja — näiteid esivanemate rumalusest tarkade tänapäevainimeste naerutamiseks. «Hea» uurija ei vaeva ennast ega muuseumitöötajat ja kokkuvõttes on neid rohkem kui «tülikaid», see tähendab asjast tõeliselt huvitatuid.

Nagu öeldud, pole selle huvi ja elukutse vahel kindlat seost. See võib olla rahvamuusikateadlane kaugemalt, kes Tartus komandeeringus olemise päevadel tuli hommikul vara kohale ja kippus tööpäeva lõppu sellegipärast ära unustama, kes esitas väga palju sageli raskesti vastatavaid küsimusi ja tellis kuulamiseks üha uusi helilinte. («Hea» komandeeritu oleks juba poolest päevast kauplustega tutvuma läinud!) Niisama võib tülikaks pidada Tallinna keskkoolipoissi, kes on koolivaheajal omal käel Tartusse sõitnud, et saada ettekujutust meie muuseumist. Sellesse liiki kuulub ehk siiski kõige rohkem üliõpilasi. Mõnikord on esialgne uurija-teenindaja vahekord arenenud hiljem isiklikumaks ja siis on kuulda olnud, kuidas ja kunas algtõuge on saadud.

Kõikmõeldavate erinevuste juures on ühine üks: teatud hetkeks on tekkinud ebamäärane aimus, et kõike võib teisitigi näha, et harjumuspärane maailm pole ainuke. Sellega liitub lootus, et ühe sellise uue maailma võib leida rahvaluuleosakonnas säilitatava miljonileheküljelise raamatu lehekülgedelt. Kui selline noor inimene meile tuleb, siis ta esialgu ei oska midagi kindlat küsidagi, soovib ringi vaadata ja tutvuda. Siis sirvitakse jutu- ja laulukoopiaid, kartoteeke ja raamatuid, kuulatakse helilinte, kuni huvi muutub teadlikumaks, soovid konkreetsemaks. Kui ei midagi muud, siis niipalju kasu on sellest ikka, et inimeses midagi muutub, midagi langeb ära ja midagi tuleb asemele, ta võidab endale tükikese tundmatut iseendas. Mõnikord ulatuvad rahvaluulesse süvenemise tagajärjed teistessegi inimestesse kas teatrilavastuste, heliloomingu või muu näol, mis kuulub professionaalse kunsti valdkonda, või siis muistsete laulude laulmises rühma noorte poolt just nii, nagu nad meieni on ulatunud. **Võib uskuda, et need laulud on omakorda mõnele selgeks teinud, et rahvaluule pole midagi elutult ametlikku, vaid midagi olulist, mis seni puudunud. Ja jälle astub, kindlasti astub, rahvaluuleosakonda mõni kohmetuvõitu poiss või tüdruk. «Kas ma saaksin... kui see väga suurt tüli ei tee...» Muidugi saab, ja see tüli on ühteaegu rõõmuks. Mis võiks olla parem kui tunda: keegi vajab midagi ja sa võid teda abistada selle kättesaamisel!**

KRISTI SALVE

482 haruldust

Eestikeelsed haruldased raamatud moodustavad TRÜ Teadusliku Raamatukogu varadest üsna väikese osa. Ometi on põhjust nende juures lähemalt peatuda, eriti käesoleval aastal, mil seoses eestikeelse trükisõna 450. aastapäeva tähistamisega on tõusnud huvi eesti raamatu vastu.

Aegade jooksul ei ole ülikooli raamatukogus eestikeelsetesse trükistesse suhtutud ühesuguse tähelepanuga. 19. saj. alguse ülikool ei tundnud huvi nende vastu, neid ei ostetud. Raamatukogu juurdekasvupäevikud ja kinkeregistrid näitavad, et kaua aega olid annetused põhiliseks eestikeelsete raamatute juurdesaamise allikaks.

Varaseim annetus pärineb Urvaste pastorilt F. G. Moritzilt, kes 1804. a. kinkis kolm raamatut, neist igaüks millegi poolest tähelepanuväärne. Neist esimene, H. Stahli neljaosaline manuaal «Hand- vnd Hauszbuches Für die Pfarherren vnd Hauszväter Estnichen Fürstenthumbs...» (1632—1638) on ülikooli kogu vanim eestikeelne raamat. Selle teine osa, lauluraamat, on esimene Eestis trükitud eestikeelne raamat. Annetusest teine, H. Gösekeni «Manuductio ad Linguam Oesthonicam...» (1660) on vanim eesti keele grammatika raamatukogus, ilmumise järjekorras aga kolmas eesti keele grammatika. Kolmas F. G. Moritzi annetatud A. Thor-Helle «Kurtzgefaszte Anweisung zur Estnischen Sprache...» (1732), mis keeleõpetuse kõrval sisaldab rohkesti väärtuslikku rahvaluulealast materjali ja kirjanduslikku huvi pakkuvaid kahekõnesid, on ilmumise järjekorras viies keeleõpetus.

Aastail 1803—1850 saadi eestikeelseid trükiseid ka Tartu tsensuurikomiteelt, kes talle läbivaatamiseks saadetud raamatud andis üle ülikoolile, 19. saj. lõpul ja 20. saj. algul saabus raamatukokku eestikeelset kirjandust vähe ja juhuslikult.

Alles 1919. a. alates, kui ülikooli raamatukogu hakkas saama Eesti trükitoodangu sundeksemplare, muutus eestikeelse kirjanduse saamine regulaarseks. Pärast raamatukogu reevakueerimist 1920. a. loodi eestikeelsete raamatute osakond ja hakati koostama kataloogi.

Käesoleval ajal on eestikeelsed haruldased raamatud saanud raamatukogus väärilise koha. Käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonda on eraldatud kõige vanemad, 17. ja 18. saj. ilmunud trükised, tähtsamad esitrükid, bibliofiilised väljaanded. Koostatud on kartoteek, mis hõlmab kõik eestikeelsed trükised aastani 1860 (incl.), s. o. eesti raamatu absoluutse harulduse piirini. Neid on raamatukogus praegu 482 nimetust 662 köites, kuid see arv muidugi kasvab kogumismatkadelt, antikvariaadi kaudu ning annetustena juurdesaadava kirjanduse baasil. Kuigi ülikooli raamatukogus leidub vähem kui pool sellel perioodil üldse ilmunud eestikeelsetest trükistest, on nende hulgas siiski mitmeid väga haruldaseks muutunud, Eesti suuremates raamatukogudes vähe esinevaid raamatuid. Kõige vanematest raamatutest on sellisteks juba eespool nimetatud H. Stahli «Hand- vnd Hausbuches...» ja H. Gösekeni grammatika kõrval veel Riias 1686. a. ilmunud lõunaeesti murdes Uue Testamendi esimene väljaanne «Meije Issanda JEsusse Kristusse Wastne Testament...»; 1699 Tallinnas trükitud «Kässi-Ramat Kumma sisse on kokkopantut Kuida Jummalatenistust CHristlikko Kombede nink Kirko-Wiside ka meie Ma Koggoduste sees peap peetama nink techtama»; esimene põhjaeesti murdes Uus Testament, trükitud Tallinnas 1715, mille saksakeelne eessõna sisaldab esimese eesti raamatute bibliograafilise ülevaate; O. W. Masingu aabits, välja antud Tartus 1795. a.; Fr. W. Willmanni õpetlikke töid 18. saj. lõpust ja 19. saj. algult. 19. sajandi trükistest võiks nimetada veel C. W. Freundlichi raamatukest «Siin on Magdeburgi-linna hirmsast ärarikkumisest...» (1837) ja P. Manteuffeli jutukogu «Aiawite peergo walgussel» (1838). Varastest vähem säilinud seaduste väljaannetest leidub esimene talurahvaregulatiiv pealkirjaga «Iggaüks, kes nouab sannakulik ja õige olla...» (1802) ja «Sädusse Ma-rahwa perrast antu kea Liiwlandi gubernementi walitsusse al ellawa», trükitud Tartus 1804. a.

1860. aastani ilmunud eestikeelseid trükiseid saavad uurijad kasutada käsikirjade ja haruldaste raamatute oskonnas.

E. HANSSON

dixi

Vaino Vahing

On eesti raamatu juubeliaasta. Mitte ammu loodi ka raamatusõprade klubid, ja vaatamata sellele ei saa me sageli osta vajalikku raamatut, ei saa, kui just tundide viisi järjekorras ei seisa, kui iga päev raamatukauplusest läbi ei astu. Näiliselt oleks see nagu hea märk, et meil on juubel, klubid ja headest raamatutest tühjad raamatukauplused, kuid ainult näiliselt, sest nii mõnedki mu tuttavad on nagu muuseas maininud, et said osta selle ja selle(juba ilmumisel rariteetse) uue raamatu. Kust? Keegi ei salga, et tutvuse kaudu, või labaselt öeldes «leti alt».

Ma ei kavatse teha etteheiteid raamatukaupluse müüjatele — kaugel sellest —, ma ei pea vaid lugu inimestest, kes lisaks kasukale, importkingadele ka raamatu leti alt ostavad. Müüjad pole süüdi, raamatukaupluse müüja on üks meeldivamatest poemüüjatest, ja arvan, et vahel on neilgi piinlik, kui nii iseendastmõistetavalt ja poolsosinal seda või teist hinnalist raamatut küsitakse. Kriitikavaesed on sellised «iga hinna eest» raamatuostjad, soovijad, justkui taganõutava raamatu kupeldajad. Jaa, nimelt ostjad on kupeldajad, mis sellest, et ma momendil neile paremat ühist nime ei leia. Säärane leti alt raamatuostja on ikkagi kupeldaja, isegi siis, kui see nõutav raamat või terve sari aastateks ka ta enda riiulitele seisma jäävad, rääkimata juhtudest, mil hiljem mõni raamat või terve sari tervikuna kallimalt maha müüakse, hangeldataksé, justkui kiiruga müümiseks nuumatud hobune. Jah, selline tunne — hobuseparistajaks osatamise tunne on mul küll. Ma ei ole neile kade, sest varem või hiljem saan ka mina selle raamatu, ainult raamat on minu jaoks nii püha, et sooviksin, et temaga teisiti ümber käidaks. Raamat pole ainult ostmiseks ja müümiseks, vaid eelkõige l u g e m i s e k s. Jah, ma ei ole kade, kuigi mul ei ole tellitud «Varamut», ...isegi «Eesti kirjanduse biograafilist leksikoni» ei õnnestunud mul osta. Õde sattus juhuslikult poodi, kui seda müüdi, ja ostis ka mulle.

Oleks see tõsine raamatunälg, poleks ma sel teemal kirjutama hakanudki — ei, raamatunälg see pole. Ma ei tea isegi, mis see on. Ma lihtsalt ei mõista teisi nende võltsis raamatuostmise kires, kuid tean, miks ma ise ei söanda leti alt raamatut paluda.

Algas see kompleks (kui seda nii mõista) mõned aastad pärast sõda. Siis oli raamatuid vähe ja ostjaid samuti. Aga need sõjajärgsed pehmete kaantega raamatud on mulle tänaseni kallid. Just nimelt kõvade kaante vahele köitmata raamatud, kuigi ka juba siis oli küllalt palju hästi köidetud raamatuid. Kõik need pehmete kaantega sõjajärgsed raamatud pole kunstiliselt võrdväärsed, kuid neil on ikkagi midagi meeldivalt ühist. Eriti «näljas» olid nende järele külainimesed, külakooli õpilased, kellest mõned lausa janunesid raamatu järele, hoolimata sellest, kas raamat oli kõvade või pehmete kaantega. Need pärast sõda lugemise selgeks õppinud lapsed vajasid kirjasõna ega hoolinud oma siiras lapsemeelsuses raamatu kaantest.

Nii lugesin ma Tolstoid, Gorkit, Gogolit jt. teadmata, millised suured kirjanikud nad olid ja on. Lugesin, sest see oli raamatu- või lugemisnälg. Ma ei hoolinud raamatu välimusest, kujundusest, mulle oli tähtis kirjaniku sõna. Ja küllap seepärast ongi tollal loetud suurmeistrite teosed mulle kallid, kallimad, kui mõned nende praegused üleillustreeritud ja igati väärtustatud raamatud.

Kirjanikuna leian, et Kirjanike Liidul või selle Tartu osakonnal peaks olema oma raamatukogu, kus oleksid kõik nõukogude ajal väljaantud raamatud. Ja ega see nii raskesti teostatav ole, kui ainult raamatust lugu peetakse.

Ja veel teine soov: kas poleks mõeldav, et Tartus elavatele kirjanikele — nii nagu Tallinnas — avataks oma raamatukiosk, või hoitaks nende jaoks teatud arv uudiskirjandust mõne raamatukaupluse juures. 30—50 raamatu eraldamine Tartu linnale saabuvatest raamatutest ei ole mingi ülesaamatu raskus. Minu arvates pole see ikka hingega kirjanik, kes kas oma kolleegi või mõne teise autori raamatu pärast peab raamatukaupluses tingima, kauplema. Muidugi võib vastu vaielda, et milleks kirjanikule selline eelis? See pole eelis, sest keegi meist peab ju ometi raamatut pühaks pidama või taolist missiooni alustama ja austama.

Raamat leti alt on alandav, oled sa kirjanik või mõne teise eriala spetsialist.

Eestlased on ammust ajast heast raamatust lugu pidanud, nii linnas kui külas, miks siis mitte ka praegu revideerida suhtumist raamatusse. Käisid ju paljudki raamatulevitajad mööda külasid, ja talusid... mööda inimesi heade raamatutega ja nad teadsid alati, et neid oodatakse, teadsid, kes millist raamatut soovib. Jah, need mehed olid oodatud ja nende töö polnudki nii kerge. Neid aitas aga lugupidav suhtumine raamatusse ja ootaja r a a m a t u n ä l g.

Ja ootajaist ostjad polnud tuttavad, vaid sõbrad, raamatusõbrad.

Raamatunäljast

MÕTTE AEGRUUM

VILLEM ERNITS, ülikooli õppejõud aastani 1959, 84-aastane.

Milliseid mõtteid on Teile toonud vana aasta viimased päevad?

Selle peale ei ole lihtne vastata, sest neid vanu aastaid on väga palju olnud ja iga kord on ikkagi pääs seesama, mis enne vana-aastaõhtut või pärast uue aasta saabumist mõtteis olnud. Ainult need mõtted tulevad ehk siis vaid teravamal kujul ette. Meenuvad noorusaja vana-aastaõhtud, mil isa-ema ja lapsed olid koos ja siis oli niisugune hää tunne ja kõik vaatasid tulevikku oma seisukohast. Tihtipeale olen mõelnud karskusasjadest ja nüüd ka, nii et see on üks asi, mis mul südamel oli ja on praegugi. Aga ikkagi on need päevaküsimused, päris uusi asju kohe välja mõelda ei saa.

Nii või teisiti olen ka jõudnud elu ja surma vahekorra mõistmiseni. Selles ei ole midagi ebaharilikku, sest keegi meist ei pääse surmast, nii nagu ei pääse ka elust, kui inimene ikka elab.

Surm on igatahes bioloogiline fakt, oleneb paljudest bioloogilistest teguritest ja niipalju kui mina olen kuulnud ja aru saanud, olevat üldine reegel selline, et imetajad elavad üldiselt kuus korda nii kaua kui on aega kulunud nende kasvuks, nii et kuuekordne kasvuaeg. Inimese kasv lõppevat täielikult 25 aasta ümber. Sellele vastavalt peaks inimese eluiga olema normaalselt siis 150 aastat. Et see võimalik on, näitab see, et 150-aastasi inimesi üle maailma praegu tuhande ringis elab. On aga üksikuid dokumenteeritud fakte elamisest üle sellegi vanuse piiri. Minu silmi aga ei ole juhtunud mälu järgi ühtki teadet, et keegi oleks 200 aasta vanuseni või üle selle jõudnud. Mütoloogias muidugi: Metuusala elas 969-aastaseks, aga seal võib veel juurdegi panna.

See eluiga on võimalik küllap optimaalse olukorra puhul: optimaalne pärivus, optimaalne noorus ilma igasuguste valesammude ja terviseriketeta, optimaalne ümbrus (saad süüa nii palju kui tahad, aga mitte rohkem kui vaja), optimaalne õhuruum (et oleks paras hingata) ja kõiksugu optimaalsed asjad kokku — no siis peaks tõesti 150-ni välja tulema. Küllap mõni selleni ikka jõuab, aga mis minusse puutub, siis vaevalt. Olen endale noores põlves rumalipäi ka kahju teinud. Olin kihelkonnakooli õpilane, kui isa pani mind kive peenralt puhastama, aga sattus üks küllaltki tüse kivi. Nojah, upitasin selle vankrile. Hiljem, kui läksin elu kindlustama (olin 34-aastane), kirjutas elukindlustuse arst vanuseks 37: süda olevat suurem kui õigus. Nii et ta siis ikka venis kõva pinge all. Elasin tükk aega halva tundega. Kurtsin sellest prof. Puusepale. Ta kloppis mind läbi, ütles, et süda on küll suurem, aga see on füüsilise töö tagajärjel tulnud. Hiljem ei andnudki see ennast tunda. Nojah, aga nüüd, kus olen vanaea lõpu lähedal, oleks ju parem, kui süda oleks tugevam. Ja teine asi, millega paljud praegugi eksivad: soovitatakse ikka karastamist, aga sellelgi on omad piirid. Noorena käisin terve sügise kerge riidega ringi ja ei tundnud mingit külma, nüüd on aga kannas reuma ja kuidagi ei saa seda enam välja. Ja veel üks asi: noorena tikkusin ka varakult tööle, olin vist 8-aastane, kui läksin ristikheina niitma. Sattus aga paks hein olema ja ühekorra tundsin plaksu õlas. Eks vist mingi kõõlus venis ja praegugi on seal mügarik, mis kuidagi ära ei kao. Ja jälle jandi temaga. Selliseid rumalusi ei soovita ma kellelgi teha, sest hiljem avaldavad nad kõik mõju, aga siis jääb kahetsus asjatuks.

JÜRI ROOSAARE, geograafiaüliõpilane, 22-aastane.

Hetked mõttepäevikust:

Head mõtted sünnivad ikka, et laiali lennata, jättes meelde vaid mõttemälestuse.

Kui ma hilja õhtul — päevased rahmeldamised ja õppimised ja söökla vahet. jooksmised ja... ja..., neid jätkub, on juba möödas — istun laua taha, et kirjutada, on tühjus.

Päeval on joovastav lõigata end risti läbi liiklusvoolu, rahmeldada, vehkida tapeedirulliga, trepist alla sibada, nii et käimad sassi kipuvad minema ja põlves teeb jonksti; näha vastutulijate nägudest huvi või ükskõiksust, näha üleolevust või tühjust. Püüda tabada blondi kaunitari pilku ja lisada veelgi sammu, laveerides seegavate kodanike vahel.

Võidelda unega loengul, naerda vaheajal. Tulla õhtupimeduses Toomelt alla, pika sammuga, külma kõhedus kannul. Und pole enam, taevas ja pea siravad kristallselgelt: all vilguvad tuled.

Head mõtted sünnivad ikka siis....

*

Kui keeruline on süsteem inimene-inimene ning kui ülevalt põnev on olla üks tutvumisemängus. Mitte «mängult», vaid klaverimängu mõttes. Elu suur rõõm on otsimise rõõm, soov leida. Leiumoment jääb aga tihtigi tabamata, pärast tuleb vaid proosaline reaalsus, kahvatu uute otsimisrõõmude ees.

Mäed on ilusad ainult kaugelt, sinetavatena, ja muutuvad ilusaks, kui nad jäävad uuesti kaugele — silmapiiri taha ja mälestustesse, jalamusklitesse ja fotoaparaati. Vahepeal on mäed ise.

*

Läksime surnuaiale ja olime seal mõnda aega kohe päris vagusi. Linnud karjusid ümberringi ning siime ees kiikusid veekahkvel kuuseoksad. Kaugemalt paistis kabel — udusena, kui veepiisku silmitseda.

Sellisel hetkel võib korraga väga palju mõista, võib omaks tunnetada asju, mis ei tarvitse muidu lähedased olla ega pruugigi omaks saada.

On hingelise mõistmise kõrgmomente...

Illimari radadel

*

Hetk kestab silmapilgu, silmapilk murdosa sekundist. Hetk, mis kestis silmapilgu, muutub mälestuste heides, kus kõik oluline vähemtähtsa tuhmumisega tuhandekordselt helkvele lööb, pikaks iseseisvaks ja ilusaks. Ta on see, mis meelde jääb.

...Mets, jõgi, kivi seal kaldal. Õhtu. Valgus on pehme, paitav, ja puulehed sahisevad tasa. Kõik ümberringi liigub rahulikult oma rada. Vesi voolab. Aeg on ajatu.

...Laman selili, pea kohal koonduvad männid. Selgus, sirge läbipaistvus täidab metsad. Rästa vidin ei sega vaikust. Jahe on, karge. Ao aeg.

Sulgpall

Esimene üleliiduline sulgpalliturniir Valgevene partisanide karikale toimus 1970. a. Tookord tõid selle ülikoolile Reet ja Riina Valgmaad. Nüüd said selle Kehakultuuriteaduskonna III k. üliõpilane, vabariigi meister Marika Dolotova ja sama teaduskonna vilistlane Reet Kull-Valgmaa.

Võistkondi oli saabunud Odessast, Jerevanist, Vilniusest, Brestist, Bakuust ja mujalt. Kahe päeva jooksul kohtuti kahe võistkonnaga, alagrupi kohtumised võideti 5:0 ning finaalis Minski Pedagoogiline Instituut 4:1. Võistlushooaeg on alles alanud, loodame meie spordiklubi esindajate jätkuvat edu üleliidulisel areenil.

M.-K. VAIMEL

Väravpall

Möödunud nädalavahetusel toimunud Eesti meistrivõistluste I ringi esimese vooru mängudest väravpallis võttis osa 3 TRÜ võistkonda. Meeskond saavutas võidu Viljandi üle (29:21), kaotas EPA-le (19:23), viiki aga jäi mäng Sillamäega (22:22). 45 sekundit enne mängu lõppu juhtis TRÜ meeskond 22:21, palli oli vaja hoida vaid lõpuvileni, kuid pealevise ebaõnnestus 5 sekundit enne lõppu ning kiirrünnak Sillamäe võistkonnalt seadis jalule viigi. TRÜ I naiskond alistas TRÜ II (21:11) ja Sillamäe (19:14) ning alistus «Vikerole» (21:31)'. TRÜ II naiskonnal aga tuli kõikides kohtumistes vastu võtta kaotus: «Vikerolt» 2:40, Sillamäelt 13:24.

Sessioon — kas tõesti juba?!

Duelleerimisoskusest

(rubriigist «Hüva nõu»)

«Väga hea, isegi rahuldav,» toriseb see kiuslik vanamees stipi kallale kippudes.

«Sellest pole teil küll aimugi!»

Ohetav noorik mudib taskurätti, õpinguraamatusse maalitakse «väga hea».

«Piisab...» Õppejõud on kuivatuspaberi kuradikesi juba täis joonistanud.

«Kas te ajalehte loete?»...

Eksam on nagu malepartii, kus õppejõud annab simultaani. Mängu muudab tasavägiseks vaid see, et üks pool ei oska malet üldse, teine aga liiga hästi. Ta näeb kümme käiku ette, sumab kombinatsioonidesse rägas ja on alati meeletus ajahädas. Tema liidab geniaalsuse valemisse talendi ja töökuse, nagu maailmas nahaalsust ei olekski...

Nojah, lühidalt öeldes tahaksin mina, Juhan Tuha, ühe kolmega stippi saav tudeng ja muidu tore poiss, kogemusi vahetada, kuidas on võimalik niikaugele jõuda.

Minu arvates sõltub eksamiedu kolmest komponendist:

1. Jutuoskusest ja tähelepanelikkusest, s. t. sessi ajal peab tavalisest rohkem magama ja hoiduma suu peale kukkumast (NB! Kingissepa ja Ülikooli tänava nurk!). See on peamine.

Vastamise ajal tuleb hoolikalt jälgida eksaminaatori silmi, kus on kirjas õige vastus, ning sõrmeotsi, mille närviline värin ennustab halba (lauanurgale trummeldatav «Aida» — väga halb!). Jutt liikugu kuulaja huvide maile ning endaspidi ei maksaks professori vaimustatud abakadabrale enam vahele segada, vaid õigeaegsete ja diskreetsete peanoogutustega oma hinne ausalt välja teenida.

Jälgigem, et viimane sõna jääks meile!

2. Tundkem oma õppejõudu, sest pikaajalised kogemused näitavad individuaalse lähenemise suurt tähtsust. Dotsentki on inimene, kellele miski inimlik pole võõras. Tarvilik oleks teada, kellega tohib «puksida», kellega mitte, millal tasub nutta või «minestada», millal mitte, kas lihtsamini «saab läbi» hommikupoole või pärastlõunal jne. jne. Ärgem kandkem tumedaid prille (äratavad umbusaldust) ning kui õppejõule kiilaspead ei meeldi, kasutagem parukat. Et oma tulevase vastasega tutvuda, võib ju mõnel loengulgi käia, ehkki korduv teretamine «Ülikooli» raamatukaupluses on hoopis efektiivsem.

Vastajate nimekirja koostamine aga polegi nii lihtne, sest kuigi kirbu kõrval võib konngi elevandisuurune paista, nuheldakse Atsi lollused ikka Aadu kaela.

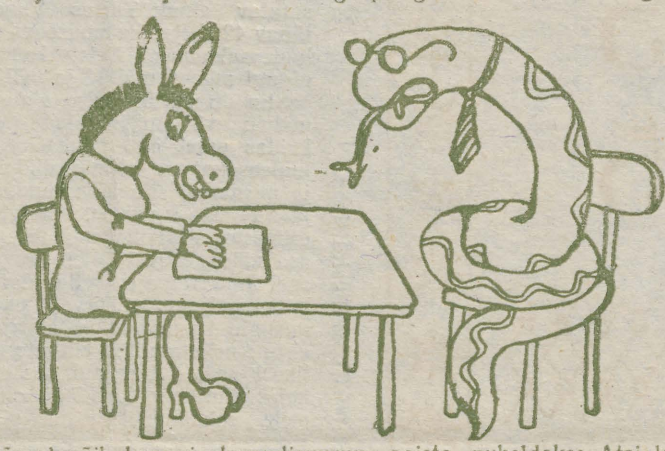

ANDRES ADERI karikatuurid

3. Teadmised. Väheke läheb ju neidki vaja, ehkki osata tuleb vaid seda, mida te eksamiaatori arvates ei oska. Kui olete halb näitleja — lihtsameelsust mängida polegi nii lihtne! —, peate rohkem teadma. Iga rakuke teis väljendab nõrdimust, miks küsitakse just seda, aga mitte ükskõik mida muud. Osakem rutem professorile sõna anda, sest tema räägib meist palju parema meelega!

Muidugi võib konspektist meelde jätta huvitavaid faktikesi, millel on rakendusvõimalusi (ristsõnad, õhtupoolikud «Volgas»).

Eksamid, uskuge, on üks tore asi; meisterlikult «tehtud» kolmgi pakub rohkem rõõmu mis tahes kaarditrikist ja pea need «hääd» koos kogemustega ei tule!

Ärgem kuulakem neid, kes jaanuaris närtsinud nägude ja krussis närvidega ringi käivad, rääkides tudengi raskest elust. Oh ei, sessioon on loominguliste leidude aeg, mil kellelgi pähe ei tule meid kõrvaliste kohustustega segada!

JUHAN TUHA

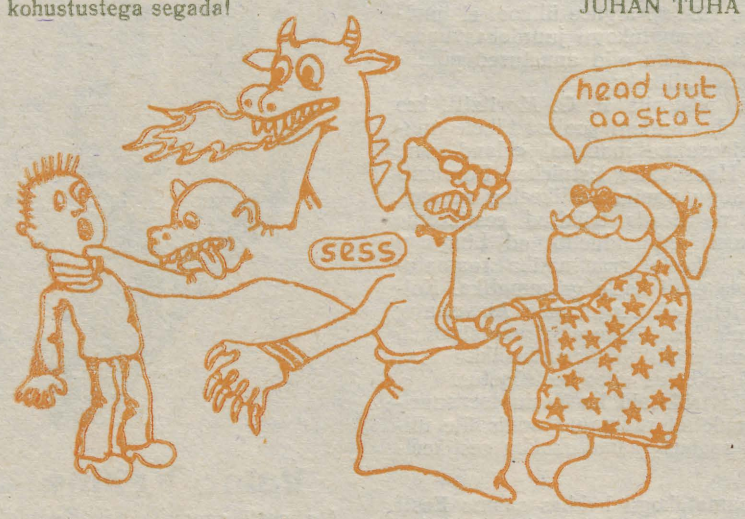

Maha eksamiväsimus!

Talvisel õppevaheajal lähevad paljud üliõpilased taliturlaadile. Sinna pääsevad aga ikkagi vaid need, kes küllalt karastatud. Ametiühingukomitee pakub võimalust, kus igaüks talverõõmu maitsta võiks. Õppevaheajaks antakse Pühajärve puhkekodu vabariigi tudengite käsutusse. Meile on eraldatud 59 tuusikut (26. jaan. kuni 6. veebr. 40 tuusikut ja 28. jaan. kuni 8 veebr. 19 tuusikut). Säärast puhkamisvõimalust pakume aktiivsetele ja hästi õppivatele üliõpilastele. Avaldusi ootame ametiühingukomiteesse hiljemalt 5. jaanuariks 1976. a. Tuusiku hind on 7 rubla 20 kopikat.

Vaheaja sisse jäävad veel kaks Laulasmaa puhkekodu tuusikut (28. jaan. kuni 8. veebr.) ja üks tuusik Sotši pansionaati «Adler» (21. jaan. kuni 13. veebr.).

Saada on veel I kvartali tuusikuid, mida võiksid kasutada akadeemilisel puhkusel olijad või diplomandid. Need on 26. 02.—20. 03. 76 — pansionaat «Kastropol» — 2 tuusikut; 20. 03.—6. 04. 76 — pansionaat «Pitsunda» — 1 tuusik; 3. 03.—14. 03. 76 — puhkekodu «Laulasmaa» — 3 tuusikut; 16. 03.—27. 03. 76 — puhkekodu «Pühajärve» — 2 tuusikut; 27. 03.—7. 04. 76 — puhkekodu «Pühajärve» — 1 tuusik. Need tuusikud on ka TRÜ töötajaile.

TRÜ ametiühingukomitee

Vana-aasta viimasel õhtul

Aasta viimane päev on tavakohaselt olnud aeg, mil tehakse tagasivaade möödunule, et omaenese kordaminekute üle heameelt tundes pidada meeles ka neid, kelle tööle rajanevad suuresti meie tänased ettevõtmised.

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi rahvas on vana-aasta viimase päeva õhtuvidevikus aastate jooksul kokku tulnud, et Raadi kalmistul küünalde süütamisega avaldada austust neile, kes meie teaduse ja kunsti praeguste saavutuste eest kunagi hea seisid. Iga kalmu juures lühidalt tehtut meenutades, süüdatakse küünlad F. R. Faehlmanni, J. V. Jannseni, O. W. Masingu, A. Haava jt. haudadel, kelle nimedega seostub meie kirjanduse ajalugu. C. E. v. Baeri kõrval on loodusuurijatest vahest kitsamalt tuntud C. Grewingk, üks esimesi Eesti geoloogiat uurinud mehi ja LUS-i looduskaitse sektsioonile aluse panija F. Bucholtz. Küünlad asetatakse looduskaitse arengule palju kaasa aidanud G. Helmerseni, J. Püperi, H. Koppeli, A. Karu, I.-T. Viilupi ja teiste haudadele.

Küünalde süütamine annab erilise kokkukuuluvustunde nii juba manalasse varisenud meestega kui ka nendega, kes vana-aasta õhtul kokku tulnud. Lugupidamisega kaasneb just vahetult enne uut aastat küünlaid süüdates ka kohustustunne jätkata teiste pooli pooleli jäänut.

Niisiis, 31. dets. õhtul. Kõik kaasatulijad on teretulnud.

Uut teatmekirjandust Toomel

1. **Amkreutz, C. Dictionnaire du traitement de l'information.** Bergisch Gladbach, 1972. 8 S—12. 295 lk.
   Kolmekeelne andmetöötluse sõnaraamat. 13 000 terminit ja väljendit prantsuse, saksa ja inglise keeles.
2. **Arumaa, J., Pravdin, B., Veski, J. V. Vene-eesti sõnaraamat I.** А-Пинок. S ven-ee-10. 736 lk.
3. **Betlem, B. Inglise-eesti taskusõnaraamat.** Tallinn, 1975. S ing-ee 7. 672 lk.
   8000 enamtarvitatavat sõna kirjandusliku ja käibekeele alalt.
4. **Eesti kirjanduse biograafiline leksikon.** Tallinn, 1975. 12 Bio-97. 462 lk.
5. **The international Who's who.** 1972—1973. London, 1972. Bio-11. 1856 lk.
6. **Jänes, H., Kahn, H. Tervise ABC.** Tallinn, 1975. 22 T-166. 700 lk.
   Sisaldab 800 entsüklopeediataoliselt paigutatud artiklit. 50 vabariigi arsti ja farmatseudi koltiivne töö.
7. **Kolossova, N. Tere, muusika!** Tallinn, 1975. 13 Bio-20. 166 lk.
8. **Kross, H. Kultuuriülikool.** Tallinn, 1975. 13 Bi-66. 95 lk.
   Bibliograafianimestik loetleb 1970.—1975. a. avaldatud raamatuid ja artikleid esteetika, kirjanduse, kunsti, muusika, teatri, kino, fotograafia ja žurnalistika teemadel. Mõeldud nii kultuuriülikoolide lektoreile ja kuulajaile kui ka raamatukoguhoidjaile.
9. **Paperbound books in print.** Spring, 1974. New York — London, 1974. Per. B-2847. 2700 lk.
   115 000 nimetust kirjandust. Annab tiitelnimekirja, autori- ja aineloendi.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ» nr. 51, järgmine ülikooliajaleht aga 9. jaanuaril 1976.

Vabandame

Ajalehe «TRÜ» nr. 49 lugeda «Littera» rubriigis üht pealkirja «Itaalia novellistikast», sama artikli kommentaaris (2. veerg, alt 3. rida) «on nimetanud»; rubriigis «Olnust» (5. veerg, alt 8. rida) «Königsbergis».

Vabandage ka kõikide teiste vigade pärast, mis aasta jooksul lehte sattunud.

Toimetus

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6846. MB-11126.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

ТАРТУСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ТГУ

Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома ТГУ

№ 51 29 ДЕКАБРЯ 1975 Г., ПОНЕДЕЛЬНИК XXVII ГОД ИЗДАНИЯ

Семь вопросов преподавателю

Студент встречается с преподавателем редко. И, как правило, на экзаменах. В этих беседах один спрашивает, второй отвечает. Последним обычно бывает студент. Мы решили нарушить традицию. Сегодня будут спрашивать студенты.

Итак, наши вопросы:

1. Какими Вам хотелось бы видеть своих студентов?
2. Насколько Вы в годы учёбы соответствовали своему нынешнему идеалу студента?
3. Есть ли, на Ваш взгляд, в программе ненужные предметы?
4. Чем наш университет, по-вашему, отличается от других?
5. Чем Вас привлекает Ваш предмет?
6. Считаете ли Вы необходимым конспектировать лекции?
7. Как Вы относитесь к студентам, пропускающим Ваши лекции?

Отвечают:

У. Кальюлайд, преподаватель алгебры и геометрии.

1. От слушателей я жду активного восприятия излагаемого материала, интереса к соответствующей учебной литературе. Я предполагаю, что слушатели (I курс) принесли из школы частицу веры в эффективность синтеза алгебраической символики и вычислений с геометрической интуицией. Раскрыть эту мысль на материале, полезном для приложений, — моя цель. Стаж в качестве лектора у меня небольшой, тем более мне доставляет радость, что я встретил немало студентов, вопросы которых существенно помогли улучшить изложение.

2. Я старался совместить занятия по лекционному материалу и по книгам и извлёк, как мне кажется, из этого некоторые полезные уроки для развития математического вкуса. Нынешний идеал студента — термин для меня столь неопределённый, что вряд ли можно ему соответствовать с пользой для дела. Поэтому здесь я бы ответил словами академика Л. И. Се-

дова: «Я не думаю, что умение ладить и сохранять хорошие отношения решительно со всеми — это хорошая характеристика человека». Хорошими студентами математического факультета могут быть очень разные люди. Но их объединяет по крайней мере то, что занятия математикой доставляют им радость познания (к чему со временем добавляются радость понимания и открытия).

4. Кажется, больше всего трудностей (но и возможностей) кроется в полицелевой системе подготовки. Затруднительным при этом для меня является сцепление ступеней обучения, порой же удивляет (возникшая на этой почве!) полемика насчёт ценности отдельных тем и даже курсов. Не знаю, насколько это наша специфика.

5. Математика привлекает глубокой гармонией между отдельными частями, полной задач и связей с другими сферами человеческой деятельности. И, конечно, тем, что здесь смены языка и моды (если можно так выразиться) не отбрасывают в сторону ее основных достижений.

6. Конспектирование дисциплинирует внимание и даёт некоторые полезные навыки в выделении главного. В лекциях я не ограничиваю себя рамками отдельных учебников, но ознакомление хоть с одним изложением центральной темы, отличным от лекционного, крайне полезно. Студенты могут с пользой заглянуть и в записи своих непосредственных предшественников.

7. Этот вопрос, кажется, относится к компентенции студента и деканата. Отсутствующий всегда рискует не вполне понять последующий материал: для изучения математики систематический труд является аксиомой. По записи, конечно, не все восстанавливается, но это и не нужно. Но если студент в состоянии понять и усвоить тему, то большой потери от пропуска лекции не будет. Необходимость быть на лекции дисциплинирует — в этом смысле она всегда полезна.

Р. Хагельберг, профессор, зав. кафедрой финансов и кредита.

1. Естественное желание каждого преподавателя, — чтобы студент по-настоящему полюбил его предмет, смог правильно понять и усвоить его проблемы. Учитывая всё это, мне бы хотелось добиться от своих студентов умения мыслить экономически. Не просто мыслить (ведь это должен уметь каждый человек), а именно мыслить экономически, т. е. охватить эту одну из сложнейших и важнейших наук со всех сторон так, чтобы появилась возможность делать самостоятельные выводы, чтобы процессы, происходящие в нашей современной экономике, стали для студента реально ощутимыми.

2. В то время, когда я учился, не хватало учебников и других пособий. Поэтому не посещать лекций было невозможно. Естественно, это приучало к усидчивости, к вдумчивому отношению к учёбе. Я вовсе не хочу сказать, что эти качества отсутствуют у наших студентов. Просто сейчас коренным образом изменились условия обучения. Они предоставляют определённую самостоятельность, свободу выбора. Ну, а во всём остальном студент, по-моему, остался студентом.

3. Наверное, ненужных предметов нет. Но я считаю, что есть ещё несовершенные программы и методики обучения. А потому и соответствующий предмет становится, с этой точки зрения, ненужным. Так, по-моему, обстоит дело с преподаванием математики на нашем факультете.

4. В основном ничем (особенно если рассматривать процесс обучения в русских группах). Единственное отличие, может быть, в том, что у наших студентов имеется больше, чем у кого-либо, пособий, соответствующих учебным программам. Таких пособий нет ни в МГУ, ни в ЛГУ. Правда, основная их масса выходит пока на эстонском языке.

5. Об этом трудно сказать в двух словах. Пожалуй, его объёмностью. Именно финансы предприятий и отраслей народного хозяйства дают возможность объёмно представить процессы, происходящие во всем народном хозяйстве, глубже понять механизм их действия.

6. Нет, если имеются все необходимые учебные пособия. Важно, чтобы студент записал лишь основную мысль, узловую проблему. Он должен мыслить на лекции, т. е. работать не столько ручкой, сколько головой. Механическое конспектирование, естественно, идет во вред лекции.

7. Студенты — взрослые люди и должны сами понимать, что делают. Если они могут самостоятельно изучить курс и понять его основные проблемы, то пожалуйста. Но, к сожалению, на экзаменах часто выясняется обратное. Кроме того, в университете существует определенный порядок, который не даёт возможности студенту «прогулять» слишком много часов.

В. П. Салупере, профессор кафедры факультетской терапии

1. Хотелось бы видеть их специалистами в своей области. По-моему, это возможно, если они осознают, что данное им учёбой в университете — лишь остов необходимых для хорошего специалиста знаний и навыков. Сведения о всех предметах, и особенно связанных с будущей профессией, полученные здесь, следует воспринимать лишь как одну часть айсберга. Если студент не стремится увидеть другие его части, он не имеет права быть довольным собой.

2. Если бы вернулись мои студенческие годы, я бы не стал делать ничего иначе, чем делал. Ответ на вторую часть вопроса во многом ясен из сказанного. В настоящее время многие объективно неплохие студенты, избирая какую-то профессию (например, область практической медицины), нередко лишь в конце учёбы в университете познают её повседневные трудности. Опыт в будущей специальности надо начинать накапливать как можно раньше. Ведь одновременно человек убеждается, насколько он к ней пригоден. По-моему, такая «проба» своего будущего в настоящем — одна из главных черт идеального студента. Наверное, я был к нему близок.

3. Конечно, все преподаваемые в университете предметы необходимы. Однако было бы лучше, если бы некоторые из них были достаточно усвоены в средней школе. Например, языки. Это позволило бы уделить больше внимания неизвестным областям знания.

4. Существенных отличий не вижу. Что касается медицинского факультета, то его клинические базы малы для имеющегося количества студентов. Это несколько затрудняет работу.

5. Видимо, предпосылкой любви к своему предмету является правильный выбор своей профессии в целом. Терапия является областью «невидящей» медицины. Поэтому она заставляет думать, требует сопоставления сведений из разных областей медицины. Наверное, за это я её люблю.

6. Конспектировать надо, но попутно анализируя сказанное, не механически. Такой конспект должен дополняться выписками по данному вопросу из книг, журналов, своими замечаниями. Тем самым он становится конспектом не лекции, а предмета.

7. Пропуск отдельных лекций не страшен. Но все хорошо в меру. Если бы вместо плохой лекции студенты работали с хорошей книгой, я бы ничего не имел против. Меня волнует не сам факт отсутствия студентов на лекции, а то, что скорее всего в это время они ничего нужного не делают.

Мешочник задержан

(выдержка из протокола)

В ночь под рождество университетской группой сотрудников ОКО под ёлкой был задержан субъект преклонного возраста в тулупе, с красным носом, замеченный в раздаче из мешка неизвестного происхождения под вышеуказанной елкой подарков неизвестного назначения (в том числе мотопила «Дружба»).

При задержании мешочник потрясал бородой и бил себя в грудь с надписью 1976. Давал противоречивые показания, утверждая, что с одной стороны он дед Мороз а с другой — новый год, да не какой нибудь, а високосный.

На требование показать документы предъявил паспорт на холодильник «Ока-3» (с просроченным гарантийным талоном).

Дунуть в трубочку отказался, утверждая, что это чревато заморозками на университетской почве.

В 23.55 предпринял попытку к бегству, ссылаясь на то, что его ждут в Таллине, угрожая в противном случае сотрудникам обморожением конечностей.

У задержанного были изъяты:

1. Подарки (на общую сумму 1 тыс. рублей 008 копеек).
2. Шапка.
3. Борода.
4. Внучка.
5. Аэросани (оставленные на месте стоянки общественного транспорта).
6. Права с прокодом за превышение скорости на машине времени.

К сожалению, приложить задержанного к протоколу не удалось, поскольку в 23.59. последний сбежал, переодевшись Снегурочкой. (Пытавшийся задержать злоумышленника сотрудник попал под машину времени, в связи с чем в настоящее время пребывает в младенческом состоянии в комнате матери и ребенка тартуского вокзала).

В связи с вышеизложенным просим объявить всесоюзный розыск и вывесить вышеуказанного мешочника на доске «Не проходите мимо!».

Примеч. ред: Поймавшему редакция обеспечит премию в размере одного номера газеты бесплатно.

БРАТЬЯ ПЕРЕМАЗОВЫ

15 лет секции ориентирования в ТГУ

Ориентирование — сравнительно молодой вид спорта: сейчас своё 15-летие отмечает старейшая в союзе секция ориентирования при Тартуском государственном университете. За это время секция ориентирования ТГУ подготовила целый ряд известных мастеров — таких, как Мадис Аруя, Арне Кивистик, Ильмар Каск, Рейн Тынури и Тыну Райд, неоднократных победителей всесоюзных соревнований. В 1973 году Тартуский университет выпустил первых в Союзе тренеров по ориентированию с высшим образованием. Это Анне Юуст (которая сейчас работает в средней школе Циргулина), Айво Винни (спортметодист совхоза Кооса Тартуского района). С тех пор под руководством А. Кивистика такие специалисты выпускаются ежегодно.

«В ориентировании, — говорит Арне Кивистик, в прошлом неоднократный чемпион СССР, — одни быстрые ноги далеко не уведут. Из всех видных на карте маршрутов нужно выбрать самый подходящий для тебя и экономный. Отсюда и необходимость теоретической подготовки для ориентирования».

Вооружённый картой и компасом ориентировщик, этот современный первопроходец, летом и зимой преодолевающий любые препятствия на пути к финишу, заново открывает для себя землю. Не случайно ориентирование пользуется таким успехом в ТГУ. С каждым годом число приверженцев этого вида спорта растет: если в первом массовом забеге секции участвовало 134 студента и 382 (!) студентки, то уже в 1964 году их было свыше тысячи человек.

Конференция

В университете 3774 комсомольца, что составляет 81% студентов и служащих университета. Самые активные из них собрались 15 октября в ауле. В президиуме были ректор ТГУ А. Кооп, секретарь ЦК ЛКСМЭ Я. Каарма, секретарь парткома университета Я. Рейманд, заместитель председателя горисполкома Т. Кольдитс, секретарь ГК ЛКСМЭ М. Кууск и другие. С отчётом о работе комитета комсомола с 27 ноября 1974 г. до 15 октября 1975 г. выступил секретарь комитета Хенри Соова «В нашем университете учатся студенты 23 национальностей, в основном на отделениях с русским языком обучения, чья пассивность из года в год вызывает всё большую тревогу. Проблема успеваемости остаётся одной из самых болезненных в университете: матфак, например, окончили этой весной только 46% поступивших». «Конечно, радостно, — продолжил Х. Соова, — что успеваемость в университете в течение последних сессий постоянно растёт. Например, в это весеннюю сессию процент успеваемости достиг 86,6%, тогда как в весенней сессии прошлого года он был равен 85,9%».

В прениях выступили руководитель учебного сектора Мийа Таммеорг, председатель совета общежития медицинского факультета Рейн Кермес, а также Владимир Илляшевич, Альвидас Юоцявичюс и другие. В результате голосования избран новый состав комитета комсомола ТГУ во главе с секретарём Хенри Соова. Связь с русскими потоками будет осуществлять руководитель сектора военно-патриотического и интернационального воспитания Юри Асари (юридический факультет, IV курс).

Победители названы

28 ноября в актовом зале Тартуского государственного университета были вручены награды победителям первого тура VI Всесоюзного конкурса студенческих работ по общественным наукам.

В конкурсе приняли участие студенты — авторы 3280 реферативных и 51 исследовательской работы. Лучшими были признаны исследования выпускника юридического факультета Игоря Грязина — «Философские проблемы методологии юриспруденции» (руководитель Я. Ребане), второкурсника медицинского факультета Рейна Рандера — «Эстонская церковь и социализм» (руководитель Л. Райд), Владимира Петерсона, студента пятого курса экономического факультета — «Проблемы войны и мира в современных условиях» (руководитель И. Волков) и выпускника экономического факультета Бориса Шпунгина — «Оптимизация землепользования при межотраслевых отношениях» (руководитель М. Бронштейн).

Победителей первого тура, желающих принять участие в VI Всесоюзном конкурсе, ждет второй, республиканский этап.

* * *

12 декабря в актовом зале Эстонской сельскохозяйственной академии состоялось награждение лауреатов республиканского конкурса СНО 1975 года. Дипломы первой степени и денежные премии получили следующие студенты русских потоков: Людмила Карпенко и Анна Шильман с математического факультета, Ирина Паперно, Михаил Лотман и Сирье Тарраете с филологического факультета.

Диплом первой степени: Феликс Шморгун и Татьяна Шморгун с медицинского факультета.

Диплом второй степени: Клавдия Вараш и Татьяна Букач с медицинского факультета.

ARS

Эти удивительные люди

Да, есть удивительные люди,
те, которым ни к чему комфорт,
те, кто в незначительности буден
чувствуют дыхание реформ,
те, кто — пусть им будет и
несладко —
отстоят поступок свой и взгляд,
те, чья жизнь стремительна, как
слалом:
некогда, нельзя взглянуть назад!
Эти люди сильными руками
строят дом, в котором жить —
тебе.

Эти люди оживляют камень,
покоряют Гоби и Тибет.
Нет, они не выдумают порох,
но зато, презрев корысть и страх,
эти люди делают эпоху,
напролом шагают сквозь ветра.
Не твердят они про трудность
судеб,
о своих победах — не трубят.
Эти удивительные люди — вот они:
взгляни вокруг себя!

В. ДУКАЛЬСКИЙ

Время
(аллегория с математическим уклоном)

В некоторой инерциальной системе отсчета жили три друга: Икс, Игрек, Зэт. Все они работали фазовыми координатами в радиус-векторе одной очень важной точки, которую называли по имени-отчеству — Большое Эм. Между собой они были связаны квадратным корнем из суммы их квадратов, который и составлял лицо их радиус-вектора — его длину.

По вечерам Икс, Игрек и Зэт собирались в уютном подвальчике под названием «Начало координат». Здесь все они имели одинаковое значение — нуль и могли свободно выпить пива и поболтать о пустяках, например, о симпатичных функциях, то и дело строивших свои графики в их системе отсчета.

В этом же радиус-векторе работала еще одна переменная — Время. Так как длиной вектора Время не занималось, его пренебрежительно называли Тэ или просто Тау. Время никогда не приходило в «Начало координат», потому что ему было все равно, откуда начинать отсчет — от рождества Христова или от прошлого понедельника. А унижаться до нуля в компании таких легкомысленных товарищей, как фазовые координаты, ему не хотелось.

На работе точка Эм часто ставила Тэ под знак дифференциала, да еще и помещала в знаменатель, вычисляя свою скорость. А бедное Время, разрезанное на бесконечно малые отрезки, молчаливо сносило все.

Однажды точке Эм удалось описать в пространстве идеальную кривую. В ресторане «Под знаком радикала» состоялся банкет по случаю знаменательного события в жизни научного коллектива. Точка Эм подготовила торжественную речь. Рассказывая о достигнутых результатах, она с гордостью показала конечное уравнение и пояснила: «В данной задаче изменением Времени мы пренебрегаем» ... Сказала и остановилась с открытым ртом. И тут же исчезла идеальная кривая, блестящее уравнение превратилось в сморщенное тождество, и весь радиус-вектор застыл, трагически уставившись концом в бесконечность.

Все было кончено ... А как же Время? А Время, по определению, независимая переменная.

Обиделось и ушло ..

А. ПОЙСИК

Прав ли был Жан-Жак?

План разговора созрел уже по дороге к общежитию. Начать следует с Жан-Жака Руссо. Да, непременно с Жан-Жака. «Человек создан для общежития», — сказал 2 века назад Жан-Жак Руссо, вряд ли догадываясь о нынешнем двойном смысле этих слов и еще меньше представляя себе современное общежитие. Впрочем, новое значение не так уж противоречит старому: женевский философ хотел подчеркнуть необходимость общества, общения, «общежития» для человека, а что, как не общежитие, представляет человеку такую возможность?

Прав или неправ был Жан-Жак, пожалуй, лучше всего решать с обитателями общежития. Их я и попросил прокомментировать афоризм автора «Общественного договора».

И вот мы в одном из тартуских общежитий. Вокруг видавшего виды общежитского стола — живые, бородатые лица. — Довольны общежитием? — «Да ничего ... Хорошее общежитие у медиков, хороши два новых девятиэтажных, но чтобы совсем было хорошо, нужно еще два таких построить (вы же знаете, в Тарту вообще с жилищным строительством туго, не хватает рабочей силы)».

Выясняем, что есть такое место — Квиссисталь, за городом, куда селят в основном за нарушение дисциплины. Всплывают отдельные бытовые жалобы («А у нас на пятом этаже воды нет, зато с потолка капает» и «одеяла такие тонкие, что мы их в темноте с простынями путаем»). Но частные вопросы исчерпываются быстро, и лишь когда речь заходит о самом принципе общежития, мои собеседники оживляются.

Где лучше жить — в общежитии или дома? В чем достоинства и недостатки современного общежития? Как вы себе представляете идеальное студенческое жилище? — ответить на эти вопросы нашлось много охотников.

Первым, подбадриваемый своими собратьями, взял слово математик (по массивному, но изрядно потертому кольцу с интегралом — очевидно, пятикурсник): «Где лучше жить, в общежитии или дома? Вы смеетесь! Разумеется, в общежитии! .. Во всех отношениях.»

Похвала общежитию

Во-первых, веселее. Возможности общения не ограничены: тут всегда кто-то под рукой, всегда рядом людн. Дома и поговорить-то не с кем. Если ты недостаточно общителен, тебе остается целый день сидеть в своих четырех стенах или тащиться в какую-то даль ... Многие «домашние», я знаю, специально ходят на лекции, чтобы хоть увидеть живые лица. А в общежитии всегда что-то происходит, тут всегда ты в гуще событий.

Во-вторых, и это самое важное, — свобода («это сладкое слово.») Дома у меня ежеминутно спрашивают (возможно, без всякого злого умысла), куда я иду, когда я приду; обо мне беспокоятся, у меня выпытывают, почему я не хожу на лекции, когда у меня зачет ... Возникает чувство, как у героя Кафки: раз у тебя появился адвокат, значит, начался твой процесс ... Мы слишком измучены опеками, контролями и пр. людей, которые уверены, что лучше тебя знают, чего ты хочешь. Когда приезжаю домой, считаю дни, чтобы вырваться обратно в «общагу». Здесь я поехал к друзьям — меня не разыскивают, ушел на три дня — никому и дела нет, — и это хорошо.

Учтите и третье — домашняя жизнь, комфортабельная, без особых забот, засасывает. Недавно побывал в городе, где не был три года, и могу сказать: люди, живущие дома, в отдельной квартире, как-то консервируются — те же точно лица, те же разговоры ... Человеку в двадцать лет нельзя сидеть на одном месте, ему непременно нужно раздвигать горизонты общения.

К сессии всегда готовлюсь в общежитии, в своей комнате, чаще по ночам, когда освобождаются конспекты. Кроме этого есть библиотеки и учебная комната.

Наконец, если уж речь зашла о Жан-Жаке, то под сказанное можно и философское обоснование подвести. Как себе представляли идеальное общество первые коммунисты? Именно в форме общежитий. Фаланстеры Фурье, коммуны Кабе — те же общежития, но уже как государственный принцип: и жилища, и рабочие места, и столовые — общежития.

Студенческое общежитие сейчас, если хотите, — идеальное общество в миниатюре, студенческая коммуна, даже со своим демократическим самоуправлением. Человек тут становится самостоятельным, способным к жизни и работе с другими. «Коллективный» человек чаще формируется в общежитии: посчитайте, сколько из «домашних» студентов едет в стройотряды? Наверное, правильна старая поговорка: «Тот не студент, кто не жил в общежитии».

Идеальное общежитие? Комнаты на одного человека, общий коридор с общими комнатами отдыха, столовая, бар ... и пр.

2. Частное или общее?

Сказанное вызывает крики одобрения с одной стороны и несогласия с другой. Среди последних выделяется звонкий голос, по интонациям, очевидно, филологички-практикантки.

— Говорят, в общежитии весело, но что считать весельем? То, что каждую ночь под ухом кричат? В сумасшедшем доме, наверно, еще веселее.

А сколько времени уходит на беготню по кафе, столовым и пр? Не меньше трех часов в день. А дома все под боком. И вообще в общежитии пошуметь хорошо, но ведь учиться-то в такой суете невозможно: беготня, входят, заходят в любое время дня и ночи. Так уж одно из двух: хотите поразвлечься, — идите в общежитие, решили поработать — бегите оттуда в библиотеки, домой ...

Кстати, спросите у любого студента, что бы он предпочел: жить в «общаге» или снимать свою комнату (если конечно, имеются средства)? Там же вам и свобода, а общежитие: по-моему, — только место, где живешь за неимением лучшего. Идеально бы — каждому по квартире.»

«Позвольте мне, — вступает в разговор солидный неторопливый экономист. — То, что девчонкам не нравится в общежитии — это понятно: более тепличные создания, любят комфорт и пр. Кроме того, им труднее, они слишком эмоциональны: вдруг воспылают втроем взаимной любовью: будем жить вместе! Через месяц уже начинают грызться, через два — не могут друг друга выносить, и круг повторяется.

Что касается еды, то это кому как: можно завтракать по дороге на лекции, обедать в перерыве между ними, а выскочишь поужинать — хоть проветришься, зато поел, и все. Дома почему-то ешь постоянно, и это отнимает уйму времени.

Мелкие бытовые неурядицы устранимы и принципа общежития не колеблют. Но, с другой стороны, посмотрите глубже: в новых общежитиях комнаты на двух человек, а идеально, как тут говорили, было бы на каждого хоть по крошечной, но отдельной комнате (такие сейчас, кажется, общежития во Франции). Очень хорошо, но ведь это уже почти не общежитие! Можно продолжить: завтра всюду будут такие же общежития, как, например, сейчас у Ленинградского университета в Петергофе — с обычными квартирами на двух человек ...

Не кажется ли вам, что при этом сам принцип общежития рушится: это ведь не общежитие, а почти обычный дом с квартирами, каких сотни в городе — не «обще-житие», а «частно-житие». Вот вам и коллективизм ...

Утописты представляли в форме общежитий идеальное государство? На то они и были утопистами. Они не понимали, что человек не может постоянно находиться в группе, что человеку чисто психологически нужен некий «кусочек одиночества» — отдохнуть, побыть одному, сосредоточиться. «Общественность» имеет и оборотную сторону — интернаты, детские дома создают порой не только самых коллективных, социально приспособленных людей, но и самых замкнутых, необщительных; эти качества появляются как реакция на постоянное, неизбежное и потому насильственное общение. Людей в наказание сажают в одиночку, но находиться многие годы в большой общей комнате — не меньшее наказание. И получается, что для человека отдельная комната всегда лучше общей. Но не значит ли это, что комнаты наших нынешних общежитий, даже с их коллективизмом, — только временная, вынужденная необходимость, которая в дальнейшем, когда жилья будет вдоволь, отпадет? А если так, то со старым общежитием погибнет и старая коллективность: кто сейчас в новых общежитиях знает жильцов соседней комнаты?

3. Изчезнет ли общежитие?

Мнения высказаны, и пока разбредаются по комнатам недавние спорщики, пробую и сам разобраться, кто же все-таки прав, «сторонники» Жана-Жака или его «оппоненты»? Сохранится ли общежитие или отомрет, когда не будет дефицита в жилье? Нуждается ли в строении такого типа студент, или оно — просто плод жилищного несовершенства?

Мы видим, что в общежитии происходят изменения. Старая форма общежития исчезает — это факт. Как бы мы посмотрели на человека, который опять призвал бы студентов в комнаты по 15 человек? Но не подрывается ли этим сам принцип коллективности? Не исчезнет ли общежитие вообще?

Наверно, коллективность бывает разная. Она может быть добровольная и вынужденная. Вспомним 20-е годы в нашей стране: такого множества самых разных жилищных коммун — от ремесленных до писательских («Серапионовы братья») — не было ни в одном обществе. Однако, как массовое явление, они скоро исчезли. Почему? Потому, наверно, что эти коммуны, созданные непосредственно по рецептам ранних социалистов, была скорее вынужденными следствиями недостатка — еды, жилья, одежды. Были, что называется, уравнительными. Такая вынужденная, уравнительная коллективность быстро исчезает (известна судьба пресловутых коммунальных квартир).

Но существует и коллективность другого рода — добровольная, возникшая из общих интересов, не на основании ущемления индивидуальных желаний, а на основании их наибольшего развития. Люди в будущем будут селиться вместе не потому, что у них не будет возможности жить отдельно, а потому, что им будет принято и интересно жить вместе.

Старое общежитие с его забитыми до отказа комнатами несет на себе печать старой уравнительности. Поэтому в старой форме общежития гибнет не принцип коллективности, а старая, вынужденная коллективность. На смену старому общежитию непременно придет новое — с одноместными комнатами-квартирами, представляющими лучшие возможности для индивидуальной работы, но и одновременно — с местами для совместного отдыха, еды, занятий спортом, споров, интересных встреч. Это и будет отличать общежитие от квартирного дома, который, кстати, сейчас с появлением кооперативных домов с комнатами для общих мероприятий с другой стороны приближается к общежитию.

Поэтому, наверно, правда в этом «историческом» споре — за Жан-Жаком: человек все-таки «создан для общежития» ...

И. РОЗЕНФЕЛЬД

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
С. В. СМИРНОВ
Наш адрес: Юликооли 16, комн. 103-А.
тел.: 341-21, доб. 410.
Цена 1 к.
Номер заказа 6846. МВ-11127.